

ac. Juan Ant. Muriel Velasco
canada canonigo J. de la Cruz

SINCO

30/24

0
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27

Antes
de
1800

*Cojye. Man. Ant. Mexillo. Del m. de. C. de la. f. de. Unid.
de Granada canonigo J. de la. H. de la. Baza. año de 1791.*

**SINGVLARIS, ET
EXCELLENTISSIMA PRA-
CTICA CRIMINALIS CANONICA EX-
COMMUNICATIONIS, IRREGVLARITATIS,
Suspensionis, Degradationis, Dispensationis materiam, in vtroque foro frequé-
tissimam complectens. Qua omnia ferè crimina, quæ tam à clericis, quàm à
laycis, ad Ecclesiastica ordinaria, & sanctæ Inquisitionis spe-
ctantia tribunalia, cum eorum pœnis, & reorum
defensionibus describuntur.**

**NOVISSIME RECOGNITA, DVODECIM CA-
pitibus aucta, amplissimis Scholijs locupletata, quibus vltra iuris communis sanctiones, pro-
pè infinita decreta antiquissimorum Conciliorum Catholicæ Ecclesiæ, & sacrosancti Triden-
tini, nec non nouissimorum Romanorum Pontificum constitutiones (quas motus
proprius appellant) simulq; diuersarum prouinciarum, & Dica-
celum statuta municipalia interpretantur.**

*es de la. B. de la. y R. de la. C. de la. f. de. Unid.
Accesserunt etiam huic quarta, & vltima editioni selectissimæ anno-
tationes, quæ hoc signo ☞ designantur.*

**A DOCTORE IGNATIO LOPEZ DE SALZE-
do, in inclita Academia Complutensi, toto orbe celebratissimæ iuris
Pontificij publico, primarioq; professore, & Decano.**

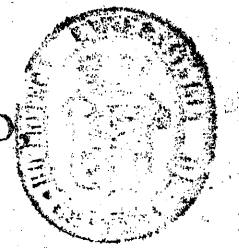
*Accesserunt etiam huic editioni, egregia Responso Cardinalium, qui Concilij Triden-
tini interpretationi prasunt, quæ mirè ad hanc Canonicam Practicam
desiderabantur, aptissime constituta.*

**CVM INDICE CAPITVLORVM, ET
materiarum locupletissimo.**

**OPVS PROPECTO, OMNIBVS IVRIS PONTIFI-
cij, & Cæsarei Professoribus, iudicibus, aduocatis, causidicis, cæterisq; in foro
versantibus, non solum vtile, sed necessarium.**

**CVM PRIVILEGIO REGIO.
COMPLVTI.**

**Ex officina Iusti Sanchez Crespo
Anno. M. DC. IIII.**

Acosta de Bautista Lopez mercader de libros. Tiene este libro, ciêto y sesenta y seys pliegos.

[Handwritten signatures and scribbles at the bottom right of the page.]

DE LA LIBRERIA
 DEL REAL COLEGIO MAYOR
 Reunido de Santa Cruz, y
 Santa Catalina.
 E. 31 C. 66 N. 14.

EL REY.

ROR quanto por parte de vos el Doctor Inigo Lopez de Salcedo, Cathedratico de prima de Canones en la Vniuersidad de la villa de Alcalá de Henares, nos fue fecha relacion que con licencia nuestra auades impresso ciertas adiciones y anotaciones que auades hecho, a la practica criminal canonica que auia compuesto don Iuan Bernardo Diaz de Lugo, obispo que fue de Calahorra, y por que las impresiones que de la dicha obra se auian hecho, se auia gastado, yauia mucha falta del dicho libro, por ser como era tan necesario, y por no auer otro que tratasse del argumento y materia del por ser muy ampla, y el dicho libro muy pequeño con mucho trabaxo y diligencia que antes le auades añadido y era el que presentauades: de tal manera que agora parecia, que tédria las materias muy importantes a la dicha practica que hasta aqui auian faltado, y nos suplicastes fuesse mos seruidos, daros licencia para lo poder imprimir, y priuilegio para que otra ninguna persona no le pudiesse imprimir, o como la nuestra merced fuesse. Lo qual visto por los del nuestro consejo, por quanto en el dicho libro, se ha hecho la diligencia, que la pragmática por nos sobre ello fecha dispone, fue acordado que deuiamos mandar dar esta nuestra cedula por vos en la dicha razon, e yo tuuelo por biē, y por la presente por vos hazer bien y merced, vos damos licēcia y facultad para que por tiempo de diez años primeros siguientes, que corren y se cuentan desde el dia de la data desta nuestra cedula en adelante, vos o la persona que vuestro poder ouiere, podays hazer imprimir y vender el dicho libro que de fuso se haze mencion. Y damos licencia y facultad a qualquier impressor destos nuestros reynos que vos nombraredes, pare que por esta vez lo pueda imprimir, con que despues de impresso antes que se venda le traygays ante los del nuestro consejo, junta mēte con el original, que va rubricado, y firmado al cabo de Miguel de Ondarça çauala nuestro escriuano de camara de los que en el nuestro consejo residen para que se vea si la dicha impresion esta conforme a el, y traygays se en publica forma, en como por corrector. nombrado por nuestro mādado, se vio y corrigio la dicha impresion con el original, y se imprimio cōforme a el, y que assi mismo impressas las erratas por el apuntadas para cada vn libro de los que assi fuerē impressos. Y se os tasse el precio de lo que cada volumen uieredes de auer, y mandamos que durante el dicho tiempo, persona alguna sin vuestra licencia no lo pueda imprimir ni vender, so pena que el que lo hiziere aya perdido y pierda todos y qualesquier libros, y aparejos que tuuiere, e incurra en pena de cinquenta mil maruedis por cada vez que lo contrario hiziere, la qual dicha pena sea la tercia parte para el denunciador y la otra tercia parte para el juez que lo sentenciare, y la otra tercia parte para mi camara. Y mando a los del nuestro consejo, Presidente y oydores de las nuestras audiencias, alcaldes alguaziles de la nuestra casa y corte, y chancillerias, y otros juezes y justicias qualesquier de todas las ciudades, villas y lugares, de todos nuestros reynos y señorios, assi a los q̄ agora son, como a los que seran de aqui adelante, que vos guarden, cūplan esta nuestra cedula y merced que assi vos hazemos, y contra su tenor y forma, no vayan, ni pasen, ni consenta yr ni passar en manera alguna so pena de la nuestra merced, y diez mil maruedis para la nuestra camara. Dada en san Lorenzo, a tres dias del mes de Octubre de mil y quinientos y ochenta y siete años.

YO EL REY.

Por mandado del Rey nuestro señor.

Iuan Vazquez!

EL REY.

POR quanto por parte de vos el Licenciado Lopez de Salzedo, vezino de la villa de Alcalá de Henares, por lo que os tocava, y como conjunta persona de vuestros hermanos, todos hijos legitimos del Doctor Lopez de Salzedo vuestro padre, Cathedratico que fue de prima de Canones, en la Vniuersidad de la dicha villa de Alcalá de Henares: nos fue echada relacion que el dicho vuestro padre auia compuesto entre otros libros, vnas adiciones a la practica criminal Canonica de Bernardo Diaz de Lugo, Obispo q̄ fue de Calahorra, en lo qual auia puesto mucho trabajo, y auia gastado mucha parte de su vida, el qual auia muerto tan pobre que no os auia dexado con que poderos sustentar, y el principal remedio vuestro, y de vuestros hermanos estaua en la impresion del dicho libro: y os auiamos echo merced de daros priuilegio para le poder vender, el qual se os acauaua; y para lo remediar nos pedistes y suplicastes os mandamos prorrogar el dicho priuilegio y merced, por el tiempo que fuessemos seruido para le poder vender, o como la nuestra merced fuese: lo qual visto por los del nuestro Consejo fue acordado que deuiamos mandar dar esta nuestra cedula para vos en la dicha razon, y nos tuuimoslo por bien, y por la presente prorrogamos y alargamos el termino contenido en el dicho priuilegio por otros cinco años mas, los quales corran y se cuenten desde el dia de la data desta nuestra cedula: y durante el dicho tiempo damos licencia a qualquier impressor que nõbraredes para que pueda imprimir el dicho libro que de suso se haze mencion, por el original que en el nuestro Consejo se vio, que va rubricado y firmado de Gonçalo de la Vega nuestro escrivano de Camara, de los que en el nuestro Consejo residen, con que antes que se venda lo traygays ante los del nro Consejo, juntamente con el dicho original, para que se vea si la dicha impresion esta conforme a el, o traygays fee en publica forma como por el Corrector nõbrado por nuestro mandado, se vio y corrigio la dicha impresion por el dicho original. Y mãdamos al impressor que ansi imprimiere el dicho libro, no imprima el principio y primer pliego del, ni entregue mas de vn solo libro con el original al autor, o persona a cuya costa lo imprimiere, para efecto de la dicha correccion, y tassa, hasta que antes y primero el dicho libro este corregido, y tassado por los del nuestro Consejo: y estando echo y no de otra manera, pueda imprimir el dicho principio y primer pliego, en el qual seguidamente ponga esta nuestra cedula, prorrogacion, y tassa, fopena de caer e incurrir en las penas contenidas en la pragmática y leyes de nuestros Reynos, que en tal caso disponen. Y mandamos que durate los dichos años desta prorrogacion persona alguna sin vuestra licencia no pueda imprimir ni vender el dicho libro, so las penas contenidas en el dicho priuilegio, y leyes de nustras Reynos. Y mandamos a los del nuestro Consejo, Presidente, y Oydores de las nuestras Audiencias, Alcaldes, Alguaziles de la nuestra casa, corte, y chancillerias; y a todos los Corregidores, Asistente, Governadores, Alcaldes mayores y ordinarios, y otros juezes, y justicias qualesquier, de todas las ciudades, villas, y lugares de los nuestros Reynos, y señorios, assi a los que agora son como a los que seran de aqui adelante, que vos guarden y cumplan esta nuestra cedula, y prorrogacion: y contra su tenor y forma, no vayan ni pasen, ni consientan yr ni passar por alguna manera, fopena de la nuestra merced, y de diez mil maravedis para la nuestra Camara. Dada en san Lorenzo, a nueve dias del mes de Septiembre de mil y quinientos y nouenta y ocho años.

YO EL PRINCIPE,

Por mandado del Rey nuestro Señor:

Juan Vazquez.

EL REY.

POR quanto por parte de vos el Doctor Lopez de Salzedo, vezino de la villa de Alcalá de Henares, como hijo, y heredero del Doctor Lopez de Salzedo vuestro padre, cathedratico q̄ fue de prima de Canones en la Vniuersidad de la dicha villa, por lo que a vos toca y en nombre vuestros hermanos nos fue hecha relacion, que os auiamos hecho merced de prorrogar la licencia que teniades para imprimir vnas adiciones a la practica Criminal canonica por tiempo de cinco años y porque se cumplan muy presto y en ellos no auiades podido hazer la dicha impresion en que consistia el ayuda, sustento y remedio de vuestros hermanos nõs pedistes y suplicastesos mandamos prorrogar la dicha licencia por el tiempo que fuessemos seruidos; o como la nuestra merced fuese, lo qual visto por los del nuestro Consejo fue acordado que deuiamos mandar dar esta nuestra cedula para vos en la dicha razon, y nõs tuuimoslo por bien, y por la presente prorrogamos y alargamos el termino contenido en la licencia y preuilegio que mandamos dar y dimos para imprimir el dicho libro que de suso se haze mencion y prorrogacion del por otros tres años mas que corran y se quenten despues de ser cumplido y acabado el termino contenido en la dicha licencia y prorrogacion, y durate el dicho tiempo damos licencia a qualquier impressor que nombraredes para q̄ pueda imprimir el dicho libro de adiciones que de suso se haze mencion por el original que en el nuestro Consejo se vio que va rubricado y firmado de Francisco Martinez nuestro escrivano de camara de los que en el nuestro Consejo residen cõ que antes que se venda le traygays ante los del nuestro Consejo juntamente cõ el dicho original para que se vea si la dicha impresion esta conforme a el y traygays fee en publica forma como por corrector, nõbrado por nuestro mandado se vio y corrigio la dicha impresion por el dicho original, y mandamos al impressor que assi imprimiere el dicho libro no imprima el principio y primer pliego del ni entregue mas de vn solo libro con el original al autor, o persona a cuya costa lo imprimiere para efecto de la dicha correccion y tassa hasta que antes y primero el dicho libro de adiciones este corregido y tassado por los del nuestro Consejo y estando hecho y no de otra manera pueda imprimir el dicho principio y primer pliego en el qual seguidamente se ponga esta nuestra cedula prorrogacion y tassa fopena de caer, e incurrir en las penas contenidas en la pragmática y leyes de nuestros Reynos que en tal caso disponen: y mandamos que durante los dichos tres años desta prorrogacion persona alguna sin vuestra licencia no pueda imprimir ni vender el dicho libro de adiciones so las penas contenidas en el dicho priuilegio y leyes de nuestros Reynos, y mandamos a los del nuestro Consejo Presidente y oydores de las nuestras audiencias Alcaldes alguaziles de la nuestra casa Corte y chancillerias, y a todos los corregidores asistentes Governadores Alcaldes maiores y ordinarios y otros juezes y justicias qualesquier de todas las Ciudades villas y lugares destos nuestros Reynos y señorios assi a los que agora son como a los que seran de aqui adelante que vos guarden y cumplan esta nuestra cedula y prorrogacion y contra su tenor y forma no vayan ni pasen ni consientan, yr ni passar en manera alguna fopena de la nuestra merced y de diez mil maravedis para la nuestra Camara y cõplido que sea el termino desta prorrogacion no pidaismas otra alguna Dada en Aguila fuente a veyntey quatro dias del mes de Octubre de. 1503. años.

YO EL REY.

Por mandado del Rey nuestro Señor.
Juan de Amezqueta.

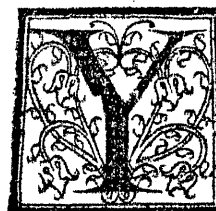
ERRATA.

Folio. 4. columna. 2. linea. 44. sic legatur, sint. fol. 19. col. 1. l. 5. ad istrinixit. l. adstrinxit fol. 34. col. 2. l. 20. minastravit. l. ministravit. fol. 67. col. 1. l. 30. causa. l. causam. fol. 101. col. 2. l. 42. feruaris. l. feruatis. fol. 131. col. 2. l. 34. datur. l. datur fol. 163. col. 2. l. 32. recipere. l. reciproce fol. 193. col. 2. l. 36. perpedi. l. perpēdi. fol. 229. col. 2. l. 10. eadem. l. eandem. fol. 260. col. 1. l. 18. punientur. l. punietur. fol. 289. col. 1. l. vltima. generalis. l. generales. fol. 321. col. 1. l. 14. ipse. l. ipse. fol. 354. col. 1. l. 14. qua. l. quam. fol. 386. col. 2. l. 39. homicillos. l. homicidios. fol. 319. col. 1. l. 5. Dominus. l. Dominos. fol. 454. col. 1. l. 18. Clericu. l. Clericus fol. 488. col. 2. l. 32. ista. l. istam. fol. 513. col. 2. l. 26. seculari. l. secularis fol. 546. col. 1. l. 20. lex. l. Alex. fol. 579. col. 2. l. 8. religiosus. l. religiosus.

Librum hunc vidi, & cum suo Archetypo cōtuli, quod Sacræ Cæsareæ Maiestatis senatus approbavit, & eorum, qui typis excusi sunt exemplar esse voluit, omniaque in eo sunt ad eò vere, & fideliter impressa, vt præter ea, quæ à me proximè sunt emendata, nulla vnquam in re ab exemplari suo discedant. Dat. Compluti in insigni collegio Matris Dei Theologorū, die 10. mensis Iunij Anno. 1604.

Licenciatus Franciscus Murcia
de la Llana.

TASSA.

O Miguel de Ondarça Zauala, escriuano de Camara de su Magestad de los que residen en su Consejo, doy fee, q̄ por los Señores del se tasso, al Doctor Inigo Lopez de Salzedo, el libro intitulado Practica criminalis Canonica, q̄ con licencia de los dichos Señores ha impresso, à tres maravedis y medio cada pliego. y a este precio y no mas mandaron se venda, y que se pōga esta fee en cada volumen del dicho libro: y para que dello conste de pedimiento del dicho Doctor Inigo Lopez de Salzedo, y mandado de los dichos Señores. Di esta fee en Madrid à treze dias del mes de Septiembre de mil y quinientos y nouenta y quatro años, y en fee de ello lo firmo,

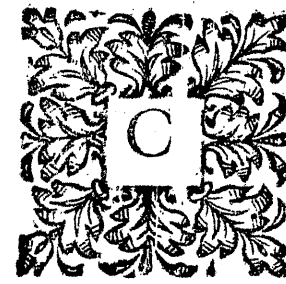
Miguel de Ondarça
Zauala.

AD DOMINVM MAR-
tinum à Corduba.

MULTA Ac magna esse videntur, Amplissime vir, omni virtutū genere ornatissime, quæ meum animum impulerant, vt practicam hanc criminalem Canonicam, quem iam diu perperam, tibi dicarē ac consecratam relinquerem. Nam si mihi diligendus erat, qui maiorum suorum antiquas imagines propria nobilitate expressisset, parentumque honestatem bonis moribus condecorasset, vt hoc meum munus ob publicam vtilitatem editum, à detractantium morsibus acriter tueretur, quod firmius præsidium, te ipso assumere possem, qui sanguine clarus, moribus insignis, prudentia excellens exitis? Habes profecto quorum expressa vestigia sequaris, sed maximè magnanimi parentis tui Andreae Ponce de Leon, quem propter generis claritatem, singularem prudentiam, & miram eruditionē, Philippus noster potentissimus, & Christianissimus Hispaniarum Rex huius nominis secundus, post plures Regios magistratus ad supremum eius iustitię, & rerum status consilium meritò prouexit. Vbi tot signa internæ virtutis, sapientię, & cæterorum omnium, quæ hominem perfectum, & consumatum efficiunt, ita clarè, & apertè monstrauit, vt superuacaneum esset ea recensere. Hoc vnum silētio non contegam, quod immortalis eius memoria non solum per totam Hispaniam seminata fuit, verum vniuersa Italia, dum summum Regium magistratum Neapolin dominatum suum nomen iustitię, & equitate illustratum, mira cōsensione coluit. Et nunc profusis lachrymis totam rempublicam, eius obitum deplorantem videremus, nisi te fratremque tuum Andræam Ponce de Leon, parentis nomine dignum, Cathedram Sixti libri Decretalium foeliciter moderantem, in Complatenfi Academia intueretur, quorum patrociniō diu salua, & incolumis consistit. Quemadmodum existimat hic noster liber se tanto patrono in publicū posse prodire. Eum igitur accipe vir multis nominibus ornatissime, quæ propter tuam erga me beneuolentiam maximis beneficijs coniunctam, magis debitum, quam dicatum esse proculdubio credito. Vale.

Practica criminalis Canonica. I
DENUNCIATIO.

CAPVT. I.

CORAM vobis Domino. N. officiali, ac Vicario generali, ego N. presbyter promotor seu fiscalis curiæ vestrę, denunciatio quod Coluberius, & Serpeliō diocesis huius originarij, in ea domiciliū habentes, & beneficia, grauiā, & plura perpetrarūt facinorosa. Cum enim laici essent sine ordinibus ministrare, ac celebrare sunt ausi. Tandem vero excommunicati, elligitimi, rebaptizati, bigami, corpore vitiatī, & sine titulo, serui sine dominorū suorum licentia, & illiterati, & ad rationem obligati & post peractam poenitentiam solennē, Neophiti per saltum, furtiue, extra tempora, & ante ætatē debitā, & ab alieno Episcopo, ac simoniaco, excōmunicatoque, hæretico, & à collatione ordinū suspēso, & qui episcopatu renūtiauerat, interditiq; tēpore, ad ordines sunt promoti, ad sacros ordines sūt promoti, ac suspensionis, excōmunicationis, ac interdicti cēsurā nodati, nō ieiuni, ac in die sæpius, & sine aqua & igne, vel in pane fermētato, & calice ligneo, & super altari non conse-

crato, ac in priuatis locis sine licētia Episcopi celebrarunt, missamq; pro reque defunctorū promulgatā, pro vitis celebrarūt hominibus, vt illi mortis incurrerēt periculū: Eucharistiā ob ebrietatē ac voracitatē euomuerunt, ac ob negligētā ipso rū aliquid sanguinis stillaui in terra, & in altari, aliquoties in super celebrando corpus, & sanguinē Domini nō percipiebant, super rebus apertis ad faciendū sortilegia, & ad illū effectum tantū vnā, vel plures missas scienter celebrarūt, adhibitis nefarijs precibus, & verbis superstitiosis, in custodia Eucharistię defides, Missā que sacram inceptam reliquerunt. Horis prohibitis celebrare sunt ausi. Commendatumq; sibi infirmum baptizare noluerunt: beneficia plura possidēt, quorum aliqua patres eorum nullo mediante possederunt, & in pluribus eorum intrusi sunt, viuis eorum possessoribus & occasione laicæ recognitionis, non requisita Episcopi audientia, beneficia Ecclesiastica sibi præsumperunt vendicare, & in nullo beneficiorum resident, cumque parochiales Ecclesias habeant, intra annū non fuerunt promoti, cum alienigenæ sint in his castella & Legionis regnis, vel in alijs quibus legibus moribus, vel

consuetudine prohibitum est: dignitates Ecclesiasticas, pensiones impetrare sunt ausi. Officium insuper diuinum, prout tenentur, non recitarunt: negotiatores, ac alienæ rei conductores, proxenæ illicitorū contractuū, laicorum ministri, ac in rebus eorum procuratores existentes, tabellionatus officium exercentes, ac leges, & physicam audientes, villarum procuraciones suscipientes, ac Principum, & sæcularium virorū iusticiarij: corā secularibus magistratibus, clericos inuitos cōuenire sunt ausi, contra Ecclesias, à quibus beneficia obtinent, aduocati, vel procuratores extiterunt. Instituti hæredes rogati de restituendo hæreditatem incapaci, tacitam fidem dederunt. Calumniatores, maledici, venatores, ioculatores, goliardi, seu buffones. Carnificū seu macelliariorum, aut tabernariorum officium publice, & personaliter exercentes. Aleatores, ac bona Ecclesiæ dilapidantes: publicis spectaculis, & clādestinis nuptijs interessentes, nuptias secundas benedicientes, virgatis ac partitis, & alijs prohibitis vestibus publice vrentes, & comā nutrientes siue relaxantes, ebrij, fornicarij, concubinarij, ac matrimonium de facto contrahentes. Monialibus, & spiritualibus filiabus se cōmiscientes, stupri,

incæstus, adulterij, ac criminis nefandi rei, sacrilegi, vsurarij, à manifestis vsurarijs oblationes recipientes, eosque Ecclesiasticæ sepulturæ tradentes, beneficia, præstimonja, vel fures, simoniaci, periuri, ac falsi testimonij rei, homicidæ, venefici, parricidæ, & per assassinos alios interfici mandantes. In criminalibus capitalibusq; causis accusatores, aduocati, procuratores, testes, contra reos in secularibus tribunalibus extiterunt, trūcationesq; mēbrorū per se faciētes seu iudicantes, duellum alijs sponte offerentes, seu oblatū suscipiētes, naues ad pugnā gubernantes, & cōflictū personaliter exercentes, aliosq; ad pugnam incirantes, violētiaq; illatores literas ad alios directas aperientes, & aduersarijs ostendentes. Ecclesiasticos viros, vt sua resignent beneficia, ac ne citati ad curiā accedāt, capientes. Incendiarij, ac raptorū, & Ecclesiarum violatorum non satisficientium, sepulturis interessentes, eorumq; elemosynas recipiētes, ac de eorū rapina participantes. Sortilegij, cōsulentesq; aruspices, incātatores ariolos, augures, sortilegos: ac eos qui artē magicā profitētur & peccatores, qui sibi cōfessi fuerūt, signo, aut verbo, prodētes, blasphemj, apostatæ, schismatici, hæretici, ac hæreticis receptatoribus, defensoribus

& fano:

fautoribus eorum Ecclesiastica adhibentes Sacramēta, ac eos Christianæ sepulturæ tradentes, & eorū elemosynas ac oblationes recipiētes. Ex cōmunicationis vinculo innodati per annū, vel multo tēpore contumaciter steterunt, Falsarij, cōspiratores ac lesæ maiestatis rei, seque de suis criminibus gloriātes. Quare peto, præmissorum habita in formatione summaria, eos citari personaliter, aut capi, ab Ecclesijs, ad quas confugerūt extrahi, incarcerari, tortura siue iuramēto præmissis interrogari: cōfessionibus proprijs aut testibus conuictos ab ingressu Ecclesiæ interdicti, suspēdi, beneficijs priuari, ac bonorum publicatione puniri, verberari, in exilium mitti deponi, ac in arcū monasteriū detrudi, in perpetuum carcere dānari, ac exigentibus culpis, aut data incorrigibilitate degradari, ac sæculari curiæ tradi, pœnis vè alijs pecuniarijs, vel corporalibus; canonicis, vel synodalibus, cōsuetudinarijs, siue arbitrarijs puniri, aliquo lapsu tēporis nō obstāre. Deficiente vero legitima probatione, ob vulgatā infamiā, graue scandalū, vehementē suspicionem ex testiū dictis obortam illis purgationē indici, in qua si defecerūt,

vti conuictos puniri. Si vero capi non potuerint, absentes eos pœnis dānari cōdignis. Et si opus fuerit ad dictarum pœnarū executionē seculare brachiū imploretis. Pro quibus omnibus, ac in necessarijs eorū, vestrū imploro officij, ac expēsa protestor, & peto.

Coram vobis Domino. N.

CAPVT. II.

- 1 Denunciations coram iudice fieri expedit.
- 2 Tabellionum corruptus animus delictorū correctionē impedit.

Quoties enim ad expurgandam Ecclesiasticā Rēpub. facinorosus clericus alicuius eorū flagitiū denunciandum est, decet vt id præsentia iudicis fiat. Sic enim & iudex ipse perpēdere poterit, quæ sit personæ qualitas, contra quam denunciatio fitq; insuper delicti species ac grauitas, vt iuxta illā, quæ futura sunt ordinet, ac præcipiat, intelligatque, quo animi motu, qua vè certitudine delicti, fiscalis suus, aut cuius alius denunciaturus accedit: & an etiam negociū id, de quo agitur notario, qui tunc se illi offert, tuto committi valeat. Nō enim in criminalib' causis minima cura iudicis debet esse personā notarij eligere, ac variare iuxta casuū & negociorū occurrētiā, cū præcipue inter plures optio datur. Multū namq; impedit delicto-

A 2 rum

B rum correctionem tabellionum animus corruptus & precibus, aut precio, seu particulari quadam affectione, unde sapius causarum secreta reuelant, testes negligenter, & non ut decet, examinant, & iudices ipsos varijs persuasionibus, & fictionibus ad suam prauam intentionis tramitem inclinare satagunt, aut alijs importunitatibus oppugnat, eorum insuper torpore, & segnicie (cum à iudicibus seu fiscalibus in similibus copia, & reorum pauperum defensio. Oportebit etiam de omnibus curiæ tabellionibus diffidere, quando illos certioraturos malefactorem de his, quæ geruntur, iudex probabiliter suspicatur, extraneumque querere notarium, quo præsentem denuntiatio fiat, & per quem summarie informationis testes examinentur ac mandatum capture subscribatur. Proderit præterea quod iudice præsentem denuntiationes fiant contra reos: nam ex hoc ipse facilius illorum memoriâ commiseruabit, & melius rationem criminalium causarum, & status earum ab officialibus exiget, nec eis licebit, aliquorum prosequi causas, & reliquas pro arbitrio silentio præterire.

A *Iudicis fiat.* Vide multa lectu non indigna; de hac denuntiatione: quæ coram iudice facienda est circa quam huius capituli argumentum versatur. Scripta per Ang. in tract. malef. in verbo, *Nec non ad denun.* Bossi. in locupletissimo illo delictorum tractat. tit. de denuntiatione. pag. 101. Iulius Clar. lib. 5. recep. senten. §. fin. quæst. 3. & 7.

Tabellionum animus corruptus. **B** Dolus equidem, & tabellionum imperitia, destruit mundum: & multorum conscientias in magno discrimine constituit, ut singulariter scribit Bald. confi. 6. incipien. Viso testamento. lib. 2. Et ex notariorum imperitia plurima damna, & litium occasio oritur. Ita scribitur in sacro Concilio Tridentino, sessione. 22. c. 10. de reformatione. Qua propter iustissimè ibi decretum est Notarios imperitos, vel in officio delinquentes, priuandos, vel ad tempus suspendendos esse, ab Episcopo tanquam Apostolicæ sedis, delegato. Ex quibus iustissime defenditur decretum ab Illustrissimo Toletano Præsule factum quo statutum est, quod nullus Notarius Apostolicus, fungatur munere suo, in hoc amplissimo Archiepiscopatu, nisi prævio examine, approbatus fuerit ab ipso, vel ab iudicibus sui senatus, qui semper floret viris integerrimis, & omni laude dignissimis.

Et multa contra tabelliones, & Notarios tradit Ripa. in l. Cæturio. nu. 83. ff. de vulgar. Cagno. in l. si librarius. num. 2. ff. de regul. iur. Neuiza. conf. 28. nu. 11. & 12. Iaf. conf. 37. col. 2. lib. 4. Iac. Menoch. conf. 38. num. 138. vol. 1. & Antonius Tessara peculiari libello, cui titulum fecit de erroribus notariorum.

Nec minus quam notarij, impedire solent delictorum condignam punitionem, nonnulli receptores Ecclesiasticarum curiarum, qui sic iure optimo nuncupantur, cum receptores sit munerum, & delinquentium receptores, nec non fabricatores iniquita-

Contra nō nullos receptores curiarum Ego etc.

quitatum: canes sunt ferarum, & ciuium deuoratores. Qui muneribus & donis corrupti, facinorosos homines, & publicos peccatores tuentur, & probos & bonis moribus imbutos, si nihil eis tribuunt infamant, & persequuntur. Quod si crimen aliquod antequam ad iudicis aures perueniat, ipsi nouerint: sæpenumero illius causam de plano iudicant, & non sine plena manu. In reorum informationibus innumera crimina perpetrare solent: nam aliquando testes in suum fauorem ponentes, longe repellunt asseuerantes, illud omittendum esse, quousque pro illis ferant testimonium. Si vero nullam culpam inueniunt, ut salarium itineris reportent, ex capite in testimonium positionibus asseuerant, scandalum saltim ortu fuisse: ex obiecto crimine, quasi hoc alicuius foret momenti, non probata legitima causa scandali, præsertim apud optimos iudices, & Deum timentes. Inquirunt isti aliena crimina, cum ipsi grauissimis sceleribus irretiti sint. Quibus illud Salustij obijci potest. *Qui in alterum dicere paratus est, vitio carere debet.* Et ut egregie cecinit ille. *Tollere festucam si vis de fratris oculo. Quæ tua conturbat, lumina tolle trabem.*

Et Horatius.

Cum tua peruideas oculis mala, lippus inunctis.

Cur in amicorum vitijs tam cernis acutum.

Tempus equidem mihi deficeret, si sigillatim omnes ipsorum iniquitates recenserem. Cæso Christianæ reipublice utilissimum fore, ut illis hominibus ab Ecclesiasticis

tribunalibus expulsis, testes in criminalibus causis, præsertim grauioribus coram iudicibus examinarentur, quod iuri communi consonum est. Apud eloquentissimum C. de fidei instr. tradit late Calagur. Episc. reg. 757. vbi ipse anno tauis, Iacob. Menoch. in tract. de recup. posses. 15. remed. q. 26. nu. 336. & latissime doctissimus A. uend. de exequed. mand. Regum 2. p. c. 17. vbi regulam istam cum vndecim limitationibus constituit. Vel oportet, quod in singulis tribunalibus, vnus vel duo clerici viri probi, & integerrimi ad munus hoc assignato competenti salario eligerentur, qui cum alijs curiæ officialibus debito tempore sin dicarentur. Nec dicta mala medentur si testium exament (prout nunc fit) priuatis locorum clericis committatur: nam cum ex proprio munere hoc illis non incubat, negligētissime in his se gerunt, quia frequentissime ipsis absentibus, & prorsus ignorantibus, testes ab receptoribus examinantur: nec iudice commissiois opus est, nisi ad solam subscriptionem factæ informationis.

Officiali, ac Vicario generali.

CAPVT. III.

- 1 *Differentia sit ne aliqua inter officialem vel Vicarium.*
- 2 *Officialis ut corrigere, & punire crimina possit, potestas expressa sibi est committenda.*
- 3 *Officialis ex generali mandato potest inquirere.*
- 4 *Compositio officialis Episcopi, facta super crimine, an Episcopo*

- copo præiudicet.*
 5 *Antiquo iure de diaconorū cau-
 sis, tres Episcopi cognoscebāt, de
 causis vero præbyterorū sex.*
 6 *Episcopi vel eorū officiales per
 se hodie de cōsuetudine de clericorū
 rū causis criminalib⁹ cognoscūt.*
 7 *Solemnitas, quæ hodie ex Tridē
 tino Concilio, in clericorum de-
 gradatione obseruanda est.*

H duo termini Of-
 ficialis, ac Vica-
 rius, inter se diffe-
 runt, vt notat Gu-
 lielmus in Clem.
 1. de offic. vicar. quam refert Fe-
 deric. de Senis in cōs. 302. incip.
 Reuerēde Pater, dicitur in iure.
 in col. fin. Nam quicquid potest
 officialis, potest, & Vicarius, sed
 non conuertitur: & Officialis
 non habet potestatem circa actus
 spirituales extraiudiciales, quia
 illud pertinet ad Vicariū in spi-
 ritualibus, & Vicarius potest pu-
 nire, & corrigere, non tamē of-
 ficialis. Quando autē Episcopus
 vnū solū Vicariū constituit, cre-
 dit Feder. vbi supra, quod transit
 in eum, quicquid transiet in offi-
 cialē, & quicquid trāsire potuit
 in Vicariū in spiritualibus. Ioan.
 And. tamē in addit. ad specul. in
 Rub. de officio Vicarij, dicit q̄
 ista vocabula sunt synonoma, &
 sic idē est dicere Officialis, quod
 Vicarius, & quod dimittenda est
 ista diuersitas vocabulorū cōsue-
 tudinibus patriæ, quæ refert Bar-
 bat. in Clemen. Et si principalis.
 de rescript. in 1. col. qui dicit, q̄
 ista opinio Ioan. Andr. videtur
 verior, & sic quod nulla sit diffe-
 rētia in effectu, sed solum in no-
 mine, reiecta opinione Guliel.

vbi supra, qui nititur facere dif-
 ferentiam inter ea, quæ sunt gra-
 tiæ, & iustitiæ, & iurisdictionis
 voluntariæ prout latius ipse re-
 fert. Præter alia autē, quæ in his
 qui creādi sunt Officiales adesse
 debent, tanquam quibus totius
 dioecesis moderatio, ac regimen
 committenda sunt, aut saltem
 committi solent (licet verius ij
 coadiutores, non vero excusato-
 res Episcoporum esse deberent)
 vt crimina corrigere, & puni-
 re possent, poenāque depositio-
 nis infligere, non sufficit quod
 solū aliquis in Officialē creetur,
 sed requiritur quod sibi expre-
 se prædicta committantur, vt
 sanxit Bonifacius huius nomi-
 nis Pontifex. 8. in c. licet. de of-
 ficio Vicar. lib. 6. Sufficeret etiā
 iuxta glo. ibi, quod expressis ali-
 quibus casibus ex requirētibus
 speciale mandatum, cetera sub
 generali clausula cōmitterētur.
 Aduerte tamen quod talis offi-
 cialis ex generali mandato pos-
 set inquirere, vt notant Ioann.
 Mon. Lopus, & Domin. contra
 Ioan. And. ibi, & vide notabile
 verbum in ista materia per Mar.
 in c. Qualiter. lo. 2. de accus. que
 stion. 5. artic. 13. quod refert Fe-
 lin. in cap. Non potest. de re iudi-
 ca. in. 4. col. vbi dicit quod licet
 Vicarius Episcopī ex generali
 mandato, non potest punire, ta-
 men sicut potest inquirere, vt su-
 pra, ita posset inquisitum, absol-
 uere absq; alia relatione ad supe-
 riorem. Et dicitur facta inquisi-
 tio, & absolutio, ex potestate or-
 dinaria Vicarij: que nō impedi-
 tur, per. d. c. licet, q̄ dicit dictum
 peregrinū, & nunquā obliuiscē-
 dum. Et quanuis Ripa. in. l. qui
 con-

condēnare. in. 3. col. n. pen. ff. de
 re iud. referat hanc conclusionē
 Marian. & Felin. & dicat quod
 ista decisio nō videtur vera quia
 Vicarius non prohibetur, con-
 demnare criminosos, fauore ip-
 sorum delinquentium, sed defe-
 ctu potestatis iurisdictionis. Vn-
 de cum Vicarius careat potesta-
 te, non videtur quomodo pos-
 sit absoluere. Ego credo eorū opi-
 nionē esse veram in terminis, in
 quibus ipsi loquūtur, quia dicūt
 q̄ sicut permittitur Vicario fa-
 cere Inquisitionem ad effectum
 remittendi culpabiles inquisitos
 ad Episcopum, sequendo deciss.
 Rotæ. 66. in nouis: ita si post In-
 quisionem inuenerit eos inno-
 centes, potest absoluere. Nam in
 isto casu sententia absolutoria
 Vicarij non est à crimine, vnde
 non operatur exceptionem rei
 iudicatæ, ad quam pronuciādā
 necessaria esset iurisdictionis, sed est
 solum absolutoria ab Inquisitio-
 ne per eum formata, ad quā suf-
 ficit eadem potestas, qua potuit
 Inquisitionem formare, & eun-
 dem quem absoluit ad Episcopū
 remittere, si fuerat inuentus cul-
 pabilis. Et isto modo non obstat
 regula negatiua. Quod qui non
 potest condemnare, non potest
 absoluere: in qua etiam videtur
 fundari Ripa, dū impugnat præ-
 dictos Doctores. An autem quā-
 do officialis Episcopi fecit expo-
 sitionem pecuniariā super adul-
 terio posset præiudicare Episco-
 po, quo minus possit iterū cog-
 noscere, & debita poena Clericū
 criminosum punire: vide Paul.
 de Cast. cōs. 368. notādū. in. 1. vo-
 lu. & si quisquā dubitauerit, cur
 tantorum, ac tā grauiū criminū

causas, corā solo officiali Episco-
 pi tractandas, ac ab eo definien-
 das proposuerint, cū antiqua iu-
 ra Agastheniū, & Carthaginen-
 sium conciliorum statuerint, dia-
 conum à tribus Episcopis vici-
 nis, præbyterū à sex, audiendos
 esse, vt habetur in capit. Si quis
 tumidus: cum duobus seq. 15. q.
 7. præcipue, cum illa tria capitu-
 la intellexerit Archidiacon. ibi, in
 causa criminali, in qua procedi-
 tur ad depositionē, prout sunt in
 hac nostra denunciatione plura
 crimina depositione digna. Huic
 dubitationi satisfaciendo dici-
 mus q̄ de consuetudine audiunt
 Episcopi per se, vel per Officia-
 les suos causas criminales Cleri-
 corum suorum: vt notat Specu-
 tit. de accusatio. in. §. quarto lo-
 co, cuius meminerunt Ioan. An.
 & Dom. Philip. in c. degradatio,
 de poenis. lib. 6. Vnde solus Epif-
 copus sine numero aliorum Epif-
 coporum potest Clericū verbali-
 ter deponere, vt notat ibi Domi.
 & Philip. In criminibus autem
 illis, in quibus procedendum est
 ad actualem degradationem, tūc
 adhibendus est numerus Episco-
 porum, de quo in dictis iuribus
 in examinatione, & definitione
 causæ, & ad pronuciandam illā
 verbalem depositionem, quæ de-
 bet præcedere actualem degra-
 dationem, vt notat Domi. & Phil.
 in d. c. degradatio. & scribitur in
 lib. Pontif. fol. 203. col. 4. Hodie
 vero in Concil. Trident. in. 3. Ses-
 celebrata anno Domini. 1551. ca-
 none. 4. statutū est, quod liceat
 Episcopo, seu eius Vicario pro-
 cedere in dictis criminibus, etiā
 sine requisito numero Episcopo-
 rū subrogatis tamē loco eorū to-
 tidem

Concil.
 Trident.

tidē Abbatibus, vel personis in Ecclesiastica dignitate cōstitutis prout habetur in decreto dicti concilij tenoris sequentis: Episcopo per se, seu illius Vicarium in spiritualibus generalē contra Clericum in sacris etiam presbyteratus ordinibus constitutum, etiam ad illius condemnationē, nec nō verbalem depositionem, & per seipsum etiam ad actualē, atque solennem degradationem ab ipsis ordinibus, & gradibus Ecclesiasticis in casibus, in quibus aliorum Episcoporum presentia, in numero à Canonibus definito requiritur, etiam absq; illis procedere liceat, adhibitis tamen & in hoc sibi assistētibus totidem, Abbatibus vsū mitrę & baculi ex privilegio Apostolico habentibus, si in ciuitate aut diocesi reperiunt, & commode interesse possint. Alioquin alijs personis in Ecclesiastica dignitate constitutis, quę ætate graues, ac iuris scientia commendabiles existant.

ANNO TATIO.

Adde plura quę de Officialis, nec non Vicarij generalis iurisdictione, & potestate, quę scribit Ab. in c. si quis cōtra. n. 30. vbi Feli. & Doct. de foro comp. Rot. deci. tit. de officio Vicarij in nou. vbi amplissima additio Syluest. in summ. in verbo, Vicarius. q. 4. Petrus Rebuff. in practi. benefic. 1. part. tit. de Vicarijs Episcopo.

A *Punire & corrigere.* Est sane peculiare munus Episcoporum, vel Vicariorum suorum generalium, subditorum crimina, & scelera punire, eorumque vitia redarguere

& quod ab eis summe cauendum est, ne Clerici præsertim curam habentes animarum, criminosi sint & inhonestam vitam agant, vel prauis, & corruptis sint moribus vt in Cōci. Trid. sess. 14. in proç. de refor. & sess. 6. c. 3. de refor. Iure igitur, generalis hæc delictorum denūtiatio, coram Vicario generali proponitur, cū ipse ex munere sibi commissio, puniendi, & corrigēdi, hæc crimina amplissimam iurisdictionem, & potestatem haberet. c. licet. c. irrefragabil. de officio ordinarij. c. de persona. 11. q. 3. Concil. Trid. sess. 24. c. 20. de reform. vbi inter dictū est Decanis, seu Archidiaconis, vel alijs inferioribus iudicibus, criminales causas etiam visitando iudicare. Quę potestas, & iurisdictione non solum eis cōpetit aduersus clericos (quos sæculares appellamus) verum contra regulares, si extra claustrum vitam agentes, delictum aliquod fuerint perpetrati. Conc. Tri. sess. 6. ca. 3. de refor. nec iuari possunt Clerici, ad effugiendam hanc ordinariam iurisdictionem, sub prætextu immunitatis, aut exemptionis, non obstantibus quibuscunque consuetudinibus, aut cōcordijs etiam iuramento confirmatis, vt in d. Concil. sess. 14. c. 4. de refor. Imo ad defendendam suam iurisdictionem procedere possunt ordinarij, contra eam turbantes & impediētes, etiam si fuerint exempti, vt egregie scribit Innoc. in c. dilectus, de pœnis, quem sequitur Step. Aufrer, in tract. de potest. seculari super Eccles. personas. n. 23. Ioan. Rojas, Valentinus Inquisitor in tract. de hæreticis. 1. p. n. 555. cū sequenti afferens

uerans, quod cum ipse esset Episcopus Pampilon. Vicarius generalis, ita in forensibus controuersijs obtinuit, contra Canonicos regulares illius Ecclesię, & contra quosdam monachos diuini Bernardi. Ipse quoque, Inno. singularem sententiam receptam vidi contra moniales exemptas, quę mulierem nuptam, intra claustra monasterij iniuste detinebat, & hæc ratione, iustissimè iudex ordinarius contra ipsas censurijs Ecclesiasticis processit: quousque mulier ipsa, marito fuit restituta idemque in similibus casibus erit obseruandum.

Cōpetit quidem Episcopis amplissima potestas, & iurisdictione: visitandi, corrigēdi, & emendandi clericos omnes suę diocesis, etiam capitulares cathedralium, aut maiorum Ecclesiarum, vt solum hac iurisdictione uti possit: nõ obstantibus exemptionibus, consuetudinibus, sententijs iuramentis, concordijs in contrarium Concil. Trid. sess. 6. c. 4. de reform. Quę decisio non solum obseruanda est, quando visitat: sed etiã quoties ex officio, vel ad partis petitionem procedit in casibus in dicto decreto diffinitis vt probat idem Concil. sess. 25. cap. 6. de refor. cū vero Episcopus, uel eius generalis Vicarius extra visitationem cōtra capitulares procedat longe aliter est obseruandum. Pro cuius declaratione oportet præmittere, quid sacri antiquiconones circa hoc decreuerint. Etenim Conc. Cartha. 4. ca. 23. his verbis diffiniuit: *Nullus (inquit) episcopus nullam causam audiat sine suorum clericorum presentia alio qui sententia sit irrita.* Quod retu-

lit Gra. in c. Episcopus nullus in q. 7. Et quanuis Concilium illud Cartha. fuerit prouinciale in ca. 1. de excessi. præla. fere idem fuit stabilitum, nempe quod Episcopus minime sententiam interditi proferat, vel clericos suspendat sine iudicio capituli, quo loco glo. cōsensum c. exposcit ex tex. in c. quęstuit, de his quę fiunt à maio. par. ca. cum alijs congestis à Fe. in c. irrefragabili, col. 2. de offi. ord. Quę opinio seruanda est quando de graui & seuera pœna imponenda tractaretur lo. And. Ant. de Butrio Abb. & omnes, in d. c. 1. glo. Arch. & Domi. in c. 1. de hæret. lib. 6. Oldr. conf. 251. Vnde veteres Canones, qui consiliū capituli in suplitio clericis inferendo desiderant, quales sunt text. in c. 3. de consue. lib. 6. capit. nouit. c. quanto de his quę fiunt à præla. glo. in verbo, per capitulum in d. c. irrefragabili loquuntur in leuibus criminibus, in his etenim cōsiliū capituli ab Episcopo requirendum est. Itaque ex his quę Doctores diuersis locis tradiderunt, hæc colligitur resolutio, quod cōsiderata criminum qualitate, iura requirentia consiliū de cōsensu sunt intelligēda si ardua, & graua sunt. Si vero causa leuis, & parui momenti fuerit, vel non admodum grauis sufficit consiliū absque cōsensu requiri. Hodie vero ex Sacro Concilio Tridēno sess. 25. cap. 6. de refor. supra allegat. nullo modo Episcopus cum extra visitationem aduersus capitulares procedit id facere poterit, absque cōsilio, & assensu duorum canonicorum qui singulis annis ad munus hoc sunt nominandi v-

bi forma, quæ in procedendo dif-
finiendo obseruanda est præscri-
bitur quæ si omiffa fuerit om-
nia irrita sunt, & inania.

Conc. Tri.
interpretat
tur.

Quam equidem constitutione locū obtinere cæseo, in quibus-
cunque criminibus, quanuis gra-
uia non sint: quia generalia con-
cilij verba, nullam circa hoc ref-
trictionem patiuntur. Quod pru-
dētissimè ex eo factum fuisse cæ-
seo: nam cum non omnino iure
sit diffinitum quæ crimina gra-
uia sint vel leuia, sed hoc magis
ex prudentis iudicis arbitrio de-
pendeat, innumeræ lites ex his
concertationibus orirentur, &
indedaretur ansa, quæ capitulares
molestijs afficerentur, quibus ob-
iure potissima fuit cura. Concilij
in Ecclesijs vero quib' cōtraria
est consuetudo, illa seruabitur
prout Concilium ibi decreuit.

Nec possunt Clerici, aut laici,
in criminibus mixti fori, fugere
ab hac ordinaria Ecclesiastica iu-
risdictione, etiam si allegēt se ha-
bere certos, & peculiare iudi-
ces, per literas (quas conseruato-
rias nuncupāt) vt eos a molestijs
& iniurijs defendant (vt moris
est) dictæ nempe literæ, cum qui-
buscunque clausulis, aut decre-
tis nullius momenti sunt. Conc.
Trid. Sess. 14. c. 5. de refor. Excipiū-
tur tamen generales Vniuersita-
tes, seu Collegia Doctorum, vel
Scholasticorum, vel regularia lo-
ca, aut hospitalia actu hospitali-
tem obseruantia: quorum perso-
næ, suis priuilegijs, & exemptio-
nibus, circa iurisdictionem suo-
rum iudicum conseruatorū, frui
minime prohibentur.

Sed dubiū ægregium, & in pra-
xi frequentissimum, nec alienū

à nostro instituto se offert. Vtrū
dicti conseruatores Vniuersita-
tum, vel religiosorum, aut pierū
locorū, possint de omnibus cau-
sis, cuiuscunq; conditionis cog-
noscere, & dubium facit Inno-
centij quarti Pontificis Maximi
constitutio. in c. f. de offic. dele.
lib. 6. qua his iudicibus conserua-
toribus, tātum concessum est, vt
de manifestis iniurijs, & violentijs
cognoscant: nec ad alia quæ
iudicalem indaginem exigunt,
suam possunt extēdere potesta-
tem. Idem decretum est in c. fi. il-
lo titulo. Quod si præscriptam
formam fuerint transgressi, eo
ipso per annum suspensi sunt.
Imo, & quod non vulgarem dif-
ficultatem habet Regia constitu-
tio prima. tit. 8. lib. 1. ord. nou. di-
finiuit, minime posse iudices cō-
seruatores id transgredi, etiam si
vberior potestas, & iurisdicō in
rescripto concessa fuerit quod si
ad vnguem non seruauerint pœ-
na amissionis, naturalitatis, ho-
rum regnorum puniuntur.

Verius tamen videtur, non esse
prædictis iudicibus prohibitum
de alijs causis vltra violentias, &
manifestas iniurias cognoscere:
si in literis Apostolicis, illis fue-
rit indultum, quod ex eo mani-
festè patet. Quia summus Ecclē-
siæ præsul, causas ad Ecclesiastica
tribunalia ex spectātes auocare
potest, & alteri terminandas cō-
mittere, vt in c. nostra. de appel-
c. pastoralis. §. præterea, de offic.
dele. c. Ecclesia, in. 2. verbo: *Nec
quidquid*, vt lite pend. Cōc. Trid.
Sess. 24. c. 20. de reform. condu-
cit. text. in. l. iudicium soluitur.
ff. de iudi. tradit vltra alios latif-
sime D. Couar. in pract. q. c. 9. Et
isto.

al. 3.

istorum iudicum potestas à lite-
rarum facultate dependet, ca. re-
cepimus. §. porro. de priuileg.

Nec refragatur tex. in c. 1. quia
loquitur quādo cōseruatorū po-
testas est limitata. Secus vero si
ampla tribuatur iurisdicō, quia
tunc impune ea vti possūt. Qua
propter illius text. decisio fere
hodie inutilis est, cum amplior
forma recepta sit, vt scribit Ioā.
Andr. ibi in casus positione, &
ibi etiam Archi. & Domi. idem
Domin. in d. c. fin. §. conseruato-
res, Petrus Rebuffus in. l. 48. in
fine. ff. de verb. signific.

Regia con-
stitutiones
1. c. 5. tit.
3. lib. 1. or-
di noui ex-
plicatur.

Nec minus aduersatur præcita-
ta Regia lex prima disponens,
non esse alicuius valoris iurisdic-
tio, quæ contra dictā prohibi-
tionem concessa fuerit. Quia in-
terpretanda est in casu, d. c. i. cū
quo concordat, vel quando ta-
lis concessio tenderet in præiu-
diciū Regiæ, & secularis iurif-
dictionis: non vero quando ea
iurisdicō daretur tantū inter
Ecclesiasticas personas, quarum
causæ coram iudicibus Ecclesia-
sticis sunt tractandæ, vt in c. fi di-
ligenti. de foro comp. cum alijs
Regia lex. 57. tit. 6. part. 1. Vel si
causa esset Ecclesiastica, vt in Cle-
mēt. 2. de iudi. l. 56. eadem par. 1.
His nempe casibus, Pontifex Sū-
mus liberam potestatem, & iurif-
dictionem obtinet, nec Regia
potestate potest impediri. ca. no-
uit. de iud. l. 5. tit. 3. lib. 1. ordin.
nou. & quod iste sit verus, & ger-
manus intellectus. d. legis ex ver-
bis ipsius colliges: cum dicit. *Los
conseruadores dados, y diputados
por nuestro muy sancto Padre, no
sean osados de percurbar la nuestra
jurisdiccion seglar, ni se entremetā*

à conocer, ni proceder, &c. Intelli-
genda quidem lex est inter lai-
cos, & exceptio, quæ statim sequi-
tur, ibi. *Saluo de injurias y ofensas
manifestas, y notorias, que suelen
ser hechas a las Iglesias, o monaste-
rios, y personas Ecclesiasticas.* In-
terpretanda est respectu laicorū.

Vnde ex illa lege singulariter
colligo, iudices conseruatores re-
ligiosorū, vel medicantiū, posse
non solū contra Clericos, stan-
te dicto decreto Concilij Trid.
procedere, sed contra laicos, pro
manifestis iniurijs, vel violentijs
personis Ecclesiasticis illa-
tis, quanuis rei sint quia mini-
me ex hoc defraudatur Regia iu-
risdicō, cum talia crimina mix-
ti sint fori: ca. cum sit generale.
de foro compet. l. 58. tit. 6. p. r.
l. 4. tit. 18. ead. part. & cum dicta
Regia lex. 5. tit. 3. lib. 1. ord. Lo-
quatur de laicis, in illis regulam
constituat, exceptio qua permit-
titur conseruatoribus, de mani-
festis iniurijs, & violentijs cog-
noscere contra laicos dubio pro-
cul intelligenda est, cum excep-
tio semper ex regula profluat. l.
nam quod liquide. §. fin. ff. de pe-
nu. legat. & huic interpretatio-
ni non vulgariter suffragatur. l.
2. tit. 8. lib. 1. ord. noui. dicēs: *Tue-
xes Ecclesiasticos ansí conseruado-
res, como otros qualesquier, no seā
osados de exceder los terminos del
poderio, que los derechos les dan en
sus jurisdicciones: y si excedieren lo
que los derechos disponē, y en la nue-
stra jurisdiccion Real se entremetie-
ren, y la atentaren y surpar, y entre-
legos, sobre causas profanas, &c.*
Nō certè inter Clericos, nec cir-
ca causas Ecclesiasticas lex illa
aliquid diffiniuit.

Et

Et nota quod tunc dicitur manifesta iniuria, & violentia inferri, vt pateat aditus iudicibus cōseruatoribus contra laicos procedendi, quando monasteriū vel religiosi sua possessione perturbantur, aut eorū priuilegia exēptiones, & immunitates violantur. c. cum sit generale de foro. cōp. quod in qualibet oppressione locū obtinet. in cap. si clericus eo. titu. Abb. & Doctores in d. c. cū sit generale. vbi Socin. n. 18. Lap. alleg. 58. & 72. & est optimus textus. in cap. conquestus. de foro cōpe. vbi iudicibus Ecclesiasticis permittitur laicos cōpellere, vt pro iniurijs, & damnis Ecclesie illatis competenter satisfaciant, & cōducit tex. quem ibi ad hoc not. Barb. in c. licet. de pōnis, in verbo, *exigunt*. Quia exigere est ab inuito extorquere. l. lex fidei. cōmiss. ff. de legat. 3. & est hodie aegregia decisio Conc. Trid. sess. 22. c. 11. de reform. & in proprijs terminis huius propositae controuersie tenet Ioā. Lap. Hispanus (vir magni nominis) in rep. c. per vestras de dona. inter vi. & vxo. §. sed pulchra dubitatio. nu. 3. fol. magno. 181. Et ita non semel iudicatum vidi, maxime hoc anno. 1583. in fauorem religiosissimi, totoque orbe celebratissimi Collegij Societatis Iesu, huius Complutensis populi. Nam cum quidam ciues opidi de *Loranca*, vim dicto Collegio quibusdam suis pradijs intulissent, meo cōsilio quarela huius oppressio- nis, & violentie, proposita fuit coram Vicario generali huius Complutensis curie, tanquā iudice cōseruatore, & licet rei personaliter citati, declinatoria fo-

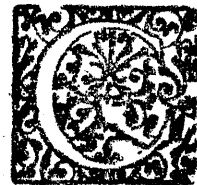
ri exceptionem proposuerunt, causa ad Regiam Pintianam curiam fuit delata, declaratum in ea fuit, nullam vim à iudice cōseruatore illatam fuisse, & causa ei remissa fuit.

Hec de cōseruatoribus mendicantium ordinum, piorumque locorum: cōseruatores vero Salmanticensis Pintianæ, & Complutensis Academiae, in distincte de omnibus causis in fauore Doctōrum, vel Scholasticorum, cōtra laicos procedere possunt. l. 8. tit. 7. lib. 1. dicti noui ordinum dicit. *Que el Maestro escuela o su lugar teniendo pueda conocer y conocer de todas las causas tocantes a la dicha Vniuersidad, y a las personas del dicho Estudio, aunque no seā injurias, ni fuerças notorias y manifestas.*

Ego N. Presbyt.

CAPVT. IIII.

- 1 *Laici Clericos accusare nō possūt*
- 2 *Prælati cauere debēt, ne officialiū suorum officia sub annuo censu locentur.*
- 3 *Fiscalis curia in principio officij iurare tenetur.*

Vm enim in curijs Ecclesiasticis officio fiscalis futuri, vltra laicorum crimina, clericorū etiā flagitia accusare, seu denūciare debeāt, & laicis interdictū sit clericos accusare, aut in c. Laico. & in c. Sicut Sacer. 2. q. 7. optime faciunt Prælati, si Sacerdotes, aut in sacris saltem cōstitutos viros, similibus præficiunt officijs: illa namq; non ea quæ seculares viri inuidia, ac infestatione,

festatione, clericorū flagitia accusabunt, aut iudicibus nunciabunt, & vitia solum persequentes, reorum personas tanquam in eadem sorte Domini vocatas non abhorrebunt. Fiet in super, vt ad occultanda crimina, non sic facile muneribus corrumpantur, quod tandem prudenter statutum inueni inter Constitutiones Cæsaraugustanæ Prouinciæ cuius est Ecclesia nostra Calaguritana, in tit. de procurat. in constitutu. penul. tenoris seq. Nullus de cetero procurator fisci admittatur, nisi in sacris sit ordinibus cōstitutus, suffraganeis nostris, & eorum officialibus contrariū faciendi potestatem omnimodā adimentes. Debent tamen Prælati cauere ne similia officia illis, vel alijs sub annuo cōsuetu locēt. Nam dum hoc fit, feruent vitijs omnibus reipublicæ, Clericiq; ac laici facinorosi, non vitæ, emendatione, sed pecuniæ præstatione canonicam vltionem effugiunt, quam promerentur sicque dum quid offerre possint: habeant, q̄ in eis aliquid puniri possit, non timent. Cum præterea synodaliū testium vsus simul cum ipsa synodorum celebratione (nō paruo Christianitatis dispēdio) perierit, & eorum loco in singulis diocesisibus ij, quos fiscales vulgus appellat, creati videantur, non minima debet esse prælatorum cura, vt ad huius officij onus, & exercitium prudentes, fideles, ac solertes viros eligant, qui subditorum suorū spiritualia vulnera valeant inuestigare, illa quæ iam nota, & probatione non difficilia prælati eisdem, aut suis Vicarijs reuelare

ignauia non differant, aut perfidia dissimulent. Et vt hoc diligentius obseruent, aduertant semper Prælati, seu eius Vicarij in creationibus talium fiscalium vt eos faciant ante omnia iurare, quod officium suum fideliter, diligenter, & legaliter exercebunt. Cum enim tales censentur publici denunciatores, tenentur in principio sui officij iurare, vt notat Angel. in l. si vacantia. de bon. vacan. libr. 10. quem refert Præpo. in cap. de accusat. 2. quæst. 8. col. 65.

Accusare. Videlatè præpositū in c. laicos. n. 4. 2. q. 7. glof. Abb. & Doctores in. ca. ex parte. de testib. l. 3. tit. 3. lib. 1. noui ord. Idq; aegregie in Concilio Prouin. Toleta. celebrato anno. 1566. act. 2. c. 11. his verbis diffinitum est. *Fiscales ab Episcopis deputentur, qui vel sacerdotes sint, vel intra sex menses ad sacrum ordinem, intra annum ad sacerdotiū promoueri possint, & promoueantur. Alioqui ad vsus proprii muneris nequaquā admittantur.* Et duas rationes, propter quas laici à clericorū accusationibus repelluntur. Scribit Ioan. Crot. in tract. de testib. nu. 56. Hieron. Gig. in tract. de crimine læsæ Maieft. in rubr. quomodo, & per quos crimen læsæ Maieft. prob. quæst. 15. Possunt tamen laici in aliquibus criminibus Clericos iure optimo accusare. Primò, in crimine heretice prauitatis. c. Sacerdotes. ca. oues. 2. q. 7. Secundò, in crimine læsæ Maieft. c. sane. 15. q. 3. glo. in summa. 2. q. 7. & ibi Præpos. Archid. Bellam. & Cardin. à Turrecrem. in. c. 1. ibi. Tertiò, in crimine dila-

Decem rā duntur ca sus quibus laici Clericos accusare possunt.

ue dilapidationis. c. non liceat. 7. q. 2. & hoc inter Doctores communiter receptum esse testatur. Fe. conf. 183. num. 3. Iul. Clar. in præct. crim. §. fi. q. 14. vers. Propter reuerentiam. Quarto, quando laicus suam vel suorum iniuriam prosequitur. c. omnibus. 4. q. 7. ca. de cetero. de testib. & licet Archi. in summa. 2. q. 7. in ea sit sententia, vt existimet, id procedere, quando ciuilitè agitur: secus vero si criminaliter. Sed verius Host. in d. c. de cetero. cõtrarium censet scribens, permillum esse laicis Clericos accusare tam ciuilitè quam criminaliter si suam vel suorum iniuriam prosequantur. cui se subscribit Præpositi. in c. quod vero. 2. q. 7. col. 1. allegans text. in c. Maximianus. 81. dist. Quinto, non est locus regulæ in crimine simoniae text. in cap. tanta de simo. Sexto, in crimine sacrilegij. text. in §. qui autem. 17. q. 4. Septimo, quando semel laicus admissus fuit ad accusandum Clericum, quia postea non potest repelli. Ita scribit Aug. Ber. in c. r. n. 4. de accusat. Quod manifeste iuri contrariu est: nã cum iste fauor, qui in hoc versatur in fauorem totius sacerdotalis ordinis fuerit introductus minime in eius præiudiciu & perniciem Clericorum laicos ad eos accusandos aduersus sacras constitutiones magno consilio æditas admittendos esse censeo. Octauo, & vltra supradictos casus illud censeo notatu dignu quod speciali iure sancitū est, parochianos posse proprium sacerdotem, & rectorem denuntiare, cum sua inter sit habere bonu pastorem, & ab omni scelere im-

munem. In hoc æquidem Doctores omnes cõueniunt, teste Arch. in c. illa. n. 7. de accusat. & est cõmunis sententia, si credimus Iulio Claro. d. §. fi. q. 7. idem profiteretur ipse Aret. in c. ex parte. de testib. Scribit tamen circa hoc eleganter Host. in tit. de Inquisitione. §. 2. vers. vt autē. quod Prælati non debent passim, nec frequenter recipere eas cartulas, quas rustici cõtra rectores suos clanculo offerunt: nec tamen debent esse nimis increduli: nam solent hæ manifestationes non vulgarem commodam, & vtilitatem reportare, si iudex maturo consilio, & prudentia veritatem indagauerit, vel saltem legitimam causam inuenerit, vt seruato iuris ordine ad Inquisitionem criminis deueniat. Non tamen superdictis capitulis aliquomodo procedendum est, etiam si in ipsis copia testiū exhibeatur: tum quia incertus est illorū auctor, tum quia capitula illa extraiudicialiter fuerunt producta, quod si aliter fieret processus esset ipso iure nullus. Ita scribit Iul. Clar. in pra. cri. §. fi. q. 5. vers. Scias enim, dicens apud suos ita seruari. Nono limita, quando crimen esset notorium. ca. cum dilectus. de purg. can. Abb. in d. c. de cetero. vbi Fel. num. 6. de testibus. Quinti. Mádosi. vir. doctissimus in anno ad Lap. alleg. 11. litera E. Decimo limita, in patrono laico qui præbyterum dilapidantem bona iuris patronatus accusare tenetur. ca. constitutum. 16. q. 1. glo. in c. filijs. 16. q. 7. tradit latissimè Cesar Lab. de iure pat. lib. 3. art. 2. q. 2. quem vide.

B *Locent.* Adde Caieta. in summa. in verb.

Ioann.
Bernard.
Diaz, de
Luco.

in ver. officiorū venalitas. Dom. Soto lib. 3. de iust. & iur. q. 6. art. 4. Frat. Fran. à Victoria in priuato consilio, quod de hoc argumento vernaculo sermone edidit. Mart. Nauarr. in manuali cõfessorum Latino. c. 25. nu. 6. & 7. lege quæ circa hoc longe lateq; scribit noster Bernardus Diaz de Luco, qui ob eius summam integritatem ingentē vberimāq; doctrinā dum in supremo indice dictionis prætorio esset incorruptus senator, & summæ integritatis vir ob syncerissimam eius fidem, & sapius exploratam sanctitatem à Carolo. 5. huius nominis Cesare, & primo Hispaniarū Rege selectus, eodemque munere syncere functus Calagurritanæ, & Calciatensis amplissimis Ecclesijs ab ipso Cesare Maximo designatus: tandē Pontificis Romani suffragio, vt reipublicæ Christianæ maximum esset ornamentum Episcopi titulo fuit insignitus. Et paulo post cū singulari pietate, & religione pontificali munus exerceret ad impiorum hæreticorum labes extirpandas, ad Tridentinum Conc. fuit vocatus, quo incredibilis eius pietatis, & religionis amplissimū præstitit testimoniū. Qua ratione passim Doctores eū summis laudibus celebrant maximè Insignis D. Couar. in. 4. lib. decret. 2. par. c. 6. num. 14. iuris vtriusq; consultissimū, merito appellat, & doctissimus, & obseruantissimus Præsul nuncupatur ab eodem li. 1. var. resol. c. 11. nume. 5. & vir moribus, & doctrina excellens in rub. de testa. 3. par. nu. 26. & multis in locis practicam istam excellentissimā esse testa-

tur. & eum meritissimum pastorem Calagurritanæ Ecclesiæ nuncupat Petrus Auend. in cap. prætor. 2. part. cap. 5. num. 26. & nouissime eruditissimū, & Christianissimum Episcopum nuncupat in sig. Nauar. cont. 1. tit. de heret. num. 7. inquam, in tractat. cui titulum fecit, *Instruction de Perlas*, ca. 19. & 20. iurisdictiones vero Ecclesiasticæ, siue facultates nominandi Vicarios in spiritualibus locari minime licet, nec conductores per se ipsos, aut aliorum nomine, ea muneribus possunt exercere, aliter concessiones etiam à sede Apostolica factæ subreptitiæ iudicandæ sunt, ita decretum est in Sacro Concilio Trid. ses. 25. cap. 11. de reforma. In Concilio vero Prouin. Tole. act. 2. cap. 15. ann. 1565. iustissime decretum fuit, vt Notariorum Ecclesiasticorum, necnō promotoris fiscalis officia, & cætera alia quæ ad iurisdictionem Episcoporum, & aliorum inferiorum spectant, minime vendantur, vel locentur, alioqui si quis illius decreti transgressor fuerit hac poena mulctatur: nempe vt lucrum non acquirat: imo in animæ iudicio fabricæ Cathedralis Ecclesiæ restituere tenetur, & qui officium ita fuit assequutus illo priuari debet, quod vtinam in omnibus tribunalibus feruaretur.

Iurare. Adde Ang. in tract. maleficio. in verbo. Nec non ad denunciationem. col. 2. Petrum Foller. in præct. crim. in parte audiuntur exceptiones. num. 65. pagin. 162. Lod. in præct. crim. cap. 6. num. 11. Add. Bart. in l. Diuus. ff. de cust. reorum.

Promo-

Promotor seu fiscalis curiæ vestræ.

CAPVT. V.

1. *Fiscalis à Prælatò vel iudice creatus loco officij iudicis succedit.*
2. *Iudex ex proprio officio procedens infamia præcedente cogere potest reum ad iurandum de veritate dicenda.*

Officiū huius fiscalis creati à prælatò, vel iudice, loco officij iudicis succedit, & quod facit ille ex mandato iudicis, videtur facere ipse iudex, vt notat Præpo. in c. de accusat. 2. q. 8. co. 36. & col. 39. Vnde non tanquā pars accusans debet iudicari. Pro quo optime facit, quod notat Innoc. & alij, vt refert Felinus in col. 2. in cap. Cum clamor. de test. quod quando persecutor Inquisitionis est datus à iudice, ad ipsam Inquisitionem prosequendam, tunc quia talis non est proprie pars, sed minister iudicis, ad eius instantiam possunt testes repeti, quia nunc potius iudicis officio repetuntur. Ex quo ego alias dicebā in contingentia facti quod sicut iudex procedens ex officio suo, & non ad petitionē partis, præcedente infamia, potest reum cogere ad iurandum de veritate delicti, a de quo infamatus est, vt not. Abb. in c. Cum super. de confess. quasi ad finē. Pari modo poterit hoc facere ad petitionem dicti fiscalis, cum hoc tamen necessario temperamēto, videlicet nisi fiscalis prosequere-

tur talem accusationem, ex qua si vincat, defertur lucrum sibi ab aliqua constitutione synodali, vel consuetudine præscripta, cū tunc videatur sequi proprium interesse, & ad id oporteat probationes habere legitimas.

ANNOTATIO.

Nota circa huius capituli argumentū, quod quilibet merum imperium habens potest hos permotores, seu fiscales (quos vocant) creare. vt docet Bar. in l. Diuus. ff. de custodi. reor. Ioann. de Anna. in. ca. sicut olim. num. 2. de accusat.

A. De veritate delicti. Adde Bar. hanc opinionem tenentem. in l. inter omnes. §. rectè. in fine. ff. de furt. cuius opinio ab omnibus approbatur. teste Aug. in tract. malef. in addit. Ang. in parte: *Cōparuerunt, & confitentur totum.* n. 13. quā opinionem communē esse fatetur Hyppo. in l. quæstionis habendæ. nu. 72. ff. de quæst. Ant. Gom. lib. 3. var. resolu. ca. 1. nu. 65. & esse magis communem asseuerat Iul. Clar. in pract. crim. §. final. q. 45. vers. Sed quæro nunc quid. Quæ opinio Forense consuetudine recepta est. teste Maria. Soci. in cap. qualiter, & quando. num. 227. de accusa. q. 84. Et communis totius Italiæ stillus, iam pridem eam recepit. vt memoriæ mandauit Bart. in l. 1. nu. 6. C. de iur. col. & eam dicit communem, & apud suos obseruari Doctissimus Octavian. in decis. Pedam. 66. nu. 7. & in Hispania seruatur, quia eisuffragatur egregia Partitarum. l. 4. tit. 29. part. 7. vbi magnus Greg. Lop. idē anno taut

rauit. in glos. incip. *Iurar que di ga la verdad.* Quauis propter manifestatam periurij causam, eam increpet Clar. vbi paulo ante allegauit. Vnde apud Gallos non iuramentum, sed sola fidei interpositio adhibetur, vt refert Marcus decis. 674. quod Hispanica lege apud nos seruari, pie desiderabat ægregius Ant. Gomez (quem præceptorem Salamanticæ habuisse anno Domini 1554. nunquam penitebit) is inquam lib. 3. var. resol. ca. 12. n. 15. nō æquidem oportet, nec decet iuramentum exigere, quando periurij crimen timetur cap. clericos. de coha. cler. Sed quando iuramentū exposcitur, à iudice secundum iuris normam procedente, dubitandum nō est, quin reus eius religione astrictus, veritatē patefacere teneatur: nec villo modo potest, etiam ad effugiēdas aduersarij calumnias iudicem fallere. vt docet S. Tho. 2. 2. q. 7. art. 3. & ex nostris tenuit Bal. in rub. C. de fid. institu. num. 3. Abb. in c. olim. in. 1. col. fin. de rest. spol. & in c. sicut. in. 3. col. 6. de iure iuran. l. 1. in. l. cum proponas. col. 2. C. de pact. quam opinionē esse profitetur Aret. in l. decem nu. 7 ff. de verb. obliga. Couarr. lib. 1. var. resol. cap. 2. num. 1. circa quā vide late Mart. Nauar. in cap. inter verba. Corro. 65. numer. 237. concl. 6. II. quæst. 3. & vide quæ late scribo. inf. cap. 124.

Denuncio.

CAPVT. VI.

1. *Publicæ denunciationis diffinitio.*

2. *Officiales infames, vel criminosi à denunciatione repelluntur.*
3. *Fiscales ex communi curiarum stillo non notoria scelera denunciare possunt.*
4. *Iudex & ecclesiasticus minime debet permittere clericum sine delatore de occulto crimine accusari.*
5. *Delator debet se obligare, quod probabit, quod in denunciatione proponit.*
6. *Quando probasse dicatur, & denunciat, vt ab obligatione liberetur.*
7. *Iudices Ecclesiastici non debent ad clericorum capturam sine informatione procedere.*
8. *Sententia absolutoria super denunciatis prolata prodest sicut lata super accusatis.*
9. *An iudex Ecclesiasticus accusare volentibus terminum præfixere teneatur.*
10. *Offensus si dixit se nolle accusare, & ideo ad Inquisitionē iudex processit: offensus postea accusare volēs, audiendus non est.*
11. *Fiscalis de quocunque crimine potest clericum accusare.*
12. *Scribitur ægregia Cæsar augustana Ecclesiæ synodalis constitutio.*

Ibuit enim sub denunciationis verbo, hanc delictorum cogeriem scribere: quia Episcoporum promotores, seu fiscales magis denunciatoribus, quā accusatoribus assimilari par est. Et licet variæ sint in iure denunciationis species, vt declarat Hæricus in capit. Nouit. de iudic. fin. column. Et latius ibi prosequitur Abb. & diffusius Præp. in capit. de accusat. 2. quæstio. 8. in colum. 56. & pluribus alijs.

Illa tamen, quæ materiam nos-
 tram complectitur, est denuncia-
 tio, quæ dicitur publica, quæ sic
 diffiniuit, seu descripsit Præpo-
 vbi supra, in columna. 64. Est e-
 nim denunciatio, criminis alicu-
 ius apud competentem iudicem
 per officialem ad hoc deputa-
 tum facta delatio, ad pœnam ei-
 dem inferendam. Competit nã-
 que hæc ex mero iudicis officio
 procedentis in ea ad denuncia-
 tionem, seu promotionem suorum
 officialium, secundum prædictos
 Doctores, vbi supra, & funda-
 tur ex. l. ea quidem. C. de accusa.
 & cap. Episcopus in synodo. 35.
 q. 6. & l. diuus. ff. de custodia, &
 exhibitione reorum. cap. præte-
 rea de testibus cogendis. Et nota
 quod ab ista denunciatione re-
 pelluntur officiales, si sunt cri-
 minosi, ^a vel infames, notat Hen-
 ricus. d. co. fin. allegat textum. &
 quod ibi notat Bernar. in. d. cap.
 Præterea. Et licet in hac materia
 denunciationis publica Doctores
 communiter scripserint in
 d. cap. nouit. & in. d. l. Ea quidẽ,
 quod notaria tantum crimina
 denunciari possunt. ^b Commu-
 nis tamen stylus curiarum Ec-
 clesiasticarum admisit, vt in di-
 stinctè illarũ fiscales, seu promo-
 tores accusationes suas, vel pro-
 prius denunciationes instituãt,
 in quo videtur recepta opinio
 Saliceti in. d. l. Ea quidem, dum
 dicebat, quod etiam nõ notoria
 denunciari debent, dummodo pro-
 bari possint, quod æquum vide-
 tur, nam si de solis notorijs cri-
 minibus clerici per fiscales accu-
 sandi essent, plura alia, quæ sæ-
 pius occulta, & si probabilia sũt
 impunita manerent. Vnum autẽ

consulendum se offert iudicibus
 Ecclesiasticis, vt non permittãt,
 de aliquo occulto crimine accu-
 sari clericum apud eos per fisca-
 les, nisi delatorem sibi prius ob-
 tulerint aut videant, quod dicti
 officiales sufficienti probatione
 aut legitimis iudicijs muniticau-
 sam ipsam aggrediũtur. ^c Sienim
 Reges nostri suis fiscalibus iniũ-
 gunt, vt habeant delatorem, cur
 & ijs, qui ad accusandos clericos
 creati sunt officiales per Episco-
 pos, hoc non præcipietur? Et
 quia de delatore mentionem fe-
 cimus, & hæc materia Canonis-
 tis non est familiaris: ideo circa
 eam notari debent sequentes cõ-
 clusiones. Quod quando iudex
 delatorem admisit, ille se obli-
 gare debet, de probando quod
 denunciatur, ita quod fiscus obti-
 neat, vt probatur in authentica
 de exhibendis reis. §. 1. per quem
 ita determinat Lucas de Penna.
 in rubr. de delatoribus, libr. 10.
 col. 2. vers. Ad deferendum. Post-
 quam vero obligauit se probare
 quod detulit, si semiplene proba-
 uit, non sufficit, quo minus eon-
 demnetur ad pœnã, ad quam se
 astrinxit, si non probaret, vt cõ-
 cludit dictus Doctor in. l. 2. eius-
 dem tituli, in. 3. col. versicul. Sed
 pone. Si autem delator probauit
 crimen, & reus defensiones ius-
 tas, tunc si tales erant ad eã no-
 tã, quod delator habuit iustam
 causam credendi, q̄ iniquè pro-
 cedebat ad delationẽ, tunc non
 excusabitur à pœna. Secus autẽ
 quãdo detulit crimẽ, quod erat
 publice notũ, & defensiones to-
 taliter occulte, & fama in cõtra-
 rium habebatur: quia tunc dela-
 tor excusabitur à pœna, si suam

vel

vel suorum iniuriã persecutus
 est. Si autem deduxit crimen in
 delationem, cuius vindicta sui
 non intererat, tunc puniendus
 est: quia se ad id astrinxit, quod
 sua non intererat. Ita conclu-
 dit idem Lucas in dict. column.
 3. & seq. Ego tamen crederem, in
 hoc secundo membro mitius pu-
 niendum delatorem, cui deli-
 ctum fuit notum, & defensiones
 occulte, quam in casu præce-
 denti: quia licet eius non inter-
 fuerit, ratione suę vel suorum ini-
 iuriã, potuit moueri zelo iusti-
 tiæ, & publicæ vtilitatis: quæ ver-
 fatur in expurganda prouincia
 malis hominibus. Quando vero
 reus absolutus fuit, quia testes
 fuerunt reprobat, propter deli-
 ctum delatoris producentis, vt
 quia corrupti precio, vel alias fal-
 sum dixerunt tunc bene credit
 Lucas, vbi supra, in. 4. colum. pu-
 niendum esse delatorem. Et idẽ
 dicit, si probatum fuit testes esse
 inhabiles, aut criminosos, & hoc
 esse publice notum delatori. Se-
 cus tamen si sunt repulsi ex alia
 causa, sine culpa delatoris, vel
 quam ipse potuit ignorare: quia
 tunc non tenetur delator ad pœ-
 nam, secundum eum. Quod ta-
 men credit verum, vbi delator
 suam, vel suorum iniuriã pro-
 sequitur, alias videtur sibi dicen-
 dum, quod teneatur, quia non sa-
 tisfacit ei, ad quod se spõte obli-
 gabit. Sed ego etiam in hoc ca-
 su crederem arbitrio boni iudi-
 cis relinquendum, vt consideret
 an delator habuerit iustam cau-
 sam ignorandi defectus testium,
 & an publicum fuerit delictum
 & numerus testium sufficiens: al-
 liter enim nullus audebit crimi-

na iudicibus referre quantum.
 cunque illa probare possit timo-
 re alicuius occulte defensionis
 competentis reo accusando. Pla-
 cet præterea dicti Doctoris sen-
 tentia in dict. l. 2. column. 5. vers.
 Item quid sit, dum tradit, quod
 si quis denunciat plura crimina
 capitalia, quæ se obligat proba-
 turum sub aliqua pœna, & ex il-
 lis vnicum probat sufficiens ad
 condemnationem capitis, quod
 non euitauit pœnam, quia non
 impleuit quod promisit, & sibi
 imputet, qui se oneravit ad su-
 perflua comprobanda, quod pos-
 sit praticari in materia nostra,
 quando quis detulisset plura cri-
 mina depositione, vel aliqua pœ-
 nã cõnonica digna, & vnum so-
 lum probaret, imo plus asserit
 dictus Doctor, quod qui se astrin-
 xit probaturum crimen sub cer-
 ta qualitate in denunciatione de-
 ducta, quod non excusatur à pœ-
 na, si non probauit crimen cum
 eiusdem circumstantijs, & quali-
 tatibus, prout detulit, quauis
 crimen probauerit fuisse com-
 missum, vnde in hac materia de-
 latorum iudicibus Ecclesiasticis
 consulo, vt cum eos acceperint,
 denunciationem ab illis factam
 inscriptis redigãt, eosque astrin-
 gãt ad probandum omnia crimi-
 nã ibi discreta, cum suis qualita-
 tibus sub pœna in obligatione
 declaranda, monendo eos vt cri-
 mina, quæ probare non possunt
 in delatione non inserant, nulla
 in eis post monitionẽ, & obliga-
 tionem pœnitẽtia recepta: quia
 alias clerici accusati de varijs cri-
 minibus, infamati manent apud
 populum, qui cum accusationis
 notitiam habet, non semper de-

B 2 factum

fectum probationis aliquorum capitulorum intelligit. Nec decipiat quosdam iudices pietas quædam nociva, quæ eos retrahit à condemnatione expensarum, & pœnæ, quia vident delatores aliqua ex his, quæ detulerint probasse, magis in hoc amantes suffrones, & maleuolos fovere, quam Clericorum honori, & famæ consulere. Nec præterea ob id quod delatores habeant obligatos ad probandum crimina, quæ deferunt, faciles debent esse iudices in captura Clericorum, maxime in grauibus delictis, nisi prius sufficientem habeant informationem, quia si postea deficit illa non satisfactum est captorum Clericorum honori, relaxatione à carceribus, & condemnatione expensarum, & pœnæ facta contra delatores: cum infamia carcerationis ob famosum crimine vix aliqua relaxatione quantumuis honorabili, possit bene dilui, seu purgari. Et nota præterea in proposito, quod sententia absolutoria lata super denunciatis prodest, sicut lata super accusatis. Ita notat Præpo. in capit. de accusa. 2. quæst. 8. in colum. 68. versu. quær. an absolutoria, allegat Sali. in. l. Ea quidem versu. 15. quær. de accusationibus. An autem iudex Ecclesiasticus debeat statuere terminum accusare volentibus? Abbas in capit. inter. de purga. canonic. column. 2. distinguit, videlicet, quod si Episcopus, vel superior habet probationes promptas contra infamatum, tunc non est necesse, neque vtile statuere terminum accusare volentibus: quia posset supponi amicus, & fieri

colludium, & alia ratione de qua per eum. Si tamen non habet illas promptas, potest si vult, sed non est necesse, sufficit enim quod accusator se non offerat. Ego semper tamen intellexi dictam conclusionem, Abb. in delictis, in quibus non constat, quod aliqua persona sit offensa ex eis. Aliter enim bene crederem iudicem Ecclesiasticum debere illam requirere, an velit accusare ante quam ex officio, vel ad fiscalis petitionem procedat. Nam si Inquisitionem ex officio formauerit, vel ad fiscalis petitionem processerit, non requisita parte offensa, & postea superueniat accusator, tunc seruanda esset distinctio Sal. in. l. Ea quidem, versu. Quia prop. C. de accusa. quam refert, & sequitur Angel. in tract. malef. in parte: hæc est quædam Inquisition. fol. 16. in parua impressi. Cuius etiam opinionem dicit communiter teneri Felin. in capite. Qualiter, & quando, el. 2. in. §. licet. in fin. de accusa. quam distinctionem hic transcribere nolo. Vnum tamen non omittam in proposito, quod si offensus dixit se nolle accusare, & idem iudex formauit Inquisitionem, vel fiscalem audiuit, & postea offensus producat accusationem. tunc accusatio illa non debet audiri, nec recipi, quia iudex præuenit eum, antequam reuocaret voluntatem suam, vt notat. Bald. in. l. accusationem. C. qui accusat. non pos. quem refert Aug. in addi. ad Angel. in dicto. fol. 16. & quia posset aliquis dubitare, vtrum promotor, aut fiscalis, de quo in huius nostri operis denunciatione meminimus,

mus, possit clericum accusare de quocunque crimine, nulla facta distinctione priuatum sit, an publicum videtur in hoc dicendum, quod sic: quia de iure canonico omne crimen est publicum: sicut vt not. glos. in ca. infames. 6. q. 1. & sequitur Bal. in rubri. C. qui accus. non pos. in pen. colu. & Rom. in singulari. de. 81. Tu audisti. & talis est publici criminis natura, quod cuius ex populo competat ius accusandi, vt probatur in princip. inst. de publicis iudicijs, quanto magis competere deberet officiali publico ad accusandum, vel denunciandum crimina deputato? & quia in materia huius capituli placet mihi constitutio Prouincie Casaraugustanæ, quæ habetur in tit. de accus. prima in ordine, libuit eam transcribere, cuius tenor talis est. Procurator fiscalis noster, seu suffraganeorum nostrorum nequaquam ad agendum, seu denunciandum prætextu officij sui contra aliquem admittatur: donec proposita, seu denunciata credere esse vera, & se posse probare firmauerit iuramento. Quod si aliquo instigante per se, vel cum eo processerit ad prædicta, instigator ad expensas se obliget, vel det inde quam poterit cautionem: reus autem & citatus respondere minime compellatur, donec iuratum, & cautum fuerit, vt præfertur. Contra factum sit irritum ipso iure. Cõfulesque omnibus Episcopis, vt in omnibus suis curijs, hoc idem seruari præcipiant, iusta est enim prædicta decissio, & quæ honori prospici subditorum, & fiscales omnes vigilantiores reddit,

eorumque leuitatem in accusando compescit.

ANNO TATIO.

Vide plurima, quæ de hac denunciationis materia, de qua in hoc capite scribit Bart. in. l. Diuus. ff. de custo. reor. vbi plures tetigit quæstiones huic loco accommodatissimas, & in extrau. ad reprimendum in verb. Denunciationem. Ang. Arctin. in tract. malef. in verbo, Ad denunciationem. Ioan. de Anan. in cap. sicut olim. de accusat. Bofs. in tract. delictor. tit. de denunciatione. pag. 101. Lod. in pract. crimin. cap. 6. pag. 18. Iulius Clar. libro. 5. recep. sentent. §. final. quæst. 3. & 7.

Criminosi. Vide tex. in cap. cum oportet cum sequen. de accusationibus. Host. in summ. tit. de denun. §. quis potest. Anton. in ca. cum dilectus. de accusatio. Bar. in. l. Diuus nu. 7. ff. de custo. reor. quo loco scribit, quod prohibitus accusare censetur, etiam prohibitus denunciare. Sed opinio ista auctoris nostri, minime iam in forensibus controuersijs admittitur, nam isti officiales (quos appellant) qui ad denunciandum constituuntur, vt in plurimum sunt pauperes, & viles, & quandoque infames, ita communiter seruatur, teste Ang. in. d. maleficior. tract. in parte. *Necnon ad denunciationem.* num. 4. Marian. in capit. qualiter, & quando. num. 81. de accusationibus, & ridiculum foret, si quis contrarium asseueraret. vt scribit Iulius Clarus. libro. 5. reception. sentent. §. final. quæstione. 7. versiculo

pro intelligentia.

B

Denunciari possunt. Adde quod istam sententiam communem esse fatetur Card. Alex. in capit. de accusat. versic. quæro in malitia 2. q. 8. Marian. in. d. qualiter, & quando. n. 179. Mart. Nau. in. ca. inter verba. II. q. 3. conclus. 6. Corol. 63. nume. 188. eamque sequitur Domin. Soto, vir religione, pietate, & literis insignis in tra. de ratione tegendi, & detegend. secret. mēb. 2. q. 6. p. 5. Sed vt bene aduertit autor, Stillus curiarum contrarium obseruat. idem testatur practica Cōradi, fol. 235. num. 5. in fine.

Domin.
Soto.

C

Concilii
Ivni.
Toletan.

Aggrediuntur. Vide nouissimam, & egregiam decisionem, quæ in Prouinciali Cōcilio Toletano, anno. 1565. statuta fuit act. 2. cap. 12. quæ sic loquitur. *Promotor Fiscalis apud Ecclesiasticum iudicem neminem deferat, vt eius delatione inquisitio fiat, nisi quem legitima ac frequens grauet infamia, nec ex ea delatione iudices inquirere audeant: imo priusquam ad Inquisitionem procedant, diligenter curent inuestigare, an ea infamia à maleuolis, an à prouidis, & honestis, orta fuerit. Quod si promotor Fiscalis quenquam accusare velit, eo casu quo iure accusatio ei si permessa: accusatoris officio functus, eas leges sequatur: quæ publicis accusatoribus, bis de quibus iuris publici ratione accusare permittitur, iure vel consuetudine data fuerint. Sed si accusatus ab accusatione fuerit absolutus, nullo modo in expensis condemnetur. In eo si Fiscalis temere eum accusasse constiterit non solum expensarum solutio, sed alia pœna, iudicis arbitrio: propter accusationis temeraria ca*

lumniam, omnino puniatur. Hactenus Toletanum Concilium.

Informationem. Adde Sali. in. l. nullus. C. de exhi. reis. vbi scribit, iudicem posse malefactorem statim capere, modo qualis, qualis informatio interuenerit. Hypo. in. l. 1. num. 1. ff. de quæst. Foller. in practica crimin. in part. *Notatus capiat de persona, & vide quæ scribit autor infra, cap. 116. numer. 5. & quæ ibi scripsi, vbi dixit, quod hoc casu sufficit, qd de crimine præsumptiue constet. At si crimen graue fuerit, prout noster autor probe censet ad capturam absque sufficienti informatione, procedi non debet, vt de crimine hæreseos scribit Iacob. Septima census meritissimus Pacensis Episcopus in Catholicis illis, & eruditissimis institutionibus. capit. 17. numer. 2. & vide quæ nouissime scribit Licenciatu Rojas quondam Valentinus Inquisitor, nunc vero Episcopus Patensis Reuerendissimus in sing. & egregio tract. de hæreti. 2. part. assertio. 1.*

D

Super accusatis. Vide Bartho. idem tenentem in. l. Diuus. col. 3. ff. de custod. reor. & in. l. si cui §. eisdem. ff. de accusa.

E

Statuere terminum. Adde Bal. in. l. quamuis in. 2. huius initij. column. 1. C. de adult. & est text. egregius, qui passim allegatur in. l. diffamari. C. de ingen. & manu, qui licet in diffamante, statum libertatis loquatur, locum habet in qualibet causa, ciuili vel criminali, vt Doctores ibi communi consensu profitentur, & sentit Bartol. in. l. Titia. ff. de accusatio. & in auth. ad hæc. C. de vsur. Cinus. Bart. & Bal. in. l. si eo tempore.

Iacob Septi
mam cens.

F
L. diffama
ri. C. de in
gen. & ma
nu. mis.

tempore. C. de remis. pign. Albc. & Bald. in. l. Papinian. §. si quis. ff. de inoff. testa. & est glos. not. in. l. sed et si per prætorem. §. ait Prætor. ff. ex quibuscaus. maior. Innoc. in cap. conquærente. col. 1. de offic. ord. Abb. & Doctores in cap. licet. de accus. quod latissime tractat. & resoluit Anton. Gab. lib. 2. com. opinio. tit. de actio. conclus. 6. Domi. Episcopus Couarr. lib. 1. variat. resolution. capit. 18. Decisio. Pedamont. 151 per totam. & circa intellectum. d. l. diffamari. vide nouissime Illustrissimum, & Reuerendissimum Præsulem D. Francisc. Sarmiento in lib. 1. select. interpreta. capit. 2. quo loco argute satis à Doctorum traditionibus recedit. Sed in practica non dubito, quin communis, & recepta sententia sit seruanda prout passim in controuersijs forensibus receptam vidi: & post hæc scripta legi doctissimum Doctorem Ludouicum à Molina. lib. 3. de primoge. Hispaniæ. c. 14. n. 23. cum sequen. qui communem opinionem sequutus, à noua opinione supradicta aliquibus rationibus innixus recedit.

Nota tamē singulariter, quod ad hoc, vt accusator monitus, vt intra certum temporis spacium accusationem proponat, vt eo lapsos non audiatur, oportet quod iudex inter locutoriam sententiam proferat, quæ pronuntiet, eum ulterius non esse audiendum. Ita deducitur ex tex in d. l. Titia. vbi scribentes. Innoc. in ca. cum in tua. qui matr. accusar. poss. vbi Car. Ancha & Abb. Bal. in. d. au th. ad hæc. col. pen. Paul. de Cast. & doct. in. l. quandiu. in. 3. ff. de

acquir. hære. Sufficeret tamen, si iudex in primi termini assignatione, sententiam proferat, quæ accusatorem ab accusatione longe repellat, vt eleganter docet Bart. in. l. mancipiorum. ff. de opt. lega. Bal. in. l. si ea. C. de accusat. & in. l. si eo tempore. C. de remis. pigno. Ang. in. d. l. Titia. & in. d. l. quamdiu. Salicet. in. l. si ea nu. 9 C. qui accus. non poss. Securior tamen opinio est, vt lapsos termino, sententia proferatur, quæ is, qui diffamatus est, absoluat, perpetuumque silentium aduersario imponatur. Ita probare videtur Regia. l. 46. tit. 2. partit. 3. vbi noster Greg. in verbo, *Deudar por quito*, dicit in practica id esse seruandum. Et an sufficiat vna monitio, vel duæ desiderentur prius, quam dicta sententia proferatur. Vide gloss. not. in auth. de hære. & Fal. §. si quis autem non adimplens. in verbo, admonitus. quæ ad hoc, vt quis iure suo possit priuari duas monitiones necessarias esse censet, & illius gloss. autoritate innixus Ang. ibi idem censet in casu. d. l. diffamari, & licet ab eius opinione recedat Rom. in. l. quadiu. ff. de acqui. hære. eum tamen sequitur Greg. in. d. l. 46. in verbo, *Est por ventura*, & hoc verius censeo.

Si tamen tempus ad accusandum lapsus fuerit accusatio admittitur aduersario nihil opponente Bar. in. l. absentem in. ff. de pœnis Soci. in. l. 1. sub. col. 22. ff. ad Trebe. Crauet. consil. 272. num. 9. Aunochi. de præsum. lib. 2. præsum. 46. num. 27.

Est publicum. Adde quod hanc opinionem comunem esse fatetur Anan. in c. statuimus. num. 19 de

maledi. Iul. Clar. lib. 5. recep. sentent. §. i. versi. hac tamen.

Quod Coluberius & Serpelio.

CAPVT. VII.

1 Turpis nominis effectus aliquot remissive traduntur.

2 Vna eodemque libello accusari plures possunt.

M in hac ficta denūciatione tot scelera ali quibus imponenda essent, qui ex illis inculparentur, placuit etiam hæc nomina fingere, quæ à Colubro, & serpente deriuarētur. Qui enim tantis criminibus irretiti essent non hominum quidem, nec quorumuis animalium, sed deteriorum nomen promereri par est, illorum præcipuè, cuius effigiem Dæmon assumens (qui autor est malorum omnium) parentes primos decepisse, ac vicissè comperimus: libuit hoc etiam, & caratione, quia & nostri iuris interpretibus, placet, effectus aliquos tradere, ex eo quod quis malum nomen habeat, vt per Franc. Bru. in tract. de iud. & tor. 12. car. in. 3. col. & per Hyppol. in. l. i. in princip. col. 16. ff. de quæst. quãuis ego semper credidi Doctores prædictos intelligendos esse de malo nomine malis moribus adquisito, non vero de eo, quod licet sit malū, qui habet illud nõ elegit, sed suscepit tempore quo non fuit in eius arbitrio, vel potestate repellere. Duo præterea

Clerici, & non vnus in hac denūciatione positi sunt, vt per hoc compertum habeat iudex Ecclesiasticus, plures eodem libello accusari posse de eisdem criminibus, vt in. l. i. & ibi Bal. C. si reus vel accusat. mort. fuer. & in. l. vim passam. §. incest. ff. de adult. Et notat Specul. in tit. de accusatore, in princ. in versi. item quod non potest.

Malum nomen. Vide text. in ca. i. versi. Belial. & quæ per eum not. Barba. Imo. & Ioann. de Anan. num. 2. de deposed. Mari. Soci. in c. cum dilect. de excessib. prælato. Propterea Plutarchus de liberis educandis inquit. Primum debere curare parentes, vt filij, bonis nominibus nuncupentur. Oritur sanè ex bono nomine bona præsumptio, ex prauo autem, & turpi nonnunquam oritur sinistra, vt inquit Abb. in procem. Gregoriano in parte, Gregorius num. 7. vnde refert Ioann. Andr. in capit. cum secundum Apostolum. de præbendi vxorem suam, sæpissime dixisse, quod si nomina venderentur, etiam magno precio, bona nomina emi deberent. Quam vt doctam se aliquando consuluisse testatur idem. Ioan. Andr. in capit. qui prior col. pen. de regu. tur. li. 6. in Mercur. Ioan. Calderi (vir apud nos non vulgaris antiquæ eruditionis) cap. vltim. de renunti. idem fecisse testatur, de quo per Colle. in capi. crepula, & vita, & honesta cler. Bald. in procem. Gregor. columna. §. versi. Quæro quidam scholaris. Nec iniuria quidè, etenim mulieres accerrimū ingenium, & ma-

& maturam prudentiam solent sæpissime obtinere, vt text. insinuat in. l. cum prætor. ff. de iudi. tex. in c. viduas, ibi, *Maturioris sapientia, & consilij existunt.* 27. q. 1. & in ca. si aliquid. 22. q. 4. & probet illud Salomon. (alioquin muliebrium vitiorum censoris acerrimi.) Prou. c. 14. *Sapiens mulier adificauit domum suam, & Prou. cap. 19. Domus, & diuitia dantur à parentibus à domino proprie vxor prudens.* Quod sane ipse merito testari possum duxi æquidè Dominā Pretolinā Ordoñez charissimā, & dilectissimā coniugē, conciuēq; meā ciuitatis de Guadalajara, cuius mirabile ingenium, prudentissimū consilium: non in domesticis, & familiaribus tantū causis, sed in grauioribus, cumulatissimè expertus sum. Sed pro dolor, post triginta, & tres annos, summo amore, & incredibili pace, & tranquillitate transactis, ad cælestes migravit mansiones prout eius in Deū Optimum Maximū summa religio, & in liberis Christianè educandi, charitas, in elemosynis alijsque pietatis operibus elargiendis pietas, nobis dilectissimisq; filijs nostris diuina misericordia fabente tutissimā spem tribuunt. Quod in tanto merore vnicū solatium manet, vt inā eius spiritali confortio in cœlis vtamur. Amen. Obijt Cōpluti anno Domini. 1593. Die vero sancti Bartholomæi quæ. 25. dies est mēsis Augusti, ætatis suæ. 47. cuius cadauer summo honore, multis nominibus debito sepultum fuit in insigni sanctorum Iusti, & Pastoris Ecclesia honorabilissimo sepulchr. iuxta maio-

rem capellam (intra enim ipsam nulli sepeliri licet) sed ad rem redeamus. Arguūt sanè multi (quãuis hoc sit argumētum plerumque fallax ex) nomine ad probitatem, vel malos mores hominum. Vnde Claudius Mumertus. *Nomen dici putant, quod rem notam faciat sitq; veluti rerum imago.* Arguunt item sacræ literæ à nomine personarum, vt Abigail Reg. i. cap. 25. improbat maritū à nomine, quod Naba dicebatur Nabal, equidem stultum significat. Et secundum aliquam proprietatem putantur imposita nomine Patriarcharum, vt Isaac à risu. Iacob supplantator, sic de alijs: de quibus percurrit Eusebius Pamphil. libr. 11. de præp. Euange. cap. 4. Vnde Martianus iurisconsultus remittit hæreditionem à testatore impositam vt ferret nomen inhonestū, veluti Vespilionis, cum sit habenda cura honesti nominis, & dignitatis, vt in. l. Sed sciendum. ff. ad Trebel. Et qui effectus ex malo, & in quo nomine oriuntur, scriptos reperies apud Gera. sing. 75. Nico. Euerar. in locis legalib. loco ab Ethimolo. fol. 1. Hyppol. in pract. §. Expedita numer. 52. Cassan. in consuetudin. Burg. rubric. 1. §. 6. num. 53. Ioan. Mont. de Bigamia iud. 2. numero. 2.

De eisdè criminibus. Adde quod opinionem istam communem esse profitetur. Marian. in c. i. nu. 143. de libelli oblatione Iul. Clar. lib. 5. recep. sent. §. fin. q. 13. versi. quæro nunc, quam sequitur literis, & prudentia insignis, Gregor. Lop. in. l. 2. tit. 1. par. 7. versi. *La tercera.*

B 5

Huius

*D. Pretor
la Ordo-
ñez auho-
ris vxoris
dilectissi-
ma mors
deplora-
turi*

*Gregor.
Lopez*

Huius diœcesis originarij.

CAPVT. VIII.

- 1 *Originis propriae rationes quis forum sortitur.*
- 2 *Iudex originis procedere potest contra subditum, ratione delicti alibi commissi.*

Oiginis propriae ratione sortitur, quis forum vt probatur in l. 2. C. de munic. & orig. lib. 10. iuncta gloss. ibi eodem tit. & in l. 1. in princip. & notatur in l. assumptio ff. ad municip. Specul. in tit. de comp. iudi. abdi. in versic. 42. & ibi Bart. in d. l. Assumptio. §. filius quasi ad fin. vbi post Iacobum de Aret. quem refert, concludit, quod potest quis conueniri in loco originis propriae vel paternae, per l. in cola. ff. eod. si ibi inueniatur. & ita tenet Bald. in rubr. C. Si nō à cōp. iudi. in fin. loquendo simpliciter de loco originis, & quod ratione originis suae fortitur quis forum. notat. Bal. in l. fin. col. 1. C. si non à cōpe. iudi. Allegat. text. in c. ex parte. de for. compet. & talis dicitur subditus secundum eum, ratione personae tatum, & vide Alexand. in d. l. Assumpt. in addit. ad Bart. qui dicit hanc esse communem sententiam. vide licet, quod si ibi non inueniatur non potest conueniri, nisi quo ad finem distribuendi bona ibi sita. In criminalibus autē causis, Bal. in sua margarita, in versic. iudex in. §. col. dicit, quod iudex origi-

nis potest procedere contra suū subditum de delicto alibi commissio, a vt in l. 3. cum l. sequent. ff. de interd. & allegat. Bart. in l. sepulchri. ff. de sepulc. violat. & gloss. sing. in l. relegatorum. §. interdiceret. ff. de interd. & relega. Idem voluit Bart. in l. si cui. §. fi. ff. de accusat. per l. 1. C. vbi de crim. agi oportet. Vide etiam Alc. in cap. 1. de offic. ord. super gloss. in verbo, iudicare, in princ. vbi dicit, quod cōmunis opinio est, quod si quis non puniatur in loco delicti, poterit puniri in loco originis secundum formam statutorum loci, b in quo deliquit, per l. secularij. §. sunt quidam. ff. de extraordina. crim. Et per notata per Moder. in l. cunctos populos. C. de summa Trinitate, & fid. cathol. Ex quo videtur inferri posse, quod iudex Ecclesiasticus originis propriae, vel paternae potest procedere contra clericum originarium, si ibi reperiatur fuerit ratione delicti alibi commissi. Pro quo etiam facit text. in c. Cum nullus. de temp. ordi. lib. 6. vbi probatur, quod Episcopus loci originis, dicitur proprius, vt quis possit ab illo ordines recipere. Quod procederet siue per viam accusationis, siue Inquisitionis agatur contra clericum, per ea, quae infra dicentur in seq. §.

Alibi commissio. Adde Bar. in l. cunctos populos. n. 47. C. de summa Trin. Cyn. & Bald. idē Bald. in l. fin. ff. de iurisd. om. iud. & cōf. 313. li. 5. Ant. & Ab. n. 8. in c. cū contingat. de for. cōp. Caro. Ruin. consil. 84. numer. 9. libr. 4. quae opinio cōmunis est, teste

teste Bolog. consil. 54. idem fatetur Aug. Arimen. in add. ad Angel. in tract. malef. in. §. haec est quadam Inquisitio. versic. quero an de delictis. And. Alciat. in c. 1. num. 67. de offic. ordin. Bosi. in tract. delict. tit. de foro comp. n. 182. quo loco scribit opinionem istam vsu Forensi comprobata esse. Sylua. consil. 103. Marcus decif. 989. num. 6. Bob. consil. 8. num. 11. Cagn. in l. fin. num. 153. ff. de iuris. omn. iud. Iul. Clar. lib. 5. recep. sent. §. si. quest. 39. versic. sed quero. Contrariam tamen sententiam quod de iure ciuili, nec iudex originis, nec domicilij possit crimina extra territorium commissi punire. Tenuit Ioan. Andr. in addit. ad Spec. tit. de comp. iudi. Sali. in l. seruos. C. ad leg. Iul. de vi. pub. quam esse communem sententiam asseuerat Hyp. in pract. crim. §. constante. num. 90. Tho. Gram. decif. Neapol. 26 & noster Ioannes Bernard. infra cap. proxim. quam sequitur Bolog. male sibi constans consil. 8. versic. Capiō igitur, quo loco scribit, quod secundum magis communem opinionem, etiam si subditus ratione originis, delinquat in alieno territorio, non potest iudex inquirere, nec procedere contra talem delinquentem. Hanc etiam communem appellat egregius, & magnus sui temporis aduocatus, Petrus Auendan. in respons. 40. num. 3. Pau. Paris. consil. 159. num. 7. volum. 4. Ioann. de Ami. consil. 60. num. 10. Roland. Vall. consil. 19. num. 20. libr. 2. Et generali consuetudine receptum est, vt nullo modo iudex de crimine extra territorium commissio inquirere possit. Vt fatetur

Petrus
Auendan
nus.

Riminaldus vir doctissimus, consil. 32. n. 20. & consil. 471. num. 10. & consil. 484. num. 1. vol. 1. Primam tamen opinionem magis communem, & veriolem ceseo, quam pro eius insigni eruditione defendit D. Praesul. Didac. Co-uarr. vir vtique doctissimus, sed vna praesertim ingenij castitate. mirabilis in practica. q. c. 11. n. 6. *Statutorum loci.* Quando crimē aliquod extra territorium commissum sit, an puniatur secundum statuta municipalia loci, vbi quis delinquit, an secundum patriae statuta, vel secundum ius commune. Vide pulchram distinctionem traditam à Bar. in l. cunctos populos numer. 74. C. de summa Trin. vbi Ias. num. 30. primae lectionis, & num. 67. secundae. Abb. Felin. & Doct. in ca. licet de foro compet. idem Abb. in c. contingat. num. 30. eo. tit. Alex. consil. 11. col. 3. lib. 1. Bos. in tract. delictor. tit. de poenis. num. 19. Iulius Clar. lib. 5. recep. sent. §. fin. quest. 85.

D. Praesul
Didac. Co
uarr.

In ea domicilium habentes.

CAPVT. IX.

- 1 *Iudex domicilij de delictis suorum clericorum, alibi commissis cognoscit.*
- 2 *Quando de domicilio sit mentio de domicilio habitationis in dicitur intelligitur.*

DOMICILII forus generalior a est omnibus alijs. Vnde Cardinal. Anton. & Abb.

Abb. in cap. cum contingat. de foro compet. concludunt, quod iudex domicilij potest cognoscere de delictis fuorum clericorū, etiam alibi commissis, & idē tenet Ioan. Calde. in repet. c. de illis de raptō, in col. 6. in quæst. 6. qui respondet ad fundamenta, quę in contrarium videbantur vigere, & vide Bart. in l. relegatorum. §. interdicere. ff. de inter. & releg. qui notat. ex text. quod iudex loci: vnde quis est, incola potest quem puniri de delicto alibi commissō, quod dicit esse notandum, & vide Abb. in c. in fin. de foro comp. in col. 13. versic. Sed circa prima. Vbi concludit, quod iudex domicilij potest exercere omnimodam iurisdictionem in sibi subditum ratione domicilij, si ibi reperitur, etiam in criminibus alibi commissis. Et vide Ioan. Andr. in c. vt animarum, de cōstit. in. 6. qui dicit, quod siue subditus delinquit extra diocēsim, siue in loco exempto diocēsis, potest ratione fori conueniri coram iudice suo: & idem tenet Ioann. de Ligna. in Clem. pastoralis, de re iud. quod refert Andr. Siculus in d. cap. cum contingat. in col. 5. vbi respōdet ad d. cap. Vt animarum qui huic sententię videtur aliquantulum aduersari. Et tandem refert Ioann. Andr. post Odofr. in add. ad Specul. tenentem, quod hęc sententia procedat, quando proceditur per viam accusationis, secus si per viam Inquisitionis, quia tunc iudex agit ad vindictā, & sua non interest, ex quo non delinquit in suo territorio, & hoc attento iuri ciuili. Secundū vero iura canonica vtraque

via iudex procedere poterit, & postea refert Ant. Cin. & Bart. volentes, quod etiam de iure ciuili hoc procederet. & Abb. in consi. 24. volum. 1. incipien. Rodolphus numer. 1. qui in contingentia facti ita cōsultuit fieri posse. & vide Abb. in column. 2. in dist. capit. Cum contingat. qui tenet opinionem Anto. & Bart. & tandem Barba. ibi, in column. 7. & 8. sustinet opinionem Ioan. Andr. & Odofr. contra Cinum, & Bart. & residet in eorum opinione, & credit quod in practica sua tenetur opinio, quia æquior, & fortioribus innititur rationibus. Et vide Gandin. in tractatu maleficiorum in fin. vbi hanc quæstion. disputat, & tandem concludit, quod iudex domicilij non potest procedere per Inquisitionem contra delinquentem propter delictum alibi commissum, & in fin. columna dicit, quod licet aliud obtineat de iure canonico, tamen hoc procedit de iure ciuili, & sic videtur tenere opinionem Ioann. Andr. de qua supra in addit ad Specul. licet eum non referat. Et vide Hippol. in sua practica criminali. in. §. Constante in column. 14. vbi mouet hanc quæst. & dicit, quod Doctores in ea sunt varij, & pro vtraque parte remissiue refert plures Doctores, & tandem dicit: quod magis communis opinio est, quod iudex originis non possit inquirere: & sic opinio Ioann. Andr. de qua supra, quem ipse allegat in primo loco pro ista sententia. Et aduerte quod quando fit mentio de domicilio indubio, intelligitur de domicilio habitationis, & per gloss.

glossa. notab. in capi. Statutum. §. cum vero. in verbo, vnam die tam. de rescript. libr. 6. Notant Doctores in capit. fin. de foro compet. Bald. in l. fin. columna. 11. de edict. diu. Adria. Iason. in l. cunctos populos. C. de summa Trinitat. & fide Catholic. l. in columna. 6. Si tamen Clericus est vagabundus, tunc videtur, quod vbicunque fuerit repertus, poterit puniri, iuxta gloss. in l. 1. C. Vbi de crim. agi oportet. quam allegat Gandi. in tractat. maleficiorum in rubri. vbi puniatur delinquens circa principium.

d

A *Generaliter.* Et sic Ang. sententia exploditur, qui cōs. 40. col. 2. domicilium originis, potentius quouis alio domicilio existimabat.

B *Alibi commissō.* Vide autorem, & quę ibi scripsi, addit. 1. capit. super.

C *Habitationis.* Vide Domin. & Fran. in c. statutum. §. cum vero de rescript. libr. 6. vbi gloss. quam hic allegat autor, valde cōmendat: quam hanc opinionem sequutus notat. & dicit sing. Anton. consi. 21. in fine Alex. in l. cū quadam col. 2. vbi Socin. ead. col. ff. de iurisd. om. iud. Idē Ale. dicens eam valde notandam, cōs. fil. 101. col. 2. lib. 3. & in addit. ad Bart. in l. assumptio. ff. ad municip. Antot. Imol. & alij in c. vlt. de foro compet. Felin. in c. 1. in fine de sponsa Ias. in l. cunctos populos. nu. 25. C. de sum. Trin. Decius in l. si eadem nu. 2. ff. de offic. assesso. Stepha. Bertran. cōs. fil. 100. lib. 2. Matth. de Afflict. de cis. Neapol. 384. nu. 7. cui com-

muni, & receptę sententię suffragatur gloss. quā vbique Doctores summis laudibus celebrant, in Clem. 1. in verbo, subditos, in fine de foro comp. quę voluit quem propriē subditum dici ratione habitationis: quā approbat. ibi Imo. qui ad hoc multa allegat. & Petrus de Anchar. in c. Romana. §. contrahentes de foro comp. in. 6. Bald. in l. omnes. §. si non apparitor. C. de Episco. & Cler. Abb. in cap. 1. in fine. vbi Felin. de foro compet. Petrus de Anchar. consi. 437. num. 2. Paul. de Cast. consi. 44. numer. 5. lib. 1. Barba. in procem. Clem. §. sane. Corn. consi. 323. col. 2. lib. 4. eam fatetur esse sing. Alex. in addit. ad Bar. in d. l. assumptio. & est communiter ab omnibus recepta, quę contradictorem non habet (quod ego sciā.) Et quod plusest iura etiam exorbitantia loquentia de domicilio originis, locū obtinent in habitationis domicilio, vt tenuit gloss. not. in cap. præsentis in vers. Sane. verbo. originarius, vbi Dom. & Franc. de præbend. lib. 6.

D *Puniri.* Adde Bar. in l. hæres ab sens. §. proinde num. 4. vbi Cur. Iu. ff. de iudi. Corset. in repe. Abbas in verbo, vagabundus. Casfan. in consuetu. Burg. titu. Des aduenz. §. vnic. num. 12. Bossi. in tract. delicta titu. de foro comp. num. 69. Nec in hoc casu, ad locum cōmissi criminis remissio faciendā est, vt tradiderunt Calderi. & Ioan. Anania. in cap. 1. de raptorib. Guid. Pap. q. 202. num. 2. quam esse communem sententiam, fatetur Bellam. consil. 11. col. 1. quem refert Probus in addit. ad Ioan. Monach. in c. In-

D
Vagabundus
vtrius
ad delictū
locum re-
mitti de-
beat.

quis:

D. Didacus Perez.

quisitionis num. 5. de sent. excōmun. Bofs. d. num. 69. & nouissime diligentissimus Doctor Didacus Perez Salamantinus, in l. 2. tit. 14. vers. quero ulterius lib. 8. ord. Quam magis communē opinionem appellat Canull. Borrel. in anno ad Pet. Bell. in spec. Pri. de propositio, & c. §. ex quo prædiximus Rubric. 11. fol. 47. Iul. Clar. lib. 5. recep. senten. fina. q. 39. versic. Cæterum si reus. Quam quidem opinionem falsam esse existimo, & ideo iuris esse certissimi censeo, vagabundū ad delicti locum remittendum esse, vt in eo cōdignis pœnis puniatur. Sequor in hoc Innoc. quem in sacro Iure Pontific. veluti terrestris numen veneramur in cap. 1. de raptori. vbi Ab. & Cardina. idem Abb. post. Anton. in c. vltim. num. 21. de foro comp. Mari. Socinus in capitulo, postulasti. numer. 15. de foro comp. D. Couar. in pract. quæst. capit. vndecimo. numer. 7. Boni. de Vitali. in tracta. malef. in rub. de Inquisi. num. 56. Montal. in l. 32. tit. 11. part. 3. idem in l. 1. tit. 1. lib. 2. foro leg. Nam vt eleganter scribit Abb. d. num. 21. fortiori ratione vagabundus ad delicti locum remittendus est, quā non vagabundus, cum talis remissio, sine alicuius iudicis iniuria fiat. & hoc manifeste probat Regia lex. 1. tit. 29. part. 7. dum dicit. *Acusado seyendo algun home de yerro que vuisse, en algunas maneras, que diximos en los titulos desta setena partida, &c.* In quibus quidem titulis mentio fit de his criminibus, quæ à vagabundis perpetrantur idem probat. l. 15. tit. 1. partit. 7. ibi. *Por yerro que todo ho*

me faga. Et sic generaliter loquitur tam de vagabundis, quam de alijs hominibus.

Bene tamen hæc controuersæ opiniones distinctionis federe possunt componi, vt prima tunc locum obtineat, quando offensus accusat reum vagabundum coram iudice loci, vbi eum inuenit: tunc iudex loci delicti ex officio nullo modo procedere potest. Secunda vero opinio vera est, quando iudex loci delicti, parte postulante, remissionem petierit, quod probare videtur ægregia Par. lex. 15. supra allegata, quam ad hoc refert Auenda. respons. 40. numero. 9. Et nota, quod vagabundus dicitur, qui per mundum vagatur. Bartol. in l. quarta. §. Prætor ait. numer. ff. de damnat. infect. & est communis, teste Marian. in capitulo finali. numero. 57. de foro comp. & qui non habet certum domicilium. gloss. in dicto. §. Prætor ait. Quam sequitur Guid. Pap. decis. 202. numer. 2.

Et beneficia.

CAPVT. X.

- 1 Clericus ratione Ecclesiastici beneficij residentiam requirentis in loco illius domicilium sortitur.
- 2 Habens plura beneficia residentiam requirentia, totidem habet domicilia.
- 3 Prælati subditū Clericum ratione beneficij, pro delicto alibi commisso in propria diocesi inuentum punire potest.

An

AN Clericus, ratione beneficij, quod habet, dicatur habere domicilium in loco illius? Sufficiat referre breuiter, quæ tradit latè Felin. in capit. dilectus, el 2. de rescriptio. in. 1. columna, vbi materiam istā more suo, per conclusiones resoluit, videlicet, quod si Clericus habet beneficium, non requirēs residentiam, non censetur illic habere domicilium, secundum Innocen. Anton. & Abb. in capit. ex ore. de priuilegijs. Si vero requirit residentiam, sortitur vbi domicilium, secundum omnes Doctores. ibi. & in dict. capit. Ex ore. & alios, quos ibi refert: quod procedit, licet ibi non resideat, si secum non est dispensatum super residentia, vt per eundem Felin. ibi. in 2. columna. in. 4. conclusione. Qui post multa concludit, quod talis de facto non residens, fingitur ibi habere domicilium in loco beneficij in onerosis. Vnde habens plura beneficia requirentia residentiam, dicitur habere plura domicilia, secundum eum, ibi, in 3. conclusione allegando. gloss. in capit. Primus. 71. distinction. & in capit. quoniam 21. quæst. 2. Et in capit. quia in tantū. de præbend. quod intelligit, quando quasi æqualiter in vtroque residet: secus tamen si in altero seruit Vicarius eius, quia tunc habet domicilium tantum, vbi residet, & hoc etiam tenet Abb. in capit. Postulasti. de foro competen. columna. 1. Imo plus dicit idem Felin. vbi supra, in 3. columna. in. 6. cōclusion. quod licet Clericus pos

fit habere domiciliū alibi, tamē principale dicitur esse in loco beneficij, pro quo refert Innocen. in dict. cap. Ex ore, & alios & idem not. ipse in dict. capit. postulasti. in princip. Ex quibus omnibus fit breuiter collectis, & si diffusius illa prædictus Doctor scripserit, videtur, quod pos sit inferri ad nostrum propositum, quod prælati diocesis (in qua quis habet beneficium, in quo tenetur residere, licet non resideat) potest punire talem Clericum inuentum in sua diocesi, de delicto alibi commisso, tanquam sibi subditum ratione domicilij, quanuis nullum aliud domicilium in sua diocesi habeat. Et in materia huius capituli. Vide Decium in capit. quia in tantum. de præben. circa fin. vbi inter alia ponderat text. in capite. 3. de tempor. ordinatio. in 6. contra communem conclusionem, & tandem in fine respondet.

IN loco illius. Vide gloss. not. in capite. quia in tantum. in verbo, plures. in fine, vbi Abb. de præbend. Archi. in capit. statutum. columna. 5. Ioann. Andr. column. penultim. & Domi. & Franch. in. §. cum vero. de præbend. in. 6. Archi. in summa. 3. quæst. 6. & in. ca. si clericus. 11. q. 1. Specula. in tit. de accu. §. 1. versicul. Sed nunc quid sufficit. & in. §. sequent. Abb. Barb. & Marian. in capit. postulasti. de foro competen. Bald. in. l. omnes. in 2. not. C. de Episc. & Cleri. Ant. & Abb. in capite. cum causam. de dolo, & contuma. Cardin. in Clem. causam. §. quod si forsan. nos.

not.3.de elect.Fab. in. §. vlt. col. penul. Inst. de pena temere litig. Felin. in cap. dilectus. in. 2. huius initij col. 1. de rescrip. Bertran. consil. 101. lib. 3. Bober. in sing. in cip. Forus.

Potesse puniri. Adde quod hæc auctoris opinio intelligenda est, quando non petitur remissio à iudice loci, vbi delictum fuit commissum, si enim peteretur: teneretur quidem prælatus diocesis, in qua clericus beneficiū habet, & in quo residere tenetur, clericum petenti iudici remittere. Sicuti eam facere tenerentur alij iudices, qui ratione originis, vel domicilio, alterius causæ in ipsū delinquentem iurisdictionē habent. Ita Ant. de Butrio. num. 10. Arch. col. penul. Felin. num. 9. in cap. nu. fide foro comp. D. Episcopus Couar. in pract. q. c. 11. n. 6. & hanc opinionem communē esse testantur eam sequuti Cap. consil. crim. 59. vers. Primum est an de iure Cur. lun. in. l. hæres absens. §. 1. num. 5. vbi Sapia. num. 10. ff. de iurisd. omni. iud. kul. Cla. in pract. crim. §. fin. q. 38. vers. Est autem, & vide text. in. §. si vero quis comprehensorum, in auth. vt nulli iudicum.

Graua, & pluraper petrarū facinora.

CAPVT. XI.

Delicta leuia, graua, grauiora, seu grauisima, quæ dicantur breuiter, & dilucide, per totū caput explicatur.

Via ex qualitate delictorū in dispositione factorū canonū penę minuuntur, vel augetur, & in his quæ ad iudicis arbitriū relinquantur, pari modo aggruari vel moderari debent: ideò de clericorum delictis tractaturi, oportunum est, vt aperiamus, quæ leuia, graua grauiora seu grauisima iudicentur. Et in hoc Panor. in c. tuæ de penis, scripsit quod leuia a dicuntur, vbi dolus nõ requiritur, vt quādo aliquid contingit per imperitiā, vel culpā sine dolo: vel quādo dolus interuenit circā rem modicā. Cui adde Ang. in. l. non solū. §. Si mādato. §. de iniur. & in. l. leuia, ff. de accusat. ad hoc videlicet quæ dicantur crimina leuia, vel nõ. Et vi de August. in addi. ad Angel. de Aret. in verbo, hæc est quædam Inquisitio. in addi. §. in fin. quæ per glo. in c. Cum illorū, de sentent. excommunic. dicit, quod hoc relinquitur arbitrio iudicis: & secundum vulgi opinionem ista veniunt in consideratione. Item quod graua sunt in quibus exigitur dolus, & redunt in graue præiudiciū alterius, seu reipublicæ: & magna poena imponitur, vt in furto, periurio, & similibus. Grauiora sunt publica, & quādo nõ imponitur poena mortis. Grauisima vbi imponitur poenamortis. Pro leuibuscum eundē Panorm. non debet deponi clericus, nec priuari beneficio. sed poterit ad tempus suspendi, vel aliter corripi ad arbitrium superioris. Pro grauibuscum potest deponi. & adde Felin. in capit. At si clerici. de iudi. in princ. in col. pen.

pen. qui dicit, quod quæ dicantur crimina graua statur arbitrio iudicis, & refert ad hoc Ab. vbi supra. Pro grauioribus quam non sint publica, poterit ultra depositionem detrudi in monasterium. Pro grauisimis, vbi de iure ciuili puniretur poena mortis potest deponi, & damnari ad perpetuum carcerem. Et quia qualitas cuiuscunque criminis latius in quolibet eorum infra declarabitur, ista sufficiant pro commento huius particulae.

Leuia. Quæ dicantur leuia, graua, grauisimaque delicta. Explicat eleganter Barr. in. l. non solum. §. si mādato meo. num. 7. ff. de iniur. & in. l. leuia. ff. de accusat. gloss. in. l. auxilium. ff. de minori. Sali. in. l. 1. C. de requi. reis. Felin. in c. cum illorū de sent. excom. Ang. Aret. in tract. malef. in princ. col. 3. Ab. in c. tuæ de penit. Petrus Foller. in pract. crim. in parte audiatur excusatores. num. 49. pagin. 70. Iul. Clar. lib. 5. recep. sentent. §. 1. vers. Sunt etiam. Qui scribit serenissimum, & inuictissimū Regem, & Dominum nostrum Philippum II. Hispaniarum Regē. à suo supremo Senatu interrogasse, quæ essent delicta atrocissima, cui Senatus respondet atrocissima delicta esse sequentia Rebellionis læsę maiestatis homicidij ex proposito commissi, falsę monetę, tertij homicidij, scilicet commissi ab eo qui alia duo commiserat, etiam si pro his condemnatus non fuisset, vulneris illati proditorie, etiā si mors sequuta non fuerit, tertię tonsationis

Responsus Regis senatus Hispani declaratur, quæ crimina atrocissima iudicari debeant.

monetę, raptus virginis honestis parentibus ortę, etiam si copula sequuta non fuerit: vsus veneris cum sacra virgine in habitu, & intra monasteriū de gente Sodomia, famosorum latronum in vijs grassatio: falsificatio Sigilli Principis, aut Senatus, quod respõsum Regi nostro placuit.

Arbitrio iudicis. Vide Bald. in cap. proposuit de appella. Felin. post alios, in capit. at si clerici. de iudi. num. 13. And. Tiraq. in repet. l. si vnquam in verbo, omnia num. 31. pag. 177. C. de reuocan. dona. Bermo. Chrouer. titu. de pub. concubinar. c. de Sod. crimin. num. 30. & latius eod. tract. in parte fuerit dispensatum num. 1. fol. 206. & hanc opinionem communem esse fatentur eam sequuti And. Alciat. in cap. cum non ab homine num. 28. de iudic. Villa. Hispa. in lib. comun. opin. litera D. num. 56. Iul. Clar. lib. 5. recep. sent. §. 1. vers. Sunt etiam eamque sequitur vir nostra astate iniure consumatissimus Iacob. Menoch. in lib. illo omni eruditione pleno, de arbit. iud. quæst. lib. inquam. 2. centu. 3. casu. 266 num. 3.

Iacob. Menoch.

Magna poena imponitur. Et ideò delictum tanto grauius iudicari debet, quanto pro eo grauior poena imponitur, hæc fuit Bartol. opinio. in. l. leuia. circa princip. ff. de accusat. & hanc dicit communem regulam, & theoreticam. Socinus. consil. 157. num. 5. libr. 2. & vide Barba.

consil. 48. libr. 2.

Deci. consil.

65.

C

Cum

Cum Laici essent sine ordinibus ministrare, ac celebrare sunt ausi.

CAPVT. XII.

1. Clericus huius criminis reus, iudicis arbitrio est puniendus.
2. Ingerens se in actibus clericorum, cum non sit, est falsarius.
3. Clericus in ordine, quem non habet ministrans, deponendus est.
4. Clericus non ordinatus ministrans in aliquo ordine in apparatu, irregularitatem contrahit, cuius quo Papa solus dispensat.

Væ pena sit imponenda laicis missam vel aliud sacrum ministerium celebrantibus hucusque canonica iura non statuerunt: forsam enim antiqui illi patres non crediderunt tantam futuram esse aliquorum hominum temeritatem, ut tantum nefas (quale est sine ordinibus missam celebrare) committerent, & si iam hodie dignum esset hoc speciali sanctione punire, cum temporibus istis hoc aliquando accidisse cõperimus. Cum ergo casus acciderit, hoc arbitrio iudicis puniendum videtur, in quo oportebit considerare ea, quæ in arbitrijs inferiori suo loco consideranda describimus. Bald. tamen in l. Qui sub prætextu. C. de sacrosanct. Eccles. notat, quod dicens se clericum, & ingerens se actibus clericorum, cum non sit, est

falsarius, quem refert Felin. in c. Tertio loco, de prop. in prin. vide etiam Felin. in proœmio decre. in numer. 37. vbi dicit quod mentiens se clericum punitur arbitrio iudicis, & ultra hoc faciès actus clericales punitur poena falsi. Et vide Præpos. in capit. Quod interrogasti. 27. dist. Clericus autem ministrans in ordine quæ non habet, deponendus est, & amplius non ordinandus. Text. in cap. 1. de cler. non ordi. minist. qui sic sumatur. Diaconus missam celebrans ad sacerdotium non potest promoueri, à diaconatu suspenditur biennio, vel triennio, ut in cap. 2. eodem titul. Clericus præterea, qui cum non esset ordinatus ministravit in aliquo ordine in apparatu incurrit irregularitatem, cum quo solus Papa dispensat: tenet Lopus in allegatione. 29. incip. An dispense, referendo Calderi. in cap. Si celebrat, de cle. excom. Idem tenent Hostien. & Gofre. ut ad maiores ordines ascendat, sed in susceptis dispensat Episcopus, ut notant Angel. in summa, in §. 38. incip. Duodecimo incurritur, in verb. irregularitas, & Siluester in eodem verbo, in §. duodecimo quæritur.

Comperimus. Id sane contingit in hac celeberrima totius Archiepiscatus Tolet. Cõplutenfi curia quidam ciuitatis de Baeça (de quo ipse oculatus sum testis) anno Domini. 1569. cum laicus esset, nec aliquo ordine sacro esset insignitus, duas missas celebrauit, alteram in religiosissimo D. Bernardi collegio alteram vero in pijsimo collegio societatis

b

3

c

4

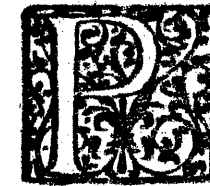
A

Factum memorabile.

Excommunicati.

CAPVT. XIII.

1. Clericus excommunicatus ordinem recipiens illo ordine est deponendus, cum quo tantum solus Papa dispensat.
2. Episcopus quando cum irregulari potest dispensare.
3. Poena huius capituli afficitur clericus, qui cum esset suspensus vel interdictus, sacris ordinibus fuit insignitus.

Poena clericis secularis recipiendi ordinem, dum existit in excommunicatione, est quod deponatur ab illo ordine. Not. Abb. ex tex. in c. Cum illorum. in 2. nota. de sent. excom. cum quo solus Papa dispensat, ut ibi. Quod procedit, etiam ab excommunicatione, qua erat ligatus, poterat ab aliquo inferiori citra Papam absolui, ut cõcludit Abb. post Ioan. And. vbi supra, ex ratione, quia fuit effectus irregularis, & cum irregularibus solus Papa dispensat. Et idem voluit Ang. licet Abb. non referat, in sua summa, in verbo, irregularitas, in §. 22. inci. Secundo contrahitur, & Syluest. in eodem verbo, in ver. Secundo quæritur. Hostien. vero in sua summa. tit. de cleric. excom. minist. dicit, quod videtur sibi, quod quando excommunicatus ab ordinario incurrit irregularitatem, quia sententiam eius violauit, posset ordinarius secum dispensare: dicit tamen quod cõsuetudo refragatur. Et aduerte

C 2

quod

tatis Iesu: sed quia dementia laborauit, & ob iustas alias causas poena detractionis perpetuæ in monasterium fuit punitus à Licenciato Martino Lopez de Salas, tunc dictæ curiæ vicario generali integerrimo, & in corruptissimo, à quo ipse tanquam huius Complutensis Academiæ Cancellario, Doctorali laurea sacrorum Canonum (licet immeritus) fuit insignitus, anno Domini. 1570. die vero. 6. mensis Iulij. Et nisi me mea fallit sententia existimo præclaros, & omni laude dignissimos hæreticæ prauitatis censores, posse ad tanti criminis punitionem procedere, reumque tanquam male sentientem de sacramento ordinis, condignis penis punire.

B Poena falsi. Adde expressam Regiam. l. 2. tit. fin. 7. part. vbi Gregor. Lopez.

C Deponendus. Vide autorem in regul. & fallen. regul. 357. & doctum & diligentissimum Ioann. Gracian. in reg. & fallen. reg. 61. Host. in summa tit. de cleric. nõ ordi. minist. §. qualiter, & Regiã l. 29. tit. 6. part. 1. & hoc sex modis limitat Silu. in summa in verb. irregularit. verb. Duodecimo, Ang. in summa. d. verb. quæst. 38. & Nauarr. in manuali. capit. 27. numer. 242. Imo si nondum sacerdos ausus fuerit missam celebrare curiæ seculari tradendus est, ut statuit felicis recordationis, Paulus. III. ut refert Iudit. Inquisitio. die. 17. Feb. ann. 1559. decret. 7. & die. 20. Maij, anno. 1559. & Simon Maiol. de irregul. lib. 4. cap. 13. num. 1. qui pro totius capite huius materia legendus est.

3 quod idem est in clerico, qui sus-
pensus vel interdictus ordines
recepit, vt firmant Angel. &
Syluest. vbi supra, referendo
Rai.

A **D**ispensat. Adde quod præ-
fertim hoc procedit, si de-
tur in recipiente certa sci-
entia, vt in cap. 1. de ordin. ad Episc.
qui renun. episc. vbi idem con-
stat, si crassa, vel supina daretur
ignorantia, vt in cap. illorum. de
sentent. excō. Quod si quis pro-
babili affectus ignorantia, vel ex-
communicatus, vel ab excom-
municato sacris fuerit ordini-
bus insignitus, ab episcopo pro-
prio, qui in eo actu minime deli-
querit, dispensationem poterit
obtinere vt in cap. vltim. ordin.
ab episc. qui renun. vbi omnes
Doctores not. traditur etiam à
Doctoribus in. d. c. cum illorū.
Quauis huic vltimæ opinioni,
refragetur Innoc. qui in capit. 1.
de schismat. scribit collationē
ordinis factam ab excommuni-
cato, vel excommunicato, pro-
babili tamen ignorantia excom-
municationis, ita firmam esse, vt
absque aliqua dispensatione, eius
executio permisa sit: quam opi-
nionē tenuit Hugo Doctor an-
tiquitatis venerandæ, si credimus
gloss. quæ illum refert in cap. ab
excommuicatis. 9. quæst. 1. Col-
lect. in cap. vltim. de ord. ab episc.
Abb. num. 46. in capit. veritatis.
de dolo, & contu. idem in capit.
ad probandum. vbi Felin. colum-
na penult. de re iudic. Alphons.
à Castro Zamorēsis, acris & sub-
tilis ingenij, & diuini verbi ora-
tor celeberrimus in lib. 2. de po-
test. leg. pēna. capit. 15. Quā opi-

Alphonsus
à Castro.

nionem falsam esse censeo, &
iuris esse apertissimi exitimo
dispensationem semper necessa-
riam esse, siue adsit scientia, siue
probabilis ignorantia. Sequor
equidem in hoc gloss. in dict. ca.
ab excommunicatis, & in capit.
1. de schismat. & in cap. 2. de ord.
ab Episcop. & in cap. si qui à si-
moniacis. 1. quæst. 1. quam com-
munem esse sententiam fatetur
Abb. in dict. capit. veritatis nu.
46. D. Episcopus Couar. in capi.
alma mat. 1. partit. relect. §. 6. nu-
mero. 6. de sent. excom. libr. 6. &
est tutior opinio secundum Ana-
ni. in. d. cap. 1. de schismat. num.
2. Selua. de benefic. 2. part. q. 11.
column. 3.

Hodie vero siue detur scientia
siue ignorantia Episcopus iure
poterit in hac irregularitate dis-
pensare, ex sacro Concilio Tri-
dent. sessione. 24. c. 6. vbi Episco-
pis noua conceditur facultas dis-
pensandi, super quacunque irre-
gularitate descendente ex quo-
cunque delicto occulto, excep-
to homicidio voluntario. Erit
equidem in proposito casu oc-
cultum delictum, si excommuni-
catio occulta est, licet celebra-
tio ipsa publica sit. arg. text. in. l.
in delictis. §. si extraneus. ff. de-
noxali, nam quauis actus cele-
bradi publicus sit, eius vero ma-
litia, quæ excommunicatione
emanat occulta est, ita in sacræ
poenitentiarie summo Præto-
rio diffinitum esse testatur vir
egregius Martinus Nauar.

in manu. confesso.

cap. 27. num.

241.

Illegi-

Illegitimi.

CAPVT. XIII.

- 1 Filij illegitimi apud Ethnicos
honoribus, & dignitatibus in-
digni iudicabantur.
- 2 Illegitimus non potest sacris or-
dinibus insigniri.
- 3 Si tamen de facto fuerit ordina-
tus licet recipiat characterem,
ordinis tamen executione ca-
ret.
- 4 Celebrans vero non obiecta dispē-
satione irregularis non est.

I **M** ab illicita co-
pula retraherentur, seque iustis
nuptijs alligarēt
homines, ex qui-
bus prolē legiti-
mā susciperēt, merito etiā apud
Ethnicos sancitū, ac obseruatū
est, vt filij illegitimati: quantū
cunq; sine sua culpa labē ipsam
contraxissent, honoribus & dig-
nitatibus indigni iudicarentur. a

- a Quod nempe & consideratione
prædicta, vt sic fiat, non repute-
tur iniquū, licet filijs ipsis (qui-
bus natura negauit ortuum suū
eligere posse) crudele quodāmo-
do ac durū videatur. Cū illis tñ
illegitime natis viris, qui propria
virtute ac bonis actibus paternā
culpā in seipsis abstergunt, plu-
resq; legitimè natos moribus ac
meritis antecellunt, b ac reipu-
blice seipos reddunt vtiliores,
talis iuris asperitas liberaliter, &
sine pecuniarū exactione téperā-
da eliet, vt sicut parentes ab illi-
cita copula retrahit (si forsan re-
trahit) filiorū damnū futurum,

si iam natos contra leges filios,
spes recuperandi honores, ad vir-
tutē sequendam impellat. Iustū
est enim, vt quos aliena culpa ho-
nore destituit, propria virtus, &
si pauperrima sit (vt ferè semper
esse solet) ad honores restituat.
Quid enim crudelius, aut iniu-
stius quā quod naturalis quidā
parentum excessus, virtute sola
quantumuis clara filiorum, in
pauperibus reparari non valeat,
in diuitibus tamen, qui patrum
suorum reatui plura propria ad-
diderunt scelera, hoc facilius de-
leat sola præstatio pecuniæ? Præ-
dicta igitur consideratione, etiā
sacri canones, quibus maxima
cura est sancto fauere instituto
matrimonij, sic si illicita punire
connubia, illegitimos quosque
à clericali tonsura, cæterisq; Ec-
clesiasticis ordinibus arcet, pro-
hibetque, c vt in c. 1. de fil. præsb.
Et in cap. 1. & 2. 56. distin. & hoc
per sex rationes, quas describit
Præpo. in d. c. 2. licet Hostien. in
summa de fil. præsb. in. §. quæ est
causa. solum tres scripserit. Si
quis autem illegitime natus pro-
motus fuerit, licet recipiat cha-
racterem, non habet tamen exe-
cutionem ordinis, probat. text.
in c. fin. 56. distin. Ex quo notant
ibi Domini, & Præpo. quod licet
illegimitas non inficiat habitū
ordinis, sed executionem: sed ta-
lis ordinatus recipit characterē.
Et aduertē quod tales illegitimi
ordinari non incurrunt nouam
irregularitatem, d si ante obten-
tam dispensationem e celebrant
vt notat Nicolaus Plouius in tra-
ctatu de irregularitate, in 40. re-
gula, referendo Cuiel. & Archi-
di. & hoc dicit seruare curiam.

C 3

IN-

A
Andr.
Tiraq.

Indigni iudicantur. Adde latissimi me Andr. Tiraq. virum sanè variæ & indefessæ lectionis, & de utroque iure benemeritissimum, nec pro meritis satis laudatum in tract. de nob. ca. 15. numero. 10. cum sequen. Gab. Paleotum Cardi. in tract. de not. & spurg. ca. 55. & vide Regiam. l. 2. tit. 13. part. 4. & l. 3. tit. 15. ead. partit. & ibi multis nominibus magnus Gregor. in verbo, *Dignitates y honras*. Alber. Troti. li. 2. de vero & perfecto cleri. ca. 1. & 2.

Gregor.
Lopez.

B

Antecellunt. Quæ sane in locis iam citatis, longa manu traduntur in filiorum illegitimorū execrationem minime intelligas de his, qui virtutum suarum splendore natalium tenebras effuderunt, eos enim apud bonos, & probos viros, nec nullo contemptui esse nec legitimis inferiores iudicari censet Hyppol. sing. 2 7 3. & vt bene inquit Sophocles.

Legitima est natura viris, quibus optima mens est.

Imo sepius, vt in hoc loco inquit autor, legitimè natos antecellunt. Hinc Statius.

Vidi ego transfertos, in alieno robore ramos.

Altius ire suis.

Et Euripides præclare inquit.

Ex nobis spurios nasci, nõ turpe putandum est.

Fac nanque ingenio valeant, fac moribus ipsum.

Haud vnquam poterit, naturam inuertere nomen.

Et plures viros præclaros, qui illegitimi fuerunt, commemorat Doctissimus pariterque Illustrissimus Card. Palæ. in d. tract. ad fi

Card.
Palæ.

nem, & fuerunt, & nostra tempestate sunt multi viri clarissimi, qui natalium defectū passi sunt, inter quos non infimum locum obtinet, noster D. Episcopus Bernardus Diaz de Luco, qui vt cōpertum habui multorum integre fidei testimonio, illegitimus fuit, quod præter alios testatur D. Episcopus Ioã. à Rojas in tractat. de succes. ab intest. capi. 15. num. 19.

Ioann.
Bernardus
fuit illegi-
timus.

Prohibentqs. Adde quod Deus Opti. Maximus prohibitionem hanc induxit Deuter. cap. 23. vbi scribitur, *Nõ ingreditur Mæzer* (hoc est) *de scorto natus in Ecclesia Domini vsq; ad decima generationem.* text. in capit. innotuit. de elect. cap. per venerabilè, qui filij sunt. leg. Sed hoc in cap. nisi cum pridem. de renun. declaratur, quod illos quos paterna vitia non sequuntur, possunt suffragari virtutes, quæ summum præfulem Romanum inducent, vt cum eis dispenset, si morum honestas eos cōmendabiles reddat text. in capit. præbyterorum. 56. distinct. nam vndecunque homines nascantur, si parentum vitia non sequantur, honesti, & salui erunt. capit. vn decunque. ca. distin. nullum equidem parentis delictum, innocenti filio pœna esse debet. l. 2. §. nullum. ff. de decurion. Si contrarium diceres maximum absurdum sequeretur. Vnde Bion. philifophus non minus ridiculum hoc esse affirmabat, quam si medicus quispiam ob aui, aut patris morbum nepoti, vel filio medicamētū adhiberet. Huius vero prohibitionis ne illegitimi sacris donentur ordinibus,

bus. Plures rationes scripsit Pet. Rebuff. in benef. pract. in part. de dispen. super defect. natali. fo. 407. & vide Regiam. l. 12. titu. 6. part. 1. vbi Greg. in verbo, *orden*. Et notat quod impedimentum de quo in hoc capit. locum obtinet, etiamsi defectus natalium sit occultus, & qui cum patiuntur pro legitimis habiti sunt, quales sunt multi, quos coniugata ex adulterio habuerunt, vt egregiè scribit Nauar. in manu. confessio. cap. 27. nume. 201. Filius vero matri hoc asseueranti credere non tenetur. l. 1. §. si quis ab aliquo ibi. *Si testatur eum negauerit*, vbi Bart. & Doct. not. ff. de carb. edict. l. 1. §. mulier. ibi. *Spurium in actis professum est.* Iuncta glos. fin. ibi. ff. de proba. glos. in l. si vicinis. C. de nup. & in l. si posthumos. §. fui. verb. probetur. ff. de lib. & posthum. Regia l. 9. tit. 14. part. 3. vbi Gregor. & opinio hæc communis est, vt cōstat ex multis autoribus congestis, qui eam sequuntur à Ioann. Rojas, tract. de succes. c. 2. nu. 28. & ita quoad sacrorum ordinum promotionem tenet Mart. Nauar. in loco iam allegato. Tamè (quod salua tanti viri pace dicā) in promouendo tutius esse credo, propter animæ periculum, vt ab ordine suscipiendo absteineat. In eo vero qui iam est ordinibus insignitus, propria eius conscientia inspicienda est: nam si in intimo conscientie motu pœdeat, ad credulitatem assertionis maternæ præsumes se esse illegitimum abstinere debet, à sacri ordinis ministerio, & ad cautelam dispensationem oportet impetrare. Si vero internus conf-

scientie motus, ad credulitatem non pendeat, sed potius firmissimè credat, se legitimum esse, nec abstinere tenetur, nec dispensationem impetrare ex Abb. sententia in cap. 1. de fil. prob. & hæc est communis summistarum sententia, vt fatetur Simon Maiol. de irreg. lib. 1. ca. 7. num. 3. Hinc illud mihi dubium est, quod scribit vir doctissimus Alphonsus. à Cast. lib. 2. de potest. leg. pœna cap. vlt. 3. concl. asseuerans, filiū præbyteri ex cōiugata, ita occulte genitum, vt nõ possit aliū deprobari, quam per parentum assertionem promoueri posse. Cuius contrarium tenet Anton. in c. 1. de fil. præsb. & de hoc dubitat Couar. in Clem. si furiosus. 2 part. §. 3. num. 4. de homicidio. Sequitur tamen Ant. Nauar. in manuali. cap. 27. num. 193.

Notabis tamen vtiliter nõ esse Episcopis permissam dispensationem, vt qui defectum natalium patitur, ad sacros ordines possit aspirare, etiam hodie autoritate Sacrosancti Concil. Trid. sess. 24 c. 6. Nam quauis nouissima illa constitutione, detur episcopis facultas dispensandi in omni irregularitate, descendente ex delicto occulto, non deducta in iudicium, excepta ea quæ provenit ex homicidio volutario, exceptis alijs deductis ad forū contentiosum, in hac vero huius capituli irregularitate, quæ aliunde & nõ ex proprio delicto oritur, dispensandi facultas concessa nõ est, quod non vulgariter notari debet, pro illius decreti interpretatione. Ita tenet insignis Mart. Nauar. in manu. confess. capit. 27 num. 194.

Si tamen illegitimus quispiam monasticam profiteatur disciplinam vitam suam dicitur innovasse, & eo ipso, quibuscumque sacris ordinibus potest insigniri. text. in c. 156. distin. & in ca. 1. de filiis presbyt. gloss. in sum. 56. dist. Regia. l. 12. tit. 6. partit. 1. ibi. *Pero aun ay otra razõ, por que pue de recebir e stas ordenes sobredichas el que no fuisse legitimo. Esto seria si entrasse en orden de religion primeramente.* Tradit Bald. in l. 1. in lectura. num. 5. C. de sacrosan. Eccl. Rom. in Auth. si mulier. 7. privileg. C. ad l. Fal. Fel. in cap. testimonium. num. 31. de testibus. Hypp. sing. 273. & in rub. ff. de fideiuss. & in sing. 501. Anton. de Rosel. de legit. lib. 3. in fine. ubi id limitat procedere tantum in filio naturali non vero in spurio, quod falsum est, & merito eum reprehendit Ioã. Rojas in tract. de succ. cap. 23. de numer. 109. Quod notandum est ad interpretationem. text. in ca. dilectus. de filiis presby. & in ca. 1. eo. tit. in 6. Aboletur sane omnis illicita macula per religionis ingressum ut in auth. de monachis. in prin. c. non liceat. 19. q. 3. quod tantum quo ad ordines sacros intelligendum est, quoad dignitates, & graviora munera is qui Spurius natus est, promovetur nullo modo potest absque Summi Præfulis indulgentia gloss. not. in c. fin. de filiis presbyt. Abb. in c. 1. in fin. eo. tit. Felin. in cap. meminimus. not. 6. de accusat.

Nimis tamen inter Doctores controuersum est, utrum ingressus religionis operetur legitimam, quo ad successionem bonorum parentum. Si quidem

Guil. de Cæno. qui huius questionis fuit ante signatus, in l. 1. C. de Sacrosan. Eccl. in ea fuit sententia, ut censeret filium illegitimum monasticam vitam professum, posse succedere in bonis parentis. Idem sequitur Bald. in d. l. 1. in lect. col. 5. Fel. in ca. cum de putati. de iud. colum. 2. Rom. in Auth. similiter. C. ad leg. Fal. 7. Speci. Alex. Roman. & Archid. column. 2. in l. necessarijs. ff. de acquirend. hæred. Barba. in cap. quia nos. de testamen. column. 1. las. in l. 1. numer. 30. C. quand. non peten. part. Anton. de Rosel. in tracta. de legitim. ad finem. in qua fluctuat Roderic. Suar. allegat. 25. ita ut in casu, de quo fuit interrogatus consuluit concordiam faciendam esse tandem religionis fauore. Guil. sequitur, & de ea nimis dubitat Gregor. Lup. in dict. l. 12. in verbo, *en orden*, & tueri eam conatur duobus casibus. Primo, quando filius est naturalis non spurius. Secundo, quando parentis consensu religioni offertur tandem in fine illius gloss. dicit valde dubiam esse questionem hanc, & quod in practi. vix reciperetur. Guil. opinio eam vero communem esse testatur insignis Couarru. in 4. decret. 2. part. capite. octauo. §. 7. in fine. Quæ ea solum ratione innititur, quia sicut filius naturalis patris consensu Curie Principis oblatus, fit legitimus ipsi offerenti, etiam si filios legitimos habeat. l. 3. C. de naturalibus, & in Authentic. quibus modis natur. eff. sui. §. 1. 2. & 3. Reg. l. 5. tit. 15. part. 4. multo magis per oblationem curie celestis. Sed propter id quod hæc legitima

gitima:

gitimatio ab aula iam recessit, teste Ang. consi. 17. & in dict. authentic. §. quod vero Rosel. de legit. cap. fin. Oblatus æquidem Curie Cæsaris, idem legitimus fiebat quod præsumebatur à Cæsare ipso legitimus fieri, quod non conuenit oblationi Curie celestis, & idem contrariam sententiam tenet Fab. in auth. ex complexu. C. de incest. nup. Præpositus in cap. tanta columna. 2. qui filij sint legit. Flor. in 3. part. tit. 1. c. 27. §. 2. Coua. d. §. 7. Et hæc opinio verior est, & Foresi vsu recepta.

Expositus an possit ad ordines promoveri. Sed huic loco accommodatissimum illud non omitam, an expositus cuius parentes ad eum latent, ut prorsus incertum sit, an legitimis conceptus sit nuptijs, possit ad sacros ordines promoveri. Quia in re dubius, & anceps est Anchar. in ca. 1. de infan. expositi. cuius dubitationis ratio est quia nemo legitimus præsumitur, & qui legitimus dicit probare debet. Ang. per illum text. in l. liberorū. ff. de his qui not. in fam. Decis. cons. 54. las. in l. nec professio. C. de testib. idem consi. 102. volum. 4. And. Alcia. de præfu. reg. 3. præfu. 1. numer. 12. D. Couar. in 4. Decretali. 2. part. ca. 8. §. 3. num. 1. Et opinionem hanc nouissimè sequitur Doctissimus & diligentissimus Simon Maiolus Episcopus Vulturarien. de irregular. lib. 1. cap. 11. numer. 1. ubi plures viros egregios commemorat, qui expositi fuerunt contrariam tamen sententiam tenet Anani. in dict. ca. 1. de infan. expositi. num. 11. ubi concludit nullam dispensationem necessariam esse, ut expositus possit promoueri.

ri. Sequitur Bermond. Cho. in tract. de publ. concubina in verbo, qui etiam filias num. 90. col. 363. quam opinionem communem esse testatur eruditissimus Cardi. Paleo. in d. tract. capit. 63. num. 3. Nam ut ipse, cap. 20. eiusdem tractatus probare contendit à supradicta sententia recedens vnusquisque legitimis natalibus ortus præsumitur, quod latius apud eum legendum erit. Sed quod ad nostram spectat propositam controuersiam, D. præful. Couar. in Clem. si furiosus. 1. part. relect. in prin. num. 9. de homi. à communi opinione videtur recedere, ea innixus ratione quod non soleant filij ex legitimo nati matrimonio exponi, sed potius qui ex furtiuis, & illicitis fornicationibus congressibusque nascuntur. Sed hæc ratio concludens non est. Si quidem veterum exemplis constat multos, filios exposuisse qui tamen ex matrimonio nati sunt, ut de Semirami. Paride, Cyro, & de alijs pluribus, historiae testantur. Nos equidem quotidiano vsu id experimur, quam plurimos rei familiaris inopia oppressos, qui cum liberis suis alimenta non possint suppeditare, solere eos exponere, ea potius spe, ut commodius ab alijs educantur, quam quod paterna erga illos pietate sint destituti. Opinio tamen dicti Domini Episcopi summe mihi placet, qui censet expositos ad Ecclesiasticos ordines non esse, promovendos absque dispensatione, quod si promoti fuerint, ordinum vsu prohibendi non sunt, propter communis sententiae auctoritatem, quamvis in

C § distin-

distinctè communem sententiã sequatur, vir nostro sæculo in iure consummatissimus, & perspicacis, & acris ingenij. Iacobus Menoch. de arbit. iud. quæst. lib. 2. cen. 4. casu. 396.

Iacob.
Meno.

Expositus tamen in illa patrinitus præsumitur qua expositus est Bart. in l. 1. col. fi. ff. ad muni. pa. & in l. si qui semper. ff. de in ius vocand. Plati. in l. ciues. in fin. C. de incol. Greg. in l. 4. titu. 20. part. 4. Ori. ad nota quia multa iura competunt. solis oriundis.

D

Irregularitatem. Vide Abb. in c. si celebrat. de cler. excom. minist. Gonsal. à Villadiego de irregu. c. de susp. col. 1. Petrum Rebuff. in pract. benefic. in parte de dispen. super defectu natali. numer. 13. quam opinionem communem esse fatetur D. Episcop. Co. uar. in Clemen. si furiosus. §. 1. numer. 3. de homi. Petrus Rauener. in Alpha. aureo fol. 186. column. 2. Mart. Nauar. prohibitatis, & eruditionis vnicum exemplar in cap. si quando exceptione. 11. de rescrip.

Dispensationem. Vide multa de hac illegitimos dispensatione, tam circa ordines, quam beneficia, quæ scribit. Alber. Trot. lib. 2. de vero & perfecto cleric. cap. 2. per totum.

Rebaptizati.

CAPVT. XV.

- 1 *Rebaptizatus non potest ad Ecclesiasticos ordines promoueri.*
- 2 *Si tamen de facto fuerit ordinatus, qua poena puniatur.*

Rebaptizati in tantu odio habentur ab Ecclesia, a quod qui nõ ignari rebaptizantur, dicuntur quasi iterum crucifigere Christu, vt in capit. Qui bis. de consec. distinct. 4. & ideo nõ sunt ordinandi, ad clericatu vt in capit. confirmandum. 50. distin. & habetur in Concilio Carthag. Quinto, Can. 11. quod aded est verum, quod dicit text. in d. c. Qui bis. quod etiam si ignoranter rebaptizati fuerint ordinari non possunt, vbi glos. hoc intelligit de ignorantia iuris, quæ non excusat, non autem de ignorantia facti: quia talis rebaptizatio non impediret promotionem. Qui autem ex rebaptizatis ad sacerdotij gradum indignus aspirare contenderit, cum ordinatoribus suis adepti honoris periculo subiacebit. Ita disponit Concilium Toletanum. 4. de quo in cap. fin. 51. distinct. quauis ille text. non intelligatur de ordinatione ad sacerdotium, sed ad Episcopatum, secundum Archi. ibi, quem vide notantem, quod tales scienter rebaptizati censentur perpetuo irregulares, qui respondent ad argumentu, quod potest obijci qualiter actus, qui nõ habet effectum, sicut rebaptizatio inducat irregularitatem, & vide glos. in dict. cap. Qui bis.

Ecclesia. Quæ non semel definiuit, Sacramentum Baptismi, non esse repetendum, nec iterandum, quemadmodum Diuus Augustinus libro de vnico Baptismo, & aduersus Donasticas docet.

Et

Et in libro de vera, & falsa poenitentia cap. 3. Paulus sane ad Hebræos, capit. 6. contra quosdam rebaptizari volentes, ait: *Rursus crucifigentes sibi metipsis filiu Dei.* Et iterum ad Ephesios capit. 4. ait: *Vna fides, vnum baptisma.* Est equidem à Catholica disciplina alienum rebaptizari, vt ostendit Clemens Papa Sextus, cap. 15. Constitutionum Apostolicarum Act. inter cætera: *Eodem modo contenti sint vno solo Baptismo, qui in Domini mortem traditur, nõ ministerio abominandorum hereticorum, sed probatur sacerdotem in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti etc.* Et paucis verbis interpositis subdit: *Veru tamen initiatos iteru baptizare tentantes, Crucifigunt Dominu, & iteru eum interimunt derident diuina, eludunt sancta: insultant spiritui, sanguinem sanctu veluti communẽ contemnunt, etc.* Idem docet Damascenus libro quarto, de fide orthodoxa, cap. primo. Leo Papa ad Rusticum Episcopum, epistola. 70. capit. si nullo. de consecratio: distinct. 4. Diuus Thom. in. 3. part. quæstio. 66. articul. 9. idem tenet Theologi omnes in. 4. sent. distin. 6. Alphons. à Castro, libr. 2. de hæresi. cap. de Baptismo hæres. 5. Quod nouissimè hodie Sacrosanctum Concilium Tridètinum docuit sessione. 7. cap. 11. *Si quis* (inquit) *dixerit verum etc. ritẽ collatu Baptismum, iterandu esse, illi qui apud infideles fidem Christi negauerit, cū ad poenitentiam conuertitur, anathema sit, & fel. 14. c. 2. & tradiderunt latissime Ioan. Fab. & alij Catholici viri, qui etate nostra, aduersus Anabaptistas Germanos scripserunt, qui quidem mul-*

tis magnisq; testimonijs impiã hæresim illorum improbant.

Ordinandi. Adde Alber. Trot. lib. 2. de vero, & perfecto cleric. capit. 14. requisi. 9. & Regiam. l. 9. tit. 6. part. 1. Et ista irregularitatis labe afficitur, is qui ministravit hoc Baptismi Sacramentum, sciens iterum illud repetens. capit. 2. de apost. l. 1. C. ne sanct. Baptism. reite. & is mirè suffragatur canon. 47. ex Concilio Lugdun. apud Burchard. lib. 4. decre. 56. *Episcopus inquit, aut presbyter, si eum qui secundum veritatem habuerit, Baptisma denuo baptizauerit, aut si pollatum, ab impijs, & non recte baptizatum, non baptizauerit, deponatur, tanquam deridens crucem & mortem Domini.* Hactenus canon.

Et alias poenas contra crimen hoc perpetrantes statutas ex decretis Felin. Papæ lege apud eundem Burchard. libr. 4. capite. 99.

Et non solum à principio rebaptizatus irregularitatem contrahit, sed etiam postquam sciret ratam habuerit rebaptizatione, in se factam, ita tenet Syluest. in summa. in verb. irregularitas. quæst. 4. Tab. in verbo, dispensatio. numer. 13. versicul. 14. Imo & si quis metu etiam cadenti in constantem virum compulsus rebaptizatus fuerit irregularis efficitur capite eos, quos. vbi glossa de consecratio, distinctio. 4. Syluest. in verbo, irregularitas. dict. quæstio. 4. At non ita erit, si per vim coactiuam, vt narratur de quodam Episcopo, cui nomen impositum fuit, habet Deum, quem Arriani ligatis manibus, & pedibus inuitum rebap-

1
a

b

c

2

A

B

☞

☞

rebap-

rebaptizarunt, non equidem illi dicta rebaptizatio nocuit, vt eleganter scribit Victor Episcopus Vitenfis de persecut. Vandal. libr. 3. qui contrarium tenentes merito reprehendit. sequitur Simon Maiolus de irregul. libro tertio, cap. 14. Efficiuntur etiam similiter irregulares, qui rebaptizanti ministrant Acoliti, Subdiaconi, vel Diaconi officio fungentes. text. in dict. cap. 2. de apostat. gloss. in l. 1. C. ne sanct. baptism. Pari etiam ratione idem dicendum videtur, de compatribus scientibus. sunt equidem isti rebaptizationis participes. cap. vos autem. de consecrat. distin. 4. & tenet expresse Maiolus. d. capit. 14. numero. sexto. Istorum autem omnium dispensatio ad solum Romanum Pontificem spectat, qui vix illos dispensabit vt religionem ingrediantur text. in dict. capit. 2. de apostat. Tabi. in verbo, dispensatio. numer. 13. versu. 14.

A qua quipem irregularitate immunis erit, qui hac interposita conditione baptizauerit dicens, si est baptizatus, &c. Nam cum conditio, vel de presentis, vel de futuro, & talis falsa, faciat cessare actum. l. cum ad presentis. ff. de rebus dubijs, & ex interpositione huius conditionis manifeste constat, istum noluisse iterare Baptismum, & actus agentium, non operatur ultra eorum intentionem. l. non omnis. ff. eo. ita sing. tenet Martin. Nauar. in manu. confessor. cap. 27. nume. 246. licet asseueret istum a mortali crimine minime excusari, qui non adhibita debita diligentia id fecerit. Eum tamen censet in

*Egreg.
Mart. Na
uarre opi
nio censur
atur.*

C

vtroque foro irregularem non esse: sed labitur in hoc vir egregius, solum sanę inculpabilis ignorantia, ab irregularitatis labe hoc casu excusare potest. capit. 2. de baptism. & ita tenet Domi. Soto. in. 4. sentent. distin. 3. quæstio. art. 9. quam esse veram, & communem opinionem contra Nauar. testatur. Fr. Anton. Cordoua, in suis quæstionibus venaculo sermone edictis. q. 37. Nā licet verissimum sit, quod si legitimus processit baptismus nihil secundum eum conditionale ministerium operetur, hoc tamen a notabili culpa clericum immunem minime redit, qui in re tam graui supine nimis se gessit. Propter quam culpam sacris canonibus irregularitatis poena iustissime fuit statuta. Nec aliqui dicta clausula operatur, quia adhibenda non est, nisi quando est magnum dubium, an quis fuerit baptizatus, vt scribit Syluest. in tractat. de strigima lib. 3. capit. vltim. in fine. propterea sacerdos sciens puerum necessitatis causa fuisse domi baptizatum si ille postea deferatur ad Ecclesiam, vt ritus solemnes seruentur: nō potest cum eadem clausula eum baptizare: alias efficeretur irregularis, vt expressim traditur in Cathéchismo Sanctissimi Pij Quinti Pōtificis Maximi, in tracta. de baptis. capit. de fructibus baptismi in fine.

Quæstionis etiam est, vtum is qui bis Sacramentum Confirmationis suscepit, vel contulerit, hac irregularitatis labe notetur. Qua proposita quæstione, gloss. in cap. dictum. de consecration. dicti. 5. censet irregularitatem

Qui bis sacramentum confirmationis suscepit vel contulerit, an sit irregularis.

con-

contrahi, quā sequitur Archid. primo. 68. distin. Albert. Trot. de vero, & perfecto cleric. lib. 2. c. 14. requisit. 9. in princip. Ioann. Maior. in. 4. sent. dist. 7. qui omnes id probari censent in dict. c. dictum, quo loco apertissima est decisio, Sacramenti Baptismi, & confirmationis iterari prohibens. poenam debitam transgressoribus imponens: vnde cū ibi æqualiter iterari prohibeantur, Baptismatis, & Confirmationis Sacramentum, mirum nō est si quo ad irregularitatem eadē fiat equiparatio. Idque Regia lex Partitarum comprobatur, lex inquam. 20. tit. 6. part. 1. qua diffinitum stat, eum qui bis Sacramentum Confirmationis suscepit, irregularem esse, si scienter id fecerit. Contraria tamen sententia placuit Scoto, qui in dicta distinctione. 7. q. 5. existimat non esse illum irregularem, qui bis etiam scienter Sacramentum Confirmationis suscepit, aut contulerit: cum id iure Pōtificio expressum non sit, & irregularitas nullo casu constituenda est, nisi expressa reperiatur. cap. is qui. de sentent. excommunicat. libr. 6. quem Fran. ibi sing. esse fatetur. idem in c. dilectus. col. 4. de appellation. Bertachi. in tractat. de Episcopo. cap. vltim. num. 8. Nā cum hoc irregularitatis vitium iure tantum humano Pontificio inductum sit ex Innoc. sententia. in c. nisi cum pridem. column. 3. de renun. vbi Anton. num. 29. & Doctores. Imo. in Clem. si furiosus. de homi. Palud. in. 4. sentent. dist. 25. q. 3. Flore. in. 3. part. titul. 28. c. 2. §. 6. quam opinionem communem esse fatentur eā sequuti

Villad. de irregular. in principi. Sylu. in summa. in verbo, irregular. in fine. Couarr. in. d. Clem. si furiosus in. 1. part. in princip. numer. 2. ex hoc manifeste sequitur, nunquam vitium hoc contingere, nisi eodem iure expressum reperiatur. supradictamque Scoti, opinionem. sequitur Palud. in. 4. sentent. dist. 7. quæstio. 2. col. 1. Alphons. à Castro, lib. 2. de potest. leg. poena capit. 7. docum. 3. versu. ex ratione. Cardi. à Turrecrema. in. d. c. dictum. ad finem. Couar. in. d. princip. num. 8. quā opinionem communem esse fatetur D. Mart. Nauar. in Manu. confessor. cap. 27. Quæ hæc vltima opinio summē mihi placet: nam nihil vrget inductio. text. in. d. c. dictum, quia licet ibi Sacramentum Baptismi, & Confirmationis, iterari prohibeantur: non tamen inde sequitur, quod eadem poena imponatur confirmationem iteranti, quæ baptismum repetenti infligitur, & licet doctissimi viri, qui in Partitarum legibus condendis interfuerunt priorem probauerint, in hac tamen irregularitatis materia Sacri Iuris Pontificij Sanctionibus standum erit. Sic licet de iure hoc verissimum videatur, cōsuetudo tamen contrariam amplexa est sententiam, cui stari debet, vt asseuerat Nauar. vbi paulo ante allegauit (cuius autoritate salua) si mihi casus occurreret, non auderem ab Scoti, & aliorum communi, & verissima opinione recedere, cum hæc irregularitatis materia grauissima, & poenalis sit idē non solum iura extendenda non sunt, sed strictissime interpretanda, vt

vulga-

vulgatissimis iuribus cautū est. **C** *Ignoranter.* Vide Card. à Turre cre. in capit. qui bis. de consecr. dist. 4. quo loco nume. 7. probat rebaptizatum, aut rebaptizantē, ex iusta ignorantia irregularem non esse, eandem sententiam sequi videtur Henri. in cap. 2. de apost. Scotus in. 4. sentent. dist. 6 & hanc sequitur illustrissimus Couar. in loco iam allegato. nu. 8. qui eam probabiliorē dicit text. autoritate iu. d. c. 2. de apost. Soto in 4. sentent. dist. 6. q. 8. Martin. Nauarr. in Manuali. c. 27. num. 246. Fr. Antonius Cordoua, in summ. casuum conscientia quest. 37. Nec refragatur text. in dict. cap. qui bis. quia responsio illa non est Summi Romani Præsidis, nec generalis, nec provincialis concilij, nec facta fuit ab aliquo, qui legis condendę auctoritatem haberet. Iure tamen interpretari potest, vt procedat, quando rebaptizatus ignorāter, post scientiam ratam habet Sacramenti reiterationem: Ita tenet Floren. in 3. part. titul. 28. c. 6. §. 3. quæ interpretatio mera diuinatio est, & ea ratione longe repellenda, vel intelligi potest, quando crassa, & supina ignorātia, quis fuerit rebaptizatus. Sed Archid. in dict. capit. qui bis. vt rem in tuto constituat censet, quod rebaptizatus etiam iusta ignorantia, ab Episcopo dispensationem impetret. idem sentit Aluer. Troti. dict. c. 14. n. 1. licet de iure absque aliqua dispensatione istū ad sacros ordines promoueri posse censeat: quod verius ipse existimo. Erit equidem in rebaptizante iusta ignorātia, vt ab irregularitate excusetur, si

Text. in c. qui bis. de consecr. dist. 4. interpretatur.

filios in fidelium rebaptizet, nā iuste ignorare potuit eos fuisse baptizatos. text. in cap. placuit. de consecra. dist. 4. habetur in Concilio Carthaginensi, capite sexto. Idem esse censeo de infantibus expositis, sine vlllo signo aut scripto attestante, de Baptismo. tenet Maiolus, dict. capit. 14. numer. 4.

Bigami.

CAPVT. XVI.

1. *Bigamia octo modis contrahitur remissiuē hic traditur.*
2. *Bigamus non potest ad Ecclesiasticos ordines promoueri.*
3. *Maritus post adulterium vxorem carnaliter cognoscens non potest ordinari.*

PRÆMISSO prius quodd bigamia pluribus modis contrahitur^a vt per Archid. Florent. in 3. part. titul. 28. capit. 3. vbi octo modos illius scripsit, quos hic referre non curo, transcripsit enim illos Syluestr. in sua summa, in verbo, bigamia, in princip. bigamos ordinari non posse^b ex pluribus capitulis, in distinct. 34. à Gratiano collectis comprobatur, præcipuē in capite curandum, & in capit. præcipimus, & in capit. si quis viduam el. 1. cum duobus sequentibus. Si vero de facto fuerint aliqui ad sacros ordines promoti, illis priuandi sunt, quia in bigamia contra Apostolum dispensare nō licet, c vt in capit. super eo, de bigamis, ex quo patet, quod bigami

d mi recipiunt characterem^d ordinis, quod etiam probat text. & ibi notat Præpo. ex eo in cap. 3. si quis viduam. l. distinct. Et inter alios casus bigamiæ aduerte ad vnum, quod pluries contingit quod si maritus adulteræ post adulterium illam cognouit nō potest ordinari. **e** Ita probat text. in can. 8. Concilij Neocæsariensis in. 2. editione. & est text. & illum sic summat Præpo. in c. si cuius. 34. distinct. Cuius ibi bonam distinctionem vide, videlicet, quod cognoscens adulteram scienter, siue ignoranter^f repellitur à suscipiendis ordinibus. ab executione vero susceptorum non repellitur, si ignorāter cognouerit: dum tamen possit vxorem de adulterio conuincere, & eam dimittere. Imo fortiore affirmit sententiam, ibi Præposi. post Bart. Bixi. Ioann. de Fan. & Hostien. quod licet maritus cognoscat adulteram ad mandatum iudicis, sibi præiudicat, & licet Innocenc. in capit. Inquisitioni, de sentent. excommunicat. in hoc aliter distinguat.

A **C**ontrahitur. De quibus modis quibus bigamia contrahitur ultra Doctores, quos hoc in loco allegat autor. vide latē sanct. Thom. & Theologos in. 4. sentent. distinct. 27. quæstio. 3. Ioann. Mont. in tracta. de irregular. bigamiæ. in princ. D. Couarru. in Clement. si furiosus. in 1. part. relection. §. 2. de homi. Aluer. Troti. libr. 2. de vero perfect. clericorum. cap. 11. requi. 9. & vide Regiam. l. 5. tit. 5. partit. 1. Nauarr. in Manuali c. 27. n. 195.

B *Ordinari non posse.* Quæ sanè irregularitas, à veteris testamenti legibus originem habuit. Leuitici namque scriptum est. capit. 21. de Sacerdote. *Scortum, & vile prostibulum non duceat vxorem, nec eam quæ repudiata est à marito.* Post legem vero Euangelicam, statim bigamia ab Apostolis instituta fuit, quod sacris ordinibus esset impedimento. Scribit æquidē D. Paul. ad Timoth. 3. *Oportere Episcopum irreprehensibilem esse, & vnus vxoris virum.* Quem locum elegantissime pro eius singulari eruditione declarat Domi. Soto de iust. & iur. libr. 7. quæstio. 6. articul. 2. Quod in principio nascentis Ecclesiæ semper fuit obseruatum, vt fatetur Ioann. Driedo. de liber. Christi. libr. 3. capit. 3. fol. 126. versicul. quod ultra in argumento. Idque patet in canonibus Apostolorum, cano. 18. Quod vero apud Ethnicos circa hoc obseruabatur. lege Aulum Gel. libr. notat. Atticar. articul. 10. capit. 15. Tertullian. lib. de exhortatione ad castitatem, & in libr. 1. ad vxorem. & in lib. de monogamia. ad finem Ludouic. Cel. libro. lectio. antiquar. 15. capit. 22. Primus vero qui cōtraxit bigamiam, fuit Lamech. vt constat Genesios. cap. 4. quo loco idem adnotauit Nicol. de Lira. & Tertul. in dict. lib. de exhortatione. ad castitatem refert ex nostris Couarr. in. d. §. 2. numer. 1.

Dispensare non licet. Adde quod cum hæc bigamiæ irregularitas, ab Apostolis, & ab antiquissimis vniuersalis Ecclesiæ concilijs, originem habuerit, vt

supere

superiori annotatione scripsimus, Episcopus cum bigamo, vt sacris donetur ordinibus, dispensare non potest, quam opinionem receptam fatetur præpo. in cap. lector. 50. dist. idem fatetur Ioã. Monta. in dict. tracta. de bigam. quæst. 7. D. Couarr. vbi paulò ante allegauit. num. 4. quam sequitur Angel. in summa in verbo, bigamus. Gonsal. à Villad. de irregular. q. vltim. Quauis Gard. à Turrecrema. in. d. c. lector. post Diuum Thom. in. 4. sent. dist. 27. q. 3. probare contendit, Episcopum posse cum bigamo, in minoribus ordinibus dispensare quod Syluest. sequitur in summa, in verbo, bigamus. q. 7. & Domi. Soto in. 4. sent. dist. 27. q. 3. artic. 3. nam vt ille inquit, per minores ordines quis non simpliciter sacris emancipatur, & ea ratione non est cur nõ liceat Episcopis dispensare, qui ordinaria pollent potestate. Quæ opinio forte admitti poterit, quòd maxima dispensandi causa interueniret, vt scribit Ludouic. Gom. in tract. breuium. numer. 20. vel quando quis bigamiam contraxit, erat mere laicus. Henri. in. c. 1. in fine de biga. Sed in contrarium est communis omnium sententia, nempe minime licere Episcopo, vt cum bigamo etiam in minoribus ordinibus dispenseret. ita fatetur insignis Gregor. in. l. 5. in verbo, *dos mugeres*, in fine. tit. 5. part. 1. & Marti. Nauarr. in Manuali confesso. c. 27. nu. 197. quod loco admittit S. Thom. & aliorum opinionem, quo ad usum ordinum susceptorum, nõ vero, vt nouis ordinibus possit insigniri.

Summus tamen Ecclesiæ Præfuli iure potest cum bigamo dispensare, vt tradit Thom. in. d. q. 3. & est text. in c. lector. 34. dist. vbi Martin. Papa cum bigamo, vt subdiaconus fieret dispensauit. & ibi not. Præp. Cardi. à Turrecrema glos. & doct. in c. super eo. de bigam. Floren. 3. part. titu. 28. cap. 3. Petrus de Ancha. consil. 124. Ioann. à Medina, huius celeberrimæ Complutensis Aca-

D. Ioann. à Medina.

¶

¶

Sum-

Summum Præfulem maximã cū difficultate, in hoc bigamiæ vitio dispensare idem asseuerat Nauar. tanquam testis huius rei integerrimus dicens: in loco noui simè allegato, non solere Romanum Põtificem, sine magna causa de ordinaria potestate dispensare in bigamia verã, & propria, sed in similitudinaria, solere, & posse cum iusta causa.

D *Recipiunt characterẽ.* Adde text. in. c. quicumq; in. 2. 59. dist. & in cap. penitentes ead. dist. Hosti. in summ. tit. de bigam. §. vltimo Anton. in cap. debitum. de bigam. Albert. Troti. de vero, & perfecto cleri. lib. 2. cap. 11. quam dicit communem esse opinionem & Theologorum, & Canonistarum D. Couarr. d. §. 2. num. 4.

E *Ordinari.* Adde Abb. Anani. & Doct. in c. 3. de adul. Imo irregularis est, qui ad vxorẽ adulteram post pœnitentiam reconciliatã cognouerit. ita sentit Anch. col. 124. Felin. in c. ius generale col. 6. i. dist. Anani. in. d. cap. 3.

F *Siue ignoranter.* Adde Hosti. in summ. titu. de bigam. vers. quod sunt species, qui in distincte intelligit text. in c. si cuius vxorẽ. 34. dist. quod bigamus efficiatur vir, qui vxorem adulterã, ignoranter cognouerit sequitur Ioã. And. post antiquiores in. d. ca. 2. de biga. Præposi. in summa. 50. dist. col. 5. sentit Abb. in. d. ca. 2. de adult. Alber. Tro. lib. 2. de vero, & perfecto cleri. cap. 11. num. 2. & esse communem sententiam testatur Gregor. Lopez in. l. 35. titu. 5. part. 1. in verb. *que ver.* Quam probabiliorẽ & tenendã esse scribit Domi. Soto. in. 4. sent. dist. 27. quæst. 3. artic. 1.

Nam hæc irregularitas, non contrahitur in hoc casu, propter peccatam culpẽ, quæ nulla est: sed propter defectum significationis Sacramenti, veluti sic corruptam duxisset, & hac ratione, irregularitas hæc præter voluntatem contrahi potest. Æquior tamen est contraria opinio, quam nonnulli ex antiquioribus tenuerunt, & eam sequuta est Regia Partitarum. l. 35. supra allegata, ibi. *Esso mismo serie si alguco casasse cõ muger que cuydasse que era virgẽ y nõ lo era, o seyendo casado con aquella que vniessa virgen, fiziesse ella adulterio, despues ouiesse que ver con ella, sabiendolo.* Sed cum in hac irregularitatis materia, Sacri Iuris Pontificij sanctionibus, & receptissimis opinionibus, sit stãdum, à communi, & verissimã Theologorum, & Canonistarum opinione recedendum non est.

G *Sibi præiudicat.* Adde gloss. & Doctores in capit. si cuius vxorem. 34. dist. sanctus Thom. & Palud. in. 4. sentent. dist. 27. quæst. 4. Floren. in. d. capit. 3. Capel. Tholosa. quæstio. 255. & horum opinio tutior est si credimus. Henri. in. d. cap. 1. column. 4. de bigam. & est magis communis vt asserunt Sylu. in verbo, bigamia. quæst. 1. Alber. Troti. d. cap. 11. numer. 2. Non tamen maritus, mandato iudicis compelli potest, vxori adulterẽ occulte, debitum reddere. quoniam si iudex id compertum haberet, non præciperet in præiudicium mariti, qui sic adulteram cognoscens bigamiæ nota inficitur. Quod si in eo casu iudex vellet virum esse obligatum, iniustum esset eius præceptum, tanquam contra ius

D marito

marito debitum factum, ita optime censet Ioann. Dried. libr. 1. de liber. Christ. §. ex supradictis pagin. 234. quo loco vere iudicio meo scribit, quod quavis maritus non possit occultā vxorem adulteram à domo repellere, potest tamen à coniugali thoro eijcere.

Corpore vitiati.

CAPVT. XVII. QVOD nouè editum est.

- 1 Corpore vitiatus, ad Ecclesiasticos ordines admittendus non est.
- 2 Huius capituli irregularitas, ab antiquissimis diuinis legibus originem habuit.
- 3 Apud Ethnicos, qui corporis labem patiebantur, à suis sacerdotijs longe repellabantur.
- 4 Traditur c. huius germanæ ratio.
- 5 Corpore vitiatus, si de facto sacris fuerit ordinibus insignitus, characterem ordinis recipit.
- 6 Hodie non tam exacte deformitatis ratio habetur sicut antiquitus. Leuit. cap. 21.
- 7 Deformitas, vel corporis vitium quo ad susceptos ordines quando impedimentum præstat.
- 8 Qui membrum sibi propria culpa abscederit, irregularis est: licet ex eius defectu, ad sacri ordinis ministerium minime impediatur.
- 9 Mathæi locus, c. 19. explicatur.
- 10 Manus in seipsum iniicere, nec religionis, nec castitatis causa licet, imò accerrimis pœnis interdictum est. Quid vero apud Ethnicos.

- 11 Seipsum interficiens non est sepultura Ecclesiastica sepeliendus, traditurq; ibi locus egregius ex Platonis legibus.
- 12 Mortuus qui in puteo, vel alio simili loco reperitur, non ex eo si aliud non probetur, priuandus est Ecclesiastica sepultura.
- 13 Qui membro aliquo caret, cuius defectus irregularitatem non inducit, secum portare non tenetur.
- 14 Monoculus irregularis est. Vbi de intellectu tex. in c. si Evangelica. 55. dist.
- 15 In irregularitatis labe, quæ ex corporis vitio procedit, solus Romanus Præsul dispensationem poterit indulgere.
- 16 Quæ deformitas, irregularitatem producat: iudicio Episcopi relinquitur.
- 17 Corpore vitiatus, contra Clericum in criminalibus causis, testis esse non potest.

Merito quidè Sacri Canonones, non omnes passim ad presbyteratus dignitatè, nec ad eius ministeria, nec ad alios, ei subseruiètes ordines, absq; delectu admiserunt, imò ab eisdè institutum est, nò solum ab ordine repellendos esse, qui moribus iacturā aliquā fecerint, sed eos qui eorum culpa, vel sine culpa, labè aliquā corporis contraxerint. cap. 2. & toto. tit. de corpo. vitia. cap. 2. & ibi. Abb. de cler. agrotan. capit. si Evangelica. 55. distin. not. Hostien. in sum. tit. de corpo. vitia. Alue. Troti. lib. 2. de vero, & perfect. cleric. c. 16. Card. & Docto. in dict. c. 2. de corp. vitia. Recar. in. 4. sent. dist. 25. q. 5. artic. 5. & Palud.

Palud. ibi. q. 3. ad finem Villade irregu. c. de corpor. vitia. D. Episcopus Couar. in Clement. si furiosus de homi. in. 1. Ioan. Corraus, de sacer. 3. part. capit. 6. quam receptam sententiam comprobatur Regia. l. 25. titul. 6. part. 1. Quæ quidem irregularitas à lege antiqua, & à beatissimis Saluatoris nostri Apostolis originè habuit Legitur enim Leuit. c. 21. Dominum ad Moyseri dixisse. Homo de semine tuo per familias qui habuerit maculā, nō offerat panes Deo suo, nec accedat ad ministreriu eius, si cæcus fuerit, si claudus, vel paruus, vel grandis, vel torto naso, si fracto pede, si manu, si gibus si lippus, si albuginè habens in oculo, si iugè, scabiem, si impetiginè in corpore, vel herniosus. Cuius feriè sanctissimè & doctissimè explicat Diuus Gregor. cap. 11. primè partis pastoralis, vt refertur in c. hinc etenim. 49. distin. cuius etiam sententiæ fuit Diuus Hieron. ad Fabiolam, de veste sacerdotali. Et apud Ethnicos, idem obseruabatur, teste Plinio lib. 7. natura. historia. idem professus fuit Seneca. lib. 4. declama. 2. declam. Gentiles eandem legem obtinuisse, vt sacerdos integer esset quasi sacerdotes sacrorum ministeri corpore integri essent, vt apud Romanos inuiolabiliter à tempore Romuli obseruatum fuit qui sacerdotes elegit genere excellentes, nec corpore vlla ex parte trunco, vt testatur Dionisi Alicarna. lib. 2. Roman. antiqui. & inibi laudat Romulum Romanorum legum latorè, qui Sacerdotes non venalia, nec sorte diuidenda fecit, sed cuiusque curiè bonos creauit, supra annu-

quingagesimum natos excellentes genere simul, & virtute præstantes, nec tamè inopes aut corpore vlla ex parte truncato. Et Plinius lib. 7. capit. 28. de Sergio loquens. Quæ omnia (inquit) ex oratione eius apparent habitacum in prætorio (aut vt alij legunt in prætura) sacris arcerentur à collegijs, vt debilis (idest) vt mancus, & mutilus, nam primum dixerat illam dexteram manum perdidisse. Quibus consonat vetus mos Romanorum apud quos, virginem vestalem capi fas non erat, quæ aliqua corporis labe maculata esset vt Auiti Labeonis auctoritate prodijt Gellius li. noctiu. antiqui. 1. capite. 12. Feneffe. de magist. Romanorum capite. 7. idem apud Persas vsu receptum fuisse tradit Alexandro ab Alexandro. libro. 6. dierum geni. capit. 14. secundum quam sententiam Diuus Hieronym. vbi paulò ante allegauit parentes arguit, qui deformes filias, virginitati consacrent. idem Hieronym. ad Demetriadem ita scribit. Solent miseri parentes, & non plena fidei Christiani deformes, & aliquo membro debiles filias, quia dignos generos non inueniant virginitati consecrant. Et plurima lectu non indigna de more. Circa hoc scribit doctissimus, nunquam promeritis satis laudatus Andræas Tiraquel. in. l. 2. conu. numer. 59. Diuus Couarru. in dict. princip. dicta. Clement. si furiosus. n. 5. Petrus Placa. libro. 1. Epit. delictor. capit. 25. numer. 2. Iacob. Menoch. de arbit. iudi. quæstion. libr. 2. centu. 5. casu. 226. Hieronym. Magius. lib. 4. Miscela capit. 4.

Et huius irregularitatis, potissima ratio est, quia incōpositio corporis inæqualitatem inducit mentis testimonio D. Aug. quod habetur. §. vltim. 41. distinct. *Ra-
renter enim in corpore deformi no-
bilis, formosusq; animus insidet.* vt scribit Abb. in. c. quia diuersita-
tem. 1. not. per illum text. de cō-
ces. præben. & Bald. in. l. obserua
re. col. 3. C. quor. appel. non re-
cip. scribit, turpem corporis ha-
bitudinem declarare procliuem
esse hominem ad scelera, pul-
chram vero ad virtutes. Sequi-
tur Hyp. in. l. 1. in prin. col. pen.
ff. de quæst. Vnde Galenus libro
de tempera. 2. cap. 6. scribit, natu-
ram membra componere, prout
moribus animæ conuenit, idem-
que ipse affirmat libr. 1. & 11. de
vfu partiū. Et cuius facies est de-
formis, vix potest habere bonos
mores: vt scribit Rasis medicus
sui temporis celeberrimus, libr.
ad Almanfore. 2. c. 33. & iterum
cap. 54. faciem fædam malos mo-
res significare ait. Et qualis for-
ma, talis est anima, vt est apud Pla-
nudem in vita Aesopi, quod an-
tiquissimis Gothorum legibus
cautum erat his Hispanorū ver-
bis: *Ca home de mala catadura no
puede hazer buenas obras:* vt habe-
tur in ordinationibus militum,
de la vanda. Idq; manifestè osten-
dit Cornelius Tacitus libr. 12. *In-
lius inquit Pelignus ignaui animi,
& de rediculo corporis iuxta cōspi-
ciendus.* Quod etiam pulchra scri-
bit Echorus Poeta Græcus apud
Stobæum ratione sermone. 88.
*Faciem aspectu deformē possides.
Mores etiam huiusmodi habes.
Ex malo enim natura malum pro-
ducit.*

Vt ex vipera rursū vipera nascitur.
Et illud Græcum Epigramma La-
tinitati donatum.

*Clauda tibi mens est, vt pes natu-
ra natusque.*

Exterior certas interioris habet.

Quin. & Valerius Martialis lib.
12. Epigrammat. Zoilum quen-
dam ex oris deformitate malum
esse suspicatur.

*Crine ruber, niger ore, breuis pede,
lumine luscus.*

*Rem magnam præstas, Zoile si bo-
nus es.*

Circa quam huius capitisi irregu-
laritatem aliqua notatu digna in-
la quæ selectiora notare consti-
tuit.

Primò, quod licet corpore vi-
tius, non possit sacris ordini-
bus insigniri, si tamē defacto fue-
rit ordinatus, vere recipit ordi-
nis characterem, licet non eius
exsecutionem. Hæc enim est cō-
munis, & Theologorum, & Ca-
nonistarum sententia, quæ con-
tradictorem non habet, vt patet
ex Doctorū traditionibus, quos
in capitis huius principio allega-
uimus.

Secundò, quod hodie non tā
exacta deformitatis ratio habe-
tur, vt antiquitus, Leuit. dict. ca.
21. sed sola deformitatis repellit
homines sacris insigniri, quæ sa-
cra ministeria tractare impedit,
vt si cæcus quis sit, vel mancus,
vel quid aliud simile patiat: nā
modica deformitas nō repellit.
text. in cap. 2. de corpor. vitiat,
vbi Anto. de Butri. & Card. Cor-
rad. de sacerdot. 3. part. cap. 6. nu-
mer. 5.

Tertiò, quod dictū deformita-
tis vitium impedimentū præstat
quoad ordines suscipiendos, quia
quo

quò ad susceptos tantum indu-
citur irregularitas in illo actu
ordinis qui ob insignem defor-
mitatē, vel defectum impeditur
corporis vitio, ita colligitur ex
text. vbi Abb. in cap. 2. de cler.
egrotan. Mari. Soci. in cap. ad au-
dientiam. n. 2. de hom. Gonfal. à
Villadiego, de irregul. capit. de
corp. vitia. Quæ ratione, qui pa-
titur vitium corporis celebra-
tionem impediens, nempe in his
digitis, qui ad consecrationem,
& eleuationem necessarij sunt,
solum à missarum celebratione
abstinebit: non vero à diacona-
tus vel subdiaconatus ministe-
rio: pariq; ratione is qui ob ma-
ximam deformitatem quam par-
titur, longe ab altari arcendus
est, minime impeditur absolutio-
nis Sacramētum ministrare. Ista
est communis omnium senten-
tia teste D. Episcopo Couar. vbi
supra.

Quarto, nec illud silentio præ-
termittendum est, quod si quis
mèbrum sibi propria culpa ab-
cinderit, irregularitatis labe in-
ficatur, etiam si ea abscissio nullū
ordini impedimentum præstet,
nec insignem deformitatem in-
ducat, quæ assertio, ad eos refer-
ri debet, qui propria voluntate
pudenda sibi execuerunt. capit.
penitentes. 55. distin. cap. si quis
absciderit. cap. qui partem. ea-
dem dist. capit. maritum. 33. dist.
capit. vltim. 87. distinct. & habe-
tur in Canonibus Apostolorum
capit. 23. & est Regia. l. 25. titu. 6.
part. 1. Idem quidem erit, quan-
uis quis sibi non abscindat, sed
alius sua culpa, quia iussit, aut
rogauit, aut quia rei illicitæ, dās
operam tale membrum casu per

didit arg. text. in capit. presbyte-
rum, & in capit. continebatur.
de homicid. aut si forte, in pœnā
alicuius sceleris ab inimicis fuit
illi abscissum. Ita tenet Host. in
summ. titul. de corp. vitiat. 5. Et
quæ, & in capit. ex parte. eo. tit.
vbi Ioan. Andr. idem scripsit de
eo, cui maritus ob adulteriū pu-
denda abscindere: idemque se-
quitur Villadiego de irregula.
cap. de corpore vitia column. 2.
& communem esse testantur eā
sequuti D. Couarr. vbi. supra, &
Nauar. in Manuali confesso. cap.
27. numer. 98. Id sanè sæpissime
contingere solet, & ætate nostra
nam anno millesimo quingente-
simo trigesimo septimo, tribus in
locis, nempe de Villanubla, & de
Cigunuela, ac de Laguna (quæ
non longe distant ab insigni po-
pulo Vallisoleti) vbi tunc tem-
poris regia curia aderat, in octo
fere mensium spatio filius viduæ
cuiusdam, & duo mariti, in tres
sacerdotes sequebantur, de inimicis
membris se vindicantes, & acta
iudicaria super his consecuta vi-
disse testatur D. Episcopus Ioan.
Bernard. infra capit. 79. numer.
8. Fortiori etiam ratione idem
erit asseuerandum quando pu-
dienda iure abscissa fuerunt arg.
text. in capit. fin. de tempore or-
dinan. At vero si membri imbeci-
llitas, aut eius defectus contin-
git absque propria culpa, sed à
medicis casu, vel per vim, vel ho-
stium insidias, promoueri pote-
rit, & promotus cum is casus
euenerit, in susceptis ordinibus
ministrare. capit. ex parte. capit.
in significauit cap. ex parte. 2. de
corpore. vitiat. capit. si quis infir-
mitate. capit. lator. 55. distinct.

cap. Eunuchus. ibi. Id etiam habetur in Canonibus Apostolorum capit. 21.

9 Nec enim his refragatur Matthæi locus. ca. 19. Eunuchus esse dicens, qui se castrauerunt propter regnum cœlorum, &c. & hi summè laudantur. Nam de his accipiendus non est, qui verenda sibi ipsis amputant: maledictum enim hoc, sed de his, qui continentes sunt ob amorem Christi. De quibus loquitur Esaias cap. 56. *Hæc dicit (inquit Dominus) Eunuchis, id est, continentibus, qui custodierint Sabbatha mea, & tenuerint fœdus meum, dabo eis locum in domo mea.* Sicuti eleganter Euangelij locum explicat Diuus Aug. lib. vni. de sancta virgin. cap. 23. & 24. Basi. Mag. lib. vni. de virgi. Diuus Hieron. & glos. ord. in d. cap. 56. Esaiæ, in quo deceptus fuit Origines, qui illud diuinum testimonium vt narrat Nicephorus Calistus lib. 3. Historiæ Eccl. cap. 8. ad literam intelligit, & ex nostris Corof. de sacerdo. 2. par. c. 6. Grauisimeq; aberrauit ipsemet Orig. qui virilia sibi amputauit vt sine calumnia Verbum Dei prædicare possit eaque ratione cum ad sacerdotium promotus fuisset oriëntalis Ecclesia grauisimum, scandalum passa est vt Demetrius Alexandrinæ Ecclesiæ Episcopus Dionysium perquam seuerè redarguit eo quod Originem promouisset, vt scribit Euseb. lib. 6. histor. Ecclesiastica. Et idè sicut ciuiles leges homicidij poena puniendos censent, qui alteri virilia amputauerint. l. 3. §. qui hominem, & in. l. 4. §. idem Diuus. ff. de Siccar. l. 1. & 2. C. de Enochis. l. 13. tit. 8. par.

7. eadem poena afficitur qui se castrandum præbuerit. dict. l. 4. ad finem. Semper equidem ipsa virilium abscisio, etiam apud Gentiles turpis fuit iudicata, vt author est Valerius Maximus libr. 7. capit. 7. Scribitque Basil. epistol. 87. Eunuchorum genus ignominiosum esse nimirum, quia neque fœmineum, neque masculinum sit amore in faniant citra fructum propter propriam turpitudinem, quo loco multis conuitijs eos insectantur.

Nulla vnquam causa etiam castitatis, vel religionis licuit sibi ipsi quenquam manus iniicere ad occisionem, vel alicuius membri mutilationem, nullus sanè liberum arbitrium circa vitam, vel eius membra habet. Vt Iuriconsultus probat in. l. liber homo. ff. ad leg. Aquili. capit. contingit. in. 1. de sententia excommunic. capit. displicit. versic. *Noli ergo iam dicere.* 23. quæstion. 4. c. si non licet cap. tu dixisti cap. non est nostrum. cap. placuit. 23. quæstion. 5. factum vero aduersus hanc prohibitionem leges nostræ accerrimè reprehendunt l. qui rei. §. sic autem distinguendum. ff. de bonis eorum, qui sibi mortem consciuer. vbi ita ad verbum scribitur. *Merito sine causa sibi manus intulit puniendus est, qui cum sibi non pepercit, multo minus alijs parceret.* Et alibi in. l. si quis filio. §. eius qui. ff. de iniust. testam. Vlpianus Clanculū veluti deridet quosdam qui iactationis causa mortem sibi consciuerunt. Et ex Theologis id plane damnat Origines in. 2. tract. in comment. in Iob, enarrans illius

illius ipsius Iob. capit. 2. *Benedic, & morere,* & Diuus Chrysostomus in Epistola Pauli ad Galathas, vbi inter alia egregiè ibi tradita, scribit Deū illos qui laqueo aut alia violenta morte vitam sibi abrumpunt, atrocius punire, quàm cæteros homicidas, & Diuus Augustinus in lib. 1. de ciuitate Dei cap. 17. & multis sequentibus vsque ad. c. 24. & Lactantius in lib. 3. qui est de falsa sapientia. c. 18. Diuus Hieron. in Epistola ad Paulum super obitu. Blesillæ eiusdem Pauli filia, vbi inter cætera scribit, quod tales habet stulta philosophia martyres, & tradit S. Thom. in. 2. 2. q. 64. art. 5. Ex Ethnicis vero Socrates apud Platonem in Phædrone exhortatur, pieque monet, ne quisquam audeat mortem sibi inferre. Aristoteles autem libro Ethnicorum. 3. capit. 7. in fine. *Mortem (inquit) sibi consciscere ad fugiendum paupertatem, vel mororè aliud ve huius generis nõ fortis est hominis, sed potius timidi.* & lib. 5. c. 11. *Qui se occidit (inquit) sibi iniuriam non facit, quia sponte iniuriam patitur nemo, sed facit contra legem quæ prohibet quenquam interfici, ideo ciuitati iniuriam facit. Qua propter, & ciuitas mulctat, & instituta est ignominia quæ ad aduersus eum, qui sibi mortem consciuit, vt ciuitati iniuriam facientem.* Et eiusdem sententiæ fuit totius eloquentiæ parens, Cicero libro. 1. Tuscula. quæst. Idem in Somnio Scipionis. *Tibi (inquit) Publi, & pijs omnibus retinendus est animus in custodia corporis nec iniussu eius à quo ille est a nobis datus, ex hominum vita migrandum est, ne manus humanum assignatum à Deo de*

fuisse videamini. Et vidèdus etiam est de hac re Ægesyppus. lib. 3. c. 17. vbi prudenter asseuerat ingrati hominis esse, citius discedere quam velit qui vitam donauerit nec licet animam soluere, nisi ei qui ligauit, & Heliodorus Emisfenus lib. 2. historiæ Aethyopiæ tradit illum crimen læsæ maiestatis diuinæ committere, qui sibi ipsi vitam abrumpit, & concludit etiam illud, Martialis lib. 10. Epigra. 47.

Summè nec metuas diem nec optes Idem dicto libro decimo.

Optima mors parca quæ venit apta die. Et idè merito improbanda est Ceorum lex de senibus, quæ senes se delirare incipere cognoscentes, & ob ætatem patriæ, inutiles esse, coronati cicutam bibeant, vt testatur Aelia. lib. 3. variæ historiæ. cap. 26. Nam impia & abominanda fuit lex Sardea, vt filij parentes Senio confectos sustibus cæderent, & intereptos sepelirent. absurdum arbitrates si delirus senex vltèrius viueret. Idem Aelius libr. 4. variæ historiæ cap. 1.

Et circa hoc argumentum legèdus est insignis Diuus Episcopus Couarruu. in dict. Clement. si furiosus. in princip. de homil. numero. 6. & in libro. 1. variarum resolut. capit. 2. numer. 8. & libro. 2. capit. 1. numer. 11. & omnium latissimè. & elegantissime Andr. Tiraquel. de nobilit. capit. 3. numer. 475. & numer. 520. Andr. Alciat. libr. 6. part. capit. 27. Petrus Greg. quem post hæc scripta. leg. 3. part. Synt. lib. 36. cap. 22.

Illud verò prætermittendum non est, quod seipsum occidens

Ecclesiastica non est sepeliendus sepultura. text. in ca. placuit. 23. q. 5. quem dicit esse singularem. Roman. sing. 264. glos. not. in c. ex parte. de se sepult. Quauis licitum sit priuatim pro eo orare, & illud licet ei qui pia mente crediderit, in ultimo vitæ spiritu condignam criminis contritionem habuisse, tenet Palud. in 4. sentent. dist. 20. q. 1. column. 1. Mart. Nauarr. in cap. 1. de penit. dist. 7. legibus autem Platonis, minime hoc atrocissimū crimen perpetranti, sepultura denegabatur, sed potius insolita constituebatur, vbi alius nemo condebatur, inquit enim ipse lib. 9. de leg. *Qui seipsum, vita & sorte factorū vt scelerata priuauerit, nec iudicio ciuitatis, nec tristi, & inenarrabili fortuna casu coactus, neq; extremo aliquo pudore cōpulsus, sed ignauia, & formidolosi, animi imbecillitate, iniuste sibi mortem cōsciuerit, ei sepultura fiat solitaria, vbi alius nemo cōdatur deinde his locis sepeliatur, quæ de duodecim partibus vltima deserta innominataq; sit, sic obscurus vt nec Statua, nec inscriptione sepulchrum notetur.* Hactenus Plato. Quod si forte, indicijs, & coniecturis, lique-ret cum furore, aut mentis alienatione seipsum occidisse, tunc non priuaretur sepultura Ecclesiastica, vt egregie scribit Ioann. Gallus in quæstion. Parla. 127. & hoc iure vtimur.

12 Nec equidem ex eo, quod aliquis mortuus in puteo, vel in alio simili loco reperitur, priuari debet sepultura Ecclesiastica, quia minime credendum est, seipsum præcipitasse. Quod ex eo manifestissimè probatur, quia

criminis suspicio longe semper repellenda est. l. merito. ff. profocio. cum similib. potuit enim is ab alio in puteum eijci, & non probat hoc esse quod ab hoc contingit ab esse. l. nam hoc. C. vnde legi. l. neque natales. l. ad probationē. C. de probat. & ita in proprio casu, in facti contingentia interrogatus consuluit: excellētissimus. & magni nominis Iurisconsultus Marian. Soci. Iun. consil. 51. num. 1. volum. 2. quem sequitur D. Episc. Couar. libr. 2. var. resol. c. 1. num. 11. & non semel in controuersijs Forensibus obtinui, quod plurimum est notandum.

Quod mirum immodum confirmat egregium doctissimi Mart. Nauarr. responsum. 6. tit. de sepult. quo in facti contingētia interrogatus, respondit, quendā monachum non fuisse sepultura Ecclesiastica præbandum qui cubiculo suo inuētus fuit mortuus flexis genibus cū laqueo ex collopendente. Vide per cum ibi, quia eisdem fere fundamentis innititur.

Quinto, vt ad institutū sermone redeam, prætermittendū non est, quod si quis membro aliquo careat, cuius defectus, eum irregularem minime constituit, non tenetur illud abscissum membrū, vel aliqua eius partē secū portare. Ridiculum enim esset hoc. glo. not. in c. si Eunuch. 55. dist. Abb. in. d. c. 2. & Henr. in c. vlti. de corp. vitiat. Gosal. à Villadiego, vbi supra allegauit Albertus Troti. lib. 2. de vero, & perfecto cleric. c. 16. n. 8. quam glo. dicit sing. & communiter receptā Nauarr. in manuali. c. 27. num. 20.

Sexto,

Mariano
Socino
Iuni.

5

13

14

Sexto, illud est animaduersione dignissimum, quod quauis moculus ad sacros ordines promoueri non possit, est enim is irregularis. text. not. in cap. si Euāgelica. 55. dist. tamen qui caret vsu oculi dexteri, qui sanus videtur, & sinistro probe cernit, irregularis non est. Ita contra alios defendit. Mart. Nauar. in d. cap. 27. numer. 199. vbi scribit se non semel ita respondisse. & est egregius & nouus intellectus ad tex. in d. ca. si Euangelica disponens ne carentia oculi, quæ magnā deformitatem inducit, quod non extendatur, ad visus carentiam, quæ illam nō inducit. arg. tex. in reg. odia. cum similib. de regul. iur. lib. 6.

15

Septimo, quod in hac irregularitate à solo Romano Pontifice dispensatio impetranda est, nullus autem inferior eam potest indulgere, ex celebri Innocēt. sententia in capit. significauit. de corpo. vitiat. cuius opinio communis est, vt ita Cardin. testatur & Villad. de irregula. c. vltim. D. Episc. Couarr. in. d. Clem. si furiosus. num. 7. licet contrariam sententiam tenuerit glo. in. d. c. significauit. illius text. male intellecti autoritate, qui longe aliter intelligendus est, quam glos. intellexerit, nam loquitur, & procedit de Episcopi dispensatione Apostolica autoritate sibi delegata, & præstita, & idè nō episcopus ibi dispensationis gratiā concessit, sed summus Præsul: & iste est germanus illius text. intellectus, vt Abb. & Doctores ibi intellexerunt, & idè à comuni, & verissima sententia recedendum non est, quauis opi-

nionem glo. sequantur. Villadiego in loco iam allegato. & Syluest. in cum. in verbo, corpore vitiatus. q. final. Imo, quod memoratu dignum est, & deficiore hanc dispensationem redit, scribit Ioann. Staphi. de literis gratiæ, & iusti. 2. partit. fol. 193. non consueuisse Pontificem Romanum dispensare, circa irregularitatem, quæ ex corporis vitio oritur, quando horrenda est deformitas: & si is qui eam pateretur sacris donaretur ordinibus, scandalum maximum apud Christianam plebem generaret, quod in his dispensationibus concedendis præcauendum est.

Octauo, quod omne impedimentum: vel deformitas, an irregularitatem iuducat, Episcopi iudicio relinquitur, cum nulla certa regula in hoc constitui potest. Ita tenet Archi. in princip. 55. dist. text. in capitulo secundo vbi Cardin. Anton. & Doct. de corpore vitiat. Innocenc. in. c. 1. eod. tit. quam opinionem communem esse testatur illustrissimus Couar. in. d. prin. Clement. Si furiosus. nume. 5. eamque ex nouioribus sequitur Plaza. li. 1. epitom. delictor. ca. 25. num. 4. Iacob. Menoch. lib. 2. de arbit. iud. Centuar. 3. casu. 226. nume. 8. vbi dicit quod prudens Episcopus modicum vitium iudicauit, si quis caret vno digito: ita tamè quod administrare, & celebrare non impediatur, vt in. c. 1. de corpore vitiat. vel si maculam habet in oculo, capit. 2. illo tit. vel si vngula pollicis caret, cum tamen in pollice ita fortis sit, vt frangere possit. cap. vlt. illo tit. Non vero Prælati regularium

16

D 5 in

in promouendis suis subditis in his arbitrium habent. Syluest. in summ. in verbo, corpore vitiat. q. 1. sequitur Martin. Nauarr. in manu. confessio. capit. 27. nume. 200. licet contrarium, & male tenuerit Tabi. in summ. in verbo, corpore vitiat, quem sequitur Simon Maiolus in tracta. de irregularitat. libro. 1. capit. 2. in prin.

17 Nono, vt iam vltimam manū huic capite imponā, vsque ad eō corpore vitiat sacris canōnibus sunt infesti, quod non solū à sacris ordinibus repelluntur, sed etiam à testimonio ferēdo in criminalibus causis contra clericū. Ita colligitur ex tex. in capitulo primo, de exception. secundū communem intellectū, vt ait Felinus ibi in primis, verbis. & Dec. n. 13. Hyp. Sing. 98. Did. Perez in l. 1. tit. 3. lib. 1. D. Episcop. Ioan. Bern. infra cap. 20. n. 4. & ibi. aliqua ipse tradidi. & hanc opinionem cōmunem esse testatur Iul. Clar. lib. 5. recep. sentent. §. fin. q. 24. versi. Præterea quæro, D. Coar. in pract. quæst. capit. 18. nu. 2. quam tamen dicit non omnino veram esse, vel non ita intelligendum, vt ex aliquo corporis vitio, absque aliqua animi labe fides alicui non negetur.

Et sine titulo.

CAPVT. XVIII. QVOD nouè editum est.

- 1 Sine titulo nullus ad sacros ordines potest promoueri.
- 2 Declarantur duæ Pontificiæ cōstitutiones, altera Pij Quinti

altera vero Gregorij Decimi Tertij in fauorē religiosorum Societatis I E S V.

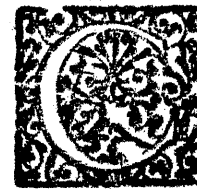
- 3 Traditur huius capituli germana ratio.
- 4 Beneficium adeo tenue, quod nō sufficeret ad humanæ vitæ sustentationem nihil prodest, vt eius titulo quis possit ordinari contra D. Martinum Nauarro.
- 5 Titulus non requiritur, vt quis minoribus ordinibus possit insigniri.
- 6 Titulus præsens ad sacros ordines necessarius est, nec sufficit futurus conuincitur quæ opinio Ade. Card.
- 7 Titulus coadiutoria, an legitimus sit iudicandus.
- 8 Titulus perpetuus esse debet, & hac ratione vicaria temporalis, vel beneficia manualia (vt appellant) ad sacrorum ordinum promotionem non sufficerent.
- 9 Qui capellaniam obtinet, an dicatur titulum obtinere, vt possit ordinari.
- 10 Qui præstimonium habet, titulum iustum habere dicitur ad ordinum perceptionem.
- 11 Quid vero de eo iudicandum qui pensionem habet.
- 12 Qui cum titulo facti patrimonij ad sacros ordines promouetur, non suspensus, sed irregularis est.
- 13 Clericus qui post sacros susceptos ordines ius patrimonij remittit, nullo pacto ante ordinationem conuento, nec irregularis, nec suspensus est contra Fratrem Bartholomæum à Medina, licet arbitraria pœna sit multandus.

14 Pa-

4 Patrimonium ad cuius titulum Episcopus, aliquem ordinavit, vt iure obtineat privilegia bonorum Ecclesiasticorum.

15 Donatio vel melioratio facta filio, vt iure meliorationis possit sacris ordinibus donari, vt rē reuocari possit ad intellectum Regiæ legis, primæ titulo sexto, libr. 5. non ordina.

16 Donatio vel melioratio dicto modo facta in legitima filij imputanda est cum doctissimo Didaco Couarr. & alijs contra Tellium Ferd.

LERICVS qui ad sacros ordines absq; titulo promouetur, vacuā manum impositionem accipit: & ideò ordinis executionem non recipit. Ita diffinitum fuit in Concilio Calced. 6. habetur in capitulo neminem. 70. distinct. & in Concilio Urbani habito Placentiæ, quod refertur in capitulo, Sanctorum, eadem distinctione, sanctorum (inquit) Canonum statutis consona sanctione decernimus, vt si ne titulo facto ordinatio irritata habeatur. Quorum canonum pœna innouata est. Hodie ex Sacro Concilio Tridentin. sess. 22. cap. 2. de refor. Fuit sanè pœna hæc, antiquis temporibus in vfu, & successiuis temporibus obseruata, teste Abb. in capitulo. cum contingat. de ætate, & quali. Idem Abb. in capitulo. veniens in primo notab. de filijs presbyt. & in capitulo. cum secundum de præbend. Qua ratione qui absque titu-

lo sacris fuit ordinibus insignitus suspensionem contrahit, & celebrans efficitur irregularis. Ita tenet Simon Maiol. de irregularitat. libro quarto. capit. 15. in princip. insignis Martin. Nauarr. in manual. confess. capit. 27. numer. 158. idem nouissime consil. 16. titulus. de constituti. eiusdem sententiæ fuit Magister Bartol. à Medina quondam in inclyta Salamanticensi Academia sacratissimæ Theologiæ primarius professor (vir multis nominibus insignis) non tamen ex eo libello Hispano sermone edito, (cui titulum fecit.) Instruction de confessores. §. 8. de suspens. folio. 49. Nihil tamen allegat, sed sua innititur autoritate, quod peculiare vitium illi esse solet.

Sunt tamen viri non vulgaris autoritatis existimantes, dictum sacri Tridentini decretum non innouare pœnas dictorum antiquissimorum Canonum, nempe text. in. dict. capit. Sanctorum. 4. & capit. neminem, sed pœnas, capit. cum secundum Apostolum de præbend. diffinitas ea ratione ordinatum contra prædicti decreti formam sine beneficio, vel patrimonio, esse suspensum, nec aliqua pœna puniendum, sed ordinarium solum cogendum esse, vt necessaria minist. ita censuit sacra Concilij congregatio, vt testatur Flami. Pari. de resig. benefic. lib. 2. q. 6. quem post secundam operis huius additionem legimus qui nostram opinionem tanquam veriore amplexatur censens Concilium Trident. innouare pœnas d. c. neminem, & C. Sanctorum statu.

Magist. Bernard. Medina

statutus; & idem respondit egregius Nauar. conf. 14. n. 4. tit. de temp. ord. & conf. 15. 16. & 18. 47. numer. 3. cotit. Quod mirum in modum cenfeo esse notandum.

2
 Declara-
 tur quadā
 Pij V. Pōr.
 Max. cōsti-
 tutio.

Hodie tamen stat. nouissima Pij Quinti Pontificis Maximi egregia constitutio, anno sui Pōtificatus tertio, millesimo quingentissimo sexagesimo octauo, pridie Idus Octobris ædita, qua sancitum est, quod non solū clerici sæculares, sed regulares ante professionem emissam, ordinari sine titulo non possint, & trāgressores inhabiles efficit ad ordines exsequendos, & exsequentes reddit irregulares, cum alijs pœnis ibi constitutis, quæ plurimum est notanda. Sed illa Pij Sæctio non comprehendit religiosos Societatis IESV, qui post tria vota emissa ante solennem professionem absque titulo possunt ad omnes etiam sacros ordines, & presbyteratus promoueri dummodo sui præpositi generalis facultas interueniat, de quo stant Apostolicæ literæ dictæ Societati concessæ, à Sanctissimo Domino nostro Gregorio XII die vltima Februarij, anno millesimo quingentesimo septuagesimo tertio, Pontificatus sui, anno primo.

3
 Huius vero prohibitionis potissima ratio est, ne clerici diuini cultus ministri, cum maximo totius ordinis sacerdotalis decore mendicare cogantur. Ita tenuit gloss. à Doctoribus ibi sequuta in dict. cap. 1. 70. dist. cap. diacon. 93. distinct. circa mediū. Concil. Trid. d. cap. 2. cum dicit. *Cum non deceat eos qui diuino ministerio ascripti sunt, cum ordinis*

dedecore mendicare, aut sordidum aliquem quæstum exercere. Turpis equidem in clero visa est mendicitas. Deuteron. capit. 15. ibi. *Non sit omnino mendicus inter vos.* Etiam si semper dilecta fuit paupertas voluntaria, & diuitiarum contemptus. Misera enim summa est esse mendicum auctore Bald. in l. finali. C. qui bon. cedere poss. & Esdras libr. 4. capit. 15. paupertatem inter ingentia mala enumera. *Immittat (inquit) tribimala, viduitatem, paupertatem, & famem.* Et Dominus Malachia cap. 2. minatur se egestatem improbis daturum. Et paupertas ipsa vilitas est, vt inquit imperator in. 2. C. quando, & quibus quarta pars debeat lib. 10. vbi appellat paupertatis vilitatem veluti quod paupertas vilis sit. Imo etiā si pauper aliās sit nobilis omnibus ludibrio, & cōtēptui est, vt asserit ex nostris Iacob. de sancto Gregorio in tract. Feud. fol. 29. Et nobilitas sine diuitijs, admodum manca est, & mutila, teste Bo. Curt. in tract. de nobili. col. 2. vers. tertius, & vltimus.

His congruit, quod nobilis si inops est, non potest nobiliter viuere. Nobilis autem qui non potest nobiliter viuere, priuilegijs nobilitatis non gaudet, vt autor est Ifernina in constir. Sicel. incip. vt dignitatum post gloss. ibi. & sequitur Afflict. 1. not. & apud Stobæum serm. 68. ex traductione Gessic. legimus.

Scisne quod nobilis quidē mortaliū Dum pauperes sunt, non amplius clari existant.

Etenim paupertate vilescunt, ac pene ludibrio habentur de facto, qui

qui titulo tantum sunt Episcopi si aliunde non habent beneficiū, vel bona, ex quibus secundum dignitatem (quæ maxima est) alimta suscipiāt: similiter, & mercenarij clerici, è contrario autē diuites atque potentes omnibus sunt venerabiles. Paupertas enim vt ille ait.

Ridiculos homines facit, & vbiq; iacere. Vnde Isidorus. ca. 63. plus ait, venerantur homines pro temporali potentia, quam pro reuerentia sanctitatis. Præterea consulto, quæ in eandem sententiā retulerunt Ioan. Stobeus serm. 89. cum sequen. Lucas de Pena. in l. fin. C. de his qui numer. lib. 10. Seneca de vita beata ad Galionem. Circa quod plurima de more diligentissime scribit Andr. Tiraquel. in tract. de nobit. cap. 2. & 24. Hæc non de paupertate ex animi sententia, sed de paupertate ex fortuna intelligēda sunt. Veritas enim ipsa dixit. *Beati pauperes: quoniam ipsorum est regnum cælorum.* Matthæi capite. 5. Quæ sane paupertas perfectiores discipulos Christi facit Matthæi capit. 29. & Lucæ. 14. & Seneca Ethnicus. *Beatissima (inquit) res est paupertas,* Et alibi. *Nullum maius lucrum quam carere his quæ possides.*

4
 Titulus ad
 sacros ordi-
 nes quis le-
 gitimus di-
 catur.

Nec equidem sufficeret, pro legitimo titulo quale beneficium ecclesiasticum obtinere: sed requiritur quod is qui ad sacros ordines promouendus est, beneficium habeat, quod sibi ad victū honeste sufficiat. Ita decretum est in dicto Trident. Concil. ses. 21. capit. 2. de refor. Quod vero dicatur beneficium sufficiens, prudens ordinarius arbitrabitur

per regulam illam quæ diffiniuit quod determinatio eorum, quæ in determinate à iure statuūtur, prudenti viro, nempe iudici relinquantur. l. prima. ff. de iur. de lib. c. de causis. de offic. delegat. is pro eius prudentia circumspicere debet ordinandorum, conditiones, & qualitates, quia beneficium quod ignobili sufficeret, sufficiens non erit nobili, & egregiè literato. Ideoque labitur mea sententia vir egregius Martin. Nauarr. in tractat. de oratione. cap. 21. nume. 11. qui in ea fuit sententia, vt existimet beneficiū etiam exiguum, sufficere, vt quis absque patrimonio, possit ad ordines sacros promoueri. Est equidem eius doctrina contra expressam dicti Concilij decisionem. Nec antiqua iura quæ ipse allegat, probat quod ipse intendit. Sed potius oppositum maxime text. in capit. Episcopus de præbendi, ibi. *Donec in aliqua Ecclesia ei conuenientia stipendia militia clericalis assignent.* Semper igitur necessarium est, vt beneficium, siue patrimonium sufficiens sit, ad humanæ vitæ sustentationem, vel potest Nauarri opinio intelligi, quando beneficium non tam tenue, & exiguum est, quod ad id non sufficiat.

5
 Titulus vero, qui vt prædiximus, necessarius est, vt Canonica sit ordinatio, tantum desideratur, cum quis ad sacros ordines promouetur, non vero si minori bus initiatur. Ita colligo ex dicto Sacrosancto Trid. Conc. ibi: *Statuit sancta synodus, ne quis deinceps clericus secularis, quauis alias sit idoneus moribus scientia, & ætate ad sacros ordines promoueat nisi*

Contra
 Martin
 Nauarra

nisi prius legitime constet, cum beneficium Ecclesiasticum, quod sibi ad dictum honeste sufficiat pacifice possidere. Minores quidem ordines sacri non sunt, sed solum ministerium ad sacros, ita tenet Sanctus Thomas contra Gentes, lib. 4. cap. 75. Cajetan. in tract. de modo tit. ord. suscip. Mart. Nauarr. in manuali confes. cap. 22. num. 27. litera. A. ubi increpat Canonistarum opinionem contrarium tenentium, & hoc expresse fancitum est in Cathedismo ad Parochos in tract. de sacra. ordi. pagina. 365. & multis probat Simo Maiolus de irreg. lib. 3. c. 21. num. 7. & ita tenendum est, ex communi opinione praxi recepta passim obseruata ut testatur. Flani. Pari. de refig. benefi. lib. 2. q. 6. n. 4. licet contrarium tenuerit. glos. in dict. cap. 1. in verbo, neminem 70. distin.

Rursum, illud maxime notandum est, quod titulum accipere debemus, non solum eum qui praesens habetur, sed qui habendus est postea. Et ideo quando ad dignitatem aliquam obtinendam sacri ordines necessarii sunt, si aliquis ad eam fuerit nominatus, vel postulatus, promoueri potest ad eum titulum, quem habiturus est, & sic sufficit titulus de futuro. Est enim de hoc glos. insignis in c. Osius. in glos. magna. 61. distinctione, quam sequitur Maiolus de irregular. lib. 4. cap. 15. numero. 3. Multum tamen huic sententiae refragantur verba Concilii Tridentini supra relata, quibus constat quod ad consequendos ordines sacros futurus titulus beneficij minime sufficit, imo nec praesens titulus, nisi pa-

cifica possessio interfuerit. Quo modo igitur postulatus promoueri potest, cum non solum possessionem beneficij vel dignitatis non habet, sed nec circa tituli proprietatem ius obtinet, & ideo alterius electio teneret. text. in cap. bonae. in. 2. & in cap. postulatione de electio. & utrobique Doctores longa manu id traderunt. & ea ratione cum Catholicum Concilium possessionem pacificam hoc casu requirat, minime sufficeret postulatio, vel nominatio. Sed collatio, & Canonica institutio necessaria est, cum absque ea beneficium Ecclesiasticum, neque obtineri nec possideri possit: ut in regul. beneficium. de irregul. iur. lib. 6. cum simi. Quapropter opinionem istam veriore hodie esse censeo, licet neminem legerim, qui eam tenuerit.

Ex quo videtur asseuerandum ad titulum coauditoriae, sacros ordines conferendos non esse. Is equidem qui eam obtinet, non dicitur habere beneficium Ecclesiasticum cum eius definitio, de qua per nostrates, in rub. de depræbend. ei non competat.

Sed in hoc verius contrarium censeo, non tamen ratione beneficij possessi, qui is nullum habet, sed alterius iuris, quo sustentari potest, quod iam cum possessione obtineat, sufficit ad ordines suscipiendos. Ita tenet insignis Nauarr. in tractatu illo sing. omni pietate, & eruditione, referto de oratione. capit. 20. numero. 18.

Quibus quidem conuincitur error Fr. Antonij de Cordoua in summa casuum conscientiae. q.

36. asseuerantis, eum qui in aliqua vniuersitate Sacrae Theologiae operam dat ita ut breui tempore, ad doctoratus apicem est promouendus posse absque beneficio, & patrimonio sacris ordinibus insigniri sola specie consequendi beneficium.

Vnum tamen vel alterum, circa dictum Concilij decretum egregie notandum est. Primum quod iure antiquo ad sacrorum ordinum promotionem, ius tituli beneficij, vel patrimonij desiderabatur, non vero possessio erat necessaria, prout nunc stante Concilio, quod antiquas poenas innouat, sed circa possessionem cum nulla erat antiqua constitutione, poena ideo ad casum istum Concilium extendi non debet, eaque ratione, suspensus non erit, qui habens beneficium vel patrimonium, ad eius titulum ordinatur quamuis pacificam possessionem non fuerit adeptus, ut egregie consuluit Mart. Nauarr. licet in citato consi. 15. numero. 3. de temp. ordi. sequitur Flami. Pari. de refig. benefi. lib. 2. q. 6. num. 7. fateor tamen istum peccare, & arbitraria poena pro modo culpae puniendum esse. Secundum illud manifestissimi iuris esse censeo illum nullam poenam incurere, qui legitimo impedimento minime potuit possessionem adipisci. Neque quando bona fide, & candido animo solo titulo sine possessione fuit ordinatus ut Nauar. d. consi. 15. doctè scribit. Praeterea animaduerti oportet, quod titulus qui ad sacros ordines recipiendos necessarius est, perpetuus esse debet. Ita colligitur ex iuribus in huius capituli

principio allegatis potissimum ex praecitati Conc. Trid. decisione ubi ad tituli perpetuitatem decisum est, ut nullo modo liceat ei, qui ad titulum alicuius Ecclesiastici beneficij fuerit promotus, illud resignare, neque ea resignatio admittenda est, nisi constituto, quod aliud viuere commodè possit, & resignatio aliter facta nullius momenti est. Ea ratione, vicaria temporalis, & omnia alia beneficia manualia pro titulo non sufficerent. Perpetua autem vicaria legitimum titulum induci text. & ibi not. Abb. in. ca. constitutus, & in c. Michael. de fil. presb. c. postulasti de rescrip. ca. ad haec. de officio vicarij Clem. vni. eo. titulo. Anton. de But. cõs. 3. n. 2. Rom. cõs. 356. n. 5. Bellam. decis. 702. Petrus Rebuff. in tract. congrue portio nis, n. 110. & 112. Quint. Mand. in reg. Cancell. 34. de annali. q. 13. n. 3.

Sed utrum is qui capellaniam obtinet, possit ad eius titulum sacris insigniri ordinibus, quod ex eo permillum esse videtur, quia capellania si appellatione beneficij comprehenditur. glos. celebris. in Clem. si beneficiorum in glos. magna, circa finem. de decim. quam sequitur Felin. in. c. ex parte. 5. n. 2. de rescrip. Deci. cons. 210. nu. 4. Guid. Pap. decis. Grati. question. 187. numer. 1. Quintil. Mand. in reg. Cancell. de annali. q. 17. nu. 1. Bermon. in comm. in tit. de pub. concub. in verbo, Papa. num. 5. quae opinio communis est, & verissima quae contradictorè non habet, quando ab initio in fundatione interuenit authoritas Episcopi, & datur in titulum perpetuum alias non reputatur beneficium Ecclesiasticum, ita Rota Romana obser-

obseruat, teste Bermondo docto. num. 5.

Illud vero iure defendi potest, quod licet in primeua capellania fundacione, non interuenerit ordinarij authoritas si tamen non reluctante fundatoris voluntate, postea capellania in Ecclesiasticum beneficium fuerit erecta, nempe per collationem, & Canonicam institutionem fundatoris consanguineus, vel alius qui ad eam vocatus est, eius nomine & titulo poterit ordinari. Et ita receptum est absque controuersia.

Et ex supra traditis inferitur, quod aliquando in facti contingentia interrogatus respondi, quod licet apud nos, quam plurima sint sacella, siue oratoria, quæ obtinent collegia disciplinatorum, seu Societates Sacramenti, vel Diui Rochi, vel aliorum Diuorum, de quibus per Bartholum in l. Sodales numer. 6. C. de colleg. illiciti. Bald. in consil. 162. numero. 4. volum. 5. Card. consil. 11. Decius consil. 148. Paris. consil. 34. nume. 27. volum. 4. quæ ad celebrationem diuinorum capellanias annexas habere solent, quæ iuxta distinctionem supra traditam, dicuntur Ecclesiastica beneficia, ut illarum gratia, sacri ordinis conferantur, scilicet, si auctoritate ordinarij in perpetuum titulum conferantur.

Poterit similiter quis ordinari ad titulum seminarij, causa in seruiendi beneficio unito seminario, vel seruiendi in aliqua Ecclesia cui ad scribitur, & seruire tenetur in ordine suscepto, Conc. Trid. sess. 23. cap. 16. de reforma. Moral. de irreg. lib. 4. cap. 15. n. 2.

& ita diffiniuit sacra congregatio Conc. Trid. ut refert Flami. Pari. de resig. benef. lib. 2. q. 6. numer. 33.

Qui vero praestimonium obtinet, ad eius titulum, ad sacros ordines iuste potest promoueri: ex eleganti decisione text. in cap. final. post princip. de cõces. præben. lib. 6. ubi praestimonia inter beneficia Ecclesiastica connumerantur, & facta mentione, praestimonij, Canonicatum, Parochialium, &c. Subijcitur clausula, & alijs quibuscunque beneficijs: illa dictio alijs, implicat, & designat similitudinem. l. si fugitiui. iuncta gloss. fin. C. de seru. fug. capit. cum non ab homine. ibi, seu alio crimine. De iudic. ca. sedes. de rescrip. Quæ opinio tunc procedit, quando praestimonium datur in titulum perpetuum, & habet annexum obsequium spirituale, secus si in sola temporalitate consistat, & non detur in titulum. Ita intelligenda est opinio Ioannis And. qui praestimonium beneficium non esse affirmat. in capit. vii. numer. 3. de re. permu. lib. 6. & Abb. consil. 74. libr. 1. numero. 4. quæ distinctio colligitur ex Oldrald. consilio. 81. & 140. Gemi. consil. 89. Rebuff. de pacifi. posses. numer. 90. Ioann. Staph. de literis gratiæ de forma creationis, in Cano. numer. 5. Sed hodie nulla distinctione opus est, praesertim in Hispania: quia semper praestimonium in titulum datur, & habet annexum onus spirituale, ita testatur Mandosi. dict. reg. Cano. quæst. 12. num. 3.

Si vero is qui ad sacros ordines affectat promoueri, beneficio

cio Ecclesiastico caret, si pensionem, vel patrimonium obtinet, ab ordinibus repellendus non est, hac enim lege ut condigne viuere possit, sed id passim non omnibus concedi debet, sed solum in titulo pensionis, vel patrimonio promoueri debent, quos necessitas, vel Ecclesiae utilitas ordinari iusserit. Patrimonium vero vel pensio deinceps sine Episcopi licentia alienari, aut extinguui, vel remitti nullo modo potest, donec beneficium Ecclesiasticum fuerint consequuti, vel aliunde habeant id quod sibi ad victum honeste sufficiat. Ita in maximam Christianæ reipublicæ utilitatem statutum fuit in decreto Concil. Sacrosan. Trid. supra allegati. Quæ in re longe cauendum est, ne in consignatione patrimonij loco tituli vllum pactum fiat, inter ordinatorem, & ordinatum, quo promittat ordinatus, se nullo tempore ab Episcopo victum petiturum, nam talis conuentio symoniaca est, & ob id qui ordines contulit triennio collatione ordinum est suspensus, ordinatus vero, indeterminato tempore, & ideo perpetuo suspensus manet, ut in cap. penultim. de symonia. Nec tale pactum firmitatem poterit obtinere. gloss. not. in d. c. penult. in gloss. 1. quæ communiter Doctores sequuntur teste Ana. ibi num. 1. qui contra Abb. in d. c. dicit id procedere etiam si iuramentum interuenerit. idem sequitur Felin. ibi.

Hoc vero patrimonium, ut quis iuste sacris ordinibus donetur, ut praedixit, debet esse sufficiens ad humanæ vitæ sustentationem cap. Episcopus de præben. cap.

tuis capit. cum secundum eo. tit. Ex quo fit quod si de titulo constituto quantitas notabilis, & magna deficeret ordines suscipiens perperam esset ordinatus, secus vero si parua deficeret quod arbitrio boni viri relinquendum est. ut prudenter consuluit Mar. Nauarr. consil. 17. num. 5. tit. de temp. ordi.

Illud vero circa nostrum institutum notatu dignum censeo, quod si quis sacris ordinibus initiatur patrimonio constituto, vel alimentis promissis, vel donatis, eo pacto interposito quo postquam ordinatus fuerit, se non petiturum id quod sibi donatum, vel promissum est, vel si donatum, & traditum fuerit restitutum promiserit, is absque dubio sine titulo ordinatur, proptereaque in huius capituli poenam supra constitutam incurrit. Ita tenet Mar. Azpilicueta. in d. c. 27. num. 158. idem Nauarr. consil. 17. num. 5. tit. de temp. ordinationum.

Sed nec est omissendum, quod qui post sacros susceptos ordines remittit ius patrimonij, quod sibi donatum fuerat, nullo pacto ante ordinationem conuento poenam supradictam non incurrit. arg. glo. sing. in cap. tuis de præben. & in cap. si Episcopus eo. tit. in 6. quod sequitur Nauarr. in d. num. 158. Quare cauendum est, à Frat. Bart. à Medi. in d. tractat. §. 8. fol. 49. qui clericum hoc facientem suspensum esse iudicauit. Non tamen diffiteor, quod ultra actus annulationem, arbitraria poena pro modo culpæ tanquam sacratissimam legem violantem puniendum esse.

Vide tamen post huius operis

E ris

ris secundam editionem contro-
uersum apud viros doctissimos,
vtrum ordinatus sacris ordini-
bus ad titulum patrimonij, si il-
lo renuntiato ad maiores ordi-
nes fuit promotus censetur, sus-
pensus, & affirmatiuam sententiã
ex eo amplectendam videtur,
quia hæc iure equiparantur titu-
lum nullum obtinere, vel illud
renuntiasse arg. text. in. c. quam
periculosum. 7. quæst. 1. & suas re-
mittentibus actiones nullus re-
gressus datur. l. quæritur si ven-
ditori. ff. de ædili. edict. Mihi ta-
men opinio contraria verior cõ-
setur istum non esse suspensum,
nec in huius. cap. penas incidere
equidem non debet restare impe-
dimentum quod de iure nullum
fortitur effectum reg. non præ-
stat de reg. n. 17. lib. 5. sed Conci-
lij Tridentini prohibitione di-
cta renuntiat. Nulla est, & pro
non facta habetur, ergo nullum
potest effectum fortiri etenim
is fact. renuntiatione poterit bo-
na illa recuperare, & ea ratione
non dicitur sine titulo ordina-
tus merito igitur in illam penã
non incidit quanuis mortaliter
peccat, & extraordinaria poena
possit puniri, vt tradit egregie
Nauarr. consil. 16. tit. de tempo.
ordi.

Hoc vero patrimonium, cu-
ius ratione absque titulo bene-
ficii Ecclesiastici Episcopus ali-
quem ordinauit, habere priuile-
gia bonis Ecclesiarum à iure cõ-
cessa. tenent gloss. not. in capit.
Episcopus, de præbend. & ex ea
ita colligit Baldus in titul. de
pace const. columna. 5. Deci. in
dict. capit. Episcopus, idem in
capit. Ecclesia Sanct. Mariæ de

consti. numer. 18. à qua quidem
opinione, ipse libenter dissentio
authoritate gloss. in capit. tuis
de præben. quam Abbas, & Imo.
ibi sequuntur, & Felinus in di-
cto capit. Ecclesia numer. 10. af-
ferentes, quod ea assignatio pa-
trimonij, vt quis sacris ordini-
bus initiatur, nihil aliud opera-
tur, quam per eam satisfiat Ca-
nonicis constitutionibus, circa
hoc loquentibus, vnde ex hac as-
signatione patrimonium non ef-
ficatur Ecclesiasticum: & vltra
supra allegatos opinionem istã
amplectuntur Ioann. à Selua de
benefi. i. part. quæst. 3. numer. 10.
& numer. 29. D. Couarr. in lib. 1.
var. resol. cap. 4. num. 4. & sentit
idem in capit. Raynaldus. §. 2. nu-
mer. 7. de testament. Ferdinand.
Vasq. de success. creati. §. 32. nu-
mer. 33. Quam opinionem com-
esse testatur insignis Nauarr. lo-
co infra allegando. Nec refraga-
tur gloss. autoritas in dict. cap.
Episcopus de præben. quæ solum
dicit istã ad sacros ordines pro-
motum, in persona, & in rebus
priuilegio clerici gaudere: quod
nemo negauit, quo ad ea priuile-
gia, quæ clericis eorumque pa-
trimonio à iure concessa sunt.
Quo fit clericum istum minime
teneri ex huiusmodi bonis layco-
rum, collectas soluere, vt in facti
contingentia interrogatus con-
fuit Martin. Nauarr. consil. 12.
tit. de censib. & iuxta superio-
rem sententiam interpretanda
sunt, quæ doctissimus ille vir ibi
scribit: non tamen ex hoc sequi-
tur clericum in hoc patrimo-
nio habere priuilegium Eccle-
siarum. Vnde in præscriptione ta-
lium bonorum, non est tantum tẽ-
pus

pus necessarium, sicut in præscri-
bendis bonis Ecclesiæ. glo. sing.
& ibi. Abb. in capit. Sanctorum.
de præscrip. & in cap. 1. de con-
sue. Franc. Balb. qui alios allegat
in tract. præsc. §. par. prin. q. 5. Pa-
ri. ratione restitutio. quæ iure
minoris Ecclesiæ cõpetit, mini-
me conceditur clericis ratione
patrimonij. glof. celebris. in Cle.
1. in glo. 2. de integ. resti. quæ fa-
tentur esse communiter appro-
batam, Domin. Couarr. & Ferdin-
and. Menchaca in locis supra
allegatis: & opinionem istam
veriolem censeo, licet contra-
rie tenuerit Lara. in. l. si quis à
libr. §. solet numer. 36. ff. de libr.
agno.

15 Occurrit tamen disceptatio
huic loco accommodatissima,
quid si parentes donauerint fi-
lio vt iure meliorationis ad titu-
lum patrimonij ad ordines sacros
possit promoueri, an post pro-
motionem ab eis possit reuoca-
ri, iuxta Regiã constitutionem
primã. tit. 6. lib. 5. Regij ordina-
nou. Et dubium facit, nam licet
ob onerosam causa donatio fa-
cta sit, non tamen iuncta est cum
tertio, vt Regia lex, vt irreuoca-
bilis efficiatur melioratio sancit.
Sed verissimum esse censeo,
prædictam meliorationem nul-
lo modo post sacros susceptos or-
dines, à parentibus posse reuoca-
ri. Nam vt supra tradidimus, nul-
lus absque Ecclesiastico benefi-
cio, vel saltem sine patrimonio
ordinari potest. Imo si Episcopus
absque titulo ordines contulerit,
tenetur ordinato necessaria
ministrare, donec in aliqua Eccle-
sia condigna stipendia clericalis
militiæ assignet, vt ex Lateranẽ

si Concil. probat Summus Ponti-
fex in cap. Episcopus. & in capi-
tuis quæstionibus de præbenda.
& ideò non tantum donatio hæc
ob onerosam causam fit, nempe
vt spirituale matrimonium cele-
bretur, sed etiam tertium respi-
cit, scilicet Episcopum, qui cum
non ordinasset, nisi sub spe ve-
ræ donationis ordinando facta
fuisset, quare iniquum, & captio-
sum esset, huiusmodi donationẽ
reuocari posse, vt in terminis di-
ctæ Regiæ constitutionis asseue-
rat Michael. Cifontanus erudi-
ti vir ingenij, in. l. 17. Tauri. co-
lumn. 2. versicul. Idem in dona-
tione. D. Episcopus Couarruu.
in capit. Reynald. §. 2. num. 7. de
testamen. Petrus Auendañ. resp.
17. in fine. Ioan. Mat. in. d. l. i. tit.
6. lib. 8. ordi. noui. & doctissimus
Tellius Ferdin. in. dict. l. 17. nu-
mer. 81. & 82. & de iure commu-
ni, idem tradiderunt multi, qui
à præcitatis doctoribus allegan-
tur.

16 Ex quo suboritur anceps quæst.
in forensibus tamen controuer-
sijs frequentissima, an donatio
facta à patre filio ad titulum pa-
trimonij, vt ordines suscipiat, im-
putetur ei in legitima, vel præci-
puam habebit: quam primus om-
nium quos ego legi tetigit Ioã.
Fab. in. l. si emancipati. C. de col-
la. versicul. ideò credo. & in ea
est sententia, vt existimet talem
donationem conferendam non
esse, idem in. §. fin. Iusti. de in of-
fi. testament. Ioan. Igneus in. l. 3.
§. subuenitur. n. 177. ff. ad Syllan.
Barb. Chaf. in cõsue. Burg. Rub.
7. §. 5. fo. 246. & omnium latissimẽ
Aymon. consil. 136. per totum. &
ex nostris Anton. Gom. (obi-
ter

ter tamen, & veluti per tranſen-
nam) in l. 29. Tauri. num. 21. Sed
ab hac opinione redit D. Epifco-
pus Couarr. in capi. Raynaldus.
de teſtib. §. 2. numer. 7. quo loco
cenſet donationem iſtam impu-
tadam eſſe in legitima, eo quod
ſit donatio ob cauſam quaſi pro-
pternuptias, cui accedit Petrus
Auend. reſp. 17. Fernand. Méch.
de ſucceſ. creati. 1. par. lib. 3. §. 22.
num. 44. nouiſſime vero Tellius
Ferdina. in l. 29. Tauri. num. 16.
primam Fabri opinionem con-
tra D. Couarr. amplectitur, qua
veram, & communem eſſe teſta-
tur. Idem fatetur Ioan. Matien.
in l. tit. 8. lib. 5. ordi. noui. gloſ. 2.
num. 14. quam Tellius ea ratio-
ne corroborat, quia ſecundum
leges noſtras (vt ille inquit) om-
ne quod non eſt ob cauſam con-
cellum, ad quod parentes pote-
rant compelli iudicis officio, vel
in iure expreſſum non eſt, nō im-
putatur in legitima, nec confer-
tur. Sed pater compelli minime
potest, vt hanc donationem ſi-
lio faciat, vt Aymon dict. confi.
latiſſime diſſerit, nec hoc in iu-
re ſancitum eſt, ergo donatio hec
ſimplex erit, & ideò in legitima
filij non imputabitur. Ego tamē
(vt meum quale quale ſi iudiciū
interponā) D. Epifcopo Couarr.
opinionem veriorē cēſeo quam
iſe, & Doctores, qui ei accedūt
ſupra allegati, multis rationibus
eam corroborant, ſolum enim ſu-
per eſt, vt ſatiſfaciamus fundamē-
to Tellius Ferdinand. contra D.
Epifcopi. opinionem adducto.
Nam reſponderetur, quod non eſt
neceſſarium, vt ex neceſſitate
præciſſa à patre proficiatur do-
natio ob cauſam, vt in legitima

Defendi-
tur opinio
D. Couarr.
contra Tel-
lium Ferd.
& commu-
nem.

imputanda ſit: imputabitur qui-
dem etiam ſi donatio ob cauſam
ex neceſſitate tantum cauſatiua
proficiatur, quod probat text.
optimus in l. omnimodo. §. im-
putari. C. de inoffic. teſtam. vbi
pater filio ad officium, vel mili-
tiam emendam pecuniam ſub-
miniſtrauit, nullo quidem iure,
nec præciſa neceſſitate cogēte,
ſed ſolum cauſatiua neceſſitate
impellebatur, quia aliter is filius
non poſſet, vel non ſic facile eā
militiam, vel officium adipiſci,
& illa pecunia in legitima eſt im-
putanda. Sic, & in quaſtione no-
ſtra cum is filius non poſſet, vel
non ſic facile ad ſacerdotiū pro-
moueri, niſi à patre dictam dona-
tionem receperint, iure conſo-
num eſt, vt in ſua legitima præ-
facta donatio imputetur. Et ita
ſapientiſſimè in facti contingentia
interrogatus, cum peritiſſimis
conſului, & obtinui.

Serui ſine domino rum licentia.

CAPVT. XIX.

- 1 *Seruus ordinari non poteſt.*
- 2 *Si tamen de ſacſto fuerit ordinā-
tus, vere ſuſcipit ordinis Sacra-
mentum.*
- 3 *Epifcopus, qui ſciens ſeruum or-
dinauit, qua poena puniatur.*

Qvod nulli de ſeruili
conditione ad ſacros
ordines promouean-
tur, a niſi prius à pro-
prijs dominis libertatem conſe-
quantur, cautum eſt Concilij
Tribu-

Triburienſi. & Toletano, de qui-
bus in capitulo. Nulli, & in capi-
tulo, de ſeruorum. 54. diſtinct. &
in capit. 1. & 2. de ſeruis non or-
dinandis. Eſt enim irreligioſum
obligatos exiſtere ſeruituti, qui
ſacri ordinis ſuſcipiunt dignita-
tem, vt ſunt verba Concil. 4.
Toletan. in Cano. 73. Ad eò præ-
ter ea Eccleſia olim abhorruit
promouendos ad Clerum, alicui
ſubſeſſe ſeruitutis ſpeciei, vt etiā
libertos ſecularium promoue-
ri vetuerit, vt in Cōcilio Eliber-
tino, Can. 70. ſub hiſ verbiſ: *Pro-
hibendum vt liberti, quorum patro-
ni in ſeculo fuerint, ad clericum
non prouehantur.* Et nota quod
in hac materia, appellatione ſa-
crorum ordinum, comprehen-
duntur etiam minores, vt firmat
Præpo. in dict. cap. Nulli. Aduer-
te quod ſeruitus non impedit
ordinis ſuſceptionem de facto:
quia ſi ſeruus ordinetur, vere or-
dinem ſuſcipit. Iſtam conclu-
ſionem ponit Præpo. in ſumma.
54. diſtinct. poſt Cardin. ibi. Atta-
men ſi ſeruus aliquis fugiens do-
minum ſuum qualibet callidita-
te, aut fraude ad gradus peruene-
rit Eccleſiaſticos, decretum eſt, vt
deponatur, & eius dominus eū
recipiat, vt in capit. 2. de ſeruis
non ordinan. Vbi vide bonam
diſtinctionem, quam deſcripſit
Abb. poſt gloſ. quam nec in ſub-
ſtantia referre libet, nec tranſcri-
bere decet, quia temporibus iſtis
caſus hic rariſſimè contingit.
Qua autem poena puniatur Epif-
copus, qui ſciens ſeruum ordina-
uit, aut qui illi neſcienti teſtimo-
nium perhibuit de eo, vide Con-
cil. Aurelia. 1. in Cano. 10. vbi illa
deſcribitur in hæc verba: Si ſer-

uus, abſente, vel neſciente Do-
mino, Epifcopo ſciēte, quod ſer-
uus Diaconus aut præbyter fue-
rit ordinatus. ipſo in clericatus
officio permanente Epifcopus
cum Domino duplici ſatiſfactio-
ne compēſet. Si vero Epifcopus
eum ſeruum neſcierit, qui teſti-
monium perhibent, aut ſuppli-
cauerint ordinari, ſimili rehibi-
tioni teneantur obnoxij. Quod
Concilium tranſcripſit Gratia-
nus in cap. Si ſeruus. 54. diſtin.

Promoueat. Serui quidē nul-
lo modo ad ſacros ordines
promoueri poſſunt, ne obſ-
curetur maxima ſacerdotij dig-
nitas, & authoritas minuatur, vt
deplorat Baſil. in Epif. 8. ad Euſe-
bium Epifcopum Samofaten. Li-
cet enim libertas non ſit de ſub-
ſtantia Sacramenti, ſicut nec mē-
brorum integritas, eſt tamen ad
ordinū vſum neceſſaria: nā cum
per ordinum ſuſceptionem ho-
mo diuinis officijs mancipetur,
debet eſſe ſui iuris, vt libere mi-
niſterio Eccleſiæ poſſit vacare.
Et ea ratione non licet ordini-
bus inſignito, ſaltim in ſacris, ſe-
ſe in ſeruitutem tradere, niſi in-
ſignis aliqua pietas interceſſe-
rit, vt de Paulino Nolanæ Epif-
copo, reſert Gregor. lib. 3. dialo-
go. capit. 1. ſeipſum Tyrannis
vendidit, vt ſubditos redimeret.
Et circa huius capituli materiam,
vide Regiam. l. 6. titul. 22. partit.
4. qua diſſinitum eſt, ſeruum qui
ad ſubdiaconatus ordinem fue-
rit promotus, domino reſtituen-
dum eſſe, ſi intra annum ab eo
poſtuletur, de cuius legis ſanctio-
ne miratur ibi doctiſſimus Gre-
gor. in gloſ. in verbo, *ſubdiacono,*
cum

Egregie de-
claratur re-
gia lex Hiſ-
panorū. 6.
tit. 22. par-
te 4.

cum aduerfetur. text. in cap. miramur. de ferui. non ordi. vbi idē in subdiacono quod in diacono est statutum. Idem disponit Regia. l. 18. titul. 6. part. 1. qua in re Sacri Iuris Canonici decifionibus standum est, vt prudēter fcribit Gregor. in dict. glōf. dicta tamen. l. 6. procedebat de iure anti quo, fecundum statum primitiua Ecclesie, quando subdiaconatus non erat sacer. ordo. Ita eam interpretatur Gregor. in. d. l. 18. in ver. *Epistola*. Et vide etiā Hoffi. in summ. tit. de ferui. nō ord. Syluest. in summ. in verb. feruitus. q. 6. & latiffime examinat, & refoluit Aluer. Troti. libr. 2. de vero, & perfecto cleri. cap. 4. per totum, & melius Symon Maiolus de irregulari. capit. 35. vbi, num. 4. fcribit, quibus modis irregularitas, quæ ex feruitute cōtrahitur, deletur.

B *Etiam libertos.* Vide omnium latiffimē Simo. Maiol. de irregula. dict. lib. 1. cap. 36.

C *Ordinem fufcipit.* Vide Fr. Domin. Soto in. 7. sentent. dist. 25. quæst. 1. art. 1.

Ad Ratiocinia obligati.

CAPVT. XX. QVOD nouè aditum eit.

- 1 *Obligati ad ratiociniam, minime possunt ad Ecclesiasticos ordines promoueri.*
- 2 *Tutores dolo conuicti, vel si publicam Principis tutelam gesserint, vel patrimonium eius tanquam curatores fuerint ad*

ministrati, à sacris ordinibus suscipiendis repelluntur.

3 *Astrictus ad priuata, & nō publica ratiocinia, à sacris ordinibus non arceretur.*

4 *Huius capituli irregularitas perpetua non est, quia finita administratione, & ratiocinibus redditus, funditus euanescit.*

5 *Administratores rerum Ecclesiasticarum, vel miserabilium personarum, pendente administratione, ad ordines promoueri non prohibentur.*

6 *Ad ratiocinia publicam obligati, præstita fideiussione, sacris possunt ordinibus insigniri.*

7 *Noniter interpretatur sanctissimi Sixti Quinti constitutio cōdita contra reddendis ratiocinibus obnoxios.*

Ratiocinijs implicati nullo modo ad sacros ordines promoueri possunt nā qui tot curis distrahuntur, & tot inuoluti negotijs, sacrorum ordinum ministerio vacare non possunt. Tū quia in reddendis rationibus, doli crimine forsam redargui possent, & multis magnisq; litibus vexari, quod frequentissimū est. Ita fuit diffinitum in Concilio Carthaginen. 1. cap. 8. & habetur in cap. magnus. 54. distin. cap. prætereā, si dict. capit. vni de obligati ad ratiocinia. l. Officiales. C. de episcop. & cleric. Regia. l. 23. titul. 6. part. 1. Nec mirū hoc esse debet, cū ius ciuile istos ad honores, & publica munera promoueri prohibuerit. l. rescripto. §. debitores ff. de munerib. & honorib. & facit

cit leg. 1. C. de debit. bono ciuit. lib. 10. & in. l. his oneribus. §. 1. & §. fin. ff. de vacat. mune. & in l. semper. §. conductores. ff. de iure immu. Et tanti habetur ista irregularitas, vt quasi ad exemplū actionis popularis omnis Ecclesiastica persona excipere potest, ne isti ordinibus sacris initientur, & dominus cui rationes reddendæ sunt, multo magis id efficere poterit, & quilibet alius qui sua interesse putauerat. Ita sing. tenet Abbas in dict. capit. vni. quæst. vltim. Simon Maiolus in tracta. de irregula. lib. 2. q. 11. numer. 2. Imo si totum vnum collegium, ob publicam administrationem rationē reddere tenetur, nullus de illo collegio ad administrationem pendente potest ad ordines promoueri. Hæc est celebris Archi. sententia in cap. tantis. 8. distin.

2 *Tutores quoque, si de dolo cōueniatur, vel si publicam Principis tutelam, vel curam administrauerint, ad sacros ordines ascendere prohibentur, sicuti reliqui ad publica ratiocinia obnoxij text. in dict. capit. vni not. Specula. in tit. de obliga. ad ratiocinia post princi. Quod intelligendum est, nisi compulsi administrationē suscepissent, vel promiserabilibus personis, præsertim si Episcopi consensus accessisset. Ita expresse not. Syluest. & Tab. in suis summ. in verbo, ratiocinia, & sicut promoueri possunt, ita & promoti susceptos ordines exercere promittetur. text. in capit. monachi. 16. q. 1. capit. peruenit. 86. distin. & est optima l. 48. titul. 6. part. 1. ibi. *O clerigo que ouisse en guarda bienes de**

huersanos. Et licet Diuus Cyprianus lib. 1. epist. 9. negat, Sacrificium offerendum esse pro eo qui moriens, clericum ad tutelā vel curam minorum administrandā nominasset, quasi quod clericus huiusmodi administratione, eiusque ratiocinijs inuolutus, à sacrorum ordinum ministerio impie arceretur: vt probatur in capit. Cyprianus. 21. quæst. 3. Est tamen testimonium illud Cypriani interpretandum, quando tutela, vel administratio alicuius magnatis esset, vel alterius qui amplissimum patrimonium haberet, ita vt clericum illud administrantem, veluti oppressum, & sacris exercendis, segregatum haberet: alioqui si pauperum tutela foret, non solum eam suscipere clericis permissum est, sed piū est opus: Leo enim Summus Pontifex maximus huius nominis primus, in sermone. 2. de Ieiunio decimi mensis. *Studeamus* (inquit) *viduarum defensionem, pupillarum vilitati, lugentium consolationi, desidentium paci.*

3 *Huius tamen capituli irregularitatis, dumtaxat locum obtinet, quando quis ob publicam aliquam administrationem ratiocinijs adstrictus esset. At si priuata foret administratio, nullum ad sacros ordines, impedimentum præstat, nisi tantum in duobus casibus. Primo, si de dolo in administratione perpetrato, lis aliqua mota esset. Secundo, si in procinctu esset vt moueatur, antelitis exitum, promoueri non potest, imo si de facto promoueretur, dignus esset depositione, etiam si postea in causa vinceret. glo. (ing. in dict. cap.*

tantis. 81. dist. per illū. text. & ibi not. Archi. & dict. Regia lex. 23. & 24. tit. 6. part. 1. & ibi Gregor. Lup. quę opinio verissima est, & communis, licet antiquo nonnulli, quos allegat. Inno. in dict. ca. vni. nullam differentiā inter publicam vel priuata ratiocinia constituerunt, an quis conuincatur dolo vel culpę, cum talis distinctio secundum illum nullo iure probetur.

Nec irregularitas hęc perpetua est iudicanda, imò administratione finita rationibusq; redditis, prorsus extingitur. Ita tenet gloss. Hostien. & omnes in dict. capit. vni. gloss. in cap. priscis. 55 distinct. idem sequitur Archi. in princ. 51. distin. & in dict. capit. præterea. ead. distin. multi tamē venerandę antiquitatis viri, perpetuam esse iudicauerunt. Sed manifestissimè hallucinantur, & in contrarium est recepta nostrorū sententia. Quę ita demum recipienda est, si publicam administrationem nullo dolo malo ve exercuerunt, at si dolus interuenerit, & Episcopus nouerit: nullo petete ex proprio eius munere, potest cum tanquam criminofum repellere, text. in cap. infames. 6. q. 1. gloss. not. in cap. alieni. 2. q. 7. & in dict. cap. vni. & d. Regia lex. 24. Alber. Trot. lib. 2. de vero, & per. cler. capit. 6. numer. 3.

Inter hos vero qui publicis ratiocinijs sunt obnoxii, minime ascribuntur ij, qui Reipublicę sunt debitores: ex debito tamen sine aliqua administratione contracto, forte ex mutuo, locatione, vel emptione, vel similibus, alijs contractibus, nam obliga-

tione, vel lite pendente ab ordinibus sacris minime arcentur. gloss. not. in d. ca. propterea. vbi Archid. Abb. in dict. cap. vni. q. antepenult. Syluest. & Taur. in summis. in verbo, Ratiocinia. per. l. quisquis emensis. C. de Episcop. & cler. & d. l. rescript. §. debitores, ad municipali.

Item nec ordinibus innitiari prohibentur, administratores rerum Ecclesiasticarum aut miserabilium personarum, aut cuiuslibet alterius pię causę publicę, vel priuatę, etiam administratione pendente. text. in cap. 1. ne clerici vel monach. tex. in d. capit. peruenit. 86. distin. ca. iudicatum 89. distin. & dict. Regia. l. 23. & not. Calagur. Episcopus infra. c. 60. in principio.

Tollitur etiam dictum Canonicum impedimentum, si is qui publicis ratiocinijs astrictus est fideiussores præstiterit. Ita sing. tenet Vicen. in dict. ca. vni. quę ibi refert. & sequitur Abb. Panor. quæstion. antepen. & noster Gregor. in. d. l. 23. in verb. *No se pue de ordenar.* Et quo ad publica munera ita decisum est, in dict. §. debitores. Quod ita demum verum esse intelligo quando tales fideiussores ita obligarentur, vt possent ante principalem debitorem conueniri, alias simplex fideiussio, sufficere non videtur cum creditor ipse non vulgare detrimentum pateretur, si prius discutiendus esset principalis, antequam fideiussores, possent conueniri, vt in auth. de fideiussor. & mandato. §. 1. col. 1. vbi gloss. Iacob. de Veloui. Bar. & Ang. & in auth. præsent. C. de fideiussor. Regia. l. 9. titul. 12. part. 5. & ita

Illiterati.

CAPVT. XXI.

ita terminis tenent Maiolus in dict. tract. de irregul. lib. 2. capit. 11. num. 14. Quod ad dictum. §. debitores multarum notari debet.

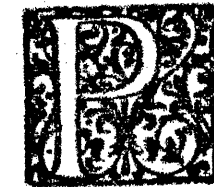
Nota cōstitutio, Sixti Quinti Pontific. Maxi. declaratur.

Hodie vero ex sanctissimi Sixti Quinti constitutione Romę apud sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicę millesimo quingētissimo octogesimo Sexto Calen. Decemb. Pontificatus sui anno tertio reddendis ratiocinijs obligatus: minime potest monasticam vitam profiteri, ibi, vel reddendis ratiocinijs ita obnoxios, vt ex huiusmodi casualis, vel molestia eis illata, vel timē dum sit ne inferatur, &c. Nec cōstitutio illa discrimen aliquod constituit inter publica, vel priuata ratiocinia, qua ratione generaliter interpretanda, vt. l. de pretio. ff. de publicia. Quod si patrimonium illius qui profiteri vult, longa administratione superat nec rationes, ita inuolutę sunt, vt molestia aliqua quouis quæsito colore inferri non possit, non præstaret hoc impedimentum, ad religionem profitendam, ita ex mente, & verbis supradictę constitutionis colligitur. Quę nec locum obtineret quādo ante religionis ingressum, sufficiens cautio præstaretur, qua fideiussores se ad reddendas rationes obligarent sicut principales debitores, pro qua interpretatio ne mire conducit Vincen. sententia in cap. vni. de obligat.

ad ratio. de qua supra numer. 6.

(.?)

1. *Illiteratus non potest ad Ecclesiasticos ordines promoueri.*
2. *Cum omnino illiteratis, vt promoueantur ad ordines, non potest dispensari.*
3. *Clericus ignarus, qui de facto sacris fuit ordinibus insignitus, arbitrio iudicis est puniendus.*
4. *Clericus illiteratus priuari debet suo beneficio.*
5. *Papę etiam ex certa sciētia scribenti pro illiterato obtemperandum non est.*
6. *Collatio beneficij, illiterato facta est nulla ipso iure.*
7. *Illiterati penitus qui dicantur,*

Osteaquamalmus ille Paracletus Apostolos ac omnes alios, qui primum mundo orthodoxā fidem nostrā annunturi erant, doctrina sacra perdocuit, ac diuinis ambuit mysterijs aliosq; Ecclesię Doctores illuminauit, qui doctrinam ab eo inspiratā futuris tēporibus pro salute fidelium inscriptis redigerent, iam nō sic inquacunque sæculi ætate, nouos edocet Apostolos, aut Doctores illuminat. Vnde Ecclesiam sanctam gubernatoris onus cernitur iniūctum, vt proprio discant labore, quę populis valeant prædicare, quo ve ignorates in fide instruant, ac omnes ad Christianos mores obseruandos persuadeant pięque constitutum est, ut qui ad discendū laborē non sunt percessi, gubernandi,

E 5

a
I
b
c
2
d
e

nandi, ministrādiq̄ in Ecclesia Dei honore non fruuntur, præmaxime quidem ad sui regimen viris literatis. Ecclesia noscitur indigere, a vt inquit text. in cap. cum ex eo de elect. in. 6. Vnde merito Gregorius prohibuit ignorantem literas ordinari, vt in cap. Præcipimus. 34. distin. & idē censuit de illiteratis Gelasius, vt habetur in capit. illiteratos. 36. distinct. & in capit. 1. 55. distinct. & Hilarius Papa in capit. penitentes ea dist. Præterea Iustinianus Imperator in authen. de Sanctis Episcopis. §. Clericos columna. 9. nisi literas scirent, non permisit clericos ordinari, b & hodie etiam neque ad primam tonsuram illiterati viri promoueri possunt, c vt in cap. fin. de tempor. ordin. in. 6. quod ibi intelligunt Domin. & Philip. in penitus illiterato, per text. iunctis gloss. in dicto cap. præcipimus, & in. d. c. illiteratos, cum quo nõ possunt dispensare Episcopi, vt fiat clericus, vt notat Inno. in cap. Dilect. de tempor. ordin. cui assentiuntur Domi. & Philip. vbi supra, & Phil. in cap. per tuam, de Simon. num. 3. & vide Card. de Turrecremata, in cap. si in laicis 48. distin. vbi facit firmam conclusionem, quod super omnimoda ignorantia in sacerdote, nulla potest cadere dispensatio: quia de iure diuino est, quod sacerdos habeat scientiam, vt habetur Osee. 4. cap. Si autem carens literis omnino fuerit ordinatus, recipit characterem, e vt firmant Inno. & Ioan. Andr. in cap. cum in cunctis, de elect. quod refert Car. Turrecrema. in dict. capit. illiteratos, & idem tenet Cardin.

post Laurent. in Clement. 1. in fin. verbis, de etat. & qualitat. qui asserit, quod etiā puer vnus diei baptizatus si ordinetur, recipit characterem. Poena autem illiterati, qui ad sacros ordines fuerit promotus, cum in iure non sit statuta, expresse arbitrio iudicis relinquitur, f quæ videtur esse conueniens, vt ab ordinibus suspendatur, donec sufficientiā tali ordini requisitam habuerit. Practica præterea prælatorum, & suorum officialium, qua solent ignorātes clericos semipromotos, poenis condignis, vt studio vacent, compellere: fundamentū habere potest ex his, quæ disposita sunt in Concilio Tolitano. 8. in Cano. 8. sub his verbis: Illi sane qui iam honore dignitatum funguntur huiusce tamen ignorantia cœcitate vexantur, aut sponte sumant intentionem necessariam perdiscendi, aut à maioribus ad lectionis exercitia cogantur inuiti. Absurdum si quidem est eos, qui ceteros simpliciores, & laicos habent docere, quibus & disciplina, & vitæ debent esse veluti quoddam speculū, ad alicuius ordinis promoueri statum, qui legem Dei ignorāt, nec literarū saltem mediocritate sunt insigniti. Si vero omnino illiterato ultra prædictos ordines beneficium fuerit collatum, eo digne priuari potest: g quia collatio beneficij facta tali non tenet: vt notat Philip. in. d. c. fina. de tempo. ordin. in. 6. referendo Inno. & Ioann. Andr. in cap. cum nostris, de concess. præben. æquiparat enim Innoc. ibi illiteratum mulieri ac infanti. Et facit quod Felin. tenet in capit. inquit.

3
f
4
g

Inquisitioni de sententia excommunicati. vbi dicit quod si Papa scribat, etiam ex certa scientia pro illiterato, credit, quod non est ei obediendum: quia vitium illiteraturæ est de iure diuino cap. nisi cum pridem. de renuntia. capi. literaturæ. 38. distin. Et confirmat hoc, quia ius canonicū magis abhorret illiteratum, quam homicidam, quia collatio facta homicidæ tenet: secus si fiat illiterato, quia est ipso iure nulla, h & refert ita tenere expresse Imol. in dict. capit. cum nostris. Per quæ verba dicit etiam idem Fel. in cap. si quando col. 10. num. 30. de rescrip. quod omnino illiteratus est incapax dignitatis ipso iure, sicut infans, furiosus, & similes. Et paulò inferius tractando de sufficientia requisita in prælati, dicit, quod vbi concurrat totalis illiteratura, credit quod si Papa dispensaret, esset dispensare directe contra ius diuinum. i Penitus autem illiterati illi dicuntur, qui nesciunt facere officium ad quod tenentur, vt dicit Domin. in capit. sedulo. 38. dist. column. 2.

A **I**ndigere. Vide Ioann. Monachum, in capit. cum ex eo, de electio. lib. 6. Felin. in capit. si quando. column. 4. de rescrip. & latissime Albert. Troti. lib. 2. de vero, & perfecto cleri. c. 32. cum multis sequentibus.

B **O**rdinari. Vide Petrum Rebuff. in pract. benefi. in parte de cleric. & à quibus, & quo mod. creent. num. 25. fol. 12. Domin. Soto, in. 4. sent. dist. 25. q. 1. artic. 4. Et quod illiteratus sit irregularis, tenet expresse Innoc. in

capit. cum in nostris, column. 1. de concess. præb. Aluar. Pelag. de planctu Ecclesiæ lib. 1. artic. 48 & latissime differit Simon Maiolus de irregular. lib. 1. capit. 32. Quæ sententia communis est, vt fatetur Martin. Nauarr. in capit. si quando de rescript. excep. 11. in princip. Quæ vero scientia in promouendis ad sacros ordines desideretur, iudicandum est pro ratione ordinum, ac oneris suscepti capit. cum in Ecclesia. de elect. capit. quod ipsis. 38. dist. Innoc. in dict. capit. cum in cunctis, vbi eleganter scribit quod is dicetur idoneam, & sufficientem scientiam habere, quæ sufficiens est attendenda illius dignitate, loco, & ordine: cuius opinionem communi suffragio Doctores approbant, ibi, Cardin. Imol. & Bonif. in Clement. 1. de etate, & qualitat. & tenet. Sanct. Thom. in. 1. 2. quæst. 76. art. 2. quæ sic ait. *Omnes tenentur scire communiter ea quæ sunt fidei, & vniuersalia iuris præcepta: singuli autem ea quæ ad eorum statum vel officium spectant.* Et ideo quæ scientia sufficiens sit, iudicis arbitrio relicta est, vt scribit Bonif. in dict. Clement. 1. Martin. Nauarr. in. d. except. 11. Hodie autem ex Sacro Concilio Trident. per singulos ordines melius explicatū ac definitum est. Tonsura etenim nõ nisi chrismate confirmatis, & fidei rudimenta, & legere ac scribere scientibus confertur, vt depositum est sessione. 23. capit. 4. de refor. Minores vero, vsq; ad acolicatū, non conferuntur, nisi Latinam linguam intelligētibus ibidem capit. 11. & post redditū testimonium de literis ac moribus

ribus per parochū, & scholæ magistrum. ibi. cap. 5. Maiores autē sacri, non conferuntur nisi ijs qui probe versati sunt in minoribus, ac de his bene instructi sint, quæ exercendo ordini, quem suscipiunt conueniunt. ibidem ca. 13. Presbyteratus ei soli conceditur, qui docere possit populo, ea quæ ad salutem scire necesse est. ibi capit. 14. Episcopatus vero ei solum conceditur, qui vtrūque testamentum scit. diuinis literis, & suos possit docere, & alienos confutare. cap. omnes. 38. distin. cum iudex sit animarum. c. de persona. 11. q. 1. & ea ratione in Tridentino Concilio, sess. 22. c. 2. de refor. vt quis ad episcopatus dignitatem possit promoueri, Doctor. aut Licentiatus in Theologia, vel iure Pontificio esse oportet, aut publicæ alicuius Academiæ testimonio idoneus, ad alios docendos apparuerit.

Illud autem circa huius cap. argumentum notatu dignum est, quod in tantum scientia, & morū integritas, in ad ordines promouendis desideratur, quod clericus absque sui ordinarij examine literis cōmēdatijs ab alio examinatus, & promotus: si tamen postea ad diuina munera celebranda, vel sacramenta ministranda: incapax & minus idoneus fuerit repertus, iure poterit sui ordinarij arbitrio, ab ordinum exercitio, & ab alteris ministerio ad tempus suspendi, Cōcil. Trident. sess. 14. c. 3. de reforma. Verum tamen est quod idem Concil. sess. 23. c. 3. de ref. Episcopis interdixit ne subditos suos, aliter quam probatos, & exami-

natos: ad alium Episcopum ordinandos dimittant.

Mea tamen sententia, illud decretum dictæ sess. 14. ca. 3. procedet, quando propter absentiam, vel aliud legitimum impedimentum examen ab ordinario fieri inquit. Semper tamen ordinibus initiandus morum integritate, & vitæ probitate ordinarij testimonio laudandus, & commendandus est: quod si aliter ab alieno Episcopo fuerit ordinatus, ordinans à collatione ordinum per annum, & ordinatus à suscepto rum ordinum executione, quādiu proprio ordinario videbitur expedire sit suspensus, Concil. Trid. d. sess. 23. c. 8. de ref.

Aliquando tamen, ad consequendum Sacerdotium, tam ardens in homine charitas esse potest, vt scientiæ defectum supplere possit, si nō sit penitus incius & illiteratus sic text. in c. nisi cū pridem. de renun. ibi. *Scientia infiat, charitas autē adificat: & ideo imperfectum scientiæ potest supplere perfectio charitatis.* Antiquis enim temporibus quandoq; permixtum fuit, vt charitas scientiæ præponderaret, maxima tunc spes erat, vt qui plurimum dirigeret, etiam in scientijs plurimum proficere posset. glos. in cap. sollicitudo. 52. dist. Sanctus quidem Flavianus Episcopus Macedonicū Anachoretam ad sacerdotiū promouit, virū cuiusuis disciplinæ expertem in locis agrestibus, & in verticibus montium educatū simplicem, sacrarumque literarum imperitissimū, sed quia in eo summa charitas vigeat, ob id eū promouit, vt testatur Theodoret. in Philotheo in vita Macedonij,

donij, & Lipom. Vit. S. Thom. secundo. Nonne etiam Sacerdotio dignus fuit S. Antonius Anachoreta, ob eius incredibilem charitatem, quem fuisse indoctū probat Augustin. lib. 1. de doctrina Christi, in prologo, de quo multa scribit Cassiodo. historiæ tripar. lib. 1. cap. 10.

C *Promoueri possunt.* Vide sacrosanctum Concilium Tridentinū supra allegatum, sed. 21. cap. 4. de reformat. Mart. Nauar. in manuali confess. c. 27. num. 205.

D *Dispensare Episcopi.* Adde quod hæc authoris sententia procedit in viris iam ætate grauescentibus, sed in iuvene septem annorum, potest Episcopus cum modica scientia ei primam tonsurā conferre, habita ætatis ratione, & sub spe futuri studij. Ita auctorem nostrum interpretatur Petrus Rebuff. in pract. benef. tit. de clericis, & à quibus, & quomodo. Green. n. 29. Hodie tamē præcedens Concilij decisio ad vnguem referenda est.

E *Recipit characterem.* Vide Domin. Soto in. 4. sententia. distin. 25. quæstion. 1. articul. 2. 8. imo Maior. de irregularita. lib. 1. cap. 32. num. 11.

F *Relinquitur.* Adde text. in. l. 1. § expilatores. ff. de effractor. vbi Bart. tradit Deci. in capit. de causis. de officio. delegat. & in. l. si fugitiui. numer. 84. C. de seru. fug.

G *Priuari potest.* Adde Concil. Trid. sess. 21. c. 6. quo sancitū est, quod si illiterati, & imperiti clerici Rectores Ecclesiarum steterint, priuandi non sunt. si alias honeste, & probe vitæ fuerint, sed ab Episcopis illis coadiutores

deputandi sunt. Quæ decisio procedit, in iam promotis, alioquin nondum promoti prætextu idonei vicarij admittendi nō sunt. Ita declarat Maiolus de irregul. lib. 1. cap. 32. nu. 13. Et nota, quod is qui illiterato beneficium contulit, à pœna non est immunis: nam omne damnum ab eo illatū refarcire tenetur. Ita expresse docet Anchar. & Cardin. in Clem. 1. column. vltim. de etate, & quali. Angel. de Claua. si. in sum. in verbo, restitutio. Felin. ca. si quādo numer. 7. de referi. Cosmas in pragmat. Gall. in verbo, indignorum, quam doctrinam tanquam mirabilem, & stupendam, refert, & sequitur Martin. Nauarr. in dict. exception. 11. Ioan. Lup. in capit. per vestras. §. 26. numer. 11. de don. inter vir. & vxor. suffragatur text. in. l. 1. & 2. C. de peri. nom. lib. 11. capit. Valentinianus. 63. distin. ad mediū, cum dicit. *Super vos est tales electio.* Et mortalem culpam contrahit, quia ministerio Dei indignos, & immeritos eligit. text. in capit. monasterij. 19. ca. 15. quæstion. 3. gloss. penult. in capit. ad Apostolicam de regul. & transgreditur Decreta Canonica statuentia optimum eligendum esse. capite. Metropolitanano. 63. distin. & e ratione etiam mortaliter peccat. capit. quia eadem. r. disti. capit. quæ in Ecclesiarum de constitut. cap. fin. cod. tit. in. 6. Et duodecim pœnas quibus afficitur, qui indigno beneficium Ecclesiasticum contulit, diligenter congesit Petrus Rebuff. in pract. bene. de pœnis contra Col-laro. indi. conf.

Nulla. Adde Martin. Nauarr. in. d.

Collatio beneficii illi terato facta, an firmitate obtineat.

in. d. cap. si quando. excep. II. de rescrip. qui opinionem istam communé esse testatur, quam tenuerunt. Inno. & Panor. in cap. cum in nostris. de concess. præben. Felin. in capit. per tuas de Simon. Ioann. Cora. in tract. de sacer. 3. part. cap. 5. numer. 3. cui communi, & verissime sententiæ suffragatur text. not. in c. cū in cunctis. §. si. de elect. qui probat, eū qui confert beneficium, vel ad illud scienter eligit indignum, ob ætatis, morum, scientiæ, vel natalium defectum, pro ea vice priuari eligendi, vel conferendi facultate: collationem vel electionem ipsam ad aliū deuolui. Ex quo quidem text. ponderandum est collationem, vel electionem factam, patienti aliquem ex illis quatuor defectibus, ad aliū deuolui: igitur collationem nullam fuit quia alias non deuolueretur facienda, si iam facta teneret. Deinde de conducit text. optimus in c. dudum. de election. quo dispositum est electionem eius, qui tempore quo eligebatur defectum ætatis, vel scientiæ patiebatur inutilem esse ipso iure. cuius ratione Abb. ibi. num. II. not. collationem nescienti factam ipso iure nullam esse, & vide text. glo. & Doctores in Clem. de ætate, & qualitate. Quæ communis sententia procedit in tantum, vt ea collatio quæ literarū inscio facta fuerit, coloratum titulū possidenti nō præstet. Ita colliges ex doctissimo, & omnibus numeris consumatissimo Petro Rebuffo in tract. de pacifi. posse. num. 213. Si iunges ea quæ ipse dixit, ibi. nu. 172. vers. quanto non procedit. Hæc tamen opinio vera est, in

penitus illiterato, qui Latini sermonis apud Latinos est ignarus, & Græci apud Græcos, nō vero procedit, quando quis qualem scientiam habet, licet non idoneam, licet equidem collatio ei facta firmitatem de iure non obtineat, coloratum titulū præbet. Ita sing. interpretatur Nau. de excep. II. vers. Et idē fol. 47. quod probat ex his quæ Abb. & Doctores tradiderunt in d. c. cū in nostris. de concess. præben. Cosmas in prag. tit. de pacifi. posse. verbo. coloratum. Imo amplius existimat ipse met Rebuff. in loco nouissime allegato clericum illiteratum qui beneficiū triennio possidet. non gaudere beneficio regulæ de triennali possessore. Sed hoc iure improbat in dicto loco. Ex cuius dictis, limitanda ex authoris nostri, & aliorum recepta sententiæ dupliciter. Primò, vt solum procedat in eo qui nunquam literas didicit: secus vero si eas semel didicisset, & postea ob infirmitatem, vel ob aliā causam, lapsus fuisset memoria: ita vt prorsus literas ignoraret, quia quo ad habilitatē impetrantis tempus acquisitionis beneficii attendi debet text. in capit. ei cui de præbend. in. 6. & in capitulo, cum de beneficio. & in capitulo. is cui eodem titul. & lib. & in Clem. si beneficio. eodem titul. Secundò singulariter limita, nam licet collatio beneficii illiterato, facta nulla sit à principio, si ita tamen literas ille addiscat, & is qui contulit, non peniteat, pristina collatio tacita quædam, collatione reuiuiscit, quod multis confirmari potest maximè ex his, quæ scribit Abbas

Abbas in capit. cum ex officij de prescriptionibus, vbi Felin. numer. 36.

I

Contra ius diuinum. Adde Inno. in. c. dilectus de temp. ordi. Cardi. à Turrecrema in. c. si in laicis 38. dist. vide latissimè circa hoc necnō totius huius capituli argumentū, Iacob. Menoch. de arbi. iudi. q. lib. 2. Anchar. 5. casu. 425. quem post hæc scripta legi.

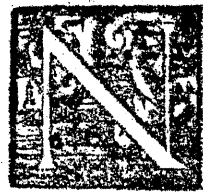
Neophiti.

CAPVT. XXIII. QVOD nouè editum est.

- 1 Neophitus, quis propriè nuncupatur.
- 2 Neophitus minime sacris ordinibus potest insigniri.
- 3 Munera, siue officia secularia Neophitis sunt interdita, ibique de interpretatione Toletani Concilij. 3. cap. 4.
- 4 Iudæus Christiani tutor, vel administrator, esse prohibetur, ibi interpretatur. I. Spadonem. §. iā autem. ff. de excusa. tutor.
- 5 Neophitus contra Christianum testimonium proferre prohibetur.
- 6 Nouiter cōuersi, quos vulgo (moriscos appellamus) non sunt testes idonei.
- 7 Neophitus quando ordinibus Ecclesiasticis possit insigniri.
- 8 Neophitus qui improprie sic appellatur, an à Sacris ordinibus sit arcendus.
- 9 Iudæi Hispaniā coluerūt, à qua multis iustissimisq; causis fuerunt expulsi.
- 10 Nullus Iudæus, vel alterius sectæ, potest in Hispaniarū regnis incolatum habere.

- 11 Descendentes à Iudæis, vel ex alia infecta familia, à Collegijs & Confraternitatibus, iustissime possunt repelli, quod malis magnisq; rationibus ostenditur.
- 12 Qui ex Indæica, vel ex alia infecta familia descendunt, solent malis corruptis moribus coinquinari.
- 13 Apud Hebræos, & Ethnicos nullus ad sacerdotium promovebatur, qui labem generis pateretur.
- 14 Defenduntur cōstitutiones collegiorum excludentes, ab ipsorum domicilio eos qui generis labem patiuntur.
- 15 A domo amplissima Regum Hispaniarum, sanguine infecti repelluntur.
- 16 Mutanda non sunt, quæ certā interpretationem habuerunt.
- 17 Licet generis labe infecti, virtutibus, & literis polleant, minime ad dicta collegia admittendi sunt, & vtrum his dispensatio indulgeatur.
- 18 Refertur Alphonsi à Motaluo Hispani opinio, quæ postea refutatur.
- 19 Defenditur contra apologiam Henrici Mauroi Franciscani, statutum Sanctissimæ Toletanæ Ecclesiæ, nec non Genensis.
- 20 Generis macula, siue nota in antiquis, indicijs, & fama probatur, & testibus de audite deponentibus fides adhibenda est.
- 21 Testes qui circa generis qualitatem testimonium protulerunt pro militari dignitate consequenda, vel pro ingressu collegiorum, vel adipiscendis beneficijs publicandi non sunt.

- 22 *Hæreticorum filij, an ad sacros ordines possint promoueri.*
 23 *Summarie probationes, circa generis qualitatem quæ fieri solent, ab illis qui ordinibus sunt decorandi, quem effectum conzineant.*
 24 *Concilium Tridentinum ses. 23. cap. 7. de reforma. interpretatur.*
 25 *Neophitus is dicitur, qui nuper religionē ingressus est, & quo tempore ad dignitates religionis possit aspirare.*

Neophitæ proprie hi appellatur, qui ex Iudaica lege, aut Mahumetica, vel Ethnica, nuper Christi legem sacrosanctam professi sunt, quasi nouiter in Christiana religione plantati: testimonio Diui Gregorij lib. 7. epist. c. 111. ad Siagrum episcopum. Habetur in cap. vlt. 48. distin. Non vero proprie Neophitæ dicuntur, qui à primis incunabulis Christianam militiam professi fuerunt, etiam si à Iudæis Ethnicisue originem habuerint. Primos vero (quos proprio vocabulo Neophitos appellamus) à sacris ordinibus arcendos esse pluribus antiquorum patrum decretis institutum fuit. Pirmò sanè Apostolica authoritate Diuini Pauli prima ad Timoth. c. 3. ibi. *Nō Neophitū.* Præterea Niceno Concilio his verbis decretum est: *Tēpore opus est ut cathecumenus quisque fiat, & post Baptismum multa probatione indiget euicens: namque est Apostolicū præceptū non Neophitū.* Retulit Gratianus in ca. quoniam. 48. distin. Concilium Are-

latense secundū sub Syluestro Pontifice primo huius nomine celebratū canone primo diffiniuit, eos ad Diaconatus, vel Subdiaconatus ministerium promouēdos non esse. Hoc itē prohibuit Concilium Laodicense celebratū sub Liberio Pontifice Romano. c. 3. apud Laodiceam Phrygię urbem, & licet Prouinciale fuerit, postea confirmatum fuit sexta Synodo generali. Ideoq; qui in egritudine baptizatus fuit ad Sacrum suscipiendum ordinem non admittitur text. in. ca. 1. 57. dist. quem singularē esse testatur Roman. sing. 46. & videndus est Euseb. lib. 6. historię ecclesiæ. ca. 33. qui testatur olim minime licuisse clericum fieri, qui maxima pressus necessitate morboq; grauatus baptizatus fuisset. Præterea Sumorumq; Pontificū decretis Neophiti à sacris ordinibus arcentur. Sozimus Summus Ecclesiæ Præful hoc ita sanciuit in. c. qui Ecclesiasticis. 59. distin. & Urbanus Papa in. cap. si officia. eadem distin. Gregor. in. c. sicut. 48. distin. & in capit. hoc ad nos. 59. dist. & in cap. si sacerdotale. 61. dist. Celestinus in cap. ordinatos. 59. distin. Hormisdas. in capit. in sacerdotibus. 61. dist. & in cap. non negamus. ibi. Leo Papa in cap. miramur. 61. distin. Syrius Pontifex huius nominis primus, hoc ipsum prohibuit in Epistola tertia ad vniuersos orthodoxos, Diuus etiā Ambrosius in cap. Neophiteis. d. distin. 61. Cuius quidem prohibitionis ratio adducitur à Diuo Paulo. d. c. 3. ibi. *Ne forte eleuatus in superbiam, in iudiciū incidat, & in laqueū diaboli (hoc est, in arrogantiam)*

tiā (quæ est Diaboli ruina.) Tum quia is alios edocere nō potest, quæ nunquam ipse dicit. Tum etiam quia alijs se conformare non poterit, cum nunquam ipse statum Ecclesiæ regendo, expertus est (vt vtar verbis gloss.) in principio. 48. distin. in verbo, *Prohibentur.* De quo argumento ultra ordinarios interpretes, latè legendus est insignis D. Couarru. in Clem. si furiosus. 1. parte, relecti. §. secundo. numer. 7. de homi. Alber. Troti. libr. 2. de vero & perfect. cleric. cap. 12. Simon Maiolus de irregulari. lib. 1. cap. 31.

3 Nec mirum est neophitos ad sacros ordines admittendos nō esse, cum officia publica secularia munera eis interdicta sint: vt statutum fuit in Concilio Tolitano. 4. cap. 63. & habetur in. c. constituit. 17. quæst. 4. & in Concilio Tolitano. 3. capit. 14. quod continetur, in cap. nulla. 54. dist. cap. penult. de iud. Quod idem obseruandum est in his qui ex Iudæis sunt, qui apud Christianos publicis muneribus fungi non possunt, vt in dict. 3. Tolitano Concilio continetur, & in d. cap. constituit tenet Roman. sing. 672. Iass. in rubr. ff. de iusti. & iure. colum. 1. Couarr. in loco nouissimè allegato. Montal. in l. 2. titul. 3. lib. 4. Fori. vbi multis probare contendit, Tolitanum Concilium non esse intelligendum de his qui ex Iudæorum gente fidem Catholicam susceperūt quia à secularibus muneribus intercedi non sunt. Hoc idem not. Felin. in Ripa, numer. 31. in dicto. capite. eam te. de rescrip. idem Felin. in capit. cum sit, de

Iudæis, & est egregia. l. 6. titul. 24. part. 7. Sed quod tantum Concilium procedat in ipsismet Iudæis, qui fidem nostram nunquā professi sunt, qui ad publicos magistratus, vel publica munera recipiendi non sunt. l. vltim. C. de iud. l. 3. titul. 24. part. 7. Quibus minime refragatur. l. generaliter §. fin. ff. de Decurioni. quæ ad honores admittit eos qui Iudaicā superstitionem sequuntur. Quoniam non de Iudæis intelligitur sed de Christianis, qui in Iudæa primum fuerant: ideoque Iudaicam superstitionem sequi dicuntur à Iure consulto, vt eruditè, eleganter, & copiose ostendit Andr. Alciat. lib. disputation. 3. capit. 8. & in. l. quidam ignauia. C. de Decurioni: libro decimo. Sequitur Andr. Tiraquell. de iure primogeni. quæstion. 66. numer. 40. Qui quidem intellectus minime placet Doct. Couarru. in loco nouissimè allegato, numero. fin. qui quibusdam rationibus in medium adductis, testatur receptam esse sententiam. d. §. fin. d. l. generaliter, antiquatū, & correptum esse, per. d. l. vlt. de Iudæ.

4 Parique ratione Iudæus Christiani tutor, vel administrator esse nullo modo potest, ne eū prauis, & iniquis moribus, & Iudaicis superstitionibus erudiat, ita Bart. & Iass. in rub. ff. de iust. & iure. Ana. in rubr. de Iudæis numer. 7. Felin. in cap. cum sit colum. 1. eo. tit. Roma. in. l. pactum numer. 11. C. de colla. Socin. in filio. 70. colum. vltim. lib. 1. Imo nec mater Iudæa filiorum suorum tutrix esse potest, vt tenuit Angel. Aretin. in. §. præterea, colum.

lumna. 25. verb. *Ex isto text.* instit. de excep. vbi asseuerat. ita tenuisse, & consuluisse (licet vt ille inquit) quidam Doctor Bononiæ non gustauerit, & fortasse intelligit de Barba. qui cōtrarium consuluit, cōsilio. 15. in. 1. dubio lib. 1. & Barba. opinionem vltra supra allegatos sequuti sunt Andraea. Tiraquell. dict. quæstion. 66. numer. 17. Couarruu. dict. §. 2. nec dubito communem esse, licet contrariam tenuerit Fulgo. & Mart. Laud. in dict. rubrica. ff. de iustitia & iure, autoritate textus in leg. spadonem. §. iam autem. ff. de excusat. tutor. vbi Modestinus. ait. *Iam autē Iudæi quos non Iudæorum tutores erūt quemadmodū cætera munera subeunt. Namque eos constitutiones solutos esse volunt solis illis rebus, per quas superstitio eorum pollui videatur.* Nam vel illa lex est correcta, vel si in viridi obseruantia, locum obtinebit in municipio, quod Iudæos incolas, vel Gentiles habet, non de eo quod Christianorum legem obseruat, & eorum iurisdictioni subditur, ita interpretatur Diuus Couarruu. vbi supra.

Et non solum Neophitus à sacris ordinibus, publicisque officijs arcendus est, sed ex sententiā sapientissimorum virorum is ad testimonium ferendum contra Christianum, admittendus non est: ita tenet singu. Felin. in dicto capite, cum sit, & in capite Iudæi de Iudæis, qui allegat pro hac sententiā, textus in capite non potest. 2. quæstion. 7. ex Concilio Toletano. 4. capit. 62. qui minime id probat. nam Concilium solum tractat de eo, qui cum Iu-

dæus esset, ad Christi fidem conuersus, eam impie deseruit, non autem de eo, qui nouiter fidem nostram proficitur, & ea ratione Felin. opinio non placet. D. Couarruu. in dicto. §. 2. non tamen prorsus ab ea recedit, prudenterque iudices admonet, vt ea opinione ad praxim recipient da cautissime vtantur: eam tamen indistincte. sequitur Francisc. de Ripa in dicto capite eam text. numer. 30. Tamen ab hinc annis plus mille, antiqua lex de hoc ædita seruabatur, vt nullus de Iudæorum progenie, etiam iam Baptizatus contra Christianum testis esse poterat. Ita inter aliās Gothorum leges sancitum erat in leg. 10. libr. 12. Sed cum lex illa antiquata iam sit, iudicis prudentiæ relinquendum censeo, qui perpena qualitate rei, ipforumque testium, ex dicta causa fidem adhibeat, vel denegauit.

Illud vero ex superioribus certissimum esse censeo, quod nouiter conuersi, qui ad nos peruenerunt ex Granatensi Rebellionē, anno millesimo quingentesimo, sexagesimo nono, (quos *Moriscos*, appellamus) licet baptizati sint, cum tamen contra eos plurimum vrgeat sinistra suspitio, quod fidem Christi non pio animi candore profiteantur, & multi in ea præuaricati sunt, & malis impijsque moribus sint imbuti testes idonei non sunt, nec integra fides eis dabitur: pro quo plurimum conducit textus egregius, in dicto capite non potest, quod in Forensibus controuersijs vtilissimum est.

Pote-

Poterit tamē Neophitus (vt ad institutum sermonē redeamus) tūc ad sacros ordines, & beneficia Ecclesiastica promoueri, cum Christianis moribus satis fuerit instructus, & grandes iam progressus in fide nostra fecisset: ita vt veteranus Christi miles dici possit text. in cap. 1. 57. distinct. quem ad hoc notat Roma. sing. 416. Deci. in capit. eam te. de rescript. column. 3. Felin. in dict. ca. cum iam sit de Iudæis. Non quidem breui transactotempore antiquos mores mutasse credendū est, vt elegantissime scribit Seneca, lib. 2. de ira. Propterea Marcus Tullius omnium doctrinarū ne dicam horarum homo, & is consummatissimus in ea oratione, quam pro Publio Sylla elegatissime recitauit. *Omnibus (inquit) in rebus indices quæ grauiorē maioresque sunt quod quisque voluerit cogitauerit, admiserit, non ex crimine, sed ex moribus eius, qui arguitur est ponderandum, neque enim potest quispiam nostrum subito fingi: neque cuiusque repente vita mutari, aut natura conuerti nemo repente fit summus, nemo repente turpissimus.* Quæ posteriora verba suppresso Ciceronis nomine vsurpauit Gratianus in. §. charitas hæc, quæ de charitate, & in. §. exordia. de pœni. dist. 2. vbi glo. in eam sententiā citat illud Satyrici Poetæ, Satyra secunda.

Nemo repente fuit turpissimus: accipient te.

Paulatim, qui longa domi redimicula sumunt.

Neque satis est, vt semel quis, aut vnico actu bonus vir probatus sit, sed vt sapissime, & in pluri-

bus diuersisq; actibus perspectus exploratusque sit, necesse est. Nā sicut veteri prouerbio apud Arist. lib. Ethic. 1. cap. 7. vna hirundo ver non facit, quod refert Bal. in. l. iura. constit. in principi. ff. de legib. quam sententiā Poeticis numeris eleganter cōplexus est Baptista Mantuanus.

Ver non vna dies, non vna redacitē hirundo.

Sic neque vnus actus satis est ad probationem consummatā, & absolute virtutis, vt satis innuit textus in proem. institut. §. cūque hoc Deo propitio. in illis verbis. *Iam ex multis rerum argumentis accipimus.* Quibus mire concinit, quod doctissime scribit Eusebius de præparatione Evangelicā, lib. 4. capit. 1. *Non arcu (inquit) aut funda artificiose est vti dicemus, qui cum sæpius, atque sæpius telum proiecerit semel aut ad summum bis, vel ter ad signum peruenit, cum pœnē infinities longissime à signo abfuerit: nec ille certe medicinam tenet, qui cum multos interemerit, vix tandē vnum à morse liberauit.*

Secundi autem quos in huius capituli limina improprie, Neophitos appellari, ex communi, & recepta sententiā tradidimus, nec à sacris ordinibus, nec ab Ecclesiasticis beneficijs secularibusque officijs excluduntur. Si enim à natiuitatis tēpore: fidem Christi coluerunt, nullum sibi impedimentum præstat, quod à Iudæis Sarracenis ve originem habeant: licet apud Hispanos hi ignominie causa Conuersi, vel Marrani nuncupentur, ita Singu. tenet Diuus Couarruu. dict. §. 2. numer. 8. & tradit latissime

F 2 simè

simè Ioann. Otolora de nobilitate. 2. part. 3. part. principalis capitulo septimo, per totum. Licet Ioann. Staphi. in tractat. de liter. gratiæ, & iust. versicul. fin. numer. 30. asseueret consuetudine receptum esse, vt istis dispensatio indulgeatur. Sed certe verius est, quod nulla dispensatio necessaria sit, cum nullo canonico impedimento astricti sint. Quod testimonio D. Pauli supra allegato manifestissimè probatur, qui non appellat Neophitù, cum qui ex gente Iudæorum, iā pridem Christi legem fuerit professus.

Si hoc quidem casu Canonici constitueretur impedimentum prope infiniti essent, qui ad ordines sacros promoueri non possent, in multis orbis prouincijs, atque in Hispania nostra, quæ licet maximis Illustrissimisque familijs explendescat, magnaque nobilitate sit decorata, cum tamen antiquis temporibus Iudæi & Sarraceni incolatum in ea habuerint: multi sunt qui ex his originè habent. Sed ne Iudaicæ prauitatis labes diutius serperet, vel perfidia sua Christianis noceret, quia Iudæi eam retributionem impendere solent, quam mus in pera serpes in gremio, & ignis in sinu. sicut Innoc. 3. Archiepiscopus Senensis scite admodum scripsit. Iustissimè Iudæi à tota Hispania lege lata à Catholicis Regibus, & sempiterna memoria dignis Ferdi. & Elisabeth expulsi fuerunt, longa sapiētissimorum virorum consulatione præmissa concessum fuit tamè quadrimestre tempus, quo ad Catholicam fidè conuertipossent, quo

tépore elapso, qui in sua perfidia contumaciter persistenter, bonis suis venditis, ab Hispania cum vxoribus liberis familiaribus, rebusque suis recedere sunt coacti. Prohibitumque illis fuit, sub pœna vltimi supplicij, bonorumque publicatione, ne vnquam redirent, sancitum etiam fuit, vt nullus Iudæus ingrediatur Hispaniam quouis quæsito colore, eadem pœna mortis, & confiscationis bonorum in eos exsequenda, ita vt nihil eis profuit, si forte dixerint se velle ad fidem conuertere, nisi in limine primi Regni id fuerint publice potestati. Si vero quispiam Christianorum temere Iudæos receptare ausus fuerit, in bonorum publicationis pœnam incurrit, sic statutum fuit pragmat. 5. data Granatæ anno Domini. 1492. & pragmat. 6. ibidè lata anno Domini. 1499. Cuius legis Catholicæ, quæ sanctionis meminit Ioannes Picus Mirandulæ comes, lib. 5. aduersus Astrologos, qui de hac eiectione his verbis loquitur. *Non minoribus vere post ea tempora calamitatibus gens Hebræorū obruta est, quā aut sub Tito, aut sub Adriano pulsus nuper Iudæis omnibus ex tota Hispania à Christianissimo illo Rege nunquā certè satis laudatio: vbi numero, & diuitijs, & auctoritate plurimū poterant. Qua iectione nihil vnquam fere vel tristitius, vel acerbius passos ipsi se non diffiterentur. Ita multi naufragio, pestilētia quā plurimi fame maxima pars eorum absumpti: vt nobis etiā Christianis in tanta calamitate, in qua diuinæ iustitiæ gloria delectabat, homines tamen extrema adeo patientes commiserationem facerent.*

Ha-

Hactenus Ioann. Picus. capit. 12. Fuerunt tunc ab Hispania expulsi Iudæi numer. quadraginta mille: vt allegans alios testatur Dominus Episcopus Iacob. Septim. in Catho. instit. tit. 35. numer. 9. Qui si in ea vsque ad hæc tempora permansissent, dubitandum non est quin ferè totam suam perfidia infecissent, & vsuris spoliassent.

10

Ideoque in Hispania, quæ in cæteras prouincias religione, & pietate floreret, maxime nunc regnante Philippo. I. huius nominis Christianissimo, & summæ potentia, & felicitatis Hispaniarum Rege inuictissimo: nullus Iudæus vel Mahumetaneus, vel alterius cuiuslibet sectæ commorari potest. Quod iam pridem in sexto Toletano Concilio Canone. 3. maiores nostri decreuerat, hoc verborum tenori. *Sanctum Concilium simul, & cum consensu Christianissimi Principis suorumque optimatum, illustriumque virorum hanc promulgamus Deo placitū sententiā, vt quisquis succedentiū temporū Regni sortitus fuerit apicem non ante conscendat Regiam sedem quā inter reliqua conditionū Sacramenta pollicitus fuerit, nullū non Catholicum permittere, in suo Regno degere. Si vero postquā ad regni gubernacula accesserit, ipse temerator huius steterit promissi, sit Anathema Maranatha, in cōspectu sempiterna Dei, & pabulū efficiatur ignis æterni similiter, & omnes qui cū eo consenserint.* Sic Iustinianus in tertio imperij sui anno legem promulgauit, vt in iurisdictione sua non essent pagani, neque heretici, nisi soli orthodoxi Christi, datis illis indicij

vsque ad tres menses ad conuersionem. Auctor est Paul. Diaconus. lib. 16. rerum Romanarum.

Et licet qui originem à Iudæis Sarracenisve ab ordinibus sacris publicisque functionibus minimè repellantur, licitum tamen est legitima auctoritate interueniente, eos expellere ab alijs quibus congregationibus literarumque collegijs alijsque muneribus vel officijs: Quia licitum, & permissum est cuilibet communitati honorem, & utilitatem quærere, quæ sitam modis omnibus tueri, & opposita incōmoda euitare, eosque eijcere, ex quibus vel ignominia, vel aliud incommodum iuste timeatur, non obstante eorum dedecore, vel incommodo, per accidens, ex hoc illis proueniente, quia ceteris paribus plus nobis communitati que nostræ tenemur, & licite possumus prouidere, pro quo conducit text. elegans, in l. 1. §. denique. ff. de aqua pluui. harcen. vnde eleganter scribit Caietanus in quodlibet. 5. in respiciat. ad. 4. dub. quod non solum propter honorem Societatis tuendum, sed etiam quia tales, vel de tali genere non bene in moribus, vel consuetudine cum alijs conueniunt, possunt à Societatibus repelli, vel non admitti. Tum quia tales homines, qui hac nota laborant maximè qui sunt in gradibus propinquis vel notis, vt in plurimum inconstantes sunt infidi, & iniquis corrupti minoribus tardis, & rudes ad diuina munera exercenda. Sunt æquidem inquieti, ambitiosi, seditiosi, & propter parætum suorum infamiam dignita-

F 3

nita-

Hispania
nobilitate
explandescit.

11

12

nitatibus, & honoribus indigni, & collegijs honestioribus minus idonei. Nec negari potest istorum maiores perfidos fuisse Iudæos, & ore Saluatoris nostri vocatos fuisse, progeniem viperarum generationem prauam, & adulteram. Matth. cap. 12. Et maxime hoc verum est in illis qui ex progenie Mahometanorum originem habent, quia eorum facta nihil habet præclarum, vel sublime, nihil de puritate cordis attingit, sed tota in terrenis delitijs, & in obscænis corporis voluptatibus constituta est, cuius vestigia in eis liquido apparent, vt experientia docemur in nuper conuersis Sarracenis ex Regno Granatæ, Valentia, Aragonia. Non igitur idonei sunt ad confortium, cum alijs probis, vel integerrimis habendum nec ad officia honorifica, & Ecclesiasticas administrationes, tū quia descendentes ex Iudæis, vel Sarracenis non vulgarem ignominia notam saltim de facto patiuntur: ita vt apud Hispanos nullum magis conuictū excogitari potest, quam dicere alicui: tu es Iudæus, Maranus, Conuersus, vel Mahometanus, & idè dignitatis portæ eis pate re non debent, sed propter infamiam dignitatibus, & honoribus priuari debent. text. in. l. 1. C. vbi senato. vel clariff. l. si qua C. de secund. nup. l. 2. l. quoties. l. iudices. C. de dig. libr. 2. reg. in famibus. de regul. iur. in. 6. capi. nobilis. 2. quæstione. 5. capite. 1. vbi gloss. & Doctor. de purg. canon. cum alijs. Tum quia isti ad malum sunt procliuēs, & natura est, vt ramus, id est, proles fre-

quentissimè suā originē sapiat, eamque sequatur, quod Diuinus Paulus ad Roman. 11. insinuare videtur, cū dicit. *Si radix sancta, & rami, & infra, Si tu ex naturali excissus oleastro, & contra naturam insertus in bonam oliuam.* Quod eleganter ille cecinit.

Qui viret in folijs venit à radicibus humor.

Et patrum in filios abeunt cum semine mores.

Quo fit vt sæpenumero oblata occasione ad generis infecti vitia redeant, text. id capite. Iudæi 4. distin. vbi scriptum est quod Iudæorum perfidia multoties ad vomitum redit. Nullus ferè ad Iudæorum ritus transit, nisi qui à Iudæis parentibus descendit, & ab eis Iudaicam superstitionē didicerit, quod ante multa secula iuuenalis Satyr. 14. his versibus prodidit.

Quidam sortiti metuentem Sabbatham patrem.

Nihil præter nubes, & cœli numē adorant.

Nec distare putant humana carne suillam.

Qua pater abstinnit: mox & præputia ponunt.

Romanas aut soliti cōtēnere leges: Iudaicum ediscunt, & seruant ac metuant ius.

Tradidit Arcano quodcunque volumine Moses.

Non quidem in prædictis statibus, vel priuatis legibus condendis, sola ratio generis perpenditur, sed delictum relapsus dedecus, & plura alia quæ his hominibus contingere solent, iuste timentur, & idè iustum est eos expellere ne mundos, & candidos contaminēt. Et quamuis sæpenumero hæc præsumptio, &

timor deficiat, quia multi qui hæc generis labē patiuntur, probi sunt, & integerrimi: statutum vero vel lex quæ in cōmune fertur, quæ frequentiora sunt prudenter attendit. l. nam ad ea. ff. de legib. Tū suffragatur D. Thoma sententia in. 1. 2. q. 105. art. 3. in respon. ad secundum arg. art. 1. ad quartum, vbi scribit, quod spurij propter generis vilitatem excludebantur à Collegijs populi Hebræorum vsque ad decimam generationem. Deuteron. cap. 23. Nec sacerdotes de qualibet familia, vel tribu creabatur, vt maiori honore, & fastigio dignitatis haberentur.

13 Hebræi namque antiquissimi diligenter prouiderunt, vt genus sacerdotū sine permissione purum immaculatumque consisteret. Oportebat sanè vt is qui ad sacerdotalis dignitatis fastigiū erat promouendus, ex eiusdem gentis muliere nasci, & genus per antiquam lineam multis testibus probare, vt author est Iosephus lib. 1. contra Apionem. Plato etiam sexto dialogo de legibus constituit, vt in sacerdotum creatione illa comprobetur, qui integer sit atque legitimus: deinde à domo quam maximè munda expers quoque cædis omniumque huiusmodi, quæ aduersus diuinam rem committitur, cuius & pater, & mater quæ similiter vixerint. Thesæus quoque, vt Plutarchus in Thesæo refert nobilibus tantū rem diuinam tractandi magistratus ex suo ordine creandi, administrandi que leges, tum pia religiosa que interpretandi, diffiniendi que potestati tribuit.

Sic, & propter eandem rationem isti de quibus loquimur in casu supra cōstituto excludi possunt. Tum quia proprii patrimonij quilibet est moderator, & arbiter. l. in re mandata. C. mand. l. etiam. §. licet. ff. solui. matr. Si ergo potest quis cum Collegiū Societatemque ex proprijs bonis instituit, eam legem in fundatione statuere, vt tantū admittantur, qui ex familia sua originem habuerint, vel de tali genere, siue patria, vel natione nullus sanè id increpauit. Imò in Complutensi Academia nostra, bonū sanctorumque studiorum parente, receptum esse vidimus: potissimum in celeberrimo, & Illustri Collegio quod sub titulo Diuini Iacobi Hispaniarum patroni Apostolica autoritate erexit, atque fundauit Illustris vir, & omni Laude dignissimus D. Gaspar Manrique, & inter alias leges, quas inuolabiliter obseruari precepit, ea potissimum id continet: vt tantum in suo Collegio admittantur, qui ex familia sua originem habuerint, insignique nobilitate fuerint condecorati, non vulgares penas transgresso ribus imponens, prout in fundatione ipsa, & in literis Apostolicis latius continetur, quas multoties legi ab ipso fundatore rogatus, vt debitæ executioni traderentur. Ergo similiter eademque causa generis ratione excludi possunt, qui ab Hebræis, & ab alijs infidelibus originem trahunt: imò à fortiori cum ex alijs rationibus iam dictis repellantur.

14 Quare iustissimè in nostra Hispania Collegiorum constitutio

nibus, qui notam generis patiuntur, ab ipsis excluduntur. Quæ constitutiones Regia autoritate sunt confirmata, nempe. l. 22. tit. 7. lib. 1. ordina. noui his verbis: *Porque en algunos Collegios de las Vniuersidades de estos nuestrros Reynos ay constituciones, en q los dichos Collegios no reciban por Collegiales Christianos nueuos, mandamos q sobre ello se guardẽ las cõstituciones sobre ello fechas por los señores de los dichos Collegios: quod non sine summa publica utilitate constitutum est. Sunt quidem collegia mundissimi fontes, ex quibus ad rempublicam gubernandã scatent flumina, & diriuantur riuli personarum sanctitate virtutibus, & omnigena doctrina insignes, quorum prudentia diuina, & publica munera iuste administrantur, inter quos tam difficile est aliquem à virtute deficere, quam facile est inter Iudaicã sectã, & originis successores, de quibus cecinisse illud Naso Poeta videtur.*

Nec facile inuenies, multis in millibus vnum.

Virtutem pretiũ qui putet esse sui. Ipse decor recti facti si præmia desunt.

Non mouet, & gratis pœnitet esse probum.

Nihil nisi quod prodest charum est, en detrahe menti.

Spem fructus auide nemo petẽdus erit.

De his diuina veritas loquitur à fructibus eorũ (inquit) cognoscetis eos. Et rursus non potest arbor bona fructus malos facere, nec arbor mala bonos, Matt. cap. 7.

15 Tũ quia vidimus quod in am-

plissima Hispaniarum Regũ domo minime admittuntur, qui huiusmodi labe infecti sunt, & hac ratione ferè in omnibus legibus tit. 9. part. 2. quæ loquuntur de officijs, & muneribus obtinendis illud in primis exposcunt, vt qui ea munera obtinere debent sint sanguine mudi, & nobiles, quos *Hijosdalgo*, vulgo appellamus, vt in. l. 24. §. 11. & in alijs solum quidem in medicis, & in illis qui ea tempestate appellabatur, *Almojarifes*, non requirebatur quod nobilitate essent condecorati, sed quod essent sapientes acuti, ac lãga experientia exercitati, vt in. l. 10. 25. dict. tit. 9. Hodie vero minime admittuntur in Regia domo medici qui generis macula notentur, quod in ceteris muneribus obtentum est, q̄ si quãdo alij sunt admissi, vel admittantur id maximo fit cõsilio ob insignem prudentiam, & singularem virtutem, vel propter aliquod bonum publicũ, quod inde successurum est. Ita scribit Otalora de nobilitat. 2. parte. 3. parte.

Tum quia opinio ista antiquissima consuetudine est recepta, à qua non licet recedere, quia in opinionum conflictis tenenda ea est, quam vsus cõprobauit. l. minimè. l. si de interpretatione. ff. de legib. & vera interpretatio à practica sumitur teste Bald. in c. 1. in prin. de fœud. sine culp. non amit. Sic Iurisconsulti nostri in eorum responsis illud crebrò inculcant, hoc iure vtimur: quasi in populo, & multitudinis consensu magna interpretandi vis resideat. l. est receptum, eoq; iure vtimur. ff. de iurisd. omn. iud. l. hoc

16

l. hoc iure vtimur. ff. de dona. l. hoc iure vtimur. ff. de aqua quod tid. & est. l. hoc iure vtimur. ff. de verbo. oblig. & alibi sæpe, & conducit text. in. l. illud vtitatissimum. ff. de excusa. tutor. Sunt sane in Hispania instituta sancta collegia militarium ordinum, aliaque bonorum literarum collegia, & diuersæ aliæ societates in quibus minime recipiuntur spurij, seu illegitimi, vel innobiles: sed qui generis nobilitate polleant, alijsq; animi dotibus sint insigniti, prout in suis pijs institutis sancitum est, quæ instituta reprehendere, temerarium impij, & infani hominis esset. Quia cum Summi Præsidis Regumq; Catholicorum autoritate confirmata sint, iusta iudicanda sunt: nec credendum est tantos Monarchas circa hoc errare, eaque iusta esse censet Sima. in cha. instit. tit. 47. num. 28.

17 Imo quauis quis morum sanctitate insignique eruditione decoratus sit, si tamen generis labe infectus sit, admitti non debet. Quauis in hoc casu contrarium professus fuerit vir alioquin doctissimus, & religiosissimus Fr. Antonius à Cordoua minoris classis sodalis in libr. 1. quæstionarij. q. 54. conclus. 3. folio. 438. Non quidem decet vt quotidie hoc quæsto colore iustissimæ sanctiones violentur, nec propter probos mores alicuius iura sunt violanda, vt eleganter inquit Bald. vlt. nota. per illũ text. in capit. 1. vlt. lite pende. quod sequitur, & sing. esse testatur Barba. consil. 18. col. 10. lib. 2. l. aff. in l. qui iurisdictioni. col. vlt. ff. de iurisd. omn. iud. Dec. in capit.

postremo, in fine, de appella. Et vbi quærimus de simplici iustitia non curamus merita personarum, vt egregie ab eodem Bald. proditum est in cap. sedes, paulò ante fin. de rescrip. per. l. cum pater. §. rogo. ff. de leg. 2. & conducit bonus text. in capit. mulier. in verbo, sancta. 23. dist. & plura pro vtraque parte tradit Andr. Tiraquel. in tract. de pœnis causa. 51. Si illud tamen fateor quod tanta potest esse morum integritas, & aliaque præclara opera: vt dispensatio à superiore indulgeri possit. Ita expresse not. Cardi. à Turrecrem. in. ca. 1. 48. distin. quem sequitur Cordoua in loco iam allegato, quod multis potest comprobari, quæ congerit Andr. Tiraquel. d. tractat. cau. supra dicta. num. 150. & hoc rarissimè, & cum magna causa faciendũ est, & talis causa in dispensatione exprimienda est, ita scribit Ioan. Otalora in tract. de nobilitate. 2. par. 3. part. capit. 7. num. 23. his verbis. *Tansi las vezes que à personas deste linage se han dado encomiendas, õ priuilegios de hidalguias, se hã expressado las causas y puesto en la escriptura la dispensacion de la falta.* Quoquidem casu isti qui talia priuilegia consequuntur, non possunt vere nobiles appellari, & nobilitas, quã consequuntur, datiua est nuncupanda, cum non habeat materiã præexistentem, ex qua oriatur, vt aliàs de actionib; inquit Bar. & Doctores in. l. iurifgentium. ff. de pact. & in. l. 1. ff. de cond. inde, quia non potest ius istud sanguinis priuilegio dari, vt allegato loco tradit Otalora. Et hæc dispensatio circa generis maculam

F 5 lam

lam in specie facienda est. Nec sufficeret quem priuilegio nobilem fieri, vt ad Collegia admitti possit, vt in terminis proprijs scribit Pelaez in tracta. de maioribus. 1. part. quæst. 51. num. 30.

18

Sed cum fere præsertim in iure nostro nihil sit quod controuersia careat, opinionem contrariam: nempe nõ valere huiusmodi statuta, multis rationibus defendere conatur Alphõsus à Mõtaluo (vir prout sua ferebant tẽporadoctus, & bene eruditus) in l. 2. in verbo, *Tornadizo*. tit. 3. libr. 4. for. leg. vbi audacter nimis scribit ea hæreticam prauitatem continere, inuehitq; contra Toletanum statutum priuilegio Alphõsi Regis munitũ, quocõtinetur, quod nullo modo Iudæi, nec illi qui ab eis originem habuerint, publicis muneribus fungi possint, & contra ciuitatẽ Toletanam, his verbis prorumpit. *O gloriosa ciuitas Toletana, propter ciuium tuorum malitiã, tua gloria redditur, sine gloria tua stabilitas vocatur instabilis, tuaq; constantia antiqua soliditas linguis hominum vocatur infirma.* Quem refert D. Perez in l. 8. tit. 1. libr. 1. ordin. in verbo, *en offensa*, lapsus tamen fuit Montal. Non quidem ciuitas ille Regia dicti statuti, vel priuilegij ratione antiquam gloriã, & maiestatem perdidit: sed potius diutius conseruauit incolumem (dixi Toletanam urbem Regiam ciuitatem) quia Gothi sic eam appellabant, quod ibi esset sedes regni perpetua, prout euidenter ex Concilijs Toletanis Diuo Isidoro Roderico, & Luca Tudensi comprehenditur. Adducit etiam pro hac opinione

cõtraria aliquas rationes Fr. Anton. Cordoua in loco iam allegato, primam tamen ipse amplectitur, & dicit eã procedere in his qui in gradibus propinquis, & notis originem habent à Iudæorum, vel Sarracenorum gẽtibus, non vero in eis qui in remotissimis gradibus, & ignotis sunt cõstituti. Ego vero rationibus iam adductis ea statuta potissimum quę superioris autoritate confirmata sunt ad vnguem seruanda esse censeo.

19

Et post hæc scripta incidi in apologiam quandam cuiusdam Henrici Mauroy Franciscani, qua licentiose nimis inuehitur in Archiepiscopum Toletanum & eius asseclas multisque fucatis, fallacibus, & importunis argumentis, temere conatur euertere Sanctissimę Toletanę Ecclesię statutum, magno consilio decretum, quo cautũ est, vt qui ex Iudæorum, Sarracenorumque progenie ex infectaque familia procedunt, & originem habent ad illius præbendas non recipiantur, sed illi dumtaxat, qui ultra virtutũ, & morũ integritatem, sint genere candidi. Sed iustissimum esse ex superioribus apparet: & ita non sine maxima illius Ecclesię (quę Hispaniarum est prima) vtilitate seruatur. Longe itaque repellenda est Mauroy apologia, non tamen me præterit nonnullos (quos forte vehementer tangit iste dolor) perperam de huiusmodi statutis, & decretis sentire. Fuit quidem statutum illud Toletanum ab Illustrissimo, & Reuerendissimo D. Ioan. Martinez de Siliceo Toletano Archiepiscopo conditum

tum quod iustissimũ visum fuit Pontifici Maximo, grauissimũque Regi, & Domino nostro, & ab vtroque libentissimẽ perpetua firmitate fuit confirmatum, & ad ipsius exemplum in sanctissima Genensi Ecclesia, alias Metesana simile statutum in lucem promulgatum fuit opera, & diligentia Illustrissimi, pariterque Reuerendissimi D. Petri Pacheco qui Cardinalis ipsiusque Ecclesię meritissimi Præsidis: & quod in cæteris Hispaniæ Ecclesijs Cathedralibus, & Collegialibus id fieret vehementer in maximam Christianę Reipublicę vtilitatem desiderabat vir doctissimus Ioann. Otalora in tract. de nobilitate. 2. part. 3. part. cap. 7. num. 26.

12

Circa quę statuta nõ est omitendum, quod dicta labes, & generis macula, vt qui eam patiuntur, longe repellantur per indicia, & famã probari potest, quia in antiquis fama pro plena probatione habetur, & testes de auditu si aliter veritas probare nõ possit fidem faciunt. l. si arbiter. ff. de proba. l. 1. §. fin. l. in summa. §. idem Labeo. ff. de aqua plu. arce. & in hoc proprio casu tenet Petr. Auend. in suo dictionario, in verbo, *Iudio*.

Nec illorum testium depositiones, quę fieri solent in Inquisitionibus de qualitatibus generis, & nobilitate pro militari dignitate, vel collegiorum ingressu, vel pro adipiscendis beneficijs Ecclesiasticis publicandę sunt, ita scribit D. Redin. de Maiestate Principis, in verbo, sed etiam per legitimos, numer. 199. Olan. Anti. litera. T. numero. 26. &

inueterata Hispaniæ consuetudo iam pridem istam opinionem cœpit, à qua recedendum non est.

Dubitari etiam solet circa huius capitis propositum argumentum, an hæreticorum filij Catholici ad sacros ordines possint promoueri, & licet nonnulli illis permissum esse crediderint: quia (vt aiunt) non reperitur in iure prohibitum. Sed contrariã sententiã sequuti sunt patres in 3. instructione Hispalen. in cap. 11. quod sanè verius est, quia hĩ minime admittuntur ad Ecclesiastica beneficia, nec ad publica officia adipiscenda text. in cap. 2. §. hæretici. de hæret. libr. 6. & Regia. l. 3. & 4. tit. 3. libr. 8. ordin. noui ordines autem sacri ad maxima officia ministranda instituti sunt. Tum quia filij hæreticorum infamia notantur, & alijs etiam inferioribus honoribus priuantur text. in dict. §. hæretici, cap. clericos. 21. distinct. capit. foelices. §. nulli. de pœnis. lib. 6.

Id tamen benignissima interpretatione legum latoribus placuit, vt illi tantum hæreticorum filij ab honoribus, & publicis muneribus repellantur, quorum parentes Ecclesię vnitati non fuerunt restituti, & vsque ad secundum gradum per generationem masculinam, per lineam vero foemineã, vsque ad primum gradum, dicta infamię nota extendatur. Cuius discriminis ratio ea potissima esse potest, quia deterior est infectio viri, quam foemine, maiori enim bono maius malũ opponitur. Sicuti Aristot. docet. lib. 8. Ethicorum. Pręstantior quidem est mas quam foemi-

foemina, & primæ causæ efficiēti propinquior. vt ait Philo. lib. de victimis. Nam quidquid foemineum est censetur esse imperfectum, vt quod patitur magis quam agat, vel potest esse nō in congrua ratio, nam sicut nobilitas, dignitas, & familiæ honores descendunt in posteros à sexu virili, sic ex contrario maiorem iacturam ex paterno crimine soboles iustissimum est, quod patitur, ita recte perpendit D. Iacob. Septim. in Cathol. instit. tit. 29. numer. 15.

23 Et licet in hoc Archiepiscopatu Toletano, & frequentissimè in alijs diocesisibus, qui ad sacros ordines promouentur iustissimo quidem instituto summaria saltem informatione probare teneantur, & nec generis notā, nec maculam patiuntur, non tamen repellendi sunt, nisi qui secundū iuris Pontificij sanctiones iuxta ea quæ prædiximus à sacrorum ordinum perceptione arcentur.

24 Sicq; cenfeo interpretandum esse Sacrosanctum Tridentinū Concilij decretum, sess. 23. cap. 7. de refor. quo Episcopis iniungitur, vt antequam ad sacrorum ordinum ministerium accedant summa diligētia inter alia inquirent, ea quæ ad genus ordinātorum expectant, non tamen Concilium Catholicum nouum ordinis impedimentū induxit, sed dumtaxat quæ antiquo iure statuta erant seruari ad vnguē præcepit, quod ex eius exordio aperitissime constat cum dicit. *Sacra Synodus antiquorum canonū vestigijs inherēdo decernit, &c.* Quod nō vulgariter notādū cēseo, quia multi circa hoc hallucinantur.

Novissimè vero Pauli Quarti Pontificis Maxi. constitutione diffinitum est, descendentes, hæreticorum, & Iudæorum vsq; ad quartum gradum non posse ad sacros ordines promoueri, quæ constitutio peculiari extra Gregor. Decimi Tertij confirmata est, qua eadē prohibitio ad Maurorum descendentes extenditur de quibus nouissimus sanctionibus deputat insignis Martin. Nauar. cons. 1. tit. de Iudæis ad quæ diligentem lectorem mittimus, ibi, & enim num. 7. disputat vtrū moribus, & consuetudine receptæ sint quo ad prædicandum diuinum Euangelium à quo munere excludentes ibi.

25 Sed vt iam huic capiti finem imponam notandum est, illum etiā Neophitum dici, qui nuper religionē ingressus est, qui in anno probationis ad dignitates aspirare non valet, nec etiā ad ordines minores. ca. monasterijs. 19. q. 3. Abbatiam. igitur vel quamcunque præfecturam in religione obtinere non potest, nisi post professionem. tex. in cap. nullus de elect. lib. 6. tradit vltra ordinarios interpretes Syluester. in sua sum. in verb. Abb. Quod in monialibus nouitijs eodem iure, & ratione procedere debet. text. in cap. indemnitatibus. de election. libr. 6. Et idè Abbatissima, vel præfecta professa eligi debet nō minor annis quadraginta, & quæ octo annis post professionē laudabiliter vixit. Concil. Trid. sess. 25. c. 7. de reform. Bene tamè potest nouiter religionē ingressus in Episcopum eligi, vt in d. capit. nullus, & ratio est, quia ad Episcopatū fortè instructus iam erat

erat, at ad regulariū prælatū ras non sic, quia recens ad claustrum accesserat.

Post peractā pœnitentiam solennē.

CAPVT. XXIII.

- 1 *Qui solennem egerit pœnitentiam irregularis est, & ideo minime ordinibus Ecclesiasticis donari potest.*
- 2 *Episcopus illum, qui solennē pœnitentiam fecerit, sciens ordinauerit, qua pœna puniatur.*
- 3 *Episcopus, an in irregularitate proposita, possit dispensare.*

26 Solennis pœnitentia^a ab antiquis Patribus inducta est, vt grauiā, & scādalosa in populis crimina euitaretur, quæ quidem ætate nostra in vsu non est, ^b nō peccatorū defectu, sed prælatorū incuria. Quia tñ futuris sæculis Ecclesia ad pristinū decorem restituta, & ipsa pœnitentia solennis restituenda erit, placuit effectū, quæ operatur in nostra materia, in præsentī describere, qui talis est: vt qui sic solennem pœnitentiā egerunt, non admittantur ad clerū, vt disponit Siricius Papa in capit. illud. l. dist. & statum fuit in Conc. Toletano, primo in Canone. 2. de quo in cap. placuit. ea. distinct. Si tamen necessitas, aut vtilitas Ecclesiæ exegerit, tunc deputari possunt inter ostiarios, vel lectores, ita q̄ Epistolam vel Euangelium non legant, vt in d. cap. placuit. Quod

27 idè sancitū est propter quatuor rationes. Primo, propter dignitatem sacrorum ordinum. Secundo, propter timorē recidiui. Tertio ob scādalum vitandū, quod posset oriri ex memoria præcedentium peccatorum. Quarto, quia ille, qui sic solennem pœnitentiam egit, non haberet frontem alios corrigendi, cum peccatum eius fuerit publicū, quas scripsit Archi. in dict. capit. Placuit. Si quis autem ordinatus fuerit, Episcopo ignorante, à clero deponendus est, quia ordinatio tempore non prodidit se fecisse pœnitentiam, vt in Concilio Carthagin. 4. Canone. 68. de quo in cap. ex pœnitentibus, eadem dist. Episcopus autem, qui sciens ordinauerit, non manebit impunitus, quia etiā ipse in Episcopatu suo ordinandi dumtaxat potestate priuatur, vt ibi. Quod intellige, quando ordinauit scietè absque dispensatione, vel cū indiscretè dispensauit secundum Archid. in dicto cap. placuit. Poterit tamen Episcopus dispensare cum prædictis ad minores, nō autem ad sacros: vt notat Syluest. in sum. in verbo, pœnitentia, versic. Tertio quæritur, per text. in dict. ca. Placuit, qui text. de Episcopo nihil dicit. Videtur tamen probare opinionem Syluest. dum dicit, quod propter necessitatem, vel vtilitatem possunt inter lectores, vel ostiarios deputari. Ex quibus verbis posset etiam dici, quod Episcopus prohibito voluntatis suæ nō poterit dispēsare ex tradit. duos casus. Et quod in tali casu posset dispensare, notat Archi. in dict. cap. Placuit referendo Laurent. & Raia

& Rai. licet ipse hoc simpliciter dicat, nō distinguendo inter maiores, vel minores ordines. In materia insuper huius capituli, vt melius appareat, quantum impediēbat antiquis illis, & sanctis temporibus, quenquam promoueri ad clericatum, quod publicam receperit pœnitentiam, cōsideranda sunt verba notāda Cōcilij Toletani. 4. in Can. 53. Quæ sunt tenoris sequentis. Si qui in discrimine constituti pœnitentiam accipiunt, nulla manifesta scelera cōfiteutes, sed tantum se peccatores esse prædicantes, huiusmodi si reuelauerint, possunt etiam per morum probitatem ad gradus Ecclesiasticos peruenire. Qui vero ita pœnitentiam accipiunt, vt aliquod mortale peccatum perpetrasse publicè fateantur, ad clerum vel honores Ecclesiasticos peruenire, nullatenus poterunt: quia se cōfessione propria notauerunt.

A *Solennis pœnitentia.* De qua solenni pœnitentia, vide latè Host. in summa. tit. de pœni. & remis. S. Thom. in. 4. sentent. distinct. 14. q. 1. artic. 5. & ibi Paulud. 6. quæstion. Floren. in. 3. part. tit. 14. cap. 17. §. vltim. D. Episcopo. Couarruu. in Clement. si furiosus, de homicid. in initio. 1. part. numer. 10. Albertum Trot. de vero, & perfect. cleric. lib. 2. cap. 14. & bene, & eleganter Simon Maiol. de irregul. lib. 3. capit. 2. Quæ quidem solennis pœnitentia, antiquitus in quadragesimæ principio certis statutis solennitatibus fieri solebat, text. in cap. 50. distinct. Nec ab alio quam ab Episcopo imponi poterat.

gloss. nota. ibi, & in capit. conquærente, vbi Abb. column. 3. de offici. ordin. Quæ nō pro quibuscunque criminibus, sed pro illis quæ grauissima, & atrocissima forent, poterat iniungi. Clerici vero propter maximam eorum dignitatem, etiam ab Episcopo, hac solenni pœnitentia cū in vsu erat, puniri non poterant vt manifeste patet in dict. cap. in capite, & in capit. confirmandū, & in capit. illud, & in capit. alia. 50. dist.

In vsu non est. Adde quod huius solennis pœnitentiæ vestigia, quædam apud Saxones reperiuntur. in vrbe namque Albertiadie si in eo templo quod virgini martri sacrum est is homo ex plebe eligitur, qui hominum opinione nequissimus sit hunc velato capite, pulla veste, cinerū die sacris admouent, & sacris iam peractis, templo eicitur: eiectus toto ieiuniorum tēpore, nudis calcibus pererrat, & diuinas aedes ingredi ei fas non est, sacerdotes quæ ei victum suggerunt, nemine alloquitur, nō indulget somno, nisi post concubiam noctem mox in Dominica cœna, iterum in templum inductus post olei consecrationē, à sacerdote quibusdam solennibus cœremonijs de more absoluitur, oblataque illi pecunia, quam pie templo offert, & hunc Adamum vocant, quem omni scelere mundatum existimant, ac per eum creditur expiata ciuitas, ita testatur Ioan. Bohemus Aubanus lib. 3. de moribus omnium gentium. cap. 13. quem retulit insignis Nauarrus in capit. si quis numer. 2. de pœnitent. distinct. 5. D. Couarru. lib.

Per saltum.

CAPVT. XXIIII.

- 1 *Clericus per saltum non potest ordinari.*
- 2 *Clericus per saltum ordinatus, ordinis executione caret.*
- 3 *Episcopus, an possit cū clericoper saltum promotō dispensare.*

Lericis prohibitū est, per saltū ordines recipere, a vt in cap. Sollicit. 52. dist. & in. c. vno de cle. per sal. prom. tenet tamen collatio ordinū præposterè facta licet fieri non debeat, vt notat Abb. in. d. c. vno ex textu. ibi innotat. & vide Host. in summa. eiusd. tit. in. §. 1. asserentē, quod qualiscunq; ordo cōferatur siue gradatim, siue per saltum character confertur, b non tamē executione. Quod tamē omissum fuit, est cautè supplendū, vt probatur in. d. iuribus. Pœna autē, quam patitur recipiens ordines per saltū est, quod interdicitur sibi executione ordinis, quem suscepit, donec omissum suppleatur probat text. in dict. capit. Sollicitudo, & ibi notant Domi. & Præpo. in. 1. nota. Imo plus dicit Domi. ibi, in vltimo nota. quod est ibi arg. quod recipiens ordinē per saltū videtur esse inhabilis, vt nō possit ad maiores ordines promoueri, etiā post suppletionē ordinis omissi, nisi secū dispensetur, etiā vt maiores possit suscipere. Et vnde postea eundem Domi. ibi, in. 1. q. vbi concludit post Archie. quod talis non est ipso iure suspensus ab ordine sic recepto, sed per

2. varia. resolutio. cap. 10. numer. 3. idem recenset Æneas Syluius, post modum Summus Ecclesiæ præsul. Pius huius nominis secūdus in Europe descriptione. cap. 31. Rapha. Volaterranus Geographiæ, lib. 7. Andr. Alciat. lib. 9. parerg. cap. 22.

Publica verò pœnitentia moribus apud nos recepta est, quæ ad reipublicæ, tranquillitatē mirum immodū necessaria est, cum Apostolus. 1. ad Timoth. capit. 5. moneat publicè peccantes palam corripandos esse, capit. sed illud. 45. distinct. cap. si peccauerit. versic. ergo. 2. quæstio. Quæ quando imponenda sit, diffinitū est hodie Sacro Concilio Tridentino, sess. 24. cap. 8. de reform. his verbis. *Quando igitur ab aliquo publicè, & in multorum conspectu crimen commissum fuerit, vnde alios scandalo offerros. c. immotusq; fuisse, non sit dubitandum huic cōdignam pro modo culpa pœnitentiæ publicè iniungi oportet, vt quos exemplo suo ad malos mores prouocauit sua emendationis testimonio ad rectam reuocet vitam. Episcopus tamen publicè hoc pœnitentiæ genus in aliud secretum poterit cōmutare, quando ita magis iudicauerit expedire.* Hactenus Sacrum Concilium.

C *Rationes.* Adde quod huius irregularitatis germana ratio est, quam Hormisda Papa in Epistola ad vniuersos Episcopos Hispaniæ exponit, & retulit Gratianus in cap. non negamus. 61. distinct. & multas alias rationes congerit Alber. Troti. dict. cap. 14. & quatuor rationes constituit Regia Part. 1. 19. titul. 6. part. tit. 1.

c per sententiam suspendendus, e quod ibi etiam sequitur Præpo. vide tamen eosdem Dom. & Præpo. ibi, qui post Hugo, & Archi. tenent, quod si quis se faceret ordinare scienter per saltum, vel ambitionem, vel superbiam, debet omnino deponi, nec secum dispensaretur, vel saltem non de facili. Nec potest insuper per saltum promotus in ordine sic suscepto ministrare sine dispensatione, vñ probat text. in d. cap. Vno & ibi not. Abb. in vlt. not. Quæ dispensatio potest fieri per Episcopum, quando scienter fuit promotus per saltum, & non ministravit, iniuncta sibi penitentia, & facta cauta suppletionem eius, quod omisum est, vt not. Host. vbi supra. in §. final. & sequitur Domi. vbi supra post Archi. Domi. tamen refert ibi eundem Hosti. in d. c. Vno. tenentem in hoc contrarium, imo quod scienter recipiens ordinem per saltum, quia dolose offendit mentem tituli, de clerici non ordi. minif. & de eo qui fur. ordi. rece. dato quod in illo non administrat, cum tali solus Papa dispensat. Et vide Præpo. ibi, qui eadē verba Hostiens. refert, & addit quod non potest administrare in ordine sic suscepto, & est deponendus. Sed si ministraverit, credens se promotum fore gradatim, licet vicini contrarium asserat, cum talis fuerit promotus in minori ætate dispensat Episcopus secundum Hosti. in dict. summa. Si tamen scienter promotus per saltum ministraverit in ordine non gradatim recepto non potest, cum eo nisi per sedem Apostolicam dispensari, vt per eundem Hosti. ibi.

quia incidit in poenam tituli de cleric. non ordi. minif. quod sequitur Domi. vbi supra. Et vide Syluest. in summa, in verbo, irregularitas in §. Vndecimo quaritur, vbi facit bonam distinctionem, sequendo Host. Bonauen. Raymun. & supplement. & tenent contra summas Angelicā, & Rosellam.

Ordines recipere. Vide egregiam. l. 18. tit. 6. part. 1. & ibi Greg. Lopez. Et not. quod is etiam promotus per saltum censendus est, qui sine Baptismo sacris ordinibus initiatur: ita vt hoc casu nullus character imprimi potest cum Baptismus omnium Sacramentorum sit ianua. text. in cap. veniens de presby. non bapt. cum alijs. At si quis non suscepto Sacramento Confirmationis, ad ordines promoueat, nullam censuram incurrit, quia iure expressum non reperitur. Nec Sacrosanctum Trident. Conc. sess. 23. cap. 4. de reformatione penam aliquam imponit, quam quod ante confirmationem nullus ad primam tonsuram admittatur. Quin & Dom. Soto in. 4. sent. dist. 24. q. 1. art. 4. ad finem, in ea est sententia, vt existimet, mortalem culpam non incurrit, qui suscepit ordines Sacros, vel in eisdem ministravit, ante confirmationem, quæ sequitur insignis Nauar. in Manuali confes. c. 12. nu. 9. Sed opinio hæc hodie defendi non potest, nam cum dictum Concilium præceptum contineat, & in materia graui Sacramentorum Ecclesiæ, eius transgressores ad peccatum mortale obligat, vt late colligitur ex Diuo Tho. 1. 2. q. 69. ar. 4. & 2. 2.

A

Nullus ad ordines non suscepto Sacramento Confirmationis absque mortali crimine potest promoueri.

& 2. 2. q. 60. art. 5. ad. r. Archiepif. cop. Flo. in. 1. part. tit. 18. c. vni. §. 2. Syluest. in verb. lex. q. 8. Baptista Trouamala in verbo. lex. q. 17. Fr. Alphon. à Cast. in lib. 1. de potest. leg. poena. c. 4. Ioan. à Methi. de rest. q. 36. verb. Quo præmisso. text. in. l. 16. tit. 1. par. 1. ibi: *Y meterse hian en la carrera de la muerte.* Et ita ipse Nauar. sibi aduersatur palinodiamque recitat in eodem manua. cap. 25. nu. 69. in princip. tantum eum excusari censeo, qui legitima ignorantia ductus id fecerit.

Mart. Nauar. recitat palinodiam.

Interpromotos autem per saltum is annumerari potest, quia misso subdiaconatu, vel diaconatu, sacerdos, & Episcopus consecratur suscepit tamē characterē ordinis, sed non eius executionem, quia ordines illos conferre non poterit quos non accepit, ex Diui Thom. sententia, in. 4. sent. dist. 25. & est glos. not. in ca. 1. de clerici. per sal. promo. Fundamentum sanè potissimum Episcopalis potestatis sacerdotium est. Syluest. in sum. in verbo, ordo. 2. q. 1. Ray. in tit. de form. consecra. vers. Quid si clericus, quæ sententiam communē esse Theologorum, fatetur Pisa. in sum. in verbo, ordinatus. 2. in princ. & ibi supplementum, & Simo. Maiolus de irregul. lib. 4. cap. 12. nu. 3. Nec nostrorum opinio recipienda est, qui absque sacerdotio Episcopalis consecratio firmitatem habere censebant: nempe Host. & Abb. in. d. cap. 1.

Dicitur etiam is per saltum promotus, qui necessarios ordines ad dignitatē consequendam nondum obtinuit, puta, si ad Cathedralē Ecclesiam assumatur, non-

dū Sacro ordine insignitus. Nā sicut quando antiquitus subdiaconatus non annumerabatur inter Sacros ordines, scilicet ante Beatum Gregor. in cap. nullum. 28. dist. vel ante Siritij tempora, vt in cap. quicumque. 77. dist. c. à multis de ætate, & quali nullus subdiaconus poterat ad Episcopatum promoueri, absque Summi Præsidis indulgentia cap. nullus Episcopum. 60. dist. & ita quando subdiaconatus inter sacros haberi cœpit, Episcopus creati non poterit nisi subdiaconus, vt in. d. c. multis. Quod innouatum est in Sac. Conc. Trid. sess. 22. cap. 2. de reformatione. scilicet, vt subdiaconatus præcedere debeat in obtinendis Episcopatibus, & quia illius decreti verba, cū dicit. *Quicumque post hac ad Ecclesias Cathedralis erit assumendus, &c.* Generalia sunt. Idem videtur dicendum esse, in Archiepiscopis, Patriarchis, & Primatibus.

Illud vero circa capitū huius propositum argumentum notandum censeo, quod si quis ostendit titulum quo constat in sacerdotio esse constitutum, præsumitur præcedentibus ordinibus fuisse insignitus, & non per saltum: sicut si titulum & doctoratus ostendat, iam ex eo probat bachalarium & designatum esse, nec credendum est, quod non ostensis his titulus fuerim laurea doctorali cōdecoratus. Ita optime tenet D. Dida. Perez, in. l. 1. tit. 5. libro. 8. ord. fol. 177. Et licet ipse non alleget, vide Inn. & Ant. in cap. 1. de clerici. peregr. vbi scribunt quod si quis fuerit sacris ordinibus insignitus, à persona prouida, & honesta (vt illorum verbis vtatur) non tene-

G

tene-

tenetur ostendere literas aliorum ordinum. Abb. in c. nisi in. 1. not. de prebend. Pet. Rebuff. in concord. tit. de colla. §. Prefati litera. A. de quo legendus est ipse in pract. benef. de forma literarum tonsuræ. num. 28. quo loco scribit temporis antiquitatem plurimum in hoc operari, & Fel. cōf. 2. nu. 29. & 32. Quia posito subsequenti supponitur antecedens. Ita scribit Bald. in l. 2. C. de dot. promissi. per text. illum, ubi ex solutione usurarum debitum principale fortis probatur, quam opinionem multis ornat Mascardus in tract. de proba. 3. par. conclusi. 1140. incip. ordinatum, & non dubito communiter esse receptam. Et ita tenendum censo licet opinionem contrariam tenuerit Corra. in tract. de sacerdotio. 3. part. capit. 1. num. 6. quo loco censet, non esse satis sacerdotij seu presbyteratus literas producere, nisi testimoniales literæ cæterorum ordinum simul producantur: cuius non meminit D. Perez.

Character confertur. Et ea sane causa si mere laicus, non susceptis alijs ordinibus, de facto ad sacerdotium promovetur, vere ordinis character ei confertur, glof. not. in cap. sollicitudo. 52. dist. & in cap. 1. de cleri. per sal. promo. tradit. D. Thom. & omnes Theologi. in. 4. sent. distin. 24. Abb. & Doctores in d. cap. 1. Syluest. in verbo, ordo. 5. q. 5.

Suspendendus. Adde quod in contrarium plurimum urget Regia l. 28. tit. 6. part. 1. cum dicit. *Que despues no deve vsar de aquella orden q'ansi recibio.* Et ibi eam ad hoc notat insignis Gregor. in verbo,

No deve: quo loco cæset Archidomi. & Præposi. & authoris nostri opinionem procedere quando per negligentiam, siue incuriam, quis fuit per saltum ordinatus, tunc non sit ipso iure suspensus: si vero scienter fuit promotus, per ambitionem, vel superbiam: tunc quia dolose offendit mentem tituli de clerico non ordinato ministranti, quia idem videtur non esse ordinatum, vel non debito modo, tunc ipso iure suspensus est, & celebrans efficitur irregularis, siue celebret in ordine suscepto, siue in ordine prætermisso, & ita procedat, quod voluit Syluest. in summa, in verbo, irregularitas, ver. Undecimo quæritur.

Dispensari. Adde Mart. Navar. in manuali confess. c. 35. nu. 71. Gregor. Lup. in. l. 63. in verbo, *Otras en medio.* tit. 5. part. 1. ubi dicit authorem nostrum nimis cōfuse hoc capite fuisse loquutum. At hodie omnis quæstio circa istam irregularitatem sublata est ex Concilio Trident. sessio. 23. capitulo. 14. de reforma. his verbis. *Cum promotis per saltum, si non ministraverint, Episcopus ex legitima causa possit dispensare.* Ex quibus manifeste constat, non licere Episcopo dispensare, quando per saltum promotus ministraverit, nec ibi vlla distinctio constituitur, de ministrante scienter, vel ignoranter. Et ita hodie iure defendi potest, quod in distincte promotus, per saltum, de facto celebrans, semper dispensatione Summi Pontificis egeat quod est notandum.

Fur-

Furtiue.

CAPVT. XXV.

- 1 *Furtiue ordinari quis dicatur.*
- 2 *Furtiue ordinatus non potest in suscepto ordine ministrare, nec ad superiorem ascendere.*

Furtiue dicitur quis ordinem recipere, quando sine ordinatione, & sententia superioris, & sine examinatione quis ingerit se cum multitudine ordinandorum, ignorante ordinatore, & sic ordines recipit, ut per glof. in cap. 1. in verbo, furtiue eiusdem tit. & per Hostiens. in sum. §. 1. & latius per Abb. in rubr. eiusdem tit. Qui autem tali modo receperit, si erat lata excommunicatio contra illud facientes, non potest in ordine sic suscepto ministrare, vel ad superiorem ascendere sine dispensatione Papæ. Si tamen excommunicatio lata non erat, Episcopus, & Abb. poterunt dispensare, ut patet in capitulo primo cum duobus sequentibus eiusdem tit. de quo per Ang. in summa, in verbo, irregularitas, in. §. 23. & per Syluest. in summa, in eodem verbo, in. §. Tertio quæritur. Itē nota quod dicitur quis furtiue ordinem recipere, quando recipit quatuor minores ordines, & subdiaconatum in vna eadem die, vel quando recipit duos ordines sacros simul, ut probatur in c. 2. & fin. de eo. qui ordi. furtiue suscepit, & notat Host. dict. §. 1.

A
De examine
ne sine scrupulo

*S*ine examinatione. Adde quod examē, & scrutiniū: idē in promouendis ad sacros ordi-

nes desiderantur, ut virtus morum honestas, & illorum scientia apparere possint, nec aliter sint admittendi. Ita in Carthaginensi Concilio his verbis fuit statutum. *Nullus ordinetur clericus nisi probatus, vel examine Episcoporum, aut populari testimonio. Etsi quis presbyter, aut diaconus, sine aliquo examine fuerint ordinati, a clero sunt repellendi.* Text. in cap. fin. 24. distinct. & in capit. si quando ibi tradit latē Gofred. in summa tit. de temp. ordina. §. rest. videre Petrus Rebuff. in pract. benefic. tit. de clericis, ad Sacros ordines male promo. glof. quarta, num. 11.

Nec solum hoc necessarium est in clericis secularibus, sed etiā in regularibus, quos ab Episcopo examinari, & approbari iussit Concilium Tridentinum, sess. 23. capit. 12. de reforma. Nec sufficeret suorum superiorum fides, aut attestatio meritorum privilegij quibuscumque, quoad hoc penitus exclusis. At si ad Episcopatum promoveretur prælatorum suorum attestatio, perinde valeret, ac si alicuius Academiæ publicum adduceretur testimonium, ut in dicto Tridentino Conc. sess. 22. cap. 2. de refor.

Hoc autem examen, seu scrutiniū circa multa versatur, nā per mensem ante ordinationem nomina ordinandorum scribenda, & publicanda sunt, ut constare possit de natalibus, moribus, etate, & genere: ut in Concilio Tridentino, sessio. 23. cap. 5. de reformat. Aliud vero scrutiniū habetur feria quarta ante ipsam ordinationem, vel quando Episcopo videbitur, & in eo agitur de

G 2 appro-

approbandis, vel reprobādis ijs, qui ad ministerium sacrum accedere voluerint, ad id vocatis peritis, & probis viris, & in Ecclesiasticis functionibus exercitatis qui summa diligentia ordinātorum genus, personas etatem institutionem, mores, doctrinam, & fidem inuestigare, & examinare debent. Qui quidem examinatores ad vnguem seruare debent egregiam illam functionē Cōc. Naonate. quod habetur in dict. cap. quādo. 24. dist. quæ his verbis decreta fuit. *Ipsi autē quibus cura committitur cauere debēt, ne aut fauoris gratia, aut cuiuscūque muneris cupiditate illecti, a vero deuiant, vt indignum, & minus idoneum ad sacros gradus suscipiendos Episcopi manibus applicent. Quod si aliter fecerint, & ille qui indigne acceperit, ab altari remouebitur, & illi qui donum Sancti Spiritus vendere conati sunt coram Deo iam cōdemnati, Ecclesiastica dignitate carebunt.* Quod quidem examē in clericis sēcularibus faciendum est ab Episcopo, qui dimissorias literas concedit, si ordināus sit præsens: si vero absens, ab Episcopo, qui sacros ordines cōfert: vt colligitur ex Concilio Tridentino, sessio. 23. cap. 3. & 7. de reformatione. & ex cap. si Episcopus, de reprobādis. lib. 6. Tertium autem scrutinium est, quod fit ipsa hora qua ordines conferuntur, quando Episcopus Archidiaconum interrogat, an assistant promouendi, & vtrum sint idonei. De qua formula peculiare decretum habetur in lib. Pont. ibi videndum erit à lectore.

Possent quidē quæ dicta sunt, aliquando ab ipso rigore laxari,

quando promouendus, ad eō spectatē virtutis, & probitatis est, vt notus ab omnibus habeatur, & populari testimonio dignus habeatur, nam tunc examē omitti posse, sine peccato sentit Concil. Carthag. 3. capit. 22. habetur in capit. nullus ordinetur, & ibi gloss. 24. dist. capit. de Petro. 28. dist. cap. valde. 24. dist. not. Sylu. in sūma, in ver. ordo. 2. q. 2. Pet. Rebuff. in dict. pra. tit. de Clericis, ad Sacros ordina. male promo. gloss. 4. num. 11. Quia notorie doctus examinari non debet gloss. in Clemen. vna de iureiurā. vbi Bart. not.

Et non solum in promouendis ad clericatum, examen & scrutiniū modo, & forma, vt iam scripsimus necessarium est, sed in illis qui Episcopali dignitate sunt cōdecorandi prius examinari debent, iure veteri, vt in Concilio Carthaginensi. 4. ca. 1. & retulit Gratianus in cap. qui Episcopus 23. distin. & iure nouissimo diligenti examine inquiri debet, an ea nouerint, quæ ad munus suum spectent, & an eligendus sit in vniuersitate studiorū Magister, siue Doctor, aut Licentiatus, in Sacra Theologia, vel Iure Canonico: vel Testimonio alicuius publicæ Academiæ idoneus iudicetur, vel si irregularis ipse sit publico prælato sui testimonio idoneus iudicetur. Deinde discutiēdū est quibus natalibus, quibus honoribus, quæ etate quis sit: & an sit in Sacris saltim per sex mēses antequam eligatur, vt decretū est Sacro Concilio Trident. sess. 22. cap. 2. de reformatione. & promotione, & opportunitate Prouinciarum examina hæc fient, &

de

de his publica conficiuntur instrumēta, seruatis omnibus alijs sancitis ab eodem Concilio Trident. sess. 24. c. 1. de reformatione. Quo loco in Cardinalibus eligendis idem fieri statuit, quo ad vitam, etatem, ac doctrinam illorum inuestigandam, sicut in ipsis Episcopis promouendis.

Lata excommunicatio. Adde quod iam de more consueuerunt Episcopi in ordinibus cōferendis sub excommunicationis latæ sententiæ pena prohibere, ne quis audeat se ingerere, qui non fuerit approbatus, & tunc is ordinatus non poterit in suscepto ordine ministrare, nec ad superiorem ascendere, sine Romani Pontificis dispensatione. Et vide de hoc vltra ordinarios interpretes summam confess. tit. de etate ordinā. q. 13. & sequent. Symo. Maiolū, de irregulari. lib. 4. capit. 8. & vide Regiam. l. 18. tit. 6. part. 1. & ibi Gregor. Lopez. Hodie vero si crimen hoc occultum sit, & nō deductum ad forum contentiosum, Episcopus potest indulgere dispensationem, autoritate Concilij Trident. sess. 24. cap. 7. Si tamen Episcopus eo tempore quo confert ordines, his verbis vtatur. *Non intendimus ordinare non examinatos, & approbatos.* Tunc qui se ingessit, non erit ordinatus, idē oportet denuo ordinari, iniungendaque prius illi erit penitentia, quia valde delinquit se ingerendo susceptioni ordinum ante approbationem, ita tenet Petrus Rebuff. in dicta gloss. 4. num. 18.

C *Vna eadem die.* Adde quod opinio ista procedit etiam hodie stante Sacrosancto Concilio Trident. sess.

23. cap. 11. de reformatione. vbi decretum est minores ordines nō vna die, sed diuersis cōferendos, nisi aliud Episcopo expedire videatur, & quod susceptis minoribus annis interponendus sit, priusquam ad primū sacrum, qui subdiaconatus est, quis ascendat nisi necessitas, aut Ecclesiæ utilitas, iudicio Episcopi aliud exposcat. Quod quidem arbitrium, vt ex mente concilij dignoscitur Episcopo concessum est, ad hoc vt hæc interstitia abbreviari possint, non autem vt eadem die sacros ordines duos conferre possit, vel vltimū minorē cū primo ex sacris: quod ad eō verum est, quod si sabbatho vnum sacrum ordinem conferat alicui, & continuato ieiunio, alterum eidē cōferat in Dominica, suspensus esset Episcopus à collatione ordinū, & ordinatus ab executione donec Apostolica sedes dispensationem indulgeat text. in cap. litaras de temp. ord. In locis autē, in quibus consuetudine obtentum est, vt minores ordines cū subdiaconatu cōferantur, id seruari debet: nam talem consuetudinem validā esse scribit. Anto. in. 3. par. tit. 14. c. 16. §. 16. quæ sequitur insignis Naua. in manua. confess. c. 25. nu. 71. dicens eam à dicto concilio minime derogari. Sed verius cōtrarium esse censeo quod ex Trident. Conc. decreto omnis contraria consuetudo circa ordines cōferendos derogetur, cum omnes tam minores, quā maiores seruari certis temporū interstitijs conferri præcipiat, consulitur sane hoc modo ipsorum ordinū maiestati, & Ecclesiæ utilitati, & eorū qui ord-

G 3 nandi

nandi sunt comodo, vt in his cū etate vitæ meritum, & doctrina maior accrescat. Vnde contraria consuetudo, si qua erat ante Conciliū tanquā bono publico contraria firmitatē nō obtinebit. Et opinionē istā sequi videtur Symon Maiol. de irreg. lib. 4. ca. 11.

Opportune tñ hoc loco quæri potest, an Episcopus qui facultatē habet dispensandi in istis tēporū interstitijs, autoritate dicti Conc. Trid. si tacitate eū promoveat, qui non expectauit tempora annua, quæ de vno ordine ad aliū desiderantur, censeatur dispensare, & cū in facti contingētia essem interrogatus, cōsului, quod si Episcopus ignorans fecerit, nullo modo dispēsare censeatur. At si sciens ordines cōtulit, credendū dispēsare voluisse gloriabilis, in c. qui aliquando, in verbo, qui cōcubina. 51. dist. Ab.

S. D. N. D. SIXTI PAPAE. V. CONSTITVTIO.

Contra Clericos malè promotos, ac in Episcopos in ordinum collatione peccantes.

Sixtus Episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Anctū, & salutare sacri ordinis Sacramētū ab ipso Domino, & Salvatore nostro Iesu Christo institutū, beatīq; Apostolis, & eorū legitimis successoribus singulari diuinę bonitatis munere traditū, ita ad Dei Omnipotentis gloriā salutēq; animarū sanctē, ac religiose administrari de-

not. in. c. veniēs de filijs presby. Fel. in. c. præterea. n. 7. 8. 9. de testib. cogend. Sym. Maiol. de irregul. lib. 3. c. 24. n. 14. Idemq; iudicandū est, si ipse nō conferat ordinem, sed dimissorias literas cōcedat, quia hæc à pari procedūt Sylu. est. in verbo, irregularitas, in fine, quod ad dictū Trid. Cōc. decretum summe notandum est.

Duos ordines sacros simul. Vide Conc. Trid. sēf. 23. c. 13. vbi decretum est, ne eodem die duo sacri ordines conferantur etiam regularibus non obstantibus eorum priuilegijs, vel indultis.

Hodie vero stat celebris Sixti Quinti Pontificis Maximi constitutio, cōtra Prælatos ordinantes vel Clericos ordinatos, non obseruatis tēporum interstitijs vel alias male promotos, quam quia locus iste suo iure exposcere videtur scribere constitui.

bet, vt quę vel ex typo, & figura veteris legis, vel aliās ex multa sanctorū Patrū Prouidētia, circa ordinādorū natales, etate, vitę ac morū probitatē sanctitatē, scientiam, & aliās qualitates in sacris ordinationibus requisitas per sacros Canones, vel Apostolicas cōstitutiones, aut generalium Cōciliorū decreta salubriter statuta fuerūt, ea inuiolate obseruētur.

Nam

Nam si in veteri testamēto tam multa de integritate, & munditia Sacerdotum, & ministrorum altaris, deque eorū præstantia, & dignitate legimus, de quibus dixit Dominus per Malachiā Prophetam. Labia Sacerdotis custodient scientiam, & legem requirunt ex ore eius, quia Angelus Domini exercitū est. Certemulto maior ratio, & diligentia adhibenda erit, in promouendis tã inferiorum graduum Clericis, quam etiam presbyteris, qui ad consummationem Sanctorū in opus ministerij, in edificationē corporis Christi constituuntur: prout de his ipsis, & diuino verbo, & Beatorum Apostolorum præceptis, ac simul sanctorū Patrum statutis sæpissime traditū est. Quare nos pro ea quæ nobis à Domino iniuncta est cunctarū Ecclesiarum cura, & sollicitudine ipsos Pastores, & Præsules Ecclesiarum, quorum proprium munus est personas idoneas clericali militiæ ascribere, & ad minores maioresque ordines rite promouere, autoritate nostra duximus admonendos, vt in exequēdo, hac in parte suo Pastoralis officio, attentius post hac inuigilēt canonicas sanctiones, vt par est obseruēt, ac vt nemini detur offensionis occasio, neue eorum ministerium vituperetur, studeāt vitare ea omnia scandala, & absurda, quæ ex vitiosa, & minus canonica clericorū ordinatione cernimus cum magno animi nostri dolore frequentius exoriri.

Cum enim multi etiā interdū inhabiles, & indigni non vocati sancta Dei vocatione, sed potius Sathanæ dolis decepti prætextu

deuotionis, & pietatis re, quidē sacrā, & diuinum munus, intēpestiue tamē, & in ordinatē affectātes, seu temporale aliquod comodum, aut lucrum sibi proponētes vel nimia simplicitate, & imperitia, malitiaue aut fraude ad suscipiendum Clericalem characterē aliosque ordines ante etatem legitimum, vel à non suo Episcopo aut non præuio debito examine & approbationē, siue alias minus rite, vel etiam temere se ingerāt. Debēt sane Episcopi paternā charitate, & prudentia eorum salutē qui sepe nesciunt, quid petāt melius etiam quā ipsemet postulant & salubrius consulere, nec tam quid flagitent, quam quid expediat considerare: summa vero diligentia prouidere tum in alienę diocesis subditis ordinandis, ne quemquam promoueant sine eorum ordinarij literis dimissorijs tum in recognoscendis ipsis literis, ne falso, aut ab aliquo, qui auctoritatem illas concedendi non habeat cōfectæ sint, tum denique in examinandis natalibus etate, vita moribus, sciētia idoneitate, titulo, & reliquis qualitatibus, ne quid in suę, vel aliena dioc. personis ad Clericalem honorem, & Ecclesiasticos ordines promouendis desideretur eorum quę ex præscripto sacrorū Canonum requiruntur.

Vt igitur Præsules Ecclesiarū intelligant, si in re tam graui, & tanti momēti culpa, aut negligētia peccauerint, se non modo in tremēdo Dei iudicio, verū in hoc quoque sæculo Rō. Pōtifici suę villicationis rationē fore reddituros: præsentī cōstitutione perpetuo statuimus, & ordinamus,

vt si in posterū Antistitis aliquis Episcopali, Archiepiscopali, Primatiali, vel etiā Patriarchali dignitate præfulgens: aut Abbas ad primā tonsuram, minoresque ordines suis subditis conferendos à Sede Apostolica auctoritatem habens, quencunq; sæcularem vel cuiusvis ordinis, aut militiæ regularem, ex aliquo crimine, vitio, aut defectu, seu alias inhabilem, vel irregularem existētem, vel extra tempora à iure statuta vel absque veris dimissorijs sui ordinarij literis, aut per saltum, vel furtivè, aut quo ad sæculares sine titulo sufficientis beneficij, vel patrimonij, aut ante ætatem per sacri generalis Tridentini Concilij decreta primæ tonsuræ aut cuique ordini præscriptam, aut non seruatis temporū interstitijs, ita vt aliquis vnico die, seu cōtinuitatis diebus ad plures ordines sacros, vel post vnū ordinem susceptum sine causa rationabili ante quam tempus ab eodem Conc. Tridentino præfixū elabatur, ad alium ordinem promoveatur, sine dispensatione, aut indulto Apostolico clericali characterē nō legitime insigniuerit aut ad ordines minores, vel sacros, vel præfertur, vel alias male promouerit, siue id scienter, siue ignoranter fecerit, nisi debita diligentia adhibita iustus error, & probabilis facti ignorantia eum excuset, vt in quo deliquit in eo puniatur, à collatione quorumcunque ordinum atque ad eō ipsius tonsuræ, & ab executione omnium munerum Pōtificialium eo ipso suspensus, & ab ingressu Ecclesiæ interdictus existat, alijq; grauioribus pœnis

nostro, & pro tempore existētis Rom. Pont. arbitrio puniatur.

Quod si sprete huiusmodi suspensione, & interdicto in præmissis se temere ingesserit, etiam à regimine, & administratione suæ Ecclesiæ, seu monasterij, & à perceptione fructuum mensæ eiusdem, ac quoruncunque beneficiorum per eum in titulū vel cōmendam, seu alias obtentorum suspensionem eo ipso incurrat, eiusque interdicti, aut suspensionis relaxationem, aut pœnarum remissionem ab alio quam à Roman. Pont. pro tempore existente nequeat obtinere.

Et nihilominus fel. rec. Pij. II. & aliorum Rom. Pont. nostrorū prædecessorum, qui per suas constitutiones, aut in Cancellaria Apostolica publicatas regulas cōtra huiusmodi Clericos male promotos, diuersas pœnas inflixerunt vestigijs inhærentes eorūdem Clericos post hac male promotos ab executione, ministerio, & exercitio ordinum susceptorum, & ab omni spe, & facultate ascendendi ad alios superiores perpetuo suspensos declaramus, & si in eis ministrare præsumperint, illos sic irregulares effectos, omnibus, & quibuscunque per eos in titulum commendam, aut aliās obtentis dignitatibus officijs & beneficijs Ecclesiasticis cū cura, & sine cura, quomodocunque qualificatis sæcularibus, vel cuiusvis ordinis aut militiæ regularibus, ac etiam si ipsi Clerici regulares fuerint, actiua, & passiuua voce, ipso facto priuamus, & ijs priuatos atque ad illa, & alia similia vel dissimilia in posterum obtinenda in perpetuum

tuum inhabiles, & incapaces esse decernimus, & declaramus, dignitatum, officiorum, & beneficiorum huiusmodi, sic pro tempore vacantium dispositionē nobis, & Apostolicæ sedis perpetuo referuantes.

Vt autem homines, qui nimia indulgentia, & spe impunitatis, ac veniæ facilitate hætenus fuerunt ad huiusmodi facinora procliuiores, ea sublata, & præclusa ab his abstineant, & caueāt futurum tam absoluendi, quam dispensandi facultatē in ealibus superius expressis, etiam in foro conscientię nobis, & successoribus nostris duntaxat auctoritate, & tenore præmissis perpetuo referuamus, inhibentes ne à quoquam sæculari, vel cuiusvis ordinis regularis presbytero, vel prælato quauis auctoritate fungēte nec per quencunque labilea, & Indulgentias, etiam plenissimas & extraordinarias per nostros prædecessores, aut nosmetipsos vel successores nostros, anno Iubilei, aut alio quouis tempore, & Cruciatę sanctę, vel quocūque alio titulo, modo, & forma, Motu proprio, & cōsistorialiter, seu ad quoruncunque Principū, Regum, aut Imperatoris instantiā, eorumue contemplatione, & intuitu cū quibusvis amplissimis in genere, vel in specie derogatorijs clausulis concessa, vel in posterum concedenda, nec vigore, aut prætextu facultatum, aut priuilegiorum. Maremagnum, aut alias quomodolibet nuncupatorum quibusvis ordinibus, Cōgregationibus, aut personis regularibus, aut Episcopis per decreta Concilij Tridentini, aut

officio sacrę Penitentiariæ Apostolicę, vel minoribus, aut etiam Maiori, Pœnitentiarijs nostris, & Rom. Pont. pro tempore existētis, vel alias quomodolibet pro tempore concessorum, personæ sic vt præfertur delinquentes, tā scilicet Antistites, seu Abbates promouentes, quam Clerici male insigniti seu ordinati à reatibus, & excessibus præfatis absolui, præterquam in mortis articulo possint, aut debeant, nec cuius super irregularitate propter præmissa contracta, etiam si crimen penitus occultum fuerit, quouis modo valeat dispensari.

Verum enim vero quia grauioribus morbis fortiora sunt adhibenda remedia, & iuxta personarum locorum, ac temporum qualitates leges sunt immutandę, pœneq; aggrauandę, & emolliendę, cum huiusmodi peccatum Sathana suggerente hominumque fragilitate assentiente videatur iam ad culmē vitiorum ascendisse, & in præcipiti esse: ideō vt homines saltē pœnę timore, & proprij honoris confusione à peccato derreantur, nouum huic veneno antidotum cogimur præparare: ac propterea volumus, vt qui absolutionem, & dispensationē huiusmodi petēt, semper quāuis delictū adhuc occultū existiterit, non per officium sacrę penitentiariæ, sed à nobis, & pro tempore existente Rom. Pontifice in vtroque foro absolutionē petere teneantur: alioquin ipsæ cōcessiones, & absolutiones, etiam cum clausula, quod præsentis cōstitutionis tenor, & alia prædicta habeantur pro expressis, prorsus nullę, irritę & inualidę existant;

tant, ac nemini penitus suffragetur.

Cæterum si quis Antistes, vel Abbas seruatis quidem cunctis præmissis, & cæteris omnibus, quæ in ipsius tonsuræ, & ordinu collatione obseruari debent, personas habiles, & idoneas, sed tamen recepta ab ijs, quibus tonsuram, aut ordines conferet pecunia, pretio vel premio simoniacè in futurum insigniuerit, vel promouerit: volumus vt præter alias censuras, & poenas contra simoniace ordinates, & ordinatos à sacris Canonibus, & constitutionibus Apostolicis alias inflictas, & irrogatas, quibus nequaquam derogare intendimus, etiã omnia, & singula supradicta in sic promouentibus, & promotis locum habeant. Decernentes præsentem litteras sub quibusuis concessionibus, facultatibus, & gratijs, etiam in casibus quibuscunque Sedi Apostolicæ, quomodo libet, etiam in Bulla Cene Domini reseruatis, etiã sub nomine Iubilæi plenarij, vel Cruciatæ sanctæ, absoluedi facultatem quibusuis personaliter generaliter, vel specialiter tribuentibus minime comprehendere: sed semper ab illis exceptas esse, & censeri, sicque in præmissis vniuersis, & singulis per quoscunque Iudices & Commissarios, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, & S. R. E. Cardinales sublata eis, & eorum cuilibet quauis à liter iudicandi, & interpretandi facultate, in quauis causa, & instantia iudicari, & diffiniri debere, ac irritum, & inane quicquid secus super his à quoquã quauis auctoritate scienter, vel ignoranter co-

tigerit attentari. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac in Concilijs etiã generalibus æditis, cæterisque contrarijs quibuscunque. Vt autem præsentem littere omnibus innotescant, mādamus illas ad Valuas S. Ioannis Lateranen & Principis Apostolorum de Vrbe Basilicarum, & in acie Campi Floræ affigi, & publicari & post quindecim dies qui in Vrbe sunt, qui vero extra eã, & citra Montes intra quatuor menses, qui demum vltra Montes erunt, intra octo menses à die publicationis huiusmodi computandos perinde afficere, & arctare, ac si eorũ cuique personaliter intimata fuisse, ac earundem litterarum exemplis etiam impressis Notarij publici manu subscriptis & sigillo personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ obsignatis eandem fidẽ in iudicio, & extra illud adhiberi, quæ ipsis præsentibus adhibetur, si essent exhibitæ, vel ostesæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostri statuti, ordinationis, declarationum, priuationis, reservationum, inhibitionis, voluntatum, decretorum, & mādati infringere, vel ei ausu temerario contradicere: si quis autẽ hoc attentare præsumperit indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius senouerit incurfurũ. Datum Romæ, apud S. Petrum Anno Incarnationis Dominicę Millesimo quingentesimo octuagesimo octauo.

Extra

Extra tempora, & ante ætatem legitimam, & ab alieno Episcopo.

CAPVT. XXVI.

- 1 *Ordinatus extra tempora, vel ante legitimam ætatem, vel ab alieno Episcopo, ordinis exsecutio ne est suspendendus.*
- 2 *Hodie autem ex nouissima Pij II. constitutione, ordinatus aliquo de prædictis tribus modis, ipso iure suspensus est: & celebrans irregularis efficitur.*
- 3 *Suspensus propter crimen, si de facto celebrat, irregularitatis nota afficitur.*
- 4 *Promotus ad sacros ordines ante .14. annum, si postquam peruenit ad ætatem legitimam, cogatur continere.*

1
a Ordinatus extra tempora^a suspeditur, donec cum eo dispensetur, vt in c. cum quidã, de tempo. ordi. Itẽ ordinatus ante legitimã ætatem^b suspenditur vsq; ad eius aduentũ, vt in cap. Vel non est compos. eodẽ tit. Non tamẽ est ipso iure suspensus, vt notat. Bernar. Rai. Guliel. Archid. Ant. Paul. de Eleazar, & Zabel. in varijs locis relatis per Archiepiscopũ Floren. in .3. part. tit. 28. ca. 1. in fin. Ordinato in super fine licetia sui præsulis^c ab alieno Episcopo, interdicitur ordinis exsecutio,^d vt in cap. Quod translationẽ eod. tit. Hodie vero ordi-

b
c
d
2

natus aliquo de prædictis tribus modis est suspensus ipso iure, & celebrans efficitur irregularis, à solo Papa absoluedus, & beneficijs potest iure priuari: vt habetur in extrauag. Pij. II. e quæ incip. Cũ ad sacrorũ ordin. de qua ad istud propositum meminit celebris memoriæ Doctor Hispanus Didacus de Villad. in tract. de irregular. in cap. de suspensione, in secunda col. & refert etiã eam ad hoc Syluest. in sua summa. in verbo, irregularitas, in .5. Decimo quæritur qui allegat regulas Innoc. 8. Alex. 6. Roman. Pontificũ quã etiam extrauagantem seruari præcipit Leo. 10. in suis regulis Cancellariæ, in regulã. 22. incip. Itẽ de clericis extra tempora. Et Paulus Papa. 3. in suis regulis, in regula, quæ etiam incipit. Itẽ de clericis, quæ est. 24. in ordine. Vt autem illius extrauagantis plena notitia habeatur, libuit illam inferere: maxime cum soleat ab aliquibus referri additis quibusdam verbis, quæ in ea non sunt: cuius tenor talis est: Pius, &c. Ad futurã reï memoriam. Cum ex sacrorũ ordinũ collatione character inuisibilis animæ imprimitur, sacramyteria dispensantur, vt ipsarũ cura tribuatur animarũ in eorum susceptione excessus, grauius tanto magis plectendi sunt quanto ex illis maiora in meritis fidelium scandala generantur. Cum itaque sicut fidedignorum relatione non nisi moleste accipimus, nonnulli clerici extra tempora à iure statuta quidã ante ætatem legitimã: aliqui vero sine dimissorijs literis, contra sanctiones canonicas, se faciunt ad

ad Sacros ordines promoueri. Nos eorundem temeritatem tali castigatione reprimentes, ut alij in posterum committendi si milia additus præcludatur, aut Aposto. præfenti constitutione perpetuo valitura statuimus, & ordinamus, quod omnes, & singuli, qui absque dispensatione canonica, aut legitima licetia, siue extra tempora à iure statuta, siue ante ætatem legitimam, vel absque dimissorijs literis, etiam citra montani. à citramontanis, præterquam si in hoc ultimo casu per cameram Apostolicam, iuxta ipsius stilum ordinati fuerint ad aliquam ex sacris ordinibus se fecerint promoueri à suorum ordinum executione ipso iure suspensi sint: & si huiusmodi suspensione durante, in eisdem ordinibus ministrare præsumperint, eo ipso irregularitatem incurrant propter quam ultra alias poenas in tales generaliter à iure inflictas beneficijs Ecclesiasticis, que obtinent possunt iure priuari. Volumus autem quod præfens nostra constitutio in Romana curia existens postquindecim dies absentes vero, Italicos post duos, alios autem etiam ultramontanos post sex menses ab ipsius in audientia contradicti, & cancellaria Apostolica publicatione, ac affixione, ligare incipiat. Nulli ergo si quis, &c. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ. 1461. quintodecimo Kal. Decembris. Anno quarto. Aduertendum præterea est, quod cum nouissime in Concilio Tridentino (cui ego & si indignus Episcopus Calaguritanus interfui) fuerit inhi-

bitum capitulis Cathedralium Ecclesiarum, ne sede vacante licentiam recipiendi ordines concedant infra animum aliquibus, sub poena inibi, contrafacientibus imposita, ut habetur in septima sessione illius concilij, in Can. 10. tenoris sequentis. Non liceat capitulis Ecclesiarum sede vacante infra annum à die vacationis ordinandi licentiam, aut literas dimissas seu reuerendas (ut aliqui uocant) tam ex iuris communis dispositione, quam etiam cuiusuis priuilegij, aut consuetudinis vigore, alicui, qui beneficij Ecclesiastici recepti, siue recipiendi occasione arctatus non fuerit concedere: si secus fiat, capitulum contraueniens Ecclesiastico subiacet interdicto: & sic ordinati, si in minoribus ordinibus constituti fuerint nullo priuilegio, clericali præsertim, in criminalibus gaudeant: in maioribus autem ab executione ordinum ad beneplacitum futuri Prælati sint ipso iure suspensi. Si quis esset promotus ad aliquem sacrum ordinem contra dispositionem Concilij, cum ex hoc fuerit ipso iure suspensus ad beneplacitum futuri prælati, si postea celebrare tante obtentum illius beneplacitum, esset irregularis: quanuis suspensionis poena fuerit ad beneplacitum eligendi Episcopi, & ab illo posset relaxari. Cum enim suspensio hæc sit imposita propter delictum (propter inobedientiam videlicet factam decreto Concilij) tunc conclusio communis, quod celebrans, est irregularis secundum Panor. in cap. si celebrat. de cleric. excommunic. in col. fina. per text. in cap. 1. de senten. ex-

commu-

4
f
3
commu. in 6. & in cap. cum eter ni. de re iudic. eod. libr. licet quidam contra tenuerint secundum eum. Facit quod notat Felin. in capit. Apostolicæ de excep. col. 3. & melius in column. 7. numer. 17. ubi scripsit quod suspensus ab officio celebrans est irregularis, siue suspensus sit à Canone, siue ab homine: allegat gloss. 2. & 3. & ibi Paul. col. 4. in ca. is cui. de senten. excommu. lib. 6. & decis. Rotæ. 3. in antiquis. eod. tit. An autem promotus ad sacros ordines ante. 14. annum cogatur continere, si postquam peruenerit ad ætatem legitimam uult contrahere matrimonium, uide Hostien. in summa, de cleri. per sal. promo. in. 4. 1. in fine. qui mouet questionem, refert opiniones contrarias, & in ea, quam in ultimo loco scripsit, uidetur tenere quod talis non cogitur continere. Contrarium tamen uidetur tenere gloss. in capit. Vno. de cle. per sal. promo. in uerbo, discretionis, quæ mouet istam questionem, ubi tamen Abb. refert Archi. post Hugo. in cap. pueri. 1. quæst. 1. tenentem quod si ordinatus ante pubertatem illa adueniente uult tenere Clericatum, & gaudere priuilegio Clericali, tunc tenetur continere, aliàs secus: quam opinionem approbat, & dicit hoc fuisse de mente Inno. & Host. & uide Præpo. in cap. Subdiaconus 77. distinct. tenentem quod Doctor. communiter in dict. capit. 1. notant quod si factus maior contradicit non acceptans ordinem non tenetur continere, ex quo dicit ipse quo resultat monstrum, uidelicet quod minor recipit characterem ordinis Sacri, & ta-

men si contradicat maior factus non tenetur continere, licet Cardin. in Clemen. fina. de ætate, & qualitate. in. 1. q. teneat, quod si talis erat doli capax, tenetur continere, per gloss. in dict. cap. pueri. 1. quæst. 1. Et idem dicit, si quæ primum peruenit ac doli capacitatem non reclamauit, quia tunc incipit obligari. Et uide in hoc proposito, quod notat Nicolaus de Millis in suo repertorio, in uerbo, Clericus promotus, ubi referendo Hosti. & Innoc. in capit. vel non est compos. de tempor. ordin. Et Compostella. & Ioann. Andr. in capit. unico. de Cler. per sal. promo. Et in dict. cap. vel non est compos, & Archi. in capit. pueri. 1. quæstion. 1. dicit quod promotus infra pubertatem inuitus, & coactus potest contrahere matrimonium, per gloss. in dicto capit. unico, & quod idem est, si non fuerit coactus, dum tamen infra pubertatem contradicat, & perseuerat in contradictione usque ad pubertatem, vel si infra pubertatem non contradicit, & statim dum cœperit peruenire ad pubertatem contradicat: & quod illud statim intelligitur intra triduum, & quod aliàs non auditur, licet gloss. in dict. capit. unico. & in dict. cap. vel non est compos, aliter teneat secundum eundem.

Extra tempora. Adde quod prima tōtura quolibet die conferri potest, cum iura certum diem ad eam conferendam non præfigant, & sic de consuetudine generali seruari testatur. Hostien. Ioā. Andre. & Cardina. in cap. pen. de tēpo. ordi. per cap. cum contingat de æta-

A
Ordines Ec-
clesiastici
quibus die
bis s. n. 60
seruanda

de ætate, & qualitat. Et tam in diocesi, quam extra potest episcopus subditis suis tonsuram conferre. Barba. in cap. nouit. de offic. delega. quem sequitur Petrus Rebuff. in practica benefi. tit. de clericis ad sacros ordines male promo. gloss. i. nu. 4. idem in tractat. nominationum. q. 14. num. 29. & 65. Hodie tamen ex sacro Concilio Tridético, sess. 6. cap. 5. de reformatione nõ licet Episcopo extra suam diocesim cuius priuilegij prætextu Pontificalia exercere, sine ordinarij loci expressa licentia, & in personas eidem ordinario subiectas tantum, quod si aliter factum fuerit, Episcopus ipse ab exercitio Pontificalium, & sic ordinati ab executione ordinum, ipso iure suspensi sunt.

Minores vero ordines, quando Episcopo, & ubi sibi videbitur, dari possunt, licet Dominicis, & alijs festiuis diebus conferri debeant, capit. de eod. de tempo. ordin. Sacri vero ordines, nunquam nisi in publica ordinatione conferuntur cap. quando. 75. dist. & in maiori Ecclesia. glossa. not. in. c. ordinationes. d. dist. Concil. Trident. sess. 23. ca. 8. de refor. ubi decretum est sacros ordines in cathedrali Ecclesia conferendos esse, præsentibusq; ad id Ecclesiæ canonicis: si autem in alio diocesis loco celebrentur, semper in Ecclesia, & clero præsentibus fieri debet. Vnde non erit valida ea consuetudo, cuius ratione Episcopi hos ordines, ubi eis placebat, conferrebat. Quam validam esse scripsit Floren. in tertia parte, cap. 14. §. 17.

Item Sacri ordines, nempe sub

diaconatus, & diaconatus, & presbyteratus, non nisi in Sabbathis quatuor temporum, aut Sabbatho sancto, vel Sabbatho ante Dominicam de Passione sunt ministrandi text. in. c. 3. de tempor. ordin. c. fin. 75. dist.

Hos quidem Sacros ordines & alios nominat D. Ignatius Epistola ad Anthiochenses, ibi. *Saluto sanctum presbyterium vestrum, saluto sanctos diaconos, saluto subdiaconos, lectores, cantores, ostiarios, laborantes, exorcistas, atque confessores.* Vt non dubium sit hos ordines Apostolorum tempore quo vixit D. Ignatius fuisse.

Ratio vero propter quam his temporibus statutis, potius quam alijs ordines sacri, ministrantur, ea adducitur à Præpo. in. c. quoniam. §. cæterum. 75. dist. nempe quia sacerdotes, & alij clerici cum in Sacrosancta Ecclesia locum obtinent, quem olim Leuitæ apud Israeliticum populum obtinuerunt: quos vel legitur, libro Numer. Dominus pro primogenitis recipit eos, & in Ægypto, dum primogenita Aegyptiorum interficerentur custodiuit, cum quasi primitiæ sint, quidem quasi primitias Deo summe gratas offerimus, cum aliquos sacris ordinibus donamus, vnde consentaneum est, vt pro primitiis temporum scilicet quatuor temporibus, hominum primitias afferamus. Item hoc ita stabilitum fuit, vt ordinati sub quatuor Euangelij, Deo & Ecclesiæ seruire firmissimis animis concipiant. Vere vt virtutibus floreat, in æstate, vt fructus afferat, in Autumno, vt fructus operum metat, in Hyeme, vt iam collectos fructos in hor-

Di Ignat. Apostolorum coetaneus.

Constituitur ratio, propter quam statutis temporibus, & nõ in alijs sacris ordinibus ministrantur.

in horreo conseruent, vt eis in Domino fruantur. Hanc rationem tradit Petrus Rebuff. in d. gl. i. n. 9. Nouissime autem Catheticus ad Parrochos Pij huius nominis V. Pontificis Maximi, iussu æditus in titulo de Sacramento ordinis vers. Sequitur nunc egregiam rationem his verbis scribit. *Ex quo factum esse intelligimus, vt statutis tantummodo diebus quibus, & iam solennia ieiunia ex vetustissimo Catholica Ecclesiæ more inducuntur, ordinationes fiant: vt scilicet, fidelis populus eiusmodi Sacrarum rerum ministros, pijs & sanctis precationibus à Deo impetret, qui ad tanti ministerij potestatem recte, & cum Ecclesiæ vtilitate gerendam aptiores esse videantur.*

Nec ea consuetudo firmitatem obtinebit, qua introductum fuerit, quod Sacri ordines extra tempora ministrantur. c. 2. ne tempore ordi. Imo tam ordinans quam ordinatus grauissime peccat, tantquam Sacrorum Canonum violator ab Spiritu Sancto, cuius instinctu conditi sunt condemnatur. c. violatores. 25. q. 1. Floren. in. 3. p. tit. 14. c. 16. §. 16.

In Sabbatho sane potius quam alijs diebus ordines conferri debent, quia dies illa Spiritui sancto consecrata est, cuius bona in ordinibus longa manu recipiuntur, c. quod à patribus. 75. dist. notat Rebuff. dict. gloss. i. num. 9.

Ista autem Sabbathorum tempora duobus casibus transferri possunt in sequentes dies Dominicos. Primo si ab ordinantis, & ordinandis ieiunium seruetur: vsque ad sequentem diem Dominicum: tunc quidem ipso Dominico die ministrari ordines possunt. text.

in. d. c. quod à patribus. Sed quia tale ieiunium indiscretum, & maxime periculosum esse ceterum, vt bene not. Inno. Hostiæ. & omnes in. c. literas de tempo. ordi. minime decet, vt tanta dicti ieiunij productio fiat. Secundo si die Sabbathi tanta esset ordinandorum multitudo vt nõ possent omnes ordinibus insigniri: tunc equidem in die Dominicam ordinum collatio differri potest. Ex Inno. sententia in d. c. literas. quem sequitur Syluest. in summ. in verbo, ordo. 2. q. 6.

Episcoporum vero consecratio, solis Dominicis, & festiuis diebus facienda est, à summo mane, à ieiunijs saltim circa horam tertiam. ca. ordinationes. 1. 75. dist. nota. Syluest. in summa, in verbo, consecratio. 1. q. 3. Quæ sane consecratio Episcoporum, aliud tempus à iure statutum habet, intra quod fieri debet; nam quisquis Episcopus fuerit pronuntiat in atrium mensium spatium consecrari debet, sub pœna amissionis perceptorum fructuum, quod si per aliud trimestre distulerit, ipso iure ipsa Ecclesia Episcopali priuatur. Conc. Trident. sess. 23. c. 2. de refor. Quando vero trimestre currere incipiat, an à die electionis vel à die confirmationis tradunt Doctores in ca. quoniam quidam. 75. distinct. Syluest. in. d. q. 3.

Virginum etiã consecratio solis festis facienda est. cap. 1. de tempor. ordin. ubi gloss. & Doctores late de hoc differunt. Ecclesiarum autem consecratio quibuslibet etiã feriatis diebus fieri iure potest, quia sic suadet necessitas, & cultus diuini augendi causa. c. 2. cum gloss. de consecrat. Ecclesiæ, vel altar.

Et li-

Consecratio Episcoporum quibus diebus facienda sit.

Et licet ad ordines conferendos præfixa, & diffinita certa tempora sint, vt iam ostendimus: summus tamen Romanæ Ecclesiæ præsul quodlibet tempore ordines etiã sacros conferre potest. capit. 1. de tēpo. ordin. Quia prohibitio hæc à iure positio originem habuit, à quo ipse solutus est. c. proposit. de concess. præpen. Imo scribit. Ang. in. l. 1. C. de sent. pass. posse Antistitem Romanum solo verbo Episcopum vel prælatum creare licet hoc facere non sit solitus, sed formam debitam seruat, vt alij ita seruent. Et hanc ipsam gratiam ordinandi extra tempora concedere potest Episcopis in ordinandorum fauorem. Tradunt Doctores in dict. cap. 1. Rebuff. in. d. pract. d. glo. 1. num. 12. & hoc Romanæ curiæ Stillus obseruat: prout testatur Simon Maiolus in tract. de irreg. lib. 3. cap. 14. num. 9. Is vero qui extra tempora absque Romani Pontificis indulgentia temere fuit ordinatus, characterem recipit: nõ vero ordinis executionem. c. cum quidam. de temp. ordin. Imo sic promotus inter irregularis ascribitur à Specula. in tit. de dispensat. §. iuxta. versic. Itẽ ordinatus extra tempora, de quo latius infra agendum erit. Quinimo Episcopus qui ordines contulit, graui pœna plectendus est, cap. cum quidam, cap. 2. de tempo. ordin. & ordinandi potestate priuatur, ca. Subdiaconus. 77. dist. Hodie vero ex sacro Concilio Trident. sessio. 23. cap. 8. de reform. ab ordinum collatione per annum suspensus est.

Dispensatio autem cum eo, qui extra tempora ordinibus fuit in-

nitatus ab Episcopo qui in nulla fuit culpa, obtineri potest, vt post condignam penitentiam susceptos ordines possit exercere. cap. consultationi. de temp. ordi. Sed vt ad altiores promoueatur, à solo Romano Antistite impetrari potest. not. Syluest. in summa in verbo, irregularitas. q. 10. Tabi. in verbo, irregularitas. 4. num. 6. Summa confessor. de etate ordin. q. 35.

Ante legitimam etatem. Adde quod natura (vt libro de Senectute scribit Cicero.) *Vnicuique suam tempestiuitatem dedit, infantium puerorum, & adolescentium infirmitas est, ferocitas iuuenum, grauitas iam constans etatis, maturitas Senectutis, Senij autẽ labor, & dolor: atque inter illas etatis quadam consiliorum expertæ sunt, vt infantia, pueritia decrepita etas. Quaedam consilia habent, sed ea fragilia, & infirma, vt adolescentis: quedam firma quidem, sed nec dum vsu, & experientia corroborata, & iuuentus: quedam matura, & solida, multaque rerum cognitione, vsu & exercitatione confirmata, vt media etas, & senectus.* Hac itaque ratione fit vt clericis pro etatis qualitate ordines, & beneficiacõ ferantur. Et idẽ sunt quidem singulis ordinibus præscriptæ etates, quãuis pro varietate temporum diuersis mensuris statutæ. Tonsura etenim fere semper in septennio obseruata est text. cum gloss. in c. nullus. de tēpor. ordin. in. 6. qui annus debet esse completus. c. in singulis. 77. dist. Regia. l. 27. tit. 6. part. 1. Reliquorum vero ordinum varij fuerunt termini, vt constat in. d. c. in singulis, & in cap. placuit. ead. dist. 77. Postea autem in Concilio Vien-

B
Ciceronis
elegantis-
sima verba
de humana
etate.

Qua etate
singuli or-
dines sine
conferendi

nenfi, Sacris ordinibus certus statutus est terminus, nempe subdiaconatus annus decimus octauus diaconatus vigesimus sacerdotio vigesimus quintus, vt in Clem. generali, de etate, & qualitate. Episcopatus semper annus trigessimus necessarius fuit. cap. cum in cunctis, de elect. At Conciliũ Tridentin. sessio. 23. cap. 12. summa consideratione huic rei pronidit nam subdiaconatum permittit existenti in vegesimo secundo anno, diaconatum vigesimo tertio, presbyteratum vigesimo quinto. Reliquis vero minoribus ordinibus nullum tempus præfixit, quasi plus momenti habendum sit in literis, & moribus, quam in etate: ad quod mire congruit sententia Diui Thoin. 4. sentent. distin. 25. Hi autem anni omnes, in ordinibus recipiendis necessarij nõ exacti, sed cepti sufficiunt, vt in dict. Clem. generali, vbi glo. & Doctores & notat noster Greg. in dict. l. 27. part.

ordinatus
ante legiti-
mam etatem
ea superueniente,
an impedimentum
declarat.

Is vero, qui ante legitimam etatem sacris ordinibus fuit insignitus, non potest eosdem ordines exercere, donec legitima etas accesserit: qua quidem accedente, cessat omne impedimentum, & ea ratione libere poterit in susceptis ministrare cap. non est cõpos. de tempo. ordin. not. Arch. & præposi. in cap. placuit. 77. distin. Henri. in cap. consultationi de temp. ordi. & hanc opinionem communem esse fatetur insignis, D. Couar. in Clem. si furiosus, de homi. 1. parte. §. 1. num. 4. Nec ante legitimam etatem, ordinatus est ipso iure suspensus sed suspendendus, vt in dict. cap.

non est compos. Quem ita interpretantur Archi. Præpo. Cardi. à Turcrema in dict. capit. placuit. Florent. in. 3. part. tit. 14. capit. 16. §. 15. Alber. Trot. de vero, & perfecto cler. lib. 2. cap. 17. quam opinionem communem esse testantur Card. in dict. cap. vel non est compos. ad finem Præpo. in dict. cap. placuit Gonsal. à Villadiego de irregul. cap. de suspens. col. 2. Mart. Nauarr. in manuali confess. cap. 25. num. 70. & eam sequitur Maio. in. 4. sentent. dist. 24. q. 5. Fuerunt tamen multi (maximè authoritatis viri) qui expressim tenuerunt, ante legitimam etatem ad ordines promotum, ipso iure suspensum esse. Ac si communem sententiam amplectimur omni prorsus difficultate caret in ordinibus ministratẽ ante etatem à iure diffinitam minime irregularitatẽ contrahere, cum nec à iure vel ab homine suspensio imposita fuerit. Quod si quis contrariam sequi maluerit, idem asseuerare necesse erit, cum suspensio hæc non ob crimen, sed hoc defectum à iure fuerit statutũ. Ita tenuerunt Cardi. in dict. Clem. generali. 5. & 6. q. Domini. in cap. eos de tempo. ordi. in. 6. Cardin. in cap. si celebrat. de cler. excom. Villadiego in dict. cap. de suspensione, col. 2. quam opinionem communem esse fatentur eam sequuti, Elore. in. 3. part. tit. 28. cap. 1. §. 1. col. 2. D. Couar. d. §. 1. nu. 4. hoc de iure veteri, quid autẽ de iure nouo in hoc decretum sit infra docebimus.

Sine licentia sui Præsulis. Adde **C** quod facultas hæc per literas traditur (quas dimissorias appellamus cõ multo be-
H cedi

*Et non in
digna de
literis di-
missorijs.*

cedi solet, illarumque usus etiā S. Augustini temporibus feruari consueuerat: vt ipse testatur in Epist. ad Clerum Hyp. Epist. 117. *vers. Cum enim ista mea causa.* Et aliquando literæ istę sunt speciales, nempe vt possit quis à tali Episcopo ordinibus insigniri, & tunc si ab alio ordinatur ordinibus collatis minime iuuabitur, cum nullam ad hoc facultatē habuerit, & vnus concessio alterius censetur exclusio. l. sic prætor. ff. de iudi. cap. nonne de præsump. Solent etiam literæ generales concedi, vt possit quis ordinari à quocunq; Antistite gratiam, & communionē Sedis Apostolicę habente. cap. pen. de præcrip. notat Petrus Ruff. in pract. benefi. de literis dimissoris. n. 3. Quibus quidem literis oportet vt exprimat, qui ordines illarum ratione sunt ministrandi, quia concedendo solum recipi minores, vel ordines tātum, maiores ordines minime comprehenduntur. capit. 1. de temp. ord. Oportet etiam quod dictę literę contineant excusationis causam, ob quam ipse proprius Episcopus non potest ordines cōferre. capit. 1. de temp. ordin. lib. 6. *ibi. Per eius Episcopi patētes literas causam rationabilem continentes, quare ipsum nolit, aut nequeat ordinari.* Consuetudine tamen in multis prouincijs receptū est, vt nulla causa assignetur, quam cōsuetudinem validam esse scribit Petrus Rebuff. in loco iam allegato. num. 28. Nec dimissorię literę concedi debent, ante legitimum examen, & approbationē, vt in Concilio Trident. sess. 23. c. 3. Has autē dimissorias ab Episcopo

originis dummodo sit electus, & confirmatus, licet nō cōsecratus concedi oportet. c. nullus, de temp. ordi. libr. 6. vbi decretum est etiā concedi ab Episcopo domiciliij, vel beneficiij, & à Vicario Generali Episcopi, ac capitulo sede vocatē, inferiores nullo modo eas concedere possunt, vt ibi nisi hoc faceret ex legitima consuetudine, vt glos. & Doctores, ibi notat. & Aufre. in Capella. Tolosa. decisio. 450. Hodie vero secundum Concilij Tridentini decretum, sess. 23. c. 10. solus Episcopus eas cōcedit. Et ideo nec Abbatibus, nec alijs Prælatibus exemptis prætextu priuilegiorum, aut immemorialis consuetudinis, nec capitulo sede vacante id iam licebit, nec illis permittitur, qui in Episcopi iurisdictione succedunt, qui vero sanctissimam illam sanctionem violauerint ab officio, & beneficio per annū ipso iure suspensi sunt, capitulū autē ipso facto subiacet Ecclesiastico interdicto Concil. Trid. sess. 7. cap. 10. de reformatione. Ordinati autē prætextu dictarum literarum (quas capitulum misit) si in minoribus constituti fuerint nullo clericali priuilegio, præsertim in criminalibus gaudēt maioribus, etenim insigniti eorum executione ad beneplacitum futurū, Prælati sunt ipso iure suspensi, vt ibi.

Poterit tamen capitulū has dimissorias literas indulgere, quādo Episcopalis sedis vltra annū vocauerit, ita colligitur manifeste ex dicto Sacrosancto Tridentino Concilio, dict. capit. 10. sessione. 7. cum tātum capitulo, vacante sede prohibeat dimissorias literas

literas indulgere infra annum, à die vocationis: lapsō vero anno ius antiquum non mutatur: & ideo in viridi obseruantia manet. l. præcipimus. C. de appella. cū alijs. Alter. & secundus casus est quando quis ratione obtenti vel obtinendi beneficiij, arctatus sit ad Sacros ordines suscipiēdos tunc capitulum vacante sede, dimissorias literas poterit concedere Concil. Trid. allegato cap. 10. *ibi. Alicui qui beneficij Ecclesiastici recepti siue recipiendi occasione arctatus non fuerit.* Tertius casus erit, Sede Apostolica vacante, tunc sacro Collegio eas literas dare prohibitum non videtur, quia illius vacantis sedis iurisdictionem, nō apparet in hoc à Tridentino Concilio fuisse limitatam, & ideo ea vti permissum esse censetur, ita tenet Simō Maiolus de irregulari. lib. 4. c. 5. num. 5.

Non tamen poterit Episcopi superior, nepe Archiepiscopus iure Metropolitano, subditis suffraganeorum suorū, vt prima inueniuntur tonsura, vel ad ordines promoueantur, dimissorias literas tribuere, ita tenet Perusi. & est communis sententia scribentium in dict. c. nullus, de temp. ordi. in. 6. At Summus Ecclesię Præful Christianis omnibus eas potest indulgere. c. 1. de tempo. ord. quia est generalis Episcopus totius mundi. c. fraternitatem. 81. dist. c. cuncta per mūdum. 9. q. 3.

Postquam vero dimissorię literę ab Episcopo fuerint concessę minime spirant concedētis morte. Ita singulariter tenet. Cardi. in Clemen. fin. quæst. 5. de elect. & suffragatur casus notabilis in

extrauag. inter cunctas. §. duos de priuileg. & hanc opinionem sequi videtur Petrus Rebuff. in pract. benefi. de formula dimissariarum. num. 40. & eam fatetur communem insignis Mart. Nauarr. in. c. placuit. num. 35. & num. 161. de poenit. distin. 6. Pari ratione idem videtur asseuerandū in dimissorijs literis, à capitulo concessis sede vacante, in casibus sup. expressis, & à Sacro Collegio permissis, & hoc docet expresse Ioan. Imo. in cap. 2. in fine sede vacante. Nam concessa à capitulo, effectum fortiuntur finita capituli potestate. capit. his quę de maiori. & obi. capit. vñ cō tit. lib. 6. Anchar. in cap. 1. in fin. ne sede vacan. Federi. de cen. consi. 16. Quibus plurimum cōducit, quia licet mādātum de alī quid faciendo, morte mandantis spiret: non tamen gratia, text. in cap. si cui. de præben. in. 6. & in cap. si super gratia, de offic. de lega. eo. lib. vnde dixit gloss. celeberrima in. c. cū ex eo, de elect. lib. 6. in verbo, septenniū, quod dispensatio parcho ab Episcopo concessa, de non residendo, vt literis vacare possit, nō solū morte eius nō finiri, sed & quod plus est, nec ab eo possit, reuocari, quam dicit esse Sing. Roman. sing. 517. His etiam consonū est, quod facultas cuiuspiam concessa de celebrando in domo sua, morte concedentis nō extinguitur. Ita Rota in antiquis decis. 580. incip. Camerarius. Nec ab hoc alienum est, quod pulchre scribit Inno. in cap. quod translatio nem, de offic. de lega. nepe indulgentias à Legato concessas, eius legatione finita durare, cuius

opinionem communem esse testatur Nauarr. in d. c. placuit. d. num. 164. quo loco ipse iure cōsonum esse censet facultatē eligendi confessarium minime cōcedentis morte finiri.

Tribus tamen casibus singularibus potest qui ab alieno Episcopo absque literis dimissorijs ordinibus insigniri. Primus est, si Episcopus proprius fuerit suspensus, eo quod alienos ordinari, tunc alienos suos ordinare poterit, text. not. in cap. 2. de temporibus ordin. libro sexto. Sed ordinati probare tenentur Episcopi suspensionem, per Metropolitanam declarationē, alioquin non crederetur ordinario: vt optimè scribit Petrus Rebuff. vbi supra, num. 19.

Eleganter interpretatur textus in c. Lugdunensis. 9. q. 2.

Secundus, quando Episcopus sibi non subdito ordines cōfert, cum spe ratihabitionis proprii Episcopi, quæ postea sequuta est tunc sane nullæ dimissoriae litteræ necessariae sunt, & absque pœne metu id fieri potest, text. not. in cap. Lugdunensis. 9. quæst. 2. Sic tenent Raymund. qui fuit opinionis huius antesignanus in summ. tit. de form. consecra. versic. In summa. Nota quod ordinati. & sentit glos. in cap. nullus alterius, in fine. glos. mag. 9. quæst. 2. Sequitur Maiolus de irregularitate. lib. 4. cap. 2. numer. 7. & à sensu contrario probari opinio hæc videtur in Concilio Tridentino, sessio. 14. capit. 3. de reforma. Contrarium tamen inquit glos. in cap. eos, de tempor. ord. in. 6. & opinionem istam sequitur Rebuff. vbi paulò ante allegauit. num. 11. Paris. consil. 136. colum. 1. volum. 4. sum. confess.

tit. de ætate ord. quæst. 38. Quæ opinio ea ratione fulcitur, quia proprius Episcopus eam ordinū collationem, ratam habere non potest, cum suo nomine celebrata non sit, vt in reg. ratum, de regul. iur. lib. 6. capit. cum quis. de senten. excom. lib. 6. Et cum talis ordinatio sacris canonum decretis irrita sit, rata haberi minime potest. l. quod ab initio. ff. de reg. iur. quæ sententia mihi verior videtur contraria, namque ansam præstaret Episcopis, vt hoc quæsito colore alienos ad ordines promouerent, inde innumerabilia damna orirentur. Fateor tamen quod plurimū refragantur, text. in dicto capite. Lugdunensis, de cuius intellectu nimis inter Doctores cōtrouersum, & ea ratione patitur diuersos intellectus. Primò, quod illius text. decisio iuribus nouioribus sit antiquata, vt sentire videtur Archid. ibi. ad finē vers. Sed contra, qui allegat plura iura contrarium disponentia, quorum pleraque emanarunt, post illius sanctionem. Secundò, interpretari, potest, vt tantum procedat, in collatione primæ tonsuræ, seu minorum ordinum, nõ vero in sacris maioribus ordinibus: quem intellectum scribit Quinti. Mando. vir sanè doctissimus in regul. Cancel. regul. 24. quæst. 4. num. 12. Tertio, potest asseuerari, quod idè admiffa fuit ratificatio, quia ille ordinatus notus erat, prout ibi ponderat Archid. num. 3. erat quidem saltim secundum antiqua iura, maxima differētia inter ordinatum cognitum, vel incognitum. Quarto, ex eo quidè procedere,

text.

text. ille videtur, quod ordinatio facta fuit idoneo, & habili, & non in contemptū proprii Episcopi, sed quia crediderit ei placere, nõ vero liceret alias, ita sentit glos. ibi. & glo. mag. in capit. nullus alterius, ead. causa, & q. & in cap. Episcopus, in dioecesi. 7. quæst. 1. sequitur Mando. d. q. 4. sed mihi primus intellectus magis arridet. Nec quinto displicet intellectus assignatus à Petro Rebuff. in pract. benefi. 1. parte. de formula dimissoriarum litterarum. num. 14. qui asseuerat eos. text. non probari, quod per ratihabitionem Episcopi confirmetur ordinatio, sed Episcopus relaxat iniuriam, sibi ab ordinato illatam, ibi, miserationis intuitu in suo quoque honore recipias.

Tertius casus est, quando quis triennio commoratus fuerit cū aliquo Episcopo, tunc ab eo potest ordinibus insigniri, si statim cū ordinibus, illi beneficium Ecclesiasticum conferat, ita diffinitum est in Concilio Tridentino, sessio. 23. capit. 9. de reform. quod tantum locum obtinet, vt ex eius verbis deducitur in illis familiaribus, qui cum Episcopo commorantur, & præsentibus suis obsequijs assistant, alioqui, si absentes fuerint in regione remota etiam si illorum sumptibus uiuant, sine dimissorijs literis ordinari nõ possunt, nam Episcopus hoc casu minime potuit, illius mores nosse, quãdo quidem hoc triennium ad hoc præfixum est. Et conducit etiam eiusdem Concilij Tridentini decretum, sessio. 14. c. 2. de reform. ibi. *Etiã prætextu familiaritatis continua commẽ*

salitatis sua. Et cum potestas hæc limitata sit, non debet excedere limites. l. diligenter. ff. mand. tradunt latissimè Moderni in cap. cum ordinem, & in cap. si quando, de rescrip. Quæ qualitas necessario probanda erit not. Lap. alleg. 59. Bellamera decis. 747. Nec verbis narratiuis Episcopi hoc asseuerantis fides adhibenda est, vt multis adductis probat doctissimus Petrus Paul. Paris. consil. 137. numero. 31. volum. 4. Non tamen poterit huiusmodi Episcopus in interstitijs temporum, vt illis non seruatis familiaris suus ordinetur, quia cum facultas ordinandi non subditum familiaritatis ratione à sacro Concilio concessa odiosa sit diuersa est, & plurimum differat à potestate dispensandi ad illam nõ debet extendi, ita nouissime cōsultat Martin. Nauarr. cap. 11. si. 16. num. 2. tit. de temp. ordi. Episcopi tamen titulares familiares suos nullo modo ordinibus cōsecrare possunt, nec primam tonsuram conferre, absque sui proprii prælati expresso consensu, vel literis dimissorijs: contra facientes ab exercitio Pontificalium per annu, taliter vero promoti ab executione ordinum sic susceptorum, donec suo prælatu visum fuerit ipso iure suspensi sunt, vt in dicto Concilij decreto.

Ordinis executio. Adde quod de iure antiquo ad Sacros ordines literis dimissorijs promoti ab alieno Episcopo suspensi sunt ab ordinum executione quo ad se tamen, non quo ad alios: & ideo si in susceptis ordinibus ministrauerint, nullam irregularitatis

tatis labē contrahebant, ita glos. Domi. & Doctores in capit. eos, de tempo. ordin. lib. 6. Ioan. Andr. in capit. quod translatus eo. tit. in volumine. Et ea ratione in dispensatione obtinenda contra cta suspensionis sat erat, quod ex primeretur quod non obstante tali suspensione possent vti clericali caractere, & in susceptis ministrare, ita Angel. in sum. in verbo, irregularis. §. 32. Sed hodie aliter statutum est, vt infra latius describimus.

Et non solum minores, vel alij Sacri ordines ministrari nō possunt ab Episcopo alieno, absque dicta suspensionis poena, sed si prima tantum conferatur tonsura, talis ordinatio nulla est: quia Episcopus Sacrorum Canonum statuta violat, quia nititur huiusmodi initiatum, ab aliena plebe vsurpare. cap. primatus. 71. dist. & ibi not. Card. à Turrecrema. text. not. in dict. cap. eos, de tempo. ordi. in. 6. & ibi not. glo. in verbo, ordinare, & Doctores ibi communiter sequuntur, text. in cap. fin. & ibi glos. fin. co. tit. & libro. Et ea ratione, gaudere non potest, qui tonsura sic initiatus est, priuilegio clericali prout se ita vidisse iudicatū, testatur Bartho. Cassa. in consuetu. Burg. Rubr. Des iustices. §. glos. *Son creux.* in fine. Quod sequitur Petrus Rebuff. in tract. nominati. quæstio. 14. numer. 42. & hoc verius cenfeo, licet contrarium tenuerit Guid. Pap. decis. 449. incip. laicus.

Ex quo manifeste sequitur, quod sic promotus non poterit Ecclesiastica obtinere beneficia, sicut si tonsura non esset initia-

tus cap. fin. de clerico excomuni. ministran. paria namq; sunt nullam obtinere tonsuram, & habere inutilem, quoties vitiose cautum est, pro non cauto haberi debet. l. quoties. ff. qui satisf. cogā. Et ideo impetrans à Summo Romano Præsidente aliquod beneficium, si non exprimit se ab alieno Episcopo fuisse promotum, illius impetratio subreptitia est iudicanda: quia si Pontifex cōpertum habuisset, tonsuram nullam esse, ei non contulisset: vel saltem non ita de leui. capit. postulasti in fine, de rescript. tradit Oldrald. consil. 215. column. penultim. Nam cum iste quo ad se suspensus sit: priuatus est omnī actu spiritali, tendente ad suū commodum: vt scribit Anton. in dict. cap. fin. & ob eam causam redditur inhabilis ad obtinenda beneficia capit. cum bonē, de etate, & qualit. Ita singulariter multis adductis rationibus, & fundamentis consuluit Ioann. Cepha. consil. 682. per totum, vol. 3. quē vide.

Et ea ratione optimum erit consilium, vt is à Pontifice Summo literas impetret (*quas perinde valere vocant*) vt impetrantis ordinatio perinde valeat, si à proprio Episcopo collata fuisset, & sufficeret sola signatura, & tunc nihil ei opponi poterit, quod fieri poterit, antequam beneficium acceptet: postea vero in præiudicium alterius non valeret. Ita scribit Petrus Rebuff. in tractat. nominationum, quæst. 14. numer. 42.

Extrauagāns Pij secundi. De qua extrauaganti cōstitutione, vltra Doctores hoc capite ab authore allega-

Extrauagans cōstitutio Pij 11. Ponti. Max. quæ incipit. Cū ad sacrorum ord. laicissime interpretatur.

allegatos meminerūt Petrus Rebuff. qui ad literam eam refert in pract. benefic. in titulo, de clericis ad sacros ordines male promot. gloss. 4. Didac. Couarru. in Clemen. si furiosus. 1. parte. relecti. §. 1. numero. 4. de homi. Domin. Soto in quarta distinction. 25. quæst. 1. art. 3. Gregor. Lopez in. l. 28. tit. 6. part. 1. in verbo, *El beneficio*, Mart. Nauarr. in. c. accepta. oppositione. 8. num. 34. de resti. spoli. & in manua. confess. c. 25. num. 70. Quæ hodie confirmata est nouissima Pij. V. Pontificis Maximi cōstitutione, vt habetur inter suas Apostolicas sanctiones (quas motus proprios appellamus) sanctione inquam. 22. fol. 14. Circa quam constitutionem, aliqua sunt consideratione dignissima, & vsu frequentia à candidis lectoribus notanda.

Primò, quod eius dispositio minime eum comprehendit, quoad forum enim conscientia, qui bona fide, & probabili ductus ignorantia (puta ætatis) ordinibus fuit insignitus. Ita optime scribit Mart. Nauar. in. d. c. accepta. opposi. 8. num. 32. Quia illa Pontificia cōstitutio his verbis vtitur. *Presumpsit, &c.* Quæ dolum significant, ex Cardin. sententia in Clement. 1. q. 38. de priuileg. Idem sequitur ipse Nauar. in manua. confessor. c. 27. n. 155. & secū dum istam opinionem ipse consuluit consi. 50. tit. de temp. ord. fol. 642.

Secundò, quod is qui temerarie suspensionem illam cōtraxit, postea vero peccato iam per penitentiam purgato, bona & candida fide, existimans sibi licere celebrauit, irregularis nō est. Ita

Nauarr. in dicto cap. accepta. numer. 34. hoc ipsum intelligens, quoad forum interius, & exterius modo probabilis ignorantia interuenerit. Idem Nauarrus in dict. capit. 27. quod ipse probat ex his, quæ in simili voluit gloss. in capit. solent. de senten. excommuni. in. 6. in gloss. pen. Quæ probat frequenter bonam fidem ab irregularitate excusare quam gloss. Doctores ibi communiter amplectuntur, & eam nonnullis rationibus confirmat Nauarr. in. c. cum contingat remedio. 3. de rescrip. folio. 261. vers. si. Secunda decisio. Pro quo etiam iterum sunt ponderanda verba dictæ constitutionis. *Presumpsit, &c.* Quæ, vt dixi, dolum significant, vt tenet gloss. in signis in extrauagā. iniuncti: de elec. in verbo, presumat. ita etiā dictam extrauagantem interpretatur. D. Couar. in. d. §. 1. num. 4.

Tertio, erit egregia illa constitutio interpretanda, quādo quis Sacris ordinibus fuerit insignitus, secus si ad minores tantum ordines fuerit promotus, tunc quidem penam illam suspensionis ipso iure minime incurrit. Ita scribit Nauarr. in manua. cōfesso. capit. 25. numero. 70. Idem Nauarrus consilio. 31. numer. 2. titulo de tempor. ordin. & vltra cum idem scribit Petrus Rebuff. in benefic. pract. tit. de clericis, ad sacros ordines male promot. glo. 3. n. 1. Quod ex d. extraua. manifestissime deducitur quæ tantum loquitur de Sacris ordinibus, & nō de alijs, & vnum exprimit, alterum negare videtur. c. nonne de presun. l. cū prætor. ff. de iudi. & si voluisset intellige-

telligere de omnibus ordinibus dixisset cap. ad audientiam, de decim. Maximè quia decretum illud odiosum, & pœnale est, & ea ratione restringendum, reg. odia. de irregul. iur. in. 6. c. ualijs. Nec refragatur text. in cap. 1. de temp. ordin. lib. 6. Si quidem in suo casu intelligitur, vt ibi Doctores not. & ita tenendum est, licet contrarium tenuerit Syluester. in summa, in verbo, irregularitas. quæst. 9. Peccauit tamen mortifere is qui male ordinatus fuit, nec absque peccato potest prædictis minoribus ordinibus, vt donec quâdo ordinatio fuit ab alieno Episcopo facta à proprio ratificetur, vt scribit Nauarr. d. consi. 31.

Quartò, nec illud est præmittendum, quod suspensio illa quæ inducitur ex collatione Sacrorum ordinum si fuerit continerit ab alieno Episcopo, vel extra tempora ordinarij proprij arbitrio relicta est: ipse quidem eam tollere potest, cum expedire iudicauerit. Ita sancitum est in Concilio Tridentino, sessione. 23. cap. 8. de reforma. Ex quo etiam colliges, suspensionē hanc ipso iure impositā esse, cum per verba præsentis temporis infligatur gloss. not. in. l. si quis maior in verbo, infamia, iuncto text. ibi in verbo, notatur. C. de transact. vbi Bar. Bald. Salicet. & Paulus de Castro, & alij recentiores notant gloss. in. l. si quis in tantā in gloss. magna, versiculo. Quarto quæro. C. vnde vi. vbi Bar. & Angel. colum. final. & in. l. sicut in verbo, minime. C. de testamē. mili. & in. l. §. afficerentur. C. ne liceat poten. Anton. in capitulo

accedentibus colum. penult. C. de priuileg. Dom. in capitulo. 1. in fine, de iniur. lib. 6. Abbas in capitulo ceterum. colum. 1. de rescrip. Deci. in authen. Cassa. colum. 1. C. de Sacro. Eccles. quâfate tur communem, & receptam sententiam And. Tiraquel. in repet. l. si vnquam, in verbo, reuertatur num. 21. C. de reuocan. dona. cui suffragatur text. in capit. excommunicamus de hæret. & tradit etiam Feli. in cap. Rodolphus. n. 28. & 30. de rescrip. & sentit. glo. in regula, in pœnis, de regul. iur. libro. 6. quam esse communem testatur Nauarr. in manu. ca. 27. num. 249.

Quintò, non incongrue controuerti potest, an is iudicandus sit irregularis qui contracta iam suspensione, de qua in dicta cōstitutione, si in codē ordinis ministerio, in quo eam contraxit simul cum Episcopo (prout est de more) celebret: & verius esse prima facie ex eo videtur, eum ab irregularitate esse immunē. Tum quia actus ille non est diuersus, nec distinctus, ab ipsis Sacris ordinibus, & ex vno eodemque actu non debet suspensionē & irregularitatē incurrere. Tū quia ille non tam celebrat, quā cōcelebrat cū Episcopo, nec Ecclesia ministeriū hoc Sacrosanctū ordinati, missam cōsuevit iudicare: sed eam quā ipse solus debita solēnitare celebrat. Tū con ducit, nam si iste postquā fuerit presbyteratus ordine consecratus, inde recederet, absque eo quātūc cōcelebraret, nō vulgare scādalum generaretur, & maximā notam contraheret, & ea ad hoc sub irregularitatis pœna cōpelle

lere,

lere nimis durum ne dicam inhu manum foret, & idè censendū est legem cum tanta sui honoris iactura noluisse obligare. Tum hoc corroborat, quia extrauagans illa noua est decisio, & pœnalis, vt supra dictum est, merito igitur restringenda. Tum ne gra uissimorum virorū testimonio, & autoritate careamus, ita Pōtificiam illam sanctionem interpretatur Fr. Bartholomeus à Medina, in summa. §. septimo. fo. 49 non tamen superioribus nostris rationibus innixus, sed vna vel altera ratione, frigide tacta.

Sed verius contrariū ex eo cēseo, quia cum is simul cum Episcopo concelebrat, atque idè actum exsequatur certo conueniētem ordini, id est, Eucharistiæ cōsecrationi non est ab irregularitatis labe immunis, sicuti notat S. Thom. in. 4. distinct. 13. quæst. 1. art. 2. & in. 3. par. q. 82. art. 2. D. Couarr. in. c. Alma mater. 2. par. §. 3. num. fi. de sent. excom. lib. 6. cui doctrinæ non vulgariter suffragatur, quia is qui furtim sine licentia Episcopi, vel approbatione examinatoris suscipit ordinem si prollata erat excommunicatio cōtrahoc faciētes, prout de more fit irregularitatis labe afficitur glo. celebris in. o. fin. de eo qui fur. ordi. susce. Abb. num. 4. Car. num. 1. in. c. 1. coti. Nauarr. consi. 61. tit. de Simo. vno quidē, & eodem actu contrahitur suspensio, & irregularitas, sicut ex vno contractu nascitur obligatio, & actio. l. licet. §. ea obligatio. ff. de procurat. not. §. 1. insti. de action. & opinionem istam in proposita quæst. tenuerunt viri grauissimi, cum de disputatio

ne hac inter nos sermo esset, nēpe religiosissimus, pariterq; doctissimus Magister Deça, Sacrae Theologiæ possessor insignis, & sanctissime Societatis Iesu decus, & ornamentum necnon pater Gabriel Vazquez ipsius Societatis Sodalis Sanctimonia, & literis præclarus, & pro ætate nēmini secundus, qui nunc Romæ Sacratissimam Theologiam magno cum nomine publice docet.

Sextò prædictæ constitutioni adaptari potest: alia interpretatio, vtrum irregularitas quæ ibi iniungitur deleri possit à sacerdote, qui autoritate literarum Apostolicarum facultatē habet absoluendi, à qualicunq; cēsurā, & iuris esse certissimi existimo ei prohibitum esse, quod ex eo ostenditur, quia irregularitas nō est censura, neque eius dispensatio necessaria est ad peccatorū absolutionem, & facultas illa absoluendi à cēsuris, & pœnis, quæ imponi cōsuevit in Apostolicis Bullis, & Iubileis: solum quidem comprehendere videtur illas cēsuras, & pœnas quæ peccatorum absolutionem impediunt, quia in illum finem datur, vt ex Bullarū manifestissimis verbis apparet. Nunquam sane potestas absoluendi à peccatis extendi debet, ad irregularitatis dispensationem. Ita scribit Dom. & Ale. per illum text. in capit. miror. 50 distinct. Martin. Nauarr. in manual. confessor capitulo. 27. numero. 194. & latius numero. 250. vbi fatetur ita in Romana curia feruari: & hoc tenendū est, licet cōtrariam opinionem tenuerit Domi. Soto de iust. & iure, libro 3. quæst. 1. articulo quarto, & in

H 3

4. sen-

Magister
Deça, &
P. Gabriel
Vazquez
Societatis
Iesu

4. sentent. dist. 22. q. 3. art. 1. Quæ sequitur Anto. Cordoua, in suis quaestionibus. quaest. 144.

Septimò, illud est animaduertendum, quod stante hodie Sacrosancto Conc. Trid. sess. irregularitatem contractam in casibus dictæ constitutionis, si occulta sit ab Episcopo obtenta dispensatione modo ad forum exterius deducta non sit, deleri potest, ita fancitum est in sess. 24. c. 6. de reform.

Octauò, nec illud præmittam, quod si in actionibus forensibus & publicis Ecclesiasticis Tribunalibus obijciatur aduersus eum, qui Sacris fuit ordinibus insignitus, crimen aliquod ex eis quæ dicta extrauaganti constitutione continentur per temporis antiquitatem, vel per integritatem ordinantis, vel ordinati omnia rectè, & legitime facta esse præsumuntur, & onus probandi contrarium transit in opponentem: ita Inno. & Host. in cap. innotuit de eo qui furti. ordi. suscep. vbi Anton. col. 3. Petrus Fol. in practica crimi. cano. 2. part. cap. 7. num. 10.

F *Cogatur continere.* Vide Calderi. consi. vni. incip. quidam presbyter. tit. qui clerici, vel vouen. Domi. Soto in 4. sent. dist. 25. q. 1. art. 2. Petrum Rebuff. in pract. benef. tit. de clericis, ad Sacros ordin. malè prom. glos. 2. numero. 10.

Ac simoniaco.

CAPVT. XXVII.

I *Ordinatus à simoniaco, non recipit ordinis executionem.*

Recipiēs ordines ab eo qui sit simoniacus, non recipit executionem, & cū ordinator non habeat, nec etiam si ignoranter, nisi si dispēsetur est eo, ita dicit glos. in capitulo. Per tuas, lo secundo de simo. in glos. fin. in fine. Et notat Hostien. in summa, de temp. ord. §. A quo, versiculo. Quid si Episcopum. Et tenent etiam Angelus, & Syluest. in suis summis in verbo, irregularitas, in versiculo. Septimo quaeritur. Tu vero vide notabilem distinctionem, quam facit Præpo. in cap. statui-mus. lo. 1. in fin. 1. quaest. 1. vbi secundum eum multum refert, an quis ordinetur à simoniaco tolerato, quia tunc non est quod imputetur illi, licet sciat eum simoniacum, debet Sacramenta ab eo recipere, nisi esset notorium, vel testibus hoc posset probari. An à simoniaco præciso, quia si ignoranter, ex pietate Ecclesiæ habetur rata. Si scienter, & spontaneè, irrita est eius ordinatio. Si coacte, reus erit usurpatæ dignitatis: si intra mensem cum poterit, ad Ecclesiam non redierit. Et vide Hostien. in dicto. §. A quo tenentem, quod si credo, vel scio Episcopum simoniacum, non in suo ordine, sed in collatione ordinis, seu beneficiorum, si possum obtinere quod ab alio ordinet, hoc deo facere, alioquin quā diu toleratur ab Ecclesia, & est occultus, secure recipio, si compellat me, non obstante conscientia repugnante.

Exsecutionem. Non tamen vtiliter, quod si Episcopus non sit

fit publicus symoniacus, si aliquis in scio illo qui Sacris ordinibus est iniciandus, vel scienter, & contradicente aliquid illi dedit, vel promissit, non solum is qui ordinatur, recipit ordinis characterem, sed eius executionem. Ita tenet Bella. quem refert, & sequitur Cardin. Alexander in capitulo si quis. 1. quaest. 1. & in capitulo statui-mus, ibi, quidquid reclamet. glo. in dicto. capitulo si quis. Imò nec soluendo postea illud, quod se in scio promissum est, suspensionem aut excommunicationem incurrit. Ita Sylu. in summa, in verbo, Symonia, quaest. 8. §. 5. quæ sequitur vir perpetua memoria indignus Mart. Nauarr. in manu. confess. cap. 25 num. 68.

Declaratur Conc. Trid. sess. 21. c. 1. de reformati. vbi prohibitum est aliquid pro collatione quoruncunque ordinum recipi, nec etiam pro prima tonsura vel literis dimissorijs aut testimonialibus, nec pro sigillo etiam si sponte detur, recipi potest ab Episcopis, vel ab alijs ordinum collatoribus, vel eorum ministris: qui vero sanctionem illam violauerint, tam dantes quā accipientes, vltra diuinam ultionem poenas à iure impositas incurrunt. Notari vero in illis tantum locis in quibus laudabilis consuetudo non viget, nihil accipiendi: pro singulis tantum literis dimissorijs, aut testimonialibus, decimam tantum vnius aurei partem accipere possunt, hac lege, vt nullum salarium pro suo munere exercendo, sit constitutum: tunc operam suam gratis præstare tenentur, quod si aliter fecerint supra dictas iuris poenas, ipso iure incurrunt.

Et vide hodie egregiam decisionem Sacrosancti Concil. Trid. sess. 21. c. 1. de reformati. vbi prohibitum est aliquid pro collatione quoruncunque ordinum recipi, nec etiam pro prima tonsura vel literis dimissorijs aut testimonialibus, nec pro sigillo etiam si sponte detur, recipi potest ab Episcopis, vel ab alijs ordinum collatoribus, vel eorum ministris: qui vero sanctionem illam violauerint, tam dantes quā accipientes, vltra diuinam ultionem poenas à iure impositas incurrunt. Notari vero in illis tantum locis in quibus laudabilis consuetudo non viget, nihil accipiendi: pro singulis tantum literis dimissorijs, aut testimonialibus, decimam tantum vnius aurei partem accipere possunt, hac lege, vt nullum salarium pro suo munere exercendo, sit constitutum: tunc operam suam gratis præstare tenentur, quod si aliter fecerint supra dictas iuris poenas, ipso iure incurrunt.

tur, quod si aliter fecerint supra dictas iuris poenas, ipso iure incurrunt.

Poterit tamen notarius siue Tabellio post instrumenta confecta, & post ordinum collationem ab ordinato, nulla promissione præcedente sponte oblata recipere: quia talis oblatio ex ambietis petitione non processit, cap. sicut Episcoporum. 1. q. 2. & vbi causa non adest, vitium non imputatur. cap. Neophitus. 61. dist. nam vbi cessat causa prohibitionis cessat prohibitio. l. i. C. si rector prouin. tex. in cap. non debet. de consan. & affini. Ita nouissime tenet Balta. Altamir. in tracta. de visitatione, in verbis, concilij qualitercunque, numero. 26.

Idem iure sancitum est in medico, qui publicum stipendium constitutum habet, ne quid ab egrotis recipiat, potest ab eis, post sanitatem restitutam sponte oblata recipere, vt singulariter scribit Ripa in tract. de pest. par. vlt. de remedijs, ad curandam pestem §. medicorum, num. 114.

Iudex vero, an post sententiam possit aliquid à litigatoribus recipere. Vide Petrum de Anchar. consilio. 271. numero. 4. vbi in facti contingentia interrogatus consuluit, non vitari ex hoc eius iudicium, nec crimen repetendarum contraxisse, sequitur Gem. in cap. statutum. §. in super de rescrip. li. 6. Felinus in cap. tua nos. in fin. versic. limita. de Symoni.

(?)

(?)

Excom-

Excōmunicato.

CAPVT. XXVIII.

- 1 *Excommunicati vera conferunt Sacramenta.*
- 2 *Ordinatus ab excommunicato recipit characterem ordinis, non vero executionem.*
- 3 *Cum ordinato ignoranter ab excommunicato, dispēsat Episcopus: si vero sciēter, solus Papa.*

EXcōmunicati vera cōferunt Sacramēta, a dūmodo in forma Ecclesiæ gerāt quod agunt notat Host.in summa, de tēp. ordinamentis. §. A quo, versiculo. Hæc igitur, & ordinationes factæ ab eis, si in forma Ecclesiæ fiant, ratæ sunt quo ad characterē irritæ vero, quo ad executionē, secundū eum. Et vide eundē, in summa de ordinamentis, ab Episcopo, qui renū. §. fin. vbi notat, quod si sciēter quis recipit ordines ab Episcopo excommunicato, indignus est dispensatione. Vide glosam in capitulo finali, de ordinamentis, ab Episcopo, qui renunc. Episc. Si ignoranter potest cū eo per propriū Episcopū dispēsari quo ad executionē quā in eum non transtulit Episcopus excommunicatus. Et vide Ang. in sua summa, in verbo, irregularitas, vers. 30. incipi. Septimo queritur, & Sylu. in sua summa, in eodem verbo, in. §. Septimo queritur, vbi tenent, quod ordinatus ab excōmunicato incurrit irregularitatē, & quod si fuerit ordinatus ignoranter, dis-

pensat Episcopus b tam in susceptis, quam in suscipiendis. Si vero sciēter, solus Papa: & idem dicit de ordinatis à schismaticis. Aduerte tamē, quod si proprius Episcopus fuit ordinator, tunc videtur, quod etiā cum ignorante nō possit ipse dispensare, quia dispensaret super defectu proprio, & ideo etiam tunc videtur esse recurrendum ad Papam, vel ad Metropolitanum.

Sacramenta. Vide Fr. Domi. Soto in. 4. sent. distin. 25. q. 1. art. 1. Simo. Maiol. de irregul. libr. 4. cap. 25.

Executionem. Adde tex. in cap. præter hoc. §. verum. 32. dist. & in cap. 1. & 2. de schimat. & in c. cum illorum, de sentē. excom. & in cap. 1. & vlt. de eo qui furti. ord. rece. & in c. 1. & 2. de ordi. ab Episcop. qui renun. Episc. quam esse communem sententiam fatetur D. Couar. in. cap. Alma mater. 1. part. relecti. §. 6. num. 6. de sentent. excom. lib. 6.

Dispensat Episcopus. Vide Host. in sum. tit. de ordina. ab Episcop. qui renun. Episc. in fine. Doctores in c. 1. de schisma præsertim Henri. & in dict. c. cum illorum. Vbi Doctores commu. tradiderunt, qui eos excipiunt, qui post ordinem ita susceptum, religionem profitentur: his sane, etiam sciēter ordinationi, & ordinū susceptioni operam dantibus, à proprijs Prælati dispensatio potest indulgeri. Idemq; est, si post religionis ingressum id contingat. Quauis Innocen. in dicto capitulo primo, de schisma scribit, collationem ordinum factā ab excommunicato, vel excom-

b

A

B

C

Et à collatione ordinum suspenso.

CAPVT. XXX.

- 1 *Ordinatus à suspenso nō recipit executionem ordinis, licet vere Sacramentum conferatur, Ecclesiæ forma seruata.*

Ordinatus à suspenso nō recipit executionē ordinis, a licet verè ille det ordines, si seruat formam Ecclesiæ, ita voluit Host. in sum. de tēp. ord. in. d. §.

A quo in. d. vers. Hæc igitur. & Inno. in c. fraternitatis nu. 4. de hæret. & Angel. in sua summa. in verbo, irregularit. in. §. 30. inci. Septimo queritur, quod transcripsit Syluest. in sua summa, in eod. verbo in. §. 7. queritur.

Exsecutionē ordinis. Vide quæ in præcedentibus tribus capitibus dicta sunt. Et latissimè Domin. Soto in. 4. sententiarum. distin. 25. q. 1. artic. 1. Maiolum de irregula. lib. 4. cap. 24.

Et qui Episcopatui renūtiauerat.

CAPVT. XXXI.

- 1 *Ordinatus ab Episcopo, qui loco simul, & dignitati renūtiauit, nō recipit ordinis executionē.*
- 2 *Cum quo tamen Episcopus poterit dispensare nisi crasa, & supina præceperit ignorantia, quia hoc*

municato, probabili ignorantia excommunicationis, ita firmam esse, vt absq; vlla dispensatione, eius sit executio permessa, quæ opinio cōmuni Doctorū suffragio reprobata est, vt dixi supra.

Hæretico.

CAPVT. XXIX.

- 1 *Ordinatus ab hæretico Episcopo Ecclesiæ forma seruata, characterem ordinis recipit, nō vero executionem.*

I

Ordinatus ab Episcopo hæretico, forma Ecclesiæ seruata, licet recipiat ordinis characterē, nō tamen executionē, neq; Sacramenti gratiā recipit. Vnde tales non sunt ordinandi de nouo, sed habita dispensatione possunt in ordinibus ministrare nisi quis ignoranter ordinetur. Si vero forma Ecclesiæ non seruatur, neq; ipsum characterē recipit. Probantur ista ex text. & glo. quæ ibi notat Præpo. in ca. Qui perfectionē. 1. quæst. 1. Et vide Hostien. in. §. A quo, supra al. legato, in. c. proxim. ex quo etiā idē poteris colligere. Et vide Inno. in. c. 1. de schimat. & in cap. fraternitatis, de hæret. n. 2. & 4.

A

Characterē. Vide sing. Hosti. in summa tit. de schismaticis. §. quidiuris. nu. 4. Dom. Soto in. 4. sentēt. distinction. 25. q. 1. art. 1. Maiolum de irregulari. lib. 4. cap. 22. per totum.

hoc casu Papa solus dispensat.
 3 *Ignorantia probabilis quæ sit, ut Episcopus in hac suspensione possit dispensare.*

Vicipiens sciēter Sacros ordines ab eo, qui loco simul, & dignitati Episcopali renūtiavit, executione officij non habet, ut in cap. i. de ordi. ab Episcopo, qui renuntia. Episcop. Quando vero non sciēter id fecerit, discretus Pontifex poterit dispensare, nisi crasa, & supina fuerit ignorantia, ut ibi: quia tunc si talis ignorantia præcesserit, vel sciētia, solus Papa dispensat, secūdū Abba. ibi. Si vero ignorantia est probabilis, inferior potest dispensare, secundum eum. Est autem probabilis ignorantia in ordinato, quando Episcopus renuntiauit incuria, & veniens dixit, quod non renuntiauit dignitati vel omnino tacuit renuntiationem, ut not. Hosti. in summa de ordin. ab Episcop. qui renunt. in §. i. versicul. Quid si à tali, per quem etiam vide, quid iudicabitur in dubio, quando simpliciter renuntiauit, de quo etiam per Abb. in dict. cap. i. prope fin. qui referendo Philipp. & Hosti. concludit, quod tunc in dubio præsumitur renuntiasse loco tantū, & non dignitati. Et vide Angel. & Syluest. in suis summis, in verbo, irregularitas in versic. Octavo quæritur.

A *Non habet.* Vide Hostien. in summ. titul. de schismat. §. quid iuris num. 4. & Regiam. l. 22. tit. 6. part. 1.

Interdictequē tēpore ad ordines sunt promoti.

CAPVT. XXXII. QVOD nouè editum est.

- 1 *Sacramentum ordinis interdicti tempore ministrare potest.*
- 2 *Episcopus conferens ordines tēpore interdicti, præsertim maiores irregularis efficitur.*
- 3 *Quid si minores ordines cōferat*
- 4 *Diaconi, & Subdiaconi assistētes ordinum celebrationi dicto tempore, an irregularitatē contrahant.*
- 5 *Episcopus qui interdictū decreuit, si non seruat, sed eo ordines conferet, irregularis efficitur.*
- 6 *Qui ad sacerdotium promouetur tempore interdicti irregularitatis labe afficitur.*

A sacramentū sanè ordinis nullo modo interdicti tempore ministrari permittitur: quod tenuerūt Inno. & Doctores in. c. non est, de spōsali. Anchar. in cap. Alma mater. col. antepen. de sent. excō. lib. 6. Calderi. de Eccles. interdi. fol. 12. colum. 3. & tenuerunt ex Theologis Floren. in 3. part. tit. 26. c. 4. Palud. in. 4. sent. dist. 18. q. 8. art. 2. cōcl. 6. Syluest. in ver. interdictum. 5. q. 7. quam opinionem communem esse fatetur D. Couar. in dict. capit. Alma mater. 2. part. relecti. §. 2. num. 4. eā que sequitur latissimè Mart. Nauar. in manuali confess. cap. 27. num. 17. Quæ communis sentētia

tia procedit, etiā si imminet necessitas ordinandi Presbyteros, Diaconos, aut Subdiaconos, aliosve Ecclesiasticos ministros: ut scribit Syluest. in loco præcitato contra Abb. in dict. cap. nō est vobis, col. fin.

2 Ex qua iuris prohibitione procedit, Episcopum interdicti tempore ordines conferentem, saltem maiores & sacros irregularem esse. Tum quia celebrat missarum solennia, ut cap. sequenti post authorē diseruimus. Tum quia actum exercet, ordini Ecclesiastico competentem tempore prohibito, ut in eodem capi. trademus, cum ad Episcopalem ordinem ministerium Sacrorum ordinum pertineat, præsertim propter Episcopale potestatem, necessarius est in ipso Episcopo sacerdo, ut vere Episcopus sit & potestatem indelebilem acquirat. glos. not. in cap. i. de cler. per sal. promot. & in capit. ex literis de excessibus Præla. vbi Abb. Quauis opinio contraria verior multis videatur ex eo, quod Episcopalis potestas indelebilis sit, & ab alijs officijs distincta, tametsi eam exercere non possit, qui presbyter non sit, secūdum Ioan. Andr. & Doctores in dict. cap. 1. Sequitur Iacob. de concilio, lib. 10. artic. 7. & esse hanc cōmunem opinionem fatetur Abbas in dict. cap. 1. Couarr. libr. 1. vari. resolut. cap. 10. nu. 15. Quo ad irregularitatem tamen incurrendam, in specie proposita nulli dubium esse potest.

3 Imo eandem irregularitatis labem Episcopus contraheret, si tantum tempore interdicti, minores ordines, aut primam tonsurā

conferret, ut egregie probat D. Episcopus Couarr. in. d. c. Alma mater. 2. part. relecti. §. 3. num. 4.

Sicut nec irregularis est qui cū sit excommunicatus prima tonsura, vel alijs minoribus ordinibus initiatur, ut egregie scribit Naua. conf. 28. tit. de sent. excō.

4 Et non tantum Episcopus irregularitate afficitur ordines interdicti tēpore conferens, sed etiā Diaconi, vel Subdiaconi, qui vestibus sacris induti huic ordinū celebrationi coadiutores existunt, & ea munera ministrant, quæ in libro Pontificali continentur. Exercent quidem isti tēpore prohibito, quæ certo ordini Ecclesiastico conueniunt, & ideo manifestissimum est, irregularitatem effugere non posse.

5 Erit quidem Episcopus irregularis, qui interdicti tēpore ordines confert, etiam si ipse interdictum decreuerit, nam illud seruare debet, vel tollere, aut suspendere, text. in cap. vltim. de priuilegi. libro sexto, notat expresse Calderi. de Ecclesiasti. interdict. memb. 5.

Nec etiam ab irregularitate immunis erit Episcopus, qui sacros aut alios Ecclesiasticos ordines contulerit in illis diebus festiuis, qui speciali iure ad diuina munera celebranda excipiuntur in capite Alma mater. §. in festiuitatibus de sententia. excō. munic. lib. 6. ita scribit Palud. in 4. sent. d. 18. q. 8. artic. 2. in principio. conclus. 6. quem multi sequuntur, quos refert insignis D. Episcopus Couar. vbi paulò ante allegauit.

Qua sane irregularitatis labe is etiam afficitur, qui interdicti

tempo-

tempore ad sacerdotij ordinem fuerit promotus, ea quidem ratione potissima, quia simul cum Episcopo concelebrat: exsequitur quidem is actum certo ordini Ecclesiastico cōperentem, nē pē sacratissimę Eucharistię cōsecrationē, vt scribit San. Thom. in. 4. sentēt. dist. 13. q. 1. art. 2. q. 2. idem in. 3. par. quęst. 82. art. 2. Palud. in. 4. sent. dist. 23. q. 4. art. 2. Quibus placet permissum esse ordinatis cū Episcopo ordināte corpus Christi conficere, & ita apud quasdā Ecclesias vsu obtentū est. Nec hoc alicui mirū esse debet: nā Inno. Tertius de officio missę, par. 3. c. 9. scribit cōsueuisse Presbyteros, Cardinales, Romanū Pontificē circumstare, & eum eo simul celebrare, & corpus Sacrosāctū Saluatoris nostri conficere, & postea Eucharistiā à summo Pręsīde accipere, Apostolos Domini referētes, qui cū eo pariter discumbentes ab ipso Eucharistiā receperunt.

Suspēnsionis, excōmunicationis, ac interdicti censura nodati.

CAPVT. XXXIII.

- 1 Excommunicatus maiori excōmunicatione, vel interdictus, aut suspensus ab homine, celebrans est degradandus.
- 2 Crimen omne irregularitatē inducens meretur depositionem.
- 3 Excommunicatus minori excōmunicatione, vel interdictus, aut suspensus ab homine, celebrans est degradandus.

municatione, vel à beneficijs suspensus, si celebrat, irregularis non est.

4 Irregularitas licet contrahatur in casibus ipso iure, pœna in de positionis, qua irregulares puniuntur, imponitur per sētētiā.

EXcommunicatus maiori excōmunicatione, vel interdictus, aut suspensus ab homine, diuina officia celebrans, in ordine suo degradandus est. Hanc cōclusionē ponit Host. in sua summ. in tit. de cleric. excōm. minist. in col. 1. alleg. text. in capit. Latores eod. tit. ex quo text. ibi Abb. in. 2. nota. colligit argumentū, quod omne crimen inducēs irregularitatē est de positione dignū, de quo se remittit ad notata in cap. Dum nō ab homine, & in cap. At si clerici. de iudi. Suspensi vero à canone, puta minori excōmunicatione nodati, vel suspensi à beneficijs, & non ab officijs celebrantes nō incurrunt irregularitatē, & si grauius delinquant. Idē Host. vbi supra column. 2. Et quia suspensio se habet multipliciter, vnde de bonam distinctionem. Abb. in cap. fin. de clerici. commu. de pos. minist. Ex qua colliges, quādo suspensus celebrās sit irregularis, vel non. Et vide etiam Archi. Floren. in. 3. part. tit. 28. cap. 1. §. 1. vbi hoc bene examinat. Et nota, quod licet irregularitas cōtrahatur in casibus ipso iure, tamen pœna depositionis, qua puniuntur irregularis, infligitur per sententiam, vt not. Ioan. Andr. in cap. 3. de cleric. excōmunic. minist.

1

a

b

c

2

3

d

c

4

minist. quē sequitur Turrecrema. in capit. si quis Episcop. 11. quęst. 3.

MAiori excōmunicatione. Adde veram huius rei rationem esse, quia excōmunicatus maiori excōmunicatione ligatus ordine Sacro pręditus, quo ad se, & quo ad alios ipso iure suspensus est. Et ideo si de facto celebrauerit, ex vulgatissima iuris regula, irregularitatis vitio notatur. tex. in cap. 1. de sent. & re iudi. lib. 6. c. 1. c. is cui, de sent. excom. eo. libr. cap. illud. c. fraternitati. c. vlt. de cleri. excōm. minist.

Et non solum, quando excōmunicatus maiori excōmunicatione affectus celebrat, irregularis est: verum etiam si celebrationi authoritatem pręstat quia episcopus est, & audit missarum solennia, text. optimus. in cap. illud, de cleri. excōm. minist. glos. in Clem. 2. in verbo, celebrari, de priuileg. quam commendat Abb. in dict. cap. illud. Franc. in dict. cap. 1. de re iud. lib. 6. Card. Imo. & Doctores, in. d. Clem. 2. Gonfa. à Villadiego, de irregular. cap. 2. col. 3. D. Couar. in capit. Alma mater. 1. par. rela. §. 6. num. 9. Quam opinionem communem esse fatetur egregius vir Marti. Nauar. in manu. cōfesso. cap. 27. num. 244. Dicitur quidem hoc casu authoritas pręstari, quando episcopus excōmunicatus facit, & iubet, coram se ipso Missam celebrari, idem notauit Host. & Doctores in capit. tanta. de excessib. Prælato, Socin. in cap. ad audientiam. num. 25. de homi.

Quibus illud addēdum est excōmunicatum celebrantē irregularē esse, etiam si nō dum fuerit denunciatus ea potissima ratione, quia constitutio pontificia incip. ad euitanda scandala, nullā vtilitatem, vel commodū affert ipsis excōmunicatis, & ideo ipsius sanctione iuari non possunt, vt scribit egregiē D. Couar. in dict. cap. Alma mater d. §. 6. num. 9. & §. 2. num. 11.

Clericus vero, qui nulla affectus excōmunicatione, corā excōmunicatis sciens celebrauerit, irregularis non est: quanuis grauius delinquat, text. in dict. c. is cui, de sent. excommu. in. 6. quod longa manu pertractauit D. Couar. dict. §. 6.

Coram excōmunicatis celebrans non efficitur irregularis, nisi in casu notabili.

Vno tamen casu singulari, clericus efficeretur irregularis, quādo coram episcopo nominatim excōmunicato celebraret, & in benedictionibus illi annuat, vt de more fieri solet, ex glos. in. c. ecce. 95. dist. Vnde talis Episcopus & Sacerdos, irregularitatis nota afficiuntur, cū eiusdem criminis participes sint, vide glos. not. in Clem. in Archiepiscopatu, in verbo, celebrari, de priuileg. Abb. in c. fin. de excess. præ. Maiolum de irreg. lib. 3. c. 21. n. 20.

Procedit etiam præcedens sententia in tātum, quod etsi excōmunicatio iniusta sit, si is in quē prolata fuerit celebrauerit, irregularitatis labem cōtrahit. glos. not. in cap. postulatis, in verbo, spoliandi, vbi Abb. & Doct. de cleri. excōm. Abb. in cap. 1. not. 1. de Simo. S. Tho. & alij Theolog. in. 4. senten. distinct. 18. q. 2. art. 1. ad quar. quęst. Syluest. in sum. in verb. correctio. §. 9. si tamen

mē iniuste excōmunicatus abfq; scādalo celebrauerit, in anime iudicio penam nullam incurrit. Ita tenet Caiet. in. 2. 2. quæst. 70. artic. 4. Adria. in quodlib. 6. artic. 1. colum. 1. & in. 4. senten. 4. quæst. de confess. Ioann. Drod. de lib. Christi. pagin. 235. D. Couarr. d. §. 7. Domin. Soto in. 4. distin. 22. quæst. 1. art. 1.

Est tamen circa hoc mirum in modum aduertendum, quod tūc is innodatus est excommunicatione, & celebrat, vel alium actū exercet irregularitatem cōtrahit: quando talis actus, alicui ordini Ecclesiastico competit, quē is qui exercet, habet, à cuius vsus exercitio suspēsus est. Sic tradiderūt Inno. & Doctores in ca. vlt. de excē. prælat. glos. in verbo, præsumperit in cap. 2. de cleri. excommu. minif. vbi. Ioannes Andre. Card. Ancharra. & Abb. in capit. illud vbi gloss. in verbo officia. eo. tit. Henri. in cap. vlt. eodem etiam tit. Nicol. Ploui. in tract. de interd. regu. 29. & in tractat. de irregul. 45. & sequen. Syluest. in verbo, interd. §. q. 4. Ioan. in summa confess. 3. lib. tit. 33. Calderi. de Eccles. interd. mēb. 6. Gonsa. à Villadiego de irreg. cap. 2. idem etiam scripsit Inno. in cap. 1. de senten. excō. lib. 6. quā opinionem cōmunem esse fatetur D. Couarrub. in dict. cap. Alma mater. 2. par. relecti. §. 2. nu. 3. cui suffragatur tex. in capit. is cui. ibi in suo officio. & in. c. is qui. §. vlt. ibi, *Celebrat.* de sent. excō. lib. 6. ex qua quidē verissima & communi regula, aliqua pro eius ornatu animaduerti possunt.

Primò nō esse irregulares eos,

qui maiori excommunicatione innodati, recitant aliquas horas etiam canonicas, & responsoria ad mortuorū sepulchra, aut Psalms in choro cantant, eo modo quo laici facere consueuerunt. Ita post Sanctū Thomam & Antonius. tenet insignis Martin. Nauarr. in manua. confess. cap. 27. nu. 244.

Secundò, non sufficere ad irregularitatis labem incurendam quod actus Ecclesiastico ordini competens, ab excommunicato qui eo ordine prædictus est celebratur, sed necessarium esse, talē actū solenniter fieri, & ea ratione qui Epistolam, aut Euangelium dicit, sine apparatu solito, non est iudicandus irregularis. Ita bene asseuerat, Martinus Nauarr. in loco nouissime allegato.

Tertiò, non esse laicum, vel fœminā irregularem, si post excommunicationis sententiam alicuius Ecclesiastici officij munus exercuerint, laicus quidē Ecclesiastico ordine caret, fœmina vero ordinis incapax est, & idē verē irregularitas hoc casu cōstitui nullomodo potest. Ita not. in signis Couarr. in Clem. si furiosus. 1. par. relecti. §. 1. nu. 1. licet ipse in suspēsiōne loquatur, eadē tamen ratione in excommunicatione hoc erit asseuerandum.

Quartò, clericum excommunicatum, & ob eam causam à Sacramentorum collatione suspēsum, irregularem non esse, si ea contulerit, ea solennitate & forma qua laici cōferre potuissent nēpe si aliquem baptizent, secūdum ritum quo laici quādoque solent

solent Baptismi Sacramentum conferre, secundum Inno. in dicto cap. 1. de sent. excomm. libr. 6. secus tamen erit, si solenniter eo modo, quo clerici solent, baptizent. Ita Henri. in cap. vlt. Nicola. ploui. de irregu. reg. 48.

Quintò, non esse irregularem eum qui maiori excommunicatione affectus, iudicat, visitat, castigat, præsentat, eligit, & confirmat. quemadmodum ex prænotata conclusione deducitur, hæc quidē ad diuina munera nō spectat, & nullibi cauetur quod ex his actionibus irregularitatis labe incuratur, & non est idē dicendum, capit. legatur. 24. q. 2. cap. is cui. de sent. excomm. lib. 6. Nauar. d. c. 27. num. 244.

Sextò, ex præscripta regula, & ex eius ratione deducitur clericum excommunicatum, suspensum, aut interdictum irregularem non esse, etiam si Sacramēta percipiat. Nam ipsa Sacramentorū perceptio, non pertinet speciali iure, ad aliquem ordinis Ecclesiastici actum, quando quidē laicis competit. Hæc est omnium cōmunis sententia, vt testatur Couarr. d. §. 1. num. 1. Fateor tamen clericum istum, grauissime arbitraria pœna ab Ecclesiastico iudice puniendum esse.

Excusabitur tamē clericus excommunicatus celebrans, ab irregularitatis pœna, quando legitima ignorantia excommunicationis id fecerit. text. not. in ca. Apostolica. de cler. excommu. minif. Regia. l. 21. tit. 9. parti. 1. Collatio tamen Ecclesiastici beneficij excommunicato facta, etiam ignaro excommunicationis, nulla est. gloss. not. & ibi Ab

ba. & Cardina. in capi. pēde. cleric. excommu. minif. Doctores in cap. pastoralis. §. verum de appella. quam opinionem cōmunē esse fatentur Martin. Naua. in manuali cōfess. cap. 27. num. 271. D. Couarr. in dict. cap. Alma mater. 2. par. relecti. §. 7. numero. 3. Nam licet ignorantia excuset à pœnis à iure statutis, aduersus excommunicatos aliquid prohibitum faciētes, non tamen efficit eos acquisitionis capaces, contra iuris prohibitionem de qua in capit. Postulastis. de cleri. excomm. minif. cum alijs. Nec sufficeret probari ad beneficium obtinendum, testimonio confessoris absolutionem ab excommunicatione fuisse impartitam. Ita sing. tenet Calderi. consilio. 2. incip. an si opponatur. tit. de test. Sequitur Petrus Rebuff. in concordia. in forma manda. Aposto. verbo, absoluentes. fol. 551. Quod nota quia vidi hoc controuersum in causa maximi pōderis. Ad fugiēdas tamen cōtrouersias, quę circa hoc solent contingere in Romana curia, moribus receptum est, vt quoties sit alicuius beneficij collatio, aut dantur literę ad beneficia dantur etiā absolutio impetranti ab excōmunicatione, ad illum tantum effectum, vt testatur Ionno. Staphil. de literis gratię, & iusti. fol. 82. Felin. in cap. Apostolicę. col. 1. de excep. Hierony. Gig. de peno. lini. q. 14. Petrus Rebuff. in concor. tit. de excō. non euitandis. Nauarr. d. cap. 27. num. 271.

Est etiam ab irregularitate immunis, qui post excommunicationē quę nulla est celebrat rex.

Absolutio ab excommunicatione, solo testimonio confessoris, minime probatur.

Celebrans post excommunicationem, qua nulla est, non contrahit irregularitatem

not. in. c. non debet. 11. q. 3. *Non debet* (inquit) *is pœnam sustinere canonicam, in cuius damnationem nō est canonica prælata sententia.* Excommunicatio sanè quæ nulla est, non debet timeri. capit. cui. 11. q. 3. Nec debet ea sententia appellari, quæ nulla est, quia sententiæ effectus non parit. l. 4. §. condemnatum. ff. de re iudi. & si cut. caret iuris effectū, sic auctoritate & nomine rei iudicatæ carere debet. Cleme. Pastoralis. §. vt igitur. de re iudic. ea ratione, iudex qui sententiam nullā protulit, litem suam non facit. glo. sing. in l. fin. in glo. 1. ff. de vari. & extraordi. cogni. & hanc sententiam tenuerunt in specie proposita glo. Hugo. Domi. & vterque Cardi. in. c. 1. 11. q. 3. Hosti. in summa tit. de sent. excommu. §. quis sit effectus. versic. hæc vera, & in tit. de clerico, excomm. §. qualiter excusetur Abb. in cap. per tuas de senten. excomm. S. Thom. & Theolog. in. 4. sent. dist. 18. q. 2. art. 4. quæst. 4. Diuus Anton. 3. partit. 24. cap. 73. ad finem. Et hanc opinionem communem esse asseuerat. Martin. Nauar. in d. cap. cum contingat remed. 3. D. Couar. in. d. cap. Alma mater. 1. par. §. 7. nu. 7. Et plures casus in quibus sententia excommunicationis nulla est ipso iure, congestis glo. in cap. præfenti. de senten. excommu. lib. 6. & in capit. reprehensibilis de appella. Nauarr. in manu. confess. cap. 27. num. 4.

Illud verò certissimum esse censeo: clericum contra quem lata fuit excommunicatio, quæ nulla est cum maximo populi scādalo celebrante, mortalem culpā ob

scandālum contrahere, & ab ordinario arbitria pœna puniendū esse. Ita tenet Palud. in. d. dist. 18. q. 1. col. 3. vbi Gab. q. 2. col. 11. quod sæpenumero in cōtrouersijs forensibus receptum vidi.

Nec etiam clericus irregularis est censendus, qui post appellationem etiam illegitimam, ab excommunicationis sententia, contra se latam existimans validam esse eius appellationem, ante absolutionem celebrauerit, etiam si postea pronuntiatum fuerit, eam appellationem firmitatē non habuisse glo. sing. in. c. solet in verbo, in officijs de sent. excomm. lib. 6. vbi Perusi. & Probus & communiter omnes sequuntur eam & valde commendat in sig. Nauar. in dict. cap. cum contingat. d. remed. 3. col. 2. Couar. d. §. 7. & merito ab omnibus Doctoribus approbata & recepta est Quāuis in animæ iudicio si quis nosset vel nosse deberet, eius appellationē minus iustam esse coram Deo, nosset immunis, teste Nauar. ibi.

Erit similiter ab irregularitatis labe liber pensionarius, contra quem excommunicatio lata est ipso iure, in casu, quo certo tempore pensionē cōstitutā non solueret, nā si lapso termino, ante solutionē celebraret, irregularis nō est antequā ille cui debetur declararet se velle illa esse incurfā: illo vero lapso mēse vel anno, declarāte, incurfā cēsetur excommunicatio à termino elapso quāuis si antequam declararet, pensionē recipiat, vel moriatur, vel cōcordia fiat, vel pensionarius extremū diē clauserit nō cēsetur incurfā. Ita tenet Cassado. deci. 2. n. 3. tit. de loca-

Celebrans post appellationem irregularis iudicandus non est.

Nota casus sing. ad liberandum pensionariū ab excommunicatione quando statuta die non soluit.

locato, vbi fatetur seruari in Romanæ curiæ Summo Prætorio: Idem tenet ipse decis. 3. eo titulo. num. 4. & decis. 4. num. 1. & 9. ibi sequitur Martin. Nauar. in manu. ca. 23. num. 103.

Clericus maiori excommunicatione in nodatus in mortis articulo potest absolui in articulo mortis, omnis sacerdos quoslibet peccatis, & ceteris suris, absolui potest.

Excusabitur etiam ab irregularitate clericus, qui excommunicatione maiori in nodatus, confitutum in mortis articulo abfoluerit, maximè hodie auctoritate Concilij Tridentini, ses. 14. cap. 7. in hæc verba. *In articulo mortis, omnis sacerdos quoslibet peccatis, & ceteris suris, absolui potest.* Probabiliter quidem credi potest, piā matrem Ecclesiam non auferre illi, nec suspendere iurisdictionem à peccatis absolui, quo ad talis articuli tempus. Fateor tamē quod ante cōcilij contraria opinio recepta erat quam tenuerat glo. not. in. c. præterea. §. per manus: 32. distinct. ibi communiter Doctores sequuntur Abb. & Præp. in cap. non est, de sponsal. & cōmunem esse testatur Nauarr. in Manu. confess. cap. 26. num. 27. & in cap. 1. num. 87. de peni. distinct. 6. ipse verò in dict. Manuali cap. 27. num. 271. nostram amplectitur opinionem dicens contrariam tenuisse. d. capit. 26. immemor decisionis dicti Sacrosancti Concilij, quæ singularis est, & interpretatio, & summè notanda.

Casus notandus: Sed vtrūm Parochus excommunicatus, occulte tamen, possit paræcis suis Sacramenta conferre vide Domi. Sot. in. 4. sent. dist. 22. art. cap. 4. col. 4. tenentem ei licere, ea ratione innixus quod creditor potest ab excommunicato debitum suum petere:

& hic ille sine peccato soluere c. intelligimus, de iudi. c. si vero, de sen. excommu. sicut non peccat celebrando ille qui homicidium occultissimum perpetravit præmissa iusta cōtritione & confessione, ante irregularitatis dispensationem: vt optimè scribit Martin. Nauarr. in Manu. confess. capit. 27. numero. 239. Et licet multis viris doctissimis periculosa opinio hæc videatur, quia noua & à nullo Theologo, nec Sacræ Canonice legis perito asserita: eam tamen verissimam esse censeo, de qua latius legēdus est. Idem Nauar. in tract. de oratione & horis cano. cap. 22. numero. 7.

Interdictus. Interdictum qui Bdem Ecclesiasticum, non tantū in locum, sed in personam, quo ad certum actum, aut quo ad certam & particularem actionē ordinis imponi posse, manifesti iuris est, vt si quis à celebratione missarum, Ecclesie ingressu, aut à Sacramenti poenitentiae collatione interdicitur. tex. & ibi traditur in. c. significabit, de corp. vici. not. late Calderi. in tract. de Ecclesiastico interdi. fol. 5. col. 2. Deci. in cap. sane. num. 4. de offici. delega. Marti. Nauar. in manual. confess. cap. 27. num. 164. Domi. Soto in. 4. sent. dist. 22. q. 3. art. 1. Vnde dubium non est, quod is qui à Missarum celebratione interdicitur, si de facto celebrauerit irregularitatis nota afficitur vt cū alijs hoc loco tenet author, idē est si Ecclesie ingressus alicui fuerit interdictus nā si intra illam diuina solennia celebrauerit irregularis est. Nec potest in Ecclesia sepeliri, nisi pe-

nituerit, & cum signis cōtritionis, & penitentiæ decesserit tex. not. in cap. is cui. de sen. excom. lib. 6. ibi Ioann. And. Frā. & Doctores not. Poterit tamen is absque irregularitatis metu extra Ecclesiā diuina officia celebrare glo. not. in dict. c. is. cui. & in. c. vlt. de offic. ordi. l. 6. Inno. Henr. Abb. Felin. n. 8. in capi. sacro. de sent. excommuni. eamque sequitur (vir etate inferior, literis tamen & eruditione antiquis equandus) Mart. Nauarr. in manu. confess. cap. 27. num. 170. D. Couar. in cap. Alma mater. 2. par. relecti. §. 1. nu. 3. de senten. excom. li. 6. quæ cōmunis, & verissima opinio probatur in cap. præsent. ti. 5. q. 2. Est etiam ei permillum Ecclesiasticā iurisdictionē exercere, si quidem ea suspensus non est. glo. in verbo, interdictum, in d. c. sacro, quam Doctores ibi cōmuni consensu sequuntur Abb. in c. ab excommunicato. col. 4. de rescrip. Ioan. Miles in reperi. in verbo, suspensus. Est ei licitū Ecclesiam introire & orare, quando diuina munera nō celebrantur. glo. sing. quæ loquitur in excommu. in cap. qui studet. 1. quæst. 1. Inno. in cap. nuper, de sent. excommu. nō tamē potest sacra audire. Ita Domi. in dict. c. is cui. quam opinionē communem esse testatur eam, sequutus Nauarr. vbi supra allegauit.

Notabis etiam circa hoc, quod generaliter per quodcunque interdictū prohibita sunt diuina solennia, sacramēta, nec nō Ecclesiastica sepultura (his exceptis) quæ iure permittuntur. Ita colligitur ex cap. fin. de excess. sib. præla. cap. non est de spōsali.

capit. quod in te. de pœnitent. & remis. cap. responso. de sen. excom. mun. c. quoniam. cap. fin. de sen. excommu. lib. 6.

Ex quo manifestè sequitur, violentam Ecclesiasticū interdictū irregularem esse. text. not. in capite. 1. de re iudi. lib. 6. cap. 1. cap. Is cui. §. vltim. de sentē. excom. eo. li. Regia lex. 18. tit. 9. parti. 1. & ibi noster Gregori. in glo. Irregulari. Nō tamen irregularitas contrahitur, per quęcunque actum, nisi per alicui ordini cōpetentem, quem is qui exercet habet. Ita singu. tenet. Innocēt. in capite vltimo de excess. prælato. quam supra multis comprobauimus.

Sed quæstionis est vtrum qui tempore cessationis à diuinis celebrauerit irregularis iudicabitur, in qua glo. not. & cōmuniter à Doctoribus recepta in cap. si canonici de offic. ordi. in. 6. in ea est opinione, vt existimet, eū irregularem non esse. Idem in cessatione generali respondendum est, etiam si ab eo decreta sit, qui interdicti sententiam iure poterat pronunciare. Innocēt. numero. 3. vbi Abbas. Anton. Præpo. Fran. & communiter omnes in capite dilectis de appellati. Idem Innocen. numero. 4. in capite. irrefragabili. de offic. ordin. Syluest. in summa, in verbo, cessatio. §. vlti. & in verbo, interdictum. 1. §. 1. Cardinal. & Imol. in Clement. 1. §. cessatio nis. de senten. excommu. vbi Boni. num. 9. Mart. Nauarr. in manu. confess. cap. 27. num. 188. Cōtrariam tamen opinionē in cessatione generali ab eo imposita, qui poterat interdiceret, tenet Ioan.

*Celebrās
tēpore ces
sationis à
diuinis, an
sit irregu
laris.*

Ioann. And. in capitulo, si cano nici. de officio ordi. in. 6. Idē vbi Inno. in cap. non est vobis, de sponsali. vbi Præpo. col. 4. Felin. in cap. irrefragabilis. §. ceterum de officio ordi. Ang. in summa, in verbo, cessatio. Floren. in. 3. parte, tit. 26. cap. 3. colum. 2. Primā tamen sententiam magis communem & benigniorē esse profitetur D. Couar. in dict. cap. Alma mater. 2. part. reliction. §. 2. num. 3. Licet asseueret fortassis posteriorem esse veriorē considerata, & perpensante Sacrorum canonum prohibentiū Ecclesiasticę, censurę violationem. Ipse vero non auderem à prima opinione recedere, quæ vt cōmuniō ita & verior est, cui suffragatur tex. in dict. c. is cui, de sen. excomm. lib. 6. quod sancitū est, non esse quenquam irregularem censendum, nisi in casibus iure Pontificio definitis nullus tamen locus Sacrorū canonū expressus reperitur, quo irregularitas in hoc casu infligatur, igitur statuēda non erit. Nā licet in Clem. 1. de senten. excom. cessatio generalis Ecclesiastico interdicto, quo ad eius obseruationem & violationem cōparetur, illud in vniuersum non est, sed quo ad illam excommunicationem tantum.

C *Suspensus.* Vide authorem nostrum infra capit. 122. num. 4. & quæ post eum scripsi.

D *Irregularitatem.* Vide tex. in. c. si celebrat, de cleri. excom. minist. l. 5. tit. 9. par. 1. & l. pen. eo. tit. Et ratio huius decisionis est, quia excommunicatus minori excommunicatione, non est ab aliquo actu ordinis Ecclesiastici sus

pensus, quia Sacramentorū perceptio, non pertinet ad aliquem actū ordinis, & hac ratione prohibitus Sacramenta percipere, minime ab aliquo actu ordinis suspensus est. Et ea potissima ratione irregularis non est iudicandus: tametsi Sacramenta percipiat: est quidem necessarium, vt quis efficiatur irregularis, quod sit suspensus ab aliquo actu ordinis, quem is qui illum exercet habet. Quę opinio communis est, vt supra ostendimus.

Delinquat. Vide tex. in. d. c. si celebrat, ex quo cum vtatur dictione. *Graviter.* manifestè colligitur clericum minori excommunicationis vinculo innodatum, ante obtentam absolutionē, diuina celebrantē solennia, mortalem culpam contrahere, quod ibi Doctores communi. consensu notant, & probat Regia lex. 6. tit. 9. partit. 1. Caietan. in summa, in verb. excommunicatio minor. Syluest. in verbo, excommunicatio. 4. in prin. not. 3. Cuius ratio manifesta est, quia excommunicatus qui sic celebrat contrauenit speciali præcepto, quo prohibetur Sacramentum percipere: si vero talis excommunicatus Sacramenta non percipiat, sed solum conferat veniali tatum peccato afficitur, quod insinuare videtur text. in. 2. sui parte in dict. c. si celebrat qui omitta dictione, *Graviter.* Simpliciter hunc peccare asserit, sentire videtur: hoc veniale peccatum esse, non mortale, & ita illum tex. ad hoc perpendunt Anchar. ibi, & Caietan. in dicto verbo, excommunicatio minor, Syluest. d. not. 3. D. Couar. in dicto

E
*Tex. celebra
bris in. c. si
celebrat,
de cleri. ex
com. vel de
pos. minis
interpretatur.*

cap. Alma mater. 1. part. §. 8. n. 2. Domin. Soto in. 4. sentent. dist. 22. quæst. 1. art. 1. Quauis Sylu. in dict. summa, in verbo Excommunicatio 4. in princ. asseueret mortale crimen hoc casu committi, & d. Regia lex. 6. & opinionem istam sequi videtur Doctissimus Couarr. in dict. nume. 2. Tamen egregius Mart. Naua. in manua. confess. capi. 27. num. 24. Cæteris melius hanc controuersiam resoluit existimans, nullum peccatum committi, quod ea neruosa ratione probat: nam cum Sacris Canonibus excommunicatus, minori excommunicationis vinculo ligatus, tantum separatus sit à Sacramentorum participatione passiuæ. Manifestè sequitur, posse absq; alicuius criminis reatu, Sacramenta ministrare, si dando non suscipiat. Et ea ratione à peccatis potest absolueri, quia id dare est, non vero accipere, & poterit infirmis Sacramentum conferre, absque Missæ celebratione, nec non ab excommunicatione absolueri.

Nec his refragatur text. in d. capit. si celebrat, in dict. 2. parte, quia quatenus dicit, excommunicatum minori excommunicatione conferentem Sacramenta peccare, intelligi debet de illa collatione quæ fit vna cum participatione, nam alias text. ille esset sibi contrarius, cum expresse ibi diffinitum sit talem excommunicatum, à sola Sacramentorum participatione esse separatum. Et iste est germanus intellectus illius text. qui ex mente Host. & Anchar. colligitur. Quæ ratione clericum minoris excommunicationis vinculo ligatum, qui

Sacramenta contulerit, si ea minime susceperit, nullum crimine commississe iudicandum est. Et idem in publicis Ecclesiasticis tribunalibus accusari non potest, & ita non semel obtinuisse in publicis causarum actionibus summemor.

Non ieiuni.

CAPVT. XXXIII.

- 1 *Sacramenta altaris non debent, nisi à ieiunis hominibus celebrari.*
- 2 *Clericus non ieiunus celebrans, cui poena sit obnoxius.*
- 3 *Somnus non est de substantia digestionis.*

Sacramenta altaris non nisi à ieiunis hominibus celebrari à Carthaginensi Concilio prohibitum est, quod fuit transcriptum à Gratiano in cap. Sacramenta, de consec. dist. 1. Contra facientem autem nulla ibi poena statuta fuit. Qui autem post cibum & potum etiam minimum diuina celebrauerit, excommunicationi subiacebit: vt in Concilio Toletano. 7. in canone. 2. quæ retulit Gratia. in cap. nihil. 7. q. 1. in §. nullus post cibum. Concilium tamen Bracharense secundum in canon. 10. seuerius animaduertit. disponens quod presbyter in hoc delinquens continuo ab officio suo priuatus à proprio deponatur Episcopo. Itè talis celebrans nisi præmissa dormitione priuandus est beneficio suo, vt in cap. Si constiterit, de accusat. secundum Hostien. in summa, in tit.

tit. de consec. Ecclesi. vel alta. in §. Et qualiter ieiuno. Vide tamè Card. in cap. ex parte. de celebra. Mis. in. 4. q. vbi dicit quod celebrans post cibum vel potum potest de poni allegat. dict. capit. si constiterit. Et quia in illo textu. nulla fit mentio de depositione, intelligenda sunt verba Cardini iuxta id quod notat Areti. in d. cap. si constiterit in. 3. nota dum dicit.

Tertio tene menti hunc text. quod si presbyter celebrat post cibum sumptum ante dormitionem istud dicitur crimen graue, & dignum depositione à beneficio. Sed aduertè quod ego credo quod per illum textum non posset dari poena priuationis beneficii clerico non ieiuno celebrati, quia secundum Abba. ibi, post Host. vera causa priuationis fuit quia ebrius celebravit, quod præsumitur, quia per totam noctem stetit in potatione, & mane incontinenti celebravit Iudex ergo attempta personæ, & excessus qualitate, ac facti publicitate, poena carceris aut suspensionis in delinquentem circa hoc poterit animaduertere. Quia hodie seruari Concilium illud Bracharense, esset nimis rigidum. Vnum tamè nota in isto proposito, quod somnus non est de substantia digestionis, vt quis dicatur ieiunus sed satis est quod sit perfecta digestio, vt notat Abbas in dicto capitulo, si constiterit circa finem. Vide Cardinal. in dicto capitulo. Ex parte, qui dicit sufficere digestionem secundum qualitatem cibi sumpti: & quod dicunt Physici, quod digestio perficitur in septem horis. Credo ta-

men, quod istæ septem horæ computandæ sunt ab hora duodecima mediæ noctis, alias autem qui cœnasset hora prima, vel secunda post duodecimam, non posset celebrare, etiam in vndecima ante meridiem, quia licet cibus sit digestus, ille tamen non dicitur illo die ieiunus, & vide glo. in dicto capit. Nihil in gloss. finali, volentem, quod licet aliquis comederet ante mediam noctem, & sentiret adhuc eructationes, quia non dum est cibus digestus, & quandiu sentit cibum abstinerebit.

Celebrare. Vide text. in cap. ex parte. de celebra. Mis. vbi Doctores Bertach. in tractat. de Episcop. 2. part. lib. 4. quæstion. 42. & latissime Cardinal. a Turrecrema in capit. Sacramenta de consecratione. distinct. 1. Nicola. Boeri. decisio. 4. per totum. Sed quid teneatur facere sacerdos, qui post rem diuinam inceptam memoriæ illius subuenit non esse ieiunum. Lege Domin. Soto. in. 4. dist. 13. q. 2. artic. 6. qui post S. Tho. censet: quod si id post consecrationem contigerit debet sacramentum sumere, si vero ante inceptam Missam relinquere tenetur, nisi grande scandalum timeretur. Idem sequitur Ang. in summa. in verbo Eucharistia. 2. §. 6. Syluest. in verbo, Eucharistia. 2. §. 7.

Notabis tamen vtiliter circa cap. hoc quod si post consecrationem Sacerdos morte, vel alia graui infirmitate præoccupetur cum hoc casu Missæ celebritas per alium supplere debeat, si non

reperiatur clericus, nisi qui non sit ieiunus, is iure poterit diuinam rem perficere, & sacramentum sumere, absque alicuius poenæ metu: nam cum duo præcepta hoc constituto casu contraria sint, in eam partem est declinandum, quæ magis referat, at præstantius præceptum est, quod Sacramentum perficiatur (quod diuinum est) aut diuino proximū cap. comperimus. c. relatum. de consecratione. dist. 2. quam prohibitio ne sumatur nisi à ieiuno quæ humana est. c. liquido. ea. d. Ita tenet Domi. Soto. 4. sent. d. 12. q. 1. art. 8.

B *Animaduertere.* Adde quod licet autor nõ meminerit opinionem istam amplectitur, Ioan. de Ana. in capit. si constiterit. de accusati. Sequitur Petrus Folle. in pra. crim. can. in vltimis verbis.

C *Ieiunus.* Vide D. Soto. d. art. 8. vbi autoris nostri opinionem amplectitur.

Ac in die sæpius.

C A P V T. XXX V.

- 1 *Clericus in die non debet nisi vnã celebrare missam.*
- 2 *Quod si plures in die Missas celebrauerit, cum poena in re expressa non sit, iudicis arbitrio est puniendus.*

C Clericis in die sæpius celebrantibus nulla poena in sacris functionibus constituta est, sed nec illis hoc expresse prohibetur imo potius in concilio celebrato per Archiepiscopum Magunti-

nũ & aliquos Episcopos, anno Domini, millesimo vigesimo tertio, in loco Salegunstat. in canone quinto, decretum fuit, vt vniuscuique presbyter in die nõ amplius quam tres Missas celebrare præsumat, vnde vsque ad illud numerum licitum erat illo tempore in partibus illis. Quod concilium habes in fine libri Decretorum diui Burcardi Episcopi Vuormaciensis, qui interfuit in illo. Iura namque Canonica sufficere Sacerdoti vnã Missam celebrare solum affirmant, vt in cap. Sufficit de consec. dist. 1. & in cap. Consulisti. & in capi. te referente. de celebr. Missar. non tamen plures dicentibus, poenam aliquam comminatur, licet tex. in. d. ca. sufficit in fin. versi. dicat quod pro pecunijs, aut secularium adulationibus pluries celebras vna die nõ existimat euadere damnationem, quod magis eternam, quam temporalem poenam videtur respicere. Sed quia tale facinus in conspectu populi graue solet iudicari, idque aliquando auaritiæ causa à pauperibus, & parum doctis sacerdotibus perpetratur, non debent Ecclesiastici iudices illud leue reputare, sed attenda facti notorietate, populi que scandalo personaque peccantis moribus & qualitatibus consideratis sic in hoc errantes corrigere, vt ceteri poena, metu à similibus cohibeantur. Adeo enim amor viuendi in otio, clericorum bonam partem inuasit, vt hac tempestate, vt laborem fugere possint, Sacri ordines suscipiantur, euenit in super vt iam pauperibus Sacerdotes, eo solo tempore, quo sacrificio Missæ vacant,

cant, totius diei sumptus necessarios promereri, ac deberi sibi contendunt, atque ob id vna sola celebratione, pluribus, qui plures eleemosynas præstiterunt, satisfecisse arbitratur: quod mihi semper iniquum visum est. **b** Nullo enim iure, nullaque ratione astrictus est, qui sacerdos tem occupat per spatium vnus Missæ ad eum in ocio alendum per totam illam diem, quin potius hoc aduersari videtur antiquis illis sanctorum patrum decretis, quibus statuerunt clericos quantum uis verbo Dei eruditos artificio sibi victum & vestitum querere artificio loque præter offensam suæ professionis debere sibi parere vestimentum. **3** Vt notanter inuenies in Concilio Carthaginensi. 4. in capitulis. 51. 52. 53. & in capit. Clericus victum, cum cap. seq. 91. dist.

A *Celebrare.* Vide vndecim casus, quibus eodem die clerico iterum celebrare licet quos refert Syluest. in summa, in verbo, Missa. 1. §. 7. & septem scribit Martin. Nauar. in Manual. confess. c. 25. num. 27. & alios commemorat Domi. Soto in. 4. sent. dist. 13. quæst. 2. art. 2. & Regia. l. 50. tit. 4. part. 1. Qui quidem casus antiquitus cum Ecclesia Sacerdotium inopia laborabat, erant frequentissimi. hodie vero rarissime contingunt, præter diem natiuitatis & cum clericus ob inopiam duarum Ecclesiarum curam habet. Id vero notandum cenfeo, quod in dictis casibus, quibus clericis iterum celebrare permittitur procedit, si ieiuni fuerint: vnde si in prima celebratione lotionem

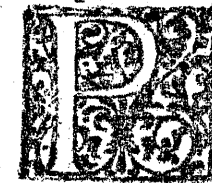
sumpserint, amplius celebrare non licet, cap. ex parte, de celebra. Missar. dist. Regia. l. 50. not. Abb. & Doctores in cap. consulisti, de celebrati. Miss. tradunt Doctores in. d. c. ex parte quo loco dicit Host. magnos viros vidisse in hoc errare.

Visum est. Adde latissime Scotum quodlib. 20. Palud. in. 4. sent. dist. 45. q. 2. Dom. Soto libr. 9. de iust. & iur. quæst. artic. 2. & in. 4. distin. 13. quæst. 2. artic. 2. Quibus in locis egregie pro eius singulari eruditione rem hanc explicat, & authoris nostri opinio sequitur à Nauar. in Manu. confess. cap. 25. numer. 92. vbi dicit, quod Ecclesiæ vsu recepta est.

Et sine aqua, & igne, vel in pane fermentato, & calice ligneo.

C A P V T. XXXVI.

- 1 *Clericus istorum criminum reus, ab officio & beneficio est deponendus.*

Poenas sic celebratis est, quod deponatur ab officio & beneficio, & in. c. si de celebr. Miss. vbi Abb. dicit quod Doctor. nõ exprimit, an debeatur concurrere omnia supradicta ad hoc, vt presbyter deponatur, & quod credit ipse procedendum secundum qualitatem loci, & conceptum presbyteri considerandum, an habuerit illud in consuetudine

A **C**elebrantis. Vide Regia. l. 52. titul. 4. part. 1. & l. 56. ibi. & circa huius capituli argumentum de forma & debito more ministrandi Eucharistiæ Sacramentum, vide latissimè Mag. sent. & Theologos in 4. senten. dist. 9. vbi Domin. Soto. art. 1. cum multis sequent.

Et super altari non consecrato.

CAPVT, XXXVII.

1. Clericus super altari non consecrato celebrans, arbitrio iudicis qualiter puniendus sit.
2. Sacerdos erigens aliud altare nisi quod ab Episcopo sanctificatum fuerit degradandus est.

IE quidè ab ecclesia constitutum est, quod Eucharistiæ Sacramentum non nisi super consecratum altare celebraretur, non autè cõtra facièti sacerdoti pœna descripta reperitur: vnde Card. in dict. cap. fin. de celebra. Missa. merito quæstionè mouet: Si quis celebrat super altari nõ consecrato, qua pœna sit puniendus? & dicit quod si ex malitia, vel nimia disipiètia, punitur pœna illius text. quã in capit. præcedèti descripsimus, & hoc propter id entitatè rationis, & vltèrius procedèdo dicit, quod idè videtur in omnibus alijs excessibus cõmissis circa cultum Sacramentorum. Postremo tamen dicit quod quia pœnæ sũt restringèdæ

locus erit pœnæ arbitrariæ, & hoc credit verius, nisi tanta esset identitas rationis, quod posset esse locus pœnæ illius text. & in proposito huius capituli vide tex. in. c. Nullus presbyter. lo. 2. de consecrat. dist. 1. qui dicit, quod nullus presbyter in Ecclesia cõsecrata aliud altare erigat, nisi quod ab Episcopo loci fuerit sanctificatum, vel permissum: & si clericus contrarium fecerit, degradetur, quod ego intelligerem, quãdo clericus erigeret, illud tanquã consecratum, & vt in eo celebraretur sine aliqua ara consecrata.

Celebraretur. Vide latè Domin. Sot. in. 4. sent. distinct. 13. quæstio. 2. artic. 3.

Sine orario, seu stola, & alijs vestibus Sacris.

CAPVT, XXXVIII.

1. Sacerdos ad Missarum solennia, non aliter accedere debet, quam orario vtroque humero circumceptus, quod si aliter fecerit, excommunicandus est.
2. Sacerdos sine casula & alijs vestibus Sacris celebrans, arbitrio iudicis est puniendus.

Sacerdos cũ ad solennia missarum accedit, non aliter accedere debet, quam orario vtroque humero circumceptus, sicut tempore ordinationis suæ dignoscitur cõsecratus, ita vt de vno eodemq;

demq; orario ceruice pariter, & vtrunque humerum premès, signum in suo appareat pectore crucis, ita deponit Concil. Bracharense tertium, in Can. 3. quod transcriptum est in cap. Ecclesiastica. 23. dist. Si quis autem aliter egerit, excommunicatione debita subiacebit, vt ibi, de quo text. meminit Duran. in rationali diuinorum officiorum. cap. de stola, vbi dicit quod forte quis diceret illud decretum esse abrogatum per contrariam generalis Ecclesiæ cõsuetudinem nã nõ vbiq; partes stolæ reducuntur ante pectus in modum crucis. In his tamen regnis consuetudo seruat decretum illius Concilij, & licet ille tex. solum de orario siue de stola disponat. Si clericus sine casula, aut alijs vestibus sacris celebraret, nihilominus puniendum credo superioris arbitrio. Et aduerte quod dum tex. in. dict. cap. Ecclesiastica dicit quod clericus propter hoc excommunicationi subiaceat, exponit ibi Archidia. dupliciter. Primò, si admonitus nõ vult cessare. Secundò, excommunicationis, id est, suspensionis ad tempus pro arbitrio iudicis, cũ ibi nõ determinetur tempus: & hæc secundam expositionem credo veriorè.

A **C**ircumceptus. Nota circa huius capituli argumentum quod ad diuini muneris maiestatem maximè expedit Sacris vestibus in Sacris ministerijs vt. Sunt quidem vestes sacre sacris ministris designatæ diuersæ siue plures aut pauciores pro diuersitate graduum &

ministeriorum, quarum vltus antiquissimus est in Dei Ecclesia tam in ipsorum ministro-rum vestibibus, quam in altaris ornatu. Meminit quidem horum Clemens in suis Epistolis: meminerunt etiam alij venerandæ antiquitatis patres. Quãquã nõ est dubitandum paulatim aliqua esse addita, aut mutata: & ita refertur Dalmaticarum vsum incepisse à Syluestro, quarum frequenter Gregorius in Epistolis meminit. Oraria vero quæ frequentissime stolæ nuncupantur in antiquioribus Concilijs tanquã presbyterorum, & Diaconorum propria ornamenta constituitur, vt cunq; sit illud est asseuerandum, hanc esse Apostolorum vel vniuersalium conciliorum antiquissimorum traditionem. Et vide multa lectu non indigna, quæ de Sacerdotalibus indumentis (huic loco accommodatissimis) vltra alios diligenter scripsit Dom. Sot. in. 4. sent. dist. 13. q. 2. art. 4. Et de singulorum ornamentorum significatione, ratione ac comparatione illorum ad veteris legis ornamenta, de quibus vltra alios differit eleganter Rabanus lib. 1. de inst. cleri. cap. 14. & sequentibus. Et Hugo de Sancto Victore, lib. 2. de mysterijs Christianæ fidei. 4. par. & lib. de mysterijs Ecclesiæ. c. 6. *Onuffr. Pan.* Et vide Onuffrium Pan. virum sane doctissimum, & variæ & indefessæ lectionis in tract. interpretata. vocum obscura Ecclesiast. Concil. Tridentin. sess. 22. cap. 5. & Can. 7. eadem sess. Si quis (inquit) dixerit cõremonias vestes, & externa signa, quibus in Missarum celebratione Ecclesia Catholica vtitur

Contra Impium Carolinum Molinenum & alios Hæreticos.

irritabula impietatis esse magis, quã officia pietatis anathema sunt.

Ex quo merito exterminanda & relegãda est impij Caroli Molinei opinio in. 2. parte. extricati. Laberen. num. 53. ad finem asseuerantis Pontificios ritus, non ab Apostolis emanasse: sed postea partim ab Ethnicis, partim à Iudæis processisse, & miror sanè locum illum non fuisse castigatũ in nouissimo libro expurgatorio, ædito hoc anno. 1784. Cogantur sanè impij homines has sanctissimas cœremonias in crepare, & de medio tollere, vt ijs adiumentis destituti peccatis nostris depressi, perpetuo somno sepulti Dei nostri obliuiscamur, si hæc nobis adẽpta essent, forte peiores essemus Sodomis & Gomorrheis.

B *Subiacebat.* Ex qua sane excõmunicationis pœna manifeste sequitur Clericum sine Sacris vestibus celebrantem, mortalẽ culpam contrahere, nam aliter excommunicationis pœna non imponeretur, cap. nemo. cap. nullus. 11. q. 3. tradiderunt Theologi, præsertim. Thom. in. 4. dist. 18. q. 2. ad. 3. quæst. Felin. & Doctor. in rub. de sent. excom. quã esse communem sententiam testatur Domin. Soto in. 4. dist. 22. quæst. 1. art. 2. D. Couar. in. c. pi. Alma mater. 1. part. relecti. §. 9. num. 1. de sent. excom. lib. 6. cui suffragatur Concilium Trident. sessio. 25. cap. 3. & hanc sententiam tenet in specie Antoni. 3. par. tit. 13. cap. 6. §. 6. Nec a tali crimine excusaretur clericus, si aliter mortem vitare nequeat: secundum Caietan. 1. secundæ. q.

69. artic. 4. Quæ opinio nimis dura videtur egregio Nauarro in Manuali confessio. cap. 25. numero. 84.

Ac in priuatis locis sine Episcopi licẽtia celebrarũt.

C A P V T , X X X I X .

- 1 *Missarum solennia non nisi in locis ab Episcopo consecratis, vel vbi ipse permiserit, celebranda sunt.*
- 2 *Clericus qui flagitium hoc commiserit, qua pœna puniatur.*
- 3 *Episcopis in domibus nullo modo celebrare licet.*

A N N O T A T I O .

Sicut non alij quam sacra-
ti Deo Sacerdotes debent
Missas celebrare, nec sacri-
ficia super altare offerre, sic
non in alijs, quam in Domino
consecratis locis, id est, in ta-
bernaculis, diuinis precibus à
Pontificibus delibatis, Missas
cantare, aut sacrificia offerre li-
cet, nisi summa coegerit neces-
sitas. Verba sunt singularia, tex.
in. c. sicut de consec. distinct. 1.
Et in Concil. Triburiensi de
quo in cap. sequen. disponitur,
quod Missarum solennia nõ ni-
si in locis ab episcopo consecra-
tis, vel vbi ipse permiserit cele-
branda sunt: idem etiam disponi-
tur in cap. hic ergo, ead. distinct.
quæ iura Sacerdotibus contra-
rium facientibus pœnam nõ sta-
tuunt. text. autem in cap. nullus
presby-

presbyter. el. 1. ead. distin. idem
prohibet illis, qui de cætero par-
ticipes voluerint esse sacerdo-
tij. Per quæ verba videtur com-
minata talibus pœna amittendi
participationem Sacerdotij. Fac-
cit etiam Concilium Carthagi.
secundum in Cano. 9. vbi ita dis-
ponit. Quisquis presbyter in cõ-
sulto Episcopo, agenda in quoli-
bet loco voluerit celebrare, ipse
honoris sui sibi cõtrarij existit.
Sexta autem synodus, de qua in
cap. clericos ea. distin. dicit. cle-
ricos, qui ministrant in oratorijs
quæ intra domum sunt cum cõ-
sensu Episcopi loci hoc facere
pœcipimus. Si quis verò hoc nõ
obseruauerit, deponatur. Vnde
fortè sumpta occasione acerrimam
pœnam talibus imponen-
dam scripsit lex nostri regni, vi-
delicet quod clerici, qui taliter
celebrant, deponantur, & in per-
petuum carcerẽ damnentur. Ita
disponit lex. 4. tit. 10. part. 1. De
qua nempe grauitate pœnæ sum-
mè mirandũ est, cum hoc iurẽ ca-
nonico non sit expressum, par-
que per hoc fiat delictũ hoc plu-
ribus alijs grauissimis, pro qui-
bus pœna similis imponitur. At
ne quisquã sibi suadeat hoc non
esse tam graue iudicandum, ex
eo quod pium & Christianũ vi-
deatur, vbi libet velle videre cor-
pus Redemptoris nostri, & quia
plures propter hoc sæpius au-
diunt Missam, qui alias non au-
dient: nam cõtrarij apertè di-
cit text. in dicto capit. sicut per
hæc verba: Satius est enim Mis-
sam non cantare, vel audire, quã
in his locis vbi fieri non oportet,
nisi pro summa necessitate
contingat. Quis enim dubitat

antiquos illos sanctissimos Ec-
clesiæ patres plus dilexisse quã
nos Redemptorẽ nostrum, eius-
que aspectu delectari magis, &
flagrare desiderio, & tamen non
nisi in Ecclesijs illum videre, sed
si Sacerdotes erant in eis tan-
tummodo de celo illum ad ma-
nus proprias admirandis illis cõ-
secrationis verbis, aduocare au-
debant. Nos verò ad cubacula
seu cœnacula nostra, illum quo-
tidie trahimus nulla necessitate
urgente, sed aut desidia quadam
ad Ecclesiã eundi, aut superbo
quodam fastu, quasi iam parum
sit solis hominum obsequijs co-
ram hominibus venerari, nisi et-
iam inter nostram mundi pom-
pam connumerare liceat, quod
adhuc ipse filius Dei ad domus
nostras nobis ministraturus ac-
cedit. Ad domus inquam, lu-
dis, blasphemijs, ebrietatibus, ac
luxuriæ actibus obscenis sepissimè
violatas, cum Ecclesias san-
ctas Dei sola vnus coniungalis
actus pollutio sine peccato facta
contaminet, vt per Syluest. in
summa, in verbo, Consecratio,
lo. 2. §. Quinto quæritur, versic.
Tertius casus. Si honorabilior
nobis aliquis ad nos accedere
vult, summum dedecus arbitra-
mur, si nõ præueniamus eundẽ
ad eius hostiũ euntes. Ad quem
credimus Deum, quem confi-
temur Redemptorem, quem tre-
mendum iudicem expectamus,
angelicis cõstipatum choris ad
fordida nostra receptacula non
modo venire permittimus, sed
si fas est dicere, cõpellimus. Ad-
uertant quæso vniuersi Christia-
ni, & tẽpestatis huius calamitatẽ
consideret, & aliqua Germaniæ
oppis

oppida tam cęlesti hoc munere, corpore, videlicet, filij Dei, orbata cognoscant, cum in omnibus retroactis sæculis nusquā id cōtigisse legamus, quāuis Deus ipse summus plures hereses in sui offensā prædicari & recipi permiserit, & quod hoc miserrima nostra ętate successerit, ad irreuerentiā erga Dominicū corpus referamus. Cōstat enim nusquam Sacerdotes maiori habitos contemptui, & Eucharistię donū maiori ingratitude susceptum, & irreuerentiā tractatū fuisse. Timeātque qui talia contemnunt, tam graue Dei subire iudicium, tantique muneris priuationem sibi & posteris promereri. Satis enim securi viuebant paucis elapsis annis, qui talem nunc patiuntur animę morbū, & salutis ęternę descendium. Vt autē magis pudeat Christianos hanc Redemptori suo irreuerentiā facere, legant obsecro Aemilium probum in vita Alciabradis scribentem, aspersum fuisse infamia, quod in domo sua facere mysteria dicebatur, quod nefas erat more Atheniēsum. Et si inter Ethnicos, qui lapidibus & dæmonibus immolabant pecudes, nefas esse hoc domi agere perpenderit, quam sit indecens intelligant omnipotēti Deo Patri, & Creatori omniū vnigeniti Filij sui Saluatoris nostri corpus & sanguinem virginis visceribus compactum, cum ipsa diuinitate vnitum in impuris domibus offerre. Ad tantę igitur irreuerentię damnum minuendum oporteret Episcopos omnes de precari summum Pontificem, vt altaris portatilis facultates nul-

atenus concederet, & cōcessas reuocaret ac interim in suis diocesis prohiberent, ne quisquā Sacerdos in priuata domo celebraret, nisi prius decentia loci per eos, aut suos vicarios examinata fuerit, dum tamē hoc in iudicium seu notariorum lucrum non cedit. Prohibere insuper, ne ornamenta Ecclesiarum alicui extra illas commo detur. Deceret insuper, ipsosque Pręsules ad aliorum exemplum nūquam nisi in Ecclesijs celebrare, aut Missam audire: nam ipsis etiam Episcopis in domibus nullatenus licere celebrare, disponit textus prædictus, in cap. sicut, quod ante disposuerat Concilio Laodicęse. Can. 8. in hæc verba, videlicet, non oportet in domibus oblationes ab episcopis siue presbyteris fieri.

Consecratis locis. Est quidem animę nostrę natura rationalis insita, à cuius lumine ea quę faciēda, quę ve sequēda sunt, doceamur: & vt singulari notione discamus ea quę ad diuini numinis cultum, & sacrificiū pertinēt, nam vt Regius Vates præclare cecinit, Psal. 4. *Signatū est super nos lumē vultus tui Domine.* Omnibus nāque innatū est esse Deū, vt scribit Cicero 2. de natura deorum. Nec vllā gēs tam immāsueta, tā ferrea vnquam fuit, quę Deum esse neget licet qualem habere deceat ignoret, teste eodē Cicerone, lib. 1. de legibus iuris naturę, quippe est ergo Deum religio, vt in .l. veluti. ff. de iust. & iur. Et Dei cultus à natura inductus est, quāuis

uis colendi modus à lege institutus sit, author est Aristot. 5. Ethicor. Et ea ratione primum firmissimè credendum est, Deum esse eumque omnipotentem bonorum largitorem, malorum auerforē, & sacrificia ab hominibus, quanuis diuerso modo, tamē aliquo omni sæculo exhibita fuisse dubitandum non erit. Vide late Vbaldensem tomo. 5. de Sacramentalibus, tit. 4. capit. 26. & latius tit. 17. cap. 143. Domi. Soto in. 4. sentent. distinct. 13. quæst. 2. art. 3. Quibus in locis multa doctē ac pie circa locum istum aduersus Luterum, & Vitcleff, & impiorum hæreticorum dogmata scribunt. Est etiam religio & Catholica veritas credere, destinandū esse locum, in quo Deū Optimum Maximum sacrificijs & orationibus propitium nobis faciamus. Semper quidem mortalium animis insitū fuit, Deum in certis locis colendum esse, vt falsissimę religiones id crediderint. Quamobrem pro diuinarū rerum veneratione, operę pretiū semper fuit, vt essent qui eas curarent, qui templa construerent, & sacrificia ex regula facerent, vt scribit Aristotel. 6. Poli. cap. fin. & 3. Poli. capit. 10. Sed vt Ethicos taceamus, Sacra hystoria tradit ante legem scriptam in lege naturę iustos viros, altaria quibus Deo sacrificarent dedicasse: vt Geneleos. 8. legitur de Noc, & 13. de Abraham, & 28. de Iacob: qui cum à somno, quo visionem viderat, euigilans cognouisset vere Dominum esse in eo loco, lapidem in titulum erexit. Vnde Deutero. 12. sic fancitum est. *Cauē ne offeras holocausta*

tua in omni loco, quem videris, sed in eo quē elegerit Dominus in vna tribu tuarū offerens hostias. Nec in peregrinatione deserti, voluit Dominus populū sacrificia, nisi in tabernaculo facere, vt legitur Exodi ca. 26. Hoc sane Dominus veteri, & nouo testamento docuit, vt ex decretis Clemētis Papę c. 22. tradit D. Burchardus de Ecclesię decret. lib. 3. c. 59. ibi. *Aliter enim non sunt hæc agēda, nec rite celebranda docente nos nouo, & veteri testamēto. Hęc à Domino Apostoli acceperunt, & nobis tradiderunt:* & vltra innumera Iuris Pōtificij decreta, quibus hæc veritas probatur, quorū aliqua author hic allegat. Idē fuit diffinitum in Sacro Cōcilio Tridentino, ses. 22. in decreto de obseruandis, & euitandis in celebratione Missę. Vnde post doctum Concilium, nec Summus Pontifex, facultatē concedit celebrandi, extra locum sacrum etiā, Episcopis in vrbe morantibus, sed tantum Cardinalibus: vt testatur Mart. Nauarr. in Manu. confess. cap. 25. n. 80. licet singulari beneficio sibi datam fuisse dicat. Casu vero, quo detur facultas celebrandi rem Sacrā in aliquo oratorio, seu Ecclesia de nouo edificata concedenda est, cum clausula saluo iure, & sine præiudicio parochialis Ecclesię, vt à sacra Cardinalium congregatione statutū est: nec semel data sine causa reuocari debet. Ita peculiari decreto dictę Sacrę congregationis diffinitum vidi.

Hodie vero prædictorū Illustrissimorum Cardinalium declaratione. 28. similiter prohibitum est priuatis domibus sacra facere

nisi necessitas suberit, & tunc id fieri permittitur in sacelo sine oratorio ad diuinum tantum cultum destinato cum ordinarij ap probatione.

B

Contaminet. Adde glos. not. dictam opinionem tenentem in. c. vni. de consecrati. Ecclesie, vel altar. lib. 6. quam sequitur Specul. lib. rationa. diuin. offic. titu. de dedica. Ecclesie. Ioann. à Selua in tract. de benefici. 1. par. q. 5. requis. 7. quam esse comunem testatur D. Epif. Couar. in. 4. decretal. 2. part. cap. 7. §. 2. nume. 3. Aug. in sum. in verbo, consecratio. 2. q. 7. Et grauissimus, & maturi iudicij vir Gregor. Lup. qui in glossandis, elimandisque Partitarum legibus, singularis & in credibilis eruditionis amplissimum testimonium prestitit, que certo scio, proximum veterum seculum apud nos Hispanos Bar. non inferiorem iudicauit. Is, inquam, in. l. 20. tit. 10. par. 1. in verbo, *Fornicio.* Quauis gloss. in. c. in Ecclesijs, de consecratio. dist. 1. teneat Ecclesiam minime polui, ex conjugali concubitu. Quam sequitur Henri. in. c. fin. de consecrat. Ecclesie vel alta. Mar. Nauar. in manu. confess. c. 27. num. 252. Domi. Soto. in. 4. sent. dist. 13. quaest. 2. artic. 3. Alfonso à Castro Zamorensis subtilis, & acuti ingenij, & verbi. Domini orator celeberrimus, lib. 1. de potest legis poena. cap. 7. docum. 2. idem disponit Regia. l. 20. tit. 10. part. 1. Quae opinio procedere potest, quando coniuges longo tempore in Ecclesia habitarent. Ita censet Syluest. in summa, in verbo, Consecratio. 2. q. 5. & in verbo, debitum. quaest. 3. D. Couarru.

Gregor.
Lup.

& Greg. in locis nouissimè allegatis.

Non tamen coniuges à mortali crimine excusarentur, si carnale commercium habuerint in loco Sacro: siue consecrato vel benedicto, siue eam habuerint, vt voluntate fruantur, siue vt fornicationem euitent, siue multo, siue paruo tempore in Ecclesia existiterint. Ita Palud. in. 4. distinct. 32. q. 2. art. 3. Antonin. in. 3. part. tit. 1. capit. 20. §. 2. Cardin. à Turcrema. in. §. sed cum naturale. arg. 4. distinct. 5. Martin. Nauar. in manuali confess. c. 16. num. 33. Caietan. in summa, in verbo, matrimonialis vsus peccata. §. 6. Licet contrarium tenuerit Ang. in summa, in verbo, debitum. §. 32. & alij per eum relati, & Cast. dict. docum. 2.

Commodentur. Adde quod iam hodie in hoc amplissimo Tolitano Archiepiscopatu, nouissimo Sinodali decreto prohibitum est, ne ornamenta, & alia Ecclesiarum bona, ad earum decorem & ornatum necessaria, aliqui commodentur: nisi tantum alteri Ecclesie annexae. Clericus vero Economist vel Sacrista, illius constitutionis transgressores, poena duorum aureorum sunt multandi. Ita sancitum fuit libr. 3. dictarum consti. sub. tit. de rebus Ecclesie non alienan. capit. 4. Antiquius sanè seuerior poena infligebatur. Nam in Concil. Toletan. sub Flauio Egica Rege celebrato, anno eiusdem regni. 7. Idibus Nouemb. Aera. 732. cap. 4. decretum fuit, eum qui vasa Sacra, aut ornamenta Ecclesie in usum proprium profanauerit, honoris proprii ordinem amittere,

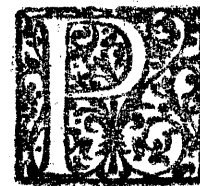
C

amittere, & Sacrae communionis perceptione perpetuo (nisi in mortis articulo) priuatum remanere: nec non dictorum bonorum restitutioni esse obnoxium.

Missamque pro re quie defunctorum promulgatam, pro viuis celebrarunt hominibus, vt illi mortis incurrerent periculum.

CAPVT. XL.

1. Sacerdos, qui hoc crimen commiserit à proprio ordine depositus, in perpetuum exsilium mittitur.

POena huius criminis est, vt talia perpetrantes à proprio ordinis gradu deponatur, & exsilij perpetui ergastulo relegatur, vt cautum est in Concilio Toletano, quod refertur in cap. Qui cunq; sacerdotum. 26. q. 5. de quo tex. meminit Host. in. cap. fin. de fortile. & ibi Ioan. de Ana. in fin. meminit etiam Paul. Grilan. in tract. de fortilegijs, in. 14. q. & in 17. & habetur ille tractatus & alij sui in. 4. vol. tractatum huius nouae impressionis, in qua fuerunt redacti plures tractatus ad volumina decem. & quia Gratian. refert breuiter verba illius Concilij Toletani: Si quis cupiat illud

originaliter legere, inueniet in synodo. 17. Toletana celebrata, Aera. 732. in cap. 6. sub rub. de his qui Missam defunctorum audent pro viuis maleuole celebrare. Quae synodus hucusq; non est impressa.

R*Elegenter.* Vide doctissimum, & nostra etate celeberrimum Iureconsultum Iacob. Meno. in lib. illo varia & indefessa lectionis, de arbi. iudi. quaest. libro inquam. 2. cent. 4. casu. 388. n. 15. *Non est impressa.* Adde quod de cretum dicti Toletani Concilij nouissime refert Frater Bartholomaeus Carrança de Miranda Archiepiscopus Toletanus in epitome conciliorum Concil. Tolet. 17. c. 5. cuius verba haec sunt. *Qui fallacioso missam pro re quie defunctorum promulgatam, pro viuis student celebrare hominibus, non ob aliud nisi vt is qui pro quo offertur sacrificium ipsius Sacrosancti libaminis interuentu mortis, ac perditionis incurrat periculum, tam ipse Sacerdos qui celebrauerit, modo dicto, quam ille, qui ob talia peragenda incitauerit exsilij perpetui ergastulo relegatur, & (nisi mortis articulo) Sacrae communionis perceptio denegetur, & Sacerdos insuper à proprii deponatur ordinis gradu.* Haec tenus Concilium.

b
A

B

Eucharistiam ob ebrietatem ac voracitatem euouerunt.

CAPVT. XLI.

1. Sacerdos, qui delictum hoc commiserit quadraginta diebus debet poenitere.

K 2 2 Species

- 2 Species Sacramentales quandiu in suo vero esse remanent, sub eis consistit inseparabiliter corpus Christi.
- 3 Si Sacramenti species, quæ discerni possunt euomitæ fuerint, quid faciendum est.

Clerici vel Monachi, seu Diaconi, presbyteri, quibus tale contigerit. 70. diebus debent poenitere, a vt in c. si quis per ebrietatem. de consec. distinet. 2. vbi vide Card. de Turrecre. qui dicit, quod considerata causa vomitus, quæ ponitur in text. scilicet, ebrietate, & voracitate, & circumstantijs, nõ videtur quod pœna textata excedat, & idè se cure iniungenda est. Cum autem text. non aperiat qualitatem penitentia, quæ debet fieri in illis diebus, videtur relicta arbitrio iudicis. Ratio huius poenæ est, quia secundum veriore, & securierem opinionem quandiu species Sacramentales remanent in suo vero esse, sub eis consistit inseparabiliter corpus Christi, & sic si prædictæ species eijciuntur per vomitum, ipsum corpus similiter eijcitur: quem sequitur Card. vbi supra, quem etiam vide in. s. fina. dicentem quod tunc si species euomitæ discerni possunt, & sunt sumptibiles, debet exsiccari, & summi per se: si potest fieri, vel cum vino, vel alio licore. Si non sunt sumptibiles, tunc reponantur in aliquo honesto loco iuxta altare. Si species non possunt discerni, præsumuntur digestæ, nisi statim sint euomitæ, quo casu reponuntur in aliquo honesto loco. De quo etiam

vi. per Syluest. in summa verbo, Eucharistia. lo. 2. §. Nono quaeritur, versic. Quartum.

Poenitere. Nota quod Episcopus, cui hoc contingerit, nonaginta diebus poenitere tenetur, si autem infirmitatis causa euenerit, septem diebus tantum: vt in cap. si quis per ebrietatem, hic allegato, de quo vide Hosti. in sum. in tit. de custodia Eucharist. §. quæ poena. n. 4. Steph. Auf. in addi. ad Capel. Tolos. q. 218.]

Ac ob negligentiam ipsorum aliquid sanguinis stillauit in terra, & in altari,

CAPVT. XLII.

1 Poena huius criminis quæ sit.

Pœna huius excessus ponitur in ca. si per negligentiam, de consec. dist. 2. per hæc verba. Si per negligentiam aliquid de sanguine stillauerit in terram lingua labatur, tabula radatur, si non fuerit tabula vt nõ coculcetur, locus, corraddetur, & igne consumetur, & cinis intra altare codatur, & Sacerdos 40. diebus peniteat: si super altare stillauerit calix, sorbeat minister stillam, & tribus diebus poeniteat. Si super linteum altaris, & ad aliud stilla peruenerit, quatuor diebus peniteat, si vsq; ad tertium 9. diebus, vsq; ad quartum 20. diebus peniteat, & linteamina, quæ tetigerit stilla tribus vicibus minister

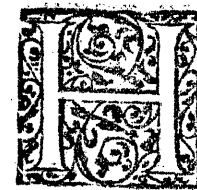
nister abluat calice supposito, & aqua ablutionis sumatur, & iuxta altare recondatur. Quæ poena cum sit Canonis antiqui, & quæ magis videtur poenitentia foro quam iudiciali prouidere; si casus occurrerit, & in iudicium deducatur, tunc iudex attenda facti qualitate, & astantis populi notitia vel scandalo, & sacerdotis culpa, vel negligentia poena moderabitur vel augebitur, prout æquius sibi visum fuerit.

A

Addè circa huius capituli materiam Capel. Tolos. & Steph. Auf. in addi. dec. 218. incip. Item fuit quaesitum qua poena.

Aliquotiens insuper celebrando corpus & sanguinem Domini non percipiebant.

1 Sacerdos, qui crimen hoc commiserit, qua poena puniendus est.

Hoc enim licet temporibus nostris raro accidat, quia sepe qui celebrat saltem publice, sumit corpus, & sanguinem Domini, Concilio tamen Toletano. 12. quod habetur de consec. dist. 2. cap. relatum cautum est, quod quicumque Sacerdos diuino altari sacrificium oblaturus accesserit, & se a communione suspenderit, ab ipsa, qua se indecenter priuauit gratia communionis, antè vno repulsum se nouerit.

Super rebus aptis ad faciendum fortilegia, & ad illum effectum unam vel plures Missas scilicet celebrarunt, adhibitis nefarijs precibus & verbis superstitiosis.

CAPVT. XLIII.

- 1 Sacerdos, qui hoc immane scelus commiserit est deponendus.
- 2 Poena huius sceleris, aliquando iudicio arbitri est infligenda.

Quam graue sit rebus factis vt ad committenda scelera, nemo non nouit: & si hoc in quocunq; grauiter puniendum est, quanto magis id faciendum erit, si talia perpetrans, cultus ac ministerio sacrarum rerum est ordinatus? Vnde Sacerdos, qui in hoc deliquerit, deponi debet ex sententia Pauli Grillan. in tract. de fortilegijs, q. 14. qui etiam describit aliquas res, super quibus solent predictæ Missæ celebrari ad dictum effectum, mouetur per text. in capit. si quis Episcopus. 26. q. 5. qui hoc nõ probat, quia nihil de hoc delicto dicit, nec imponit poenam depositionis. Mouetur etiam argumento text. in cap. Quicumq; eadem

eadem caus. & quæst. qui leuius criantem graui poena castigat. Et dicit tandem quod quidem dixerunt esse poenam arbitriam: quod dicit tolerari posse, quando factum non esset valde turpe, vel persona Sacerdotis simplex. Et vide Abb. in cap. quidam, ad finem. De celebra. Missar. vbi dicit quod Sacerdos Missam celebrans, vt Deus perdat aliquem, licet conficiat, debet hoc comperito deponi: quia abutitur tanto Sacramento: Superstitiosum autem clericum deponendum, & in monasterio detrudendum dicit Syluest. post Hostiæ. in locis per eum relatis in sua summa, in verbo, Superstitio. §. Vndecimo queritur.

ANNOTATIO.

Adde Paul. Grillan. vltra locum, quem hic author allegat in tract. de fortile. q. 16. & 17. Iacob. Meno. de arb. iud. q. li. 2. cent. 4. casu. 388. num. 14.

In custodia Eucharistiæ desides.

CAPVT. XLIIII.

- 1 Clericus istius criminis properator qua sit poena animaduertendus.
- 2 Sacramentum Eucharistiæ summa decencia custodiendum est.

Quius desidia poena ex dispositione Concilij Arelaten. de quo in cap. Qui bene. de cōsec. dist. 2. talis est quod qui bene non custodierit sacrificiū, & murē, vel aliquid aliud animal illud comedere

rit, quadragintadiebus peniteat. Qui autem perdiderit illud in Ecclesia, aut pars eius ceciderit, & non inuenta fuerit, triginta diebus peniteat. Nouissime autem taliter delinquentes ab officio tribus mensibus suspenduntur, vt cap. 1. de cust. Euchar. Grauiori poena puniendi, si aliquid nefandum inde contigerit, quæ videtur relicta iudicis arbitrio, argumento text. in capit. de caus. offic. deleg. Quali autem decencia feruari debeat Eucharistia bene ordinauit Honorius. 3. in causane. de celebra. Missa. sub talibus, & notandis verbis: Ne propter incuriam Sacerdotum diuina indignatio grauius exardescat, distincte præcipiendo. Mandamus quatenus à sacerdotibus Eucharistia in loco singulari, mūdo, & signato semper honorifice collocata, deuote ac fideliter conseruetur.

ANNOTATIO.

Vide circa huius capituli argumentum Capellā Tolosanā, decisio. 182. vbi Auf. in addi. & vide in hoc Archiepiscopum Toletā. cap. 1. sub titul. de custod. Euchar. lib. 3. Sinod. constituti.

Illud vero notabis, quod propter negligentiam in sacrificijs ad Missam vindictam Dei Optimi Maximi proximam esse exempla Nadabi. & Abiu. fidem faciūt vt habetur Leui. cap. 10. cū alijs 1. Reg. c. 2. 3. & 4. Atque Herodotus libr. 2. piaculum fuisse apud Ægyptios: tradit immolasse hostiā non notam à sacerdote, qui priusquam immolaret explorabat diligentissime an munda esset: deinde alligato Canaue cornibus

nibus applicataque terra sigillari annullo impressa mundam esse notabat.

Pœna parochi, cuius negligentia infirmus non receptis sacramentis decessit.
Hinc procedit parochum, cuius desidia, vel negligentia infirmus absque Sacramentali confessione, & Sacra communione moritur à suo officio remouendum esse, cum reus sit animæ illius, vt dicit glos. in cap. officiu, in verbo, sine confessione, de offic. Archiepresbyt. pro qua mirè condicit, text. in cap. presbyter. 16. q. 6. Idem esset alleuerandū de alio quocunque Sacerdoti qui puerū in necessitate noluerit baptizare: nā si absque Baptismi Sacramento decedat Sacerdos huius criminis reus deponitur, cap. quicunque, de consecra. dist. 4. Ego quidem semper vidi pro his criminibus suspensionis poena cum reclusionē ad tempus imponi.

Et in effectu opinionem istam nepe arbitrariam poenam iniungendam esse tenet Mart. Nauar. consi. 13. sub tit. de poenis.

Missamque Sacram inceptā reliquerunt. Et sine cooperatore ipsi soli celebrarant.

CAPVT. XLV. QVOD nouè editum est.

- 1 Clericus qui Missa sacrificium inceptū relinquit, qua poena puniatur.
- 2 Clericus qui rem Sacram inceptā relinquit, grauisime peccat.
- 3 Causæ aliquæ traduntur, quibus

excusatur clericus qui Missam sacram non perficit.

- 4 Clericus qui rem Sacram propter impedimentū non perficit, impedimento cessante potest finire.
- 5 Clericus solus celebrans deponitur.

Clericus qui absque rationabili, & vrgentissima causa Sacram Missam inceptā relinquit, à Sacro corpore, & sanguine Domini nostri suspensus est: iuxta Macarij Summi Pōtificis decretū, in cap. nullus, de cōsecratione. dist. 1. cuius text. autoritate Archiepiscopus Toletanus. 7. q. 1. scribit eum minoris excommunicationis sententiā incurrere. Imo sunt qui putant, eum maioris excommunicationis sententiā incurrere: quibus suffragari videtur Toletanū Conc. in. d. c. nihil, quo sancitū est quod huiusmodi desertor, excommunicationis sententiā obtinebit. Sed verius est in nullā excommunicationem incidere, non maiorem, quia nullibi cautum reperitur, iuxta glos. sing. in capit. fin. de iure patro. Nec verba Concilij Toletani aliquid vrgēt, ibi, *Sententiam excommunicationis obtinebit.* Quia sunt verba futuri temporis, quæ non inducunt poenā ipso iure impositam, nisi alia verba id significantia iniungantur, glos. not. in reg. in poenis, de regul. iuris. lib. 6. glos. Bar. & Bal. in. l. iubemus nulli. C. de Sacrosanct. Eccles. gloss. in. l. 1. C. ne liceat potentior, cū prope infinitis allegatis ab Andr. Tiraquel. in elegantissima illa relectione. l. si vnquam, in verbo, *Reuertatur*, numer. 39. C. de reuocand. donation.

tion. Non minorem, quia illud Macharij responsum, quod ansam præbuit Archidia. vt hoc asseueraret, nullam de excommunicatione mentionē facit, sed tantum de suspensione à corpore, & sanguine Domini. Ita nouissime tenet Mart. Nauar. in Miscelaneis de oratione Miscela. 42.

Peccat sane grauissime clericus, qui inceptam Missam nõ perficit. Tum quia iure prohibitum est, vt dixi, tum etiam quia præstat ansam audientium distractioni, vt in suscepta deuotione frigeant, quod ipsum dicendū cefeo, de omnibus alijs horis canonicis, vt insinuat dictum Concilium Toletanum in dict. c. nihil, quatenus loquitur, de omni officio, in quo Domino psallitur, vt pöderat egregius Nauar. in tracta. de oratione. c. 16. num. 45.

3 Si tamen legitima interfuerit causa permissum est diuina munera incepta relinquere: vt tenet S. Thom. in. 3. part. quæst. 53. art. 6. Palud. in. 4. distin. 11. quæst. 1. concl. 2. Iusta causa illa iudicanda est, quæ prouenit ex impotentia facti: quia clericus qui Missam inceptit, repentino morbo afficitur, ita vt eam perficere non possit. Alia est iuris impotentia, quia forte ea incepta meminit comedisse, vel quod erat suspensus, vel excommunicatus, irregularis, vel in peccato mortali. Ita tenet Diuus Thom. in dicto. 3. part. q. 58. art. 6. ad secundū. Quæ doctrinā communiter receptam esse asseuerat Mart. Nauar. in. d. c. 16. n. 57. Ex quorum tamē sententia liceret, cui hoc contigerit, condigna facta poenitentia, Sacram rem finire, etiam si ante cō-

secrationem illius memorię hoc superueniat. Si alias scandalū oriatur quicquid reclamet Palud. in. 4. sent. dist. 13. quæst. 2. colū. 2. Si tamen absq; vilo scādalo posset à Sacra re incepta desistere, id omnino facere tenetur, in tribus casibus supra enumeratis, nempe comestionis, irregularitatis, vel excommunicationis, sed in quarto si meminit se in mortali peccato esse constitutum, perficere potest, modo condigne poeniteat. Sed illud memoria dignissimum est, clericum Missam dictis tribus casibus finiendū nõ affici irregularitate. Ita tenet Ang. in summa, in verbo, Eucharistia. 2. §. 2. & sequen. Syluest. in eodē verbo. q. 7. col. fin. Quam opinionem amplectitur Nauar. in. d. c. 16. dices eam iustiore esse licet ab ea recedat Palud. in. 4. distin. 11. q. 1. col. 2. Ego vero in animæ iudicio libenter Angel. Syluest. & Nauar. opinionē quæ summa nititur æquitate sequor, sed in exteriori foro clericum istū à iuris Pötificij penis immunē nõ iudicaré. Tertia causa erit ingressus excommunicati, & denunciati, qui pertinaci impioq; animo ab Ecclesia exire nolit, si antequam Sacrum Canon incipiat id contingat Missa incepta relinqui potest, vt in Clemen. grauis, iuncta glo. de senten. excommun. Si vero canone incepto eueniat finienda est, ex dictæ glossæ sententia, quæ communis est, teste Nauarro in. d. capit. 16. qui singulariter eam declarat, vt procedat, quando peruētum est ad verba consecratoria: nam si canone incepta antequam ad dicta verba fuerit peruentum, medio

dio illo tempore, excommunicatus denunciatus Ecclesiam fuerit ingressus, nolitque recedere missa finienda non est. Quarta causa erit, si incepta Missa, interdictum superueniat speciale, vel huiusmodi cessatio, vt neq; valis apertis, vel clausis celebrari possit, vel interdictum generale, & non permetteretur valvæ occludi: in his sane casibus Missa finienda non est, intelligendo tamen, vt supra scripsimus, an deuentum fuerit ad verba consecratoria vel ne.

4 Nec illud est omittendū, quod sicut iusta subsistente causa, diuina solennia finiendā nõ sunt, fortiori ratione, tali interueniente legitima causa, qui Missam inchoauit, potest iterato eam inchoare, licitum nempe est, imo laudabile nimis verbum Domini eadem oratione repetere, vt sacris Euangelijs passim legimus. Ioann. 6. ibi, Amen amen dico vobis. Et in Psalmis, Fiat fiat, vt habetur Psa. 40. & 105. & apud Diuum Paul. ad Rom. 8. & ad Gala. 4. Et iusta causa ea iudicabitur, si magnus Princeps magna comitatus, familia Ecclesiā ingrediatur, eo tempore quo verisimile nõ sit, quod aliam Missam audire possit. Itaque fecisse fatetur Mart. Nauar. cum iam ad Epistolā Missam celebrando peruenisset, regressum quæ fuisse ad introitū (is in quā) in. d. cap. 16. numer. 56. qui etiam legendus est in dictis Miscelaneis de oratione Miscelan. 43. numer. 219. quo loco scribit hoc licere, etiam dicta Epistola, & aliquando Sacro Euangelio, censetque esse iustam hoc faciendi causam, si multi superuenerint operarij,

solicitatores, & causatūm actores, quibus rogantibus, vt Sacerdos Missam denuo inchoaret, posset morem gerere, ne operarum suarum iacturā faceret, vel illorum deuotio alterius Missæ tarditate frigeret. At cum hodie tanta sit Sacerdotum copia rarissime hoc eueniet. Et vt libere dicam quod sentio, casus iste vltimo loco adductus ab egregio Nauarro mihi nullo modo placet, imputandum quidem est his hominibus, qui suis secularibus negocijs inuoluti, congruo tempore ad sacram rem audiendam minime accesserit. Nec iustum, nec decens est, diuina munera ita pertractari, vt istorū voluntate repetatur, inde sane scandalū generaretur, & qui à principio his audiendis interfuerunt moleste feret. Et idē clericus qui in hoc delinquerit, pro modo culpæ arbitraria poena ab ordinario erit plectendus.

Iustissime sane ab Ecclesia institutū est, ne Sacerdos sine cooperante celebret, & nā cui dicet, Dominus vobiscū, aut sursum corda, aut gratias agamus Domino Deo nostro. Cū nullus sit qui respondeat. Aut in canone, Et omniū circum ad statium, cum nemo sit. Aut quem ad orationem inuitat cum dicit, Oremus. Quod si Clericus, aut monachus præceptum hoc tam pium, iustū, & saluberimum fuerit transgressus. Periculosam superstitionē, & longe relegandam esse, ex Concilio Hanetensi cap. 30. docet D. Burchard. lib. 3. de Ecclesi. decre. cap. 68. vbi suspensionis poena pro crimine hoc fuit statuta. Quæ hodie si casus contigerit, ad tempus

pro iudicis arbitrio imponetur. Ideo iustissime diffinitum est in c. hoc quoque de consecra. dist. 1. missas nō nisi duobus presentibus celebrandas esse retulit Cōc. Coloni. de offi. & vita cler. c. 18.

✎ **Horis prohibitis celebrare sunt ausi, & quibusdā missis certarum cādelarum numerum superstitiose assignantes.**

CAPVT. XLVI. QVOD nouè æditum est.

- 1 *Clericus qui horis prohibitis celebravit qua pœna plectendus sit.*
- 2 *Clericus qui noctu celebrat, a pœcato non excusatur.*
- 3 *Episcopus, an possit dicto casu facultatem indulgere.*
- 4 *Clericus utrum possit post meridiem celebrare.*
- 5 *Priuilegia magnatibus concessa ut post meridiem res sacra possit eis ministrari, an si iuri communi consentanea.*
- 6 *Quibusdā missis certarum cādelarum numerum superstitiose assignantes arbitrarijs pœnis plectendi.*

1 **S**acri Tridentini Cōcilij decreto stabilitum est, ut Episcopi, (ne impiæ superstitioni detur locus) edictis pœnis quæ impositis

caueant, ne Sacerdotes alijs quā debitis horis celebrent: vt habetur sessione. 22. in decreto de obseruandis, & euitandis in celebratione Missæ. Erunt igitur puniendi si in hoc delinquerint, illis pœnis quæ synodalibus cōstitutionibus, vel edictis fuerint decretæ, & si nullæ fuerint statutæ arbitraria pœna, pro modo culpe sunt plectendi cuius diffinita nō sit c. de causis. §. de illis. de offic. delega. l. 1. ff. de iure deliberan.

Vnde post dictum concilium, antiquata est ea cōsuetudo, quæ in aliquibus locis vigeat, vt longe ante lucem Missa celebraretur, ea ratione, vt operarij famuli, & domestici eam audirent, vt operibus suis melius postea vacare possent. Similiter ea consuetudo censetur sublata, quæ recepta erat, vt Missæ nuptiarum (prefertim nobilium) eo tempore dicerentur. Caueant igitur clerici, ne pretextu talis consuetudinis, decretum illud transgrediantur, quia à pœnis debitis non excusarentur.

2 Peccat quidem clericus, qui noctu, & ante diem celebrat, vt est commune omnium Doctorum placitum, teste Nauarro in manuali confessor. cap. 25. num. 85. Episcopis autem hoc interdictum non est ex gloss. sententia in cap. fin. in verbo, *Indulgemus*, de priuileg. lib. 6. tenet Palud. in 4. sent. dist. 13. q. 2. conclusionem. 2 art. 2. & licet nullo iure fulciatur, cum ea consuetudo receperit amplectenda est.

Poterit vero clericus absque alicuius pœne metu ante diem celebrare, si Episcopi, vel sui superioris facultas interuenerit, quæ tri-

quæ tribuenda est propter necessitatem communicandi infirmum morti proximum, & defectum Eucharistiæ vt tenet Archiepiscopus Florenti. in 3. parte tit. 13. cap. 6. v. 4. quem sequuntur Ang. Syluester, & recentiores quos al legat Mart. Nauar. dict. capit. 25. qui censet propria autoritate id fieri posse, si superior sit absens. Is sane qui in culpa fuit, nō seruandi sacratissimam Eucharistiam in Ecclesia infirmis: ministrandam, grauissime punietur.

4 Delinquit etiam Clericus, quoad huius capituli punitionem (pro ut nonnulli arbitratur) qui post præteritam maximam partem horæ sextæ (quæ meridie finitur) celebrare audeat, vt scribit Ioan. And. in cap. 1. de celebrat. Missar. cuius opinionem communem esse fatetur Nauar. in tractat. de oratione. cap. 21. num. 31. & in d. cap. 25. à qua ipse iure optimo recedit, asseuerans non esse prohibitum (scandalo cessante) post meridiem, vsque ad nonam horam celebrare: quia nullo iure nec cōgrua ratione prohibitum est imo permittum si recte perpendamus quod sacrificium incruentum à Sacerdote in persona Christi oblatum, idem est quod ea hora ab ipso met Christo oblatum fuit cruentum, quod quædam Missa fuit, quod ipse sepius fecit se, & consuluisse testatur.

5 Ex quibus colliges, quod ea priuilegia, quæ magnatibus concessa sunt, vt eis possit res sacra post meridiem vsque ad nonam horam celebrari, iuri communi esse consona, & id tantum operari, vt aliquorum scandalum sedetur. Quibus non refragatur

Tridentinum Concilium quatenus prohibet, ne sacerdotes alijs quam debitis horis celebrent, quia intelligendum est de horis ante lucem vel post nonam.

✎ Imo antiquisus hac perpensa ratione ante horam tertiam dici minime celebrare licebat vt ex Epist. Telesphori Papæ adducit D. Burch. de Ecclesi. decre. libro 3. cap. 64. *Missarum (inquit) celebrationes antehoram die tertiā minime sunt celebrandæ quia eadem hora Dominus crucifixus, & super Apostolos Spiritus sanctus descendisse legitur.* Excepta nocte sanctæ Natiuitatis. Eodem Sacrosancti Cōcilij Tridentini decreto, ad impiam quorundam superstitionem radicitus extirpandam, prohibitum fuit, ne in sacratissimo Missæ sacrificio, certarum candelarum numerus obseruaretur: impie existimantes, sacrificium illud longe ab alijs differere quasi numerus ille aliquid ad virtutem Sacramenti conduceret, quod existimare, impium, & nefandum esset. Quod enim candelæ, in diuinis celebrandis luceant, consentaneum est Christianæ religioni, nec nō diuinorum maiestati, quod vero in his superstitiosus constitutus sit numerus à sacrorum puritate longe alienum puto. Clerici vero, qui in hoc deliquerint, censuris, & pœnis, Episcopi arbitrio, plectendi sunt, vt Tridentino decreto supra allegato probatur.

Com-

Cōmēdatumq; si-
bi infirmum bap-
tizari noluerunt.

CAPVT. LVII.

1 Clericus qui crimen hoc perpetrā-
uerit, depositionem meretur.

R

Resbyter qui in
prouincia pro-
pria, vel alia, vel
vbicunq; inuen-
tus fuerit, cōmen-
datū sibi infirmum baptizare no-
luerit pro intētionē itineris, vel
aliqua excusatione, si sine baptif-
mo moritur, deponendus est, ex
decreto Martini Papæ, in capit.
Quicunq; de cōse. distinctio. 4.

Beneficia plura
possident.

CAPVT. LVIII.

- 1 Plura habere beneficia, rationi
naturali aduersum esse elegan-
ter ostenditur.
- 2 Pluralitas etiam beneficiorū ca-
nonicis sanctionibus obuiat.
- 3 Beneficiorum pluralitas multis
magnisq; sanctorū virorum te-
stimonijs damnatur.
- 4 Habens multa beneficia etiam
cū dispensatione sine causa ta-
men concessa in anima iudicio
securus non est, & ibi traditur
an Papa possit in pluralitate
beneficiorum dispensare.
- 5 Plura habens beneficia etiā sim-
plicia quorum alterum ad cō-
mode viuendum sufficiens est,
altero priuari potest.

- 6 Recipiens beneficiū aliquod, cu-
ram habens animarū annexā,
si prius tale beneficium habeat
eo ipso iure priuatus est, & si
illud habere contendit, alio etiā
priuandus est.
- 7 Si duo simul, & semel alicui cu-
rata beneficia conserantur, tūc
datur optio.
- 8 Beneficij secundi acceptatio fa-
cta vi iracundia, non facit pri-
mum vacare, si in continentia ac-
ceptas pœnituerit.
- 9 Pœna vacationis primi beneficij
sibi non vendicat locum nisi ade-
pta secundi beneficij pacifica
possessione.
- 10 Pœna cap. de multa, per extra-
uagantem constitutionem inci-
pit execrabilis. Ioann. vigesimi
secundi aucta est.

H

Abere plura benefi-
cia inter crimina
referre volui: quia
licet in nostris tēpo-
ribus, nō modo nō
iudicetur criminofum, verum
etiā is sapiētior habeatur maiori
que dignus honore qui plura be-
neficia aggregare, & acquirere
sciuerit, hoc perniciosissimum
Christianę Reipublicę, Ecclesię-
que vniuersalis statui, animarūq;
saluti fore cēleo. Idq; rationi na-
turali obuiare, ac sanctis Ecclesię
cōstitutionibus, plurimq; san-
ctorū Doctorū opinionibus cō-
tradice. Quid enim rationi na-
turali aduersum magis, quam qd
vñus, & idē homo varia Eccle-
się stipēdia in varijs, & distātibus
sæpe locis, & quibus varia incū-
bunt onera in seipso suscipiat?
Quæ est enim humana respubli-
ca, quæ suos iudices, rectores ta-
bel-

belliones, & alios officarios sti-
pendijs in absentia frui, & vaga-
ri permittat. Quis in sua quan-
tunuis ampla, & ditissima domo
vni ministro absenti salaria plu-
rium ministrorum perfoluit, ac
ab eo quoscunque suo nomine
sub rogatos admittit. Sola do-
mus Dei Ecclesia sancta tali in or-
dinatione suo priuatur ministe-
rio, ac debitis fraudatur obse-
quijs. Vnde verissima sunt bea-
ti Bernardi verba in declamatio-
ne super Euangelio. Dixit Simō
Petrus ad Iesum, in column. 51.
dum dicit quod sola bona Domi-
ni ex omnibus hodie inueniuntur
exposita. Quid debet Eccle-
sia Dei plurimum nobilium vani-
tati, vt p̄trimonio Iesu Christi
dilectissimi sponsi sui, quod fla-
gellis, alapis, sanguinis effusione
quasiuit, eorum alat accipitres,
educat canes, fagine & quos nu-
triat Leones ac seditiosos. homi-
nes qui passim rempublicam tur-
bent. Quid nempe debere potest
pluribus alijs rusticorum filijs,
ac suis parentibus in doctiori-
bus a quibus solū (imo vix) ara-
tra & boues in successione habe-
re potuerūt, qui illicitis medijs
plura occupabāt beneficia, vt cū
illis amplā sibi parēt suppellecti-
lē, varios aptēt cibos, ac pro plu-
ribus illicitis sumptibus pecuniā
habeant. Quid denique Ecclesia
eadem, quantumuis peritissimis
ac literatissimis viris debere iu-
dicabimus, vt beneficiorum cō-
gerie suæ ambitionis insatiabi-
lem sitim extinguere debeat, præ-
cipue his qui doctrina sua nun-
quam in Ecclesiæ catholicæ pro-
fuerunt, nec prodisse curāt? Dic
mihi quicunque es, quantacun-

que polleas eruditione añ eo so-
lo quod vigilias sustinueris, stu-
dio vacaueris, tibi astricta est Ec-
clesia Dei vt te in statu grandi
ac pompamagna sustineat. Vidi-
stine aliquando artificem aliquē
eo solo quod artem didicerit op-
time a Republi. alimenta susci-
pere. An ex eo quod arte sua Rei
public. utilis est. Quid igitur ti-
bi suades, eo que studueris licere
tibi plura Ecclesiæ beneficia re-
tinere, cum nec vnius eorū onera
subeas. Aduerte quæso, quod
literatis viris non plura benefi-
cia, sed maiora concedi sanxe-
runt Canonica iura. Si quando
vero vt plura habeant beneficia
cum peritis dispensare concedi-
tur, ob Ecclesiarum vtilitatem,
non eorum, id effici debet. Quid
enim prodest studium tuum Ec-
clesiæ sanctæ, si id solum opera-
tur, vt plura occupes loca, in qui-
bus plures possent eidem deser-
uire, qui sufficienti peritia, & ma-
iori charitate, seu virtute inun-
cta onera subirent. Quid prodest
illi doctrina tua, si oues Christi
tibi commissas, imperito merce-
nario contemni salario pascen-
das committis. Quis ergo inficia
bitur hoc aduersari naturali ra-
tioni, si eadem ratione non ca-
ret. Quod nempe apertissime cō-
probant leges antiquæ gentiliū,
qui solo naturali lumine regebā-
tur, in quibus prohibitum erat
expresse, vt apud eos non esset
vir duplex, aut multiplex, sed
quod singuli singula facerent, vt
in Socraticis legibus cauebatur.
Confirmant hoc etiam notanda
verba Iustiniani in. l. Nemo. C.
de assesso. dum dicit, neq; enim
facile credendum est duabus ne-
cessa-

cessarijs rebus vnum sufficere. Quodque id sanctis obuenerit canonicis institutis, aperte monstratur. Primò quidem contrarium dispositum est in. 7. Synodo: vt refert Gratianus in capite 1. 27. q. 1. vbi dicitur, Clericus ab instanti tempore non connumeretur in duabus Ecclesijs, negotiationis enim hoc est, & turpis lucri proprium commodum. Statuit etiam hoc sancta vniuersalis Ecclesia, Spiritu sancto cõgregata in Concilio illo Calcedonen. celeberrimo à sexcentis & triginta Episcopis celebrato, in cap. 10. illius concilij, vbi definitum est non licere clericis in Ecclesijs duarum ciuitatum ordinari. Si quis vero iam trãslatus est ab alia in aliam Ecclesiam nihil habeat commune cum priore. Illos vero qui ausi fuerint post ordinationem illius vniuersalis synodi agere contrarium, statuit sancta synodus cadere à proprio gradu. De qua decisione concilij breuiter meminit Gratianus, nõ referendo dictæ poenæ appositionem, in cap. clericum. 21. q. 1. Hoc præterea aduersatur decisioni Concilij Placentini per Urbanum Papam celebrati de quo in cap. Sanctorum. 70. distinct. vbi hæc pluralitas beneficiorum prohibita est, per hæc verba. *Omnino autem in duabus Ecclesijs aliquem intitulari non liceat.* Hoc etiam improbat Toletanum Concilium de quo meminit Gratianus in cap. vno. 10. quæst. 3. in versi. Sed & hoc, per hæc verba, videlicet. Sed & hoc necessariũ instituire duximus, vt plures Ecclesie vni nequaquam committatur presbytero, quia solus per

totas Ecclesias, nec officium valet persolvere, nec rebus earum necessariam curam impendere. Cuius Concilij verba originali ter legere desiderans inueniet in Concilio Toletano. 16. celebrato sub principe Flauio Egicano anno. 6. sui regni à sexaginta, & vno Episcopis, in capit. de reparatio. Eccle. præcipue quia pauca etiam verba, & vtilia in hoc proposito transcribere neglexit Gratianus, quod tamen Concilium huiusque non habetur impressum. Celebre etiam illud Lateranense concilium cui Alex. tertius interfuit, de quo in cap. Quam tantum, de præb. Præbendarum multitudinẽ canonibus inimicam, materiã dissolutionis & euagationis inducere, ac certum periculum animarum continere expresse attestatur. Prohibuit hoc etiam Alex. secundus, qui disposuit quod nullus presbyter habeat duas Ecclesias, vt in cap. per laicos. 26. q. 7. Vnde dicit Abba. in cap. conquerente. de cler. non resid. in. 3. nota allegando glo. in cap. Dudum. cl. 2. de elect. in verbo, intitulatam, & sine peccato mortali non potest quis habere plura beneficia, quãdo alterum per se sufficit. Et vide etiam Ioan. de Lignano in tractatu de pluralitate beneficiorum, maximè in column. 2. vbi concludit quod de iure communi vnus non potest habere duos titulos beneficiales Ecclesiasticos extra casus in iure expressos, & adducit optima fundamenta in proposito, extant insuper sanctorum ac grauium viro- rum commentaria, quibus hanc pluralitatem beneficiorum damnant,

nant, eamque animabus periculolissimam esse demonstrant optimis, ac vrgentibus rationibus quas hic transcribere nolo: patent enim volentibus legere eas in tract. contra pluralitatem beneficiorum quem ædidit singularis vitæ, ac magnæ doctrinæ vir Dio. Cartus. præ maxime in 7. arb. postquam ad totum. 11. Posuit etiam aliqua notãda in proposito alter Cart. antiquor. Dionys. in lib. suo de vita Christi, in cap. 78. de amb. & quibusdam alijs defectibus clericorum. Firmat hæc etiam aperte diuus Bernardus in Epist. 271. ad Comitem Theobaldum vbi tradit honores, & dignitates Ecclesiasticas debere dari ijs qui eas digne ac secundum Deum administrare velint, & possint. Neque licere cuiquam habere plures in pluribus Ecclesijs, nisi dispensatione ob magnam vel Ecclesie necessitatem, vel personarum vtilitatem. Et vide in proposito Beatũ Thomam, in quolibet. 11. in articulo. 15. 10. Maioris in. 4. distinct. 24. in quæst. 6. & 7. vbi inter alia concludit quod tenens plura beneficia cum dispensatione, in qua non est rationabilis causa dispensandi, non est in statu salutis. Et vide Felin. in capite. 1. numer. 30. de cõstit. vbi dicit, quod licet Papa habeat potestatem dispensandi in omnibus statutis Ecclesie, sola voluntate tamen illud intelligitur, nisi lex positua habeat in se quandam rationem diuinam, vel naturalem, vt est lex prohibens pluralitatem beneficiorum, illic Abbas, & alios. Scripsit etiam aliqua Gabriel in expositione Canonis, in

lect. 28. in duabus vlt. col. vbi etiã ostendit quomodo dispensatio Papæ in hoc nõ suffragetur nisi fiat ob necessitatẽ, vel vtilitatẽ Ecclesie. Et vltra opiniones grauiũ & singulariũ Doctorũ in ista materia miracula quædam referuntur per supradictos Doctores Cartus. per quæ periculũ habentiũ plura beneficia dignoscitur, quæ quidẽ à Christiano viro contẽnenda non sunt. Nec enim eterna salus propter delicia tiorẽ victũ, & ornatiore vestitũ seu ampliorem familiã, in dubio ponenda est, esset quæ consentaneum, vt sicut patimur ob solam opinionẽ eorum qui medicinã scripserunt, sanguinẽ minui, pluraque alia nobis insipida, & satis fastidiosa propinari, ne salus corporis periclitetur (cum soepius eueniat ipsis medicis scriptoribus, aut alijs viuis, qui ipsorum opinionem in nobis experiuntur, errantibus, non solum non liberari à morbo, sed eadem phlebotomia, qua sanari credebant, mori ac periclitari infirmos) sic sequendo opinionem sanctorũ, vel insignium doctorum ob salutem animæ pecunias minui, alia quaque, & si corpori molesta, tolerata. Cum ex hoc nullã nobis corpori, nec animæ timeri possit periculum, sed animæ post obitum, & corpori post resurrectionem certior, & securior salus æterna promittatur. Selieta igitur animæ poena supremo illi mortuorum, ac viuorum iudici, qui solus intelligit delicta cunctorum: prima penarum quæ se offerat in huius sæculi cõtentioso foro est, quod habens plura beneficia, quãuis simplicia quorum

Diony.
Cartus.

4

3

b

c e quorum alterum sufficit per se ad vitam beneficiati, potest legitime altero priuari. Hoc probat text. in cap. Conquerente, de cleric. non resi. secundum Abb. ibi, in. 3. no. quod dicit valde notabile, & nunquam obliuioni tradendum, & dicit esse casum solennem priuandi aliquem beneficio suo, licet velit in eo residere. Iustissima quidem est poena ista licet his temporibus in felicibus inusitata, non quia vires amiserit, sed ex negligentia aut avaritia superiorum, quorum aliqui in Sacrorum Canonum executione torpescunt, reliqui vero cum plures Ecclesias Episcopales simul aliquando, aut cum vna Episcopali plura alia beneficia retineant, sui que officiales, aut habeant, aut ambiant plures dignitates siue beneficia, avaritia ceci aliorum cupidinem (& si Ecclesijs, clero ac diuino cultui perniciosam) refrenare non satagunt.

c Secunda est, quae in Concilio generali statuta fuit, vt habetur in cap. de multa, de praeb. cuius verba sunt. Quicumque receperit aliquod beneficium curam habens animarum annexam, si prius tale beneficium habebat, eo sit ipso iure priuatus: ^d & si forte illud retinere contenderit, etiam alio spoliatur: is quoque ad quem prioris spectat donatio, illud post receptionem alterius libere conferat, cui merito viderit conferendum. Et vltius decernit. text. idem esse obseruandum in personalibus. Fuit etiam extensa poena ista per iura Sexti, & Clementin. primo ad regulares dignitates, vt in capitulo. Cum singula, de praeb. lib. 6. Secundo ad prio-

ratus, vt in Clementin. 1. de sup-
plenda neglig. praeb. Tertio ad
vicarias perpetuas Ecclesiarum
parochialium, vt in Clem. vnic.
de offic. vicar. Aduerte tamen
quod si alicui conferantur duo
curata simul, & semel, tunc datur
sibi optio secundum Abb. ibi, col.
lum. 3. versu. In ea gloss. licet alij
secundum eum tenuerint, quod
non valet collatio. Quando vero
aliquis calore iracundiae reci-
peret secundum beneficium cu-
ratum, non vacaret primum, si
in continenti poenituit eum, se-
cundum eundem, ibi. dict. col. 3.
versu. Extra casuam. Poena vero
ista vacationis primi beneficii,
non vendicat sibi locum, nisi post
habitam possessionem pacificam
secundi beneficii, ita credit Abb.
in distincte, vbi sup. col. 4. ver. in
ea gloss. Sed haec quidem poena,
de qua in d. c. de multa, nouissime
& singulari zelo adducta est
per Ioann. 22. in sua extrauagan-
ti execrabilis: quae sub titulo de
praeb. collocata est, in §. qui ve-
ro. vbi cauetur, quod qui rece-
perint deinceps dignitatem, vel
personarum, seu officium, aut al-
liud beneficium animarum curam
habens annexam, si antea habe-
bat aliud simile beneficium si il-
lud primum quo noscitur esse pri-
uatus ipso iure, postquam habue-
rit possessionem secundi, vel per
eum steterit quo minus habeat om-
ni fraude, & dolo cessantibus, non
dimiserit in manibus ordinarij
absque more, dispendio, verbo
& facto sine fraude, & sub publi-
co testimonio, ipso iure & ex
tunc est priuatus dicto secundo
beneficio, quod recepit, & quod
durius est, reputatur inhabilis ad
sacros

sacros ordines suscipiendos, &
ad habendum quodcumque be-
neficium Ecclesiasticum, quas
duas penas inhabilitatis ad ordi-
nes sacros, & beneficium incur-
rit etiam ipso facto: vt voluit ibi
gloss. Zenze. in verbo, ipso iure.
in fin. verbis. Et vide quatuor re-
quisita, vt procedant poena dicto-
rum iurium, videlicet. c. De multa.
& extrauagantis execrabilis, per
Staphileum in tractat. de gratijs
expectatiuis in titulo de qualitate
& statu beneficii. in §. 4. requiri-
tur. vsque ad §. 4. & vltim. & ha-
bes nunc illum tractatum in to-
mo. 4. sexdecim voluminum im-
pressorum Venetijs.

A *Plura beneficia.* Adde quod
cum huius capituli argumen-
tum latius pateat quam vt
breuibus possum illud conclude-
re, satis erit si legentibus veluti
manibus dixerim, ea loca, in qui-
bus pingui minerua tractatum re-
perient. Legant igitur Ioann. de
Lign. in tractat. de pluralit. bene-
fi. numer. 1. Curi. in eodem tract.
per totum. Ioann. Nicol. Simon
in ipsomet tractatu, numero. 1.
vsque ad numer. 22. Lamb. in tra-
ctat. iuris patrona. 1. part. 2. libr.
7. quaestio. primo. articulo. quin-
to Paul. Parisi. in capit. cum Ec-
clesiastica. numer. 5. de excess. pre-
lato. August. quaestio. suis. qua-
estio. 8. numero. 1. Aluar. Pelagi.
de planctu Ecclesiae, articulo. 9. in fi-
ne Domi. Soto libr. 3. de iustit. &
iure, quaestio. 6. articulo. 3. Pe-
trum Rebuff. in practic. benefic.
titulo de dispensati. ad plura be-
neficia, pagina. 366. vbi decem
rationes cogessit, propter quas
prohibita est beneficiorum plu-

ralitas. Et vide egregiam. l. 3. titu-
lo. 16. part. 1. vbi late Gregor. in
verbo, *Otro.* & nouissime Conc.
Trident. sess. 7. cap. 4. & sess. 24.
cap. 7.

Non suffragetur. Vide latissime
Domi. Soto, & Petrum Rebuff.
in locis nouissime allegatis, &
Martin. Nauar. in manu. confess.
cap. 25. num. 129. & in tractat. de
oratione. cap. 22. num. 75.

Quauis simplicia. Adde. gloss.
sing. in capite dudum. in. 2. de e-
lect. quae scribit etiam simplicium
beneficiorum pluralitatem esse
prohibitam, quam Abb. & Scri-
bentes ibi sequuntur, & commu-
nem esse fatetur Martin. Nauar.
in manu. confessor. cap. 25. num.
125. & probatur in cap. conque-
rente. de clerici. non residen. tra-
dit S. Thom. quodlibet. 8. art. 19.
& quodlib. 9. articulo. 9. quae opi-
nio canonizata est hodie in Co-
cil. Trid. sess. 24. cap. 17. de refor.
Et Cardinalium Sacrae congrega-
tionis fulcita testimonio his
verbis asseuerantes. *Plura benefi-*
cia non possunt obtineri, licet sint
simplicia sine dispensatione Pape.
Circa quod admonendi sunt im-
petrantes, qui aduersus Sacrorum
Canonum instituta plura benefi-
cia etiam simplicia consequi affe-
ctant, non quidem securi sunt,
etiam si in supplicationibus suis
Pontifici Maximo oblatis, alia be-
neficia habere fateantur, & ipse
petita beneficia conferat, mini-
me quidem cum ipsis dispensa-
re censetur. Nam aliorum benefi-
ciorum expressio, solum opera-
tur, quod gratia subreptitia non
censeatur. tex. insignis in capite
non potest. de praebend. in sexto
quod multis rationibus probat.

L Martin.

Martin. Nauar. in tracta. de oratione, capit. 22. num. 64. vbi nu. 67. late disputat, quod beneficiū dicatur sufficiens, ne aliud habēti illud conferatur.

D *Ipsa iure priuatur.* Vide Concilium Tridentinum, sessione. 24. capit. 17. cuius verba ponderans Martin. Nauar. in manuali confessor. cap. 25. num. 129. *Quatenus dicit cogantur omnino, &c.* dicit neutram Ecclesiam ipso iure vacare. Sed fallitur in hoc vir egregius, cum à iure antiquo sine nouo expresso recedere non liceat. l. præcipimus. C. de appellati. & loquitur expresse contra aliud decretum eiusdem Concilij sessione. 7. capit. 4. *Quicumque* (inquit) *de cetero pluracurata, aut alia incompatibilia beneficia Ecclesiastica, siue per viam vniōis ad vitam, siue commendæ perpetuæ, aut alio quocunque nomine, & titulo, contra formā Sacrorum Canonum, & præsertim Innocēcij Tertij, quæ incipit de multa recipere, aut simul retinere præsumperit, beneficijs ipsi, iuxta ipsius constitutionis dispositionē, ipso iure, etiā præsentiscanonis vigore priuatus existat.* Nec verba. d. c. Nauarro his suffragantur, quia Concilium Sacrum ibi loquitur, ante lapsum sex mensium, de ea coactione, quæ intra tēpus illud à iudice facienda est, quo elapso, locus est dictæ poenæ vt ibi etiam diffinitur.

E *Non vacare primum.* Vide Cardinalē in Clement. 1. oppositio. 1. de offici. Vicarij. Felinus in capit. sicut ex literis, numer. 4. de iure iurando. Deci. l. quidquid calore. ff. de regul. iur. Andr. Tirraquel. in tractat. de poenis. caus. 1. num. 29.

Extravagans execrabilis. De quā cōstitutione meminit Petrus Rebuff. in. d. pract. de forma signaturæ simp. prouisi. versicul. aut per constitutionem, pagin. 144. vbi dicit, quod si dicta extravagans constitutio ad vnguem seruetur non essent tot in beneficijs plurales.

Quorum aliquapartes eorū nullo mediante possederūt.

CAPVT. LXVIII.

- 1 *Beneficia Ecclesiastica hereditario iure non deseruntur.*
- 2 *Si Sacerdos instituatur in Ecclesia, in qua pater eius ministravit, ab ea est amouendus.*
- 3 *Filius etiam legitimus nō potest in beneficiū patris succedere.*
- 4 *Differentia egregia, inter filiū legitimū, & illegitimū circa istius cap. materiam constituitur.*

Deò enim Sacrorū Canonū cōditores successionē seu hæreditarium ius in Ecclesijs Dei abhorruerūt, vt Innoc. Papa. II. Apostolica autoritate prohibuerit, ne quis Ecclesias præbendas, præposituras, capellanas aut reliqua officia hæreditario iure valeat vendicare, aut expostulare præsumat, statuens quod si quis improbus aut ambitionis reus hoc attentare præsumperit, debita poena mulctaretur, & postulatis careret, vt habetur in cap.

facros ordines suscipiendos, & ad habendum quodcunque beneficium Ecclesiasticum, quas duas pēnas inhabilitatis ad ordines sacros, & beneficium incurrit etiam ipso facto: vt voluit ibi glos. Zenze. in verbo, ipso iure. in fin. verbis. Et vide quatuor requisita, vt procedant pēna dictorū iurium, videlicet. c. De multa. & extravagantis execrabilis, per Staphileum in tractat. de gratijs expectatiuis in titu. de qualitate & statu benefici. in. §. 4. requiritur. vsque ad. §. 4. & vltim. & habes nunc illum tractatum in tomo. 4. sexdecim voluminū impressorum Venetijs.

A *Plura beneficia.* Adde quod cum huius capituli argumentum latius pateat quam vt breuibus posim illud concludere, satis erit si legentibus veluti manibus dixerim, ea loca, in quibus pingui minerua tractatū reperient. Legant igitur Ioann. de Lign. in tractat. de pluralit. benefici. numer. 1. Curi. in eodem tract. per totum. Ioann. Nicol. Simon in ipsomet tractatu, numero. 1. vsque ad numer. 22. Lamb. in tractat. iuris patrona. 1. part. 2. libr. 7. quæstion. primo. articul. quinto Paul. Parisi. in capit. cum Ecclesiastica. numer. 5. de excess. prælato. August. quæstion. suis. quæstion. 8. numero. 1. Aluar. Pelagi. de planctu Ecclesiæ, artic. 9. in fine Domi. Soto libr. 3. de iustit. & iure, quæstion. 6. articulo. 3. Petrum Rebuff. in practico. benefic. titu. de dispensati. ad plura beneficia, pagina. 366. vbi decem rationes cōgessit, propter quas prohibita est beneficiorum plu-

ralitas. Et vide egregiam. l. 3. titu. lo. 16. part. 1. vbi late Gregor. in verbo, *Otro.* & nouissime Conc. Trident. sess. 7. cap. 4. & sess. 24. cap. 7.

Non suffragetur. Vide latissime Domi. Soto, & Petrum Rebuff. in locis nouissime allegatis, & Martin. Nauar. in manu. confessor. cap. 25. num. 129. & in tractat. de oratione. cap. 22. num. 75.

Quauis simplicia. Adde. glos. sing. in capite dudum. in. 2. de elect. quæ scribit etiam simplicium beneficiorum pluralitatem esse prohibitam, quam Abb. & Scribentes ibi sequuntur, & communem esse fatetur Martin. Nauar. in manu. confessor. cap. 25. num. 125. & probatur in cap. conquirente. de cleri. non residen. tradit S. Thom. quodlibet. 8. art. 19. & quodlib. 9. artic. 9. quæ opinio canonizata est hodie in Concil. Trid. sess. 24. cap. 17. de refor. Et Cardinalium Sacre congregationis fulcita testimonio his verbis asseuerantes. *Plura beneficia non possunt obtineri, licet sint simplicia sine dispensatione Papæ.*

Circa quod admonendi sunt impetrantes, qui aduersus Sacrorū Canonū instituta plura beneficia etiam simplicia consequi affectant, non quidem securi sunt, etiam si in supplicationibus suis Pōtifici Maximo oblati, alia beneficia habere fateantur, & ipse petita beneficia conferat, minime quidem cum ipsis dispensare censetur. Nam aliorum beneficiorum expressio, solum operatur, quod gratia subreptitia nō censetur. tex. insignis in capite non potest. de præbend. in sexto quod multis rationibus probat.

L Martin.

Martin. Nauar. in tracta. de oratione, capit. 22. num. 64. vbi nu. 67. late disputat, quod beneficiū dicatur sufficiens, ne aliud habēti illud conferatur.

D *Ipsa iure priuatus.* Vide Concilium Tridentinum. sessio. 24. capit. 17. cuius verba ponderans Martin. Nauar. in manuali confessor. cap. 25. num. 129. *Quatenus dicit cogantur omnino, &c.* dicit neutram Ecclesiam ipso iure vacare. Sed fallitur in hoc vir egregius, cum à iure antiquo sine nouo expresso recedere non liceat. l. præcipimus. C. de appellati. & loquitur expresse contra aliud decretum eiusdem Concilij sessio. 7. capit. 4. *Quicumque* (inquit) *de cetero pluracurata, aut alia incompatibilia beneficia Ecclesiastica, siue per viam vniōis ad vitam, siue commendæ perpetuæ, aut alio quocunque nomine, & titulo, contra formā Sacrorum Canonum & præsertim Innocēcij Tertij, quæ incipit de multa recipere, aut simul retinere præsumpserit, beneficijs ipsius, iuxta ipsius constitutionis dispositionē, ipso iure, etiā præsentiscanonis vigore priuatus existat.* Nec verba. d. c. Nauarro his suffragatur, quia Concilium Sacrum ibi loquitur, ante lapsum sex mensium, de ea coactione, quæ intra tēpus illud à iudice facienda est, quo elapso, locus est dictæ pœnæ vbi etiam diffinitur.

E *Non vacare primum.* Vide Cardinale in Clement. 1. oppositio. 1. de offici. Vicarij. Felinus in capit. sicut ex literis, numer. 4. de iure iurando. Deci. l. quidquid calore. ff. de regul. iur. Andr. Tiraquel. in tractat. de pœnis. caus. 1. num. 29.

Extravagans execrabilis. De qua cōstitutione meminit Petrus Rebuff. in d. pract. de forma signaturæ simp. prouisi. versicul. aut per constitutionem, pagin. 144. vbi dicit, quod si dicta extravagans constitutio ad vnguem seruaretur non essent tot in beneficijs plurales.

Quorum aliquapares eorū nullo modo diate possederūt.

CAPVT. LXVIII.

- 1 Beneficia Ecclesiastica hereditario iure non deseruntur.
- 2 Si Sacerdos instituat in Ecclesia, in qua pater eius ministravit, ab ea est amouendus.
- 3 Filius etiam legitimus nō potest in beneficiū patris succedere.
- 4 Differentia egregia, inter filiū legitimū, & illegitimū circa istius cap. materiam constituitur.

A Deo enim Sacrorū Canonū cōditores successione seu hæreditarium ius in Ecclesijs Dei abhorruerūt, vt Innoc. Papa. II. Apostolica auctoritate prohibuerit, ne quis Ecclesias præbendas, preposituras, capellanas aut reliqua officia hæreditario iure valeat vendicare, aut expostulare præsumat, statuens quod si quis improbus aut ambitionis reus hoc attentare præsumpserit, debita pœna mulctaretur, & postulatis careret, vt habetur in cap.

Intrusus in beneficio illedicitur, qui obtinet illud sine auctoritate eius, ad quæ de iure spectat collatio, notat Abb. ex text. ibi, in cap. Quia diuersitate, in. 2. not. de concess. præben. Et allegat text. ad idem, in capit. ex frequentibus, de insti. & ponit Felin. in cap. in nostra in. 2. corollario, de rescript. qui idem dicit in eo, qui intrat cum titulo habito à superiore excommunicato vel interdicto, vel publice suspenso, allegat text. in cap. Tanta. de excessi. prælat. Et allegat Domin. in cap. propter vlt. colum. 19. distinct. ponentē sex modos, quibus quis dicitur intrusus in beneficio. & vide eundē Fel. ponentē septem, in cap. Veniens, nu. 3. de accusat. Clericus autem, qui scienter, iniuste intrudit se in beneficio habente curam animarū ipso iure priuatus est beneficio & simili cū cura quod habebat, vt in cap. cum qui. præben. in. 6.

A *Ex modos.* Adde Fel. qui octo modos narrat, in cap. veniens, in. 2. not. de accusat. quos refert. Ioann. à Selua in tractat. de benefici. 11. q. 3. part. Ludou. Gom. in regal. Cancel. de subrog. collitigan. gloss. 4. pag. 330.

B *Priuatus est beneficio.* Adde quod si is illud impetrauit, nō facta mentione intrusionis, nō valebit impetratio, vt firmat Felin. in cap. postulasti. in fine, de rescript. Sequitur Ioann. à Selua in dict. tract. de benefici. dict. q. 11. & Malc. in tract. de elect. in fine. Et nota, quod in pœnam, & huius criminis detestationē, intrusus

nō subrogatur in ius alterius habentis in beneficio ius legitimū cap. cum iam dudū, & ibi Doct. de præbend. Sed pœnam hanc effugiet qui possessionem beneficii dimittit antequam petat, se in alterius ius subrogari, vt bene scribit Rebuff. in dict. reg. de subrog. collitig. num. 25.

Viuis possessoribus eorum.

CAPVT. L.

- 1 Impetrans beneficium viuentis est ab Ecclesiastica communione pellendus.
- 2 Deponitur qui viuentis beneficium impetrat.
- 3 Impetrans viuentis beneficium est infamis.
- 4 Cum impetrante beneficium viuentis, solus Papa dispensat.
- 5 Occupans beneficium viuentis, si postea vacante beneficio impetrat illud à Papa, nō facta mentione de inuasiōe præterita non valet collatio.

Qui viuorum Sacerdotum loco ponuntur, hoc ipso sunt Ecclesiastica cōmunionē pellendi, qui se passi sunt successores viuis Sacerdotibus adhiberi, verba sunt text. in cap. 1. de concess. præb. Vbi vide gloss. tenentē quod ultra hoc debet deponi, allegat text. in cap. in primis. 2. q. 1. sequitur Abb. ibi per eundem text. qui tamen loquitur in eo, qui in locum viuentis Episcopi procurauit subrogari, vnde nō videtur

videtur generaliter inducendus contra quemlibet clericum, qui viuentis obtinuit beneficium. Longe enim grauius delinquit, qui Episcopatum, quam qui beneficium viuentis ambit, & usurpat. Allegat præterea gloss. in dicto cap. 1. ad hoc, text. in cap. nõ furem. & in. ca. Eum qui. 7. q. sed text. in dict. cap. Non furem, nihil probat depositione. Et text. in cap. Eum qui, solú dicit, quod qui recipit Archidiaconatum viuentis, eiusdem Archidiaconatus honore deponitur, & si ulterius in loco eodem ministrare præsumit, priuatus est participatione sacre communionis. Vnde non probat quod deponatur nisi à beneficio quod recipit: nõ ergo intelligat iudex, dñ glof. & Abb. simpliciter dicunt, quod est deponendus, quod deponatur ab officio, quia hoc nullibi probatur iudicio meo. Patitur præterea, & aliam poenam occupantis viuentis beneficium, quod afficitur infamia. Ita Abb. vbi supra, per text. in cap. Audiuimus. 3. q. 2. Sed salua eius authoritate, ille etiam tex. loquitur in eo, qui inuasit Episcopatum viuentis, nõ vero in casu nostro. Et subdit præterea Abb. ibi, quod talis clericus nõ potest amplius illud beneficium obtinere, & quod credit quod solus Papa potest cum eo dispensare. Imo plus dicit notandum, quod taliter occupans beneficium viuentis, scienter faciendo se institui, si postea vacante tali beneficio impetrat illud à Papa, non facta mentione de inuasionem præterita, non valet collatio tanquam subreptitia, ad quod etiam facit quod di-

cit Fel. in cap. in nostra. 2. corollario. num. 26. de rescrip. Et videtur Hispane legem. 13. titul. 16. partit. 1. quæ disponit quod recipiens beneficium viuentis perdit illud, & nõquam debet aliud habere, & iudex qui priuat eum beneficio, & restituit viuenti, potest pronuntiare illum infamem. Et postea ponit duos casus in quibus impune recipit quis beneficium viuentis.

Communionem pellendi. Adde quod ratio huius prohibitionis ea est potissima, quia Ecclesiastica beneficia perpetua esse debent apud possessorem capit. satis. 56. dist. nec quis sine causa beneficij priuari debet, capit. inuentum. 16. quæstion. 7. vnde illa possessore viuente impetranda non sunt. Alioquin apud possessorem minime essent perpetua. Et ea ratione collatio beneficij viuentis ab ordinario facta non tenet text. in capit. post electionem de concess. præbend. vbi Abb. not. 3. nec acceptatio talis beneficij capit. nec captandæ de concess. præbend. lib. 6. Clem. vni. eo. titul. tradit Guid. Pap. consil. 107. Nec firmitate obtinet præsentatio talis beneficij. capit. illud, de iure patrona. glo. in capit. fin. de elect. lib. 6. tradit Petrus, Paul. Pari. consil. 112. column. 1. volumin. 4. Rochus de Cur. in tractat. iuris patronat. in verbo, Honorificum. q. 53. Paul. de Citodi. eodẽ tract. 6. par. art. 3. q. 41. Petrus Rebuff. in tract. benef. de reprob. benef. viuẽ. impetra. glo. 7. n. 26. vbi differit, quid iudicandũ erit quando præsentationis tẽpore beneficium nõ va-

cat

eat, sed tẽpore prouisionis: an ea prouisio valida sit iudicanda. Et huiusmodi prohibitio extẽditur ad commendam, nempe vt beneficium viuentis non possit alteri commendari, quando commenda à Sũmo Præsule facta est, vt scribit Cassador. deciss. 3. sub tit. de præbend. & ratio est, quia talis commenda quæ sit ad vitã pro legitimo titulo habetur glo. in pragma. Sancti. rub. de pacifi. possessio. in verbo, titu. facit tex. in cap. dudum in. 2. de elect. Petrus Rebuff. in tract. de pacif. possess. in concord. 5. Amplia. nume. 35. secus vero si commenda ab ordinario facta esset, ad sex menses, quia ordinarius bene potest conferre beneficium illud, cum lapsa illo tẽpore, commendatarius nullum ius in eo habeat: c. nemo. deinceps de elect. lib. 6. Nec beneficij viuentis collatio conualescit, si postea is cuius beneficium collatum est moriatur. Quia tẽporis tractatu minime firmatur quod nullum est ab initio reg. nõ firmatur, de reg. iur. lib. 6. reg. quod in initio. ff. eo. Sic not. Barba. in. c. cõsultationibus. 1. not. per illud tex. de donationibus. 1. not. per illud tex. de donationibus. Nec firmatur talis collatio etiã si cõsuetudo sit in contrariũ quia talis consuetudo non valet cũ bonis moribus sit contraria. Ita tenet Ioan. Imo. in c. 2. de concess. præb. Gome. in reg. Canc. 20. quæst. 3. in fine. Rebuff. in dict. glof. 7. num. 42. & ea ratione mirandum esse dicit, tot homines (maximè curiales) viuentium beneficia ambire.

Beneficio. Adde Petrum Rebuff. in loco nouissimè allegato. numer. 12. vbi authorem no-

strum allegat, & sequitur. Nec ab huiusmodi pena excusabitur ignorantia prætextu is qui tale beneficium viuentis impetrauit. Nam licet ob ignorantiam excusetur ab alijs penis, nempe Ecclesiasticæ excommunicationis incursum, infamiae notæ, & cæteris iure statutis, quo ad firmitatem tamen impetrationis, & noue prouisionis nunquam ignorans excusatur. Ita sing. tenet Deci. in. l. fin. numer. 17. C. de pact. qui allegat Abb. in cap. 1. de concess. præben. Ponderando verbũ maximè appositum ab eo, quo loco fatetur Deci. ita fuisse iudicatum in consilio Delphinatus Franciæ, cum ipse ibi adesset. Et ita in facti contingentia interrogatus consuluit. cons. 398. num. 2. Sequitur Ludo. Gome. in reg. Cancellariæ, de impetra. benef. viuent. quæst. 3. in princ. Gregor. Lup. in. l. 13. titul. 16. in verbo, Otto. part. 1. & ita tenendum est quidquid inuoluat Rebuff. vbi supra. num. 51.

Erit etiam dictæ penę obnoxius, qui nõ viuentis, sed potius mortui beneficium impetrauit, quando tantum tẽpore non effluxerit, intra quod potuerit verisimilis notitia mortis haberi, vt expresse diffinitũ est in Reg. can. 28. condita primũ à Ioan. 23. deinde à successoribus eius cõfirmata. Sed quid si eadẽ die quis moritur beneficiũ impetretur, an præsumatur, vt nõ sit locus penę huiuscapitis post mortẽ impetratũ fuisse. Qui quidẽ casus Bonifacij Octauĩ Pontificis Maximi extrauagati cõstitutione decissus est, quæ habetur in li. Bullarũ Rothe. c. 152. & ea est diffi-

L 4 nitum;

nitum, quod omnes interpretationes factæ vel posterum faciendæ, etiam motu proprio, quarum data sit eiusdem diei obitus, nullius sint momenti, & omnes effectus, qui ex eis sequuntur. Quod tamen Bonifacius limitat in beneficijs extra curiã vacatibus: scilicet si quis in beneficijs, quæ in Romana curia, vel in locis ultra duas legales dietas à dicta curia non stantibus vacauerint, in quibus tales impetrationes valere voluit: quam constitutionem refert Gomez. vbi paulò ante allegauit. quæst. 7.

Is vero qui scienter viuētis beneficium contulerit, à pœna minime est immunis, quia amplius illud conferre minime poterit, cū delinquat, & delinquens priuatur collatione. cap. cum in cūctis. c. super eo. de electio. & concludit text. in. l. quidam, in fine, cum lege sequen. ff. de dona. vbi donans bona proxima viuētis, priuatur illis bonis, tanquam indignus. Sed cum pœna hæc in iure expressa minime reperiatur quæ cum priuatione sit, nunquã imponenda est gloss. & Doct. in cap. fin. de iure patrona. opinio contraria verior videtur, quam tenuerunt Innoc. & Panor. in. c. bona, in. 2. in fine, de elect.

Impetrã viuētis beneficium multis casibus excusatur.

Excusabitur quidem multis casibus, à dicta pœna, qui viuētis beneficium impetrauit, nempe si beneficium vacat per non promotionem, vt in casu text. in. c. licet canon. de elect. libr. 6. vel per hæresim. vt in. c. ad abolendã de hæreti. c. excõmunicamus. §. credentes ibidẽ. Aut per simoniã labẽ, cum beneficium ipso iure vacet. vt in extraua. cum de testabi

le. de Simo. in cõmuni. vel si beneficio post professionẽ impetretur. c. beneficium, de regula. libr. 6. vel in alijs. Nõ sane in his videtur viuētis beneficium conferri, cū is qui illud obtinebat sit ipso iure priuatus, licet ex aliqua causa ius habeat illud retinẽdi; valet tamẽ illius collatio. c. licet Episcopus, de præb. libr. 6. c. 1. de hom. ibi Ab. & alias excusationis causas congerit Rebuf. in. d. glos. 7. & Fran. Mart. decis. 481. part. 1.

Collatio. Adde Ræg. Cancell. 20. idẽque peculiari alia Cancellaria regula sancitum fuit à Pio Quinto Pontifice Maximo, in hæc verba. *Item si quis supplicauerit sibi de beneficio quocunque tanquã per obitum alicuius, licet tunc viuētis vacante prouideri, & postea per obitũ eius vacet, prouisio, & quæuis alia dispositio dicto supplicati, per obitũ huiusmodi denuõ faciẽda, nullius sit roboris vel momenti.* Idẽ scribit Deci. in. l. fin. n. 17. C. de pact. & consil. 398. n. 2. Insignis Greg. Lopez in. d. l. par.

Et occasione laicæ recognitionis, nõ requisita Episcopi audiẽtia, beneficia Ecclesiastica sibi præsumserunt vendicare.

CAPVT. LI.

- 1 Clericus huius criminis reus ab officio & beneficio est remouẽdus
- 2 Hodie

Hodie autem ex Lateranensi Cõcilio, quæ pœna in hoc crimine imponatur.

I **a** **2** Clerici taliter habentes beneficia, si communiti illa non resignauerint, ab officio & beneficio reddendi sunt alieni, a vt sancitum est in cap. Relatum, de iure patronatus. Olim præterea, erat hoc per antiquos canones inhibitum, vt patet ex text. in capite per laicos. 16. quæst. 7. vbi Alexander secundus disposuit, quod per laicos nullo modo quilibet clericus vel presbyter obtineat Ecclesiam. Gregorius præterea septimus, & Paschalis Romani Pontifices hoc ipsum etiam damnauerunt disponentes, quod qui contrarium faceret, excommunicationi subiaceret, præter id, quod talis inuestitura irrita esset vt Gregorius idem decreuit, & habetur in cap. quoniã, & in cap. si quis clericus, eadem causa, & quæst. Hodie vero in Cõcilio Lateranensi sub Leone decimo celebrato in sessione. 10. in bulla, contra exemptos ædita in. §. Et quia sæpius dispositum est, quod collationes beneficiorum factæ à domicilijs, principibus, & nobilibus sub colore iuris patronatus, quod habere cõtingunt in beneficijs Ecclesiasticis nullo privilegio Apostolico suffulti, sine ordinariõrum collationibus, & litteris, & absq; aliquo saltẽ colorato titulo nullæ & irritæ esse discernuntur, & quod illis vtentes reddatur inhabiles, ad alia beneficia Ecclesiastica obtinenda, donec cū eis super hoc per sedem Apostolicam fuerit dispensatum.

Sunt alieni. Adde Abb. in cap. Spræterea. in. 2. de iure patronat. quo loco scribit, quod si quis beneficium aliquod impetrauit, si in supplicatione nõ exprimit, se prius à laico habuisse, non tenet impetratio, quia si Summus Ecclesiæ Præsul hoc cõpertum haberet, non ita concessisset, cum propter crimen ab eo commissum, condignis pœnis esset plectendus, quod circa caput hoc summe notandum est.

Illud tamen singulariter notabis non esse locum pœnis hoc capite definitis quãdo clericus de manu laici patroni capelaniã nõ colatibam suscipit quia hoc non cõfertur vt beneficium, sed vt feruitium manuale temporale vt quotidie fit: ita consuluit egregius Martin. Nauarr. consil. 6. tit. de offic. ordi. num. 7.

In nullo beneficio resident.

CAPVT. LII.

- 1 Beneficia omnia personalem residentiam requirunt.
- 2 Consuetudo an valeat excusare quem à residentia.
- 3 Clericus in beneficio non residens, quæ pœna puniatur.
- 4 Beneficium Clerici vagabundi alicui conferri potest.

Beneficia omniatã ratione naturali (quæ dicitur homines illis obsequia præstare, à quibus ob id stipendia recipiunt) quam

L 5 commu-

communis iuris dispositione residentiam requirunt, de his enim que animarum curam exigunt, ^a planum est. De beneficijs vero simplicibus idem esse firmat Panorm. in capitulo, quia nonnulli. de cleri. non residentibus, per text. in cap. super in ordinata de præben. Cõsuetudo autem, quæ ferè semper bona opera minuit, & secordiam ac inertiam in hominibus alit (cum à maiori parte eorum quæ nõ semper iustior est oriri, ac foueri soleat) iam inualuit, vt hæc simplicia beneficia residentiam non requirant, quam in his Doctores admittendam scribunt, ^b ab illaque excusari beneficiatos tradunt, cum per alios Ecclesijs debita præstetur obsequia. Generaliter autem vide quinq; casus, in quibus nulla consuetudo excusat non residentem per Felin. in cap. Cum omnes. column. 17. & 18. de conui. numer. 54. Pœna autem cleri- ^c ci non residentis in beneficio (etiam modicæ estimationis) est, quod illo priuetur, vt in cap. Conquerente, de clericis non residentibus. Et ibi Innoc. & Abb. notant ex eo, quod procedit etiam in casu quo ab esset clericus ex iusta causa, quia posset priuari, si mōitus pro necessitatibus, vel utilitatibus Ecclesiæ suę venire recusaret. Notat Inn. ^d in cap. Ex tuis de cleri. nõ resi. argumento text. in cap. Sicut autem. in cap. Absit. ii. q. 3. Quando vero beneficia non requirunt residentiam, si clerici vagantur, sufficit delictum vagationis ad priuationem, notat Innoc. in d. c. Ex tua. allegat tex. in cap. Nõ oportet, cum sequenti. 7. q. 1. Pro

quo facit gloss. in cap. Non oportet. de conse. dist. vltima quã dicit singularem, & alibi non reptam Corf. in sing. in verbo, vagabundus, ad hoc quod si beneficiatus est vagabundus, & tãdiu absit, & dubitetur an viuatur, an mortuus sit, poterit beneficium eius conferri alteri, quod corroborat pluribus notandis conclusionibus, quæ procedunt in vagabundis. Modũ autem procedendi ad priuationem ^d in hoc casu breuitatis affectu. hic tradere prætermisisti, facile erit requirantibus inuenire.

Qua animarum curam exigunt. Vide de hac persona. ^a si residentia multa lectu non indigna per Caiet. 2. 2. q. 185 art. 5. Ioan. à Driod. de libe. Christi pag. 204. Bart. Carran. de Miranda, Archiepiscopum Toletanũ in controuer. de necessar. resident. Episc. aliorumq; inferiorum pastorum, quam apud Tridentinum Conciliũ habuit Domi. Soto in calce eius operis, cui titulũ fecit de natura & gratia, & latissimè lib. 10. de iust. & iur. q. 3. art. 1. cum multis sequentibus qui magnis rationibus probat hanc personalem residentiam diuino iure institutam esse. Quod verissimum censeo, quia diuinis legibus Prælati nec non alij inferiores pastores tenentur pascere commissum sibi gregem: nam decimè idè illis dantur, vt spiritualia ministrèt, & sint in hac Domini vinea, operarij digni mercede, vt probatur Matthe. & Lucæ cap. 10. quod eis minime conueniet, si per vicarios eas operas exhibuerint. Quod hodie

die manifestissime probatum est in Sacrosancto Concilio Tridentino. sessio. 23. capite. 1. de reformat. & sess. 6. capite. 1. ita vt iam nullæ controuersie locus sit.

B Admittendas scribit. Vide tex. cum gloss. in cap. cum omnes. de consti. glo. in cap. dudum. 2. in verbo, Retinere, de electione. & in cap. gratia. in verbo, De iure, de rescrip. lib. 6. & in cap. conquerente. in verbo, Seruat. de cleri. non residen. & in cap. vltim. in verbo, Fructus. de rescrip. lib. 6. tradit Abb. in cap. extirpandæ §. quia vero. num. 15. & num. 31. de præbend. & consil. 96. nume. 2. vol. 2. Ioann. Imo. in cap. quia nonnulli. num. 6. de cleri. non residen. Rochus de Cur. in cap. vltim. num. 500. de consuet. Fel. in cap. dilectus. in. 2. col. 1. de rescrip. Alex. consil. 1. numer. 2. lib. 7. Nicola. Mil. in reper. in verbo, beneficium. quæst. 33. Petr. Paul. Paris. consil. 32. lib. 4. Ioan. de Selua in tractat. de benefic. 4. part. q. 2. numer. 1. qui amplissime materiam istam disserunt, & examinant.

C Illo priuetur. Vide egregiam. l. 16. & 17. tit. 6. part. 1. Hodie autè in Concilio Tridentino nouissimæ pœnæ contra non residentes statutę sunt: nam sessio. 6. ca. 1. de reform. sancitum est, quod Patriarchæ Primates, Archiepiscopi, Episcopi, siue qui, quocunque titulo vel causa cathedralibus Ecclesijs fuerint præfecti, quacunque præfulgeant præeminètia, legitimo impedimento, seu iustis & rationabilibus causis celsantibus, si sex cõtinuis mēsis extra suam dioccesim morando

absuerint, quartæ partis fructũ vnus anni, fabricæ Ecclesiæ pauperibusque loci per superiorem Ecclesiasticum applicandorum, pœnam ipso iure incurrunt. Si tamen per alios sex menses in absentia perseuerauerint, aliã quartam fructuum similiter applicandorum amittunt. Quod si vltèrius pertinaci animo in eadem absentia perseuerauerint, vt superioribus pœnis coerceantur, & puniantur Metropolitanus suffraganeos Episcopos absentes, Metropolitanum vero absentẽ Episcopus antiquior residens, sub pœna interdicti ingressus Ecclesiæ ipso iure incurrenda, infra tres menses per literas, seu Nuntium, Romano Præsuli Sanctissimo nuntiare tenetur.

Illi vero qui beneficia inferiora, siue de iure vel consuetudine residentiam requirẽtia obtinuerint, siue in titulum, siue commẽdam, opportunis iuris remedijs, ab ordinarijs, vt resideant, sunt compellendi: neque eis priuilegium, vel indultum, perpetuum de non residendo, suffragari debet. Ita Conc. Trid. d. sess. 6. cap. 2. de reform. sub Paulo Tertio Põtif. Max.

Sed cum summe salutis Domini gregis, pastoris residentia cõueniat, dictum Sacrum Concilium, sub sanctissimo Pio Quinto celebrato, sess. 23. c. 1. de reform. seueriori constitutione, grauiores pœnas aduersus nõ residentes infligit. Nã Sacrorum Canonum & Cõciliorũ decretis in hæ rēdo declarat, præfatos omnes Patriarchas, Primates, Archiepiscopos, Episcopos, etiã si Cardinalatus dignitate sint condecorati, obli-

Conc. Tri.
sess. 6. ca. 1.
de reform.

Cõc. Trid.
sess. 23. c. 1.
de reform.
enucleatũ

obligari ad personalem residentiam, in suis Ecclesijs, vel dioecibus, ut iniuncto sibi munere fungi teneantur: neque posse abesse nisi ex causis, & modis ibi definitis. Si vero tam Sacrosanctam, tam salutarem constitutionem violauerint (quam nec transverso quod aiunt vngue transgredi licet mortalem culpam contrahunt & pro rata temporis, fructus suos non faciunt, nec tuta conscientia, etiam absque aliqua declaratione, eos sibi ipsis possunt detinere, quod si indurato animo, eos retinuerint, superior Ecclesiasticus debet Ecclesiarum fabricis aut pauperibus loci erogare; omni conventionem vel expositionem prohibita. Quæ quidem poenæ omnes, aduersus curatos inferioresque pastores, beneficia Ecclesiasticam curam animarum obtinentia habentes, similiter dicto decreto statuuntur. Itatenam, ut si quando ex iusta causa, ab ordinario cognita, & probata, abesse contingeret. Vicarium idoneum ab ipso ordinario approbatum, cum debita mercedis assignatione relinquunt. Discedendi autem facultas, in scriptis gratisque concedenda sit, nec ultra bimestre tempus, nisi grauis, & urgentissima causa contigerit. Quod si absentes per edictum citati, minime comparuerint, liberum est & per missum ordinarij (imo tenentur) seuerè per Ecclesiasticas censuras, & sequestrationem fructuum, & illorum subtractionem alijsque iuris remedijs, vsque ad priuationem contra eos procedere. Ita ut minime à dicta residentia, & ab illius canonis excusatione, priuilegio, licentia, familia

ritate, exemptione, etiam ratione cuiuscunque beneficij, pacto, statuto, etiam iuramento, vel alia auctoritate confirmato, consuetudine etiã immemoriali excusantur. Quæ quidem Concilij decreta, duabus nouissimis constitutionibus Apostolicis seruari præceptum est: altera sub data Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ. 1564. septimo Kal. Decembris. Altera vero impressa est vna cum Tridentino Concilio quæ publicè circumfertur.

Illud vero circa dictum decretum notandum censeo, nempe parochum impune abesse posse, absque aliqua licentia duos menses ex causa quæ sibi iusta videatur, quia antiquo iure licebat, à quo non est recedendum, sine nouo iure expresso. I. præcipimus, in fine. cap. de appella. Tum qui Episcopo, qui fortiori vinculo residere tenetur, permittitur, & Concilio cautum est: ut in curatis, & inferioribus eadem omnino seruentur quæ in Episcopis. Ita tenet insignis Mart. Nauar. in manuali confessor. cap. 25. num. 221. & ita non semel consului & obtinui, licet quidam imperitus iudex, ex capite quidem (prout illi de more erat) contrarium iudicauit. Is autem qui residere tenetur, viginti & quatuor casibus à residentia excusatur, quos plenissima manu congerit Ioann. à Selua, in tract. de benefi. 4. part. quæst. 6. qui fere omnes his comprehenduntur.

Primus, si quis sacratissimam Theologiam publice profiteatur, vel ei operam det, ad quinqueñium. text. in cap. fin. de magist.

Parochus ex causa iusta abesse potest à beneficio absque ordinarij licentia.

A residentia in beneficijs Ecclesiasticis. 24 casibus quis excusabitur.

Cum parochiales Ecclesias habeant intra annum non fuerunt promoti.

CAPVT. LIII.

- 1 *Habens Ecclesiam Parochialem intra annum promoueri tenetur alias ipso iure ea priuatus erit.*
- 2 *Annus, de quo in presenti agitur quando currere incipiat.*
- 3 *Clericus, qui legitima causa substatente, non potuit intra annum promoueri, istius capituli poenam non patitur.*
- 4 *Episcopus monere potest promotum ut ordines intra annum suscipiat.*
- 5 *Capellaniam obtinens intra annum promoueri non tenetur.*

Alis sunt priuati ipso a iure nulla præmissa monitione, Ecclesia vel beneficio parochiali, ut in c. licet can. de elect. in. 6. quod ad eum procedit, quod non potest mora purgari anno elapso: quia poena infligitur ipso iure, ut not. gloss. antepen. ibi, quæ dicit notabile Ancharra. i. col. & postea in col. fin. vers. 4. quæro. & voluit antea Ioan. Mo. ibi. vers. Sed nunc quid, & idem tenet ibi Philip. col. 2. Annus præterea, de quo in presenti incipit ab eo tempore quo ipsius Ecclesiæ regimen commissum existit, & possessionem eius pacificam habuit prouisus, vel per eum stetit quo minus habuisset, pro-

bat tex. in cap. Commissa, eodem tit. Si autem iusto impedimento non potuit clericus intra annum promoueri, non patitur istam poenam, & ut ibi, per textum. & vide Ioann. Mona. in dict. capit. licet canon. vers. Sed quid, ubi notat esse legitima impedimenta ad excusandam poenam priuationis quod Episcopus fuerit impeditus vel non fuerit qui ordinaret eum, vel si Episcopus noluit eum ordinare. Crederet tamen, quod si Episcopus proprius qui non potuit vel noluit ipsum ordinare dabat ei facultatem ut ordinaretur ab Episcopo alieno, quod esset in culpa si non promoueretur. Consularem præterea clericis in casibus huiusmodi, quando impedimenta proueniunt ex persona Episcopi, quod protestaretur a se esse paratos ad ordines suscipiendos, ut euitemus doctrinas & opiniones Doctorum in similibus traditas, de quibus per Fel. in ca. Ex transmissa. de præscrip. in col. 1. & 3. Alexand. & Ias. in lib. 2. §. quod diximus. ff. Si quis cautio. Et vide etiã notabiliter per Ioann. Mona. ubi supra qui distinguit quando quis incurrit irregularitatem, propter quam non potest promoueri, an debeat priuari, quia si hoc est sine culpa sua non priuatur, ut pote si amittat oculum vel manum. Si autem culpa sua, debet beneficiu amittere, allegat text. in. c. 1. de æta. & quali.

Aduerte præterea quod Ancharra. in dicto capit. licet canon. colum. fina. vers. 5. quæro notat post gloss. antepen. ibi, quod etiam stante dispositione dicti text. potest Episcopus monere promotum ut ordines suscipiat etiam intra annum:

B

i a

2

b

c

d

4

annum: quia illa constitutio venit ad corroboracionem iuris antiqui, non ad diminutionem: unde si voluntate sola tenuit clericus ordinari nihil prætendens, nisi quia non vult debet cõpelli appellatione remota per subtractionem beneficij, & officij, secundum gloss. ibi.

Nota tamẽ, quia si quis habeat cappellaniam requirentem ordinem sacerdotalem, non est priuatus illa si non fuit monitus vt promoueretur, ita firmarunt Domini. de Rota in deci. antiquis. Dxx. incip. Nota quod tenens capellaniam, ex ratione, quia dispositio illius capit. Licet canon. tanquam pœnalis non debet extendi.

Decretum Cardinalium qui Concilij Trident. præsunt. interpretati.

Priuati ipso iure. Erit sanè parochus à dicta pœna immunis in casu diffinito à Cardinalibus sacrae congregationis, his verbis. *Pœna canonis præscripta eis, qui intra annum sacerdotiũ non susceperunt, non habet locum in rectore, qui intra annum à die adeptæ possessionis, pacificæ, vel infra tempus comparauit, et se promoueri petijt offerens quantum in eo separatim ad suscipiendum sacerdotium, sed ordinarius noluit, eum propter illiteraturam vel aliã causam promouere.* Et vide latissimè, Petrum Rebuffum, in excellentissima illa beneficiorum practica. tit. de non promotis intra annum pag. 443. vbi multis ampliationibus, & limitationibus huius capituli materiam declarat. Et ultra illum notandum esse cõseo, quod is qui parochialem Ecclesiam, habet si intra annũ non fuit promotus ad presbyterium

cum ipso iure, sit beneficio priuatus, tenetur in animæ iudicio vniuersos fructus restituere, quos elapso anno percepit, vt optimè censet Martin. Nauar. in manu. confess. cap. 25. numer. 117. idem in tractat. de oratione capit. 22. numer. 49. Nec refragatur quod pœna temporalis ipso iure incurra in dicto foro non debeat, quia id non procedit cum ex legislatoris mente contrarium constat, vel cum non imponitur proprie vt pœna, sed vt quædam conditio vel modus rei tradita, quod hoc casu ex Pontificis mente verificatur, & ex hoc sequitur grauius peccare, qui prædictum beneficium retinet, & illius fructus non restituit.

Deinde animaduerte, quod licet antiquis temporibus dicta priuationis pœna locum non obtinebat in Episcopatibus, & abbatibus, quia in his non erat hoc statutum, quorum quidem expressa mentio erat necessaria. Ex gloss. not. & singul. in capit. 2. de præbend. in. 6. vnde colliges allucinatũ fuisse R. P. Fratrem Dominicũ Soto lib. 10. de iustit. & iure quæst. 5. artic. 6. col. 1. existimantem, decretum Bonifa. Octauij Pontific. Maxim. in cap. commissa de electione lib. 6. quo ad fructum restitutionem, comprehendere Episcopos, quod quidem ante eius tempora nemo dixit, nec dicere potuit cum legẽ illam pœnalem, repugnantibus omnibus iuribus extendat contra capit. pœnae de pen. dist. 1. l. si de interpretatione. l. præsens. ff. de pœnis. Maxime quod ipsemet sibi aduersatur, cum approbet gloss. dicti canonis, quæ censet

Fr. Domini Soto opinio refutatur.

non

Cum parochiales Ecclesias habeant intra annũ nõ fuerunt promoti.

CAPVT. LIIL.

- 1 *Habens Ecclesiam Parochialẽ intra annum promoueri tenetur alias ipso iure ea priuatus erit.*
- 2 *Annus, de quo in presenti agitur quando currere incipiat.*
- 3 *Clericus, qui legitima causa subsistente, non potuit intra annũ promoueri, istius capituli pœna non patitur.*
- 4 *Episcopus monere potest promotum vt ordines intra annũ suscipiat.*
- 5 *Capellaniam obtinens intra annum promoueri non tenetur.*

Ales sunt priuati ipso iure nulla præmissa monitione, Ecclesia vel beneficio parochiali, vt in. c. licet can. de elect. in. 6. quod ad eò procedit, quod non potest mora purgari anno elapso: quia pœna infligitur ipso iure, vt not. gloss. antepen. ibi, quã dicit notabilẽ Ancharra. i. col. & postea in col. fin. vers. 4. quæro, & voluit ante eum Ioan. Mo. ibi. vers. Sed nõ quid, & idẽ tenet ibi Philip. col. 2. Annus præterea, de quo in presenti incipit ab eo tempore quo ipsius Ecclesiae regimen commissum existit, & possessione eius pacificã habuit prouisus, vel per eũ stetit quo minus habuisset, pro-

bat tex. in cap. Commissa, eodem tit. Si autem iusto impedimento non potuit clericus intra annũ promoueri, non patitur istam pœnam, vt ibi, per textu. & vide Ioann. Mona. in dict. capit. licet canon. vers. Sed quid, vbi notat esse legitima impedimẽta ad excusandam pœnam priuationis quod Episcopus fuerit impeditus vel non fuerit qui ordinaret eum, vel si Episcopus noluit eũ ordinare. Crederẽ tamen, quod si Episcopus proprius qui nõ potuit vel noluit ipsum ordinare dabat ei facultatẽ vt ordinaretur ab Episcopo alieno, quod esset in culpa si non promoueretur. Cõfulerem præterea clericis in casibus huiusmodi, quando impedimenta proueniunt ex persona Episcopi, quod protestaretur se esse paratos ad ordines suscipiendos, vt euitemus doctrinas & opiniones Doctorũ in similibus traditas, de quibus per Fel. in ca. Ex trãmissa. de præscrip. in col. 1. & 3. Alexand. & Ias. in lib. 2. §. quod diximus. ff. Si quis cautio. Et vide etiã notabiliter per Ioan. Mona. vbi supra qui distinguit quando quis incurrit irregularitatem, propter quã nõ potest promoueri, an debeat priuari, quia si hoc est sine culpa sua non priuatur, vt pote si amittat oculum vel manum. Si autem culpa sua, debet beneficiũ amittere, allegat text. in. c. 1. de æta. & quali.

Aduerte præterea quod Ancharra. in dicto capit. licet canon. colum. fina. vers. 5. quæro notat post gloss. antep. ibi, quod etiam stante dispositione dicti text. potest Episcopus monere promotum vt ordines suscipiat etiam intra annum:

B

1 a

2

b

c

d

4

annum: quia illa constitutio venit ad corroborationem iuris antiqui, non ad diminutionem: unde si voluntate sola tenuit clericus ordinari nihil pretendens, nisi quia non vult debet compelli appellatione remota per subtractionem beneficij, & officij, secundum glossam ibi.

Nota tamé, quia si quis habeat cappellaniam requirentem ordinem sacerdotalem, non est priuatus illa si non fuit monitus ut promoueretur, ita firmanunt Domini. de Rota in deci. antiquis. Dxx. incip. Nota quod tenens capellaniam, ex ratione, quia dispositio illius capit. Licet canon. tanquam pœnalis non debet extendi.

Decretum
Cardinalium
qui
Concilij
Trident.
presunt.
interpretati
sioni.

Priuati ipso iure. Erit sanè parochus à dicta pœna immunis in casu diffinito à Cardinalibus sacre congregationis, his verbis. *Pœna canonis prescripta eis, qui intra annum sacerdotium non susceperunt, non habet locum in rectore, qui intra annum à die adeptæ possessionis, pacificæ, vel infra tempus comparauit, & se promoueri petijt offerens quantum in eo separatim ad suscipiendum sacerdotium, sed ordinarius noluit, eum propter illiteraturam vel aliã causam promouere.* Et vide latissimè, Petrum Rebuffum, in excellentissima illa beneficiorum practica. tit. de non promotis intra annum pag. 443. vbi multis ampliationibus, & limitationibus huius capituli materiam declarat. Et ultra illum notandum esse censeo, quod is qui parochialem Ecclesiam, habet si intra annu non fuit promotus ad presbyterium

cum ipso iure, sit beneficio priuatus, tenetur in animæ iudicio vniuersos fructus restituere, quos elapso anno percepit, ut optimè censet Martin. Nauar. in manifest. confess. cap. 25. numer. 117. idem in tractat. de oratione capit. 22. numer. 49. Nec refragatur quod pœna temporalis ipso iure incurta in dicto foro non debeatur, quia id non procedit cum ex legislatoris mente contrarium constat, vel cum non imponitur proprie ut pœna, sed ut quaedam conditio vel modus rei traditæ, quod hoc casu ex Pontificis mente verificatur, & ex hoc sequitur grauius peccare, qui predictum beneficium retinet, & illius fructus non restituit.

Deinde animaduerte, quod licet antiquis temporibus dicta priuationis pœna locum non obtinebat in Episcopatibus, & abbatibus, quia in his non erat hoc statutum, quorum quidem expressa mentio erat necessaria. Ex glossa not. & singul. in capit. 2. de prebend. in. 6. vnde colliges allucinatam fuisse R. P. Fratrem Dominicu Soto lib. 10. de iustit. & iure quæst. 5. artic. 6. col. 1. existimantem, decretum Bonifacii Octauij Pontificis Maxim. in cap. commissa de electione lib. 6. quo ad fructum restitutionem, comprehendere Episcopos, quod quidem ante eius tempora nemo dixit, nec dicere potuit cum legem illam pœnalem, repugnantibus omnibus iuribus extendat contra capit. pœnae de pen. dist. 1. l. si de interpretatione. l. presens. ff. de pœnis. Maxime quod ipsemet sibi aduersatur, cum approbet glossam dicti canonis, quæ censet non

Fr. Domini
Soto opinio
responsetur.

non esse locum eius pœnae in Ecclesia collegiata. Nec sane mirandum est, quod vir Theologus doctissimus, & in his quæ pertinent ad forum Interius versatissimus, in illis autem, quæ ad exterius, & ad iudicarium ordinem cum mittat falcem in alienam mesem sapissimè labitur. Hodie vero Sacri Concilij Tridentini decreto Sessione. 23. capit. 2. de ref. diffinitum est, quod Episcopi nec non illorum superiores, etiã Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, qui cathedralibus seu superioribus Ecclesijs præfecti fuerint, si intra tres menses consecrationis munus non susceperint ad fructuum perceptorum restitutionem tenentur, & si intra totidem menses postea id non fecerint, ipso iure suis Ecclesijs sunt priuati.

Predicta vera priuationis pœna, quæ hoc capite infligitur, minimè incurritur, donec annus elapsus sit, & ea ratione siclericus in vltima anni die extremu diem clauerit, beneficiu vacauit per mortem. Ita tenuit eleganter Petrus Paul. Parisi. conf. 119. num. 28. volum. 4. poteritq; eadem vltimi anni die beneficiu permutare, vel resignare, cum adhuc ius in beneficio habeat. Ut scribit Petrus Rebuff. in pract. benefic. tit. de non promot. intra annum num. 48.

B *Possessionem eius pacificam.* Vide de Bella. decis. 153. & decis. 83. quo loco scribit, probari deberi à non promotu litem habuisse, vel habere, aliter vero securum non esse, quod etiam fatetur Domini. consil. 82. col. 3. Et cum annus hic minime computetur nisi à die pacifi-

cæ possessionis, & in regno Franciæ, non dicitur quis eam habere ante annum, ob eam causam, in illo regno iustissime mea sententia post annum pacificæ possessionis promotus integrum annum habebit. Cuius rei meminit Petrus Rebuff. vbi paulò ante allegauit, num. 45.

C *Pœnam.* Sed utrum sufficiat, quod impedimentu in fine anni superueniat. Vide Bella. decis. 83. quò loco censet, tale impedimentum minime excusare quando intra tempus illud, non poterat promoueri, sed contrariu verius credo cum Petro Rebuff. vbi supra num. 48.

D *Quod protestetur.* Not. quod licet protestatio vtilissima sit, non tamen est necessaria, quia iustitia excusandi, non in verbis protestantis, sed in causa impedimenti consistit, quia verba non addunt nec minuunt rei veritatem. I. sicut. C. ad leg. Cornel. de fals. quam opinionem, & iuribus & grauisimorum authorum testimonijs tanquam firmissimam regulam constitui superioribus annis, in annotationibus ad regulas, & fallentias istius Domini Episcopi regul. 615. incip. protestationem.

E *Extendi.* Vide Roma. conf. 325. incip. quo ad primum. Hoc tamè minime procedit si in capellaniæ institutione contrarium ab institutore fuerit dispositu, quia iure potest instituere quod in tali capellania locu habeat dispositio tex. in dict. c. licet canon. ut scribit Petrus Rebuff. in d. tit. de non promotis intra annu. n. 17 & quod ita disponatur sepe magis visum fuit optimu consilium.

M Cuius

Cum alienigenæ sint, in his Castellæ, & Legionis, Regnis, vel in alijs quibus legibus moribus, vel consuetudine, prohibum est: dignitates Ecclesiasticas, beneficia, præstimoniam, vel penses, impetrare sunt ausi.

CAP. V. T. LIII. Q. V. O. D.
nouè editum est.

- 1 In Hispaniarum Regnis Sixti Pontificis Maximi concessione, nullus exterius beneficium Ecclesiasticum impetrare potest.
- 2 Fræcia regno necnò in multis orbis Prouincijs idè receptum est.
- 3 Gratia illa, subreptitia est iudicanda, si beneficium ab alienigena fuerit impetratum, originis mentione minime facta.
- 4 Iuri communi consonum est exterius: vel alienigenam non posse Ecclesiasticum beneficium obtinere.
- 5 Seditio illa grauisime (quas vulgo Communidades, appellant) quæ regna ista ab anno Domini. 1446, sunt perturbata, inde processerunt, quia exterius beneficia conferebantur.
- 6 Glossa in regu. Cancell. Romanæ decima nona reprobatur.
- 7 Consulcretur nimis Christianæ Reipublicæ, si beneficia, præsertim curam animarum, habentia patrimonialia efficerentur.
- 8 Regula Cancellariæ Romanæ decima nona, iuri communi consentanea est.
- 9 In beneficiorum impetratione, oriundus non oriundo, præfe-

rendus est.

- 10 Diocesani, & non alienigenæ, sunt in beneficijs à patronis presentandi.
- 11 Iustissime in diocesis Burgensibus Palentina, & Calagurritana, filijs patrimonialibus, tantum beneficia Ecclesiastica conferuntur.
- 12 Præstimoniam neque pensiones, ab exteris in his regnis possunt obtineri.
- 13 Literæ naturalitatis (quas appellant) Regijs constitutionibus sunt reuocata.
- 14 Is cui literæ naturalitatis conceduntur, licet possit regnorum priuilegijs uti, non tamen obtinere poterit beneficium Ecclesiasticum, nisi specialiter, dictis literis contineatur.
- 15 Literis naturalitatis concessis, seruata forma regiarum constitutionum, exterius apud nos, Ecclesiasticum beneficium potest obtinere.
- 16 Extero si beneficium conferatur, an illud possit permutare.
- 17 Literæ quibus, extero beneficium confertur, minime executioni tradendæ sunt.
- 18 Pœna amissionis naturalitatis, & bonorum temporalium, contra clericos, & Ecclesiasticas personas apud Hispanos, legibus & moribus recepta est.
- 19 Literæ legatorum Apostolicæ Sedis ante illarum executionem, à summis Senatoribus Regis & domini nostri, examinantur.
- 20 Literæ Apostolicæ, in derogationem regij iuris patronatus, vel laycorum, exequendæ non sunt: quousque Pontifex Summus consulatur, seruata in hoc forma præscripta, in regijs constitutionibus.

tutionibus.

- 21 Regias leges. 26. tit. 3. lib. 1. ord. noui. & lex. 5. tit. 6. eo lib. iustissimas esse ostenditur.
- 22 Non solum, Christianissimi Hispaniarum Reges, dicto iure regijs legibus diffinito utuntur, sed alij Christiani orbis Principes: referunturque verba singularia Ioann. Dried.
- 23 Regni exterius quis dicatur, & ibi de intellectu regie constitutionis. 19. tit. 3. li. 1. ord. noui.
- 24 Nati Regno Aragoniæ, vel Nauarræ, an dicantur exteri horum Regnorum.
- 25 Exterius an iudicandus sit, qui nascitur ex matre alienigena, si pater fuit naturalis.
- 26 Late interpretatur, quædam Henrici huius nominis tertij, Hispaniarum Regis constitutio.
- 27 Qui extra Regnum intransitu nascitur, à parentibus horum Regnorum naturalibus an sit naturalis iudicandus.
- 28 Natus alibi in transitu, natus setur in eo loco, ubi mater incolatum habet, & ideo non repellitur à collegijs, quorum statutis, naturales tantum in illis cooperandi sunt.
- 29 Declaratur constitutio septima constitutionum Academiae Complutensis.
- 30 Interpretatur Regia. 1. 25. tit. 7. lib. 1. ord. noui.
- 31 Animalia alicuius parochiæ, si propter bellum, vel tempestatem, vel aliam causam, fugiant ad alienam parochiam, ibique pariant: decimæ soluendæ sunt in illa parochia à qua recesserunt.
- 32 Absens, qui ex legitima causa recessit, cito reuersurus: quoad

iuris effectus, non est absens iudicandus.

- 33 Per decennij habitationem, quis naturalis censetur.
- 34 Proxoneta, seu cambiorum interuentor, non potest esse horum regnorum alienigena.
- 35 Quæ desiderantur, ut quis dicatur naturalis, quò ad obtinendam beneficia in his regnis, qui admissus est tanquam naturalis ad beneficium in ijs regnis, & postea ad aliud regnum confugiat, ibique larem constituat, naturalitatis priuilegijs priuatur.
- 36 L. penult. ff. de senato. interpretatur.
- 37 Si filius sit naturalis istorum regnorum, an requiratur, quod naturalitatis tempore, pater domicilium contraxerit, & per decennium vixerit.

St quidè Romano rum Pontificum decretis iustissimisq; Catholicorum Principum constitutionibus, nec non immemoriali laudatissimæ consuetudini contrarium alienigenas in his regnis Ecclesiastica beneficia impetrare, & cum sepius in cõtrouersijs forensibus hoc contingat, huius practicæ argumento dignum iudicauimus ad istius rei cognitionem tantis per de hoc differere.

Et ut re hanc à principio petamus præfari oportet, quod Sixtus Sumus Ecclesiæ Præsul potèntissimus, & Catholicissimis Hispaniarum Regibus iustissimis causis ductus motu proprio, peculia re gratiã indulgit, ut nullus exterius in dictis regnis absque ipsius consensu, possit beneficiu Eccle-

fiasticū obtinere, præsertim dignitates electiuas Pontificales, & Cathedrales, qua constitutione cassantur gratiæ, & expectatiuæ impetrationes in contrariū obtentæ, vt testatur glo. in reg. Cæcel. 19. refert Guil. Benedict. in repet. c. Raynun. de testam. in verbo: Et uxorem nomine Adela. n. 482. de testa. cuius cōstitutionis meminit Regia lex. 16. tit. 3. lib. 1. ordin. noui. ibi. *Mādamos que acerca desto se guarde la Bulla del Papa Sixto concedida a los naturales destes Reynor.* Et sunt circa hoc multæ leges illo tit.

Idem in Regno Franciæ, & Sūmorū Pōtificū diplomatibus, & regijs legibus obtentum est, si credimus glos. Cosmæ in pragmat. Sancti. §. nam Ecclesiarum in verbo: Exterorum, de quo stat Ludo. Duodecimi constitutio. Rub. *Des lettres de naturalite.* Tradit Guillem. Benedict. vbi supra allegauit. Petrus Rebuff. in tract. de litera natur. glos. 2. n. 2. Tho. 2. cons. Fran. & in pract. benefic. de rescriptis mixtis, glossa. 1. & in tract. de pacifi. posse. nu. 216. Nicol. Boeri. decis. 31. n. 18. Quod etiam stilo parlamanti cautū est sub rub. de præbend. ordinat. 3. Et apud Venetos seruari affirmat Addi. ad Abb. in cap. si proponente. de rescrip. Et Bononiæ de hoc est peculiare statutum, vt refert Barb. consilio. 23. num. 1. volum. 1. In Regno Aragoniæ, perpetuo foro hoc stabilitū est, nempe quod alienigenæ, in dicto Regno beneficia minime possint obtinere, vt cautum est, lib. 1. foro Aragon. titulo de prælaturis, & alijs beneficijs ab alienigenis non possidendis. Et in

Regno Nauarræ idem est diffinitum per regias pragmatic. 2. & 3. lib. 1. ordinamen. illius Regni. Et in Britania hoc idem cautum est his verbis. *Sacerdos Gallicos, Sacerdotium in Britania ne occupato.* Vt refert Petrus Gregor. 2. parte. Synta. iuris, libro. 27. capitul. 6. numer. 42. Et in Hungaria, seu Pannonia seruatur, vt in capit. bonæ. §. fin. de postula. præla. Et Veronensi statuto decretū est, si credimus Bald. consil. 46. volum. 1. & multis alijs Prouincijs seruari audio.

Quod si exterus beneficium impetrauit, nō facta originis mentione gratia subreptitia est iudicanda, tenet gloss. celeberrima in capite si proponente. de rescript. cuius meminit Corfe. in sing. in verbo, subreptio. Felin: in capitulo, sicut tuis, column. 2. de simon. Roman. in l. si vero fallen. 14. ff. solut. matrimonial. Barba. consil. column. 5. volum. 1. & consil. 57. eo. volumin. Selua. de benefici. 3. part. quæst. 26. D. Couar. in practic. quæstion. capit. 35. numer. 5. Petrus Rebuff. in dicto tract. de pacifi. posse. dicto num. 216. dicens ita cōsuluif se in fauorem cuiusdam Scholastici.

Et quod exterus in aliena patria beneficium Ecclesiasticum minime possit obtinere iuri cōmuni, consentaneum est, vt colligitur ex text. in capitul. bonæ. in. 2. de post. prælato. & in capitulo, neminem. 70. & in capitul. Aphros. 98. distinct. & in capit. vltim. de cleric. peregrini. De iure Cæsarum. l. in Ecclesijs. C. de Episcop. & cleric. l. vni. C. non licere habitæ. Metropoli. lib. 11. lex. 2. C. de

- rationibus.
- 21 Regias leges. 26. tit. 3. lib. 1. ord. noui. & lex. §. tit. 6. eo lib. iustissimas esse ostenditur.
 - 22 Non solum, Christianissimi Hispaniarum Reges, dicto iure regijs legibus diffinito vtuntur, sed alij Christiani orbis Principes: referunturq; verba singularia Ioann. Dried.
 - 23 Regni exterus quis dicatur, & ibi de intellectu regie constitutionis. 19. tit. 3. lib. 1. ord. noui.
 - 24 Nati Regno Aragoniæ, vel Nauarræ, an dicantur exteri horum Regnorum.
 - 25 Exterus anis iudicandus sit, qui nascitur ex matre alienigena, si pater fuit naturalis.
 - 26 Late interpretatur, quada Henrici huius nominis tertij, Hispaniarum Regis constitutio.
 - 27 Qui extra Regnum intransitu nascitur, a parentibus horum Regnorum naturalibus an sit naturalis iudicandus.
 - 28 Natus alibi in transitu, natuscetur in eo loco, vbi mater incolatum habet, & ideo non repellitur a collegijs, quorum statutis, naturales tantū in illis cooperandi sunt.
 - 29 Declaratur constitutio septima cōstitutionum Academia Complutensis.
 - 30 Interpretatur Regia. l. 25. tit. 7. lib. 1. ordi. noui.
 - 31 Animalia alicuius parochiæ, si propter bellum, vel tempestatem, vel aliam causam, fugiant ad alienam parochiam, ibique pariant: decimæ soluendæ sunt in illa parochia a qua recesserunt.
 - 32 Absens, qui ex legitima causa recessit, cito reuersurus: quoad

iuris effectus, non est absens iudicandus.

- 33 Per decennij habitationem, quis naturalis censetur.
- 34 Proxoneta, seu cambiorum interuentor, non potest esse horum regnorum alienigena.
- 35 Quæ desiderantur, vt quis dicatur naturalis, quo ad obtinenda beneficia in his regnis, qui admissus est tanquā naturalis ad beneficium in ijs regnis, & postea ad aliud regnū confugiat, ibiq; larem constituat, naturalitatis priuilegijs priuatur.
- 36 L. penult. ff. de senato. interpretatur.
- 37 Vt filius sit naturalis istorum regnorum, an requiratur, quod natiuitatis tempore, pater domicilium contraxerit, & per decennium vixerit.

St quidē Romano rū Pōtificū decretis iustissimiq; Catholicorū Principum cōstitutionibus, nec nō immemoriali laudatissimæ consuetudini contrariū alienigenas in his regnis Ecclesiastica beneficia impetrare, & cū sepius in cōtroversijs forensibus hoc contingat, huius practicæ argumento dignum iudicauimus ad istius rei cognitionem atq; per de hoc differere.

Et vt re hanc a principio petamus præfari oportet, quod Sixtus Sūmus Ecclesiæ Præsul potētissimis, & Catholicissimis Hispaniarū Regibus iustissimis causis ductus motu proprio, peculiari gratiā indulxit, vt nullus exterus in dictis regnis absque ipsius consensu, possit beneficiū Eccle-

fiasticū obtinere, præsertim dignitates electiuas Pontificales, & Cathedrales, qua constitutione cassantur gratiæ, & expectatiuæ impetrationes in contrariū obtentæ, vt testatur glo. in reg. Cá. cel. 19. refert Guil. Benedict. in repet. c. Raynun. de testam. in verbo: Et uxorem nomine Adelasiã n. 482. de testa. cuius cōstitutionis meminit Regia lex. 16. tit. 3. lib. 1. ordin. noui. ibi. *Mãdamos que acerca desto se guarde la Bulla del Papa Sixto concedida a los naturales destes Reynos.* Et sunt circa hoc multæ leges illo tit.

Idem in Regno Franciæ, & Sūmorū Pōtificū diplomatibus, & regijs legibus obtentum est, si credimus glos. Cosmæ in pragma. Sancti. §. nam Ecclesiarum in verbo: Exterorum, de quo stat Ludo. Duodecimi constitutio. Rub. *Des letres de naturalite.* Tradit Guillem. Benedict. vbi supra allegauit. Petrus Rebuff. in tract. de litera natur. glos. 2. n. 2. Tho. 2. conf. Fran. & in pract. benefic. de rescriptis mixtis, glossa. 1. & in tract. de pacifi. posse. nu. 216. Nicol. Boeri. decis. 31. n. 18. Quod etiam stilo parlamanti cautū est sub rub. de præbend. ordinat. 3. Et apud Venetos seruare affirmat Addi. ad Abb. in cap. si proponente. de rescrip. Et Bononiæ de hoc est peculiare statutum, vt refert Barb. consilio. 23. num. 1. volum. 1. In Regno Aragoniæ, perpetuo foro hoc stabilitū est, nempe quod alienigenæ, in dicto Regno beneficia minime possint obtinere, vt cautum est, lib. 1. foro Aragon. titulo de prælaturis, & alijs beneficijs ab alienigenis non possidendis. Et in

Regno Nauarræ idem est diffinitum per regias pragmatic. 2. & 3. lib. 1. ordinamen. illius Regni. Et in Britania hoc idem cautum est his verbis. *Sacerdos Gallicos, Sacerdotium in Britania ne occupato.* Vt refert Petrus Gregor. 2. parte. Synta. iuris, libro. 27. capitul. 6. numer. 42. Et in Hungaria, seu Pannonia seruatur, vt in capit. bonæ. §. fin. de postula. præla. Et Veronensi statuto decretū est, si credimus Bald. consil. 46. volum. 1. & multis alijs Prouincijs seruari audio.

Quod si exterus beneficium impetrauit, nō facta originis mentione gratia subreptitia est iudicanda, tenet gloss. celeberrima in capite si proponente. de rescript. cuius meminit Corse. in sing. in verbo, subreptio. Felin. in capitulo, sicut tuis, column. 2. de limon. Roman. in l. si vero fallen. 14. ff. solut. matrimonial. Barba. consil. column. 5. volum. 1. & consil. 57. eo. volumin. Selua. de benefici. 3. part. quæst. 26. D. Couar. in pract. quæstion. capit. 35. numer. 5. Petrus Rebuff. in dicto. tract. de pacifi. posse. dicto num. 216. dicens ita cōsuluisset in fauorem cuiusdam Scholastic.

Et quod exterus in aliena patria beneficium Ecclesiasticum minime possit obtinere iuri cōmuni, consentaneum est, vt colligitur ex text. in capitul. bonæ. in. 2. de post. prælato. & in capitulo, neminem. 70. & in capitul. Aphros. 98. distinct. & in capit. vltim. de cleric. peregr. De iure Cæsarum. l. in Ecclesijs. C. de Episcop. & cleric. l. vni. C. non licere habita. Metropoli. lib. 11. lex. 2.

C. de

C. de annot. ciuita. eo. libro tradunt latè Guil. & Rebuff. in locis nouissimè allegatis Ludou. Gome. in reg. cancel. de idioma. te. quæst. 1. Ioann. Daim. in proemi. Pragma. Sancti. incipien. Frāciscus, in verbo, vindicabāt. fol. 60. Selua. de benefi. 2. parte, quæstion. vltim. & in. 3. parte, quæstion. 26. Carol. de Grassal. lib. 2. Regali Fran. iure. 8. Couar. dicto cap. 35. Vnde Sacri Canones iustissime decreuerunt, vt electio facienda non sit, nisi de personis eiusdem Ecclesiæ, dummodo digni ibi inueniantur, etiam si alibi foris digniores reperiantur, capit. nullus. 61. distinct. cap. Metropolitano. 73. distinctio. Quin vero gloss. in cap. cū inter canonicos de electione, asserit non valere postulationem ex aliena Ecclesia, nisi duabus partibus consentientibus, & facienda est à Pontifice Maximo, vt late patet in toto titulo, de postula. prælat.

Quibus suffragatur Deuteronom. cap. 18. *Prophetam (inquit) de gente tua, & de fratribus tuis suscitauit Dominus Deus tuus, ipsum audies.* Tum fulcitur, quia in Ecclesiarum fundatione exteri, nec ipsorum maiores nihil præstiterint merito regnicolæ præferendi eis sunt, arg. text. in cap. cum in offic. de testamentis. Tūne exteri beneficijs apud nos fruētes Regni secreta, in maximam perniciem eius reuelent. Tum quia regnicolæ qui tot, tantisque animi dotibus ingenuis disciplinis splendescunt, maxima afficerentur iniuria, si exteri forte omnibus numeris inferiores ad hos Ecclesiasticos honores admitterentur, virtus quidē

& honeste disciplinæ sine præmio quandoque languescunt. Tum quia propter idiomatis diuersitatem nequeunt (quod tamen maxime interest) commissum sibi populum docere, vt in capitulo, quoniam, de officio ordinarij. Et inter Dei Optimi Maximi maledictiones illa non inferior est, hominem ex aliena natione habere, qui non intelligatur, vt habetur in Deuteronomio, capit. 28. ibi. *Adducet Dominus super te gentem de longinquo, & de extremis terra finibus in similitudinem Aquilæ Volantis cum impetu, cuius linguam intelligere non possis.* Et Hierem. capitulo quinto, idem scribitur. *Nec voluit Deus seuerius punire superbiam ædificantium turrim Babelis, quam per linguæ confusionem, vt quid vellent mutuo non intelligerent, vt habetur Genesios. 11.* Tum quia hæc potissima erit causa, propter quam homines facilius inuitentur ad residendum, non enim paruo estimandus est ingenitus amor quem quis ad natiuū solū habet. Est enim cuilibet dulcissima patria. l. qui habebat, in principio. ff. de legatis tertio, & hac ratione impius iudicandus est, qui nulla causa cogente patriam suam relinquit gloss. in l. vnica. C. si curialis, relicta ciuitate, rus habitare maluerit, libro decimo, & ibi nota. Rebuff. & Petrus Rebuff. in concordat. titul. de collat. §. volumus. pagin. 457. asseuerans hanc esse potissimam rationem, vt beneficium in propria patria magis optetur, quam in aliena. Tum quia is diligentissime quæ ad munus suū spectant,

M 3 præsta-

præstabit cum melius patriæ mores, quam exteris cognoscat, iudicat quidem quis facile de his quæ nouit, ut habetur primo Ethicorū, & plures alias rationes congesit Regia. l. 14. tit. 3. lib. 1. ordinamen. noui.

Quæ inter alia dicit maximos tumultus excitatos fuisse in Hispania, ob eam causam, quod beneficia Ecclesiastica exteris conferebantur, ibi. *Especialmente del año de sesenta y quatro à esta parte q̄ se començaron los mouimientos y turbaciones en nuestros Reynos.* Circa quod legendus est Doctor Illescas Hispanus Historiographus diligentissimus, & non vulgaris eruditionis in sua Historia Pontificali. *En el capitulo de la guerra final del Rey de Francia, para cobrar el ducado de Milã.* §. 10. fol. 225. & lib. 6. eiusdem Historiæ. cap. 27. §. 17. fol. 228. & folio 338. ubi testatur Paulum Tertium Pontificem Maximum statuisse, ut beneficia, & pensiones alienigenis non conferantur.

Quæ non temere adduximus, sed ut conuincamus maximè errorem, glos. in dicta reg. Cancell. assuerantis in quadam causa Toletana in tertia instantia productam fuisse dictam Sixti Romani Præsidis constitutionem, quæ dicit non nocere Episcopo Vintomiliensi actori cum moribus recepta non fuerit, nec (ut ille inquit) Toleti regnum, cū à Castellæ, & Legionis Regnis separatum sit eo priuilegio uti potest, & alia refert temeraria, & postquam animi sui votum expressit tacere, oportere inquit, cum illis pendeat, infani profecto hominis, manifestissimum testimo-

nium. Fuit quidem Apostolica illa concessio cum maxima regiminis spiritualis Ecclesiastici utilitate, ita ut ex contrario vsu plures contingerent incalamitates, & innumerabilia mala, quæ veluti præ oculis habens Summus Christi Vicarius pro illius amplissima dignitate, quam ut Summus Catholicæ Romanæ Ecclesiæ pastor, & rector obtinebat sua integritate, & iustitiæ amore incensus nec nõ diuini cultus zelo tantis, & tot malis medelam adhibuit.

Ideoque censeo quod Christianæ Reipublicæ consultissimū foret quod Summus Ecclesiæ Pontifex aut cecumenica synodus, vniuersali lege sanciret, ut omnia sacerdotia præsertim curam animarum habentia, patrimonialia efficerentur, ita ut ad ea minime admitterentur, nisi ciues vel qui inde essent oriundi quod in sacro Concilio Tridentino summo omnium patrum consensu consultatum fuisse testatur, testis integerrimus Dom. Soto de iusti. & iur. lib. 3. artic. 2. fol. 237. versiculo, enascitur. Idem fieri summe desiderabat D. Didac. ab Alua de Esquiuel Abul. Episc. in tract. de Conc. 2. par. §. 36. fol. 92. Flami. Pari. de resig. benefici. lib. 4. quæst. 7. num. 3.

Ex quibus iustificatur nimis Regula Cancell. Apostolicæ. 19. qua cautum est, quod prouisio de parochiali Ecclesia facta alicui qui nesciat idioma loci ubi Ecclesia constituta est, nullius roboris, & momenti iudicari debet, habet quidem Pontificia illa sanctio Symbolum, & affinitatem cum diuino, &

positivo iure. Nam rector Ecclesiæ prædicandi officium in ea habere dignoscitur cap. Ecclesi. 95. dist. cap. inter cætera, de offic. ordinaria. & est gloss. not. in Clem. 2. de sepultur. & in c. cum ex cuncto. de hære. & in cap. addicimus 16. q. 2. Debet sanè confessiones audire, & cætera Sacramenta ministrare cap. omnis vtriusque sexus, de poen. & remissi. Item debet visitare, & vultum gregis sui agnoscere, ut legitur Prouer. 27. & Ecclesi. 32. de quo est egregia extrauagan. constitutio Ioann. 22. constitut. in tit. de præbend. incip. Sedes Apostolica. Sed ista omnia, & alia quæ ad hoc munus expectant, præstare non potest rector alienigena, qui nõ intelligit, nec loquitur idioma. Quia ut Diuus Paul. 1. ad Corin. cap. 14. inquit. *Data est nobis lingua ad interpretandum, & distinguendum ea quæ loquimur. Nam si nesciero virtutem vocis ero ei cui loquor barbarus, & qui loquitur mihi barbarus.* Et vide latius Gom. & Mando. in. d. Regula Cancell. de idiomate Bellen. in tractat. de chari. subfi. q. 66. col. 5. Petrum Paul. Parisi. consi. 88. vol. 4. Hoied. de incomp. benefi. 1. par. cap. vltim. numer. 43. vsque ad numer. 71.

Hinc etiam emanat alterius regulæ cancell. nempe. 15. egregia constitutio, qua decretum est, quod in beneficiorum collationibus oriundus, non oriundo præferatur: est certe supradictis iuribus, & rationibus consentanea. Nec ab hoc instituto alienum est quod elegantissimè multis adductis in medio probat Cæsar Lamb. in locupletissimo illo

de iuris patronatus tractat. 1. parte. 2. libr. quæst. 7. artic. 24. alienigenis, quod dioecesani, & nõ alienigenæ sunt in beneficijs à patronis præsentandi.

Ex dicto etiã fonte emanat iustissime Apostolicis concessionibus decretum esse, ut beneficia patrimonialia in dioecesibus Palentina Burgenfi, ac Calagurritana, solum conferantur filijs patrimonialibus, secundum eorum mores doctrinam, & eruditionem, de quibus constitutionibus meminit Regia. l. 21. tit. 3. li. 1. ordi. noui. si vero Apostolicæ literæ in contrarium fuerint obtentæ eis nullo modo uti licet, sed ad Regis nostri summum iustitiæ Senatam mitti debent, ut quid circa hoc faciendum sit, maturiori consilio cõsulatur: quod si forma illa lege præscripta fuerit prætermissa grauissimis poenis ibi decretis transgressores plectendi sunt, idemque seruari debet in omnibus alijs prouincijs, in quibus beneficia Ecclesiastica patrimonialibus filijs cõferri consueuerunt, ut iuste diffiniuit lex. 23. illo titul. & lib. Quod utinam ubique obseruaretur, ut sanctius ac diligentius diuinum munus illustraretur.

Idem obseruandum est quotiescunque Apostolicæ literæ impetrantur inderogationem illius iuris, quod ex concessione Romanæ Ecclesiæ obtinent, collegia, & capitula Cathedralium Ecclesiarum ad promouendos, in canonicos in Theologia, vel iure Pontificio, ut decreuit Carolus huius nominis Quintus Summæ potentie, & felicitatis Imperator, & Primus Hispani.

Rex Madriti Anno. 1543. de quo videnda est Regia lex. 25. dicto titulo. 3. lib. 1. ordi. noui.

12 Et non solum exteri apud nos prohibentur habere dignitates Ecclesiasticas, & beneficia, sed etiam præstimoniam, vt in l. 14. tit. 3. dicto lib. 3. ordi. noui. atque etiam pensiones. l. 25. ibi. quod si regnicolæ consensum præstiterint pensionis constitutioni aut semel constitutâ redemerint, vel aliquod emolumentum præstiterint, vt ab exteris beneficia consequantur omnibus priuilegijs naturalitatis priuantur: nec nõ fructibus beneficiõrum in quibus dicta pensio fuit constituta: qui quidem fructus expensis belli contra Christianâ religionis hostes initi applicantur, vt probat Regia. l. 18. dicto titulo, & libro.

13 Habet quidem locum in tantum dicta prohibitio, vt exteri beneficia Ecclesiastica minime obtineant: quod iustissime Regijs constitutionibus reuocatae sunt literæ (quas naturalitatis appellat) quibus obtentis alienigenæ beneficia iuste impetrabât. Imo deinceps concedendæ non sunt nisi urgente magna, & legitima causa quæ publicam Regis nostri vel suorum regnorum utilitatem concernant: quod si ob aliam causam impetrentur, minime sunt obseruandæ: vt in l. 14. 15. & 16. dicto tit. 3. lib. 1. ordina. noui. de quibus sane literis meminit Bal. consi. 223. vol. 3. appellans eas ciuitatis literas: idem asseuerat And. Alcia. libr. 2. dispu. cap. 22. Nicol. Boeri. decis. 13. numer. 20.

14 Circa quod illud consideratio-

ne dignissimū esse censeo, quod licet is qui naturalitatis literas impetrauit horum Regnorū priuilegijs immunitatibus fruatur, quibus ipsi ciues originarij, ita scribit Bar. in l. si is qui pro emptore. ff. de vsu cap. 3. prin. q. & in l. si maritus. §. Julia. ff. de adul. & est bonus text. in l. sed si accepto. ff. de iure fil. tradit Rom. cõf. 62. col. 2. versu. quod autem censat, Cuma. consi. 178. col. 3. versu. Quinto probatur. Deci. consil. 183. num. 10. Hypo. de Marfi. cõsilio. 127. num. 2. vol. 2. Ruy. cõf. 200. num. 19. & 20. lib. 2. Boer. de cif. 260. num. 17. Iacob. Menoch. consi. 166. vol. 2. num. 15. Cateli. Cotta, in memor. iuris in memori. incip. Ciuium. Quia ex priuilegio potest quis consequi ius naturalitatis regni, vt habetur in d. l. ciues. C. de incolis. lib. 10. vbi glos. & Ioan. de Platea. & Lucas de Penna. & tales sunt veri ciues vt in l. 1. ff. ad muni. not. Bal. in l. pen. §. quæ in filio. ff. de adop. & in l. in vrbe. ff. de sta. homi. Hinc deducitur, quod licet exteri, qui apud nos negotiandi causa versantur, non possint habere eos annuos redditus, quos vulgo, *iuros*, appellamus obtinere tamen possunt, si habuerint Principis rescriptum, quod Hispani, *Cartas de naturaliza.* nuncupamus. Ex hoc quoque emanat, quod cum Hispali nõ possint esse iudices forenses, sed tantum illius ciuitatis originarij. Illud verò iudicandi munus habere poterit qui principis concessione factus est originarius ciuis. Nec ad hoc alienum est, quod si in literam Collegijs eorum statutis cautum sit, vt nullus exterus admittatur

mittatur, vt cautum est in Collegio celeberrimo D. Iaco. Zebæ dei Salmanticensis, qui dictum rescriptum habet excludi nõ debet, sic tenet Ferd. Mench. de testa. lib. 3. primæ part. §. 3. nu. 295. Ex simplici tamen concessione naturalitatis alienigena non poterit beneficium consequi, nisi expresse hoc sibi fuerit indultum: ita scribit Gregor. Lup. in l. 2. in verbo, *Muger sea natural de otra*, tit. 4. par. 4. Nam cum in hoc casu peculiari grauissima, & publica causa desideratur, & dictæ literæ nullius sunt momenti nisi forma Regijs legibus præscripta fuerit obseruata, quæ si non interuenerit obseruandæ literæ nõ sunt: non igitur debet generalis Principis concessio ad specialissimum casum extendi. Pro quo mire facit, quod elegantissime de more scribit Bald. in d. l. in vrbe ff. de statu homi. scribens ad Optium ciuem (nempe qui ex priuilegio receptus fuit) admittendum nõ esse ad honores, ad quos non consueuere admitti, nisi ciues naturales. Quauis hæc Bald. opinio difficultate nõ careat ex his quæ prædixi.

15 Quibus quidem literis naturalitatis seruata forma Regiarum legum alienigenæ impetrare, & obtinere possunt in ijs Regnis dignitates Ecclesiasticas, & alia beneficia, hac lege, vt intra octo mensium tempus dictis beneficijs resideant alias literarum cõmodo ipso iure priuantur, nec eas dignitates aut beneficia obtinere possunt, vt disponit. l. 20. tit. 3. lib. 1. ordi.

16 Dubitauit tamen circa hoc non semel, si quando exterus cū Prin-

cipis indulgentia dignitatem aliquam Ecclesiasticam, vel beneficium fuit consequitur, an possit illud cum alio permutare: & verissimum credo ei non licere; quod aliquibus rationibus innixus probat Did. Perez. in l. 3. in verbo, *Saluo el Rey*. tit. 7. lib. 1. ordi.

17 Quod si exterus aduersus horum regnorum iura, & leges beneficium etiam à Romano Pontifice impetrauerit Apostolicæ literæ minime executioni tradendæ sunt, sed ad Summum Regis Senatum mitti debent, vt ab integerrimis, & prudentissimis eius Senatoribus pro illorū prudentia examinentur: & quid faciendum sit ipsi decernat. Habet quidem Summus Senatus formam, & modum præscriptum, quo uti debet in his negotijs examinandis, & expediendis. Quod si iudices Ecclesiastici eas literas Regio Senatu in consulto, & legis forma prætermittit executioni tradiderint, eo ipso omnibus priuilegijs naturalitatis horum regnorum priuantur, vt tanquam alienigenæ nullum beneficium possint obtinere: imo ab istis regnis expellendi sunt. Laici vero istius criminis rei, si tanquam tabelliones, vel notarij, aut procuratores auxilium, & opem præstiterint in impetratione, vel executione, vel alio quocunque modo pena capitis cum bonorum omnium amissione plectuntur. Alij vero confiscationis penam bonorum suorum fisco applicandam incurrunt, vt in l. 26. tit. 3. lib. 1. Regij noui ordinamen. circa quam aliqua notatu digna à nobis erunt annotanda.

18

Primò quidem, quod in his Hispaniarum Regnis vltatissima est comminatio dictæ poenæ aduersus clericos, & Ecclesiasticos iudices, quæ fit ad amissionem rerum temporalium, quas in his regnis obtinent: deinde quod tanquam extranei habeantur, de qua dicta Regia constitutio loquitur cuius meminit Guillel. Benedi. incap. Raynuntius. de testamen. in verbo. Et uxorem nomine, Adelsiam. 2. decis. num. 460. Caro. de Grassa. li. 2. Regali. Fr. iure. 7. col. penult. D. Didac. Couar. in practi. quæstion. capit. 35. num. 3.

19

Secundò, quod non solum in casu dicta lege Regia expresso, sed in alijs multis Apostolicæ literæ ad summum senatum deferuntur, sic apud Hispanos potestas seu facultas legatorum a summis senatoribus ante earum vsum pro negocij magnitudine examinantur, vt Pontifex summus consulatur, quibus facultatibus in his regnis vt conueniat quæ autem sint relegandæ cum etiam Nuntij ipsi exteri sint, oportet vt intelligant, quæ ab illis sint præcauenda, ne falsis aut importunis precibus decipiantur vt testatur D. Couar. in practi. q. c. 35. num. 4. quod in Gallia, & Flandria frequentissimum esse refert Carol. Molin. in regul. Cancel. de infirmis resig. num. 139.

20

Tertiò, idem ad vnguem obseruandum est sub eisdem poenis, & comminationibus quotiescûque Apostolicæ literæ impetrantur in derogationem Regij iuris patronatus, vel cæterorum Laycorum horum regnorum, vt dicta Regia lex diffiniuit, & lex. 5.

tit. 6. lib. 1. noui Regij ordinati. circa quas Regias constitutiones multa lectu nõ indigna pro eius singulari eruditione congerit. D. Couar. in practi. quæstion. capit. 36. Est sane remedium hoc vtilissimum, ne dicam necessarium, vt regia autoritate Summi senatores literas Apostolicas quibus iuri patronatus Laycorum derogatur diligenter examinent earum executionem suspendentes quousque Pontifex summus consulatur, certiorque fiat quam graue scandalum ex his derogationibus oriatur quætaque mala inde sequantur: quorum illud potissimum videtur quod Layci à pietatis operibus, nempe donatione, constructione, & dotatione Ecclesiarum cum maximo Reipublicæ Christianæ damno abstinebunt. Sunt quidem apud nos quam plurima sacerdotio siue beneficia ad ius patronatus expectantia, quorum vestigia apud antiquos idolis seruietes fuerunt, dicta gentilitia, id est generis seu familiæ certæ: quæ redditus annuos sacrificulis suis præbebant. De quibus meminit. Cicero de Aurspicu responsis. Sic Micheas vir in monte Ephraim, idolum sibi fecit, & eis extruxit ediculam constituitq; ibi Sacerdotem, cum certis redditibus percipiendis, vt habetur lib. Iudicium Israelis. cap. 17. & 18.

Quarto mittendæ sunt ad Regium Summum Senatû Apostolicæ, literæ alijs casibus dictis Regijs legibus expressis quos supra num. 18. & 19. tradimus.

Quintò, nec à nobis erit omitendum iustissimas esse sepæ iâ allegatas Regias constitutiones

Apud Ethnicos vestigia fuerunt sacerdotij ad ius patronatus expectantis.

21

non sane eis aliquid continetur quod summi Præfulis maiestatem lædat, vel purissimas eius aures offendat, hoc alienum est à Catholicis Regibus nostris qui Pontificum decreta, Sacrosanctasq; eorum sanctiones pro iporum pietate, & in Deum religione colunt, & venerantur, sed idèo literarum executio suspenditur, vt Pontifex summus certior factus intelligat, quod quâtiq; in calamitatibus, & erumnis ista Hispaniarum regna afficiantur quando falsis precibus, & suggestionibus gratiæ Apostolicæ impetrantur quas Sanctissimus Antistes minime concederet, si ea damna, & incommoda quæ maxime aduersantur spirituali Ecclesiastico, & temporali regimini præ oculis haberet, iuri igitur consona est suspensio executionis dictarum literarum, vt in cap. si quando. de rescrip. vbi Alexander tertius. *Patienter* (inquit) *susinebimus si non feceris quod prauè nobis suggestione fuerat insinuatum.* Et concludit text. in l. si vendicare. C. de poenis, & in cap. cum apud Thesaloniam. 1. p. 3. c. sunt quidam 25. quæst. 1. & in. c. 1. 40. distin. & in. c. manet. 24. q. 1. & in cap. si quis non recto. 24. quæst. 3. glo. in auth. de menda. prin. §. de inde competens in verbo, nuncios, & in auth. vt determinatus sit numerus clericorum. §. vltim. in verbo, Contradicere colla. 1. tradit latissime Fel. in. cap. nihil. de præscrip. & faciunt, quæ scribit Thom. 2. 2. q. 69. art. 4. versic. Secundo respondeo, & Caietan. 2. 2. quæst. 39. art. 2. versic. in responsione ad secundum, idem Caietan. in tracta. de auctoritate Papæ, &

concilij. c. 27. versic. ad secundam rationem, Turr. Crem. libr. 2. de Ecclesia, cap. 106. Cardi. Iacob. in tractat. de Concilijs lib. 8. art. 3. versic. quintum remedium.

Sextò, vt quæ præcedenti versiculo dicta sunt magis elucescant scire oportet, quod non solum Hispaniæ Reges dicto iure vtuntur, sed alij Christiani orbis Principes, vt testatur Ioan. Driedon. vir. pijsimus pariterq; doctissimus in lib. primo. de libertate Christiana pag. 183. Ipseque elegantissimis verbis hoc corroborat, quæ in lectorum gratiam hic referre constitui. *Hic sciendum est quod aliud est potestatem seculari absolute mandare aut constitutur, nequisquam pareat vllis literis Apostolicis iustitiæ aut gratiæ concernentibus, aut ne executioni mandet easdem. Aliud vero est potestatem secularem mandare aut constitutur, vt sine suo beneplacito, & examine nemo pareat huiusmodi literis neq; executioni mandet easdem. Nã primum cũ sit redire contra potestatem, seu libertatem Ecclesiasticam, est eã prorsus tollere, & extinguere neq; potest fieri absq; contemptu Ecclesiasticæ potestatis, neq; potest ex ipsius Pontificis priuilegio conueniri Regi aut seculari potestati. Secundum autem videtur posse fieri absque contemptu potestatis Ecclesiasticæ, & absq; iniuria, aut odio, aut grauamine seu præiudicio Ecclesiasticæ libertatis, & sanctæ sedis Apostolicæ, vel literarum eiusdem. Potest enim contingere, quod Princeps quispian aut ex priuilegio seu commissione Papæ, hoc faciat: sicuti Carolus Imperator habuit ex priuilegio synodi, ne sine suo consensu inuestiretur, vel consecratur*

22

Ioanni Dried.

retur Episcopus, aut ex causa rationabili secundum congruentiam loci, & temporis, ad sic statuendum atq; mandandum moueantur propter abusus tollendos ne praeficiantur, aut inidonei, qui vel per nimiam importunitatem, falsasque suggestiones literas Apostolicas impetrarunt, vel impetratis abuti volunt: ad oppressiones pauperum qui alioqui sub praetextu literarum Apostolicarum legibus grauibuscq; sumptibus vexari possent, non quod potestas secularis velit sibi aut iudicium ecclesiasticarum rerum usurpare, aut viros idoneos auctoritate Apostolica institutos impedire, aut super illorum idoneitate iudicium sumere, sed quod velit ad aedificationem reipublicae, statum ecclesiasticum promouere. Unde quotidie cernimus Praelatos, & alios disputare de mandatis de rescriptis ac literis Papae, quae tangunt ecclesiastica negotia, collationes, beneficiorum praebendarum, & dignitatum. De omnibus literis, & mandatis Papae praesumendum quid est, quod eis oporteat, obedire, modo constet, aut constare debeat tales re vera esse literas a Sede Apostolica emanatas, substantiis etiam rationibus, & causis, quibus ipse Papa verisimiliter motus inductus est ad praecipienda. Et ideo non debes ista praesumptio tam violenta esse, ut non liceat huiusmodi mandata etiam verisimiliter emanata a Sede Apostolica examinare & inuestigare sollicite, an eis oporteat obedire tamen hoc maxime pertineat ad indices ecclesiasticos quibus huiusmodi literae mandatum Apostolicorum diriguntur. Hac Driedonius. Superest tamen pro huius materiam, exacta cognitione inquirere quis exterius, quisue regno rum naturalis, dicatur, quod apud

23

suos Gallos declarat Petrus Rebuff. in tract. de literis naturali. ad finem num. 20. 2. Thom. confti. Fran. apud nos vero est Regia constitutio. 19. tit. 3. lib. 1. ordin. noui, quae hoc egregie his verbis diffiniuit. Ordenamos y mandamos, qd aquel se diga natural, que fuere nacido en estos Reynos, y hijo de padres, que ambos a dos, o alome nos el padre nacido y natural en estos Reynos: o aya contraydo domicilio en ellos: y demas desto aya viuido por tiempo de diez años, con qd si los padres siendo ambos, o alome nos el padre nacido y natural en estos Reynos estando fuera dellos en seruicio nuestro, o por nuestro mandado, o de passo, y sin cōtraher domicilio fuera de estos Reynos, ouiere algũ hijo fuera dellos, este tal sea auido por natural de estos Reynos. Y esto se entienda en los hijos legitimos y naturales, o en los naturales solamente: pero en los spurios dispone mos y mandamos, qd las qualidades qd cōforme a lo susodicho dispueste, se requieren en los padres ayan de concurrir y concurran en las madres.

Circa quam Regiam sanctionem aliqua a nobis erunt annotanda, in actionibus forensibus frequentissima.

Primo, quatenus ea lex dicit. *Que aquel se diga natural, qd fuere nacido en estos Reynos:* Loquitur quidem de his Regnis Castellae, & Legionis. Ex quo sequitur quod nati in Regno Aragoniae, & Nauarrae, exteri sunt neque apud nos possunt beneficia Ecclesiastica obtinere, ita in proprijs terminis scribit Doctor Dacus Perez in l. 18. tit. 3. lib. 1. ordin. veteris in glos. incip. *Que ningun estranero.* Afferens sic

Singulariter interpretatur Regia constitutio. 19. 11. 3. lib. 1. noui ordinis.

14. Nati in Regnis Aragoniae, vel Nauarrae an exteri horum regnorum quoad beneficia obtinenda iudicantur.

etate

etate nostra fuisse iudicatum. Nam cum quidam Martinus Vicetius Sacrae Theologiae, & artium magister, postquam fuit electus Canonicus Zamorensis, postea vero eo fuit priuatus quia Tarraconensis erat. Et potissima ratio est, quia licet dicta regna fuerint adiuncta regiae coronae, non tamen hoc immodum submissionis factum est. Sed pristino robore remanserunt: qua ratione, regna ipsa suis proprijs legibus, & moribus regenda sunt argum. l. si quado. C. de appell. tradit Bart. & nouissimi in l. si conuenerit. si ruda. ff. de pignor. acti. idem Bart. in tract. de alluui. sub rub. de insula. colum. 3. Doctores in capit. translato. de constit. l. in personam. col. 3. In tit. de acti. tradit Mattheus de Afflict. in constit. Neapoli. lib. 3. Rub. 23. num. 3. Aymon Craueta. de antiquitat. tempor. 4. p. num. 27. Ioann. Fran. de Ripa in l. 1. ff. de legibus num. 19. & libr. 1. respon. de legi. & conf. 21. Ioan. Go. in l. omnes populi. col. 3. ff. de iust. & iure. Brun. in tracta. de augmen. fol. 8. Barthol. Cassa. in consuetudin. Burg. tit. de succession. *Desafazer.* rub. 8. num. 41. Burg. de Paz in l. 1. Tauñi, num. 451. Quo loco testatur quod iam peculiari concessione indultum est, originarijs Regni Nauarrae, ut quoad beneficia reputentur naturales horum Regnorum, ut regia sanctione decretum fuit. 28. mensis Aprilis, anno. 1553. condita in loco vulgariter noncupato, *El par do.* De qua etiam meminit Ioan. Olan. in antonomiuris comun. & Regij in praefa. num. 20. Sic aliquando fuisse pronuntiatum re-

fert Burgos, in praecipato loco. Et ea ratione vidimus iam in his regnis plures originarios Regni Nauarrae viros doctissimos quibus regnum illud floret beneficijs Ecclesiasticis, & dignitatibus frui.

Secundo, ex dicta Regia constitutione iam diffinitum est, quod olim apud Hispanos fuit nimis controuersum, utrum sufficeret ut quis horum regnorum naturalis censeretur natum esse ex matre alienigena, si pater fuerit naturalis, probat quidem ea lex hoc sufficere, ibi. *O alome nos el padre sea assi mesmo nacido en estos Reynos.* Quod iuri communi consonum est, cum filius paternam originem, non vero maternam sequatur. l. assumptio. §. filius. d. ad municip. l. filios. C. de municip. & origi. lib. 10. tradit Fel. in cap. Redulphus de rescrip. nu. 4. & latissime Boeri. decisio. 13. & in consuetudi. Bitur. §. vltim. tit. de testamen. colum. fina. Bart. Cassa. in consuetud. Burg. tit. de confisc. §. 1. numer. 37. Guil. Bene. in rep. capit. Raynuntius de testamen. in verbo. Et uxorem nomine Adelasiam. num. 10. 42. cum sequent.

In contrarium tamen erat Regia, lex Henrici Regis huius nominis tertij condita. anno 1396. his verbis inter alia. *Ordeno y esta blezco duradero por siempre, que persona, o personas del mundo, aun que sean Cardenales, ni ayan Arçobispados, ni otras dignidades, ni Ca logias, ni prestamos, ni otros benefi cios algunos, en todos mis Reynos y señorios en lugar, o parte alguna dellos, salvo aquel o aquellos qd fueren verdaderos naturales de padre y madre,*

25

26

Late interpretatur Regia Hispanorum lex condita ab Henrico Rege, huius nominis tertio anno 1396.

y madre, y nacidos en ellos.

Fuerunt tamen multi non penitendæ authoritatis viri qui asseruerunt illam Henrici Regis sanctionem non habuisse legis generalis auctoritatem quia nec publicata, nec recepta fuit, quod quidem in causa fuit, ut cum casus iste quodam accidisset in Regio Senatu, nempe quod quidam ex patre naturali genitus, & ex matre alienigena beneficium Ecclesiasticum possedisset, controuersum fuit, an hoc ei liceret, tandem Cæsare consulto is possessor, vsque ad mortem beneficii retinuit. Et cum postea similis casus contigisset eodem Cæsare Maximo consulto bis in eo disenserunt Regij Senatores, & causa, ut anceps, & ambigua alijs iudicibus, terminanda remissa fuit, ita auditu percepisse à quodam aduocato testatur Doctor Burgenfis. in. l. 3. Tauri. r. par. n. 377. ad finem. Sed iam hodie placatæ sunt hæc controuersia ex dictæ legis decimæ noniæ decisione, ideoque Doctoris Burgenfis opinio, qui contrarium asseruerat, ex dicta lege Henrici amplectenda non est.

27

Tertio, Regia illa constitutio ne decissa est grandis illa quaestio, in qua fluctuauit insignis Greg. Lup. in. l. 2. in verbo, *Mãguer*, titul. 24. partit. 4. nec ausus est, eam decidere, sed posteris decidendam reliquit, videlicet an is qui ex parentibus naturalibus horum regnorum, natus fuit extra regnum in transitu, videlicet quando parentes non habebant, animum constituendi, ibi domicilium dicatur naturalis, diffinit lex illa cum naturalem,

idem iure communi. probari videtur in. l. filios. C. de muni. ex orig. libr. 10. cuius verba sunt. *Filios apud originem patris, nõ materna ciuitate, & si ibi nati sunt, si modo non domicilijs retineantur ad honores, seu munera posses compelli, explorati iuris est.* Et ibi ad hoc notat Ioann. de Platea. ad idem etiam. conducit tex. in. l. ciues, in fine. C. de incol. ibi. *Vnde cũ profectus est, peregrinari videtur.* Ex quo enim quis habet animum se transferendi in alium locum, fingitur non esse in eo loco, vbi habitat de præsent. l. quaesitum. in fine. ff. de lega. 3. facit lex hæres absens. ff. de iudi. capi. Romana. de foro comp. lib. 6. l. si quis post hac. C. de edifi. priua. & opinionem istam amplectitur Bart. in dict. l. filios. Ab. in. c. Redulphus, de rescrip. vbi Felin. & Barba. n. 97. & consi. 52. volum. 2. Bal. Angel. Alber. & Paul. de Castro in lectura Bononiensi post Cyn. Petrum, & Nicol. de Neapo. in. l. huiusmodi. §. legatum. ff. de lega. 1. vbi Ang. scribit hoc audiuisse, à quodam magno Doctore Alberi. per illum text. in. l. Titius. ff. de actionibus emp. Deci. in dict. l. hæres absens. §. proinde. colum. 2. Iacob. de Sancto. Georgio. in. §. si quis tutelam numer. 35. eiusdem legis las. consi. 117. volumi. 3. quam esse veriolem sententiam, & secundum eam vidisse in regio consilio, pronuntiatum testatur Gregor. in dict. l. 2. Matthæ. de Afflict. decisi. 384. num. 3. eandem communem appellat. Nicolaus. Boeri. de censi. 13. numer. 52.

In contrariam tamen sententiam itum est, à plerisque, qui arbitrantur,

ætate nostra fuisse iudicatum. Nã cum quidam Martinus Vicetius Sacre Theologiæ, & artium magister, postquam fuit electus Canonicus Zamorensis, postea vero eo fuit priuatus quia Tarraconensis erat. Et potissima ratio est, quia licet dicta regna fuerint adiuncta regie coronæ, non tamen hoc immodum submissionis factum est. Sed pristino robore remaserunt: qua ratione, regna ipsa suis proprijs legibus, & moribus regenda sunt argum. l. si quãdo. C. de appell. tradit Bart. & nouissimi in. l. si conuenerit. §. si nuda. ff. de pignor. acti. idem Bart. in tract. de alluui. sub rub. de insula. colum. 3. Doctores in capit. translato. de constit. las. in. in personam, col. 3. Insti. de acti. tradit Mattheus de Afflict. in constit. Neapoli. lib. 3. Rub. 23. num. 3. Aymon Craueta. de antiquitat. tempor. 4. p. num. 27. Ioann. Fran. de Ripa in. l. 1. ff. de legibus num. 19. & libr. 1. respon. de legi. & cons. 21. Ioan. Go. in. l. omnes populi. col. 3. ff. de iust. & iure. Brun. in tracta. de augmen. fol. 8. Barthol. Cassa. in consuetudin. Burg. tit. de succession. *Desafzer*. rub. 8. num. 41. Burg. de Paz in. l. 1. Tauri, num. 451. Quo loco testatur quod iam peculiari concessione indultum est, originarijs Regni Nauarræ, ut quoad beneficia reputentur naturales horum Regnorum, ut regia sanctione decretum fuit. 28. mensis Aprilis, anno. 1553. condita in loco vulgariter noncupato, *El par do*. De qua etiam meminit Ioan. Olan. in antonomiuris cõmun. & Regij in præfa. num. 20. Sic aliquando fuisse pronuntiatum re-

fert Burgos, in præcitato loco. Et ea ratione vidimus iam in his regnis plures originarios Regni Nauarræ viros doctissimos quibus regnum illud floret beneficijs Ecclesiasticis, & dignitatibus frui.

Secundò, ex dicta Regia constitutione iam diffinitum est, quod olim apud Hispanos fuit nimis controuersum, vtrum sufficeret, ut quis horum regnorum naturalis censeretur natum esse ex matre alienigena, si pater fuerit naturalis, probat quidem ea lex hoc sufficere, ibi. *O alomenos el padre sea assi mesmo nacido en estos Reynos.* Quod iuri communi cõsonum est, cum filius paternam originem, non vero maternam sequatur. l. assumptio. §. filius. d. ad municip. l. filios. C. de municip. & origi. lib. 10. tradit Fel. in cap. Redulphus de rescrip. nu. 4. & latissime Boeri. decisiõ. 13. & in consuetudi. Bitur. §. vltim. tit. de testamen. colum. fina. Bart. Cassa. in consuetud. Burg. tit. de cõfisc. §. 1. numer. 37. Guil. Bene. in rep. capit. Raynuhtius de testamen. in verbo. Et uxorem nomine Adelasiam. num. 10. 42. cum sequent.

In contrarium tamen erat Regia, lex Henrici Regis huius nominis tertij condita. anno. 1396. his verbis inter alia. *Ordeno y esta blexco duradero por siempre, que persona, o personas del mundo, auer que sean Cardenales, ni ayan Arçobispados, ni otras dignidades, ni Canõgias, ni prestamos, ni otros beneficios algunos, en todos mis Reynos y señorios en lugar, o parte alguna dellos, salvo aquel o aquellos que fueren verdaderos naturales de padre y madre,*

25

26

Lat. inter
pretatur
Regia His
panorũ lex
condita ab
Henrico Re
ge, huius
nominis
tercio an
no. 1396.

y madre, y nacidos en ellos.

Fuerunt tamen multi non pēnitēdā authoritatis viri qui alleuerarunt illā Henrici Regis sanctionem non habuisse legis generalis authoritatem quia nec publicata, nec recepta fuit, quod quidem in causa fuit, vt cum casus iste quodam accidisset in Regio Senatu, nempe quod quidā ex patre naturali genitus, & ex matre alienigena beneficium Ecclesiasticum possedisset, controuersum fuit, an hoc ei liceret, tādē Cæsare consulto is possessor, vsque ad mortem beneficiū retinuit. Et cum postea similis casus contigisset, eodem Cæsare Maximo consulto bis in eo disenserunt Regij Senatores, & causa, vt anceps, & ambigua alijs iudicibus, terminanda remissa fuit, ita auditu percepisse à quodam aduocato testatur Doctor Burgenfis. in. l. 3. Tauri. r. par. n. 377. ad finem. Sed iam hodie placatā sunt hęc controuersia ex dictā legis decimæ nonæ decisionē, ideoque Doctoris Burgenfis opinio, qui contrarium asseuerabat, ex dicta lege Henrici amplectenda non est.

27 Tertiō, Regia illa constitutio nē decissa est grandis illa quæstio, in qua fluctuauit insignis Greg. Lup. in. l. 2. in verbo, *Magnæ*, tit. 24. partit. 4. nec ausus est, eam decidere, sed posteris decidendam reliquit, videlicet an is qui ex parentibus naturalibus horū regnorum, natus fuit extra regnum in transitu, videlicet quando parentes non habebant, animum constituendi, ibi domicilium dicatur naturalis, diffinit lex illa cum naturalem,

idem iure communi probari videtur in. l. filios. C. de muni. ex orig. libr. 10. cuius verba sunt. *Filios apud originem patris, nō materna ciuitate, & si ibi nati sunt, si modo non domicilijs retineantur ad honores, seu munera posset compelli, explorati iuris est.* Et ibi ad hoc notat Ioann. de Platea, ad idem etiam conducit tex. in. l. ciues, in fine. C. de incol. ibi. *Vnde cū profectus est, peregrinari videtur.* Ex quo enim quis habet animum se transferendi in alium locum, fingitur non esse in eo loco, vbi habitat de præsentī. l. quæsitum. in fine. ff. de lega. 3. facit lex hæres absens. ff. de iudi. capi. Romana. de foro comp. lib. 6. l. si quis post hac. C. de edifi. priua. & opinionem istam amplectitur Bart. in dict. l. filios. Ab. in. c. Redulphus, de rescrip. vbi Felin. & Barba. n. 97. & confi. 52. volum. 2. Bal. Angel. Alber. & Paul. de Castro in lectura Bononiensi post Cyn. Petrum, & Nicol. de Neapo. in. l. huiusmodi. §. legatum. ff. de lega. 1. vbi Ang. scribit hoc audiuisse, à quodam magno Doctore Alberi. per illum text. in. l. Titius. ff. de actionibus emp. Deci. in dict. l. hæres absens. §. proinde. colum. 2. Iacob. de Sancto. Georgio. in. §. si quis tutelam numer. 35. eiusdem legis Iaf. confi. 117. volum. 3. quam esse veriore sententiam, & secundum eam vidisse in regio consilio, pronuntiatum testatur Gregor. in dict. l. 2. Matthæ. de Afflict. decisi. 384. numer. 3. eandem communem appellat. Nicolaus. Boeri. de celsi. 13. numer. 52.

In contrariam tamen sententiam itum est, à plerisque, qui arbitrantur,

bitrantur, quod quomodo cūq; quis nascatur effici ciuem originarium loci, in quo nascitur, licet nascatur, in transitu, ita tenet Paul. de Castro secum palam in eadem lege desidens, nempe in lectura Patavina, dicto. §. legatum, quem ibi sequitur Ioan. de Imo. Rapha. & Alexan. qui dicit hoc sibi in puncto iuris placere Angel. illius text. authoritate in n. xus. §. si quis igitur in auth. quib. mod. natur. effici sui Hier. Cag. in rub. de orig. iur. colum. vltim. Lud. Bologni. de priuileg. Scholar. in verbo, nec suos ciues. Qui leuissimis fundamentis mouetur, sed tenenda est cōmunis sententia, quæ in terminis iuris scripti verisimilis est, & ideo seruanda, etiam si non haberemus Regiam legem ei conformam, quam vltra supra allegatos dicit communem, Ripa in tracta. de pest. titulo de priuileg. cōtracta. num. 82.

Quæ communis opinio procedit, etiam si pater, vltra decennium extra regnum existerit, ad hunc si filium ibi procreet & legitimū vel naturalem modo animum redeundi, ad hæc regna habuerit talis filius naturalis huius regni iudicandus est, quod ea neruosa, & efficaci ratione comprobatur quia quam quis recessit ab aliquo loco animo redeundi nō dicitur ciuis illius loci, ad quē ire destinauit, etiam si vltra decennium absens fuerit, vt supra dictum est, & suffragatur text. in. l. ex facto in. 2. verii. *Rerum autē*, Cum sequenti. ff. de hæredi. insti. etiam si per mille annos ibidē steterit, vt inquit Bar. in. d. l. 2. C. de incolis. lib. 10. quam opinio-

nem post hæc scripta legi tenere D. Azetredo in. l. 9. tit. 3. lib. 1. ordi. noui. Qui animus redeundi, protestatione tēpore absentie facta, & alijs coniecturis probari potest, si licet, quia in hoc regno donum, vel immobilia bona semper habuit, & in exteris regnis nullam immobilia emit, & alijs probabilibus coniecturis pro iudicis arbitrio.

28 Ex quo eleganter scribit Paul. de Castro in dict. §. legatum, n. 3. quod si statuto caueatur, prout Bononiæ, quod nullus Doctor possit esse, de collegio iurisperitorū vel medicorū, nisi sit originarius ciuis, quod si mater casualiter ab est, & ibi parit, certe, fingitur filius natus in ciuitate in qua mater incolatum habet, & asseuerat Paul. se hoc vidisse in facti contingetia in filijs quorundā Doctorū suæ ciuitatis natis alibi, vbi parentes conducti erant ad legendū qui filij paternā originem retinuerunt. Quæ sententia cōprobari potest ex his quæ eleganter scribit Mart. Nauar. conf. 41. tit. de præbend.

29 Hinc etiā obiter declarari potest, constitutio. 7. nostræ Complutensis Academiae lib. suarum constitutionum qua sancitū est vt nullus ex domiciliarijs seu incolis huius populi Complutensis possit eligi, in collegiale, vel capellaniam insignis, & maximi collegij toto terrarum orbē celebratissimi Diui Illesonfi, certē si mulier aliqua ciuis Complutensis alibi in transitu pareret, filius sic natus minimē in dicto collegio eligi potest, quod scio aliquando fuisse disputatum.

30 Ex quo sequitur egregia interpretatio

pretatio ad l. 25. tit. 7. lib. 1. noui ordi. qua stabilitum est, non lice re horum regnorum naturalibus, extra regna ista in alienis Academijs Regia lege prohibitis, literis incumbere sub pœnis ibi diffinitis. Non quidem eius sanctio nec pœnarum constitutio, locum obtinebit quando aliquis naturalis istorum regnorum in extra Academiam, ad aliquem gradum in alia Academia promouetur in transitu tamen, tum quia hoc casu cōstituto, cessat ratio illius cōstitutionis, quæ continetur in proœmio. Tum quia expresse loquitur aduersus eos, qui in dictis Academijs resident studiorum gratia, ibi. *Que en tales Vniuersidades, estudiando, y residiendo en ellas.*

31 Nec ab hoc est alienum quod tradiderunt Bald. Alberic. & Paul. in dict. §. legatum, quod si propter bellum vel ob aliam causam animalia ciuium alicuius parochiæ fugiant ad aliam, & ibi pariant quod decima soluenda est parochiæ à qua recesserunt, sequitur Boeri. dict. deciss. 15. nu. 54. qui est videndus. Stat tamen apud nos, circa hoc egregia constitutio, in l. 9. tit. 20. part. 1. qua cautum est, non deberi decimæ animalium Ecclesiæ in cuius parochia in transitu parturiunt nisi per integrum mensem ibi permansisset.

32 Quibus finitum est, quod scribit Roma. conf. 263. & seq. quod absens ille iudicandus non est, qui ex legitima causa recessit cito reuersurus, quod multis iuribus, & rationibus corroborat, quibus innixus ipse consulit, & ille qui iurabit continuè stetisse

in ciuitate Lucana, non est periu riy reus licet probetur quod aliquo tempore absens fuerit pestis causa.

33 Quartò, ex etiã dicta lege colligendum est, quod quauis is, qui in aliquo populo decem annis habitauerit habendus sit pro naturali, & priuilegio naturalium gaudere debet, ad quod est optima lex. p. 2. tit. 24. p. 4. ibi. *La dexena por morãça de diez años, que fagan en la tierra, maguer, sea natural de otra.* Et probatur in. d. l. 2. C. de incol. & est videnda lex. 32. tit. 2. part. 3.

34 Et idè licet Regijs constitutionibus sit decretum neminem nisi ex his regnis naturalem proxonetam seu cambiorum interuentorem creati posse, tamen alienigenæ, qui per decenium in hisce regnis, sunt commorati ad prædicta officia possunt admitti vt à summis consiliarijs iudicatum fuisse testatur. Doct. Burg. de Paz in. l. 1. Taur. 3. conc. n. 373.

35 Sed quo ad obtinenda beneficia speciali iure stabilitum est, quod pater illius qui vult in his regnis beneficium obtinere contrahat in eis domicilium, & per decenium habitet ita illa lex definit, ibi. *Oaya contraydo domicilio en ellos, y demas de esto, aya viuido por tiempo diez años.* Itaque minime sufficeret habitatio decennalis, nisi alias domicilium contraxerit, quod contingere potest, quando quis, se suamq; familiã alendo, negotiando, animo perpetuo permanendi larem sibi cōstituit. l. Labeo iuncta gloss. 1. ff. ad Municip. facit lex post liminij. §. si. ibi. *Sine animus.* ff. de c. & post. lim. reuersus, & est tex. in d. l.

d. l. ciues iuncta gloss. in verbo, *Larem.* C. de in colum. vel quando trãstulit maiorem partem fortunarum suarum, vt in. d. l. ciues & in. l. 2. C. vbi. senato. vel clar. tradit hos casus, & alios Iacob. Rebuff. in. d. l. ciues. Beltran. cōsil. 75. col. 2. vol. 2. Mar. Soc. Iuni. cōsil. 7. nume. 6. volum. 2. Item nec essarium est, quod dicta habitatio non fiat animo redeundi ad patriam, nam quando quis ad tempus determinatum est in aliquo loco de eo discessurus, non dicitur incola etiam vltra decennium. l. ex facto. ff. de hered. inst. notat. Bart. & Angel. in dict. l. 2. C. de incol. Angel. in. l. hæres absens. §. 1. ff. de iudi. Gregor. in. d. l. part.

36 Quintò, quod is qui secundum decisionem dictæ legis, sit iudicandus naturalis istorum regnorum, vt admitti possit ad beneficia Ecclesiastica, si tamè regna ista reliquerit, & se in aliã prouinciã nõ trãstert subditã Regi & domino nostro, vbi domicilium constituit iuribus naturalitatis priuatur, vt voluit gloss. secundum vnam expositionem in l. in adoptionem. C. de adopti. tenet Bald. in authent. sed omnino. C. ne vxor pro marito. Et hac ratione si naturalis regni huius se confert in regnum Franciæ animo perpetuo ibi, permanendi non poterit apud nos beneficium, vel Ecclesiasticam dignitatem possidere, ita tenet insignis Greg. in. l. 5. tit. 24. part. 4. dicens hoc esse notandum.

37 Nec refragatur huic sententiæ tex. in. l. penul. ff. de sena. quo dispositum est, quod licet senatores in vrbe domicilium habere

videatur, tamè & ibi. vnde orisã di sunt domicilium habere intelliguntur, quia domicilium quod venit ex accidenti minime mutat causam originis, quod etiam probatur, in. l. fin. de muni. & origi. lib. 10. Vbi translatio domicilij de loco originis in alium locum, vbi quis vult facere incolatum non facit locum originis perdere, imo in vtroque loco subit munera cuius legis autoritate. Bartho. assumptio. §. 1. ff. ad Municip. reprobatur gloss. ibi asserentem quod in loco originis, post translationem domicilij non subeat, quis munera vel honores. Nec refragatur. l. filios. C. de municip. orig. lib. 10. qua dicta gloss. fundamentum suscepit, quia loquitur respectu originis filij eius qui mutauit domicilium originis, non vero loquitur de loco originalis ipsius patris, qui mutauit domicilium. Et dictæ legi penult. ff. de senatori. potest respondere, vt procedat quando locus domicilij, & locus originis sunt sub eodem Rege vel Regno, secus si locus domicilij, in alio regno constituitur, quia is videtur renuntiare priuilegijs, & fauoribus concessis naturalibus regni transferendo domicilium extra regnum, ita Greg. in. l. 5. tit. 24. p. 4.

38 Sextò, perpedi etiam circa dictam constitutionem, potest, vtrum tempore natiuitatis filij desideretur, quod pater in his Regnis domicilium contraxerit, & per decennium vixerit, vel sufficiat, quod medio tempore filius nascatur, & postea quod deficit ad vnguè adimpleatur, itaque quod tempore beneficii cōferendi nihil desideretur, ex his

quæ Regia lex desiderat, & nisi me mea non fallit opinio, cæseo id sufficere, cum satis sit illius dispositio hoc modo seruari, quod eius menti consonum est, sic etiam eam declarat D. Azeuedo, vbi paulò ante allegauit. num. 9.

Officiũ insuper diuinũ, vt tenentur non recitarunt.

CAPVT. LIIII.

1 Clericus officium diuinũ non recitans qua hodie poena puniatur.

LX dispositione Lateranensis Conc. tempore Leonis. X. celebrat; in sessione nona, a in. c. de reformationibus curiæ, & aliorũ, delictũ hoc tali poena punitur: videlicet quilibet habens beneficium cũ cura, vel sine cura, si post sex menses ab obtento beneficio diuinũ officium non dixerit, legitimo impedimento cessante, beneficiorũ suorũ fructus suos nõ faciat pro rata omissionis recitationis officij, & temporis, sed eos tanquã iniustẽ perceptos in fabricas huiusmodi beneficiorum vel pauperum elemosynas erogare teneatur. Si vero vltra dictũ tempus in simili negligentia cõtumaciter permanerit, legitima monitione præcedente, beneficium ipso priuetur, cum propter officium detur beneficium. Intel ligatur autem officium omittere quo ad hoc beneficio priuari

possit, qui per quindecim dies illud bis saltem non dixerit, Deo tamen vltra præmissa de dicta omissione reddituri rationem. Quæ poena in habentibus plura beneficia reiterabilis toties sit, quoties contra facere conuincatur: Hæc sunt verba Concilij. An autem ante eius declarationem clericus non recitans officium diuinum teneretur ad restitutionem fructuũ, b vide Docto. in. c. 1. de celebr. missa. Dom. & Phil. in. c. fin. de resc. lib. 6. Syluest. in verbo, clericus. lo. 4. in. 23. q. Phil. in cap. postulasti. col. 9. nu. 33. De rescip.

Sessione nona. Adde quod huius celeberrimi Concilij meminit Mart. Nau. in. c. quande consecratione dist. 1. not. 7. n. 31. & nouissime in tract. de orat. c. 21. num. 58. & in manuali confesso. c. 25. nu. 121. Do. Soto. lib. 10. de iust. & iure. q. 5. art. 6. & doctissimus Greg. in. l. 34. tit. 6. in verbo, *La yglesia*, part. 1. Et dicti Concilij constitutione credendum est spiritu diuino fuisse promulgatam, vt asseuerat doctissimus Iacob. Menoc. de arbi. iud. q. lib. 2. cent. 5. casu. 429. num. 11. quem post huius practice secundã editionem legi. Quauis Car. Mol. in cons. par. tit. 1. §. 30. num. 49. secundum nouissimam editione asseueret, non constare, nec apparere, ita in Concilio Lateranensi statutũ, nec moribus gentium receptum fuisse. Imo nequaquam Reipublice Christiane, quod ita statuatur cõuenire nec laqueus multitudinĩ inijciatur quod in legibus cõdendis, & maxime periculũ animæ cõcernentibus, sum-

mopere

mopere vitandum est, cap. de viuis, in. 2. 27. quæst. 1. & late per Ioan. Gerf. in tract. de reg. mor. col. 4. non tamen negat Mol. ibi quod clericus qui horarias preces omiserit iudicis arbitrio puniendus non sit. Imo, & beneficio Ecclesiastico vltra fructuũ perceptorum restitutione. Vt communem esse nostrorum sententiã fatetur Bello. conf. 56. num. 3. Iul. Cla. in pract. crim. §. fin. q. 73. versic. Item clericus, qui non dicit. Sed quo ad Lateran. Concil. attinet. egregius Nauar. d. c. 25. num. 124. constanter asseuerat, illius constitutionem diuino iuri consonam esse, & ea ratione seruandam, prout ipse eã in practica receptam vidisse testatur. Sed Domin. Soto. d. art. 6. etiam si meminerit Latera. Concil. admonet tamen non omnino receptũ esse huiusmodi decretum atque ideo cautè, & secluso omni rigori esse interpretadũ, vt ad omissionem quamlibet horarũ nempe vnus aut duorum dierũ fieri non debeat restitutio. Vide tamen multa quæ circa constitutionem d. Concilij scribit Mart. Nauar. in. d. tract. de oratione. c. 21. Quod quidem Concilium, in hoc Archiepiscopatu Toletano obseruari debet. Vt sinod. consti. sancitũ est, tit. de celebr. miss. cap. 14. quod capit. arbitrariam penam imponit clericis qui beneficium Ecclesiasticum non habent, & horarias preces omiserint recitare. Est tamen de hoc nouissima Sanctio Pij Quinti Pont. Max. quæ vulgo circumfertur.

Quã quidẽ egregiã cõstitutione multis declarationibus egre-

gie de more ornat insignis Mar. Nauar. in man. conf. c. 25. num. & in tract. de oratione. c. 7. n. 33. qui in. d. c. 25. numer. 10. & in. d. tract. de oratione. c. 21. num. 11. cum seq. plures casus recenset, in quibus quis excusatur à recitatione horarũ canonicarum, & Dom. Soto lib. 10. de iust. & iure quæst. 5. art. 3.

Ad restitutionem fructuum. Vide De. in. c. cum omnes in. 2. lectura col. 2. de cõsti. Adr. in. 4. sent. in tract. de rest. in quæst. An clericus teneatur restituere quicquid vltra victum de redditibus beneficij consumperit vers. pro respõsione lass. in in. l. Scriniarios. n. 6. C. de testamili. Rip. in. l. vlt. q. 66. C. de reuo. donat. quã opinionẽ cæset esse cõmunẽ gl. in prag. sanct. tit. qualiter horæ canonicæ sint dicẽ de. col. 2. Ang. de Clauasio in summa in verbo, horæ cano. §. 5. quĩ omnes cõmuni cõsensu affirmãt clericũ horarias preces mittẽtẽ ad fructuũ restitutionem teneri. Licet opinionẽ cõtrariã probare conatur, Ab. & Car. in. c. 1. de celebrat. missa. Præp. in sum. 44. dist. Fe. in. c. postulasti. n. 7. de resc. cri. quã opinionẽ cõmunẽ esse fatetur D. Episcopus Couar. lib. 3. vari. resol. c. 13. n. 10. sed hodie iã dictis nouissimi Pontificis constitutionibus standum est.

Hæc sanè quæ de horis canonicis scripsimus, locũ obtinet etiã in clericis, qui sũt Gimnasijs studiorũ gratia. Nã & ij horas canonicas dicere tenentur: ita scribũt multi quos diligẽter refert Hor. Luti. Calli. de priuilegijs Schola. pri. 100. vbi alios qui ab hac opi-

N 2 nione

nione recedūt commemorat, & opinionem supradictam sequitur Menoch. vbi sup. num. 12. 27. Sunt vero nonnulli casus, in quibus clericus à restitutione horarum canonicarum excusatur, quos post alios refert insignis Nauar. in locis nouissime allegatis.

Excusatur quidem Clericus ab huius capitis pœnis, quanuis horarias preces dixerit existēs extra charitatē, ita vt Ecclesiæ præcepto satisfaciatur, ita vt minime teneatur iterum eas soluere, nec ad fructum restitutionem de qua loquitur prædictum Concil. Latera. sit adstrictus tenet Abb. in c. quod quidam, de pœni. & remissi. Mart. Nauar. in c. interverba. 11. q. 3. n. 188. Chosm. in pragmat. sanctione. tit. qualiter horæ canonicæ sint dicendæ in verbo, debent, D. Couar. in c. Alma mater. 1. part. relecti. §. 5. nume. 2. de sent. excom. lib. 6. Est sanè opinio hæc iuri, & æquitati consentanea ad multorum scrupulos sedandos. Quanuis non me latet contrariam opinionem in Clerico publicè concubinario tenuisse Abulen. in tract. cōcubi. cōcl. 9. & in omnibus existētibus extra charitatē idē insinuat Adria. summus Ecclesiæ Præful. in. 4. tract. de resti. c. pro clariori, ver. pro responsione Ioann. Briart. Quodlib. 22. propo. 1. & sequēt. post Adria. Quodlib. Illud tamē apud omnes commune, & receptum est plus valoris, & meriti esse illius orationem qui est in gratia, quam eius, qui in mortali peccato constitutus existit.

(.)

Negociatores, ac alienæ rei conductores.

CAPVT. LV.

- 1 Clericus, qui aliquod istorum criminum commiserit, qua pœna animaduertatur.
- 2 Quæ sita per Clericum ex illicita negotiatione in vsus pauperum sunt eroganda.

Negotiari lucri causa prohibitum est Clericis, vt in c. secundū, ne Cler. vel mona. Vnde in Conc. Carth. 6. c.

17. sancitum est, quod Clericus aliquid excogitans turpis lucri gratia, abijciatur à clero, ac communione alienus sit. Eisdem præterea prohibitum fuit inter alia Conc. Calc. in Can. 3. conducere possessiones. ^b Qui verò hoc fuisset transgressus correctioni Ecclesiasticæ subiaceret decreuit. Postea etiā in Cōc. Carth. 3. in Can. 15. clericis fuit prohibitū, vt nō essent conductores, nec turpi vilo lucro, vel inhonesto negotio victum quærant: nulla etiā alia inflicta pœna. Tandem in Conc. Arelatensi. 2. in capit. 14. dispositum est, quod si clericus conductor alienæ rei voluerit esse, aut turpis lucri gratia aliquod genus negotiationis exerceat, depositus à clero à cōmunionem alienus habeatur. Facit etiam in proposito materiæ huius cap. Conc. Tarrac. Can. 2. Cuius verba sunt: Cano-

1

a

b

Canonum statutis firmatum est vt quicumq; in clero esse voluerit, emendi vilius vel vendendi carius studio non vtatur. Certe si voluerit exercere cohibeatur à clero, cuius Concilij dispositio à Gratiano refertur in ca. cano. 14. quæstion. 4. vbi etiam vide bonum tex. Iulij Papæ, in c. quicumque in hoc proposito. Aduertendum est præterea, quod quæ sita per clericum ex illicita negotiatione danda sunt pauperibus, vt notat Matthæus, quem ibi refert Card. in clem. 1. in fi. de vi. & honest. cleric. Et notat Zenze. & Rai. ibi, quos refert Imo. ibi, in 2. col. Si tamen totum non reddiderint nō sunt in statu damnationis, vt notat Card. vbi supra, referendo fratrem Aluarum, & Zenze. & tenet etiam Imo. ibi referendo solum Zenze. Et vide Archid. Floren. in sua summa, in 3. part. tit. 13. c. 2. §. fi. vbi scripsit quod in foro pœnali debet clericis iniungi, vel saltem consuli quod ea, quæ taliter lucrati sunt studeāt pauperibus erogare, qui solum allegat ad hoc tex. in cap. Qui habetis. 14. q. 5. Ex quo videtur velle, quod non tenentur clerici ad restitutionem taliter acquisitorum.

A Prohibitum est clericis. Adde Regiam. l. 56. tit. 6. p. 1. vbi Greg. Lop. & à clerico negociatore, tanquam à peste cauendū esse admonet tex. in c. negociatorem. 88. distin. cuius prohibitionis tres potissimæ rationes considerari possunt. Prima quia finis eius lucrum est temporale, quod clerici contemnere debet & habentes alimenta, & quibus

teganur contenti esse debent, ait Pau. 1. ad Thim. c. 6. Secunda quia rarissimè hæc profanæ, & seculares negotiationes absque peccati labi exercentur vnde periculosa sunt valde. Ait enim sapiens Eccles. 27. dñæ species difficiles, & periculosa mihi apparuerunt. Difficile exiit negotians à negligentia, & non iustificabitur caupo à peccatis labiorum. Qua propter nostræ religionis scriptores, mercatores improbant, aspernantur, vituperant veluti à virtute, & à bonis moribus alienos, Dauid equidē Psal. 70. aut ex aliorum cōputatione. 71. Quoniam (inquit) non cognoui negotiationem introibo in potētijs Domini. Ita enim locū illum D. Aug. interpretatur, vt patet in eius commentarijs in eum locū, vbi multa congerit circa mendacia, periuria, & innumera alia crimina huiusmodi negotiatorum. Et Diu. Chris. in 2. part. Homiliarum in Matthæum inarrans illud ipsius Matthæi. c. 12. *Eiciebat vendentes, & ementes de templo.* Significauit (inquit) quia homo mercator vix aut nūquā potest placere Deo, & multa cōtra mercatores congesit Lucas de Pen. in. l. nec ipsi. Circa medium. C. de incolis, lib. 10. & in Rub. C. de eroga. mil. lib. 12. And. Tiraq. in tract. de nobilit. c. 33. Tertia ratio est quia huiusmodi negotia homines retrahunt ab spiritualibus, quibus incumbere peculiare est clericorum munus, iuxta diuini Pauli sententiam. *Nemo militans Deo implicat se negotijs secularibus.* Ad Corin. 2. in prin. Et ex pœna suspensionis, & ex communicationis, pœnis quæ clericis

N 3 ricia

ricis prohibitas negociationes exercentibus imponitur, facile intelliges, eos mortalem culpā contrahere. c. nemo. c. nullus. r. q. 3. quod verum est, si in sacris fuerint cōstituti, si autē in minoribus, & beneficia Ecclesiastica non obtinuerint, nō prohibentur eas negociationes exercere, quas possunt sæculares quia in his iura benignius sunt interpretanda, ita not. Abb. in cap. secundum instituta, & in cap. sed nec. ne clericus vel monachus, not. Alber. Trotius lib. 2. de vero & perfecto clerico. c. 52. num. 6. Ioan. à Medina in codi. de rebus resti. q. 31. versi. not. tamē, fo. 91. col. 3.

Clerici an possint per alios negociationes exercere.

Sed utrum illas negociationes quas clerici per se ipsos facere non possunt, possint per alios exercere. Quod sanē eis permiffum videtur, ex text. in Clement. 1. de vita & honest. cler. Vbi clericis interdictū est officiū tabernarij, aut macelarij personaliter exercere, nec enim absque causa dicitur personaliter, nisi ut intelligamus id clericis per alios facere non prohiberi. Deinde vrget text. in Clement. 1. §. porro. de statu. monach. Vbi statutum est, q̄ monachi, quibus per se ipsos venari prohibitum est, possunt tamen opera aliorum facere. Vnde dixit not. Alberi. in l. humilem C. de incest. nup. cleric. cum per alium tabernam exercentem, nō amittere priuilegium clericale. Et ita quidē vt audio multa sunt monasteria, quæ ea quæ supersunt ex prouentibus suorū reddituum, mercatoribus tradunt, vt iustam aliquam negociationem exercent. Quod sane mihi nunquam placuit, cum maximā

temporalium bonorum cupiditatem præferat.

Necessitatis tamen causa, minime clericis prohibitum est, vitum & necessaria quærere ex aliquo honesto munere cap. vlt. de vita, & honest. cleric. hac lege vt illis diuinis muneribus, quibus incumbere debent impedimento non sit vt habetur. 91. distinct. per totū maxime in cap. clericus victum, & cap. nunquā de consecrati distinct. 5. Qua ratione possunt locare animalia, vt oues, & boues, & similia, ad certum fructum dummodo per contractum alias permiffum. Illis etiā permittitur rem emere, vt melioritatem cariori pretio vendant, vel aliquam rudem materiam, & ex ea aliquid fabricare, vt inde commodum, & utilitatem reportet, vt tenet glos. not. in summa. 14. quæst. 3. in fine nō quidem lucrū acquiritur ex negociatione, sed ex artificio, & eā sequitur Alberic. Trotius. d. c. 52. num. 5.

Et vt huius capituli poenis locus sit, notandum est, eum clericum negociatorem non dici per vnus rei emptionem vel venditionem, nam negociatoris dicitur qui plures negociationes exercet. l. 1. §. licet, & ibi glo. in verbo, omne. ff. de tribu. & in proce. mi. Insti. §. cum q̄; hoc Deo. l. semper. §. Diuus Adrian. cum lege sequent. ff. de iure immu. Bar. in proce. ff. nu. 10. idē & Bal. in l. legatis seruis. ff. de legat. 3. idem Bart. in l. maritum. §. qui quæstum. ff. de adult. Felin. in proce. mi. Gregor. columna vltim. versicul. Quarto limita. Par. de Puteo in tract. Sindi. in part. officiales

Clericis necessitatis causa minime prohibita est iusta negeciarie.

Clericus negociator qualis censendus sit.

ciales. fol. 87. Auiles in cap. preceptor. capit. 2. in verbo, *De mercaduria*. Petrus Rebuff. in tracta. de mercat. minu. art. 1. gloss. 1. num. 10. Tom. 2. constit. Franc. Gregor. Lupe. in l. 1. tit. 7. part. 5. in verbo, *Mercaderes*. Dicitur etiā is mercator, vel negociator, qui rē emit, & non mutata forma illam vendit, vt aliquid inde lucretur, text. in capit. eijciens, & in capite quid est aliud. 88. distinct. not. Archi. in capite. quanquam de censib. lib. 6. Rom. in l. si publicanus. §. 1. ff. de publi. Bertran. conf. 214. colum. 2. volum. nouēdict. Et negociator vel mercator appellatur, qui negociationem quæstuariā exercet de quo est optima lex. 1. tit. 7. part. 5. & tenet Sanct. Thom. 2. 2. quæst. 77. art. 4.

Ex quibus sequitur, non dici clericum negociatorem: qui vendit vinum, granum, aut oleum, ex proprijs fundis. Ita sing. tenet Abb. consil. 6. dubio. 2. volum. 1. Deci. in capit. Ecclesia Sactę Marię de cōstit. column. penultim. Aymon Craue. conf. 163. colum. 1. nu. 3. Andr. Tiraquel. de nobilitate capit. 28. num. 10. doctissimus, & magni nominis aduocatus Doctor Petrus Auen. de exequen. mand. Reg. c. 19. nu. 34. Rolan. Valle consil. 71. nu. 10. vol. 4. Imo non obstante prohibitione de non vendendo vinum (vt nostri dicunt) ad grossum, vel minimum, possunt clerici pro sua voluntate quę dicta sunt vendere, absque gabellæ solutione. Ita tenet Bertachi. in tractat. de gab. in. 7. p. prię. q. 7. col. 4. dicens ita fuisse iudicatum, per insignē Doctorem Hieron. Zanctinum Bo

noniensem. Nec dicitur clericus negociator, vel mercator, licet id quod super est, de eo quod vilius ad suam vel suorum sustentationem emit, iusto pretio tunc currenti, carius vendat, quam emit, ita egregie tenet insignis Mart. Nauar. in manu. cōfello. cap. 25. num. 110. vnde nec puniri potest, nec ex ea venditione gabellam soluere tenetur, quod in practica est notatu dignum, licet id male audiant gabellari rigidissimi exactores, à quibus interrogatus sepißima ita respond.

Si tamen clericus in hoc delinquit (puta) quia falsa mensura triticum, vinum, vel oleum venderit condignis poenis ab Ecclesiastico iudice puniri debet non vero à iudice laico, nec poenis Regiarum constitutionum, quauis contrarium in facti contingentia interrogatus consulit perperam Bartho. Cassan. in consuet. Burg. Rub. 1. §. 5. in glo. *Sil nã gra*. nu. 90. quem sequitur vir doctus, & diligens Licen. Mexia. in pragmat. taxę pan. concl. 5. nu. 29. Sed opinio hæc omni iure, & ratione destituta est, nullibi sane locus aliquis Sacrorum Canonū reperitur, quo cautum sit clericos in hoc delinquentes priuilegium fori amittere vnde receptissimis iuris regulis est standū.

Pro quo etiā mire facit. Ioan. de Platea opinio in §. ite lege Iulia. col. 4. inst. de publi. iudi. quo loco existimat penam lege seculari statutam cōtra vtētes armis vetitis, minime peti posse cōtra clericum, coram seculari iudice, etiam si ea pecuniaria sit: quem sequitur magnus vir apud Hispanos

Clericus si in negociatione delinquit à iudice Ecclesiastico puniri debet contra Cas. Mexi. & alios.

Pena à seculari lege contra arma prohibita gestantes clericos minime cōprehendit.

panos Ioan. Lup. in repeti. capit. per vestras, de dona. inter vir. & vxor. 2. not. §. 1. num. 13. D. Co-uar. in practi. quæst. cap. 33. num.

7. Quauis ab hac opinione nouissimè recedat D. Doctor Ioan. Redin. quondam meritisimus Regius consiliarius, nunc præsul integerrimus in libro quem de maiestate Principis inscripsit in verbo, *Non armis solum decoratâ*. 2. par. num. 166. qui in ea est sententia vt existimet, vtranque penam nempe, & pecuniariam, & armorum priuationem, corâ sæculari iudice contra clericum peti posse, & ante eum tenentur Ioan. Fab. in l. addi eos, ex text. ibi in verbo, *Vltro procedat*. C. de Episc. audi. Aufer. in rep. Clem. 1. de offic. ordin. fol. 31. nume. 21. ver. 13. fallit in ver. portu armorum, in reg. 1. fallen. de potestate sæcul. super Ecclesias perso. Bened. in rep. cap. Raynuri in verbo, & vxorem nomine Adelasia fol. 87. num. 436. Mouetur quidè doctissimus Redin. ea ratione, nam si sæculari iudici licet clericum prohibitis armis spoliare, pari etiâ ratione, & pecunia multare licebit, nihil inter vtramq; pœnam interest. Certè si solum rem ipsam attendimus non videtur à veritate opinio hæc aliena. Cum pecuniæ verbum generale sit omnia comprehendens, sed si modum exsequendi attentè consideremus, in quo huius rei vis consistit, magnam differentiam inueniemus. Nam ad aliud est, armatum clericum factum ipso, armis spoliare, aliud iuris ordine seruato pecuniam exigere, non quod inter arma, & pecuniam aliquid

interfit, quia & pecuniam cum extra pecuniam exportaret, lege prohibente, posset sæcularis iudex, vel eius exsecutor, propria autoritate clericum spoliare, sicut & armis, si ipso facto exportantem inuenisset, non tamen liceret iuris ordine seruato, in armis, nec in pecunia eum cõdemnare, & huius rei discrimen clarissime constat, quia alterum facti est, quod nudum factum respicit, alterum vero iurisdictionis est, quod est maius: vnde iure permissum est creditori, fugientem debitorem apprehendere, vt in l. ait prætor. §. si debitorem. ff. quæ in fraudem credi. tradit latissime Suar. in l. 2. tit. *De los emplazamientos*. Versi. fin. lib. 2. fol. ll. quam esse communem fatetur Ripa. in capit. 1. num. 88. de iudi. & multis iuris locis facti exsecutio permittitur, vt per Iass. in prin. instit. de act. num. 6. & ibi Gomez. Non tamen creditor citare eum liceret, absque iudicis præcepto, quia hoc iuris executionem, illud autem factum continet. Vt probatur in l. neminem. Quæ in criminalibus loquitur, & in ciuilibus vt in l. ad præptoriu. cum lege seq. ff. de iud. Parique ratione, maritus adulterum in fraganti crimine inuentum impune occidere potest. In l. marito quoque. ff. de adul. Regia. l. 13. tit. 17. par. 7. non vero posset in adulterum ius dicere, iurisdictionem exercendo, & in terminis hanc opinionem contra præfatos authores tenet doctissimus D. Franc. Sarmiento selecta interpretata. lib. 7. capit. 8. numer. 2. quæ apud nos seruatur.

Sic

Sic apud Hispanos frequentissimus vsus obtinuit, vt clerici cum armis deprehensi, ab exsecutoribus, & ministris sæcularis iurisdictionis, armis spoliarentur, vt testatur insignis D. Couar. lib. 2. variarum resolu. c. fin. ad finem, Petrus Plaça lib. 1. epito. delicto. & 8. nu. 26. Quod Reipublicæ tranquillitati, consentaneum esse existimo, ne clerici armis abutentes innumera crimina committant. Minime tamen ex superiori traditione, ab ipsis sæcularibus iudicibus possent puniri, scribit tamen hug. Mart. Nauar. cons. 44. tit. de sent. excom. ministros, vel apparitores sæculares, grauitè coram Deo peccare, capiendo, clericos ea mète, vt captis armis eos dimittant, cum sine iusto titulo capiant, cum minime deducant eos ad suos iudices ob quæ causam, facultatem ea arma capiendi, obtinuerunt. Minime tamen in animæ iudicio, condemnationis ad restitutionem tenentur, quia ob turpem, & illicitam causam, data & accepta fuerunt, nempe ne ad iudices cõpetentes deducerentur, quo casu cessat restitutionis obligatio. Nauar. in Manuali. c. 17. num. 30. scribit etenim egregie Nauarr. dicto consilio numer. fin. sæcularè iudicem competentem esse, ad restitutionem armorum clericis faciendam, non vero Episcopus: si vero clericus armis spoliatur diuersum existimandum censeo sacrilegij ratione cap. cum sit, de foro comp.

Apud Gallos Regij iudices

tamen sæculares iudices puniunt clericos, arma vetita deferentes, siue quod Regij iudices vsurparunt, vt in-

quit Petrus Rebuff. in l. armorum versi. Primo armorum. ff. de verbo. signi. siue Romanorum Pontificum priuilegio, vt testantur Bened. Fab. Cassa. & Aufer. in locis nouissimè allega. & Caro. de Graf. lib. 2. Regal. Franc. iur. 17. Quo priuilegio vti possunt, donec per vniuersale conciliu fuerit reuocatum, secundum Guil. Benedi. ibi. Quod reuocatum iam videtur, vt patet in casu. 15. Bull. cœnæ, vbi Cancellarij, Vicecancellarij, vel exsecutores omnes excommunicantur, si in causis criminalibus cõtra clericos processerint, etiam prætextu quorundamque priuilegiorum, à sede Apostolica concessorum quibuscunque Regibus, quæ ibi reuocantur. Egregius tamen Mart. Nauar. in manuali confessor. cap. 27. nu. 70. asseuerat difficile Gallos à dicto priuilegio abstenturos, siue quod intendant ea priuilegia esse remuneratoria, siue immemorialia super leuibus criminibus cõcessa argum. eorum quæ not. ab Innocen. Abb. & Felin. in cap. nouit. de iud. Sed hoc Summi Præsulis arbitrio relinquendum censeo, prout prudenter censeo Nauar. in d. num. 70.

Itaque verissima opinio censenda est, clericum propter armorum usum à suo Ecclesiastico iudice esse puniendum, non tamen penas sæcularibus legibus impositas aduersus eum exsequi tenetur, sed poterit iuris canonicis pœnis, & pecuniaria multa eius arbitrio punire, ita censeo D. Couar. in pract. quæstio. c. 33. num. 7. cuius opinio mihi summe placet. Licet opinionem contrariam scilicet iudicem Ecclesiasticum te-

ricos armis prohibita deferentes puniunt

neri, eandem penam pecuniaria imponere, quæ seculari lege statuta est, teneat Iul. Clar. in pract. crim. §. fin. q. 36. versic. vltius, sed eius opinio tenenda non est, licet aliquando eam seruata fuisse in Mediolanensi dominio assereret Bartho. Cassa. in consuet. Burg. fol. 52. nu. 79. dicens, quod dum esset vicarius iustitiæ Mediolani, captum fuisse quendam clericum de nocte cū armis, qui fuit punitus pena pecuniaria, & euasit corporalem.

Circa quam opinionem misere labitur Iacob. Menoch. de arbi. iudi. q. lib. 2. centu. 4. casu. 394. num. 33. qui statuta Brixia Papiæ nec non Vincentiæ de armis vetitis loquentia pœnis quibusdā impositis contra clericos exsequenda esse arbitratur.

Clerici seruare tenentur Regiæ legem. 19 tit. 11. lib. 5. noui ordi.

Ex quibus nonnulla ad hanc criminalem practicam summè necessaria colligantur (nec extra chorū saltabo.) Primò sequitur, quod sapissimè vidi controuersum, & huic capiti est accommodatissimum. Vtrum clericus, qui negotiationis causa triticum, ordeū, vel granū aliud emit, deindeque reuendit, contra Regiam sanctionem latam Madriti, ann. 1530. quæ hodie est. l. 19. tit. 11. lib. 5. noui Regij ord. possit puniri pœnis, ibi statutis, tanquam legis iustæ transgressor. Quam in re illud prius consideratione dignum est, clericos teneri ad obseruantiam dictæ Regiæ constitutionis, ex Bart. sententia in l. cūctos populos, num. 29. C. de summa Trini. Et fide cath. quo loco scribit. statuta generalia laicorū, in quibus clericorū aut Ecclesiarum nulla fit mentio, sed tamen

tendunt aduersus ea quæ illis competunt, non tanquam præuilegiatis, sed vt cuilibet de populo illos ligare, dummodo honesta sint. Idem Bart. in l. de quibus, colum. fin. ff. de legib. Lapp. alleg. 81. colum. 1. Barb. in rub. de reb. Ecclesi. non alien. Quæ quidē statuta ob propinquam, & totius Reipublice vtilitatem iure defendi possunt, vt tradit D. Episc. Couar. in regula possess. fo. 2. par. §. 4. num. 8. deregul. iur. lib. 6. Hiero. Grat. cons. 162. text. optimus in capit. 1. de iure iur. libro. 6.

Deinde huic opinioni suffragatur, quia lex ciuilis sancita à non recognoscente superiorem si nō tractat. de materia spirituali, nec sacris canonibus aduersatur, seruari debet, in foro Ecclesiastico contra clericos, gloss. in cap. cum ad verum, in verbo, temporalium. 96. distin. glos. in cap. ceterū, de donationi. & in cap. 1. vbi Abbas. & Docto. de noui. oper. nupti. tradunt Docto. in l. priuilegia. C. de Sacra Ecclesi.

Rursus non vulgariter conducit, quia cum dicta pragmatica circa temporalia bona disponat quæ quidē sunt de Principis secularis territorio secundum illius Regias constitutiones, sunt circa hoc iudicanda, Bald. in cap. cum venissent. colum. 2. de de eo qui mitt. in possessi. Barb. in rub. de reb. Ecclesiæ non alienand. num. 112. Barthol. Cassa. in consuet. Burg. Rub. *Des iustices.* §. 4. glos. *Le droit de indire.* In fine Petr. Bellug. in specul. Princ. rub. de admoritisa. §. nunc videntur: in fine tradit Petrus Rebuff. in l. Thom. const. Fran. in proem.

proem. gloss. 1. numer. 17.

Præterea rem hanc cōprobat, nam cum Regia illa constitutio præiudicium clericis non inferat, ab illis seruari debet. Vt multis comprobatur Felin. in cap. Ecclesia sanctæ Mariæ num. 88. & 90. de constit. maxime quia ob vtilitatem publicam condita fuit, quæ publica vtilitas bono Ecclesiarum æquiparatur. l. fin. C. de Sacro Ecclesi. not. Calderi. cōfil. 21. de consti.

Ad idem facit ratio minimè, vili pendenda, si enim clericis liceret triticum, vel aliud frumenti genus reuendere, inde maximū absurdū sequeretur, nēpe, quod ea negotiatio, quæ laicis est interdita, clericis licita foret, à qua eos Sacra canonica decreta longe repellunt.

Vltius idem fulcit, nam ad prohibendam hanc reuenditionem, non minorem vim habere debet publica autoritas, & institutio, quam communis, & recepta populi consuetudo, sed clerici adstricti sunt ad obseruandas laudabiles populi cōsuetudines, vt omnium recepta est sententia in dict. cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ, & in auth. Cassa. & irrita. C. de sacro Ecclesi. tradit late Bartho. Cassan. in consuetudi. Burg. rub. 9. §. 10. in prin. num. 53. quam esse cōmunem sententiam fateatur Bar. in rub. de rebus Ecclesi. non alien. colum. 25. ergo similiter iustam principis legem obseruare tenentur.

Non tamen intelligas clericos seu alias Ecclesiasticas personas, decisionem dictæ pragmaticæ teneri obseruare, ratione ciuilis legis, & quatenus lata est per sa-

cularem potestatem, sed ex vi naturalis rationis, super qua fundatur argum. cap. pastoralis, de fide instrum. & tradit Matth. de Afflict. in prelud. consti. Neapol. q. 7. num. 2. Ex quibus circa dicta pragmaticam tria sunt colligenda, vt proposita diluatur quæstio.

Primò, clericos qui illam transgressi fuerint mortalem culpam contrahere, ita not. Ferdin. Mench. lib. 1. de success. creati. §. 10. num. 648. quem sequitur Mexia num. 41. vbi supra.

Secundò, clericos qui eam violando deliquerint, per suos Ecclesiasticos iudices cōpetentes esse animaduertendos. Nam licet illa prohibitio reuenditionis frumenti, à Principe seculari facta sit, nō inde sequitur clericos illius transgressores, per secularē potestatem puniendos esse, ita censet Mench. vbi supra.

Tertiò, minimè teneri iudicem Ecclesiasticū, eadē poena dictæ Regiæ cōstitutionis clericos multare, nā cū illa ex vi tantū naturalis rationis, vt dixi adstricti sint, quæ quidē naturalis ratio nō magis vnā, quam alterā penā transgressoribus infligit. Pena vero quæ ibi imponitur, procedit ex ciuili potestate, & iurisdictione, à qua clerici immunes sunt, Et ideo arbitraria pena puniri debent, cū iure Pontificio statuta nō sit. Non tamen diffiteor, pro modo culpæ Ecclesiasticū iudicē posse, aliquo modo pœnam ibi statutam imitari. Et ita sapissimè vidi iudicatū à iudicibus integer rimis maximè à D. Didaco de la Calçada Episcopo Salonensi, huius Cōplutensis curiæ Vicario generali.

D. Didaco de la Calçada.

*Episcopus
salonen-
sis.*

rali, viro omnibus numeris absolūtissimo, & nunquā satis pro meritis laudato, qui sua incredibili prudentia, & animi candore dictam curiā antiquo nitore restituit, & ita tenendū est, quidquid in contrarium voluerit Licenc. Mexia. d. concl. 5. n. 41.

*Clerici ob
seruare te-
nentur Re-
giam. l. 1.
tit. 24. li.
5. noui. or.*

Secundò, deducitur quo ad principale à nobis propositū argumētum, teneri clericos obseruare Regiam legem. tit. 24. lib. 5. ordina. noui. quæ iustissimum premium statuit, quo viticū vel aliud genus frumenti, vendi possit, ita Frater Dom. Soto in lib. 1. de iusti. & iure. quæst. 6. Martin. Nauar. in manu. confesso. cap. 23. num. 84. Præcipit tamen illa lex quod si clerici illam fuerint transgressi, poena statuta ibi mulctentur. Nec ad nos pertinet disputare, an Regia illa constitutio fieri ita potuit prudentibus iudicandum relinquo, est sane instar Sacrilegij, de Principis potestate, disputare. l. Sacrilegij. C. de diuer. rescrip. ita animaduertit doctissimus, & diligentissimus Ioan. Marti. in d. l. i. glof. n. num. 4. Illud autem certissimum est, quod eo casu quo dicta poena esset imponenda id fieri debet à iudice Ecclesiastico.

*Statuta
prohiben-
tia, ne ex-
tra locum
vel terri-
torium vi-
num defe-
ratur an
Clericos
comprehē-
dat.*

Tertiò, his finitimum est, an ea statuta qualia multa sunt in quā plurimis Hispaniæ oppidis prohibentia, ne in urbem, extra territorium, vel forte loca confinia vinum asportetur, Ecclesias vel Ecclesiasticas personas comprehendat. Et sane in hoc Complutensi populò de hoc peculiare statutum supremi Regij senatus autoritate comprobatum, quo quidem non vulgare poenæ trans-

gressoribus imponuntur, secundum quod eius rigorem molies, sapissimè iudicauit cū anno Domini. 1564. essem dicti populimoderator. Et in ciuitate de *Guadalajara* (quæ mea patria est) antiquissimū, & inuiolabile de hoc statutū est. Quæ proposita quaestione Thom. Gramma. (nō vulgaris autoritatis vir) presentē disputationem diligenter examinat, decis. 100. incip. in causa vniuersitatis, & multis hinc inde adductis contendit, iustissimè in Regio Napolitano prætorio definitum fuisse, orta controuersia inter Salerni ciuitatem, & Abbatem sancti Benedicti statutum illius ciuitatis quo prohibitū est, in eam urbem adduci vinum extra ipsius fines, & territoriū, minime comprehendere vina, quæ ex Ecclesiarum vineis colliguntur. Quem refert & sequitur D. Præsul Couar. in regul. possessor. 2. part. §. 4. num. 8. idemque Gramma. dicit. decis. num. 17. censet esse obseruandum in vino percepto ex clericorum vineis allegans Ripam quem vide.

*Ciuitas
vulg. ri-
ter dicta
Guadala-
xara pa-
tria aucto-
ris.*

Ex eodem fonte profluit, quod scribit Thom. Grammat. decisio. Neapolit. 100. asseuerans illud statutum quod disponit triticum molendum deferendū esse ad molendinum Principis secularis personas Ecclesiasticas minime comprehendere, Boer. decis. 125. Ripa. lib. 3. responsorū cap. 15. D. Couar. dict. §. 4. quam opinionem communem esse fatetur Fran. Bursatus consil. 93. n. 26. vol. 1.

Sed vt libere dicam, quod sentio, opinio hæc mihi nullomodo placet, & merito consuetudo in his

his Hispaniarum regnis frequentissima, nunquam eam recepit. Nam cum dictum statutum propter bonum publicum constitutū sit, licet re vera habeat sequo ad commodum, & incommodū, fauorabile dicitur: & à clericis seruari debet. Vt in simili casu consuluit Federi. de Sen. consil. 35. incip. statuto ciuitatis. Cardin. consil. 144. incip. super thema. tradit Felin. in capi. Ecclesia Sanctæ Mariæ numer. 81. de constit. Aymon Crauet. de antiquit. tempo. 4. part. versic. Circa præmissa. num. 4. Ioann. Crot. in l. filius familias. §. D. & ibi Ferdi. numer. 424. ff. de leg. 1. Foller. in constit. Regni de magni. offi. ver. statuimus vt magnæ. num. 67. Pe demontana decisio. 17. in fine Bursa dict. consil. 93. qui multa congerit. Clericus quidem in hoc tanquā ciuis, & populi pars iudicatur, nam Prælati, & Clerici de temporali districtu dicuntur cap. fin. de offic. de lega. lib. 6. & ea ratione priuilegijs libertatibusque patriæ gaudent ex Ioan. Andr. sententia ibi in nouellis, & ciuium appellatione comprehenduntur, vt scribit Bald. in l. 1. §. huius studij. ff. de iustit. & iure quem sequitur Marcus decis. Delphin. 1. part. decis. 456. num. 9. Et cum tanquam ciues priuilegijs gaudeant, commodumque inde reportent, vt damnum pariter sentiant, æquum est. l. secundum naturam. ff. de regu. iur. regu. qui sentit. de regu. iuris libro 6. Maxime quia vt in plurimum statuta hæc, immemoriali consuetudine sunt approbata, in quacōsuetudine promiscuus consensus Clericorum, & laycorū sal-

tim tacitus interuenit, quod maximi momenti est, vt aduertit D. Couar. dict. §. 4. num. 8. ea namque statuta siue consuetudines, quæ mixtæ sunt laycorum, & Clericorum adstricti sunt Clerici, ad illorum obseruantiam. Vt communis est omnium sententia, teste Barba. in rubr. de rebus Ecclesi. non alienam. tradit Bar. Cassa. in consuetu. Burg. rubr. 9. §. 10. num. 53. & opinionem istā, quod statuta ista, vel consuetudines Ecclesias Clericosque, comprehendant, tenent Ferdinand. Menoch. lib. 1. cōtrouer. vsu frequenten. cap. 4. num. 18. Mexia. dict. conclu. 5. num. 17.

Nec refragatur illa Neapolitana decisio, (cuius celeberrimi Senatus autoritas apud doctos est maxima) nā vt ibi ex Gram. constat num. 26. non fuit articulatū, nec probatum statutum illud, propter publicam utilitatem emanasse. Deinde quod præcedente titulo priuilegiorū Principis sancitū esse allegabatur, quæ quidem priuilegia nunquā exhibita fuerunt, quibus & alijs quæ ibi interuenerunt, potuit in illo casu aliquo modo sententia illa iustificari.

*Neapolita-
ni senatus
maxima
est auctori-
tas.*

Quartò, nec ab hoc alienum est, quod eadem publica inspecta utilitate, cuius ratione respublica liberam statuendi facultatem habet. l. 1. l. ambitiosa. ff. de decretis ab ordine facien. tradunt Bar. & omnes in l. omnes populi. ff. de iust. & iur. si vermes, vel locustæ aut alia animalia nociua in clericorum prædis nascantur, per statutum municipale cōpelli possunt, vt suis expensis capiāt aut occidāt, ne alijs nociua sint, Argum.

*Statuta sa-
culari sa-
cra potest
quod ver-
mes locu-
sta aut alia
animalia
nociua à
prædis cle-
ricorum es-
ciatur.*

Argum. eorum quæ de infectio-
ne, Doctores notat, in l. nullus
C. de summa. Trin. & fide catho.
& in l. ediles. §. Pedius. ff. de ædi-
li. edict. & multa congerit Ripa
in tract. de peste vltim. par. in re-
méd. ad curan. pest. fol. 30. in mag-
nis quem vide.

*Clerici cõ
pelli pos-
sunt viam
publicam
proprie ex-
pensis mû
dare.*

Quintò, hinc emanat, clericos
ceterasque Ecclesiasticas perso-
nas cogi posse, pro bono publi-
co viam ante domum reparare,
eamque suis expensis mundare,
non tamen per ea quæ iam dicta
sunt, per potestatem sæcularem
ad id cogi, nec puniri possunt. Li-
cet in hoc vltimo contrariũ ten-
eat Bart. Capola in tract. deser-
ui. rusti. prædi. quem sequitur Li-
cen. Mexia dict. conclu. 5. nume-
ro. 70. quæ opinio nullo iure ful-
citur, satis enim est clericos his
decretis, & ciuitatis constitu-
tionibus, pro eius ornatu, & mû-
ditia latis ligari, vt per suos Ec-
clesiasticos iudices ad id compelli
possint.

*Statuto
laycorũ pu-
nientia dã
na illata
ab anima-
libus ancõ
prehendũt
clericorũ
animalia.*

Sextò, his consentaneum est
quod statuta, siue consuetudines
circa montium nemorum præ-
diorum custodiam, clericos reli-
giososque ligare, propter com-
munem vtilitatem. Quod tradũt
Doctores in capite quod cleri-
cis de foro comp. & plures se-
quentes allegat Barth. Cassa. in
consuetu. Burg. rubr. 13. §. 5. fol.
331. quam communem esse senten-
tiam fatetur Petrus Auenda. de
exequen. mand. 1. part. capit. 13.
num. 7.

Septimò, his etiam finitimum
est, statuta punientia damna illa-
ta ab animalibus, in agris alienis
clericorum animalia cõprehen-
dere, & quia hoc latissime patet

vide Ioannem. Andr. Abb. Feli.
& doct. in d. cap. Ecclesia Sanctę
Marię, Gregorius Lopez, in l. 24
titul. 15. part. 7. qui post alios
scribit, clericos per suos iudices
esse condemnandos ad soluenda
huiusmodi damna, quia mala pa-
storum electio in culpa fuit. Se-
quitur, D. Castillo, in l. 70. Tau-
ri numero 18. Frac. Auiles in ca-
pite prætorũ capite. 17. glo. 1. nu-
mer. 12. fol. 159. Quod verum est
& procedit quando damnum il-
latum ab animalibus petendum
est, ab ipso clerico, quia cum lis
& controuersia interuenire de-
beat, ea agitanda est, in Ecclesia-
stico tribunali. Secus vero si pœ-
na exigenda esset, de plano, abs-
que aliqua iudiciali cõtrouersia
secundum loci consuetudinem,
quæ frequentissima est, quod il-
lato damno, & facta denunciatio-
ne à custodibus scribi solet, in li-
bro ad hoc destinato, & statim
exigitur. Vel si forte aliquid sol-
uendum esset à clerico, pro suo-
rum animalium pastura quod di-
stributũ est, per homines ad hoc
electos, tunc quidem iudex sæ-
cularis præcipere potest, vt præ-
dicta ex bonis clerici aut de fru-
ctibus ipsorum soluantur, etiam
si oportuerit pignora capiendo,
quod pro cautela tutissima tra-
dit Bal in auth. sed periculũ. C. si
ne censu vel reliqui quem refert
ad hoc Auenda. de mandatis Re-
gum. 2. par. c. 14. nume. 13. & vide
Gregor. in l. 51. titul. 6. in verbo.
Porrazõ. p. 1. Vbi scribit qd nul-
la hoc casu excommunicatio in-
curritur, quia authoritate iuris
fit, & opinionem istam nouissi-
mè amplectitur D. Azeuedo in
l. 12. tit. 3. libro primo ordin. no-
ui.

ui. num. 2. dicens se in facti con-
tingentia ita vidisse declaratum
à Regijs senatoribus Granaten-
sis prætorij. Et secundum hanc
dist. supradicta à nobis sunt in-
terpretanda.

Securius tamen est, quod pasto-
res conueniantur, qui ad solu-
tionem damni propter malam
administrationem tenentur, vt egre-
giè scribunt Ioan. And. Cardin.
& Ancarran. in cap. grauem, de
sent. excommu. Petrus Auend.
in cap. prætorum. 1. part. cap. 4.
num. 30. versi. Item in proposito
& ita pluries fieri consului.

*Publicimõ
rium vel
prædiorum
custodes dã
na illata
denuntiã-
tes contra
clericos fi-
dè faciũt.*

Ex quo sub infertur, idq; no-
tatu dignum est, quod scribit Ga-
di. in tract. malefici. tit. quo mo-
do de crimine per viam denun-
tia. cognosca. quod custodes, à
ciuitatibus populisque constitu-
ti ad custodiam montiũ prædio-
rum, bonorumque publicorum
non solum fidem faciunt contra
laycos, sed contra clericos. Sequi-
tur Petrus Auendanus in loco
nouissimè allegato.

Quod plurimum notari debet
ad intellectum, & ampliationem
Regiæ pragmaticæ Madri. latè
19. die mensis Nouembris anno.
1566. super conseruatione herba-
rum huius regni, vt etiam in Ec-
clesijs clericis religiosis proce-
dat.

Imò eadem perpenfa ratione
tenentur clerici pro rata eã col-
lectam soluere, quæ imponitur
pro custodiendis vineis, pratis,
vel agris, vt scribit idem Petrus
Auenda. in dicto capit. 14. præ-
tor. numer. 31. in prima parte, &
Mexia in pragma. tassę panis cõ-
clusi. 5. num. 43. Et quod plus est
iudex sæcularis potest præcipe-

re, vt collecta ista, ex fructibus
bonorum clericorum soluatur,
Bald. in l. de his. C. de Episcop.
& cleric. & in dict. auth. sed pe-
riculum. Gregor. in l. 51. titu. 16.
part. 1. Decisio: Pedamontana.
68. num. 16. & 30. Erit tamen sa-
luberrimum consiliũ, vt iudex
Ecclesiasticus, prius circa hoc cõ-
sulatur, quod si negligens fuerit,
sæcularis iudex propria autori-
tate faciat circa quod vide no-
uissimè D. Azeuedo in l. 11. tit. 3.
lib. 1. ord. noui. num. 5.

Notabis etiã vtiliter circa ca-
put hoc, quod clericus qui nego-
ciatione, vel prohibitũ aliquod
comercium, vel munus exercue-
rit, si circa hoc deliquerit, iudi-
cari, & puniri debet ab eo iudi-
ce, cui ratione muneris subijci-
tur. Vt tenet singu. Bald. in addi-
ad specul. tit. de reo ver. Quid si
Scolaris. Greg. in l. 49. in verbis
Las franquezas. titul. 6. p. 1. Ioan.
Gall. in suis quæst. per Arresta.
quæst. 168. & in tract. arrestorũ
cap. 159. Steph. Aufe. in rep. Cle-
ment. 1. de offi. ordi. in magna ad-
diti. 1. regu. fallen. 17. qui vltima
testantur, in Gallia sæcularem
curiam consueuisse punire cleri-
cos ciuilitè, si in officio deli-
querint, & ita seruari vidisse in
clerico negotiatore, vel artifice
qui si in officio delinquit, qui pu-
nitur per collegium, vel prima-
tis illius. Per text. in l. fin. ff. de
iuris omni. iudi. capit. sacerdoti-
bus ne clerici vel monach. cuius
tex. authoritate fatetur, laycũ iu-
dicem, clericum ita delinquentẽ
punire posse. Idem sequitur Bar-
tho. Cassa. in cõsuetud. Burg. ru-
bric. 1. §. 5. glof. *Sil na gracia.* num.
89. quo loco per arrestum Parisi-
sienfis

*Clericus si
in prohibi-
ta negocia-
tione deli-
quit à
iudice Ec-
clesiastico
plectendus.*

senfis Parlamenti iudicatū fuisse affeuerat, quod clericus delinquens in officio Chirugiæ corā seculari iudice possit conueniri idem voluit Petrus Rebuff. in tracta. de mercatori. minu. v. d. glof. 13. in tomo. 2. consti. Franc. qui scribit ita senatum cōsuluisse contra quendam Ioannē Dauernegne clericum laniolem, quā animalia emerat, & ad illorum precium conueniebatur, anno. 1431. die. 5. Aprilis. Quod verum existimo, vt iuste fieri possit, quādo trina præcessit monitio nō vero alias iuxta text. in cap. fin. de vita, & honest. cleri. l. 49. tit. 9. part. 1.

Præterea nec illud omittendum duxi, quod aded iura clericum negociatorem abhorrent, vt statuerint eum, qui immiscuerit se secularibus negocijs, aut commercijs, gabellarum solutio ni esse astrictum, à qua cæteri clerici sunt immunes capite quantum de censibus lib. 6. Clementin. præsentis eo. tit. Regia lex. 3. in quat. gabella. quæ hodie est. l. 6. & 7. tit. 18. libr. 9. ordi. noui. tradunt late Felin. nu. 104. Deci. num. 57. in capi. Ecclesia Sanctæ Mariæ. de constit. Bertachi. in tract. de gabell. 7. par. num. 10. Petrus de Antibol. in tractat. de muneribus. 6. quæst. num. 21. Cardin. in Clement. 1. de vita & honestate cleri. num. 16.

Sic quidem intelligenda est, Regia Par. l. 5. tit. 7. part. 5. quæ diffiniuit octauam partem mercium quæ ad regnū istud deferuntur à Clericis Regi soluendam esse procedit sane constitutio illa quando dicte merces negotiationis causa afferuntur, nō vero

alias, vt egregie animaduertit, ibi, Gregor Lopez. in verbo, *Clerigo*. Et hoc casu iuramento clerici standum est, an portet, vel nec eas merces negotiationis causa nisi aliud probaretur glo. not. in Clement. præsentis. de censib. in verbo, non negotiandi. Illud tamen obiter notandum censeo, quod iam hodie non octaua, sed decima pars estimationis rei soluenda est. l. 18. tit. 9. lib. 6. ordi. In aliquibus tamen locis tributa ista minora sunt, vt Hispali, & in alijs prouincijs, in quibus tributum hoc vocatur. *Almoxarifadgo*. De quo meminit. l. 25. tit. 9. part. 2. & l. 13. tit. 18. p. 3. l. 7. tit. 14. p. 7. l. 13. tit. 10. lib. 6. ordi. Et in solutione horum tributorum consuetudo seruanda est. l. si publicanus. §. fina. vbi gloss. ff. de pub. & vecti. Bal. in. l. 3. C. de priuile. fisci.

Sed an hoc casu necessaria sit, illa trina monitio, quam text. in dict. cap. fina. de vita, & honest. cleric. & dicta lex Partitæ exigunt, vt clericus qui negotiationem exercet gabellā soluere teneatur quidem videtur necessariam esse ex Abba. sentent. in. d. cap. fina. nota vltim. Vbi clarius Antoni. qui expresse affeuerat clericum non teneri gabellam ex commercijs soluere, nisi terminus nō desistat, sed cū magna sit restrictio hæc ad dictā Regiam. l. 7. cum dicit. *Lo contenido en la ley antes desta: mandamos q no aya lugar en lo que los Clerigos, e yglesias vñ dierē, por via de mercaderia, trato, y negociacion. Ca de lo tal mandamos que paguē alcavala como si fuesen legos.* Si quidē trina monitio necessaria foret, minime

Trinamonitio, an necessaria sit vt Clerici negotiatores gabellam soluant.

nime dicta lex debitum effectū sequeretur, qua ratione clericū negociatorem, absque aliqua mentione gabellam soluere teneri affirmat Gregor. Lopez in verbo, *Las franquexas*. Sed opinio hæc nullo modo placet nam cū priuilegium, hoc diuinis saltim canonicis constitutionibus clericis concessum sit, ad Romanū Pontificem eorum spectat interpretatio, vt in cap. nouit. de iudi. vbi late interpretes. Non quidē exemptio hæc adimi, nec limitari potest, nisi quatenus expressum sit eodem canonico iure, cui in hoc standum est. Nec aliquid ratio Gregorij vrget, nam hæc non est iudicanda restrictio ad dictam Regiam cōstitutionē, sed vera interpretatio, ex dictis iuribus de prompta. Nec minus dici potest, quod ex hoc illudoria absque effectu reddatur dicta Regia lex, cum minimo negotio monitio trina fieri à Prælati potest, & crescente contumacia clerici nolentis ab inceptis negocijs desistere statim possint ad gabellæ solutionem condemnari, & post hæc scripta legi opinionem istam tenere Ioann. Yañez Parla. in lib. rerum quotidianorum. capit. 3. fol. 89. & licet opinio ista in puncto iuris vera videatur contraria tamen forte in practica seruabitur, propter maximam Gregorij auctoritatem.

Eric tamen hæc gabella petenda à publicanis contra clericos, coram iudice Ecclesiastico, teste Cardi. in dict. clementin. præsentis. 6. quæst. per illum text. ibi in principio. *Locorū Diocesani, iūcto sine, ibi. Postquam de his cōstituerit.* Sequitur idem Bald. in. l. de

Gabella à Clericis petenda est, coram iudice Ecclesiastico.

his. C. de Epif. & cleri. Abb. cap. qualiter. in fine de iudi. Petrus lacob. in titulo. de duello. columna. 5. ver. quidam tamen dixerūt. Vbi late disputat. Mari. Socin. in cap. sane colum. 6. declara. 6. de foro compet. Greg. in dict. l. par. Bertachi. in tract. gabella. 7. par. quæst. 7. column. 5. vers. nec prætereō. Iuli. Ferret. eo. tracta. numer. 433. & eruditissimus Roland. Valle consil. 71. numer. 25. volum. 4.

Quauis opinionē contrariā tenuerit Guil. Cunn. dict. l. de his, & in authent. iubemus. eo titulo quæ opinio Franciæ cōsuetudine seruari testatur, Andr. Tiraquel. in lib. 1. de retract. cap. 32. gloss. 1. num. 81. Auf. qui nuncupatim loquitur de vectigalibus scribit in Parisiensi senatu, ita fuisse iudicatum in Clementin. 1. de offici. ordina. 4. fallen. 2. reg. Guiller. Benedict. in repe. capite Rainuntius, in verbo, Et vxorē nomine Adelasiam, numero. 322. de testa. & opinionem istam sequi videtur Gregor. in. l. 5. tit. 7. parti. 5. in verbo, *Clerigo*. Sed à prima opinione, quæ verior est, non est recedendum, nec in Hispania, vllō tempore contraria recepta fuit. Quauis eam nouissime sequatur, ita dictam regiam. l. intelligens Mexia in. d. conclusionem num. 23.

Si tamen publicani, extra casum supra constitutū gabellam in debitā à clericis alijsq; Ecclesiasticis personis exegerint, sunt excommunicati, & ad restitutionem tenentur, & ad competentem satisfactionem, propter transgressionem, vt in dict. cap. quantum. & in dict. Clement. præsentis.

Publicani indebitas gabellas à clericis excoꝑantes quibus pœnis afficiantur.

Eleganter interpretatur. l. 5. tit. 5. par. 5.

Causa 3^a Juan 20. Clericus negociatorem exercens gabellam soluere tenetur.

fenti, in fine tradit Card. consil. 12. & hoc propter iniuriam illatam Deo, & homini, vt in capit. si res. 14. quæstio. 6. Quæ satisfactio arbitraria est, secundum eundem Card. in dict. Clem. præfenti. not. 12. Qua ratione multum cauere debent publicani, ne gabellas indebitas, à clericis exigant, ne incidant in capitalé excommunicationis pœnam, & ciuitates in interditi sententiam, vt docet Card. dict. consil. 12. in fine quem sequitur Roland. Valle consil. supra allega. 71. in fine dicēs, se existimare gabellarios dictis pœnis, vt in plurimum in nõ datos esse. Sed nonnulli ex ipsis, parum de his censuris curāt, quia ad malum sunt audacissimi vt de ipsis loquens inquit Vlpianus in. l. quantæ. ff. de publica, & vecti. cuius hæc sunt verba. *Quanta audacia quantæque temeritatis sunt publicanorum factiones nemo est, qui nesciat, Sunt Deo, & hominibus odiosi, vt scribit Lucas de Penna. in tracta. de priuilegiis. ff. de publicis. Et opponuntur charitati, quæ nõ querit, quæ sua sunt: vidi tamen multos, quæ sua, & aliena quærunt, olim quidem dum puras manus habebāt, in honore erant constituti, vt videro testatur in oratione pro Planco. tradit Rebuff. in. l. 1. qui. de ver. sig.*

Conducere possessiones. Vide tex. in auth. de sanctissimis Episcopis. §. illud, & Regiā. l. 45. tit. 6. par. 1. Quod autē fallit quādo propria prædia ad clericorum sustentationē non sufficerēt, quæ tunc aliena, iure optimo pōducere, tex. iuncta gloss.

in ca. dilecti. de decim. vbi Abb. n. 3. multum not. fructuum.

Ad restitutionē. Vide Greg. Lop. in. l. 46. tit. 6. part. 1. in verbo, *Con voluntad.* Didac. Perez in. l. 5. tit. 1. in verbo, *Man damienro.* lib. 1. ordina.

Proxenetæ illicito rû contractuum.

CAPVT. LVI.

1 *Clericus proxenetæ illicitorum contractuum, qua sit pœna puniendus.*

2 *Mediator criminis dicitur eiusdem criminis perpetrator.*

Clericus proxenetæ illicitorum contractuum à proprio gradu debet deponi: hæc est sententia Rom. in singu. Decxxij. incipit Proxenetæ, allegat text. in. c. Si quis Episcopus. 1. q. 1. Sed ex illo text. iudicio meo non potest elici tā generalis propositio, quia solū disponit in mediatore ordinis pretio susceptorū quo casu præcipit tex. ille, quod clericus mediator à proprio gradu decidat, & sic deponatur, secundum Doctores, ibi. Vnde ego nõ auerem pœnam inflictam clerico mediatore in crimine simoniæ per illud Concilium Calcedonense extendere ad proxenetam, seu mediatorem illicitorum contractuum, nulla facta distinctione: sed crederem pœnā illius text. in suo casu practicandam, & clericorum alterius contractus illiciti mediatorem pœna arbitraria a puniendum, *attenta*

attenta contractus initi prauitate, & participatione lucriper clericum facta, & exemplo, vel scādalo inde suborto. Possit tamen corroborari opinio Roma. de qua supra per text. in capitul. 1. de testibus, in. 6. vbi probatur, quod etiam mediator criminis dicitur ipsum delictum committere, ex quo ibi hoc notant Ancha. & Philip. & inferunt ad statuta imponentia pœnam comitentibus delictum, quod videtur includere etiam mediatore, facit gloss. notabilis in. l. Si sciēter. ff. de parri. quæ probat, quod proxenetæ in contractibus usurarijs potest dici usurarius, dum dicit, quod proxenetæ in talibus contractibus tenentur reddere vsuras, & ac si ipsi accepissent, quam allegat Philip. in dict. capite. 1.

A *Pœna arbitraria.* Adde quod idem etiam tenet adductor Rom. sing. 730.

B *Reddere vsuras.* Adde Roman. sing. 276. qui opinionem istam sequutus dictam gloss. sing. esse fatetur, & vide aliam gloss. in. l. in orde. §. vlt. in verbo, minister. ff. ad municipat. Bar. in. l. 1. §. incidit. ff. ad Turp. Lap. allega. 93. numer. 4. Alexand. in. l. si quis iniquum. §. si procurator. col. 3. ff. quod quisque iur. Ang. Aretin. in tract. maleficior. in verbo, Sèpronium mandatore. Sali. in. l. non ideo minus. col. ante penul. C. de accusationib. Hypp. in. l. si sciēte. ff. ad leg. Pomp. de parri. & sing. 181. Ioann. Arn.

problem. 2.

(?)

Ministri laicorū, ac in rebus eorū procuratores existentes.

CAPVT. LVII.

1 *Clerici qui aliquod istorum criminum perpetraverint ab Ecclesia subueniendi non sunt.*

2 *Clerici non possunt esse generales procuratores laicorum secus in vna causa tantum.*

3 *Quomodo olim prohibitum fuit clericis secularis officijs vacare, ex Carthaginensi Concilio ostenditur.*

Clericis, qui talia agūt & occasione huiusmodi administrationis, propter pecuniariā causam deprehenduntur in fraude nõ subuenitur ab Ecclesia, vt disponit tex. in cap. Sacerdotibus, ne cleri. vel mona. quod intellige de clericis constitutis in sacris, vel beneficiatis, secundum Abb. ibi, per ea, quæ ipse notat in. c. 1. eod. tit. vbi in fin. verbis concludit, quod clericis in minoribus nõ beneficiatis nõ prohibetur negotia secularia alias licita. Et nota secundum eundem Abb. post Inn. quod ille tex. in. c. Sacerdotibus dū prohibet clericos esse procuratores rerū laicorū, intelligitur in procuratore generali: nõ procurare vel administrare vnū negotiū laicorum, non est clericis prohibitum, quod dicit menti tenendum, & idem tenet Abb. post Inn. & Ioan. And.

○ 2 in. c.

in. c. Sed nec in col. 1. eod. tit. idē tenet Inno. in. c. 1. de obli. ad ratio. quē sequūtur plures doct. relati per Philip. in. c. cum. l. & A. col. 6. n. 17. de re iudi. q. tamen. l. mita. nisi illud vnicū negocium ita multum esset arduū, & diffusum, quod haberet distrahere clericū, sicut multa negotia secundū Phil. in. c. 2. de iudi. col. 2. n. 4. Itē limita. vt infra in cap. 55. Itē aduerte quod in quantū dicitur in. d. c. Sacerdotibus, quod talibus clericis non subuenitur ab Ecclesia, intelligunt Doct. cōmuniter secundū Abb. ibi. quod non per hoc datur autoritas iudici laico capiendi eos. Sed dicit, quod clerici non debent eis subuenire, dando illis pecuniam ad satisfaciendum de fraude, vel dādo fauorem eis vel auxiliū, quo minus debeant respondere in loco, in quo gesserunt administrationem. Quomodo autem fuerit olim clericis prohibitum similibus vacare, vide in Cōcilio Carthaginensi primo. Can. 6. Cuius verba sunt: Nicasius Episcopus Calustitanus dixit, Credo placere suggestionē meā sanctitati vestrā, & displicere vobis, vt qui seruiunt Deo, & annexi sunt clero, non accedēt ad actiones, seu administrationem, vel procurationē domorū. Gratianus Episcopus dixit. Et Apostolorū statuta sunt, quæ dicūt. Nemo militans Deo implicat se negotijs sæcularib⁹ proinde aut clericis sint sine actionibus domorum, aut actores sine officio clericorū. Vniuersi dixerūt, Obseruemus: cuius canonis verba referūtur in. c. credo. 21. q. 3. licet ei⁹ superscriptio corrupta sit.

Prohibitum. Adde Arch. in. c. peruenit. 86. distinct. Federi. consil. 270. Abb. & Doctores in capit. cum. l. & A. de re iudica. & in cap. nostra. de procura. Imo in capit. accedens, de præbend. Felin. in cap. cum esset, de Simoni. Deci. in cap. cōstitutus de appella. & in capit. decernimus column. 7. in prin. vbi Ripa col. 14. de iudi. Angel. Aretin. in §. præterea. column. 3. inst. de excep. Capell. Tholosa. quæstion. pro qua quidem opinio. allego text. optimum in cap. per venerabilem qui filij sint legitimi. Et an finita illa causa possit clericus aliam assumere, tradunt Deci. in dict. cap. cum l. & A. & sic habes notabilem causam, in quo clericus impune potest procuratoris munus exercere. Secundus casus est in causa Ecclesiæ. Tertius in causa sui Prælati. Quartus in causa Principis, vel Regis quos congesit Regia lex. 5. titul. 5. part. 1. Quintus in foro Ecclesiastico, vt præbati videtur in capit. 1. de postul. & tradit latè Card. in capit. fin. in prin. in. 2. quæstion. de postu. not. Greg. in. d. l. 5. in verbo, *Otro si el clerigo*. Quod Romana curia obseruat, vt fatetur Cēpol. consil. 21. num. 7. in ciuilibus. Sextus pro miserabilibus personis cap. 1. & cap. fin. de postul. Septimus pro cōiudicis, vt in. d. c. fin. vbi Doct. Octauo pro omnibus personis numeratis in l. 1. §. vlt. cū quinque leg. sequent. ff. de postul. ita tenet Inno. in. c. 1. in fine de post. Card. in. d. capit. fin. q. 5. Nonus quando vellet esse procurator necessitatis, vel charitatis causa tradit Cēpol. d. consil. 21. n. 4. vbi declarat quomodo

modo hoc intelligendum sit. Decimus pro amico, quia hoc casu monachis permissum est, pro amicis monasterij procuratores esse, ita Innocen. in dict. capi. cū l. & A. Roma. sing. 278. incip. monachus nō potest, quam opinionem communem esse fatetur eam sequutus Mart. Nauar. in capit. non dicatis. num. 99. ff. q. 1.

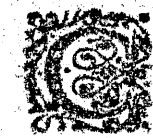
B Similibus vacare. Vide hodie nouissimam decisionem, quæ habetur in Conc. Prouin. Tolet. celebrato ann. 1565. cap. 18. cuius verba hic referam cum capiti nostro mire conueniant. *Qui in sortem domini vocati sunt, & diuinarum rerum ministerio, ac spirituali additi militiæ: meminerint iuxta D. Paulum se Deo, cuius signis militare decreuerunt placere nō posse, si quod propter sui ducis militiā agant, & sæcularibus negotijs vacauerint, quæ à diuinis ac spiritualibus distrahere frequentissime solēt, prohibet igitur Sancta Synodus clericos in sacris, & eos qui beneficium Ecclesiasticum obtinēt laicorum esse œconomos ac sæcularium rerum dispensatores, nec non fori ciuili procuratores: exceptis his negotijs, quibus iuxta canonicas sanctiones, pietatis causa vacare iuste possint: alioqui ab ordinario pœna suspensionis ab officio, & beneficio ad sex menses puniantur.*

Tabellionatus officij exercentes.

CAPVT. LVIII.

1 Clerico in sacris constituto Tabellionatus officium per beneficiorum suorum subtractione.

- nem, est interdendum.*
- 2 Clerici etiam in minoribus constituti, habentes Ecclesiastica beneficia, non possunt vti tabellionatus officio.
 - 3 Clerici, licet non possint nouas rogationes tanquam tabelliones recipere, veteres tamen poterūt complere.
 - 4 Clerici per superuentiam tabellionatus, clericatum, vel beneficium non admittunt.
 - 5 Clericus tabellio si per Episcopū pena falsi fuerit condemnatus, & postea per eundem restituatur, & conficiat instrumenta, an valeant.

Clerici in sacris ordinibus constituti tabellionatus officij exerce-re non debent, & si aliter fecerint, prælati debent hoc illis, interdicare per beneficiorū subtractionem. Ita disponit text. in cap. Sicut. ne clerici, vel monachi. Assignat Abb. ibi duas rationes, scilicet quod officij est vile, & sæculare. In causis vero spiritualibus, & Ecclesiasticis, clericos indigentes ad id officium admittendos esse arbitratur Abb. ibi, column. 3. Et aduerte quod hoc etiam habet locum in clericis minoribus beneficiatis, & secundum Ant. ibi cui assentitur Abb. dict. col. 3. post Hostien. Clerici vero in sacris, non beneficiati possent vti isto officio, voluit Hostien. ibi, quæ sequitur Abb. de quo vide latè per Ias. vbi hoc limitat nouē modis, in. l. 1. §. huius studij. ff. de iusti. & iure, num. 8. Vnum est præterea aduertendum in hac materia quod licet clerici non possint

sint recipere nouas rogationes tanquam tabelliones, veteres tamen non poterunt complere, e probatur ex glos. in cap. Ut officium, in verbo, pramissa. de heretici. in. 6. quæ hoc determinauit in monacho, quam ibi dicit singularem, & menti tenendam Philip. qui dicit, quod ratio huius est, quia complere veteres rogationes, non est originale officium sed executio rogationis iam factæ, & trahitur retro, ac si à principio fuissent extensæ: dicit tamen ulterius vnum, quod est notandum, quod non debent hoc facere sine licentia superioris, secundum Ioan. de Ligano, & Domini. Item nota quod clericatum, vel beneficium non perdunt clerici per superuenientiam tabellionatus, ita concludit Abb. ibi, colum. 2. licet Vincen. voluerit, quod clericus in minoribus, suscipiendo tabellionatû cedit clericatui, & beneficio: quod ibi intelligit Ioan. And. & placet Abb. quando tale officium recipitur à principe, & deputaret eum ad publica, & criminalia officia. Quod ego adhuc sub intelligentem, quando talis cœpisset vti officio in criminalibus, ante vero non. Quæri præterea potest non ab re in materia huius capituli. Si clericus tabellio fuit condemnatus de falso per Episcopum suum, & postea per eundem restitutus in integrum, & cōficiat instrumenta tãquam publicus notarius, an valeant? Quam questionem mouet Bald. in. 1. vol. conf. 350. proponitur quod quidam, & cōcludit quod nõ quia: Episcopus non potest restituere infamem, cum hoc sit reseruatum

Principi, vt per Innocen. & alios in capit. Cum titulo, de re iudi.

Non debent. Vide Regiam. l. 15. tit. 18. lib. 2. ordina. & l. 40. cap. 36. in pragmat. antiquis huius regni. *que no sean Clerigos*, & in. l. 12. tit. 3. lib. 1. ordin. Egid. de Bellame. consil. 42. Barto. in. l. vniuersos. C. de Decuri. lib. 10. & in. l. seruus, vbi Doctores. ff. de testam. Deci. consil. 20. colum. 1. Petrum Rebuff. in tractat. de literis obligat artic. 2. gloss. 1. num. 42. Ludou. Gom. in capit. si annum. §. si vero, numer. 15. de iudi. libr. 6. Barthol. Cassa. in consuetu. Burg. rub. 1. §. 6. in gloss. Messiers, & Sergens nu. 42. & latissime Franc. Mart. decisio. 194. in. 2. partit. per totam D. Ioan. Bernar. in regul. & fallen. reg. 657.

Officium est vile. Vide late And. Tiraq. in tract. de nobilitate capit. 30.

Arbitratur. Adde quod ante Abb. idem tradiderunt Hosti. & Anton. ibi. tenet etiam Florent. in. 3. part. tit. 13. capit. 2. §. pen. text. optimum in capit. 2. de postulan. & hanc dicit communem & receptam sententiam Dominus Præful Couarru. in practic. questionib. capit. 19. numero. 8. quam intelligit, vt locum habeat in clericis nõ dum in sacris ordinibus insignitis, nam vt ipse arbitratur, clericus in sacris ordinibus constitutus, nullo modo poterit extra Romanam curiam, in Ecclesiasticis publicis tribunalibus Tabellionis officium exercere, etiam si beneficium Ecclesiasticum non habeat. Vt colligitur

gitur ex Cardi. in capit. sicut ne clerici vel monach. Alber. Troti. de vero, & perfectio cleric. lib. 2. c. 54. n. 9. quod latius Dominus Præful dict. loco explicat.

D *Beneficiatis.* Vide Florentin. in 3. par. tit. 13. cap. 2. §. 2. authorem nostrum dict. regul. 657. Didac. Perez. in. l. 12. tit. 3. lib. 1. ordina. quam opinionem communem esse testatur D. Couarr. dict. capit. 19.

E *Possunt complere.* Vide Abb. & Felin. in cap. fraternitatis, de heretic. Bald. in. l. 2. column. vltim. C. de sentent. inter. omni. iudi. Flor. in. l. repetita. ff. de fide instr. las. in. l. 1. §. huius studij, num. 8. ff. de iusti. & iure. Deci. in capit. 2. num. 8. de iudi. Gregor. Lopez in. l. 45. in verbo, *Tirandole el beneficio.* tit. 6. part. 1.

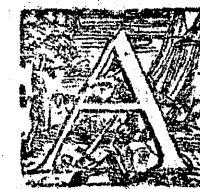
F *Quod non.* Adde quod idem tenet Bermon. Cho. in tract. de publi. concubi. pagina. 230. numero. 5.

G *Reseruatum Principi.* Vide Domi. consil. 77. colum. fin. D. Couarr. libr. 3. vari. resolut. capit. 3. numer. 3.

Ac leges, & Physicam audientes.

CAPVT. LIX.

I *Archidiaconi Plebani, præpositi, Cantores, & alij clerici personatus habentes, necnon Presbyteri, audientes, seu studentes addiscendo leges, siue medicinã post duos menses computãdos à die quo audire cœperunt, quatuor pœnis illaqueantur.*

Archidiaconi, plebani, præpositi, cantores, & alij clerici personatus habentes, necnon presbyteri audientes

seu studentes, addiscendo leges, vel physicã post duos menses à tempore quo audire incœperit computãdos quatuor pœnis sequentibus subiacent: videlicet quod sunt ipso facto excommunicati, ac in nulla causa si patrociniũ præstare voluerint audiantur. Et reuersi in choro, mensa, & capitulo, & cæteris vltimi fratrum habeantur, & totius promotionis ad ordines vel beneficia spẽ amittant nisi ex misericordia Apostolicę sedis. Ita colligitur ex text. & quæ ibi notant Doctor. maxime Abb. in cap. Non magnopere. & cap. fin. ne clerici vel monach. Similibus etiam pœnis puniuntur obtinẽtes parochiales Ecclesias, quæ sunt plebanie, habentes sub se capellas, in quibus instituuntur clerici perpetui, neque untes ab ipsis absque causa rationabili amoueri, si leges vel physicã audiunt, vt habetur in. c. 1. eo. ti. li. 6.

Excommunicati. Vide late Doctores in capit. super specul. ne clerici vel monach. Alber. Troti. de vero & perfectio cleric. lib. 2. cap. 35. quoloco deserit, quibus studijs clericis cæterisq; religiosis vacare licet, Episcopus quidẽ bene potest, huius criminis reos, ante lapsum duorum mensium excommunicare, vt scribit Rebuff. in tract. nom. q. 5. num. 32.

Solus tamen Romanus Põtifex clericis, religiosisque dispensationẽ poterit indulgere, vt iura Cæsarum

farum audiāt, vt scribit Archid. in cap. non dicatis. 12. q. 1. Perusin. in c. 2. ne cleri. vel monach. quæ opinio communis est, & si lus Romanæ Curia eam recepit teste Petro. Rebuff. in dict. tract. num. dict. quæst. 5. num. 33.

Prædicta tamen pœna, quæ hoc capite infligitur, solum illaque antur Archidiaconi, plebani, & alij qui hic numerantur, non vero cæteri, vt scribunt Doctores in. dict. cap. super specul. & Trocius in. dict. cap. 35.

Nec ea Archidiaconi, Presbyteri, nec cæteri afficiuntur, si priuatim iuri Cæsareo operantur vt melius canonica decreta intelligant, vt scribit Abb. in dict. capite super specul. & Albe. Troti. dict. libr. 2. capit. 36. vbi dicit hoc mirum in modum esse notandum ad defendendum prælatos, & religiosos qui studium libris legalibus refertum habent. Vnde sing. scribit Abb. in capite non magno col. 3. ne clerici, vel monachi, quod licet monachis interdictum sit legibus operare illud procedit si principaliter id faciūt secus autē si prius adiscūt ius canonicum ad cuius cognitionem iuri civili incumbunt, quia ex eo quod hoc prouenit secundario, & per occasionem prohibitio non extenditur sequitur Gome. in Regu. chan. reg. de non tollendo iure quæsi. quæstio. 3. in fine sin. Maiori. de irregulari. libro. 2. capit. 1. numero. 13. Sunt quidem Canones magna ex parte iuri civili coniuncti capit. 2. de priuilegi. lib. 6. vnde dicebat Barba. in capite conquæstus columna. 3. de foro comp. quod ius Pontificium si-

Ius canonicum iuri civili coniunctum est.

ne legibus non potest intelligi, cum sit medula legum. Et dicit Bald. in capite. cum causam. column. de probation. quod nisi quis sciat Canones cum legibus, non potest practicam iudiciorum cognoscere. Vnde facere Rom. singul. 654. inquit, *Legista senza capitolio val poco, ma Canonista senza legi val niente.* Quod quidem optime Ciceronis autoritate comprobatur. 3. de Oratore dū conqueritur, ea etate neminem ediscere ius Pontificium, cum iuri civili coniunctum sit. Ciceronis verba hæc sunt, ibi. *Aut iuris scientiam (nec eius quidem vniuersam Pontificium quod est coniunctum nemo discit) aut eloquentiam quam in clamore, & in verborum cursu positam putant.* Hactenus Cicero.

Illud vero circa huius capituli materiam notandum censeo, quod is qui ante clericatum iuri civili operam dedit, post clericatum ad Doctoratus gradum eodem iure promoueri potest. Eaque ratione presbyteri beneficiatus ad doctoratus gradum in iure civili potest promoueri absque alicuius pœnæ metu Nauarr. consil. 2. ne clerici vel monachi, & quod magis est monachis hoc permissum est. Ita not. scribit Calde. consilio 2. de magist. quem refert, & sequitur Martin. Nauarrus in capite non dicatis. 12. quæstio. 1. numero. 33. Vnde merito reprehendus est Petrus Rebuff. in excellentissima illa benefici. practicitu. de dispensa. cum irregular. nume. 27. quo loco scribit titulum doctoratus in Theologia, aut iure canonico non deberi nec tribui de stilo curiaë religiosis quia

Qui ante clericatum civili operam dedit, eo insignitus ad gradum doctoratus potest promoueri.

quia contrarium verius est, nempe, quia magister Sacri Palatii semper est dominicanus, doctoratu, vel magisterio insignitus. Vnde à tota curia magister appellatur, vt testatur Mart. Naua. dict. loco.

Nec pro huius capituli eoronide prætermittendum est hoc capite tantum legum auditio clerico prohiberi non tamen ipsarum prælectionem vt egregie post Inno. scribit Nauar. in manual. cap. 22. n. 14. Non quidem clericus qui publice ius civile profitetur timere debet irregularitatem propter prælectionem legum etiam criminalium, vel propter commentaria, vel tractatus ab ipso compositos, sed tantum propter homicidium, vel mutilationem membri eius consilio factam, vt nouissimere pondit ipse Nauar. consil. 1. ne clerici vel monachi, num. 2.

Villarum procuratores suscipientes.

CAPVT. LX.

1 Clerici licet non possint esse generales procuratores laicorum sub depositionis pœna, secus autem in vna causa tantum.

Acrosacta illa Calcedonensis Synodus, in Can. 3. Clericos miseris secularibus procuratoribus prohibuit, nisi forte qui legibus ad minorum tutelam, siue curationes inexcusabiles attrahuntur, aut quibus ipsius ci-

uitatis Episcopus Ecclesiasticarum rerum commiserit gubernacula, vel orfanorum, aut viduarum quæ indefessa sunt, aut earum personarum, quæ maximè Ecclesiastico indigent adminiculo. Transgressori autem nullam aliam pœnam irrogat, nisi quod correctioni Ecclesiasticæ subiaceat. Concilium præterea Carthaginense tertium eos esse procuratores, simpliciter prohibuit Canon. 15. Postea vero Alexand. III. in Concilio Lateran. inhiuit clericis procuraciones villarum exercere, pœna contra facienti posita, quod ab Ecclesiastico ministerio fiat alienus. Vnde colligitur, quod clericus generalis procurator deponendus est, vt in capite. Sed nec. ne cle. vel mona. Et licet ille text. simpliciter prohibeat clericis procuraciones: Inno. tamē, quem ibi sequitur Abb. intelligit de procuracione generali, quasi sentiat, quod possit clericus vnum negotium procurare etiam laici: quod latius sequitur idē Abb. in cap. 2. eod. tit. dū modo clericus non suscipiat illud negotium ex cupiditate: quia tunc nec vnum negotium licet clerico procurare, secundū eum. Et sic intelligit sententiam Collectarij in locis per eum relatis, quæ aduersabatur doctrinæ. Inno. Intellige etiam dummodo illud vnum negotium non ita multum sit arduum ac diffusum, quod haberet distrahere clericum sicut multa negotia, vt tenet Philip. in capite. 2. de iudi. column. 2. n. 4. & dixi supra in capitulo tertio, quantum vero ad pœnam depositionis, de qua hic vide quod dicam in capite. sequent.

○ 5 Pro-

A **P**rocurare. Vide authorem, & quæ ipse ibi scripsi supracap. incip. ministri laicorum.

Ac principum, & sæcularium viro- rum iustitiarum.

CAPVT. LXI.

- 1 Clerici, qui hæc sæcularia officia ministrati fuerint qua sint pœna puniendi.
- 2 Clericus licet non possit esse Vicerex, vel vicecomes principis sæcularis, potest tamen in eius sũmo prætorio senatoris munere fungi.
- 3 Clerici sine metu irregularitatis possunt incõdenda lege interueniri, per quã pœna mortis imponitur: quãdo nõ imminet casus propter quẽ efficitur. I. Et si postea casus occurrat, ab irregularitatis labe immunerũt.
- 4 Papa potest pœnam mortis imponere statuendo, non tamen exequendo.

I
a

Huius excessus est eadem pœna, a de qua in casu præcedenti, & per eundẽ text. Aduertetũ, quod Abb. in. c. Sed nec vers. Sed quæritur. dicit quod sibi videtur valde graue quod clericus deponatur propter exercitiũ istorum officiorum, scilicet procuratoris, de quo in. c. præcedenti, & iustitiarum, de quo hic, maxime hodie, cũ nõ ita acerbe debeant puniri delicta, vt in cap. fraternitatis. 34. distinct. Vnde plus sibi pla-

cet q̄ tales clerici debeant excõmunicari, & nõ deponi, nisi esset incorrigibiles, quia textus solũ dicit q̄ delinquens in hoc ab Ecclesiastico fiat ministerio alienus & per excõmunicationẽ satisfat alienus, licet Ioan. Andr. intelligat de pœna depositionis. Pro cuius opinione videtur facere decretũ Cõcilij Toletani. 4. cuius verba sunt. Sæpe Principes cõtra quoslibet maiestati obnoxios sacerdotibus negotia sua committunt. Et quia sacerdotes à Christo ad ministerium salutis electi sunt, ibi consentiant regibus fieri Iudices, vbi iure iurando supplicij indulgentia promittitur, non vbi discriminis sententia præparatur. Si quis ergo sacerdotũ contra hoc cõmune consultum discussor in alienis periculis extiterit. sit reus effusi sanguinis apud Christũ, & apud Ecclesiã perdat propriũ gradũ est. Can. 30. dist. Cõcilij, & haberetur. 23. q. 8. cap. sæpe principes. An autẽ clericis in isto casu sit prohibitum quõdlibet officium iustitiæ exercẽde. Abb. in. d. c. Sed nec. credit quod sit, quia verba text. sunt generalissima, qui nemo militans Deo, & c. Vnde dicit per illum text. q̄ clericus non posset esse Vicerex, vel Vicecomes, vel locum tenens alicuius Principis sæcularis, nec habere sub sua cura aliquam ciuitatem seu locum tẽporalem, pro quo allegat textu. magis specificum in capit. clericis. §. 1. eo. titulo. Videtur tamen sibi quod clerici possunt esse consiliarij principis: b quod dicit etiam sentire Ioann. Andr. in dict. capit. clericis, quod notat etiam Baldus. ex tex. ibi in auth. Habita.

2

b

3 Habita. in princip. C. Ne filius pro patre. Et vide Abb. in dicto capit. clericis. vbi notat quod prælatus potest esse consiliarius principis sæcularis, licet non debeat esse officialis iustitiæ exercẽde. Debent tamen cauere secundũ eum, ne consulant in criminali causa etiam reum absolueudum, quando ex hoc immineret actori pœna mortis, vel mutilationis membri in pœnam talionis. Possunt præterea clerici sine metu irregularitatis interuenire in lege condenda, per quam pœna mortis imponitur, quãdo non imminet casus, propter quẽ efficitur lex, sed sit generaliter, licet postea casus occurrat, vt quis quis interficiatur: quia tunc clericus consulens non animaduertit in certã personam, sed prouidet, vt homines se abstineant à delicto: vt notat Dom. in cap. fina. 3. distinct. Vbi dicit hanc esse conclusionẽ Archi. in cap. officia. 23. quæst. 5. licet re vera Archi. ibi nihil scripserit de clerico sed solum asserit quod princeps, qui legem cõdidit, cuius auctoritate homines sunt traditi morti non est factus irregularis: & non infertur princeps ad cuius officium spectat tales leges condere, non efficitur irregularis ergo, nec clericus qui consuluit ei vt illas condat: poterat tamen melius allegare Bal. vbi supra expressẽ tenentẽ quod clerici possunt dare consilium in legibus condendis: & licet ex hoc sequatur per accidens mors alicuius, nõ sunt irregulares, quem refert Ioã. de Ana. in. c. Ad audientiã in 3. col. versic. Tertio quæritur. de hami. Pro quo etiã facit q̄ not.

4

Bald. in capit. 2. in fide maio. & obed. post Innoc. quod Papa potest imponere pœnam mortis statuendo, sed non exsequẽdo, quia si proprijs manibus occideret aliquem, fieret statim irregularis.

Eadem pœna. Clericus igitur qui delictum de quo in hoc capite commiserit, incidit in excommunicationis pœnam, de qua in capit. clericis, ne clerici, vel monach. Quam quidem pœnam minime incurrit clericus minorum ordinum, iuxta Abb. sententiam in dict. capi. clericis. Licet reclamet Syluest. in summa in verbo. Excommunicatio. 9. cas. 7. nec eam incurrit Prælatus, qui huiusmodi munus annexum habet suæ dignitati, aut patrimonio. Hæc est communis sententia, vt fatetur Martin. Nauarr. in manuali confesso. capit. 27. num. 117.

Consiliarij Principis. Vide Abb. in capit. non est nume. 4. de voto, vbi Doctores, & in capite in Archiepiscopato. de raptori. Deci. in capit. 2. de iudi. nume. 7. gloss. in pragma. Sancti. Galli. tit. de colla. Ecclesiæ. Galliæ. §. præmissis, vers. concilio, Nicola. Boeri. decis. 17. in prin. Gregor. Lopez, in. l. 46. titu. 6. in verbo, *El Rey*. parti. 1. Alberi. Trot. lib. 2. de vero, & perfe. cleri. cap. 54. numer. 2. quod apud Hispanos moribus, & consuetudine receptum est.

Si tamen clericus in officio deliquerit, an possit ab ipso Principe puniri videtur, quod nullo modo possit, etiam si in minoribus ordinibus, tantum constitutus sit. Et hanc esse communem

B
Clerici cõsiliarij principis sæcularis esse possunt.

Clerici cõsiliarij principis in officio delinquentes, & quo debent puniri.

nem

nem sententiam fatetur Aufrer. in Clementin. 1. de offic. ordinat. num. 25. quem refert D. Episcopus Couarr. in pract. quæstio. c. 33. num. 6. Iuli. Clar. lib. 5. recep. sent. §. fin. quæst. 26. versic. Quæro pone. vbi dicit minime id cōsuetudine seruari, quia quotidie Principes sæculares tales clericos in sacris constitutos officijs priuant, nec non pecuniarijs pœnis mulctant, licet male de iure secundum illum sustineri possit. Nec in Gallia communis opinio seruat, vt fatetur Aufrer. vbi supra, idem profitetur Guillel. Benedict. in cap. Rainuntius, in verbo, & uxorem. 2. decis. num. 155. de testamen. fol. 95. & vide Barthol. Cassa. in cōsuetud. Burgund. rubric. 1. §. in glos. *Sil n'agrace. n. 71.* vbi testatur, se vidisse quendam clericum Regis consiliariū, punitum fuisse à iudice sæculari, priuatione officij, nec non pecuniaria pœna, quia in officio delinquerat.

Possunt etiam clerici absq; alicuius pœnæ metu, causas ex cōpromissaria à partibus tributa potestate iudicare. l. non distinguemus. §. Sacerdotali. ff. de arbit. l. si qui ex consensu. cum lege sequen. C. de Episcop. audi. l. 48. tit. 6. par. 1. Est quidem pium & sacerdotale munus ancipites controuersias componere, vt inquit Ioan. And. in addi. Ad Specu. tit. de arb. §. potest, in fine quæ refert Greg. Lup. in dict.

l. 48. in verbo, *Por su aluedrio,*
(.)

Corā sæcularibus Magistratibus clericos inuitos conuenire sunt ausi.

CAPVT. LXII.

- 1 Clerici, à seculari iurisdictione exempti sunt.
- 2 Clerici post sententiam, in eius executione opponere exceptionem fori declinatoriam, minime prohibentur.
- 3 Consensus clerici: nullum in hoc impedimentum præstat.
- 4 Clericus qui coram sæculari magistratu, laicum esse fingit, ab Episcopo potest vendicari.
- 5 Reprobatur quoddam arrestum Regni Franciæ.
- 6 Clericus qui exceptionem fori declinatoriam opponere distulit, expensis mulctari debet.
- 7 Pœna pecuniaria quæcūq; leuissima, à iudice sæculari contra clericū absentē illatā soluenda non est, contra Fran. Auiles.
- 8 Prælati qui negligēs est, in re vindicādo clericū, à seculari potestate, grauissime puniuntur.
- 9 Clericus prima tonsura initiatus immunitate fori Ecclesiastici frui potest.
- 10 Clericus qui pensionem Ecclesiasticam obtinet, vtrum dicatur habere beneficium.
- 11 Quid iudicandum sit, præstimonium obtinuerit.
- 12 Quid vero iudicandum est de capellania.
- 13 Clerici coniugati, vtrum fruatur foro ecclesiastico.
- 14 Controuersia quæ circa clericum

Caput hoc nouè æditum est.

Argumentū quidē huius criminalis practicę vehemēter exposcit, vt de clericorū excep-

ptione, quo ad forum sæculare, tantisper differamus: ideo nō grauaor, huius capituli sumpta occasione, breuē, & dilucidam de illa disputationem subire. Et vt rem aggrediamur, præfari oportet hanc exemptionē, & immunitatem clericorum, multis in locis probari: sed potissimè in cap. at si clerici, & in. c. clerici, & in. c. qualiter, de iudi. c. 2. cap. si diligēti, de foro cōp. cap. continua, cū multis illius causæ. q. 11. q. 1. l. vltim. tit. 2. lib. 16. Cod. Theodosiani, & plerisq; illius tituli constitutionibus ante Iustinianum latis. l. 57. tit. 6. par. 1. l. 6. tit. 3. lib. 1. ordina. antiqui. l. 5. tit. 3. lib. 1. ordina. noui de qua re longè lateq; tractauerunt Iuris Pōtificij interpretes in dictis locis, & præter eos Auferi. in relectione Clementin. 1. de officio ordin. Guillel. Benedict. in cap. Rainuntius, de testamentis in verbo, *Et uxorem,* 2. n. 322. Nicola. Boer. decis. 96. Rupellanus lib. 1. forensium instit. c. 34. Barthol. Cassa. in consuet. Burgund. Rub. 1. §. 15. Char. de Grassal. lib. 2. Reg. Fran. c. 17. D. Couar. lib. pract. q. cap. 31.

Et cum exemptio hæc, in fauorem totius ordinis sacerdotalis concessa sit, poterit iure optimo clericus conuentus à sæculari iudice, & ab eo condemnatus, post

Montaleg. in sua pract. lib. 1. c. 97. b. c. 7.

- zum emerferit, per Ecclesiasticum iudicem, & non sæculare dirimenda est.
- 15 Iudex Ecclesiasticus, absque præuia causa cognitione circa clericatum, sæcularem inbibere non debet.
 - 16 Clericatus scriptura probari debet.
 - 17 Prima tonsura vnius testimonio non probatur, contra Petrum Rebuff. & Mart. de Affl. Et.
 - 18 Clericatus an probetur ex sola possessione habitus, & tonsuræ.
 - 19 Lite pendente circa clericatum reus in publicis Ecclesiasticis carceribus detinendus est.
 - 20 Interpretatur Regia lex. 7. tit. 4. lib. 1. ordin. noui contra inscriptionem D. Couarr. & doctum D. Paz.
 - 21 Iudex Ecclesiasticus, inbibere potest sæcularem, lite pendente, ne contra clericum procedat.
 - 22 Clericus qui alium inuitum corā sæculari iudice conuenit, quibus pœnis plectendus sit.
 - 23 Pœna amissionis causæ, quæ ad dicti criminis punitionem statuta est, non inflingitur ipso iure.
 - 24 Prædictæ pœnæ non est locus, quando clericus voluntarius ad iudicium sæcularem accessit.
 - 25 Nec quando ante litis contestationem clericus à lite recessit.
 - 26 Nec quando clericus citatus, nō comparuit.
 - 27 Laycus qui coram sæculari iudice clericum conuenit, causam perdit, & iudex officio est deponendus.

post illius sententiam exceptionem fori declinatoriam proponere, non quidem ei licet seculari iurisdictioni consentiri, saltem in criminalibus causis, quibus agitur de coercitione, & punitione personali. c. si diligenti. cap. significasti de foro compet. cap. at si clerici in princip. de iudi. & in hac specie notat Cassa. in di. rub. 1. §. 5. versi. *Archidiacono*. numer. 45. Ioann. Rupella. dict. lib. 4. fo. rensum insti. cap. 6. Nicol. Boer. in consuetudi. Bitur. tit. de iurisdictione. §. 21. in fine. D. Couar. practi. quæst. cap. 33. numer. 3. & ita iudicatum fuisse fatetur Deci. consi. 241. Et potissima ratio est, quia exceptio declinatoria fori, quæ reddit iudicium nullum ab initio, quod iudicium, nec prorogari potest, nec prorogatum esse censetur, quandoque etiã potest sententiam, ad eius executionem impediendam opponi potest, & opposita eius executionem impedit. Ita tradiderunt Anton. Abb. Imo. & Felin. num. 28. in capite exceptionem de exceptione. & est tex. egregius secundum unam interpretationem in capit. ad petitionem. de accusati.

Idemque pari ratione iudicandum est, si sententia à iudice seculari contra clericum lata fuerit, cui ipse consensum præstitit, ad dicto fori privilegio minime excluditur: ut in facti contingentiã interrogatus cõsultuit doctissimus Socinus consil. 12. col. 7. lib. 1. quem sequitur Petrus Auédan. de exequend. mand. lib. 1. capit. 22. num. 2.

Imo quod summe notandum est, si clericus ab inceptis desistere

noluerit, sed temere, & impie coram seculari iudice litigare, coram quo ut ab ipso puniri possit, se laicum esse sponte fuerit confessus, veritate comperta, iudex Ecclesiasticus ad quem causę cognitio expectat, potest illum à seculari magistratu vindicare ne detur locus, ut his dolis, & fallacijs, Ecclesiastica iurisdictione: & in clericos potestas defraudetur. Sic visum fuit Bal. in l. si qua per calumniam. column. 2. C. de Episcop. & cleri. Domi. & Franc. in capite si iudex laicus, de senten. excommu. lib. 6. quæ opinio verissima est, & probatur per pensam ratione tex. in dict. capit. si diligenti.

Vnde iuri consentaneum minime fuit Arrestum illud, cuius meminit Petrus Rebuff. super regias leges Galliarum prima parte in tract. de senten. execu. artic. 3. gloss. 2. vbi fatetur: à senatu definitum fuisse, quod clericus à seculari iudice condemnatus ad honorabilem emendam (sic ille loquitur) non poterit sententię executioni, opponere exceptionem primę tonsurę, quod merito reprobatur insignis Couarr. d. capit. 33.

Id tamen ab omnibus receptum est, illum clericum qui usque ad sententiam, vel executionem omisit, ut exceptioni fori declinatoria, iustissime in expensis esse multandum. Ut tenuerunt Deci. Boeri. & Rupella in locis nouissime allegatis Felin. col. 1. post alios in dict. c. exceptionem Aufe. in dict. Clem. 1. de officio ordinar. regu. 2. num. 33. Bellamera. decis. 226. Quæ expensarum condempnatio, per seculare iudicem facienda est, ut

censetur

censetur Boeri. dict. §. 21. & opinio hæc apud Gallos moribus, & consuetudine recepta est, si credimus Rupella. legum, & consuetudinum Gallicarum scientissimo dict. cap. 6. qui contrarium de iure verius esse agnoscit, nec non Deci. dicto. consi. 241. D. Couar. dict. cap. 33. Atque idem iudex tantum Ecclesiasticus, hanc expensarum condemnationem facere debet, non secularis, qui sicut quo ad principalem causę cognitionem, nullam iurisdictionem obtinet, sic neque quo ad multam nec quo ad expensas, ut constat ex Bald. traditione in l. 2. C. de Episcop. rudi. & in l. si ex aliena column. 1. ff. de iud. Abb. in c. si diligenti. de foro comp. col. pen.

Pœna vero pecuniaria quantumcunque leuissima sit, qua clericus à seculari iudice suę iurisdictioni acquiescens, vel absens fuerit condemnatus, à Ecclesiastico exsequenda non est, tanquam nulla ob notorium iurisdictionis defectum, quod ita incomparto est, ut nulla indigeat probatione. Circa quod tamen grauissima censura dignus est Franciscus Auiles (vir alioqui doctus) in cap. prætorum, cap. 15. in verbo, *Homezillos*, num. 33. asseuerans quod cum iudicandi munere fungeretur, quædam clericum in absentia condemnauit pœnis Regijs constitutionibus definitis, (quas vulgo. *Del desprez y homexillo*, Hispani appellamus) de quibus loquitur Regia lex. 3. tit. 10. libr. 4. noui ordin. quas pœnas à clerico exegisse fatetur, præcepto iudicis Ecclesiastici, postquam coram ipso post longam absentiam comparuit, sed non

iuste mea sententia, cum dicta pecuniaria multa, pœna sit contumacię, quæ ab expensis longe distat, & idem expensarum nomine minime comprehenditur, quod dicta lex clare insinuat cum dicit. *X pague el desprez y homexillo y costas*. In expensis quidem quibus ob clericum absentiam aduersa processa fuit, iustum est clericum condemnari non vero illis pœnis, quæ merum lucrum fisci, vel iudicis secularis sapiunt. Et idem in nequissime, & contra Sacras Iuris Pontificij constitutiones iudicatum fuisse censeo ab illo iudice, Ecclesiastico de quo ibi meminit Auiles. Quod si vero casus hic aliquando contigerit iudices Ecclesiastici ab huiusmodi errore caueant.

Tenetur, quidem Episcopi, & ceteri ordinarij, hoc veluti Sacrosanctum clericorum privilegium intactum, & in columine seruare, Deo Optim. Max. alias strictissimam rationem daturi, & idem statim sine mora, postquam compertum habuerint, clericum subditum à seculari iudice carceribus detineri, illum pœnis adhibitis, censuris que prolatis repetere tenentur, quod si pro debito munere non fecerint, tanquam negligētis ab administratione deponi, & fortè criminaliter puniri (si qualitas causę exegerit) debet, ut multis rationibus innixus cõsultuit Casaneus cõs. 38. quę sequitur Iulii. Clar. in practi. crimi. §. fin. quęst. 36. versi. debet autem.

Nec tantum hoc fruuntur privilegio Presbyteri, & clerici alij in sacris, & maioribus ordinibus constituti, sed clerici prima tonsura innitiati capit. cum

non

Rupella-
nus Gal-
lus.

Confuta-
tur opinio
D. Auil.

nō ab homine, cap. clerici, de iudi. cap. 2. de foro compe. glos. celebris in verbo, Clericus, in cap. vni. de cleri. coniuga. libr. 6. sed hęc fori exemptio limitata est nouissima Trident. Conci. Sanctione sess. 23. capit. 6. de reform. qua decretum, & diffinitū fuit. clericos hos non coniungatos, nec in ciuilibus, nec criminalibus causis, immunitate fori gaudere, nisi Ecclesiasticum beneficium obtinuerint, aut clericales vestes cū tonsura deferentes, ali cui Ecclesię Episcopi iussu inseruiāt, vel in schola literaria ipsius Episcopi præcepto, ad maiores ordines anhellantes versentur, quā constitutionē seruari apud Hispanos præcepit Regia. l. 1. tit. 4. lib. 1. noui ordinam. & iustissimè quidem, fuit quidē maturissimo cōsilio, & summa prudentia ædita: indecentissimum quippe erat in Dei Ecclesia meros cerdo nes, pelliones, coriarios, fullones, aut ignauos nebulones, nudæ tonsuræ prætextu, immunitatibus frui, quæ in clericorū fauorem, diuino muneri ministrantiū, concessæ fuerant.

Si tamen clericus prima tōsura innitatus beneficium Ecclesiasticum obtinuerit, quanuis non deferat vestes clericales gaudere debet priuilegio fori Ecclesiastici, vt constat ex dicto decreto Tridentini Cōcilij, ibi. *Is etiam fori priuilegio non gaudeat nisi beneficium Ecclesiasticum habeat aut clericalem habitum, & tonsuram.* Nec huic interpretationi refragatur supra allegata Regia cōstitutio cū dicit. *Y juntamente con qualquiera de estas qualidades traxere habito, y tōsura clerical.* Quia

interpretāda est, vt procedat iuxta formam statutam in concilio scilicet quando clericus Ecclesię inseruieret, vel quando cū facultate Episcopi in aliqua vniuersitate daret operam literis, istæ duæ qualitates proximiores sunt ad quas lex referri debet nō vero ad aliam remotionem scilicet ad beneficia Ecclesiastica obtinentes, & ita non semel consului, & post huius operis secundā editionem tenentē legi D. Ioan. Gutierrez lib. 1. practi. quæstionum quæst. 7.

Est tamē oportunè, circa superiora inuestigandum, vtrum clericus prima tonsura, & minoribus ordinibus initiatus, qui pensionē Ecclesiasticam obtinet fori immunitate gaudeat, & re dubiam, & ancipitem facit, quia pensio non dicitur beneficium cap. quanuis in primo de præ. in 6. & ibi Doctores tradiderunt, & in. c. ad audiētā, in. 2. de rescrip. differūt latissimè Gom. in tract. de expecta. num. 92. & regul. de infirm. resigna. quæst. 16. & in regula de annali possesso. quæstio. 21. Ioann. Selua de beneficijs. 1. part. quæst. 1. num. 7. & quæstio. 3. num. 11. Anto. Capi. decis. Neapoli. 220. quæ opinio communis est, & probari videtur in Sacro Concilio Tridentin. Sessio. 21. capit. 2. de reforma. in illis verbis. *Patrimonium, vel pensionē obtinentes, ordinari post hac nō possunt.* Et sic apertissimum ibi est testimonium, quod ad ordinum promotionem, qui pensionē habet, non dicitur Ecclesiasticum obtinere. Procedit tamen superior communis sententia, quādo stricto modo, naturam, & proprietatem

10.

tem beneficij Ecclesiastici metimur, secus autem si amplo, & fauorabili nomine beneficium capiatur, quia tunc eius appellatio ne beneficium comprehenditur vt optimè animaduertit Gomez in Reg. Cancel. Reg. de trienna. possess. quæst. 50. litera. C. Nec superior recepta opinio firmitatem obtinet, quando pensio in titulum confertur, vt frequētissime iam concedi solet, teste Petro Rebuf. in tract. de pacifi. possess. 150. & 151. si vero in titulum ecclesiasticū confertur, beneficium iudicandum est. Vt tradit Rebuf. in eod. tract. 17. ampli. nu. 105. Capella. Tolosa. 472. Ioann. Staphi. in tract. de literis gratiæ & iusti. ti. de qualita. & sta. benefi. nu. 2. Calderi. conf. 6. tit. de præb. Iacob. Menochi. de arbi. iudi. q. li. 2. centuria. 3. casu. 201. nume. 58. sed hęc distincti. saltem in Hispania necessaria non erat, cum semper in ea præstimonium in titulum deditur, & spirituale onus annexū obtineat teste doctissimo Quin. Manda. regula Cance. 34. q. 12. & ideo qui præstimonium habet, beneficium ecclesiasticum obtinere censetur.

Quid vero de clerico primæ tōsuræ vel minorum ordinum, si capellaniam obtinet sit iudicandum, an is dicatur beneficium ecclesiasticum habere, vt fori ecclesiastici immunitate frui possit. Et asseuerandum censeo, quod si capellania sit collatiua, & in perpetuum titulum cōferatur, ecclesiasticum beneficium debet iudicari glossa celebris quæ communi Doctorū suffragio recepta est in Clementina final. in glossa. 1. de decim. & in extrauagan. Execrabilis, in verbo, quæ

15. nu. 15. superior tamen opinio æquior est & iuribus apud nos recepta.

Idemq; pari ratione, de præstimonio existimo iudicandum, nā licet non dicatur beneficium, nec eius comprehendatur appellatio ne, vt scribit Ioann. Andr. in ca. vni. de rerum permuta. li. 6. Domi. cons. 89. & ideo laico cōferri potest, vt scribit Petrus Rebuf. in tract. de pacifi. possess. nu. 150. & 151. si vero in titulum ecclesiasticū confertur, beneficium iudicandum est. Vt tradit Rebuf. in eod. tract. 17. ampli. nu. 105. Capella. Tolosa. 472. Ioann. Staphi. in tract. de literis gratiæ & iusti. ti. de qualita. & sta. benefi. nu. 2. Calderi. conf. 6. tit. de præb. Iacob. Menochi. de arbi. iudi. q. li. 2. centuria. 3. casu. 201. nume. 58. sed hęc distincti. saltem in Hispania necessaria non erat, cum semper in ea præstimonium in titulum deditur, & spirituale onus annexū obtineat teste doctissimo Quin. Manda. regula Cance. 34. q. 12. & ideo qui præstimonium habet, beneficium ecclesiasticum obtinere censetur.

Quid vero de clerico primæ tōsuræ vel minorum ordinum, si capellaniam obtinet sit iudicandum, an is dicatur beneficium ecclesiasticum habere, vt fori ecclesiastici immunitate frui possit. Et asseuerandum censeo, quod si capellania sit collatiua, & in perpetuum titulum cōferatur, ecclesiasticum beneficium debet iudicari glossa celebris quæ communi Doctorū suffragio recepta est in Clementina final. in glossa. 1. de decim. & in extrauagan. Execrabilis, in verbo, quæ

P alias,

12

alias, de præben. inter communes, sequitur Deci. consi. 210. nume. 4. Gomez. regul. de infirmo. resig. quæst. 23. Guid. Papæ decisio. 187. & alij sequuntur, quos retuli supra cap. 18. nume. 9. Quod verum est, quâdo capellania per Summum Pôtificem, vel Episcopum confertur, secus autê si per Episcopum inferiorê glo. in di. extrauagan. execraui. tradit Ioan. de Imo. in ca. in nostra. col. 3. vers. si. quomodo de rescrip.

13 Sunt similiter, fori priuilegio muniti clerici coniugati, primæ tonsuræ hac lege, vt cû vnica & virgine matrimonium cõtraxerint, & clericales vestes & tonsuram detulerint text. egregius in capit. vni. de clericis cõiunga. li. 6. quem late interpretantur D. Couarr. in practi. quæsti. cap. 31. Petrus Auend. de manda. Regû. 1. p. cap. 22. de quo meminit Sacrosanctum Tridenti. cõcil. Sess. 23. capit. 6. de reforma. quod ultra ea quæ in dicto capite vni. continetur requirit, quod dicti clerici coniugati ab Episcopo alicuius ecclesiæ ministerio deputati sint, & quod actualiter seruiant. Forma autem quæ in his cõtrouersijs seruari debeat, præcripta est in dict. l. i. ordin. noui.

14 Non tamen circa superiora, silentio prætermittendum est quod quotiescûque controuertitur, vtrum reus per iudicem sæcularem captus clericus si primæ tonsuræ, & minorum ordinum, & illas qualitates obtineat quæ iuris communis sanctionibus, & Concilij Tridentini decreto, desiderantur: controuersia hæc per iudicem ecclesiasticum & non sæcularem diri-

menda est. De quo est elegans constitutio in capite, si iudex laicus. de senten. excommun. libro 6. cuius autoritate opinionem istam communê esse profitetur Ripa. in capi. decernimus. num. 4. de iudi. D. Couarru. in practi. quæstio. capite. 33. numer. 1. asseuerans in Hispania sic seruari. Eadem communem esse proficitur Iuli. Clarus in practica crimin. §. fina. quæstion. 33. versicu. regulariter autem, quanuis testetur in dominio Mediolanêsi aliter seruari, & apud Gallos, huius controuersie cognitio ad iudicem sæcularem pertinet, cum apud eos minime recepta sit Bonifacij Octaui. decisio in d. capit. si iudex laicus: prout refert Gui. Papæ. quæst. 138. Ioann. Gall. quæst. 38. sed Gallia forensis vsus iuri contrarius est, vt egregie probat. D. Couarr. dicto cap. 33. numero. 1. Nec in Lusitanorum regno Pontificia illa cõstitutio seruatur, vt in illius regni legibus continetur, libro enim secundo titul. 1. Ante tamen quod Ecclesiasticus iudex aduersus iudicem laicum, clericum in carceribus detinêtem inhibitoris literis vtatur, præuia causæ cognitio ne ei liquere debet, clericum illum esse, & eas omnes qualitates obtinere, quæ à iure desiderantur, & apud Hispanos forma certa statuta est in l. 7. ti. 4. li. 1. ordi. noui, & in fine illius tituli.

In qua forma obseruanda, attendere debet iudex, quod clericatus regulariter per scripturam probari debet. Quod colligi videtur ex lege si qua per calumniam. C. de Episcop. & clericis. vbi Iacob. Butri. c. legum. 2. quæstio.

quæstio. 1. tradit egregie Petrus Rebuff. in practi. benefi. titu. de forma literar. tonsuræ nu. 22. Felin. in ca. post cessionem numer. 3. de proba. Thom. Gram. decisio. 81. Literæ enim Episcopi ostendêde sunt, quibus se ordines contulisse testetur, ita quod minime sufficeret, quod Summus ecclesiæ Præsul. in literis collationis beneficij, nominet ipsum assertum clericum simpliciter hac nominatione, clericatus nõ probatur. Tenet Ancharra. in dict. c. si iudex laicus. & ibi Phil. Frã. §. non sic. Ioan. Andr. in Mercur. in regul. non licei. de regul. iur. lib. 6. Bald. in dict. l. si qua per calumniam. Alexandr. in l. si prius nume. 38. ff. de noui. oper. quam opinionem communê esse testatur Thom. Gramma. dicta decisio. 81. num. 4.

Nec per indicia, aut coniecturas, clericatus probari potest, vt in cap. inter quatuor, & ibi glo. in verbo, argumenta. de cleri. peregrina. Nicolao. Boer. decisio. 117. num. 25.

15 Sunt tamen qui censeant, clericatum partis confessione posse probari. Rot. decisio. 433. in antiqui. Francus in capit. 1. columna 4. de eo qui mit. in possess. lib. 6. & ibi Aymon colum. 2. idem in consi. 93. nu. 4. Sed opinio hæc, defendi potest in beneficialibus causis, quando possessorio agitur cum leuiore probationes sufficiant, secus si petitorio ageretur, quo quis peteret, quod sibi beneficium ad iudicaretur, ita Rot. deci. 408. incip. fuit dubitatum in nobis, Bella decisio. 183. Capell. Tholosana quæsti. 423. Crauet. in locis iam alleg. Felin.

in cap. olim. num. 10. de rescrip. si vero ea scriptura clericatus deperdita sit, testibus potest probari capit. 2. cap. 3. de cleri. peregr. l. si solennibus. C. de fide instr. l. testium. C. de testib. gloss. not. in d. c. si iudex, in verbo, fecerit, Alexand. consi. 107. num. 7. volum. 7. Matth. de Afflict. in cõst. Neapoli. lib. 1. rub. 3. num. 12. not. Gui. Pap. quæstio. 474. & communiter receptam esse fatetur D. Couarru. in practi. q. ca. 33. num. 3.

17 Notandum tamen est, quod Bald. in capit. licet vniuersis. de testib. in ea opinione est, vt censeat, primam tonsuram probari posse vnus testis testimonio, quando de alterius præiudicio non tractatur, quem Feli. ibi. sequitur, & Gerar. sing. 49. Iaf. in l. admonendi. num. 198. ff. de iure iur. Hyppo. in l. 1. §. idem Cornelio in fine. ff. de quæstio. Barth. Cassa. in consuetud. Burgun. Rub. 1. §. 6. vers. Ponderanda, nume. 11. Ex quo fit vt ea opinio. nõ possit adaptari ad casum quo tractatur de declinâda sæculari iurisdictione, cum res sit grauissimi præiudicij. Ideoque clericus secundum iuris communis sanctiones plene clericatum probare debet aliter à causa cadet, vt prudenter D. Couarru. superiori cap. scribit, licet male contrarium tenuerit Petrus Rebuff. in dict. titulo. de forma literarum tonsuræ numer. 24. & Matth. de Afflictis in consti. Neapoli. titulo. 3. numero. 12. existimantes Baldi doctrinam hoc casu posse procedere, sed longe aberrarunt.

18 Probaretur tamen clericatus sufficienter ex sola possessione
P 2 habitus

Joseph.
Masc.

habitus & clericatus tonsuræ, sic nouissimè tenet Ioseph. Mascardus vir fanè doctissimus in libro variè, & in defessæ lectionis nouissimè edito de probat. volum. 1. conclus. 302. nume. 14. dicens ita multoties in praxi ab eo obseruatum. Ex huiusmodi quidè actibus clericatus probatur donec contrarium probetur, scribit Petrus de Ancharra. & Francus colum. 3. in c. si iudex laicus de senten. excommun. lib. 6. Inno. in cap. super his nume. 10. de accusati. & in ca. innotuit, de eo qui furtiuè ordin. suscep. Ioann. And. Bald. in cap. dudum. 1. num. 5. de electi. Thom. Gramma. decisio. 81. Boeri. decisio. 171. num. 13. Sed opinionem istam dubiam esse censeo, ne dicam falsam. Nā cum graue ex hoc præiudiciū Regiè & sæculari iurisdictioni generetur minimè quasi possessio clericatus ad illam elidendā sufficeret, sed verus titulus est probandus. Qui enim clericum esse dicit, ad iurisdictionem sæcularem declinandam, licet habitum, & tonsuram gerat, titulum docere debet, vt decisum est in dict. capit. si iudex laicus, vbi gloss. in verbo, clericali, de sent. excomm. lib. 6. tradit Ang. quem sequitur ibi Alexand. in l. si prius ff. de noui. oper. nunti. num. 38. Alcia. in tracta. de præsum. præsu. 4. reg. regul. 2. gloss. in capit. presbyteri. 68. distinct. Nicola. Boer. decisio. 171. num. 12. And. de præscrip. §. 1. gloss. 4. versi. 17. huc pertinet, & ita interpretandum esse censeo decretum Sacri Concilij Tridentin. Sessio. 23. capi. 6. de reformati. licet Mascardus in præcitato lo-

co secundum superiorem doctrinam fuit interpretatus dicens in praxi obseruari. Quidquid verò sit de iure communi apud Hispanos, nostra opinio controuersia caret, quia secundum formā Regiæ constitutionis in his rebus seruandæ exemplum ipsius tituli scribendum est, in ipsis literis inhibitorijs sæculari iudici ab Ecclesiastico mittendis, nec aliter sunt obtemperandæ, vt statutū est in fine tituli. 4. lib. 1. ordin. ibi. *En las cartas, o censuras que diere los juezes ecclesiasticos, para inhibir los seglares, de las causas de los de primera corona y ordenes han de yr autenticadamente los titulos, licencias, y informacion.*

Interim tamen, quod si causa circa clericatum pendet, reus detinendus est à iudice ecclesiastico in publicis carceribus, non vero in Ecclesia aut monasterio nec sub fideiussoribus est relaxandus vt tenet D. Episc. Ioann. Bernar. infra ca. incip. incarcerari quod Regia lege decretū stat lege in qua. 7. tit. 4. lib. 1. ordi. de qua meminit Couar. in pract. q. c. 33. n. 4. doctus & diligens D. Paz in pract. 2. tom. prælud. 2. n. 14.

Circa quam Regiam cōstitutionem obseruandum est, quod eius decisio tunc locum obtinet, quando lis tantum versatur circa clericatum, non verò, postquam lata sententia, constat incarceratum clericum esse, quia tunc iudex Ecclesiasticus, si qualitas causæ, & illius innocentia locum dederit, poterit à carceribus remittere quod manifestè præcitata lex probat, cum dicit. *Y mandamos a los dichos juezes ecclesiasticos, que en el entre dno q lo suso*

19

20

lo susodicho à cerca del clericalo se determina, los tengan presos, como dicho es en la carcel. Et paulo inferior. *Que los prēdan, y tengan presos en la carcel seglar hasta que la dicha causa de el clericalo se determine.* Nihil clarius mea sententia dici potuit, quod ea non vulgari ratione fulcitur, quia cū relaxandi potestas ad certum & præfinitum tempus sit limitata, illo lapsa transgredi non debet l. pater filium. §. fundum quem Bart. not in summano. ff. delegat. 3. gloss. & Bar. in l. peto. §. fratre. ff. de lega. 2. l. in hoc iudicio §. si conueniat. ff. comm. diui. l. Impetrator. ff. de postul. tradit post alios elegāter Petrus Paul. Pari. consi. 14. num. 13. & consi. 31. num. 36. vol. 2. Deinde regiale sanciri hoc potuit à principe sæculari ante clericatus probationem, quia hac qualitate exclusa, contra illum iurisdictionē obtinet, & indubio circa hoc pro Principe præsumitur, cum quilibet laicus præsumatur, nisi se clericum esse probet Ioann. Andr. in regul. scient. colum. penult. de regul. iur. in mercuriali. Sequitur Lucas de Pena in l. qui cunque in. 62. præsumpti. C. de apoch. pub. lib. 10. Bald. in capit. fina. num. 4. de præsump. Aufreiri. in Clemen. 1. de officio ordi. num. 5. ad quod confert text. in capit. legum. 2. quæst. 1. Quia clericum esse à natura nō inest. Natura enim non creat artem sed ad eam disponit, vt colligitur ex responso iuriscōsulti in l. Stich. ff. de leg. 3. & ex cap. ex studijs. de prælum. & hoc expresse diffinitū est, in instructione quæ cōtinetur in fine tituli. 4. lib. 1. or-

dinam. noui, ibi. *Y no se guardādo la dicha ordē su magestad, pues es ra fundada su intentiō y de la su jurisdiccion Real, no constādo legitima mente de lo suso dicho. & c.* At si ille clericū esse probet, cū immunis sit à sæculari iurisdictione, sæcularibus legibus comprimi minime potest, capitu. quæ in Ecclesiarum. de constitu. auth. Cassan. & irrita. C. de Sacrosanct. Eccle. Fulciturque opinio hæc, quia sicut clerici iam qualificati, clericatus probatione, ab iudicibus ecclesiasticis puniri debent, vt iuris communis Sãctio nibus, est consentaneum: & præfata lex probat ibi. *Y si ballaren, que deuen gozar del dicho priuilegio clerical, cōforme a lo susodicho les den pena condigna.* Pari ratione incarceratio, aut relaxatio suo arbitrio est discernēda. Maxime quia hoc ad augendam, vel minuendam poenā nō vulgaris considerationis esse solet, & ita non semel in controuersijs forē sibus receptum vidi, & verissimam hanc opinionē cēseo, quā uis contrariam sequatur D. Couar. & Doctor Paz vbi suprā allegauit.

Si vero clericus sæcularibus carceribus est micipatus, prædicta iuris, & legū Regiarum forma seruata, ab ecclesiastico iudice, ad sæcularem magistratum inhibēdum procedendum est. Interim verò, quod causa clericatus diffinitur, sæcularis iudex censuris, & iuris Pōtificij remedijs, cōpelli potest: ne vltius in causa procedat, quousque in Ecclesiastico tribunali fuerit diffinita, ita apud Hispanos moribus receptū est, & expresse colligitur, ex tex.

21

in.d.c.si iudex laicus, ibi. *Contra eū tamen interim, quāuis processus iudicis pœnitus conquiescat.* Et sic non solum nō potest causam iudicare, sed nec in ea procedere, vt notat glo. vlti. ibi quam Doctores communiter sequuntur.

22

Quibus sane perpētis iustissimè quidem sacrorum concilio-rū & canonū constitutionibus diffinitum est clericum qui aliū coram sēculari iudice pertraxerit, seueris pœnis plectendū esse, vt Mileui & Cart. cōcilijs decretum fuit cap. placuit. ca. inolita. 11. q. 1. pœna quidē est quod causam perdat, & à communione sit alienus, de qua etiam meminit, Inn. Tertius Summus Ecclesiæ Præsul. in ca. si diligenti de foro comp. illa autem pœna quæ cōmunionis priuationē concernit intelligi potest, vel à sacris, quæ ad certum tempus infligitur, vt in. c. cat holicus. 2. q. 6. vel à cōmunionē officij, & beneficij, vt ab ipsis deponatur. Vel à cōmunionē hominum per excommunicationem, quo vsque clerico in iudiciū vocato, & Ecclesiæ cui iniuria illata est, plena sit facta satisfactio cap. 2. de foro cōp. quæ iura ita interpretatur Car. à Turrecr. in d. c. inolita nu. 1. & hanc posteriorē interpretationē tenet glo. d. c. si diligenti, quem ibi Hosti. Ioan. And. Abb. sunt sequuti.

23

Quod verò attinet ad causæ amissionem, procedit quāuis iustissimam causam habeat, quæ nō attenditur, sed solum crimen, ad cuius punctionē prædicta pœna imponitur. Et non ipso iure, sed per sententiam, vt censet glo. in d. c. si diligenti. iuribus & rationi

bus ab ipsa allegatis quam ibi sequitur Abb. Antic. col. 2. ver. perdat, & eam esse cōmunē testatur Collecta ibi. n. 8. & Benedictus de Capra. col. 7. cuius doctissima commentaria super Decreta. manu scripta habemus, eandē recepta profitetur Mar. Soci. n. 26. & ferè doctores omnes ibi, & in. l. in criminali. C. de iurisd. omni. iudi.

Non tamen locus erit prædictæ pœnæ, quando clericus nō inuitus ad iudicem sēcularē accessit, quod colligitur ex verbo illo. *Pertrahant:* quo vtitur Mileui. conc. & ex verbis, *Voluntarij,* quibus vtitur Cartha. conc. vt perpendit gl. dict. c. si diligenti. cōmuniter à doctoribus sequuta quanuis alias à suo iudice ordinario puniendus sit c. non liceat 3. q. 6. quem ad hoc allegat Card. à Turrecre. d. ca. inolita, n. 1. Similiter clericus à dicta pœna est immunis, quādo ante litis cōtestationem ab incepta causa recessit, post cōtestationem verò factam, recedere ab ipsa non licet in præiudiciū partis cui iam ius quæsitū est. Quæ opinio mihi verior & cōmunior videtur, sed quia in ea iuris vtriusq; doct. fluctuant post glo. in. d. c. si diligenti, & in. d. l. in criminali vidēda sunt quæ peculiari cōmētario breuiter adēdo scripsimus super tex. in d. c. si diligenti. quē hoc anno. 1587. in nostra primaria iuris Pōtificij Cathedra sumus hac florentissima Academia Complutensi in numeris auditoribus interpretati, multa quæ ibi ad ca. istud expectātia tradidimus.

Nec præfacta pœna imponēda est, quando clericus citatus ad iudiciū

25

iudiciū sēculare non comparuit, arg. legis quanuis. ff. de in ius vocand. & in. l. 1. ff. ne quis eum tenet glos. & doctores in d. l. in criminali.

Et vtum clerici rei, qui conueniuntur coram sēcularibus magistratibus prædictis pœnis sint coercēdi, egregiè disputat & resoluit post alios Mari. Soci. in dicto cap. si diligenti num. 35. cū sequentibus.

26

Habet quidem locum prædicta pœna amissionis causæ, quādo laicus conuenit clericum coram iudice sēculari, vt in auth. statuimus. C. de Episcop. & cler. Iudex vero ipse proprio officio priuādus est, vt ibi diffinitur, & ab Ecclesiæ cōmunionē arceatur. cap. 2. & ibi glos. de foro cōpet. quod si causa fuerit criminalis incidit in excommunicationem cēnē, vt in. 18. casu Bullę.

Cōtra Ecclesias à quibus beneficia obtinēt aduocati, vel procuratores extiterunt.

C A P V T. LXIII.

1 *Clericus, qui crimen hoc commiserit proprio beneficio est priuandus.*

2 *Clericus qui non potest cōtra Ecclesiam, in qua beneficium habet aduocare, an prohibeatur contra eam consulere.*

3

PŌENA huius criminis est, quod tanquam ingratus potest eiusdem Ecclesiæ bene

ficio spoliari: vt in cap. final. de postu. in fin. Notat hoc etiā glo. in cap. Nulli. 3. quæst. 1. Tradit etiā Lucas de Panna. in. l. milites, in fin. de re mili. lib. 12. Quod ad eō procedit, quod si quis est beneficiatus in duabus Ecclesijs, nō potest prestare patrocinium vni cōtra aliam, not. glos. in ca. Si qui sunt presbyteri. 1. quæst. 7. quod limitat eadem glos. nisi habeat administrationē in altera earū. Si vero necessitas officij quo fungitur cogat illum ad aduocandum Ecclesiam, vt quia tutor est, vel prælatus excusatur secundum Innocen. ibi. Vel si hoc agat prostrictè coniūctis, vel miserabilibus personis, secundum Abb. ibi post Hosti. An autē clericus in isto casu qui prohibetur aduocare contra Ecclesiā. Si in camera consulit contra eam, incurrat pœnam, de qua supra. Videtur dicendum quod non, si se quimurdoctrinam Bar. in. l. §. postulare ff. de postula. vbi tenet quod Doct. promittētes nō aduocare, possunt in camera cōsultare: quod ibi sequitur Alexand. in addit. & quod not. idem Bart. in. l. Paulus. §. 1. ff. delegat. videlicet quod Doct. qui non possunt esse aduocati, non dicuntur aduocare si mittunt vnā cedula iudici, vel sibi loquuntur: quod refert & sequitur Præpo. in capit. Solitudinem, de appell. column. 10. qui etiam allegat. Ang. in dict. §. postulare, tenentem quod prohibitus postulare, non prohibetur allegare in camera, vel in scriptis, not. etiam las. in. l. prima. in prin. in. 3. columna. ff. de verbo. oblig. referendo Bart. vbi su-

pra. Et Deci. in l. femine. numer. 11. ff. de re. in. Sed predictis doctrinis non refragantibus (saluo meliori iudicio) contrarium credere in casu nostro, imò quod clericos consulendo in camera, vel faciendo in scriptis allegationes iuris cõtra Ecclesiã incurrat p̄nã: quia tex. in dict. c. eam impotẽ fundatur in gratitudine quẽ refulat ex eo quòd clericus sit aduocatus, vel procurator cõtra Ecclesiã, in qua habet beneficium: quã quidẽ in gratitudo ita cõsistit in consulendo in camera, vt scribendo in iure cõtra eã, sicut si esset aduocatus, quia pari modo possunt nocere Ecclesiã consilia clerici in camera vel allegationes iuris ab eo scripte: sicut si cõtra illam aduocatus existeret, quã paritas rationis non sic procedit in doctrinis Doctorum suprã relatis.

ANNO TATIO.

A Nota puod non solum in casu huius capituli prohibetur clericis aduocati munus exercere, sed regulariter aduocationis officium illis interdictum est, capit. 1. de postulan. capit. 1. vbi Abb. not. 5. ne clerici vel monach. l. 48. titul. 6. part. 1. hoc tamen limita nõnullis modis.

Primò, vt minimè procedat pro viduis & orphanis, text. in dict. c. 1. & in cap. fin. de postul.

Secundò, pro Ecclesia text. in dict. capitulo. 1. Imò quod plus est, hoc religiosus licet. Pro alijs tamen minimè liceret regulari postulare pro stipendio, etiã cù sui Abbatis, vel prælatis facultate, ita Ioan. And. in cap. argumẽ

tum. de regu. in lib. 6. quo loco scribit, non posse monachum etiam doctum postulare, qui ante ingressum fuit aduocatus egregius, etiam cù licentia Abbatis etiam ad soluendum debita monasterij magno ære alieno grauati, nec secudũ illũ refragatur, tex. in cap. monachi. in. 2. 16. q. 1. Qui disponit posse monachũ, pro sui monasterij vtilitate (prestita à suo Abbate facultate) postulare, quia Ioan. And. in precipitato loco interpretatur illud esse verum de vtilitate immediata vt si postularet pro monasterio, in litibus quas aduersus aliquos habet, nõ vero de vtilitate, quã mediatẽ prouenit monasterio, quale est honorarium aduocati. Quã quidẽ interpretatio recipienda nõ est. Tum quia iuribus suprã adductis manifestè repugnat. Tum quia si monasterij vtilitas est in causa, vt monachis postulare liceat, frequẽter maior vtilitas cõtingere potest, ex patrocinio alicuius viri in iure cõsumatissimi, quã ex patrocinio alicuius causã modicẽ ipsius monasterij. Sic Lap. Abb. relatus à Car. & Abb. in d. c. 2. monachos suos ex suã aduocationis lucro aleuat. Deinde Ioan. And. opinioni aduersatur communis & recepta omnium sententia in c. cum. l. & A. de iudi. vbi inter nostros receptum est monachos cù abbatis sui licentia posse pro patrono, vel amico monasterij aduocati, vel procuratoris munus exercere, quo casu vtilitas non tãgit immediatẽ monasterio. Vnde verius videtur permissum esse monacho, in causis ciuilibus pro alio, coram seculari postula

re, dummodo Prælatis sui facultas interueniat, quã tunc concedenda est, cum magna monasterij necessitas, vel grandis eius cõmoditas, vel miseria alicuius, vel gratitudo ei debita, vel alia iustissima causa, arbitrio Prælatis iudicanda interueniat, nõ vero cù auaritia, vel ambitio id suasserit vt tenet nouissime in signis Mar. Nau. in d. ca. non dicatis nu. 99.

Tertio, licet clericis postulare quando non lucri cupiditate, sed ex charitate, & zelo defendendẽ iustitiã id fecerint, vt probatur à contrario sensu in cap. peruenit. 86. distinct. not. Abb. in dict. ca. 2. ne clerici vel monach. & hoc casu fieri debet, absque stipendio, vt est Host. sententia ibi quam Abb. amplectitur.

Quarto prohibitum est clericis postulare, quando generaliter, & absque delectu facerent, vnam vero, vel alteram causam defendere, minime prohibentur ita Innn. in ca. vni. de obligat. ad ratio. sequitur Abb. in dict. ca. 2. ne cleri. vel monach. Alc. resp. 91. num. 4. Alb. Tröt. lib. 2. de vero & perfe. cleri. cap. 54. num. 3.

Quinto, limita in foro canonico saltim in causis Ecclesiasticis, vt in cap. 2. de post. & in cap. in nostra de procur.

Sexto, limita na n licet nõ possint postulare, possunt tamẽ domi allegationes iuris conficere, & consilium petentibus dare, quia hoc opus meritorium est, quod maxime clericis cõuenit, vt in cap. 1. 39. dist. tradit. Ripa. in cap. decernimus de iudi. ver. tertio. & faciunt quẽ auctor hoc cap. nu. 2. scribit.

Septimo, quod quauis cleri-

cus dictum munus exercere nõ debeat, si tamen faciat actus tenet: licet à parte exceptionis ope possit repelli. tex. in dict. c. 2. de postu. & in ea dilecti de arbi. & not. Abb. in dict. ca. 2. & probatur in capit. non magno opere eo ti. ver. *Et in nulla causa.* vbi iure speciali in religiosis dispositum est, quod iudex ex officio eos non audiat, sed quod expellere teneatur.

Octauo, limita in clerico qui nõ habet beneficium, nec sacrum ordinem, quia is perinde est ac laicus, & postulare potest in causis ciuilibus glos. in summa. 17. quæf. 2. & in cap. 1. de post. tradit Mar. Nauarr. in manu. confess. capi. 25. num. 100. idemque censendũ existimo, in causis criminalibus, quia si recte perpendatur eadem versatur ratio. Nec obstat irregularitatis periculũ, quia sicut non tenetur ad ordinem sacrum vel beneficium suscipiendum, ita videtur nec teneri ad se abstinendum ab illo periculo. Alioqui sane dicere oporteret, nullos iudices, aduocatos procuratores, criminales causas tractantes, qui prima sunt initiati tonsura (qui sunt innumeri) absolui posse, in sacramentalibus cõfessionibus, nisi ab huiusmodi muneribus abstinuerit, ita egregie tenet idem Nauar. in d. cap. non dicatis. num. 99. vbi dolet hoc nõ addidisse in suo manuali, censet tamen eos grauiter peccare si dicta munera exercuerint deferendo publice tonsuram clericalem.

Nono, limita in Romana curia in qua cõsuetudine receptũ est, vt nõ solum suo nomine quisq;

clericus litiget, sed alieno, quini mo procuratoris, & aduocati munus clerici exercet, ad omnes lites quantumlibet profanas, pretio ad id conducti, ita testatur Simo Maiol. de irregu. lib. 5. c. 19 numer. 4.

Decimo limita siue declara superiorem regulam, vt nō procedat quo ad irregularitatem contrahendam non licet clericus in sacris, vel beneficium obtinens non possit patrocinari nisi in casibus à iure expressis, si tamen patrocinetur etiam in criminalibus causis quauis mortale crimen cōtrahat & puniendus sit, non tamē irregularitatis labe cōtrariatur, nisi ex illo patrocinio poena mortis vel membri immutilatio sequitur, tenet nouissimè Nauarr. consi. 5. fit ne clerici, vel monachi.

Illud vero notatu dignum est, quod si clericus in officio aduocationis coram saculari iudice deliquerit, nec incarcerari nec ab eo puniri potest, quia cum id directe ex consensu eius fieri nō possit, nec indirecte delinquendo. l. cum quid vna via. de regul. iur. in. 6. ita tenet in terminis D. Perez in. l. i. titu. 6. libr. 8. ordin. folio. 139. varijs & extra ordin. cogni. Abb. in rub. de posthum. numero. 2. & hanc opinionē magis comunē esse fatetur And. Alcia. consi. 91. num. 4.

Cōtrariū crederem. Adde quod iste dominus Præsul, solus non fuit in hac opinione, quia autē cum idem tenuerunt Ange. in. l. 1. §. postulare. ff. de postul. Ioan. de Anna. in Rubri. de magistris & Felin. in rub. de fide instrum. quos vide.

Instituti hæredes, rogati de restituēdo hæreditatē, incapaci tacitā fidē dederunt.

CAPVT. LXIII.

- 1 *Clericus, qui fidē tacitam præstitit de restituendo hæreditatē incapaci, omni hæreditatis cōmodo est priuandus. Hæreditasque fisco applicatur.*
- 2 *Clericus hæres quo modo dicatur accommodare testatori tacitā fidē de restituendo hæreditatem incapaci, & quibus casibus videatur inductū tacitū fidei commissum.*
- 3 *An aliquis teneatur positioni respondere, an rogatus fuerit de restituendo incapaci.*
- 4 *Hæres scriptus in anima iudicio, an teneatur data tacita fide restituendis bonis incapaci illa bona eidem restituere vel ad fiscum deferre.*
- 5 *Hæres, qui hanc fidē dedit testatori iuramento præstito de nō reuelando, an teneatur vocatus a iudice, eirem ipsam exprimere.*

Clericus, qui in hoc deliquit perdit hæreditatē, quæ aufertur ab eo tāquā ab indigno & applicatur Ecclesie, a notat Bal. in. l. Si quis presby. C. de episc. & cle. q. cōfirmari potest ex his, quæ not. Fel. post Abb. in. capit. Ecclesia Sanctæ Mariæ. d. consti. col. 23. versu. Sequitur etiam, vbi dicit quod in casibus,

casibus, in quibus quis priuatur vt indignus hæreditate priuabitur & clericus: & quod si clericus hæres non adimplet voluntatem defuncti, priuabitur hæreditate iuxta auth. Hoc amplius C. de fideicom. & quod si nō petit tutorē pupillo, priuabitur successione. per. l. Sciāt. C. de legi. hæ. Quæ etiam refert Barba. in con. 28. in ca. Scripsit bellissime in. i. vol. in col. pen. referendo Anch. in cap. 1. de const. in. 6. char. ver. Primo principaliter quæritur, facit etiam quod tradit. Ioan. Baptist. in repet. l. Cunctos populos C. de summa trin. & fide catho. in col. antep. nu. 175. dum ex conclusionibus per eū præmissis dicit inferri, quod clerici priuantur vt indigni, iuxta tit. ff. & C. de his. qui. vt in dig. Auferuntur præterea à tali clerico qui tacitam fidem dedit, fructus, quos percepit ante litē motam, vt in l. Eum qui tacitū ff. de his quib. vt indig. Dicitur autem tacitam fidem accommodasse, siue chirographum eo nomine dederit, siue nuda repromiserit pollicitatione. vt in. l. In fraudem in princip. ff. de his quib. vt indi. Idem etiam est si fiat instrumentum coram notario & testibus, in quorum fide ponitur vt hoc habeant in secreto. ita Barth. ibi & in. l. Non intelligitur. §. tacita ff. de iure fil. Et vide glos. in dict. §. tacita, in verbo, probationibus, quæ vult, quod per cōfessionem rogati probatur tacitum fidei commissum, quam ibi sequitur Bar. ex qua notat vnū quod est in hac materia singulare, quod tenetur quis respondere positioni, an fuerit rogatus de restituendo

incapaci: quod scripsit etiam Bart. altius in. l. fina. colu. 3. ff. de his quib. vt indig. Et in ista materia taciti fidei commissi: ultra ea, quæ tradunt Docto. in locis communibus, vide bonum consilium Barb. 46. incip. Præclare scribitur. in. i. volum. Posset etiā dici in hoc proposito quod cum Bart. in dict. 3. colum. dict. l. fina. tradiderit quod taliter rogatus debet secundum conscientiam fisco dare talem hæreditatem, & non potest dare incapaci nec sibi retinere, quem refert & sequitur Rosella in verbo filius in. 4. colu. versu. quæro quod debet, & Segura in repet. §. cum filia. l. Cohæred. ff. de vulg. & pup. 45. colum. versu. Tertium est notandum. Sic & eodem modo clericus teneatur restituere ecclesie bona illa: quod est nō parui momenti. Et an iuramentum præstitū à rogato & testibus de nunquam id reuelādo valeat, vide consi. elegās Car. 38. qui concludit quod non, & eum refert & sequitur Felin. in capit. intima uit. num. 5. de testi.

Ecclēsiæ. Vide Paulum de Castro in. l. si quis presbiter. C. de Episc. & cleri. Ioan. Lup. in rep. rubr. de dono. inter vir. & vxor. §. 39. numero. 9. Didac. de Segura. in. l. 3. §. final. numero. 545. ff. de li. & posth: Antoniū Gomez. in. l. 9. Tauri. numero. 29. D. Antoni. de Padilla in rubrica. C. de fidei commissio. numero. 18. Bartho. Cassa. in consue. Burg. rubric. 8. §. 5. numer. 8. D. Couarrub. libr. 4. Decret. 2. part. cap. 8. §. 5. num. 10. Dic. Perez in. l. 21. versu. quæritur, vltimè

terius. tit. 13. lib. 1. ordi. Bermon Co. de pub. concubinar. in verbo, qui etiam filios ex tali concubinato. num. 25. pag. 321. Greg. Lup. in l. 37. tit. 7. par. 7. in glos. pen. quem vide. Ioann. Roxas in Epitom. successio. cap. 20. num. 161. quæ opinio communis est & verissima. Licet contrariū quod huiusmodi bona ad fiscum Principis secularis pertineat, tenuit Velluga in speculo Princip. rub. 14. §. nec videamus. numer. 24. à quo cauendum est.

B

Fisco dare. Adde quod hæc opinionem sequutus est magnus apud Hispanos Greg. Lopez. in l. 13. tit. 7. par. 6. Dom. Soto lib. 4. de iusti. & iure. quæst. 2. art. 1. ad quartū, arg. col. 2. & nouissime Roxas vbi supra cui opinioni manifestissima ratio suffragatur nã nemini licet absque veri domini voluntate alienum retinere. l. nunquam nuda. l. feruus ff. de acqui. rerū domi. l. si quis vi. §. differentia. ff. de acqui. posses. Sed in casu supra constituto nõ solum nõ interuenit domini cõsensus, ex quo causatur dominiũ sed potius expressa interfuit voluntas, quod rogatus bona minime retineat, sed potius spurio restituat, & ea ratione cum omni dominio sit destitutus, inde sequitur, vt in animæ iudicio restitutioni sit obnoxius.

Contrariam tamen opinionẽ tenet insignis Couar. in. 4. de re tali. 2. par. cap. 8. §. 5. num. 9. quo loco affirmat, quod hæres scriptos qui testatore promiserat hereditatem spurio filio restituere, minime tenetur in conscientia foro ad restitutionem, prius quã à iudice fuerit condemnatus, cũ

sequitur diligentissimus D. Perez in l. 2. circa finem tit. 3. libr. 1. ordina. & nouissime idem in l. 2. tit. 15. lib. 8. ordin. fol. 307. versicul. ex prædictis Ioan. Mar. in l. 6. glos. 8. tit. 8. lib. 5. ordinamẽti noui vbi dicit, opinionem istã & veriore & humaniore receptioremq; esse. Qui ea ratione mouentur, quia is qui testanti promiserat incapaci hereditatem restituere, verus est hæres, & in pœnam leges hereditatem fisco deferunt, pœna autẽ ante sententiam in animæ iudicio nõ debetur, iuxta glos. sententiam in cap. fraternitatis. 12. q. 2. quã Doctores commendant in cap. 1. de const. maxime Abb. & Fel. idem in cap. cum causam. & in c. audiuius, de simoni. vbi Fel. & in cap. cum causam, de test. & in cap. Reynal. col. 6. de testament. & in cap. dilect. col. 3. de arbi. & in capit. si egressus de iniur. Anton. de Butri. in cap. 1. col. 2. de dolo & cõtu. Petrus de Anchar. in reg. possessor. colum. 13. de regul. iur. lib. 6. Bald. in l. qui duabus. §. dominus. ff. de condi. & de monstrationib. & in l. iubemus §. sane. C. de Sacro. Ecclesi. & in l. id quod pauperibus. col. 4. C. de Episc. & in cleri. Ioan. Imo. in l. stipulatio ista. §. alteri. ff. de verbo. oblig. Corne. consi. 119. lib. 2. Fortun. de vltimo fine illa. 18. Sanct. Thom. & Caietan. 2. 2. q. 62 art. 3. Gab. in. 4. senten. dist. 15. q. 4. Ioan. Driedor. lib. 1. de liber. Christ. cap. 2. artic. 3. Iacob. septim. in illis eruditissimis Cath. institut. cap. 9. num. 31. & in glo. illã dicit sing. Corset. in sing. in verbo, pœna. Anton. Gomez. in signis præceptor noster. lib. 3. variarum

riarum resolu. capi. 2. num. 5. Dida. Segura in l. filius dum in ciuitate. num. 15. ff. de verbo obliga. Marti. Nauar. in capit. sacerdos. numer. 148. de penit. distinct. 6. quam esse communem omnium doctorum suffragio receptã sententiam fatetur Couar. in epito. lib. 4. decretali. 2. part. capi. 6. §. 8. numer. 10. Ioan. à Medina. in codi. de rebus restitu. rubri. de rerum diuisi. quæstion. 1. fol. 4. col. 4. Dida. Perez in l. 2. titulo. 9. libro. 2. ord.

Et licet in prima huius operis æditione, prædictã domini Episcopi Couarru. opinionem contra authorẽ nostrũ secutus fuerim, nunc tamen maturiori cõsilio contrariam cũ nostro D. Præfule Ioann. Bernar. amplector. in nixus, ratione, quã supra adduxi & alijs quas consulto prætermitto, nec, de hoc mirandũ est. Nã vt præclare Tullius in Philippicis scribit, posteriores cogitationes solent esse sapientiores. Nec refragatur dict. glos. quam communis sententia iam pridem recepit, quia procedit in legibus illis pœnalibus, quæ iudicis executionem requirunt, non vero quando nulli iudicis actum exigunt, sed quempiam inhabilẽ & incapacẽ reddunt, quo sane casu cum talis inhabilis & incapax sit, absque aliqua iudicis sententia, abstinere debet ab illo actu, vt in casu nostro contingit. Vel aliter & secundo responderi potest, quod prædictæ leges non solum pœnales sunt, sed impediunt translationem domini, vt si simoniachus, vel vsurarius aliquid cũ simonia vel vsura susciperet. capit. dilectus. capit. si-

cut. de simoni. cap. cum tu. cap. consuluit cap. quia frustra de vsurarij in foro animæ, absque iudicis declaratione, res per simoniam, vel vsurariam prauitatem acquisitas restituere tenentur.

Et non solum talis rogatus, casu supra cõstituto, tenetur hereditaria bona restituere, sed etiã fructus perceptos & percipiendos. l. eum, qui tacitam. ff. de his quib. vt indig. ibi. *Fructus quos ante litẽ motũ perceperit restituere.* l. prædonis. ff. de peti. heredi. ibi. *Prædonis loco habetur qui fidẽ suã interposuit, vt restitueret hereditatẽ incapaci.* Prædo vero tenetur restituere fructus perceptos, & percipiendos. l. sed & si lege. §. quod autem ait. ff. de peti. heredi. l. si de possessione. C. vnde. vi. cap. grauis. de resti. spoli. l. 39. ti. 28. p. 3. Et sic ea ratione, illi qui prædonis loco habetur, sicuti ad rei restitutionem tenetur, eodẽ modo ad fructus, qui sunt pars rei. l. 4. ff. de usufruct.

Illud vero circa hoc summe notandum censeo, quod si absque aliqua lege, nulla conditione interposita, bona sua testator alicui amico reliquisset, eo animo ductus, vt filio spurio restitueret alias nihil ei relicturus, si iure potest ea bona retinere, ita tenet egregius Domi. Soto vbi paulo ante allegauit, sequitur D. Perez in l. 2. tit. 15. li. 8. ordina. fo. 306. Rojas in d. cap. 20. num. 154. Et ratio est, quia voluntas illa in animo reteta nec verbis, nec alio modo expressa, nihil operatur. l. si repetend. C. de condi. ob cau. l. si mater. C. de don. ante nup. l. dedit

dedit tibi. §. si quis quasi. ff. de cō di. cau. data non sēcu. Tum etiā quia in tali institutione, solū interuenit quedam præsumptio, quod ob id bona amico relicta fuerint, vt spurio filio restitueret, quę præsumptio in animæ iudicio non oblig. cap. tua de spō. Innoc. in cap. quia plerique, in prin. de imm. Eccles. Bald. in l. cū quis nu. 14. C. de iur. & facti igno. & in l. ea quæ, n. 2. C. de cōd. in deij. Abb. in cap. is qui fidem de sponsa. Dec. in cap. 1. num. 18. in prima lecti, & in 2. num. 10. de cont. & in cap. nouit. nu. 10. de iudi. & in Rubri. ff. de hæredi. in sit. num. 25. Forus equidem conscientia est forus boni, & æqui coniuncti, tribunal veritatis & non fictionis, vt scribit Bal. in l. vni. num. 6. C. de confess. & in c. mulieri. de iur. iuran. vbi scribit quod conscientia est quādā consonantia animæ ad Deum, ex cōcordia spiritus & voluntatis. Et plures alias conscientia diffinitiones tradit lass. in rub. ff. de ac qui. possess. nume. 20. & in §. sed iste quidem num. 101. in sit. de actionibus.

Horum quidem bonorū restitutio tam in animæ iudicio, quā in foro conscientia, ita faciēda est, nam si bona publicè contra legis prohibitionem, testator alicui relinquit, vt in capaci restituat, hoc casu venientibus ab in testato restitutio faciēda est. Si vero clam & occultè, fisco restitui bona debent. l. non intelligitur. §. si quis palam. ff. de iure fisci l. in tacitis l. Lucius. §. in testamēto. ff. de lega. 1. l. si quis in fraude ff. de his quib. vt indig. l. etiam C. ad leg. Falc. tradit Bart. in l. si-

na. num. 8. de his quib. vt indig. & in l. v. C. de natu. lib. glo. Bart. & docto. in l. si pater C. de hæredi. in sit. tradit Decius consil. 311. num. 5. Card. Paleot. in tract. de nothis cap. 43. Fran. Mart. decisiō. 256.

Quod non. Adde quod hęc Car. opinionem refert, & sequitur Martin. Nauarr. in ca. inter verba. 11. quæst. 3. parte fin. cor. 65. Quæ procedit quando quis à iudice interrogatur, vel testimonium eius exigitur, præcedente infamia contra ipsum tacite fidei, alioqui si crimen occultū sit, & de pœna tantum soluēda tractaretur, non vero de damni illati restitutione, nō cogitur quis dicere testimonium, nulla præcedente infamia, quod si responderit casu quo minimè testimonium dicere teneatur, oportet respondere, vt verum dixisse cōstet. sic opinionem istam interpretatur insignis Couarr. lib. 4. Decretali. 2. par. cap. 8. §. 5. nu. 10. sequitur Ioann. Mati. vbi supra qui vtilissimas quæstiones circa huius cap. argumentum diligenter scribit.

Calumniatores.

C A P V T. LXV.

- 1 *Calumniator dicitur qui falsa crimina obijcit.*
- 2 *Subcumbens in causa, punitur eadē pœna, qua puniendus erat accusatus.*
- 3 *Clericus calumniator qua pœna puniendus sit.*
- 4 *Causæ iustæ excusantes aliquē à calumnia, quæ sint.*

§ Corpo-

5 *Corporalis pœna, non solum infligitur de iure canonico, propter veram calumniam, sed etiā propter præsumptam.*

Remisso prius quod ille dicitur calumniator qui falsacrimina proponit, vt in ca. si quē. §. notādū. 3. q. 3. & per Ant. in rub. eiusdē tit. Et q̄ regulariter si succūbit in causa punitur eadē pœna, & qua veniebat puniendus accusatus, vt in c. 2. eadē causa & q. & in cap. 2. §. quæ. 6. Et per Anto. & Abb. in di. rubri. Clericus calumniosus accusator priuatur officio & verberatus publice in exiliū mittitur. vt in c. 1. de calum. facit etiam tex. in cap. quia iuxta. §. q. 6. Aduerte tamē quod hęc nō est ordinaria pœna clerici calumniatoris, sed illa eadem qua puniendus erat accusatus, & ideo in d. cap. 1. fuit imposita illa verberū & exilij, quia nō erat proportionabilis accusatori pœna qua erat puniendus accusatus, secundum Antoni. & Abb. ibi. ideo caueat iudex ne erret, credens hanc esse ordinariam pœnam calumniatoris. Sed sequendo doctrinam Antoni. ibi, in 4. nota. quatenus pœna accusati congruit accusatori, eatenus est imponenda, & quatenus ei non proportionatur, alia corporalis loco eius subrogatur, Clericus tamen denunciator criminis, & in probatione deficiēs ab officio & beneficio suspenditur, donec innocentiam suam purget, vt in capite. fin. eo tit. Et hoc ex ratione quia denunciator dicitur improprie calumnia

tor, qui alias similitudine supplicij puniretur secundum gloss. & Anton. ibi, per quos etiam videntur qualiter tunc innocentia denunciatoris purgari debeat. Et procedit dicta pœna suspensionis, etiā si denunciator intenderet pœnitentiam tantum, & non pœnam imponendam esse, vt per Abb. ibi, in si. Dicitur præterea, & alio tertio modo clericus calumniator, quando in personam electi, vel postulati aliqua obijcit, & deficit in probatione, vt probat tex. in cap. 1. de elect. in 6. ex quo notat ibi gloss. in verbo, calumnia, quod in excipiendo, accusando & denunciando dicitur quis calumniari: pœnam vero, eius, qui calumniatur, hoc modo descripsit text. ibi, videlicet quod à beneficijs ecclesiasticis triennio se nouerit esse suspensum, ad quæ si intra illud tempus propria temeritate se ingesserit, eis ipso iure perpetuo sit priuatus, nisi manifestissimis constiterit documētis quod ipsum à calumnie vitio causa probabilis & sufficiens excusaret. Aduertendum autem est, quod cum ille tex. imponat pœnā calumniatori obijcienti in personam electi, nō videretur extendenda ad quemcumque clericum calumniam committentem in excipiendo contra alium in alia materia, sed tunc arbitrare puniendum existimo, eo præcipue, quia crimina in modum exceptionis probata non sic nocent criminoso, iuxta. no. in capite. 1. de exceptio. Qua autem pœna punierint antiqui Canones falsa crimina obijcientes, vide conciliū Arelatense secundum in Canone. 24.

ne. 24. vbi disponitur eos, qui falsafratribus obieciſſe cōuicti fuerint, placuit vſque ad exitū nō communicare, ſicut magna Synodus ante conſtituit, niſi indigna ſatiſſatione penituerint. Quæ ſint vero cauſæ iuſtæ excuſantes aliquem a calumnia, vide glo. in dict. cap. 1. de elect. in 6. in verbo, ſufficiens, quæ ponit duo exempla. & vide Bartho. in l. Cum quidam. §. quod dicitur. ff. de acquirend. hæred. vbi per illum text. dicit, quod quādo eſſet publica fama, excuſatur qui fuit credulus, & accuſauit vel denunciauit aliquem de maleſicio de quo erat publica fama, & nō poteſt puniri pœna, quæ imponitur proponenti falſas accuſationes, & dicit ſe prius fuiſſe de facto obtentum. Idem voluit Bal. in l. ſina. C. ſi ſeruus aut liber. li. 10. quos refert Iaſſ. in prædictis & alijs locis, in l. in prin. ff. de eo per quē factū erit. An autē præſentatio vnus teſtis releuet a pœna calūniæ vide Anan. in. 2. de cal. in. 4. col. ex quo colligeſq̄ releuat, niſi alias eſſet cōſuetus calūnari, & in alio caſu quādo reus nihil probat, pro quo allegat Anto. ibi, & Bald. in l. ſinal. C. de probat. Et nota quod eadē ſentētia eſt condemnandus calumniator, qua reus abſoluendus, vt notat idem Anto. in dict. cap. in 3. nota. & Abba. in 2. nota. qui etiam addit, quod ſi calumniator non eſt puniendus tempore ſuo & reus fuit abſolutus, poteſt poſtea puniri ex nobili officio iudicis, quod not. ex tex. ibi, regulariter autem præſumitur calumniari, qui nullas probationes producit niſi in caſibus not. per

Anto. in d. ca. 1. quos trāſcripſit Panormita. ibi. Vnum præterea quod eſt notabile aduertat iudex in hac materia, quod non ſolū propter veram calumniaſ comiſſam in caſu criminali poteſt imponi pœna corporalis de iure canonico, ſed etiam propter præſumptam calumniaſ in caſu ciuili. Probat hoc ſingulariter tex. iuncta gloſſa ſinal. in ca. ſin. de dol. & cōtumacia, qui non eſt alibi, ſecundum Inno. vt refert Ioann. de Ana. in capit. 1. de calumnia, in column. 3. Crederem tamen quod quauis hoc verū ſit, mitiori tamen pœna licet corporali puniendus eſt calumniator in ciuili, quam in criminali caſu.

Falſa crimina proponit. Adde. l. 1. §. 1. ff. ad ſen. conſ. Turpi ſic M. Cicero contra Saluſtium, inquit. *Sed eſt quedam calumnia quam vnusquisque noſtrum teſtante animo ſuo fert de eo qui falſum crimen honoris obiecit.* Laurētius Valla. 6. lib. elegan. capit. 50. *Calumniari,* (inquit) *Nibil aliud eſſe quā cauillari.* Cuius opinionem falſam eſſe cenſet Andr. Alciat. lib. 4. de verbo. ſignif. Sed hæc tractent Grāmatici, apud nos vero illud ſcire oportet, quod accuſator eo ipſo quō proſcriptam accuſationem non probauit, præſumitur calumniari. glo. in cap. 2. in verbo, calumniandi. de calumnia, quam eſſe communem ſentētiā fatentur ſcribentes ibi maxime Abb. nu. 5. Mari. num. 7. Anani. num. 19. Felin. num. 6. Aretin. in cap. ſuper hiſ. nu. 27. in ſine de accuſa. apoſt. ad Angel. in tract. maleſi.

leſi. in verbo. Et ad querelā. numero. 7. Villal. in ſua collect. com. opini. litera. cap. nume. 2. Boſſi. in tit. de accuſationi. nume. 19. lul. Clar. libr. 5. recep. ſent. §. ſin. queſtio. 62. verſi. dixi. ſupra & eruditiffimus Iacob. Menoch. de arbi. iud. queſt. lib. 2. centu. 4. caſu. 321. numer. 4. multa que cōgerit Naſcard. de proba. volum. 1. concluſi. 25. Et calumniator dicitur qui ſemel tantum calumnioſe accuſauit. ex Ripæ ſententia. ca. 1. numero. 96. de iudi. Nec ab hac præſumpta calumnia quis excuſabitur, etiam ſi tempore proſcriptæ accuſationis iurabit de calumnia. Ita communiter tenetur, vt fatetur Ab. in cap. calumniaſ. num. 4. de calumniat. eandem que opinionē communem eſſe fatetur Alexand. in l. properandum. §. ſin autem vtraque. nume. 21. C. de iudi. Cardin. Alexan. in capit. in primis. §. de Episcop. colum. 3. 2. queſtion. 1. & communis practica eam obſeruat, vt fatetur Salicet. in l. qui crimen. nume. 14. C. qui accuſat. non poſſ.

Eadem pœna. Adde quod cū tallionis pœna antiquata ſit hodie calumniator extra ordinem iudicis arbitrio punitur. Bald. in l. Athletas. §. calumniator. numer. 6. ff. de hiſ qui not. infam. Abb. in capit. 1. in ſine vbi Felin. num. 1. de calumnia. Hyppol. in l. queſtionis modum numer. 52. ff. de queſtio. Boſſi. in tract. delictor. tit. de accuſationi. nume. 17. & titu. de calumniato. nume. 8. D. Præſul. Couarr. lib. 2. vari. reſolu. ca. 9. nu. 1. Andr. Alcia li. 9. parerg. iur. capit. 8. ſic. hodie concilio prouinciali Tole. cele-

brato anno Domini. 1565. act. 2. capit. 12. diffinitum eſt, quod ſi ſificalis apud iudicem eccleſiaſticum temerè aliquem accuſaſſe conſtiterit, non ſolum expenſarum ſolutione, ſed alia pœna iudicis arbitrio propter accuſationis temerariæ calumniaſ puniendus eſt. Et de varijs calumniantium pœnis lege Iacob. Menoch. dict. lib. de arbi. iud. queſtioni. queſt. 2. centu. 4. caſu. 322. & Regiā. l. 5. titu. 1. part. 7. & ibi Gregor. in verbo. *Tal malicia.* & l. 27. & l. ſin. titu. 17. part. 3. & ibi eundem Gregor.

Illud autem non eſt prætermittendum, quod ſcribit Domin. Soto. lib. 5. de iuſti. & iur. queſtio. 5. artic. 4. hanc tallionis pœnam contra calumniatores diuino iure probari, Exod. 1. & Deuter. 20. quod eleganter ipſe de more explicat. Ariſto. vero libr. 6. Polit. capi. 5. aſſeuerat. in benè inſtituta repub. grauiter calumniatores puniēdos eſſe, quoniam non populares in iudiciū vocare conſueuerunt, ſed nobiles. Vnde Demotheſin oratione contra Aitrolog. calumniatores crudeles appellat, ipſos quoque veluti Viperinam habentes naturam puniēdos eſſe, & vſque ad radices eſſe pœnitus extirpandum ex republica hoc genus hominum calumniatorum veluti hoſtiū naturę prudenter admonet. Erat quidem olim Lex Memmia contra calumniatores inuenta, vt ait Cicero, pro ſexto Roſcio, ne liceret in iudicio legibus aut Maieſtate populari abuti ad queſtū & libidinē & ita accuſare, vel id obijcere quod planum facere, non modo

Not de vā
rijs calūn.
ſentis.

do non possis verum ne coneris, sunt quidem calumniatores feuerissimis pœnis plectendi. Et ideo non immerito Angelus feuerius calumniantes quam fures prosequatur, quod adnotauit doctissimus Nicol. Anto. Grau. in anno. ad practi. Octauiani. Vestr. lib. 6. cap. vltim. num. 22. Apud Romanos vero aliquando calumniatores ab vrbe eijciebantur, vt autor est Cornelius Tacitus libr. 5. annali. Et lex antiqua Vvisigothorū aduersus calumniatores tallionis pœnam statuit, vt qui accusauit innocentem pœnam suscipiat, quam pateretur accusatus, si de crimine fuisset conuictus, vt in l. 5. ti. de iudi. furti lib. 7. C. Vvisigothorum. Ex lege vero Charundæ in calumniam deprehensi mirtho coronati per urbem circumferrebantur, erat sane apud eos ignominiosa pœna mirtho coronari, vt refert Diodorus Siculus lib. 12. Biblio. Cum Iulius Cæsar puniret seditionem iuxta Placentiam ab exercitu suo commissam & cum inter seditiosos quidam qui nihil peccasset ductus ad eum fuisset, Cæsar ductorem quod illum accusasset eius loco interfici mandauit, vt refert Appi. Alexand. libro. 2. de bello. ciui. Et in huius tanti criminis de testationem, non vulgariter cōducit quod legitur. Esther capitulo. 8. Amam calumniatorem laqueo fuisse suspensum, ob eam causam quia Mardocheum innocentem suspendi calumnia se totis viribus intenderat.

C *Causa iusta.* Vide decē causas propter quas accusator excusa-

tur à calumnia, quas diligentissimè de more scribit Iacob. Menochi. de arbitrar. iudi. quæstioni. libr. 2. centuari. 4. Circa quod præmittendum non est, quod licet calumniator ob dictas causas excusetur, vt non teneatur si militudine supplicij, vel alia pœna quæ in locum illius sit subrogata, non tamen excusatur, quin in iuriarum actione possit conueniri, ita multis probat Soci. Senen. consi. 118. column. vltim. lib. 1. Menoch. qui alios allegat dict. num. 33. sicut nec excusatur, ab expensarum condemnatione, vt scribit Abb. consi. 78. in fine libr. 1. Bossi. in tract. caus. crimi. titu. de accusa. nu. 28. qui hoc declarat, nisi magna & plusquam iusta esset causa.

Excusatur. Adde Guid. Pap. decisio. 446. numer. 1. Matth. de Afflict. in prima par. conti. rub. 23. num. 11. quam opinionem communem esse fatentur, eam sequunturq; Abb. dicto. consi. 78. num. 1. Practic. Conrad. fo. 231. num. 17. Iul. Clar. lib. 5. recepta. senten. §. fina. quæstion. 62. versu. sed pone.

Pœna calumnie. Adde Specul. tit. de calumni. in fine. Felin. in capi. 2. not. 3. de calum. Iacob. Menoch. vbi paulo ante allegauit, quem vide.

Qua reus absoluitur. Nota tamen vt iliter, ne in practica erres quod licet calumniator possit eadem sententia condemnari, qua reus absoluitur, in ordine tamen procedendi, sententia absolutoria præcedere debet, & postea successiuè non diuertendo ad alia, accusator de calumnia condemnandus est, ita communiter receptum est,

D

E

est, vt fatetur Sali. in l. 1. nume. 3. C. de calumni. Et receptissima practica est, quod iudex prius quam accusatori terminum statuatur, vt se defendat, alleget, & probet causas, propter quas non debeat de calumnia condemnari, quādo vero nihil allegauerit & probauerit, eadem sententia debet cōdemnari, ita Bart. in l. Athletas. §. calumniator. nume. 6. ff. de his qui not. infam. si vero iudex non statuto dicto termino, accusatorem condemnauerit, in iudicatu tenetur, & condignis pœnis est plectendus, vt scribit Ang. in tracta. malefic. in verbo. Et ad querellam numer. 7 quem refert & sequitur Iul. Clarus multis nominibus clarissimus dict. quæstion. 62. versu. sed quero.

Maledici.

CAPVT. LXVI.

- 1 *Clericus Maledicus veniā postulare cogitur.*
- 2 *Clericus, qui in Romanū Pontificem lingua laxauerit, iudicis arbitrio est puniendus.*
- 3 *Pœna text. in capit. fœlicis, de pœnis. lib. 6. nu. locum habeat contra illum, qui contumeliosa verba cōtra Cardinalē protulerit.*
- 4 *Religiosi, qui sermonibus suis prælatis ecclesiarum detrahunt qua pœna sint puniendi.*
- 5 *Clericus murmurans qua pœna sit puniendus.*
- 6 *Contra Clericum, qui aliquā difflamauit iniuriarum actione, agitur: qui si cōdemnatus fuit infamis efficitur.*
- 7 *Clericus iniurius an palinodiam recantare teneatur.*

Clericus maledicus maxime in sacerdotibus cogatur ad postulandū veniā, & si noluerit, degradetur nec vnquā absque satisfactione ad officium reuocetur. Ita placuit patribus Carthag. Cōcilij. 4. vt habetur in c. clericus maledicus. 46. di. Si autē clericus verba aliqua in depreffione officij & beneficij Romani Pontificis protulerit, tūc text. in c. 1. de maledi. præcipit illum à temeritate tali cōpescendū per iudicem nulla pœna declarata, ex quo videtur illum reliquisse arbitrio suo: cū enim verba, quæ maledici dicere possent in detrimentum Romani Pontificis & sedis Apostolicæ essent varia & non æqualis grauitatis & culpæ, merito non poterit certa pœna declarari. Iudex ergo consideratis qualitatibus personæ, verborū, & loci, & alijs quæ in arbitrarijs consideranda veniunt, clericum in hoc delinquentē punire debet, dū tamē aduertat, quod si verba clerici contra Romanā sedem probata habent in se speciem heresis, puta si dixerit Papam non posse concedere canones, tunc punire debet illum tanquam hæreticum, vt notat Ioann. de Annan. ibi in column. 2. in prin. allegando glos. nota in cap. generali. in versu. Inhibemus. de elect. li. 6. quæ licet hoc in terminis non dicat, tamen optime facit in argumentum. Pro quo faciunt notata per Felin. in capi. 1. de conti. colu. 3. Et quauis idem Ioan. de Annan. vbi supra in. 3. column. audeat affirmare quod pœna text. in capit. fœlicis,

Q 2 licis,

licis, de pœnis. libr. 6. habeat locum contra illum, qui cōtra Cardinalem verba iniuriosa protulit, a motus principaliter quia dictus tex. punit percipientē Cardinalem: & verbum percussio cōprehendit verbalem percussione, secundum Bart. in loco per eum allegato. Et motus. etiā ex eo quod dispositio dicti. text. est inducta principaliter favore Ecclesie Romanæ, & pro ipsius quiete, & ideo potest extendi, licet sit facta in odium delinquentium. Hoc tamen nō videtur mihi, salua eius autoritate, posse iure sustineri: nam licet verum sit quod verbum percutere comprehendat verbalem iniuriam: quis audebit ex hoc inferre, quod pœna grauis imposita percipienti comprehendat verbis iniuriam inferentem? Quanto minus credendum est Romanum Pontificem, qui tot & tam graues pœnas inflixerit in sequentibus hostiliter, vel percipientibus Cardinalem, voluisse eas omnes pati illum qui solum verbis quantunuis contumeliosis Cardinalem offenderit: cum verbalis iniuria quātunuis grauis Cardinalibus illata, mitioribus pœnis & satis condignis possit sufficienter emendari. Religiosi autem qui in sermonibus suis praelatis ecclesiarum detrahunt, per duos menses subiacere debent illis pœnis, quæ secundum eorum regulam vel statuta pro grauibz criminibus seu culpis eis cōsueuerūt imponi: super quibus absque manifesta necessitate cum eis non valet dispensari, vt statutum est in Concilio Viennensi, de quo in Clement.

1. in. 5. Quibus, de priuileg. Clericus vero, qui murmurat, alienus sit à fratrum vnitate, & opus eius obijciatur, itaque iuxta mensuram operis in hoc peccans sacerdotis iudicio peniteat. ita cautum est in. 8. synodo, Gratiano referente in cap. Alienus. 90. distinct. Si tamen clericus aliquem iniurijs verbis diffamauit, poterit ille contra ipsum clericum agere actione iniuriarum, & si fuerit condemnatus, efficitur infamis, vt probat text. & ibi notat Abb. in capit. Cum titu. de re iudic. qui dicit illum text. procedere etiam in clerico, secundum vnum intellectum: quod procedit siue agatur contra eum criminaliter, siue ciuilitur quia vtroque modo damnatus actione iniuriarum incurrit infamiam, vt concludit Abb. ibi. in. 1. column. post gloss. ibi, licet glosa contrarium senserit in cap. At si clerici de iudi. Et siue verum dixerit, siue falsum, quando id facit animo iniuriandi & sine causa nihilominus tenetur actione iniuriarum, b concludit Abb. in dict. capit. Cum tit. in fin. column. post plures per eum relatas opiniones, & ponit etiam addi. Bart. quæ plures doctores refert in. l. 3. in princip. ff. de libr. & post hum. in addi. incip. Pro statuto. Crederem præterea in his regnis Castellæ & Legionis posse clericum condemnari ad petitionem iniuriati, ad hoc vt in præsentia iudicis & bonorum hominum dicat se mentitum esse, cum ita cautum sit, & seruari soleat in laicis, per. l. titul. 3. libr. 4. fol. 50. quæ lex & si posset dici clericos non comprehendere:

dere: tamen ex æquitate quadã videtur quod Iudex ecclesiasticus possit imitari illam, cuius arbitrio pœna in hoc casu relicta est, præcipue attenda doctrina Doctoris de Pala. Ruui. in Reperub. de donat. in tit. vir & vxor, in column. 5. vbi post Didacum de Villadiego Doctorem etiam Hispanum in loco per eum relato tradidit, quod deficiente iure canonico recurrendum est ad iura & consuetudines regni, non autem ad iura Imperatorum, vel Iurisconsultorum. Et licet Præpos. in capi. Consuetudo. 1. distinct. in. 3. column. & Petrus de Reuena in Alphabeto aureo, in allegationibus in materia consuetudinum, in prin. in. 5. column. ad final. teneant contrarium, & sic quod in Hispania iudex ecclesiasticus potius debeat iudicare secundum leges Imperiales, quam secundum leges Regni: tamen hanc meam conclusionem corroborat opinio Præpos. ibi, dum tenet, quod deficientibus iure canonico & ciuili recurrendum est ad ius municipale, vel ad particularem loci consuetudinem, vt accidit in casu nostro, in quo leges ciuiles deficiunt, nihil prouidentes in hoc casu, pro vt est specialiter prouisum per legem regni. pro qua etiam opinione mea, facit doctrina Abb. in capite Ecclesia sancte Mariæ. de consuetud. 5. videlicet, quod vbi lex. esset fundata super ratione naturali, potest iudex ecclesiasticus illam seruare non ratione legis, sed ratione naturali. Sed quis dubitat quod iustum sit, & rationi naturali congruum, quod clericus, qui falsum crimen ali-

cui imposuit, ex quo laesa est fama illius, dicat se mentitum esse vt per hoc fama illi restituatur, maxime cum ad hoc teneatur tanquam Christianus, & ad id à confessore, etiam non petente iniuriato, cogendus sit. Quod tamen procedere posset, quando conuictum esset falsum, quia tunc verum esse conuictantem mentitum fuisse. & tali casu illa est prior satisfactio, quæ præstari potest iniuriato, neque ex eo refutanda est: quia videtur illam satisfactionem facientem infamem, effici, cum iam ex ipsa condemnatione, etiam si non damnetur ad verberum retractationem, infamis remaneat. Neque enim Iudex vt pius sit iniurianti, crudelis debet esse iniuriato, qui tali modo honori suo satisfieri petit. cum alias si in sola pecuniarum pœna, vel alia condemnaretur, semper crederent aut saltem suspicarentur illi, qui verba iniuriosa audierunt, illum dixisse verum, nisi eum se retractantem & palinodiam decantantem audierint.

Protulerit. Adde Felin. qui hanc Annanæ opinionem approbat. in capit. non dubium. de senten. excom. eam tamen reprehendit, authorem nostrum sequutus. Insignis D. Didacus Couarru. libro. 1. variar. resolu. capitul. 11. numero. 5. vbi scribit quod cum anno. Domini. 1543. Salmanticæ interpretaretur. tex. in capite nuper de senten. excommu. Annanæ opinionem publicæ impugnavit prout ibi falsam esse demonstrat, & Petrus Plaça libro. 1. Epit. delictor. cap. 2. num. 28. Et

contra Annanæ opinionem ad stipulatur quod scribit Aymō. consil. 6. colum. 2. minime esse crimen læse maiestatis in Principem verba iniuriosa dicere, diuersa quidem hæc sunt, cū à Iustiano Imperatore diuersis titulis explicentur. C. ad leg. Iuli. maiesta. & C. si qui Imper. maledixit. quo quidem argumēto doctores sæpe, vti solent Oldral. consil. 210. colu. 1. Abb. consil. 57. colum. 3. lib. 1. Hyeroni. Gig. in tract. de crimi. læse maiest. pagi. 28. quæstio. 4. Didac. Perez in. l. 3. titu. 8. libr. 8. ordin. in verbo, *Tales cosas.*

C *Efficitur infamis.* Adde quod hæc opinionem cōmunem esse fatentur eam secuti Felin. in ca. cum te. numer. 9. de re iudi. Corset. in tracta. de minimis. 2. part. versu. 26. Pract. Conrardi. folio. 408. nu. 21. Iul. Clar. lib. 5. recep. senten. §. iniuriam. versu. Itē condemnat. nouissime Ioan. Martinez de Olano (vir admodum diligens) in concordia. antinomi iuris comm. & Regij in literal. nu. 9. qui omnes fatentur interductores receptum esse, iniuriarum, actione de iure communi cōdemnatum infamię nota affici etiam si iniuria sit leuis, qua in relapsi sunt Villalo. Hispanus in li. commu. opinio in parte iniuriarum actione. & Petrus Auēda. in dictiona. ll. regni in verbo, *Atroces*, & dictę communi sententię suffragatur Regia. l. 5. titulo. 6. parti. 7. l. 1. titulo. 9. ead. part.

B *Tenetur actione iniuriarum.* Adde quod opinionem istam cōmunem esse fatetur Curti. Iunio. in. l. fin. nu. 30. ff. quod quisque

iur. Tum vero dic, quod si delictum quod detegitur Reipublicæ expedit quod detegatur, tunc nullæ pænæ locus est, si vero nõ expediat reipublicè, tunc qui crimen reuelat, vel defectum obijcit, pro modo culpæ est animaduertendus, ita Bart. in. l. cū qui nocentem in princ. ff. de iniuri. quam opinionem cōmunem esse fatetur Alexā. in. l. 3. in prin. num. 6. ff. de libr. & posth. Villalo. in collect. comm. opini. litera A. num. 29. Plaça in Epitō. delictor. ca. 1. nume. 3. Iuli. Clar. lib. 5. recepit. Sent. §. iniuriam. versu. Item quæro. Regia tamen. l. 1. tit. 9. part. 7. nullo modo admittere videtur supradictam distinctionem, nam expresse diffiniuit, quod si quis verā iniuriā alteri intulerit, licet non intersit Reipublicæ notam fieri, & licet nocendi & iniuriādi animo obiecerit, actione iniuriarum non tenetur. Sic quidem ex lege illa colligitur cū dicit. *Pero si aquel q̄ desbõraste a otro por tales palabras o por otras semejantes de aquellas se otorgasse, y quisiese demostrar que es verdad aquel mal que le dixo del no cae en pena ninguna si lo probase.* Idemque melius ex illius legis ratione deducitur cū dicit, *esto es por dos razones, la primera es porque dixo verdad, la segunda es porq̄ los fazedores del mal se recelen de lo fazer por el asrenta y por el escarmio q̄ rescibirã del.* Sic legem illā interpretatur noster Grego. integritate vitę, & bonis omnibus commendandus. ibi in glo. incip. *Que es verdad.* Verū D. Pręsul Couarr. libr. 1. vari. resolu. cap. 11. num. 6. existimat ab iniuriarum actione illum libe-

Interpretatur Regia lex prima. tit. 9. part. 7.

rum non esse qui in iudicio, vel extra iudicium, proprię vindictę causa, conuictum aliquod ali cui dixerit, non vt ei vel Reipublicæ consultat, licet verum crimen obijciat, & Reipublicę manifestum fieri intersit. Idē sequitur Petrus Plaça vbi paulò ante allegauit numer. 7. Didac. Perez qui expresse reprehendit Greg. in rub. tit. 9. lib. 8. ordi. versu. aut delictum, & hæc opinio. in controuersijs forēsibus recepta est, & merito vt ansa obijciendi crimina, iniquo animo omnino tollatur. Licet Regia. d. lex plurimū refragetur.

Illud quidem expeditissimum est iure Pontifice, ò supra dictā cōmunem distinctionem non esse admittendum, cum eo iure minime excusetur qui iniuriosa verba in aliam protulerit, licet vera sint: cum prius charitatiuā monitio præcedere debeat. Ita Doctores communi consensu receptum fatentur, Alexand. de Nouo consil. 82. numer. 5. in fine Iul. Clarus in lib. 5. recep. sent. §. iniuriam. versu. Item quæro. in fine, quę doctrina celebris est, & in tribunalibus Ecclesiasticis nõ vulgariter notanda. vide etiam aliqua lectu nõ indigna quę circa dictā Bar. distinctionem scripsi in meis annotationibus ad istum dominum Episcopum in regu. & fallen. reg. 784. incip. veritas conuictij.

C *Se mentitum.* Adde quod opinionem contrariam tenuit Boeri. consil. 4. numer. 40. Didac. Perez in. l. 1. tit. 3. lib. 1. ordina. idē in. l. 3. versu. de maledico. titu. 8. lib. 8. ordina. Petrus Plaça in epitō. delict. lib. 1. cap. 1. numer. 24.

D. Anton. de Padilla in. l. quāuis num. 9. C. de iuris & facti ignor. qui omnes authorem nostrum reprehēdunt, & merito mea sententia, quia clericus ob tale crimen habet à iure canonico pœnam statutam, vt veniam ab aduersario petere cogatur, vt in capit. clericus maledicus. 46. dist. igitur illa pœna clericis à suis prælatis puniri debet, non quidē oportet vt ex alienis tribunalibus extraordinarias, & crudeles nimis pœnas reportent. Quam etiā sententiam non mediocriter adiuuat quia sicut nobilissimò tenetur palinodiam recantare, pari ratione, nec sacris ordinibus insignitus, quia priuilegium militis secularis ad militem cœlestis militię extenditur iuxta glo. sententiam in. l. miles. ff. de re iudi. & quauis Oldrald. & Albe. illius opinioni contradicant nec seruari eam Paul. de Castro affirmet. eam tamē sequitur ibi Bar. num. 3. & cōmunem esse testantur eam sequuti Alexā. num. 3. Ripa. num. 5. idem quoque voluit gloss. in cap. studeat. 50. distinctio. & harum glossarum opinionem præter ordinarios interpretes, cōmunem esse testantur Ioann. Lup. in rep. rubri. de dona. inter vir. & vxor. §. 37. numer. 16. Guil. Mainer. in. l. in omnibus causis id obseruatur. num. 13. ff. de reg. iuris. Gomez. in prin. instit. de actioni. numero. 65. Bello. in Rubric. Institi. de testam. numero. 4. Couarr. rub. libro. 2. varia. resolu. capite. 1. n. 9. atque iuxta eorum opinionem iudicauit olim Capel. Tholosan. decisi. 245. esset sane satis iniquū, quod miles secularis

idem tenet Paul. lib. 1. v. quod. c. 17 n. 30.

militie, hoc privilegio frueretur non vero miles celestis militia, cum nō solum huius dignitas illius dignitatem superet, verum Regalem quoque peruincat. caduo sunt quippe. 96. distin. & quanta differentia est inter Solē & Lunam, tanta est aut certe maior, inter Imperium, & Sacerdotium, capite solite. de maiori. & obe. idque latissimē probauit in mea adolecentia in illius tex. relectione, quam de huius Cōplutensis Academiae more publice feci, pro obtinendo gradu licentie in sacro iure Canonico anno Domini. 1559. & etatis nostre vigesimo primo quo sacratissimo rum decretorum cathedram obtinui, die vero vndecima mensis Februarij. Quauis non desunt multi viri nostre classis, & non infimi nominis, qui constāter asserāt quod nobilis, quem vulgo *Hidalgo*, appellamus, teneatur etiam iure Regio recantare palinodiam, inter quos non infimū locum obtinet egregius Aduocatus Petrus Nun. de Auendan. de manda. Reg. Hispan. 1. part. c. 20. nu. 6. & Otalora in tract. de nobilit. 5. part. capit. vltim. Tametsi in his Regnis longe aliter receptum sit, cum nobilis minime teneatur obiectum conuiciū retractare, sed soluendo quingētos solidos liberatur, vt Testatur Otalora vbi supra, quæ praxis ea ratione fulcitur, quia pœna. l. 2. tit. 3. lib. 4. for. & l. 2. tit. 9. lib. 8. ordin. & l. 70. in curijs Segouia celebratis anno. 1532. quod qui intulit iniuriam teneatur palinodiam recantare, ignominiosa pœna est: qua quidē nobiles puniendi non sunt se-

Nobilis nō recārat palinodiam.

cundum Fuigon. consil. 167. quē refert, & sequitur Couarr. libro 2. viar. resolut. capit. 9. numer. 4. Thom. Gramma. decisio. 32. numer. 1. & lege de hoc latissimē Andr. Tiraquel. in tract. de nobilitat. capit. 20 & in tract. de pœnis caus. 31. Hodie vero cessat omnis disputatio, cum Regia constitutione hoc sit definitum nempe. l. 2. tit. 10. lib. 8. ordina. noui, ibi. *Y si fuere hidalgo, no sea cōdenado a que se desdiga por ello, y pague quinientos sueldos, y por ellos dos mil maravedis, la mitad para nuestra camara, y la otra mitad para el querrelloso: y demas desto el juez le ponga la mano ena que le pareciere segun la qualidad de las personas, y de las palabras.*

Ex quibus manifeste constat, authorem nostrum fuisse allucinatum, cum tenuerit clericum pœna dict. l. Fori. & ordin. puniendum esse, sequor equidem illorū autorum sententiā, quos in huius annotationis principio allegauit, quam semper in controuersijs forensibus receptam vidi, eāque primus omnium Salamantica publice olim legendo. sequutus fuit insignis, & magni nominis præceptor meus Doctor Guierrez Diaz de Sandoval & Noguerol, Sacrorum canonum professor primarius cuius anima iam ad superos euolauit.

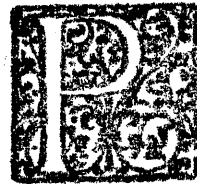
Venatores.

CAPVT. LXVII.

I Presbyter vel diaconus, qui venationē sapius exercuerint, quæ pœna puniantur.

Subdia-

- 2 *Subdiaconus autem, hoc delictū perpetrans, quæ pœna dignus sit.*
- 3 *Quid autem si alij clerici in minoribus constituti in hoc deliquerint.*
- 4 *Monitio an requiratur ad incurrendā pœnam, in hoc crimine iure Pontificio statutam.*
- 5 *Clericis adeo venatio prohibita est, quod huic prohibitioni per contrariam consuetudinem nō potest præscribi.*
- 6 *Clerici, sanitatis, vel recreationis causa, venationibus vti nō prohibentur.*

Presbyter in voluntate venandi sepius detentus suspenditur duobus mensibus, Diaconus vero ab omni officio suspenditur: ^a vt in cap. 1. de cleri. vena. quæ pœna habuit originē à Concilio Aurelian. de quo in cap. Episcopum. 34. dist. Qui tamen text. est in Concilio Agathen. Canone. 55. qui incipit. Episcopis, & non inuenitur in Concilio Aurelianensi. Et aduerte quod dicta suspensio presbyteri debet esse ab omni officio sicut & suspensio diaconi, secundum Abb. in dict. c. 1. in fin. post Ioann. Andr. licet text. hoc itaclare non dicat. Et nota magnā differentiam inter pœnam presbyteri, & diaconi, de qua hic: nā cum presbytero (cum sit præfinitum tempus suspensionis) nō dispensabitur, cum diacono autem intra duos dies, vel tres, vel quando placuerit, poterit Episcopus dispensare, secundū Henric. in dict. capit. 1. circa fin. &

Ioan. de Ana. in. 4. colum. ad fin. post Hostien. in summa, eo titu. §. fin. Subdiaconus præterea hoc delictum perpetrans eadem pœna, qua & diaconus, puniendus est, secundum gloss. in dict. cap. 1. quod etiam tenent Hostien. & Henr. vbi supra. Quid autem si alij clerici in minoribus constituti in hoc delinquerint? Ioā. Andr. post Hostien. in. d. ca. 1. dicit quod puniuntur arbitrarie, ^b ex quo pœna non est statuta per text. in cap. de causis, de offic. delegat. quod sequitur Henric. ibi, & voluit Hostien. in summa eiusdem tituli. in. §. fin. quorū opinionem videtur magis sequi Ana. in dict. cap. 1. in fin. verbis, dum dicit. considerandum quod venatio est prohibita clericis in minoribus, per cap. 2. eo tit. Anton. tamen in dict. cap. 1. credit, quod hoc non sit clericis in minoribus prohibitum per quod videtur tenere quod propter hoc nō sunt puniendi. vnde Abb. ibi, pro cōcordia dicit, quod aut omiserunt tonsuram, & tenentur, alias secus. Et allegat Cle. 2. de vit. & hon. cle. in verbo. Et si tonsuram. Sed ego credo quod opinio Hostien. Ioann. Andr. & Henr. sit verior, & quod cōcordia. Abb. quam subditis breuibus verbis tradit, non procedat, nam videtur velle, quod si dicti clerici in minoribus tonsuram omiserunt, & in hoc venationis delicto deliquerunt, quod tunc puniendi sunt: alias, hoc est si non dimissa tōsura sunt, quod tunc non tenentur aliqua pœna. In hoc secundo membro videtur assentiri opinioni Anton. Sed salua eius autoritate hæc

Q5 con-

concordia non videtur bona: quia si actus venationis clericis in minoribus est licitus, omisio tonsuræ non debet eum facere illicitum: & tunc magis puniendus est talis clericus propter omisiam tonsuram, quam propter venandi delictum: & tex. in Clement. 2. per eum adductus non suffragatur eius opinioni, quin potius videtur contra illam urgere: quia ibi clerici in minoribus puniuntur si simul cum tonsura deferant vestes virgatas vel partitas, quasi magis delinquat clericus, qui tonsuram deferens, rem facit indecentem clericali ordini, quam si illam facit tonsura neglecta. Vnde si in casu nostro de tonsura esset habenda ratio, magis puniendus esset, argumento dictæ Clement. clericus tonsuram deferens, & venationi vacans, quam si illa deposita hoc ageret: cuius fortiteratio posset esse, quia clericus tonsuram deferens, & prohibitis vestibus utens, vel venationi intendens magis offendit clericalem ordinem, quam si ut laicus incedens hoc amittat. Quippe cum clericus, qui cunctis apparet clericus, magis populum scandalizat, si rem illicitam faciat, quam alias: quia tunc qui illum non cognoscunt, eum laicum, & non clericum reputant, & sic non iudicant illum facere rem prohibitam nec inhonestam. Præterea in hoc proposito notant unum quod esse magni effectus, si verum Hostien. in dict. §. fina. & Henric. & Ana. in dict. cap. 1. quod in omnibus supra dictis monitio trina debet præcedere vindictam, per text. in cap. Indigne. 12. quest. 2.

qui tamé text. iudicio meo hoc non probat, quia nihil de trina monitione dicit: & licet in casu quo loquitur, disponat quod debet esse tanta provisio, quod vindictam ad monitio præcedat, non sequitur quod debet monitio præcedere in casu nostro, & trina. Præterea, eorum opinioni in hoc aduersatur aurea illa doctrina Innoc. in capit. Extirpanda. ante fin. de præben. quam celebrant Doctores plures à me relati in regula mea. 298. inci. Monitio, in qua tradidi, quod quando lex loquitur affirmatiue, non requiritur monitio ad incurendam poenam. Cum ergo text. in dict. cap. 1. loquatur affirmatiue, & statuatur presbyterum, vel diaconum sæpius detentum in voluntate venandi suspendendum, ergo non requiritur monitio (salua dictorum patrum auctoritate) eo maxime, quia si hoc sciret clericus attendentes nisi monitione præmissa non esse puniendos non desisterent à venationibus, illam expectantes. Fateor tamen quod in isto proposito multum operaretur monitio nam si clericus monitus cessare noluerit à venatione, poterit deponi, non propter venationem, sed propter inobedientiam, ut expresse firmat Arch. per tex. ibi. in cap. Quorundam. 34. dist. quem refert, & sequitur Ana. in d. cap. 1. Et notat etiam Præp. sequendo Archi. in d. c. Quorundam. Præterea in hoc aduertendum est, quod ad eum clericis est prohibita venatio, quod huic prohibitioni non potest præscribi per contrariam consuetudinem, ut per Hostien. quem alij sequuntur, in

Cap. 2.

cap. 2. de cle. vena. ut refert & sequitur Ana. ibi. in 2. col. & vide Abb. in dict. capi. 1. & Præp. in dict. cap. Episcopum, qui ponderat illa verba. Sæpius detentus: & dicunt quod si rarissime causa sanitatis, recreationis, vel recuperandi appetitum, venationibus vteretur clericus, non esset prohibitum & nec quando necessitatis hoc fecisset, puta pro carnibus vel pellibus habendis, quas de facili habere non posset, vel quando fructus sui consisterent in venationibus, pro ut dicitur esse in Gallia. Aliqua etiam ex prædictis tenet Ana. in dict. cap. 1. colum. 3. de cleric. vena. Et vide Archid. in summa. 34. d. & melius in cap. Qui venatoribus. 86. distinct. vbi recreationi & necessitatis causa licitam dicit clericis venationem, quod etiam tenet Syluest. in sua summa, in verbo, Venatio. De causa vero necessitatis potest poni optimum exemplum quod ponunt Hostien. & Ana. in dict. cap. 1. videlicet, si apri, vrsi, vel alia feræ veniunt vastare segetes vel vineas clericorum. Et vide Card. in Cleme. Ne in agro. §. porro. 2. de stat. monac. vbi referendo Innoc. in cadudum el. 2. de elect. Idem dicit de causa recreationis, qui prius asserit, quod ponere laqueos, & retia sine strepitu, & clamore, & canibus licet clericis, allegat textus in cap. Nunquam, de consecrat. distinct. 5. & idem tenet Anan. in Rubric. cleric. vena. in 1. colum. referendo Paul. in dict. §. Porro, quod etiam notat Præp. in cap. 1. 34. distinct. & Platea in l. Venatoribus. C. de excusa. mulier. lib. 10. Nota tamen quod ve-

nationem in dubio debemus interpretari, recreationis causa, ut per Alexan. in consilio. 72. volum. final. colum. quod etiam notat Anan. in dict. capit. 1. 2. colum. ad fin. Et Lucas de Penna in dict. l. Venatoribus.

Suspenditur. Vide Regia. l. 47. titu. 6. partita. 1. quæ eandem poenam imponit. Nec clericos à prædicta poena prætextu consuetudinis excusentur, esset enim nutritiva peccati, argum. textus in capit. Esau. 86. distinct. & est Ecclesiæ præiudicialis capit. fina. cum ibi not. de consuet. tenet Host. in capit. 2. de cleri. venato. sequitur Albert. Troti de vero & perfecto cleric. libro. 2. capit. 56. numero. 4. Didac. Perez in l. 1. titu. 22. lib. 2. ordinam. versicul. habemusiam & circa huius capituli materiam vide latissime Iacob. Menochi. de arbi. iudi. quæstio libr. 2. centu. 5. casu. 413. & vide Concilij Tridenti. Sessio. 24. capite. 12. de reforma. Vbi seuerè clericis præcipitur, ut ab illicitis venationibus, & aucupijs se abstineant, atque ea morum integritate polleant, ut Ecclesiæ senatus merito dici possint.

Sed an Episcopis prohibita sit venatio, qua in re Hos. in sum. tit. de cleri. venator. indistincte censet eis prohibitam esse ex text. in c. 1. de cleri. vena. & cap. 1. 34. dist. idemque sequitur Ioann. de Ana. in dict. ca. 1. in quo glos. & Doctores potissimum fundamentum fecerunt. Archi. verò in dicto capitulo, qui venatoribus. 86. distinctio. in ea est sententia, ut

censeat

cenſeat recreationis cauſa Epifcopis venationem eſſe permiſſam. Regia tamen Part. lex. 57. titu. 5. partit. 1. tunc eis interdicit venationē, cum proprijs manibus venantur, ſecus vero ſi alij ipſis præſentibus venētur, vt amānitati, vel eorum ſaluti conſulatur, & ſic ſecundum hāc diſtinctionē dicta canonica decreta ſunt interpretanda, in caſu vero text. in dict. cap. 1. 2. diſtin. Epifcopus nō huius venationis cauſa, ſed quia alijs erat irretitus criminibus merito fuit condemnatus, ita eū interpretatur Albertus Trotius dict. lib. 2. ca. 55. num. 5.

Piſcatio vero clericis permiſſa eſt. Tum quia ceſſant rationes omnes propter quas eis venatio prohibita eſt. Tum etiā quia piſcatio exēpla habet Apoſtolorum, quos piſcatores Deus Optim. Maxim. ad ſe vocauit, & retia tendi iuſſit. Lucę capit. 10. & cap. vltim. ita tenet Menoch. vbi paulo ante allegauit nu. fin.

Sed quid ſi clerici venati fuerint, vel piſcationem exercuerint, illis temporibus quibus Regijs conſtitutionibus venatio, vel piſcatio eſt interdicta, vel ſi vſi fuerint comodioris venationis, vel piſcationis cauſa, retijs, alijsque instrumentis vetitis, an poſſint à ſuis eccleſiaſticis iudicibus puniri. Nec enim de hoc debito, quin iuſtiſſime fieri poſſit, & fieri debeat: cum dictæ ſeculare leges publicam vtilitatē reſpiciant, quia venationem & piſcationem illis temporibus interdican, quādo animalia, aues, & piſces pariunt, aut oua ponūt aut nutriunt, vt fætus edantur,

*Clerici ob ſeruare ce-
mentur Re-
gias leges
circa vena-
tione, vel
piſcatio-
nem, lo-
quentes.*

& educantur, ideo à clericis ad vnguem ſeruari debent, vt multis rationibus probaui ſupra ca. 55. Deinde quia absurdum eſſet maximum quod ea venatio, & piſcatio quæ laicis (prohibita eſt) eſſet clericis permiſſa. Tum quia dictarum legum decifſio prorsus eſſet inanis. Quid enim prodeſſet aues & animalia intacta ſeruari iuberi, ſi à clericis minimo negotio venarētur. Tum quia animalia & volucres cœli, non ſolum mortalium neceſſitatibus deſeruiunt, ſed ſunt ornamento decori reipublicæ, vnde dictorum animalium, vel auium venatio iuſtiſſime à ſeculari Principe poteſt interdici, vt egregie probat (vir multis nomīnibus venerandus) Dom. Soto: lib. 4. de iuſti. & iure. queſt. 6. articu. 4. pag. 353. Card. à Turrecrem. in cap. qui venatoribus. 86. diſtict. Caiet. in tract. 17. q. 12 & tradunt ex noſtris Thom. Gramm. decifſi. 67. nu. 9. Andr. Tira. de nobili. cap. 37. num. 140. Mar. Nauar. in manu. conſeſſo. cap. 17. num. 120. D. Couar. in regu. peccatum. 2. par. §. 8. nume. 1. de regu. iur. libr. 6. Præterea vrget quia cū dictæ Regię ſanctio- nes, conditę ſint à Principe nō recognoſcente ſuperiorem in temporalibus, cum non tractent de materia ſpirituali, nec ſacris canonibus aduerſentur, in foro eccleſiaſtico contra clericos ob ſeruari debent. gloſſ. in ca. cum ad verum. in verbo temporalium. 96. diſtict. & in capit. cæterum de donationi. & in c. 1. vbi Abb. & doctores de noui. oper. nuntia, late doctores in. l. priuilegia. C. de ſacroſa. Eccle.

Non

Non tamen poterit clericus mulctari, poenis dictis legibus ſecularibus aduerſus laicos ſtatutis, ſed pro modo culpæ iuris canonis, poenis, & pecunia multa pro arbitrio ſui eccleſiaſtici iudicis imponenda, puniri debet. Nā cum poenæ illæ, ſacris canonicis conſtitutionibus approbatæ nō ſint, iudex eccleſiaſticus eas inſiingere non tenetur, ita in ſimili lege probat Gregori. Lup. in. l. 57. in verbo. Por tres años. titu. 5. par. 1. & ſuffragatur quæ ſcripſi ſuprà capi. incip. negotiatores anno. prima.

*Clerici o-
perā dan-
tes prohibi-
re piſcatio-
ni, vel ve-
nationi à
iudicē ſe-
culari &
eius mini-
ſtris au-
ibus cani-
bus & a-
lijs probi-
bitis in-
ſtrumentis
priuari po-
ſſunt.*

*ſi ſum. dem
wuns lib. 1.
prae. q. 13.*

Illud autem noue, ſed vere affirmare audeo, quod licet clericus dictarum legum poenis non poſſit mulctari, ſi tamē exercuerit prohibitam venationem, vel piſcationē; & repertus fuerit à iudice ſeculari vel à miniſtris laicę iuriſdictionis: priuari poteſt auibus, canibus, alijsque instrumentis prohibitis, ſunt quidem hæc omnia reipublicæ nociua. & ideo per ſecularem poteſtatē auferri poſſunt. Sicuti de armis vetitis quæ à clericis portantur ſcribit D. Couar. in practi. queſt. capit. 33. num. fin. dixi ſuprà dict. cap. 55.

Non tamen circa huius capitis materiam eſt prætermittendum, quod ſi clericus aliquid ex illicita venatione, vel piſcatione acquiſiuerit, in animæ iudicio non tenetur ad reſtitionē, ita Couar. in regul. peccatum. in. 2. parte relection. §. 8. num. 3. de regul. iur. libr. 6. Marti. Nauarr. in manu. conſeſſo. ca. 17. num. 124. qui allegans alios teſtatur, id procedere non ante iudicis condemnationem, non vero poſt.

Puniatur arbitrarie. Adde quod opinio hæc approbari videtur. l. 47. tit. 6. p. 1. cū dicit. *Venadores ni caçadores, no deuen ſer los clergos de qualquier orden quier que ſean.* Vnde cum illis prohibita ſit venatione, nec iure poenæ ſtate ſit iudicis arbitrio puniri debent, ſed hoc intelligendum eſt in clericis minoribus cōſtitutis ordinibus qui beneficia eccleſiaſtica obtinuerint, nō vero alijs ita ex dicta lege Patri. colligitor cum dicit. *Ca de giſada coſa es deſpender en eſto lo que ſon venudos de dar a los pobres.* Et ſic loquitur de clerico beneficiato ita ad conciliandas doctorem controuerſias eam not Greg. ibi in verbo, *Venadores.*

Recreationis. Adde quod monachis nec recreationis cauſa venatio licet etiam ſi proprios redditus in venatione habeant, vt eſt cōmunis opinio teſte D. Didaco Perez in l. 1. tit. 22. lib. 2. c. 1. dina. qui in materia venationis plura lecta nō indigna cōgerit.

Recreationis cauſa. Adde veram rationem eſſe, quia in dubio delictum non præſumitur. l. merito. ff. pro ſocio cum alijs.

Ioculatores Goliardi, ſeu Buffones.

C A P V T. LXVIII.

- 1 *Horum nominum Germana ſignificatio oſtenditur.*
- 2 *Clerici hiſtriones qua poena ſunt puniendi.*
- 3 *Ioan. Monachi opinio quædam exploditur.*

Iocula

Ioculatores dicuntur latores loci in publicum facientes spectaculum proprii corporis, ut per Ioan. Mona. in. cap. 1. de vit. & honest. cleri. in. 6. per text. in. c. cum decorum, eodem tit. & per. l. 2. ff. de his qui not. infa. & glos. in dict. c. 1. Hoc vero vocabulum Goliardos, vulgare est Galorum: & Buffones, vulgare est Tuscorum, secundum Ioan. Mona. & glos. ibi hos tamen alibi appellat canon histriones. 4. q. 1. cap. 1. de consecra. distinctio. 2. capit. Pro dilectione, secundum Ioann. And. & Dom. ibi, tamen in illis capitulis non fit mentio de aliqua ex tribus dictionibus predictis, sed solum de histrione. Ex quo videntur dicti doctores intelligere, quod idem significat haec dictio histrio, quod tres dictiones predictae. Et clerici, qui tales se faciunt, si per annum illam arte ignominiosam exercuerint, ipso iure caret omni privilegio clericali. Si autem breviori tempore, tunc si tertio moniti non respuerint, carent etiam omni privilegio clericali. Ita disponit text. in dict. capit. 1. & facit in proposito decretum Concilii Carthagi. in. 4. a Gratiano transcriptum. in. c. Clericum. 46. disti. vbi disponitur, Clericum scurrilem, & verbis turpibus ioculatorem, ab officio esse retrahendum. Annus autem, de quo supra, continuus debet esse, ut poenam predictam quis incurrat, ut not. Ioan. Mona. ibi, & Archid. Ioan. And. & Domini. vnde si in diversis mensibus diversorum annorum, qui si

mul iuncti vnum facerent integrum annum, quis vteretur predicta arte, non haberet locum ista poena secundum Ancharra. & Domini. ibi. Aduerte praeterea quod licet Ioan. Mo. in dict. c. 1. teneat quod clerici in sacris non amittant privilegium in isto casu, contrarium tamen tenet Arch. Ioan. And. Anch. Domin. & Philip. ibi, possunt tamen recuperare ipsum privilegium per dispensationem episcopi, quando in hoc delinquens esset penitens & vere contritus, secundum Ioan. And. & Anch. ibi. & Domi. Et vide Bartho. de Cassaneo in consuetudinibus Burgundiae, fol. l. in. §. Septimo fallitur vbi limitando regulam quod clerici non possunt de crimine coram seculari Iudice conueniri, dicit quod hoc fallit in clerico Goliardo, Buffone vel ioculatore, qui tertio monitus non desistit quia talis est ipso iure priuatus omni privilegio clericali. Ex quo videtur velle, quod propter hoc crimine clericus efficitur de foro iudicis secularis. Pro quo etiam vide Steph. Aufre. in Clem. 1. de offic. ordin. Et licet, ut supra dictum est Doctores tenent contra Ioan. Mo. & sic, quod haec poena procedat in clericis etiam in sacris, dicit Bart. Cass. vbi supra, quod tutius est tenere opinionem Ioan. Man. Contra. Arch. & sequaces propter actualem degradationem, quae in hoc casu secundum eum videtur necessaria cuius opinionem videtur sequi Phil. Probus in addi ad Ioan. Mona. Ego tamen credo quod opinio. Archi. & aliorum contra Ioan. Mona. sit vera. Nec obstat illud de degradatione,

publicè, & personaliter exercetes.

CAPVT. LXIX.

- 1 Clerici aliquod istorum officiorum publice exercentes si tertio nominatim moniti non destiterint aut respuerint, si coniugati sunt, perdunt omne privilegium clericale. si vero non coniugati & omnino, ut laici incidant, quandiu praemissis infiterint, eo ipso perdunt privilegium clericale.
- 2 Clerici an debeant moneri nominatim, vel in genere, ut desistant a viliibus exercitijs, & an sufficiat monitio peremptoria.
- 3 Episcopi in his monitionibus terminum liberè, possunt statuere.
- 4 Clericus si infra terminum monitionis, dimiserit turpem vitam, & demum reassumpserit, & ultimè infra eundem terminum dimiserit, an tunc locus sit poenae.
- 5 Clerici si alijs sordidissimis officijs, in huius capituli fronte non expressis utantur, an poena Clem. 1. de vita & honesta. cleri. puniantur.

CLERICI nominatim & tertio moniti, ut ab huiusmodi officijs desistant, si non fecerint, aut officia illa resumpserint, coniugati omnino, non coniugati vero in rebus, & si omnino incedunt ut laici in personis, privilegium clericale quoad praemissis institerint, eo ipso amittant. Ita dispositum est per Conc. Vienn. in

tionem, quod Bartho. de Cassaneo vbi supra dicit, quia non sequitur, est necessario degradatio in casu isto, ergo benedicit Ioan. Mona. dum asserit, quod poena ista non procedit in clericis in sacris, quia Doctores contrarium tenentes non negant degradationem esse necessariam, licet de ea non faciant mentionem: & si necessaria est in casu nostro, etiam faciendae esset in clerico in minoribus, quia ille etiam capax est degradationis, ut videbis infra super verbo degradari, neque constat ex verbis Ioan. Mo. quod ideo dicat quod clerici in minoribus amittunt privilegium, iuxta formam text. in dict. cap. 1. quia in eis non est necessaria degradatio.

A Debet esse. Adde quod in dubio tempus a lege praefixum continuum esse debet glos. ling. in rubr. ff. de diuersi. & tempor. praescrip. quam reputat. ling. & vnicam. Ioan. de Imo. in Clem. 1. column. 4. de integ. restit. idem tenet glos. in capit. 2. in verbo, per annum de tempor. ordin. libr. 6. vbi doctores tradiderunt Ang. in. l. si idem cum eodem, vbi Dec. numer. 5. ff. de iuris. omn. iudi. Ang. in. l. vltim. §. quoties. ff. de publi. & vectig. & in. l. quoties in stipulationibus. ff. de ver. obl. quae opinio ab omnibus approbata est.

Carnificum seu macellariorum aut tabernarium officium

in Clement .1. de vi. & honest. cleric. Et aduerte quod pœnam hanc incurrunt etiam clerici prædicta officia exercentes pro utilitate dominorum quibus seruiunt, quia in hoc non habetur respectus ad eum cuius interest, sed solum ad eum qui talia officia exercet per se & publice, a secundum Bonifacium ibi, prope finem, post Paul. & Guillel. Quæ etiam ubi vide prius tenentem post Paul. quod clerici puniuntur prædicta pœna quanuis non exercent continue dicta officia, sed per dilucida interualla, dum tam eo tempore quo non exercent desistant propter aliã causam, & non causa, honestatis ordinis clericalis. Ut autem pœnam hanc incurrant clerici debent nominari proprio nomine & expresso in monitione illis facienda, per gloss. ibi, b in verbo, nominatim. quæ quidem monitio debet fieri publice in Ecclesijs per presbyterum, vel præconem in scriptis, vel sine scriptis, vel in locis alijs publicis secundum Guillel. de Monte lau. ibi, quod tamen videtur intelligere Bonifacium ibi prope fi. quando non possunt clerici apprehendi, nam si possent, monitio debet fieri in personis monitorum, quem etiam vide dicentem quod forsitan sufficeret si fieret monitio in loco habitacionis, & vide Card. ibi in. 7. quæst. cõcludentem, quod quando monitio fieret per circulo locutiones omnino específicas: tunc eque fit certificatio, sicut per nomẽ propriũ: & in casu nostro talis monitio sufficeret, dum clare constet de quibus fiat mentio, & idẽ

tenet Zenze. & Petrus de Anchar. & Bonif. & Imo. ibi quos sequitur etiam Ioan. de Vachel. in suo breuiario, super dict. clement. licet Paul. & Ioan. de Ligna teneat contrarium, secundũ eum. debet etiam esse monitio trina, aded quod non sufficeret vnum peremptorium pro omnibus vt no. etiam gloss. ibi in verbo, Tertio. Et tenet Guillel. & Bonifacius ibi. Card. autem in. 8. quæsti. concludit vnã monitionem cũ tribus interuallis æqui parari in isto casu tribus monitionibus, & sic intelligit opinionem Zenze. ne contradicat Stephano: & sic videtur, quod possit intelligi opinio Anchar. & Ioan. de Imo. ibi, qui videntur simpliciter tene opi. glosa. & Ioan. de Ligna. & Zenze. In arbitrio præterea est episcopi in his monitionibus statuere terminum quem voluerit, sed postquã statuerit non licebit immutare prius quam lapsus fuerit, sed cũ durat, prorogare poterit ex causa. ita Card. ibi post Lau. in. 9. quæstio. in fi. Et aduerte quod in quantum supra dictũ est, quod re assumens officium prohibitũ, ex prædictis postquam dimisit incurrit pœnam. limitadum est nisi re assumens dimittat illud durante termino monitionum, vt declarat glo. ibi, in verbo, resumpserint, quam sequitur Card. ibi post Laud. & Paul. in. 10. quæstio. Et idem sequitur Imo. ibi super eadem glosa. Quod tamen optimẽ sublimitat & declarat Bonif. ibi. in col. 4. versic. Sed istud. Vbi dicit quod prædictam limitationem putat verã quãdo primo dimissio fuit facta simplici-

simpliciter, nam tunc quia constat. de causa dimissionis, & sumus in materia pœnali, intelligendum est pro vt placet ipsi monito, secus autem ubi constat de dimissione propter monitionẽ præcedentem: tunc enim monitio fuit sortita suũ effectum, & sic amplius nõ potest dici quod durat terminus monitionis: & ideo reassumptio per eum facta nõcebit ei: tanquam facta, expirata iam monitione, licet postea ductus penitẽtia quia reassumpsit, dimittat intra terminum sibi datum in monitione. Item nota quod si clericus vtatur alijs vilibus officijs, vt puta aptare pelles, si sint lenones, vel balnearũ publici custodes, non incurrunt prædictam pœnam, c licet videatur in talibus esse identitas rationis, & in aliquibus eorũ maior ratio, vt colligitur ex glos. 4. in dict. Clement. & ex his quæ no. ibi. Card. quanuis contrarium teneat Zenz. ibi, quem videtur sequi. Bonifa. ibi in colum. 2. vel Conclude, qui etiam addit. quod si clericus exerceret officium mundandi cloacas, forsitan haberet locum pœna dict. Clementi: quod ego non opinor verũ, sequendo dictam opinionẽ Car. post gloss. quia si lenones nõ cõprehenduntur sub ea, quia non sunt expressi multo minus mundantes Cloacas. Crederem tamẽ quod & si tales non comprehendantur, quia ille tex. videtur specialiter prohibere ille officia ibi expressa, ex eo forte, quod in illa etate frequẽtius peccabatur in illis, secundũ Car. ibi. Si clericus vteretur aliquo ex prædictis officijs, vel similibus vilibus, vel in

honestis, si monitus non desisteret, puniendus esset superioris sui arbitrio, attenta officij, & personæ qualitate, & temporis diurnitate, & alijs quæ infra in arbitrarijs cõsideranda tradimus.

Per se & publice. Adde glo. A not. hoc tenentem in verbo, publice & personaliter. in Clement .1. de vita & honest. cleric. quam ibi sequitur Petrus de Anchar. not. 3. Card. Flo. not. 5. Ioan. de Imo. column. 3. Vnde dixit egregie Archi. in cap. nulli. 44. dist. quod clericus qui non perse, sed per alium tabernam exerceret, non dicitur tabernarius, idem sequitur Domi. in capit. 1. colum. 2. versu. nota istam glos. de vita & honest. cleric. in. 6. & ad hoc allegat tex. in capit. significante. de appella. ubi canonici quidam ius habebant vendendi carnes, & scribit Domi. se aliquando defendisse clericum, qui domibus Ecclesiæ tabernam tenuerat vendendo vinum, quod ex suis vineis colligerat, non tamen propria persona administrauerat, sed per alium, & sequitur ibi Philip. Fran. column. 2. & vide Abb. cõsi. 6. inci. casus super quolib. 1. qui loquitur, de clerico vendente vinum, & ceteros fructus ex suis prædijs, sunt etiam videntur quæ scripsi supra c. incip. negociatores. annota. prima. Quibus suffragatur text. in c. vltim. ne de cler. vel mona. in. 6. ubi clerici criminalem iurisdictionem possunt exercere per alios, licet per se ipsos facere non sit eis permissum, tex. in clementina. in agro. §. porro. in fine in verbo.

R. Perso-

Personalem, de sta. monach.

Et conducit tex. à sensu contrario in. l. in honorib. §. i. ff. de vacati. mu. vbi scriptum est non alios fisci vectigalium redemptores, à muneribus excusari, quam eos qui præsentes negotium exercent: quasi scilicet illi exercere non censeantur, nisi ipsi præsentes exercent. Et similis est propemodum tex. in. l. vltim. ff. de excusation. tutor. vbi qui in collegio pistorum sunt, a tutela excusantur, si modo per se metipsum munus illud exercent, ex quo not. Bald. quod doctor non debet habere salarium, nisi per se legat, non vero per substitutum quem etiam ad hoc not. Roma. in rep. l. si vero. §. de viro fala. 24. ff. solu. matrimo. & in sing. 64.

Sed his refragari videtur tex. in. l. 2 §. i. ff. de admini. rerum ad vsu. civi. perti. vbi quod quis suo nomine exercere prohibetur id nec per subiectam personam facere debet, ideo si Decurio subiectis aliorum nominibus prædia publica colat. quæ decurionibus conducere non licet, secundum legem vsurpata reuocantur, & ibi not. glo. quod illud quod non possum per me nec per alium possum, vbi glof. multos tex. concordantes allegat. Sed quanuis hoc verum sit minime procedit, quando lex vel statutum considerat actum ipsius personæ exercētis, vt in vilissimis & sordidis officijs, hoc ca. expressis in quibus vilitas in eorum vsu perperditur, ita sing. Andr. Alciat. in tract. præsu. regul. i. præf. 48. nume. 10. Sed & si verum est clericum, qui dicta sordida munera interposita perso-

na exercet, puniendum fore non quidem poena ordinaria, dict. Clement. i. de vita & honest. cleric. cum non tamen à culpa vacet, etiam si per alium exercet, vt tenet glo. præcitata quam doctores ibi sequuntur ideo arbitraria poena puniri debet, pro modo culpæ.

Poterit etiam Iudex Ecclesiasticus contra laicos merces vendentes procedere, si in his aliquid turpe, vel illicitum commiserint, veluti si merces mixtas cum alia specie ignorante emptore vendiderint, & notatu dignum est, ita scribit Abb. in capi. i. de empt. & vendi. quem sequitur Anton. Burgen. ibi. Roman. sing. 526. & ante hos opinionem istam tenet Abb. Antiquus in dict. capi. i. de emp. & vend. quæ originaliter legimus scribit enim ibi magistrum suum illius tex. autoritate consuluisse, iudicem Ecclesiasticum debitis poenis punire posse laicos aromatarios immiscentes fauorum farinam in ceravenali quem ibi Andr. Siculo secutus fuit & Aufer. in rep. Clemen. i. de offic. ordina. post. regul. 4. de potestate Ecclesiæ super laicos & rebus eo.

vers. Tertio. Nec ista puniendi facultas tolli potest à iudicibus Ecclesiasticis, per secularé potestatem ex transcurso cuiuscunque temporis quia contraria consuetudo esset nutritiva peccati & in reipublica pernitiem ita Hosti. Ioann. Andr. Abb. Cardi. Barba. in dict. capi. i. quam opinionem communem esse profertur Nicol. Boeri. decisio. 69. num. 21. & insignis D. Couarru. libro. 3. vari. resolu. capite. 14. num.

Iudex Ecclesiasticus contra laicos merces depravatas vendentes procedit de iure non vero in Hispania.

num. 5. scribit tamen Boeri. dicta decisio. quod in regno Franciæ contrarium seruatur ex generali consuetudine, qua potestas hæc tantum tributa est secularibus magistratibus abrogata ab Episcoporum clericorum quæ iudicium iurisdictione, quod etiam apud Hispanos antiquissima consuetudine receptum est teste. D. Couar. in d. ca. 14. quam consuetudinem validam esse scribit glo. in d. c. i.

B *Gloss. ibi.* Adde Abb. qui hanc sententiam sequutus dictam glossam esse fatetur in capi. ex tuar. num. 4. de cleri. non residen. & vide. Abb. & docto. in capit. vltim. de vita & honest. cleri. Alexan. in. l. contumacia. ff. de re iudi. Deci. in capi. consuluit. num. 11. de offic. deleg. Bartho. Cass. in consuetud. Burgun. Rub. 4. §. 23. in glof. *Sera seu summæ.* n. 18. Verum tamen est, quod si Episcopus publice denunciaret in Synodo, seu Synodalem constitutionem faciat qua præcipiat, ne clerici dicta sordida munera exercent, tale præceptum vim habet trine monitionis. ita Hosti. in summa ne cleri. vel monach. §. quæ sunt permessa. in fine, ver. ego intelligo. quæ sequitur Gregorius Lup. in. l. 49. tit. 6. in verbo, *Amonest ar tres vezes*, par. i.

C *Prædictam poenam.* Adde Barthol. Cassa. idem tenent. in consuetud. Burgund. Rub. i. in glof. *fa. Silnagrace.* nu. 62.

Aleatores.

CAPVT. LXX.

i Ludere ad taxillos, clericis prohibitum est.

- 2 *Clericus publicus aleator quæ poena puniendus sit, seriose traditur*
- 3 *Seculares iudices, licet non possint ex huius regni legibus inquirere contra lusores post duos menses, neque contra eos qui duos tantum argenteos luserint, iudices tamen ecclesiastici non debent, etiam in his casibus, clericos impunitos relinquere.*
- 4 *Clericus compelli potest parte petente ad restitutionem eorum quæ lucratus est in ludo: licet terminus, de iure regio præfixus, fuerit lapsus.*
- 5 *Clerici lusores non solùm puniendi sunt, sed etiã ludi participes*

Alea quidē (si Callepino credimus) ludus tabulæ est, & omnis ludus in varietate fortunæ consistens. Vn

de aleator dicitur qui sæpe alea ludit. ludere autē ad aleas & taxillos clericis prohibitum est, a vt in c. Cleri. de vita & honesta. cleri. quod ideò prohibitum videtur, propter plura crimina quæ in talibus ludis perpetrari solent, b quorum 16. refert Hosti. in sua summa in tit. de excessi. Præl. in. §. Clericus, & vide Florent. in. 2. p. tit. i. c. 23. §. 6. col. i. & duabus seq. vbi dicit quod quot sunt peccata in taxillis, tot sunt scelera in ludo & ponit. 21. peccata quæ in illo interueniunt, quæ omnia ad literam transcripsit Petrus de Raven. in suo Alphe. aureo, in verbo, ludus. poena autē clericus publicus aleatoris est vt repellatur ab obtinendo beneficio, c etiã si nunquam fuerit monitus vt desistat à ludo;

R 2 do;

do probatur in c. inter dilectos de exceſ. præla. iuncta. glo. in d. capit. Cleric. in verbo, ad aleas, vñ de dicit Abb. in d. capit. inter dilectos, quod collatio facta tali est nulla, si de hoc constabat, tanquam facta vili & indigno: & si non constabat, quia erat occultus, debet irritari, quæ vltima verba. Abb. displicent. Nam si hæc est pœna aleatoris publici quomodo occultus aleator illa punientur? beneficio autem obtento, non priuatur propter ludum, secundum eum, sed mitiori pœna plecti debet, ex quo videtur quod est pœna arbitraria. Si autem monitus non se correxit, tunc potest beneficio priuari secundum eum, qui allegat text. in cap. 1. 56. distin. quæ alias est. 35. qui text. hoc expresse non dicit, sed quod clericus deseruiens aleæ, aut desinat, aut damnetur, & non aperit quæ sit pœna. Vnde magis mirandū est quod Domini, & Præpo. ibi summamodo text. eundem, videntur tenere, quod per illum textum imponitur pœna depositionis, quod etiam videtur tenere Silueſ. in summa, in verbo ludus, in versi. Quarto quæritur, dū dicit quod patet esse peccatum mortale ludere in clericis, ex pœna quæ est excommunicatio, vel depositio vt dist. 35. Episcopus qui est idem text. de quo supra, qui omnes Doctores solum ad hoc moueri possunt propter illud verbum. *Dānetur.* Et prædictam tamen opinionem Abb. sequitur simpliciter Ioā. Bap. Caccialupi in tracta. de ludo in. 12. quæst. licet nõ referat Abb. sed allegat solū Doctores in dict. cap. inter dilectos

& idem fere ad literam facit Paris de Puteo in tract. de ludo, in colum. 11. nume. 44. licet de Dominico & Præpo. nullus eorum meminerit. Ego vero in pœna huius delicti non facile opinor quod posset describi certa doctrina, quippe peccatum variari debeat ex circumstantijs occurrētibz quæ ad aggrauandam vel minuendam eam animū iudicis inclinabunt, ideoque arbitrari eū oportebit quanta sit consuetudo ludentis, & quæ quantitas pretij, & qualitas personarū, qualis uē exempli pernicies, & an in hoc delinquentes occasione ludi diuina deseruerint officia, quibus interesse tenebantur, aut si sacramenta deserint ministrare. Et pro vt hæc omnia accidisse cõpererit: sic delinquentes in hoc punire debebit. Vnum præterea semper aduertat Iudex, quod cum in his præcipue Regnis longe grauius puniant eorum leges ludentes ad taxillos, quos idioma Hispanū *Dados* appellat, & hoc genus ludi in oculis omnium detestabilius sit, sic debet ipse arctiori pœna clericos qui in hoc deliquerint coercere. Si vero clericus proprio ludo id adiūxerit, quod alijs ludere volētibus mensam paratā habet, in qua alios ad ludēdū prouocat ac recipit tūc quidē grauiori pœna quā in prædictis casibus plectēdus est. Ad monitos præterea velim in hoc arti. omnes Iudices, horū præcipue Regnorū, quod licet ex eorū legibus sancitum sit, quod post duos mēses non possint iudices inquirere cõtra lutores, nec cõtra eos qui duos tantū argēteos luserint procedere si ipsi tamen

contra

contra clericos, & post dictum terminum, & infra prædictam quantitatem potuerūt, & debent procedere, ex ratione, quia cum longe inhonestius, & magis prohibitum sit clericis quā laicis vacare ludis, non videtur decens esse dictarum legum sanctiones in clericorum ludentiū patrociniū admittere. Atque ex ea crederem ratione posse firmari, quod licet eadem leges patriæ breuem terminum præfixerint ad repetitionem amissorum in ludo, etiam eo lapsa damnari poterit clericus ad restitutionē eorum quæ lucratus est, eo qui amiserit repetente. Et quod in hoc attendendum sit tempus à iure communi præfinitum ad repetitionem prædictorū, de quo in dict. auct. Aleorum vsus. Et per Abb. in dict. capite. Clerici de vi. & honest. cleric. Non solū autem Iudices Ecclesiastici in puniendis clericis lusoribus debent esse peruigiles, sed & inspicientes, & participes tantum etiam punire debent pœna, quæ ipsis condigna videbitur, Imperatoriarum legum zelum imitantes, qui clericos ad tabulas ludentes, vel participes ludentiam, aut inspectores tribus annis à ministerio prohiberi iubēt & in monasterio redigi, vt in auct. Interdicimus. C. de Episc. & cleric. & in. §. Interdicimus. in auct. de sanctif. Episcop. column. 9.

A Prohibitam est. Ad le Concilium Tridentin. Sessio. 22. capit. 1. de reformat. & Sessio. 24. cap. 12. & Regiam. l. 57. tit. 5. part. 1. cum dicit. *Orosio no*

deueni jugar dados, nin tablas, nin pelota, nin rejuelo, nin otros juegos semejantes deſtos: porque ay an de salir del asſoſegamiento, nin parar se a verlos, nin a tenerse con los que juegan. Et ea ratione vere iudicio meo scribit Domi. Soto. de iust. & iure lib. 4. q. 5. art. 2. quod sacerdotibus vix circa mortale peccatum vt licet ludis vetitis, ac præsertim religiosis, & Præfulibus, quia ludus illis non qua ratione secularibus, sed quia cõtra eorum est, honestatem prohibitus est, quod autem autor noster hic numer. 2. sequitur. Posunt sane clerici vel monachi si ne vlla culpa etiam veniali chartis lusorijz ludere ob honestam causam (puta) ad excitandum vel recreandum socium ea re indigentem, dum modo non frangat legem vllam: ad mortale peccatum obligantem, ita Nauarr. in manual. capite. 19. num. 3.

Sed in clerico ad Schacos ludere liceat, vide Ioan. Andr. in cap. cleric. de vita & honest. cleric. qui tenet quod sic idem tenet glo. in. §. interdicimus in auth. de sanctif. Episc. coll. 9. & in auth. interdicimus. C. de Episcop. & cleri. vbi Odofr. & Alber. idē sequūtur Archi. & Præposi. in cap. Episcopus. 35. distin. Innoc. in ca. lator. de homi. quam opinionem communem esse fatetur Abb. n. 4. in di. capi. cleric. Bertachi. in tract. de Episc. 1. caus. fi. par. q. 7. Aug. ad Ange. in tract. maleſi. in parte. *Malidore de malidati.* numer. 3. Iuli. Clar. libr. 5. recep. senten. §. ludus. versi. quæro. num. quid. Grego. in dict. l. par. in glo. incip. *Tejuelo.* Quæ communis, & recepta sententia

R 3

ta sententia

ta sententia limitari debet, nisi clericus luderet ad Schacos auaritia causa, ita Archi. in dict. capit. Episcopus, & Imo. in dict. clerici. column. 9. & alij ex præallegatis.

B *Perpetrari solent.* Quibusdam vulgatis carminibus, quæ carmina refert Host. in summa tit. de excessio. præla. §. clericus Plato. quidem rectè, videtur annotasse aleam & reliquas perniciosas artes à Demone quem nominat Theuth. inuentas esse, ita Plato in Phædro. & aliquas rationes luculentas prohibitionis aleæ scribit Ioann. Sales Betiensis lib. 1. Polycrati. cap. 5.

Et qui plura alia de taxillorum & alearum pernitie, & detestatione videre desiderat, legat Paridem: de Puteo Ioann. Baptist. Calcialup. Steph. Const. in suis tracta. de ludo editis Troilum Malueri. in suo vtili tractat. de Sordi. Iodo. in pract. crim. can. 126. Tho. Gramma. decisio. 11. num. 7. & nouissime Fra. Franc. Alcozer in tractat. de ludo. & egregiam additionem ad Doctor Didac. Perez in. l. 37. tit. 19. libr. 8. ordi. cuius auctorem ideo nō nomino, quia mihi incertus est, quis is fuerit, cum in toto illo opere non appareat.

C *Ab obtinendo beneficio.* Vide nouissimè Iacob. Menoch. libr. 2. de arbitra. iudi. quæstio. centur. 4. casu. 399. numer. 3. Iure vero ciuili ea pœna statuta erat, quod si clericus post monitionem Prælati aleæ indulgeret, per triennium proprio munere suspendendus erat textu. in dict. authent. interdiciamus, & in dict. l. 57. Quæ quidem pœna cum iu-

re canonico approbata non reperiatur, ecclesiastici iudices eam clericis inflingere non debent, sed eas pœnas quæ sacris canonibus sunt approbata, vel aliam arbitrariam pro modo culpe, & consuetudine ludentis, ita declarat Grego. in dict. l. parti. in gloss. cip. *Por tres años.* Quî nostri auctoris hoc capite meminuit.

Hoc de clericis, sed cum crimen hoc sit mixti fori, vt adnotarunt Ang. Areti. in tracta. malef. in verbo, *Mentitore de falsi dari.* n. 12. Pari. de puteo in tract. de ludo. num. 43. Petrus Auenda. neminem tamen allegans de execut. manda. Reg. 2. part. c. 9. num. fin. Ideoque laicus lusor punitur in primis, pœna priuationis communionis, vt sancitū fuit in sacrosancta Elibertina synodo. cap. 79. & refert Espec. in tract. de modo generalis Concilij sub rub. 62. Deinde pœna arbitrio Episcopi iniungitur, ita Amodeus de Castello in tractat. Sindicatus num. 93. Iacob. Menoch. vbi paulò ante allegauit, sed in forensibus actionibus, apud Hispanos hoc receptum nō est, nec vidi vnquam iudices ecclesiasticos huius criminis ratione, contra laicos procedere.

In hoc tamen amplissimo Archiepiscopatu Toletano, nouissimæ pœnæ cōtra clericos huius criminis reos sunt statuta in li. 3. consti. de vita & honest. cleri. c. 7. in hæc verba. *Estatuyamos y mandamos, à todos los Clerigos constituydos in sacris, & beneficiados de qual quiera dignidad, & probeminencia q̄ seã, en este Arçobispado, no jueguen publico ni en secreto, & juegõs prohibi-*

Index ecclesiasticus an laicos lusores, possit debitis panis punire.

synodalis Tolerana, constitutio interpretatur.

prohibidos de derecho, especialmente à las tablas, dados, ò naipes, dine ros ni joyas, ni preseas, ni prestè dineros à otro para jugar. Ni assistã para atenerse à algunos que juegã ni consentã q̄ otros jueguen en sus casas. Y si lo contrario hizierẽ restituyan lo que ansi ganaron, & incurra cada vno en pena de dos ducados la primera vez para la fabrica de la yglesia donde fuerẽ parrochianos denunciador, y pobres, por yguales partes. Y por la segunda vez la pena doblada. Y por la tercera demas y aliende de las dichas penas, q̄ de la pugnaciõ à el aluedrio de los juezes q̄ de ello conocieren, segun la calidad del exceso, y los clerigos q̄ cõ sintieren que se juegue en sus casas sean obligados à pagar todo el interesse que se perdierẽ, y se lo puedan pedir y los juezes condenar en ello. Y si de tro de nueue dias, no vniere quien lo pida, que el nuestro fiscal, o alguazil lo pueda pedir. Y sea la mitad para el, y la otra mitad para los pobres q̄ el juez por biẽ tuuiere de lo aplicar. Hactenus Synodalis Toletana constitutio, circa quam illud notandum existimo quod ad hoc, vt clericus cõdem nari possit, grauioribus pœnis quæ ibi imponuntur. Si secundo, vel tertio luserint, oportet quod primo sit condemnatus, vt possit pœna secundi criminis multari, & secundo vt tertia pœna imponi possit ita ex dicta constitutione colligitur, & sic similes Regias constitutiones interpretatur doctissimus Auenda. demanda. Reg. 2. part. cap. 9. num. 9.

Possunt tamen in hoc Archiepiscopatu clerici impune ludere, ita vt ludus sex argenteos

non excedat, & sic causa alicuius prandij, & hoc raro & non publice, ne inde scandalum generetur laicis, vt in capite. 8. dictarum constitutionum lib. 3. tit. de vita & honest. cleri.

D *Vili, & indigno.* Adde quod ego quidè opinor non omnino verum esse, quod collatio beneficij facta infami, sit nulla, nam eam validam fore ante sententiam tenuerunt. Federi. consil. 50. Cardin. & Felin. in capi. que rellam. de iure iurand. text. vbi Inno. in cap. interdilectos. de excessi. præla. & præmittit. Calderi. consil. 20. tit. de præbend. Felin. in cap. 2. col. 3. de rescrip. Ni si ea collatio facta sit infami notorio, infamia quidem iuris, tūc enim collatio est nulla ipso iure quemadmodum explicat Abb. in ca. interdilectos num. 6. & in cap. super eo de electione. Felin. in dict. ca. 2. numero. 4. Selua. in tracta. de benefi. 3. parte. quæstio. 3. colum. 5. Hæc de infamia iuris, nam de infamia facti tradit Calderi. dict. consil. 20. & Marti. Nauarr. in cap. si quando colum. 52. de rescri.

E *Ad taxillos.* Qua hodie pœna ludentes ad taxillos in hoc regno puniantur, vide. l. 2. titulo. 10. libro. 8. ordina. & pragmaticam regni conditam à Ioanna Regina Caroli Cæsaris matre Burgis anno. 1528. quæ nouissime collocata est libro. 8. ordina. noui. titu. 7. l. 7. & vide nouissimas alias pœnas contra lusores constitutas in. l. 5. tit. 26. lib. 8. de noui. ordi.

F *Contra lusores.* Vide. l. 116. in Madridijs conuentionibus celebratis ann. 1528. quæ hodie est. l. 10. R. 4. titu.

titu. 7. li. 8. ordina. noui. Et not. quod licet iure Regio limitatū sit tempus scilicet octo dierum, ad repetendum amissum in ludo & ad procedendum per inquisitionem sint duo menses statuti, in clericis, (vt autor noster hoc cap. scribit) dicta Regia constitutio seruanda non est, eodem modo nec in scholaribus quibus lapso illo termino amissorum in ludo sit restitutio, & hoc casu in correpta est. l. vltim. C. de relig. & sumptibus funer. ita in celeberrima illa, totoque orbe celebratissima Salmanticensi Academia seruari testatur Addi. ad Dida. Perez. in. l. 37. titu. 19. libro. 8. ordi. Et iustissimum est, q̄ nostra Complutensis Academia idem obseruet.

G *Procedere.* Vide. l. 63. in Martij conuentionibus celebratis ann. 1534. quæ est hodie. 11. titu. 7. lib. 8. ordina. noui.

H *Participes.* Adde Cin. & Bald. in auth. interdicimus. C. de Episcop. & cleric. qui eleganter scribunt, quod si statuta p̄na ludenti imponatur, eadem ludi participes multatus est, quam opinionem sequutus fuit Ange. & ibi Aug. Arim. vbi supra numer. 7. quod pro multis legibus huius Regni est notandum. Vnde scribit Fulg. in dict. authen. interdicimus, quod si quis iurauit se nō ludere, & det alteri pecuniam, vt suo nomine ludat à periurio minimè excusatur, cuius opinio niascitur Aug. Arimi. in dict. 1000 nu. 11. q̄ multū notādū est.

Bona Ecclesiæ dilapidantes.

C A P V T. L X X I.

- 1 *Dilapidator bonorum Ecclesiæ à dignitate est remouendus.*
- 2 *Clericus patronus, qui res Ecclesiæ alienat, vel in illis damnū infert, qua p̄na sit coercendus*
- 3 *In hoc delicto dilapidationis bonorum Ecclesiæ, tria specialia reperiuntur.*
- 4 *Elegans traditur forma procedendi in hoc dilapidationis crimine.*
- 5 *Expeditur quadam Antio. opinio, & postea in quodam casu recipitur.*
- 6 *Potestas alienandi, licet pendente lite à iure interdicta sit super suspitione tamen d. lapidationis factū iudicis requiritur*

Siquis dilapidator est bonorū Ecclesiæ, hæc est manifesta & rationabilis causa quare potest à dignitate remoueri, probat. tex. in. cap. 2. de stat. mona. circa fi. & vide tex. in c. Si quis presbyt. l. dist. quem sic summat Præpo. Presbyt. vel diaconus vendēs sacra vasa Ecclesiæ deponendus est, poterit tamē episcopus cū eo dispensare, quī text. etiam probat q̄ clericus in hoc cōmittit sacrilegiū. Patronus vero clericus, qui res Ecclesiæ alienat, vel illis damnū infert si requisitus nō restituit, suspēditur ab officio & beneficio donec emēdet, & si adhuc noluerit emēdere debet deponi. ita etiam disponit tex. in. l. 3. tit. 15. par. 1. Et nota quod in isto casu dilapidationis tria specialiter reperiuntur secundū Antio. post. Hostien. in cap.

cap. Licet Heli. de simon. pen. col. Primum, quod absens & cōtumax condemnatur, etiam lite non contestata. Secundum, quod propter solam suspitionem suspenditur ab administratione is, contra quem sit inquisitio. Tertium, quod quilibet auditur accusans: quæ etiam tria specialia refert & sequitur Anna. ibi in colum. 6. Prius tamen admittendi sunt quorū interest. 16. quæsti. 7. capit. Filijs. & 2. quæstio. 7. Qua propter. Forma vero procedendi contra dilapidantē est, quod formentur duo processus primus de suspitione dilapidationis, in qua summarie procedi debet: quia timetur ne is, contra quem est inquirendum de veritate, officiales corrumpat, & inquisitionem veritatis impediat, in qua procedi potest summatim & sine scriptura ad effectum, vt probata suspitione detur sibi coadiutor, & interdicitur vtrique omne genus alienandi, & tunc probata suspitione licet leui. & per coniecturas debet suspendi ab administratione, quæ suspensio operatur effectum, quod solum perdet potestatem administrandi in temporalibus, non vero in spiritualibus. Secundus processus de veritate dilapidationis, in quo proceditur plenarie, & inuenta veritate deponitur ab administratione in perpetuum, taliter quod quo ad actum, & quo ad ius remoueat ab administratione spiritualium & temporalium, licet non degradetur ab ordine, & sic eicietur dilapidator ab Ecclesia, & alijs præficietur, & eictus remanebit in ordine, sed non ha-

bet ordinis executionem, cum sit effectus infamis per sententiam. Quæ omnia colliguntur ex Archi. in cap. Vobis. & in c. Vulteranę. 12. quæstio. 2. & ex Anto. in ca. Venerabili. de offic. delega. & in cap. Licet Heli. de simo. & ex Ioan. de Anna. ibi, col. 5. & ex Abb. in dict. cap. Venerabili complectendo substantiam dictorum suorum: Abb. tamen vbi supra, in hoc secundo processu quando de veritate agitur quo ad p̄nam imponendam conuicto de dilapidatione distinguit, quod aut fuit actum criminaliter, & debet deponi, allegat tex. in. c. Apostolicos, & c. Monemus. 12. quæsti. 2. cuius opinio nē sequitur in hoc Præpos. in dict. ca. Vobis, prop̄ fi. Aut fuit actū ciuilitate, & debet solū remoueri à beneficio, & alius est ad illud promouendus, allegat text. in d. cap. Licet Heli. quam distinctionem habuit ab Anton. ibi, licet eum non referat, qui etiam plus dicit, quod debet deponi etiam ab ordine, & vide eundem ibi, & in d. cap. Licet Heli. tenentem quod si prælatus nō potest conuinci de dilapidatione, & est infamatus, debet se purgare. Et aduerte quod Abb. in d. ca. Venerabili. dicit quod hic processus de quo supra habet locum, quando procedit per viam inquisitionis, seu denuntiationis sed si accusatur quis de dilapidatione, non est necesse vt prius inquiratur, an sit suspectus sed potest procedi super veritate. Cū autē totus hic noster libellus in denuntiatione fiscalis, & non in accusatione fundetur, per hoc constat quod debeat in no-

stro proposito formari duplex processus. Crederem præterea quod licet verum sit quod Abb. dicit, quod accusationem non est necesse præcedere inquisitionem de suspitione. Si tamen accusator peteret pendente accusatione accusatum suspendi ab administratione, tunc necesse esset saltem summarie de tali suspitione cognosci, & illa probata posse procedi ad suspensionem, ut supra quia sola pendentia accusationis de dilapidatione non sufficeret ad suspendendum reum ab administratione, ut notat Anto. in dict. c. Licet Heli. col. penul. & Præpos. in dict. cap. Vobis. 12. quæstio. 2. Sed in materia huius nostri. c. vide Abb. in dicto. cap. Licet Heli. penul. col. ubi dicit quod in veritate super modo procedendi contra dilapidatores iura loquuntur vario modo, quia principaliter habemus text. in ista materia ibi, in dicto capit. Licet Heli. in d. cap. Venerabili. & in c. Vobis, & in c. Vulterana. 12. q. 2. cum alijs, & videtur quod non possint recte reduci ad concordiam, nisi vnum suppleatur per aliud. Unde putat ipse propter hanc iurium varietatem esse committendam iudicis arbitrio, quam via debeat accipere, & ideo considerata qualitate denunciati & denunciati, & fama si qua habetur, quandoque iudex à principio interdicit à potestate alienandi, prout factum fuit in dicto cap. final. de accusatione. quandoque interdictione non facta procedit super suspitione, ut ibi: & probata suspitione poterit secudum eius qualitatem & quanti-

tatem in partem vel in totum suspendere, ut ibi, vel dare sibi coadiutorem, ut in dict. cap. Venerabili. & quod sic possunt reduci ad concordiam iura, & opinioniones plures quæ versantur in hoc. Cuius opinionem videtur quodammodo sequi Fel. in d. c. Venerab. dum in nostro proposito, & in materia dilapidationis videtur se remittere ad doctores, ibi, maxime ad Im. ibi, & ad Abb. in d. cap. Licet Heli. Et nota quod dicit Anto. in dict. cap. Licet Heli. in penult. col. quod dicitur probari suspitio dilapidationis si ecclesia habeat magnos redditus: & nihilominus prælatus est magnis debitis obligatus, & quod non poterit se excusare obtentu nobilitatis, quia quātuncunque sit nobilis, debet se restringere, & temperare, secundum ecclesie facultatem. Quod non videtur simpliciter tenendum, quia si prælatus dilapidat redditus annuos ecclesie ad suam tantum mensam pertinentes, non dicitur tunc dilapidare bona ecclesie, sed redditus suos. Propter quod non videtur esse procedendum contra eum tanquam contra dilapidatorem bona ecclesie, nisi intelligat Anton: quando debita, quibus erat obligatus prælatus, essent contracta ratione ecclesie. nam cum ad illa etiam teneatur successor iuxta text. in capit. 1. de solu. dicitur tunc dilapidare bona dignitatis quum per superfluitatem suorum sumptuum obligat successorem suum in ea. Insuper Barba. in dicto. capite. Venerabili. in 6. & 7. columna simpliciter refert plures & varias opinioniones

nionis in ista materia, & postearum relationem dicit quod magna molestia est sibi in inferendis tot opinionibus, & quod veritas non habetur ex illis, & quod esset necessaria Papalis decisio, ut tot iura varia, & diuersa reducerentur ad concordiam, & postea in colum. seq. refert opinionem Legistarum in proposito, & dicit quod etiam ex dictis eorum non apparet veritas, sicut neque ex dictis Canonistarum, & quod absoluat Appollo. Et tandem ipse pro veritate dilucidanda in isto passu suscipit duos casus examinandos. Primum an pendente lite si per suspitione dilapidationis sit interdicta ipso iure potestas alienandi, an sit interdicienda à iudice. Secundum an sit interdicienda administratio, an debeat dari coadiutor, quos duos casus prosequitur per duas colum. sequentes, & tandem ex eis elicit tres conclusiones. Quarum prima est, quod licet à iure sit potestas alienandi interdicta, pendente lite super suspitione dilapidationis, tamen requiritur factum iudicis, quam dicit esse contra Hostiens. & sequaces de quo articulo vide Aretin. in dicto. capit. final. de accusa. reliquas duas referre non curo, quia primam earum dicit esse contra glossas Decreti, & Decretalium, & contra omnes Doctores. vsque ad suos dies. Secundam dicit esse contra scribentes, propter quod satis videntur parui pendenda à doctoribus, qui magis veritatem, quam superfluum subtilitatem querunt, & alij referre student. In tanta igitur Doctorum varietate, nimirum

si nos quid verum sit non facile possimus eligere. Unde videtur posse teneri forma duplicis processus, de qua supra cum temperamento opinionis Abb. in dict. capite. Licet Heli. in qua multum credit in hac materia committendum arbitrio iudicis.

ANNOTATIO.

ADDE quod huius capituli argumentum vehementer exposcit, ut hoc loco scribantur potissimæ poenæ, quibus bonorum Ecclesie monasteriorum, & aliorum piorum locorum, alienatores usurpatoresq; puniantur. Hoc sanè canonice nostræ practice accommodatissimum est, nec alibi opportunius tractari potest.

PRIMA igitur poena est, quod qui bona Ecclesie alienat deponi debet. capit. diaconi. 12. quæstione. 2. cap. si quis de reb. Ecclesie. non alienand. Regia. l. 11. titul. 14. part. 1. Si tamen clericus, ad rem alienatam conuenitur, statim restituerit, vel damnum Ecclesie refarcit, à dicta poena est immunis, ita scribit Hostiensis. in summa titulo de aliena. rerum Ecclesie. §. & quæ sit poena, idem tenuit glossa. in capite. 1. 17. quæstio. 4. idemq; sequuti fuerunt veneranda antiquitatis viri nempe Tancre. Vicenc. & Gofredo. in capite. sicut. de electione. Contrariam tamen sententiam tenet glossa. in dict. quod sicut. in versiculo finalius text. autoritate innixa, quæ videtur probare, quod

quod sit necessarium, quod gratiose ad poenam euitandam cum alienatore dispensetur. glo. in. c. Apostolicos. 12. quæst. 2. & hanc probat Hostien. Ioann. Andr. Abb. in dict. cap. sicut. & in. c. si quis. de reb. & Ecclesi. nõ alien. & negari nõ potest opinionem istam communem esse, & forte verior, licet prima maxima innitatur æquitate, eamque approbat dicta egregia Parti. lex & ibi not. Gregor. in verb. *Estas penas.*

Secunda pœna est excommunicatio. text. in dict. cap. si quis presbyterorum, & in cap. omnes Ecclesiæ. 17. quæst. 4. Reg. lex supradicta.

Tertia pœna est sacrilegij. text. in dict. c. omnes Ecclesiæ. quem ad hoc perpendit Petrus Rebuffi in comp. aliena bono. Ecclesiæ. num. 108.

Quarta pœna est periurij, eo quod beneficiati omnes se ipsos iuramenti vinculo astringunt, non alienaturos bona Ecclesiarum promittuntque ea non diminuere. text. in capit. prohibemus. de censib. text. in dict. cap. si quis presbyterorum.

Quinta pœna est quod qui vendit, vel indebite alienat bona Ecclesiarum simoniæ crimine illaqueatur, ita Archidiac. in capit. Saluator. in fine. 1. quæstio. 3. qui hoc tenet per text. illum in versicul. quisquis, & in cap. si forte. 17. quæstio. 4. quæ pœna tunc locum obtineret, quando res sacra venderetur, ita intelligit Rebuffi. in. d. compendio. num. 113.

Sexta pœna est quod talis alienatio est nulla. text. in cap. sine exceptione. 12. quæst. 2. & hoc

ipso iure idque verba illius. cap. insinuant. cum dicit. *Irrita enim Episcoporum venditio.* De quo est text. iuncta gloss. in auth. ex causa. C. de lib. præteri. cum alijsque breuitati consulens omitto. Et hæc venditionis annullatio pœna est glo. in cap. cognoscentes. de consti. vbi docto. Ex quo sequitur quod emptor rei Ecclesiæ, vel alius qui ex cõtractu nullo rem possidet, eam cum fructibus restituere tenetur. text. in. d. cap. si quis presbyterorum. & in cap. grauis. de resti. Spcli.

Septima pœna est, quod res alienata ad Ecclesiam restituitur nullo dato pretio. text. in cap. 1. de Schisma. vbi Ancharra. Emptor vero recursum habet contra venditorem ad pretium, non vero poterit uti retentione rei Ecclesiæ, vt not. in dict. ca. fin. Rebuffi in dict. comp. num. 115. sed vtrum emptor male fidei possit repetere pretium ab alienante glo. in auth. qui res. C. de sacro. Ecclesi. tenet quod sic quam ibi sequitur Cin. & Bald. gloss. in. c. hoc ius. 10. q. 2. Ant. de Butri. in cap. ad audientiam de reb. Ecclesiæ non ali. Hostien. in dict. §. & quæ sit pœna. Quauis contrariam opinionem, imo quod nec pretium repeti possit à prælato male alienante, tenet glo. in. l. iubemus. C. de sacro. Ecclesi. & in. l. quemadmodum. C. de agricolis, & censu. libr. 11. & in auth. de nõ alien. & emphyt. §. si quis igitur coll. 2. & in. d. ca. ad audientiam, Bar. in dict. auth. qui res. Abb. in dict. cap. si quis presbyterorum in fine. Imo. in dict. capit. ad audientiam. colu. 3. & 4. vbi hanc opinionem communem esse fatetur,

teretur, & dicit, quod saltem in foro ecclesiastico difficile foret in practica contra eam obtinere. Prima tamen opinio approbata est dict. Regia. l. Parti. in verbo, *Mascontra.* Et eam intelligit ibi Gregorius respectu pretij quod emptor dedit non vero alterius interesse.

Interpretatur Extra constituto. Pau. Secunda quo prima est. de reb. Eccl. non ali. inter communes. Octaua pœna est, quæ cum alijs colligitur ex Extrauagan. constit. Pauli secundi Pontificis Maximi quæ est prima titul. de reb. ecclesi. non alienand. inter extrauag. com. vbi contra eos qui alienant, vel locant, vltra triennium bona immobilia, vel mobilia pretiosa ecclesiarum, extra casus à iure permittos, excommunicationis pœna infliguntur, & si Episcopi vel Abbates fuerint, Ecclesiæ ingressus illis interdicitur, quod si lapsis sex mensibus, indurato animo perseverauerint, à regimine suarum ecclesiarum, & administratione monasteriorum, quibus præsumunt, in spiritualibus & temporalibus eo ipso sunt priuati. Inferiores vero prælati, seu Priores, vel qui cunque alij habentes beneficia curata, vel simplicia, seu dignitates, & administrationes, vel officia ecclesiastica regularia, vel secularia, sunt priuati: eo ipso, quod alienant, suis beneficijs, quorum res vel bona alienarunt, vel dignitatibus, illaq; vacare cõsentur, absq; aliqua declaratione, quæ quidam beneficia possunt cõferri, libere per ordinarios, ad quos de iure collatio spectat.

Circa quam constitutionem illud notandum censeo, controuersum esse inter Doctores an ea sit vsu recepta. Si quidam Ber-

tachi. in tracta. de Episco. in. 36. quæstio. secundo volumin. tracta. diuersor. docto. vbi que feruari affirmat. & Anton. de Prato. in tracta. de iurisdic. Episco. ca. 5. eodem. 2. volumin. eam vsu receptam esse fatetur D. Petrus Auenda. in lib. 1. de exequ. manda. Regul. cap. 4. nume. 5. vbi dicit quod, quotidie emanant literæ Apostolicæ ad eius obseruationem, & inuehitur in eos qui eam vel non esse receptam, vel contra eam validam esse consuetudinem scripserunt dicens in aduertenter fuisse locutos. Caiet. autem in summain verbo, excommunicatio casu. 75. in aliquibus locis quo ad nihil, in aliquibus quo ad aliquid receptam esse attestatur & D. Præful. Couarru. lib. 2. variar. resolutio. ca. 16. numer. 6. scribit apud Hispanos, sæpe in forensibus controuersijs vidisse eam adduci, & quandoque admissam fuisse, & quandoque neglectam, proinde iudicis examinationi rem hanc dimittit, & de eius vsu, dubitat etiam summa Armil. in parte locatio, eam tamen in supremo celeberrimoque Lusitano senatu receptam fuisse testatur celeberrimus, & doctissimus illius consiliarius Anton. à Gama. decisio. lusitani. 156. numer. 2. egregius vero Martin. Nauarr. in manuali confess. capi. 27. num. 150. hanc controuersiam ita diffinit, nempe vt existimet nullibi receptam esse quo ad pœnas illas extrinsecas, priuationis beneficiorum & alias. Secus vero quo ad pœnam intrinsecam nullitatis alienationis, & locationis factæ in plures quam in tres annos

Anto. à Go. Lusit. laudatur.

annos, itaque testatur Salmaticę sententiam tulisse, qua irritam & nullam quandam bonorum Ecclesię locationem ultra triennium iudicauit, non tamen clericum celebrantem quę eam fecit, & illius decreti censuris irregularę esse existimauit, quod verissimum & mirum in modum notandum esse cęseo, & ita quidem supradictę opiniones conciliantur.

Aduersus vero illos qui bona Ecclesiarum vel piorum locorum occupauerint tam clericos quam laicos, nouissimę pęnę statutę sunt in sacro Concilio Trident. Sessione. 22. capit. 11. de reformati. Et duodecim. pęnas statutas contra perperam alienantes bona Ecclesiarum scripsit Guil. Rodoan. in tracta. de rebus Ecclesię non alienan. quęstio. 21. fo. 447.

Publicis spectaculis.

C A P V T. LXXII.

- 1 Clerici in publicis spectaculis interesse non debent.
- 2 Clerici huius criminis perpetratores, de iure Cassarum tribus annis ab altaris ministerio suspensi, in monasterio rediguntur, de iure vero Pontificio, condigna pęna, iudicis arbitrio sunt puniendi.
- 3 Clerici interesse non debent ludis, ostentationibus, executionibus damnatorum ad mortem, tauricidijs, seu alijs voluptuosis humanis delectationibus.

I enim hominibus cunctis obesse plurimum, moresque corrumpere spectacula Lactatius ostendit, ob idque fugienda cõfuluit in lib. 6. diuinarum institut. c. 2. oin. si. maxime sub his verbis. Vitanda ergo spectacula omnia, non solum ne quid vitiorum peccatoribus insideat, quę sedata & pacifica esse debent, sed ne cuius nos voluptatis consuetudo deliniant, & à Deo atque à bonis operibus auertat. Quis inquam ambigere potest, quam indecens sit ecclesiarum obsequijs macipatos viros illis delectari? Vnde merito ministris altaris, ac quibuslibet clericis prohibitum fuit in Concilio Laodicę. in Canone. 54. de quo in ca. Non oportet, lo. 2. de consec. distinct. 5. spectaculis alijs quibus quę in nuptijs, aut in scenis exhibentur interesse, & sancitum fuit eos debere fugere, & abire de conuiuio antequam themelici ingrediantur, vt ibi. Quodque nõ debeant spectaculis interesse scripsit Isidorus, vt in c. His igitur. 23. distinctio. & quę etiam turpia spectacula illis inhiabantur, habetur in c. Presbyteri. 34. distinctio. quod est Concilium Agathensi. in Can. 39. & insuper in antiqua illa & felici Ecclesię etate, non solum Pontifices maximi & ceteri Prælati eorum coadiutores, sed etiam Imperatores ipsi quantumuis vniuersi fere orbis regimine præpediti, clericorum honestati ac suorum morum reformationi vacauit, non ignari quidem quantum officiat à sacerdotibus & clericis in reliquum vul-

gus

gus exempli mali virus efflatum adeoque huiusce honestatis erant solliciti, vt plura clericis omnibus interdicerent, quę infelici hac tempestate nostra, leuissima fore videntur. Cuius rei exemplum est quod Iustinianus Imperator non solum Episcopis, sed etiam presbyteris, diaconibus, sub diaconibus, & lectoribus, ac omnibus alijs cuiuslibet venerandi collegij ad quodlibet spectaculorum spectandi gratia venire prohibuit.

In hoc vero delinquentes, vt tribus annis à venerabili ministerio prohiberentur, & in monasterio redigerentur statuit, vt in auth. de sanct. Episcop. §. interdiciamus. colla. 9. quę quidem pęna, & si vti ab Imperatore clericis inflicta, videatur non imponenda: monere tamen debet prælatos omnes, vt similia clericis prohibeant, ac contemptores, pęna digna castigent. Et vide Cardina. in clemen. Ne agros §. Porro. column. 2. de stat. monach. referentem Lau. qui per tex. ibi, & in dict. §. Inter dicimus, & per text. in capit. Sententiam sanguinis. ne cleric. vel monachi, dicit quod clericis non debent interesse ludis, ostentationibus, duellis, executionibus damnatorum ad mortem, clandestinis matrimonijs, & alijs voluptuosis, seu alijs in humanis actibus laicorum, ex quibus probabilis videtur asserentium opinio, scilicet non licere clericis, maxime sacerdotibus tauricidijs interesse. Quippe cum inficiari nemo valeat quod ille actus inhumanus sit, & antiquam redolens barbariem, & in quo

plures ex inde hominum sequitur interitus, tantoque soleant iucundiora reputari similia spectacula, quanto sauior in homines fuerit taurorum ferocitas in oculis lacessita. Vt autem ad hoc abstinerent clerici in sacris saltem constituti, honestum & æquum ducerem, vt hoc synodali decreto per omnes dioceses prohiberetur pęna cõdigna contra facientibus imposita.

Tauricidijs interesse. Adde egregiam. l. 58. titul. 5. part. 1. & miror non esse allegatam à nostro auctore, inquit enim lex illa. *Cuerdamente deuen los Perlados traer sus facienda, como homes de quien los otros tom an exemplo, assi como de suso es dicho, é por ende no deuen yr a ver los juegos, assi como a lançar, ó bobordar ó lidiar los toros: ó otras bestias bravas nin yr a ver los que lidiar. Otro si non deuen jugar dados, nin tablas, nin pelota, nin tejuelos, nin otros juegos seme jates de estos.* Idem decretum est in conc. Bracharę. 4. acti. 5. capit. 8. in vltima parte & in concilio Cæsaraugustano anno. 1566. capit. 1. & in Synodo Valenti. actione. 1. & Conci. Prouintia. Toletan. anno. 1565. acti. 3. capite. 26. in dicta tamen partita lege in verbo, *Lidiar los otros,* §. peccato licent. Gregorius examinat an taurorum agitatio permessa sit: quam licitam esse iudicabit Ioannem à Medina in codice de reb. restituend. quæstion. 2. versiculo corollarie sequitur, quo loco scribit eos qui rempublicam moderantur à peccato immunes esse, si adhibita diligentia necessaria ne mors aut damnum sequatur taurorum

A. Vigiliae
1. 1. 1. 5

Taurus agit
tare an ab
§. peccato
licent.

ros agitari permiserint. Illi vero qui in plateis tauros agitant, si id temere non fecerint, sed locum propinquum, vel receptaculum habuerint, ad quod possint confugere, ut incolumes redantur, pari ratione excusantur alioqui peccarent temere, & improbide tauros agitantes, suis viribus & industriae confidentes. Quod vero attinet ad illos qui dictis ludis assunt, dummodo non de peccato aut negligentia si qua in rectoribus fuit, nec de currentium temeritate, nec de damno alicui ex taurorum agitatione eueniente letentur à peccato excusantur. doctissimus tamen Gregor. in dict. glof. dictae legis Partitae taurorum ludum maxime noxium arbitratur, in quo nulla diligentia (ut ille inquit) sufficiens est ad precauendas mortes percussiones, damna quae frequentissima ibi contingunt. Et ea ratione Martin. Nauarr. in manu. confessor. Latino. capite. 15. numero. 18. quibusdam rationibus adductis ibi testatur olim tenuisse hanc taurorum agitationem, absque mortali peccato fieri non posse, postea tamen mutato consilio affirmare hoc non audet, dummodo fiat cum moderamine, & adhibita cautela, sed quia id raro continget iustissimam fore legem qua taurorum agitatio prohiberetur, quam sanctissimus Pius Quintus Pontifex Maximus sancit quae vulgo circumfertur.

Sed dictae constitutionis poenae & censurae in his Hispaniarum regnis, quo ad laicos nec non milites quaruncunque militiarum, reuocatae sunt iam à

sanctissimo domino nostro Gregorio Decimo tertio Pontifice Maximo: qui nunc feliciter catholicae Ecclesiae est. Cuius decretum in studiorum gratia quae vulgo non patet hoc loco scribere decreui.

Ad futuram rei memoriam.

Exponi nobis nuper fecit charissimus in Christo filius noster Philippus Hispaniarum Rex catholicus quod felix recordationis Pius Papa praedecessor noster, periculis fidelium occurrere volens, per suam constitutionem, omnibus Principibus Christianis, ceterisque personis in ea expressis, sub excommunicationibus, & anathematibus, & alijs censuris & poenis, prohibuerit, ne in eorum locis, spectacula, ubi taurorum aliarumque ferarum bestiarum agitationes exercerentur, fieri permitteret: aut illis quomodolibet interesse, prout in eadem constitutione latius continetur. Nihilominus idem Philippus Rex regnorum suorum Hispanorum utilitate motus, quae ex agitationibus taurorum huiusmodi prouenire solita erat, nobis humiliter supplicari fecit, ut in praemissis opportune prouideri de benignitate Apostolica dignaremur. Nos ipsius Philippi Regis, nobis in hac parte humiliter pro rebus supplicationibus inclinati, excommunicationis, anathematis, & interdicti aliarumque ecclesiasticarum sententiarum & censurarum, in ipsius Pij praedecessoris constitutione contentas poenas in eisdem Hispaniarum Regnis,

Regnis, quo ad laicos ac fratres milites tantum, quaruncunque militiarum etiam praepositorias, & beneficia ipsarum militiarum praepositorie obtinentes, dummodo dicti fratres milites sacris ordinibus initiati non fuerint, & aggregationes taurorum festis diebus non fiant, autoritate apostolica tenore praesentium tollimus, & amouemus praemissis alijsque in contrarium facientibus non obstantibus, quibuscunque (Prouiso tamen per eos ad quos expectauit) quod ex inde alicuius mors quoad fieri poterit sequi non possit. Datis Romae apud sanctum Petrum sub annulo piscatoris die. 25. Augusti. 1575. Pontificatus nostri anno quarto.

Clericorum agitationibus interessentes grauius peccant.

Et ideo taurorum agitationes quae metu censurarum aliarumque poenarum extrauagan. Pij Quinti relegate erant in Hispania, iam sunt frequentissimae. Clerici vero eis assistere non possunt, cum ecclesiastico ordini indecorum sit, eius ministros huiusmodi spectaculis interesse, licet multi salutis aeternae prorsus immemores, & grauius mortaliter peccantes, temere non obseruent. In dicto Concilio vero Prouinciali Tolletan. celebrato anno. 1566. acti. 3. cap. 26. clerici qui in hoc deliquerint prout ibi diffinitur ordinarij arbitrio puniri debent.

Clandestinis nuptijs interessentes.

C A P V T. L X X I I I.

- 1 Clericus, qui interfuit coniugio clandestino, qualiter puniatur
- 2 Suspensus ab officio an sit suspensus à beneficio.

- 3 Episcopus vel parochialis sacerdos an huiusmodi suspensionem possit propria absolutione tollere.
- 4 Hodie in pluribus locis consuetudo viget, ut praelati dispensent quoad sine bannis contrahere possint qui nubere volunt.

Parochialis sacerdos contempnens prohibere tales nuptias, aut qui libet alius etiam regularis, qui praesumit illis interesse, suspenditur ab officio, per triennium, & punitur grauius si culpe qualitas postulauerit, ut in c. fin. de clandest. despon. Et licet tex. ibi solum dicat quod in hoc delinquens suspenditur ab officio, intelligendum est, quod talis suspensio inducit etiam suspensionem à beneficio cum hoc sit regulare, ut not. glo. in clem. Cupientes de poen. in glo. magna versi. Et not. & in c. latores, de cler. excommun. minist. & doct. in c. Pastoralis. de appella. vbi etiam glo. fi. & ita tenet Cardin. in dict. c. fin. quae refert & sequitur Praepos. ibi in fin. colum. Tempus autem triennij poterit minui vel augeri ex causa ut not. Host. ibi, quem sequitur idem Praepos. in dict. fin. colum. qui pro eius opinione ponderat tex. ibi. dum dicit, grauius puniendus, & c. Imo plus dicit Hostien. secundum eum quod ab hac suspensionem poterit absolui ab ordinario, vel suo parochiano, ex quo non reseruatur fedi apost. arg. tex. in cap. Nuper de senten. excom. nisi per constitutionem legati in prouincia de consensu synodali fuerit ab absolutio reseruata, nam tunc etiam episcopus non posset absolueret. Ego tamen

men dubito in quantum Do. dicunt quod absolui poterit a suo parochiano, arg. d. c. Nuper. & hoc sic verum in isto casu: quia ille tex. loquitur in excommunicatione, in qua vertitur periculum animæ, quod quis sit, vel moriatur excommunicatus, quod non est in suspensione. Item loquitur quando difficile est ex aliqua iusta causa, quod ad ipsum excommunicatorem absolvendus accedat. Item ludibrio esset poena ista suspensionis per triennium, si statim post illam incursum posset sacerdos absolui a suo parochiano. Præterea poena ista imponitur presbitero parochiali, quo modo ergo poterit iste habere alium presbyterum parochiale suum, qui illum tamen parochialis & proprius sacerdos absoluat. Imo quod nec ab Episcopo possit absolui sacerdos qui hanc poenam incurrit, magis in specie probat glo. in cap. Cupientes in. §. Cæterum, in verbo, suspensos. de elect. libro. 6. dum dicit, quod tex. in d. ca. Nuper non habet locum in suspensione: & licet sequamur opi. glo. in clem. 1. de hæret. in. §. verum. in verbo excommunicationis, quæ videtur extendere. d. c. Nuper. ad suspensionem quando non fuit ad tempus determinatum, & dicit non habere locum quando tempus est determinatum, adhuc non potest procedere opin. Hosti. & Cardi. in casu nostro. Quum hic suspensio sit limitata ad triennium: nec etiam procedere potest eorum opi. si omissis glo. prædictis sequamur opinionem Pauli, in clem. 1. de reb. Ecclesi. non aliequam videtur sequi Domi. su-

per. d. gl. in verbo, suspensos, dum vult quod aut lex ponit suspensionem propter penam, aut propter contumaciam primo casu, inferior non potest absolue, nisi esset causa vrgens, secundo, inferior absoluit, & sic procedit d. c. Nuper. Nam etiam secundum istam distinctionem non potest procedere dicta opinio Hosti. & Cardi. quia aperte constat quod in casu nostro suspensio non incotumaciam, sed in poenam imposita est & sic per supradicta videtur, & non sit vera opinio dictorum Doctorum quo ad casum nostrum quam nusquam ab alio impugnata legi. Cum autem hodie in pluribus locis consuetudo inuenerit, ut prælati dispensent quod sine bannis præcedentibus contrahere possint qui nubere volunt. ut facile est videre in aliquibus dicecesibus, & ut de consuetudine eadem attestatur Petrus de Palude in. 4. sententiarum dist. 28. quæst. 2. art. 3. conclus. 3. eodem modo videtur quod ex tali dispensatione celebrandis nuptijs possint interesse.

Tales nuptias. Adde quod ad hoc ut huius capituli poena imponatur matrimonio clandestinum dupliciter considerari potest (alijs omissis.) Primo quoties matrimonium absque testibus contrahitur. Secundo quoties testibus presentibus, prætermisistis tamen denuntiationibus Ecclesie. glosa. not. in capite cum inhibitio. de clandestini. dispensatio ni tradit Deni. in. l. quo tutela. §. clam. ff. de reg. iur. Domi. Soto in 4. senten. dist. 28. q. 1. artic. 1. Spe-

1. Specul. coniungior. 1. part. arti. 10. in prin. Regia. l. 1. tit. 3. par. 4. Marti. Nauarr. in manuali. cōfesso. cap. 22. num. 7. Didac. Perez in. l. 1. tit. 1. lib. 5. ordi. versic. plura tamen se offerunt.

B *Suspenditur ab officio per triennium.* Adde Regia. l. 4. tit. 3. parti. 4. D. Couarru. in. 4. Decretali. 2. part. cap. 6. nu. 13. quo loco scribit suspensionem istam ad beneficium etiam extendi posse. Florent. in. 3. p. titu. 1. c. 16. Hæc tamen suspensio ipso iure non imponitur, sed iudicis sententia desideratur, quod manifeste colligitur ex dict. cap. cum inhibitorio. §. fin. ibi. *Suspendantur.* Et sic per sententiam cum illud verbum, *Suspendantur.* actum iudicis in futurum exigat, & ea ratione est canon ferendæ non latæ sententiæ glo. in. l. in criminali. in verbo, habeatur. C. de iurisd. omni. iudi. tradit. Felin. in cap. Rodolphus. nu. 24. de rescrip. Roman. sing. 2. Hyeroni. Gig. in tract. de pñioni quæst. 8. Syluest. in summ. in verbo, excommunicatio. 1. quæst. 9. Matthes. singu. 112. & nouissime D. Perez in. l. 1. tit. 1. lib. 5. ordin. fol. 32. ver si. circa præmissa.

Hodie vero ex sacrosancti Concilij Tridentini decisione Sessio. 24. c. 1. de reforma. Parochus, vel alius sacerdos, qui cum minori testium numero, quam ibi statuto, & testes qui sine parochus, vel alio sacerdote, de ordinarij seu parochilicetia, in his clandestinis matrimonijs interfuerint, nec non contrahentes ipsi grauius pro arbitrio ordinarij puniuntur. Circa quod decretum quatenus huius capituli argu-

mèto conuenit nonnulla censeo consideratione dignissima.

Primo ante omnia sciri oportet, quod in dicto decreto quædam solennitates statutæ sunt, quæ pro maiori matrimonij solennitate desiderantur, quædam vero statuuntur, quia sunt de necessitate Sacramenti. de solennitate enim sunt banna, edicta, publicationes in ecclesijs, ut maiori solennitate tantum Sacramentum celebretur, de substantia matrimonij est, quod coram parochus, & duobus vel tribus testibus fiat, quod si hoc omittatur nullum est matrimonium. Quod ex dict. Concilio manifeste colligitur, quia clausula decreti irritantis non refertur ad eam denuntiationum solennitatem, sed ad aliam, nempe ut matrimonij contractus substantiali forma ibi statuta contrahatur, & ita inquit. *Quia aliter quam presente parochus, vel alio sacerdote, de ipsius parochi, seu ordinarij licentia, & duobus vel tribus testibus matrimonium contrahere attemptabunt, eos sancta synodus ad sic contrahendum, omnino inhabiles reddit, & huiusmodi contractus irritos, & nullos esse decernit, prout eos presenti decreto irritos facit & annullat.* Si enim catholicum concilium voluisset matrimonium nullum reddi, ex defectu denuntiationum hoc expressisset prout expressit deficientibus parochus & testibus, prout in simili disposuit tex. in c. inter corporalia post medium de trasla. Epis. vel electi ibi. *Vnde si circa traslationem idem fieri voluissent, & de concessione dixerit, & de traslatione poterat expressisse.* Quod etiam ex eo fulcitur nam si hæc denuntiationes de-

sacri concilij. Trident. Sessio. 24. c. 1. de reforma. circa illa quæ solennitatem matrimonij concernunt, interpretantur.

siderentur pro forma matrimonij, minime sane Catholicū concilium facultatem concederet ordinarijs, vt ex causis possent eas omittere arg. eorum quæ tradit Barto. in. l. si in lege. ff. locat. Paul. de Castro in. l. qui Romæ. § Flavius. ff. de verbo. obliga. vbi latissime Alexand. num. 8. Feli. in cap. cum dilecta nu. 6. de rescrip. Deinde hanc rem comprobabat, qui iure antiquo matrimonium contractum absque monitionibus firmitatē obtinebat. *ca. cum hibicio. de cland. despon. Sa. crum vero conciliū minime corrigit, sed innouat dictum ius antiquum Concilij Lateranensis cum dicit. Sacri Lateranensis Concilij sub Inno. tertio celebrati vestigijs in hærendo præcipit.* Et sic in nullo corrigit, ideo mutandum nõ ex. l. præcipimus. C. de appellat. & casus iste omissus remanet in dispositione iuris communis l. commodissime. ff. de liberis, & posthum. quia si voluisset annullare expressisset. l. item apud La. beonem. §. ait Prætor. ff. de iniur. cap. ad audientiam. de renun. Item dicit germanum intellectu dicti Concilij Ioann. à Rojas in suo epithom. de successio. cap. 2. nu. 22. & 23. & 24. dicens ita pluries à se fuisse iudicatum, sequitur Ioann. Gutierrez vir doctus & diligens in tract. de iura. confirmat. l. parte. cap. 51. numer. 25. Ioann. Matienço in Rubri. tit. 1. lib. 5. noui ordin. in glo. 1. nu. 34 & 35. Et ita decretum est à Cardinalibus qui sacri Concilij Tridentini interpretationi præfunt quorum decretum infra referā & ita tenendum est, licet contrariam opinionem, nempe matri-

monium vitari deputationū defectu tenuit Iacob. Menochi. consil. 69. numero. 70. volum. 1. à quo in hoc cauendum erit. Eodem errore labitur idem Menochius consil. 398. volum. 4. & ibi Domi. Bonf. & Ioann. Cepha. qui Menochij cōsilio se subscripserant.

Peccaret tamen grauiter parochus, qui matrimonium prætermisissis denuntiationibus celebraret, atque contrahentes ipsi nec non testes, qui sciēter in his matrimonijs interfuerint, & in exteriori iudicio condignis pœnis ab ordinario sunt puniendi. Si vero parochus non in inito consilio, nec data opera, sed ex ignorantia credens banna præcessisse, ea omisit: iuxta qualitatem ignorantia leuiori pœna puniendus est. Ipsi vero contrahentes, si modo bona fide habuerint, puniendi non sunt, nulla sane eis culpa imputari potest, qui parochus asseueranti facta fuisse iam banna fide præstiterunt (prout tenebantur) nec suspicari debebant in huius muneris ministerio fuisse desidem, ita scribit optime meo iudicio Doctor Ioannes Segura in direct. iudi. Ecclesi. 2. part. capit. 15. numer. 40.

Secundo illud etiam perpendi debet, quod licet parochi præsentia, vel alterius sacerdotis interueniētis, sua vel ordinarij licentia sit de substantia matrimonialis vinculi nõ tamē pro eius forma desideratur: quod ipse sacerdos verbis dicti cōcilij vel alij de more regionis vtatur, ita multis rationib⁹, & arg. adductis probat Illephōf. à Veracruce in apend.

apendi. ad Specul. matrimon. du bio. 4. Non tamen excusaretur clericus à mortali crimine, & à pœna à suo ordinario imponenda, si dictis verbis in matrimonijs contrahendis non vtatur, vt ipse ibi late scribit.

Matrimonium corā testibus & parochi etiā reluctāte contrahitū validū est.

Tertio (licet hoc à multis in controuersiam adduci poterat) verissimum & iuri consonum censeo quod licet parochus inuitus, renuens, vel dolose ad matrimonium celebrandum à contrahentibus, vel alijs suo nomine fuerit adductus, dummodo contrahentium verba audiat, & probe intelligat, tale matrimonium firmitatē obtineuit. Id sane in dicto decreto præcisse pro matrimoniali vinculo exposcitur quod præsens sit, vt tanquā testis qualificatus, cum alijs qui ibi interfuerint testimonium proferre possit, & ideo quomodoque id fieri possit, minime viciatur matrimonium, de quo est text. insignis in. l. coram Titio. ff. de verbo sing. vbi Florentinus iureconsultus, inquit. *Coram Titio aliquid facere in ius, non videtur præsentem eo fecisse nisi is intelligat. Itaque si furiosus, aut infans sit, aut dormiat, nõ videtur corā eo fecisse. Scire autem nõ etiā velle is debet. nam etiā inuito eo re ete sit quod iussum est.* Vnde si statutū prohibeat, aliquid fieri sine præsentia alicuius, satis est illum esse præsentem quauis nec cōsentiat, nec consulat id fieri, vt eleganter voluit Bald. in capit. ex parte Episcopi. col. 1. de rescrip. Aretin. in. l. si quis mihi bona. §. Si coram. 1. not. ff. de acqui. hæredi. per id quod voluit Bar. in. l. Modestinus. column. 1. ff. de

dona. quod cū in insinuatione sola præsentia iudicis sufficiat per. l. omnium. C. de testam. satis est quod donatio coram iudice fiat, absque eo quod ipse aliquid faciat, aut decretum interponat. sequitur Bald. in. l. istud colum. 2. 1. quæstio. C. de sacro. Ecclesi. vbi ad hoc allegat text. quem dicit meliorem de iure in. l. vltim. C. de prædi. curi. lib. 10. Alexand. in dict. l. omnium. colu. 1. And. Tiraquell. post leges conuuiuales gloss. 7. num. 32. Rursus hoc fulcitur quod præcipuus finis & episcopus Concilij Tridentini fuit prohibere matrimonia clandestina, & mederi malo quod ex eisdem ortum habeat, eorum videlicet, qui priore vxore cū qua clam contraxerant relicta, cum alia palam contrahebant. Et sic in perpetuo adulterio viuebant, vt ex proœmio dicti decreti cōstat, ex quo finalis ratio deduci solet, vt in. l. fina. ff. de hæred. in sti. cui malo satis medetur, ex parochi præsentia absque aliquo ipsius ministerio, vel consensu. Præterea hoc ex dicto sacrosancto Cōcilio corroboratur, quod parochi præsentiam & tertium ad firmitatem matrimonij equiparat, copula quidem, illa & casus similes coniungit. l. Seia. C. de fundo instruct. sed præsentia testium sufficit quocunque modo contingat, & quod sit casualis & moralis, ita Bald. per illum text. in. l. tertium numero. 6. C. de testibus tradit Felinus post alios in proœm. Decretali. numero. 29. ergo & parochi præsentia dicto modo sufficit. Ita ab hinc pluribus annis statim post concilij Tridentini

num, cum de hac questione interrogatus fuisset (dictis rationibus innixus) respondi. Et cum casum similis Salmantice contigisset, cōsulti de eo fuerunt Cardinales, qui pontificia auctoritate Concilij Tridentini interpretatione p̄sunt. qui D. Hieronymo Manriquez Salaman. Episcopo, ita responsum p̄stiterunt.

Reuerēdisimo domino vti Fratri domino Episcopo Salamantino.

Reuerēdisime domine, libellus huiusmodi tui nominis porrectus, in quo nonnulla contra-

tractū matrimonij spectantia, propositus fuit in sacra cōgregatione Cardinaliū, interpretationi Tridentini Cōcilij p̄fectōrū, quorū hęc fuit sententia.

Nō pertinere ad substantiā matrimonij, vt parochus aliqua verba proferat, ideoq̄ valere matrimonij quāuis verba exprimentia cōsensū prolata sint à cōtrahētibus tantū, dummodo parochus adhibitus à cōtrahētibus, sit p̄sens, & intelligat, id quod agitur, licet dissentiat, & contradicat, parochū vero intelligi adhibētū, etiam si ex alia causa vocatus sit: dummodo ad illum actū adhibeat. De parochō autē, qui omisis tribus denūtiationibus sine ordinarij licentia, aliquos desponsa-

uerit, an matrimonij teneat, cōgregatio censuit matrimonium quidē valere. Sed parochū ab ordinario puniri posse. Hęc sunt quę sacrę cōgregationi visa sunt, amplitudini tuę rescribēda, cui bonā valetudinē, & omnia fausta à Deo precamur. Roma die sexta Ianuar. 1582 amplitudinis tuę vti frater Philippus Bōcōp. Cardinalis sancti Sixti.

D. Bustos laudatur.

Et ita in causa illa de qua fuerat controuersia dictus dominus Episcopus iudicauit, consilio doctissimi doctoris Bustos Salmanticensis Academię sacrorum decretorū professoris insignis. Fateor tamen contrahentes ipsos & testes, qui in cōsilio interfuerunt, ceterosque huius criminis reos grauiter ab ordinario esse plectendos. Tum ne tantum scelus impunitū remaneat. Tū ne detur anfa passim violandi illā Tridentini Cōcilij sanctionem.

Post hęc vero scripta, peruenerunt ad manus meas, alię cōsultationes factę dictis Cardinalibus & datę fuerunt. D. Cardi. Garraf. in quadā matrimoniali causa, quę cōtingit inter quēdā Aluarum, & Catherinā, in ciuitate Gienę, ann. 1585. quarum aliquę sunt instituto nostro accommodatissime, & ideo in studiorum gratiā, hoc loco referēdas duxi.

Primum igitur dubium propositum, fuit, vtrum prohibitione facta ab ordinario, ne parochus aliquos desponsat, ita tollatur iurisdicctio parochi, vt ad cōtrahendum matrimonium, contra talem prohibitionem, non sit legitimus parochus, cum possit ordinarius in totum, vel in partem auferre à parochō

parochō, ex causa iurisdictionem, sicut fit quando reseruantur aliqui casus, & in proposita questione maiorem vim habet quia p̄dictos sacerdos non erat principalis parochus, nec rector proprietarius, sed annuus vicarius qui ad nutum ordinarij poterat remoueri.

RESPONSIO.

Cōgregatio concilij respondit valere matrimonium contractum coram parochō, cui interdictū est ab Episcopo ne interueniat.

Ex quo secundum dubiū controuertitur, vtrum in proposito casu interuenit parochus, nō inuitus, sed volens contra prohibitionem ordinarij, matrimonium validum sit, vel potius nullum quia non interuenit sacerdos habens iurisdictionem, cum sit sublata ab ordinario.

RESPONSIO.

Cōgregatio concilij respondit esse validum.

Tertium dubium est, quod si inuitus, & compulsus per vim ad sit sacerdos, cum contrahitur matrimonium, p̄cedente vel non p̄cedente dicta prohibitione, vel tali interdictione, vtrum tale matrimonium subsistat?

RESPONSIO.

Cōgregatio concilij censuit subsistere.

Quartum dubium, si sacerdos ad fuit, nihil tamen eorum, quę

agebantur vidit, neque audiuit, vtrum tale matrimonium validum sit sic contractum, vel potius tanquam sine sacerdote nullius sit ponderis seu momenti.

RESPONSIO.

Cōgregatio concilij censuit nō valere si sacerdos non intellexit, nisi tamen affectatum esset nō intelligere.

Quintum dubium, si adsit sacerdos, dum contrahitur matrimonium casu, non cogitans, se ad id vocatum, sed aliud agens audiuit duos inter se contrahentes matrimonium, vtrum sit validum tale matrimonium, in quo fuit p̄sens non tamen certioratus neque ad id expresse vocatus: neque interponens suam auctoritatem dicto vel facto, vel potius sit nullum, quasi assistentia auctoritatoria, per conciliū requiratur, non nuda vel casualis p̄sentia.

RESPONSIO.

Cōgregatio concilij censuit valere, etiam si parochus aliam ob causam adhibitus sit ad illū actū.

Quę decisiones singulares sunt & ideo non vulgariter notandę. Quarum vltimum secundus fuit cōsulēdo egregius Martin. Nauarr. conu. 20. tit. de spōsalib.

Quartò, est etiam memoratum dignum quod stante hodierno decreto concilij, si quis temere audeat contrahere absque parochō, & testibus, non solum tale matrimonium vt clandestinū nullū est, sed nec poterit postea se cōtrahere

parochus, huic postea contrahēti auctoritatem præstare: saltem absque ordinarij sui facultate, quod si fecerit incidit in pœnā tex.in dict.cap.fin. de cland.def. pon.ita in terminis scribit Simō Maiolus in tracta. de irregulari. lib.3.cap.25. versic. circa crimina. fol.306. sed misere lauitur in hoc vir doctus, nam si prout ipse fatetur verum est, quod inhabilitas dicto Concilio statuta est ad sic contrahendum, quando forma prætermittitur, vt bene etiam scribit D.Perez in.l.1. tit. 1.lib.5.ordina.versic.vlterius dubitatur sequitur Ioann. Matienço in rub.illius titul. numer.39. Nullum potest impedimentum considerari,cuius ratione quis contraxerunt,seruata forma Ecclesiæ non possint postea contrahere, & ideo frustra desideratur ordinarij facultas. Quod iam definitum est Cardinalium, qui præsumunt interpretationi Concilij Tridentini Decreto his verbis. *Qui matrimonium sine parochi clandestine contraxerunt atq; consumauerunt possunt si nullum aliud impedimētum adest sine dispensatione de nouo in facie Ecclesiæ matrimonium contrahere.*

Illud tamē non diffiteor, quod si ex Synodali constitutione, contrahentes ob matrimonium clandestinum excommunicationis sententiam incurrissent, vel tale matrimonium publicum esset, male faceret parochus, saltem ratione scandali, qui nō primo declarato nullo matrimonio clandestino ab ordinario, eos secundo matrimonio coniungeret,eritque propter hoc arbitraria pœna plectendus non

vero erit locus pœnæ text. in.d. cap.fin.prout perperam Maiolus scribit.

Quando vero scandalum cessaret, possunt quidem contrahētes qui sine parochi cōtraxerūt absque ordinarij licentia, propria auctoritate rescidere, & ad legitimum matrimonium conuolare. Non sane præstare debet impedimentum, quod de iure nullum effectum sortitur reg. non præstat de regu. iur. lib.6. quidem cum notorie matrimonium nullam vim obtineat, iudicem ad eius dissolutionem adiri super bacanenum esse constat ex text.in cap. ad dissoluendum de despōs.impu. tradit egregius Martinus Nauarr.consil.1. titu. de sponsa.

Vnde pariter colliges matrimonium clandestinum minum sponsaliorum de futuro effectū operari, cum sic contrahentes inhabiles, & legitimi sint. Nec me in contrarium mouet, celebris illa iuris Pontificij responsio in cap.1.de spons. impu. lib.6. quia matrimonium de præsentij, inter impuberes contractum, vim sponsaliorum de futuro obtinere, stabilitum est. Nam huiusmodi contractus non tantū malitiam, & iniquitatem obtinet quantum matrimonium dat contractum, quod inter illegitimas personas celebratur. Illa quidem decisio specialissima est, qua propter ad alios casus, quibus diuersa ratio versatur nec extendi nec ampliari debet, semper qui mihi Fr. Alphons. de Vera Cruce viri alioquin doctissimi contrarium asseuerantis opinionū apendice de matrimonio fol.

Contra Simon Maiolum.

Decretum Card. sacre congregationis.

fol.42. Et ita non semel, cum iuris vtriusque eruditissimis professoribus consului, & obtinui: eamque publice docui gaudeoque opinionem nostram post secundam huius operis additionē aprobatā fuisse ab egregio Martin. Nauarr. dict. consil.1.

Contra venientes si exo tride. Concilio de creto mortalem culpam contra hant.

Quintò est etiam firmissimè circa hoc institutum asseuerandum, eos omnes qui contraueniunt dicto decreto, mortalem culpam contrahere, cum Ecclesiæ iustissimo præcepto in re grauissima cōtraueniunt, quod manifestissimū est ita vt nulla probatione indigeat, & probat Alfonso. à Vera Cruce in apendi ad Specul. comugio. dubio. 11. Et in exteriori iudicio grauiter ordinarij arbitrio plectendi sunt vt in dicto concilio decretum est.

Sententia excommunicationis iustissime imponitur contra contrahentes clandestinum matrimonium.

Circa quod tamen iudices Ecclesiastici animaduertere debēt, quod si non tantum matrimonium clandestinum cōtractum fuerit, sed contrahentes carnali copula consummauerint grauiori supplicio immane hoc crimē ab ipsis puniri oportet, ita fertur decretum esse à Cardin. quibus à Summo Romanæ Ecclesiæ Præsule Concilium Tridentinum interpretandi cura, amplissima potestate demandata est.

Sextò ratione huiusmodi mortalis criminis, sequitur iustissime per synodales constitutiones statui potest, excommunicationis sententia, nec non alię pœnæ contra clericos, & laicos transgressores dicti decreti, id enim fit, vt melius superioris lex feruetur, vt in cap. animarū. de constit. in.6. gloss. in Clemen. ne Romani in verbo, tolli. de ele-

cti. vnde iustificatur apud nos Synodalis Toletana constitutio qua excommunicationis pœna ipso iure, & aliæ pœnæ imponuntur in hæc verba. *Y mādamos que no guardando se la dicha forma, que el cura, ò clerigo que celebrar e este sacramento, sea descomulgado por el mismo hecho, cuya absolucio en nos reservamos, y demas y aliẽ de de las otras penas constituydas en derecho le suspendemos per medio año, y siendo beneficiado le priamos de la mitad de los frutos de su beneficio, aplicados para la fabrica de la ygle sia donde fuere beneficiado, y no siendo beneficiado demas de la dicha suspension, y excomunion arriba dicha cayga en pena de tres mil maravedis aplicados a la dicha fabrica. En la qual dicha excomunion caygã è incurrà las partes contrahentes, y los testigos ipso facto, como cae, è incurre el cura, ò clerigo q̄ hiziere el dicho matrimonio segũ dicho es.*

Tolerant. synodalis constitutio

Et cum suspensionis pœna, dicta constitutione per verba præsentis temporis infligatur, ipso iure imposita censetur gloss. in l. si quis maior. in verbo infamia iuncto tex. in verbo, Notatur. C. de transactioni. vbi Bart. Bal. & Paul. & alij recentiores notant. glo. in l. si quis in tãtam in glo. magna in versiculo. *Quarto quarto. C. vnde vi, quã opinionē cōmunē esse testantur plures quos refert And. Tiraquell. in repeti. l. si vnquam in versic. Reuertatur. num. 21. C. de reuoca. dona.*

Similis excommunicationis pœna ipso iure imposita est constitutione Synodali Salamantina capite. 42. quam refert Doctor Didac. Perez in. l. 1. titul. 1. lib. 5. ordi. versic. *Item solet pœna. Quæ*

Salamantina constitutio synodalis interpretatur.

amplius habet, nempe eos qui ea excommunicantur euitandos esse, absque aliqua denuuntiatione, quod sane manifeste repugnare videtur Martini Quinti constitutioni quę incipit. *Ad euitanda scandala*. Quę statuit, neminem teneri excommunicatum euitare, etiam à iure donec nominatim denuntietur, & ea ratione cum lata sit, contra ius superioris non poterit firmitatem obtinere, vt in cap. cum inferior de maiori. & obed. & hac ratione de eius valore dubitat D. Couarru. in. 4. decretal. 2. par. cap. 6. numero. 9. Sed potest iure defendi quando matrimonium clandestinum, propter quod incurritur excommunicatio est notorium, tali modo, quod nullo pacto celari potest, ita eam defendere cõnatur Didac. Perez dict. ver. item solet fol. 30.

Non tamen prætermittendum est, quod circa prædictas Synodales constitutiones scribit Domi. Soto in. 4. sent. distinct. 28. quæstio. 1. artic. 2. vbi contra eas inuehitur dicens, quod melius esset quod iuris communis pœnæ tantum imponerentur. Nã si Summi Pontifices sacraque concilia dictas censuras necessarias iudicarent, eas infligerent suspicatur (vt ille inquit) quod propter subsidium potius fabricarum quam animarum imponunt. Illi autem qui dictas censuras ignorant, eas minime incurrunt, etiam si aliqua sua culpa vincibiliter (vt aiunt) ignorent. Quia licet à iuris communis censuris nulla ignorantia excuset tamen ab aliorum inferiorum prælatorum excusat, dummodo, crassa

& supina non fuerit, vt in. c. vt animarum de constit. lib. 6. Crassa vero & supina ignorantia illa dicitur quę ex malicia vel nimia negligentia procedit.

Septimò ex verbis dicti sancti Concilij colligitur, quod ordinarius ex illius præcepto tenetur transgressores debitis pœnis punire, in illis verbis, *Arbitrio ordinarij puniri præcipit*. Etea ratione peccat ordinarius, vel eius vicarius, qui neglexerit huius criminis reos punire, ita tenet F. à Vera Cruce in apêdice dubio. 11.

Octauo nõ est obliuioni tradendum, quod per impositione pœnæ illius decreti non censetur exclusã pœna tex. in dict. ca. cum inhibitio. §. si. imo vltra illam parochus, vel alius sacerdos qui in hoc deliquerit, pœna arbitraria plectendus est, prout in dicto decreto concilij continentur. Tum quia iuri antiquo in hoc derogatũ nõ est, à quo sine noua & expressa decisioe recedere non licet. l. præcipimus. C. de appel. cum similib. Tum quia iudict. §. si. c. cum inhibitio, vltra suspensione triennalem grauior pœna iubetur imponi, si delicti qualitas postulauerit, & sic vltra suspensione locus est pœnæ arbitrariæ, & ided sacrum Concilium antiquo iuri videtur cõforme. Tum quia clandestinum matrimonium, magis odiosum, & prohibitum hodie est, quã olim, cũ antea iuris prohibitione nõ obstante, ratum erat: nunc vero inualidũ est. Qua ratione, qui dicto decreto contraueniunt, magis delinquent quam olim, iuri antiquo contra veniendo, & sic melius hodie quam anti-

Tex. in. c. cum inhibitio. §. si. de clandest. des. declaratur.

quitus verificari possunt verba dict. §. ibi, *Gravius puniendus si cuius qualitas postulauerit*.

Prohibito matrimonij clandestini sponsalia de futuro minime cõprehendit.

Nono illud est etiam obseruandum quod concilij prohibitio, nec non statuta ibi pœna, solum in contrahentibus, vel interuenientibus in matrimonijs clãdestinis verificari debet, non autem si sponsalia de futuro contraherentur. Hoc namque casu, nec contrahentes parochus, vel alius sacerdos, testes ve aliqua pœna sunt puniendi. Tum quia concilium tantum loquitur in matrimoniali cõtractu, nec verbum in eo continetur, quod ad spõsalia de futuro referri possit, vt patet ex eius verbis ibi. *In posterum ante quam matrimonium corrabatur*. Et ibi, *Ad celebratione matrimonij procedatur*. Et ibi, *Matrimonium malitiose impedire possit*. Et ibi, *Matrimonium cõtrahere attẽtabunt*. Sequitur statim & facit. *Insuper parochũ, vel aliũ sacerdotem, qui cum minori testium numero, & testes qui sine parochõ vel sacerdote huiusmodi contractui interfuerint*. &c. Et sic manifeste de matrimonio tãtũ agit. Tum quia ratio Concilij quæ ex eius decisioe percipitur. solum in matrimonio militat, non vero in sponsalibus de futuro, quod manifeste patet. Nam obeam causam clandestina matrimonia annullantur, vt peccata perpetua de medio tollãtur, quę sepe numero ex dictis matrimonijs oriebantur, quod minime contingit, in sponsalibus de futuro: nam si illis contractis, sponsus cum alia de præsentem contrahat, licet peccet violando fidem nõ tamen in perpetuo peccato ma-

net, & ideo Concilij decretum nullo modo in sponsalibus de futuro procedit. Tum quia Concilij sacri decisio, noua est & correctoria, & vltra casum, ibi expressum, extendi non permittitur. l. præcipimus C. de appella. Tum quia qui sic contrahunt, non faciunt contra Ecclesiæ præceptum, quia nec antiquo nec nouo iure prohibitum est, sic contrahere. Imo iure veteri (quod intactum in hoc remanet) licebat, & hac ratione post sacrum Tridentinum concilium sponsalia de futuro valida sunt & firma & naturali iure adimplenda. Tum etiam fulcitur, quia sponsalia de futuro contrahens non incidit in pœnam excommunicationis, vel aliam quæ imposita est à lege propter canonicum impedimentum, glossa memorabilis in Clement. vni. in verbo, contrahere. in versiculo. *Non puto*, de confang. & affini. quam dicit esse sing. Abb. in capite. 1. columna. penult. de post. Prælator. Collect. in capite, non debet. numer. 5. de confang. & affini. Deci. in capite ad hæc in beato. numero. 45. de postu. Præla. Nicola. Mil. in rep. in verbo, lex. Felinus. in rubri. de sponsali. & in capite. tertio loco. numero. 2. de præsump. Iasson. in. l. cum quidam numero. 13. ff. de libr. & post. & in. l. quo minus. numero. 18. ff. de flumi. & in. l. si stipuler. numero. 5. ff. de verbo. oblig. Cur. Iunior num. 58. Orosius. numero. 24. in. l. 2. ff. de iuris omnium iudicu. Boeri. decisio. 173. numero. 30. Ange. in summ. in verbo, pœ-

na. And. Tiraquell. in l. 10. con-
nu. gloss. 2. nu. 18. Nauarr. in ca-
pit. li. quand. ccep. 6. pag. 20. de
rescrip. & eam esse communem
testatur Ripa in tracta. de peste.
rub. de remedio ad conseruand.
vber. num. 65. Præposi. in cap. 1.
numero. 8. de spōsali. Nauarr. in
manuali confesso. capite. 22. nu-
mer. 43.

Ex quibus facile repellitur
Ioann. Andr. Abb. & aliorum
opinio in di. cap. cum inhibitio.
qui scripserunt, illius tex. prohi-
bitionem locum in sponsalibus
de futuro obtine. quos secutus
fuit noster Greg. in l. 1. in verbo,
Que los desposen. titu. 3. partit. 4.
quam opinionē multis rationi-
bus defendit Castillo. in l. 49.
Tauri, versic. matrimonium.

*Lexoratio.
ff. de spon-
sa. inter
pretatur.*

Nec superioribus refragatur.
l. otatio. ff. de sponsalib. que vul-
go circumfertur ad probandum
quod prohibito matrimonio
spōsalia prohibita cēsētur, quia
illa non procedit, quando datur
diuersa ratio quæ supra iam tra-
dita est ita legem illam interpre-
tantur Bald. & Salic. in l. C. 1. si
rect. prouin. Dec. in cap. iurauit
num. 4. de proba. & in c. nam &
cōcupiscentiam. 2. lectu. nu. 4.
de constit. Jacob. Philipp. Por-
ti. libro. 5. reg. conclusi. 35. lim. 1.
Ioan. Orof. in dict. l. 2. nume. 24
vbi Cur. Iun. num. 58. testatur istum
intellectum & limitationē
esse communem quam probat
text. in l. si quis officium. ff. de
ritu nupti. Vel secundū respōde-
ri nō in cōgrue, potest dictā. l.
oratio tunc procedere, quando
impedimētum perpetuum est, &
non temporale, quale est quod
in clandestino matrimonio quia

qui sic contraxerunt, possunt
postea seruata forma Ecclesie
cōtrahere, ita interpretatur De-
ci. post Dylum in l. 2. ff. de iuris
omni. iudi. Nauarr. consi. 3. titu.
de conlang. & affnita.

Et memoria quidem teneo,
quod anno Domini. 1564. eo tē-
pore quo non sine summa to-
tius Christiani orbis vtilitate,
dictum decretū sacri Cōcilij in
lucem prodidit, cum Sacrorum
Decretorum huius Compluten-
sis celeberrimæ Academię, pu-
blicus essem professor (eamque
functionem per duodecim an-
nos non sine lauda gessi postea
quæ ad primaria dona perueni)
cuius publici muneris ratione,
materiam sacramenti matrimo-
nij legens, primus omnium in di-
cta Academia, Concilium ca-
tholicū, sum interpretatus hęc
opinionem publice docui, cæte-
ris sacrorum canonum professo-
ribus (qui tunc erant doctissi-
mi) refragantibus. Primus etiam
causarum forensium patronus,
in publicis actionibus ad forum
spectantibus defendi, & obtinui
in causa quæ in hac amplissima
ecclesiastica Complutensi curia
statim agitata fuit coram Licen-
ciato Martino Lopez de Salas
Vicario generali integerrimo,
gaudeoque opinionem nostram
in scholis & ecclesiasticis tribu-
nalibus ita receptam esse, vt nul-
lus dubitanti locus relictus sit.
Et eam multis annis lapsis tenen-
tem lege Illephon. à Vera Cruce
in appen. ad specul. coniugi.
quęstion. 9. per totam pagi. 40.
& iterum pagin. 113. & 117. Fra-
Anton. Cordoua in tract. *De ca-
sos de conciencia.* quęstio. 52. &
nouissi-

*Actor A-
cademia
Cōplutēsi
sacrorū De-
cretorum
cathedrā
per duode-
cim annos
fuit mode-
ratus.*

nouissime eam tenet Ioan. Gut.
in tractat. de iuramento confir-
ma. capitul. 51. primæ part. nume-
6. Sicque catholicum Conciliū
interpretandum est, licet cōtra-
rium, quod in sponsalibus de fu-
turo obtinere debeat locū, som-
niavit (prout illi demore fuit)
quidam Albornoz in libro eius
pręcipiti ingenio digno nūcupa-
to. *Arte de contractos.* libr. 4. tit.
1. Et à sacra cōgregatione Cardi-
naliū ita sancitū est, his verbis.
*Decretū Concilij Sessione. 24. cap.
1. de reformatione annullat tantū-
modo, contractus matrimonij per
verba de presenti, clādestina facti
spōsalia autē per verba de futuro
relinquit, in terminis iuris cōmunis
Præter quā quod per copulā prædi-
ctā sponsalia, non transibunt in ma-
trimoniū.* Ex quo sequitur inter-
pretatio ad huius Toletani Ar-
chiepiscopatus synodale cōsti-
tutionem, quę quarta est ti. 4. li.
4. dictarum constit. quæ poenam
clericis interuenientibus in spō-
salibus de futuro prohibitis im-
ponit, quæ in hunc modū loqui-
tur. *Otrosi cōsiderando de quantos
incōuenientes son causa los clerigos
que se atreuen a interuenir en los
desposorios, o matrimonios prohibi-
dos: mandamos que ningū clerigo
interuenga en ellos, aunq seā de fu-
turo y que por el mismo caso si los
biziere o interuiniere en ellos, o los
solenizare, pierda los frutos de vn
año del beneficio, o beneficios q en
esta diocesi tuuiere, y si no fuere be-
neficiado cayga en pena de dos mil
marauedis, la mitad para la iglesia
dōde fuere beneficiado, o siruiere, o
perochia dōde se biziere, y la otra
mitad para el acusador, y pobres, y
demas desto mādamos q los vicarios*

*Cōtra scho-
lasticū nū-
cupatū Al-
bornoz.*

*Interpre-
satur sy-
nodalis cō-
stitutio To-
letan.*

*generales, los castigū en las otras
penas de prisō, o suspēsō, segū la ca-
lidad del caso lo requiere.*

Est sane constitutio illa syno-
dalis interpretanda, vt procedat
quando spōsalia de futuro sunt
prohibita, propter canonicū a-
liquod impedimentum, confan-
guinitatis, vel affinitatis, vel pro-
pter aliud cuius ratione sacra ca-
nonica iura prohibitionē indu-
xerunt: non vero quando talia
spōsalia contrahuntur, inter eos
quibus matrimonium interdic-
tum non est.

Decimo, ex dicti Cōcilij decre-
to animaduerti debet, clericum
siue secularem, siue regularē, qui
nō sibi subditos matrimonio cō-
iūxerit, vel post contractum be-
nedixerit, sine licētia proprij pa-
rochi illorum qui sunt coniūgē-
di, vel benedicendi ipso iure sul-
pensum esse, quousque ab ordi-
nario absoluator, quæ suspen-
sionis pcena nō solū incurritur
si sacerdos non sibi subditos cō-
iunxerit, aut benedixerit, sed si
alterum eorum fecerit, ita clare
colligitur ex verbis disiunctiuis
illius decreti ibi, *Coniungere, aut
benedicere ausus fuerit.*

Vndecimo prætermittendum
non est, an parochus à pena libe-
retur qui subditos suos in alieno
loco extra parochiam existētes
matrimonio coram testibus cō-
iungit, absque proprij sacerdotis
cōsensu: Et præfari oportet vtrū
matrimonium eo modo cōtrac-
tum legitimum iudicandum sit,
& licet neminem inuenerim, de
hoc argumento disputantē, quo-
usque tamē sacrosancta Roma-
na Ecclesia cōtrarium iudicaue-
rit

*Clericus
matrimo-
nio copu-
lās vel be-
nedicēs nō
subditos,
ipso iure
suspensus
est.*

*Parochus
an subdi-
tos extra
parochiam
possit ma-
trimonio
copulare.*

rit, censeo tale matrimonium non ex eo viciari, quod extra parochiam contractum sit. Tum quia forma Ecclesie, que in matrimonijs contrahendis desideratur, interuenit cum coram parrocho & testibus contractum sit, ergo matrimonium iudicandum est. Tum quia sacrum Tridentinum concilium, nec pro matrimonij substantia, nec pro eius solennitate requirit, quod intra proprię parochię limites celebretur, & cum eius decisio noua & correptoria sit potius restringenda, quam amplianda est, vt sepe dictum est. Tum quia ratio potissima quę ansam dedit dicto decreto, ea fuit vt longe clā definitas repelleretur, & matrimonium legitime probaretur, quę ratio verificatur etiam si extra parochiam & in alia concilij forma seruata contrahatur. Tum quia matrimonij vinculum mutuo consensu in quo contractus continetur perficitur, nihilque obtinet, quod ad iurisdictionem concernat, vt in de esset asseuerandum, extra parochiam contrahi non posse. l. fina. ff. de iurisdiction. omnium iudicum, contractus vero nisi speciali iure interdictus sit vbi que potest celebrari. Tum quia si in matrimonij celebratione aliquis actus consisteret iurisdictionis (quod prorsus negamus) esset voluntarię & non contēptiosę quę extra territorium potest exerceri. l. emancipati. ff. de adoptioni. glossa. in l. final. ff. de iur. omni. iudi. quam doctores ibi sequuntur, maxime. Iasson. numero. 6. Tum quia huic opinioni egregie suffragatur cele-

bris Hosti. doctrin. in summa. titulo de penitent. & remissio. §. cui confitendum, versic. Nunquid extra territorium. asseuerantis quod sacerdos parochialis extra suę parochię territorium existens, potest vbi que parochianum suum confiteri, & absoluere, sequitur Iasson. dict. numer. 6. Et vt propositam difficultatem absoluiam asseuerandum censeo, non esse parochū à pœna immunem, qui extra opidum in aliena parochia absque licentia proprii illius parrochi, sibi subditos matrimonio copulauit, & cum certā pœna statuta non sit iudicis arbitrio imponetur. l. 1. §. 1. ff. de iure de lib. capit. de causis. §. illis. de offici. deleg. Quę quidem pœna maior vel minor erit, per pœna malitia causę, quę causam prestitit dicti matrimonij celebrationi. Non sane parochus, criminis suspitione caret, qui nulla subistente causa extra opidum in aliena parochia propria auctoritate matrimonium celebrat, & ita tenendum censeo licet fere octo annis elapsis post hęc scripta contrarium tenentem legerim Doctorem Ioann. Seguram in directo. iudi. Ecclesiast. 2. part. capitul. 15. numero. 49. Nec refert, quod in oppidis in quibus diuersę parochię cōstitutę sunt contrarium apud nos moribus receptum est. Quia id contingit, cum parrochi saltim tacite alternis vicibus sibi ipsis hoc facere permittunt, quod si contra dicerent, nullo modo liceret.

Duodecimo quod ad hoc, *Expressali* quod vt sacerdos impune *centia pro* sibi non subditos, possit coniu- *prij.* gere,

Sacerdotis gere, vel benedicere, requiritur *requiritur* quod proprii sacerdotis expres- *ut alienus* sam facultatem habeat, nec tacit- *possit ali-* asufficeret, id quidem significat *quos matri-* illud verbum, *licentia*, positu *monio copu-* in Concilio ita scribit Lapp. al- *dare.* lega. 86. & ibi nouissimi apostil- lantes. Andr. Tiraquel. latissime in lege. conuual. glossa. 7. numero. 8. & ita interminis declararunt sapientissimi Cardina. interpretes sacrosancti Concilij Tridentini anno. 1573. die. 12. Nouembris dum Venetijs quæstio circa hoc esset, inter quosdam Grinano & Paulam de Alueuo, quę se desponsatam asseuerauit, à quodam Ioanne Baptista Grinano Veneto, vt testatur Iacobus Menoch. de arbi. iud. quæstio. libro. 2. centu. 5. casu. 453. numero. 14. idem in cōsilio. 188. numero. 7. volum. 2.

Illud autem notatu dignum est, quod sacerdos, ex generali facultate sibi à parrocho concessa, vt intra suam parochiam, possit omnia ad curam animarum spectantia exercere, potest matrimonij celebrationi assiste re, quia cum possit sacramenta ministrare, quod longe maius est, à fortiori hoc quod est minus licebit, ita egregie defendit egregius Martinus Nauarrus. consilio. 27. titulo. de sponsa. qui eleganter probat, minime requiri, quod licentia hęc specialiter concedatur. Nec ea facultas, siue licentia, desideratur quod sit in scriptis, sufficit quod sit verbalis à testibus probari possit teste Martino Nauarro, consilio. 41. dicto titulo de sponsalio.

Decimo tertio, non est obli-

uioni tradendum, quod ad hoc vt matrimonium coram alieno sacerdote celebratum, firmitatem obtineat: & ipse à pœna sit immunis licentia proprii sacerdotis præcedere debet, nec sufficit, quod postea sequatur. Vbi enim in aliquo actu licentia desideratur ea præcedere debet, autem. licentia. C. de Episcop. & clericis. l. si quis mihi bona. §. iussum. ff. de acquirend. hæredit. l. vlt. §. necessitate. C. de boni. liber. capite. omnis vtriusque secus. de pœni. & remission. & facit. l. 13. titulo. 9. part. 6. vbi Gregori. in verbo. *Con otorgamiento.* & l. 3. titul. 7. lib. 5. noui Regij ordin. vbi sancitum est primogenitum nõ confirmari ex Regia licentia, quę post eius institutionem sequitur, nisi hoc in ea expresse cautum fuerit, tradit Innocen. in capit. dudum. de rebus ecclesie non alien. Bartholus. in l. si autem plures. ff. de aqua plu. arcenda. Marcus. Antonius. Bauer. in §. si alienus seruus. Instituti. de hæredibus. instituti. Bartholo. Socinus. consilio. 222. numero. 3. libro. 2. Cornel. consilio. 89. numero. 10. libro. 3. Cassaneus. in constit. Burg. rubri. 4. §. 7. numero. 38. Antonius Gomez. in l. 42. Tauri. Et licentia multipliciter accipitur, vt per Bald. consi. 290. numero. 6. libr. 3.

Decimo quarto non est ab hoc instituto alienum disputare, quis proprius sit censendus parochus, vt matrimonio possit interesse, asseuerandum est quod sua diocesi Episcopus, cum ea sit ordinarius nec non eius generalis vicarius, si ele-

Dicta licentia à parrocho præstata do matrimonij debet præcedere.

si clericus sit, vt ex d. concilio colligitur, ibi. *vel alio sacerdote.* Si vero sacerdos non est, minime assiltere potest, ita in sacra congreg. Card. diffinitum est, vt citatur Marti. Nauarr. consi. 1. tit. de offi. ordi. quauis (vt ille inquit) de iuris rigore cōtrarium possit defendi. Erit similiter qui libet contrahentium parrochis, quando diuersarum parrochiarum, sunt nam cū vnus sine altero matrimonij vinculo coniūgi non possit, vterque cōtrahēs vtriusque parrochi subditus efficitur. l. si communem. ff. com. prædi. cap. per tuas. de arbitris & in præxi ita receptum esse testatur Doct. Segura indirector. iudi. Ecclesi. 2. part. cap. 15. numer. 47. scribit tamen eruditissimus Nauarrus manuali cōfessorum cap. 25. nume. 144. Illustrissimorum Cardinalium congregationem sub Pio Quinto Pontif. Max. peculiari decreto declarasse, parrochum mulieris sufficere, quando in eius parrochia matrimonij celebratur, sicut sub sanctissimo Gregorio decimo Tertio eadem sacra congregatio diffiniuit, viri parrochum sufficere si in eius parrochia matrimonij celebratū fuerit. Ipse vero Martinus Nauarr. consi. 52. tit. de sponsali. testatur, auditu percipisse, eodem Cardinalis, postea iudicasse præsentiam, parrochi, siue viri, siue mulieris sufficere, in quacunque parrochia matrimonium contrahatur. Mirū profecto in re alioqui grauissima, istum in diuersas sentētias fuisse humani tamē fragilitati id tribuēdū, cenfeo sed vt nostrū quale quale sit iudicium interpona-

mus) id magis iuri consentaneū existimamus, illum legitimum esse parrochum, in cuius parrochia matrimonium fit. Equidem ijs duplici titulo parrochus est: cum ratione habitationis, cum ratione contractus matrimonialis, & hæc duo vincula, vno fortiora sunt auth. itaque C. com. de successi. cap. 1. de tregua & pace ita tenendum existimo salua Romanæ Ecclesiæ censura, circa quod consulendus est idem Nauarr. consi. 1. tit. de sponsa.

Decimo quinto, silentio præmittendum nō est, ne iudices Ecclesiastici in proferendis sententijs contra sacrum Conciliū contractis errent (vt aliquando vidi) quod matrimonia quæ clā destina sunt non debent ab eis irritari cum ab eodem Concilio irrita sint, sed tantum declarare debent irrita & nulla à principio fuisse, sic censuit sacra Cardinalium congregatio in hūc modum. *Matrimonij cōtractum coram sacerdote qui non habet licentiā ab ordinario neque à proprio cōtrahentiū parrocho non debet per ordinariū irritari, sed tātū declarari irritum esse quia cum concilium Tridentinū illud irritum fecerit nō est alias irritandū sed opus est sola declaratione quod irritum sit.*

Duodecimo sexto, non est præmittendum, circa huius capituli propositum argumētum, clericum qui matrimonium quod seruata Concilij Tridentini forma contrahi intenditur malitiose impedierit pœna text. in dict. capit. cum inhibitio. §. fina. puniendum esse, ita gloss. nota ibi in verbo, malitiose. Si vero laicus in hoc deliquerit, ab ecclesiastico

Not. cōtra malitiose impediētes matrimonium.

fiastico iudice arbitraria pœna est puniendus ex gloss. sententia ibi Regia. l. 4. titulo. 3. partit. 4. insuper damnum parti illatum refarcire tenetur, ita Vicēt. Ioann. Andr. in dicto. §. fin. Gregor. Lopez in dicto. l. 4. in verbo. *Deueni auer pena.* Didacus Perez in. l. 1. tit. 1. lib. 5. ordina. fol. 33. quod not. quia sepissimè cōtingit in practica.

Quod non sit vera. Adde quod hanc nostri auctoris opinionem contra alios sequitur D. Præsul. Couarr. in. 2. part. Decreta. cap. 6. numer. 14. & nouissime D. Didac. Perez, vbi paulò ante allegauit.

Dispenset. Adde quod iam hodie nouissimo Concilio Tridenti. Sessio. 24. capitul. 1. de reform. mat. matri multoties iam allegato licet ordinarijs si legitima causa interfuerit, in his monitionibus dispensare. Nec ante concilium licebat hoc fieri, nisi tantum in locis in quibus consuetudo inualuerat, vt scribit Martin. Nauarr. in manu. confesso. capit. 22. numer. 70. Erit quidem iusta dispensandi causa si nobilis cum ignobili, diues cum paupere, senes cum adolescentula contrahere velit: & ea ratione consanguineos timeat, ita Palud. in. 4. Sentent. distinctio. 28. quæstion. 2. colum. 4. Anton. in 3. part. tit. 1. capit. 16. §. 5. Mart. Nauarr. in dict. numer. 70. Erit legitima causa ob vicinitatem temporis quo prohibita sunt nuptiæ vt cautum est decreto Car. Sacræ Congregationis.

Sed dubium egregium circa prædicti versatur, vtrum Vicarij generalis Episcoporum Con-

cilij Tridentini auctoritate, dispensare possint, vt nō factis monitionibus matrimonium celebretur, qua proposita quæstione. Iacob. Menoch. consi. 69. numer. 55. volum. 1. censet hoc eis non licere imo prorsus prohibitum esse. Nam (vt ille inquit) cum hoc munus à sacrosancto concilio, Episcopi arbitrio relictum sit, non poterit vices suas alteri demandare, ex his quæ ipse late scripsit lib. 1. de arbi. iudi. q. 54. n. 1. & 2. Deinde quia ex eo personæ industria electa censetur, cum grauiā & ardua sunt quæ mandatur Deci. in. l. 1. num. 28. vbi nouissimi. ff. de offic. eius. l. in. l. more. num. 65. ff. de iur. omni. iudi. & in. l. a iudice numero. 13. C. de iudi. Aymon consilio. 303. numer. 3. At causa coniungendi, & dissoluendi matrimonium, maximi ponderis est, vt tradit Dec. consil. 311. colum. 1. Parisi. consil. 1. num. 13. libr. 2. Socin. Iunior consi. 86. n. 6. lib. 2. Hieron. Gratia. consi. 2. n. 32. lib. 2. Sed meo iudicio lapsus est Menochius qui fuit huius opinionis antesignanus, cuius opinionem eo non allegato, nouissimè amplectitur Doctor Suarez de Paz in sua practica quam non sine maxima diligentia elucubrauit. 2. tom. 3. numer. 1. Qui ea innititur ratione, quod in generali commissione ab Episcopo suo vicario facta, minime comprehenditur dispensandi facultas, vt in capite quod translationē de officio. leg. glossa. in capit. quæ de causa. 2. quæstion. 4. Et contrariam sententiam veriore esse semper iudicauit. Tum quia potestas relaxandi has monitiones,

non possunt dispensare, vt monitionibus non factis, matrimonium celebretur.

Opinio quædam Iacob. Menoch. non repellitur.

nes, non maioris momenti est, quam matrimoniales controuersias, beneficiales causas criminales querellas, & ceteras alias grauissimas concertationes, ad ecclesiastica tribunalia spectantes iudicare, & dirimere. cur igitur vicarijs generalibus hanc potestatem negauimus? Tum quia si Iacobi Menochij, vera esset opinio, ex eius ratione, idem asseuerandum foret, in dicti Concilij decisio de qua in superioribus actum est, quæ penam parochi, contrahentibus & testibus qui clandestino matrimonio interfuertur imponit, quos arbitrio ordinarij puniendos esse præcipit, & innumeris alijs iuris locis, quibus certa poena non statuitur, sed ordinarij prudentiæ & arbitrio committitur quod nullus vel mediocriter doctus affirmare audeat. Tum quia Episcopus iudiciales omnes controuersias, quarum iurisdictio ordinario iure sibi competit, sicut iudicare per se ipsum potest, ita per vicarium ab eo constitutum cap. cum Episcopus de officio ordin. libr. cui etiam potest delegatas causas præsentis terminandas committere, vt late per Rebuff. in pract. benef. in forma vicarius numero. 159. Tum quia sanctum concilium quatenus iudicio ordinarij dictam facultatem committit, non tantum Episcopo, sed ei qui vices illius gerit committere censetur, quia is ordinarius dicitur, gloss. in capi. 2. in verbo, officialem. de officio vicarij. in. 6. & in capit. perlectis. in verbo, iurgia. 25. distinct. & in. c. Roma. in verbo, generaliter. de appella. in. 6. tradit Fel. in rub. de

offici. de lega. nu. 4. D. Episcop. Couarr. libr. 3. resol. cap. 20. num. 4. Et eadem est Episcopi, & eius potestas, & idem est amborum tribunal. capit. 2. de consuetud. libr. 6. capit. Romana. in princip. de appella. eo. libr. & inter Episcopum, & eius vicarium non est dare mediū, vt scribit Abb. consil. 21. libr. 1. in fine. dicitque ibi, vicarium Episcopi ipsius radijs illustrari, & hac ratione vnum ex potissimis Iacob. Menochij fundamentum longe repellitur. Tum quia non semper verum est, quod idem Menoch. asseuerat, nempe personæ industriam ex eo electam censi, quod ardua aliqua causa committitur, nam matrimoniales controuersias magni ponderis & momenti sunt, ideoque illarum cognitio Episcopis competit. ex literis. de integ. restitu. cap. accedentibus. de excessibus prelator. nihilominus tamen generales vicarij potestate vicaria eas iudicant. Tum quia à tempore publicationis Concilij praxis forensis totius (vt censeo) Christiani orbis præsertim Hispaniæ, ita concilium interpretata est, nõ igitur ab ea recedi licet, quia mutanda non sunt, quæ certam interpretationem habuerunt. l. minime. l. si de interpretatione. ff. de legi. & vera legis interpretatio à practica summitur. Bald. in capit. 1. in princip. de feudo sine culpa. non amittit. Et post hæc scripta legi Illeph. à Vera Cruce hanc opinionem tenentem nullis corroboratâ fundamentis in append. ad specul. coniugiorū. fol. 4.

Nec ratio bene eruditi Doctoris Paez. me in contrarium mouet,

uet, nam hæc dispensandi facultas, non ab Episcopis suis vicarijs generalibus speciali potestate, ac veluti per manus censetur concessa, sed eo ipso quod vicarij creantur ab ipso sacrosancto Concilio concessa censetur. Audio tamen quod nouissime, in concilio Prouinciali Toletano anno Domini. 1583. celebrato ab Patribus & Præsulibus qui ibi interfuerunt, quadam decisione nondum in publicum emissa, decretum fuisse, potestatem remittendi has denuntiationes, Episcopis competere, non vero vicarijs generalibus. Quod eis licuit se prædictam constitutionem sic diffinire nullus in disputationem adducere poterit.

Nuptias secundas, vel temporibus prohibitis benedicentes.

CAPVT. LXXIII.

- 1 *Vir siue mulier si alias conjugale benedictionem receperit, benedictio reiterari non debet.*
- 2 *Sacerdos huius criminis reus qualiter puniatur.*

Vir & mulier ad bigamiam transiēs, nõ debet à presbytero benedici quia cũ alia vice benedicti sint, eorum benedictio iterari nõ debet, verba sunt text. in capit. Vir autem de secundis nuptijs, & sic siue vir siue mulier alias receperit benedictionem, nõ debet benedictio

iterari, quia communis est vtrique, neque vnus sine altero eam recipere potest, vt not. Hostien. in summa eiusdem tit. in. 5. An licitum sit, vers. in aliquibus, qui etiam notat quod si duo transeunt ad bigamiam, qui nunquam fuerunt benedicti, poterunt benedici. Sacerdos autem contrarium faciens ab officio & beneficio suspensus eum testimonio literarum proprij Episcopi destinandus est ad sedem Apostolicam, vt in ca. 1. eo titu. Ex quo videtur secundum Host. vbi supra quod alius dispensare non potest. Quam poenam cum tam grauem consideret Ant. in d. ca. 1. pro tam leui delicto dicit quod forte clericus, de quo ibi benedixit secundas nuptias contractas viuente prima coniuge: quod etiam ante eum suspicatur Ioann. And. quã tamen dicit hoc nõ patere in decretali antiqua: vt refert Abb. ibi, qui credit hodie imponendam esse poenam arbitrariam attentis circumstantijs, ac consuetudine loci. Et licet quidam dixerunt quod talis sacerdos est suspensus ipso facto, tamen Host. tenet contrarium, quæ videtur sequi Ant. ibi, dum refert eius opinionem vltimo loco. Et sequitur eum etiam expresse Abb. licet de Ant. non faciat mentionem. Vnde in hoc delicto cum poena non sit imposita ipso iure secundum communem opinionem, & delictum non sit tam graue, arbitrio iudicis erit puniendus clericus in hoc delinquens. f.

Benedicti. Vide rationem huius prohibitionis per egregium Mar. Na. in manu. c. 22. n. 83:

T 2 Itera.

Iterari. Vide sing. Syluest. in summa in verbo, nuptiæ. quolo scribit tex. in capit. i. de secund. nup. Locum habere etiam priore matrimonio soluto, & quod si alter coniugum iam semel benedictus fuerit vel saltem mulier ipsa, non debet benedictio iterari. Quod si femina nõdũ fuisset benedicta, potest tũc benedictio solenniter fieri, & hæc fuit Sancti Thom. sententia in. 4. Sent. distinct. 42. quæstio. 3. ad finem, quæ in praxi seruatur vt fatetur Henri. in capit. vir autem de secund. nup. vbi glo. idem not. & frequentior usus eam recepit, vt testatur D. Couar. in. 4. Decretali. 2. part. c. 8. §. 11. nu. 2. quam nouissime sequitur Grego. in. 1. 2. ti. 11. par. 4. in verbo, *No deuen ser vedados.*

F. Alphon. à VeraCruce in specul. coniungi. 1. par. arti. 13. & ita tenendum censeo licet hoc firmare non audeat Iacob. Menoch. de arbi. iudi. quæstion. lib. 2. centu. 5. casu. 417. num. 10.

Ad sedem Apostolicã. Hodie vero stat quædam Ioan. vigesimi secundi extrauagans constitutio, qua missio sacerdotis secundas nuptias benedicens ad Romanam curiam omnino tollitur, de qua meminit Domi. Præsul, Couarru. vbi paulo ante allegauit.

D *Viuentem primam coniugem.* Adde Regia. l. 2. quod hanc opinionem sequuta est Regia. l. 2. ti. 4. par. 4. cum dicit. *Mas los q̄ dieffen bendiciones à los que casassen dos begadas, o mas siendo el matrimonio de partido por embargo de derecho, ó por muerte segun sobredicho es, no caeran en pena.* Ex qua Greg. ibi col-

ligit quod iura secundas nuptias benedici prohibentia, procedunt, primo matrimonio non dissoluto, non tamen respectu pænæ de qua in dicto. c. i. de secund. nup. sed respectu ipsius dationis cuius contrarium videtur disponi rid. c. vir. aut. ex ratione ibi constituta cum dicit, *Alia vice benedicti sunt,* à cuius tex. decisione, & à receptis Theologorum & Canonistarum opinionibus, de quibus supra minime audeam recedere, cum in hac spirituali materia illis merito sit standum.

Secundum cõmunẽ. Adde quod istam opinionem cõmunẽ esse testantur eam sequuti Martin. Nauarr. in manu. confessor. capit. 25. nume. 137. pagin. 595. Iuli. Clari. libr. 5. recep. senten. §. final. quæstion. 75. ver. sacerdos. Couarru. dict. §. 11. numer. 2.

In hoc delinquens. Adde quod eadem opinionem cõmunẽ esse testatur Iacob. Meno. dict. casu. 417. numer. 8. Et eadem arbitraria pœna puniendum esse censeo clericum, qui temporibus à iure prohibitis, nuptiales benedictiones indulerit, de quibus in cap. Capellanus. de ferijs, & in capi. non oportet. 33. q. 4. l. 18. titu. 2. parti. 4. & nouissime in Concilio Tridentin. Sessio. 24. capit. 10. de reforma. vbi ab aduentu Domini vsq; ad diem Epiphaniæ, & à feria quarta cinerum vsque ad octauam paschatis, inclusiue, sancta Synodus antiquas solennium nuptiarum prohibitiones seruari ab omnibus præcipit, alijs autem temporibus nuptias solenniter celebrari permittit. Cum enim ibi statuta non sit pœna, iudicis arbitrio

E

F

Clericus tẽporibus prohibitis, benedictiones nuptiales indulgens, quæ pœna puniatur.

relinquitur, tex. in cap. de causis. de offi. delega. 1. §. 1. ff. de iure delib. berand. In hoc vero Toletano Archiepiscopatu duorum millium dipondiorum pœna statuta est: quæ Ecclesiæ denunciatori, pauperibus aquis portionibus est applicanda, vt habetur lib. 3. dictarum constit. tit. de sponsa. lib. cap. 5.

Pari etiam ratione coniuges, qui dictis prohibitis tẽporibus fuerunt benedicti, à iudice ecclesiastico arbitraria pœna puniendos censeo. Qui vero dictã nuptiarum solennium prohibitionem statutis temporibus, superstitionem esse tyranicam, ab Ethnicorum superstitione profectam, aut benedictiones, & alias ceremonias quibus Ecclesia in illis vtitur damnauerit, anathema est, vt in concilio Trident. Sess. 24. canone. 11.

Ante quã huius excessus pœnã describamus, sciendũ est, quod virgata vestis dicitur illa, quæ est stripata per diuersos colores, vel cũ pannus de se est planus, aliquid supra ponitur per modũ virgæ vel literaturæ. Partita vero est quæ fit ex diuersis coloribus, vel quæ est scissã, vel diuisa per ferrũ, vt per supradicta verba declarat Ioann. Vachel. in breuiario Clemẽtinũ, Clemẽ. 2. de vi. & hone. cleri. Clericus vero tali vtens veste, beneficiatus per sex menses à perceptione fructuum est eo ipso suspensus: si non beneficiatus, sed in sacris citra sacerdotiũ per idem tẽpus redditur eo ipso inhabilis ad beneficiũ ecclesiasticum. Habes vero dignitatem, personatum, seu aliud beneficium, cui cura animarum imminet, ac alij in sacerdotio constituti tali vtentes veste publicæ, aut infulam, seu pileum lineum publice portantes in capite, sunt eo ipso beneficiati à perceptione fructuum per annum suspen. Sacerdotes vero per idem tempus inhabiles ad beneficium, vt in Clement. 2. supra allegata, de vi. & hone. cleri. vbi etiam vide alias vestes clericis prohibitas, & pœnas deferentiũ illas. Nota tamen quod si clericus vtitur aliqua ex vestibus, sibi prohibitis à secreto, & subtus alias vestes, ita quod in publicum non apparet, non incurrit hanc pœnam: idem est si vtitur talibus vestibus domesticæ, puta in studio, vel loco simili vel si non continue portet, sed ad momentũ propter festum socij sui

Virgata & partita veste publice vtentes.

- CAPVT. LXXV.
- 1 Virgata vel partita vestis quæ dicitur.
 - 2 Sacerdos, qui virgata vel partita veste vtitur, quæ pœna puniatur.
 - 3 Clericus si vtitur aliqua ex vestibus sibi prohibitis, secreta tamen, à pœna est immunis.
 - 4 Clericus, qui paupertatis causa, aliqua ex dictis vestibus vtitur, à pœna liberatur.
 - 5 Quæ vestes clericis sunt interdictæ, ex Constantiensi & Martisconensi concilijs ostenditur.

294 Practica criminalis Canonica.

4
5
fui, qui doctoratur, vel fit rector aut miles, aut ducit uxorem. ita notat Ancharra. ibi secundo notare ferendo ad hoc Zenze. & tenet hoc etiam Imo. ibi. 2. colum. versi. Quæro quid. Qui præterea notat post Zenze. quod si clericus propter paupertatem defert vestes prohibitas, non incurrit poenam illius text. Et vide etiam Ioann. de Ana. in rub. de aposta. vbi aliqua ex prædictis refert & sequitur, & decisiones Capellæ Tolosanæ. in. q. 52. Item fuit dubitatum si clericus, cum sua additione Stephani Aufre-rij. Et vide Concilium Constantiense in sessione. 14. in tit. de vi. & honest. cleri. vbi penitus de- cernit abolendum quod clerici & personæ ecclesiasticæ deferant manicas ad cubitum pendentes, & vestes longas cum magna & sumptuosa superfluitate, maxime fissas retro, & in lateribus cū fodraturis ultra orā excedentib⁹ in fissuris, & q̄ cū talibus inter- sit in ecclesijs cū superplicijs, ac alijs vestibus ad cultū & officiū ecclesiasticum ordinatis, maxime intra ecclesias, in quibus benefi- ciati existunt: & q̄ contrarium facientes, vt transgressores Cano- nū puniantur: & specialiter sta- tuit, vt quicumque beneficiatus aut officium in ecclesia gerēs in habitu huiusmodi diuinis officijs præsumperit interesse, pro qua- libet vice à participatione pro- uentuum ecclesiasticorum per- mensum nouerit se suspensum, ac tales fructus fabricæ illius ec- clesiæ applicentur. Vt autem a- pertius intelligatur quam dispar fuit antiquorū patrum zelus in procuranda clericorū etiā in ves-

tibus honestate, non prætermittendū duxi q̄ in concilio Matif- conēsi. primo. c. 5. sancitū fuit per hæc verba, vt nullus clericus sa- gū aut vestimēta, aut calceamēta secularia, nisi quod religionē de- ceat, induere præsumat: q̄ si post hanc diffinitionē clericus aut cū indecēti veste, aut cū armis inuē- tus fuerit, à seniori ita coercea- tur, vt triginta dierū inclusione detētus aqua tātū & modico pa- ne dieb⁹ singulis sustentetur. Pu- deat ergo hodiernos iudices ec- clesiasticos delicta graua sub præ- tex. cuiusdā pernitiosæ pietatis leui coertione punire, cū patres antiquostā leue facinus tā duro & lōgo ieiunio legerint correxisse.

Sibi prohibitis. Est quidem & religioni & clericorum ho- nestati contrarium diuinis ministros profanis vtj vestibus quæ morum manifestissima so- lent esse signa, laudandus quidem est decor, & competens orna- mentum Doct. quidem Ambro- si. libr. 1. off. *Decor (inquit) corpo- ris non sit affectatus, sed naturali- ter simplex neglectus magis quam exquisitus, non præcisus, aut alben- tibus indutus vestimentis, sed cōmu- nibus & honestati & necessitati ni- hil de sit nihil accedat nitoris.* Vti enim in vestitu nimio culto pec- catū est teste diuo Tho. 2. 2. q. 169 ar. 1. & ante ipsū scripserat D. Gre- Home. vlt. ex quadra. his verbis, *sūt nonnulli, qui cultū subtiliū pre- tiosarūq; vestitū nō putāt esse pecca- tū, q̄ si videlicet culpa nō esset nequa quā sermo. De itā vigilāter exprime- ret, q̄ diues qui torquetur apud inse- ros biso. & purpura indutus fuisset.*

Quod peccatū à clericis multis modis cōmitti potest tradit Ta

A
Vestes ho- nestæ & vera cle- ricales qua sint.

Insignis D. Didacus Coua. mors

in sum. in verbo, clericus. 2. ver. Queritur qualis & nota quod li- cet in hoc capite, quædam vestes clericis sint interdictæ, nō tamē est satis cautum, nec omnino dif- finitum quæ vestes sint honestæ & vere clericales, idcirco glos. in ca. penult. versi. *Auratis.* de vi- ta & honest. cleric. respōdit. eas censeri clericis vestes honestas, quæ communi vsu fuerint ad missā, in ea prouincia, & ea ratio- ne non dicetur clericus vestibus indecoris indutus, qui iuxta re- gionis consuetudinem, vsu, & morem, vestitus incedat, ita te- net insignis Couarru. in practi- quæstion. cap. 31. nume. 8. cuius consilio istam & multas alias an- notationes quæ in prima huius operis editione in margine col- locaueram, in corpore operis cū alijs additionibus, ne diuersi au- thoris viderentur, collocandas constitui. Obijt vero dictus Do- minus Præsul cum maxima bona- rum literarum iactura anno. 1577. die vero. 27. mensis Septem- bris, cuius opera eius memoriam in æternum prædicabunt nec temporis iniuria peribit, vt inam- etiam ipse perpetua beatitudine fruatur. Et vt ad rem redeam di- ctam opinionem tenuit Alexan. consi. 149. numer. 12. libro. 6. & consi. 8. colum. vltim. libr. 1. not. gloss. in capi. si quis virorum. 30. distinct. & in iumm. 24. quæ- stion. 1. & in Clemen. 1. in verbo, *Secularis*, de electi. not. Cardi. in Clement. 2. de vita & honest. cle- ri. Abba. in cap. 1. de aposta. Cas- sa. in consuetudi. Burg. rub. 1. §. 5. *Sil na grace*, numer. 8. Boch. de Cur. in capite. vltim. de consue- tud. folio. paruo. 18. colum. 2. &

50. quam opinionem commu- nem esse fatetur. D. Couar ru. v- bi supra, & vide text. egregium in capi. Ioannes. de cleri. coniu- ga, & vide etiam plura lectu non indigna quæ de prohibitione cle- ricorum vestium scribit Meno- chi. de arbi. iudi. quæstioni. libr. 2. centu. 4. casu. 392. & Concili. Const. Sessi. 14. titulo. de vita & hon. cleric. vbi certa vestiendi norma præscribitur grauissimis poenis contra transgressores im- positis. Conc. Triden. Sess. 14. ca- pit. 6. vbi beneficiarius etiam e- xemptus ab Episcopo suo moni- tus, habitum clericalem non ge- stans, ab ordinibus & beneficijs suspenditur, quod si id non suffi- ceret, sed contumaciter perman- ferit, in celere his priuabitur. Et Sessione. 22. capit. 1. Statuit ser- uari quæ de clericorum vita ho- nestate, cultu, luxu, comestatio- nibus, choreis lusibus, nec non secularibus negocijs fugiendis sacris canonibus sancita sunt. Et concilij Trid. Sess. 24. c. 12. de reforma. statutū est clericos tā in Ecclesia quā extra decenti vesti- tu vtī assidue debere decens cen- sendus est habitus oblongus vs- q; ad talos, nam quauis talares & manicas tunicas habere, erat olim apud Romanos nō vulgare flagitium quia nimia mollitiē re- dolebat. Post illa tempora huius- modi vestitus christianæ grauita- ti vsus est, vt constat ex D. Au- gusti. de doctrina Christ. lib. 3. c. 12. Aliquando tamen ob tēporis oportunitatem aut personæ corā qua clericus assistere debet pos- set absq; pēnæ metu venustiore forma vestiendi, Cape. Tolo. quæ- sti. 52. vbi Aufe. Syluef. in verbo,

T 4 aposta-

apostasia, quæsti. 2. & vide circa prædicta concilij decreta Mart. Nauar. in. c. statuimus. 19. quæsti. 3. nu. 27. nouissime vero sanctissimus Pontifex Sixtus Quintus extrauagantem constitutionem edit de habitu à tonsura per clericos seu milites beneficia vel pènsiones obtinentes deferendis qua aduersus transgressores grauissimæ pœnæ sunt statuta.

Ac comã nutriētes siue relaxantes.

C A P V T. LXXVI.

I Clerici nutrientes, siue relaxantes comam, qualiter puniantur.

Clericos nutrire comã Anicetus Papa prohibuit, a vt in cap. Prohibere. 23. dist. Et præcepit caput radere de super in modum spheræ: & idem etiam prohibuit Concilium Cartagenen. in capit. Clericus de vit. & honest. cler. Item etiam Concilium Agathense statuit vt clericis, qui comam nutriunt, ab Archidiano detondeantur inuiti, vt in c. Clerici, ea dist. Postremo vero Grego. 9. statuit quod si quis ex clericis comam relaxauerit, anathema sit, vt in ca. Si quis, ead. distin. vbi glo. dicit exponendum sit, id est, fiat. ^b Et est etiam text. in cap. Si quis. de vi. & honest. cleric. vbi gloss. idem dicit & vide Abb. ibi, qui notat ex text. quod clericus non deferens tonsuram peccat mortaliter, quia est dignus anathemate. ^c

Prohibuit. Adde quod illius decreti meminit Platina in vita Aniceti summi Præfulis. Comam quidem nutrire, apud antiquos inter molia & delicata numerabatur, quæ viris præsertim sacerdotibus minime conuenit. Ita apud Romanos feruis comam nutrire non licebat, vt testatur Gellius libr. 3. nocti. Atti. Cælius libr. 7. lectu. antiqui. capite, vltim. Alexand. ab Alexand. libr. 5. dierum geni capite. 15. Aristoph. in Anib. & Sidonius Apollinar libr. 2. epistola. 1.

Et hoc fuit in causa aliquibus monachis, capita radendi symbolum, quod contemnerent lautitiam & ornatum, quorum gratia ante nutriebantur capilli. ita arbitratur D. Augusti. libr. de operi. monach. Idcirco pro præstanti remedio legitur, in postremis libris Historiæ Francorum Gregorij Turonensis eis fuisse, qui metu principum sibi mortem instare putabant, capillos tondere, & in monasteria vel ad clerum trāsire, tumque Principes quiescebant à concepta ira. Sic Iulianus apostata metu Cæsaris, cui infestus erat comam totondit, vt testatur Cyrillus Alexand. in prol. libr. contra Iuli. episto. ad Theodosium. Capillum equidem tondere, signum erat mœroris & tristitiæ, de quo est manifestum. Ieremiæ testimonium. capit. 7. *Tonde(inquit) capillum tuum & projice, sume indirectum planctum.* Dixit & Micheas. *Decaluare & de tondere super filios deliciarum earum, dilata caluitium earum sicut aquila, quoniã captiui ducti sunt ex se.* Scribunt præterea Plutarchus

A

Comã nutrire, vel radere apud antiquos quod symbolum erat.

in vita Alexandr. & Arrianus de gestis Alexad. idẽ quoque Acliã. lib. 7. de varia histor. capit. 8. Alexandrum Magnũ, mortuo Ephesione amico propugnacula vrbiũ dirupisse, equos, & malos tondere iussisse, in signum mœstitię, & luctus. Scribit etiam Suetonius in Calig. capit. 5. mortuo Germanico patre Cæsaris regulos quosdam barbam tondisse, & vxorum capita rasisse. Et ea de causa rei criminum apud Romanos submittebant capillum, auctor est Plinius Iunior. lib. 7. epistolarũ episto. scire suo, &c.

Clericorũ tonsura antiquissima est in Dei ecclesia contra impios hereticos. Quod vero ad clericorum tonsuram attinet, circa quam versatur huius capituli argumentum, illud censeo consideratione dignum, quod licet Vvitcleff. vt constat ex Vvalden. thomo. 5. de facau. sub. tit. 9. capit. 80. quem impij Lutherani sequuti sunt irridebant clericorum tonsuram, & hac ratione ac si ignominiosum esset clericos rasos, & tonsos appellabãt. Tenendum tamen est nimis sacerdotali dignitati conuenire, quod sacri ministri tonsura condecorentur. Tum ob eius antiquitatem, nam veteri testamento eius similitudine sacerdotes tondebantur, vt refert Casiodorus super illud Psalm. 39. *Multiplicati sunt super capillos capitis mei, &c. non frustra(inquit) in cõparatione delictorum capilli adducti sunt, nã in testamento veteri sacerdotes ipsa similitudine redebantur vt tali emũdatione purgati, carnis vitia deposuisse viderentur.* Tum quia clerici tonsura signantur in memoriã Spineæ Coronę, quã Iudæi Christi redemptoris nostri capiti imposuerunt. Et hac de causa Petrus

Apostolus fertur, quod eadẽ fuit insignitus, vt memoriã prodidit Beda lib. 5. de gestis angelorum, nec à Catholicis viris dubitari potest, quod ab Apostolorum temporibus, vsque ad nos clerici corona initiantur. Vnde Dionysius lib. 5. de ecclesiastica Hierarchia cap. 6. parte. 2. ait. *Episcopus dum quemlibet sacris innitiat, cõsignans eum crucis signo tãdet.* De hac etiã corona meminit Diuus Hieronymus in quadam breui episto. ad Augustinum. Hugo. lib. 2. de sacrament. 3. parte. cap. 5. Tũ quia corona Regiam maiestatem designat quæ ecclesiæ ministris competit, vt diuus Hieronymus ait, & habetur in cap. duo sunt. 12. q. 1. Tum ratione figuræ, quæ cum circularis sit, imaginẽ perfectionis significat, quam diuini ministri profitentur, & ideo secundum ordinis dignitatem, maior vel minor corona tenditur, sic maiori corona Episcopi, nec non monachi tondentur, qui eorum munus ad maiorem perfectionem expectat, vt egregie inquit Albertus Troti lib. 2. de vero, & perfecto clerico. cap. 39. num. 3. vbi. num. 4. inuehitur contra clericos, qui coronã prout tenentur non gestãt, his verbis. *Licet male obseruetur hodiernis temporibus maxime hoc vltimum, quia vidimus nedũ clericos simplices, imo sacerdotes, & cõmuniter nũc omnes prælatos Ecclesiæ Deiporzare crines longos vsque ad cooperimentũ aureũ totaliter & fere etiã oculos. Ideo nimirũ si propter huiusmodi deferre aures, & oculos sic occupatos, & obtusos deficiunt in significatione illo sanctissimo, de quo supra. Cũ tanquam obturati aures, & oculos, audienda non audiant, & vi-*

Episcopi et monachi quare maiori tonsura quã clericis tãdantur.

Videnda non videant. Merito ergo videntur mereri hi tales coronam in illam amittere in alio seculo, quam abierunt a se in isto.

Tum quia hic mos omnibus fere temporibus, in omni religione obtinuit, ut capillos succinderent, qui Deo se dicarent ex voto siue in perpetuum, siue ad tempus se sanctificarent, ut fecit hoc Priscilla Aquila actuum capit. 18. Et olim Nazarenus postquam sanctificatus erat, & votum impleuerant, peracto sacrificio radebant ante ostium tabernaculi foederis caesariem consecrationis suae, iniiciebanturque capilli in ignem, qui erat suppositus sacrificio pacificorum, ut habetur numer. cap. 21. Refert etiam Herodotus in Euterp. libr. 2. Sacerdos vno quoque die, totum corpus eradere, ne quid eis inter fuorum Deorum cultum aut pediculi, aut alterius sordis crearetur. Plinius quoque libr. 16. historiae naturali. cap. 44. tradit Vestalibus capillum ademptum, & ad Loton quandam arborem in Lucinae arca delatum. Nec his refragatur quod Deus Optimus Max. Leuit. cap. 19. Prohibuerit sacerdotibus, ne raderent caput vel barbam id sane peculiari ratione factum fuit ne viderentur imitari paganorum, & idolatrarum sacerdotum ritum, qui ut ait Baruch. 6. ca. sedebant habentes tunicas scissas, capita & barbam rasam. Voluit autem quantum fieri posset Deus populum suum (qui durae erat cervicis & pronus ad idolatriam) a caeremonijs similibus, quae idolorum possent referre cultum auocare. Deinde responderi non incongrue po-

test quod quauis Leuit. videatur depilatio prohibita, non tamen vetita tonsio, vel rarsio: remanentibus radicibus pillorum. Non ibi rarsio capitis superior in tactis illis angulis inferioris comae sed inferioris partis prohibita erat: vel ex integro prohibita rarsio. Nostri quidem sacerdotes non inferiores partes nec omnino caput radunt unde non est eis vetita. Detulit quidem barbam & capillos Dominus noster Iesus Christus, quia nihil in eo radendum vel amputandum fuit, nobis autem qui vocati ex gentilitate sumus, cum poenitus infecti fuissetus, omnia superflua amputanda fuerunt Deo seruituri, ut scribit Francis. Venetus libr. problem. Sacrae scripturae tomo. 6. secti. 9. problema. 397.

Et non solum clericis comam nutrire prohibitum est, sed nec barbam iure communi inspecto, ut in cap. clericus & ca. clericus de vita & honest. cleri. secundum vero ius Concilij Cartaginensis unde profectum fuit, dictum cap. clericis barbas radere prohibitum est. Nam ut scribit And. ab ex ca. in rub. de const. nume. 62. in Codice Conciliorum sic legitur. *Clericus neque comam nutriat neque barbam radat, & recte. Nam lege antiqua sic praecipit Dominus populo suo. Leuit. c. 19. ibi, Nec raderis barbam. Idem etiam praecipit c. 21. ad sacerdotes Aaron verba faciens. Romae vero & multis orbis partibus consuetudine receptum est, ut barba clericis sit permiffa modo labium superius radatur ut testatur Mar. Nauar. in manu. confesso. c. 25. nu. 110. apud nos vero ius*

Antiquissimus usus per fuit vs qui Deo se consecraret capillos succinderent.

ro ius commune obseruatur.

B *Id est fiat.* Adde Hyppoli. qui hanc interpretationem approbat in rub. ff. de xal. num. 32. Domi. Soto in. 4. Senten. distinct. 24. quaestio. 2. art. 2. vbi optime scribit, quod dicta poena tantum illaqueantur clerici, qui priuilegio clericali gaudent, ideo clerici innitiati prima tonsura, vel in minoribus constituti ordinibus nisi beneficium ecclesiasticum habuerint, non tenentur coronam appertam habere: imo secundum illum male facerent, si illam apperuerint, cum in contemptum ordinis cederet. Nam his permiffum est arma portare, & omnia alia quae mere laicis licent, ita tenet Abb. in capi. 1. 2. de postul. & in cap. 1. & in capit. clericus. 2. de vita & honest. clericor. quam opinionem & vsu receptam, & in theorica communiter approbatam testatur Nauar. di. num. 110.

Sed haec huius capitis poena, quae contra clericos istius criminis reos imponitur, rarissime infligitur: quia fere in omnibus Episcopatibus constituta sunt pecuniariae vel aliae poenae pro modo culpa, prout in hoc Tolitano Archiepiscopatu constituta est poena duorum aureorum, quae quidem poena Ecclesiae, denuntiatori, pauperibus, quae aequis portionibus applicatur, ut habetur in cap. 1. tit. 2. libr. 3. dictarum constitutionum.

C *Anathemate.* Et sic obiter nota quod excommunicatio non nisi pro graui culpa, quae mortalis sit infligenda est capit. nemo. cap. nullus. 11. quaestio. 3. docuerunt Theologi praesertim Sanct. Thom. in. 4. senten. dist. 18. quaest.

2. ad 3. quaest. Feli. post. alios in rubr. de sent. excommuni. Couarru. in capite. Alma mater. 1. part. relecti. §. 9. num. 1. de senten. excommu. lib. 6. Ioan. Lup. in capite per vestras de dona. inter vir. & vxor. §. 18. num. 13.

Ebrij.

C A P V T L X X V I I.

- 1 *Ebrietas inter graua delicta numeratur.*
- 2 *Clerici, qui immoderate potionibus incumbunt, qualiter puniantur.*
- 3 *Tabernarum ingressus clericis est interdictus, nisi itineris vel peregrinationis causa compulsi, & huius prohibitionis transgressores iudicis arbitrio sunt puniendi.*

QVI enim ebrietatis crimen parum esse existimat, audiat Apostolum Paulum dicentem.

Neque fornicarij, neque idolis seruientes, neque molles, neque masculorum concubitores, neque auari, neque adulteri, neque ebriosi regnum Dei possidebunt. Cumque inter tam graua delicta ebrietas annumeretur, quanta sit eius grauitas aperte perpendat, videatque beatum Augustinum in sermone de ebrietate, qui inter sua opuscula imprefus habetur. Et Isidorum in tract. de summo bono, in lib. 2. in cap. 43. de ebrietate. Et praecipue legat obsecro elegantissimam, & mirabilem homiliam Basilij, in primo tomo, in homili. 14. de ebrietate & luxu. Vnde quia ebrietas omnium vitiorum fomes ac nutrix est: ideo placuit Agaten sis Concilij venerandis patribus,

vt clericus, de quo fuisse ebrium conlitterit, aut triginta dierum ſpatio à communione ſubmo- ueatur, aut corporali ſupplicio ſubdatur, vt habetur in capit. ſi. 35. diſtinct. quæ poenæ ſic fuerūt diſiunctiue diſcriptæ, vt diſcretus iudex quem huic vitio deditum animaduerteret, & quod à communione priuatur, parui pèdere corporali potius ſupplicio caſtiget. Et vide Hoſt. in ſumma, titu. de tempo. ordin. in. §. Et cui verſi. poena autè. vbi dicit, quod epifcopus, presbyter vel diaconus deſeruiens ebrietati, ſi non deſinat, deponitur. Subdiaconus vel inferior ſiue clericus, ſiue laicus communione priuatur allegat text. in capitu. Si epifcopus. 35. diſtinct. 1. vero ſemel ebrius fuerit, tunc dicit puniendum pèna text. in dict. capite. ſina. Poſterius autem Innocent. 3. in Concilio generali ac celeberrimo Lateranenſ. diſpoſuit clericum à crapula & ebrietate non abſtinètem, & qui à ſuperiore communitus non ſatisfecerit, ab officio & beneficio ſuspendendum, vt habetur in capite. A crapula. de vit. & honeſt. cleri. Vnde vt clerici ab hoc vitio cauèrent, eorumque honeſtati conſuleretur antiqua illa concilia tabernarum etiam ingreſſum illis inhi- buerunt, niſi peregrinationis, vel itineris neceſſitate compulſis, vt in Concilio Laodicenſi, & in Sexta Synodo, & in Concilio Carthaginenſi. 3. & in concilio generali ſub Inno. 3. celebra- to, de quibus in cap. non oportet. & in cap. nulli clerico. & in capite. cleri. 44. dict. & in capite. cleri. de vita & honeſta.

clericor. Poena autem contrariū facienti, in illis Canonibus ſtatu- ta nõ eſt, vnde hoc ſuperioribus videtur relictum, vt considera- tis frequentatione actuum, & perſonæ qualitate, & videntium ſcandalo, ab ipſis puniri debeat. Ex quo videtur parum aduertenter ſcripſiſſe Berthachinū in tra- cta. de Epifcopo. in. 2. parte in ma- teria de gradationis. in. §. vltim. ſcias. in. 2. tomo. tract. Diuerſ. Docto. fol. 237. num. 20. quod de poni debet Epifcopus vel cleri- cus, qui retinet, vel frequentat tabernas, motus prætex. in cap. nulli. ſupra allega. qui tamè tex. poenam deſiſtionis non impo- nit clerico frequentanti taber- nam ſed habenti eam, & in ibi alijs miniſtranti. Quin potius & tunc non ſimpliciter clericum deponendum dicit, ſed diſiuncti- ue diſponit quod aut ceſſet, aut deponatur. Nec etiam illud probat text. in cap. pen. de vi. & ho- ne. cleric. quem etiam allegat Berthachin. vbi ſupra, pro ſua cõ- cluſione.

N *Vitix eſt.* Quod ſane cog- nouit Homer. Illiados. 6. dum eleganter ſcribit, potum maxime noxium eſſe & cor- pori & animæ. Multum enim & immoderatum bibere, multo- rum malorum cauſa eſt, vt habe- tur Ecclēſ. 31. Salomon quidem paucis verbis hanc bibendi aſ- ſiduitatem ſic deteſtatur. *Cui vae cuius patri, vae cui rixa, cui fouea, cui ſine cauſa vulnera, cui ſuffuſio oculorum, none his qui commoran- tur in vino, & ſtudent calicibus epotandis.* Quod refert noſter Accurſi. in l. adulterum in ver- bo, intemperantiæ. C. de adulte- ri. &

ri, & habetur Prouer. 20. Et du- bio procul ex Ouidio conſtat dum ait.

Vina parant animos veneri.

In vinū cõfertur plerunque culpa.

Quod ſi loqui poſſit, ſe defenderet.

Et acies rationis hebetatur, ex immoderatu potu. Gregori. 31. morali. & Sãct. Thom. 2. 2. queſ- tion. 148. articulo. 6. & multa tam de vtilitate, quam de inçommodis vini lōga manu ſcribit And. Ti- raquel. de nobilitate capite. 31. nume. 165.

Vnde conſuetus inebriari, mi- nime poteſt ſacris ordinibus in- ſigniri. capit. Epifcopus aut preſ- byter. 35. diſtinctio. iuncto. text. in ſumma. ibi tradit Petrus Re- butt. in beneſ. practi. 2. part. tit. de cleric. ad ſacros ordin. male promo. gloſ. 4. num. 8.

Abſtemius non poteſt ſacris ordi- nibus in ſigniri.

Illud tamen memoria repetere libet ad preſbyteratum promo- uendum minime eſſe, qui abſte- mius ſit, vinumque non bibat, ſi quidem ex quo horret poſſet ſacramentum euomere, tenet gloſſa. memorabilis in cap. ipſi Apoſtoli. in glo. mag. iuxta me- dium. 2. q. 7. ſequitur Abb. in c. ex parte. numer. 1. de celeb. miſ- ſa. Ioan. Saiſon. in cõſuetu. Tur- ron. cap. de droit. 1. artic. fo. 239. Mar. Nauarr. in manu. confeſſ. cap. 27. numer. 204. Simon Ma- io. in tracta. de irregu. lib. 2. cap. 25. num. 2. & hanc opinionè cõ- munem eſſe fatetur Franc. Bec- cius conſi. 61. num. 1. bene tamè ad minores ordines poteſt pro- moueri ex ſententia Nauarr. in dict. loco.

B *Suspendendum.* Vide Regiam. l. 36. titu. 5. par. 1. Albert. Troti. libro de vero & perfecto cleri.

cap. 59. Apud Moſcouitas ſacer- dotes ebrij publice verberaban- tur, vt teſtatur Sygiſmundus Ba- ro. in cõmmè. rerum. Moſcouit. *ebrietas quo modo probatur.* Eſt tamen circa hoc notatu dig- num, quod ebrietas probatione difficilis eſt, ex Inno. ſententia in cap. cū cauſam de teſtib. Bal. in ca. à crepul. nu. 1. de vita & ho- neſt. clericor. Deci. conſil. 112. nume. 1. Vnde ſatis eſt indicijs & præſumptionibus probari, eò quod nullo corporis ſenſu po- teſt apprehendi, ſed oculis men- tis (ideit) ratione Inn. in d. c. cū cauſam num. 3. Ex quod ſit adhu- ius capitis argumentum ſi teſtis clericum ebrium fuiſſe teſtetur, niſi ſane probat niſi probabiles rationes ſui teſtimonij oſtendat Specula. tit. de teſte. §. 7. numer. 28. Bart. in tract. de teſte. §. 5. cu- ius ſententiæ auctor eſt Inno. in dict. cap. cum cauſam. ſequitur cap. deciſio. 159. nume. 36. Nec teſti crederetur, niſi rationè red- deret etiam non interrogato, ita Anton. Abb. & Felin. in dict. ca- pite cum cauſam. Ripa in. l. ſi yn- quam. numer. 8. C. de reuo. do- na. ſolet tamen ebrietas ex aſpe- ctu probari. Lucas de poena in l. 1. num. 7. C. de erog. mili. anno, & tradit Maſcardus de prob. vo- lum. 2. conſul. 574. & probatur in cap. Eccleſiæ Princeps. 35. diſ. & alios modos probandi ebrie- tatem adduxit Lucas de Poena in dict. l. 1. quos Maſcardus retu- lit.

C *Necesseitate cõpulſis.* Vide quod antiquitus circa hoc decretum erat in canonibus Apoſtolorum cano. 53. his verbis. *Si quis cleri- cus in cauſona cibum capere depre- henſus fuerit à communione exclu- ditur.*

ditur excepto tamen eo qui necessario in itinere in commune diuertit hospitium. Fuit equidem etiam apud Ethnicos tabernarum ingressus nimis ignominiosus, ut constat ex Ilocra. in areopag. oratio his verbis. In caupona vel bibere vel adere ex antiquis nullus aut debet, vel domesticus familiaris, nec dabant operam, ut graues esse viderentur non autem scurræ.

Fornicarij.

CAPVT. LXXVIII.

1 Clerici pro simplici fornicatione non debent deponi, sed alias debent puniri arbitrio iudicis.

SVM iuxta diuini Hieronymi sententiam à Gratiano descriptam. 35. distinctio in summa Veteris merito æstuans spumat in libidine. Merito ergo potest ebrietatis delictum, carnis vitia collocauimus: at cum fornicatio simplex minus sit punibilis inter illa, ideo de eius pena primitus disserere libuit. Et in hoc ommissis opinionibus, dicendum est, quod pro fornicatione clericis, & in sacris constitutis non imponitur pena depositionis: allegantur ad hoc duæ glossæ singulares in cap. Maximianus. 81. distinctio. & in capit. lator. 2. quæsti. 7. quibus dat sociam Corsetus in suis singularibus, in verbo, fornicatio in capit. Presbyter. 32. distinctio. pro quibus dicit esse casum in dict. cap. presbyter. sed pena arbitrio iudicis relinquatur, & istam conclusionem elicit De-

cius ex dictis per Abb. in capit. At si clerici. in colu. 19. vers. De secundo. de ludi. quam dicit esse communem secundum Modernos ibi, qui allegant glossa. in dict. cap. Lator. 2. quæsti. 7. & ibi Ioan. de Fantu. & Imo. in capi. Ut clericorum. de vit. & honestate. cleric. Et hanc opinionem tamen quam comunem sequitur Ana. in capi. Significasti colu. 2. de adulte. Et hanc etiam opinionem dicit communem Felin. in dicto capitu. At si clerici in principi. in penultim. colu. in fin. Et Ioan. de Selua in tractatu de beneficio, in 3. parte, in quæsti. 3. qui plura refert in proposito. Et Corsetus in dict. verbo, fornicatio, ubi aliqua fundamenta adducit pro ea, & dicit quod opinio tenentium contrarium forte posset procedere in Episcopis & prelati, qui cum dicuntur contrahe re matrimonium cum ecclesia, non committunt simplicem fornicationem, sed adulterium, & quod isto modo possent reduci ad concordiam opiniones contrariae, sed tandem dicit quod in facti contingencia indistincte sequetur communem opinionem in iudicando & consulendo, licet Aretin. in capit. Cui non ab homine. de iudi. 10. colu. teneat opinionem Butri. quam dicit esse communem, scilicet quod deponatur clericus in sacris, ad cuius fundamenta respondet Decius, ubi supra. Et quauis Felin. ubi supra in prima limitatione post Abb. in capi. fina. in 3. colu. de purga. Cano. dixerit in episcopo esse crimen graue, & sic dignum depositione fornicatio, in fine tamen concludit, quod dubitat

bitat de hoc propter duas glossas quas ibi allegat.

A **P** *Penam depositionis.* Vide Ab. Antiqui. in capit. at si clericus colu. 1. de iudi. & not. Casar. Lande. iure patrona. 1. partit. 2. libr. ar. 20. quæsti. 9. princip. numer. 14. Paul. Grillan. in tractat. de penis omnifa. coitus. quæsti. 9. numer. 3. quam opinionem communem esse testantur eam sequuti Berm. Chouer. in tract. de public. concubinar. pag. 251. nume. 30. Nauarr. in ca. consideret. 121. de poeni. distinctio. 5. Petrus Duñas in regul. & fallen. reg. 101. ubi eam limitat. 7. & nouissimè Doct. Didac. Perez in l. 23. titu. 91. libr. 8. ordin. versu. *Vtrum autem.* Franc. Viui. in lib. 3. com. opi. in verbo, *Clericus per simplicem.* Et eam veriorè & magis communem esse & in practica, ab ea non esse recedendum fatetur Iul. Clar. lib. 5. recep. senten. 5. fornicatio. ver. sed quæro. idem profitetur Ferdin. Mencha. lib. 3. de testa. §. 22. num. 48. sequitur Gregor. Lopez. in l. 38. tit. 6. p. 1. in verbo, *Toller el beneficio.*

Noniter declaratur Conc. Trid. sess. 24. ca. 6. de refor.

Clericus autem, qui mulierem matrimonij incedi cum aliquo causa, rapuerit, vel auxilium, consilium, vel fauorem præstiterit, de proprio gradu deiciendus est, ut statutum est in Concilio Trident. Sess. 24. cap. 6. de reformat. Nec ad excusandum clericum sufficeret voluntas puellæ ut raperetur, quia ut dicitur rapta, fat est quod contra patris voluntatem ab eius domo abstracta sit ut tene. D. Thomas. 1. 2. quæsti. 154. art. 7. quam doctrinam

receptam esse testatur Martin. Nauarr. consil. 32. titu. de spōsa libus. Si vero non ob matrimonium, incedum sed alia causa ductus rapuerit, poena alia non illaqueatur, sed alia poena pro modo culpe peccatus est. Prout nec laici incidunt in excommunicationem ipso iure ibi impostam, nisi raptus matrimonij causa fuerit perpetratus: sic sane ex illius capituli principio colliges, quod de matrimonio contrahendo inter raptorem, & raptam loquitur, posteaque penas subijcit contra transgressores imponendas, suffraganturque manifeste verba illa. *Et nihilominus raptor ac omnes, &c.* Loquitur sane de raptore, de quo in principio verba fecerat. Et caput illud in Decreto de reformatione matrimonij continetur, iuxta quod & eius propositum argumentum est interpretandum. Et ita tenendum censeo quanuis opinionem contrariam non recte perpendens verba concilij teneat Vera Cruz in appendix de imped. rep. fol. 81.

Concubinarij.

CAPVT. LXXIX.

- 1 Clericus concubinaris quis proprie dicatur.*
- 2 A clerico publico, & manifesto concubinario missarum solennia audienda non sunt, quia etiam sine monitione est suspensus ab officio & beneficio, & celebrans effectus*

citur irregularis.

3 *Clericus concubinaris qualiter puniatur.*

4 *Prælati, qui cognoscit quod clericus concubinaris efficeretur deterior, si præcisse compelleretur dimittere concubinam, poterit ad tempus, sine peccata tolerare.*

I **C**lericus concubinaris, is proprie dici potest, qui solutam mulierem & corruptam nulloq; libi spiritualis vel carnalis cognationis vinculo coniunctam domi retinet, cum qua consuevit carnaliter commisceri. Si vero illa nupta, virgo, aut coniuncta esset, tunc grauioris delicti nomen sortiretur accessus ad illam habitus, ac seuiori pena purgandus, vt infra latius explanabimus. Consuetudinem vero commiscendi, idem ad faciendum clericum concubinariu requirimus quia alias vnicus tantum concubitus fornicarium eum solu faceret, nec damnandus esset penis concubinariorum. Nec præterea in hoc distinguerem, sola ne retineatur domi concubina per clericum, an sub velamento quod pedisse qua sit matris, sororis, amitæ, vel alterius cuius cohabitatio clericis non inhietur, dum tamen constare possit, quod eam habet in concubinam. Concubinariu insuper censerem clericum, qui etiam in aliena domo notam feminam habet, cui solet carnaliter commisceri si de consuetudine constat, & difamatus est in sua vel ipsius feminae vicinia: licet ad effectum concubitus de iure ciuili aliqui

requirant quod concubina sit retenta in domo, vt per Bal. in auth. licet. C. de nat. libe. per gloss. Bart. post Dinum in l. concubina ff. de concub. & Præp. in rub. de sponsa. col. 3. num. 5. Populus enim, siue domi, siue extra habeat clericus concubinam, vocat eum & reputat concubinarium. Quando autem dicatur clericus publicus concubinaris, vide Decretum concilij Basiliensis in Sess. 20. in prin. vbi hoc declarat per hæc verba videlicet, publici concubinarij intelligendi sunt non solum hi quorum concubinatus per sententiam aut confessionem in iure facta, seu per rei euidetiam, que nulla possit tergiversatione celari, notorius est. Sed qui mulierem de incontinentia suspectam, & infamatam tenet, & per suum superiorem admonitus ipsam cum effectum non dimittit. Aduerte tamen, quod quando clericus tenet publice concubinam sicut vxorem, & publicenutrit filios, ita quod etiam ipse non audet diffiteri tunc omnino est abstinentum ab eo, ita quod non est licitum audiri diuina, ab eo, etiam sine aliqua monitione superioris: quia talis est suspensus ab officio & beneficio, ita quod si celebrat incurrit irregularitatem. Ista colliguntur ex doctrina Abb. in cap. Vestra, in 3. column. in 2. 3. 4. q. de cohabitatione cleric. & muli. Si vero fornicatio non habet operis euidetiam sed potest probabiliter tergiversari: quia concubina habitat cum matre clerici, & dicit esse pedesquam matris, vel quid simile:

tunc

tunc non procedunt prædicta, sed debet expectari monitio, & eius contemptus secundum eum. Cuius opinionem refert & sequitur Sylue. in sua summa, in verbo clericus. el. 2. in 5. octauo debet. in 2. quæstion. Et in verbo, concubinaris. in 5. 4. & hanc sententiam in substantia saltem videtur tenere Floren. in 3. parte, in 3. capite. titul. 27. vbi etiam addit notabile verbum, quod non solum sacerdos sed etiam in quocunque ordine constitutus, etiam in minori est suspensus ab omnibus actibus ordinum ex notoria fornicatione, & tandiu est suspensus quandiu perseuerat in vitio, & si interim exsequitur officia sua, etiam semel, efficitur irregularis, & indiget dispensatione Papæ, ad quod allegat Inno. Hostien. Archi. & Anton. quod etiam sequitur Sylue. in dict. verbo, concubinaris, quam quidem sententiam multum timere deberent vniuersi clerici in quocunque ordine constituti, & ne illam ignorent, esset omnibus illis prædicanda. Quot enim pro dolor, sacerdotes, diaconi, subdiaconi publice concubinas retinent ea notorietate facti, de qua Abb. in sua opinione facit mentionem, & eodem concubinato durante non semel, sed pluries missam celebrant: Euangelium, vel Epistolam solenniter decantant, & quod irregulares ex hoc fiant, non aduertunt, non in minimum animarum suarum dispendium, & prælatorum suorum periculum, qui eos patiuntur in publico concubinato diutius immorari ac sordescere. Præterea circa poenam huius delicti vide Abb.

in cap. At si clerici col. 12. de iudi. qui dicit quod cum iura in hoc vario modo disponant, quandoque apponendo poenam acerbam quandoque mitem, & quandoque mitius procedendo mediam viam amplectendo, vt patet ex iuribus per eum allegatis, relinquatur arbitrio superioris, vt consideratis circumstantijs & scandalo inde surgente, & consuetudine patriæ apponat poenam, quandoque depositionis, quandoque suspensionis, & quandoque priuationis à beneficijs, quandoque sine monitione priuet, ex quo constat de delicto. Sibi enim videtur data optio, ex quo varias poenas & modos procedendi a iure reperimus traditos iuxta not. per glo. in cap. fraternitatis. 34. dist. & in cap. à crapula. de vi. & hone. cler. & r. quæst. 2. in summa, & quod notat Hostien. in cap. 2. de cler. non residen. in simili quæst. Ita tamen quod semper in isto delicto Iudex declinet ad mitiorem partem, quia pauci, vt dicit Gregorius, sine vitio incontinentiæ reperiuntur. l. dist. capit. Quia sanctitas tua in fin. Et quia ætas nostri temporis, & c. & melius est à Deo redargui de misericordia, quam de seueritate. 26. q. vlti. Allegant. Et vide prædictum decretum concilij Basiliensis in dicta sessione. 20. vbi contra publicos concubinaris statutum fuit quod quicunque clericus cuiuscunque status, conditionis, religionis, dignitatis, etiam si pontificalis vel alterius præminentia existat, qui publicus fuerit concubinaris à perceptione fructuum omnium beneficiorum suorum trium mensium spacio

V. sit

fit ipso facto suspensus, quos suus superior conuertat in fabricam vel aliam euentem ecclesiarum vtilitatem, ex quibus fructus percipiuntur. Nec non quod huiusmodi publicum concubinarium teneatur mox suus superior monere quam primum nouerit illum esse talem, vt intra breuissimum terminum concubinam dimittat, quam si non dimiserit, vel dimissam aut aliam publice resumpserit, ipsum omnibus suis beneficijs omnino priuet. Et nihilominus statuit dictum concilium quod tales publici concubinarj vsque quo cum eis per suos superiores fuerit dispensatum post ipsarum concubinarum dimissionem, manifestamque vitæ emendationem sint inhabiles ad susceptionem quoruncunque bonorum, dignitatum, beneficiorum, vel officiorum. Si autem post dispensationem, vomitu recidius ad huiusmodi concubinatum publicum redierint, quod sine spe alicuius dispensationis ad prædicta prorsus inhabiles existant. Et nequis contemnit illud decretum Concilij, ex eo quod Concilium Basiliense non fuit in omnibus ab ecclesia receptum, aduertat quod ordinata in eodem concilio antescissuram in eo factam recipiuntur & allegantur à doctoribus, vt par est videre per Flor. in 3. par. tit. 25. cap. 2. §. fin. Et per Fel. in ca. Rodul. de resc. in column. 8. ver. Sed re vera & prædicta. Sess. 20. d. concilij fuit facta ante eius scissuram, vt potes colligere ex dictis Doctoribus, dum allegant constitutionem illam, quæ incipit. Insuper ad euitandum scandalum, quæ fuit facta in. d. 20. sess.

post dictum decretum contra concubenarios promulgatū. Et istud decretum concilij Basiliensis de concubinarijs inueniens insertū in concordatijs inter Leonem decimum, & Regem Franciæ, nouissime commentatum per Petrum Reb. in interpretationibus per eum satis ad dicta concordata per quem vide in principio sui commenti ad illud Decretum triginta pœnas, quas patiuntur concubinarj, annumeratis inter eas his quæ colliguntur ex concilio quarum plures potius damna sūt & incommoda concubinationis, quam pœnæ, quæ possint irrogari per iudicem. Vnde quæ huiusmodi sunt, pari modo comprehendunt laicos concubenarios sicut & clericos. Vide tamen Præpo. in cap. Nullus. 32. distinct. qui refert Innocen. in cap. Si autem decohabit cleri. in mulie. tenentem quod quamcunque viam eligat iudex, siue suspensionis, siue priuationis, debet præmitti monitio: nec iudex sine illa ad alterum præmissorum procedere debet, cum clericus non sit notorius concubinarj: per quem vide post Inno. vbi supra, vsque ad quantum tempus debet clericus monitus expectari, & an possit purgari mora. Vt autem prælati excusentur à monitionibus faciendis clericis suæ diocesis, in hac materia prudenter faciunt, quando in suis constitutionibus Synodalibus monent omnes generaliter, ne concubinarj sint, contrafacientibus pœnas debitas irrogando. Abb. præterea in capitu. Vt clericorum. de vita & honestate clericorum ponderando verba illius tex. arbitratur quod si cleri-

si clericus concubinarj efficeretur deterior, si compelleretur præcise ad dimittendam concubinam, quod tunc prælatus tolerando ad tempus, peccatum non incurrit: sicut quod dicit notandum Stepha. Aufre. in repeti. clem. 1. de offic. ordin. in colum. 15. Aduertant autem prælati omnes, & eorum vices gerentes, ne huius doctrinæ colore in concubinariorum correctione torpescant, sed cum talis toleratio faciendafuerit, certissimæ adsint coniecturæ deteriorationis. Nam alias facile illis persuadebunt libidinosi grauiora, imo nefanda admissuros, si cogantur cōtinere.

A *Vdire diuina.* Vide text. in capit. nullus. & in capit. præter. 32. distinct. vbi doctor res, & in capit. vestra de cohabit. cleric. & muli. Regiam. l. 43. tit. 16. pag. 2. glossa. in capit. de homine de celebra. missar. Theol. in. 4. senten. distinct. 13. & quomodo hoc sit intelligendum docet eleganter Cosmas in pragma. tit. de excommun. non vitand. verbo, *Suspensionis.* Ioann. Maior. in 4. senten. distinctio. 9. dubio vltim. Florenti. in. 2. part. tit. 9. capit. 10. §. vltim. Adri. in 4. sent. in tracta. de Eucharist. quæstio. pen. & in tracta. de confess. quæstio. 9. Si uest. in summa in verbo, missa. 2. quæstio. 3. Martin. Nauarr. in capit. 1. §. labore. 2. colum. de pen. 6 & in manu. confesso. capit. 25. nu. 87. D. Couarru. in capit. Alma mater. 1. par. relect. §. 2. numero. 10. de senten. excommu. libro. 6. Gregori. in dict. l. 43. titulo. 6. part. 1. in verbo. *Algun hijo de ella.* Non quidem publicus & noto-

rius crimininosus permitti debet ab Episcopo sacro altari ministrare aut sacris interesse, vt in Concilio Tridentino. sessio. 22. de obseruad. & euitan. in celebr. missæ. Imo fortius censeo, quod quicumque committit sacerdoti, quem scit in mortali crimine esse constitutum, aliquem actum ecclesiasticum faciendum si exequatur talem actum, is qui committit mortalem culpam contrahit, vt ait Diuus Hieronym. in epistola beati Eusebij ad Damasium Episcopum Portuensem, sic dicens: *Qui iura scit & vitam presbyteri agnoscit, & cum pro se celebrare facit sit eiusdem peccati conscius nec non & pœna particeps.* Idem sentit. Abb. in di. cap. vestra, & Theol. d. dist. 9. & Cardi. à Turrecrem. in dict. cap. nullus. Sanct. Thom. in quodli. 11. articu. 8. quam esse communem sententiam & Theologorum & canonistarum fateatur insignis Martin. Nauarr. in. d. capit. 25. num. 79. quæ amplectenda est, quidquid censeat Gab. in 4. dist. 19. quæst. 1. dubio. 4. Maior. dict. distinct. 9. Adrianus summus Ecclesiæ Præsul de sacramento Eucharistiæ columna. 3. à quo quidem peccato excusatur, qui probabiliter dictam legem ignorat, quia probabilis iuris positui ignorantia excusat, capit. 2. de consti. ita Nauarr. vbi paulò ante allegauit.

Ab officio & beneficio. Adde Hostien. in summa. tit. de cohabit. cleri. & mulier. §. qualiter. imponatur. Guid. Pap. quæst. 558. & latissime Bermon. Chouer. de publi. concu. for. 61. quo loco opinionem istam cōmunem esse fateatur, & vide Regiam. l. 43. tit. 6. p. 1. circa

B
Clericus cō
cubinarj
quibus pœ
nis punia
tur.

Clerici concubinarum multa crimina committunt.

circa quam communem sententiam lege nouissime Iacob. Menoch. de arbitrar. iud. quæstioni bus libr. 2. cent. 5. casu. 418. qui num. 6. dicit quod contra clericos concubinarum seueri iudices esse debent, quando quidem non vnū sed plura scelera hi committunt. Nam adulterij crimen perpetrant, cum in sacrorum ordinum assumptione suscipere dicuntur Ecclesiam in sponsam, cui implicite saltim promittunt continentiam seruare. Secundo committunt sacrilegium, cum Deo dicati & sacriati sunt, & per carnalem copulam à Deo separantur. Tertio committunt crimen stupri. Quarto incestum. Quinto (vt ille inquit) post Bermondum committunt crimen contra naturam, & vide D. Fran. Sarm. libr. 1. select. capit. 5. Hodie vero qua poena clericus concubinarum puniendus sit vide Concilium Tridenti. Sess. 25. capit. 14. de reformatione. vbi clericus prohibetur, concubinas aliasque mulierculas, de quibus sinistra suspitio haberi possit, in domo vel extra detinere alioquin iuris poenis sunt puniendi. Quod si moniti ab inceptis non desisterint, tertia parte fructuum obuentionum, ac prouentuum beneficiorum, & quaruncunque pensionum ipso iure sunt priuati, quæ fructuum pars, fabricæ Ecclesiæ, vel pio loco, pro arbitrio Episcopi est adiudicanda. Quod si in eodem delicto, cum eadem foemina pertinaciter permanserit, vel cum alia simile scelus perpetraverint, non solum fructus omnes, ac prouentus suorum beneficiorum, nec non pensionis eo ipso amittunt, vt dictis

Clerici concubinarum quibus poenis puniuntur.

locis applicentur: sed suorum beneficiorum administratione, pro ordinarij arbitrio, tanquam Apostolicæ sedis delegati suspendi debent. Si vero in tam profundum malorum pelagus incidierint, vt his poenis à seorsim concubinato non arceantur, tunc beneficij, portionibus, ac officij, & pensionibus quibuscunque ecclesiasticis, perpetuo priuandi sunt. Inhabilesque iudicantur ne ad dignitates, beneficia, ac officia deinceps possint aspirare, donec superioribus ex vitæ ante actæ emendatione, visum fuerit dispensare. Si vero postquam semel concubinas dimisserint, posteaque eas, aut alias sibi adiungere ausi fuerint, præter supra dictas poenas excommunicationis vinculo innodati sunt. At si clericus huius criminis rei beneficia ecclesiastica non obtinuerint nec pensiones, iuxta delicti & contumaciæ perseuerantiam & qualitatem, poena carceris, suspensione ab ordine ac inhabilitatis poena ad obtinenda beneficia, alijsque modis & poenis iuxta canonica decreta plectendi sunt. Quod si Episcopi in huiusmodi scelus incidere ausi fuerint, & à Prouinciali synodo admoniti, in tali foeditate fordescerent, ipso facto suspensi sunt, & si in crimine perseverauerint ad sanctissimum Pontificem ab eadem synodo sunt deferendi, à quo pro culpæ qualitate plectendi sunt & si opus fuerit, priuationem patientur.

Nec huic clerico concubinario qui ob crimē fructibus suorum beneficiorum priuatur fructus aliqui relinquendi sunt ex quibus alimenta susci-

Clerico concubinarum alimentis suis

rum beneficiorum, relinquenda non sunt nisi egenus fuerit.

suscipiat quia male meriti egestate laborare debent l. bona fides. ff. de depositi. Quod verum esse censeo nisi clericus egenus esset, & summa laboraret paupertate, vt non haberet aliunde bona ex quibus posset alimenta percipere, tunc iustitiæ & æquitati congruit vt ei ex dictis fructibus subueniatur, quia clerico suspenso a beneficio alimenta ex eo ministranda sunt ad vitæ subsidium cap. præter. vbi Præpo. colum. 2. 32. dist. tradit. Rebuff. in tract. de sent. prou. in præfacti num. 110. tom. 2. const. Francif. Tum quia clerico etiam de posito prouideretur ca. studeat. 50. dist. Tum ne cogatur mendicare in ignominiam & opprobrium ordinis sacerdotalis capi. diaconi. 93. distinct. Tum quia semper habenda est ratio ne egeat argu. l. inter eos ff. de re iudi. Tum quia istam opinionem amplectitur glo. in capi. pastoralis. §. verum in verbo, subtrahuntur. de appella. Bermond. in tract. de public. conc. in verbo, à perceptione fructuum. nu. 11. quæ declaratio notanda est ad sacrosancti Concilij decretum, & vide Felinum. in c. ex parte. nu. 1. de accusa. & in capitulo Apostolicæ, nu. 9. de excep. D. Episcop. Iacob. septi. in instit. Catho. cap. 9. nu. 114. & nouissime doctissimum Antonium Corduba de Lara. in l. si quis a liberis. §. si vel parens. nu. 26. ff. de lib. agnoscend. & glossa illius sententia communiter recepta est vt constat ex Mart. Nauarr. in manu. latino. cap. 25. num. 124. F. Ludou. Lopez in suo instructo conscient. 2. p. cap. 97. Borga. de irregular. 6. part. tit. quod

sint effectus excommu. nu. 13. D. Couar. lib. 3. vari. resol. cap. 13. nu. 8. Procedit quidem superior communis sententia in clerico verbaliter tantum deposito, secus autem si solenniter sacerdotali militia depositus fuerit, tunc quidem alimenta de fructibus beneficiorum exhibenda non sunt, sicut nec excommunicato. Imo. post alios in. cap. ad supplicationem col. 2. de renuntiat. Fel. in cap. ex parte numero. 1. de accusationi.

Quod si clericus ex concubina filios habuerint, ad maiorem gradum & dignitatem transire non possunt, sed in statu, gradu, & dignitate, in qua sunt permanere perpetuo debent. Ita definitum fuit à sanctissimo domino nostro Pio Quinto Pontifice Maximo peculiari motu proprio prout refert Rojas in epitome successuum. cap. 27. num. 16.

Nec possunt clericus illegitimos filios intra proprios lares habere, vt in continentia labes ac memoria omnino aboleri valeat, ita decretum fuit in concilio Toleta. prouinciali celebrato anno 1595. actione. 3. cap. 19.

Concubina clericus etiam coniugata, si modo publica fuerit, pro modo culpæ ab ecclesiasticis iudicibus est punienda, vt statutum est in Concilio Tridentino. Sessio. 24. capi. 8.

Sunt quidem multi ex nostris, qui tenuerunt, mulierem, quæ cum clerico in sacris constituto, carnale commercium habuerit incestum committere, ita tenuit glossa. in l. 2. in verbo, filij. C. de Episcop. & cleri. vbi Bald. num. 2. scribit quod cum hoc in facto contigisset ita fuit iudicatum, & opinio

V 3 ista

Clerici matrem possunt illegitimos filios domi tenere.

Concubina clericus in dice ecclesiastico puniuntur.

ista communiter recepta est si credimus Grilland. de diuersis crimi. libr. 3. quæst. vltim. Practica Conrad. 341. num. 13. Sed verior contraria opinio quibusdam & non pœnitendæ autoritatis viris visa est, quod nec incestus nec sacrilegium committatur quam dicit esse communem Ca. cial. in auth. si qua illustri. numer. 31. C. ad Offici. Bossi. in pract. titul. de coitu damnato. num. 15. Mencha. lib. 3. de testamen. §. 22. Iuli. Clar. in practi. crimi. §. fornicatio. ver. Presbyter. Ex quo sequitur improprie fuisse locutam glos. in cap. per venerabilem in verbo, adulterinus qui filij sint legi, quæ coitum hunc adulterinum esse censebat, licet communiter receptam esse scribat Abb. ibi. numer. 32. & Petrus Plaça libr. 1. delictorum. cap. 41. numer. 31. mea tamen sententia licet talis carnalis copula incestus non sit, est tamen sacrilegium & adulterium. spirituale Abb. in cap. vt clericorum num. 6. de vita & hone. cleric. sequitur Reuerend. & doctif. D. Franc. Sarmento. lib. 1. select. interp. capi. 5. num. 9.

Et non solum talis concubina clerici. à iudice ecclesiastico puniri debet pœnis à iure statutis verum si crimen sit publicum poterit à seculari iudice puniri: si quis si sit occultum ita tenet Petrus de Ancharr. consi. 196. num. 5. Feli. in cap. Ecclesiæ sanctæ Mariæ. numer. 102. de consi. Boeri latissime deciss. 72. Zarius libr. 2. respons. cap. 17. Lup. in rep. ca. per vestras. §. 21. num. 13. de dona. inter vir. & vxor. Mon. in. 2. lecti. fori in parte concubine Steph. Auf. de potest. seculari super eccl.

perl. reg. 2. num. 34. Berm. Cho. de publ. concu. in parte pœnitus ar. cere, fo. 303. col. 2. num. 3. cum sequen. qui dicit communem opinionem esse Anton. Gome. in. l. 80. Taur. numer. 21. & ita in facti contingentia interrogatus consuluit Euerar. consi. 202. eandē dicit communē Iuli. Cla. in practi. crimi. §. 5. quæst. 37. versu. Quæro etiam vbi dicit quod quidquid sit de iure, iudices tam ecclesiastici quam seculares parum curant de concubinitate punitione, quod (vt ille inquit) forte faciunt ne in alijs puniant in quo ipsimet delinquant eadem opinionem sequitur Auenda. de exequend. mandat. 2. par. capit. 26. numer. 7. Dida. Perez. in. l. 21. titul. 3. lib. 1. ordi. Et est apud nos expressa lex hoc diffiniens pœnam contra tales concubinas imponens lex inquam. 3. titulo. 19. lib. 8. ordi. noui, circa quam legendus est Auenda. d. cap. 26. qui pro eius insigni eruditione multa congerit, & Ioã. Mari. in. l. 6. gl. 2. ti. 8. li. 5. ordi.

Laycus vero concubiniarius, quibus pœnis hodie à iudicibus Ecclesiasticis, sit plectendus vide in Concilio Trid. sessi. 24. capit. 8 vbi sancitum est concubiniarios, tam solutos quam vxoratos. cuiuscunque dignitatis, vel conditionis sint, sicut moniti ab ordinario, concubinas non dimiserint, excommunicatione esse illaqueandos, nec ea absoluendos esse, donec præceptis paruerint. Si vero indurato animo in peccato permanerint, contra eos diris pœnis procedi debet. Ad quas quidem pœnas infligendas episcopus ex proprio officio procedere potest vt tradit egreg. Naua.

Laycus cō
cubina-
rius quib.
pœnis à ec
clesiastico
iudice ple
ctendus sit.

consi.

consilio. 2. de offic. ordi.

Nec enim mulieres coniugatae matrimonij pretextu excusari possunt, quin debitis pœnis ab ordinario puniantur si ter monitæ publice in peccato indurato animo permanerint, vt sacrum concilium ibi diffiniuit & iustissime, est quidē frequentissimū quibusdam impudicis mulierculis vt libidini vacent cum illis hominibus matrimonium contrahere qui sui criminis socij sint sacro matrimonio abutentes, & vbi grauior pœna infligenda est, ibi veniam & criminis impunitatem quærunt. Est tamen notatu dignum quod quauis Regis Hispaniæ legibus de quibus cap. 85. infra disputatum est ad solum maritum accusatio & vindicta criminis adulterij spectet, eis non aduersatur concilium, quod loquitur quando non in modum accusationis, sed ex proprio officio ordinarius procedit, præmissis prædictis monitionibus, & quando crimen adulterij publicum fuerit, tunc Regia secularis lex nec tollit, nec tollere potest spiritualem iurisdictionem, quæ ad coercenda hæc crimina peccati in furtu Ecclesia obtinet capit. nouit. de iudi. cum simil.

Sed hoc ea prudentia & iudicij maturitate ita faciendum est, nisi fieri possit ad maritorum aures perueniat, quod si fieri nequit sacra illa cōstitutio seruetur, quid quid inde contingat timendum non est.

Est tamen circa superiora summe notandum, quod quando Episcopi vel Ecclesiastici iudices procedant ad punitionem concubinitatis, vel circa visitatio

nem, aut morum correctio-
nem, non debet eorum sententia retardari pretextu appellatio-
nis, vel inhibitionis; seu querelæ ad sanctam Apostolicam sedem delatæ. Vt decretum est dicto Concilij Tridentin. sess. 25. cap. 10. de reforma. & sess. 24. capit. 10. Quæ decreta sing. sunt interpretanda, vt procedant quando iudex superior, non iustificata appellatione, nec visis actis processus, inferiorem inhibere contendit. Sed si postquam appellatio iustificata fuerit ex processu, iam ad tribunal appellationis delatæ inhibitiō concessa fuerit, erit obtemperanda, nec poterit inferior iudex ad suę sententię executionem procedere. Aliter quidem superiorum iudicum authoritas & potestas non vulgarem iacturam pateretur, dareturque causa inferioribus iudicibus, vt prohibito iudicarent, & multis causis appellationis auxilium nihil proficeret, & alia multa incommoda sequerentur, quę prorsus aliena sunt, à mente sacrosancti Concilij.

Irregularis. Adde quod huius sententię authores sunt Cosmas in Pragm. sancti. titulo de concubinari, in verbo, inhabilis. Henri. in capite. si celet rat. de cleri. excomm. columna. penul. Palud. in 4. sentent. distinct. 27. quæst. 4. columna. 2. & scientiarum omnium Oceanus Toftatus in tracta. contra cleri. concubi. conclusi. 3. Albar. Pelag. de plan. Ecclesiæ, folio. 27. columna. 4. Anton. in capite. 1. numer. 32 de iudi. Anani. col. 1. & Feli. colum. 2. in capitul. cum dilectus. de accusa. Guid. Pap. q. 558. Ioann. in sum.

de reforma
& sessio-
24. c. 10.

V 4

sum confessor. lib. 3. titu. 29. q. 5. Didacus Perez in l. 23. tit. 3. libr. 1. ordi. col. 170. & hanc opinionem communem esse testantur Mar. Azpili. in cap. si quando. excep. 11. col. 53. de rescri. D. Couarr. in Cle. si furiosus. 1. part. relection. §. 1. nu. 5. de homi. & nouissime eam sequitur Ioann. Mat. in l. 6. glo. 2. num. 23. tit. 8. li. 5. ordi. noui. Contrariam tamen sententiam de iure veriore esse cenfeo, quam teneo sequutus Inno. Ioā. And. in cap. si celebrat. de cle. excom. min. Cardi. in cap. vestra & in ca. quæsitum de cohabi. cleri. & muli. Archi. in capi. præter §. ad hæc vero. 32. distinctio. Specul. in titu. de dispensa. §. iuxta propositionis. numero. 20. Imo. in capite. 1. colum. 4. de iudi. Nicola. Pioui de irregu. reg. 4. Nauarr. in dict. excep. 11. D. Couarr. dict. §. 1. qui vrgentissima argumentatione veram esse ostendit, quanuis consulat, quod absolutio, siue dispensatio hoc casu à Romano Pontifice impetretur.

D *Data optio.* Vide text. optimū in l. 1. C. de his qui latrones, ibi. *Supplicio corporali, aut dispensatio facultatum pro qualitate personæ & iudicis existimatione plectetur.* Tenet glos. in capitulo sicut. de Iudicis, tradunt Hostien. Ioā. Andr. & docto. in cap. 1. de offi. vicar. Petrus de Ancharra. & Ioā. de Imo. ibi Bald. in l. cunctos populos. 1. lect. colum. 9. versicul. septimo oppono. C. de summ. Trini. & in l. data. 7. columna C. qui accusa. Ang. in l. nunquam ff. de priua. delict. Sali. in l. quæcunque C. de serui. fugi. quā opinionem communem esse fatentur. Ana. in dict. capi. sicut. num.

17. Iuli. Clar. in practi. crimi. §. fin al. quæstio. 85. versu. folet etiam & tradit latissime Felin. in capi. inter ceteras. colu. 2. de rescrip. vbi opinionem hanc decem modis limitat. Et ratio est quia pœna est semper commensuranda delicto vt in cap. non afferamus 24. quæsti. 1. & hanc cōmensurationem nunquam reus faceret, quia semper minorē eligeret, & ideo frustra lex alternatiue loqueretur.

Mitio rem partem. Adde glos. memorabilem in capit. de causis. in verbo, certa de officii. delega. & in ca. hoc ipsum in glos. 1. 33. quæsti. & in reg. in penis. de reg. iuris lib. 6. & in capi. sicut de homi. vbi Anna. & doctores not. facit. l. si præfes. ff. de pœnis.

Monent omnes. Adde quod ita communiter in Synodis obseruatur, secundum Ioann. And. in capi. proposuit. de cleri. excom. Bermon. Chro. in tract. de publ. concubi. pag. 185. numero. 6. Et hæc monitio. in Synodo habet vim trinæ monitionis. glossa in cap. si Episcopus. in verbo, præceptione. 18. distin. quam sequitur Abb. in cap. ex literis. de cōstit. Felin. in capit. Romana de Appella. Rip. in capit. 1. de iudi. Nota tamen quod prædicta intelligo procedere contra eos clericos, qui ex lege diocesana tenentur in synodo comparere, alias quacunque via iudex procedat, monitio præmitti debet, nec sine ea iudex ecclesiasticus procedere potest, ad imponendas dictas pœnas, nisi talis clericus esset manifestus notorius cōcubinarius & incorrigibilis de quo lege Bermon. dicto. nu. 6.

Non

G *Non incurrit.* Vide text. in ca. requisit. de sponsali. Ioan. Lup. in cap. per vestras de dona. inter uir. & vxor. §. 18. num. 16.

Matrimonium de facto cōtrahentes.

C A P V T. L X X X.

- 1 *Sacer ordo matrimonium impedit omnino & irritum facit.*
- 2 *Clericus, qui de facto matrimonium contraxerit, qualiter puniatur.*
- 3 *Clericus huius criminis reus, ipso iure excommunicatus est.*
- 4 *Clericus, qui sub figura matrimonij virginem violauit pœna stupri puniendus est.*
- 5 *Clericus beneficiatus in minoribus constitutus, eo ipso matrimonio contracto, amittit beneficia Ecclesiastica.*
- 6 *Quando autem cū minore duodecim annorum, per verba de presenti contraxit, an beneficia ecclesiastica amittat.*

I *Alixtus Papa interdixit contractum matrimonij presbyteris, diaconibus, & subdiaconibus, & ab illis contracta debere disungi & ad penitentiam redigi, iuxta sacrorum Canonum definitionem præcepit, vt habetur in capit. presbyteris. 27. distin. hinc est quod clericus in sacris, vxorem ducens, debet compelli ad illam abiurandam, & perdit executionem omnium ordinum, notat Abb. ex text. ibi in capite, secundo, qui cler. vel vo.*

qui nihil aliud allegat, & ibi omisit tex. expressum ponētē pœnam delinquentibus in hoc, in cap. decernimus. 28. distin. cuius verba sunt. Decernimus vt hi, qui in ordinem subdiaconatus & supra, vxores duxerint officio atque ecclesiastico beneficio careāt, & faciūt verba tex. in c. de his etiā eadem distin. vbi tractando de subdiaconibus & diacono. dicit. Cauendum est tamē his nequando suæ sponfionis immemores ad terrenas nuptias vltro concurrant, quod si fecerint, vt sacrilegi rei ab ecclesia habeantur extranei. De presbyteris vero videndus est textus in capite presbyter, eadem distin. cuius verba sunt: presbyter si vxorem duxerit, ab ordine deponi debere oportet. Item efficitur irregularis, vt neque in susceptis ordinibus ministrare possit, nec ad maiores suscipiēdos admittitur vt notat idem Abb. in capit. 1. in 2. not. eodem titu. ex quo venit quod tanquam irregularis priuabitur beneficijs. An autē sit priuandus per sententiam & vel ipso facto priuatur, sunt opin. quas refert Stepha. in decisione. 239. Capellæ Tholosanæ, in additione. Aduerte tamē, quod ipsemet Panormit. in cap. At si cleri. de iudic. co. 2. videtur esse in opinione, quod clericus, qui solutam non virginem, de facto duxit in vxorem, ac cum ea fuerit fornicatus, debet deponi, pro quo allegat iura in ca. fraternitatis. 34. distin. & in capit. Si quis ammundo. 8. distin. & in dict. capit. 2. qui cle. vel vo. quæ iura (salua tūtpatris reuerentia, hoc nō probant, imo text. in dicto capit. Si

V s quis

quis ammodo, qui plus videbatur
urgere, dicit à proprio gradu de-
cidat, vsque dum ad satisfactio-
nem veniat, vnde per talia ver-
ba videtur imposita magis pœna
suspensionis temporalis, quam
depositionis. Sed pro opinione
sua posset Abb. allegare text. in
capit. presbyter. 28. distinctio.
quem decerpit Gratianus ex ca-
pit. 1. Concilij Neocæsariensis,
cuius verba sunt: presbyter si v-
xorem duxit, ab ordine illum de-
poni debere oportet. vbi Archi.
exponit, ab ordine, id est, ab offi-
cio & beneficio, quod etiam ibi
tenent Domi. & Præpo. licet eum
non referant, quanuis gloss. expo-
nat ab ordine, id est, ab officio, &
non beneficio. Clericus præterea
taliter contrahens est excommu-
nicatus ipso iure, vt in cler. vna
de consanguin. & affini. cuius ab-
solutio episcopo est reseruata, vt
per gloss. ibi, in verbo, obtinere.
Redditur præterea suspectus de
hæresi, vt procedatur per inqui-
sitores contra eum, vt notat Ioã.
Lupus in repe. rub. & capit. per ve-
stras. de dona. inter virum & vxo-
rem. foli. 67. colu. 3. versicul. Ex
quo meo iudicio, vbi hoc infert
ex his quæ notant Butri. & Bald.
in. l. 3. C. de summa Trinit. & fide
catho. loquendo de monacho ma-
trimonium contrahente. Debent
præterea in hoc aduerrere iudices
quod præter pœnas supra dictas
debet in sacris constitutus pati
pœnas stupri, si virginem viola-
uit sub figura matrimonij. Ne-
que ex hoc quod verba de præ-
senti seu benedictiones præcesse-
rint, ab illa excusandus est, quin
potius grauius puniendus, eo
quod virginem sub sacramenti

colore deceperit, & corruerit;
quæ velut vxor consensit in copu-
lam, vnde propter talem do-
lum vltra ordinariam pœnam de-
positionis, arctiori carcere vel
monasterio detrudi debet quam
pro alio simplici stupro. Mulier
in super ab ipso sic seducta tantæ
posset esse nobilitatis & honoris,
tantumue populi scandalum, vt
merito clericus in hoc delinquens
publicis verberibus, vel alia pu-
blica correctione puniendus esset
quando suæ personæ qualitas
hoc non impediret, argumento
eorum quæ notat Præpo. in ca-
pit. 2. de sponsa. duo referendo
Anto. quod iudex attendit quali-
tate personarum poterit arbitran-
do punire pœna mortis illum,
qui viuente prima vxore contra-
hit cum secunda, puta si ignobi-
lis vxorem habens, contrahit cū
nobili, & illudit illam. De qua
tamen doctrina Anto. vid. Au-
gusti. in addi. ad ang. de male. in
parte. *Che mai adulterato.* fol. 132.
numer. 65. Clericus vero benefi-
ciatus in minoribus ordinibus
constitutus, si contrahit matri-
monium, eo ipso vacant benefi-
cia, vt tenet Collec. in capi. 1. de
cleric. coniu. & decisio. Capellæ
Tholosa. supra allegata. & Sylue-
ster. verbo, clericus. lo. 2. §. 4. Et
hoc etiam si non sequitur copu-
la, notant docto. in d. capit. 1. Nec
recuperant beneficia, sponsa in-
grediente monasterium, vt per
eos ibi: & not. etiam Ioann. de
Imo. in clemen. gratiæ. de rescrip.
in col. super glos. resignaueris.
Præpo. in capit. Placuit. 32. dis-
tinct. prope fin. Quod insuper
procedit etiam si matrimonium
contractum sit nullum: svt no-
tat

eat Ioann. And. in capite. Ioan-
nes de cle. coniug. Roma consil.
483. dubitatur primo, column.
3. Hippoly. consil. 70. volum. 1.
column. 3. incipiente: Scientia-
rum omnium. Stepha. in addi. ad
dictam decisionem Tholosanam
qui solum allegat Bart. Brixien.
& Ange. de Clauasio. Confirma-
tur ista sententia doctrina mea
magistrali. 181. incipienti. Pœna
etiam faciendo, vbi de ista con-
clusionem fit mentio, quam vide,
quia aliqua referuntur in contra-
rium remissiuæ. Et vide Decium
in consil. 166. volum. 1. Ego Phi-
lippus Mecius, vbi refert Barth.
Brixien. in quæst. 10. Et Cardin.
Imol. & Abb. in dict. cap. 1. & Ro-
ma. in dict. consil. tenentes quod
clericus in minoribus constitu-
tus si contrahit matrimonium
cum consanguinea, numquam
admittitur ad beneficium, quia
illi factuoso renunciauit. Et quia
ipse in principio illius consilij te-
net quod talis clericus non sit
ipso iure priuatus beneficijs, res-
pondet ad dictam doctrinam Bri-
xiensis & aliorum, quod non ha-
beat locum quando clericus in
minoribus contraxit scienter in
gradu prohibito, qui tali casu ex
quo sciebat matrimonium non
valere, non videtur habere ani-
mum abdicandi beneficium à se,
quod dicit tenuisse Imo. in
cle. gratiæ. de rescrip. Et sic quod
dicta conclusio doctorum restrin-
gatur, quando ignoranter contra-
xit tale matrimonium: & dicit
ibi, quod in dubio præsumitur
scientia in coniuncto quod sciat
coniunctionem, quam habet
cum alio. Et licet Decius ibi pos-
tea in fin. det aliam & vltimam

responsionem ad dictam conclu-
sionem Doctorum, videlicet,
quod non sit vera in hoc saltem,
quod talis non perdat ipso iure
beneficium, ex ratione de qua
per eum. Mihi tamen plus placet
distinctio præcedens, & sic quod
quando probaretur quod igno-
rans consanguinitatem contra-
xit, tunc ipso iure perdat benefi-
cium, quia visus est factuoso illi
renunciare. Si vere contraxit
scienter, tunc quod priuetur eo
per sententiam, quia licet videat-
ur considerare in nullitate matri-
monij, vt non perdat beneficium
ipso iure, sufficit quod facit actum
incompatibilem cum beneficio,
vt est matrimonium contrahere.
Imo. tamen in dict. clemen. gra-
tiæ videtur tenere contrarium,
videlicet quod quando impedi-
mentum consanguinitatis erat
notum vtrique, vel saltim clerico
quod non perdit beneficium, nisi
processisset ad copulam, quia
tunc propter affectum cum ope-
re subsecuto saltem esset priuan-
dus, argu. cap. nuper. de bigamis.
Effectus enim huius distinctio-
nis maximus est, nam in primo
membro non poterit sic contra-
hens renunciare beneficio in fa-
uorem alterius. Secundo vero sic
antequam deponatur ex doctri-
na illa magistrali Innoce. in cap.
Cum nostris. de concess. præben-
di quam ego latius ornaui in
meis doctrinis. numer. 120. incip.
Homicida. Vide præterea in hoc
articulo notabilem dictionem
Præposi. in dict. capite. Placuit
videlicet quod si matrimonium
non tenet propter consanguini-
tatem, vel aliud simile impedimē-
tum, quod tunc clericus perdit
benefi-

beneficia. Si vero non tenet ex defectu consensus, tunc non. Considera tamen quod hoc posset intelligi quando defectus consensus fuit in ipso clerico. Si tamen fuit in muliere, puta quia per vim fuit compulsa contrahere, ipso clerico pure & libere consentiente, vel quia mulier non erat sanæ mentis, non video quare non perdat beneficia, sicut quando contrahit cum consanguinea, quod apperte colligitur ex dictis quam fecit Imo. in dicta clem. gratiæ, quem non refert Prepo. Quando autem contraheret cum minore duodecim annorum, licet per verba de presenti cum illa resoluantur in sponsalia de futuro, videtur dicendum quod non perdit clericus propter illa sua beneficia, nisi quando adueniente legitima ætate in muliere matrimonium sic contractum retificaretur, modis de quibus per text. gloss. & docto. in capit. Vnico. de de sponsa. impu. lib. 6. Sed contrarium fuit decisum per dominos de Rota in antiquis decisio. 103. incipien. Nota, quod ubi clericus. Et vide Ioannem Staphileum in tractatu de gratijs expectatiuis. fo. 74. versi. qua propter ut saluetur. Vbi dicit quod illa decisio Rotæ procedit in terminis in quibus loquitur, videlicet quod tunc demum clericus perdit beneficium, quando minor, cum qua contrahit, peruenerit ad pubertatem, vel quod intelligatur de impubere proxima pubertati, quem etiam vide in sequenti folio, versicu. posse tamen ubi dicit, quod clericus contrahens de facto cum minore non proxima pubertati, siue cum fu-

riosa, aut consanguinea perdit beneficium mero iure neque illud potest retinere absque dispensatione, saltem episcopi.

Diffinitionem. Vide text. in capit. si quis & in capit. erubescant. 32. distinct. Nec vnquam sanè in Dei Ecclesia licuit, sacris ordinibus initiatis matrimonium contrahere, imo ab initio nascentis Ecclesiæ hoc illis prohibitum fuit, quod constat ex canonibus Apostolorum capit. 15. cuius verba hæc sunt ex Haloandri translatione. *Ex his qui cælibe, ad clerum peruenerunt iubemus lectores tantum & cantores, si velint nuptias contrahant.* Hæc tenus canon. Græcis quidem folis licuit, uti coniugio contracto, ante sacrum susceptum ordinem non autem post sacrum ordinem contrahere cap. cum olim. de cleri. coniug. cap. Siracusanæ. 18. distinct. tradit. Ioan. Maior. in. 4. senten. distinct. 24. q. 2. & distinct. 27. quæstion. 1. Ioann. Enchius contra Lutherum capi. 16. Alphon. de Castro. lib. 2. de hæresi. in verbo, sacerdotium. D. Couarru. li. 4. decretali. 2. par. capi. 6. §. 3. Alphon. Viru. aduersus Lutheri dogmata Philippica. 19. de cælibatu cleric. pagin. 244. Faber in malleo contra Lutherum tracta. 4. Tho. Vualden. lib. de sacramento ordinis agens, & lib. de sacramentalibus cap. 66. & 67. Petrus Soto de inst. sacer. de matrimonio lectione. 6. & elegantissime Michael à Medina Franciscanus vir doctissimus peculiari libro de hoc argumento in lucem misso, nempe de cælibatu. Albert. Pighius controuer. 15. Bartho-

Clericis à principio nascentis Ecclesiæ matrimonium contrahere fuit prohibitum.

Bartholo. Latomus aduersus Bucerum contro. de cælib. sacro Mart. Ayala de diui. Ecclesiæ tradit tit. de cælib. Robertus arbori. in tracta. de sacerdotum cælibatu qui hanc catholicam veritatem multis magnisque rationibus aduersus impuri Lutheri dogmata probant. Nec hoc mirum est cum apud barbaros legibus & moribus idem sit receptum. In regione quidem Palmaria in nouo orbe detecta sacerdotes viuunt cælibes & incorrupti, ut testatur Petrus Marty. libr. de noui orbis in suis nuper repertis. Et apud Eßæos qui contemplationi, & cultui assiduo Dei dediti erant, vxoribus carebant, ut testatur Eusebius libr. 8. de præpar. Euange. capit. 4. Nec nubebant Vestales apud Ethnicos nisi cum religioni erant inutiles sicut Prudentius commemorat. libr. 2. contra Symmacum. Nec hijs mores vel corruptelæ aliquarum nationum, ut Moscouitarum, & Græcorum reffragantur quia longe aberrarunt, ut docet eleganter Sygimundus Varro. libr. commentariorum de rebus Moscouitarum. Et vide nouissimam sacrosancti Tridentini Concilij decisionem Sess. 24. cano. 9. in hæc verba. *Si quis dixerit clericos in sacris ordinibus constitutos, vel regulares castitatē solemniter professos, posse matrimonium contrahere, contractum que validum esse non obstare lege ecclesiastica, vel voto & oppositū nil aliud esse, quam damnare matrimonium, posseque omnes contrahere matrimonium, qui non sentiunt se castitatis, etiam si eā uouerint, habere donū anathema sit. Cum Deus id recte petentibus non denegat, nec patitur*

nos supra id, quod possumus tentari. Verum qui minoribus sunt ordinibus constituti, non prohibentur ibi ante subdiaconatum, matrimonium contrahere: imo hoc illis permissum est cap. 1. & ibi not. de cleri. coniug. l. 16. titulu. 2. part. 4. ubi Grego. tradit Siluef. in summa in verbo, matrimonium. 8. impedi. quæstio. 12. Martin. Nauarr. in manu. cap. 22. num. 52.

Scribit tamen Hieroni. Paul. in prouinciali folio. 18. ex Card. Alex. consi. datam fuisse facultatem contrahendi matrimonium cuidam subdiacono, qui ordine illo ante pubertatem & prius quàm esset doli capax fuerat insignitus.

De monachis vero illud præmittendum non est, quod in Concilio Turon. secundo sub Pelagio Primo Ponti. Maxim. cano. 16. eo tempore celebrato, quod licebat clericis iuxta usum Orientalis Ecclesiæ vxores habere: ita decretum est. *Si qui in monasterio conuersi sunt nullatenus exinde habeant licentiam euagandi: neque (quod absit) ullus eorum coniugem ducere, aut extranearum mulierum familiaritatem habere. Nam si vxorẽ duxerit excommunicetur, & de vxore male sociata consortio etiam iudicis auxilio separetur: & infelix monachus tali cõiunctione sedatus ab Ecclesia segregetur, donec reuertatur ad septa monasterij, & indetam ab Abbate, quandiu præceptis ei fuerit, agat pœnitentiam.* Hactenus Concilij sanctio.

Religiosi etiam sanctissime societatis Iesu qui bienno peracta tria vota tametsi simplicia secundum constitutiones dictæ religionis emisserit quandiu in ca-

Religio sanctissima societatis Iesu post tria vota matrimonium contrahere prohibetur.

fuerint

fuerint inhabiles sunt ad matrimonium contrahendum quod si de facto contraxerint nullum & irritum est, vt decretum est a sanctissimo Domino nostro Gregorio Decimo Tertio Pontifice Maximo peculiari motu proprio hoc anno. 1584. quod nouum est matrimonij impedimentum dirimens, sunt sane huiusmodi vorae emittetes vere & proprie religiosi, quod si quis deinceps contrarium ausus firmare vel aliquid contra pium institutum dictae sacrae religionis asseuerauerit (vt quidam proximis diebus temerario ausu facere non erubuit) poenam excommunicationis latae sententiae nec non inhabilitatis ad quaevis officia, & beneficia secularia & quorumuis ordinum regularia, eo ipso absque alia declaratione incurrunt, quarum censurarum absolutio Apostolicae sedis est reseruata, vt latius in dicto motu proprio continetur. Est quidem Christianae reipublicae utilissimum imo summe necessarium praefactam societatem a summis Pontificibus maximis fauoribus & amplissimis priuilegijs amplecti cum propugnaculum sit fidei, lumen Ecclesiae, religionis amplificatrix, peccatorum medela, priorumque virorum tutissimum asyllum.

Deponi debere. Adde quod durius decretum stat in 8. Concilio Toletano. ca. 7. in hunc modum. *Quicumque etiam inuiti, ad ecclesiasticarum officia dignitatum assumuntur, deserere quam semel receperant gratiam, donumque nequaquam auideant. Si vero ad coniungiam moresque seculi redire attentaerint, omni Ecclesiastica dignitate priuentur, &*

apostatae habeantur, & in monasterio donec vixerint, sub poenitentia retrudantur. Solent tamen ad tempus in monasterio collocari, vt illic ieiunijs & orationibus vacent & praedictas iuris poenas patiantur, & vide Regiam. l. 41. titul. 6. part. 1. & ibi Gregor. Lup. & Extrauag. antiquae concertationi. de voto. & vltra supradictas canonicas poenas pecunia quoque multantur, cap. 1. de cler. coniug. cap. decernimus cap. praesbyter. cap. praesbyterium. 28. dist.

Sed qua poena punietur laicus qui vxore dimissa, sine iusto illius consensu, sacris fuit ordinibus insignitus: iure quidem nulla alia poena reperitur diffinita, praeter eam quae dicta extrauaganti constitutione, quae Ioann. est vigesimi secundi continetur, quae quidem ea est, vt nec matrimonio soluto, in suscepto ordine ministrare, nec ad superiores ordines promoueri possit, nec aliquod ecclesiasticum beneficium obtinere valeat. Sed quia in illa constitutione non tam de tanti criminis debita punitione, quam de effectu sacrorum ordinum agitur, ne tam graue scelus inultum remaneat, in Hispania iustissimi receptum est, vt huiusmodi crimen perpetrantes, eisdem patiantur poenas quas qui post faceri ordinis sumptionem vxorem ducunt, de quibus in hoc capite diseritur. Nec enim refert, an matrimonium antecedit vel sequatur, cum vtroque casu est matrimonij sacramento & calibatu ordinis sacramenti, aequalis iniuria fiat: Et cum casus is contigisset in sacro inquisitionis senatu, reus suspensus fuit ab officijs

Laycusque dimissa vxore sacris ordinibus fuit insignitus quae poena plebentus fit.

ficijs & beneficijs ecclesiasticis, & praeter publicam poenitentiam, qualis blasphemis iniungi solet, multa peccuniaria imposita in monasterium ad certum tempus similiter fuit detrusus, ita testatur D. Iacob. septima in Cath. insti. c. 40. num. 14.

Nec illud hoc loco accommodatissimum praetermitti debet, laicum etiam secundum matrimonium, viua coniuge, ab haeretice prauitatis inquisitoribus posse puniri is equidem qui sic contrahit, perperam videtur sentire de sacramento matrimonij, & de eius vinculo, ita tenet Domi. & Fran. in capi. accusatus. §. sane. nume. 6. de haereti. in. 6. Fein. in cap. ad abolendum in principi. de haereti. Alphon. a Castro de iusta haereti. puni. lib. 1. cap. 1. Suma Rosela in verbo, *Haereticus.* nume. 6. Ludo. Car. de haereti. §. circa. secundum num. 60. in fine Reper. inquisitorum in verbo, haereticus in versu. ex quibus supra traditis. Conrad. Brunus de haereti. lib. 1. cap. 2. Alberti. de agnoscend. assertioni. quae 23. per totam. Iacob. septim. in enchi. titul. 12. Ioan. Lup. in repeti. capit. per vestras de donati. inter vir. & vxor. §. 12. numer. 25. Rojas. in tract. de haereti. 1. part. numer. 540. D. Couarruu. in. 4. Decreta 2. part. capit. 7. §. 3. numer. 6. & est communis & verissima opinio quae contradictorem non habet, & procedit nulla constituta differentia, an matrimonium publice, vel secrete, fuerit contractum, & opinio contraria egregie fuit confutata a Iacob. septim. in Catholi. insti. capi. 40. num. 3.

Receptum tamen est inter doctores, crimen hoc grauissimum mixti esse fori, & ea ratione inter inquisitores Episcopum & iudicem secularem locum esse praeventioni, ita Abb. per text. ibi in cap. 1. de offici. ordi. & in cap. cum haberet. numer. 3. de eo qui duxit in matris. Alber. de agnoscend. assertioni quae 23. num. 76. Coua. in d. §. 3. num. 6.

Et poena quae a iudicibus ecclesiasticis ordinarijs pro crimine isto imponitur, est publica ignominia, text. in cap. de benedicto. 32. quae 1. vbi glos. in verbo, & caluos. text. in cap. Episcopi. 26. quae 1. capi. nuper de bigam. Abb. in dict. cap. cum haberet. nume. 3. Frequentissima tamen horum regnorum praxis recepit huius criminis reos, ante portas Ecclesiae in scala ignominiose collocari.

Nec desunt ex nostris, qui existiment pro crimine isto impositam esse excommunicationem quae eo ipso incurritur, vt tenet Paul. Grill. in tract. de poenis omnifa. coitus quae 14. cuius opinio falsa est, vt manifeste apparet ex glo. in Clement. vni de consang. & affini. quam Card. Imol. & alij ibi sequuntur.

Ab inquisitoribus autem, hoc crimen perpetrantes fustibus cedi solent cum relegatione ad tempus, vt testatur Iacob. Septiman. in Catholi. institutionibus. capite. 4. numero. 1. in fine in enchi. tamen titul. 12. numer. 6. asseuerat, quod plebei flagellis cesti, ad trirremes condemnantur. Si vero nobiles fuerint, alia iusta poenae imponuntur, & quod ad trirremes facienda sit eodemna

demnatio, decretum fuit à supremis sacre inquisitionis senatoribus, vt refert Rojas vbi supra numer. 546.

Punitur deinde qui viuentem priam coniuge aliam duxerit, poena infamiae. cap. nuper. de bigam. l. cum qui duas cum glo. C. de adulter. poenaque stupri iniungitur. Poena vero stupri est in personis honestis, amissio dimidia partis bonorum, in vilibus verberatio cum quinquenij relegatione tex. in. §. 2. Insti. de publi. iudi. Regia l. 2. titul. 19. part. 7. tradit Alexā. consil. 165. volum. 7. vbi Carol. Moli. in addi. ex quo sequitur lapsum fuisse Romanum sing. 531. asseuerantem, mortis poenam contrahentibus secundas nuptias imponi. In his vero regnis in hoc crimine varię poenę pristinis temporibus impositę fuerūt, vt videre licet in l. fina. titul. 17. part. 7. & in l. 2. titul. 7. libr. 4. fori, & in l. 7. titul. 15. libr. 8. & in l. 6. titu. 7. & in l. 8. titul. fin. eodem lib. Nouissimè vero qui crimen hoc commiserit vltra id quod ignominiose per vias publicas trahendus est, mitti debet ad Regias triremes per decem annorum tempus, vt probat. l. 8. titul. 2. lib. 8. ordin. noui quę indistinctè practicatur nulla personarum constituta differentia, vt scribit D. Didac. Perez in l. 3. in glof. 1. libr. 5. ordi. veteris. Quod tamen verum non cenfeo, sed quod cum nobilibus illius legis rigor moderetur, & ita praxis quę vera est legum interpres recepit.

C *Per sententiam.* Vide glo. Antoni Ioan. de Imo. Abb. in capit. 1. de cleric. coniuga. Deci. consil. 166. D. Coua. in 4. Decretali. 2. par.

cap. 6. §. 3. num. 4. Est quidem circa hoc communis doctorum sententia asseuerantium, clericum in maioribus ordinibus constitutum per matrimonialem contractum, non esse ipso iure beneficio priuatum sed priuandum esse. Secus vero si is clericus in minoribus ordinibus fuisset constitutus, quia ipso iure priuatus est & opinionem istam dicit tutiorem & in practica seruandam Benedictus de Capra in capit. 1. de clericis coniuga. vide quę infra dicam in verbo, beneficia.

D *De heresi.* Vide Bermō. Cho. in tracta. de publi. concub. pagi. 248. num. 4. Iacob. Septim. dict. cap. 40. nume. 12. qui censet hoc procedere, quocumque modo siue publicè, siue secretè, matrimonium fuerit contractum.

E *Beneficia.* Vide tex. optimum in cap. 1. de cler. coniuga. Et istam opinionem magis communem esse testatur Ioseph. Mascari. in tracta. de probatio. volu. 1. conclusionē. 182. numer. 6. Circa quam illud est consideratione dignissimum, quod licet clericus in minoribus ordinibus constitutus matrimonium contrahens: sit ipso iure beneficijs priuatus, is qui ob eam causam ea beneficia à Romano Pontifice impetrat præcise tenetur probare matrimonium, nec sponsaliorum probatio sufficeret, cum dubia probatio contra ipsum sit interpretanda, vt in cap. in presentia. de probati. de quo est celebratissimum cōsiliū Anchar. 20. quem sequitur Mascari. d. conclus. 182. Procedit sanè dicta magis communis opinio etiam si matrimonium carnali copula minime fuerit

rit consummatum, vt tenet glof. Ioann. Andr. Abb. Imo. Colecta. in cap. 1. de cler. coniuga. vbi Benedict. de Capra communem esse fatetur. Et locum obtinet quauis vxor ante copulam religionem ingrediatur ex Abb. sententia in di. capit. 1. auferi. ad Capell. Tholo. quæstione. 239.

Clericus in minoribus pro cōtracto matrimonio omnibus Ecclesiasticis priuatur

Amitit etiam clericus in minoribus constitutus, per conjugalem contractum, regressus, accessus, atque alia quælibet iura, ad beneficia ecclesiastica ipse contrahenti competentia. glof. in cap. 1. de cler. coniug. lib. 6. vers. clericalis, quæ sequuti sunt Paul. & Alexand. in l. si à primo. ff. de lib. & post. Martin. Nauar. in capit. si quando excep. 5. de rescrip. & opinionem istam communem esse fatetur D. Couarru. dict. §. 3. num. 5. vbi idem de ecclesiasticis pensionibus affirmat, de quo vide Hiero. Gigan. in tracta. de pensioni. quæstio. 54. Et ea ratione vsus Romanæ curiæ iam pridem obtinuit vt per matrimonij contractum, pensiones vacet etiam si simpliciter, nullo spirituali onere adiecto constitutę fuerint, vt scribit Nauarr. in tracta. de oratione capit. 21. numero. 53. Præter quam, si à Romano Pontifici alicui layco, pro re gesta in Ecclesię utilitatem constitutę fuerint. Vel aliunde ex eius mente colligatur velle pensiones, ob matrimonium non extingui, vt refert Ioann. Baptista in tracta. de pensi. quæst. 30.

F *Sit nullam.* Vide Petrum de Ancharranus. consilio. 34. numero. 10. Ioannem. Andre. Ancharr. & doctores in capite. 1. de cleric. coniug. libro. 6. Aymonem, Cra-

uet. in tract. de antiqui tempor. 4. part. §. videamus folio. 131. numero. 14. Sebast. Van. in tracta. nulli. titulo. quoties & intra quod tempus. nume. 60. Andr. Tiracquel. in tract. de vtroque retract. libr. 1. §. 26. glo. 2. numer. 9. Ioann. Staphi. in tracta. de liter. gratiæ & iustitię. folio. 75. quam opinionem communem esse testatur Ferdi. Loazes de matrimonio Regis Anglię dubio. 11. numero. 13. D. Couarru. dicto. §. 3. numero. 4. Grego. Lup. in l. 41. titulo. 6. partit. 1. in verbo. *Et beneficio.* Ferdinand. Mencha. de testa. §. 22. numero. 64. Iuli. Clar. libro. 5. recep. senten. §. final. quæstio. 37. versiculo. clerici beneficiatus, & nouissime Didac. Perez in l. 1. titulo. 1. libro. 5. ordin. versicul. Item quia, folio. 5. Quę consuetudine recepta est vt fatetur Petrus Rebuff. in tracta. de pacifi. possessor. numero. 187. in quo cauendum est ab Imo. qui contrarium tenuit in Clemen. gratiæ de rescrip. Loazes in rep. l. filius familias numero. 285. ff. deleg. 1. Et secundum hanc receptam sententiam sepissime Rota Romana iudicauit, vt testatur Flami. Parisius. 1. part. de resigna. benefi. libro. 1. in princ. numero. 15. Quam quidem communem & receptam sententiam admittit Deci. con. 166. quando ignoranter matrimonium contractum est, secus si scienter, quia hoc casu (vt ille inquit) non priuatur qui sic contraxit ipso iure. Sed Decium merito reprehendit insignis Greg. vbi paulo ante allegauit, esset quidem omni iuri & rationi contrarium, vt magis peccans, melioris esset conditionis, quam qui leuius delinquit.

G *Sua beneficia.* Adde quod opinionem istam tenuerunt. Ioann. And. Cardi. Anchar. Imo. in capite Ioannes de cleri. coniuga. Hen. in capite. diuersis. eo titul. quorum opinionem communem esse testatur, Couarru. vbi supra. nume. 4. quam ipse sequitur contra Rotam & Staphy. ab autore nostro allegatos, quorum opinio procedere potest, quando clericus minoris ordinis beneficia ecclesiastica obtinens, cum impube re contraxit per verba de presenti, ignorans forte eam impubere rem esse, quia tunc beneficio priuatur, non aliter quam si cum pubere contraxisset, cum qua foret canonicum impedimentum, con sanguinitatis vel affinitatis. Si autem sciebat eam esse impubere, tunc procedit communis opinio. Qua distinctione, has contrarias opiniones componit Ferdi. Mench. de testamen. dict. §. 22. numer. 47.

Monialibus.

C A P V T. LXXXI.

- 1 *Clericus monialem carnaliter cognoscens, in vno instanti tria delicta committit: sacrilegium, adulterium & incestum.*
- 2 *Clericus monialem cognoscens, quae poena debeat puniri.*

Clericus tale facinus perpetrans Sponsam Christi corrumpit, & committit tria peccata: sacrilegium, adulterium & incestum, quo ad accusationem, quia

de omnibus his potest accusari, vt per gloss. nota. in capitu. Virginibus. 27. quaestio. 1. quam sequitur Abb. in capit. At si clerici. de iudic. columna. 12. & in capite penulti. 3. nota de purga. cano. & in capitu. monasteria. in fin. & in capitu. vt clericorum. numero. 6. de vita & honestate clericorum, cuius poena est vt deponatur, ex dispositione text. in capitul. Si quis Episcopus. 27. quaestio. 1. ab officio & beneficio, vt per glossam primam, dum allegat, capitulo. Si quis sacerdos. Et vide Ana. consil. 1. columna. 2. versic. Secundo quod fama. vbi per dictum capitul. Si quis Episcopus. tenet quod istud delictum est de maioribus meretibus perpetuam depositionem, dato quod talis fornicatio cum moniali non sit notorie scandalosa, vel diu continuata, & dicit hoc ita declarare pulchre Anton. in dicto capitulo. At si clerici. Et vide Hyppoli. in repetit. 1. Vnicæ. C. de rapt. virginum numero. 41. vbi tenet quod clericus in hoc delinquens debet priuari officio suo, & detrudi in monasterium, per text. in capite. Si qua monachorum. 27. quaestio. 1. & per dictum capitul. Si quis, per quem textum, vide quod dicit Abb. in capitulo, clericus, numero. 2. de vita & honestate clericorum. Et vide Paul. Grillandi in tracta. de poenis omnifariam coitus, in. 1. quaestio. circa finem. versicul. Secundo vero casu, vbi per eadem iura dicit, quod clericus cuiuscunque gradus vel dignitatis deponitur, propter hoc delictum ab omni ordine sacro, & priuatur omnibus beneficijs, & detruditur in arctum monas

monasterium ad agendam peper tuam poenitentiam, quem vide prius per duas colum. precedentes declarantem, quomodo in hoc crimine quatuor crimina committantur, & an possit reus de vno quoque pariter accusari & puniri: & quae utilitas resultet, quod quis possit accusari & puniri de pluribus delictis differentibus specie, & descendantibus ex eodem facto. Cardina. tamen de Turrecremata in dict. cap. Si quis Episcopus, dicit, quod tunc propter hoc deponatur clericus quando in notitiam populi de uenerit, alias secus, per id quod notatur in capite. Non debet. 30. quaestio. 1. Et dicit hoc, velle gloss. ibi positam in eo capi. Si quis Episcopus. Quae tamen si bene consideretur, non probat: quia nihil aliud dicit, nisi allegaret. Si quis 30. quaestio. 1. & ideo contrarium credo verum, cum dict. capi. Si quis Episcopus, simpliciter imponat poenam depositionis, & delictum in se tam graue sit, in quo tria, vt praediximus, committuntur delicta. Et hoc videtur velle Ioan. de Anan. vbi supra, referendo Anton. Nec obstat quod dicitur in dicto capitulo. Non debet, quia cum ille text. imponat poenam delicto longe diuerso, & quod est grauius in consideratione populi, quam in se ipso, videlicet quod clericus commisceatur mulieribus, quae ei peccata confessae sunt, nimirum si considerat, an populus id intellexerit. Notum est enim quod ex confessione non contrahitur cognatio spiritalis, & sic non potest dici incestus, & si confitens foemina non est nupta, nec virgo,

non est adulterium, nec stuprum, est igitur sola fornicatio qualificata, tanto grauior, quanto maius scandalum affert in populo. Abhorret namque populus simile facinus, & merito: quia si non sic punirentur in hoc delinquentes, difficillime praestarent homines licentiam filiabus, seu consanguineis accedendi ad sacramentum poenitentiae: Vel potest aliter intelligi text. ille, vt in ca. sequen. tractabimus, vbi examinatur materia illius. Vnde concludendo in hoc delicto sacerdotem conuictum de accessu ad monialem, nullo discrimine habito deponendum censeo, & deponerem si casus se offerret, & in monasterium seu carcerem ad tempus aliquod, iuxta personae qualitatem, & delicti continuationem, & populi notitiam commensurandum detruderem.

Tria peccata. Vide Abb. in capite. final. numero. 6. de immu. Ecclesi. & in capite. pen. nota. 3. de purga. canon. Ioan. de Selua in tracta. de benefic. 3. parte. quaestio. 3. numero. 6. Monial. in. 1. 4. titu. 10. libro. 4. fori. Gregor. in. 1. 1. titulo. 19. parte. 7. in verbo, *Religiosas*, quam opinionem sequuti sunt omnes, vt per Decium consil. 338. numero. 1 & consilio. 611. numero. 2. eandem fatetur esse communem sententiam doctissimus Iacobus Menoch. de arbi. iudi. quaestio. 1. libro. 2. centu. 4. casu. 389. numero. 23. decisio. Peda. 103. eamque sequitur Didacus Perez. in. 1. 5. titulo. 15. libro. 8. ordinamen. Paul. Grillel. in tracta. de poenis X 2 omnifa.

A Habes carnalē copulam cum moniali, multis criminibus illaqueatur.

omnifa. coitus. quæst. 1. num. 10. qui dicit, quatuor scelera committi sacrilegium, incestu, adulterium, & stuprum, & vide Regiam legem. 7. tit. 20. lib. 8. ordi. noui. asseuerantem cum moniali incestu ex carnali coitu committi.

Sed an clericus possit, de vno quoque istorum criminum accusari, pariterque puniri, & poena ex vno sequuta, alterum non impediatur, ac si ex diuersis factis, cum diuersis personis facta fuisset, vide glo. not. in cap. virginibus. 27. quæst. 1. quæ in ea est sententia, vt censeatur, quod supradicta dicuntur plura crimina nomine tantu, non autem effectualiter in substantia, & ea ratione licet respectu accusationis sint diuersa, quo ad actum punitionis vnum est, quia in veritate non fuit nisi vnicum factum, licet propter tanti sceleris qualitates, grauior poena iniungenda sit, quam pro quo libet dictorum quatuor delictorum de quo vide Bartho. in l. senatus. ff. de accus. & in l. qui de crimine. C. de accusa. Paul. Gril. d. q. 1. num. 12.

Deponatur. Vide Regiam. l. 6. tit. 18. p. 1. Bermond. Cho. in ti. depubli. cõcu. rub. de sacrilegio pag. 67. D. Coua. in Cle. si furiosus. in initio. 2. p. num. 8. de homi. Petr. Dueñ. reg. & Fall. reg. 101. D. Perez. in d. l. 5. la. Men. de arb. iud. q. li. 2. cõt. 4. casu. 360. nu. 57

Laicus vero in foro canonico propter crimẽ hoc excõmunicatur ca. si quis Episcopus. c. si qua 37. q. 1. d. Regia. l. 6. ibi. *E si fuerit lego deuenle descomulgar.* Et in animæ iudicio ad simplicis sacerdotem, huius criminis absolutio

non spectat, sed ad Episcopu iuxta glo. sententiam in c. si Episc. de poen. & remis. li. 6. In foro vero seculari, laicus qui crimen hoc perpetraverit, poena vltimi supplicij plectendus est, bonaque sua monasterio sunt adiudicanda. Monialis vero ipsa huius criminis rea, a suo monasterio extrahenda est, & in alio recludi debet, vt diligentius seruetur, ne forte deinceps in tale scelus incidat. tex. in. §. pẽ. in auth. de sanctissimis Episc. coll. 9. ca. si quis rapuerit. 27. quæst. 1. vide tamen Regiam. l. 2. titu. 19. p. 7. quæ simplicem coitum cum moniali, nõ poena mortis, sed poenã simplicis stupri puniendum esse sanciuit. Nec nõ de iure Regio qui sic delinquit poena medietatis bonorum Regio fisco applicadõrum multatur. l. 7. tit. 20. libr. 8. ordi. noui.

Mediolani vero legibus, & Papiæ statutis, qui grauisimũ crimen hoc perpetraverint poena mortis puniuntur, vt refert Iacob. Menoch. de arb. iudi. quæstioni. lib. 2. centuria. 4. casu. 384. num. Idem etiam communiter statutum est priuatis constitutionibus, & statutis Italiae vt refert Hyppoli. in l. vni. numer. 4. & sequet. C. de rap. virgi. Iuli. Clar. in practi. crimi. §. fornicatio. vers. cum moniali. Antiquitus vero Vestales quæ Dijs virginitatẽ vouerant, istius criminis reæ, virgis cædebantur, fere vsq; ad necẽ deinde viuas defodi, lege sancitũ fuit. Vt memoriẽ protulit Põponius Letus de sacerdotio Rom. vbi de Vestalibus agit Plutar. prob. 96. Et multa de supplicijs harum Vestaliũ lectu non indigna scribit Liui.

Vestales libidini vacantes quibus penis plectebantur.

Liui, lib. 2. 4. 8. decad. 1. & Decada. 4. Dioni. Halicarna. libro. 8. & 9. Plini. Junior. libro. 4. epistol. Et de hac poena meminit Luuenalis. Satyr. 4. dum ait. *Nemo malus felix minime corruptor & idem.*

Incestus, cum quo nuper vitta ta iacebat.

Sanguine ad hunc viuo terram subitura sacerdos.

Imo tanta in his religio obseruabatur, quod Minutia Vestalis virgo propter mundio rem iusto cultum libidinis fuit suspecta viuæque defosa, vt refert Liuius lib. 8. primæ Deca.

Contrarium credo verum. Adde quod hanc authoris opinionem contra Card. à Turrecre. in d. c. si quis Episcopus, sequitur. Gregorius. in dict. l. 6. in verbo. *Deponer.*

Spiritualibus filiabus se commiscetes.

C A P V T. LXX XII.

- 1 *Clericus propter crimen incestus qua poena puniendus sit.*
- 2 *Pœna depositionis an puniendus sit clericus, qui carnaliter cognouerit illam, quã tenuit in sacramento confirmationis.*
- 3 *Proprius sacerdos, qui filiã suã parochiã, nullo vinculo spirituali coniunctã, carnaliter cognouerit, non est deponendus, quamuis seuerè sit puniendus.*
- 4 *Clericus, qui cognouit suã matrem, depositionẽ meretur,*

Acerdos, qui eũ filiabus spiritualibus fornicatur graue adulteriũ comittit, & qui malum exẽplũ dant homi

nibus, ab omni officio deponuntur, & peregrinando perduodecim annos poenitere debent, & tandem ad monasterium vadunt vbi per totum tempus vitæ Deo seruiet. ita disponit text. in c. Si quis sacerdos. 30. q. 1. & licet ille text. videatur loqui de filia spirituali simpliciter, idẽ est si fornicatur eũ ea, quæ propter sacramentũ poenitentiaẽ fuit filia spiritualis effecta, vt probatur in c. Omnes, qui est text. præcedens dict. c. Si quis, qui dicit omnes, quos in poenitentia accipimus, ita filij nostri sunt, vt in baptisate suscepti. & subdit, quod qui hoc scelus perpetraverit, non solum dignitatis honorem amittat, verũ etiam vsque ad exitum vitæ suæ iugo poenitentiaẽ se subdat, quod glo. ibi finalis intelligit de poenitentia interiori. Sed postea text. in capit. fin. eadem cau. & quæst. dicit quod presbyter, qui cum mulieribus, quæ ei fuerint sua peccata confessæ, se commiscuerit, sic poeniteat quomodo de filia spirituali, & declarat quod poeniteat duodecim annos, & quod deponatur, in quo videtur declarare tex. in dicto. capit. Omnes. dum determinat tempus poenitentiaẽ, & quod amissio dignitatis, de qua ibi fit depositio. Addit tamẽ verba quædam quæ nimium restringunt poenam huius delicti, videlicet si in consciẽtia populi deuenerit, quod ego intelligo, id est si hoc testibus probatũ

fuerit, satis enim in notitiam populi venit delictum, quod testibus comprobatur, quasi velit text. mitiori poena puniendum sacerdotem, quando hoc delictum in occulto reuelatur superiori. Vnde ego conuictum clericum de hoc delicto, indistincte deponerem, imo & tempestate hac, carceri alicui per aliquos & non paucos annos manciparem.

Oportet namque in his diebus, quibus (peccatis nostris id promerentibus) admirabile hoc sacramentum penitentiae, spirituum omnium infirmitatum singularis & vnica medicina, ab hereticis impugnari, ac euertere curatur, sacerdotes in hoc delinquentes acriter puniri, ne ex eorum delictis ansa praestetur haereticis, ne refrigerante charitate ac timore Dei, occasio detur maritis ac patribus uxores, ac filias ab hoc sacramento retrahendi: & ut rarius ad illud accedat, procurandi. Quo zelo religionis & honestatis accensus bonae memoriae praesul ille dignissimus Ioannes Matthaeus Episcopus Veronensis, scelus hoc tanquam grauissimum graui animaduersione puniendum statuit, cuius ciuitatem & diocesim dum ego transirem, Concilij Tridentini gratia in Italiam accersitus, multa mihi admiranda eius opera, & omni imitatione digna, & quae pastorum illorum sanctorum, quos antiquitus habuit ecclesia, dum felix erat, sanctitatem redolebant, relata sunt. Ille inquam bonus Episcopus in titulo. 9. capite. 3. suarum constitu. ita disposuit. Si quis cum ea, cuius confessionem audiuit, quicquam in honeste tur-

pituerit egerit, aut eius pudicitiam attentaberit, aut eam ad lasciuia & in honesta perpetranda suaserit, si non est deuentum ad actum, temporanea poena acriter puniatur. Si vero ad actum turpitudinis deuentum est, beneficijs officijsque eo ipsum suspensum priuatum perpetuisque addictum vinculis volumus & declaramus. Et eadem depositionis poena puniendum crederem clericum cognoscentem illam quam tenuit in sacramento confirmationis, cum eodem modo sit effecta eius spiritualis filia, & ideo cognatio contracta ex tali sacramento impedit matrimonium, & dirimit contractum, ut in capite. i. §. final. de cogna. spiri. in. 6. quia textu. in dict. capit. Si quis in distincte loquitur de filia spirituali. Fateor tamen quod cum hoc delictum non sit, ita graue in oculis hominum, nec in eo adsit inconueniens quod in casu praecedenti descripsimus, in alijs poenis vltra depositionem iniungendis, mitior poterit esse iudex. Et quod sacerdos cognoscens filiam spiritualem deponatur, notat Abb. in ca. final. de purg. can. & tenet etiam Ioann. de Ana. per supra dicta iura, in capite. Cum dilectus, de accusat. columna. 2. & in capite. Significauit, de adul. columna. penulti. Felinus. in capite. At si clerici in principio. fin. de iudi. & ibi etiam hoc sequitur Decius column. 12. versi. Secundo limitatur. Et sequitur hoc etiam Ioann. de Selua, in tract. de beneficio, in. 3. parte. in quaest. 3. in fin. Et aduerte quod filia dicitur, quae sit de parochia eius, ut ponit idem Decius ibi,

ibi, allegando Abbas. vbi supra. Et sequitur etiam Ioan. de Selua vbi supra. Crederem tamen quod licet vera sit haec conclusio Doctorum quod si sacerdos cognosceret filiam parochiae suae nullo alio sibi vinculo spirituali coniunctam, quod non propter hoc esset deponendus, sicut in alijs precedentibus casibus, cum esset magna extensio iurium penaliu, & est non minima disparitas delictorum, quauis tale facinus committens non leuiter puniendus est, de cuius quidem delicti grauitate nos omnes praesules idem, bonus vero nihil admonuit, dum in supra dicto tit. 9. cap. 2. in committentem illud ita seuerè sub hisce verbis insurgit sacerdotem illum, qui se cum parochiana sua commiscuerit, in. 25. ducatos condemnamus eum perpetuo ab exercitio curae suspendentes, postquam per annum in carceribus corpus suum ieiunijs & abstinentijs maceraturus permanferit, & a ciuitate, & dioecesi per decennium sit exul.

4 An autem eadem poena puniatur, qui cognouit commatrem suam videtur quod sic per supra dicta, & quia magis est abstinendum a cognatione spirituali, quam carnali, quia a venerabiliore parte procedit, ut notat Abbas in dict. cap. fin. colum. penul. de purg. cano. Vnde dicit ipse quod nunquam legitur ecclesiam Romanam dispensasse in cognatione spirituali. Cum enim poena incestus sit depositio, ut infra habes in parte incestus, a fortiori erit in hoc casu, & simili, vbi quis cognoscit cognatam spiritualem, & praecipue quia delicta huiuscemodi etiam in opinione populi gra-

uia iudicantur: & hoc de commatre videtur tenere. Felin. in dict. cap. At si clerici colu. fin. de iudi. facit etiam in huius opinionis fauorem. l. 13. titulo. 2. partita. 4. quae enumerat inter exempla incestus, quod quis coit cum commatre sua.

Deponatur. Vide Abbas in capite. vltim. de purg. cano. Anani. in capite. cum dilectus de accusat. Felin. in capite ad si clerici. numer. 15. vbi Decius. nume. 36. de iudi. Berm. Cho. de pub. concub. Rubrica de incestu. nu. 3. Mar. Nauarr. confi. i. tit. de here. multis rationibus probatam minime potuisse inquisitores heretice praebitatis cognoscere contra quendam religiosum, qui carnaliter cognouit duas mulieres quas in sacra confessione audiuit.

Hodie vero in tanti criminis detestationem, egregia nouissima constitutione decretum est, quod contra clericos qui in sacris confessionibus, mulieres ad carnale commercium prouocauerint, haereticae praebitatis inquisitores se uere procedant, & iustissime sane: cum male de Sanctissimo sacramento poenitentiae sentire videantur, eo abutentes: nam cum medela spiritualis sit, venenum tamen nefandum ad perpetuam mortem eo praeparare contendunt, & ita scio obseruari, in sacrosanctae inquisitionis incorruptissimis tribunalibus. Idem fortiori ratione procedit quando sacerdos, vel religiosus virum aliquem ad nefandam venerem prouocat, quod in casu grauissimo receptum fuisse scio.

Procedit. Adde quod huc refpicit quod voluit glo. celeberrima in c. Pytacom in verbo, multo magis. 30. q. 3. quæ asseuerat argumento illius patrem spiritualem magis diligendum quam carnalem, quam dicit esse sing. Barb. in l. 2. colum. 7. ff. de verb. obliga. & in rep. l. cum accutissimi. colu. 117. C. de fidei commi. licet huic sit affinis & alia glo. in capit. qui dormierit. 27. q. 2. tradens affinitatem spiritualem maiorem esse quam carnalem. Præterea etiam dicit alibi glo. in ca. aut factam in verbo, parentem de peniten. distinct. 1. non minus puniendum esse, qui interimit parentem spiritualem, quã qui carnalem, quam sequitur Alexand. in addi. ad Barth. in l. Diuus vbi Hyppol. de Marfi. in fine. ff. de parri. & hanc opinionem Abb. quam hic adducit author in specie sequutus fuit Decius. consil. 462. colum. 1. & in cap. ad si clerici. num. 38. de iudi.

Stupri.

CAPIT. LXXXIII.

- 1 *Traditur germana stupridifinitio*
- 2 *Clericus virginẽ stuprans, est deponendus.*
- 3 *Vi corrupens virginem grauiori poena est puniendus quã si spontaneã eam cognouisset.*
- 4 *Clericus, qui corrupit & deflorauit virginẽ sponte, & sic ea volente & consentiente an teneatur aliqua poena.*
- 5 *Deflorans virginem voluntariã non tenetur ei in animã iudicio satisfacere.*

6 *Voluntas corruptæ virginis patri non præiudicat.*

7 *Clericus an à dotis præstatione liberetur si probauerit quod mulier ab eo corrupta inuenit virum eiusdem conditionis & qualitatis ac si esset virgo.*

8 *Iudex qualiter debeat arbitrari dotis æstimationem corruptæ virgini præstandam.*

9 *Remisso puellæ an clericũ à dotis solutione liberet.*

10 *Clericus, qui mulierẽ gravidã sine virginitatis tamẽ corruptione effecerit, an ordinaria huius criminis poena sit puniendus*

Suprum proprie est virginũ illicita defloratio, sic enim diffinit tex. in c. Lex. illa. 36. quæstio. 1. licet alias stuprũ aliquãdo cõprehendat alia crimina, vt dicit glo. ibi, in verbo proprie, & gloss. in capitul. Nemo. 32. quæstion. 4. in verbo, stuprum, & clericus virginẽ stuprans deponitur, notat Abb. in capite. At si clerici colum. 12. de iudi. allegat tex. in capite. Si quis clericus. 81. distinctio. & in capit. Lator. 2. quæstion. 7. Illi tamen text. non disponunt in stupro cõmisso cum virgine, vt ex eis patet: & quod istud delictum sit depositione dignum, placuit eidem Abb. in cap. 2. de adulter. qui etiam credit clericum posse cogi ad dotandam virginem ab eo corruptam, & refert etiã idẽ Abb. ibi Ioann. Andr. referentẽ magistrũ suũ, qui dicebat quod in hoc casu, cum clericus nõ possit ducere eam in vxorem, deberet corporaliter fustigari. Et quod poena stupri in clerico sit de

a depositio, a est communis opinio secundũ Paul. Grilladi, in tract. de pœnis omnifariam coitus, in cap. Septimo videndum, qui etiam sequitur doctrinã Abb. in cap. vt clericorum. de vit. & hone. cleri. vbi tenet quod iudex ecclesiasticus potest imponere pœnam pecuniariam clerico pro arbitrio suo, vltra alias pœnas spirituales, quando illæ non sufficerent, quia illas non timeret, quas si non solueret, luet in corpus, quia non sufficit dotare mulierem stupratam, nam vltra dotem tenetur soluere pecuniariã, vel corporalem pœnam secundũ eum post Abb. in cap. 2. nume. 3. de adult. Vnũ autem in hoc crimine ego opinor obseruandũ, quod cum iura Cæsarea grauiori pœnæ subijciant vi corrupentem virginem, quam spontaneã, ac illum sine temporis pœfinitio ne puniãt, vt in. §. item lex Iulia, de adulterijs, iuncto. §. Item lex Iulia, de vi. versicu. Sin autem per vim. institu. de publi. iudi. & in. l. mariti. §. fin. ff. de adult. q. eodem modo iudex ecclesiasticus sauerius punire debet vi perpetrantem tale facinus, vt sic vltra depositionem in arctũ monasterium vel carcerem tradat delinquentem. Et pro pleniori declaratione huius capituli opere precium est de aliquibus quæstionibus dubitare. Et primo quid si clericus de stupro virginis accusatus exciperet & probaret aperte ipsam sponte cõsensisse, puta si testes iurant eam atraxisse illum ad concubitum, veniẽdo sapius ad lectum eius, eo repellente illam, vel aliud simile. In qua quæstione videtur dicendũ quod

non obstante puellæ consensu, propter stuprum puniri debeat clericus, & ad præstationem dotis condemnari, b per id quod notat Ioann. de Ana. in dict. capi. 1. de adult. in. 1. notabili. vbi post Docto. dicit quod licet virgo nõ sit seducta, sed illa sponte acquieuit, adhuc habet locum dispositio illius text. quia virgo præsumitur seducta & decepta, per tex. notabilem in dict. l. circa. fi. C. de rpto. virg. qui disponit quod pœna eius habeat locum siue volentibus siue nolentibus virginibus illud facinus perpetretur. Ex ratione, quia hoc ipsũ velle mulierum ab insidijs nequissimis hominis, qui meditatur rapinam inducitur. Sed salua eius & doctorũ authoritate, nõ videtur sua conclusio procedere saltem ex suis fundamentis. Primo qua ratio eorum non cõcludit. Virgo præsumitur seducta & decepta, ergo etiam si ipsa sponte se obtulit, procedat pœna illius text. quia illa ratio procedit quando sumus in dubio, sed quãdo constat de voluntate sine seductione, aliter videretur dicendum. Secunda non obstat tex. in d. l. 1. quia non sequitur: pœna contra raptos, de qua ibi procedit etiam volentibus virginibus, ergo eodem modo procedat pœna de qua in d. cap. 1. qui tex. loquitur per verbum seduxerit, quod debet aliquid operari. Facit etiam quod tex. in ca. 2. eod. titul. de adult. in quo imponitur pœna cõmittenti stuprum dicit, virginem stupro decepit. Vnde videtur in hoc (saluo meliori iudicio) dicendum quod à pœna stupri criminali imponenda cle-

rico non excusetur, etiam probata puellæ: non enim voluntas cõsocioj criminis debet excusare à pœna delicti, quando culpa illius non consistit in sola violentia actus, sed in reprobatione ipsius quantunvis voluntarij quavis operari debeat vt non tanquam violentus stuprator puniatur. Quantum autem ad præstationem dotis videtur dicendum, quod clericus probata vera voluntate puellæ, sine seductione non debeat condemnari, & potuit enim puella in hoc sibi præiudicare, vt voluntarie & non seducta hoc patiendo, perderet ius petendæ dotis, quod voluit. *As tensis in summa, li. 2. ti. 46. in ca. incipienti. Sequitur videre de tertio, allegando Rodonensem, dum dicit quod si defloret quis voluntariam, nõ tenetur. Ad cuius etiam confirmationem bene facit sententia Guilielmi, quæ refert Floren. in. 2. part. titul. 5. capitul. 6. §. 1. quod si quis deflorat virginem voluntariam, nõ tenetur ei satisfacere in foro conscientie, quod etiam notat Syluest. in verbo, luxuria, in versic. Quinto quæritur, & Tabien. in verbo, restitutio in. §. 22. incip. quidem eo. Et allegat vterque Bonauenturam hoc tenentem. Vnde videtur quod sicut talis clericus in foro conscientie est liber à præstatione dotis ex sententia dictorum Doctorum, sic & eodem modo videtur absoluedus in foro contentioso per Iudicem ecclesiasticum, quem decet semper sequi veritatem. Sed quanuis ista conclusio possit sustineri, multum debent iudices aduertere antequam illam ad præ-*

xim adducant in isto casu propter difficultatem sufficentis probationis, quæ in hoc requirenda est, vt vere cõstet virginem non seductam, sed voluntarie fuisse defloratam, & facile possent decipi per stuprantem clericum in probatione voluntatis. Vnum tamen in hoc videtur esse sine dubio: quod licet voluntas puellæ liberaret clericum, hoc esset solùm verum, quantum ad ius quod alias haberet, non tamen liberaretur ab hoc quod si pater virginis accusaret clericum de stupro, debeatur illi æstimatio damni sibi prouenientis, quia maiori eget pecunia ad dotandam eam, & etiam iniuriæ quæ sibi illata est: quod firmat Floren. vbi supra, sic limitando prædictam conclusionem, hoc tamen & pater perderet, si etiam ipse de lenocinio vel cõsensu cõuinceretur. Ex quibus etiam inferri potest quod si de precio stupri conuentum esset cum virgine, vel parentibus, quod tunc sola pretij præstatione liberaretur ab onere dotandi accusatus ab eo, cum quo cõuentionem facit, dum tamen conuentio solius filie parentibus non noceat, nec conuersio. Secundo quæro quid si clericus in sui defensionem exciperet ac probaret, quod post corruptionem mulier inuenit virum eiusdem conditionis & qualitatis ac si esset virgo: & in hoc credo, quod licet possit damnari clericus propter stuprum (nisi cõditio mariti processum & pœnam publicam impediret) nihilominus absoluedus esset à præstatione dotis, cum illa in hoc nõ esset passa damnum. Si tamen propter stuprum nupsit viro deterioris conditionis,

ditionis, tunc crederem arbitrio iudicis esse satisfaciendum ei, cõstet eam pati damnum ex inæqualitate mariti, puta si propter hoc virum pauperiorem sortita est à quo debiliora alimenta recipit, imo si nõ pauperiorem, sed ignobiliorem virum sortiretur, adhuc crederem esse satisfaciendum sibi, quia vere passa est damnum in honore, qui maiori pretio haberi solet quàm diuitiæ. Tertio quæro, qualiter iudex arbitratur dotis æstimationem, & in hac materia præstada. Et in hoc distinguo, quod si pater puellæ pauper est, clericus damnabitur ad integram dotem puellæ, in quo consideranda est consuetudo loci, videlicet quantum solet in dotem dari puellæ similis conditionis, & defloratæ: considerabuntur etiam facultates clerici condemnandi, vt probatur in. d. cap. 1. iuncta glo. fin. Si vero pater illius diues est, non videtur conueniens, quod ex stupro clerici ipse lucretur totam dotem filie suæ, & sic quod integram habeat à clerico, sed quod clericus soluat arbitrio iudicis illud plus quod pater est consumpturus in maritando filiam, eo quod est deflorata, quia in hoc videtur pati damnum, & quod videbitur iudici soluendum ratione iniuriæ sibi illatæ, si hoc petierit. Et ex prædictis videtur posse inferri, quod si puella esset parentibus orbata & diues, vel si ipsis superstitibus, & pauperibus existentibus, ipsa aliunde haberet sufficientem dotem, quod tunc clericus non teneretur ad totam dotem, sed ad illud quod plus est secum in dotem datura propter deflorationem.

Quarto quæro, an liberari possit clericus à præstatione dotis, si iudici ostendat, vel probet liberationem, vel remissionem eius factam ab ipsa puella? In quo videtur dicendum quod sic quia cõ hoc sit in eius fauorem statutum potest illi renuntiare, & sic clericum liberare, si sui iuris est, quia patre inuito ad quem pertinet filiam dotare hoc clerico non suffragabitur. Debent tamen iudices in hoc esse cauti vt videant, ne liberatio illa facta clerico sit à puella metu aut dolo exorta, vt posset facile contingere. Item etiã ne sit facta ab ea vt liberius posset luxuriari non nubendo: quia tunc decens videretur, vt etiam ipsa nolente clericus damnaretur ad dotem, & illa per iudicem suaderetur ad matrimoniũ, & saltẽ iudex faceret, quod posset. Præterea & quinto libet, & si rarissimam, possibilem tamen, & aliquoties contingentem mouere quæstionem, videlicet quid si mulier, vel mulieris pater conqueratur de clerico, quod ipsam sine violatione pudoris pregnantem effecerit, & petat clericum de stupro puniri, & ad præstationem dotis compelli: cum necesse sit adueniente partu virginitatem amittere: an clericus possit de stupro damnari, & condemnari ad dotem. Pro cuius quæstionis decisione, si sequamur iura in quibus cauetur quod delinquens, & faciens rem illicitam punitur non solum de actu illicito, sed & de eo quod præter eius intentionem fuit sequutum, vt in l. 1. §. ex incendio. ff. de incendi. naufr. & in l. Si quis aliquid. §. abortionis. ff. de pœn., & in l. quo

niā multa. C. ad. l. Iuliam. de vi. pub. & in. l. 3. §. adiecto. ff. ad. l. Corne. de fcar. & in cap. fina. de homi. in. 6. Videtur dicendum quod ille nō solum damnabitur pœna stupri, sed condemnabitur ad præstationem dotis, præcipue quia debuerat cogitare cum ad virginem accessit, hoc posse cōtingere, & difficulter posset probare quod eius intentio nō fuit quod virgo corrumperetur, nec quod eius extraordinaria pollutione virgo pregnās efficeretur, imo potius contra ipsum præsumendum est, quod non propter eius temperantiam, sed propter virginis resistantiam stupri actū non consumauit. Fateor tamen quod pœna imponēda in hoc casu propter stuprum cum à principio non fuerit cōsummatum, mitior esse debet, etiam si mulier violenter oppressa vel seducta probaretur. Quod autem virgo concipere possit salua virginitate absque miraculo, scribit beatus Thomas in quodlibeto. 6. art. 18.

A *Clericus propter stuprum deponitur*
S *It depositio.* Adde quod hęc opinionem communem esse fatetur Bermon. Cho. in tract. de publi. concub. Rubri. de stupro. numero. 18. folio. 104. Practi. Conrad. folio. 389. Iuli. Clar. libro. 5. recep. senten. §. stuprum. vers. sed quæro, Iacob Menoch. de arbi. iud. quæst. libro. 2. cent. 3. casu. 288. numero. 5. Et vltra depositionem puniri potest pecuniaria pœna arbitrio sui iudicis. Abb. in capite. vt clericorum. de vita & honest. clericor. sequitur Paul. Gril. in tracta. de pœnis omni. coitus. quæstion. 7.

numero. 3. Paul. Lancellotus in insti. cano. titulo. de adulter. §. eadem. Nec ab hac pœna clericus excusabitur, si virgo se obtulerit ei sponte, non enim voluntas focij criminis, iustam excusationem præstat, quando culpa illius non consistit in sola voluntate, sed in actus reprobatione. ita Bermon. in d. nu. 18. & tenet noster author infra num. 4.

Hęc vero pœna solum infligenda est contra clericum, qui virginem maturam stuprauerit, quia hęc vere virginitatem perdit, & delictū stupri perfecte committitur, in virgine vero non dū viri potente, diuersum est iudicandum, quia ex quo corrumpi non potuit, nec virginitatem amittere dicitur, ideoque arbitraria pœna puniendus est, ita singulariter scribit Iacob. Menochi de arbitri. iudi. quæstio. libro. 2. centu. 3. casu. 294. nu. 6. quo loco scribit casum istum contigisse anno. 1556. Papiæ mense Maij contra quendam presbyterum, qui fuit accusatus coram Episcopo Papiensi, quod puellam octo annorum nixus erat carnaliter cognoscere, cuius causā doctissimus Menochius patronus fuit.

Et nota, quod hęc pœna depositionis, solū imponitur pro stupro contra virginem commisso, non vero si clericus viduam, etiā honeste viuētem carnaliter cognouerit, nam licet stuprum committat vt in. l. stuprū. ff. de adulter. §. item. l. Iulia. Insti. de publi. iudi. l. 2. titu. 19. part. 2. cum tamen pœna hęc consuetudine sit apud nos abolita, vt fatetur Antoni. Gom. in. l. 80. Tauri, num. 14. dicens non vidisse pro huiusmodi stupro

Clericus qui immaturam virginem stuprauerit ordinaria pœna criminis non punitur.

Clericus carnaliter viduam cognoscens pœna depositionis plebēdus non est.

stupro aliquam pœnam imponi. idem scribit Iuli. Clar. in practi. crimi. §. stuprum. vers. ceterum. Et ideo clericum qui crimē hoc commisserit, arbitraria pœna puniendum censeo. Sicut pro crimine fornicationis dictū est in peculiari loco, quæ quidem arbitraria pœna augeri potest pro qualitate viduæ, & ex alijs circūstantijs, prout prudentiæ & religioni Ecclesiastici iudicis visum fuerit.

Condemnari. Adde Scotum in 4. sent. dist. 30. quæst. 1. Sāct. Tho. in. d. 4. distin. 28. Floren. in. 2. part. 5. ca. 6. §. 1. Mar. Nauarr. in manu. cōfessio. c. 16. nu. 16. & 18. & pijsimum, & sapientissimum F. Anto. à Cordoua. lib. 1. quæstionarij. q. 13. D. Coua. in reg. peccatum. de regul. iur. lib. 6. 2. part. §. 3. specul. coniugi. 3. part. artic. 19. conclusi. 6. Iuli. Clar. in dict. §. stuprum. Paul. Gril. de pœnis omni coitus quæst. 7. Anto. Gom. in. l. 80. Tauri. Bermon. Chou. in d. rub. de stupro Frat. Dom. Sot. de iusti. & iure li. 4. quæst. 7. & nouissime D. Perez. in prin. ti. 15. li. 8. ordi. apud quos materiam hęc latissime declaratam reperies.

Illud tamen circa hoc notatu dignum censeo, quod si de crimine stupri iudici ex processu liqueat, poterit clericus ad dampni restitutionem condemnari, licet petitum non fuerit, ex Aretini sententia in ca. qualiter & quando. §. ad corrigendos in princip. colum. 2. de accusationi. Iacob. de sancto Georgi. in. l. imperium 1. lectu. column. 2. ff. de iurisd. omni. iudic. Felin. in cap. cum oporteat column. fina. de accusationi. Probus ad Monach. in reg.

Clericus propter stuprum deponitur, resarcire dampnum tenetur, & ad id parte non petente, condemnatus est.

accessorium nume. 3. de reg. iur. lib. 6.

Nec ab huiusmodi dotis præstatione, clericus in exteriori foro excusabitur, si allegat corruptam mulierem inuenisse, etiam si mulier virginitatem nō probet satis quidem ei est quod ipse contrarium non probet, iure quidē, virginem illam esse, & deceptam præsumitur. Ita Anton. & Abb. in cap. 1. & 2. de adulter. S. Antoni. in. 2. par. tit. 5. cap. 6. §. 1. & est cōmunis opinio, vt fatetur Abb. in. d. ca. 1. nu. 5. Bermon. in dict. loco nu. 9. Clarus in practi. crimi. §. stuprum. vers. sed pone Nauarr. in dict. capit. 16. Didacus Perez in loco nouissime allega. vers. virginem fuisse. Ferdinā. Loazes de matrimo. Regis Angliæ dubio. 15. nume. 6. folio. 76. Barthol. Cassa. in consuetudine Burg. Rub. 1. fol. 16. nume. 42. & est vera & communis opinio à qua non licet recedere.

Imo vnum censeo perpetua memoria dignum, quod si quis blandis precibus & vehementibus persuasionibus, puellam iam corruptam, quæ communi æstimatione virgo reputabatur seduxit, & eam carnaliter cognouit, ex quo ipsa non vulgarem infamiam contraxit, quanuis in animæ iudicio ad nihil ratione virginitatis teneatur, non tamē excusatur quin teneatur satisfacere boni viri arbitrio ad dampnū infamię suę culpa contractum, ita Nauarr. in manu. ca. 16. nu. 19. & opinionem istam communem esse fatetur Ant. Cordu. dict. quæstio. 13. vers. quintum. Idemque censeo in iudicio exteriori obseruandum, cum eadem versetur

Puellam si go præsumitur, quousque contrarium probetur

ratio, quæ in interiori: cum in utroque illatam damnû, iustitia pollulante, sit resarciendum, & ita non semel in forensibus actionibus coram iudicibus ecclesiasticis obtinui. Quæ opinio vera est & procedit, quando culpa viri mulier hanc infamiam labæ contraxerit, quia ipsa enim occulte consensit, vir vero rem manifestam fecit, iuri cõsentaneum est, ut qui damnum intulit refartiat si vero mulier ipsa id patefecit, vel alias culpa sua infamia orta est, ab omni satisfactione, vir im munis redditur.

C *Clericus vel laycus voluit viriã virginem carnaliter cognoscere non tenetur.*
Non debeat condemnari. Adde Martin. Nauarr. in dict. manu. capit. 16. numero. 16. Bermon. in dict. loco numer. 18. Antoni. Gome. in l. 80. Tauri. numer. 10. vbi dicit, quod ita ipse practicaret, licet Bartho. à Medina in sua summa lib. 1. capit. 14. fol. 160. ab hac sententia recedat scribens non tantum hoc casu damnum restituendum esse sed stupratorem teneri corruptam in vxorem ducere, etiam si libere imo ipsa rogante stuprum fuisset commissum, quod nullis fundamentis, vel frigidis (prout illi de more est) probat, sed verior est superior opinio, quæ multis fulcitur rationibus. Tum quia scienti & consentienti nõ fit fraus neque iniuria. regul. scienti. de reg. iur. in. 6. Tum quia lex quæ obligat ad dotis præstationem, loquitur de decipiente. capit. 1. de adulter. Exodi. 22. vbi vero non datur deceptio, nulla est præcepti obligatio. Cum etiam quia quantum ad iustitiã attinet, quo ad actus naturales præcipue occultos puella censetur domina suorum

membrorum, dum nullum aliud damnum redundat exterius, ut scribit Domin. Soto in. 4. sent. distinct. 18. quæst. 2. artic. 4. licet Caieta. cõtrarium innuat. Et opinio hæc procedit, etiam si puella sit sub cura parentum, ita tenet insignis Dom. Soto. lib. 4. de iusti. & iure quæstio. 7. arti. 1. specul. coniungi. 3. parte. articul. 19. Quorum quidem sententia tunc locum obtinet, quando ita occulte stuprata est, ut nullam iacturam infamiamque in nuptijs passa est. Nã si damnus aliquod in prædictis pateretur, stuprator non liberaretur à condigna satisfactione boni viri arbitrio ei præstanda. Nam puellæ expressa remissio quãdo sub tali cura cõstituta est, minime liberat stupratorem à dotis præstatione secundum Sanct. Thom. 2. 2. quæstio. 54. artic. 6. vbi Caietan. Cordu. dict. quæst. 13. author noster hic nume. 6. Et huius doctrinæ potissima ratio est, quia tunc iniuriã non tantum fit puellæ, sed ipsius parentibus, & illis qui illius curam habent, & ita tenendum cenfeo, licet nouissime ab hac recedat sententia Petrus à Nauarra Toletanus vir alioqui pius & doctus libro. 2. de resti. capit. 3. num. 438.

At si à parentum potestate, vel à tutorum vel curatorum administratione, puella, quæ sponte stuprum passa est, libera sit, etiam si in fama, rebus & nuptijs, iacturam passa sit, stuprator resarcire non tenetur, quia licet in sui corporis & membrorum abusu, contra legem prohibentem, ius non habeat, ut eis abuti sine peccato possit, habet tamen potesta-

potestatem in eis, & in temporibus, in quibus damnificata est, ius politicum & actionem, & ideo cum consensum præstet, omne ius remittere censetur.

puella importunis precibus rogata cõsentur sedulo.
 Hæc autem nostri auctoris & aliorum sententia, quæ frequentissimo consensu & Theologorum & Canonistarum recepta est, tunc procedit: quando puella leuiter fuit rogata, secus si importunis precibus fuit adducta, quia ad effectum præstationis dotis dicitur coacta, argu. l. 1. C. de rap. virg. & glos. in dict. regul. scienti, vim quidem persuasoria verba habere dicuntur. l. 1. §. persuadere. ff. de seruo corrup. Vnde Solon magis puniuit eum qui verbis mulierem compulisset, quam qui vi teste Plutarc. in Solone, ita in terminis nostris quo ad dotis præstationem tenet. Abul. super Exod. capite. 22. quæstio. 12. & ibi Nicol. de Lira. Abb. in dict. capite. 1. de adulter. Syluestr. in summ. in verbo, luxuria. quæstio. 5. Caietanus. 2. 2. quæstio. 154. articulo. 6. Nauarr. in manu. confesso. capite. 16. numero. 16. quam esse communem opinionem fatetur Anton. Cor. dict. quæstio. 13. versiculo. septimum dictum. & est optima. l. 1. titulo. 19. parte. 7. cum dicit. *Ca segun dicen los sabios antiguos, como en manera de fuerça, es forçar, è fallagar las mugeres sobredichas, con prometimientos vanos, faciendoles fazer maldad de sus cuerpos, è aquellos que traen esta manera, mas yerran, que si lo fiziesen por fuerça.*

Est tamen opinio hæc singulariter interpretanda, ut tunc tantum procedat quando huius-

modi importunæ & assiduæ preces ab eo fuissent factæ, cui puella sine maximo eius incommodo contradicere non potest, ut si eius esset dominus, princeps, aut alius à quo non vulgaria beneficia recepturam sperat, non vero si à quocunque rogaretur. Nã vere nulla mulier quanuis corrupta, nisi rogata veneri consentit, non tamen ex eo dicemus violentiam ei illatam esse, ut optime scribit Petrus à Naua. dict. cap. 3. num. 445.

D *A præstatione dotis.* Vide Antoni. Gome. in dict. l. 80. Tauri numer. 11. Martinus Nauarrus. in manu. confesso. capit. 6. numero. 19. pagin. 170. vbi allegat. F. Franciscum à Victoria Theologum magni nominis, quem vide, & opinionem istam amplectitur F. Anton. Cordoua in quæstio. 13. libro. 1. quæst. quæ quidem opinio verissima est & cafulcitur ratione, quia cum nullum damnus efficaciter illatum sit nihil sane est quod restitui possit. At vero si postea veritate comperta maritus in eam seuiat, pro prudentis viri arbitrio restitutio facienda est, ut tenet Cordoua dict. quæst.

E *Æstimationem.* Vide S. Thom. & Caietanum. 2. 2. quæstio. 154. articulo. 6. In qua dotis æstimatione corruptæ puellæ à iudice facienda illud est consideratione dignum, quod licet text. in dict. capite. 1. de adulter. responderit quod virginem corrumpens, si eam in vxorem non duxerit, in iudiciali foro tenetur in dotem constituere, sicut dotes solent constitui virginibus. Tamen Ioann. Andr. Abb. & alij ibi illius text. decisionem supplent, quod

Æstimatione dotis mulieris propter stuprum præstata quomodo fieri debeat.

quod corruptor item dare teneatur illud, quod plaris indiget puella, cum corrupta sit ad inueniendum virum sibi æqualem. Quæ quidem interpretatio minimè placet Ioan. de Anan. ibi cum ex ea tex. ille non vulgarem volentiam patiatur qui prout iacet, sine vlla additione, intelligendus est quando corruptor vult matrimonium cum corrupta contrahere, ipsa verò, vel eius pater nollit, hoc equidem casu sufficit ei dotē constituere quæ sufficiens foret si virgo fuisset: insignis tamen D. Cou. in. 4. decretali. 2. part. cap. 6. §. 8. numer. 15. verissimam iudicat Ananiae sententiam, quando corruptor vir est eiusdem qualitatis vt matrimonio cum puella copuletur, & iniuste ab ea vel ipsius parentibus recusatur: alioquin Ioan. And. & Abb. sequitur quorum sententia verissima est, & seruanda, quia tex. in d. cap. 1. interpretatur vt procedat quando corrupta cum dote consueta dari virginibus consequitur maritum sibi æqualem, secus vero alias.

Hæc quidem dotis æstimatio facienda est, secundum dignitatem & facultates ipsius stupratoris, nec non perpenſa qualitate, & indigentia ipsius puellæ corruptæ. Nec attendi debet, an parua vel ampla dos ab ipsius parentibus constitui poterat, ita habetur Exodi capit. 22. & indiēt. c. 1. Vbi sancitum est, quod si quis virginem nondum desponsatam seduxerit, dormieritque cum ea, teneatur ipsam doctare, & habere in uxorem, si vero pater virginis dare nolluerit, reddet ipse stuprator pecuniam, iuxta modum dotis quam virginem accipere con-

sueuerunt, qui modus æstimabitur, secundum facultatem illius nempe stupratoris & dignitatem puellæ, ita interpretatur glos. in diēt. cap. 1. in verbo, iuxta modum, esset equidem maximum absurdum si ea dos esset constituenda, secundum facultates parentis, vel ipsius puellæ, nam si nullas haberent, nulla dos esset constituenda, cum non entis nullæ sunt qualitates l. eius qui. §. penu. ff. si cert. pet. glos. in capit. bonæ memoriæ in primo in verbo, per rerum naturam de elect. nec esset super quo bonus vir posset arbitrari, cum super non ente non versatur arbitrium. Bal. in l. milites. C. de testamen. quem refert & sequitur Cardi. Cauarella consil. 139. column. 3. quo casu talis stuprator impunis abiret, quod esset omni iuri diuino naturali, & ciuili repugnans. Item & è contrario resultaret absurdum, quia si pater puellæ esset diues ipse vero stupratur fuisset pauper, nullo modo posset condignam dotem, corruptæ puellæ constituere, & opinionem istam tenet Floren. in summa. 2. part. tit. 5. capit. de stupro. §. 1. Abb. in diēt. cap. 1. not. 4. & ita fuisse iudicatum in Senatu Pedam. testatur doctissimus Olan. cus deciss. 107. num. 11.

Ad totam dotem. Adde quod opinionem contrariam, quod virginis stuprator nedum teneatur ad illam estimationem existentem supra dotem à patre constituendam, si virgo non fuisset corrupta, sed quod integram dotem teneatur de proprijs bonis ei constituere, tenet las. in §. omnes num. 24. & 25. Insti. de actioni. sequitur Olan. deciss. 107. num.

num. 10. sed authoris nostri doctrinam veriore[m] esse ceseo, nã non quidem refartendum est damnũ in vtroque foro nisi qua tenus læsio attulit.

Incestus.

CAPVT. LXXXIII.

- 1 *Incestus diffinitio.*
- 2 *Clericus propter crimẽ incestus est perpetuo deponendus.*
- 3 *Clericus, qui cum aliqua muliere fornicatus fuerit, & postea cõ eius consanguinea intra quartum gradum, an pœna incestus puniri debeat.*

1
2

Incestus est cõsanguineorũ, vel affiniũ abusus, a vt de finit. tex. in. c. lex illa. 39. quæst. 1. pœna huius criminis

b

est q̄ clericus deponatur, b not. glossa. in capite. Non debet. 30. quæst. 1. qui text. loquitur in eo, qui cognoscit filiam spiritualẽ quæ sibi confessa fuit, non autẽ in cognoscente cõsanguineam. Et tenet hoc etiam Abb. in. cap. allegando nota, in capit. lator. 2. quæstion. 7. vbi glossa. 1. iuncta textui, hoc probat etiam in epif. copo. Si autem clericus primo fornicatus sit cum aliqua muliere, & postea cum eius consanguinea intra quartum gradum, an puniri debeat pœna incestus, videtur, quod non ex eo quod notat in proposito Ancharra. in cõsilio. 391. Videtur prima facie, versic. Item aduerte. vbi concludit quod pœna, quæ à iure ciuili imponitur pro incestu, nõ habet

3

locum pro incestu postea introducto à iure canonico, de quo à iure ciuili cogitatum non fuit, quia in pœnis prohibetur extensio, ex quo dicebat in terminis Hipp. in sing. 254. incip. Ex illicito coitu, quod licet affinitas cõtrahatur ex illicito coitu, istud est verũ quoad impediendum matrimonium, secus autem quoad hoc vt quis puniatur de incestu. Et refert Augusti. in addi. ad Ange. de malefic. illã sententiã Ancharra. valde commendare quam etiam vltra eos simpliciter sequitur Decius consil. 268. diuino implorato præsidio, colum. fina. vol. 2. Contrarium tamen crederem in casu nostro, imo quod esset deponendus clericus propter hoc genus incestus maxime si qualitas illius summe gravaret delictum in oculis hominum: puta si cõ matre & filia fornicaretur, aut cum duabus sororibus, aut consororinis, quia tunc non solum deponendus videtur, sed detrusione siue carcere mancipandus ad tempus iuxta qualitatem & scãdalum delicti. Nec obstat doctrina Ancharra. in diēt. consil. & sequacium, quia cõtrariam opinionem dicit esse communem idem Decius in cõsilio. 158. in. 1. volum. incip. Diuino implorato, & pro tenui, vbi latius & notabilius examinat dictam doctrinam: & respondet ad fũdamenta, quæ illi fauent & sequitur opinionẽ. Abb. Signo & Modernorũ cõtrariũ tenetiũ & sic q̄ pœna iuris ciuilis habebit locũ, vbi nuptiæ sunt incestu de iure canonico. Et hæc sententia me circa pũctionẽ clericici securis sequenda est in his regnis Ca-

stellæ & Legionis, vbi expresse per legem eorum dispositum est, quod si quis fornicatur cum muliere cōsanguinea alterius intra quartum gradum cū qua prius idem fecerat, committit incestū. Si ergo laicus reputatur propter hoc incestuosus, & punitur vt talis penis ciuilibus, quare non punietur clericus ob id delictum penis canonicis. Quia licet lex regia siue municipalis non liget clericum, operabitur tamen semper (meo iudicio) vt iudex ecclesiasticus puniat qualitatem delicti, secundum quod illa in laicis qualificauerit, præcipue in nostro casu, vbi lex ciuilibus punit actum, iure canonico in tantum reprobatur, quod decreuit per illum impediri, & dirimi matrimonium.

A *Basus.* Vide text. in l. si adulterium cum incestu in prin. ff. de adult. Sanct. Thom. 2.2. quæst. 154. ar. 9. Abb. in capit. 1. & in capit. veniens de eo qui cogno. consang. vxor suæ, gloss. in rubri. C. de adulter. Regiam. l. 1. tit. 18. iuncta l. 2. tit. 19. par. 7. Paul. Grui. de penis omni. coitus. quæstio. 3. Bermon. Cho. de publi. concub. cap. de incestu in prin. l. 15. tit. 15. lib. 6. ordin. veter. & ibi Doctor Dida. Perez quæ quidem. l. hodie constituta est lib. 8. ordin. noui. tit. 20. l. 7.

B *Deponatur.* Vide Paulus. Grill. de penis omni. coitus quæstio. 33. Bermon. Choue. in tracta. u. de publicis concu. quæstio. 3. numer. 3. Didac. Couarru. in. 4. Decretali. 2. par. cap. 6. §. 8. numer. 3. quam esse cōmunem opinionem

fateretur Iuli. Clar. in practi. cri. §. incestus versi. sed quæro.

Si vero quis antequam ad sacerdotium fuit promotus, cum aliqua matrimonium contraxit & carnalis copula minime interuenit, & muliere mortua, sacris fuit ordinibus insignitus, & postea cum sponsæ consanguinea carnale commercium habuit, incestum non committit, & ideo nō pœna depositionis, sed alia arbitraria puniri debet, cum ex impedimento publicæ honestatis iustitia, secuta copula carnali cū sponsæ consanguinea incestus non oriatur, ita tenet singulariter. D. Couarru. in. 4. Decretali. 2. par. capi. 6. §. 8. numer. 4. Et concludit gloss. not. in Clement. 1. in verbo eos. de consang. & affini. quam ibi doctores sequuntur, qui ex ea scribunt matrimonium contrahentem cum foemina, impediendo publicæ honestatis iustitia, non esse excommunicatum ex illa constitutione quæ cōsanguineos, affines, religiosos, moniales, & in sacris constitutos ipso iure excommunicat. Et licet gloss. in capit. lex illa. 36. quæstio. 1. censeant hanc fornicationem incestum appellari posse, id procedit ex impropria significatione, quæ in penis admittenda non est. Hodie autem ex sacrosancti Tridentini concilij. decisio. Sessio. 24. capite. 3. de reforma. dictum canonicum impedimentum publice honestatis primum gradum nō excedit. Quæ decisio intelligenda est in sponsalibus de futuro duntaxat, non autem in matrimonio de presenti, quia eo contracto hoc impedimentum du-

cas

rat in omnibus casibus & gradibus sicut de iure cōmuni, quod in hoc intactum remanet, vt habetur in proprio motu Pij Quinti Pontificis Maximi. Et plures pœnas contra incestuosos iure statutas congerit Berm. Cho. vbi supra allegauit & de pœna incestus cum matre, filia, nouerca, sorore, nutrice, consule, Boeri. de cisione. 318. & de diris pœnis huius sceleris apud Ethnicos vide Petr. Gregor. Synta. iuris vniuersi. 3. par. lib. 36. cap. 7.

Laiicus propter incestum quibus penis de iure Pontificis puniatur. Laicus vero qui crimen hoc commiserit, ita punietur, nam aut fecit sub prætextu matrimonij, aut in actu fornicationis, & meri peccati. Primo casu, si id fecit scienter ipso iure est excommunicatus. Clemen. pri. de consang. & affini. & matrimonium separatur cap. 1. & 2. & ca. non debet de cōsang. & affini. à qua excommunicatione per Episcopum absolui potest. gloss. in dict. Clemen. 1. in verbo, obtinere, quam alios sequentes allegans fateretur esse communem Did. Perez in dict. l. 5. in princ. Si autem ignorater contraxit benignius arbitrio iudicis puniri debet, vt ibi ipsemet D. Perez resoluit & Paul. Guill. dict. quæst. 3. numer. 4. Secundo autem casu si vir erat coniugatus, priuatur perpetuo, ne possit ab vxore cuius consanguineam carnaliter cognouit debitu petere, nec non aliam pœnā patitur quod vxore mortua non potest amplius cum alia matrimonium contrahere, vt habetur in dict. capite. 1. & 2. capite. transmiss. capite si quis cum matre. 35. quæstio. 2. cum multis iuribus illius causæ & quæstionis

tradit latissime Alphons. à Vera cruce in specu. coniug. 1. part. arti. 33. Ultra quas pœnas poterit a iudice ecclesiastico excommunicari. de quo per Paul. Grill. dict. quæst. 3.

Excusabitur tamen ab incestus pœna, qui ignoranter crimē hoc commisit, hanc dicit esse cōmunem opinionem Bal. No. uel. de dote in prima par. 11. par. prin. num. 8. Villa. in sua collect. comm. opinio. litera P. num. 68. Iul. Clar. in dict. §. incestus. versi. excusatur. Imo pœna amissionis bonorum quæ iure authenticorum contrahentibus incestas nuptias infertur minime locum sibi veditat data in ipsis cōtrahentibus ignorantia iuris, vel facti etiam crassa, quæ ex lata culpa contingit, ita Barth. in l. si adulterium cū incestu. in prin. num. 11. ff. de adult. sequitur Ancharra. in dict. Clemen. vni. column. 3. de consanguini. & affini. vbi Imo. colum. 2. quorum opinionem communem esse fateretur D. Couarru. in. 4. Decre. 2. par. cap. 6. §. 8. numer. 21. Nam vbi dolus expresse ad pœnam requiritur. lata culpa non sufficit. l. igitur. §. generaliter. ff. de liber. caus. not. Bar. in. l. 1. §. 1. ff. si quis testa. liber. esse iuss. fuer. & est optimus tex. in cap. si vero in. 2. de sent. excomm. iuncto. tex. in c. si quis suadente. 17. quæst. 4. & est gloss. communiter recepta teste Iaf. ibi. nu. 23. in. l. in actionibus ff. de in litem iur. Ex quo deducitur excommunicationis pœnam dict. Clemen. vni. nō comprehendere ignorantes etiam ex lata culpa, ita Imola. & Boni. ibi. quauis glossa. in verbo,

Ignorantia ab incestus pœna excusat.

scienter. dict. Clement. contrarium scribat.

C *A iure canonico.* Vide latissime Petru Anton. Angun. Placetinum consi. 8. per totu vbi opinionem istam multis rationibus defendere conatur.

D *Contrarium tamen crederem.* Ad de. D. Episcopum Couarru. dict. §. num. 3. Quæ opinio ex eo manifeste probatur, quod affinitas ex illicito coitu oriatur text. elegans in capit. discretionem. de eo qui cogno. consang. vfor. sue vbi Abb. tex. in ca. 2. de consang. & affini. & in capit. in literis. vbi Abb. & Aretin. not. de testi. quæ opinionem communem esse fatetur Syluest. in summ. in verbo, matrimonium. 8. impedi. 15. idē profitetur D. Cauarru. in 4. decreta. 2. par. cap. 6. §. 7. num. 3. & eam amplectitur Hiero. Paul. in prouin. fol. 38. contra Cora. libr. 1. Miscellan. capit. 3. quo loco asseruit, minime ex concubitu affinitatem oriri, nec eius ad nuptias impedimentum, cum iure ciuili concubitus fuerit permissus. Quæ ratio fragilis est, & ex eo deficit, quod coniugalis coitus licitus & permissus est, ex eo tamen oritur affinitatis impedimentum.

Declaratur Conc. Trid. Sess. 24. c. 4. de reforma.

Hodie vero hæc affinitas ex illicito coitu proueniens, ultra secundum gradum non extenditur, vt in Concilio Tridentino Sess. 24. capite. 4. de reformat. & ea ratione incestus ultra gradum illum minime committetur. Et licet decretum illud solum loquatur quo ad matrimonium iam contractum dirimendū, idē est iudicandū quo ad contrahendum, vt nouissima consi-

tutione Pij Quinti Põtificis Maximi declaratum est quæ vulgo circumfertur, & ideo affinitas vltra illum gradum quoad nullum iuris effectū considerari potest.

De iure canonico. Adde quod hanc opinionem communem esse fatetur Bello. consilio. 84. num. 5. Couarrui. dict. §. 8. numero. 18.

Adulteri.

C A P V T. LXXXV.

- 1 *Adulterium graue scelus.*
- 2 *Adulter clericus qua pœna iure pontificio sit puniendus.*
- 3 *Clericus damnatus de adulterio infamis efficitur.*
- 4 *Episcopus licet non possit ad priuilegium famam directe restituere, potest tamen indirecte.*
- 5 *Adulterans cū muliere nupta impudica, licet de iure Cæsariū puniendus non sit, secus autem de iure Pontificio.*
- 6 *Licet hodie de iure regio solus maritus possit adulteros accusare clericus tamen adulter, etiam marito non accusante, impunis dimittendus non est.*
- 7 *Maritus clericam adulterū coram ecclesiastico iudice accusare potest, licet uxorem, corā seculari iudice non accuset.*
- 8 *Consilium cautissimū a iudicibus ecclesiasticis, in inquirendis clericorum adulterijs obseruādū.*

A Dulteri criminis grauitatem, a clericis omnibus sufficiunt ostendere verba pagani illius Abimelech regis ad Iaac directa Gē.

26. ca.

26. capit. Dum reprehendens eū quod uxorem suam sororem esse affirmauerit, dixit: Potuit coire quispiam de populo cum uxore tua, & induxeras super nos grande peccatum. Si enim in sola lege naturali viuēs homo peccatum grande reputauit adulterium, quale debet esse in oculis christianorum, quos eadem naturalis, scripturæ & gratiæ leges quotidie instruunt, maxime sacerdotum qui tanquam sanctissimæ Trinitatis mensæ pincernæ angelorum panem virgineo ventre compactum quotidie tractant & intra præcordia recondunt. At si quis magis specificè inormitatem huius criminis intelligere velit, & quo modo sit de grauioribus peccatis quæ in proximum committuntur, videat Dionysiu Cartus. in opusculo de conuersione peccatoris, articulo. 5. vbi hoc ostendit per plura quæ in eo concurrunt. Clericus autem adulter depositus ab officio, in monasterium toto tempore vite suæ detruditur, vt in capit. Si quis cleric. 81. distinctio. quod est concilium Aurelianense: & quod propter adulterium clericus deponatur, voluit glos. in capit. lator. 2. quæsti. 7. in gloss. 1. quæ ibi sequitur Archi. & Host. allegando dict. capit. Si quis in sua summa, titul. de adul. 9. quæ pœna sit imponenda. Idem tenet etiam Ioann. de Anani. in Rubr. & in capit. Significasti. de adulter. Abb. & Moderni. in capi. Vt clericorum, de vita & honest. clerico. & in capit. Peruenit de adulte. Et hanc opinionem tenet Ioā. And. & Io. de Imol. in dict. capit. Vt clericorum. vt refert

Anan. in dict. capit. Significasti. & est communis opinio. Vide tamen Paul. Grillandi in tracta. de pœnis omnifariam coitus incip. Sexto declaranda. vbi in prima & secunda columna nititur sustinere contrariū, videlicet quod clericus hodie propter simplex adulterium non debet deponi, & respondet ad fundamenta contraria, & tandem in colu. 3. dicit quod nihilominus in consulendo & iudicando tutius est tenere aliam opinionem, quæ est communis & dicit hoc notandum contra presbyteros incontinentes, qui alienas uxores sollicitant sepius, & accedunt libenter ad earum concubitum. Incurrunt etiam clericus de adulterio damnatus aliam pœnam, nam ex tali sententia infamis efficitur, vt notat. Abb. in capi. At si clerici. §. de adulterijs in columna. 5. versic. Sed circa. de iudic. Et in capite. Cum titul. de re. iud. column. 4. per text. in capit. Infames. 6. quæsti. 1. & in l. 1. & 2. ff. de his qui not. infam. sicut etiā efficitur infamis damnatus de alijs criminibus publicis. Est tamen in hoc aduertendum, quod licet Episcopus non possit directo restituere aliquem ad famam, vt concludit Abb. in d. c. Cum ti. in col. 4. in hoc casu tamen adulterij, cū liceat sibi dispensare, vt in dict. §. de adulterijs, restituendo clericum damnatum de adulterio contra sententiam suam, tunc restitutio famæ venit per quandam consequentiam, potest indirecte quod principaliter non posset, ita notat. Abb. ibi, in d. column. 5. & dicit ibi casum sing. ad hoc secundum illum intellectum. Et

Y 3 nota

nota secundum Paulum Grilladi, ubi supra, quod licet de iure civili, quando mulier nupta est impudica & meretrix, non puniatur adulterans cum ea, ut in l. Si ead. C. de adulte. tamen de iure canonico non euaderet impunitus cum illa adulterans, & ita dicit in dict. column. 3. Crederem tamen ultra eum, quod tunc clericus ignorans, & accedens ad eam tanquam ad meretricem, non puniretur, ita acriter, sicut alij adulteri. Si tamen mulier erat honesta, non excusaretur clericus ignorans eam coniugatam, quominus ut adulter puniatur. Quando autem clericus cognouit mulierem solutam, quæ ab ipso, & communiter reputatur vxorata tunc enim uti adulterum pena iuris communis puniendum esse, placuit. Ioã. de Ana. in cap. Non nullis fin. colum. de iudicis, referendo fratrem Vuertú, qui fuit eiusdem sententiæ, licet alij aliter senserint secundum eum, per quem etiã vide quid in casu contrario quando clericus cognouit vxorata, quæ credebatur soluta. Vnum præterea aduertendum seditio in hoc proposito, quod licet in his Regnis Castellæ & Legionis lege regia sancitum sit, a quod marito non accusante vxorem, nullus possit eam accusare de adulterio. Iudex tamen ecclesiasticus poterit punire clericum in hoc delinquentem: nec reus valebit opponere quod maritus non accuset. Non enim potuit lex illa regia Ecclesiasticos iudices impedire, ne ad emendationem clericorum procederent. Aliter enim clerici omnes incognitantes libidinem suam potius

cum nuptis, quæ cum solutis mulieribus explerent, cum securius ac impune id agere cognoscerent, & ita ego iam alias practicaui, dum vicarium agerem generalem Episcopi Salmantini, & licet ad id appellatum fuerit, obtinui tandem coram superiore. Verumtamē in hoc magna debet adhiberi cautela, nã si adulterium clerici adeo est notoriũ, maritiq̃ue persona ita vilis, quod præsumi possit ipsũ scire & parui pendere, tunc iudex ecclesiasticus poterit publice & libere de adulterio tractare, & pœnam imponere. Si vero delictum non est publicum, aut marito ignotũ esse creditur, periculumque exinde timeri possit vxori: tunc confulerem clericum de hoc delicto conuictum vel confessum camerario processu, & familiari disciplina corrigendum, relegandumque sine expressione causæ in sententia. Quando vero correctio sic secreta facta fuerit, & relegatio generalis, hortor omnes metropolitanos iudices, ut ab inferioribus secreta causam requirant, ne ex hoc delictum in publicum veniat: sufficiat illis, quod iudex inferior iuste processerit, licet propter secreti cautelam, aliquas iuris solennitates prætermiserit. Aliter enim si omnia stricte requirant, nihil aliud efficiant, nisi iudices ipsos inferiores cogere ad dissimulandum vel propalandum adulteria similia, ipsosque adulter osreddent insolentiores, cũ intellexerint quod iudices sui immediati illos punire recusant, propter exactã rationem quã ab ipsis requirunt sui superiores. Marito autẽ clericũ adulterum

D. Thom. Ber. Vicarius generalis fuit Episcopi Salmant.

7
8
terum accusante, tunc seuerius procedendum est: tãtoque acrius in alijs penis carceris & detractionis ultra depositionem puniendus est clericus, quanto honorabilior est persona mariti, aut diuturnius est adulterij peccatum, maiusve exinde subortum scãdalum, præcipue si contigerit quod adultera fuit per iudicem sæcularem tradita marito, & ab eodem occisa. Crederem insuper in hac materia (meliori semper iudicio saluo) quod maritus potest accusare clericum coram iudice ecclesiastico, licet vxorem coram sæculari nõ accuset, & nec poterit clericus in hoc aliqua exceptione setueri, cum iura canonica adulteris pœnam imponentia, nullam habeant considerationem, nec requirant, quod vxor pari formiter accusetur. Generaliter autem in hoc crimine considerent Ecclesiastici iudices neminis diligenter de adulterijs occultis inquirant, propter mulierum periculum, ut horum infamiam, & clericorum fragilitatem, quæ tãto multoties ad hoc flagitium illos impellit, quanto secretius illud posse perpetrare confidunt. Sed vigilantes super gregem suum, similia potius præseruare conentur (cohabitationem & conuersationem clericorum & nuptarum euitando) quã usque ad vnguem inuenire & castigare satagant. In qua quidem adulteriorum prudẽti præseruatione, & cauta correctione ecclesiasticos omnes iudices deprecor ac obtestor, ut desides non sint, per durissimum illud iudicium quod illis qui præsumunt scriptura sancta minatur, ne in eorũ incu-

riam seuerius id corrigant ultore ferro maritorum manus, tam grauis iniuriæ acerbitate commota ut sæpius id euenisse perpendimus, & anno superiori millesimo quingentesimo trigesimo septimo pluribus notum fuit accidisse. Nam in tribus locis de Villanubla, videlicet, & de Cigunuela, ac de Laguna, quæ nõ longe distant ob oppido Vallisoletũ, ubi tunc Augusta curia residebat in octo fere mensium spatio filius viduæ cuiusdam, & duo mariti intres sacerdotes sequerũt, de inimicis membris se vindicantes, ob iniuriam in matris, & vxorũ personas susceptam, nõ sine plurimorum laicorum applausu, & quorundã forsam magistratuum ciuiliũ neglectu ob inhonestã sacerdotum vitã, & superiorum desidiã: quod hic scribere libuit, quia id bene noui, ut qui processus de super confectos vidi, nõ alio animo, nisi ut hoc ad clericorum timorem, & superiorum hortatum perpetuæ memoriæ tradere possem.

Grauitatem. Adde quod huius criminis grauitatem attestatur decreta canonica in capite primo. 81. distinctio. & in capite quid in omnibus. 32. quæstio. 7. ubi ad verbum ita scribitur. *Quid in omnibus peccatis adulterio grauius, & multis huius criminis detestatione probat Dionysius Carthusian. libro de conuersione peccatorum articulo quinto, idemque Doctores profitentur in capite, at si clerici. §. de adulterijs. de iudi. inter quos Baldus columna penultima. Adulteriũ*

A
Adulteriũ crimẽ grauiissimũ.

(inquit) *Est crimē infestū laicis, & bonis viris, & turbat honorem matrimonij, & samā liberorum in qua cōsistit accus gētium.* Vt not. in auth. de nup. in prin. Angel. autē in §. 2. in aut. de monach. ex tex. ibi not. *Pessimū vitium esse vxorē alterius adulterare.* Et Bal. cō filio. 246. volu. 4. & Bar. in rub. ff. de adulter. vbi dicit. crimē hoc præter læsæ maiestatis esse maximum, & in hanc sententiā est illud Euphonis apud Stobeum cap. 6. *Nō est adultero maius vllum malum.* Cæterum Chrysof. in Euāgel. Diui Ioan. Hom. 62. docet adulterium grauius esse idolatria D. Petr. prout illū retulit D. Clemens in epist. ad Iacobum firmiter asserit, venenū adulterij cunctis malis esse perniciosius. Et huius criminis iniquitas maxima vocatur. Iob. c. 31. Et inter cætera facinora quibus maxime Deus irascitur adulterium reponitur, vt constat ex Lactatio in eo libro cui titulum fecit de ira Dei cap. 22. est quidem adulterium veluti vitiorum agmen, vt scribit Diodorus Siculus libr. 1. Bibliot. Hinc maritorum cædes, vt Candaulis Lydij exemplū stat apud Iustinianum libr. 1. & Herodotum libr. 1. Vriæ libr. 2. Regum capit. 11. Hinc ipsorum adulterorum pericula, qui passim deprehensi in adulterio occiduntur, quod non solum euenit in hominibus tenuis fortunæ, sed in maximis. Quemadmodum contingit in Rodoaldo Longobandorum Rege, qui in libidine deprehensus cum matrona interfectus est, vt testatur Paul. Diaconus de quo lege latissime And. Tiraquell. l. 13. conu. num. 26.

Perez in. l. 2. titu. 15. lib. 8. ordin. Nec prætermittendum est quod scribit bene eruditus Ioan. Corra. in arrest. Tholo. anno. 85. sacrilegij crimen committi in adulterio cum sacramentum matrimonij violetur & ob id pœnam sacrilegij esse adulteris indicendam sequitur Iacob. Men. de arbi. iudi. q. cen. 4. lib. 2. casu. 289. num. fi. Et de varijs pœnis diuersarum gentium cōtra adulteros statutis, vltra supra allegatos, vnde de Sim. Maiolum de irregul. lib. 5. cap. 38. & latissime Iac. Men. de arb. iud. libr. 2. cent. 5. 919. casu quem vide quia de more multa congerit lectu non indigna, & elegantissime Petr. Greg. Thol. 3. part. Syntag. iuris ca. 6. Et quomodo adulterium probetur tradit omnium latissim. Mascari. de prob. 1. part. consil. 59. cum seq. *Detruditur.* Vide Regiam. l. 42. tit. 6. part. 1. & opinionem istam, quod clericus propter adulterium deponatur testantur esse communem Cou. in 4. decr. 2. p. c. 7. §. 7. n. 19. Berm. Cho. in tracta. de pub. concub. rub. de adul. nu. 26. pagi. 37. idem testatur insignis & moribus & prudētia vir Greg. Lup. in dict. l. 42. in verbo, *Adulterio.* Petrus Dueñ. regul. & fallē. regul. 101. limitat. 2. Pau. Grill. de diuersis crimin. libro. 3. quæstion. 2. nume. 1. Iuli. Clar. in practic. crimi. §. adulterium versicu. sed quæro. Emanu. Suarez, in thesauro recep. senten. versiculo. clericus adulterij. Villa. in sua collect. commu. opini. litera C. nu. 82. Practica Conrradi fo. 384. limita. 5. *Dicebat tamē facere And. Alcia. quod si hodie clericus propter adulterium detrunderetur in monasterium*

Clericus
propter a-
dulterium
deponitur

monasterium pauci eorum ambularent per vias, ita refert Clarus vbi supra qui prout ipse mihi pluries dixit, eius discipulus. Aduerte tamen quod Host. in summa de cohabi. cleri. & muli. §. qualiter imponatur. ad finē cum allegauerit tex. in dict. c. si quis clericum, & in c. Romanus. 81. distin. subdit ad finē ista verba. Puto quod ex causa iudex potest non seruare rigorem, & ex causa remittere, & dispensare, & hoc nisi in modum accusationis tunc enim stādum est dicto rigori, & quod de mente. Hostien. sic hoc asserere, nedum in crimine simplicis fornicationis, verum etiam adulterij, colligitur ex remissione eius quam fecit in sum. tit. de adulterijs. §. quæ pœna ad ea quæ dixit in summa de coha. cler. & muli. quæ opinio tanquā magis æquior & humanior potest sustineri, quod clericus adulter suspensionis pœna, & non depositionis sit puniendus, quia nimis rigida est contraria opinio, ita dicit Bermond. in dicto nume. 16. licet tandem scribat absurdum & temerarium fore à cōmuni opinione recedere.

Laicus ad
adulter quæ
pœna in fo-
ro Ecclesia-
stico puni-
endus sit.

Laici vero adulteri per ecclesiasticum iudicem excommunicari possunt. tex. in cap. intelligimus. de adulteri. & ibi notat. Abb. & doctores, & in capit. consuluit in. 1. de appella. & in c. 1. vbi Abb. de offici. ordina. Bald. in authen. clericos. C. de Episcop. & cleric. & Felin. in capite. cum sit num. 11. de foro compet. Roma. sing. 667. Aufer. in clementin. 1. de offic. ordin. Regu. 4. fallen. 2.

Puniri etiam possunt detrusione in monasterium, vt est communis omnium sententia teste

Andr. Alci. in dict. capit. 1. nota. 5. nume. 18. de offici. ordin. & licet contra eam disputent. nu. 22 communem amplectitur, eandē communē attestatur D. Couar. in. 4. decretali. 2. part. capite. 7. §. 7. numero. 20. Iuli. Clar. in practic. crimin. §. fin. quæsti. 37. versicu. Quæro numquid, cum enim hoc delictum sit violatio sacramenti matrimonij, merito illius punicio pertinet tam ad iudicem ecclesiasticum, quam secularem, & ideo adulteri sacrilegi dicuntur. l. quanuis. C. de adulter.

Cum ea adulterans. Adde Ang. l. si vxor. §. sed & in ca. num. 1. ff. de adulter. vbi dicit quod ita cōmuniter obseruatur, & in. l. si ea. C. de adulter. Ana. in. ca. 1. nume. 6. de adulter. Rem. consil. 17. nu. 20. & consil. 439. num. 23. Et ideo iustissime autor noster hoc loco censet, non esse clericum qui cū huiusmodi muliere carnale commercium habuerit ordinaria pœna puniendum, quem ipse sequor contra Bermód. Choue. de pub. concu. cap. de adulterio. nume. 26. Ipsa vero mulier adulterij pœna plectēda est, ita Amad. de Synodi. num. 74. & in facti cōtingentia sensisse videtur Neapolitanum consilium, vt refert Antoni. Cap. decisio. 44. Sed contraria opinio verior est. Quā in effectu sequitur Amad. in loco præcitato Iul. Clar. libr. 5. recep. sent. §. adulterium. ver. sed quæro nūquid. vbi dicit quod ita iudicaret si casus contingeret, & huc opinioni suffragatur. l. si ea. C. de adul. quæ expresse diffiniuit hoc casu adulterij crimē cessare.

Sancitum est. Vide. l. 7. tit. 7. li. X 5 4. for.

4. for. quæ cōmuniter in his regnis recepta est, vt fatetur Anto. Gome. in. l. 80. Tauri. nume. 49. Idem Tholosano senatu decretum est teste Papo. lib. 24. titul. 2. arti. 5.

E *Non accuset.* Adde quod in dictis Hispaniarum regnistenetur maritus adulterum & adulteram accusare alias minime est audendus dict. l. 80. quæ hodie est. l. 2. titu. 20. lib. 8. ordi. noui.

F *Perpendimus.* Adde quod hoc etiam refert D. Couarru. in Clemen. si furiosus. l. part. relict. in innitio num. 6. de homi.

Ac nefandi criminis rei.

C A P V T. L X X X V I.

1 *Nefandi criminis summa detestatio.*

2 *Clericus huius criminis reus depositus, in monasteriū detruditur.*

Via secundum diuum Augustinum. in. 3. lib. Confessionū, & habetur in cap. Flagitia. 32.

quæstio. 7. flagitia, quæ sunt contra naturā, vbique ac semper detestanda atque puniendæ sunt, qualia Sodomitarū fuerāt. Quæ si omnes gētes facerent, eodem criminis reatu diuina lege tenerentur, quæ non sic fecit homines vt se illo vterēt modo. Violatur quippe ipsa societas, quæ cum Deo nobis esse debet: cum eadem natura, cuius ille author, est libidis peruersitate polluitur. Vnde merito tale crimen committenti poena statuta est, quod

deponatur, ac in monasterium detrudatur, vt in capite Cleri. de excessib. prælator. Huius tamen detestandi criminis maior esse deberet poena, cum ob illud etiam infantibus ac mulieribus subuersarum ciuitatum omnipotens Deus parcere noluit. In his maxime regnis, vbi etiam a facinorosis alia hominibus solet (vti decet) & tale scelus promeretur abhorreri, vbi etiam legis patriæ grauius mortis genus quam ius commune delinquentibus infligunt. Nec enim minus promeritus est, vt post depositionem curiæ traderetur, qui Deum ipsum ac naturam offendit tali facinore quam qui sola motus avaritia & nō in Roma. Pontifi. contēptum, neque in fidei seu morum pernitiem Apostolicas audet literas deprauare. Sed cum sic placuerit canonum conditoribus, solent ecclesiastici iudices tales post depositionē perpetuis carceribus obscurisque includere, in quibus nisi eos liberet fuga, miseriam & mortē ipsam exoptantem vitam agunt.

D *Estestanda.* Vide multa quæ circa huius criminis detestationē traduntur præsertim a Sanct. Thom. 2. 2. quæstion. 154. artic. 11. multa etiam cogessit Cæsar Lamber. de iure patron. in prima. part. libro. 2. q. 9. artic. 18. Lucas de Pena. in. l. 3. colu. 3. C. de exactor. & excep. libr. 12. Matt. de Affli. in const. Neap. lib. 3. rub. 42. num. 10. Per. Paul. Parisi. consi. 163. libr. 4. Casfa. in consuet. Burg. rub. 7. §. 3. in glo. *Faire testament.* & vide text. in. l. cum vir. C. de adulter. & in cap.

b

c

A

Multa in nefandicriminis detestationē lectu nō indigna hoc loco tradidit cur.

cap. infames. 3. quæst. 7. l. 1. §. remouet. ff. de post. §. 2. Inst. de pub. iudi. & apud nos Regiam. l. 2. tit. 21. parti. 7. l. 2. titu. 9. libr. 4. for. l. 85. in pragma. Regum Catholi. l. 1. titu. 21. libro. 8. ordi. noui. Et de varijs penis diuersarum nationum contra Sodomitas statutis vide Iacob. Menoch. libr. 2. de arbi. iudi. quæst. centu. 3. casu. 286. Ad eodē quidem, crimen hoc graue iudicatum fuit, vt sacris literis nempe Gene. capit. 37. pessimum crimen appelletur & cap. 18. sic legitur. *Et peccatum eorū aggravatum est nimis.* Et alibi, *de scēdā* (inquit) *Dominus & videbo vtrum clamorē opere cōpleuerint an non est ita.* Quasi dicat in admirationis modū, vix possum credere tantum nefas reperiri in homine, vnde volo videre clare hoc malum si ita est, vt puniam. Vnde ad Loth iustum & ab infandis Sodomitarum stupris abhorretē sic Angeli locuti sunt. *Delebimus locum istum, eo quod increuerit clamor eorum corā Domino qui misit nos, vt perdamus illos: igitur Dominus pluet super Sodomā & Gomorrā sulfur & ignem a Domino de cælo & subuertit ciuitates has & omnē circa regionē.* Gen. 19. de merito ex clamat. Paul. ad Roma. primo dicēs. *Et tradit illos in passiones ignominie, nā femine eorum mutauerunt naturā vsū.* Ideoque istius criminis rei filij diffidentie appellantur, vt in cap. clerici. de excess. prælator. quasi de eorū salute diffidendum sit, vt voluit ibi glo. Et propter hoc crimen, Deus Optim. Maxim. mittit humano generi peltes, tēpestates, & innumeras alias calamitates, vt in auth. vt nō luxur.

contra natu. §. final. colla. 6. & in nouel. constitu. 77. Et tota curia cęlestis habet istos sceleratos in detestationem & abominationem. vt inquit S. Anto. Archie. Florenti. in 2. parte suæ summæ titu. 5. vers. quantum ad secundum, & peccatum hoc aliqui vocant mutum, eo quod sic offendat aures honestas, vt de illo nec loqui quidem fas sit, & ea ratione iustissime Hispani appellamus illud nefandum, eo quod nō est fandum, nec fari de eo liceat, clamat quidē in cœlum huius sceleris magnitudo, horrore que concutit naturam, & stupere facit circumstantes parietes, saxa aerem, solem contremiscere, vincens turpitudine omnē immūditie, scelere omnē iniquitatem, vt optimē scribit Franciscus Sonnius Theologus celebrissimus libr. 3. demonstrationum. tract. 7. ca. 6. Et memorabile est quod scribit D. Hieron. super Isai. & Iaco. de Voragine de natiuitate Domini, quod illa nocte qua Christus redemptor noster natus fuit omnes Sodomitę mortui fuerunt. Ideoque Virgilius qui vt fertur illo morbo laborabat, nocte illa decessit, vt refert Bermon Ch. de peccato Sodominu. 40. fol. 127.

Et vsque adeo vitiū hoc abominabile est, q̄ postquā Diabolus ad sic peccadū hominē induxerit, statim fugiat vt nec possit cernere tā horredū crimē, ita alios allegās scribit Matth. de Afflic. incōstit. Neap. li. 3. ru. 42. n. 11

Et propter hoc scelus cōtra naturam peti iure potest matrimonij separatio quo ad thorū c. omnes accusationes. 32. quæst. 7. ita

Calder.

Nocte natiuitatis Domini Sodomitę mortui fuerunt, quod illa nocte qua Christus redemptor noster natus fuit, omnes Sodomitę mortui fuerunt. Ideoque Virgilius qui vt fertur illo morbo laborabat, nocte illa decessit, vt refert Bermon Ch. de peccato Sodominu. 40. fol. 127.

Diabolus fugit quādo nefandis crimē committitur.

Propter nefandum crimen iustus fit

separatur
matrimo-
nij quo ad
thorum.

Calder. Antoni. Abb. & Ana. in capi. mortis de adulteri. Sylues. in sum. in verbo, diuortiu. quas. 7. Barth. Cassa. in consuet. Burg. Rub. 7. §. 3. versic. primo quæro. nu. 7. quæ opinio communis est teste Abb. in dict. c. maritis. & eã magis comunẽ affeuerat Lab. de iure patronatus prima part. lib. 2. q. 9. artic. 18. in fine. D. Co-uarru. in. 4. Decretali. 2. par. capi. 7. §. 5. nu. 6. Iul. Clar. in practi. cri-mina. §. Sodomia. versi. Itẽ. prop-ter practic. Conrad. fol. 374. nu. 4. Quæ tenenda est. licet Inno. in capi. 1. de adulter. contraã opi-nionem professus fuerit, & glo. in di. ca. omnes. & Albar. Pelag. de plan. Ecclesiæ lib. 2. artic. 2. co-lum. 3. & Bald. in marg. Innocen-ci. in verbo, vxor. versi. fina. Ber-mon. vbi supra allegau. nu. 28. Imo & dicta separatio peti po-test si tantum vxor tẽtata fuerit a marito ad vsum cõtra naturã. Et ita in causa grauissima cõsu-lui quod aperte ex Diuo Ambro-sio colligitur. 1. ad Corinth. cap. 7. dum dicit. *Aut vsum quærat vxoris interuertere.* Quod etiã Bar-ba. asserit consi. 64. volu. 1. Deci. in. l. 1. nu. 8. C. de secund. nup. Ia-cobus Menoch. dict. casu. 286. nu. 14.

Sodomitis
an sit aduo-
catus cõsti-
tuendus.

Vnde in tanti criminis detef-tationẽ scribit Bald. in auth. sed nouo iure. C. de serui. fugiti. So-domitis non esse assignandos ad uocatos, vt defendantur & eum sequitur Barb. consil. penul. co-lum. 2. in fine lib. 1. Meno. dict. ca-su. 286. n. 14. Sed opinio hæc, om-ni iure & ratione destituta est, & ideo in forensibus actionibus nõ quam receptam vidi.

Et in sodomia crimine propter

eius immanitatem testis absque partis citatione recipi potest vt scribit Ioann. Andre. & Archi. in ca. 1. de homi. lib. 6. Petrus A-uend. respõ. 31. nu. 10. D. Papz in practi. 1. part. Tom. 1. octauo tẽp. nume. 55.

Fuit semper crimen hoc puni-tũ poena vltimi supplicij vt habe-tur Leui. ca. 20. & Exod. 22. In le-gibus vero Gothorum Chinda-fuildi Regis. l. 8. de incestis hæc adijcitur lex. *Masculorũ concubi-tores vel ij quitalia per sentiẽtes per-tulerunt ista sunt legis huius sentẽtia feriẽdi, vt vzi scilicet mortale ne-fas admissum iudex euidẽter inuesti-gauerit ipsius, vbi ad perpetrari cõ-rigerit sequestratim ardua mande-tur detrusioni, vel inuti saltim luitu-ri commissa qui voluntarie perpetra-renscentur illicita. Hoc interim hor-rendũ de decus si inferens quisq; vel-patiens non voluntarius sed inuitus explere dignoscitur tunc a reatu po-terit immunis haberi si nefandi hu-ius sceleris ipse detector extiterit.*

Et apud veteres seuerissimis pœ-nis scelus hoc perpetrantes puni-ti fuerũt, vt author est Valeri Ma-xim. lib. 6. capit. 1. vbi exẽpla ali-qua commemorat, alia etiam re-fert Aymarũ Riuallius. lib. 3. Hi-stor. iuris ciuilis cap. de lege sca-tina, quæ contra Sodomitas lata fuit, cuius etiã meminit Tertu-lianus in libro de monogamia. Huc pertinet egregium. C. Ma-rij qui septies consul fuit exem-plũ, cuius meminit Plutarchus in vita illius, is inquã iudicauit C. Lucium nepotem suum à Tre-bonio adolescẽte, quod illius pu-dicitiam non semel attentasset, & vim tandem inferre voluisset recte occisum, & ob hoc egre-gium

Sodomia
crimẽ pœ-
na vltimi
supplicij pu-
nitur.

gium factum Tribonium coro-na donauit, cuius quidem iustif-imi iudicij meminit Marcus Tullius in oratione pro Milone cuius verba placuit hoc loco scribere. *Pudicitia cum eriperet militi Tribunus militaris in exercitu C. Marij propinquus eius Imperato-ris interfectus ab eo est, cui vim affe-rebat, facere enim probus adolescẽs periculoso, quam perpeti turpitudi-nem malit. Atque hũc ille vir sum-mus scelere solum periculo libera-bit.* Hæc Cicero.

Sodomita
igne cõbu-
runtur.

Hæc equidem mortis pœna ig-ne infligebatur etiam ante lu-stinianum, de quo stat egregia sanctio lib. 9. Codicis Theodo-si tit. 7. quæ sic loquitur. *Imp. Va-lenti. Theod. & Archadi. A. A. A. Orontio Vicario Vrbi Roma. Omnes quib; flagitij vsus est virile corpus muliebriter cõstitutũ alie-ni sexus damnare patientia: nihil enim discretũ videntur habere cõ-fœminis, huiusmodi scelus spectãte populo flamæ vindices expiãntur P. P. in foro Traiano octauo idus Aug. Valentiniano. A. IIII. & Neotherio. Conf.* Quæ sane ignis pœna, cũ omniũ bonorum cõfil-catione ipso iure, in his Hispania-rũ regnis contra Sodomitas sta-tuta est Regia cõstitutione, quæ prima est tit. 21. lib. 8. ordin. no-ui, quæ etiam quoad bonorũ cõ-fiscationem iuri communi con-sona est gloss. in c. cum secũdum leges, in verbo, naturę contra-rias, de hæreti. libr. 6. quam esse communem fatetur Bermu. vbi supra nu. 27. & magis comunẽ appellat Clarus in dict. §. Sodo-mia. versicu. Item Sodomita. In-quitque Regia illa lex illas pro-bationes in crimẽ isto esse legi-

Propter So-
domia cri-
men bona
ipso iure
confiscan-
tur.

timas qui reciperentur, & essent validæ in criminibus læsæ maie-statis diuinę vel humanę. Quan-tò igitur Hispania purior est ab hæresibus, quam aliæ nationes, tanto magis nefandum crimen odit, & seuerissimẽ punit, eisdẽ nempẽ pœnis, quibus hæretici pertinaces: & hoc non solũ cri-minis magnitudo, sed connexio quædam quam cum hæresi vide-tur habere id efficit, ad quodquã plurimum conducit Regia lex 1. tit. 21. lib. 8. noui ordin. cum in execrationem huius criminis di-cit: *Especialmente es el crimen co-metido contra orden natural cõtra el qual las leyes y derechos se deuen- armar para el castigo de este nefan-do delicto no digno de se nombrar destruydor de la orden natural ca-stigado por el iuyzio diuino por el qual la nobleza se pierde y el coraçõ se acouarda y se engendra poca fir-meza en la fee.* Nam vt Francif-cus Sonnius vbi supra allegau recte scribit, hominẽ nõ à Deo sic derelinqui, vt in tã abomina-bile scelus incidat, nisi prius in perfidia & insipiẽtia cordis sui, ita apostatare ceperit à Deo, vt sic sentiat, sicq; viuat, quasi non sit Deus vbi perfidia, ibi apostasia ibi idololatria, vbi regnare solet hoc scelus, & quo gens longius aberrauit a Deo, eo magis hoc nefando malo inuoluitur. Pro quo mire facit quod scribit Pau-lus in epistola ad Romanos cap. 2. vbi de idolatris loquens in-quit. *Propter q; tradidit illos De-us in desideria cordis eorũ in immẽ-ditiã, vt contumelijs afficiãt corpo-ra sua in semetipsis.* Et paulo post: *Propterea tradidit illos Deus in pas-siones ignominie, & sicut nõ proba-*

☞

Nefandũ
crimẽ con-
nexionem
quandã cõ
hæres habe-
re videtur

NETUNO

uerunt Deū habere in notitia tradidit illos Deus in reprobū sensū, ut faciāt ea quæ nō cōueniūt. Quæ verba explicās Diuus Chrysolomus, inquit. Hoc loco Paulus ostendit quod & leges naturæ per impietate tāquā causam efficientē peruertantur. Et rursus. Vide quomodo ad fontē huius mali reddat, impietatem videlicet dogmatū, ostēdens turpitudinem hanc esse illius iniquitatis præmiū. Hæc ille sermo. 3. & 4. & Ideo cenfeo iustissimè sanciri posse vniuersali lege, vt hæreticæ prauitatis inquisitores de hoc nefando crimine cognoscant, quod an id fieri expediat superiores iudicabunt. In

In Regno Aragoniæ inquisitores iurisdictionē habent contra eos qui muliebria patiuntur.

Regno tamen Aragoniæ iā mandata est iurisdicctio inquisitoribus Apostolicis, aduersus eos, qui muliebria patiuntur, vt testatur Dominus Episcopus Iacobus septimā. in catho. in sti. ti. 50. nu. 30. Et idem in regno Valētiæ obseruatur vt mihi retulit doctor

Doctor Franciscus Arganda Chonchen

Franciscus Arganda Chonchen sis inquisitor, qui ob singularē virtutem, raram prudentiam, insignem eruditionem, ad maximos sanctæ inquisitionis honores, multis ei nominibus debitos iam pridem fuit promotus, quē olim discipulum charissimum in vtriusque iuris disciplina habuisse semper gloriabor.

Sodomitæ bona post crimen acquisita an ipso iure cōfiscentur.

Illud autem circa prædictam pœnam confiscationis bonorū tam à iure communi quam à dicta lege Hispanica statutam, notare non prætermittam, quod Sodomita solum priuatur bonis, quæ tempore commissi criminis obtinebat, nō autem priuabitur illis bonis, quæ postea acquisiuit, vsq; ad tēpus cōdēnationis

Tum quia dicta Regia constitutio & ius commune minime Sodomitam inhabilem fecit, vt commissio crimine, possit bona acquirere, vnde hæc pœna constitutuenda non est, cum iure nō reperiat. l. si seruum. §. non dixit præto. ff. de acqui. hæredi, & priuatio non habet locum nisi in casibus à iure expressis. auth. de nō eligendo. §. sin autem. l. at si quis §. Diuus. ff. de relig. & sumpt. funer. Tum quia in pœna confiscationis bonorum non veniunt futura. l. si tibi mandauero. §. is cuius. ff. manda. tradit. Paulus de Castro. in consi. 53. libro. 1. Abb. in capit. cum aliquibus. nu. 4. de re iudi. Alexand. consi. 15. nume. 12. libr. 1. & consi. 75. nu. 12. eo. libr. idem in. l. ex facto. §. Iulianus nu. 8. ff. de vulgar. Paul. in. l. si debitor. num. 3. ff. de fideiusso. De. in. l. si quis iniquam. §. illud. nu. 1. ff. quod quisque iur. & in consil. 442. nu. 20. Iasson. in. l. vlti. in princ. nu. 7. ff. si cert. peta. Bart. Chassa. in consuetud. Burg. Rub. 2. titu. de confiscati. fol. 97. col. 1. Socin. l. uni. consil. 51. nu. 8. lib. 1. Doctor Petrus Peralta, olim Salmanticensi Academia toto terrarum orbe celebratissima iuris Cæsarei primarius professor insignis & rude donatus, & cum paucis sua ætate comparandus, is inquam, in. l. omnia. §. fundum nu. 4. ff. deleg. 2. Acofta. in. l. Gallus. §. & quid si tantum. parte. 2. numer. 48. ff. de lib. & post. Tum quia opinionem istam in proprijs terminis tenet Tellius Ferdin. in. l. 4. Tauri. numero. 48. quem nouissime sequitur Licentia. Micr. de maiora. 1. par. q. 1. num. 105.

D. Petrus Peralta laudatur.

Puni-

Sodomita an testamenti faciendi potestate priuatur.

Punitur etiam Sodomita, vltra alias pœnas, alia non vulgari nempe testamenti faciendi potestate, ita multis rationibus probat Anastasius Platus inter consi. Barba. cōsi. vlti. lib. 1. Iacob. de Velonis. in auth. vt non luxuri. cōtra natu. in fina. verb. vbi. Bar. si sua est lectura Guil. Benedi. in capi. Rainun. de testament. in verbo, mortuo itaque testatore. in. 1. numer. 134. Deci. in. l. 1. C. de secūd. nupt. num. 8. Ioan. de Platea. in §. fin. Inst. quib. non est permiff. facere testam. Soci. in. l. quidam relegatus. num. 1. ff. de reb. dub. Bello. consi. vltim. nume. 2. Plotus in. l. si quando num. 311. C. vn de vi. Corra. in. l. testamento nu. 23. C. de imp. & alijs Tiraquell. in. l. si vnquam. in verb. reuertatur. num. 384. C. de reu. don. Bos si. in practi. crimi. titu. de stupro in mascu. nu. 2. Fau. Monteleo. in praxi. auri. 3. p. 4. part. prin. numer. 486. Cott. in memo. iur. in verbo. Predecones. Iul. Clar. in practi. crimi. §. Sodomia. verfic. item Sodomita. Iacob. Menoch. de arbi. iudi. quæstio. libr. 2. centu. 3. casu. 286. nume. 10. Bermó. dict. rub. numer. 26. Andre. Alciat. in. l. inter stuprum in prin. ff. de verbo. signifi. Gregori. in. l. 16. titu. 1. part. 6. in verbo, Despuer. D. Couarru. in Clement. si furiosus in princ. rel. §. 2. num. 6. quæ opinio communis est. Sed vt libere dicam quod sentio, falsam & iuri contrariam esse existimo. Tum quia nullo iure fulcitur, & sine expressa lege tam gravis pœna imponenda non est vt in authen. de trien. & semi. §. consideremus. collo. 3. Tum quia prohibitio testamenti facien-

di, solum infligitur à iure post sententiam trāfactam in rem iudicatam, ita quod si condemnatus a condemnatione appellauerit, testari iure poterit. l. qui post accusationem. ff. de testamen. & interim eius statutus mutari nō debet. l. eius. §. 1. ff. de testam. l. qui a latronibus, ibi. Tum quia si vera esset communis sententia idem esset asseuerandum in homicida vel alio delinquente in crimine deprehenso, qui pœna mortis esset puniendus quod falsum est, vt dictis iuribus probatur. Tum quia crimen hærescos detestabilius est ceteris criminibus cap. cum secundum lenes. §. confiscationis. de hæret. libro. 6. sed hæreticus potest testamentum facere, vt in auth. vt cum de appella. cognosc. §. si quis vero de prædictis versu. generalem autem, & est egregia. l. 6. titu. 1. p. 6. vbi solum prohibetur testari post sententiam dicit lex. *E ann dezimos que los herejes, despues que son condenados por sentēcia de heregia, no pueden fazer testamēto.* Ergo a fortiori hoc licet Sodomitæ. Tum quia hanc opinionem videtur tenere Specu. (summæ apud nos authoritatis) in titulo. de instrumen. edi. numero 6. dicens, quod damnatus de crimine famoso, nempe de crimine contra naturam, est instabilis post condemnationem & sic condemnationem necessariam esse censet. Et nouissime opinionem istam defendit Telli. Ferdinan. in. d. l. 4. Tauri. numero. 35. cum sequenti. vbi respondit quibusdam rationibus quæ pro communi opinione aduci poterāt & sequitur doctissimi

mus

mus Mied. de maior. q. 1. primæ part. num. 104. qui est videndus.

Detrudatur. Vide Paul. Grill. in tracta. de pœnis omnifa. coitus. quæst. 2. nu. 2. quæst. 8. Berm. Chou. in tracta. de publ. concubi. capit. de peccato. Sodom. nu. 37. Pet. Due. reg. 101. limi. vltmi. Fabi. Montel. in praxi. arbi. 3. p. 4. par. princ. nu. 486. Et licet Bermond. in allegato loco dicat, dictum vidisse apud suos clericos huius nefandi criminis reos degradari, & tradidit seculari potestati, & secularibus legibus puniri, id nullo iure defendi potest, ante nouissimam Pij Quinti cõstitutio nem de qua infra.

*Clericus Sodomita occultus e-
riã peracta
pœnitentiã
suspensus
est.*

Illud tamen huic loco accomodatissimum non omitam, inter doctores receptum esse. Sodomitam adhuc occultum, etiã pœnitentiã peracta, suspensum esse ab ordinis executione, ideo interim celebrantem, irregularem esse, ea sane irregularitate: quæ à solo Romano Põtifico de lebilis sit. Quemadmodum eleganter adnotauit Antoni. & alij in cap. nisi cum pridem. §. 1. de renunt. & in cap. vlti. de tempor. ordi. in specie proposita tenet Bele. in aposti. ad Abb. in c. cleri. de excessi. præla. Archi. Dom. & Præpo. in c. de his. in. 2. 50. dif. Mari. Soci. in ca. ad audientiam. num. 27. de homi. quam opinionem communem esse testantur Bertachi. in tracta. de iure patro. na. in prima par. lib. 2. quæstio. 9. artic. 18. nu. 4. Couarru. in Clementin. si furiosus. in. 1. p. relect. §. 1. num. 6. de homi. Fran. Viui. in cõmu. opinionibus in verbo, Sodomita Iuli. Clar. nostram annotationem, prout erat in prima

aditione allegans, in pract. crim. §. Sodomia. versic. item clericus. Et licet Aretin. in capit. cum nõ ab homine. de iud. num. 90. contrarium probare conetur, & Na uar. in manu. confesso. c. 27. nu. 149. dicentes, non posse ex iuris rigore communem sententiã defendi cum nullus sit iuris Pontificij locus, qui hanc irregularitatem inducat, tenenda tamen est communis sententia tantorũ vi rorẽ authoritate fulcita. Vnde eleganter scribit Petrus Rebuff. in tracta. de pacifi. posse. nu. 208. Sodomitam non posse eligi ad Ecclesiasticum beneficiũ, nec validam esse beneficij collationem eidem factam. Hodie verosi crimen hoc occultum fuerit Episcopi in prædicta suspensione & irregularitate dispensare possunt sacrosancti Cõcilij Triden. autoritate sessione. 24. ca. 6. de reforma.

*Sodomita nõ potest eligi ad ec-
clesiasticũ
beneficiũ*

Laicus vero si crimen hoc commiserit, à iudice Ecclesiastico puniri potest, pœna nempe excommunicationis, & à cõtũ fidelium separari debet, quousque cõdignam faciat penitentiam. c. cleri. vbi Abb. & docto. de excessi. præla. Bermond. dict. c. nu. 37. & esse communem sententiam fate tur Iuli. Clar. in practi. crimini. §. fina. quæstio. 37. versic. item quæ ro. quam sequitur Iacob. Meno. de arbi. iud. quæstio. lib. 2. cent. 3. casu. 286. num. 2.

Laicus Sodomita ab ecclesiastico iudice puniatur.

Nec sodomita gaudet Ecclesiæ immunitate sicut in ceteris atrocissimis criminibus vt tradit D. Couarr. lib. 2. var. reso. c. 20. n. 8. & 9. Aucnd. de exequen. mãd. 1. p. c. 22. n. 9. quib. vero probationibus crimẽ hoc probari possit lege

lege Folleri. in practi. cri. part. 2. versic. cupiat informationem, numero. 12. Mascard. de prob. 3. par. conclu. 1314. ver. Sodomix crimẽ

C *Curia traderetur.* Adde quod iustissime author noster desiderabat, iam nouissima constitutione sanctissimi Pij Quinti Pontificis Romani decretum est, clericum Sodomitam degradandum esse, & iudici seculari tradendum cuius tenor talis est.

Pij quinti cõstitutio cõtra clericos sodomitas interpretatur.

Omnes & quoscunque presbyteros, & alios clericos seculares, & regulares cuiuscunque gradus, & dignitatis, tam dirum nefas exercentes, omni priuilegio clericali, omniq. officio, dignitate, & beneficio ecclesiastico presentis canonis autoritate priuamus: Ita quod per iudicẽ ecclesiasticũ de gradati potestati statim seculari tradantur. Hactenus Pij cõstitutio dat. Romæ apud sanctũ Petrum anno. 1568. sui pontificatus anno tertio. Quod quidem decretum iustissimum est, & in Hispania nostra iam diu desideratum, nam pœna quæ sacris antiquis canonibus imposita erat, nõ erat tam horrendo crimini condigna. Fuit quidem ita sancitum ad supplicationem D. Episcopi Iacobi Septimacensis, vt ipse testatur in libro disceptationum capite. 33. qui scribit duabus petitionibus oblatis nihil obtinuisse, donec tertia instanter ex libello Pont. Maximo oblato adeptus fuit, inquitque quod fere statim post publicationem illius constitutionis quidam clericus Tarraconensis illius pœnis punitus fuit.

Vnum tamen, vel alterũ circa constitutionem illam notare nõ omitam. Primo illam non in-

cludere quemcunque clericum Sodomitam, sed solum exercentem, qui quasi vsu quotidiano crimen hoc commiserit argu. l. sciendum. §. illud. ff. de ædili. ædict. & hac ratione positum fuit verbũ, *Exercentes*, indicto decreto, ita in terminis tenet insignis Martin. Nauar. in manu. confesso. cap. 27. num. 249. dicens, sibi ita respondisse sanctissimum Dominũ nostrum Gregorium decimum tertium. Sed salua autoritate Martini Nauarri, mihi hæc sententia nunquam placuit, imo iuris esse certissimi censeo, clericum qui vnicum crimen tantum Sodomix commisit, pœna dictæ Extrauagantis Pij Quinti puniendum esse. Tum quia non tanta vis verbo, *Exercentes*, tribuenda est, vt huius criminis reiteratio desideretur. Nec Pontifices nostri in canonicis decretis condendis, tam exactam & rigidam verborum proprietatem obseruare solent. Tum quia si vnicus lapsus non sufficeret, vt esset locus dictæ pœnæ, sed criminum frequentia desideraretur, sic clare & aperte Pontifex diffineret, nec sub verborum inuolucro, rem aliqui grauem, & maximi ponderis dubiam relinqueret. Tum hæc nostra sententia euidentissime probatur alia constitutione, à dicto Romano Præfule lata An. incarnationis Domi. 1566. Kalend. Aprilis Pontifica. sui anno primo cũ inquit. *Si quis crimen nefandũ contra naturã propter quod ira Dei venit in filios diffidentia perpetravit, curia seculari puniendus tradatur: & si clericus fuerit omnibus ordinib. degradatus, simili pœna subijciatur.* Vides quo pacto nõ verbo

Nauarri opinio quædam repræbatur.

*Exercuerit, Sed verbo, Perpetrauerit, utitur quod non criminis rei terationem exposcit. Tum quia quo ad subeundum supplicium propter hoc immane scelus cleri ci & laici æquiparantur prædita Pontificia constitutione, & hac ratione, sicut in laicis, criminis frequentia minime desideratur, par est, ut in clericis idem sit iudicandum. Tum quia dicta extra qua innititur. Nauarr. posterior est, cum anno tertio Pontificatus dicti sanctissimi ædita fuerit, quæ meminit constitutionis anno primo editæ, & non solum eam confirmat, sed acrius eodem supplicio crimen detestatur ibi, Itaque quod nos in ipso Pontificatus nostri innitio de hac re decreuimus plenius nunc, & fortius prosequi intendentes, &c. Vnde nullo iure, nec ratione defendi potest, quod rigor primæ constitutionis si rigor iustum supplicium appellari potest (ex illo verbo, *Exercentes, temperetur.*)*

Secundò, quod dicta constitutio limitanda est, ut minime comprehendat omnem exercentem luxuriam contra naturam, quæ omnem pollutionem extraordinariam comprehendit ex Diui Thom. sententia. 2.2. quæstion. 154. artic. 2. nec exercentem omnem Sodomiticum actum, qui in cludit omnem pollutionem factam extra vas ordinarium. Sed solum exercentem copulam sodomiticam, ita declarat Martin. Nauarr. in loco nouissime allegato pro quo mire facit tex. in cap. fina. de sponsa. quo probatur, copula minime consumari nisi intra naturale vas semen effundatur nec ex pollutione aliter facta affinitas

contrahitur, ut in cap. extraordinaria. 35. q. 2.

Sacrilegij.

CAPVT. LXXVII.

- 1 Traditur vera atque germana sacrilegij definitio.
- 2 Clericus huius criminis reus deponendus est.
- 3 Sacrilegij quatuor species traduntur.

Sacrilegiū est iuxta meliorem definitionem Doctōrū, sacræ rei violatio, uel eiusdem usurpatio, quod nepe delictū cum & in ipsis laicis detestabile sit, & ad puniendū illud iura inuehāt in eos: quanto magis puniri debēt clerici, qui in hoc deliquerint? Qualis enim erit laicorum reuerētia in personas siue res sacras, si in illas clerici (ad illarum cultum electi) irreuerentes sunt? Huius autem delicti pœna, depositio est, ut placuit Hostiæ in summa. tit. de accusa. §. Quis sit effectus. vers. Et gratia exempli, ubi capitalia crimina, & quæ depositionem inducunt describendo, primū omnium posuit sacrilegiū. Sed quia hoc se habet multipliciter deueniendum est ad eius species. Quarum prima est, quæ committitur in personā, & hæc quia multipliciter etiam variari potest, non patitur certam doctrinam: oportebit enim Iudicem considerare qualitatem delicti in personam sacram commissi, & sic in delinquentem animaduertere. Secunda species est quando quis accessum habet ad monialem, & quia de hoc particula-

ris

ris mentio facta est supra superuacaneum est in hoc aliquid describere. Tertia est quando locus sacer violatur, uel illius cœmeterium: & hæc etiam sicut varie se habere potest, ita diuersa erit delinquentis punitio, consideratis his quæ in arbitrarijs considerata describemus. Quarta uero huius delicti species committitur in auferendo rem sacram, quæ & habet alia mēbra, & quia hoc ad materiam furti pertinet, & in fra de hoc aliquid scribimus in suo loco, ideo nihil amplius addere libet.

Not. multa contra sacrilegos.

Definitionem. De qua uide Sanct. Thom. 2.2. quæstion. 99. artic. 3. Syluestr. in summa. in uerbo, sacrilegium, Bald. in l. si nondum numero. 4. C. de furt. Paul. Grill. de pœnis omni. coitus. quæstion. 1. qui prototius capitis materia legendus est. Petr. Foller. in pract. crimi. cano. 2. parte. capit. 17. Et nota quod sacrilegus non potest ad ecclesiasticos ordines promoueri. cap. si quis presbyter. 50. distinctio. Et est infamis capit. ult. de furt. not. Abb. & doctor. in capite. conquestus. de foro compet. Petrus Rebuff. in pract. benef. 2. part. titu. de modis amit. benef. numer. 56. pagin. 472. Et non gaudet Ecclesiæ immunitate capit. frater. 18. quæstion. 4. tradit Nicola. Boeri. decisio. 110. numero. 3. Carr. in practi. crimi. cap. 3. num. 16. Et inter laicos iudex ecclesiasticus cognoscit de hoc crimine, quia est mixti fori. Sic tradiderunt Abb. & alij in capit. cum sit de foro comp. per illum textu. Cardi. in Clemē. 1. de pœn. Dom.

in cap. scelicis de pœnis in. 6. Boffi de delict. tit. de sacrileg. num. 7. quam opinionem communem esse testatur Mantua. consi. 266. Iul. Clarus. lib. 5. recep. sentent. §. final. quæst. 37. vers. ulterius quæro. quanuis apud suos dicat non seruari sed quod iudices laici cognoscunt de crimine sacrilegij, non uero ecclesiasti, prout etiam seruari in regno Franciæ attestatur practica Mileij. fo. 74. numero. 17. ubi refert se fecisse suspendi quendam, qui ab Ecclesiā abstulerat vas sacræ Eucharistiæ.

Apud Hispanos uero Regijs constitutionibus Episcopi, uel alij iudices Ecclesiastici ordinarij sacrilegos laicos punire possunt lex. 7. tit. 5. libr. 1. Foro legum & Regia Partitarum lex decima. tit. 18. part. 1. Quarum legum auctoritate Ioan. Lup. in repeti. ca. per uestras. de donati. inter uir. & uxor. 2. not. §. sed pulchra dubitatio. num. 24. scribit speciali iure in hoc crimine posse laicum propria auctoritate a iudice ecclesiastico capite. & in carcerem mitti quem allegat. Franciscus Auiles in capite prætorum capite. 20. in uerbo, *Usurpan.* numero. 14. quia ab eo uidetur recedere. Sed forte Ioann. Lupi. ex eo defendi potest quod crimen sacrilegij licet non uere saltim improprie & largo sumpto uocabulo hæresim sapit, hæretici uero capite. & puniri debent ab Ecclesiasticis iudicibus, ut in capite, accusatus, de hæreti. in. 6. apud Hispanos tamen certo scio quod opinio Ioann. Lupi. non seruabitur.

Illud autem notare non prætermittam, quod in forensibus exer-

Apud Hispanos tamen communis sanctionibus quæ Regijs constitutionibus sacrilegi ab ecclesiasticis iudicibus puniuntur.

Delictum quauis.

comitatur in ecclesia a iudice seculari potest puniri.

citationibus est frequentissimū quod non ex eo quod crimen aliquod in ecclesia commissum est, iudicem laicum non posse de bitis pœnis laicos suæ iurisdictionis punire, nā si tales delinquentes ab ecclesia extrahi poterunt, vt in cap. fin. de immun. eccles. pari ratione & à iudice laico puniri, ita Abb. in cap. vltimo & in cap. cum sit generale, de foro competent. num. 27. Angel. in tract. malef. in parte, *scalis sancti Petronij*, iudex tamen ecclesiasticus ob sacrilegium post debitam pœnam impositam à seculari procedere potest, ita Abb. in dict. capi. vltimo, sequitur Couarrub. in libr. 2 vari. resolutio. capi. 20. num. fin. Nec mirum hoc alicui esse debet quod pro eodem delicto quis varijs pœnis in diuersis tribunalibus plectatur, quia hoc iuri consonum est, quando ex tali crimine, diuersæ criminum species oriuntur, ita Bar. in l. senatus. ff. de accusation. sequitur Aufer. in tracta. de potestate seculari super eccles. perso. 4. reg. num. 21.

In sacrilegij crimine iudex secularis non tenetur fidē adhibere processui facti ab ecclesia.

Quando vero iudex ecclesiasticus prius ad huius criminis punitionem processit, minime tenetur iudex secularis qui propria iurisdictione ad imponendas pœnas suo foro stabilitas procedere vult, stare processui facti ab ecclesiastico, text. est quem crebrior interpretum opinio, ita intelligit in. §. si vero crimen. in auth. de sanctiss. episcop. & huius opinionis authores sunt Alexan. Socin. las. Deci. Curt. Iun. in l. magistratus. ff. de iurisd. omni. iudi. Doct. Redin. de maiest. Principis in verbo, non armis solum. 2. par. num. 154 quæ opinio communis est.

Sunt tamen supradicta singulārter intelligenda procedere, quādo iudex ecclesiasticus, cognoscit de sacrilegio, & iudex secularis tantum de vulnere, secus si secularis iudex incepisset prius cognoscere tam de vulnere & sacrilegio, quia cum sacrilegium sit mixti fori, in quo vt dictū est, secularis iudex iurisdictionem habet, tunc locus est præuentio ni, vt in dict. cap. cum sit generale. de foro competent. per Ioan. Igne. in l. necessarios. §. non alias in verbo, sed cum à plerisque. nume. 35. ff. ad Silan. & in specie tradit Socin. in capit. postulasti nume. 16. de foro comp. Rolan. Val le. conf. 24. num. 13. volum. 2. & ea ratione affirmant, quod minime poterit postea iudex ecclesiasticus contra delinquentem in ecclesia procedere, nec illum punire, vide tamen quæ infra scribo.

pœna vero quæ in Hispania contra laicos in ecclesiasticis publicis tribunalibus imponi solet pœcuniaria est pro modo & consuetudine regionis, quæ ecclesijs, pijs operibus, & fiscalibus, solet applicari, quod si crimen graue fuerit, vltra dictam pœnā alia spiritalis imponi solet.

In personam. Vide optime Iacob. Menoch. de arbitr. iudi. quæsti. lib. 2. centu. 4. casu. 289. numero. 15. à qua absolui non potest, nisi à summo Præsidente, vt in c. si quis suadente. 17. quæstio. 4. de quo canone meminit tex. in capit. non est dubium. cum multis sequentibus de sententia excommunicationis, & in capit. religioso, & capite. eos & in capite cum quis de sententia excommuni. libr. 6.

& in

Pœna quæ pro hoc crimine contra laicos imponitur.

B

& in l. 4. tit. 9. par. 3. & quia hoc latius patet videndus est vltra ordinarios interpretes Martinus Nauarr. in manu. confess. capite. 27. num. 76. Dida. Perez. in l. 1. tit. 3. libr. 1. ordin. pag. 104. & multa circa hoc congerit Petrus Folle-ri. in practi. canoni. 2. par. c. 17.

Ecclesia offēditur ex iniuria clerico illata.

Ex hac sane iniuria clerico illata Ecclesia offēditur cap. 2. & ibi glos. de foro compe. & crimē hoc publicum reputatur. l. si quis hoc genus. C. de Episc. & cleri. Et remissio iniuriæ à clerico facta non nocet Ecclesiæ ex Abb. sententia in cap. parochianos, de senten. excommuni. In hoc tamen discrimen versatur quod ante absolutionem impetratam non tenetur offēdens, realiter Ecclesiæ satisfacere, sed sufficit cautionem præstare. Clerico vero iniuriam passio ante absolutionem ob tentam satisfacere realiter tenetur, pro illata iniuria & demum præstatur cautio fideiussoria de ea pœnā siue pœnitentia præstanda quæ ratione criminis perpetrari imponetur, ita Archi. in ca. si quis deinceps. 17. q. 4. Et sic nõ sufficeret offēdentem flectere genua & misericordiam petere, nisi satisfecerit. capit. olim. de iniuri. Foll. vbi sup.

C

Est tamen circa hoc singu. notā dum quod cum hodie clerici percussor virtute bullæ cruciatæ facta satisfactione parti ab excommunicationis vinculo absolui possit, nequaquam ea absolutio deneganda est quando qui iniuriam intulit condignam satisfactionem offert quam clericus nõ admittit vt aduersarium vexet, tunc excommunicato celeriter subueniendum est, ne excommu-

nicatione innodatus decedat, argumentum textu. in capite. Episcopis. 11. quæstio. 3. cum singulis diebus mori potest. l. 1. ff. de condi. & demonstrati. licet equidem excommunicatus pro manifesta iniuria ante realem satisfactionem non sit absolueendus, hoc deficit quando satisfactio fieri non potest, vel facta aduersarij, vel alio quocunque modo quia tunc præstita cautione absolutio præstanda est, abfolutio glos. in capite. solet vers. emenda. de senten. excommuni. lib. 6. quam ibi doctores sequuntur glos. Innoc. Abb. & omnes in capitulo pro illorum. de præbend. text. in capi. ex publico. de conuer. coniug. vbi Abb. opinionem hanc communem esse profitetur, & D. Couar. in capit. Alma mater. 1. parte. §. 11. num. 11.

Clericus percussor à iudice Ecclesiastico punitur.

Sed vtrum laicus clerici percussor, possit à iudice Ecclesiastico puniri, vide glos. not. in auth. item nulla cõmunitas. in verbo, ab Ecclesia. C. de Episcop. & cleri. quæ tenet ei à iure permissum esse, sequitur Maranta in speculo aduocatorum. 6. par. num. 141. colum. 3. voluit Bar. in l. 1. numero. 44. C. de summ. Trinita. Aufer. in repu. Clmen. i. de offic. ordi. titu. de potest. seculari super Ecclesi. perso. regu. 4. fallen. 26. numero. 37. Didacus Perez in l. 1. titu. 3. libro. 1. ordin. Quod verum est quando iniuria est realis secus si verbalis quia cum tunc nullum sacrilegium committitur secundum Siluestrum in summa in verbo, sacrilegium. in finali. verb. merito qui verbalem tantum iniuriā aduersus clericū intulit corā ecclesiastico iudice cõ-

Z 3 ueniri

ueniri non potest nisi aliud de consuetudine receptum fuerit glos. in cap. parochianos. de senten. excomunica. Quia. nec tunc habet locum poena imposita in dict. cap. si quis suadente, vt late differit insignis D. Couarru. in libro. i. vari. resolu. capit. ii. nume. 5. & tenet glos. cum in casu speciali loquatur in capi. felicis. in verbo, in executione. de poenis libro. 6. vbi additio ampliat hoc procedere etiam si qui contumeliam intulit, clericum fugientem sequatur absque manuum impositione, quod Ioann. And. ibi amplectitur, & Ange. in verbo, excommunicatio. 5. num. 29. Inno. & communis in capit. nuper. de senten. excommuni. reprobata glos. contrarium tenente in cap. si quis pulsatus de poeni. distinct. 1. & Abb. in dict. c. parochianos.

Et hec iniuria clericis illata testibus laicis probari potest, qui ad hoc censuris ecclesiasticis possunt compelli, licet in criminalibus causis de iure Pontificio testimonium proferre minime compellantur, ita tenet Innoc. Illius text. autoritate innixus in cap. ceterum. de testib. cogend. quem sequitur ibi Guid. Papa. colum. 2. versic. & ideo.

Alij vero censent crimen hoc mixti fori esse, ita vt inter iudicem secularem & ecclesiasticum. Locus sit preuentioni, sic seruari testatur Guid. Pap. decisio. 592. numero. 3. & ita in Parlamento. Gratianop. iudicatum fuisse asseuerat Papo. libro. i. titulo. 4. art. 6. licet nonnulli censeant quod vterque iudex procedere possit, siue delictum in Ecclesia, vel contra clericum commissum

fit ad condemnationem & executionem poenarum, quae in vtroque foro impossite sunt, vt in facti contingentia obseruasse refert Ama. de sind. num. 171. sequitur Iulius Clar. in practi. crimin. §. final. quest. 36. versic. sed quaro quid, & in controuersijs forensibus receptum est. Et licet de iuris rigore admittenda esset distinctio, quam supra tradidi, versic. Sunt tamen supradicta, sed tribunalia ecclesiastica minime eam obseruant. Nec mihi displicet imo congruentissimum iudico quod non obstante temporali poena, contra sacrilegum imposita, puniatur etiam poena spirituali, nempe excommunicationis, vel alia ab iudice ecclesiastico, ad condignam criminis punitionem, vt resipiscat, nec deinceps audeat, rem sacram offendere, vel in sacro loco delinquere, Docto. in dict. capit. cum sit generale. de foro comp. O. Etavianus decisio. Pe. demont. 103. num. 7.

Ad monialem. Vide authorē, & quae ibi adnotavi supra capite. 81.

Violatur. Adde illud maximū sacrilegium esse de quo in capite. conquestus. de senten. excommunic. quod habet, excommunicatos esse sacrilegos, qui effringunt & spoliant ecclesias, quod quidem caput minime eos excommunicat, sed excommunicatos esse praesupponit, & ideo iubet vt denuntientur argu. tex. in capite. pastoralis. §. verum de appella. Circa quod est consideratione dignum, quod ad incurrendum illius c. poenā duo necessaria sunt, alterū effringere alterū vero rapere, vel furari scribit

Abb.

Abb. in cap. fin. defurt. Anton. in. 3. par. tit. 24. c. 12. Cai. in sum. in verb. excommunicatio. ca. 21. Martin. Nauarr. in manu. confes. capit. 27. num. 94. qui ex eo asseuerat quod qui effringit crucem sacrarium, vel alia similia nefanda crimina perpetrat, si non furatur: non incurrit poenam ibi statutam. Deinde animaduerti debet, quod illud, quod in Ecclesia illo cap. statuitur procedit in monasterijs, hospitalibus, & in alijs locis pijs, Episcopi autoritate consecratis, non vero in alijs, ita not Abb. in dict. capite. conquestus. sequitur Nauar. in loco iam allegato.

Rem sacram. Adde latissime Iacobum Menoch. dict. casu. 289. per totum.

Vfurarij.

CAPVT. LXXXVIII.

- 1. Clericus vsurarius ipso iure infamia nota afficitur.
- 2. Clericus vsurarius ab officio, & beneficio est suspendendus.

Remisso prius que sit vsura, & quando committatur, quod latius digeritur in ordinarijs titulis, ac tractatib' huius materiae. Clericis fuit inhibitum foenerari, & vsuras accipere in Concilio Laodicensi, in Canone. 5. vbi tamen nulla poena ob id imponitur, idem etiam fuit prohibitum in Concilio Carthaginensi primo, in Canone. 13. Et sicut clericis non licet exercere foenus suo nomine, ita neque alie-

no, vt in capite. Sicut suo. 47. distinctio. vbi vi. in capite. 1. Non licet, Relatum Concilium Laodicense, de quo supra. Prima se offert poenarum clerici vsurarij, quod est infamis a ipso iure, hoc dicit probari Panor. ex text. ibi in capit. Inter dilectos. in. 3. not. de exce. praela. Allegat. tex. cum glo. in. l. Improbum fenus. C. ex quib. cau. infam. irrog. Et in. §. Porro. 3. quest. 7. Idem scripserat Bald. in dict. l. Improbum. qui etiam dicit quod adhuc post restitutionem vsurarum, & peractam poenitentiam sunt infames ad testimonia, & dignitates, & hoc praecipit mente tenere. Hinc est quod vsurarius repellitur ab obtinendo beneficio, vt notat glos. in cap. Praeterea de vsur. & Abb. in dict. cap. Inter dilectos in. 2. columna dispensat tamen Episcopus, vt ibi per eum circa beneficium, cum illo qui se correxerit. Subest etiam vsurarijs clericis alia poena, videlicet quod ab officio suspenduntur, vt statuit in tex. in capit. Praeterea. de vsu. quoto autem tempore suspendantur, cum tex. non aperiat, videtur arbitrio iudicis relictum, sed text. in capite. 1. eodem. titu. dicit quod si clericus detestandis vsurarum lucris insistat Ecclesiastici officij periculum patiatur. ex quibus verbis Abb. ibi. in vltimo not. colligit, quod clericus vsurarius debet deponi ab officio ecclesiastico. non tamen meminit. dict. c. Praeterea, qui suspensionis tantum poenam imponit. Alex. in super in consi. 72. in. 1. volum. dicit quod clericus vsurarius venit deponendus, & neminem Doctorum refert, sed allegat iura in dicto

Delictum contra clericum vel in Ecclesia commissum an sit mixti fori.

D
Tex. inc. cōquestus de sent. excō. interpretatur.

cap. Præterea, & cap. Inter dilectos. quorum nullo id probatur, cui vix parcendum cenſeo, & ſi ſolum Cæſarei iuris culturæ vacauerit, Hoſtien. tamen (qui breuibus verbis plura dubia aliquando decidit, quæ tandem moderiores ipſi verborum phalera ac garrulitate laxarunt) in ſumma de vſur. §. ſin. verſicul. Alia à iudice vnicaſere linea. ordine dictarum pœnarum ſcripſit: Ait enim, *Vſurarius clericus ab officio beneficioq; ſuſpēditur, & ſi nec adhuc deſiſtat, degradandus eſt, vt in dict. c. 1. & 14. quæſt. 4. cap. Canonum, & cap. Quoniam, & cap. Si quis obliuſ.* Itaque ſi clericus deſiſtat à crimine vſurarum degradatio nis pœnam euadit, & ſic intelligit dicta iura, pro quo etiam refert Gofred. Et hunc intellectum bene ſuſtinet litera dicto. cap. 1. dum dicit, inſiſtat. Facit etiam text. in cap. Episcopos. 47. diſtin. Stat ergo ex præmiſſis practica pro iudicibus, vt primo à ſuſpenſione incipiant cōtra vſurarium clericum. Demum eo ſe nō corrigente procedatur ad degradationem contra illum. Et ſi etiam intelligi poteſt Concilium Elibertinum in Canone. 20. qui clericum vſurariū ſtatuit degradari per hæc verba. *ſi quis clerico rē detectus fuerit vſuras accipere, placuit degradari, & abſtinere.* Quod eſt relatum in cap. ſi quis. 47. diſtin. vide prætereavndecim pœnas manifeſtorum vſurario: quas ponit Sylueſt. in verbo, vſura. lo. 9. in. §. Quarto quæritur.

A *Q*uod eſt infamis. Vide Alb. in. l. improbum genus. C. ex quib. cauſ. infa. Matth.

ſing. 196. & opinionem hanc cōmunem eſſe teſtatur D. Couarr. lib. 3. var. reſol. cap. 3. num. 2 quā late, & eleganter explicat. Ex quo procedit, quod vſurarius nō poteſt ſacris ordinibus inſigniri. capit. maritum. 33. diſtin. cap. ſi ditionarios. 46. diſtin. Nec poterit eligi ſeu præſentari ad Eccleſiaſticum beneficium cap. de Petro. 47. diſtin. Bertachrinus in tracta. de Episcopo. 2. lib. primæ par. q. 33. Cæſar Lamb. de iure patrona. 2. lib. primæ part. prin. artic. 21. q. 9. Poterit tamen Episcopus hanc infamiae notam aboleri ab eo qui iam pœnitentiã egit ad effectum obtinendi beneficia Eccleſiaſtica glo. celebris in cap. præterea de vſur. quam eſſe communem aſſeuerat D. Couarr. dict. cap. 3. num. 3. eam quæ intelligit procedere, quoad beneficia obtenta, non vero quo ad obtinenda quæ infames aſſequi non poſſunt.

B *Sunt infames.* Adde quod contrariam opinionem tenuit idem Bald. in. l. Caſus ad ſinem. ff. de Sen. vbi ſcribit, quod ſi vſurarij pœniteant, & vſuras reſtituunt de equitate canonica famam recuperant, quem ſequitur Felin. in. c. 1. col. 12. verſi. limita. octauo de prob. Matth. d. ſing. 166.

C *Suſpēdatur.* Vide eleganter D. Couarr. dict. capit. 3. numer. 3. Et plures alias pœnas contra vſurarios tam clericos, quam laicos infligendas, ſcribit nouiſſime Didac. Perez in princip. tit. 2. lib. 8. ordin. Et quibus probationibus crimen hoc probari debeat lege late Iacob. Menoch. arbi. iudi. quæſtion. lib. 2. centu. 3. cau. 235.

Illud

Index eccleſiaſticus procedit cōtra laicos cōtractus prohibitos excoꝛcetes quos appellant mobatras. Illud autem notandum cenſeo poſſe iudicem Eccleſiaſticum ordinarium procedere contra huius ſeculi impioſmercatores, qui merces vendunt longe ſupra iuſtum pretium, prætextu modicæ dilationis, accepto interim idoneo fideiuffore, vel tuta cautione, & eaſdē merces: vicaria manu per interpoſitos ſuæ cupiditatis miniſtros, & ſuæ artis, & fraudis confortes, mox viliffimo pretio redimunt, deinde alijs cariori pretio reuendunt, tripliciter peccantes, & ſuper foenerates ſuper eandē mercem, eodem fere tēpore, & hanc barbari eam deprædationē non vſurā vocant, ſed mercantiae curſum, & fortunā (quæ illis miſerrima eſt) ſed vere ſcelus eſt, & nequitia plus triplo vſura grauior, & deteſtabilior. Nemo ſane in vera, & formali vſura dānificatur niſi poſt longum interualum, & diutinū pecunię vſum, ſed iſta præda, ab iſtis nequiſſimis hominibus inuēta ſtatim abſque remedio pauper damnificatur, & depredatur. Et quod indignius eſt hanc nequitiam, vt plurimum exercere ſolent, in conſtitutos in aliqua anguſtia, & repentina aliqua clade, aut miſeria aſſictos tantoq; audacius, & crudelius quanto promptæ pecuniolę ſubſidio pauper magis indiget non minus miſeria, & clade aliena abutentes quam barbari illi totius humanitatis hoſtes, qui naufragio eiectos deprædantur, conuicti igitur de hoc crimine propter contractus annullationē, & partis læſæ ſatisfactionem grauiſſime magis quā ſimplices vſurarij ſunt multandi, quin, & grauioribus pœnis pro frequen-

tia, & qua qualitate commiſi ſceleris puniri debent, appellantur æquidem apud Hiſpanos huiusmodi contractus, *Mobatras.* Et vtrū dicto moderato rigore poſſint impune celebrari, & quæ deſiderentur, vt dicti contractus iuſtificentur vide egregium Nauar. in manuali. confe. cap. 23. n. 91.

Poterunt etiam iudices Eccleſiaſtici huius vſurarij criminis ratione non ſolum contra clericos ſed etiam laicos ſaltim quoad contractus annullationem procedere, qui non ſeruata forma extrauagantis cōſtitutionis Pij Quinti Pontificis Maxim. editę anno Domini Milleſimo Quingēteſimo Sexageſimo octauo. Quarto decimo Kal. Februarii Pontificatus ſui anno quarto, annuos emunt, non interueniente pecunia numerata coram tabellione, & teſtibus instrumentarijs, ita iudicauit Regius Pintianus, Senatus anno Domini. 1583. licet poſtea vidi multa decreta in contrarium. Ad ſedandas tamē, & componendas ferē innumerabiles lites, quæ circa Extrau. illam verſantur, Philippus huius nominis ſecundus Chriſtianiſſimus Hiſpaniarum Rex in Madritio conuētu hoc, anno. 1587. celebrato, ab horum Regnorum actoribus cōſultus fuit, vt quid in ijs controverſijs iudicandum diffiniendum que eſſet præciperet. Ipſe vero Rex Maximus lege lata quæ prima eſt, declarauit non eſſe apud nos moribus receptam, & ad ſanctiſſimum Pontificem ab ea Regio nomine eſſe ſupplicatū, ideo iam in actionibus forenſibus adducenda ſupplicatione pendente non erit.

Z 5 Nec

Consuetu
do scenera
di testibus
singulari-
bus proba-
tur.

Nec est præmittendū quod quando tractatur de probanda consuetudine scenerandi, non vero priuati actus scenerationis testes singulares admittuntur, ita tenet Iacob. de Are. qui fuit huius opinionis antesignanus in l. testium. C. de testi. sequitur Bald. consil. 406. colum. lib. 1. & quod vsura testibus singularibus probetur tenuit Abb. consil. 81. col. 1. & consil. 113. col. 3. lib. 2. Veron. consil. 3. col. 4. Calder. consil. 5. tit. de testib. & opinionē istam communem esse fatetur Cor. consil. 91. col. 13. & consil. 134. col. 2. & lib. 1. & consil. 247. col. 7. & consil. 34. lib. 2. & Aym. consil. 73. nu. 32. volum. 1. quā ibi nu. 36. verā esse censet, quando cum testibus singularibus concurrēt verisimiles coniecturæ, & cum his consonat Regia lex. 4. tit. 6. li. 8. noui ord. solo itaq; consuetudo scenerandi testibus singularibus probatur.

Ex quo singulariter consuluit Federic. consil. 17. non valere constitutionem synodalem Episcopi qua sancitum fuerit, quod vsurarij manifesti testibus singularibus conuincantur quem Doctores communiter sequuntur teste Abb. in capit. Cum in diocesi de vsur. Folle. in practi. cano. 2. part. cap. 20. num. 17.

A manifestis vsurarijs oblationes recipientes, eosque Ecclesiasticis sepulturis tradentes.

CAPVT. LXXXIX.

- 1 *Sacerdotes hoc crimen perpetrantes qualiter puniantur.*
- 2 *Manifestus vsurarius quis dicitur.*

Pœna in hoc delinquentiū est quod maneāt suspēsi ab executione officij, donec satisfaciāt ad arbitriū Episcopi, & restituant quæ receperunt, vt in cap. Quia in omnibus de vsur. Hodie vero sepellentes manifestos vsurarios scienter, sententiæ excommunicationis subiacent ipso facto, à qua nullatenus absoluedi sunt, nisi prius ad arbitrium diocesanī Episcopi satisfaciāt competentē, vt in Cle. 1. de sepult. Et aduerte q̄ pœna illius text. habet locū etiā si aliquis demādato prælati sepeliret talē vsurariū secundū Card. ibi, in. 3. q. Quis autē dicitur manifestus vsurarius, vide Abb. in. d. c. Quia in omnibus in. fi. vbi post Io. And. ibi in. d. c. 1. eo. tit. lib. 6. dicit quod ille dicitur manifestus, qui est notorius de iure, vt quia fuit cōuictus, & condēnatus de vsuris, est vel notorius notorietate facti, vt quia publice tenet altare paratum, & mutuat omnibus volentibus capere. Et ponit etiam idem Abb. alia exempla. & vide Card. in. d. Clem. 1. in. 6. colum. 19. q. vbi per vnam fecere col. hoc examinat, vbi inter alia dicit, quod si per constitutiones synodales esset inductus aliquis modus ad hoc q̄ conuictus secundum illum diceretur manifestus vsurarius; ille modus sufficeret. Ex quo ego cōfulerem.

fulerem omnibus episcopis celebrantibus synodum, quod præmissa matura deliberatione cum iurisperitis in vna suarum constitutionum declararet casus in quibus quis esset reputandus vsurarius manifestus, tum vt cleri apertius hoc intelligerēt, & sic has pœnas iuris propter ignorantia non incurrerent, tum etiam vt cum tali declaratione facilius homines ab hoc crimine cohiberent: quod temporibus istis (proh dolor) adeo inualuit, vt neminem ferē iam id committere pudeat. Et in hoc articulo, qui dicantur vsurarij manifesti. vide Sylu. in sum. §. 9. ver. Primo autem quaritur.

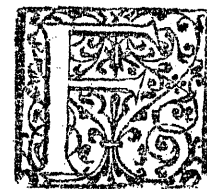
A **M**anifestus vsurarius. Vide latissime Iac. Menoch. de arbi. iudi. quæstio. lib. 2. cen. 3. casu. 233. *Et condēnatus:* Adde quod iudicis condēnatio notorium efficit text. in capite. vltim. de cohabi. cleric. & muli. gloss. in hoc communiter recepta in capite. 1. de vsur. lib. 6. Nec prius quis vsurarius manifestus dicitur, etiam si testibus aut alijs probationibus fuerit conuictus quam à iudice sit per sententiam condēnatus, tradit Feder. de Sē. consil. 64. Abb. consil. 2. libro. 2. & consil. 34. lib. 1. Hosti. & Abb. in capit. cum in diocesi de vsur. Iass. consil. 78. num. 3. lib. 3. D. Co-uarr. lib. 3. vari. resol. capi. 3. n. 4. Iac. Meno. d. casu. 233. num. fin.

Fures.

CAPVT. XC.

- 1 *Clericus huius criminis perpetrator qualiter puniatur, & quib*

- 2 *Clericus actione furti condēnatus, infamie labe afficitur.*

Vrtū est de maioribus & grauioribus criminibus, vt not. Abb. in c. Cū cōtingat. col. 6. de for. compet. allegat. tex. in c. Cū non ab homine. de iudi. & in §. Nunc autē. 26. dist. Et ideo clericus in furto captus deponitur, vt in c. Presbyter. 81. dist. qui tex. est ex canonibus Apostolorum, & gloss. ibi, in verbo, captus intelligit & cōuictus per sententiā, cōfessionem, vel euidētia rei, & ne aliquibus videatur pœna ista grauis, & tanquam ab Apostolis (zelo illo mirabili quo sanctā Dei ecclesiā fūdabāt) statuta illam etiā innouauit, & inflixit Innocentius. 111. in capi. Tuæ de pœnis vbi censuit clericos in latrocinijs deprehensos, degradatos à suis ordinibus in arctum monasterium deberi detru-di. Hosti. in super scripsit in summa tit. de conditio. furt. in. §. fin. clericum de hoc crimine accusatum confessum, vel conuictum deponi debere, & in monasteriū detru-di, allegando dict. cap. Tuæ, & textus in capit. At si clerici. §. 1. de iudi. qui de hoc crimine in specie nihil disponit, allegat etiam text. in capit. Cum non ab homine, qui de pœna depositionis meminit, & si detrusione nihil dicat. Et vide etiam Hostiensem in summa titulo de accusatio-ne. §. Quis sit effectus versiculo, & gratia exempli, vbi connumerat inter crimina capitalia, & quæ inducunt depositionem, de licetum

licetum furti. Et quod pro furto clericus deponatur, a notat Ioā. And. in dict. capit. Tuæ per dict. cap. Cum non ab homine. Hostien. tamen ibi, vt ipse refert, ponderat verbum, *Latrocinij*, quia magis delinquit latro quā fur, & sic videtur velle quod poena illius tex. non habeat locū in simplici fure, quod Panor. ibi placet licet. Hostien. & Ioan. And. non referat, & ponderando idem verbum, *Latrocinij*, dicit quod ille tex. non habet locum in simplicibus furtibus: & sic quod licet clericus pro furto possit deponi, q̄ forte non fiet detrusio post depositionem, quia latro dicitur qui de die & cum violentia quandoque delinquit, fur autē noctu & sine ea. Eundem intellectum dat Hostien. ad dict. cap. Tuæ, vt refert & sequitur Cardina. de Tur recremata in capit. Presbyter. 81. distinct. & sic ille text. non loquitur de furtibus simplicibus, qui non sunt corporaliter puniēdi, sed de maioribus & insignibus latronibus, & Aretin. in capi. Cū non ab homine, de iudic. colum. 9. versicu. Aduerte tamen dicit quod tex. in dicto. capitulo. Tuæ in verbo, *Latrocinij*, potest intelligi de famoso latrone, qui furca suspēditur, vt in. l. Capitalium. §. famosos. ff. de poena. Ego vero & si ista nominum differentia præter id quod videatur probari in l. cum duobus. §. damna. ff. pro Soci. Et in. l. 1. & quod. ibi notant Doct. C. de po. & in Auct. Vt nulli. iud. §. final. colla. 9. Authoribus etiam latinæ linguæ corroborari possit. Nam vt Calepino placuit latrones dicuntur, viarum obseffores, & qui publice, vel per vim

furantur: fures vero qui occulta fraude decipiant, ac nocte furentur, quia tamen secundum eum plerunque indifferenter ponuntur, aliter censerem considerandum, videlicet potius qualitatem & quantitatem furti, modūque furandi. Quis enim dubitat noctu sine violentia grauius posse perpetrari furtum, quam in ipso lumine solis, & cum aliqua vi præcipue cum in Hispania nostra iam consuetudo inualuerit, quod pro vno magno furto quis poena furæ plectatur. Nec enim ex eo quod Pontifex in d. capite. Tuæ post depositionem detrusionis poenam inflixit, sola à latronibus, & non à furibus commissa facinora punire fuit visus. Post depositionem namque assignari debet monasteriū deposito, vbi peccata lugeat, & vltius illa non committat, vt in capit. Sacerdos. 81. distinctio. Cū ergo nihil nouum statuatur quare pontificis mens ad latrocinia puniēda, & non furta adaptari seu interpretari debet, præcipue cum in Pontificis constitutionibus, & in ætate illa Innocencij. III. qua non sic florebat eloquium latinæ linguæ, non ita accurate elegans & propria vocabulorum significatio seruari solebat. Quæ quidem poena de positionis & detrusionis iustus irroganda est clerico, qui furtū admixtum sacrilegio perpetraverit. Summe enim offendit clericus, qui plus ceteris debet sacra tueri, & reuereri, si illa violat, aut offēdat in eis. Si autem contingat clericum in obsequio alicuius degentem, furtum committere, cum hoc delictum inter furta grauiora annumerari soleat, adeo

adeo quod Ioan. Faber. scripserit in. §. Alia de ind. inst. de publi. iudi. quod familiaris, vel seruitor, & iuuans illum suspenditur pro primo furto. tūc Iudex ecclesiasticus grauiori poena punire debet talem clericum, quā si extradomum eius, cui inseruit, simile furtum faceret. Quis enim domesticos fures valebit effugere, nisi eos seuerior poena quam alios à tanto facinore retrahat? In his in super Hispaniæ regnis ab ecclesiasticis iudicibus obseruari debere credo ac consulo, quod sicut per leges regias in locis desertis commissa furta grauius puniuntur, sic ipsi clericos talia perpetrantes grauiori corrigant animaduersione. Res enim esse pernitiosi exempli ea in clericis non censere grauiora, quæ in ipsis laicis pro talibus iudicantur. Aliud præterea furti genus in sacerdotibus super omnia suadeo iudicibus omnibus ecclesiasticis, vt zelo maximo corrigant quoties videlicet compertum habuerint, quod eorum aliqui in se detinent, ac habere inficiantur bona, quæ morientes (maxime peregrini) apud ipsos deposuerunt, vt suis hæredibus, vel alijs personis, quibus leges illa dari non prohibent restituant. Hoc enim grauiissimū scelus iudicandum est, offēditur enim ipse Deus, violatur defunctorum voluntas, cui tantum deferunt etiam Ethnicorum leges, læduntur etiam personæ illæ quibus deposita dari debebant. Datur præterea sæpe morientibus occasio, vt malint impoententes mori, quam sacerdotibus (quos suspectos habent propter similia) animam cum bonis com-

mendare. Degradationem vero de qua tex. in dict. capit. Tuæ. meminuit, verbalem non actualem debere esse, placuit ibi. Ioā. And. & idem etiam voluit Abb. in capit. At si clerici. de iudi. col. 13. versu. ad tertium. Et Are. in c. Cum non ab homine. de iudi. colu. 11. versu. Addit etiam. Est præterea aduertendum circa poenam huius criminis, quod clericus condemnatus actione furti efficitur infamis sicut laicus condemnatus in foro seculari, quia quicumque secundum leges est infamis, est etiam infamis secundum canones, nisi reperiatur oppositum statutum, facit text. in cap. Infames. 6. q. 1. & in. §. Hic colligitur. 2. quæst. 3. Et tenet hanc generalem conclusionem Felin. in. c. Qualiter. el. 2. §. Ad corrigendos. in. 5. colum. de accusatio. Nota tamen quod si reperiretur clericus condemnatus ad restitutionem rei furto subtractæ, quod per hoc non fieret infamis, quia potest intelligi quod fuit actum conditione furtiua, quæ non infamat, & non actione furti. Et hoc tenet Ana. in dict. c. Qualiter. vbi illud refert Felin. in di. §. Ad corrigendos. in col. 3. licet ipsi non scribant hoc in clericis. Sed ego credo eandem sententiam esse tenendam in eis. Vide præterea in materia huius. ca. Paul. de Castro. in Auth. Sed nouo iure. C. de seruis fugitiuis, in fine, vbi scribit quatuor species furum.

DEPONATUR, Adde A Simon. Maiol. de irregul. libro. 5. capite. 28. numer. 1. & Regiam. l. 61. tit. 6. par. 1. quæ idem probat. Hæc tamen de-
positio

positionis poena imponenda nõ est, quando furtum est parui momenti, vt scribit Abb. in c. tuę de poenis sequitur. Grego. in d. l. 61. in verbo, *El furto.*

B *Plēatur.* Adde quod cõsuetudo hæc iure fulcitur teste Bal. in auth. sed nouo iure col. 1. in fine. C. de serui. fug. & in capit. 1. §. iniuriam. col. 2. nu. 8. in vsib. feu. sequitur Ange. in l. quod si nolit §. qui absid. ff. de ædil. ædi. Ang. de Are. in §. ex maleficijs column. 2. num. 5. Insti. de actio. & in §. 1. Insti. vbi honor. raptor Ang. in tra. maleficiorum in parte, vestem cęlestem abstulit, vbi testatur iuxta Bald. opinionem sententia lata furem animaduertisse Abb. in capite. inter alia. nume. 31. de imm. Ecclesi. Hypp. in l. vnus. §. cogniturum. nu. 79. ff. de quæst. Montal. in l. 6. ti. 5. in glo. incip. *Mue* *ra por ello.* lib. 4. for. Alcia. in c. cū non ab homine vlti. not. de iudi. quam esse magis communē opinionem fatetur egregius Menochius de arbit. iud. q. libr. 2. cent. 4. casu. 295. num. 9. quam vsu receptam esse attestatur D. Anton. Padilla in l. transigere. nume. 12. C. de transactio. & in superioribus Hispaniæ tribunalibus, quibus seuerius propter publicam vtilitatem, & aliorum terrorem crimina puniuntur, eam admiffam esse audio. Sed Bald. opinio pluribus displicet, & contra eam tenuerunt Fulg. Sali. Paul. in di. auth. sed nouo iure. vbi etiam Cep. & Gui. Pap. colum. fi. & alij quos allegat D. Couarr. li. 2. var. resolu. cap. 9. nu. 7. Ioan. de Ana. in cap. 1. de fur. colu. 5. Iaf. in l. 1. col. 2. nu. 4. C. de precib. Imper. offeren. & in §. ex maleficijs. nu.

Consuetudine an possit obtine
ri vt pro magno furto possit
fursu spedi

12. Insti. de actioni. Agusti. Arim. in addi. ad Ang. in tracta. malefi. in di. verbo. *Et vestem cęlestē abstulit.* col. 5. in fine Anto. Gom. 3. tho. cap. 5. num. 7. & hanc appellat magis communem opinionē eam sequutus Grego. in l. 18. tit. 14. gloss. incipi. *Matar.* par. 7. pro qua Regiam legem ibi considerat, quam opinionem multis cõprobat Iaco. Boulene. in l. capita lium. §. famosos. numer. 28. ff. de peo. Roland. Valle. consi. 51. numero. 43. volum. 1. & ex Theologis Domin. Soto. in libr. 5. de iusti. & iure. quæstio. 3. articul. 3. in respons. ad. 2. argum. in fine à qua quidem magis communi & veriori opinione non auderem recedere, nisi vltra magnitudinem rei fuerat aliæ qualitatis crimen agrauantes interuenissent.

Puniri debet. Nota quod opinionem istam de more reprobatur Petrus Folleri in practi. crim. cano. 2. par. capit. 21. nu. 9. dicens, opinionem istam Fabri. quam hoc loco sequitur author esse sine lege. Ipse tamen libenter authorem sequor ea innixus ratione, quod magis delinquantis cui plus credis cū credita fide abutatur, & ideo maiori supplicio dignus, & cum hæc naturalis sit ratio, aliam legem quærere, infirmitas sit intellectus, & opinio ista moribus & consuetudine recepta est.

Libuit sane ante quam huic capiti finē imponam referre & memoriæ mandare, quod hodie. 8. die mensis Maij anno. 1578. in hoc celeberrimo Complutenfi populo, quo hæc scribimus propter maximam temporis siccitatem, ab hinc multis annis inauditam, nam ab vndecimo die mensis

Sæctorum in
si & pasto
ris corpora,
propterea
maximè siccitatem publi-
ca process-

sis

sis Marcij, vsque ad præsentem diem totum hoc Tolet. regnum cęlesti plauia caret, propter quod omnes terrę fructus iã ex siccitate pereunt, & vt Deus Opti. Maxim. tot tantisque malis sceleribusque nostris, iuste iratus suos in nos misericordiæ oculos conuertat, Sacratissima corpora Diuorum Iusti & Pastoris patronorum nostrorum, sollemnissimo committatu omnium ordinum religiosorum, Academięque nostræ, nec non vniuersæ reipublicæ, per populum istum præcedentibus crucibus, aliorumque Diuorum imaginibus gesta fuerunt.

hinc gesta fuerunt.

Simoniaci.

CAPVT. XCI.

Huius criminis atrocitas nec non, & poena late & seriose per totum caput explicatur.

Ramissa diffinitione, a simoniæ, quam latius examinatur Ioann. de Anan in rub. eiusdem titulo. in. 1. column. delictum istud computatur inter grauiora crimina, vt est text. in capitulo. fin. de purga. canon. de quo quidem terribilia verba Paschalis Papa descripsit in c. fi. 1. q. 7. videlicet, quod omnia etiã crimina ad cõparationem simoniacæ hæresis, quasi pro nihilo reputantur. Vnde Sancti illi Patres Hispaniæ, qui in concilio Toletano. 8. inter fuerunt, videntes quod antiquorum patrum decreta in extirpatione tanti criminis parum profecerint, præmissis pulcherri-

mis verbis, quibus hoc eleganter deplorarunt, huic cancroso vulnere ignitum, quod super erat ferrum iniicere decreuerunt (vt eorum verbis vtatur) & in Canone. 3. sub his verbis statuerunt. *Vt quicumque deinceps propter accipiendum sacerdotij dignitatē, quodlibet præmium fuerit delectus obtulisse, ex eodem tēpore se nouerit anathematis opprobrio condemnatū, atque a participatione Christi corporis & sanguinis alienum, ex quo illi constat execrabile Christi perpetrasse flagitiū. Quod si aliquis extiterit qui accuset, ille qui hunc ordinem meriti fuerit acceptione lucratus, & suscepto honoris gradu prohibetur, & in monasterio sub perenni penitentia religetur. Ille vero, qui hæc causa munerum acceptores extiterint, si clerici fuerint, honoris amissione mulctentur. Si vero laici, anathemate perpetuo condemnentur.* Ideo propter eius grauitatem aliqua specialia statuuntur in iure, nam in eo proceditur per sola signa: & in eius odium admittuntur præsumptiones, vt notat Abb. ex textu. ibi, in capit. Sicut. de simonia. Item admittuntur ad accusandum simoniacum serui, meretricis, & criminosi, vt in capite. Tanta. eo. titul. de quo latius in cap. Per tuas. el. 1. eod. titul. & per Abb. & Docto. ibi. Vnde ex dispositione Alexandri & Inno. Tertij per noua iura, in eo delinquens perpetuo deponitur ab officio & beneficio, vt in capite. De hoc. de simoni. & in capite. Cum super. de confess. Si tamen crimen est occultum, non deponitur, & si ipsi iudici constet, sed poenitentiam secretam debet iniungere, vt in ca. Ex tua. de simo.

la

In correptione tamen & punitio-
ne huius criminis non potest da-
ri certa doctrina, sed secundum
qualitatem simoniae aliter & ali-
ter punitur. Quia aliquando im-
ponitur poena excommunicatio-
nis, aliquando detractionis in mo-
nasterium, aliquando spoliatio-
nis omnium bonorum, aliquan-
do depositionis, aliquando est pe-
na centum aureorum & infamiae,
vt probat text. & gloss. in dict.
l. i. ff. ad legem Iuliam, de ambi-
tu. Aliquando imponitur poena
quadruplex, & deportationis, vt
patet in dict. l. i. C. ad legem Iul.
de ambitu. Ideo vide Hosti. in
summa eiusdem tituli. in §. qua
poena feriatur per totum. Et vide
Præpo. in cap. presbyter. i. qua-
estione. i. in column. fin. versic. in
gloss. vbi etiam refert varias pœ-
nas de iure canonico, quem etiã
vide notabiliter distinguentem,
videlicet an simonia committa-
tur in ordine, vel in beneficio, &
in utroque: an passiuè, vel actiuè,
& varias etiam pœnas describen-
tem in cap. Statuimus. i. quæstio
i. column. i. & 2. Itē nota, quod
simonia commissa in ordine sus-
cepto non solum non dat execu-
tionem, illius ordinis, sed etiam
impedit executionem omnium
aliorum, notat Innoc. in cap. Per
tuas, & in capit. Tanta eo. titulo.
Arch. in cap. Ordinationes. qua-
estio. i. vbi vide Præpo. qui refert
& sequitur eosdem in principio,
qui ponit vnū casum in quo fal-
lit ista conclusio: licet ille casus
non est proprie casus fallentiæ,
quia in eo simonia non fuit com-
missa in ordine, sed in consecuti-
uo ad ordinem, vt ibi per eum. Et
ipsam principalem cōclusionem

sequitur simpliciter in cap. Sta-
tuimus ea caus. & quæst. in colu.
i. Hodie tamen per constitutio-
nes modernorum Pontificū des-
criptas in supplemento, in verbo,
Simonia in fine Simoniacus est
priuatus ipso iure beneficio, vt
dicit Felin. in cap. In nostra in. 2.
corollario in fin. de rescriptis, &
idem notat ipse in capit. 3. de res-
crip. colum. 4. referendo ad hoc
consil. Ancharra. Et vide extraua-
gantem Paul. 2. d. quæ incipit Cū
detestabile (quæ habetur inter ex-
trauagantes communes sub titu.
de simo.) vbi imponitur poena ex-
communicationis ipso facto, cu-
ius absolutio reseruat Papæ, &
quod in beneficijs nullatenus eis
ius quærat, & teneantur ad re-
stitutionem fructuum, præter id,
quod primo innouat omnes pœ-
nas cōtra simoniacos statutas, &
eas incurrere ipso facto decernit.
Et vi. Sylue. in summa, verbo, Si-
monia, in versicu. Decimo nono
quæritur, vbi describit quatuor
pœnas Simoniacorum, & inter eas
meminit de extrauagan. Marti-
ni quinti, in Concilio Constans-
tensi, incipien. Sacrosan. Et ibi
plura alia refert in proposi-
to.

PREMISSA definitione.
De qua simoniae diffinitione
vide gloss. & Doctores in
summ. i. quæstio. i. Abb. in capit.
memo. numer. 6. de simoni. San-
ctum Tho. 2. 2. quæst. 100. Sylue.
& summittas in verbo, simonia in
principio. Domi. Soto. libr. 9. de
iusti. & iure quæstio. 5. articul. 1.
Franc. Mart. decisio. 544. in prin-
cip. in. 2. parte. Iul. Clar. in pract.
crimin. §. simonia. in prin. & om-
nium

nium latissime Guile. Rodean. in
tracta. de simonia prima par. cap.
2. Et crimen hoc simoniae, de quo
in presenti capite differit auctor
est mere ecclesiasticum, & ea ra-
tione iudex laicus nullam in eo
cognitionem habet, sentit. gloss.
in cap. Cum sit generale. in glos.
fina. de foro. comm. quæ opinio
communis est, vt fatetur compe.
Anani. in cap. 1. num. 9. de Simo.
Iul. Cla. dict. §. Simonia. versicu.
hoc crimen.

B *Sola signa.* Intellige doctrinã
hãc de signis euidentijs, & reũ
ipsum de crimine conuincenti-
bus gloss. fin. in capi. insinuatum
de Simon. quam Doctores secun-
tur, vt fatetur Alexand. de Nouo
cōn. 64. num. 2. & sequenti, Clar.
in dict. §. simonia. in fine, & vide
nouissimam constitutionem san-
ctissimi Pij Papæ Quinti sanc-
tã Romæ apud sanctum Petrum
anno incarnationis Dominicæ.
1569. felicissimi Pontificatus sui
anno. 4.

C *Non dat executionem.* Adde text.
in cap. præter. §. verum. 32. disti.
& in cap. eos. 81. distin. cap. repe-
riuntur. i. quæst. 2. Abb. in capite.
per tuas in. 2. num. 5. & in cap. de
simoniacæ, de simon. tex. & ibi
etiam Abb. in cap. si quis de simo.
Host. in summ. titu. de simonia. §.
quæ poena, Sylue. in summ. in ver-
bo, suspensio, quæ opinio cōmu-
nis est secundum Couarr. in Cle-
men. si furiosus, in prima parte re-
lection. §. 1. numer. 7. de homi. &
Franc. Viui. libro. 2. communem
opinion. opinione. 254. Quæ in-
telligenda est, in propria simonia
quia si alius dat, aut promittit E-
piscopo inficio, vel contradicente
illo, qui ad ordines sacros est pro-

mouendus, non peccat, & ea ra-
tione ordinis recipit executionē
ita tenet Bellam, quem refert, &
sequitur Cardin. Alexand. in ca-
pi. statuimus. & in capi. si quis. i.
quæst. i. Martin. Nauar. in manu:
confesso. capi. 25. num. 68. quid-
quid dicat. glo. in dict. ca. si quis.
Quod si in beneficio acquiren-
do simonia commissa fuerit id-
que crimen publicum sit simonia
cus est ipso iure suspensus, quo
ad seipsum, & quoad alios, tenet
Inn. in cap. tanta. de simon. Abb.
in cap. accusatum eo titu. Sanct.
Thom. & Caieta. 2. 2. quæst. 100.
art. 6. Dom. Soto. vbi supra alle-
gauit. Licet. ab hac opinione rece-
dat Martin. Nauarr. in manu. cō-
fesso. cap. 23. num. 110. dicens, nul-
lo iure probari, sed superiorem
ipse sententiam amplector, idcir-
co, si simoniacus ante peractam
huius criminis condignam pœni-
tentiam celebrauerit, irregulari-
tatem contrahit per solū Roma-
num Pontificem delendã, de quo
lege Villad. de irreg. capit. de si-
moniaco, Couarr. d. §. 1. & de pœ-
nis simoniae tam in ordine, quam
in beneficio multa scribit Guiller-
mus Rodoan. in tracta. de Simo-
nia. 4. part. capit. 11. cum sequenti-
bus.

Extrauagantem Pauli secundi.
Adde quod dictæ constitutiones
vltra authorem meminit Feli. in
cap. de cetero. colum. vlt. de rem-
iudi. & in capi. in nostra. corro. 2.
de rescrip. Floren. in. 3. par. ti. 24.
cap. 65. Roch. de Cur. in tracta. de
iure patronat. in verbo, Et vtile,
quæst. 3. Extraua. Pij Quinti, quæ
incipit cum primum, per quã in-
uiolabiliter obseruari præcipitur
circa quã primo notãdum ceseo

A a quod

D
Interpretatur
extracōst. Pauli
secundi. Pœ-
Maxima
qua inci-
cum dete-
stabile.

quod nulla Simonia neque mentalis neque conuentionalis, simodo alioquin non fuit realis, inducit tituli priuationem ipso facto, nec excommunicationis sententiam infligit, nec prædicta extrauag. Pauli secundi comprehenditur, secundum Romanæ curiæ interpretationem quam Rotæ summum prætorium iam pridem sequi testatur Cassado. deciss. 5. Ludouic. Gome. in reg. de trienna. quæstio. 12. D. Couarru. in reg. peccatū. 2. par. relect. §. 8. de regul. iur. lib. 6. Martin. Nauarr. in capit. si quando. 4. excep. de rescrip. & in capit. vltim. nu. 24. de Simo. quid quid reclamet Petrus Rebuff. in practi. benefi. 3. part. tit. de Simo. in resigna. num. 20. pag. 496. Et licet Petrus à Nauarr. in tract. de rescrip. lib. 2. cap. 2. nu. 422. aliquibus rationibus opinionem istam euertere contendat, tandem communem, & vsu receptam esse agnoscit, nec ab ipsa audet recedere.

Secundo quod nec locum obtinet, contra omnes, sed solū contra eos, qui Simoniam committunt dando, vel accipiendo, & ideo minime procedit, nisi in ea Simonia in qua ad opus dandi, & accipiendi peruentum sit, ita quod sola datio pretij non sufficeret, nisi eius ratione beneficium conferatur, ita declarat egregius Nauarr. in manu. cap. 23. num. 103.

Tertio, quod nullus Simoniacus præterquam in ordine & beneficio, est ipso iure excommunicatus, notat Syluestrin. in summa. in verbo, Simo. quæsti. 9. Nullo quidem antiquo iure Simoniacus erat ipso iure excommunicatus, & ius nouum dictæ extrauagan. constitutionis tantum ex

communicationis sententiam ipso iure imponit, contra Simoniacos in ordine & beneficio, & ea ratione ad alios extendi non debet.

Quarto quod illa verba dicta constitutionibus ibi, *In officijs Ecclesiasticis*, & c. intelligenda & interpretanda sunt in officijs tantum, quæ sunt beneficia, vt in ca. de multa. de præben. cap. cum accessissent de constituto. Vnde qui emit aut conducit vicariam spiritualem iurisdictionem habentem non est ipso iure excommunicatus, nec inhabilis ad ecclesiastica beneficia, cum talis vicaria non sit beneficium vt late cogerit Felin. in cap. postulasti. de rescript. secus autem si vicaria esset perpetua, quæ est beneficium, vt in Clemen. 1. de offic. vicar. Nauarr. vbi paulo ante allegauit.

Quinto, quod dicta pœna hodie incurritur, si aliquid pro collatione quoruncunque ordinum, etiã clericalis tonsuræ, aut pro literis dimissorijs aut testimonialibus, vel pro sigillo, vel alia quacunque de causa Episcopi, & alij ordinum collatores, aut eorum ministri, etiam spõte oblatum recipiãt. Sic disponit sacrosanctum Con. Tri. Sess. 2. c. 1. de reforma.

Sexto, quod ad hoc vt locus sit pœnis dictæ constitutionis, oportet quod datio præcedat collationem ordinum, vel beneficiorum non vero sufficeret si sequeretur argumen. gloss. not. in capite. emendari. 1. quæsti. 1. & tradit Nauarr. in manuali, confess. cap. 25. num. 68.

Septimo quod licet emptione, vel venditione pœsonis Simonia committatur, non tamen ea ex-

communicatio inducitur ipso iure, quia dicta Extrauag. constitutio solum excommunicat Simoniacum in ordine & beneficio quorum neutrum est pensio & ea ratione tanquam pœnalis restringenda, & non amplianda est. Teneat Martinus Nauarr. in manu. dicto. cap. 23. num. 11. & ita hoc anno. 1584. consului.

Declaratur Bulla Apostolica Pij Quarti & Pij Quinti. circa confidentiam loquuntur.

Nec circa huius capituli pœnas prætermittendum est, cum Simoniacis pœnis illaqueari, qui in confidentiam (vt vocant) beneficiorum fructus aut pensionum acceperint, est quidem hoc turpissimum genus depositi: nempe vt si quis beneficium, aut pensiones alieno nomine recipiat, quod genus criminis cum ad Simoniacam prauitatem spectet, Pius Quartus nec nõ Pius Quintus sanctissimi Pontifices, per bullas suas circa hoc promulgatas, grauissimis pœnis puniendum curarunt. Nimis quidem in Romana curia labe hæc irrepsit. Ideoque omnes etiam Episcopi, Patriarchæ, vel Cardinales hoc crimen committentes, ab ingressu Ecclesiæ arcentur, quam si ingrediatur irregularitatis labe contaminantur, iuxta tex. in capi. is cui de sent. excommunic. libro. 6. inferiores vero excommunicationis Pæpæ sententiam ipso facto incurunt, vt patet ex Bulla Pij Quarti ann. 1546. & Pij Quinti anno. 1569. sunt sane (vt ibi sancitum est) qui sic delinquent inhabiles ad omnia alia beneficia, & solis præsumptionibus, testibusque singularibus, in criminis huius detestationem probatio, ad dictam pœnam infligendam fieri potest.

Et non solum dicta Simonia, ex titulo confidentiæ committitur ex parte conferentis, resignantis, & presentantis, sed etiam mediatoris & recipientis eo modo beneficium, vt decretum fuit à Pio Quinto dicta constitutione anno. 1569. quæ ab illo anno promulgata est.

Perpetratur sane crimē hoc multis modis, scilicet si quis resignet beneficium alicui, paciscendo vt pensio sibi soluat sine Pontificis consensu.

Vel si quis nollens ad ordines sacros promoueri, vt beneficium requirit, vel nollens adstringi ad residentiam, resignet in alicuius fauorē, sine prædicto assensu.

Vel si criminofus, aliquo modo irregularis, beneficium resignet, vt obtenta postea dispensatione, ab irregularitate idem beneficium recuperet.

Vel si quis beneficium vacans impetrauit, eo pacto & lege imposita, vt ad mandatum alicuius sit dimissurus, vt alio conferatur.

Vel si quis potestatem habes conferendi presentandi, aut instituendi in beneficio, contulerit, presentauerit, instituerit, vt de fructibus aliquid sibi vel alijs conferatur.

Vel si quis ad effectum litis pœdentia super beneficio, alicui dignitate vel potentia superiori resignauerit, vt obtenta victoria alteri resignetur, aut sibi restituitur, qui casus sunt notabiles, & ante quam dictæ extrauagantes emanarent erant frequentissimi circa quos & alios lege Simon. Maiol. de irregu. libro. 5. capite. 45.

Ac periurij.

CAPVT. XCII.

- 1 *Sacerdos propter hoc crimē periurij ab ordine & beneficio est deponendus.*
- 2 *Qui promissionē interpositione fidei vallatam fregit, an ordinaria pœna periurij sit puniendus*
- 3 *Clericus propter periuriū an sit ipso iure beneficio priuatus, vel per sententiam priuandus.*
- 4 *Collatio beneficij periuro facta an sit nulla ipso iure.*

Propter periurium potest quis deponi ab ordine & beneficio, vt est tex. in cap. presbyter. 81. distinct. qui dicit, quod presbyter aut diaconus captus in periurio deponitur, ita notat Abb. in c. Querellam, de iur. iurādo. in. 2. nota. qui hoc dicit probari, in cap. Cum non ab homine de iudi. & dicit facere text. in cap. Si quis episcopus. l. distinct. Et notat idem Abb. in dict. capi. Cum non ab homine, in. 4. not. ex quod dicit Cardina. Iacob. in tractat. de concilio in lib. 2. arti. 5. column. 3. quod quando vocati sunt ad cōciliū generale illi qui iurauerunt secundum formā ca. Ego enim, de iur. iura. si non veniūt possunt deponi à suis dignitatibus, quia sunt periurij, & periurium inducit pœnam depositionis. Et quod propter hoc delictū remoueat quis à beneficio, notat idem Abb. in capit. 2. in. 1. nota. de rescriptio. Quod extendit in clerico qui fregit promissionem vallatam interpositione fi-

dei: quia talis eadem pœna puniatur, tenet Ioann. Andr. & Hostien. in cap. Querellam. ne praela. vices su. Abb. in dict. cap. Querellam. de iur. iuran. Quos sequitur Ang. in summa, in verbo, periurium in. §. 11. licet Arch. Antō. & Card. teneant contrarium in locis ibi relatis. Et hanc etiam opinionem, Hosti. & Abba. sequitur Felin. in dict. ca. querellam. in column. penultim. licet cōtrariam opinionem dicat benigniorem. Eandem etiam sequitur Ioan. de Selua, in tract. de beneficio; in. 3. parte principali, in quæsti. 3. Vi. tamen Ioann. Staphileum, in tracta. de gratijs & spectatiuis. fo. 28. vers. Tertio periurus, vbi dicit quod pœna priuationis, non habet locum in eo, qui venit cōtra fidem promissam qui solum allegat Rotam decisi. 134. incipienti. Nota quod posito in antiquis, quod dicit esse notandum. Et aduerte quod periurus non est priuatus beneficio ipso iure, sed priuandus, vt sentit Abb. post alios in cap. 2. de rescrip. vbi vide Felin. in. 1. col. qui refert alios idem tenentes, & dicit hanc esse communem opinionem: licet Bar. ibi teneat contrarium, imo quod statim sit priuatus, cuius fundamenta ipse refert & soluit, & contra eandem communem opinionem tenet idem Barba. in dict. c. Cum non ab homine de iud. in column. 2. per tex. in dict. capi. querellam quem cōiungit cum alijs iuribus contra Abb. ibi. Qui tamen sibi contrarius in rubrica de iure iurando, in Clementin. in columna quinta, sequitur communem opinionem prædictam sequendo. Cardinalis. in dicto. capitulo. Quere-

Querellam vbi illam tenet & vide eundem Felin. in cap. ex parte. lo. 1. de rescrip. 1. colum. Et hanc etiam opinionem dicit esse communem Ioan. de Selua, vbi supra & vide Petrum Rebuff. in tracta. de pacificis possessoribus, in pagina. 37. colum. 2. vbi dicit quod licet opinio quod periurus non est priuatus ipso iure, sit communis: tamen opinio contraria potest sustineri in puncto iuris, & respondet ad aliqua fundamenta contraria, qui plura cumulat in proposito transcribendo fere dicta per Felin. in dicto. ca. 2. Item notat quod collatio beneficij facta periuro est ipso facto nulla, notat Abb. in dict. capit. querellā, sequitur Angel. in summa, in verbo, periurium. §. 12. Contrariam tamen sententiam tenet Cardin. in dicto capite. querellam, cui adheret Felin. ibi in columna. 3. quā etiam conclusionem videtur tandem tenere idem Felin. in capite. 2. in colum. 3. de rescriptis licet prius in column. præcedenti plura retulerit pro contraria opinione, videlicet quod collatio facta periuro, vel alias criminoso est nulla. Et vide eundem latissime de hoc scribentem in capite. ex part. el. 1. de rescrip. column. 2. numero. 2. Et vide Ioann. de Selua, vbi supra, & vide Petrum Rebuff. vbi supra, in pagina. 36. colum. 2. vbi tenet quod collatio facta periuro est nulla, & refert aliquos doctores ad hoc quod tamen intelligit, quando quis esset per sententiam condemnatus & declaratus periurus, & postea fieret eidem collatio, & dicit quod Papa non dat priuationem pro periurio, nisi sit periurium

iudiciale, allegat regulam Alexand. Papæ. 6. in rubri. de signatura gratiæ. Et vide Ioann. Staphileum, in tracta. & loco supra allegatis, vbi dicit quod signatura non dat priuationem beneficiorum pro periurio, nisi sit iudiciale.

Deponitur. Vide regiam. l. 61 titul. 6. parte. 1. Nec iniuria quidem clericus periurus tam graui pœna plectendus est, cum crimen periurij grauissimum & detestabile sit. *Non peierabis in nomine meo,* ait Dominus Leu. 19. & Matth. capit. 5. & alibi, *Ero testis velox maleficij & periurij.* Malach. 3. & Zachar. capite. 5. inquit. *Maledictio commorabitur in domo iurantis in nomine meo mendaciter, & commorabitur in medio domus eius, & consumet eā, & ligna eius, & lapides eius.* Admonet omnium fere gentiū, quæ Deum aut aliquam religionem habuerunt, consensus, nõ peierandum ne vindicta Dei sequatur, vt antiqui etiam Ethnici prodiderunt. *Nemo,* inquit, Plato. lib. 11. de legi. *Deo inuocato mendaciū dicat, aut decipiat aut adulterare verbo vel re quicquam audeat, nisi Deo, velit odio esse, cui quidem primum odio est, qui falso iurans Deū parui pendit.* Quod videtur Aristot. voluisse in rheto. ad Alexan. vbi agit de iure iur. dum ait. *Nemo vellet peierare cum diuini supplicij metu, tum dedecoris apud homines.*

Eadem pœna. Vide quæ scribit D. Couarru. in capite. quauis pactum. 1. part. relectio. §. 2. num. 2. de pact. in. 6.

Sed priuandus. Adde glo. & doctores

A
Nota in
periurij de
rejectione.

ctores in cap. querelam. de iure iurand. gloss. in capi. quicumque 6. quæst. 1. & in capit. illud de excessib. prælato. Abb. in capite. 2. de rescription. quo loco opinionem istam communem esse fatentur. Deci. & Ripa. idem asseuerat Cæsar Lamber. de iure patron. 2. par. 2. lib. quæstion. 9. artic. 15. eadem veram esse censet Andr. Alciat. in capi. cum non ab homine de iudi. & esse magis communem opinionem fatetur. Ludo. Gome. in. §. Item si quis. numero. 28. Insti. de actioni. Iuli. Clar. in practi. crimin. §. periurium. in prin. ver. Item clericus, & eam sequitur Franc. Mar. decisio. 667. numer. 3. in. 2. part. Non tamen singulariter quod licet periurium non sit ipso iure beneficio priuatus, superior tamen bene potest super sedere, & non admittere renunciationem beneficii ab eo factam donec causa criminis diffinitive fuerit iudicata. Dom. consil. 105. col. 2. sequitur Probus in addi. ad Ioann. Monach. in capit. ad Apostolicæ, de re iudi. lib. 6. nume. 12. Quæ quidem opinio (vt libere dicam quod sentio) mihi nunquam placuit, si enim clericus periurium vel homicida, vel alius quouisque priuetur, iure retinet beneficium & fructus suos facit, sicut si nullum crimen commisset, & iuris amissio per sententiam est infligenda, cur igitur iuri quod habet non poterit renuntiare, certe nulla ratio in contrarium excogitari potest. Ideoque sententia priuationis, post renuntiationem lata, nullius momenti est, cum iam clericus beneficio careat. Rota in nouis decisio. 491. Ludou. Gomez in regul. de anni. quæst. 42.

Clericus propter periurium non est ipso iure beneficio priuatus.

Superior an possit non admittere beneficii renuntiationem a perauro factam.

D. Couarrub. in clementin. si furiosus. 2. parte. §. 3. nume. 7. de homi. & vide quæ scribo infra capi. 94. litera. A.

Excusabitur clericus ab huiusmodi poena si probet periurium, absque dolo commissum fuisse Bald. in. l. obseruari. §. proficisci, colu. 3. ff. de offici. pro consu. quæ opinionem communem esse fatetur. Iass. in. l. videamus in prin. ff. de in litem iurand. Cagnol. in. l. si quis maior num. 185. C. de transa. vbi Claud. numer. 41. sequitur Auend. de mand. Reg. 2. par. cap. 27. num. 10.

Similiter clericus a dicta poena immunis redderetur, propter difficultatem adimplendi iuramentum glossa. nota per illum tex. in cap. breui. in gloss. 1. de iure iur. quam esse communiter receptam fatetur Gom. Ari. Hispanus in. l. 65. Tauri nume. 30. Iuli. Clar. in pract. crimi. §. periurium, & plures alios casus in quibus quis a reatu periurij excusatur scribit Petrus Auēdañus vbi paulo ante allegauit.

Nec illud est præmittendum quod non solum clericos ob crimen periurij, a suo ecclesiastico iudice condignis iuris poenis puniri debet, sed etiam laicus cum crimen hoc mixti fori sit. ita scribit Ioannes Andr. in cap. licet de iure iurand. libr. 6. sequitur Alexand. in addi. ad Barb. in. l. omni nouatione. C. de sacros. Ecclesi. Guid. Papa. consi. 29. Couarrub. in. 4. Decretali. 2. par. ca. 6. num. 20. & est communis opinio fore si vsu recepta.

Nulla. Adde textum optimum in ca. accedens. de accusa. Deci. in c. delicti. colum. 2. de excep. Nicol. Mill.

Periurium absque dolo commissum non puniatur.

Nec quædam propter difficultatem iuramenti nequit adimpleri.

Laicus per iuramentum ab ecclesiastico iudice puniatur.

C. Beneficij ecclesiastici.

collatio per iuro facta an teneat. Mill. in repertor. in verbo. periurus. Capell. Tholosa. quæstio. 17. quam opinionem communem esse fatentur D. Couarr. in dict. cap. quanuis pactum. in. 1. par. relect. §. 7. numer. 3. Cæsar Lamb. de iure patro. 1. part. lib. 2. quæst. 9. artic. 15. Iul. Clarus. dict. §. periurum versu. item clericus. quæ insignis Couarr. dict. §. 7. dupliciter limitat. Primo quando infamia quæ ex periurio oritur esset notoria, secundo quando collatio beneficii periuro facta fuerit, auctoritate literarum Apostolicarum ad beneficia, quem vide quia huius rei rationem adducit.

Falsi testimonij rei.

CAPVT. XCIII.

1. Clericus, qui falsum dixerit testimonium, puniatur depositione & detrusione in monasterium, ibi tanti sceleris poenitentiam agat.
2. Clericus, qui coram iudice laico falsum dixerit testimonium, non potest ab eo puniri.

Presbyter aut diaconus dicens falsum testimonium ab officij honore depositus, in monasterium detrudatur, ita censuit Concilium Agatense, vt Gratianus tradit in cap. Si episcopus. 50. distinct. vbi vide Præpo. intelligentem illum text. quando clericus est de hoc crimine directe accusatus, & conuictus vel iniure confessus, secus autem si non constat de illo via directa, sed incidenter, videlicet quando

contra clericum in teste productum probatur exceptio falsitatis, quia tunc non debet deponi, nec etiam propter hoc infamari, sed tantum repelli a testimonio, & vide Hosti. in summa, de accusa, in. §. Quis sit effectus. versu. Et gratia, exempli, vbi hoc crimen falsi testimonij commemorat inter criminalia capitalia, quæ inducunt depositionem: & hoc procedit siue in ciuili, seu criminali causa clericus dicat falsum testimonium secundum Card. de Turrecremata post Hugo. in capit. Presbyter, Diaconi. 5. quæst. 6. qui text. est. §. capit. Qui iuxta eiusdem causæ & quæstionis, quod etiam voluit Archi. ibi. Ego vero in hoc articulo maxime considerandum censeo qualitatem causæ, in qua clericus falsum testimonium dixit, grauius enim est puniendus clericus, qui in causa criminali falsum testimonium dixit, quæ qui in ciuili, & in ipsis criminalibus causis grauius si damnum fuit subsequitur ex suo testimonio, quam si non, considerata qualitate damni, vel iniurie illius contra quem deposuit. In his præterea regnis, quibus ex lege eorum imponi debet testi falsum deponenti eadem poena, quæ imposeretur accusato, si verum esse delictum de quo impetitur. Multum debent iudices ecclesiastici aduertere, quod grauius quam alibi punire debent clericos in hoc delinquentes, cum videant tam grauius puniri laicos in similibus, & istud delictum graue si in oculis populorum huius regni. Quando autem clericus dixit falsum testimonium coram iudice seculari, verior & communior opinio est

A a 4 quod

quod non possit puniri per eum, neque principaliter, neque indirecte, ut voluit Host. cuius opinionem tenet Ant. post Innoc. & Ioan. And. in cap. Verum. de for. compe. vbi vide Barba. col. 10. cu duabus seq. & Ioan. And. in cap. At si clerici de iudi. & commuiter Canonista in cap. Dilectus filius, de poen. & in capit. 2. crim. fal. vbi per Ana. post alios, & hanc opinionem sequitur Matthæ. de Affli. in deci. Neapolitana. deci. 230. incip. fuit per relato rem.

A
Nota in
falsi testi-
monij dete-
ctionem.

Detrudatur. Adde quod sacri Apostolorum canones sacerdotes falso iurasse deprehensos sacra dignitate priuant, vthabetur in canone. 24. in canoni. Apost. & vide Abba. in capit. 1. de crim. fal. Dom. Co- uarr. in cap. quamuis pactum. 1. part. relecti. §. 7. nume. 6. de pact. lib. 6. Quæ quidem poena iustissime sacris canonibus contra clericum falsi criminis reum inflicta fuit cum crimen hoc grauissimum sit, & detestabile, Deum enim citare in testem mendacij, nefandum scelus est, ut ait Philo. lib. decalogi, & ut inquit Isidorus lib. 3. de summo bono testis falsidicus tribus est personis obnoxius. Primum Deo, quem peierando contemnit. Deinde iudici quem metiendo fallit. Postremo innocenti quem falso testimonio lædit. Hinc Salomon immanitates celeris demonstrans scribit. Prouerbio. 6. Testem fallacem odit Dominus. Et huius criminis atrocitas ex eo nostrorum traditionibus liquet. Nam generalis Principis criminum remis-

sio falsitatem non abolet. Bart. in leg. Lucius ad finem. ff. ad Sena. consu. Turpi. Hypo. rubri. ff. de fal. numero. 12. quo loco scribit. Quod licet quando reus alius criminis, qui ad supplicium ducitur si ei Cardinalis obuius fiat, liberari debeat: non tamen falsarius, Ang. vero in §. iniuriam in authe. de nup. scribet, falsitatem homicidio detestabiliorem esse. Lucas de Penna in l. milites, columna. 4. C. de digni. lib. 12. fatetur nobilitatem ex crimine isto perdi.

Excusabitur clericus ab huiusmodi poena, quando falsitas nocua non est; quo casu in hoc falsi crimine poena imponi debet. Ita videtur sentire gloss. in l. damus in verb. priuatas. C. de fals. & in capit. quanto de iure iuran. Bart. in l. 1. §. vltim. ff. de fals. Cor. con filio. 182. colum. penult. lib. 4. & eruditissimus Roland. Vall. con filio. 38. numer. 22. & 44. lib. 1. & alios eiusdem sententia refert Hyppo. in l. 1. §. præterea, num. 14. ff. ad leg. Cornel. de Siccar. sed verior est contraria opinio, quod saltim extraordinaria poena sit imponenda, ita Bald. in l. 1. numer. 2. C. de sepulch. viol. Vanti. in tracta. de nulli. tit. quoties, & intra quod tempus, numer. 62. Afflict. deciss. 21. nume. 13. quam opinionem communem esse fatetur Hyppolitus in §. præterea, num. 23. Iacob. Menoch. de arb. iudi. quæst. lib. 2. cen. 4. casu. 306. numero. 22. eandem magis communem appellat Lud. Bologni. conf. 30. colum. pen. Plotus qui multos ea tenentes allegat in tracta. de in litem iur. §. 43. n. 15. & eam comunem dicit. Iul. Clar. in pract. crim.

Falsitas
nocua non
est, poena
ordinaria
non puni-
tur.

crim. §. falsum versicu. Item excusatur.

Nec quã-
do falsitas
circa acci-
dentalia
committi-
tur.

Secundò excusabitur clericus, ab huiusmodi ordinaria poena, quando falsitas circa accidentalia causæ perpetrata fuit, ita sing. tenuit Iaco. Butri. in l. Lucius vbi Ang. ff. de his qui not. in fam. Bart. in l. si ex falsis num. 10. 2. lect. C. de transactio. Specul. in titul. de teste. §. 1. vers. Item quod aliquid, Abdi. Bar. in l. eos col. 2. ff. de fals. Deci. in l. 1. §. creditum numer. 7. ff. si cert. peta. & in capit. licet causam. numer. 22. de probationibus. Iass. in l. 2. num. 22. C. de bono possessione. secund. tabull. & in l. si duo. §. idem. ff. de iure iurand. Hyppol. sing. 76. & in l. 1. §. præterea. ff. ad leg. Cor. de Siccar. Curt. Iunior. consil. 122. numer. 8. Socin. Iunior. consil. 31. numer. 28. Gramma. decissio. 43. numer. 4. & decissio. 60. numer. 16. Iacob. Menoch. de arb. iudi. quæstion. lib. 2. centu. 4. casu. 306. & est communis, & receptissima opinio ut colligitur ex Hyppo. consil. 70. numer. 11. Iul. Clar. in practi. crim. §. falsum versicu. sed quid si testis.

Falsitas si
ne dolo po-
na ordina-
ria non pu-
nitur.

Tertio ab hac ordinaria poena clericus erit immunis, quando falsitas sine dolo commissa fuerit, nempe per errorem, quia falsitas non committitur sine dolo. nec exemplum. l. si quis de Curio. C. de fals. tradunt omnes in cap. cu Ioannes. de fide instrumen. Parisi. consil. 169. numer. 56. & 60. lib. 4. Ioann. Bapt. Plotus in dict. tracta. de in litem iur. §. 43. numer. 15. quam asseuerat esse communem opinionem Socin. Iun. con sil. 39. numer. 83. libro. 2. Et indubio præsumendum est falsi crimen a

clerico commissum minime fuisse, quando causa aliqua non interuenisset, ut eleganter responderunt Socin. Sen. consil. 227. col. 1. lib. 2. Aymon. consil. 75. num. 14. Quod omnibus criminibus commune est, ad tollendam, vel inducendam criminis suspicionem, si causa defecerit, vel ea interuenierit. l. verum. ff. de furt. c. occidit 23. quæst. 8. Huc pertinet Ciceronis locus in oratione pro Roscio Amerino dum illum defendit, quod parentem non occiderit, causam considerat, & his verbis utitur. *Nam ut illud incredibile est mortem oblatam esse patri a filio sine plurimis, & maximis causis, si hoc verisimile non est odio suscepto pareri filium sine causis multis, & magnis, & necessarijs.* Et idem Cicero in oratione pro M. Coelio ita scribit. *Quæ fuit causa quam obrem isti mulieri venenum vellent dare Coelius.* Et Paulo post, *credibile est igitur tantum scelus nullam ob causam esse commissurum.* Accedit etiam egregia eiusdem Ciceronis sententia in oratione pro sexto Roscio, cuius verba hæc sunt. *Sic enim vita hominum est ut ad maleficium nemo conetur sine spe atque emolumento accedere.* Nec ab hoc alienus est celebris Aristotilis locus lib. 2. Rhetorici. qui sic loquitur. *Alius casus est a causa, ut si causa extiterit factum esse dicatur, si non extiterit, non esse factum. Nam simul causa est cum eo cuius est causa, & sine causa nihil est.*

Quarto, poena ordinaria imponenda est, quando iudicio ordinario, & mediante accusatione procedatur, secus si per Inquisitionem procedatur, quia tunc arbitraria poena est infligenda. glo. in l. nullum. C. de test. practi. Pap. in for. non est.

ma iura testi. in gloss. verbo, falsitate. num. 4. D. Couarru. in capi. quamuis pactum. 1. part. relectio. §. 7. num. 5. de pact. in. 6. Iaco. Menoc. d. lib. 2. de arbi. iudi. q. Cen. 4. casu. 306.

Nec quando falsum testimonium absque iuramento profertur.

Quintò minime locus est pœnæ ordinariæ, quando clericus falsum testimonium dixit, nõ interposito iuramento ex Bal. sent. consi. 106. volu. 1. Ang. consilio. 194. col. 2. in fin. Rober. Maram. in spec. aduocat. in part. inci. sextus actus qui emergit in iudicio. nu. 21. Plotus. d. §. 43. numer. 10. sed opinionem cõtrariam, quod falsi pœna imponenda sit, quãdo falsum committitur absque iuramento tenuit Bar. in. l. si quis legatum. nu. 3. ff. de fals. quam opinionem communem esse fatetur Alex. in. l. edi. §. cum autem. nu. 6. ff. de eden. Curt. Sen. in tract. de testi. conclusi. 15. numer. 34. Iul. Clar. libr. 5. recept. sent. §. falsum versic. tu scis quam ipso libenter sequor.

B *Ex lege eorum.* Est quidem de hac Regia. l. 83. Tauri quod iuri communi consonum est. l. 1. §. præterea vbi late Hyppoli. ff. ad leg. Corn. de Siccar. quam tanquã sing. allegat. Corfet. in sing. in verbo, testis falsus. l. qui falso. vbi glos. ff. de testib. capit. satis. 33. quæstion. 5. capit. hæc imago. ibi. Et diuinis legibus prius sanatum fuit Deuter. c. 19. & Dani. 13. tradit latissime Bald. in. l. data opera. numer. 20. C. qui accusat. non poss. las. in. l. & si legibus. num. 6. C. si contra ius vel utilita. publi. & in. l. Diuus. ff. de re iudica. Bofsi. in tract. rerum crim. tit. de fals. numer. 138. & 169. Hyppol. in. l. qui falsam. in fine. ff. de fals. Sic sa

ne in sacris tribunalibus sancte Inquisitionis falsidicus testis talionis pœna punitur Iacob. Sep- tim. in catho. institu. cap. 62. nu. 33. vbi allegat instructionem. 4. Toletanam idem Enchirid. In- quisit. titul. 28. vbi num. 3. allegat constitutionem Papæ Leonis de- cimi, qua decretum est testem fal- sum, qui innocentem opprimere tanquam hæreticum voluit, cu- riæ seculari relinquendum esse. Urget quidem maior ratio in cri- mine hæreticæ prauitatis, vt tal- lionis pœna imponatur quam in alijs criminibus cum in eo tes- tium nomina non publicantur capit. fin. de hæreti. in. 6. & datur maior ansa ferendi falsum testi- monium. Quæ pœna locum ha- bet, etiam si accusatus non fuit pu- nitus, nam illud præter testis intē- tionem contingit, & est veluti peraccidens quod non mutat na- turam subiecti. l. naturaliter. §. apium. ff. de acquiren. rer. dom. notat in terminis Ioan. Rojas in tract. de hære. 2. part. octaua asser- tione. num. 160.

Praxis su- premi se- natus in- quisionis Romanae curia.

In Romana quidem Curia su- premus, & generalis sacrosanctæ Inquisitionis senatus, minime cõ- suevit testes falsos seculari curiæ tradere. Sed alijs pœnis eos punit vt testatur Franc. Peña ad dire- ctorium Inquisitorum. 3. parti. Scho. 128. pagin. 252. ex quo ipse asseuerat, quod quando talis casus euenerit inferiores Inquisito- res in consulto supremo Inquisi- tionis Senatu, non debent testes falsidicos qui grauiter nocuerunt curiæ seculari puniendos relin- quere. Itaque si testes falsi de ve- ra, & formali hæresi, contra ali- quem deposuerunt, qui vt hære-

ticus

ticus negatiuus combustus fuit, & eius bona fuerunt publicata, si inquisitores pro tam graui crimi- ne existimauerint, ad cõdignam punitionem. & criminis vindictã testes seculari curiæ tradendos: oportet vt consulant generalem senatum Inquisitionis, quia tam grauis pœna absque expressa lege canonica prætextu cuiuslibet opinionis huius, vel illius docto- ris, facile imponenda non est, quia decretum illud Leonis Decimi Pontificis Max. non est vbique receptum, nec voluēt lex vniuer- salis obseruatur, quod si ipsi pro- pria authoritate eos punire decre- uerint, pœna perpetui carceris, aut condemnatio ad triremes e- rit imponenda, productis prius tanti criminis reis, in publicum spectaculum, coram quo eius faci- nus publicetur. Ita Eymericus in 3. parte. Director. inquisitorum in. 12. modo processum fidei ter- minandi. numer. 209. pagina. 339. colum. 2.

Quibus assimilari possunt illi testes, qui licet non de formali hæresi deposuerint, grauissimum & irreparabile damnum intule- runt horrendaque facta, vel di- cta contra aliquem falso affirma- runt, ex quibus vehemēs hæresis suspitio orta fuit.

Quod si testes leuiter nocue- rint, mitiori pœna arbitraria ple- ti solent. teste Zanchino in tra- de hæreti. cap. 14. Quæ frequen- tissime eamponi solet, vt infami tegumento inducti, in publicum spectaculum, vel fidei actionem producantur, & eorū crimine pu- blicato fustibus cęsi, vel in trire- mes, vel in exilium, prout qua- litas commissi criminis postula-

uerit, mitti solent. Siman. dict. titul. 62. numero. 91.

Et quod de testibus falsis, scrip- simus locum obtinet, in illis qui donis precibus, aut pretio testes vt falsum testimonium proferat corrumpunt, imò plus delinque- re isti videntur quia prius habet nocendi animum. Idem in eo qui mandauit. l. is damnus. ff. de re- gul. iur. vbi Dec. Cag. & alij in- terpretes Siman. d. tit. 62. nu. 99.

Non potest puniri per eum. Adde Bartho. in. l. D. Pius. ff. de fals. Paul. de Castro in. l. nullum. C. de test. quam opinionem commu- nem esse testan. Cur. Iuni. in. l. 1. numer. 23. ff. de iud. Ioan. Long. in repeti. l. imperium. nume. 142. ff. de iuris. omni. iud. Rolan. Val- le qui multos allegat con. 12. nu- mer. 48. volu. 2. Capi. deci. 2. nu. 13. Dom. Coua. in pract. q. cap. 18. nu. 8. Domi. Anto. Pad. in. l. tran- sfigere. nu. 112. C. de transact. Bofsi. in pract. crimi. ti. de fals. nu. 10. Iu- li. Clar. in practi. cri. §. si. q. 38. ver- si. sed hic quæro. & hanc opinio- nem magis communem esse tes- tantur Mar. in specul. aur. aduo- c. 6. par. in. 12. actu. nu. 4. & Matt. de Afflict. dicens eam tutiorem esse decissi. Neapol. 230. Ioann. Graci. in reg. & fall. reg. 9. num. 6. Quauis glo. Cin. Bal. & Sali. in d. l. nullam contrariã opinionem professi. fuerint & Fede. consi. 93. eaque apud Gallos seruari testa- tur Guil. Bened. in c. Rainuntius de testa. in verbo, & vxorem no- mine Adelasiam. num. 434. Sed nostri authoris opinio verior est & communior, & sequenda. Quam ultra supra allegatos co- muniorem opinionem esse pro- fitetur, doctissimus Doctor Di- dacus

A *Clericus falsum re- stimonium proferens corã Indi- ce seculã- ri, ab eopu- niri non potest.*

Doctor Dacus Sahagun, qui in inclita Sal-
manticensi Academia vespero-
dacus Sa- rum cathedram iuris Pontificij
bagu lau- magno cum nomine moderatur,
dan r. in elegantissima illa & omnibus
 numeris absolutissima relectio-
 ne tex. in cap. fin. de sequestratio-
 ne nume. 91. bene tamen poterit
 secularis iudex in ciuili causa cog-
 noscere, de falsitate quam coram
 eo clericus commisit, non quidem
 ad effectum puniendi ipsum
 sed tantum expediendi causam,
 quæ coram ipso controuertitur,
 quod omnes fatentur, vt asseue-
 rat D. Couarr. dict. capi. 18. in vl-
 timis verbis.

Laius fal-
sum testi-
moniū corā
iudice ec-
clesiastico
dicēs ab ip-
so nec non
à seculari
puniri po-
test.
 Si autem laicus falsum testimo-
 nium coram iudice ecclesiastico
 protulerit, poterit ab eo nec non
 à seculari iudice puniri, inter
 quos locus est præuentioni, ita
 tenet Matth. de Afflict. decisi.
 219. vbi testatur, ita in facti con-
 tingentia decisum fuisse in sacro
 Neapo. consi. & idē sequuti sunt
 Couarr. & Clar. in locis nouissi-
 me allegatis, & sic non semel de-
 cissum vidi.

Iudex ec-
clesiasticus
procedit cō-
tra laicos
cū cōtume-
lia afficiē-
tes, ratio-
ne causa
quæ coram
eo pēdet.
 Nec illud prætermittendum
 erit quod sicut iudex Ecclesiasti-
 cus ob offensam eius dignitatem
 ex periurio contra laicum cog-
 nitionem habet: idem asseuerandū
 censeo, si à laico contumelia affi-
 ciatur, & hæc iniuria procedit ex
 ea causa quæ coram eo pendet,
 vt nouissime scribit Doctor Se-
 gura in director. iudi. Ecclesiæ. 2.
 p. ca. 6. num. 10. Veluti si quis iu-
 dici irreuerenter loquatur dicen-
 do ei tu, aut vos, in locis in qui-
 bus non viget talis consuetudo,
 vel nimio contēptu coram eo cō-
 paret, aut si cum arrogantia aut
 digito erecto tendit ad eius fa-

ciem. de quibus & alijs contume-
 lijs differit Puteus in tract. fin. di.
 in verbo, notorium iudici. num.
 11. fol. 182. Quod si clerici in hoc
 deliquerint absque sacrilegi la-
 be, vel alterius pœnæ motu à se-
 cularibus iudicibus capi possunt,
 & suis iudicibus sunt remittendi,
 tradit Cassa in consuet. Bur. glos.
 in rub. de iustices circa finem di-
 cens quod clericus qui irreueren-
 ter loquitur coram iudice secula-
 ri potest capi, & in carcerem cō-
 trudi.

Pari ratione idem iudicandū
 existimo quando laici litigantes
 coram iudice ecclesiastico se ip-
 sos contumelijs & iniurijs affi-
 ciunt, vel si immoderate & ex-
 cessiua loquantur, vel sint in so-
 lentes aut coram iudice vociferē-
 tur, not. Bar. in l. librarius. ff. de
 reg. iur.

Forma vero procedendi & pu-
 niendi ea ex irreuerentiæ quali-
 tate mensuranda erit. Nam ali-
 quando expedit, vti verbali cor-
 rectione aliquando multa seu car-
 ceris pœna, & hoc frequētius su-
 matin sine processum faciendum
 est, & procedi debet tanquam in
 notorijs. Quia crimen omne cō-
 missum coram iudice pro tribu-
 nali sedente notorium dicitur, &
 iudicarium ordinem non requi-
 rit, not. Lucas de Pena. in l. quo-
 ties. C. de dig. libr. 12. Paris de P u
 teo, vbi iā allegauit. Hoc de actu
 irreuerentiæ puniendo a iudice
 Ecclesiastico, si vero aliud
 grauius crimen interue-
 nerit, vt seueriori pœ-
 na plectatur secula-
 ri iudici remittē-
 dum est.

(.)

Homi-

Homicidæ.

C A P V T. C X V I I I.

- 1 Clericus homicida qualiter punia-
tur.
- 2 Priuatio beneficij contra clericū
homicidam ipso iure nō infligi-
tur, sed per sententiam.
- 3 Clericus homicida in quibus cau-
sis ab ordinaria criminis pœna
excusetur.

Homicidium qui-
dem inter grauio-
ra & horribiliora
crimina computa-
tur, vt not. Abb.
in cap. Cum contingat. in col. 6.
de for. compe. per tex. in ca. Quæ
situm. de temp. ordin. Et in cap.
Inquisitionis. de accu. & in capi.
Mir. 50. dist. Ideo clericus homi-
cida deponendus est, vt in capit.
presbyter. 81. dist. quod est ex ca-
nonibus Apostolorum, & in ca.
Cum nō ab homine, de iudi. & in
capitu. inquisitionis. in princip.
de accus. Committitur autem hō-
micidium per clericum factu, præ-
cepto, consilio, lingua, siue ad-
hortatione & inquocunque isto-
rum casuum deponendus est, vt
not. glo. in capit. Sicut dignum,
de homici. in §. Clericos. in ver-
bo, consilium per iura de quibus
ibi. quam quidem gl. bene nota
quia magistra est in materia hu-
ius cap. Et post depositionem de-
trudendus in monasterium, vt pro-
batur in dict. capitulo. Cum non
ab homine. iuncto capit. Tuæ de
pœnis, & voluit per eadem iura
Ioan. de Ana. in capitu. 1. penul.
column. de patr. qui filio. occid. &

probat aperte text. in dicto. §.
Clericos. ex quo insuper bene
colligitur quod ista detrusio non
debet esse perpetua, nec longi tē-
poris, cum ibi Roma. Ponti. dis-
ponendo contra homicidas, il-
lius sancti viri Thomæ Archie-
piscopi Cantuarien. iubet cleri-
cos delinquentes perpetuo depo-
sitos recludi in monasterium, vs-
que ad septenniū, vel quinquen-
nium, verum est tamen quod il-
le. §. Clericos. disponit in clericis
qui consilio perpetrarunt homi-
cidium, qui licet eadem deposi-
tionis pœna puniantur, qua &
occidentes actu si clerici essent:
tamen nemo dubitat in reclusio-
ne non ita diuturna pœna puniē-
dum consilium præbentem sicut
vere occidentem. Intellige tamē
supradicta, quando iniuste & vo-
luntarie est commissum homici-
dium, secundum Host. in summa
de homicid. §. Qua pœna. versic.
Et hoc intelliges. Item etiam præ-
ter hoc clericus priuandus est
beneficio per sententiam: quia
homicida non est priuatus be-
neficio ipso iure, a vt voluit In-
no. in capite. Cum nostris. de con-
ces. præb. quod sequitur Bald. in
l. Cum fratrem. C. de his qui vt
indig. & Philip. in capite. scita-
tus. 1. column. de rescrip. & in ca-
pite ex parte. lo. 1. column. 1. eo-
titulo. Philip. Decius consi. 166.
in prin. in. 1. vol. conf. incip. Ego
Philippus. Et hanc opinionem dā-
cit teneri cōmuniter Ana. & Fe-
li. in cap. Inquisitionis. 1. colum.
de accusa. & eandem etiam opi-
nionem sequitur Præpo. in capi.
Studeat. 50. distinct. in column.
fina. post. Gemi. & respondet ad
rationes Archi. ibi, & allegat
Ioan.

Ioan. de Imo. in dict. capitu. Cum nostris. dicentem quod opinio Innoc. contra Archi. tenetur communiter. Et vide etiã Anto. Corfe. in suis singularibus, in verbo, sententia, EL. 2. vbi dicit quod opinio Inno. communiter tenetur, & respondet ad aliqua iura, quæ in contrarium videntur vrgere, quanuis Barba. in cap. Cum nõ ab homine de iudi. incol. 2. ad fi. teneat quod committens homicidium est priuatus beneficio ipso facto per text. quæ dicit ad hoc formalem in capit. Ex literis. de excels. præla. iunctis alijs iuribus, de quibus per eum. Et aduerte, quod licet Episcopus possit cum homicida etiam voluntario misericorditer dispensare, vt ex text. nota in capitu. 2. in fin. de cleric. pug. in duel. & in capitul. studeat. 50. dist. per quæ iura & per ea quæ notat. Innoc. in cap. 2. de cler. non ord. mi. ita tenet Staphileus in tract. de gratijs expectatiuis. fol. 78. versu. Potest tamen Episcopus. Si autem aliquis impetraret beneficium conferendum sibi in euentum priuationis, non posset amplius cum eo Episcopus dispensare etiam ante litis pendentiam, ex quo impetranti iam est quæsitum ius ad re, prout singulariter tenet Domi. consi. 105. in fina. colum. quem ad hoc refert Staphileus, vbi supra. Crederem præterea in ista materia clericum in his casibus excusari à pœna ordinaria homicidij, in quibus laicus homicida excusatur à pœna mortis, quorum viginti & quinque enumerat Hippoly. in l. 1. ff. ad l. Corneliam. de siccar. à. 1. colum. vsque ad. 14. & quadraginta quinque ponit la-

cobus. Boluen. in reper. §. 1. famosos. l. capitalium. ff. de pœn. folio. vsque ad finem.

Ipsa iure. Adde Cardinal. in Clement. constitutionem. §. cate ^A clericus homicida non est ipso iure beneficio priuatus. in fine de electi. Archi. in capite. scripturis. 6. quæstion. 1. Abb. in capite. vltim. not. pen. de excels. prælat. Anchar. in reg. peccatum. 1. oppo. de reg. iu. in. 6. Feli. in capite. si citatus. colum. 1. & in capite. 2. column. 3. de rescrip. Capella. Tholosa. quæstion. 207. quam opinionem comunem esse fatentur insignis Mar. Naua. in manu. ca. 27. num. 249. & in c. si quando. 9. excep. de rescri. Alcia. in capit. cum nõ ab homine. num. 16. de iudi. Gome. in capi. 1. num. 7. de rescrip. & in c. 2. num. 41. de consi. lib. 6. & in reg. Cancellaria. de anna. posse. quæst. 42. D. Couarr. in Clem. si furiosus. 2. p. relection. §. 3. num. 6. de homici. Cels. in addition. ac Collect. in cap. cũ dilecti. de accusa. Petrus Folleri. in practic. crimi. fol. 276. rtume. 37. Iuli. Clar. lib. 5. recepta. sentent. §. homicidium. Hyppol. in pract. crimina. §. postquam nume. 41. & consi. 52. Thom. Ferrar. consi. 44. Nico. Plou. in tractat. de irregula. reg. 44. numero. 30. Auth. nostr. in doctri. magistrat. doctri. 120. incip. Homicida. Petr. Abiax. in dicti. election. 2. par. capitu. 30. Ludo. Montal. in tractat. de reprobatio. sententi. Pilla. articul. 2. numer. 3. Caro. Moli. in reg. Cancel. reg. de infirm. resig. numer. 162. Petr. Plaça. lib. 1. epitom. delicto. capitulo. 11. num. 2. Petrus Rebuff. in praxi. tit. de mod. amittendi benef. numer. 65. Ioan. à Selua, de benef. 3. par. q. 2. num. 9

numero. 9. quam opinionem testatur esse magis comm. Bursa. consi. 14. num. 18. volu. 1. Et quidem in simplici homicida, qui animo deliberato homicidium nõ perpetravit, opinio hæc ab omnibus recipitur, vt fatetur Ioann. Igne. in l. necessarios. §. non alias in lect. num. 13. ff. ad Sillania. Sed in homicida qui deliberato animo homicidium commisit, multi contrarium tenuerunt inter quos Ancharan. consi. 158. colum. 3. Abb. in capit. at si clerici. colum. 3. num. 39. de iud. Felin. in cap. inquisitionis. num. de accusa. & ceteri multi quos longum esset eos recensere, dicit tamen Ioann. Igne. in loco nouissime allegato, quod omnes pene Canonice & Legiste contrarium tenent, & opinionem contrariam veriolem & communiorem esse fatetur Hierony. Gab. 1. consi. 196. numero. 4.

Qua ratione, poterit clericus interim adhuc pendente lite, & accusatione, eidem beneficio renunciare, prius quam condemnatur. glo. celebris in ca. 2. in verbo finita vt lite pend. in. 6. quam doctores ibi approbant, & Felin. in d. c. inquisitionis. de accusa. Philip. Probus in addi. ad Ioan. Mona. in ca. Alma mater de sent. excomm. lib. 6. nu. 6. Petrus Rebuff. in tracta. de pacifi. possessori. nu. 261. Gome. in reg. de anna. possessi. quæst. 42. num. 3. Ferrar. caut. 44. Barth. Cassa. consil. 44. numero. 22. Quæ quidem opinio communis est & si nouissime ab ea recedat Caro. Moli. in Reg. Cancellari. 18. numero. 55. quando talis renuntiatio fieret in fauorem tertie personæ cuius meminit D.

Couarru. in dict. Clementi. si furiosus. 2. part. relection. §. 3. numero. 7. dicens. quod opinio hæc fortassis est de iure verior & equior, ob fraudem: quæ manifesta videtur, tandem non audet decidere sed relinquit cogitandum. Ego quidem minime auderem à communi opinione recedere. Secundum quæ sepiissime iudicatum est in supremo Romanæ curiæ pretorio, vt testantur Rober. Lance. in tract. de attentatis. 1. part. cap. 5. numero. 7. Petrus Andr. Gamar. de auctori. legati à latere libro. 10. numero. 537. Flam. Pari. de resign. benefi. 3. part. quæstio. 16. numero. 8. & Parisiensis Senatus ita obseruauit teste Rofiniac. de benefic. capitulo. 20. numero. 5. Ex quo fit quod accusatus pendente accusatione potest permutare. Nauarrus consilio. 2. titulo de accusa. & est commu. opinio. vt refert Pari. dict. quæst. 16.

De iuris tamen rigore (pro ut nonnulli arbitrantur) non tenetur superior renuntiationem hanc admittere, sed poterit superfedere, donec causa fuerit diffinitiuè iudicata. ex doctrina Barba. consilio. 11. numero. 18. volumine. 1. Domini. consilio. 105. Boeri. decisio. 2. numero. 5. Petrus Rebuff. in comp. de aliena. bono. Ecclesiæ pagina. 2. numero. 4. Tellius. Ferdinand. in l. 4. Tauri. numero. 64. vide tamen quæ dixit supra capite. 92. litera. C. vbi ab hac opinione recessi.

Sunt etiam qui censent effectum huius renuntiationis impediri, si quis prius à Summo Pontifice beneficium clericum homicidæ impetra-

uit, in euentu priuationis, quod tenuit Domi. dict. consi. 105: existimans renuntiationem hanc nullam esse, nec ex ea impediri, quod lis agitur, ita vt si priuationis sententia sequatur renuntiatio præcedens inutilis sit, quæ sequitur noster auctor hoc capit. numer. 3. Contrarium tamen ex dict. Glo. in d. cap. 2. probat glos. in reg. Cancellariæ. 27. column. 4. Barth. Cassa. consi. 44. numer. 2. Ioan. Staphi. de liter. gratiæ & iustitiæ. fol. 64. Auff. in Capella. Tolosa. decis. 436: quorum opinionem magis communem esse testatur Couarru. dicto. §. 3. numer. 7. quem vide.

Nec defunt, qui autement hanc beneficii renuntiationem inuvalidam esse, quando fit data scientia prioris impetrationis, ex eo quod in fraudem facta esse censetur capit. 2. de renun. in. 6. Ant. de Butrio consi. 1. con. 43. Sequitur Fel. i. in c. in nostra. nu. 38. de rescrip. Auff. dict. decis. 436. sed opinio hæc vera non est, nec iure fulciri potest: nam is qui renuntiat iure suo utitur, & ideo nullam fraudem committit, sibi vel amico consulens in d. veroca. 2. fraus ex eo colligitur, quod non vt sibi consuleret, sed vt impetranti noceret, beneficio renuntiauit, alijsque non leuibus coniecturis interuenientibus. ideo merito Antoni. de Butr. opinionem falsam esse docet D. Couar. vbi supra. Quamuis Antoni. sequatur Boeri. decis. 205. numer. 8. Lancelo. de attenda. cap. 5. numer. 10. Gamm. de auctori. leg. à later. lib. 10. de dispen. nu. 336. quam opinionem communem esse testatur Flam. Pari. tit. de resigna.

benefi. 3. p. lib. q. 16. num. 35. fundamenta tamen doctissimi D. Couar. neruosissima sunt, nec audem ab eius opinione recedere.

Ex quibus omnibus sequitur, clericum homicidam omnes beneficii sui fructus suos facere, donec per sententiam priuetur, nec eos restituere tenetur sicuti Felin. omnium diligentissime explicat in cap. de quarta. num. 33. de præscrip. Nicola. Boeri. decis. 98. numer. 4. Ioann. Igne. in dict. rep. §. non alias numer. 14. Domi. Couarru. in. 4. Decreta. 2. par. capit. 6. §. 8. nu. 7. Quidquid in contrarium voluerint Bald. Ang. Paul. de Castro in. l. prædonis. ff. de peti. hæ. & Paul. in di. l. i. C. de his quib. vt indig. Hypp. sing. 525. Anton. de Burg. in capit. ad nostram. column. 11. de empti. & vendi. Rip. in. l. vltima. quæstio. 46. C. de reue. dona.

Notatu tamen dignum est, quod licet clericus homicida prius acquisita beneficia retineat, donec priuetur, non tamen poterit de nouo beneficium acquirere, sine dispensatione ita videtur sentire Inno. in dict. cap. cum in nostris, vbi Anton. colum. 7. censet quod per modum collationis homicida potest beneficium acquirere, non autem per viam electionis, idemque asseuerat tenere Calde. in capitul. querellam. de iure iurand. Miles. in repet. in verbo, irregularis, vesic. irregularis. vt homicida Pari. consi. 36. numer. 40. volum. 4. Alber. Troti. de vero, & perfecto cleri. libr. 2. capit. 26. numer. 9. circa quod vide Martin. Nauarr. in manu. confesso. capi. 27. numer. 149.

Procedit quidem Inno. & communis

Clericus homicida pendere ac cufatione, fructus beneficii suos facit.

munis sententia in casu in quo loquitur nempe in clerico, qui iam beneficium quæsitum habet, secus autem si solum haberet ius ad rem, per expectatiuam gratiam quæsitum, quia huiusmodi ius ex pirat, per irregularitatem contractam ex homicidio, vel alia causa, quod pingui minerua declarat Martin. Nauarr. in dicto cap. si quando. excep. 9. fol. 33.

B *Dispensare.* Adde quod opinio hæc intelligenda est, cum homicida voluntario, quo ad simplex beneficium obtinendum, vt tradiderunt Fel. & Socin. in dict. cap. ad audientiam. de homi. Ioan. Staph. de liter. gratiæ & iusti. fol. 78. qui secus esse existimat, quo ad beneficium curam habens animarum argum. text. in capit. 1. de fil. presb. lib. 6. Quamuis Ioann. de Ana. in cap. 2. de cleri. pug. in duello teneat hoc casu Episcopum posse dispensare, hoc quo ad beneficia, at quoad ordinis ministerium, ad tollendum irregularitatis vitium, ex homicidio contractum, solus Romanus Pontifex dispensare poterit. ita tenuerunt Inno. Hostien. Abb. Soc. numer. 95. in cap. sicut dignum. §. fina. de homi. Siluest. in summ. in verbo, irregularitas. ad finem Alber. Troti. lib. 2. de vero & perfecto cleri. c. 26. Ferra. caus. 44. quorum opinionem communem esse fateatur. Villad. de irregul. capit. fin. Quæ dispensatio difficilime obtineri solet, nisi is eam impetrat, qui religiosus est, vel esse velit in aliquo mendicantium ordine, vt testatur Lud. Gomez. in tractat. de expect. numero. 88. & Ioann. Staphi. de liter. gratiæ. folio. 193. columna. 2. Qui etiam referunt,

solere Romanum Pontificem cum voluntario homicida etiam publico, quo ad altaris ministerium dispensare, hac quidem lege, quod intra triennium minime altari ministret, & deinde extra locum vbi homicidium commissum fuit.

Quod locum habet etiam si homicidium fuerit casuale, quia etiam tali homicida, vt sacris ministret vel ad sacros ordines promoueat, solus Papa dispensat, tenet Abb. in cap. continebatur. de homi. doctores vbi late Socin. numer. 95. in dict. cap. ad audientiam de homi. Regia. l. 51. tit. 6. part. 1. Episcopus vero bene dispensare potest, cum quocumque homicida, vt in minoribus ordinibus iam susceptis possit ministrare. Ita Innocen. Hostien. Ioann. And. Gardi. & omnes in dict. cap. 2. de cleri. pugna. in duello hoc ex illo tex. colligentes, quorum opinionem magis communem esse fatetur D. Couarr. in clem. si furiosus. 2. par. §. 3. numer. 5. quæ solum procedit in homicida casuali, non vero in voluntario. Abb. in d. capit. 2. Anan. in cap. ad audientiam vbi Felin. colum. fin. & Soci. numer. 95.

Hodie autem sacrosanctum Concilium Tridétinum. Sess. 14. capit. 7. de reforma. sancitum est quod is qui homicidium voluntarium commisit etiam si occultum fuerit, nullo tempore ad sacros ordines sit promouendus, nec illi aliquod ecclesiasticum beneficium conferri poterit, etiam si careat animarum cura. Si vero homicidium casuale fuerit vel vim vi repellendo perpetretur, casu quo dispensatio concedenda sit, tam ad sacrorum ordi-

Cõcil. Trid. de. sess. 14. c. 7. de re. for. inter. pretatur.

num & altaris ministerium, quã ad beneficia & dignitates, & ea committenda est ordinario, aut ex causa metropolitano, seu viciniore Episcopo, qui non nisi causa cognita & verificatis precibus dispensare potest. Et sic sacrosanctum concilium tollit facultatem Episcopis concessam, qua poterant dispensare, etiam cum homicida voluntario, quo ad ministerium altaris, in susceptis ordinibus, si is omnino occultus esset. ita Archi. in cap. de his 50. distin. Ancharra. in reg. peccatum colum. 3. de reg. iu. lib. 6. Federi. consi. 168. Quibus suffragatur. tex. in capi. nisi cum pridem de renun. vers. *si tamẽ culpa laet*, quam opinionem non solũ quoad susceptos, sed suscipiendos ordines, sequitur Ang. in summ. in verbo, homicidium. 5. quæstio. 1. eam colligens ex Abb. in cap. ex tenore, colum. 3. de tempo, ordi. quã sequitur Alphons. à Castro religione pietate & literis insignis lib. 2. de potest. leg. pœna. cap. vltim. Quauis dom. Couarrub. (sub dubio tamen forte) asseneret cõcilij decretum illud intelligi posse, in homicidijs quẽ licet occulta sint, probari tamen possunt, & ea ratione nõ sunt omnino occulta, & sic innuit, in omnino occultis, quã nullis testibus probari possunt, nec aliter quam per propriam confessionem, Episcopum posse dispensare, remaneatque in hoc ius commune in tactum. Sed quod stante Concilio Tridentino etiam in occultis sicut homicidio, necessaria sit summi Præsulis dispensatio. tenet Simon Maiolus de irregularitate.

libro quinto capite. 48. numero. final. quod verius cenfeo.

Et vide concil. Triden. Sess. 24. cap. 6. de reformati. vbi Episcopis dispensare permittitur in foro cõscientiã in omnibus irregularitatibus suspensionibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea quẽ oritur ex homicidio voluntario, & alijs deductis ad forũ contentiosum.

Erit sane homicidiũ vt Episcopus iuxta formam concilij possit dispensare quãdo non animo de liberato nec inuito cõsilio, sed ex accidenti, & superuenienti casu perpetratum est, nempe ex rixa, vel inimicitia ex iniurijs verbis contracta. ex Card. Caietan. egregia sent. 2. 2. quæst. 65. arti. 8. in resp. ad tertium cum his verbis inquit. Quãtum famam ad auctoritatẽ dispensandi in irregularitate multum refert, qui priuilegiati quibus concessum vt dispensare cum irregularibus, nisi sit ex homicidio voluntario cõtracta irregularitas, possunt dispensare cum irregularibus propter homicidium casuale quãuis culpabile siue dando operam rei licitã siue debita adhibita diligentia, siue dãdo operam rei illicitã. Hactenus Caietanus, ex cuius verbis patet episcopum hoc constituto casu posse dispensare, & opinionem hanc tenet Dominicus Perez, in rubrica. titulo decimo tertio, de *los homicillos*, libro octauo ordinamẽn. 256.

Episcopus dispensare. Adde quod istam opinionem Dom. quam auctor hoc cap. refert & sequitur supra reproba. quẽ eo casu vera esse potest quãdo in primis literis im-

petra-

petrationis, ea clausula appositã est, quod renuntiatio lite pendente ab ipso priuand o factã, cedat inutilitatem ipsius impetrantis, cuius clausulã meminit Ioan. Sta phi. de litergratiã folio. 64. Probus in addi. ad Ioann. Monach. in dict. ca. Alma mater. quã clausula concedi solet, post primam priuationis sententiam, non antea quod in dict. loco Stephanus testatur.

D *Apœna mortis.* Adde plures alios casus, in quibus homicida à pœna mortis excusatur, quos cõgerit Ioã. Neui in Silua nup. libr. 1. fol. 18. vsque ad. 20. Felin. in ca. quærenti. cel. 2. de offi. deleg. Lucas de Pena in. l. si aparitor. C. de coartali. lib. 12. Ias. in. l. debito ribus. numer. 15. ff. de re iudi. Ioã. Monto. in promptuar. iur. in verbo, mors, quo loco septem casus scribit, & vide Cosm. in pragmatica sancti Galli. titulo. quomodo officium diuin. sit celeb. §. statuti in glo. incip. *Inclinat.* fol. 206 Ioann. à Villam. in. l. Diuus. nu. 104. ff. de sicca. Add. Abb. in capite. sane. de celebr. mis. Ludou. Car. in pract. crimi. foli. 121. Anton. Gome. in tractat. delictor. capit. 3.

Venefici.

CAPVT. XCV.

- 1 *Clericus veneficus qualiter iure pontificio puniatur.*
- 2 *Veneri, p'eparatio, animo occidendi coningens, an sit puniẽda morte non sequuta.*
- 3 *Huius crimi vis atrocitas quanta sit scribitur.*

Lericus qui veneno quẽquam occidit, præter id quod in pœnam homicidij, de qua supra, incidit, quia vero grauius delinquit quam simplex homicida digne post depositionem grauiori detrusione & longiori puniendus est. Plus enim est veneno hominem necare, quam gladio, vt in. l. 1. C. de male. & mathe. Vnde dicunt Butri. & Bald. in. l. Nemo C. de summã Tri. & fide catholica. quod qui veneno occidit, dicitur proditorie occidere: quod refert Ioann. de Ana. in cap. 1. column. 1. de homici. Et idem dicit Bald. in. l. Cum fratre. de his quibus vt indig. vt refert. idem Ana. in capit. 1. 3. colum. in fin. de forti leg. & Decius in ca. quã in ecclesiarum, colum. 5. num. 14. de consi. qui alia allegans infert ad statutum. Ex quo dantur aliqua specialia in occidendo veneno, quã non militant in homicida simplici, vt ibi pereos. Et huius tam execrabilis delicti odio crederem etiam quod clericus qui venenũ emit vt daret alicui, tamen parauit, & per eum non stetit eadem pœna puniatur, ac si dedisset, iuxta sententiam Barh. in text. ibi, in. l. 1. in fin. ff. ad. l. Ponpe. de parric. cuius meminit Ioann. de Annani. in rub. de patri. qui fili occi. circa principium. & Felinus, in tractat. Quando conatus puniatur, column. 2. numer. 9. versicu. fallit. 5. licet. Barto. ibi seuerius hoc dicat, & nõ curet an stet peremptorem veneni. vel non. quominus occidat. Quod præcipue magis locum sibi vendicat in his Hispaniã regnis: cum per. l. 7. tit. 8. part. 7. taliter emens venenum

nenum vt homicida puniatur,^c
 Nec hoc alicui videatur crude-
 le, cum tanta sit huius facinoris
 nequitia: sufficit namque homi-
 nibus inter tot armorum genera
 natis mortem ipsam formidare,
 absque eo quod in ipso cibo &
 potu (sine quibus viuere impossi-
 bile est) mortis timor misceatur.
 Quid enim miserabilius est, quã
 vno eodemque tempore, cū spe
 viuendi, & timore moriendi ci-
 bum sumere? Vnde vt tantū sce-
 lus ex mētibus hominum euella-
 tur, nulla pœna iniuste potest sta-
 tuti. In vna præterea huius delicti
 specie debent iudices seuerius
 animaduertere, si quando for-
 sam compertum habuerint cle-
 ricum aliquem occidisse, vel oc-
 cidere procurasse alterum vene-
 no in calice propinato: neque ar-
 bitretur quispiam hoc tam ne-
 fandum scelus nusquam accidisse.
 Intellexi ego & temporibus
 istis clericum clerico, & religio-
 sum religioso in calice, dum sa-
 cra mysteria celebrarent miscu-
 se venenum, quanuis diuina mi-
 sericordia, aut debilitate veneni
 neminem mori contigerit. Quis
 enim in tantum nefas committē-
 tes non inuehatur, qui cum ipso
 vitæ æternæ poculo saluberrimo,
 temporalem miscent interitum,
 qui insuper cum ipso redē-
 ptoris sanguine preciosissimo,
 quo cunctorum animæ redem-
 tæ sunt, necem corporum in-
 uoluunt? Hoc equidem abomi-
 nabile scelus pœna traditionis
 curiæ seculari, ex noua Ecclesiæ,
 aut Roma. Pontifi. declaratione
 puniendum dignissime censerē
^e vbi de dilectione Dei, & pro-
 ximi mandatum, in quo tota lex

pendet, infringitur. Et alicui vn-
 quam indici citra ecclesiæ decla-
 rationem propter criminis enor-
 mitatem, opinio Ancharra. &
 Abb. de qua in cap. seq. latius tra-
 ctabimus, iusta & sequenda vide-
 bitur in hoc tali facinore potius
 quam in aliquo alio locum habe-
 re poterit.

P Roditorie occidere. Adde Ale-
 xand. consi. 145. numer. 6. li-
 bro. 7. Cudo. Car. in practica
 crimi. §. homicid. fol. 34. Bossi. in
 delictorum tracta. titul. de homi-
 ci. numero. 14. pag. 202. Hypp. in
 rubr. de Siccar. numer. 3. Anto.
 Gom. in. 3. tom. capit. 3. nu. 7. qui
 pro hac opinione allegat Regiã.
 l. 16. titul. 23. par. 3.

Ac si dedisset. Adde vt melius
 nostris authoris traditionem, &
 quod difusse nimis, doctores di-
 uersis locis tradiderūt, perfectio-
 nis interpretationis causa duo à
 nobis casus sunt constituendi.

Primus cum quis tentauit aliū
 veneno occidere, & ea ratione,
 venenum emit, sed non propina-
 uit, quia forte pœnituit, vel fuit
 impeditus, equidem pœna extra-
 ordinaria, iudicis arbitrio plectē-
 dus est. Bald. consi. 443. lib. 3. Ang.
 in. l. 1. §. sic iniuria. ff. de extraor-
 di. crimi. Paris. consi. 167. nume. 13.
 libro. 4. Crem. sing. 49. Gram. de-
 cisi. 2. nu. 7. & consi. 36. nu. 19. D.
 Coua. in Cle. si furiosus. 2. p. reli-
 cti. n. 11. quo loco scribit, hoc ca-
 su intelligendam esse eam con-
 suetudinem, quam toto terrarū
 orbe vigere doctores testantur
 nempe conatum ad effectum mi-
 nime productum non puniri:
 intelligendum quidem est, de co-
 natu remoto, vt is non puniatur
 ordi-

A

B
*Tētās ali-
 quē vene-
 no occide-
 re quādo
 ordinaria
 criminis
 pœna pu-
 niatur.*

ordinaria criminis pœna, sed ex-
 tra ordinaria.

Secundus casus est, cū quis ad
 actum proximū accessit, vt quia
 venenum oppinauit, sed venena-
 tus adhibitis medicamentis, mor-
 tem effugit, is ordinaria pœna a-
 nimaduertendus est. Ita intelligē-
 dus est author noster & Doctores
 ab eo allegati, & D. Couarr. d. n.
 11. qui tradiderūt in his atrocio-
 ribus criminibus, conatum actui
 proximū, ordinaria pœna pu-
 niri, & sic interpretatur gloss. in
 capit. 1. in verbo, ad mortem, vbi
 Bald. de præsum. & sentit Bossi.
 in dict. titu. de homi. numero. 13.
 & titulo. de mandato ad homi-
 cid. num. 14. & in Gallia sic rece-
 ptum esse testatur Pap. libro. 23.
 Rhabfod. aresto. 1. & 2. Petrus
 Gregori. in. 3. parte syntag. iuris
 vniuersi lib. 26. capi. 18. numero.
 18. qui multa in huius criminis
 detestationē diligentissime scri-
 bit. Ex quo colliges verba autho-
 ris nō percepisse Petr. Foll. in pra-
 cti. crimina. cano. 2. part. capi. 23.
 numer. 3. qui passim non pro ra-
 tione, sed ad emulationem carpe-
 re conatur.

C *Puniatur.* Adde textus. in. l. 3.
 ff. de Siccar. vbi. Aug. & Hyppo.
 de Marfi. & quo pacto hoc intel-

ligendum sit explicat. Gregor.
 in dict. l. 7. in verbo, *a sabiendas,*
 & Antonius Gome. libr. 3. peli-
 ctorum. capite tertio. numero.
 9.

Accidisse. Adde Caro. Molin.
 in consuetud. Pari. 1. par. tit. 1. in
 princip. numero. 99. qui scribit
 Imperatorem Robertum vtrius-
 que Sicilia Regem die. 15. Augu.
 ann. 1313. scelestissimo mortis ge-
 nere, nempe Eucharistia intoxi-
 cata, interfectum fuisse.

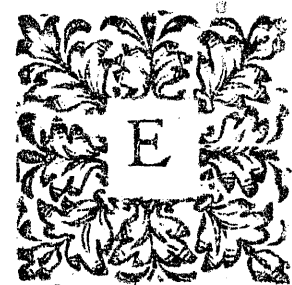
Dignissime censerem. Hodie sa-
 ne quod author noster desidera-
 uit sanctissimus Pontifex Sixtus
 quintus nouissima cōstitutione
 definiuit aduersus clericos qui
 venenis medicamentis potioni-
 bus, vel alijs modis abortus ma-
 turi, siue immaturi animati, siue
 inanimati fetus eiectionem pro-
 curauerint, vel venena aut potio-
 nes ne mulieres concipiāt propi-
 nauerint, vel consilium præstite-
 rint, deponendi, & degradandi
 sunt à iudicibus ecclesiasticis à
 quibus seculari curiæ postea tra-
 dēdi sunt, vt capitalem pœnã pa-
 tiantur, aliæ etiam pœnæ contra
 clericos & laycos dicta constitu-
 tione continentur, quam quia lo-
 cus istæ exposcit. in studiorū gra-
 tiam scribere constitui.

SANCTISS. D. N. SIXTI
Diuina prouidentia. PP. V.

Contra Procurantes, Consulentes, & Consentientes quocumque modo Abortum.

CONSTITVTIO.

SIXTUS EPISCOPVS SERVVS
Seruorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam.

EFFRENATA Perditissimorum hominum contra diuinam legis præceptum de non occidendo peccandi audaciam, atque licentiam sanctissimis legibus, variisque constitutionibus sæpius repressam animaduertentes cogimur nos quoque in supremo iustitiæ throno à Domino constituti, iustissima ratione suadente, vetera iura partim innouando, partim ampliando, eorum etiam immanitatem pari poena proposita coercere, qui immaturos foetus intra materna viscera adhuc latentes crudelissime necare non verentur. Quis enim non detestetur tam execrandum facinus per quod ne dum corporum, sed quod grauius est etiam animarum certa iactura sequitur? Quis non grauissimis supplicijs damnet illius impietatem, qui animam Dei imagine insignitam, pro qua redimenda Christus Dominus no-

ster pretiosum sanguinem fudit, æternæ capacem beatitudinis, & ad consortium Angelorum destinatam à beata Dei visione exclusit, reparationem coelestium sedium quantum in ipso fuit impediuit, Deo seruitium suæ creaturæ ademit? qui liberos prius vita priuauit, quam illi à natura propriam lucem accipere, aut se materni custodia corporis ab efferata sauitia tegere potuerint? Quis non abhorreat libidinosam impiorum hominum crudelitatem, vel crudelem libidinem, quæ quousque processit, ut etiam venena procuret ad conceptos foetus intra viscera extinguendos & fundendos, etiam suam prolem prius interire, quam viuere, aut si iam vivebat, occidi antequam nasci nefario scelere moliendo. Quis denique non dānet grauissimis supplicijs illorum scelera, qui venenis potionibus, ac maleficijs mulieribus sterilitatem inducunt, aut ne concipiant, neu pariant maleficis medicamentis impediunt? Maleficos,

s. Aug. li. 1. de nupt. & concup. cap. 115. Exod. c. 22

inquit Dominus ad Moysem, non patieris viuere: nimis impudenter contra Dei voluntatem se opponunt, qui, ut S. Hieronymus ait, dum natura recipit semen, receptum, confouet, conforum corporat, corporatum in membra distinguit, dum inter ventris angustias Dei manus semper operatur: idemque corporis creator & animæ est, impie despicit bonitatem figuli, id est Dei, qui hominem plasmavit, fecit & voluit, si quidem ut S. testatur Ambrosius, non mediocrem vnus est Dei dare liberos propagatores generis, Diuinum donum est foecunditas parientis, eodemque tempore dirò hoc flagitio priuantur liberis parentes, qui generauerunt vita filij qui generati sunt, matres coniugij, præmij, terra quæ ab his coleretur: mundus qui ab eisdem cognosceretur, Ecclesiæ quæ deuotæ numero plebis aucta gauderet.

s. Amb. in cō. super Lucā Euāgel. c. 1. de Zacha. cōfr. Conc. To. 2. Eod. To. Conc.

VNDE Non immerito sexta Synodo Constantinopolitana sancitum est, ut personæ quæ dant abortionem scientia medicamenta, & quæ foetus necantia venena accipiunt, homicidæ poenis subiiciantur: sed & veteri concilio Ilerdensi cautum est: ut qui conceptos ex adulterio foetus necare studuerint, vel in ventribus matrum potionibus aliquibus colliserint, si postea poenitentes ad Ecclesiæ mansuetudinem recurrant, omni tempore vite suæ fletibus & humilitati insistant: si vero Clerici fuerint officium ministrandi eis recuperare non liceat, omnesque tam Ecclesiasticæ, quam profanæ leges grauibus poenis afficiunt eos

qui in vtero, matris puerperium interimi, aut ne mulieres concipiant, siue ut conceptos foetus eijciant, nefarie machinantur. Nos igitur post repressam eorum temeritatem qui matrimonij iura violare, & quantum in ipsis est vinculum indissolubile dissoluere præsumunt, quiue turrioribus quibusdam incestis, inquinare non erubescunt, hoc quoque malum, quantum viribus nobis à Domino traditis contendere possumus, nostris potissimum temporibus exterminare volentes. Omnes & quoscunque tam viros quam mulieres cuiuscunque status, gradus, ordinis, ac conditionis, etiam Clericos sæculares, vel cuiusvis ordinis regulares, quauis dignitate & præeminentia Ecclesiastica, vel mundana fulgentes, qui de cetero per se, aut interpositas personas abortus, seu foetus immaturi tam animati quam etiam inanimati, formati, vel informis electionem procurauerint percussione, venenis, medicamentis, potionibus, oneribus, laboribusque mulieri prægnanti impositis, ac alijs etiam incognitis vel maxime exquisitis rationibus, ita ut re ipsa abortus inde secutus fuerit, ac etiam prægnantes ipsas mulieres, quæ scienter præmissa fecerint, poenas tam diuino quam humano iure, ac tam per canonicas sanctiones, & Apostolicas constitutiones, quæ ciuilia iura aduersus veros homicidas, qui homicidium voluntarium actu & re ipsa patrauerint, propositas & infligas (quorum omnium tenores his nostris literis pro expressis, & ad verbum

infertis habemus) eo ipso incur-
rere hac nostra perpetuo valitu-
ra constitutione statuimus & or-
dinamus, ipsasque poenas leges
& constitutiones ad casus præfa-
tos extendimus. Eos vero qui
Clerici fuerint omni priuilegio
clericali, officijs, dignitatibus, &
beneficijs Ecclesiasticis, quæ sic
vacatura nostræ & Sedis Apосто-
licæ dispositioni perpetuo refer-
uamus, ipso facto priuamus, &
in futurum inhabiles ad ea susci-
pienda decernimus, aded vt illi
qui hoc delictum commiserint,
non secus atque ij qui sua volun-
tate homicidium perpetraverint
iuxta Conc. Tridentini decre-
ta, etiam si crimen id nec ordine
Iudiciario probatum, nec alia
ratione publicum, sed occultum
fuerit, ad sacros ordines promo-
ueri, aut in susceptis ordinibus
ministrare nullo modo possint,
nec illis aliqua Ecclesiastica be-
neficia, etiam si curam non ha-
beant animarum, conferri liceat,
sed omni ordine ac beneficio &
officio perpetuo careant, nec
non & illos qui clerici non fue-
rint, & talia perpetraverint, non
solum poenas incurrere supra
narratas, sed etiam inhabiles ad
ordines, & alia prædicta decer-
nimus & declaramus. Volentes
quod hi qui foro Ecclesiastico
subiecti, vt præfertur, deliquisse
comperti fuerint, per iudicem
Ecclesiasticum depositi & degra-
dati, curiæ & potestati seculari
tradantur, quæ de his illud ca-
piat supplicium quod contra lai-
cos vere homicidas per diuinas
leges, ac ciuilia iura est disposi-
tum. Præterea eisdem poenis te-
neri omnino statuimus eos qui

sterilitatis potiones ac venena
mulieribus propinauerint, &
quominus foetum concipiant
impedimentum præstiterint ac
ea facienda & exequenda cura-
uerint, siue quocunque modo in
his consuluerint, ac mulieres ip-
sas, quæ eadem pocula sponte ac
sciëter sumperint. Quo circa mā-
damus vniuersis & singulis Iudi-
cibus ordinarijs, & delegatis, tam
Ecclesiasticis, quam secularibus
quibus contra criminum reos
etiam quo ad causas huiusmodi
de iure vel ratione delicti, aut
personarum legitime competet
iurisdictio, ita tamen vt inter
eos præuentio locus sit, vt in
his delictis quæ vt plurimum in
occulto perpetrantur, contra
quoscuque non solum per ac-
cusationem & delationem, ve-
rum etiam per inquisitionem, ac
simplicem denuntiationem pro-
cedant ac ad illa probanda testes
alias de iure inhabiles, eorundem
tamen Iudicium arbitrio habita-
ratione personarum, causarum
& qualitatum illarum, ac circū-
stantiarum quarumcunque admit-
tant, ac in eos qui culpabiles fue-
rint, prout per nos sancitum est,
demum animaduertant.

INSUPER Vt immanif-
simi huius delicti grauitate non
solum temporalibus, verum et-
iam spiritualibus poenis prospici-
amus, ac provideamus, omnes
& singulos cuiuscunque status,
gradus, ordinis, vel conditionis
existentes, tam laicos quam cle-
ricos seculares & cuiuscunque
ordinis regulares, nec non mulie-
res seculares, vel quæcumque or-
dine professas, qui vel quæ ve-
uti principalis, vel vt sociæ conf-

*C. si ali-
quis de ho-
mucid. vo-
lunt. vel
causali.*

ciaue

ciæ ad tale facinus committen-
dum opem, concilium, fauorem,
potionem, vel alia cuiuscunque
generis medicamenta scienter de-
derint, ac etiam scribendo litem
priuatas vel apochas, vel alias
verbis aut signis iuuerint, aut
consuluerint (vltra supradictas
poenas) ipso facto, nunc prout ex
tunc excommunicamus, & pro
excommunicatos declaramus.
Decernentes ac declarantes, quod
per quæcunque iubileæ, & Indul-
gentias per nos & successores no-
stros etiam anno Iubilei, aut al-
lio quouis tempore etiam Cru-
ciatæ sanctæ Iubilei vel quouis al-
lio titulo concessas & conceden-
das, nec non per quascunque li-
teras Apostolicas quibusuis Prin-
cipibus, seu ad eorum instantiam
per nos & successores nostros pa-
riter concessas & concedendas,
ac etiam vigore priuilegiorum
maremagnum, vel alias quomo-
libet nuncupatorum quibusuis
Congregationibus Regularium,
aut Episcopis vigore Concilij
Tridentini, vel alias per nos &
prædecessores nostros quomo-
documque concessorum, vel in-
faturum concedendorum, nec
personæ sicut præfertur delin-
quentes & excommunicatæ præ-
terquam in mortis articulo, ab-
solui valeant, nec cum ijs cler-
icis qui huiusmodi delicta perpe-
traverint, etiam si eorum crimen
occultum fuerit super irregulari-
tate præmissorum occasione con-
tracta nec per locorum ordina-
rios, nec per alios quamuis autho-
ritate fungentes quam per nos
& per Rom. Pont. nostros succes-
sores, & tunc non nisi vrgentif-
simis de causis dispensari possit.

Ac tam absoluendi quam dispen-
sandi facultatem huiusmodi etiã
quoad forum cōscientiæ in casi-
bus superius expressis nobis &
successoribus nostris duntaxat
referuamus: Statuentes sic in
præmissis vniuersis & singulis
per quoscuque Iudices ordina-
rios & delegatos etiam causarum
Pal. Apostolici Auditores, & S.
R. E. Cardinales sublata eis, &
eorum cuilibet quauis aliter iu-
dicandi & interpretandi facul-
tate & autoritate, in quauis cau-
sa, & instantia iudicari & diffini-
ri debere. Irritūque & inane quic-
quid secus super his à quo quam
quauis autoritate scienter vel
ignoranter contigerit attentari.
Non obstantibus constitutioni-
bus & ordinationibus Aposto-
licis, aut alijs legibus aliter for-
sam circa præmissa disponenti-
bus, aut in casibus præfatis distin-
guentibus, ceterisque contrarijs
quibuscuque. Volumus autem
vt præsentium literarum exem-
plis etiam impressis manu Nota-
rij publici subscriptis, & sigillo
personæ in dignitate Ecclesiasti-
ca constitutæ munitis, eadem fi-
des in iudicio & extra adhibea-
tur, quæ originalibus literis ex-
hibitis adhiberetur. Quodque ea-
dem ad valuas Basilicæ Principis
Apostolorum de Vrbe, & in acie
Campifloræ de more publicatæ
& affixæ, dimissis inibe earū ex-
emplis post quindecim dierum spa-
tium à die huiusce publicationis
numerandos, quæcumque affi-
ciant, ac si vnicuique forent inti-
matæ, cum non sit verisimile quæ-
quam ea posse ignorare, quæ pa-
lam ac publice fuerint euulgata.
Nulli ergo omnino hominum li-

Bb 5 ceæ

ceat hanc paginam nostræ cōstitutionis, statutorum, ordinationis, extensionis, decretorum, declarationum, voluntatum, & mādati infringere, aut ei ausu temerario contraire. Si quis autem se cus id attentare præsumperit, indignatione omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursum.

S. D. N. D. GREGORII DI-
uina prouidentia Papæ XIII.

Cōstitutio moderatoria Bullæ feli. rec.
Sixti P. P. V. contra Abortum quouis modo procurantes.

GREGORIUS EPISCOPVS SER-
uus seruorum Dei, ad perpetuam rei
memoriam.

SED ES Apostolica pia mater asidui senties ponderis sibi incumbentis in procuranda salute animarum, pretioso Christi Domini sanguine redemptarum, grauitatem, & magnitudinem, in re tanti momenti, vt par est, magis indies sollicita, eundemque optimū finem semper ante oculos propositum habens, nihil vnquam intētatum prætermittit eorum, quæ ad fidelium animas in viam salutis dirigendas iudicat pertinere. Quare nemini mirum videri debet, si interdum quidem contumaciū fidelium audaciam pena-

rum. Dat. Romæ in monte Quirinali Anno Incarnationis Domini, Millesimo quingentesimo octuagesimo octauo. Quarto Cal. Nouenbris. Pontificatus nostri anno quarto.

Quæ sane egregia cōstitutio moderata & limitata fuit à sanctissimo Gregorio decimo tertio cuius constitutionis tenoralis est.

rum seueritate deterret. Rursus eisdem, si ad cor redire velint, & peccati veniam humiliter exposcere, maternum aperit sinum viæque ad penitentiam eis sternit faciliorem, ac mansuetudine congrua rigorem temperat, prout in Domino conspicit salubriter expedire. Dudum si quidem fel. rec. Sixtus Papa. V. prædecessor noster, iustitiæ zelo accensus, contra procurantes abortum fetus, tam animati, quam inanimis, eiusque grauissimi sceleris participes, & adiutores, nec non contra eos, qui mulierum fecunditatem impedirent, & sterilitatis potionem, seu venena praberēt, constitutionem edidit, sub dat. iij.

Kal.

Kal. Nouenbris, Pontificatus sui anno tertio, per quam vltra diuersas spirituales, & temporales poenas, etiam inter alia excommunicationis sententiam contra eos promulgauit, sibi que & successoribus suis tantum absoluedi facultatem referuauit, prout in eadem constitutione plenius continetur. Cum igitur postmodum experientia docuerit, ex remedio huiusmodi non eam, quæ sperabatur, vtilitatem & fructum prouenisse, verum potius multis Sathanæ malitiæ ad peccandum inducis, difficiliori ob soli Sedi Apostolicæ referuatam absoluedi facultatem, reddito ad poenitentiam aditu, eos, à nefarijs huiusmodi flagitijs perpetrandis, non solum nõ retraxisse, sed etiam plurimorum sacrilegiorum, grauissimorumque peccatorum, & scelerum occasionem dedisse. Nos igitur animaduertentes gladium Ecclesiasticæ disciplinæ, præfertim quoad censuras, & poenas spirituales, ita exercendum esse, vt ad medicinam tendat, non ad perniciem animarum, verumque Pastorem, cuius vicies in Terris gerimus, quantum (diuina eius gratia adiutrice) possumus, imitari volentes, qui venit animas hominum saluare, non perdere, neminique, quantumcunque grauer, & enormiter deliquerit, viam salutis præcluserit, quin potius ad eam assequendam copiosse remedia adhibuit, ac nobis reliquit, & simul vtilius censentes, vbi nec de homicidio, nec de animato fetu agitur, poenas non

imponere duriores ijs, quæ per sacros Canones, & leges profanas sunt inflictæ. Habita super hoc cum Venerabilibus fratribus nostris. S. R. E. Cardinalibus super negocijs, & consultationibus Episcoporum, deputatis matura deliberatione, de eorum consilio, constitutionem prædictam sic duximus moderandam, vt a peccato, & excommunicatione contra personas ibi expressas lata, tam quoad eos, qui hactenus deliquerunt, quam quoad illos, qui post nostram constitutionem in eisdem casibus deliquerint, quilibet presbyter, tam secularis, quam cuiusvis ordinis regularis ad Christi fidelium confessiones audiendas per loci Ordinarium approbatus, plenam & liberam in foro conscientiæ tantum absoluedi habeat facultatem, eandem prorsus, quam idem Sixtus prædecessor sibi, ac suis successoribus referuauit. Quo vero ad poenas procurantium abortum fetus in animis aut exhibentium mulieribus, vel sumentium venena sterilitatis, aut quocunque modo auxilium vel consilium eis dantium, in prædicta constitutione contentas, constitutionem præfatam in ea parte, vbi de his agit, ad terminos iuris communis, ac sacrorum Canonum, & Concilij Tridentini dispositionem, autoritate Apostolica tenore præsentium, tã quoad præterita, quam quoad futura, perpetuo reducimus, perinde ac si eadem constitutio in huiusmodi parte nunquam emanasset. Non obstantibus eadem prædecessoris nostri constitutione, quam

ne, quam quod rel. qua omnia, præter contenta in hac nostra cōstitutione in suo robore omnino permanere volumus, cæterisque contrarijs quibuscunque. Volumus autem, vt præsentium transumptis, Notarij publici manu subscriptis, & sigillo Prælati Ecclesiastici munitis eadem prorsus fides habeatur in iudicio, & extra illud, quæ eisdem originalibus haberetur exhibitis vel ostensis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostram moderationis, reductionis, & voluntatum infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignatione Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se noverit incurfurum. Datū Romæ in Monte Quirinali. anno incarnationis Dominicæ, Millesimo quingentesimo nonagesimo primo, prid. Kal. Iunij Pontificatus Nostri Anno primo.

Parricide.

CAPVT. XCVI.

- 1 Clerici parricidium vel aliud enorme homicidium perpetrantes, cui pœna sint obnoxij.
- 2 Refertur casus memorabilis qui contigit ciuitate Hispalē. anno Domini. 1539. mense Iuli.
- 3 Petri Rebuffi opinio quædam cōfutatur.

I
a

Parricidium committentes, vel aliàs homicidium enorme perpetrantes, vt si Episcopum vel

presbyterum occiderent, concludit Abb. in cap. At si clerici in prin. de iudi. colu. antepost Petrum de Ancha. in quadam disputatione sua, & in repeti. regulæ, ea quæ. 19. quæst. de regu. iuris, & in consilio. 158. Ex narratis in facto. colu. 2. debere deponi & tradit statim curiæ seculari; nõ expectata incorrigibilitate, & tradi etiam Abb. in capite. Cum non ab homine. column. 7. de iudi. & ibi etiam Bald. Idem Abb. in capite. 1. in fin. de homi. & in capite. Nouimus. de verb. signifi. & Barb. d. in consi. 65. column. 3. lib. 1. Et Feli. in capit. 1. in. 16. col. de const. vbi in simili plura adducit. Idem Felin. in capi. inquisitionis. colu. 2. in princip. de accusa. & ista opinio videtur habere magnam equitatem, vt delicta puniantur debita pœna, vt dicit De cius in dict. capit. At si clerici. in col. 23. versic. Et prædicta. qui dicit vidisse illam seruari Florentiæ per vnum commissarium. Et vide Angelum in tractat. malefactorum, in parte; & ibi, caput à spatulis amputetur. 12. column. dicentem notandam esse sententiam Ancharra. quia de facto vidit eam seruari in raptore adulterante quandam mulierem. Et vidi ibi Augustinum in additionibus asserentem, quod stringunt rationes Ancharra. & Abb. & quod ita aliàs practicauit, quia multi doctores moderni illam partem tenent, & aliàs fuit cum doctoribus iurij Canonici in maxima disputatione, qui semper volunt defendere clericos. Et vide Floren. in. 3. parte. titu. 27. capi. 4. in col. fin. in fin. qui refert. temporibus suis Papam Martinum tradidisse curiæ

curiæ seculari sacerdotem quemdam degradatum, qui interfecerat Sacristam sancti Petri, vt raperet bona Sacristiæ, qui fuit occisus per iudicem seculari, quamuis iurisperiti consulerunt non esse tradendum curiæ propter tale delictum. Et vide Guliel. Benedicti. in. 3. parte repeti. capi. Rainutius de testam. in quæst. de homicidio. vbi dicitam. opin. Petri de Ancharr. late examinat in casu occurrenti contra quendam clericum presbyterum, qui commisit qualificatum homicidium, & in pen. colu. illius, quæst. dicit, quod dicta opinio, per ea, quæ ipse refert, remaneret communior, & quod quamuis non esset communior, videtur magis tenenda quam alia, ex eo quod fulcitur testibus, & rationibus euidens, quæ quidem opinio in casu illo ita fuit seruata. Nam ille presbyter fuit actualiter degradatus & traditus curiæ seculari, vt constat ex processu ibi ante quæstionem in summa relato. Et ego etiam audiui à fidedigno. doctore Parisien. vidisse cum anno Domini. 1530. Episcopum Parisiensem Franciscum Pôcher degradasse quendam sacerdotem ad valuas ecclesiæ maioris Parisiensis, & tradidisse eum curiæ seculari, quem susceptum iudex secularis damnauit primo ad pœnam abscissionis manus ante ianuam collegij Eduensis, & demum vt viuus combureretur in platea sancti Ioannis Engreua, prout factum fuit ipso vidente. Quam pœnam passus est, eo quod occiderat animo depredandi rectorum cuiusdam opidi non longe distantis, habitantem in dicto

collegio Eduensi, cuius ille famulus fuerat, & vices in parochia gerebat. Et vide Arnaldum Alber. in cap. Quoniam de hæret. lib. 6. colu. 124. qui postquam retulit hanc opinionem, & eius fundamenta per sex colu. præcedentes dicit, quod attentata malignitate modernorum temporum in quibus clerici, & omne genus hominum proclive est ad malum, non esset ponere eos in celum, seruire istam opinionem in practica, & in hoc consuleretur pacifico statui Reipub. & multi effrenati clerici à malis retraherentur. Et hæc opinio practica fuit, anno. 1536. in mense Iulio, in celebri illa ciuitate Hispalens. per Reuerend. Cardin. Archiepisc. illius iudicem à sede Apostolica delegatum contra quatuor religiosos monasterij ordinis sancti Augustini ipsius ciuitatis, qui diabolica suggestione decepti fratrem Ioannem de las casas in sacra Theologia magistrum prouincialem suum occiderunt, qui omnes publice degradati statim traditi fuerunt curiæ seculari, & furca suspensi, quorum vnus vocabatur frater Alfonsus de Badajoz, qui erat prior illius monasterij, alius frater Rodericus de la Rocha, & alij duo fratres Andreas de la Cruz, & frater Ioannes Piloto, qui eodem die (quia cum magno cordis dolore se ipsos accusantes, post damnationis sententiam delictum fuerunt confessi publice) è furca depositi. Postea vero, cum maximo honore associantibus fratribus omnium ordinum in proprio monasterio sepulti sunt. Qui autem tanquam iurisperiti fuerunt ad determinationem causæ vocati, & quo-

& quorum consilio, sententia lata fuit sunt sequentes Dominus Seballianus Ramirez Episcopus sancti Dominici, in insula Spano la, licēciatus Ioannes Suarez de Caruajal, nostris regalis cōsiliij In diarū vnus, licentiatus Brizeño, eiusdem ciuitatis Hispalen. præses, licentiatus Ioannes Temino, eiusdem & totius Archiepiscopatus prouisor, licēciatus Petrus Corral, illius officialis ac generalis Vicarius, licenciatus del Corro, & doctor Petrus Diaz, hæreticæ prauitatis inquisitores, & licenciatus Otalora, Iudex audientie supremæ illius ciuitatis, quam vulgus *grados*, vocat. Vt autem de tenore Apostolicæ commissionis eidē Archiepiscopo Cardinali super hoc factæ habeatur notitia, tenor literarū in forma breuīs super hoc expeditarū talis est.

Dilecto filio nostro
Alfonso Basilicæ
duodecim Apostolorū presbytero
Cardinali Hispalen. nūcupato
Pau lus Papa tertius.

Dilecte fili noster salutē & Apostolicā benedictionē. Exponi nobis fecisti, quod licet alias tu certos fratres domus sancti Augustini extra muros Hispalen. ordinis fratrum Eremitarū eiusdē sancti, qui diabolica (vt creditur) suggestionē seducti nocturno tēpore eorū tūc prouincias

lē in lecto requiescentē appensata cōspiratione laqueo suffocatiū vulnera tumq; inhumaniter interfecerant quibusdā alijs etiā dicti ordinis fratrib' sibi ad id opē, auxiliū, cōsiliū, & fauorē præstātib', ne fugā arriperent carceribus mācipari mādaue ris & feceris, quia tamentu in eosdē malefactores iuxta priuilegia & indulta Apostolica dicto ordini cōcessa, nullā iurisdictionē habere sciebas tādiu in præmissis duxisti super sedendum, donec nos & Apostolicā sedē quid super eo fieri oportere cōsuleres cōsulationi itaque tuæ super hoc nobis porrectæ respōdētes, circumspectioni tuæ per præsentēs cōmittimus & mādamus, quatenus si & post quā (assistētib' tibi ad hoc duobus dicti ordinis fratribus, quos ad id duxeris eligēdos) ex actis de & super præmissis corā te hætenus habitis, vel in posterum habēdis, tibi legitime cōstiterit ita esse, prout superius enarratur (ne si tā horrendum facinus impunitum remaneat, alij ad similia & deteriora perpetrāda inuitētur) cōtra dictos fratres malefactores, ac quoscunq; alios etiā exemptos quos tāti facinoris inueneris patratores seu culpabilis iustitia mediante procedas. Nos enim tam illos qui ad capiēdum & detinēdum, inquirēdumque & examinandū dictos malefactores, quāmetiam executioni demandandi sententiam cōtra ipsos de super legitime ferendam, vel alias quomodolibet in eos præmissorum occasione manus iniecerunt violētas etiamsi ad vltimum supplicii deueniēdum, excommunicationis sententiā à canone generaliter promulgatam irregularitatisque & inhabilitatis, aut alias censuras & penas ecclesiasticas minime incurrisse, neque incurrere, sicque per quoscunq; iudices iudicari, diffiniri & interpretari

tari debere, sublata eis & eorū cui libet aliter iudicandi, diffinendi & interpretandi facultate & auctoritate decernimus. Teque & eorū singulos a sententia, censuris & pœnis prædictis, si quas præmissorum occasione ex dicta carceratione forsā incurristis, Apostolica auctoritate tenore præsentiu absoluiamus. Volumus que vt si locus sit degradationi & traditioni curiæ seculari, tu vel catholicus Antistes per te eligendus vna cū duobus alijs Episcopis aut si eorū copiæ commode haberi nō poterit, cū vno Episcopo & vno Abbate ad degradationē huiusmodi procedere valeatis. Non obstantibus præmissis, ac de certo episcoporum numero in degradationib' huiusmodi adhibendo, nec nō quibusuis cōstitutio nibus & ordinationibus Apostolicis, priuilegijs quoque indultis, & literis Apostolicis dicto ordini & illius fratribus cōcessis, quibus illorū omnium tenores & formas eis dē præsentibus pro expressis habētes hædicē dūtaxat illis alias in suorum obore per mansuris, hæc serie specialiter & expresse derogamus. Ceterisque cōtrarijs quibuscunq; Datū Romæ apud sanctū Petrū sub annulo piscatoris, Die. 12. Octobris. 1537. Pontificatus nostri anno primo. *B. Iosius.* Vigore cuius commissionis dictus Dominicus cardinalis vt serua ret illius seriē assūpsit secū duos prouinciales dicti ordinis, qui vna cum eo in processu & diffinitione causæ assisterent tamen quod sapius summiratus quo modo in prædicta cōmissione Apostolica bis conditionaliter dictū fuerit, videlicet, *Etiā si ad vltimū supplicii esset, deueniēdum, & iterum. Si locus sit degradationi & traditioni curiæ seculari: cum condi-*

tio ista in casu præsentis potius erat iuris quam facti, & ideo consultores Romani pontificis quorum cōsilio prædictæ literæ emanarunt, melius nosse poterāt vel debuerant, an narratione prædicta existente vera & probata prædicti fratres essent post degradationem tradendi curiæ seculari, vel non. Nisi forte tacite voluerunt sentire quod Romanus Pontifex concederet dicto Cardinali potestatem arbitrandi, an attēta probatione & qualitate facinoris, & alijs circumstantijs, illi essent tradendi curiæ seculari, vel non. Non obstante quod ille casus non esset expressus in iure, propter quem possit tradi sacerdos curiæ seculari, quamobrem vt quisque valeat super hoc considerare mētem pontificis, libuit prædictam commissionem inferere. Contrariam tamen opinionem sequitur & dicit esse communem Aret. in d. cap. Cum nō ab homine, in colu. 9. in fi. qui in duabus colu. sequentibus refert fundamenta Abb. & respondet ad ea, & eam dicit de iure veriorē Decius, vbi supra, qui etiam refert fundamenta Abb. & quæ ad ea respondet Aret. & dicit, quod pro hac opinione plura adducit & si leuia And. Siculo ibi, & pōderat pro ea idē Decius tripliciter tex. in dict. c. Cū non ab homine, & hæc dicit esse cōmunem opini. glos. & Docto. Arnal. Alber. vbi supra, in fin dict. columna. 124. versicu. Nihilominus tamen, & sic quod clericus quantumcunq; graue delictum commiserit etiam qualificatū nō debeat actualiter degradari & tradi curiæ seculari, nisi sequuta in-

corri-

corrigibilitate, aut in casibus expressis in iure, à qua communi opinione dicit non esse recedendum in iudicando, & cōsulendo, quem vide per. 16. colu. sequentes, vbi refert plura fundamenta huius communis opinionis, & tandem respondet ad ea, quæ adduxerat pro opinione contraria. Mihi vero (saluo semper meliori iudicio) videtur quod si in aliquibus casibus ob immanitatem criminis, & magnum scandalum populi inde sequutum visum fuerit iudicibus delegatis vel ordinarijs sequendam opi. Anchar. & Abb. quod hoc solum posset habere locum in clericis primæ tonsuræ, tantum sic enormia homicidia perpetrantibus. cum illi non possint sic appellari Christi Domini, illisque beneficium (ne per secularem puniantur iudicem) magis ab Ecclesia, quam à iure diuino concessum videatur. Quorum numerus ultra mentem Ecclesiæ tantum excreuit, & quorum malitia tanta est, vt grauiora semper fere audatius, & frequentius ab illis, quam ab alijs perpetrentur. In cuius meæ opinionis confirmationem possim alia nō impertinenter referre, quæ collegit Hispanus noster Ioannes Lupi. in tracta. de libertate ecclesiastica, in. 2. par. q. 5. quæ tamen transcribere nolo, cum volentibus ea legere facilitas adsit. In alijs vero sacri ordinis clericis, sacerdotibus maxime communem opinionem sequendam censeo, tametsi iustum iudicari quod hodie per concilium, aut per Roma. Pontifici. aliqui grauisissimi excessus annotarentur, in quibus clericus etiam sacerdos post degradationem

traderetur curiæ seculari, vt saltē timore pœnæ aliquorum clericorum insolentia temperaretur. Et aduerte, quod Petrus Rebuff. in tracta. de pacificis possessoribus in pagina. 48. videtur extendere text. in capit. 1. de homi. in. 6. dū imponit pœnam priuationis beneficiorum ipso iure mandantibus alios interficere per assassinos, ad illos, qui interficiunt parentes vel alterum eorum, seu fratres, aut clericum, vt tales etiam ipso iure sint priuati beneficijs. Pro quo allegat Felin. in cap. Inquisitionis. de accusatio. & And. in cons. 63. quanuis ibi Ana. nihil de priuatione beneficiorum scripserit: saluo tamen meliori iudicio ego credo, quod hæc opinio non sit vera, quia nō sufficit Doctorum autoritas ad iudicandā priuationem beneficiorum ipso iure propter quancunque grauitatem delictorum: hoc est enim conditoris canonum, non doctorum scribentium. Nec sufficit, quod Fel. adducit, quia licet sint plures Doctores asserētes, quod clericus committens delictū qualificatum possit tradi curiæ seculari, non seruata forma cap. cum non ab homine, vt ego supra latius scripsi. non sequitur per hoc quod talia delicta qualificata inducant priuationem beneficiorū ipso iure, cum hoc Doctores nō dicant, nec ad hoc sufficeret eorum autoritas.

Parricidium committētes. Vide multa, quæ circa huius criminis grauitatem & punitionem elegantissime scribit Doct. Couarrub. in Clement. si furiosus. 2. parte. in initio.

A
Nota in his
ius crimi-
nis de resus-
tione.

tio. numer. 12. de homicidio, Petrus. Gregor. 3. par. Syntagma. libro. 26. cap. 24. De quo eleganter Plato. 9. de legibus, inquit. *Si possibile esset sæpius aliquem mori iustissimū esset sæpius parricidam interfici.* Et Solō, quod neminem commissurum tam graue scelus existimasset nihil de eo decreuit, vt Cicero pro Roscio Amerino refert.

B *Non expectata incorrigibilitate.* Adde Alciat. in cap. cum non ab homine. num. 22. de iudi. qui opinionem istam sæpissime in practica receptam fuisse testatur eamque communem esse fatetur Lud. Carr. in practi. crimi. fol. 240. nume. 5. secundum nouissimam additionem D. Episco. Couarrub. lib. 2. var. resoluti. capit. 20. num. 7. quanuis ipse authorem nostrū sequutus in hoc cap. versic. *Mibi vero.* contrariam opinionem amplectitur, quam appellat communem Petrus Plaça, lib. 1. epito. de licito. cap. 23. num. 43. cui suffragatur tex. in cap. cum ab homine, qui in principio docet, in omni crimine, quantuncunque graui secularem iudicem, non posse clericos punire, eos tamen esse deponendos, & si incorrigibiles fuerint curiæ seculari tradendos fore. Ecce Romani Pontificis apertissimum testimoniū, ex quo manifeste constat, quod etiam ob enorme crimen, nisi accesserit pertinacia traditio fieri non debet, & opinionem istam veriorē & magis consentaneam pietati Christianæ testatur post huius operis secundam editionem insignis Marti. Nauar. consi. 17. tit. de priuileg. vbi tacitis confirmat rationibus contrarium diluens.

Circa quam disputationem vide late Gregori. in. l. 61. in verbo, *Homicidio*, tit. 6. part. 2. Ferdinand. Mencha. de testamen. §. 22. fol. 75.

Per assassinos alios interfici mādātes.

CAPVT. XCVI.

- 1 Clericus, huius criminis reus quæ pœna afficiatur.
- 2 In hoc assassinatus crimine propter criminis grauitatē indicia, & argumenta sufficere cōstat.
- 3 Testium dicta live non contestata & etiam parte absente recipi possunt.
- 4 Clericus assassinus nulla de gradatione præcedente, per secularē iudicem potest puniri.
- 5 Pœna text. in cap. 1. de homi. lib. 6 an in interfectioribus, seu percussoribus locum habeat.
- 6 Pœna etiam dict. capi. 1. an locū habeat contra mandantem, etiā si mors sequuta non fuerit.

Ecclēsiastica persona aliquem Christianorū faciēs interfici per assassinos, vel mandans, vel eos receptās, vel defēdens, seu occultans incurrit ipso facto sententiam excommunicationis & depositionis à dignitate, honore, ordine officio, & beneficio, & beneficia possunt alijs libere per collatores conferri, vt in capite primo, de homiliad. in sexto. Et habet vnum speciale hoc delictū, vt probari possit probabilibus argumētis, vt ibi, vbi vide Phi. in. 11. not. tenētē quod in

isto casu ratione periculi valerēt
 testes recepti litē non contesta-
 ta a etiam parte absente & non
 citata: quia text. ibi non dicit tes-
 tibus, sed probabilibus argumen-
 tis. Item aliud quod clericus af-
 fassinus potest puniri per secula-
 rem, sine eo quod præcedat de-
 gradatio secundum Lapum in
 dict. cap. 1. & Domi. ibi. in si. quia
 ipso iure videntur degradati: &
 videtur data unicuique potestas
 ipsos capiendi, & per ius viden-
 tur spoliati omni privilegio cleri-
 cali, vt per Docto. ibi. Et prædi-
 ctam conclusionem Dominici
 refert & sequitur Barba. in ca. At
 si clerici. de iudi. in colum. 32. nu.
 129. refert etiam Hyppoli. in pra-
 cti. criminali. in. §. Examinanda.
 in colum. 3. Et hoc etiam tenent
 plures doctores relati in decisio-
 nibus Nicolai Boerij in quæstio.
 69. in nu. 18. & vide Ioan. Lup. in
 tract. de libertate ecclesiastica. in
 quæstio. 9. vbi dicit quod datur à
 iure quædam degradatio quæ ha-
 betur loco realis, videlicet in di-
 cto capit. 1. de homi. vbi clericus
 delinquens vt supra, à iure & à
 concilio habetur pro realiter de-
 gradato, vt possit capit. & puniri
 per secularem, de quo vide latius
 Arnal. Alber. in ca. Quoniam. de
 hæreti. lib. 6. in colum. 147. vers.
 8. & ultimo fallit. cum. 11. colum.
 sequentib. qui primo adducit
 quinque fundamenta contra cō-
 munem intellectum doct. ad dict.
 capit. 1. qui habet quod clerici
 delinquentes in hoc delicto sunt
 ipso facto degradati, aded vt iu-
 dices seculares possint procedere
 contra eos, sicut contra laicos.
 Et postea bene corroborat hanc
 communem conclusionem, &

respondet ad fundamenta in con-
 trarium adducta. Et nota vnum
 quod ipse dicit in proposito,
 quod pœna illius textu. non vi-
 detur habere locum in interfici-
 ente sed in mandante, & quod
 forte multi in hoc errarent alle-
 gat Aret. in hoc sic ponderan-
 tem in consi. 165. incip. Sicut Ioā-
 nes. dicit, colum. 11. vers. Ter-
 tio allegant. Aduerte præterea
 quod pœna illius text. in dict. ca-
 pi. 1. habet locum contra mandan-
 tem, etiam si mors non sit secuta
 vt probant aperte verba illius,
 dum dicit quanquam mors ex
 hoc forsitan non sequatur, quod
 videtur esse speciale in hoc deli-
 cto, vt voluit Augu. in additio. ad
 Ange. in parte. Et Sempronium
 Rodulphi. in. 4. additione: quia
 alias mandatarius non puniretur
 pœna ordinaria maleficio non fe-
 cuto: nisi dicamus secundum eū
 post Ioan. And. in regula, in pœ-
 nis. de regu. iuris. in. 6. quod quo-
 ad pœnas de quibus in dicto ca-
 p. 1. facta mandato delictū est
 perfectū, & ideo nimirū si punia-
 tur pœna ordinaria, ac si delictū
 esse consummatum quod etiam vide-
 tur sequi Philip. in dict. cap. 1. in
 colu. penul. in vers. in glo. & per
 prædictū tex. videtur reprobari
 de iure canonico opinio Dini. &
 Ange. in. l. Item apud. §. Si curaue-
 rit. ff. de iniur. dum dicunt quod
 in assassinato si do pecuniā
 alicui vt aliquem occidat, ho-
 micidio non sequuto non puni-
 tur mandans quam decisionem
 refert. August. vbi supra, & di-
 cit eos verum dicere, quod man-
 dans non punitur de homicidio,
 sed pœna extraordinaria deman-
 dato.

lite

A *In crimine assassini li-
te nō cōtes-
tata proce-
ditur.*
Ite non contestata. Adde Feli.
 in capite. quoniam frequen-
 ter. pen. col. vt lite non con-
 test. Hyppo. in practi. §. diligen-
 ter, & in. l. de vno quoque casu.
 50. ff. de re iudic. Gramm. consil.
 40. Carr. in practi. crimin. fol.
 140. Petr. Fol. in practi. in parte,
 & si confitebuntur numero. 44.
 pag. 345. licet ab hac opinione
 discedat Felin. in capite. in nomi-
 ne Domini. §. limi. de testib. Grā-
 voto. 11. Ipse vero teneo pri-
 mam opinionem authorem se-
 quutus, quæ ea ratione fulcitur,
 quia iuxta communem nostro-
 rum traditionem, assassinatus cri-
 men læsæ maiestatis celeri equi-
 paratur, vt tradit late Hypp. con-
 si. 19. vo. 2. Tho. Gramm. voto. 9.
 At in læsæ maiestatis crimine,
 testes adhuc lite non contestata
 fidem faciunt, vt tradit Hyppo.
 in dict. l. de vno quoque Felin. &
 Carr. in locis nouissime allegatis.
 Sunt quidem multa specialia in
 hoc crimine propter ipsius atro-
 citatem statuta, vt inquit Bossi.
 in practica crimin. titulo. de mā-
 dato ad homicidium, nume. 46.
 vbi allegans authorem nostrum
 dicit, non gultasse perfecte mate-
 riam, quæ forte nostris annotatio-
 nibus elucidabitur.

B *Præcedat degradatio.* Adde Hypp.
 pol. in. l. vni. numero. 107. C. de
 rap. virgin. Ioan. Igne. in. l. neces-
 sarios. §. non alias numero. 448.
 columna 3. folio. 177. ff. ad Syllā.
 Nicol. Euerard. in locis legalibus
 folio. 264. Thom. Gramma. voto
 8. & 11. Carr. in practica. folio.
 139. numero. 24. Bartholom. Cas-
 sa. in commentar. in consuetudi.
 Burg. rubric. 1. §. in gloss. *Sil-
na grace*, numer. 50. Antoni. Ca-

pit. decisio. Neapolita. 155. nu-
 mero. 26. quam opinionem com-
 munem esse testatur Stepha. Auf-
 fe. in Clementin. 1. de offic. ordi-
 na. regula. 1. fallen. 18. D. Episco-
 pus Couatrub. lib. 2. vari. resolu.
 cap. 20. num. 10. Cap. Neapolita.
 decisio. 112. nume. 21. Remig. Go-
 ni. in tract. de immu. Ecclesiar. fal-
 len. 15. num. 10.

Notabis tamen vtiliter, quod
 ad hoc vt iuste assassinus clericus
 à iudice seculari puniri possit, re-
 quiritur sententia declaratoria,
 qua iudex pronunciet, ipsum esse
 assassinum ista est communis opi-
 nio teste Carr. in practi. crimin.
 foli. 289. numero. 11. capite. dict.
 decisio. 112. numer. 2. Plaça li-
 bro. 1. Epitom. delict. capite. 19.
 nume. 27. Quæ declaratione facta
 non requiritur alia sententia,
 qua imponatur pœna text. in ca-
 pit. 1. de homicid. lib. 6. sed statim
 illas incurrit, ita frequentiori do-
 ctorum suffragio receptum est,
 vt scribit Alexand. consi. 166. nu-
 mero. 5. libr. 7. Et declaratio hæc
 ad iudicem ecclesiasticum spec-
 tat, vt scribit Iul. Clar. li. 5. recep-
 senten. §. fin. quæst. 36. versic. sed
 quæro. quantum apud suos hoc nõ
 feruetur, & contrarium obseruat
 Neapolitanum consilium, vt fate-
 tur capite. decisio. 155. nume. 25.
 Gramma. voto. 8. num. 11.

C *In interficiente.* Adde quod hæc
 opinionem Aretin. sequutus, te-
 nuit Alberti in capit. 1. de hære-
 tic. libr. 6. quæstione. 11. ad finem.
 Sed contrariam opinionem, i-
 mo quod dictæ constitutionis
 pœnæ percussorem vel interfe-
 ctorem comprehendant, pers-
 pecta legis ratione. tenet Ang. in
 tractat. maleficio. in parte Sem-
 proniū

Cc 2

proniu

*Clericus as-
sassinus vt
possit puni-
ri à iudice
seculari
prius debet
ab ecclesia-
stico decla-
rari assassi-
nū commiss-
se.*

pronium mandatore in principio Ang. in l. 1. C. de sepul. viola. Capi. decisio. 155. Paris de Puteo in tracta. sindi. in verb. inquisitio Thom. Gramma. voto. 9. in fine D. Couarrub. lib. 2. variar. resolu. capitulo. 20. numer. 10. quem vide pro istius cōtrouersia opinio nis resolutione.

D Non sit sequuta. Adde Ang. con sil. 14. Bartho. Cassan. in consue tud. Burgund. rub. 1. §. videndum, numero. 7. Ioann. Andr. in reg. in penis de regul. iur. libro. 6. Tho. Gramma. dict. voto. 9. vbi Matth: de Afflict. in constitu. Neapolita. libr. 1. rubric. 14. numero. 16. idem fatetur Capi. decisio. 155. & hanc fatetur communem esse senten tiam Remigi. de Goni. de immu ni. Ecclesiar. fol. 143. Iuli. Clarius lib. 5. recep. sentent. §. assassinum versicu. scias etiam. eandem opi nionem amplectitur Carr. in pra ctic. crimin. rubr. de homi. §. 2. nu mero. 12. & §. 5. numero. 8. Licet Ang. dict. consilio. 14. & in l. itē apud Labeonē. §. si curauit. ff. de iniur. Existimat piū esse quod iudex poenam ordinariam in mi tiorem commutet.

Sed quia diffuse nimis (ne di cam confusse, à nostratibus arti culus iste disputatur,) pro perfe ctiori declaratione, tres casus à nobis constituendi sunt. Primus in casu textus in dicto capit. 1. de homi. libro. 6. nempe in proprio crimine assassini, cum tractatur pecunia data, vel promissa, de oc cidendo homine Christiano, per ministerium alicuius infidelis, ex gente assassiorum. Erant qui dē assassini populi quidam ex Sy ria, qui ita à pueritia instruebantur, vt Regis inimicos, aut do-

Qui fuerit
Assassini
explicatur

mini sui cui obtemporabāt, eīssā mandato in cautos percutiebant aut occidebant, ita testatur Vo laterran. libro. 11. capitulo de fe ctis Syriae D. Couarrub. libro. 2. variar. resolutio. capitulo. 20. nu mero. 10. & quanuis de assassiniis multi multa tradiderint, qui ta men ij fuerint, & vnde originem traxerint Paulus Aemylius Vero nensis libro quinto de rebus ges tis Francorum in Ludou. Iuni. & in. lib. 7. in D. Ludo. vita dilucide & egregie explicauit asserens, quod ideo Assassini appellaban tur quia princeps, qui illorum fa ctionis ab illis eligebatur Arfaci da diceretur & videndus est etiā Polid. Virgi lib. 16. Historia, Ang. quidem hoc casu, punitur man dans homicidium, etiam affectu non secuto atque punitur cogna tus pena mortis ordinaria ex di cto capit. 1. vbi Fracū D. Couar rub. in dict. Clemēti. si furiosus. 2 part. in innitio. nume. 9. qui egre gie scribit hoc non tātum esse co gnatum, quantum delictum con summatum, ex mandantis latere, cum per eum nō steterit quin ho micidium sequatur Iacob. Meno chius de arbitri iudicis, quaestio. libro. 2. centur. 4. casu. 360. nume ro. 41. Petrus Plaça libro primo epitom. delictorum capitulo 10. num. 9.

Secundus casus quando loqui mur de assassino ex communi & frequentissima interpretatione, qua intelligimus assassinum, qui pecunia accepta, vel promissa, aliquem occiderit, iste igitur assassinus siue Christianus, siue infidelis, si ad actum occiden di deuenit, & conatum om nem adhibuerit, itaque quod per sum

eum nō steterint, quin occiderit poena ordinaria punitur ex decif sione tex. in dict. cap. 1. ita scribit vltra alios Mat. de Afflict. in con sti. Neapoli. lib. 1. rub. 12. numer. 16. And. Tiraquell. in tractatu. de pen. legum causa. 37. num. 4. Cas tane. in consuetud. Burg. rub. 1. §. videndum. n. 7. qui asserit hoc vi disse obseruari Mediol. & aliquā do obseruatum fuisse in consilio. Neap. fatetur Gramma. voto. 9. Tertius casus, quando is man dans tentauit mādatarium, vt pe cuniam acciperet & occideret, & mādatarium recusauit, hoc ca su solum mandans punitur extra ordinaria pena, cum talis conatus remotus sit ab ipso effectu. Hæc est communis sententia, vt conitat ex Doctorum traditioni bus quos supra allegauimus.

In criminalibus ca pitalibusque cau sis accusatores, ad uocati procurato res testes cōtra re os in secularibus tribunalibus stete runt.

C A P V T. X C V I I I.

Quod noue aditū est, lateque eo interpretatur Bonifacij Octauī egregia constitutio, qua secunda est tit. de hom. lib. 6.

- 1 Clerici criminales causas agitare prohibentur.
- 2 Clerici præmissa iuris protestatione coram secularibus iudicibus accusationē possunt proponere.
- 3 Iure positivo statuta est irregularitatis pœna cōtra clericos, in causis capitalibus accusantes.
- 4 Clericus qui non præmissa prote statione accusat, mortalem culpam contrahit.
- 5 Clericis prohibita est accusatio in causa sanguinis.
- 6 Si omissa protestatione, nō impo neretur pœna mortis, vel mem bri mutilationis, clericus accu sans non esset irregularis.
- 7 Clericus tunc facta protestatione accusare poterit, quādo suā vel suorum iniuriam accusat, non vero alias.
- 8 Clericus ab irregularitatis labe immunis est, accusans in præmissa protestatione, quibuscuque verbis utatur.
- 9 Tacita protestatio, in accusationi bus proponendis a clericis, non liberat ab irregularitate sed ex pressa requiritur.
- 10 Clericus, facta protestatione ir regularitatem non contrahit, quanuis ea prætermissa, iudex capitalem poenam imponat.
- 11 Protestatio excusat ab irregularitate, quanuis euidentissimum sit, quod iudex capitalem poenam imponit.
- 12 Quando causa civilis est, prote statio non requiritur, & quanuis ex occidenti contingat mors vel mēbri mutilatio, clerico quo ad irregularitatem non noscet.
- 13 Clericus omittēs protestationē, ir regularitatis nota nō afficitur, quādo iudex secularis, cōtra iuris sanctione. reū cōdemnauit.

- 14 *Protestatio necessaria non est, quando accusatio coram iudice Ecclesiastico proponitur.*
- 15 *Clericus qui habet animum protestationi contrarium, au incidat in irregularitatem.*
- 16 *Clericus qui omisit protestationem in capitali accusatione, irregularis efficitur, quanuis animo nequaquam consentiat quod capitaliter reus puniatur.*
- 17 *Clericus qui praemissa dicta protestatione, criminis reū, quem forte fragari crimine reperiuit iudici seculari puniendum tradidit irregularis non est.*
- 18 *Clerici in criminalibus causis, ad uocationis munere fungētes, sequuta morte, vel membri mutilatione, irregulares efficiuntur.*
- 19 *Nec clerici praecedentia excusantur, si protestati fuerint, quod non intendunt, ut poena mortis vel mutilationis membri infligatur.*
- 20 *Clerici verum in fauore rei, ad uocationis munus possunt sine irregularitatis metu exercere.*
- 21 *Clerici in criminalibus causis coram iudicibus secularibus, testes esse prohibentur.*
- 22 *Clerici in reorum fauorem, in dictis causis, testimonium proferre possunt.*
- 23 *Clericus non potest esse testis coram iudice seculari, absque sui iudicis licentia.*
- 24 *Cōsuetudo quaedam curiae Gratio napolitanae, quae obseruatur in testimonijs clericorum coram secularibus iudicibus proferendis reprobat.*
- 25 *Testimonium clerici, vel regularis, absque sui iudicis & superioris facultate prolatum, firmitatem obrinet.*

26 *Iudex Ecclesiasticus non debet, nec potest, in criminalibus controuersijs clericis facultatē praestare ut coram secularibus magistratibus testimonium proferant, quod si praestiterit non est illi obtemperandum.*

Mltis quidem iustissimisque causis sacris constitutionibus clericis interdicitur, criminales concertationes agitare, denigratur quidem ex hoc sacerdotalis candor, eiusque puritas nimis contaminatur. Vnde Concilio Toletano vndecimo, anno Domini sexcentesimo sexagesimo can. 6. ita decretum fuit. *His a quibus domini sacramenta tradita sunt iudicium sanguinis agitare non liceat, quod si quisquam immemor horum praceptorum aut in ecclesiae suae famulis, aut in quibuslibet personis tale aliquid fecerit ordinis honore priuetur. Et loco sub perpetuo quoque damnationis tenetur relegatus ergastulo.* Quae locum Gratianus intexuit in cap. his a quibus 23. quæstio. 8. Propterea quidquid continetur in cap. clericis & in cap. sententiam. ne clericus vel monachus ius nouum non continet, sed ad vetustiora iura refertur.

Et ideo nec accusatores, aduocati, procuratores, testes esse in dictis capitalibus causis in secularibus tribunalibus possunt. ca. postulasti. de homi. c. 1. 50. distinctio textu. in dict. capite. sententiam sanguinis. capite. ex literis, de excessibus praela. capite. aliquantos. capite. si quis post acceptum. 51. distinctio. quod si his consi.

constitutionibus contrauerint irregularitatis labe afficiuntur.

Possunt tamē clerici absque irregularitatis nota, in dictis causis accusare, dummodo protestati fuerint, quod non ad mortem, nec membri mutilationem procedatur, de quo stat Bonifacij Pontificis Maximi egregia constitutio, quae secunda est titulo de homici. libro. 6. quam hoc loco quia accommodatissimus est, & mire conuenit huius practicae argumentum, multis aductis, pro virili elucidabo. Est quidem materia haec vtilissima, & in forensibus actionibus frequentissima.

Primo, iure tantum humano Pontificio statutum esse, quod propter criminalem accusationem, simpliciter prolatam condemnatione sequuta, clericum irregularitatem contrahere, vt in dict. capite. postulasti, de homici. vbi est communis sententia, & in dict. capite. 2. Ex quo deducitur posse summum Pontificem, eam irregularitatem iam contractam dispensatione tollere, vel à principio accusationem licitam facere, vt animaduertit insignis Couarru. in Clementi. si furiosus. 2. parte. relect. 5. 5. numero. 1. de homicidio.

Secundo, clericum qui absque dicta protestatione accusationem proposuerit, mortalem culpam contrahere, cum in materia graui iura sacra violet scribit Martin. Nauar. in manu. confessor. ca. pitul. 27. num. 226.

Tertio prohibitam esse clericis hanc criminalem accusationem, etiam vbi causa sanguinis agitur. d. cap. postulasti. cap. accusasti. de accu. vbi clericus accu-

fator poenitentiam agere compellitur. non tamen ita grauem, si pro bono pacis accusasset.

Quarto quod si protestatione omilla, non sequeretur effectus accusationis criminalis nec imponeretur poena mortis, vel mutilationis membrorum, non esset clericus irregularis, etiam si alia sanguinis vindicta imponeretur. tenet Abb. in dicto. capite. clericis. ne clerici vel monachi, & in capit. si aliquis. de homi. sequitur Siluest. in summ. in verb. Homicidium. 3. versic. secundo quaeritur.

Quinto notatu dignum est, quod dicta criminalis accusatio protestatione interueniente clericis permessa est, quando suas causas iniuriaque proprias fuerint prosequuti, secus vero si alienas colligo ex text. in dict. capitulo. 2. ibi, *suis malefactoribus*, & ibi, *Pctunt emendam sibi fieri*, & ibi, *De suis malefactoribus*, & ita post alios tenet Fran. ibi quam esse communem sententiam fatetur Martin. Nauar. in manu. confessor. ca. 27. numero. 116. Quae sane ita intelligenda est, vt nihilominus clerico permillum sit protestatione facta, absque irregularitatis metu, delictum aliquod precogitatum, in maximum reipublicae detrimentum, aut proximi grauisimum damnum, in medelam potius, quam ad criminis punitionem caute denuntiare, quando aliter quam per denuntiationem, non potest tali malo prouideri sic tenet Caietan. in. 2. 2. quæstion. 33. articulo. 7. Martinus Nauarrus. in capitulo. inter verba. 11. quæstion. 3. Corra. 58. Couarrubias.

in dict. Clementin. si furiosus. §. 5. numer. 4. Quibus suffragatur text. in dict. capi. accusasti de accusa. ibi. *Nisi pro pace.* Quæ singularis est interpretatio ad text. in dict. capit. 2.

8 Sexto, clericus præmissa protestatione, immunis est ab irregularitate, modo vtatur in accusatione verbo, conqueror, vel aculo, nihil sane interest tenet Ioā. And. in dict. ca. 2. sequitur Ioan. de Anani. in dict. capit. postulasti. de homi. num. 3. Socin. in dict. ca. ad audientiam. num. 55.

9 Septimo, quod sacerdos non incurrit irregularitatem, si expresse fuerit protestatus, non tamen sufficit quod tacite id faciat, vt colligitur ex dict. capitulo. 2. ibi, *Protestando expresse*, & ibi ad hoc notant doctores maxime glo. in verbo, *Protestando*, quæ dicit quod caute faceret clericus si de hac protestatione faceret fieri publicum instrumentum, Praxis tamē iam recepit, eam sententiā quod protestatio in limine querellæ, vel accusationis fiat.

10 Octauo, nec illud est omittendum, liberum esse clericum ab irregularitate, præmissa dicta protestatione, etiam si ea omissa iudex ad poenam sanguinis, vel membri mutilationis processerit, vt expresse in dict. cap. 2. probatur vbi concors est nostrorum sententia.

11 Nono, quod dicta protestatio supradictū effectū operatur, etiam si nō solum verisimile sed certum sit ex qualitate criminis in accusatione propositi ad mortem processurum, ita not. Ioann. Andr. Abb. & Felin. & omnes in dict. capitu. postulasti. Felinus. in

dict. cap. ad audientiam de homi. num. 54. Decimo est quidem in hac materia obseruandum, quod hæc protestatio tunc necessaria est cum clericus quempiā apud iudicem secularem accusat ratione alicuius sceleris, vel delicti perpetrati. Secus vero si causa civilis foret, licet ex accidenti contigerit, quod iudex secularis, vel eius ministri clerici aduersarium, defacto resistentem, interficerent, vel aliquo membro mutilauerint, non sane hoc clerico iuste petenti, & nihil de hoc existimati imputari debet. tex. egregius in dict. capi. postulasti. de homi. vbi Anani. & docto. not. & D. Couar. in dict. §. 5.

12 Vndecimo, & quod singulariter circa illius tex. interpretatione notandū est, quod scribit Ioan. Ana. in dict. capi. postulasti censens non imputari clerico accusatori, etiam non protestanti, mortem vel mutilationem membri reo accusato contra iuris præcepta illatam. Non quidem fuit in culpa clericus, qui ea ratione protestatione omisit, quod manifeste compertum haberet nullam corporalem poenam à iudice irrogari, & hoc sequitur Couar. dicto. §. 5. num. 3.

13 Duodecimo (& quod libenter prætermissem nisi vidissem multos in hoc alucinari) quod nunquam ea protestatio faciendā est quando accusatio coram iudice ecclesiastico proponitur, etiam si delictum enormissimum sit, & propter illud clericus qui de illo accusatur poena realis degradationis sit puniendus ita deducitur ex dict. cap. 2. & ex communi doctorum traditione.

Deci

15 Decimo tertio illud præmissis apte conuenit quod aliquorum calculis probatum est, quod vsque aded iam sæpe dicta protestatio ab irregularitate clericū protestantem liberum reddit, quod etiam si animum habeat protestationi contrarium irregularis nō erit iudicandus. Sic tenet Felin. in dict. capitulo postulasti. quem sequitur D. Couarrub. dicto. §. 5. numero. 1. Nam per solam voluntatem sine opere exteriori irregularitas non incurritur, vt multis in locis istarum annotationum probauimus.

16 Sed opinio hæc nullo modo placeat, labitur in hoc egregius D. Couarrub. sequor in hoc Ioann. And. Domi. & Peru. in dicto ca. 2 Ioann. And. in dict. capit. postulasti, & hanc sequitur Nauar. in manuali cap. 27. num. 226. Nec Ioā. And. contrariam sententiam amplexus est, vt D. Couarrub. censuit, sed potius contrariam, vt cōstat ex allegatione Dom. & Peru. in dictis locis & ex ipsius verbis clare perpenditur, quia ipse se remittit ad Hostien. in summ. tit. de homi. §. qua pena. vers. si verum vbi latissime hoc defendit. Et huic opinioni minime refragatur, quod voluntate sola irregularitas non contrahitur, quia in proposito casu, cum voluntate concurrat querimonia, & accusatio exterior dicta quidem protestatio mendax & fallax est, nec talis est qualem sacrum ius canonicum requirit ad irregularitatis labem excusandā, & quibus hoc contigerit oportet dispensationem impetrare, vt non semel fateatur consuluisse Martin. Nauarr. dict. cap. 27. num. 226.

17 Decimo quarto nec erit obliuioni tradendum, non posse clericum ab irregularitate excusari qui protestationem omisit, eo quod in animo nō habuit, quod iudex ad mortem, vel membrorum mutilationem procederet, sed potius contrariam voluntatem, quæ voluntas cum inanimato retenta fuit, nihil operari potest, cum actus exterius directe cōtrarius sit tenet. gloss. sing. in dict. ca. 2. quæ communem esse asseuerat D. Couarrub. d. §. 5. quæ procedit etiā in animæ iudicio, vt scribunt Calde. & Franc. ibi licet Andr. Tiracquell. post leges conu. glo. 5. cōtrarium fuerit opinatus à quo in hoc cauendum est.

18 Decimo quinto supradictis addendum est, quod aded protestatio ab irregularitate liberat, & non solum locum obtinet, circa querellam, vel accusationem, verum etiam procedit respectu personalis capturæ, nam si clericus reum quem infraganti crimine reperuit capiat, & iudici ad debitam punitionem tradiderit, modo dicta protestatione vsus fuerit irregularis non erit, ex quacunque corporali pena à iudice imposita. Fran. post alios in dict. cap. 2. Socin. in di. cap. ad audientiam, num. 52. & 53.

Nec clerici, vt in huius capituli limine scripsi, aduocati nec procuratores in dictis capitalibus causis esse possunt. Sūt sane irregulares si mors, vel membri mutilatio inde sequatur. text. glossa. & Doctores in dict. capi. aliquātos 51. distinct. & videtur tex. in cap. illud. 23. quæstione. 4. & tradunt ultra ordinarios interpretes, Syluest. in summ. in verbo, homicidium

Cc 5

dium. 3. vers. secundo queritur. Maiolus de irreg. lib. 2. ca. 9. num. 1. Alber. Troti. lib. 2. de vero. & perfecto. cleric. capite. 23. numer. 4.

19 Imo clericus minime ab irregularitate liberatur, si causam accusatoris tãquam eius patronus vel aduocatus sequendam suscepisset, etiam si dicta protestatione, de qua hoc capite abunde dictum est vteretur. singulariter tenet Ioann. Imo. in dict. capi. postulasti, cuius opinionem communem esse testatur insignis D. Couar. dict. §. 5.

20 Sunt etiam qui censent, non esse clericis concessum, etiam in fauorem rei aduocati munus exercere glos. in dict. cap. aliquantos vbi Archid. Spec. in titu. de dispensatione. §. iuxta. vers. Item si quis. idem in tit. de aduocato. §. obijcitur vers. in causa autem. Albert. Troti. in dict. cap. 23 præterea dicebat Hosti. in c. 1. de postulan. quod licet accusati defensio clericis aliquando permessa sit capi. reos. 23. quæsti. 5. capi. inter alia. de immu. ecclesi. eos tamen ab ea abstinere hortatur, nã contingere enim potest quod ipsum forum culpa, imperitia, vel negligentia, accusatus damnetur vel nimijs subtilitatibus, aut calumniosis, allegationibus non solum absoluat, sed accusator tallionis pœna puniatur. Vnde ipse Hostien. in dict. capit. ad audientiam de homi. commemorat quẽdam clericum in criminali causa suscepisse fratris sui patrociniũ, at quẽ adẽdõ solerter eam defendisse, vt absolutus fuerit, clericum vero irregularem effectum, quia accusator fuit decapitatus. Quæ

opinio verissima est quando nõ solum clericus reum defendit, sed petit accusatorem calumniantẽ puniri, qui si à iudice, occidatur vel mēbro mutiletur, clericus irregularis efficitur. Si autem tantum reum defendit, iustãque operam defensionis dans nec petit accusatorem puniri, licet postea, à iudice tallionis pœna imponatur non erit clerico ad irregularitatem imputandum, licet nulla in defensione rei accusati, circa accusatorem vsus sit protestatione, cum defensio accusati de perse, non tendit ad accusatoris mortẽ sed tantum ad tutelam & licitam accusati defensionem. Sic colligo ex Hosti. Maiol. Couar. in locis iam allegatis.

Non est tamen in hoc filẽtio prætermittendum, quod licet clericus aduocati, vel procuratoris, munere fungens dictis causis, solum contrahat irregularitatem, quando secuta est mors, vel membri mutilatio, grauitèr tamen in alijs sic delinquens, ab ordinario pro facti qualitate plectẽdus est, sunt quidem munera hæc clericis interdicta, vt præcedentibus capitibus late probauimus.

Est etiam clerico interdictum in dictis criminalibus causis testimonium proferre. glos. in capit. testimonium. 11. quæsti. 1. & in cap. de cætero de testib. nemo factus est qui tantũ cõperiretur sanguinis iudicio quantum, ipse testis à quo totius criminis veritas elicitur, & super cuius attestatone firmatur sententia, & ea ratione si ex eius testimonio mors fuerit illata, irregularis efficitur, etiam præmissa dicta protestatione, vt scribit Felin. in dict. capit. postu-

21
Clericus in
causa crimi-
nali nõ
potest esse
testis.

postulasti. post glo. ibi & est glo. notãda, quæ in laico loquitur in cap. 1. 51. distin. & in clerico glo. in cap. testimonium. 11. q. 1. Abb. in c. de cætero colum. 1. de testib. Grotius in tracta. de testib. num. 69. quam communem esse sententiam profitetur D. Couar. dict. §. 5. num. 5. Iul. Clar. in practic. criminali. §. fina. quæsti. 24. vers. sed quid. Nec refragari potest respectu laici, quod is inuictus, & coactus & iudicis præcepto compulsus, testimonium protulerit, nam etiam si quis per vim vel metum qui in virum constantem cadat, cogatur delinquentem exhibere & rebelare, semper erit irregularis, si ille puniatur pœna mortis, vel membri mutilationem, quia licet vis illa excuset à peccato, non vero ab irregularitate. tenet Taur. in summa in verbo irregularitas. 2. num. 22. Maio. de irregulari. lib. 2. capi. 8. num. 2.

Si autem ex tali testimonio, dicta pœna non fuerit secuta, sed alia mitior, vel arbitraria, vel quia innocens erat accusatus fuit absolutus, nihilominus clericus pro modo culpæ iudicis arbitrio, puniendus est, & sic receptum vidi. Nullam vero clericus pœnam patietur, si in ea causa criminali, in qua testimonium protulit, de pœna sanguinis nõ agebatur, Abb. not. 1. in capit. de cætero de testib. & ibi doctores, & ita debet intelligi text. in dict. capit. testimonium quæ sic intelligit glos. in capite. 1. 51. distin. & vide text. in capit. quandoque. 14. quæsti. 2. Saluberrimum tamen consilium est, q̃ in quacũq; crimi. causa clerici testimonium non proferant.

22

Procedunt quidem quæ prædi-

ximus quando clericus testimonium profert, in laborem accusatoris, secus si clericus producatur in testem, in fauore rei, quia cum hoc prohibitum nõ sit nullam pœnam incurrit. Imo vnum censeo perpetua memoria dignum quod nouum est, nec memini me legisse apud aliquem, quod licet ex tali testimonio quod directe & principaliter ad probandam rei innocentiam tendit, ex accidenti tamen ex causæ processu, accusatoris calumnia detegitur, ideoque tallionis pœna imponitur, nõ imputabitur clerico ad irregularitatem, satis sane ei ignoscendum est, cuius testimonium non ad mortem accusatoris, sed ad tutelam rei accusati tendit, & id quod præter eius intentionem contingit, est veluti per accidens, quod subiecti naturã non mutat. l. naturaliter. §. apud ff. de acquirend. heredi. Quæ doctrina mire confirmatur ex supra traditis, circa patrociniũ clericis pro reo in criminali iudicio.

23 Sed ad hoc vt clericus iuste possit suum testimonium proferre, necessaria est sui ecclesiastici iudicis facultas, vt seruari de consuetudine affirmat Frã. Mar. decis. si. 777. n. 4. Quod iure cõsuetaneũ est, quia nec in causa ciuili, clericus testificari potest, nisi dicta facultas præcesserit, quãuis si de facto deponat, licet male faciat, minime tamẽ eius testimoniũ vitietur. gl. fi. vbi Abb. & omnes in capi. 1. de iuram. calum. Idem in religiosis seruandum est glos. in auth. demonach. §. cogitãdũ. col. 9. sed hoc tẽperandum est, vt procedat in iudicijs non vero in

contra

contractibus, quibus clerici libere sine alicuius poenae metu iurare possunt. Deinde nec licentia requiritur quando clericus vult testificari coram alio iudice ecclesiastico, qui non sit suus, ex Abb. sententia in dict. ca. 1. Quo loco scribit, quod non tantum Episcopus, sed alius Praelatus inferior potest dictam licentiam concedere, quod verum censeo in civilibus controuersijs, non autem in criminalibus causis ad tutelam defensionem rei accusati, quia tunc ab Episcopo, vel ab eius Vicario generali, maturo iudicio & prauia causae cognitione concedenda est, non vero ab inferioribus iudicibus, qui causarum criminalium non habent cognitionem, & hoc iure utimur.

24
Reprobatur consuetudo quae dicitur curiae Gratian.

Vnde nullo modo iure defendi potest, consuetudo quae semper in curia Gratianopolitana & in alijs inferioribus curijs Delphinatus receptam vidisse testatur Guido Pap. decisio. 65. nume. 2. nempe quod si clerici nollunt in causa civili, coram seculari iudice dicere testimoniū, cogi ad id possunt modica coertione, ab eodem iudice seculari, nec ad id ad eundem iudex ecclesiasticus, nec Abbas, vel alius Praelatus respectu monachi nollentis testificari. Quod si causa fuerit criminalis suorum Praelatorum licentia desideratur. Est tamen illa consuetudo iniqua, & sacris canonicis constitutionibus contraria & ideo merito releganda est.

25 Fateor tamen iuri consonum esse quod in dictis curijs seruari testatur. Guid. Pap. praecipitata de cessione in prin. quod si clerici vel monachi absque suorum su-

periorum consensu testimoniū protulerint siue in causa civili vel criminali eorum depositiones non ex hoc vitari nec inualidari, quod optime fulcitur auctoritate glo. Abb. & aliorum in dict. ca. 1. de iuramen. calumn. supra allegat.

In criminali causa contra reū nec debet nec potest iudex Ecclesiasticus licentiam clericis praestare, vt ferant testimoniū, & si de facto ea praestiterint, non est obtemperandum. tenet Antiquissimus Gofredus in summa titu. de testibus cogend. Inno. in ca. dilectorum. eo titu. Imo singulariter scribit Ioann. And. in nouel. ibi, quod laicus qui ad clericatum aspirat, etiam in foro seculari cogi non potest, vt in dictis causis testificatur, quae sequitur Addi. Guido. Pap. d. decis. quod summae iniuritur aequitati, sed praxis forensis non recepit.

Truncationes membrorum per se faciētes, aut faciendas iudicantes.

CAPVT. XCIX.

- 1 Clerici membrorum truncationes facientes, vel faciendas esse iudicantes ab officio & beneficio sunt deponendi.
- 2 Quod autem dicatur membrum remissive traditur.

Clericis in sacris ordinibus constitutis ex Concilio Toletano iudiciū sanguinis agitare non licet. Vnde prohibemus ne aut per

per se truncationes membrorum faciant, aut iudicant faciendas: quod si quis tale quid fecerit, honore priuetur & loco, verba sunt text. in capit. Clericis. ne cler. vel monac. Concilium autem illud Toletanū, de quo supra mentio fit, duodecimum est in Canone. 6. Vnde poena dilecti huius est depositio ab officio & beneficio, quia secundum expositionem Ioann. Andreae, verbum text. honore exponitur, id est ordine, & verbum loco, id est, beneficio. & sic vult text. quod priuetur ordine & beneficio, & per consequens deponatur secundum Abb. ibi, in. 1. notab. qui sequitur expositionem Ioann. Andr. Et aduerte quod cum poena ista imponatur facienti, vel iudicanti truncationem membrorum, quod etiam si membrum debilitaretur facto vel sententia clerici non puniretur ista poena, quia per id non efficitur irregularis, sicut sentit Abb. ibi. item etiam est aliud aduertendum, quod videtur text. imponere hanc poenam clericis per solū iudiciū, & sic per solam sententiam prolationem, sine eo quod sequatur illius executio. Ego tamen credo quod mens conditoris canonis fuit punire clericum quando succedit executio, & sic crederem per solam sententiam non ita accerrime puniendum. Quod autem dicatur membrum quia haec materia in varijs locis late describitur, sufficiat ad illa lectores remittere, quae quidem inter alios copiosius colligit Corsetus in repertorio Abbatis, in parte, membrum.

A
Praelatus vel cleri-

Iudicanti. Adde quod tunc praedicta poena incurritur quando

clericus ipse personaliter poenam truncationis membrorum infligerit, si vero iurisdictionem haberet temporalem, vel esset Praelatus & proprii muneris ratione committeret, alicuius causae cognitionem alteri vt iustitiam faceret, etiam si talis iudex ordinarius, vel delegatus, cui causa commissa est, accusatum morti traderet Praelatus vel clericus habens temporalem iurisdictionem qui tale delegationem fecerit nullam irregularitatem contrahit text. egregius in cap. vlti ne cler. vel monachi in. 6. Sed quid ex contrario an Praelatus, vel sacerdos possit cognoscere de causis criminalibus ad puniendos laicos ex commissione Principis secularis text. celebris in cap. in Archiepiscopatu de rator expresse probat hanc delegationem firmitatem obtinere, & quod eius ratione iure poterit talis delegatus de his causis cognoscere, & sententiam proferre hanc lege, vt sententiam sanguinis minime proferat quae text. praeter alios interpretes dicit sing. Arstin. cons. 58. colu. 3. & 5. quo loco scribit censeri huic delegato commissam causam quo ad ipsam ordinariam criminis punitionem, nec enim videtur Princeps aliquam remissionem facere eo quod causam ei delegauerit qui sanguinis iudiciū nō poterit proferre cum hoc casu is delegatus teneatur punitionem dimittere committenti quem sequitur Couarru. in Clemen. si furiosus. 2. par. relecti. §. 5. numer. 8. quo loco aliqua circa hoc notatu digna scribit.

Item tunc huius capituli poena imponenda est, quando clericus

cus, qui in iurisdictione habet temporalem potest alteri criminales causas iudicandas remittere.

Clericus an ex delegatione Principis secularis possit iurisdictione contra laicos procedere.

Clericus aliter

super

regularita-
tis nota, cō-
sulere po-
rest genera-
liter ut pro
aliquo cri-
mine mor-
tis pena
imponatur

super facto cōtingenti, & in iudi-
cio iam deducto, iudicat mortis
pœnam, vel mutilationis mem-
brorum faciendam esse, alioquin
si extra contingentiā facti, nul-
la irregularitatis pœna, vel alia
incurritur. Nam & clerici de iu-
re respondere possunt, & opina-
ri quod certis casibus vltimū sup-
plicium, vel membri mutilatio
imponatur. Et ea ratione scriben-
tes tractatus, commentarios, vel
criminalia, consilia quibus iudi-
ces instruunt pro futuris criminibus,
ut aliquas pœnas corporales
inferant, non sunt irregulares
iudicandi. Nam clericis interd-
ctum non est leges & statuta face-
re, quæ criminales controuersias
concernāt, aut Principi consule-
re, ut committentibus certa deli-
cta irroget mortis pœnam, vel
aliam corporalem glo. not. in ca-
pit. ex literis. in verbo, consului.
de excessi. Præla. vbi Abb. & om-
nes sequuntur Inno. in ca. ad au-
dientiam. de homi. Specula in tit.
de dispensa. §. iuxta. versū. Quid
si iudex. Abb. in capite. 1. de furt.
Bald. in auth. habita. C. ne filius
pro patre Siluest. in summa. in
verb. Homicidium. 3. quæstio. 5.
versū. quartum. Maiolus de irre-
gu. lib. 2. cap. 9. num. 9. & est com-
munis sententia.

In sacra In-
quisitionis
tribunali-
bus huius
capitis san-
ctio locū nō
obtinere.

Præterea huius capitis pœna li-
mitanda est, ut locū minime ob-
tineat in sacra Inquisitionis tri-
bunalibus, nā quis quis siue Car-
dinalis, siue Episcopus aut sacer-
dos qui interfuerit sacrosanctis
Inquisitorum congregationibus
in quibus tractatur de aliquo de-
licto, iam in iudiciū deducto,
in quo pœna sanguinis imponen-
da est, consulēdo, vel suffragium

præstando, nullam irregularitatem
incurrit, ex Summi Præsidi-
dis indulgentia propter fidei fa-
uorem, ita decreuit Paul. 4. Pon-
tifex Maxi. die. 29. Aprilis anno
157. vt refert iudiciale Inquisito-
rum. 4. decreto Simon. Maiolus
de irregularitate lib. 2. d. c. 9. nu-
mer. 8.

Puniendū. Hæc sane opinio Do-
mini Episcopi mihi nunquā pla-
cuit. Tum quia ex cōtra expres-
sa verba text. in dict. capit. cleri-
cis. ne clerici, vel monachi ibi.
Aut iudices inferendas. Tū quia
Speculator cuius autoritas apud
nos est maxima contrariam sen-
tentiam tuetur titulo de dispen-
satione. §. iuxta propositiones.
quem sequitur Petrus Folleri in
præti. crimi. cano. 2. par. cap. 24.
sic sola iudicis sententia damna-
tum intestabilem reddit & testa-
mentum prius factum tollit. l. si
quis filio ex hæredato. §. irritum
ff. de iniusto rup.

Irregularis. Adde Calderi. Abb.
& Card. in cap. 1. qui cleri. vel vo-
uen. Cardi. in Clemen. si furiosus
quæst. 31. de homi. Steph. Auffe.
in Capell. Tholosa. quæstio. 207.
quam opinionem communem ef-
se fatetur D. Couarru. in dict. Cle-
ment. si furiosus. 3. par. in initio.
num. 9. Quæ secundum illū pro-
cedit, etiam si membrum corpo-
ri adhærens, omnino inutile sit,
adhuc in hoc casu nulla afficitur
percussor irregularitate, sed ve-
rior est contraria opinio quā te-
nuerunt Cardi. Abb. & Præpo. in
dict. c. 1. Siluest. in sum. in verbo,
homicidiū. 3. ver. Tertium. & eā
sequitur rationibus confirmans
in signis Marti. Nauarr. in manu.
confesso. c. 27. num. 207.

B
Ioa. Ber. o-
pinio de
qua hoc c.
reprobatur

C

D. Couarru.
opinio com-
mutatur.

Dicitur

Membrum
quod pro-
prie dica-
tur.

Dicatur membrum. Adde Bar. in
l. publicorum. nu. 13. ff. de publi-
iudi. vbi Imo. & doctores qui il-
la proprie membra esse censent,
quibus diuerso & proprio officio
corpus mouetur, aut iuuatur, vt
oculo, ad videndum pedibus ad
progressum, auribus ad audien-
dum, manibus ad palpandum, na-
ribus ad adoratum, lingua ad ser-
monem, idem Bald. affirmat in ca-
pi. 1. de noua forma. fidei. num. 5.
quod manifeste Arist. authorita-
te constat. lib. 1. de par. anima. ca.
5. text. not. in l. idē. Offilius. ff. de
ædili ædi. l. non sunt liberi. ff. de
sta. homi. Idēq; Diuus Paulus in-
sinuat ad Roma. ca. 12. dicens mē-
bra in corpore distinctam opera-
tionem habere. *Omnia autem mē-
bra* (inquit) *non eundem effectum
habent.* Quod latius explicat D.
Couarru. in dict. Clemēt. si furio-
sus. 3. p. in initio. num. 8.

Caietani,
& D. Soto
opinio qua
dam consu-
tatur.

Ex quo sequitur lapsum fuisse
Caietan. existimantem, abscindē-
tem digitum irregularem esse,
quem sequutus fuit Domi. Soto.
lib. 2. de iusti. & iur. quæstio. 1. ar-
ti. 1. eo quod digitus sit membrū
cuius contrarium manifeste do-
cet Bar. & doctores in dict. l. pu-
blicorum. Bald. in di. cap. 1. Felin.
in c. cum illorum de senten. ex-
comm. & in ca. Ego enim colum.
2. de iureiuran. Gonfa. à Villadie-
go de irregula. capit. de percussio-
re. colum. 1. Anto. Rubeus conf.
83. Cassa. in consuetud. Burg. ru-
br. 1. §. 5. quam sententiam aduer-
sus Caieta. & Sotū communem
esse testantur Martin. Nauarr. in
manu. confessor. capite. 27. nu-
mer. 206. & eius discipulus non
pœnitentes D. Couarru. vbi pau-
lo ante allegauit. Cui communi

sententiæ suffragatur di. l. idem
Offilius, vbi decisum stat q̄ ha-
bēs digitum abscissum habet ab-
cissam partē mēbri, non vero mē-
brum, & dict. l. nō sunt liberi. ff.
de statu. homi. ex qua colligitur,
habentem equo plures digitos,
nō habere equo plura membra.

Deducitur etiam ex supra tradi-
tis abscendentē cartilaginē, quæ
circa aurē est, nō incurrere huius
capitis pœnā nec irregularitatē
ea ratione, quia licet auris mem-
brū sit, illa vero cartilago potius
ad decorem & membri tutelam
quā ad peculiare auris obsequium
à natura ipsa ingenta est, quod ex
Bald. collig. D. Couar. dict. nu. 8.

Abscindēs
cartilagi-
nē auris nō
est irregu-
laris.

Nec ab hoc loco alienum est, in-
quirere, vtrum sit vera doctrina
Bal. qui in l. data opera. nume. 75.
C. qui accusa. non poss. scribit ma-
milam in foenis membrum esse
de qua merito dubitat insignis
D. Couarru. in præcitato loco in-
telligens veram esse quo ad latā
significationem, non vero quoad
germanam & propriam, & ea ra-
tione censet non esse irregularem
qui mamillam femine abscinde-
rit, cuius opinio mihi summe pla-
cet quia summa innititur equita-
te quæ in pœnalibus amplectēda est.

Abscindēs
mamillam
mulieris
nō est irre-
gularis.

Duellū alijs spōte
offerētes, seu obla-
tū suscipientes.

C A P V T. C.

1 Clericus huius criminis reus est
deponendus.

Pœna huius delicti est depo-
sitionis, vt capit. 1. de cleri-
pug. in due. q̄ procedit siue
cleri-

clericus fuerit victor siue victus poterit tamen episcopus cum eo dispensare, si mors vel mutilatio membri non fuerit inde secuta, vt ibi. Et aduerte, quod poena illius text. procedit quando talis clericus sponte iniuit duellum, secus autem si aliquo facto necessitatis, licet necessitas fuerit euitabili, quia tunc necessitas alieniat culpam & non punietur poena depositionis, sed mitiori, quia text. ille requirit actum spontaneum ad incurrendam poenam depositionis, secundum Abbatem. ibi.

A Duellorū
grauitas,
nec nō
pōna ex
Tri. cōc. ex
plicatur.

Depositionis. Adde Roland. Valle consil. 4. numero. 22. volum. 1. Et ex hoc colliges clericum qui hoc crimen commiserit non esse suspensum, vt existimauit Siluestr. in sum. in verbo, suspensionem versic. 11. Tabi. ibi. sed verum nō est quia text. in capite. 1. de cleri. pug. in duello, solum dicit deponendum fore, & ideo merito eos reprehendit Martin. Nauarr. in manu. confesso. capite. 27. numero. 156. Et de materia duelli vide vltra alios. Andr. Alciat. in tractat. de singulari certamine, Naua. in manuali confesso. capit. 11. num. 39. & capi. 15. num. 9. & multa congerit Petrus Gregorius Tholosanus. 3. par. Syntag. iuris titu. 48. cap. 15. per totum. Et nota quod duellorum vsus à diabolo fuit institutus, vt cruenta corporū morte, animarum etiam perniciē lucretur. Propterea in tanti criminis detestationem nouissimæ poenæ in sacro Concilio Tridentino statuta sunt Sessione. 25. ca. 19. de reformati. vbi cōtra Im-

peratores Reges, vel alios Magnantes, qui in terris suis inter Christianos duellum concesserint, eo ipso sunt excommunicati, & dominio ciuitatis, vel castri aut loci, in quo duellum fieri permisserint, si ab Ecclesia obtinent priuati sunt, si loca vero feudalia sunt directis dominis acquiruntur. Ille vero qui duelli causa, in arenam descenderint, nec non qui illorum nomine ibi inter sunt (quos patronos vocant) excommunicationis, ac omnium bonorum suorum proscriptio- nis ac perpetuæ infamiae poenam incurrunt. & vt homicidæ iuxta Sacrorum Canonum sanctiones sunt animaduertendi: quod si in ipso conflictu decesserint sepultura ecclesiastica priuati sūt. Qui vero consilium dederint, vel suaserint, vel vt spectatores interfuerint excommunicationis ac perpetuæ maledictionis vinculo ligantur.

Circa vero caput nostrum, & dictum Tridentini decretum, illud est consideratione dignissimum. Minime locum esse poenis dictis locis statutis, ex quibuscunque singularibus certaminibus, pugnisue innito etiam consilio factis, etiam si percussio, vel mors contigerit, dummodo duelli forma non seruetur, nempe loci destinatio, armorum præfixio, patronorum & spectatorum constitutio, & alia quæ in his impijs spectaculis à charitate Christiana alienis, adhiberi consuetam est. Cum enim dictæ constitutiones poenales sint, & in duellis loquantur, non sunt alia singularia certamina extendendæ reg. odia. cum simili. de regu. iur. in. 6. Quod manifeste

*Cōcil. Trid.
sess. 25. ca.
19. de re-
for. quod de
poenis duel-
lorū loqui-
tur expli-
catur.*

infeste, ex dicto sacro concilio colliges, quod tantum loquitur de duello, antiqua solennitate faciendo, & ita poenam infligit cōtra locorum dominos, si duella suis locis fieri permisserint, nec non contra patronos, quorum ope tam immane scelus perpetratur, & cōtra eos qui in causa duelli, tam in iure, quam in facto cōsiliū præstiterint. Vides lector candide, quo pacto loquitur, de iure duelli, & sic de eo duello, quod impijs illius legis seruatis efficitur, & ita censo quod iudicabitur, in casu grauissimo qui nunc pendet in Curia Regia hoc anno. 1579. & posthęc scripta compertū habui, ita fuisse iudicatum à sapientissimis vi-

ris. Ideoque nota quia multoties continget.

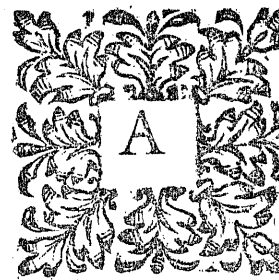
Sed quia tanta est quorūdam hominum malitia, atque verustia, vt sanctissimam sacrosancti Concilij Tridentini cōstitutionem: sicuti iustissimas alias leges mille artibus elidere contēdunt aduersus quos sanctissimus Gregorius Pontifex Decimus Tertius hanc edidit constitutionem quam hoc aptissimo loco, cum familiaris non sit in legentium gratiam scribere constitui, quæ continetur in summa constitutionum summorum Pontificum fol. 754. incipit. Ad tollendum quæ sacrum Concilium tantum de duellis publicis loquēs ad priuata duella extendit.

POENA DVELLA, ET monomachias committentium.

GREGORIUS EPISCOPUS SER-
uus seruorum Dei, Ad perpetuam
rei memoriam.

XXXIII.

*Duella sūt
prohibita
iure cano-
nico, & cō-
cilio Tri-
den. sess.
23. cap. 19
& l. civili
unica. C.
de gladi-
toribus li.
11.*

AD Tolendū detestabilem duellorū vsum concilium Tridentinū excōmunicatōne, & alias grauissimas poenas in cōcedentes locum ad Monomachia

ac pariter impugnantes, nec nō Patronos, consulentes, suadētes & spectatores salubriter quidē decreuit, sed crescente hominū malicia facinorosi non desunt, qui quod publice prohibitū est, priuatim exequi non dubitent, dum se poenas prædictas hoc modo eludere posse arbitrātur. Nos ad hæc coercenda plenius, D d euiden-

euentiusque prouidendum esse rari, considerantesque duellum priuatum non minus cruentum & animæ, & corpori noxium esse quam quod publice perpetratur, Auctoritate apostolica statuimus illos, qui ex condito statuto tempore, & in loco conueto Monomachiam commiserint, etiã si nulli Patroni, socij ve ad id vocati fuerint, nec loci securitas habita, nullæ ve prouocatoriæ literæ, aut denunciationis chartulæ prædecesserint, censuris, & pœnis omnibus à dicto Concilio propositis teneri perinde, ac si publico, & consueto abusu singulare certamen iniuissent. Volentes etiam locorū Dominos si certamen ex condito huiusmodi permiserint, aut quantū in se fuerint nō prohibuerint omnes que illud fieri mandantes infligentes auxiliū, consiliū, vel fauorem dantes, equos, arma pecuniā com meatum, & alia subsidia scienter sub ministrantes, aut ex composito spectatores, vel socios quouis modo sese præbentes, eisdem censuris, & pœnis subiacerent, etiã si illi qui ad locū destinātū pugnari accesserunt, impediri pugnam non commiserint si per ipsos non steterit, quominus illa committatur. Non obstantibus priuilegijs, immunitatibus & exemptionibus, ceterisque contrarijs quibuscunque Constitutionibus tamen, & alijs sanctionibus Apostolicis hac de re disponentibus in suo robore duraturis.

Datum Romæ apud sanctum Petrum, Anno incarnationis Domini millesimo quingentesimo octagesimo secundo. Nono Decembris Pontificatus nostri

anno vndecimo.

Ex ea sane constitutione magis nostra fulcitur opinio que verissima est terminis Tridentini Concilij, sed statuta nouissima illa constitutione diuersum erit iudicandum, & circa quam consule Martinum Nauarrum. cōsi. 1. & 2. titulo de pignorib. vulg. egregie ibi probantem per superiorem constitutionem absolutionem excommunicationis tantū publici, quam priuati duelli Pontifici. Maximo esse reseruatam quanuis Concilio Tridentino minime reseruatō diffinita fuerit.

Sed mitiori. Adde quod hæc auctoritatis opinio, ex eo vera non videtur, quia si loquimur de duello quod inter nobiles nouissimis temporibus sit, nulla necessitas clericum compellere potest ad hoc singulare certamen subeundum, cum maxime à suo sacro instituto sit alienum. Nec iactura honoris necessitatem inducit, vt scribit Præposi. in rub. de cleri. pug. in duello, & opinio nem istam sequutus est Petrus Foll. in pract. crimina. canon. 2. par. capit. 27. numer. 1. quæ practica opere isto absoluto, ad manus meas peruenit.

Naues ad pugnam gubernantes, & conflictum personarum exercentes, ac alios ad pugnam incitantes.

Cap.

CAPVT. CI.

- 1 Clericus propter hæc tria criminali depositionem meretur.
- 2 Clericus, qui in bello interfuit, quando efficitur irregularis.

Propter hæc tria delicta deponendus est clericus, vt in c. Quod indubijs de pœnis, aduerte tñ quod in defensione benepossunt clerici gubernare naues, & alios ad pugnam defensionis incitare, & in tantū conflagere in hostes, quos dimittant, vt placuit Innoc. ibi. Abb. autem in eo. ca. videtur eius sententiã restringere, videlicet quod si necessitas non erat inuitabilis, licet clericus interfuit bello causa defensionis: si sequitur mors, vel mutilatio membri ex percussione sua efficitur irregularis: secus si percussione aliorum. Ego tamen crederem quod Innoc. potest simpliciter intelligi, quo ad terminos text. quem declarat: quia ad hoc vt non patiatur pœnã depositionis de qua ibi, sufficit quod clericus prædat defensionem, licet causa non esset inuitabilis. Quantū vero ad irregularitatem incurram seruabitur consideratio Abba. nec contra dicit sententię Innocen. quia ipse nihil de irregularitate disponit iudicio meo.

Efficitur irregularis. Adde textu. optimum in cap. petitio. de homi. quo loco apparet quam esse irregularē si adhuc in bello iusto propria pugnauerit manuerit manu, & aliquem occiderit aut membro mutilauerit idē probat gloss. in cap. Scitatis. 7. q.

A Irregularis qui in bello iusto hominem interficit.

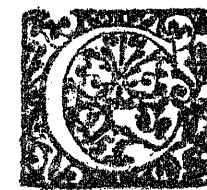
1. quæ sententiã communis est, vt profitetur D. Episcopus Co-uarr. in Clement. si furiosus. 2. p. relecti. §. 3. num. 2. de homici. Et circa huius capituli materiam vide de latissime S. Thom. & Caiet. 2. 2. q. 40. art. 2. Abb. Card. Hen. Felin. & Doctores in dict. cap. petitio Floren. 3. part. tit. 18. cap. 2. §. 6. Martin. Nauarr. in manu. confess. cap. 27. nume. 215. Maio. de irreg. lib. 5. capit. 49. & Optime Greg. Lup. in l. 52. in verbo. Deuen. yr. titu. 6. part. 1. quo loco alios allegans disputat. An summus Præsul possit facultatem clericis concedere, vt absq; irregularitatis metu possint in bello pugnare.

Iudicio meo. Vide Petrum Follerium in practi. crim. cano. ca. 52. licet immodeste, & in verecū de autorem istum alioqui doctissimum somniasse dicat.

Violentiæ quæ illatores.

CAPVT. CII.

- 1 Clericus in personis, rebus seu beneficijs violentiã inferens, qualiter puniatur, breuiter, & dilucide per totū caput explicatur.

Clerici violentiam inferre solent: aut possunt in personis, rebus, seu beneficijs. Primo casu. quando ab ipsis fuerat vis illata personis citra homicidiū, tūc pro qualitate iniuriæ, ac damnorū, ac consideratis his, quæ in arbitrarijs pœnis consideranda fore infra trademus, iudicis arbitrio.

De a. trie

rio puniri debent. Si quando ve- ro contingat clericos eripere ali- que de manibus familiae, qui sen- tentia iudicis ducebatur ad mor- tem, vel a iud. corporale suppliciu, tunc quide distinguendu est. Na aut manifeste apparebat illu co- demnatum inique, & tunc vide- tur nullam imponendam poena
b propter hoc vt sentit Albert. in l. addictos. C. de episcop. audi- per text. in cap. Hi qui. 14. quest. 6. vbi bona gloss. & melior in c. Reos. 23. q. 5. facit q not. Archi. in ca. Cum homo. 23. quest. 5. & vide Hyppol. in l. lege Corne- lia. colum. 10. nu. 23. ff. ad l. Cor- nel. de Siccar. in practica causa- rum criminalium, fol. 56. nume. 41. in verbo. attingam. vbi refert dictam conclusionem Alberti. & ponit alia, per qua potest corro- borari. Si tamen in tali ereptione co- demnati clerici scandalum fecerint, vnde deteriora contin- gat quam in iusta hominis occi- sione, tuc bene crederem eos pu- niendos per suam iudicem iux- ta scadali, & perpetratorum me- suram. Si vero damnatum iuste, eriperent, tunc puniendi sunt. Idem quando esset dubium iuste an ne damnaretur, cum presu- me re debent clerici pro iudice da- nante. In hac autem illicita erep- tione advertere debent multum iudices circa modum eripiendi, an cum armis, & scandalo id fiat an etiam ruptis carceribus, vel non: & alia considerare, qua so- let similia leuiora, vel grauiora facere hac delicta in laicis. c Ad- uertendum tamen est quod ficle- ricus eximit a carceribus captu pro debito, tenebitur ad id quod fisco, & priuato debebatur, per

id quod notat Bart. in l. Quoties de exactoribus tribu. lib. 10. Fa- be. in. 5. Penales. in tit. de action. las. ibi. col. 17. vers. 3. circa pradi- cta. quod intelligerem veru pro illis debitis, pro quibus erat in- carceratus, vel recomendatus: no vero tenebitur omnibus cre- ditoribus licet obitet generalita- tas notabilis decisionis Bald. in dict. l. Addictos du tenet quod eximens aliquem de manibus cu- ria, tenetur ac si fideiussisset pro eo in omnem casum. Secudo ve- ro casu videlicet quando clerici res inuaserint violenter, tunc si erat res temporalis propria vel aliena, cuius possessio erat apud alium constituta patiuntur poe- na legis. Si quis in tantam. C. Vn- de vi. qua etia habet locu in cle- ricis, vt sentit gloss. in capit. 1. de dolo, & cont. cui assentitur ibi Abb. in 6. col. vers. Quo ad ter- tiu. quod cofirmatur ex traditis per Feli. in c. Ecclesie sancte Ma- ria. de constitu. col. 4. vers. qua- ritur primo, videlicet quod le- ges Imperatoru, & Regu copre- hendunt clericos: & melius ex- que ibi not. in col. 23. vers. Sequi- tur etia. Tertio autem quando in beneficijs faciunt violentia, tuc qui temeritate dignitates perso- natus, aut alia quecuq; beneficia ecclesiastica occupare non vere- tur, hoc ipso, ius (siq indignitati- bus vel beneficijs taliter occupa- tis, vel ad ea copetebat) amittit. Ita disponitur in ca. Eu qui. in fi. de prebend. lib. 6. Si vero benefi- ciu cui animaru cura imminet. vi occupat clericus, beneficio si- mili cu cura quod primitus ob- tinebat, est ipso iure priuatus, vt voluit ibi text. in princip.

Inferre

A Inferre solent. Adde singulari- ter circa caput hoc, quod vl- tra penas eos dispositas, si cle- ricus vassallis Regis violentias in- tulerint, a quibus desistere nol- lunt possunt a Regno expelli, & priuari iure originis. text. in l. quicumque. C. de Episcop. & cleric. vbi Paul. not. Bartholom. Cassan. in consuetudin. Burg. ru- bric. 6. 5. in gloss. Sin la gracia, nu- mer. 81. Pet. Auenda. de manda. Regula. 2. part. capit. 7. num. 12. Vnde apud suprema Regia tri- bunalia receptum est quod si Ec- clesiastici iudices vim intulerint nec eorum mandatis parere vo- lunt, eis precipitur, vt a Regno exeant, cuius praxis meminit D. Couarru. in practi. quest. capit. 35. num. 3. Guil Benedi. in c. Rai- nuntius. de testam. in verbo: Et uxorem nomine Adelastram. 2. de- cision. num. 460. de testament. Caro. de Grassa. lib. 2. Reg. Fran. iure. 7. column. penult. & eius pe- na mentio fit in l. 5. tit. 1. lib. or- din. antiqui.

Interpre- tatur deci- mus casus censurarum poena con- tra Mart. Nauarro. Quauis insignis vir Martin. Nauarr. in manu. confessor. cap. 27. num. 67. ex casu. decimo cen- surarum poena colligit, imo di- cit iam ibi diffinitum esse, vt nul- lo modo liceat secularibus iudi- cibus, Episcopis nonparentibus suis iusibus precipere, vt a Reg- no exeant, & non solum iubentes, sed & lectores iussa exsequen- tes, & opem ad id ferentes, & co- sulentes, censuris ligantur si ve- ro iuberent curiam Regis exire vel alium locum, qui non esset eorum dioecesim non ligantur dictis censuris. Ego tamen (salua in omnibus Romanae Ecclesie dignissima censura) & interim,

quod ipsa contrarium iudicaue- rit, & non ultra, existimo, dictu decimu casum poena, nullo mo- do Regie potestati derogare, sed tunc procedere, cum Episcopi, & alij prelati superiores iniuste & nulla legitima causa substan- te a Regno expellantur. Ita ex eo colligitur cum loquatur con- tra percutientes, interficientes, vulnerantes, vel verberantes, & hostiliter insequentes. S. R. E. Car- dinales, Patriarchas, Archiepis- copos, & Sedis Apostolicae lega- tos, & sic verba que statim subij- ciuntur cum dicit: Aut Deos de- ijcientes, &c. Intelligenda sunt de eiectione violenta, & iniusta, sicut sunt percussiones verbera, & alia de quib' in principio loquitur.

Pro quorum interpretatione animaduerti oportet, quod apud nos illud est frequentissimum, & vsitatum, a tempore quod homi- num excedit memoriam, quod potentissimi Hispanoru Reges eorumque suprema tribunalia, iudicibus Ecclesiasticis obuiant, ne post, vel contra appellatione vim ullam faciant appellatibus, imo cogant eos deponere om- nia in eum statum quo tempore appellationis res habebat. Si ve- ro laicus per ecclesiasticum iudi- cem grauatur, eo quod ipse il- lius causae de qua contouertitur, iudex non sit competens, si appellationem interposuerit, li- terae Regiae dantur, quibus pra- cipitur iudici ecclesiastico ne am- plius de causa illa cognoscat, sed potius ad iudicem secularem re- mittat, vel mittat, processum ad Regiam curiam, qua viso si cau- sa spectat ad secularem iudicem non agitur de appellatione de-

Suprema Regis Hispaniarum tribunalia potestatem habet cognoscere per modu (vt dicitur) vio- lentia in causis spiri- tualibus.

ferenda, sed inhibetur iudex ecclesiasticus causa vero ad secularem rem remittitur, si autem ad ecclesiasticum pertinet ei remittitur, declaraturque nullam vim inferre, ita Regijs instructionibus missis ad suprema tribunalia dispositum est. Quarum meminit D. Couar. d. ca. 35. de quo stat hodie. l. 36. tit. 5. libro. 2. Regij ordinam. noui. Et vide doctissimum Gregor. in l. 13. tit. 13. part. 2. in verbo, *Nim fuerca*. Qui quidem foris vsus non tantum in his Regnis, sed etiam apud Gallos est frequentissimus, prout testatur Aufer. in add. repet. Clementin. 1. de offic. ordin. reg. 2. fallen. 30. Carol. de Grassa, libro. 2. Regul. Fan. iure. 7. Et apud Lusitanos idem seruari asseuerat egregius Martin. Nauarr. in capit. cum contingat. irremedio, column. 2. de rescript. dicens non tantum hoc concessum esse supremis tribunalibus, sed inferioribus iudicibus, qui cognoscere possunt, de omni. vi noua contra clericos modo intra annum, & diem quærela proponatur, iuxta illorum Regiam. l. ordin. lib. 2. tit. 1. §. *Epondera*.

Reges eorumque iudices, an de vi. & possessione beneficiorum, semotis priuilegijs possint cognoscere.

Quæ quidem praxis, ex eo non vulgariter fulcitur, nam licet inter Doctores sit controuersum, an semotis priuilegijs, vel consuetudinibus, Reges eorum quæ iudices de vi, & possessione beneficiorum, & aliarum spiritalium rerum cognoscere possint. Et tamen exploratis summi Pontificis approbatione, possunt Reges de huiusmodi vi iudicare, de quo legendus est Guido Papa decis. Delphi. q. 1. & 71. & 83. Fran. Marchin. q. 190. & 512.

Vbi scribit curiam sic semper seruasse. Idem frequentissime obseruat Curia. Burdega. vt memoria protulit Boeri. quæst. 69. nu. 23. Idem in Curia Neapolit. consuetudine receptum esse fatetur Afflict. decisio. 2. numer. 10. & 11. & decisio. 24. num. 9. Grammat. decisio. 78.

Et in Mediolanensi Senatu vt testatur Andre. Alciatus consil. 24. num. 1. Quod vniuersa Gallia idem obseruat, si credimus Petro Rebuff. in commen. consuetudin. Fran. 3. tomo tit. de possession. benefic. 8. articul. gloss. 2. Guill. Benedict. in capitul. Rainunt. de testament. 12. parte. in verbo: Et uxorem nomine Adelasiam. numer. 39. Similiter in Senatu patriæ Pedamontium. idem receptum est tradit Iacob. Menoch. de recuperand. possession. 15. remedio numer. 210. Ofancus quem post hæc scripta legi decisio. Pedamon. 30. Et apud Hispanos idem refert Martin. Nauarr. in dict. capit. cum contingat. 1. remedio fol. 3. versicul. 8. facit. Petrus Auendan. de manda. Regum. 1. part. cap. 1. num. 32. quem frequentissimum vsus multis probat Ioan. Igne. in l. necessario. 6. & non alias. 2. p. col. 1. 2. & 3. ff. ad Sillani. Roland. Valle consil. 23. col. 1. & 2. li. 1. & hanc dicit communem, & veram opinionem Ripa. in Rub. de iudi. nu. 90. circa quam legendus est Menoch. vbi supra, & Marcus Anton. Natte. consil. 411. vol. 2. num. 1.

Deinde huic praxi suffragatur text. optimus in capit. filijs. 16. quæst. 7. quod habet Archiepiscopis, vel Episcopis negligentibus obuiare rectoribus, qui Ecclesiarum

fiarum iuris patronatus, bonis abutuntur Regiam adiri posse vbi glo. in verbo, *Reges*. Addit. hæc verba. *Vt corrigat cum per Ecclesiasticum iudicem cogi non potest*. Et quauis Abb. in cap. qualiter, & quando. in 2. col. de iudi. aliter text. illum interpretetur dicens text. illum per iura noua correctum esse. Equidem nulla est correctio, in his quæ ad vim, & violentiam pertinet. Imo omnium fere Regnorum antiquissima consuetudo probat quæ non contra voluntatem Apostolicæ sedis, secundum ipsam fuit introducta.

Rursus conducit text. egregius in capit. Regum. 23. quæst. 5. *Regum* (inquit) *officium est proprium facere iudicium, atque iustitiam, & liberare de manu calumniaz, vi oppressos*. Et habetur Hierem. 21. ca. 21. & 22. & est optima. l. 13. tit. 13. par. 2. ibi, *E para defenderlos, q no reciban mal, ni fuerca*. text. in ca. Princeps. 23. quæst. 5. cuius autoritate scribit Guil. Bened. in dict. cap. Rainuntius. in dict. verbo, *Nomine Adelasia*, num. 454. quod vbi que ecclesiastica potestas deficit, aut quia non potest, aut quia Prælatorum dissimulatione non vult, secularis potestas se intromittit ne delictorum atrocitate pax publica turbetur.

Quæ iura quomodo sint interpretanda, elucidauit ann. Domini 1584. defendens causam huius Complutensis Academiæ, à seditione quæ quorundam culpa contingit dicto ann. die vero Sancti Nicolai, quæ sexta est mensis Decembris, vt in nostra iuris consultatione, quæ in Archiuo Collegi serbatur latius continetur. Causa

vero illa agitata fuit coram D. Licenciato Ioan. Gomecio Regiæ tunc curiæ iudice integerrimo, & in corruptissimò, qui iam ad Regium supremum consiliu, multis ei nominibus debitum est promotus.

Idem manifestissima ratione comprobatur, nam si remedium hoc, ac veluti fortissimum scutum, aduersus ecclesiasticos iudices, longe à Romana curia iudicantes non adhiberetur, possent quidem prohibito suo quem velent excommunicare, & excommunicatum denunciare, & quibus volent locis interdiceret, sine aliquo iuris remedio quæ quod à Romana curia post longam vexationem, cum maximisque expensis traderetur.

Præterea rem hanc fulcit, nam si res hæc recto animo perpendatur, non solum non afficitur iniuria iudex ad quæ est appellatum, ex hac violentiæ cognitione, sed summo honore prosequitur, nam Seculares Principes eorumque Senatores minutia cognoscunt de iustitia, vel iniustissime appellationis ad Summum Præsulè deferendæ, ad hoc, vt ab ipsis sententia confirmetur, vel reuocetur, sed solum ad finem pronuncian- di an fiat, vel ne per iudicem, vis appellanti, qui quidem finis faciliorem causæ appellationis exitum parat, cum forte iudex qui appellationi deferre tenetur, iniustissime sententiam exequatur, superiorem vilipendens, & partem grauens, circa quæ omnia videnda sunt quæ doctissime amore scribit Nauarrus. in dict. capit. cum contingat, primo remedio, & D. Couar. uias.

uias. dict. capit. 35.

*Suprema
Hispania-
rum tribu-
nalia in
causis vio-
lencia ex-
pensis pos-
sunt mul-
tare.*

Quod vsque adeo procedit, quod in huiusmodi cognitione, locum habet, expensarum condemnatio, contra vim inferentem, ita tenet Benedict. in loco nouissime allegato. numer. 320. Gregor. & Auenda. in dictis locis.

*Clericus
qui timet
coram suo
episcopo co-
parere Re-
gis auxi-
lium potest
implorare.*

Hinc etiam emanat, quod si clericus iustetimet coram suo Episcopo, vel eius vicario comparere, potest Regem eius consiliarios supremos adire, ab eisque literas Regias petere, quae concedi solent. Quibus precipitur ne grauetur, sed quod seruato iuris ordine predicti Ecclesiastici iudices procedant, vt asseuerat Oscanus dict. decis. 30.

Quae sane non temere aduimus, sed vt ex hac Regia potestate, sic iure fulcita, intelligamus, posse Reges nostros integerrimos eorumque senatores, Episcopos, aliosque ecclesiasticos iudices violentiam partibus litigantibus inferentes, nolentes ab ea desistere a Regnis suis expellere, & eos priuare amissione rerum temporalium, quas in his regnis obtinet, nam alias inutilis foret dicta regia potestas si transgressores debitis poenis non punirentur. Sicut quidem Romanus Pontifex, non cesetur derogare iuri Christianis Principibus siue iure, siue immemoriali consuetudine que sito, sic per dictum casum decimum coenae, minime credendum est voluisse tollere eam potestatem, imponendi poenas, quae necessariae sunt ad dicti iuris executionem. Pro quo mire facit, quod scribit, Gvidus Pap. decis. non. 1. delphi. nempe Martinum

*Hispania-
rum Reges
eius habet
contra epis-
copos, &
Ecclesiasti-
cos iudices
vim infer-
rentes ex-
pellendi a
suis regnis
& priuandi
illos a
missione
rerum tem-
poralium.*

Papam (cuius bullae tenorem ibi scribit) declarasse ad instantiam Caroli Regis Francorum se per illam suam sanctionem qua graues poenas statuit, aduersus clericos, quoquo modo conuenientes, vel se conueniri patientes coram iudicibus secularibus non intellexisse in illis casibus in quibus Rex a tempore immemoriali cognoscebat.

Nec etiam superioribus ad Regiam potestati reffragatur, alius casus nempe. 14. Bullae Coenae Domini, ibi, *Vel alias executione litterarum Apostolicarum, vel executorialium, sub praetextu violentiae prohibenda, vel quo ad nos informando (vt ipse aiunt) supplicauerint, aut supplicari fecerint.* Nam verba illa intelligenda sunt, quando litterarum Apostolicarum executio, ob eam causam impeditur, vt iurisdictio Ecclesiastica perturbetur. Hoc sane alienum est a Regibus nostris eorumque senatoribus, qui pro ipsorum religione, Pontificum decreta colunt, & venerantur, secus vero quando ad tollendam vim, & oppressiorem, dicto saluberrimo, & summe necessario remedio vtuntur praecitatus casus minime denegat. Alienum prorsus est a summi Praefulis mente quod voluerit quemquam opprimi aut grauari sic egregie declarat Martin. Navar. in manu. cap. 27. num. 69. & 70. Frater Anto. Corduba in summ. quaest. 35.

Parique ratione intelligendus est locus egregius Concilij Tridentini, Sessi. 25. capite. 2. de reformati. qui cum statuatur formam ab Ecclesiasticis iudicibus

*Sing. inter
praetatur
Decimus
quartus ca-
sus censura
rum coenae*

in excommunicationibus proferendis seruandam his verbis inquit. *Nefas sit seculari cuiilibet magistratui prohibere ecclesiastico iudici nequem excommunicet, aut mandare, vt latum excommunicationem reuocet, sub praetextu quod contenta in praesenti decreto non sunt obseruata, cum non ad seculares, sed ad ecclesiasticos haec cognitio pertineat.* Locum enim tunc obtinet, quando seculares magistratus veluti iudices appellationes tanquam spiritali iurisdictioe obtinentes intenderent excommunicationem reuocare, aut temperare, secus autem si ad tollendam vim ab ecclesiasticis iudicibus illa tanquam dicto remedio vteretur. Quod summe notandum est.

*In causis
criminali-
bus quarum
cognitio ad
inquisito-
res perti-
net, nec non
in civili-
bus honoru
publicato-
rum locum
non habet
auxilium
vulgariter
dictum.*

Et licet dictum remedium saluberrimum, & praestantissimum sit, ad propulsandas iniurias iudicum ecclesiasticorum, tamen specialiter iure sancitum est Regijs constitutionibus, ne quispiam secularium iudicum, quantuncumque dignitate, ac potestate sit praeditus, conoscere villo modo possit, de causis civilibus aut criminalibus, quarum cognitio pertinet ad Inquisitores haereticae prauitatis, & ad iudices bonorum publicorum etiam sub praetextu subleuandi, vi oppressos. Sed qui dicti casibus appellare voluerit ad ire tenetur sacrosanctum senatum supremum sanctae Inquisitionis de quo stat Regium decretum datum Burgen. die. 7. Martij, anno. 1508. innouatum anno. 1553. circa quod legendus est D. Episcopus Iacob. Septima. in cathol. instit. tit. 36. nu. 2.

B *Ponam.* vide Prouer. cap. 24. *erue eos (inquit) qui ducuntur ad*

mortem, & qui trabuntur ad interitum liberare ne cesses. cap. non in ferenda 23. quaest. 3. tex. in l. prohibutum vbi Barto. & docto. & in l. defensionis facultas C. de in re ff. & in l. quoniam iudices vbi glossa. in verbo, resistere C. de appellati. gloss. & Doctores in ver. denuntietis in cap. ex literis de offi. deleg. vbi Inno. Abb. Decij. & alij tradiderunt gloss. in l. non videtur data. in verbo, qui iussu, ff. de regu. iur. Din. in reg. quod quis de reg. iur. li. 6. l. post alios in l. vt vim num. 19. ff. de iusti. & iur. vbi Dec. colum. 2. nume. 25. tradit Ange. Areti. in tract. malefic. in verbo, fama publica, versic. secundo quaero, & in parte, *presente Gato, & appellante.* versicu. Quod autem Hyppo. in l. i. nu. Burg. Rubr. 1. §. 7. gloss. *de simple res consue.* nu. 15. cum sequen. & latissi. Carru. in pract. crimi. fol. 173. nu. 19. secundum nouissimam editionem Thom. Gramma. voto. 51.

In laicis. Aduerte lector candide quod ad hanc arbitrariam poenam clericis, pro hoc crimine clericis imponendam diligenter iudices ecclesiastici perpendere debent, quae poenae iure Caesarum aduersus laicos statuta sunt, vt inde colligant, an maior vel minor poena sit infligenda, vt voluit notat Innocen. in capit. qualiter, & quando de accusati. & doctores communiter in cap. at si clerici, & in cap. cum non ab homine de iudi. Petrus Folleri. in pract. criminal. can. in verbo. & si confess. num. 154. Quas quidem poenas, propositis quibusdam conclusionibus elucidabo.

Prima conclusio. Eripiens violentum

C
*Eripiens
reum a po-
testate iu-
dicis, vel
ministri,
aut a car-
ceribus c-
rimis qui-
bus poenis
punitur,
septem as-
sertionibus
interpre-
tatur.*

Dd 5 *lentum*

Cardinalis obians
condemna-
to, an a
morte libe-
ret.

lentum raptorem, nondum confessum, conuictum, vel condemnatum, punitur poena decem librarum auri text. in aut. vt omnes obedi. iudi. §. arripiatur autē nullus col. 5.

Secunda conclusio. Eximens confessum, & condemnatum de crimine, tenetur crimine lese Maieſtatis tex. in l. cuiuscunque vbi Bar. ff. ad leg. Iuli. Magella. tradit Bart. in l. ad dictos. C. de Episcop. audi. & in extraua. ad Repri. in verbo, *tangat*. Iaf. in l. 1. §. Prætor. vbi Alexandr. ff. ne quis cum qui in ius voca. est vi eximat Aug. Aretin. in tractat. malefici in verbo, *fama publica*, nu. 55. Hyppol. in l. 1. in princip. ff. de quæſtionib. & in l. 1. in princi. de Sicc. & in Repeti. rubri. ff. de fideiussor. num. 16. & in sing. 273. Cæpol. in tracta. cautel. 1. Guilli. Benedict. in capite Rainuntius, in verbo, *Mortuo itaque restatore*, el 1. numero. 180. Iaff. in §. poenales instit. de actionib. 102. & ibi Gome. numero. 48. Ioann. Bernar. in regu. & fallen. regul. 97. vbi dixi Petrus Duen. reg. 28. quæ opinio communis est, de iure Regio probatur in l. 5. tit. 12. libr. 8. ordin. veter. & in l. 14. tit. 29. par. 7. & l. 11. tit. 13. libr. 4. For. Ideoque iudex ecclesiasticus grauisimis poenis clericum condemnauit qui in causa huius secundæ propositæ conclusionis delinquerit.

Est tamē circa hoc cōsideratione dignissimū, quod siue priuilegio, vel consuetudine Cardinalibus indultum est, quod si dānatū ad mortem, & ductum iam ad patibulum obient possunt eū eximere, & liberare tenet Bal. & Sa-

licet. in dict. adductos. Cæpolā caut. 2. Mari. Socin. in tractat. de citatione articul. 35. quæſtio. 5. Hyppo. in l. col. 1. 3. C. de fals. & in sing. 37. Barba. in cap. querenti. nu. 19. de officio delega. quamuis ipse in tract. de præſt. Car. nona quæſtione cōtrarium teneat.

Tertia conclusio. Eximens reū maleficæ artis seu magicæ punitur poena vltimi supplicij. l. fina. C. de malefic.

Quarta conclusio. Eximens in carceratum, vel captum à iudicis familia, in alijs omnibus casibus quam supra traditis, puniendus est eadē poena, qua reus ipse qui fuit liberatus. l. 1. C. de his qui latro occulta.

Quinta conclusio. Eximens aliquem violenter de carceribus qui non est reus alicuius criminis, sed solum in carceratus erat pro debito, siue publico, siue priuato, tenetur creditoribus satisfacere, ex proprio patrimonio, text. ægregius in l. quoties C. de exactori. tribu. lib. 1. not. autor noster hoc capite, & Gom. Arias. in l. 64. nu. 9. Tauri.

Sexta conclusio. Eximens violenter, & de facto aliquem de carceribus, qui nullum crimen commiserat, nec pro aliquo debito erat in carceratus, multari potest pecuniaria multa, secundum potestatem iurisdictionis. vt in rub. ff. si quis ius. d. non obten. & ibi Bar. in poen. quæſt. tradit Specula. in tit. de sent. prola. §. species. verſi. Nunquid titulus, & Puniri debet iudicis arbitrio. l. 1. §. effractores. ff. de effra. & expilla. Iaff. in l. 1. ff. ne quis eum qui in ius vocat' est vixi. Greg. Lup. in dict. l. 14. in verbo, *Dei iare scibi*.

Septi-

Iudici, vel ei. s. ministris resistens quibus poenis in his Hispaniarum rebus puniatur.

Septima & vltima cōclusio, resistens iudici, vel eius ministris, vel eos offendens, grauisimis poenis puniendus est tradit Guid. Papa deciss. 557. de quo multa scripsi in iuuentute mea in annota. ad istū Dominū Episcopū in regul. 382. Hodie vero in his Hispaniarū Regnis cōmittens crimē resistantiæ, vel iudicem percutiens eo casu, quo secundū criminis qualitatem, erat corporalis poena imponenda, per vias publicas ignominiose ferendus est, & per octo annorum spacium ad Regias triremes mittendus, nisi delicti grauitas, maiorē, & grauiorem poenā postulet de quo est. l. 7. tit. 22. lib. 8. ord. noui.

D In clericis. Adde Iac. Men. de re cu. poss. remed. 9. nu. 101. & 277.

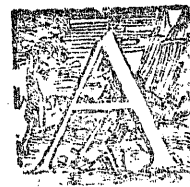
Literas ad alios directas aperientes, & aduersarijs ostēdentes.

CAPVT. CIII.

- 1 *Aperiens literas, easque aduersario mittentis ostendens, in falsi poenam incidit.*
- 2 *Clericus scelus hoc committens, qualiter puniatur.*
- 3 *Aperiens literas vt legeret, easque minime alijs ostendens ex traordinarie puniatur.*

I

a

Aperiens literas, & aduersario mittentis ostendens incidit in poenā falsi, ita Bartol. in l. Qui testamētū ad l. Corn. de fals.

ff. per. l. 1. §. is qui depositā eoit. & sequitur Panor. in ca. Cum olim. lo. 2. de offi. de lega. vbi vide glos. & Felin. n. 2. Syluest. in verbo, falsarius. §. 1. in summa sua, & Iaf. in §. poenales. n. 26. instit. de actio. & August. in addit. ad Angel. in tract. de malef. in verbo, falsario. n. 10. & Iafon. in l. Non dubium. in colum. antepe. C. de legi. Clericus vero hoc faciens, incurrit poenam depositionis: ita scripsit Roma. consil. 365. incip. Quæritur primo, qua poena. circa fin. hoc solo fundamento motus, quod de iure Canonico poena falsi est depositio in clerico, per tex. in ca. Ad falsariorum de crim. fal. sed salua eius autoritate hoc non videtur verum, quia ille textus non imponit poenam depositionis clerico pro qualibet falsitate, sed quando vitur falsis literis Pape: b non ergo videtur posse illud extendi ad hoc delictum. Vnde crederem, clericū in hoc puniendū esse arbitrarie, consideratis his quæ in arbitrarijs poenis consideranda inferius declarabimus. Si vero aliquis aperuit literas vt videret, & alijs nō ostendit tunc non tenetur poena falsi, sed extraordinarie punietur. Ita Bart. & Rom. Panor. & Iaf. vbi supra: & idem notat Felinus. post Inno. in d. c. Cū olim, qui dicit quod isto casu poena est arbitraria. Vnde idē dicendum est in clerico.

A In poenam falsi. Vide Iaf. in l. ad monendi, in repet. num. 150. ff. de iure iur. Martin. Nauarr. in capit. sacerdos. num. 10. de poen. dist. 6. Et eadē poena plectendus est, qui de alienis literis sigillum

remo

alienis li-
teris pœ-
na falsi pu-
nicur.

remouet Bart. in l. Paul. ff. de fals.
lo an. Bertachi. in tract. de Episc.
1. par. vers. vlt. quæro. n. 36.
Hier. Gig. in tract. de crimine le-
sæ mag. lib. 1. q. 21. n. 12.

Est quidam huius capituli pena
tanto crimini condigna. *Nã frau-
dulenter ambulat* (inquit Sapiens
Prouerb. 11.) *quisquis reuelat arca-
na. Et cū eo* (inquit idem Sapiens
Prouer. 20.) *qui reuelat mysteria,
& ambulat fraudulenter, & dila-
tat labia sua ne cōmiscaris.* Et Ec-
cle. c. 27. *Denudare* (inquit) amici
mysteria, *de speratio est animæ in
felicitis.* Reuelare sanè secreta gra-
uissimū crimē omni æuo iudica-
tū fuit. Ferunt apud Ethnicos Si-
siphum illud ob id q̄ Deorū ar-
cana hominibus patefecit, apud
inferos eam penā sustinere, nē-
pe, vt ingens saxum ad mōtis ca-
cumen deferat, à quo proijciat,
& iterū statim repetat, & in hu-
iusmodi labore perpetuo assidu-
us sit, autor est Seruius ad Vir.
lib. 6. Aeneidos. sic Tarquinius
Romanorum Rex M. Tullium.
Duum virū quod librū secreta
ciuiliū sacrorū continentem, cu-
stodiæ suæ cōmissum corruptus
Petronio Sabino describendum
de disse, culeo infutum in mare
abijci iussit, testis est Valer. Max.
lib. 1. tit. de cultu. Deorū. Et apud
Ægyptios reuelati secreta hosti-
bus lingua absceditur Diod. li. 2.

Confilia-
rius ciuita-
tis reuelas
secretum
qua pœna
punitur.

Vnde (mea sententia) recte de
more scribit Bald. in l. nullum,
num. 5. C. de testibus quod ciui-
tatis consiliarius, siue Decurio,
qui secreta detexuerit, cū ratio-
ne iuramenti, & officij tacere de-
buit, quare periurus cum sit ab
officio, & dignitate amoueri de-
bet idem Bal. in tit. de pace. Con-

stan. in verbo, *Credentia.* Sequi-
tur Capo. consi. crimi. consi. 39.
num. 29. qui Patauij ita decisum
fuisse testatur. Hypo. consi. 1. n.
9. Villadiego in tractat. delega-
to. 3. part. quæst. 1. num. 36. Curia
Pisana. in 3. parte in princ. & ma-
gis in specie scribit Angel. in l.
Athletas. §. calumniator numer.
4. ff. de his qui. not. infa. scribēs
ciuitatis consiliarios detegentes
siue reuelantes, secreta suæ ciui-
tatis esse preuaricatores, & ho-
stes. Circa quod multa congerit
Quinti. Mando. in tract. ingrati-
tudinem. c. 62. causa. 13.

Ex quibus asseuerandum cen-
seo canonicos, qui capituli sui se-
creta reuelant, si iuramento ab
eis præstito de non reuelando cō-
traueniunt, penis Sacrorum Ca-
nonum cōtra periuros clericos
sancitis de quibus suo loco cum
autore diui sunt plectendi: si ve-
ro nullum præstiterunt iuramē-
tum pro modo culpe pena arbi-
traria puniendi sunt. Dubitari ta-
men potest circa huius capituli
argumentū vtrum clericus à pe-
na eius excusetur, si ad propriā
vitam vel alterius tuendam cri-
men hoc commiserit, & verius
censeo non licere literas aperire
& aduersarijs, ostendere falsum
committendo non quidē facien-
da sunt mala, vt inde bona eue-
niant alioqui liceret periurium
& falsum committere ad vitam
defendam quod nullus au-
det asseuerare, ita scribit Simon
Maiol. in tractat. de irreg. libr. 5.
35. illud vero negari non potest
licere huic literas has deferenti
cas minime cui mittuntur trade-
re, & alijs licitis modis contēde-
re ne ex eis malum aliquod sibi
contin-

Canonicus
reuelas ca-
pituli se-
creta qua
pœna ple-
ctendus est.

Incendiarij.

CAPVT. CV.

1 Clericus, qui hoc crimen commi-
serit cum certa pœna in iure
expressa non sit, arbitrio iudi-
cis est puniendus.

Incendiariorū ma-
litiā pessimam de
populatricem, ac
horrendā appel-
lat tex. in c. Pessi-
mam. 23. q. 8. & in eo describitur
pœna laicis incendiarijs impo-
nenda per Ecclesiā quæ grauius
est: & de ea late scripsit August.
in addition. ad Angelum. de ma-
leficijs, verbo incēdiario. n. 6. 1.
Clericis tamen delicti huius pœ-
na infligēda in canonibus scrip-
ta non reperitur, forsam enim
non sunt arbitrati cōditores ca-
nonū aliquem clericorum in tā-
tū scelus incursum, absq; vlla
sui vtilitate seu voluptate, ac ma-
gna aliorū iactura, ideo erit arbi-
trio iudicis relinquenda, iuxta
doli ac loci, & damnorum quali-
tatem & quantitatem, qui sem-
per etiam in hoc attendere debe-
bit qualiter cuiuscunq; regni le-
ges in hoc animaduertāt, vt vbi
fuerit legum censura grauior,
ibi etiam sit pœna seuerior.

ANNOTATIO.

Vnde multa, quæ de huius cri-
minis grauitate & detesta-
tione tradit Hosti. in sum-
mo tit. §. Et qua pœna Abb. Fel.
& Doct. in ca. tua nos. de sentēt.
excomm. Ludo. in practica. cri-
min. cap. 103. pagi. 352. Iaco. Me-
noch. de arbi. iudi. quæstio. lib. 2.
centu.

contingat. Quod si hoc trāgres-
sus fuerit, quia qualem excusa-
tionem habet, minime ordina-
ria criminis pœna plecteretur,
sed benigniori iudicis arbitrio
imponenda erit.

Falsis literis. Papæ. Adde Ho-
stien. in summ. tit. de schisma. §.
Qua pœna num. 10.

Ecclesiasticos vi-
ros, vt suaresignēt
beneficia, ac ne ci-
tati ad curiā acce-
dant capientes.

CAPVT. CIIII.

1 Clericus huius criminis reus qua-
liter puniatur.

Personæ Ecclesiasticæ
hoc vt fiat procurā-
tes, si fuerint præla-
ti inferiores eo ipso
obtentis beneficijs
sunt priuati. Ita disponit text. in
Clemen. multorū de pœnis. intel-
lige tamē q̄ per solā capturā fa-
ctam ad finem quod quis renun-
ciat, si tū in effectu nō renuncia-
uit non incurrit capiens istā pœ-
nā. Sic declarat Cardin. ibi post
Zézeli in. 6. q. & idem dicit post
Paul. ibi. in q. 10. quando liqui-
do posset probari quod detētio
non fuit causa quod captus non
accederet ad curiam, quia tunc
capiens non incurrit pœnam.

ANNOTATIO.

Adde casum vnde decimum eoe
næ Domini.

centu. 4. casu. 390. & latissime Petrus Grego. 3. par. syntag. lib. 36. c. 19. Et nota quod in ceteriarius loci sacri vel monasterij ipso iure excommunicatus est, si tñ locus sacer non est excommunicandus erit ita Abb. & Doctores in c. cō questi. & in c. tua. de senten. excommuni. quam esse communē sententiam fatetur Martin. Namarr. in manuali. c. 17. num. 100.

Raptorū, & ecclesiarū, violatorū nō satisfaciētiū, sepulturis interese, eorūq; elemosynas recipiētes, ac de eorū rapina participantes.

CAPVT. CVI.

- 1 Raptor manifestus vel violator Ecclesie nisi ablata restituat firmam, & plenariam securitatem emendandi praestiterit beneficium poenitentiae ei est denegandum.
- 2 Clericus, qui aliquod huius capitis delictum perpetraverit, est deponendus.
- 3 Episcopus non potest clericū depositum propter aliquod istorū criminum restituere, sed solus summus Ecclesie Praesul.
- 4 Raptori vel violatori qui in morte poenituerunt, qui tamen nō potuerunt, satisfacere, licet se-

pultura denegatur, non tamen coemeterium.

5 Clericus qui praedictos raptores seu violatores ad poenitentiam aliorum criminum admisit, immunis est a poena.

Manifestus raptor, vel Ecclesie violator nisi prius ablata restituat si potest, vel emendandi firmā, & plenam securitatē fecerit, beneficium poenitentiae ei poenitus denegatur. Qui autē in sanitate, obstinatamente nō poenituerit, vel emédauerit, & in morte securitatē praestare nequiverit, solennitas poenitentiae parum ei prodesse videtur. Sed de peccato cōtrito corde viaticū non negatur. Ita tñ quod nullus clericorū sepulturis illius interfit, nec eius elemosynā praesumat recipere. Quod si aliqui clericorum vel praesbyterorū contra hoc in vita vel in morte poenitentias dare attentaverint, aut sepulturā eorū interesse, vel elemosynas accipere: aut si aliqui eorū huiusmodi rapinae participes inuenti fuerint patiuntur ordinis sui dānū irrecuperabiliter. Ita disponit tex. in ca. 2. de raptoribus & incend. Et sic clericus in hoc delinquēs debet deponi, & priuari beneficio: vt not. Ab. ibi. In quātum autem supra dicitur quod damnus ordinis, & sic depositio fit irrecuperabiliter, dicit Abbas ibi post Ioan. And. quod hoc ideo dicitur, ad denotādū quod Episcopus proprius non potest clericum propter hoc depositū restituere: sed requiritur dispensatio Papae, quod etiam notat. Anto-

Antonius, licet eum Abbas nō alleget. In beneficio tamē credit Abbat. quod poterit Episcopus dispensare, allegat tex. in c. Salo nitance. 63. dist. & horum text. in c. 2. de cleric. pug. in duel. vbi Episcopus dispensat cū homicida in beneficio, & ad ibi dicta se remittit. Itē aduerte quod licet raptori, vel violatori praedictis, qui poenituerunt in morte, quādo non potuerunt satisfacere, denegetur sepultura in ecclesia, coemeterium tamen non denegatur, vt per gloss. fin. ibi. Clerici tñ etiam in sepultura coemeterij non debent interesse, vt notat. Abb. vbi supra, in fina. verbis q̄ etiā voluit Ant. ibi. Dū autē supra dictū est, quod talibus non est danda poenitentia in vita, nec in morte sub poena supra dicta. Intelligant tñ sacerdotes q̄ possunt admittere dictos raptores, seu violatores ad poenitentia aliorū criminū sine metu poenae si ipsi velint de ipsis poenitentia agere, vt per glossā, & Doctores ibi, quāuis illa ad vitā aeternam non sit fructuosa, vt per eos ibi.

Sortilegij.

CAPVT. CVII.

- 1 Sortilegij qui dicantur.
- 2 Clericus propter hoc crimen qualiter puniatur.

Sortilegij (vt beato Isidoro placuit) illi sunt, qui sub nomine fictae religionis per quas dā, quas Sanctorū, seu Apostolorum vocant fortes, diuinationis scientia profitentur, aut quarū-

cunque scripturarū in spectione futura promittunt, vt habetur in c. vno. 26. q. 1. Pena clericus sortilegij, b secundū Antonium de Butrio in c. At si clericus. de iudi. est quod depositus tradatur curiae seculari, pro qua allegat tex. in cap. Admoneant. 26. q. 7. & sic addit ipse quartum casum ad gloss. in c. Ad abolendam, de haereticis, in quo quis statim post depositionē traditur curiae seculari, sed Abb. ibi in colum. 13. credit quod Anton. in hoc non bene dicat: quia illud cap. Admoneant. nō dicit quod sortilegus debet seculari curiae tradi, sed quod debeat degradari si clericus est, & quod cum materia sit odiosa, & valde exorbitans, debet intelligi de degradatione verballi. Vnde Abbas videtur cōcludere quod poena huius delicti sit illa de quo in cap. Tuā de penis. Et quod istud delictum cōprehēdatur sub verbis (magis sceleribus) in di. ca. positus, & sic quod clericus in hoc delinquēs, verbaliter degradetur, & in monasteriū detrudatur, & istam opinionem Abba. contra Anton. sequitur Aret. in cap. Cum non ab homine. column. 10. de iudi. versic. Addit etiam. Et sequitur etiam Decius in cap. At si clericus. col. 22. de iudici. versiculo. Quartus casu. Arnaldus in repetition. capit. Quoniam. de hereti. in. 6. in column. 114. versic. Quarto fallit, & videtur eundem Abbas. in cap. 2. de sortile. in glos. 1. vbi ex ea, & ex tex. colligit vnū valde notandum videlicet quod in pena imponēda sortilegij, vel eos cōsulētib⁹ debet animaduertere iudex ad qualitātē, & quātitatē delicti

a
z
b

delicti, & ad nimium delinquentis, & secundum hoc poenam imponere, quandoque acerrimam, quandoque grauamen, quandoque leuem, ex quo videtur quod non potest dari certa regula, cuius opinionem sequitur Paul. Grillan. in tract. de sortilegijs, in q. 11. in colum. 2. versi. Clerici vero quem vide in illo tract. quia per quindecim folia & amplius, plura colligit in materia sortilegiorum, quorum aliqua concernunt clericos quae quidem transcribere nolui. Et vide hodie decretum Concilij Lateranens. sub Leone decimo celebrati, in nona sessione, vbi disponitur quod clerici qui inuenti fuerint culpabiles in sortilegijs per inuocationem demonum incantationibus, ac diuinationibus, superstitionibus, arbitrio superiorum infamia notentur. Si vero non destiterint, deponantur, atque in monasterium ad tempus arbitrio superiorum praefiniendum detrudantur, beneficijque & officij ecclesiasticis priuentur. text. autem in Canone: 68. concilij Agathensis proijciendos ab Ecclesia iubebat clericos magos, aut incantatores siue facientes filacteria.

A Futura promittunt. Nulla fere hodie est frequentior disputatio, quam quae de sortilegijs, & diuinationibus suscipitur, ob vanas inanum hominum superstitiones, & opiniones, qui ut desiderijs suis impie satisficiant, minime verentur, grauissima haec crimina, quae lex Dei acriter detestatur & punit, perpetrare. Sunt quidem qui per sortem inquirunt futura contin-

gentia, vel praesentia, & praeterita quae per naturam cognosci non possunt, vani & falsi, & operam dant illicitae ac superstitiosae rei, quae non caret suggestionem demonum, ut ait. Sanct. Thom. & Caietan. 2. 2. quaest. 95. arti. 8. Syluest. in sum. in verbo, superstitio quaest. 9. Et isti sunt qui Dei permisso elementa concutiunt, & turbant mentes hominum, minus confidentium in Deo: ac sine villo veneni haustu, violentia tantum carminum interimunt ut dicit Diuus Augustinus libr. 10. de ciuitate Dei habetur in c. nec mirum. §. magi. 26. quaest. 5. Praeterea non immerito. l. vltim. C. de malef. & Matth. communis salutis hostes hos appellat. Et cum late pateat de sortilegijs, & diuinatoribus argumentum, ut breui oratione consequi nequeat fontes indicabo vnde copiose petatur differunt quidem latissime Paul. Grilla, integro tracta. de sortilegijs Zauchinus de haereti. capit. 22. vbi Campegius Alberti in tractat. de agnoscend. asser. quaest. 11. nume. 3. Alfonso. à Castro lib. 1. de iusta. haereti. puni. cap. 13. Sanct. Thom. 2. 2. q. 95. Alexand. de Alex. 2. part. quaest. 185. Sima. in cath. insti. titul. 62. Albert. Pignius. lib. 8. de libero homi. cap. 4. Locatus in opere iudi. in verbo, Diuinationes, Schilacensis in tracta. de fide catho. in cap. 1. cum multis sequenti. Bernardus Commensis in lucerna Inquisitorum in verbo, Sortilegi. Vnum tamen vel alterum circa hoc non praetermittam. Primo, quod Chiromantia, quae per manuum lineas diuinat, non caret summa superstitione de quo legedi sunt Paul.

Chiromantia quae per

manuum lineas diuinat non caret superstitione. Paul. Grillan. de sortilegijs. q. 3. num. 14. Alphon. Castro. lib. 1. de iusta haereti. puni. capit. 13. Franc. Casonus tractat. 1. de indicijs ex persona cap. 6. nu. 4. & hanc elegantissime, & longa manu refutat Petrus Ciruelus lib. peculiaris de reprobatione superstitionum.

Astrologia iudicialia, quae interrogatoria nuncupatur, superstitione non caret. Nec caret superstitione, ut locus sit poenis de quibus in hoc capite deseritur Astrologia iudicialia, quae interrogatoria nuncupatur, de qua loquitur Ptolomaeus (si is est) in Ceteriloquio sententia. 14. quam grauiter refutauit etiam Petrus Ciruelus lib. 4. fontis sapientiae, Picus Mirandola. lib. 4. aduersus Astrologos ca. 13. Ex quibus haec verissima assertio colligitur, nempe quod pars haec Astrologiae iudicialiae, quae interrogatoria appellatur, cum nulla nitatur ratione naturali, illicita, & superstitiosa est, quae haresim sapient, quando certo aliquid pronuntiare audebit, ex his rebus, quae naturaliter sciri minime possunt.

Et generaliter quando crimen sortilegij perpetrantes Inquisitorum haereticae prauitatis iudicio subiaceant vide Alphon. à Castro lib. 1. de iust. haer. dict. ca. 13. Iacob. Septiman. in catho. illis, & eruditissimis insti. capit. 62. Vide extra. constitutionem Sixti Quinti Pontifici Maximi quam retuli infra capite. 108.

B Laici hu- ius. c. crimencōmittentes quae panam, à in Poena clerici sortilegij. Poena vero laici ab Ecclesiastico iudice pro hoc crimine imponenda ea quidem est quod si feruus fuerit verberetur, si vero liber poena perpetui carceris punitur text.

in cap. contra Idolorum. 26. q. 5. notat Roma. sing. 660. Felin. in cap. cum sit num. 20. de foro cōpetenti. Consuetudo tamen iam recepit, ut publica ignominiosa poena imponatur. Nepe ut qui scelus hoc commiserint publice fugentur ducanturque per vias publicas cum mythra melleque vincti & plumis circumdati, vel circa Ecclesiam, vel domum Episcopi in Scala collocentur, ut ab omnibus deludantur. ita scribit Abb. in. c. 1. de sorti. per text. in. c. Episcopi. 26. quaest. 5. ibi: Et si aliquem virum, aut mulierem huiusmodi sceleris sectatorem inueniunt turpiter de honestate de parochis suis deiciant. l. 4. tit. 32. part. 7. ad finem ibi. O le ponē en deshonra en la picora, ò le desnudan baxiēdole estar al sol vntandolo de miei porque le coman las moscas alguna hora del dia.

dice Eccle- siastico puniuntur.

Consulentesque aruspices, Incantatores, Ariolos, augures, Sortilegos, ac eos qui artem magicam profitentur.

CAPVT. CVIII.

1 Clericus, qui hoc crimen commiserit qua poena puniatur.

Resbyter, diaconus, vel quilibet de ordinibus clericorum, qui fuerit deprehensus confuluisse praedictos, vel aliquos

Et ipse

ipforum, ab honore dignitatis suæ fufpensus, monasterij curam excipiat, ibique pœnitentiæ perperuæ deditus, scelus admissum sacrilegij soluat. Ita sanxit quartum Concilium Toletanum in canone. 28. quod refert Gratianus capite si quis Episcopus vigesimo sexto quæst. 5.

Iam vero ad extirpanda crimina grauißima, quæ hoc capite continentur, necnon aduersus exercentes artem Astrologiæ iudiciariæ, & alia quæcumque diuinationum genera librosque de eis legentes, vel detinentes. sanctissimus Pontifex Sixtus Quintus elegantissimam, & vtilissimam edidit constitutionem, cuius series talis omnibus nota est. Sed quia Catholicum illud Concilium nullam pœnam diffiniuit contra clericos blasphemos non habentes beneficia Ecclesiastica, ideo Sanctissimus Pius Quintus Pontifex Romanus lege lata sanciuit, quod clericus blasphemus non habens beneficium pecuniariam, vel corporali pœna pro iudicis arbitrio puniatur hoc pro prima vice. Pro secunda carceribus mancipetur, pro tertia verbaliter degradatus mittatur ad triremes, fuit constitutio ædita Romæ apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto. Kalend. Aprilis quæ continetur in libro proprio motu. fol. 36. vbi decretum est clericum qui ter hoc crimen commiserit ad triremes esse condemnandum. Laycus vero licet in tribunalibus Ecclesiasticis certis pœnis ibi statutis pu-

niendus sit hodie vero frequentissimè pro modo culpæ arbitraria pœna punitur.

Peccatores, qui sibi confessi sunt, signis aut verbis prodentes.

CAPVT. CIX.

- 1 *Sacerdos hoc graue scelus committentes cui pœna sit obnoxius.*
- 2 *Confessionem sacramentale qui nouit, omnis eam celet.*
- 3 *Sacerdos dicitur reuelare confessionem si diceret quod talis habet peccata nominando eum à quibus non potest ipse eum absoluere, sed pœna ordinaria in hoc casu locus non est.*
- 4 *Sacerdoti dicenti, se habuisse licentiam pœnitentis ad reuelandum confessionem, an credi debeat.*

Icut enim mortalibus cunctis mortalibus illam vitam amantibus expedit, ut quæ non puduit committere scelera fateri non erubescant, sacerdotibus, uti veris animarum medicis, & quibus solis illis mederi concessum est. Sic enim summe cernitur, necessarium sacer-

sacerdotibus ipsis, reuelatorum sibi scelerum, secretum indicere, ut tanto apertius sua pandant facinora perpetrantes, quanto securius illa propalare cognoverint, pauci quidem animæ suæ salutem (cum famæ, rerum ac vitæ dispendio quærent.) Hinc est quod eadem cura qua in sacris canonibus confessio peccatorum fieri præcipitur, reuelari prohibetur, ac ultra prohibitionem contrarium facientibus, condigna pœna conscribitur. Vnde Gregorius. statuit quod peccata sibi confessa reuelas deponatur, & quod omnibus diebus vitæ suæ peregrinando pergat, ut in cap. Sacerdos. de pœnit. distinct. 6. Eadem etiam depositionis pœna imposita fuit per Concilium generale, & ultra id fuit additum quod propter hoc depositus in arctum monasterium ad agenda perpetuam pœnitentiam detrudatur, ut in capite. Omnis vtriusque. de pœni. & remis. & si timetur de fuga, posset detrudi in strictum carcerem, ut notat ibi Abbas in secunda columna septima notabi. allegando textus in capite. Ut famæ de sententia. excommunicationis. quod secutus bonus ille præsul Veronensis Ioannes Matthæus in suis constitutionibus tit. nono. cap. tertio. Clericū hoc facinus perpetrante beneficij officijque eo ipso suspensum, priuatum perpetuisque vinculis voluit, ac declarauit. Et nota quod ad celandum confessionem non solum tenetur qui illam audiuit, verum etiam interpretes, & ille qui casu illam audiuit, & is cui de licentia confitetur sacer-

dos reuelauit, & qui fingit se confessorum esse, & qui latenter absconditus confessionem audit. Item sacerdos qui dimidiam confessionem audiuit, vel qui alias post auditam confessionem non absoluit, ut notat Florentin. referendo Petrum de Paulud. in 3. part. tit. 17. ci. 22. in §. 1. in fin. & in §. 2. Et Siluest. in summa, verbo confessio. lo. 3. §. 1. Vnde bene crederem quod si aliquis prædictorum, qui clericus esset, reuelaret peccata sic audita, puniendus esset prædicta ordinaria pœna, quia omnes illi verè dicuntur audire confessionem, licet interpreti & illi qui casu audit vel cui de licentia reuelata est confessio, vel qui absconditus audiuit, non possit dici quod verè fuit pœnitens confessus. Sufficit enim quod verum est illos audisse peccata in confessione dicta, & quæ soli Deo in præsentia hominis dicebantur, quannis benè verum sit quod non omnium prædictorum pars sit culpa vel dolus in reuelando, quod operabitur ut in detrusione monasterij vel carceris mitius se habeat iudex cum vno, quam cum alio. Et aduerte quod dicitur sacerdos reuelare confessionem, si diceret quod talis habet peccata (nominando eum) à quibus ipse non potest eum absoluere, ut notat Florentin. in dict. §. 1. referendo Petrum de Palude, qui etiã addit quod idem est si sacerdos dicat, ego audiui talem (nominando etiã eum) in confessione, & non absolui illum. Crederem tamè quod in his duobus casibus sacerdos non esset puniendus dicta pœna ordinaria quia non potest verè dici quod reue-

reuelauerit peccata cōfidentis, licet sit verum reuelasse confessionem, & iura in dict. cap. Sacerdos & in capit. Omnis imponunt pēnam reuelanti peccata, non vero reuelanti confessionem, vt patet ex eis, quamuis bene crederem ipsum alias bene puniendū iuxta qualitatem delicti. Sacerdoti vero bonæ famæ, & honestæ vitæ dicente se habuisse licentiam pœnitentis ad reuelandum confessionem, credi debet: cum talis actus licentiæ secreto fieri soleat, & nullo interueniente teste ad hoc saltem vt transferat onus probandi in asserentem sine licentia reuelasse. ita placuit Lapo in allegatione. 94. incipien. Quidam presbyter. in columna. 2. qui dicit hoc p̄sertim procedere quando tertius accusat sacerdotem de reuelatione. Quando vero idem, qui peccata confessus est, tunc forte dicit secus esse quem vide declarantem quomodo possit contra sacerdotem probari, quod sine licentia reuelauerit confessionem. Et vide etiam eundem asserentem post Hostiē. quod sacerdos affirmet se aliter sciuisse illud quam per confessionem, quod vt puniatur pœna dict. c. Omnis oportet vt probeatur quod per confessionem illud sciuerit. & vide Abb. in dict. capite. Omnis. in vltima quæstion. vbi referēdo Hostiē. sic dicit quod nisi sacerdos doceat aliunde illud habuisse, p̄sumendum est illud habuisse in confessione, nō tamē punitur pœna ordinaria illius tex. sed pœna arbitraria, quia aperte nō cōuincitur de delicto. Et illud dictū Hostiē. dicit sing.

Barba. in. 2. vol. cōsi. 70. incip. Sapienter non fallor. in colum. 7. in princi. Et sic ad euitandam pœnā arbitrariam tenebitur sacerdos probare quod aliunde sciuerit, quod videtur procedere in proprio sacerdote, vt text. ibi loquitur & Docto. Si vero confessor sit vigore specialis priuilegij assumptus, vel de licentia proprijs sacerdotis, non esset p̄sumptio contra eum nisi peccatum diceretur commissum eo anno quo extraneus sacerdos inculpatus confessionem audiuit. Sed in hoc tandem non potest dari certa doctrina: hanc enim p̄sumptionem qualitas peccati, cōfessoris, & pœnitentis augebit aut minuet.

D *Etrudatur.* Vide optimam **A** sacramētā
1. 35. titulo. 4. parte. 1. & ibi
doctissimum Gregor. in
gloss. in verbo. *Encerrado.* Et sic
hodie clerico, qui crimen hoc
commissit peregrinationis pœna
imponenda non est, quia peregrinatio
clerici per orbem ignominiosa nō illi
soli est dedecori, sed vniuerso clero. text. in
capite. diaconi. 93. distinctio. not.
Calder. con. 1. de vita & honest.
cleri. Quæ ratio (vt existimo) fuit
in causa, vt Conciliū illud catholicum
ca. omnis vtriusque sexus de pœni. & rem.
peregrinationē in capite. Sacerdos. de pœni.
distinctio. 6. statutam in monasterij
detractionem commutaret.

Erit tamen clericus (vt multi autumant) ab huiusmodi pœna immunis, cum crimen aliud quod committendum in reipublicæ damnum sibi detegitur nā cum confessio sit de crimine commisso. non vero de committendo, sa-

do, sacerdos eo modo quo securus, & cautius fieri possit, ne tale crimen perpetretur, reuelare debet: cui p̄desse & non obesse possit. ita Archidiaconus in dict. cap. Sacerdos. Hostien. Ioann. Andr. Ancharra. & Abb. in dict. c. omnes vtriusque sexus Dec. in cap. cum non ab homine. colum. 3. de iudi. Ripa in tracta. de peste. §. si. num. 115. Siluest. in summa in verbo, confessio. 3. quæstio. 5. quam esse communem sententiam fatetur. Mart. Nauarr. in dict. cap. Sacerdos. 3. quæstio. num. 116. Hieron. Gig. in tract. de crim. Lesæ Maiest. lib. 2. cap. 18. num. 11. qui hanc opinionem dicit esse communem Canonistarum & eam esse magis communē testatur Cardin. Albanus in lucubrationibus ad Bar. in. l. vt vim. num. 22. ff. de iusti. & iur. Sed in contrarium est communis Theologorum Schola. in. 4. sent. distinctio. 21. vbi Gab. 1. quæstio. 3. Adria. in. 4. in tract. de confess. sigillo Caieta. in opusculo. 27. quæstion. capi. 15. Domi. Soto in relectione de secreto mēbro. 3. quæst. 4. conclusione. 2. Ioan. à Medi. in tract. de confess. ca. de confessione celanda. quā opinionem tenuerunt ex nostris viri & doctrina & antiquitate venerandi. Host. in summa. de pœni. §. quoniam. Collecta. & Card. col. fin. in dict. cap. omnis vtriusque sexus, & eam sequitur Mar. Nauarrus nunc feliciter viuens, & cum his merito adæquandus in dict. capite sacerdos. numero. 120. & hanc esse frequentissimam Theologorum traditionem fatetur D. Episcopus Couarrub. in. 4. lib. decretali. 2. parte. capite. 8. §. 12. num. 10. quam ipse li-

benter sequor illud asseuerans teneri sacerdotem p̄facto damno publico obiare, si potest id efficere, aliter, quam confessionem reuelando.

Sunt etiam ex nostris, non pœnitendæ autoritatis viri, qui cōfent, clericum esse excusandum ab huiusmodi crimine, quando sacramentalem confessionem in iudicio patefecerit, vt matrimonialiquod probeatur, quia hoc casu arcanum sacramentalis cōfessionis reuelari liceat. ita scribit Rom. in. l. si non speciali. pen. col. C. de testa. dicens ad hoc esse glossa. sing. in c. tua nos. in verbo, *Confiteris.* de sponsalib. quam dicit esse sing. Ias. in. l. 1. §. huius studij colum. 2. ff. de iusti. & iur. & in. l. reprehendenda. C. de insti. & substi. & in. l. patre furioso. colu. 2. ff. de his qui sunt sui vel alieni iur. Cardin. Alban. ad Bart. in d. l. vt vim. nu. 23. Cuius opinionis error ex iam dictis conuincitur, nullus quidem fauor quantumcunque publicus, considerari potest, vt tanti sacramenti sigillum, naturali, & diuino iure inductum violetur. & ideo iustissime dictam opinionem increpat D. Couarr. d. §. 10. num. 9. & antecum Fortuni. in. l. 1. §. huius studij. num. 21. ff. de iusti. & iure. Nemo sanè publicum bonum inquirere debet, aut damnum impedire, per media illicita, vt per mendatum, aut fornicationem, aut aliud huiusmodi, quale est confessionem sacramentalē reuelare q̄ semper illicitum est. Nec p̄dictæ opinioni repugnat glo. in dict. c. tua nos. de sponsalib. in verbo qualiter, tibi cōstituerit. nā si diligēter inspiciatur minimè scri-

Confessio sacramentalis an matrimonij fauore possit reuelari.

bit confessionem factam in foro penitentiali, posse adduci ut in foro iudiciali probationem faciat, sed tantum in eodem foro penitentie ut non obscure insinuat verbailla. *Hoc ei confessus fuit penitentiali iudicio in quo cuilibet est credendum, exponit verbum in quo (id est) in quo iudicio penitentiali, & non iudiciali cum de hoc foro nulla mentio facta fuerit, & ideo ad illud, non potest fieri relatio.*

Sacramentalis confessio confensus ipsius confitentis si in eius favore tendit patefieri potest.

Vnus tamen casus iure permissus est quo sacramentalem confessionem impunè sacerdoti reuelare licet, nec alius ex cogitari potest, & is est quando tales reuelatio fit ex proprio confitentis consensu, ita tenuit D. Tho. in. 4. dist. 21. & ibi Paluda. q. 3. & alij Diuus Antoni. in. 3. p. ti. 22. §. 1. Ioan. à Med. in tract. de confessi. ca. de licentia confitentis ad reuelandum confessionem. Archi. & doctores in c. ipsi Apostoli. 2. q. 7. Cardin. Sancti Sixti. in d. c. sacerdos vbi Martin. Nauarr. nu. 151. Ioan. And. in c. lect. de renu. Abb. & doctores in c. significasti de adulter. Lap. alleg. 94. Felin. in c. Marth. de Simo. & in c. veniens. in primo, colu. penul. de testib. Ripa. in dict. tract. de peste. §. fi. nu. 108. Calderi. consi. 2. de testib. Hypoli. in. l. 1. §. idem Cornelio. ad finem. ff. de quaestio. Adri. vbi supra allegaui quã opinionem communem esse testantur Feli. & Ripa in locis iam allegatis & cum eis Couarru. dict. §. 10. nu. 11. & non dubito hanc esse magis communem opinionem Theologorum & sacrorum Canonum interpretum, cui suffragatur tex. in dict. cap. lecta. de renun. & in capi. nemo, & in capi. Matthæus de Simo. capit. signi-

ficasti. de adulter. capit. officij de peni. & remissi. & nouissimè opinionem istam fatetur esse communem Ioseph. Mascard. quem post hæc scripta legi in tracta. de probati. volum. 1. conclusi. 377. nu. 10. Et potissima ratio est, quia hoc casu cessat obligatio celandi confessionem quã in eo versatur ne ex reuelatione eius redatur nimis odiosa & onerosa, vbi vero eius sigillum ex confitentis consensu reuelatur, non solum non reditur odiosa sed fortè utilis & sic cessat occultationis necessitas argum. tex. in capit. cum cessante de appella. l. adigere. §. quãuis. ff. de iure patrona. Quæ opinio verissima est licet Scotus Duran. Ioan. Maior. & Alma. ad fin. in. 4. senten. distinct. 21. contrarium tenuerint asseuerantes, arcum sacramentalis confessionis nec expressa licentia confententis detegi posse. & ex nostris sequitur Collest. in dict. capit. omnis. num. 63. quæ opinio & Christianæ religioni & sacramento penitentiae expediret quod obseruaretur, ut scribit D. Couarru. in loco præcitato licet ipse prima & communem, & in puncto iuris veriorè esse arbitretur à qua ipse recedere non audeat. Quæ passim admittenda non est, sed tunc tantum quando hic expressus confitentis consensus in nõ vulgarem utilitatem suam, vel alterius tenderet. ita egregie animaduertit Medina vbi supra, & Nauarr. in dict. capitu. sacerdos. numer. 158. Domi. Soto in relectione de secreto quaestione vlti. conclusione. 5. Et tunc quidè sacerdoti reuelanti confessionem integram fides dabitur, ut ex multorum docto-

doctorum allegatione resoluit Ant. Gabriel. li. 1. comun. opinion. ff. de testib. conclusio. 1. & tradit Lap. alleg. 94. in c. testimonium. num. 35. de testib. quam opinionem fatetur esse comm. Fran. Viui. in suis commu. opin. in verbo confessio.

Sacerdos an possit patefacere sacramentalem confessionem illius qui fatetur se hæresicū esse.

Non tamè deficiunt, qui existiment posse sacerdotem sacramentalem confessionem reuelare, quando aliquis se hæreticum esse confitetur, & minimè vult de tam graui crimine penitentiam agere, nec alios proderet, quos hæreticos esse scit, ita tenet Alberic. n. 8. post Rainer. in rub. C. de hæreti. Sed opinio hæc falsissima est quia hoc casu sacerdos obligatur sigillo sacramenti, quod ei nullo modo frangere aut aperire licet. Neque potest vnquã, tam graue periculum hæresis Ecclesie imminere, quod non sit grauius huius confessionis secretum reuelare. sic tenet Hostiè. in sum. de penit. §. in quo tenentur. Archi. in dict. cap. sacerdos. Theologi omnes in. 4. distinct. 21. Nauarr. in dict. cap. sacerdos. num. 119. Alber. de agnoscendi assertioni. q. Ioann. à Medi. de pen. ti. de confess. celan. Soto de secreto mēb. 3. q. 4. & opinionem istam communè esse testatur Iac. Sep. in cath. inst. ti. 42. n. 14. qui tamen sequenti numero asseuerat, tunc licere sacerdoti hæresim in confessione detectam reuelare, cum hæretici simulata confessione, hæreses suas persuadere conantur ipsi sacerdoti, cui confitentur quod nõ nullos hæreticos Lutheranos tetasse dicitur in qua sola specie, verus esse potest, vulgatus ille versiculus. *Crimen hæresis quod ne*

que confessio celat.

Quod si sacerdos extrã casus supra constitutos sacramentalem confessionem reuelauerit, vltra id quod grauissimas luet penas nulla fides eius testimonio adhibenda est. ex Baldi. testimonio in. l. Archigerontos. C. de Epif. audi. vbi Paul. de Cast. Fel. in ca. 1. de excep. Tinda. in tract. de testib. fo. 20. quæ sententia communis est & contradictorem non habet. scientia quidem quam sacerdos ex sacramentali confessione habet, nihil profus ad iudiciale controuersiam spectat. c. dilectus. de excessib. præl. cap. 2. de offic. ord. Et hac ratione si sacerdos in testem producat iurare tenetur se nihil scire, quia verè non scit, ut homo, sed tanquam Deus, ita tenet Abb. & communis in. d. c. omnis. & in c. si sacerdos de offic. ord. & in c. qualiter de accusa. & in cap. cum dilectus de excessi. prælator. Mar. Nauar. in d. c. sacerdos. nu. 141. Iuxta illud Bernardi. *Nil minus scio quod per confessionem scio.*

Sacerdoti reuelanti sacramentalem confessionem nulla fides adhibenda est.

Est autem perpetua memoria dignum quod solum peccatum illud dicitur detectum in penitentia, quando illud quis confitetur quærens salutem animæ suæ: secus autem si sacerdoti patefaciat dicens illud secretum dicere ei in penitentia, ita tenent Innoc. doctores in d. c. omnis quã dicit esse comunè sententiã Mar. Nauar. in c. inter verba. n. q. 3. conclu. 6. Corr. 58. n. 55. Vbi dicit quod in hoc multi decipiuntur, quia huiusmodi archanum nõ magis obligat quã aliud extra sacramentalè confessionem. idè in c. sacerdos. n. 39. Imo quod notatu dignum est, id procedit etiã

Peccatum illud dicitur detectum quod quis sacramentali confessione fuit confessus, nõ vero illud, quod aliunde secretissime sacerdos non videt ut pena huiusmodi sit locus vel nõ

si quis arcanum aliquod reuelauerit, flexis genibus, incipens à signo crucis, in forma confessionis. ita resoluit Domi. de Soto in di. tract. de ratione tegendi. 2. membro. q. 7. pag. pen. Caieta. 1. 2. q. 7. artic. 1. qui addit. idem esse etiam si incipisset à generali confessione dicens, *Ego peccator.* &c. quia quando quis non confitetur omnia sua peccata, cum intentione se ipsum accusandi, nullum est Sacramentum, atque ideò, non interuenit sigillum Sacramentalis confessionis. Vnde si clericus huiusmodi arcanum reuelauerit, licet mortalem culpam contrahat, non tamen in foro exteriori huiusmodi capitis poena puniri debet.

Nec silentio prætermittendum est, sacerdotem absque metu poenæ dicere posse, imo superiore iubente, teneri ad dicendum quæ per confessionem nouit, si alia via id compertum habuerit, hac lege ut ita patefaciat, ac si nullatenus per confessionem nosset, siue illa nouerit ante confessionem, siue post. ita tenet S. Th. in di. dist. 21. quæ omnes sequuti sunt ut fatetur Nauar. in d. ca. sacerdos, num. 161. & in d. c. inter verba. corro. 66. num. 206.

Nec erit omittendum, quòd minime dicetur clericus sigillum confessionis sacramentalis violasse, si alicui sacramentalem absolutionem impedisse fatetur cù frequentissimè publicè præstari soleat ea absolutio, nec ex hoc peccatum aliquod detegatur. Est tamen satis controuersum, an sacerdoti hoc asseueranti, integra fides sit præstanda (puta) si asserat aliquem hæreticum absoluisse, vel restituetur de innocentia ali-

cuius uiui, vel diffuncti. Quod dum violasse dicitur & an fides hoc casu et adhibenda sit.

bium videtur fuisse diffinitum in Concilio Carraconensi, quod nouissimè refert Fran. Pegñ. in annotationibus doctissimis ad Director. Inquisito. 2. par. lib. 2. Schol. 20. ex quo manifestè constat ei fidem integram non esse denegandam. Nec hoc prorsus à iuris regulis alienum videtur, quia sicut ratione officij creditur notario, vel alio circa illa quæ ad suum munus spectant. capi. ad audientiam de præscrip. vbi Abb. num. 5. l. si quis. Decurio. C. de falsis. §. si vero. in authen. de instr. cautela. & fide. pari igitur ratione idè in hoc casu videtur affirmandum. Nec refert quod vnicus sit testis quia aliquando vnico testi spectatæ vitæ integra fides præstatur cap. Nobilissimus, vbi glo. & Archid. 96. distinct. capite. 18. q. 3. & suffragatur gl. in l. Titio. fundus ff. de condi. & demost. & in capi. expedit. 12. q. 1. circa quod multa tradit Gramma. consi. crimi. 13. num. 13. Quæ opinio summa innititur æquitate, & clementiæ prorogatiua, & innocentiæ fauor, hoc postulare videntur, cum proniores maxime in his criminibus esse debemus ad absoluendum, quàm ad condemnandum. Mea tamen sententia contraria opinio verior est, & ideo amplectenda, quæ aperte colligitur ex Narbonensi concilio cap. 28. quod celebratum fuit circa annos Domini 1280 quo ita scriptum est. *Vtrum autem soli confessori credi debeat de absolutione, seu poenitentia defuncti, seu viui, licet satis videatur quod non, ne quid tamen Ecclesiæ possit impirigi, Domini Papæ responsio expectetur.* Hactenus Concilium, cuius de-

cisio.

cissione, antiquatum fuit concilium Tarracon. supra allegatum. Esset quidem nimis difficile quod propter testimonium solius confessoris, in re tam ardua à iuris regulis, & legitimo procedendi ordine recederetur. Deinde euidentissima damna in reipublice perniciem sequerentur. Fateor tamè quod in causæ progressu dictum confessoris in fauorem rei maximi fore momèti, vt asseuerat Frā. Pegñ. Schol. 20.

B *Confessionem audit.* Adde S. Th. & Palud. in. 4. dist. 21. vbi est receptissima Theologorum sententia quod tam clericus, quam laicus, licite siue illicite, siue mediate, siue immediate, confessionem sacramentalè dixerit, ad celandam illam tenetur, tradit optime Marti. Nauarr. in d. c. sacerdos num. 42. Reges namque ad quencunque transeat cum onere suo transit. l. 2. & 3. C. quibus casib. pig. tacite contrac. post. alias. de decim. cap. ex literis de pig. vt confessio simul ac facta est, ita vt sacramentalem formam habeat, illud onus annexum habet, quod omnino taceri debeat, ergo ad quencunque perueniat, cum onere suo transit.

C *Pœna ordinaria.* Vide Hostien. & collect. in c. omnis vtriusque sexus. Mart. Nauar. in d. ca. sacerdos. q. 1. num. 41. cum multis sequentibus vbi multa ex his quæ hoc capite adducit author eleganter explicat.

D *Credi debet.* Vide Fran. de Ripa in tract. de peste vlti. par. nu. 108. Catel. Cottam in suis memor. iur. in verbo, iuramentum probat difficultatem post mediū & opinionem istam communem

esse fatetur. Fran. Viui. in tract. comm. opini. in verbo, *Confessio seu ea quæ fuerunt dicta sacerdoti.* Quem vide & post huius operis secundam editionem legi idè tenere Iacob. Menoch. lib. 1. de præsum. q. 58. num. 15. quam sequitur Hyppo. in practi. 9. dilignier. nume. 99. Est quidem hæc communis sententia intelligenda quado aliquis tertius ipsum presbyterum accusasset eo quod reuelasset confessionem aliàs quidem si ipse qui confessus fuit contra clericum querellam proponeret, dicens ipso inuito confessionem manifestam fecisse tunc non est locus huic præsumptioni, sed ipse accusatus probare tenetur exceptionem propositam quod si nō fecerit condemnabitur, Inno. & Ioan. Andr. in ca. super. his de accusa. vbi Edi. nume. 16. sticendo. in addi. ad Lappum allega. 89.

Nec erit circa huius capitis argumentum prætermittendum quod confessionis reuelatio probatur quando confessor alicuius poenitentis crimen alijs manifestum fecit, & confessus asserat ille suam confessionem reuelasse, si sacerdos nō probat aliunde compertum habuisse condemnabitur. ita tradunt Host. Cardi. Abb. in cap. omnis de poeni. & rem. quorum opinionem communem esse testatur Marti. Nauarr. in c. pen. de poeni. dist. 6. numer. 164. idem testatur Mascard. de proba. 3. par. conclusi. 1289. incip. Sacerdos n. 5. non tamen hoc casu poena criminis ordinarij imponenda est cù crimen ex præsumptione tantum probetur, Inno. in c. quia verisimile de præsumpti. Nauarrus vbi supra.

Ec 5 Pena

Pœna ordinaria. Vide Grego-
Lup. integritate vitæ, & bonis om-
nibus commendandum in l. 35.
titulo. 4. part. Non tamen præ-
termittam, quod cum huius capi-
tis materiam ad secundam ad-
ditionem pararem, grauissima fe-
bris me in cautum, nihil tale me-
tuentem arripuit ann. 1579. die
vero. 23. Augusti cuius tanta gra-
uitas fuit, vt iam, iam in vltimo
vitæ spiritu fuerim constitutus,
& cum medici de mea salute des-
perarent, Deus Optimus Maxi-
mus tanquam verus medicus sua
inescibili clementia, post plures
menses me pristinae salutis resti-
tuit, propter quod sempiternas
gratias agam.

Blasphemi.

C A P V T. C X.

- 1 *Vehemens in blasphemos inuectio.*
- 2 *Clericus propter blasphemiam cri-
men qualiter puniatur.*

Blasphemiam scelus
temporibus istis ex
hoc (vt pie credē-
dū est) tot calamita-
tibus plenis fac-
tis in vfu est. Cumque hoc magis
quam alia crimina ipsum Deum
creatorem omnium offendat, ac
ad illud perpetrādū nullus alliciat
carnalis appetitus, nec auaritiæ si-
tis vlla commoueat, nulla denique
instiget astrorum influenza, mi-
tiori plectitur pœna. Sæuiunt hu-
manæ leges communes ac Re-
giæ in fallam monetam fabrican-
tes, extra regna res vetitas dese-
rentes, inque latruncolorum au-

res, cōsuetudinaria pœna cōsurgit
mutilatur manibus, ac pedibus ob-
leuiora sæpius homines. Sola blas-
phematum lingua peccat impu-
nè, quos Iudæis deteriores vocat
Hosti. in sūma. de excessibus præ-
lator. §. clericus, quia frustratim
decidunt membra illius, qui eos
proprio sanguine redemit, cuius
corpus saltem Iudæi integrum
reseruarunt. Qui in lege veteri
blasphemabat nomen Domini la-
pidibus opprimebatur ab vniuer-
so populo: quæ pœna ab ipso om-
nipotente Deo imposita est, quo
tempore nondum Deus talia ac
tanta concesserat hominibus do-
na. Nunc autem quando Deus
homo factus (vt hominibus amif-
sum redderet honorem) vitam &
sanguinem præstitit, blasphemij
passim ab eisdem hominibus in-
honoratur, nec qui blasphemat
pœnam, sed qui reprehendit peri-
culum subiit: & quod deterius
est audientes qui ad vindictam,
seu ad correctionem saltem mo-
ueri debent, prouocantur ad ri-
sum. Iustinianus ille, & si nō in-
ter omnes Christianos Principes
sanctior, vltimo supplicio blas-
phemos damnari censuit, pares
eos nefandi criminis reis iudican-
do, & iuste quidem. Quid enim
magis nefarium, quid enim natu-
ræ ipsi magis aduersum, quam vt
creatura in suum inuehatur crea-
torem? Quid à brutis ipsis alie-
nius, quorū nullum quauis inna-
ta feritate vigeat, suum offendit
benefactorem, nec in offendendo
solum se gratum ostendere credit
nisi defendat opportunitate con-
cessa, ac mēbris ferè omnibus sui
corporis se debitorē fateri con-
etur. Cumque lingua id fari natu-
ra

ra

ra non dederit, eadem saltem be-
nefactoris pedes lambendo fate-
tur. O sæculum infelix, o ætas iā
omnino lutea, o homines Chris-
tianorum nomen vsurpantes, ad
maiorē in die iudicij confusio-
nem, & in gehenæ pœnam. Insur-
git quisque vestrum ac furit si
Principem suum terrenum si do-
minum, amicum, famulum, si de-
nique seruum iniuria afficere au-
dit. Si creatorem ac redemptorē
vestrū, & presentis vitæ huius,
(quæ vobis tam dulcis est, quia fu-
turam timetis amaram) largito-
rem & authorem, ac futurum iu-
dicem asperrimum blasphemare
auditis, obmutescitis? Vbi fides
vbi religio? Quid prodest Chri-
stiani sanguinis antiqui iactantia
quæ vobis solum ad neophitorū
improbaturū seruit contemptū?
Dedecus ac infamiæ notam cen-
setis, si quorum cibus ad tempus
nutrimini (etiam cum vitæ iactu-
ra) iniuriam linquitis inultā. Nō
nē maiorem ignominiam oportet
ret iudicare illius per quem estis,
quicquid estis, blasphemiam pa-
tienter audire, ad tepide repre-
hendere, & blasphemantium sæ-
pius coetibus admisceri, ac quo
blasphemi conueniant favore lu-
dos? O nobiles (quos sæpius non
parentum virtus, sed rapinæ, vio-
lentia alijsque ignobiles actus
ad diuitias primum, ac inde ad no-
bilitatem euexerunt) qui inimi-
cos amicorum vsque ad necē ex
lege quadam nobilitatis perfe-
quinimi, & inimicos Dei & crea-
toris vestri intra familiam alicis,
defenditis, subitinetisque. In quo
fiduciam cœlestis regni possiden-
di ponitis, si inimicos vestros,
quos Deus diligere præcipit, o-
dio habetis suos autem suum no-

men blasphemantes diligitis. O
ignavi, ac infelices iudices, qui
potestate diuina in terris vtimi-
ni, quorum iusis ob id ceteri ho-
mines natura pares, & meritis sæ-
pius meliores obtemperant, quo
negotiorum maiori deceret ver-
sari sollicitudine, quam vt diuini
nominis blasphemos insequere-
mini, captos nullo personarum
discrimine, nulla legalis pœnæ
dispensatione puniretis? O sum-
ma pietas, qui solus bonus es, &
cuius solius omnia opera bona
sunt, nō possum nisi cum Dauid
sciscitari. Vsque quo Domine im-
properabit inimicus, irritabit ad-
uersarius nomen tuum? ac cum
eo deprecari. Vt exurgas Deus
& iudices causam tuam, & me-
mor sis impropiorum tuorum,
eorum, quæ ab insipientibus fiūt
tota die. Maior quidem erit pie-
tas, si tanti criminis perpetrato-
res viuentes paterno affligas a-
more, vt resipiscant, quam si mor-
tuos eos cruciari iubeas in ater-
num vt loquelam damnatorum
quam viui fari coeperunt, perpe-
tuo luctu nunquam fari præter-
mittant, non in tuæ gloriæ di-
minutionem, sed in suæ potius
miseriæ calamitatisque augmen-
tum. His igitur in demonstra-
tionem huius criminis graui-
tatis, sic prælibatis, ad pœnam
clericis illud committentibus in-
fligendam veniamus, quæ qui-
dem tanto grauior in eis esse
deberet, quanto ab ipsis grauius
quam à laicis in hoc delinquitur,
ea potissimum ratione. Nam
præter id quod sicut & ceteri
hominum manu ipsius Dei te-
neantur, eius stipendijs vni-
geniti filij sui Domini nostri pa-
trimonio particulariter alun-
tur.

tur. Et tex. in c. Si quis per capillum. 22. q. 1. contra clericum statuit in hac verba. Si quis per capillum Dei vel caput iurauerit, vel alio modo contra Deum blasphemia usus fuerit, si in aliquo ordine ecclesiastico est deponatur, cuius canonis antiqui poenā tāquam vetustate collapsam cessare censuit Host. in summa de male. in. §. blasphemantes. versic. grauior etiam, & hodiē arbitraria poena censuit puniendum clericum blasphemantem: cuius sententię videtur adherere Ioann. And. Ancha. Ant. & Car. in cap. 2. de maled. vbi Abb. dicit quod ita communiter dicitur. Quauis contrarium scripserit Bonifacius de Vitellinis in suo tract. maleficiorum. fo. 13. in rubric. de poenis blasphemantium Deum & Sanctos, neminem pro sua opinione referens. Cum autem clericus rebellis fuerit vel sapius hoc delictum commiserit, tunc degradandum eum iuxta dispositionem dicti canonis scripsit Host. in supra. de quo meminit Guiliel. benedicti in. 3. p. rep. ca. Rainunti. in. q. de homi. nu. 39. colu. 16. fol. 48. ex quo videtur velle solum data incorrigibilitate, vel consuetudine blasphemandi clericum esse deponendum pro isto crimine, cuius in hoc sententię adhæsit Alexand. in con. 72. in. 1. volu. col. 4. versic. Præterea dum referendo Hostien. vbi supra, dicit quod clericus propter hoc non potest deponi, nisi sapius sit consuetus, qui plus audet affirmare, quod non sufficeret probare quod bis vel ter blasphemauit an hoc vt dicatur consuetus blasphemare, pro quo alle-

gat Cinum in. l. 2. C. de re credi. & quod talis cōsuetudo blasphemandi debet probari per testes non singulares, pro quo refert Cinum Ioann. Andree Paul. de Elea. & Antoni. in varijs locis Panor. autem in dict. cap. 2. de male. dicit, quod ita graue potest esse delictum, quod fieret depositio, & allegat text. in dict. cap. Si quis per capillum, & de consuetudine blasphemandi nihil dicit, ex quo videtur tenere quod quādo grauis esset blasphemia tunc habeat locum poena canonis antiqui de quo supra. Poenam vero in dicto. cap. 2. de maled. descriptam clericum non subire. Host. tenet in sum. illius titu. & Ioan. Andr. & Panor. ibi eo capite. 2. licet Alexand. in dict. consil. referat Host. aliter tenere & corrupte, quia oppositum tenuit eius ad quod allegatur ab Alexand. Hodiē verē in Concilio Lateranensi sub Leone. 10. celebrato clericis blasphemantibus poena decreta est sub his verbis. Quicumque Deo palam seu publicē maledixerit, contumeliosisque atque obscenis verbis Dominum nostrum Iesum Christum vel gloriosam Virginem Mariam eius genitricem expressē blasphemauerit si clericus vel sacerdos fuerit, eo ipso, quod delicto huiusmodi fuerit conuictus, etiam beneficiorū quæcunq̄e habuerit fructibus (applicando vt infra) vnus annū mulctetur, & hoc sit pro prima vice, pro secunda vero si ita deliquerit, & conuictus, vt præfertur, fuerit, si vnicum habuerit beneficium, eo priuetur, si autem plura, quod ordinarius maluerit idamittere cogatur. Quod si ter

tid

tio eius sceleris agatur, & conuincantur dignitatibus & beneficijs omnibus quæcunq̄e habuerit eo ipso priuatus existat, ad eaq̄e vltius retinenda inhabilis reddatur, eaq̄e liberē impetrari, & conferri possint. Distributio vero prædictorum fructuū (vt ex dict. c. Cōcilij colligi potest, in alio casu quo etiā amissionē fructuū imponit) in fabricas beneficiorū huiusmodi, vel pauperū elemosynas faciēda est.

A
blasphemiam graui-
tas expli-
catur.

Lapidibus opprimebatur, quā graue, quam enorme, sit blasphemiam crimen, nullis verbis potest explicari. Impij quidem blasphemij qui cum Deo Opti. Maxim. ob innumerabilia beneficia illis collata, Christiana pietate gratias agere tenerentur diuinum numen execrantur. Propterea (vt par est) multis criminibus contaminantur, quia vt præclare Propheta inquit Abissus abissum inuocat. Et quāta sit huius criminis grauitas, atque atrocitas. acceruissima & varia mortis genera blasphemis diuinitus illata, exemplo esse nobis possunt. Ob blasphemiam, filius mulieris Israelitidis, præcepto Domini lapidibus fuit obrutus, eo quod nomen Domini blasphemasset Leuit. capite. 24. Ob blasphemiam, seruorum Sennach. Regis Assirorum, Angelus Domini. 185. millia hominum de exercitu eius percussit. 4. Regum. capite. 19. Ob blasphemiam Holofernes foemina manu victus fuit ludit. 12. O blasphemiam, Hieremiam populus gladio & fame consumptus est Hieremiam. capite. 44. Ob blasphemiam

Antiochus insanabili & inuisibili plaga percussus fuit. 2. Macha. capite. 9. Ob blasphemiam Ninacor. cum armis suis ruit. 2. Macha. capite. 15. Ob blasphemiam. Gygas Israelem blasphemans à Ionatha occiditur Regu. 2. capite. 21. Ob blasphemiam, qui Beelzebub consuluerūt cōsumpti sunt igne à cælo demisso Reg. 4. cap. 2. Ob blasphemiam, Coreh, Datā & Abiron negantes Moysem esse constitutum ducem populi deuorati à terra fuerunt. Nec omitendum est quod in huius criminis detestationem dicere solebat Aragonum & Sicilię Rex prudentissimus, propterea Deum tantopere in blasphemos sæuire, quod cum homines decipiunt, interponant Deum ipsum tanquam criminis mediatorem. Et varias poenas diuinę vltionis blasphemis illatas, diligenter recenset Boeri. deciss. 301. & multa lectu non indigna circa istius criminis punitionem scribunt Iul. Cla. lib. 5. recep. sent. §. blasphemiam D. Couar. in c. quamuis pactum. 1. par. relecti. §. 7. numer. 8. cum seq. de pactis. lib. 6. Rep. in qui in verbo Blasphemus Contra. Brunus lib. 5. de hæret. cap. 20. Fran. Episcop. Squillacensis in tract. de fide Catho. ca. 16. Alber. in tracta. de agn. assertio. quæst. 27 per totam, & q. 6. n. 14. & quæst. 22 n. 63. Alphon. Castro lib. 1. de iusta. hæret. puni. c. 12. Simanchas in Catho. insti. tit. 8. Iac. Menoch. lib. 2. de arbitr. iudi. cent. 4. casu 375. Auiles in ca. prætor. ca. 25. gl. 1. qui legendi sunt.

Et multis etiam Pontificum decretis statutæ poenæ sunt in blasphemiam

phemos nam ultra decretū Leonis Decimi in Lateranensi Concilio. Sess. 9. quod hic author allegat Iul. Papa. tertius seuerum recriptū in blasphemos edidit ann. Domini. 1554. incip. *In multis de prauatis.* Et postremo Piu. Quintus Pontifex Maximus in bulla seu motu proprio inci. *Cū primū Apostolatus officium.* Vbi de pœnis tū clericorū quā laicorū agit.

blasphemia crime est mixti fori.

Est quidē nostro instituto notā dum, blasphemiam crimen mixti fori esse, & ea ratione blasphemiam tam per iudicem ecclesiasticū, quam secularē puniri posse text. in c. 2. de maled. quē ad hoc not. eleganter Barth. So. conf. 119. li. 4. & tenēt fere omnes nouissime allegati, si vero iudex ecclesiasticus prius de hoc crimine cognouerit, pœnam quē leuem imposuerit, iure optimo poterit secularis iudex, de huiusmodi causa iudicare, suppleuit quē vsque ad condignam condemnationem. tenet Bal. in auth. clericos. colum. 2. C. de Episc. & cler. & in l. 1. col. 6. C. de summ. Tri. & fide cath. Mat. de Affli. in const. Regn. Sicilia. ti. de Paterenis. lib. 1. nu. 28. Itaque mitior ab eo pœna imponenda est, quam si à principio cognouisset, vt scribit Nic. Boe. deciss. 289. Rob. Mar. in Speculo aduocatorum. 6. par. n. 97. fol. 147. in signis Couar. lib. 2. var. resol. ca. 10. num. 6. Petrus Auen. in ca. prator. 2. p. ca. 5. n. 18. Qua ratione, oportet quod iudices ecclesiastici, in puniendis his criminibus contrā laicos, nō benignitate, sed potius rigore vtātur, ne ansa detur secularibus iudicibus, vt seuerius eos puniāt, in ignominiam ecclesiasticorum tribunalium.

Et licet opinio ista verissima sit & communis, in actionibus tamen forensibus, numquam vidē hoc pœnē supplementum, à iudice laico imponi. Tum quia ipse nō tenetur stare processui iudicis ecclesiastici ad supplendam pœnam. Tum propter maximam incertitudinem, quā versatur in discernendo, quomodo, & quando pœna legitime suppleatur vel nē. Tū quia ad iudicē Ecclesiasticum tāquā digniorem, spectat hęc declaratio & semper declarauit, condignā pœnam impositam fuisse.

Quandoque tamen, hæreticæ prauitatis Inquisitores in hoc blasphemiam nefando crimine, cognitionē habent. Nēpe quando blasphemiacum hæresi connectionem habet ita Cardina. in elementin. 1. §. sane de vsur. Frañ. Squillacen. de fide catholi. capit. 16. Alberti. de agno. asser. quæst. 6. n. 24. & q. 22. nu. 63. & q. 27. & 36. n. 18. Matth. de Affli. in dict. const. Sicilia. lib. 3. rub. 54. Nicol. Boeri. decisio. 301. Gramma. de cissio. 50. D. Couarru. vbi supra allega. Alphos. à Castro Camorensis. lib. 1. de iust. hæreti. c. 12. & est cōmunis & verissima opinio, circa quam multa scribit Iacob. Septiman. in catho. insi. capite. 8.

Et quia sepius controuerti solet, quæ dicuntur blasphemiam hæreticales: quidem sunt, quæ huiusmodi verbis concipiuntur, ab nego Deum, non credo in Deum quæ vernaculo sermone sonant. *Descreo en Dios, reniego de Dios, ó de la fee, ó de la Cruz, ó de la crisma de la frente, ó reniego de la puridad*

Inquisitores hæreticæ prauitatis in blasphemiam criminis aliquid quando in iudicione obtinent.

blasphemiam hæreticales que dicantur.

dad de nuestra Señora. Habēt quidem verba hæc nefanda, infidelitatis significationem, & fidei confessioni opponūtur. Alię vero blasphemiam quæ Hispanice sonāt: *Peje à Dios, por vida de Dios mal grado aya Dios, ó despecho de Dios.* Et similes hæreticales non sunt, quia fidei confessioni non opponuntur, quāuis grauissimę blasphemiam sunt, quia negant aliquid in Deo quod ei conuenit, vel tribuunt Deo quod minime ei conuenit, & ea ratione earum punitio ad ordinarios iudices pertinet. text. not. in cap. 2. de maledi. & tradit San. Thom. 2. 2. quæst. 13. art. 1. & Quod lib. 9. art. 14. Castro. in d. ca. 12. Domi. Soto de iusti. & iur. lib. 8. quæst. 2. art. 3. quem vide.

Pœna que solet imponi in blasphemiam crimine ab Inquisitoribus.

Pœna autem quæ imponi solet ab Inquisitoribus pro his blasphemis, in quibus cognitionem habent, ea quidem est, quod si blasphemus infimæ sortis fuerit flagellis caditur cum publica pœnitentia in publico quē spectaculo lingua ferro, vel ligno comprehensa cum abiuratione de leui ad triremes Regias pro graui blasphemiam condemnatur. Si vero fuerit nobilis pœna pecuniaria mulctatur, & ad tēpus in monasterium detruditur. ita testatur D. Ioan. Rojas quondam Inquisitor Valentinus, nunc vero reuerendissimus Patensis Episcopus de hæreti. 2. part. num. 176.

In alijs autē blasphemis leuioribus Inquisitores solent cōdenare blasphemū, vt aliquo die festo in Ecclesia dū diuina munera celebrantur, stet nudo capite sine chlamyde, nudis pedibus, sine veste succinctus, dextera proferens

ardētem faciē, & sacris peractis, legitur publice sententia contra ipsum lata. Inducuntur etiam ieiunia, præcationes, & pecuniaria mulcta solet imponi, vt refert D. Episcopus Siman. in catho. in stit. tit. 8. num. 11.

Sed iocus iste accommodatissimè exposcit, vt tantisper de illis qui per locū hæreticali verba proferunt differamus. Et illud in primis scitu dignum est, quod quāuis regulariter dictum, vel factū iocosum pœnā nō mereatur. l. si cut semel. C. de liber. causal. 1. §. Diuus. ff. ad leg. Corne. de Sicar. l. obligationū substātia. §. vlt. ff. de action. & obligatio. c. 1. de sentent. excommuni. In crimine tamen hæresis longe aliter iudicandum est nam si quis aliquid in Deū, vel in fidem, vel in Sanctos prorūpit pœna condigna plectendus est. Cardin. in Clemen. 1. §. hæreti. q. 1. n. 7. Nicol. Arel. in tract. de hære. notauit. 28. Fran. Squilla. in tract. de fide catho. c. 19. n. 3. in fi. Pal. Rub. in allega. hæresis. §. 4. in fine Siman. de insti. catho. tit. 17. num. 22. & 23. Rojas in sing. fidei. 103. quia vt recte scripsit Gerson. p. 2. tract. vltim.

Non patitur ludum fama, fides, oculus.

Sed vt trum qui talia verba proferunt sint ab Episcopo, vel hæreticę prauitatis Inquisitoribus plectendi. multi, & nō infimę auctoritatis viri dubitāt. Sed mihi probabilius ea sententia videtur, vt ab Inquisitoribus plectantur, nā ex eo quod quis hæreticali verba profert, statim illorū iurisdictioni se submittit, & ideo ad eos pertinet iudicare, & discernere, an se xid, vel iocose verba prolata fuerint

rint, ita tenent Cardin. & Ioan. Rojas in præcitatæ locis quam sententiam communiorem appellat Fran. Pegna, ad Directorum in qui. 3. par. Scho. 17. Negari certe non potest, quod qui hæc nefanda in Deum, vel Sanctos proferunt suspectos fieri, vnde iuri consonum est: quod Inquisitores contra eos procedant.

Qua vero poena istius criminis rei plectendi sunt, in iure definitum non est, ideo arbitraria poena erit iniungenda. Est quidem iuris exploratissimi, non esse eos tanquam hæreticos plectendos, sed leuius quia minime interueniunt, quæ ad hæresim constituendam necessaria sunt, videlicet error in intellectu, & pertinacia in voluntate. Punientur igitur poena pecuniaria pijs locis eroganda, vt scribunt Villadiego, & Rojas, vbi paulò ante allegauit. Quæ quidem poena augenda, vel minuenda est, iuxta personæ locantis qualitatem. Perpendi etiam debet locus, scandalum, si aliquod inde ortum fuit, nec non qualitas personarum audientium, & ideo si viri Theologi, & Religiosi, coram laicis hæc dictoria, & facetias protulerint, seuerissime sunt plectendi.

Est igitur circa hoc diligenter præcauendum, non esse facile fidem accommodandam, illis qui per iocum hæreticalia verba dixisse asseuerarent, sed maturiori consilio res expedienda erit, ne hæc sumpta occasione, impij, & sceleratissimi homines, & qui vere hæretici sunt, condignas tanti criminis poenas effugiant. Nec

debent Inquisitores faciles esse ad credendum talem excusationem, vt pie satis, & eleganter scribit Cald. in tract. de forma procedendi contra Inquisitos de heresi. in rubr. de hæreti. credenti. num. 6. quem vide.

Quæ sane sunt obseruanda aduerius eos, qui verba Sacre scripturæ ad iocosa, scurrilia, & inania trahunt, nec erubescunt sepe numero ex diuinis verbis impudenter (vt vulgus loquitur) Paschinos, componere, sunt quidem *Qui verba Sacre scripturæ ad iocosa trahunt libellos componunt, quos paschinos appellant ab Episcopis, & Inquisitoribus posunt puniri.* Quæ sane sunt obseruanda aduerius eos, qui verba Sacre scripturæ ad iocosa, scurrilia, & inania trahunt, nec erubescunt sepe numero ex diuinis verbis impudenter (vt vulgus loquitur) Paschinos, componere, sunt quidem quædædam hæresim prouocant, & grauisimis poenis coercendi cum Spiritu sancti verba Sacrosancta, in ludibrium conuertantur, cuius criminis perpetratores ab Episcopis puniendos esse, seuerissimis poenis præcipit Concilium Trid. Sess. 4. in fine dicens. *Post hæc temeritatem illam reprimere volens, quæ ad profana quæque conuertuntur, & torquentur verba, & sententiæ Sacre scripturæ, ad scurrilia scilicet, fabulosa, vana, adulationes, detractationes, superstitiones, impias, & Diabolicas incantationes, diuinationes, sortez, libellos etiam famosos, mandat, & præcipit ad tollendam huiusmodi irreuerentiam, & contemptum de cætero quisquam quomodolibet, verba scripturæ Sacre ad hæc, & similia audeat vsurpare, vt omnes huius generis homines temeratores, & violatores Verbi Dei, iuris, & arbitrarij poenis per Episcopos coercantur.* Hactenus Catholicum Concilium. Et quanuis ibi horum criminum poenitentia demandetur, quando vero hæresim sapiunt iure optimo Inquisitores ad poenitentiam, & coercionem illorum procedunt, vt iam prædiximus. Nouissimè vero dicti libelli fa-

mo-

mosi siue, *Pasquines*, prohibiti sunt ab Reuerendissimo D. Gaspar Quiroga Cardinali & Archiepiscopo Toletano regula decima in Catalogo librorum prohibitorum ædito hoc anno. 1583. in princip. inter alias regulas, quas ad hæreticorum labes ex stirpandas, tanquam generalis horum regnorum inquisitor prudenter condidit.

Supradictis addendum erit, an qui animo indeliberato, veluti per lubricum linguæ, in blasphemiam, vel hæresim prorumpit, nec quidem puniendi videntur, quia non facile lubricum linguæ ad poenam trahendum est. l. i. C. si quis Imp. maled. l. famosi. ff. ad leg. Jul. Maiestati capit. quod autem ait. 22. quæstion. 2. not. Zanchin. in tract. de hære. cap. 7. numero 9.

Sed verius est crimen hoc non esse inultum relinquendum, sed eos qui per lubricum linguæ deliquerint, extraordinariè puniendos Lap. & Cardin. in dicta. Clementi. vni. de vsur. Campegi. apud Zanchin. capite. 7. Albertinus in tract. de agnoscend. asser. quæstio. 3. numero. 10. Villadiego de hæreti. quæst. 1. numero. 7. Rojas eod. tractat. i. part. numer. 66. plectendi quidem erunt pecuniaria poena in vsus pios eroganda, vel alia arbitraria, consideratis his qualitatibus, & circumstantijs, de quibus paulò ante agebamus. Erit tamen magni momenti ad dictam poenam minuendam vel nullam infligendam, quando qui ea verba dixit, statim palinodiam recantauit, & poenituit licet grauius erit reprehendus, & summe monendus, vt deinceps caueat.

Excusabitur autem is qui blasphemiam, vel hæreticalia verba cum esset in ebrietate protulit, nam perinde de eo iudicandum est, ac de furioso & mente capto. l. recipiendum. §. delinquent. ff. de poeni. l. omne delictum. §. per vinum. ff. de re milita. capite. à crapula, de vita. & honest. clerico. Zanchi. de hæreti. capit. 7. num. 10. cessante, vero ebrietate grauius est corrigendus.

Erunt etiam à poena immunes dormientes, cum furiosis æquiparentur. l. i. §. adipiscuntur. ff. de acquirend. pos. & idè non sunt puniendi Clem. vni. de homi. tradit latissimè Tira. de poenis causa. 5. num. 1.

Similiter non punientur poena ordinaria qui iracundiæ calore incensi in blasphemiam proruperint. Gof. Abb. Antiq. Ioã. Andr. Abb. Henri. & omnes in ca. 2. de maledi. quorum doctrinam multis ornat. Andr. Tiraqu. de penis causa. 1. nu. 14.

Censuit Host. Adde optime D. Couarru. in dict. cap. quanuis pactum. 1. par. §. 7. nu. 10.

Clericos non subire. Adde Abb. in cap. 2. de male. vbi author hic allegat qui num. 8. opinionem istam communem esse fatetur idè etiã profitetur Iacob. Septim. in catho. insti. cap. 8. num. 12. Iul. Clar. in. d. §. blasphemiam ver. sed quæro. Et potissima ratio est quia clericus non facit publicam poenitentiam. tex. in capi. 1. de bigami. & in ca. de his. 50. dist. & in ca. presby. 82. d. Ne grex fidelium scandalum patiatum neue dignitas sacerdotalis vilescat cui summa reuerentia debetur, vt ostendit Chry. l. 3. de sacer. & Amb. l. de dig. sacerdotali.

ff Conci-

D *Concilio Lateranense.* Adde quæ de dicti Sacrosancti concilij cōstitutione emanarunt, & ad litteram referunt Mart. Naua. in c. in ter verba. 11. quæst. 3. corol. 57. nu. 148. D. Coua. in dict. 5. 7.

Apostata.

CAPVT. CXI.

- 1 *Apostasia triplex species cōstituitur.*
- 2 *Clericus Apostata qualiter puniatur.*

Remisso prius quod est triplex species Apostasia vt per gl. in c. 1. de Apostata. & ibi Inn. & per hostiē. in summ. eiusdē tit. in §. Quot species scilicet perfidiæ, inobediētiæ, & irregularitatis. Omissa prima specie, quia magis videtur pertinere ad materiam hæresis. Quæ fuerit pœna antiquorū canonum illius qui religionis professionē apostatauit posuit Conciliū Arelatense secundū, Canone finali, in hæc verba: Si qui post sanctā religionis professionē apostatant, & ad seculū redeūt, & postmodū pœnitentiæ remedia non requirunt, sine pœnitentia communionem pœnitentis non accipiant, quos etiam iubemus ad clericatus officium non admitti, & quicumque ille sit, post pœnitentiam secularem habitum non præsumat, quod si præsumserit, ab ecclesia alienus habeatur. Pœna clerici apostatæ in secūda specie scilicet inobediētiæ, est quod infamis efficitur durante Apostasia, & à testimonio repellitur & excommunicatur, vt notat Hostiē. vbi supra, in §. Qualiter punian-

tur. per tex. in capite. Si quis à vō ro. 3. quæst. 4. Et in c. Si autem vobis. 11. quæst. 3. Et si non respuerit, degradatur secundum eum. Vide tamen Abb. in dict. capi. 1. vbi aliter distinguit, videlicet quod si quis non vult obedire Papæ, seu eius canonibus credendo eū non habere potestatem, punitur vt hæreticus. Si verò hoc facit ex contēptu, debet deponi, & si fuerit incorrigibilis, traditur curiæ seculari, & poterit excommunicari. Si autem inobediens est ex aliqua concupiscentia, tunc mitius punitur. Pœna insuper apostatæ in tertia specie irregularitatis quæ fit multis modis secundum Innocen. in dict. ca. 1. post gl. ibi, scilicet quandò quis recedit ab ordine suo, siue sumptū religionis dimittendo tonsurā, vel coronā, vel accipiendo vxorem, vel abijciendo religionis vestem, vel clericalem, redeundo ad seculum, est quod illa durante repellitur ab accusatione & testimonio, & est infamis ipso iure, vt in ca. Alieni. 2. q. 7. & in c. Beatus. 3. quæst. 4. secundum Hostien. vbi supra. Nec potest ad dignitatem eligi, vt in cap. Legi. 16. quæst. 1. & clericus admonitus si se non correxerit, deponendus est, vt in capite. Sine ornatu. & in capite. Præcipimus. 21. quæstion. 4. & in cap. Sin autem, cum duob. sequent. 16. quæstio. 3. secundum eum ibi. Item quod caret privilegio clericali, vt in cap. 1. eo titu. vbi tex. dicit quod clerici qui relicto ordine clericali, & habitu suo in Apostasia tanquàm laici conuersantur. si in criminibus comprehensi teneantur, non liberantur per censuram ecclesiasticā. Quæ pœna

pœnæ procedunt quandò cōstat de Apostasia. Si verò de illa fuerint grauiter infamati, deficient probatione cōpelluntur per ecclesiasticam distractionem ad se purgandum, vt in cap. Tuæ eō titu. Quandò autem clericus non potest induci ad resumendum malè dimissum habitum, tunc potest incarcerari sub graui custodia, ita quod solum sibi vita misera reseruetur, donec à suæ præsumptionis nequitia respiscat, vt sunt verba text. in capite. A nobis eodem titul.

Schismatici.

CAPVT. CXII.

- 1 *Clerici huius tanti criminis rei, qualiter puniantur.*

Clerici facientes schisma contra episcopum, puniuntur per Conciliū Carthaginense secundum in canone octauo, sub verbis huiusmodi: Si quis presbyter à præposito suo excommunicatus, vel correptus fuerit, decet utique apud vicinos Episcopos conueniri, vt ab ipsis eius causa possit audiri, ac per ipsos suo episcopo reconciliari. Quod nisi fecerit, se superbia (quod absit) inflatus, secernendum se ab Episcopi sui communionem duxerit, ac separatim cum aliquibus schisma faciens sacrificium Deo obtulerit, loco amisso Anathema habeatur, & locum amittat. Nihilominus, & de ciuitate, & congregatione, in qua fuerit longius repellatur. Nunc autem schisma-

ticus clericus degradatur, & traditur curiæ seculari, ita voluit Bonaguida, quem refert Ioannes And. in cap. Cum non ab homine. de iudi. motus per text. in cap. de Liguribus. 23. quæstion. 5. quod intelligitur de incorrigibili, vt per gloss. in dict. capite. Cum non ab homine de iudic. quod etiam sequitur ibi Ioann. Andr. vt refert Abb. in capite. At si clericus de iud. columna. 13. & probatur in eodem capite. de liguribus, dum dicit, si contempserit & permanferit per publicas potestates opprimatur, & ita etiam intelligit Decius in capite. At si clericus in columna. 22. versic. Quintus casus de iudicio. dicit tamen Ioannes Andreas, vbi supra vt refert Abbas dicto loco, quod si esset schisma contra Ecclesiam Romanam, posset procedere dictum illud Bonaguidæ. quia tunc posset includi schisma, sub casu hæresis quod non placet Abba. indistinctè, idè ipse distinguit. Aut enim schismaticus credit ecclesiam esse penes alterum tantum, ex pluribus qui gerunt pro summis Pontificibus, & tunc est schisma sine hæresi. Aut credit ecclesiam posse consistere penes duos in solidum, & tunc est schisma cum hæresi, & hoc vltimo casu posset saluari opinio Ioann. And. & idem dicit quando plures erigerent capita contra ecclesiam Romanam, facientes nouam sectam, & noua statuta, quia tunc etiam est schisma cum hæresi. Et istam distinctionē Abb. sequitur Aret. in capite. Cum non ab homine. col. 10. de iudi.

ANNOTATIO.

ADde quod Apostasia est temerarius à statu fidei & obedientiæ, vel religionis recessus, sic tradiderunt Alexand. de Ales parte. 2. quæstio. 183. & Sanct. Thom. 2. 2. quæstio. 12. articulo. 1. Et vtrum infidelitas hæretici & apostatae sint duæ infidelitatis species distinctè tradit Sanct. Thom. 2. 2. quæstio. 12. articulo. 1. & latissimè Melchior Canus libro. 12. capit. 9. de locis Theologicis. Et vide multa circa huius criminis punitionem vltra ordinarios interpretes, quæ tradiderunt Alphons. à Castro. libro. 1. de iusta hæretic. puni. ca. 7. & 23. Iacob. Septiman. in catho. insti. ca. 7. Arnal. Alber. in rep. rub. de hæretic. lib. 6. q. 11. Bern. Com. in lucerna in verb. Apostata. Nicol. Arela. in tract. de hæret. not. 44. elegantissimè Cano. dict. cap. 9.

ANNOTATIO.

ADde quod schisma est illicita ab unitate discessio, vel est scisura, quæ unitati opponitur vt scribit Alexand. Ales 2. part. quæstio. 182. & Sanct. Thom. 2. 2. quæstio. 39. Et nota quod schisma summum malum est, & à Deo grauius punitum quàm parricidium aut idololatria, vt optime probat Optatus Episcopus Mileuitanus libro. 1. contra Parmenium Irenæus libr. 3. aduersus hæreses capite. 64. Schisma quidem & hæresis sunt sorores, vt explicat Origines, in Ezechielem, Homelia. 9. cum nullum schisma sit, quod non constringat hæresim, vt in capite inter. 24. quæstione. 3. Et vt scirent homines quàm graue, & detestabile sit hoc cri-

men, ostendit Dominus Datam & Abiron, quos terra viuos absorbuit hæc & alia multa ex sacris literis contra schismaticos referunt Cape. in fine Hierarchiæ Ecclesiæ. Faber contra Lutherum tracta. 6. tex. 8. Brun. libr. 5. de hæret. capite. 18. & vide latius circa istius capitis materiam Syluest. & Caiet. in summa. in verbo, schisma. Fran. Picum lib. de fide Theodor. 17. Pelag. libr. 1. de plâctu Ecclesiæ artic. 65. Alphons. à Castro lib. 1. aduersus hæreses cap. 9. Iacob. Septiman. in catho. institut. capi. 56. Petrum Rebuff. in practic. benefic. 3. part. de modis amittendi benefi. num. 29. & nouissimè post primam huius operis editionem plura congesit Ioann. Rojas in tracta. de hæretic. 1. par. nume. 498. Palat. Rubi. de Regno Nauarræ part. 5. §. 7. Locatus in opere iudic. in verbo, schisma.

Hæretici.

CAPVT. CXIII.

- 1 *Hæreticus quis dicatur remissimè traditur.*
- 2 *Clericus hæreticus ipso iure est beneficium priuatus.*
- 3 *Clericus hæreticus est degradandus, & seculari curiæ tradendus.*
- 4 *Bona hæretici clerici confiscantur & Ecclesiæ à qua stipendia receperunt applicantur.*

Remisso prius quis dicitur hæreticus, cum non sit presentis speculationis, quia varijs in locis hoc doctores enucleat, præcipuè Hostien.

Hostien. in summa. de hæret. §. 1. & Bonifa. in tract. maleficiorum rub. De crimine hæresis. Et doctor noster Hispanus Didacus de Villadiego in suo tractatu contra hæreticam prauitatem in. 1. quæst. & Arnal. Alber. in repe. Rubric. de hæretic. in. 6. folio. in. 1. quæst. Vna poenarum qua damnatur clericus hæreticus est, quod ipso iure est priuatus beneficio, vt probat text. iuncta glos. in capite. Quo iure. 8. distin. & ibi notat. Præpo. post. Domini. & notat Compotel. in capite. Quod sicut de electio. in colum. 11. dum dicit quod crimen hæresis ipso facto inducit priuationem. idem etiam notat. Ancharra. in conf. 288. incip. Vltra alia solenniter. vt refert Felin. in capitul. 2. de rescrip. in. 3. colum. Et notat Nicolaus de Milis in suo repertorio, in verbo, hæretici, ex quo resultat primus effectus, quod non poterit renunciare post commissum delictum. Secundus quod agenti petitorio pro beneficio quod semel habuit obstat exceptio, quod sit hæreticus. Notat. Abb. referendo Inno. in capite. inter dilectos. de excessi. prælat. prope fin. & prædicta conclusio, videlicet quod hæreticus sit priuatus ipso iure beneficio, fuit potissimum fundamentum minorum de Rota, qui tenuerunt quod regula Cancelariæ. 32. quæ disponit quod impetrans beneficium pacifice possessum debet ex primere ea, de quibus ibi, non habet locum impetrante beneficium hæretici, vt refert Guilliel. Casador. in decis. Rotæ per eum collectis, in decis. 14. qui ita dicit fuisse iudicatum per maiorem partem dominorum de Rota licet

alij quatuor eorum fuerit in contraria opinione, per quem poteris videre fundamenta, vtriusque opinionis. Et vide Philip. in ca. Vt commissi prope fide hæretic. libr. 6. vbi dicit referendo Domini. & Imo. quod clericus hæreticus rediens ad fidem, ante sententiam recuperat beneficium, si secus autem si, post quia tunc non nisi ex dispensatione. Alia & principalior poena est, quod degradatus traditur curiæ seculari, vt in capite. Ab abolendam de hæret. Quod fallit, nisi talis hæreticus velit se corrigere, vt in capite. pen. de hæret. Et notat Abb. in dict. capite. Ad abolendam. & ibi Ioann. de Anan. quia tunc depositus deditur in carcerem, vt concludit Abb. in capite. At si clerici. de Iudi. colum. 12. Idem Abb. & Anan. in dict. cap. penultim. & Domini. in capite. 1. in. 5. not. de hære. in. 6. & in ca. Nec licuit. 17. distin. & not. Philip. in ca. Vt commissi in. 4. nota. de hæret. libr. 6. Decius in dict. capite. At si clerici. colum. 21. versic. Et quando. Et nota quod etiam si non sit tradendus curiæ seculari clericus hæreticus, sed perpetuo carceri mancipandus, debet degradari, vt notatur in capite. de hæretic. in. 6. maxime per Arnal. ibi. in. 6. nota. Si tamen semel deliquit & se correxit, & postea iterato delinquat, nihilominus traditur curiæ seculari, ita Domini. in d. capite. nec licuit per text. in capite. Super eo de hære. libr. 6. Sequitur Felinus in dicto. capite. At si clerici. colum. fin. & voluit ibi Abb. in dict. columna. 12. versicu. Ad tertium. Vide. Iante penulti. titul. 6. part. 1. Quæ videtur ponere tres casus, in quibus

e
4
f
g
bus ista materia hæresis clericus traditur curiæ seculari, quando fuerit inuentus in hæresi, aut ab iurabit eam, & fuit relapsus, aut quando se compurgauit, & re incidit in eam, & degradatio hæretici potest fieri per episcopum proprium solum, vt in capite. 1. de hæret. in. 6. vocatis alijs personis de quibus ibi. Est alia & tertia poena quam clericus hæreticus patitur, quod bona eius publicantur, & Ecclesiæ à qua stipendia receperat applicantur, vt disponitur in capite. Excommunicamus lo. 1. §. damnari vero de hæreti. Vbi vide glos. in verbo. Stipendia, de clarantem, quod si clericus habeat plura stipendia in varijs Ecclesijs tunc bona diuidentur pro rata inter eas, quam ibi sequitur Anto. Et quia ille tex. non aperit cui applicantur bona clericus hæretici non habentis Ecclesias, vide ibi Abb. in. 1. columna credentem, quod tunc debeat applicari episcopo loci, qui distribuat ea in pios vsus, quod sequitur Ana. in. 2. colum. Quando autem talis clericus habeat bona emphyteotica à domino temporali, tunc illa deberent applicari domino rei emphyteoticæ, vt videtur velle Oldra in consil. 17. incip. Thema tale est. Quidam clericus. Cardin. tamen in Clemen. 2. de hære. in versiculo. Inquisitoribus in. 7. quæstion. post. bonam huius articuli examinationem concludit verius esse dicendum quod emphyteosis clericus damnatus applicatur Ecclesiæ, sicut & alia eius bona, quia non apparet ratio diuersitatis: erit tamen talis emphyteosis obnoxia domino temporali, quo ad hoc quod ei de-

beatur sua pensio, quem vide respondentem ad fundamenta Oldra. Quauis Felinus. in dict. capite excommunicamus, in prin. non bene referat Cardinalé dum dicit post Ancharranum & Annan. quod bona etiam patrimonialia clericus applicantur fisco ecclesiæ, nisi in illis recognosceret dominium utile à domino seculari: quia illud non confiscabitur, sed reuertetur ad dominum directè, quia vt supra diximus loquendo in emphyteosi in qua clericus solum habet dominium utile, & dominus secularis directum, contrarium expresse tenet Cardin. Ad quod bene aduerte, ne decipiari in prædicta limitatione Felin. quam supra dictis verbis succinctis scripsit: & vi, in hoc quod latius scribimus infra in verbo. Bonorum publicatione. Clerici vero credentes, receptatores, defensores, & fautores hæreticorum excommunicationi subiacet, ita vt postquam quis eorum fuerit excommunicatione notatus, si satisfacere contempserit intra annum, ab officio & beneficio deponatur, vt in c. Excommunicamus. §. Credentes, vers. Si verò clericus. de hæret. Ex ratione, quia in quo maior est culpa, grauior exercentur vindicta. In quantum autem supra dicitur credentes, intelligendum est de credentibus hæreticos esse bonos viros, nam alias clericus credentes erroribus hæreticorum cum ex hoc dicantur hæretici, poena hæreticorum de qua supra puniendi sunt, & ita intelligit illud verbum credentes, Anton. in capit. Excommunicamus. el. 2. eod. titu. quem sequitur Ioann.

Ioann. de Anan. in dict. §. Credentes. quem ibi vide column. penul. & si. declarantem etiam qui dicatur credentes, receptatores, & fautores. Et nota quod prædicta poena depositionis imponitur clericis vltra alias poenas impositas in text. ibi, quas etiam habere locum in clericis dicit Hosti. ibi, quem refert & sequitur Anan. hodiè fautores & receptatores hæreticorum sunt excommunicati ipso iure, vt patet in bulla quæ legitur in coena Domini, & sic etiam erant tempore Hostien. prout refert Ana. ibi. Et vide Syluestr. in summa. in parte hæresis. lo. 1. vers. Octauo quæritur. qui colligit. 14. poenas hæreticorum, quæ omnes clericos comprehendunt, exceptis sex, aut septem: quia illæ concernunt hæreticos habentes liberos, & vxores.

A *Hæreticus an sit ipso iure beneficio priuatus vel per sententiam priuatur.* **P**riuatus beneficio. Adde quod opinionem contrariam, quod clericus hæreticus non sit ipso iure priuatus beneficio sed per sententiam priuandus. tenuit Alphon. à Castro libro. 2. de iust. hæret. puni. capite. 9. ea potissimum ratione motus, quia iura quibus hæc poena statuitur non imponunt aliqua verba latæ sententiæ, vt patet in capite. ad abolendam. & in capite. excommunicamus. §. credentes. de hæreti. cuius quidem opinio benignior est & fortassis verior, vt asserit Iacob. Sept. in catho. insti. capite. 45. numero. 26. & vide D. Episcopum Couarrub. libr. 2. vari. resolu. capite. 8. numero. 4. Quauis Petrus Rebuff. in practic. benefic. 3. parte. de modis amittendi beneficia. numero. 4. hanc authoris

opinionem sequutus pro ea ponderat text. in dict. capite. ad abolendam. §. 1. ibi. *Et sic omni beneficio spoliatus.* Quæ quidem verba executionem inducunt, probantque priuationem ipso iure infligi, ex his quæ adducit Anton. de Butrio in capitulo. vltimo. columna. 2. de postu. Felin. in capite. Rodolphus. quæ opinio mihi verior videtur.

Quæ hodie nouissimo iure est confirmata, nam Pius Quintus Pontifex Maxim. rescripto quodam incipi, cum ex Apostolatus quod habetur in literis Apostolicis pro officio sanctæ Inquisitionis fo. 115. vbi diffiniuit omnia beneficia, cuiuscunque generis fuerint, vbiunque vacantia propter hæresis crimen à quocunque commisso ordinationi & dispositioni Sedis Apostolicæ esse reseruata, ex qua reseruacione aperte supponit ipso iure ea beneficia vacare. Et huc pertinet id decretum, de quo meminit. Locatus in fine operis iudicialis impressi Rom. 1570. pag. 473. quo cautum asserit quod cum hæreticorum beneficia, vacent à die commissi criminis, si ea resignentur nullum ius resignatarijs acquiritur, quia hæretici omne ius suum amiserunt, & ideo sunt reseruata ordinationi Apostolicæ, quod refert etiam F. Pegn. in director. inq. lib. 3. Scholio. 155.

Sicque colatio beneficij hæretico facta est ipso iure nulla, vt multis probat Lamber. de iure patrona. libr. 2. part. articul. 69. quæstio. in princ. in fine ex quo fit, vt omnes fructus perceptos restituere teneatur cum ius nullum habuerit, vt scribit Alphos. à Castro.

Castro. lib. 2. de iusta hære. pœni. capitul. 9.

Fateor tamen sententiam declaratoriam necessariam esse, in qua opinione fuerunt Innoc. in cap. cum in nostris de concessi. præbend. Compost. in cap. considerauimus. de election. Anchar. consi. 293. num. 4. Alciatus in ca. 1. de iudic. numero. 37. Iacob. Menoch. de arbi. iudi. libr. 2. centu. 5. casu. 416. num. 64.

Filij Hæreticorum & eorum receptatores, ipso iure beneficijs priuantur.

Quinimo filij hæreticorum, & eorum receptatores, priuantur ipso iure beneficijs obtentis tempore commissi criminis, vt est communis opinio teste Ioan. Lup. de Regno Nauarræ. 5. parte. §. 8. quem refert Couar. dict. num. 4. & de ea egregie disputat. Fran. Pegñ. ad Director. inquisi. libro. 3. Scho. 46. foli. 180. Fatetur tamen D. Episcopus Siman. in catho. institutu. cap. 29. num. 7. pia & benigna consideratione, receptum esse, quod nec per sententiam priuentur, & asseuerat ita pronuntiatum fuisse per inquisitores Valisoletanos, & opinionem istam dicit mitiorem & benigniorem esse Iul. Clar. libr. 5. recep. senten. §. hæresis. versi. Item clericus.

B *Recuperat beneficium.* Adde septem requisita, quæ omnino necessaria sunt, vt hæreticus semel lapsus nihilominus retinere possit beneficium ecclesiasticum, quæ congerit Petrus Rebuff. in pract. bene. 3. part. de modis amittendi benefi. num. 6. eum sequent. & vide nouissimè F. Pegñ. ad Director. inquisi. 3. par. Schoc. 135.

C *Traditur curiæ seculari.* Adde Iac. Septim. in catho. insti. c. 45. n. 25. Paul. Grill. in tract. de hæret. q. 7. Gúd. à Villad. eodè tractat. q. 19. Fuit aliquando controuersum,

an in die festo hæc traditio curiæ seculari facienda est, & omni prætermissa disputatione, semper mihi earum inquisitionum ritus placuit, in quibus huiusmodi sententiæ diebus festiuis solent pronunciari. nam vt scribit Ioann. And. in capit. vt commissi. de hæretic. libr. 6. expedit multitudinem populi cõgregari ad videndum reorum crutiatu & pœnas, vt inde discant timere homines, & à malo committendo longè repellantur, vnde valde conueniens videtur, vt hoc publicè & diebus festiuis fiat. cum maior tunc adsit populi confluentis multitudo. Et forte propter hoc Hispania nostra publico fidei acto diebus festiuis solet celebrari. de quo stat instructio facta Mantuæ Carpentanorum ann. 1561. ca. 77. in hæc verba latinitati donata. *Vbi reorũ processus conclusi fuerint, & ordinata sententia, Inquisitores diem, feriatũ in quo fiat publica fidei actio, assignabunt, quem diem significabunt capitulis Ecclesiæ, & consistorio ciuitatis, & vbi fuerit Regius Semaus intinabitur etiam præsidi, & auditoribus, qui omnes inuitabuntur, vt fidei actionem comitentur iuxta cõsuetudinẽ cuiusque loci. Curem autẽ inquisitores vt hæc tam cõmodo tẽpore fiat, vt executio sententiarũ eorum qui tradendi sunt curiæ seculari possit fieri ob euitanda incommoda.* Hæc ibi celebrat sanè in Hispania, hæc actio fidei tanta authoritate & maiestate, vt videatur horrendum, ac tremèdum spectaculum, & sic veluti imago futuri iudicij, quo nihil esse potest ad terrorè incutièdum aptius, ex quo plures vtilitates oriuntur.

D *Debet degradari.* Not. quod clericus apud antiquos valde dubitatu & in perpe-

Hæretico rãtraditio seculari curiæ an die festo fieri possit.

in carcere re detrudendus an prius debeat degradari.

controuersum fuit, an sacerdos qui ob crimen hæresis in perpetuum carcerem erat detrudendus prius foret à suis ordinibus actualiter degradandus, sed iam rem diffiniuit Urbanus Quartus summus Ecclesiæ Præsul rescripto incipi. Consultus. §. quæstion. vt refert Fran. Pegñ. ad Director. inquisi. Scho. 65. folio. 185. his verbis, *Quæstioni verò qua quæritur vtrum constitutus in sacris deprehensus in hæresi, & propter hoc immurandus perpetuo, prius sit ab ordinibus à suo Episcopo degradandus, ante quàm tradatur huiusmodi pœnitentiæ, respondemus quod talis qui est perpetuo immurandus prius debet à suis ordinibus degradari hæc ibi. Quæ sane degradatio realis & actualis esse debet Directori inquisi. 3. part. in decimo modo terminandi processum fidei. fo. 333. Alberitinus in c. quoniam de hæretic. libr. 6 in princi. num. 55. Campeggi apud Zanchi. in tractat. de hæreti. cap. 20. versic. obserua denique, & licet hæc de iure verissima sunt, cum tamen dispensari soleat, cum illis qui in perpetuum carcerem solent cõdemnari, idè non realiter, sed verbaliter tantum degradari solent, quod sancti officij benignitas laudabiliter introduxit, vt testatur Franc. Pegña dicto Scholi. 65.*

E *Aut abiurabit eam.* Fuit sane olim salubriter institutus abiurationis vsus, ob continuas frequentesque hæreticorum fraudes impias, vt abiurationis robore adacti & quasi firmissimo vinculo alligati cogerètur in vnitatem & puritatem Ecclesiæ permanere ne eis liberum esse impune quoties vel

lent recedere, vt grauitèr constituit. Leo huius nominis primus epistola. 84. vt refert Conrad. Brunus lib. 3. de hæret. capit. 6. & abiuratio res antiquissima est in D. ecclesia, de qua fit mentio in prima Nicena Synodo capit. 8. eiusdè abiurationis meminit Concilium Ephesinum sub Celestino primo celebrato, & concilium Laodicenum. cap. 7.

Et ex sacris concilijs & multorum sanctorum patrum testimonijs hanc catholicam veritatem probat Grati. in c. Saluberrimum, & in cap. donatum. 1. quæst. 7. vbi nullus hæreticus ab Ecclesiæ vnitatem recipiendus est, nisi prius hæresim abiuret, & anathematizet quod labentibus seculis idem semper cù hæreticis redeuntibus obseruatum est, vt in Concilio Constantiensi. cap. 19.

De qua abiuratione multa, disferunt Zanchin. de hære. capite. 20. nu. 2. vbi Campeggius Bernar. Comen. in lucerna in verbo, abiuratio. Albe. de agnoscen. asser. quæst. 30. num. 6. Siman. in insti. Catho. titu. 1. & in enchirid. tit. 53. Ioã. Rojas in sing. fide. 11. & in tracta. de hæreti. 2. parte. asser. 41. numero. 331. Et est de hac abiuratione singularis locus in concilio Tolosano capi. 11. & in concilio Narbonensi. ca. 6. & in concilio Vi-

terrensi. c. 29. Quod verò author hoc loco scribit clericum tradendum esse curiæ seculari, si relabatur in hæresim post abiurationem, quodã dubitandum est quando abiurauit de vehemènti, secus dicendum est, si de leui tantum, nam quamuis re incidat in hæresim, siue abiuratum, siue aliam, non putatur relapsus nec relapsorum pœnis

plectendus est, capi. accusatus. in prin. de hereti. lib. 6. Siman. d. tit. 1. n. 9. Rojas dict. sing. 1. licet opinionem contrariam tenuerit Ancha. di. c. accusatus not. 6. Matth. de Affli. in const. Regni Siciliae tit. 1. colum. 8. quam egregie confutavit. F. Peg. ad Direct. inquisi. libr. 2. Scho. 64. dicens eam esse falsam, neque usu receptam, quia misericordia Sancti officij eam excludit.

F
Hæreticorum bona quibus applicantur.

Applicantur. Vide Regiam. l. 2. tit. 26. par. 7. Bal. in. l. si quis presbyter. C. de Episc. & cler. Petrum de Anchar. in ca. cum secundum leges. de hære. lib. 6. Fel. in. cap. v. rgentis de hære. Bru. lib. 5. de hære. c. 6. Lud. Car. in pra. cri. in tra. de heret. fol. 275. num. 13. Bona verò patrimonij clericorum hæreticorum deferuntur Episcopis, qui in usus pios ea distribuere tenentur, vt asserunt Anc. Ab. An. Mari. Soci. in Fel. in. c. excommunicamus. 1. §. 1. de hære. Ioan. Lup. in rep. rub. de don. inter vir. & vxor. §. 39. Sed quod bona immobilia clerici committentis crimine hæreseos pertineant ad Principem secularem, probat Oldrald. consi. 17. Io. And. in addi. ad Specul. ti. de feud. §. pen. Petr. de Ancha. in ca. ea quæ. q. 22. de re iudi. lib. 6. Guil. Benedi. in ca. Rainunti. de testa. in parte & vxorem num. 242. Iac. Sept. in catho. insti. ca. 9. nu. 91. Rupella forensi. insti. lib. 3. fol. 307. Bos. titul. de hæreti. num. 33. Quibus suffragatur quod Felin. in ca. irrefragabili. §. ceterum col. 1. de officio ord. scribit. dicens ideo ad Principem secularem pertinere bona hæreticorum, quia ad eum expectat executio confiscationis pœnæ huius criminis. Quæ

quidem opinio in Hispania seruatur, vbi bona siue mouilia, siue immouilia, etiam clericis hæreseos damnati, etiam habentis ecclesiasticum beneficium, ad fiscum Regium pertinent, atque ita praxis obtinuit, quæ iuri consona est, cum præter Oldrald. & aliorum sententiam Rex ipse Catholicus curam non vulgarem habet, constituendi summum illud prætorium catholicæ fidei propugnaculum, quod in eius curia, & apud ipsum principem totius Hispaniæ causas ad debitam tanti criminis punitionem expectantes tractat, cui præest vnus ex Summis Præfulibus qui Regis nō vulgaribus expensis, per totam Hispaniam, non sine Summa Christianæ reipublice utilitate, constituit ac mittit eruditissimos, & summæ integritatis viros, hæreticæ prauitatis Inquisitores, ad labem hæreticorum extirpandam. Quo fit, vt mirum non sit, bona omnia hæreticorum ad Regium fiscum deferri, ad tot expensarum subministrationem, itaque cautum est extravaganti constitutione Bonifacij, vt referunt Bossi. & Simancas in locis iam allegatis.

Fuit quidem, vt hoc obiter recenseam, sanctissimum inquisitionis officium primum in Hispania Beato Dominico commissum, ab eoque prima exordia sumpsit anno Domini. 1200. qui cum esset illustri (vt fama est) Guzmanorum familia ortus, & sanctitate insignis, & Theologiæ peritia præclarus, & verbi Dei orator celeberrimus, fidei Zelo incensus magna omnium admiratione, aduersus Albigensum & aliorum hæreses manus hoc exercuit.

Sanctissimi inquisitionis officij quæ do in Hispania institutum habuit.

cuit. Postea in Italiam transmigravit, & cum Beato Francisco non vulgarem familiaritatem habuit, & hi sanctissimi viri duas clarissimas religiones, veluti duo clarissima sidera, constituerunt & officium inquisitionis suis filijs exercendum, reliquerunt, quod in Italia adhuc, vt audio, exercent. Postea verò, vt fidelissimè Historiæ nostræ testantur in Hispania Ferdinandus Aragoniæ & Castellæ Rex huius nominis quintus anno. 1476. munus hoc abstulit à fratribus Dominicanis, & secularibus clericis tradidit. Qua tempestate à Catholico Rege auctoritate Apostolica concessum fuit hoc munus Illustrissimo Cardinali Mendocio, qui consilio sapientissimorum, & piorum virorum, leges & ordinationes eius composuit.

In regno tamen Franciæ, vt ad rem redeam, ex consuetudine generali inductum est, vt bona immouilia clerici ad degradationem, vel perpetuos carceres condemnati ad Regem spectent, vel ad dominum temporale imperium ibi habentem, mouilia verò Episcopo adiudicantur, cuius consuetudinis meminit Masuerius in practi. rub. de pœnis. §. Item condemnatio facta ad carceres. Oldrald. consi. 27. colum. 2. Io. And. in addi. ad Specul. titu. de feud. §. pen. versi. Quadragesimo quaritur Aufferi. in addi. ad Capellam Tholosa. quæst. 150. & ita seruatur usu & stylo curiarum, vt fatetur Petrus Reb. in proem. cōst. Fran. 1. tom. gloss. 5. num. 35. & hæc consuetudo fuit confirmata aresto magni consilij, vt habetur in tra. arestorum in stylo Parlamentum

aresto. 70. & de hac consuetudine nouissimè meminit Petrus Gregorius Tholosanus syntag. iur. 3. partit. libr. 31. capit. 31. nu. 7. *Domino rei emphyteoticæ.* Vide Carr. & doctores quos ipse refert dict. fol. 275. num. 14.

Hæreticis, receptatoribus, defensoribus, & fautoribus eorum Ecclesiastica sacramenta adhibentes, ac eos Christianæ sepulturæ tradentes, & eorum eleemosynas ac oblationes recipientes.

CAPVT. CXV.

1. Clericus horum criminum reus cui pœna sit obnoxius.

Pœna clericorum in hoc delinquentium est, vt suo priuetur officio; ad quod nunquam restituatur absque indulto sedis Apostolicæ speciali, vt in ca. excommunicatus in §. Credetes. versi. Sanè clerici de hæret. Quæ pœna procedit etiam in clericis regularibus, quibus & alia adiungitur, videlicet vt sua sibi priuilegia non obseruentur in illa diocesi, in qua talia præsumperint perpetrare, vt ibi. Et notat Hostien. in summa de hære. in §.

In §. Quæ pœna. in fin. versic. Tales etiam. Intellige tamen hoc quod dictis privilegijs solum delinquentes in hoc spoliantur, non verò tota religio secundum Anton. ibi, quem refert, & sequitur Ana. ibi. penul. column. licet alij Doctores aliter hoc intellexerint secundum eum. Item nota quod licet text. in dict. §. Credentes, imponat pœnas de quibus ibi credentibus, receptatoribus, & cæteris si satisfacere contempserint intra annum. Clerici tamen in casu huius nostri capituli. debet abstinere ab exhibitione sacramentorum, & traditione sepulturæ, & receptione elemosynarum, postquam tales credentes, receptatores, & ceteri fuerint denunciati, etiam intra terminum illius anni, qui datur ad alias pœnas incurendas, ita videtur intelligere versicul. Sane clerici, prædictum Hostien. ubi supra, licet text. hoc nõ dicat qui forte ex eo ad hoc motus fuit, quia postquam sunt denunciati excommunicati propter tale crimen, deneganda sunt ecclesiastica sacramenta, & sepultura. Item adverte, quod tales nõ solum non in ecclesia, nec in cœmeterio, nec alibi admodum christianorum sunt tumulandi, sed sunt iactandi in signum damnationis secundum Ana. ibi. penultim. column. in princip. Ex quo videtur quod clerici incurrerent prædictam pœnã, quomodocunque interessent sepulturæ prædictorum, quia text. ibi dicit: nec eos Christiani præsumant trade re sepulturæ, pro quo etiam facit quod supra diximus, in verbo, raptorum, &c. prope fin.

ANNOTATIO.

Vide multa lectu non indigna, quæ de ijs receptatoribus & fautoribus hæreticorum congerit Lud. Card. in practica. crimina. tract. de hæreticis. §. vltim. folio. 280. Paul. Grill. in tractat. de hæretic. quæstion. 9. Gund. à Villadiego eodem tract. quæstion. 16. Ber. Com. in lucerna in verbo, Fautor, & in verbo, defensor, locatus in opere iudi. in verbo, Fautores, Zanchin. de Hæretic. capit. 5. & duodecim pœnas contra Fautores hæreticorum congestit directorium. 2. parte. §. credentes numero. 5. Pius Quintus Ponti. Maxi. rescripto quodam incip. si de protegendi, quod continetur in bullario literarum Apostolicarum. folio. 117. grauisimas pœnas statuit, contra hæreticorum defensores, quas ibi vide.

**Excommunicatio
nis maioris vinculo
innodati per annum,
vel multo tempore
contumaciter
steterunt.**

CAPVT. CXVI.

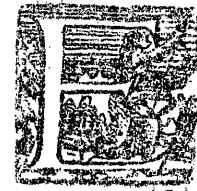
Quod noua editum est.

- 1 Excõmunicatio grauisima semper iudicata fuit, cuius veluti imago apud Ethnicos fuit.
- 2 Excõmunicati, quibus bonis careant.
- 3 Tex. in ca. 1. de senten. excomm. li.

6. con-

- 6. contra impium Lutherum interpretatur.
- 4 Annalis perseuerantia in excõmunicatione operatur, vt excõmunicatus, pro confesso, & conuicto, in criminalibus habeatur.
- 5 Perseuerantia annalis in excõmunicatione, non inducit beneficiorum priuationem.
- 6 Defenduntur Regia Hispanorũ constitutione prima, & secunda, titul. 5. libr. 8. ordin. noui pœnas aduersus excommunicatos statuentes.
- 7 Iudices Ecclesiastici cõdemnare possunt, pecuniaria multa excõmunicatos laicos, qui pertinaciter in excõmunicatione permanet.
- 8 Iudices Ecclesiastici, nullum emolumentum percipere possunt, ex pecuniaria pœna, contra laicos excommunicatos illata, nisi illam, quæ Regijs constitutionibus illis competit.
- 9 Perseuerantia annalis in excõmunicatione, ex causa civili operatur quod excõmunicatus pro confesso habeatur.
- 10 Annalis perseuerantia in excõmunicatione, minimè, præcludit viam excõmunicatis, quin possint innocentiam suam ostendere.
- 11 Tex. in capit. rursus. II. quæstio. 3. interpretatur.
- 12 Sacrum Concilium Tridentinũ 25. cap. 3. de reform. & alia in raris communis loca, ei consona interpretantur.
- 13 Perseuerantia in excõmunicatione, vltra annum operatur, vt excommunicatus ecclesiasticis beneficijs priuandus sit.
- 14 Anno lapsõ excõmunicationis quantũ tempus à iudice expe-

Dandam sit antequam, ad declarationem, & priuationem beneficiorum procedat.

Excõmunicatio nõ solum apud Christianos fidei cultores fedeliter apud Ethnicos fuit veluti eius imago, quæ grauisima semper iudicata fuit. Plato enim Philosophus omnium grauisimus ad finem libr. 9. de legib. sic loquitur. Si quis de parentibus allata damnatus fuerit primum quidem ex vrbe egredietur in exiliũque perpetuũ proficietur ac sacris omnibus arceatur. Et autem qui non se arceuerit Agro non in verberibus cadat & omnino, vt hi quidem voluerint. Reuersus vero ex exilio morte mulctetur. Si quis vero ex liberis hominibus cum tali viro comederit, vel biberet, vel realia quacunque cum eo communicauerit ab que adeo si ei obiam factus est sua sponte tetigerit: neque in tẽplum ingrediatur, neque in forum, neque omnino in urbem priusquam purgetur. Putet. n. se cum homine scelesto cõmunicauisse. Hactenus Plato. Quæ omnino fere similia sunt nostræ Christianæ religionis excommunicationi.

Apud Athenienses etiam antiquitus publicitær erant quedam detestationes veluti in eos, qui viam non monstrassent erranti, vt testatur Tullius lib. 3. offi. in quarum detestationum locum successit excõmunicatio, vt scribit Erasmus Chiliadis primæ cẽtu. 2. c. 84. Romanos etiam his diris execrationibus vfos fuisse, vt qui illis esset obnoxius grauisimas pœnas dare, maximisque calamitatibus, & ærumnis affici necesse erat,

Excõmunicatio grauisissima semper iudicata fuit cuius veluti imago fuit apud Ethnicos.

Apud Athenienses imago quæ fuit nostræ excõmunicatio. Similitudo apud Romanos.

erat, vt commemorat Plutarchus in Crasso ibi refert. Acteiu Trib. Pleb. his diris execrationibus Crasum in Parthos proficiscentē confixisse. Ex quo est illud Lucani libro. 3. Pharfalci. Crasumque in bella secutos. Sæua Tribunitiæ vouerunt prælia dire.

De his etiam execrationibus meminit Tullius libro. 1. de Diuinatione. *M. Crasso quid acciderit, videmus dirarum obnuntiatione neglecta.* Et de huiusmodi diris mentio fit à Plinio. lib. 28. capite. 2. à Liuiio. lib. 6. tertix Decadis quific loquitur. *Qui victus acie excessisset, cum ne quis vrbe recto mensalare reciperet, diram & execrationē in populares, obtestationemque quā sanctissimam potuerant aduersus hospites composuerunt.* Hactenus ille, Cæsar etiam commentarijs belli Gallici mores Druidum referens his verbis descripsit. *Si quis aut publicus, aut priuatus eorum de creto non steterit, sacrificijs interdicitur: hæc pœna apud eos grauissima. Quibus ita est interdictum in numero impiorum ac sceleratorum habentur, ab ijs omnes decedunt aditū eorum sermonēq; defugiunt, ne quid contagione incommodi accipiant, neque honos ullus communicatur.*

Excommunicati qui bus bonis & emolumentis careant.

Hactenus Cæsar, in quibus vide nostrę excommunicationis imaginem. Nam excommunicati primum sacrificijs interdicitur capitulo, si quis Episcopus capi. placuit. & alijs multis. 11. quæf. 3. Deinde excommunicati prohibetur sermone, mensa, & consuetudine, aut alio quouis modo capit. sicut. capit. excommunicato capite. qui communicauerit. 11. quæstio. 3. Excommunicati etiam proprio & peculiari voca-

bulo impij appellantur capit. cæterum. 24. quæstio. 3. Excommunicatis etiam petentibus ius denegatur. capit. intelligimus. de iudi. capite. exceptionem. de excepti. capit. 1. eo. titul. in. 6. capit. 1. de rescrip. eo. libro. Nec ad honores, dignitates vel beneficia admittuntur, capitulo postulasit capit. sequenti de cler. excommunic. capitulo. cum bonæ. de ætate & quali. capit. cum dilectus. de consuetudin. capit. ad probandum de fcten. & rei iudi. Quod etiam indignitatibus secularibus locum obtinet capite. per venerabilem. vers. *Sed nunquid enim, ibi, sacrilegite quencumque, de excommunicatum.* Et rursus vers. *Sunt enim notoria.* Vbi etiam not. Abb. Cardi. in capitu. perpendimus nu. 40. de sent. excommuni. Deci. in capitu. dilecti. colu. 1. de excep. tradit. Andr. Tiraquel. lib. 1. de retracta. §. 1. glos. 9. num. 171. Sunt quidem excommunicati infames. Vt dicit glos. in capit. 1. vers. nisi iuxta in verbo. infanti. quo tempore miles, & in capi. 1. §. vlti. in glos. vlti. ma. ad finem tit. per quos fiat inuesti. & est text. optimus in capi. infames. 6. quæstio. 1. quem dicit esse sing. Rom. sing. 678. & quomodo hoc intelligendum sit, vide Innocen. & doctores in capit. testimonium. de testib. Roman. singu. 685. Et excommunicati Sathanæ malignisque eius Angelis traduntur cap. omnis Christianus. 11. quæstio. 3. Et tanquam membra putrida à Catholica Ecclesia abijciuntur. capit. nihil. ead. causa & quæstio. Et multa in execrationem excommunicationis vide per Paul. Diaconum. lib. 23. rerum Romanarum Theophylact.

tact. 1. ad Timot. capit. 1. Lindanū lib. 4. Panopolix Euangelicæ ca. 58. Confessi. Poloni. de fide & Symbolo. c. 31. Sot. lib. 4. senten. distin. 22. Iacob. Septim. in cath. instit. tit. 27. D. Episcop. Couarr. in capit. Alma. mater. 1. parte. relecti. in inni. Tiraquel. vbi iam allegau.

3 Est igitur excommunicatio horribilis & pertimescenda pœna, sed impius & nefandus Lutherus omnia tentans euertere ex capite. 1. de senten. excommuni. libr. 6. quo cautum est medicinalē esse excommunicationem, argumentatur & inter impia sua deliramenta, hoc quoque tradidit excommunicationem non priuare bonis spiritualibus, nec communionibus, neque suffragijs Ecclesiæ, cū alioquin si priuaret, mortalis esset non medicinalis, idē plus diligendam esse (inquit) quā timendam. Nefanda quidem blasphemia contra Diuum Paulum Apostolum, sacraque concilia, & contra catholica Ecclesiæ traditionem. Et vt hanc argumentationem longē repellamus animaduertere oportet, quod excommunicatio medicinalis ex fine esse dicitur, quia eius finis est mederi peccatori morbo peccati laboranti. Idē nempe excommunicatio contra eum profertur vt resipiscat, pœniteat, & Ecclesiæ satisfaciat, neque quod spiritualibus bonis priuet lethalis est iudicanda. Nam corporales medicina, tametsi corpus multi alioquin malis afficiant, mederi tamen dicuntur, est igitur medicinalis excommunicatio, si ea innodatus, minimē contempserit, sed probe attendens quod mali ege-

rit pœniteat. Istum esse excommunicationis finem constat ex Diuo Paulo. 1. ad Thimoth. 1. *Tradidi (inquit) eos Sathanæ; vt discant non blasphemare.* Et ex eodem Paulo. 1. ad Corint. capit. 5. *Iudicauit eū tradere Sathanæ in interitum carnis, vt spiritus eius saluus fiat in die Domini.* Sic interpretatur Origen. lib. iudiciū. *De Ecclesia (inquit) per sacerdotem pellitur, vt notatus ab omnibus erubescat, & conuerso eueniat ei, illud quod sequitur, vt spiritus saluus fiat in die Domini.* Imo etiam si cor illius induratum sit, contra quem prolata fuit excommunicatio, ita quod ei fuerit lethalis nihilominus tamen dicitur medicinalis reliquis Ecclesiæ membris, & per eam consulitur incolumitati totius reliquæ communionis. Nam vnū peccus morbidum omne peccus inficit, idē separandum est, ne reliquas oves contactu suo inficiat. Nam vt elegatissimē scribit Diuus Hieronymus apud Gracia. in c. rescedē. 24. q. 3. *Resecandæ sunt putridæ carnes, & scabiosa, ouis à caulis repellenda ne tota domus massa, corpus & pecora ardeant, corrumpantur, putrescant, intereant.* Plato enim diuinus lib. 9. de legibus ait. *Quos insanabiles legislator esse senserit, vltimo supplicio hos afficiet, non ignorans, satius furcis, qui insanabiles sunt, mori, quā viuere, ac si vita priuantur dupliciter prodesse ceteris. Nā horum exēplo à peccato ceteri deterrentur, & improbis hominibus ciuitas ipsa mundatur.* Et patrens eloquentiæ Cicero in Philippica octaua præclare (inquit.) *In corpore si quidem eiusmodi est quod reliquo corpori noceat, vti ac secari parimur, vt membrorum aliquod*

aliquod, potius quam totum corpus intereat. Sic in reipublica corpore, ut totum saluum sit, quidquid est pestiferum amputatur. Ut bene ille cecinit. Prius tentanda, sed immedicabile vulnus. Ense recidendum est, ne pars sincera irahatur. Et secundum istum germanum intellectum post alios interpretatur textum illum D. Couarru. in dict. capit. Alma mater. i. par. in inni. num. 9. Unde igitur perfide & insane Luthe re, colligis excommunicationem ipsam diligendam esse, & non timendam, non aliter quidem diligenda est, quam a sanis pharmaca, vel ab innocentibus iniquorum hominum poenae. Poenae sane quae facinorosis hominibus imponitur, medicina est improbitatis, ut elegantissime docet Plato. lib. 9. de legib. scribens nullum supplicium lege factum ad malum tendit, sed duorum alterum ferè semper solet efficere, nam aut melior aut certè minus prauus, qui poenas dederit fieri solet. Vide etiam circa hoc argumentum Diuum Chrsostomum ad populum Antiochenum. Homelia. 6.

Non est igitur, ut ex superioribus apparet, excommunicatio poena eradicans, sed poena discipline, nec est poena vltima delictorum, sed vexatio quaedam, dans probum intellectum, quae in eum scopum dirigitur ut excommunicatus corrigatur, salutemque spirituales modis omnibus quaerat ut sic satisfaciatur ecclesiasticae discipline, quod si excommunicatus ea induretur, alia maior pharmaca adhibenda sunt capit. i. de sentent. excomm. lib. 6. capit. excommunicamus. §. qui autem & §. quia vero de haereti. capit. no-

tandum. 24. question. 3. l. placet & ibi gloss. Bald. & doctores. C. de sacrosancti. Ecclesi.

Ideo egregia est doctorum notrorum disputatio, quae huius capituli argumento conuenit, quae poena plectendus est, qui per annum, vel ultra, excommunicatione innodatus perseuerat. Et quia multis difficultatibus est inuoluta, propositis his assertionibus, pro nostra tenuitate elucidabimus.

Prima assertio, Annalis perseuerantia in excommunicatione in criminalibus causis, solum operatur, ut excommunicatus habeatur pro confesso, & conuicto, de crimine cuius causa fuit excommunicatus, atque ita poenam non auget, scribit Abb. in capi. i. de iudi. num. 25. quam opinionem communem esse testantur Ripa. ibi. num. 77. Alciat. nu. 54. D. Episcopus Couarru. in dict. capit. Alma mater. i. parte. relect. §. 7. num. 10. Iacob. Menoch. de arbi. iudi. q. lib. 2. centu. 5. casu. 416. numer. 11. eamque sequitur Aufferi ad Capell. Tholosa. quaestio. 366. Ioan. Lup. in cap. per vestras. de dona. inter vir. & vxor. §. 18. numer. 24. Paul. Gril. in tractat. de haeretic. quaestio. 8. ad finem, quae manifestè probatur in capit. rursus. & in cap. quicumque. ii. quaest. 3. & iuri consona est, nam quauis sola contumacia ad condemnationem non sufficiat, ut in cap. nullus. de praesump. tamen quia cum talis contumacia concurrat dicta perseuerantia in excommunicatione sufficit, quia vehemens inducitur praesumptio, quae ad condemnationem sufficit capit. afferte de praesumpt. & ita tenendum est quidquid

4
Annalis
perseuerantiam
excommunicatione
operatur ut ex
communicatus
pro confesso & conuicto
in criminalibus
causis habeatur.

quid contra communem reclamet Decius in dict. cap. i. 2. lectura. numer. 19. & Ioan. de Selua de benef. part. q. 4. nu. 53.

Ex qua assertione duo à nobis sunt annotanda. Primo pertinacem per annum in excommunicatione, priuatum esse ipso iure vel priuandum beneficio ecclesiastico, si crimen ab ipso commissum ea priuatione dignum fuit quod doctores supra allegati communi consensu profitentur. Secundo non esse dictum contumacem excommunicatum priuatum, vel priuandum ecclesiasticis beneficijs, si crimen de quo accusatus fuit non est ea poena dignum quod similiter doctores praecitati fatentur.

5
Annalis perseuerantia in excommunicatione, non inducit beneficiorum priuationem
Secunda assertio annalis excommunicationis, licet non inducat beneficiorum priuationem, si alias pro illo crimine ea priuationis poena iure statuta non est, poterit tamen talis excommunicatus, etiam intra annum arbitraria poena puniri. ita scribunt Ioan. And. & Feli. in ca. postulasti de homi. D. Couarr. dict. §. 7. & quauis, de ea dubitet Iacob. Menoch. dicto casu. 416. dicit tamen ibi, quod si iudex esset Ioan. And. & aliorum opinionem sequeretur ad coercendam pertinaciam, & audaciam eorum, qui tanto tempore, excommunicatione innodati fuerunt.

6
Defenduntur Regiae Hispanorum constitutiones prima & secunda tit. 8. noui ordi.
Hinc sequitur iustissimas esse Regias nostras constitutiones, quibus decretum est, laicos qui per mensem excommunicatione permanerint à seculari iudice esse multandos, quod si per sex menses contumaces fuerint grauiori poena plectantur, quod si per annum inforderint longe

acrius puniantur. l. i. & 2. tit. 5. li. ordina. noui. Sic etenim stat in Neapolitano Regno Synodalis constitutio in ordine. §. i. quae incipit. Item quod non nulli, quae sancitum est, quod manentes in excommunicatione per mensem soluere tenentur unum aurei Alourenum de qua meminit Petrus Foller. in pract. crimin. cano. in verbo, non comparentes. n. 61.

Nec quidem hoc exemplo caret, nam in Concilio Triburiensi antiquitus patres decreuerunt. *Ut qui post excommunicationem non fuerint ad poenitentiam inclinati, per secularem Principem puniantur, ut quos Dei timor non corrigit saltem poena temporalis corripiat.* ita Concili. Triburi. cap. 3.

7
Ecclesiastici iudices imo maiorem ad hoc iurisdictionem, & potestatem habent punire laicos pecuniaria multa, qui per tempus illud Regijs legibus expressum excommunicatione fuerint innodati. quod sic clari, & explorati iuris est, ut nulla indigeat probatione, & ita fore si vsu receptum est. Sicque absolute temporis, post Ecclesiae satisfactionem solet pecuniaria poena imponi, quae iuste exigi potest, & in pios vsus conuerti, ut praecedentibus annis catus Cardinalium Paulo Tertio Pontifici maximo respondit, ut testatur D. Episcopus Simachus, in catho. insti. tit. 27. num. 5.

Est tamen consideratione dignissimum quod si excommunicatus satisfecerit alteri cuius causa fuit excommunicatus absoluedus est poena non solutaque ab eo postea exigi potest praestita absolute D. Cou. in 4. decre. 2. p. c. 6. §. 8. n. 17.

7
Ecclesiastici iudices imo maiorem ad hoc iurisdictionem, & potestatem habent punire laicos pecuniaria multa, qui per tempus illud Regijs legibus expressum excommunicatione fuerint innodati. quod sic clari, & explorati iuris est, ut nulla indigeat probatione, & ita fore si vsu receptum est. Sicque absolute temporis, post Ecclesiae satisfactionem solet pecuniaria poena imponi, quae iuste exigi potest, & in pios vsus conuerti, ut praecedentibus annis catus Cardinalium Paulo Tertio Pontifici maximo respondit, ut testatur D. Episcopus Simachus, in catho. insti. tit. 27. num. 5.

8 Non tamen licet ecclesiasticis iudicibus, ex proprijs sententijs contra excommunicatos contumaces latas comodum aliquod extraordinarium reportare, sed pecuniariam condemnationem in vñs pios Ecclesie, vel pauperum conuertere, licet aliquando contrarium iniustissime vidi iudicari, sed iam placata fuit illa tēpestas, apud nos vero cum dicta Regia constitutione prima tertia pars pecuniarie condemnationis, quæ contra excommunicatos contumaces profertur, ad Prelatos se alios ecclesiasticos iudices, qui excommunicationem protulerunt pertineat, iuste ab eis exigi potest, sicuti alię pœnæ quæ legibus, vel statutis eis tribuuntur ita scribit D. Præful. Calagurritanus infra. capit. 140. & ibi dixi.

In hoc autem amplissimo Archiepiscopatu Toletano qua pœna puniendus sit clericus, vel laicus in tribunalibus ecclesiasticis qui in excōmunicatione per annum steterit, vide in Synodalibus consi. cap. 2. rub. de senten. excommu. lib. 5.

9 Tertia assertio, perseuerantia in excōmunicatione, per annum, etiam in causa ciuilefficit, vt excōmunicatus habeatur pro confesso, hanc conclusionem sic constitutam tradit D. Episcopus Couarru. in dict. capite. Alma mater. d. 9. 7. licet ad eius probationem nulla autoritate, sed sua (quę maxima est) innitatur, quoniam aliquos pro ea allegat, qui vel non dicunt, vel contrarium scribunt, vt est Ripa quem statim allegabo. Verissima tamen est hæc sententia, quam ea ner-

Iudices ecclesiastici nullum emolumentum percipi perposuerunt, ex pœna contra excommunicatos imposta, nisi illud quod Regijs legibus eis competit:

Perseuerantis annalis in excōmunicatione operetur, vt excōmunicatus, ex causa ciuilibus, pro confesso habeatur

uosa ratione corrobore, nam si dicta perseuerantia excommunicatione, dictum effectū in causa criminali operatur, in quo clariore probationes desiderantur, vt in l. fi. C. de proba. multo fortius operari eum debet, in causa ciuili. vnde labitur Ripa. in d. c. 1. de iud. n. 77. qui hanc opinionē in causa ciuili improbavit.

Quarta conclusio, annalis perseuerantia in excōmunicatione, minime excōmunicato viā recludit, quin possit innocentiam suam ostendere, ita egregie tenet Anto. de Butrio in dict. c. 1. de iud. vbi Ripa. n. 77. gl. not. in dict. c. rursus. 11. q. 3. sentit. Innocen. in di. c. cum bonę. nu. 2. vers. Post zalem, de ætate, & qualitate Prædicta quidem perseuerantia, solū prodest accusatori fisco, vel actori, vt ab honore probandi accusationem, vel propositam actionē releuetur, cuius probationis loco lex, hanc contumaciā induratam excōmunicatione, subrogauit. vnde poterit reus quæ ad suā innocentiam concernunt modis omnib⁹ probare. l. 2. C. de requi. reis quod multis comprobatur Ioan. à Neuiza. consi. 60. n. 2. 3. & 4. Et innocentie probatio nunquam exclusa censetur, etiā si iam lata fuerit sententia, vt optime probat Dec. in cap. ex parte. in 2. nu. 7. de offi. delega.

Nec huic assertioni refragatur tex. in dict. capite. rursus. qui probare videtur hunc perseuerantem in excōmunicatione, nullatenus audiendum esse, quæ ad hoc perpendit Barba. in dict. cap. 1. nume. 134. qui text. ille loquitur quādo excōmunicatus non solum neglexit suam probationem inno-

10 Perseuerantis annalis in excōmunicatione, minime excōmunicato viā precludit, vt suā innocentiam possit ostendere.

11 Tex. in c. rursus. 11. q. 3. interpretatur.

re innocentiam, & priuatiue, & improprie contempfit, sed possitiue, & proprie, vt quia pluries monitus renuit verbis vel facto suam innocentiam purgare, ideo mirum non est quod lex pœnitus eum excludat, ita text. illum interpretatur Iacob. Menoch. de arbi. iudi. quæst. lib. 2. cent. u. 5. casu. 416. quem vide.

12 Quinta assertio, perseuerantia annalis in excōmunicatione redit excōmunicatum de hæresis crimine suspectum Concil. Tridenti. Sess. 25. c. 3. de reform. Præsumitur quidem is, perperam de potestate clauium Ecclesie sentire inquit sacrosanctum Concilium. *Excōmunicatus vero quidem si post legitimas monitiones nō resipuerit, non solum ad sacramenta, & communionem fidelium, ac familiaritatem non recipiatur. Sed si indurato animo, censuris annexus, in illis per annum inforduerit, etiam contra eum, tanquam de hæresi suspectum procedi possit.* Hactenus Concilium circa quod, aliqua lectu non indigna notanda censeo.

Primo, quod non solū eius sanctio procedit, quādo excōmunicatio lata fuit ob causam criminalem, verum etiam ciuile, nā pertinacia hæc vniformis est, nā semper & in omni casu, perseuerando dicitur contemnere, imo maior videtur cōtēptus excōmunicationis ex causa ciuili, quā criminali, quæ pro leuiori causa lata fuit, & quæ minus eū retardare deberet, quin adiudicē iret, quam pro criminali quæ ob pœnam corporalem forte imponēdam, magis excōmunicatus timeret. Quod ex verbis concilij clare perpeditur, ibi. *Quicumq;*

Egregie interpretatur Concil. Tridenti. Sess. 25. c. 3. de ref.

quæ verba comprehendunt excōmunicatū, tam ex causa criminali, quam ciuili, cū paulo ante concilium decreuerit, obvtrā que posse excōmunicari.

Secundo, quod quatenus concilium ait: *Per annum inforduerit.* Intelligendum esse de anno perfecto. l. urbana familia. §. per noctare. ff. de verbor. signi. not. Francus in cap. cum contumacia. de hæreti. lib. 6. not. 2.

Tertio, quod licet excōmunicatus, qui per annum integrum indurato animo, stetit in excōmunicatione, de hæresi suspectus sit non tamen tanquam hæreticus est condemnandus. gl. sing. in cap. contingit. de dolo, & contumacia est quidem suspitio hæc leuis, vt scribit autor directorij Inquisitorum. 2. p. q. 47. sequitur insignis Couarr. in d. c. Alma mater. §. 7. Iacob. Septim. in catho. insti. tit. 27. num. 4.

Quarto, quod licet dicta suspitio leuis sit, sufficiens tamen est ad purgationem indicendā, quā si excōmunicatus subire noluerit, sed excōmunicatione permanserit, tunc veluti hæreticus pertinax est condēnandus. c. excōmunicamus. §. qui autē. de hæreti. c. cum contumacia. eo. ti. in 6. tradit Inno. & cæteri in capit. vltim. de pœnis Hostien. Henr. Cardi. & Felin. in dict. §. qui autem. Hostien. in summ. tit. de hære. colum. 3. Calderi. consi. 5. titu. de hæreti. Fran. in dict. c. cum cōtumacia. Ripa in dict. c. 1. de iud. num. 77. Gonfa. à Villadiego de hæreti. quæst. 9. Capell. Tolosa. vbi Auff. decisio. 361. Alberti. in rub. de hæreti. lib. 6. quæst. 13. num. 34. Brunus. lib. 1. de hæreti.

capit. 4. Ioann. Lup. in c. per vestras. de dona. inter vir. & vxor. §. 18. num. 24. Carreri. in practi. crimi. in tract. de hare. num. 21.

Quinto, quod si causa excommunicationis, ex eo emanauit quod de heresi suspectus quis sit, ad heretici prauitatis Inquisitoribus vocatus, subterfugies iudicium, comparere nolluit, & ob contumaciã, excommunicatione fuit innodatus, in qua integro anno permansit, hoc sane casu, vt hereticus est puniendus. egregius in d. c. cum contumacia de hare. lib. 6. & ad idem in simili est text. in cap. excommunicamus. §. qui autem de heret. & in auth. Gazaros. C. eo. tit. 1. §. 32. tit. 9. part. 1. tradit vltra ordinarios interpretes direct. Inquisitorum 2. par. quæst. 47. Capell. Tolosa. vbi Aufse. quæst. 365. Ad hoc tamen quod dicta pœna imponenda sit requiritur, quod is sit verus contumax, quod si fictus contumax fuerit, dicta decisio locum non habet, vt optime resoluit Gundi. à Villadiego de heretic. quæst. 12. Couarr. dict. §. 7.

Imo, & quod existimo perpetua memoria dignum, quod si anno lapsa, ante cõdemnationem qui contumax fuit, compareat in iudicio suamq; innocentiam voluerit ostendere, audiendus est, ad effugiendam bonorum confiscationem, ita tenet Andr. de Iser. in dict. auth. Gazaros. numero 31. Quod si iam cõdemnatus & captus fuerit, & tanquam vere pœnitens voluerit se Ecclesie reconciliari audiendus est, & si ostendat legitime impeditum fuisse, ita vt contumax nõ fuerit, omnem pœnam effugiet, quod si de

legitimo impedimento non docuerit, sed solum innocentiam obieci criminis docuerit, sententia reuocabitur, quo ad corporalem condemnationem, & infamie notam, non vero quoad bonorum confiscationem. l. 2. & pen. C. de requi. re. Quod facilius admitti debet, quando contumax ipse sponte se carceri exhibuit, vt sancta Inquisitionis decreto diffinitum esse testatur D. Episcopus Iaco. Septiman. in catho. insti. capit. 2. numer. 20.

Sexto erit etiam memoria commendandum, quod cum annalis perseuerantia in excommunicatione, solum suspicionem heresis inducat, & ideo nõ erit locus bonorum confiscationi, nisi postea vere hereticus excommunicatus apparuerit, quia quando bona hereticorum publicantur locum id obtinet, in vero heretico non vero in suspecto. ca. accusatus. §. porro. de hereti. tradit vltra interpretes ordinarios Zāchinus in tract. de hereti. capit. 25. de confis. bono. Balne. reg. in iudi. Inquisit. in verb. *Bona hereticorum*. Iacob. Menoch. cõf. 159. num. 16. volum. 2.

Sexta & vltima assertio, perseuerantia in excommunicatione, vltra annũ operatur, vt excommunicatus priuandus sit beneficijs, & dignitatibus ita tenet Abb. in dicto. ca. 1. de iudi. n. 25. vbi Andr. Alciat. nu. 78. quæ manifeste probatur in cap. cum bonæ, de etate, & qualit. circa cuius interpretationem labitur doctissimus Ripa. in dict. capit. 1. num. 78. scribens quod tex. ille loquitur quando Pontifex Maximus de plenitudine procedit, prout in casu illo

13
Perseuerantia excommunicationis, vltra annum operatur, vt excommunicatus ecclesiasticis beneficijs priuandus sit.

su illius tex. Nam nunquam presumendum est sic Principem vel le procedere. Imo nomẽ hoc absolute potestatis, cum iuri contrarium sit merito à iure consultis omnino oblegandum esse, multis rationibus, & clarissimorum virorum testimonijs probauit in meis annot. ad istum dominum Episcopum in regulis, & fallen. reg. 219. versic. Quarto amplia. Nec refragatur consideratio Decij in dict. cap. 1. n. 19. in 2. lecti. à communi recedens asseuerans, text. illum requirere perseuerantiam, & contumaciam triennalem, nam vt recte respondit Alciat. dict. c. 1. n. 37. is text. in dict. cap. cum bonæ non inducit dispositionem super triennio, sed super temporis diurnitate, vltra annum. Vnde videmus quod ante biennium sufficeret vt in c. vltim. de pœnis qui tex. & si loquatur de laico attamen idem in clerico iudicandum est cum vel nulla sit differentia vel si aliqua est, fortius clericus ligatur cum is magis parere teneatur, vt scribit Cardin. à Turrecrem. in cap. missas totas. nu. 2. de consecra. distin. 1. Mart. Nauarr. in cap. 1. §. ingratus n. 4. de pœni. dist. 5.

Quæ quidem assertio locum obtinet, etiam si excommunicatio lata fuit ob causam ciuilem, nam vt supra scripsi pertinacia hæc vniformis est, nec quo ad hoc institutum attendi debet an procedat, ex causa criminali, vel ciuili: solum perpendi debet crimen illud, ab illa contumacia, & perseuerantia proueniens. Hinc constat longe errasse Abb. in d. ca. n. 27. Ripam num. 77. Roma. sing. 303. Ang. de Clauasi in sum

ma in verbo. Excommunicatio vltim. nu. 17. asseuerantes: excommunicatum ex causa ciuili, & in ea perseuerantes etiam per mille annos, non posse suis beneficijs priuari, quos omnes iuste reprobatur Iacob. Menoch. de arbi. iudi. quæst. lib. 2. centu. 5. casu. 416. num. 55.

Dubitari tamen solet per quod temporis spatium iudex expectare debeat excommunicatum lapsa anno antequam ad declarationem, vel priuationem beneficiorum procedat circa quam cõtrouersiam Abb. in d. c. 1. n. 25. de iudi. versic. fateor. sentire videtur per triennium expectandum esse vt in c. cum bonæ, de etate, & qualitate, sed Abb. non loquitur taxatiue prout nec taxatiue ibi loquitur Andre. Alciatus nu. 37. Quo circa totum hoc iudicis arbitrio: relinquendum esse censeo, sequor in hoc doctissimum Iac. Menoch. de arbi. iudi. q. li. 2. centu. 5. casu. 416. num. 66.

Prudens quidem ecclesiasticus iudex, elapso aliquo tempore post annum, excommunicatum citari præcipiet, vt coram eo compareat, ad allegandum quas defensiones habet, vt hereticus declarari non debeat, cum tandiu excommunicatione fuerit ligatus, quod si nullum alleget impedimentum, nec iustam causam, quæ ei suffragari possit, hereticus declarabitur, & priuatum esse beneficijs & ecclesiasticis dignitatibus hæc prax. docet Gudi à Villadiego in tract. de hereti. q. 12. in fine Ioann. Annani. in capite excommunicamus. §. qui autem. in fine de heret. Auferi ad Capell. Thol. quæst. 366. ad finem.

14
Anno lapsa excommunicationis, quantum tempus à iudice expectandum sit antequam ad priuationem beneficiorum procedat.

Falsarij.

CAPVT. CXVII.

- 1 Clerici falsarij literarum apostolicarum qualiter puniantur.
- 2 Vitians siue falsans literas delegati apostolici, vel aliorum inferiorum iudicum, qua poena corripatur.
- 3 Literarum autem regiarum falsarij cui poenae sunt obnoxij.
- 4 Clericus, qui falsis literis apostolicis vtitur, officijs, & beneficijs priuatur.
- 5 Apponens manum in Apostolicis literis, etiam literam vnicam corrigendo, vel punctu, exceptis officialibus quibus commissum est, eo ipso excommunicationis sententiam incurrit a qua Papa tantum absoluit.

Lerici qui falsarij literarum Apostolicarum fuerint deprehensi, & per se falsitatis vitium exercuerint, omnibus ecclesiasticis officijs & beneficijs priuati, & per ecclesiasticum iudicem degradati seculari potestati traduntur puniendi, secundum legitimas constitutiones, per quas laici de falsitate conuicti puniuntur, vt in cap. Ad falsarios de crim. falsid. & poena laicorum videtur esse de portatio, & omnium bonorum publicatio in libero homine, vt per gloss. ibi allegando text. in l. i. §. final ad l. Corneliam, de falsis licet in l. Vbi falsi. C. eod. dicat quod crimen falsi, debet puniri capitali supplicio, si id exigat magnitudo commissi, & licet iure communi in hoc casu non videatur apposta poena mortis expres-

se: in his tamen regnis dispositum est quod fallans epistolam, priuilegium, vel bullam Papae, vel qui facit, vt alius id efficiat, debet mori, vt in l. 6. tit. 7. part. 7. Unde non est dubium tunc quod hodie iudex secularis damnabit talem clericum ad poenam mortis. Et vide Concilium Constantiense in. 13. Sessio in cap. 3. vbi statutum est quod omnes quidolum, & fraudem se falsitatem aliquam circa literas bullandas dicti Synodi committerent, & illi etiam qui in hoc consentiret, aut alia fieri procurarent; vel literis falsis scienter vtentur, incurrerent censuras illas ecclesiasticas, & poenas quas falsificatores literarum Apostolicarum, & qui illis literis scienter vtuntur, nec non participes incurrunt iuxta canonicas sanctiones: & licet prouisio illius concilij circa literas eius solum modo, & non in futurum videatur disponere, argumento tamen illius videtur idem esse iudicandum, si pro tempore casus similis occurreret, cum videatur esse eadem ratio, literarum vero Cancellariae vel poenitentiarum Papae falsarij qualiter puniantur, vide Host. Ioan. Andr. Butri, & alios in cap. ex literis. de fin. instrumen. Vitians autem siue falsans literas Iudicis delegati apostolici non debet ita acriter puniri. Pano. in capit. Olim. in 2. not. ex text. ibi, de rescrip. Et vide Feli. in cap. 2. de rescrip. col. 9. vbi se remittit ad plene dicta per Maria. in d. c. Ad falsarios. Fallantes autem literas inferiorum iudicum, si criminaliter accusantur, depositionis ab ordine, & priuationis omnium benefici-

corum, detractionisque, in monasterium poenas sustinere debent. notat idem Panor. vbi supra allegans text. in capit. Si episcopus. 50. dist. qui text. statuit contra presbyterum, aut diaconum qui chartam falsauerit, quod depositus ab officij honore in monasterium detrudatur, & eundem text. & si corrupte alleget sic intelligit Hostie. in summa de crimi. fal. §. fin. in falsario literarum episcopi. Falsarius autem per modum Inquisitionis conuictus, tam in literis episcopi, quam capituli ab officio & beneficio suspendendus est, siue suspendendus nunciandus secundum Hostien. vbi supra, donec indulgentiam Apostolicam sedis mereatur obtinere, pro quo allegat text. in ca. Tam literis. de testi. Literarum autem Regiarum falsarij degradantur, & illis aliquis character imponitur, & in exilium mittuntur extraprouinciam, vt in c. Ad audientiam de crim. fal. Idem transcriptum fuit in l. antepe tit. 6. part. 1. quae declarat quod exilium debet esse extra regnum vel dominium Regis, in cuius literis deliquit, quod extendit procedere in falsario cuiuslibet Principis secularis. Hostien. in summa de cri. falsi. §. fin. versic. Si quis autem motus ea solum ratione, quia de similibus idem est iudicium, per iura vulgaria quae ipse refert. Qui vero Apostolicis literis falsis vtitur, officijs, & beneficijs priuatur, vt in d. c. Ad falsarios. Vnum tamen nota, quod si tales velint se purgare allegantes ignorantiam, audiendi sunt, si se purgant, & deceptore exhibeant, ita tenet Archi. in c. In memoriam. 19. dist. quod ibi sequitur Card. de Turrecremata

in §. Ad quartum. qui respondet ad dictum capit. Ad falsarios, dum dicit non excusare ignorantiam: quod intelligitur de ignorantia supina, vel quando non vult exhibere deceptorem. Et vide de Hostien. in summa, in titu. de crimine falsi. §. Porro versic. Sed hodie, vbi dicit quod hodie praecipuum est quod in literis domini Papae, nec in magno, nec in modico audeat quis manum apponere, etiam literam vnicam vel punctum vnicum corrigendo exceptis officialibus, quibus hoc est commissum. alioquin manum opponens ex canone lato incuria, ipso facto sententiam excommunicationis incurrit, quam non potest per aliquem extra sedem Apostolicam relaxari. Cuius verba ad literam refert, & sequitur Floren. in 3. part. titu. 24. capite. 16. & sequitur etiam Felin. in ca. 2. §. Stylus. de rescrip. qui etiam dicit quod tales falsarij excommunicantur in processum annali per Papam in die Iouis sancti, & allegat confit. Martini. 5. quam ad literam Florenti. scribit in dict. 3. parte. tit. 24. capit. 72. vbi aperte patet quod excommunicantur omnes falsantes literas Apostolicas, bullas & supplicationes Summi Pontificis, seu Vicecancellarij, seu gerentis officium, vel vices Cancellarij. Et nota quod Floren. in d. c. 16. referre. Richar. dicit quod qui ludo & non intentione vtendi literis Papae, quarum efficaciam iam expirauit, aliquam literam in eis formatam reformaret, vel punctum faceret, vel aliquid in ea immutaret, non esse excommunicatus ipso iure. Contra quod tamen arguit ipse, vt videre poteris.

ris, licet Felin. simpliciter secutus fuerit vbi supra hanc declarationem Richard. & Floren. quæ ibi corrupte allegat in vtroque loco per eum citato.

A clericus qui falsum literis apostolicis commisit seculari curia tradendus est.

Traduntur puniendi. Vide Regiam l. 60. tit. 6. part. 1. & ibi insignem Gregor. Lup. & eundem in l. 6. tit. 7. par. 7. inglo. De Papa, o de Rey. Matth. de Afflict. decisio. 22. num. 2. Quæquidem poenâ, præteritis diebus receptam vidimus in Regali curia contra quosdam clericos qui literas quosdam falsas confecerat fingentes esse Summi Pontificis, quarum literarum ratione, multi in gradibus prohibitis constituti, matrimoniū contraxerunt. Et huius criminis ratione, post realem degradationem, seculari curiæ traditi fuerunt, & publice suspensi. Vnde apud Hispanos in uiolabiliter obseruari debet decisio. text. in c. ad falsariorū de crimine falsis quauis regulariter nõ seruari affirmat Ioann. de Annan. in rub. de falsis circa finem quem refert Iulius Clar. in practi. cri. §. fin. quæst. 36. versu. videmus.

Et nota, quod huius criminis rei excommunicantur in cœna Domini, in quinto casu his verbis. *Excommunicamus omnes falsarios bullarum, seu literarū Apostolicarū, & supplicationum, gratiarum, vel iustitiarū concernentiū, per Romanum Pontificē, vel S. R. E. Vicecancellariū, seu gerentes vices eorum, aut mandato eiusdē Romani Pontificis, seu Vicecancellarij, aut gerentiū vices prædictorū, signantes supplicationes easdē. Ex ceteris, entes constitutionē felicis recor*

Decisio tex. in ca. ad falsariorum. de crim. fal. apud Hispanos seruetur.

dationis Innoc. Papæ Tertij, quæ incipit ad falsariorū, cū omnibus peris in ea cōtētis, ad falsificātes, seu mutātes supplicationes, per nos seu demādato nostro signatas, & datas sine nostra, aut Vatarij nostri licentia. Illud autem notandū censeo non esse locum dictæ poenæ, si literæ Episcoporum, vel Nuntij falsificantur, vel etiam literæ Penitentiaræ, quia hæc non sunt literæ Papæ, sed eius commissarij cōstituti viua vocis oraculo, ita ægregie scribit Martin. Nauarr. in manu. confessi. c. 27. n. 62.

Nec incurrit dictam poenâ qui subreptitie, vel obretitie impetrat literas Apostolicas, vel post impetrationem illis utitur, quia constitutiones Romanorum Pontificum, quæ circa impositionē dictarum poenarum disponunt, loquuntur de falsificantibus: & diuersum quidem est falsum cōficere, vel falsis literis vti in dicto cap. ad falsariorum, de crimine, falsi tradit Nauarr. dict. cap. 27.

Erit etiam à dicta poena ordinaria immunis, qui dictarum literarum Apostolicarum mutat punctum, vel corrigit literarum aliquā quādo non mutatur substantia, vt scribit Ioann. Gerson. in 2. p. Alph. 32. c. Quidam fol. 118. Marti. Naua. in manu. confesso. dict. c. 27. contra Hostiē. in summa de crimine falsi. §. porro. versu. sic. sed hodie. & Caiet. in summa in verbo. Excommunicatio. c. 26. quorum opinionem saltim quo ad forum conscientie reprobat Nauarr. in d. loco. Idemque ipse asseuerandum censeo, quo ad iudicium exterius. Nam cum falsitas hæc nemini sit nociua, puniri non debet saltim poena ordinaria.

Pœna tex. in cap. ad falsariorū locum non obtinet in clericis qui falsum cōmittunt in literis Episcoporum Nuntij vel penitentiarum.

Qui mutat punctum vel corrigit literas Apostolicas, si sententia non mutatur an immunis sit à poena.

naria. VI tradit Specul. in tit. de teste. §. 1. versu. Itē quod aliquid. Bar. Paul. & Iaf. num. 10. in l. si flex falsis. C. de trāfactio. Bar. in l. eos colu. 2. ff. de falsis Angelus in l. Lucius. ff. de his qui not. infam. & consi. 194. Deci. in l. 1. §. credendum. nu. 7. ff. si cert. peta. & colligitur ex gloss. in l. damus. in verbo, *Priuatitas*. C. de falsis quam cōmuniter Doctores sequuntur, vt fatetur Alex. consil. 145. colum. 1. lib. 6. idem fatetur Barba. consil. 52. num. 4. lib. 3. Socin. consil. 103. num. 1. & 2. lib. 1. Viui. lib. communi. opinio. in verbo, falsitas quæ memini. & est cōmunis præctica qua aduoca sepe vtuntur, vt testatur Cur. lun. defend. 4. p. in prima causa amissionis faudi quæst. 10. lul. Clar. in pract. crim. §. falsum. versu. item excusatur, qui plures allegat qui eam cōmunē esse fatentur, & ægregie de more eam declarat, & ita interpretari debet opinio D. Episcopi Ioann. Bernardi. de qua in hoc c. n. 5. opinionem tamen nostram Apostolicæ sedis censura libenter submittimus.

Qui in moneta summi Pontificis falsum committit an incidat in poenam tex. in ca. ad falsariorū de crim. falsi.

Sed an puniatur huius capitis poena clericus, qui in moneta summi Præsidis falsum cōmisit. Vide Ab. in cap. tua. num. 4. de poenis asseuerantem, eum deponendum, & carcerem mittendum esse. negatque hoc casu locum habere traditionem curiæ seculari quia text. in dicto cap. ad falsariorum. Loquitur tantum de falsarijs literarum, ideo cum poenalis & odiosa sit illa constitutio, ad alios casus extendenda non est. cap. is qui de sentē. excomm. li. 6. l. penul. ff. de poenis. Sed cum hoc falsi crimen quod in mone

ta Romani Pontificis perpetratur grauisimum & atrocissimū sit ab Abb. sententia recedere vīdetur. D. Didac. Perez. in l. 23. ti. 19. li. 8. ordin. versu. Quarto principaliter. Ego tamen Abbatis opinionem libenter sequor.

Conspiratores.

CAPVT. CXVIII.

I Clerici hoc crimen perpetrantes qualiter puniantur.

Lerici conspirantes aut conspiratores, aut iniurias ponentes Episcopis aut clericis è gradu suo proprio penitus abijciantur, vt in capitu. Si qui clerici, & in cap. Si clerici. 11. q. 1. & in cap. Coniurationum. ca. caus. & quæst. & habetur ille tex. in cōcilio Calcedonensi in canone. 18. qui cōtra fidē homenagij negat Episcopū suum dominū esse, vel in foro seculari disponit contra eum de rebus spiritualibus quæstionem, aut qui inuasi fori suo, & socij causam, & consiliū præstat ab officio, & beneficio deponitur vt in c. Grauem. de excess. præla. & vide text. in cap. Si quis sacerdotum. 11. quæstio. 1. qui clericum suo Episcopo inobediētē aut ei insidias parantem, aut cōtumeliam, calumniam, seu cōiucia inferentem, deponi iubet, & curiæ tradi. Sed aduerte, quod ille text. de incorrigibili. intelligitur, vt concludit Abb. in cap. At si clerici. de iudi. colum. 13. sequendo gloss. in capitu. Cum nõ

ab homine de iud. & in capit. Si quis & in cap. Si quæ sunt. 2. q. 7. & in c. Nouimus de verb. signi. & dicit quod ista opinio tanquã mitior communiter approbatur per Doct. in cap. fin. de testi. cogen. & in cap. Cum non ab homine de iudi. quem refert & sequitur Decius, ibi, col. 21. versic. Tertius casus, qui respondet ad verbum mox positum in d. c. Si quis. quandoque intelligitur cù interualo, vt l. Sed & si conditio ne. §. Seruus, ff. de hæredit. insti. & in capit. 2. vbi gloss. 20. q. 2. & tradit Alexan. in l. 1. §. qui præsens, ff. de verb. oblig. & eam dicit communem sententiam Arctin. in dict. cap. Cum non ab homine de iudi. colum. 2. versic. Tertius casus, & vide Præpo. in cap. clericus. 3. quæst. 4. qui post Archi. notat gloss. ibi, ad hoc quod clericus conpiratione faciens contra propriu episcopum non traditur curiæ seculari, nisi sit incorrigibilis. & vide eundem in cap. Hi qui ea cau. & quæst. vbi notat ibi text. pro illa gloss. dū text. disponit quod clericus persecutor episcopi sit infamis, & traditur exilio, non tamen præcipit illum curiæ tradi. Et vide l. 60. tit. 6. part. 1. vbi ponitur casus inter eos, quibus clericus traditur curiæ seculari, & videtur lex illa ex pluribus casibus disunctiue posita in d. c. Si quis sacerdotum, solū ad duos casus poenam illam reducere. Primo, quando el clerigo deshonestasse asu Obispo, y no le quisicisse obedecer. Secundo, si le accehasse en qualquier manera para le matar. Et illa l. nihil dicit de incorrigibilitate, b quasi vult, in illis duobus casibus

Regia l. 60
tit. 6. p. 1.
interpretatur.

b

bus seruare dispositionem illius capitul. Si quis sacerdotum, quæ quidem interpretatio legalis videtur in Hispania seruanda, quã sicut Doctorum expositionibus ac consuetudine temperatur rigor antiquorum canonum, multo melius videtur hoc faciendū ex lege principis magna deliberatione promulgata, & tunc posset merito dubitari quæ poena esset clericus puniendus, qui propter tale facinus traderetur curiæ seculari.

ANNOTATIO.

Vnde multa quæ circa huius capituli argumenta scripsit Hieron. Gig. in tract. de crimine lesæ Maiest. lib. 2. Rub. quomodo, & per quæ, & c. quæst. 22.

De incorrigibili intelligitur. Adde Siluest. in summ. in verbo, degradatio, & opinionem istam communem esse fatentur Augustin. Arim. ad Ang. in tract. malef. in verbo. *Et caput.* n. 42. Iul. Clar. lib. 5. recep. senten. §. fi. q. 35. versic. Hinc inferitur.

De incorrigibilitate. Nota quod dicta Regia Partitarum lex intelligenda est secundum ius canonicum, & receptam, & communem traditione nempe, vt sit necessaria incorrigibilitas.

Lesæ Maiest. rei.

CAPVT. CXIX.

Episcopus, presbyter, vel diaconus, qui lesæ Maiestatis crimine commiserit qualiter puniantur breuiter. & dilucide per totum caput explicatur.

Episc. præsb. aut diaconus qui & domini sui regnū peruerse, &

se, & dolose tractauerit, & in morte ipsius aliquo machinamento infidiatur, debet degradari: ita dicit textus. in c. si quis laicus. 22. q. 5. quæ tex. dicit nota. Ab. in c. At si cler. in prin. in fin. verbis de iud. ad hoc quod præsb. vel alius cleric. vel episc. degradatur, pro cõspiratione facta contra principē, seu dominū terræ, & allegat Do. in c. Petit. de iur. iur. & dicit posse hoc intelligi de actuali degradatione propter immanitatem criminis; arg. l. quisquis. C. ad l. Iul. maie. Barb. autē in d. c. At si cler. in prin. in fin. verbis, scribit quod vidit istū casum de facto, & conuuluit cõtra doct. Ab. & quod d. c. Si quis est palea, & intelligitur degradatione verbali, & quod non habet locū in cler. quia non potest dici reus maie. laici, quia non est subditus laici, & refert Car. in c. Vergē. de hære. & vt aliquis dicatur reus lesæ Maiest. oportet vt sit subditus, b per ea quæ ipse allegat. Et reperies illud consiliū suū in 3. vol. in cõ. 21. A Ioue prin. Et vide Arn. Alb. in c. Quoniã. de hære. in 6. in q. 11. versic. Septimo fallit, vbi post quã per quinq; fere cõ. tract. de isto art. dicit cõcludendū clericū non teneri crimine Lesæ Maiest. tēporalis dicit tñ (saluo meliori iudicio) & sacrosanctę sedis Apostolicę autoritate, quod clericus siue Episc. tale crimē grauissimū cõmittens, erit degradandus, & beneficijs spoliandus, & cõsequenter curiæ seculari tradendus, & remittit se ad ea quę latius dicit in eod. c. in 15. q. vbi in 2. cõ. d. versic. hinc sũpta. mouet quęst. An cleric. vel Episc. rebellas cõtra Regē cõmittat crimē Lesæ Maiestatis, & concludit etiam quod non, & refert ad c. Si quis laicus (præsup

posito quod ille tex. esset decretum autēticū quod non est) quod ille tex. procedit quando Episc. vel clericus præstitit iuramentū fidelitatis, vel homagiū domino tēporali, & tandem in cõ. 6. versic. Quid ergo, dicit quod licet clericus vel Episc. non cõmittat crimē Lesæ Maiestatis, per hoc non remanebit impunitus, imo si est rebellis Regi seu domino, degradatus, & spoliatus beneficijs, vel episcopa. traditur curiæ seculari propter immanitatem criminis allegat. dict. c. si quis laicus, & Ro. hoc cõsulentē per illū cons. 366. Queritur, qua poena. & in sing. 701. Dicā tibi dubia. Sed aduerte quod Ro. in dictis locis nihil dicit de traditione curiæ seculari, sed vtitur verbo, illius text. scilicet degradetur. Vnde miror quod allegauerit p sua opinione Ro. nisi senserit hoc voluisse Ro. dum dicit, degradetur, sed hoc non est verū: nã non vbiq; in iure dicitur degradetur, intelligitur, & tradatur curiæ seculari. Postea vero valde dubitat quod verbum degradetur in d. c. positū, capiatur proprie pro actuali degradatione sed pro verbali & relinquit cogitandum. Et vide Matt. de Aff. i. super. 1. li. constitutionū vtriusq; Sicilię, f. 114. in rub. vbi cler. in maleficijs debeat cõueniri, vbi disputat quod Vtrū clericus beneficiatus cõmittens crimē rebellionis cõtra Regem possit priuari suis beneficijs per Episc. suū, & tandē cõcludit quod ex circumstantijs cõcurrentib⁹ in rebellionem tali poterit Ep. arbitrari, & sententiã declarare clericū in hoc delinquētē priuandum esse suis beneficijs ecclesiasticis dū tñ procedatur seruato ordine iuris. Tu autē vltra prædictos Doctores

A

a

b

B

c

Doctores

Doctores. aduerte q̄ in synodo Tol. 16. à sexaginta & vno Epif. celebrata, anno domini. 693. sub Rege, *Flauio Egica Sisbertus*. Tolet. sedis Episcopus loco & honore priuatus fuit, eo q̄ prædictum Regem non tantum priuare regno, sed & cum alijs complicibus interimere diffiniuit, atq; genti eius vel patrie inferre cõturbu, & excidium cogitauit, vt patet in dicta synodo, in c. de Sisberto episcopo, in quo pœna dict. Episcopo propter prædictas causas imposita per hæc verba describitur. *Ipsè vero Sisbertus pro sui iuramenti transgressione, facinorisq; tanti machinatione secundũ antiquorum canonum institutione qua precipitur, vt quisquis inuētus fuerit alia fecisse, & viuente Principe in aliu attendisse profutura regni spe, à conuentu catholicorum excõmunicationis sententia repellatur, honore simul, & loco depulsus, omnibusq; rebus textus, quibusq; in potestate prædicti principis redactis, perpetui exilij ergastulo maneat relegatus.* Ita nepe vt secundu eorundẽ antiquorũ canonũ decreta in finẽ vitę suæ tantum communionẽ accipiat excepto si Regia eũ pietas ante absoluedũ crediderit. Simile quoq; & ceteris qui de religiosis curislibet sit ordinis aut honoris deinceps cõtra principem talia egisse vel diffinisse reperti extiterint cõsura mulctandi sunt. Ex cuius nempe synodi dispositione aperte colligitur qua pœna sit clericus puniendus qui contra Regẽ machinatus fuerit, cum illius synodi patres pœnã illi episcopo per eos inflictam ad alios clericos si millia perpetrantes in futurum extendi sanxerunt, in qua visi

sunt non nouam pœnam statuit se se, sed antiquos canones fuisse imitatos, qui tamen canones nulli referuntur. Et mirandum est quod nullus Doctorum quos ipse in hac materia hucusque legit de prædicta synodo faciat mentionem, nisi eos excusare velimus ea ratione, quod illa. 16. synodus Toletana non omnibus familiaris est, vt patet ex eo q̄ in omnibus impressiõibus Conciliorum hucusque factis solum terdecim concilia Toletana impressa leguntur, quauis Gratianus aliqua ex dicta synodo in suo opere Decretorum intextere visus est.

R *Eus Maiestatis laica.* Adde latissime Hieron. Gigan. in tract. de crimine Lesæ Maiestatis lib. 1. q. 63. per totam fol. III. vbi latissime examinat, an clericus coniurationem faciens contra Principem, crimen Lesæ Maiestatis committat quem vide.

Vt sit subditus. Adde gloss. in Clem. pastoralis. in glos. magna versu. Nota de re iudi. Bald. cõsi. 139. vol. 1. & in l. si omnes. §. si vero. C. de Episco. & cleri. & in l. data opera colun. C. qui accusari non poss. Ioan. de Imo. in dict. Clem. Pastoralis. col. 2. Hypo. in l. de minore in prin. col. 2. ff. de quæst. Caro. Rui. consil. 23. colum. 2. nu. 6. volum. 1. Barba. consil. 70. colu. 3. volum. 4. Cepol. consil. 17. columna. 5. Nicol. Boeri. in tract. de Sedi. §. Præsuppone etiam num. 2. Ioan. Igne. in l. necessarios. §. non alias. n. 417. ff. ad Sillani. Gramm. voto. 10. nu. 32. Martin. Laud. in tract. de crimi. Lesæ Maiestatis. quæstio. 22. Hiero.

A

B
Clericus
andicatur
committe-
re crimen
Lesæ Ma-
iestatis.

Hieron. Gigan. eo. tract. lib. 1. q. 68. n. 5. Bossi. in tract. delictorũ de crimine Lesæ Maiestatis. n. 86. & vide Iuliu Clar. lib. 5. recep. senten. §. Lesæ Maiestatis. versu. hinc infertur, & eo. lib. §. fin. q. 36. versu. quæro nunquid. Vbi dicit quod licet clericus proprie non dicatur committere crimẽ Lesæ Maiestatis tamen plures seculares Principes seruant contrarium, quia cũ in grauissimo crimine agatur de ipsorũ vita, & statu, nõ solent clericos ad ecclesiasticos iudices remittere, sed examinari faciunt, & torqueri, & quãdoq; etiã suspendi, testaturque q̄ in ciuitate Florentiæ fuit propter crimen hoc suspensus quidã Archiepiscopus. Guill. etiam Benedi. in c. Rainuntius. in verbo. *Et uxorem nomine Adela.* 2. deciss. n. 160. & sequenti scribit, quod Franciæ curia pro criminibus Lesæ Maiestatis, falsẽ monetã, fractionis saluæ guardiẽ Regiæ, vãnit clericos de Regno quoties delinquẽdo, rempublicam grauissime offendũt. Sed nimis periculosa hæc sũt, & merito à Christianis Principibus cauenda, quibus non licet sacra clericorum priuilegia violare, qui etiam in his atrocissimis criminibus retinet, vt ab ipsis puniri nõ possint ideoque tenentur eos, suis cõpetentibus iudicibus remittere, circa quod videas Bald. in §. si clericus. de pace tenen. & eius viola. & nostrũ doctissimum Gregor. in l. 57. in glos. *Que ge la dio.* ti. 6. p. 1. in versu. An autem princeps. *Sed pro verbali.* Adde quod opinionem istam communem esse fatetur Cur. Iunior. consil. 159. n. 1. quem refert Villalobos in cõ-

mun. opinio. litera num. 99. Et licet Abb. in c. at si clerici. in prin. in vltim. verbo. tenuerit, clericũ qui commiserit crimen Lesæ Maiestatis post degradationem seculari curiæ tradendum esse, tamẽ communis opinio est in contrarium teste Bossio. in tracta. delictorum titulo de foro cõpeten. num. 137. & tit. de crimine Lesæ Maiestatis. num. 86. Iuli. Clar. li. 5. recep. senten. §. fin. quæstio. 36. versu. quæro nunquid.

Seque de suis criminibus gloriantes.

CAPVT. CXIX.

1 Clericus crimen hoc perpetrans, qualiter puniatur.

Voniam secundum Isidorũ lib. 2. de summo bono ca. 39. Ad cõporationẽ malũ fit deterius, quando non solũ flagitia cõmittuntur, sed etiã de ipsis flagitijs vanitate laudis perditextolluntur. Quid enim peius est, quã in flagitijs miseris gaudere, de quibus iam debet copiosius deplorare? Ideo merito clericus qui de suo criminis gloriatur suspẽdi debet ab officio, & beneficio, ita disponit tex. in cap. Quã sit. de excels. præla. Et licet Abb. ibi discedat à sumario illius tex. in quo Ioann. And. post glos. ibi videtur põderare scandalũ q̄ fuit ortũ propter gloriationẽ illius clerici, & dicat sequẽdo Inno. quod ibi ille clericus fuit punitus tãquam male-

maledicus detractor, & leuis, & quodquodlibet illorum sufficeret ad imponendam illam penam. Ego tamen semper crederem considerandam esse qualitatem à iudicibus illius delicti de quo gloriatur, locum, vbi, & personas coram quibus gloriatus est. Et an illa gloriatio resultet præiudicium alterius honori, vel famæ, vt sic secundum hoc mitius vel acrius puniatur. Quis enim dubitat longe aliter puniendum esse clericum, qui furtum fecisse gloriatur, quam qui adulterium vel incestum, & qui adulterium simpliciter fecisse se iactat quæ qui illud cum persona certa quæ nominat commisisse dicit, qui publice, quam qui occulte, qui iocose, & inter amicos, quam qui in rebus serijs, & inter extraneos? Præterea in similibus delictis clericorum mea sententia iudices aduertere debent, vt non solum tales clerici poenas iactantiæ sustineant, sed etiã illorum famæ quibus detractum est consulatur. Et ex hac sumpta occasione posset quæri. An clerico gloriati se adulterium commisisse cum certa muliere, vel quid aliud perpetrasse, ex quo iniuria alteri personæ irrogaretur, posset ad petitionem seu querellam illius imponi poena (cum aliter verum esse non constet) vt coram eisdem personis, vel alijs dicat illud à se dictum falsum esse, & nunquam accidisse. Quæ quæstio decissa videtur per ea quæ supra notauimus in verbo, Maledici.

A *Beneficio, & beneficio.* Adde Iacob. Meno chi. de arbi. iudic. quæst. libr. 2. cent. u. 4. casu. 332. num. 1.

Habita informatione sumaria.

CAPVT. CXX.

- 1 *Capi nemo potest sine causæ cognitione.*
- 2 *Iudex, qui innocentem clericum capi fecit, puniendus est.*
- 3 *Traduntur multa, quæ à iudicibus in sumarijs informationibus præ oculis sunt habenda.*

Clericum capturam iustum est vt præcedat informatio sumaria delictorum cum in alijs delinquentibus id ipsum etiã requiratur. Ad capturam enim personæ maxime in criminali non potest procedi sine causæ cognitione, vt notat Ioan. Andr. in capit. Si clericus. de sent. exc. comun. in. 6. Et sequitur Ant. & moderni in cap. 1. de iudi. & notat Aret. ibi, in col. 7. vers. Ita conclusio. Nec informatione leui capiendi sunt seu incarcerandi clerici, cum sola relaxatione à carcere nequeat per iudicis restitui ad suæ famæ integritatem. Quia vt plurimum homines in captura facta magis capti culpam quam iudicis leuitatē ad esse considerantur. In liberatione vero non innocentiam rei, sed iudicis in inquirendo desidiam, aut in admissione precū, seu munerum facilitatem interuenisse sepius audet pro clamare quo fit, vt apud plures idem ferre operari solet quod quis pro crimine aliquo incarceretur seu damnetur, præcipue cum præter id

id quod ex iniusta captura non leuis clerico irrogetur iniuria (quæ tanto est grauior iudicanda quanto captus maiori erat insignitus honore, crimenque sibi impositum grauius) ipse clericalis status non parum offenditur, qui quidem ordo sanctissimus sicut ab omni crimine vero expiatus est, sic nullius falsi impositione maculandus. Non præterea sic facile solent effugere clerici, ac eludere iudices, vt contra eos leuiter ad capturam procedere sit necesse. Cum ob admissa facinora, membrorum nunquam, vitæ vero rarissime periculum timeant. Iudex vero qui temere capifecit innocentem clericum, præter id quod puniri debet, vt voluit Bal. in l. 1. C. de his qui latro. diuinam non effugiet ultionem, nisi capto sic iniuste satisfecerit, quia innocentem subdito (quem paterno amore tractare debuerat) potestate Dei quam in subditorum suscepit commodum honoris ac rerum iacturam intulit leuitate quadam, aut ferali motu animo. In hac igitur informatione sumaria recipienda delictorum, non parum inuigilet prudens ac correctionis amator iudex. Ea enim est ferè semper totius causæ fundamentum, neque fiducia quadam ignaua, testium examinationem cuius tabellioni committat, nam magna exinde succedunt incommoda. Sepius enim testes tabellionis solius vultum parum reueriti, inquisiti siue accusati odio pro veris dubia firmare audent, aut eundem excusare volentes quæ dicunt fucare contendunt, ac sepius reticent veritatem. Accidit insuper aliquan-

do quod cum ignorantia tabellionis, aut verfugia male interrogantur, plura quæ rem ipsam principaliter concernebant occultantur. Expediit præterea plurimum diligentem per ipsum iudicem fieri examinationem, quia cum post summariam informationem testium captura rei sequatur statim præcipua cura est capti, ac suorum fautorum inquirere qui fuerunt summariæ informationis testes, ipsosque inuetos terrere minis, aut bladicis allicere, vt quæ dixerint declarēt seu restringant in ipsius capti fauorem, quod ipsi testes facilius concedunt, & faciunt si leniter videt quod examinati fuerint à iudice vel tabellione. Et quia contingit aliquoties, vt iterum examinati testes in plenario iudicio affirmare audeant, quæ scripta sunt non dixisse (quod & si non plenam pariat capti liberationem, non est dubium quin iudicis conturbet animum, ac tabellionis quodammodo lædat opinionem.) Solent prudentes iudices in criminibus grauibus, & quæ non leuis momenti personas concernunt, adhibere secum aliquem honestum ac prouidum virum, quo etiã præsentem testes examinentur. Ob vnum præterea inter alia hortor iudices omnes, vt non leuiter testes examinent in sumario isto iudicio, sed omnia plene sciscitentur ab eis, & scribi faciant per notarium, quia cum in sumaria hac examinatione testes maiori gaudeant libertate, facilius ac liberius ea quæ norint explanat, quam postquam licuit fautoribus rei illos alioqui, terrere seu corrumpere. Quod autem

autem non sit citando pars, dum huius informationis testes examinandi sunt, nemo iudicum ignorat: & si ad id desideratur auctoritas doctoris, notat Bald. in l. Mouentes. de delato lib. 10. in fine.

A clericorum incarcerationis materiae praecipienda est, qua desideratur, ut iuste fieri possit.

Requiratur. Est quidem clericorum incarcerationis, maturo consilio facienda, quae in atrocibus criminibus aliquam honoris iacturam parit, unde Demosthenes in Epistola secunda de suo reditu se excusat quod iudicium Atheniensium effugisset his verbis. *Iam ob discessum meum irasci mihi non potestis neque ideo abis quod de vobis disparerem aut vspiam alium, Respicerem, sed primum carceris ignominiam, animo ferebam graviter.* Et ideo consideratione dignissimum est, non esse presbyteros in carcerem coniiciendos, nisi aduersos eos duo, vel tres testes dixerint testimonium, quia nec accusatio contra illos recipienda est, nisi sub duobus aut tribus testibus, ut Apost. inquit. i. ad Tim. & ibi Thom. c. accusa. 2. q. 7. quod male seruat iudices Ecclesiastici, Apostolicas traditiones, & sacra canonica iura in presbyterorum opprobrium violantes. Non tamen, diffiteor, quos sepe numero perpensa qualitate criminis, & delinquentis, & attetis alijs circumstantijs, plurimum circa capturam presbyterorum deferendum est iudicis arbitrio, & circa materiam huius. ca. vide. Bal. in l. quod euitandi. ad finem. C. de condi. obturp. cau. Sal. in l. nullus. C. de exhib. reis doctores in c. si clericos. de sent. excom. lib. 6. Feli. in cap. cum non ab ho-

mine. col. 2. de iudi. & in ca. accens. 2. §. quoniam frequenter. verb. *Tu nota.* col. pen. ut lite non coteat. Ange. Areti. in tracta. malef. in verbo. *fama publica.* col. 2. Mar. Soc. in tract. de citatione in 2. arti. prin. q. 24. Petr. Foller. in pract. cri. in parte. *Capiat informationem.* fol. 14. Bossi. in tract. delicto. de ca. reorum. nu. 3. & ti. de iudi. ante tortur. nu. 180. Anto. Gom. li. 3. resolu. c. 9. co. 2. & Fra. Mar. & decisi. 946. & 912. Boer. decisi. 215. nu. 34. vbi refert quatuorque ad capturam reorum necessaria sunt. Hinc est, quod si quis capiatur non precedente informatione, debet dimitti carceribus, sine aliqua impensa tenet Bal. in l. si pacto quo poenam. C. de pactis, vbi Ias. Ang. Are. dict. colum. 2. & est tex. optimus in l. vlt. §. nullo tempore. ff. de libr. homi. exhiben. His etiam proximum est, quod iniuste incarceratus non potest pro alio delicto retineri. Bart. in suis. quaest. q. 6. tradit idem Bar. & doctores in l. sed eximendi. §. i. ff. si quis eum qui sequitur alij multi effectus ex iniusta incarceratione, quos tradit Hyppo. in l. i. col. 6. ff. de quaest. In causis vero fidei, quia de grauissimo damno agitur, maior criminis obiecti informatio, quam in alijs criminibus desideratur, ideo moribus receptum est, quod quando ex testium depositionibus constat delatos esse tanti criminis reos fiscalis sancti Officij ab Inquisitoribus petit, quod rei capiantur, qui peritorium habito consilio, quid in hac re faciendum sit deliberant, & si plusquam semiplena probatio ex actis processus appareat, eos comprehendendi iu-

In causis fidei maior ad capturam criminis obiecti informatio quam in alijs criminibus desideratur.

di iubet, tradit Siman. in Enchir. tit. 25. num. 1. & 2. & in Catho. in sti. tit. 24. num. 12. Ioan. Rojas in tract. de haeret. part. 2. asser. 1. nu. 12. Qui procedendi modus praescriptus est Inquisitoribus Hispaniae Madri. instructione anno. 1561. c. 3. his verbis latinitati donatis. *Inquisitores, visa informatione, simul si praesentes fuerint, deliberet de captura, quae magis iusta videretur, si fieret cum consilio consultorum eius Inquisitionis, si commode fieri posset, & videretur Inquisitoribus conueniens, & necessarium, & quod decretum fuerit, in actis referatur. Et quamuis optimo iure, soli Inquisitores personalem capturam decernere possunt, securius tamen videtur, ut peritorium consilium interueniat, nam cum ex ea non modice fama laedatur, non nisi grauissimo consilio, & summa deliberatione ad eam deueniendum est.* Quod si reus delatus insignis fuerit authoritatis, videlicet nobilis literis conspicuus, vel religione condecoratus, etiam si sufficiens praecesserit informatio, non est ad capturam deueniendum, nisi si supremus sanctae Inquisitionis Senatus, prius consulatur, quae forma praescripta est Inquisitoribus Hispaniae Madri. instructione ann. 1561. cap. 5. in hac verba: *Si Inquisitores de captura consenserint, iubeant eam fieri, sicut decreuerunt, quod si negotium fuerit magni momenti, propter personas insignes vel ob alias causas, prius quam suum decretum executioni mandent, senatum consulant, vbi vero suffragia non fuerint conformia, res ad senatum remittatur, ut his provideatur quod fieri conuenit.*

Qui quidem praescriptus ordo,

minime seruari debet, quando verisimiliter fuga rei timeretur, & periculum esset in mora, & quauis hoc manifestissimum sit, ut nulla prouatione indigeat, vide tamen Reper. Inquisitor. in verbo, *Carcer.* & in §. *Viso de carcere,* & sequen. Zanc. in tract. de haer. c. 19. n. 1. Siman. de instit. catho. tit. 16. Ioan. Rojas in tractat. de haer. 2. part. asser. 1. Fran. Pegn. ad direct. Inqui. lib. 3. Sch. 17. Locat. in verbo, *Carcere,* qui de hoc argumento latius disserunt.

Eos citari personaliter.

CAPVT. CXXI.

- 1 Clericus pro leui crimine, in carcerem detrudendus non est, sed personaliter citandus.
- 2 In citatione causa a iudicibus se exprimenda.
- 3 Citatio personalis, in quibus casibus fieri potest.

Vm enim non passim, nec pro quocunq; leui crimine deceat clericum in carcerem detrudi, tum propter sui ordinis dignitatem, tum etiam, quia in eis non sic facile fuga timeri solet, ideo honestius est, dum aliud non sua criminum grauitas postulet personaliter citari eos, cum hoc in criminalibus iura permittant, ut in cap. 1. de iudi. in. 6. qua quidem citatione personali prudentes uti solent, & possunt iudices Ecclesiastici quoties expensas ac itineris laborem ac moram in tribunalis loco faciendam, in poenam delicti clericis

H h

clericis

clericis intendunt inferre. Sunt enim aliqua flagitia quæ satis tali poena purgantur: & quia Ioan. Andr. & Philip. placet in dict. c. citationem personalem non valere, non expressa causa, siue ordinarius sit iudex, siue delegatus. Cauti debent esse iudices ut causam in citatione describant, & necessitatis præbeant iustam causam appellandi, quam crederem sufficere generaliter exprimere, videlicet cõpareas super quadam criminali causa, de qua inculpatus responsurus, absq; eo quod delictum in citatione narretur. Adverte tamen quod Innoc. in. d. c. i. quem sequitur Philip. ibi, voluit, quod in illis tantum casibus in quibus non admittitur procurator, possit quis compelli ad cõparendum personaliter, & nõ in distincte in omni culpa criminali, ex quo videtur nimis restringere facultatem citandi personaliter clericos, quia secundum istam doctrinam, raro aut nunquam expedit, aut licebit talem citationem, facere, quia si tale crimen est in quo iura non admittunt procuratorem, cum illud pro gravi reputetur, tunc magis expedit capere, quã citare clericum. Cum vero procurator admittitur, tunc non licet facere ei rationem personalem, & sic erit superuacaneum consiliu personaliter citandi. Sed licet prædictorum Doctoru sententia sit vera, videlicet quod in causa qua quis potest per procuratorem litigare, non cogatur ad comparendum personaliter. Crederem tamen quod liceat iudici Ecclesiastico saltim ex officio procedenti in quacunque causa criminali cum præterdit clerici cor-

rectionem, cogere eum ad personaliter comparendum, ut illi aut verbaliter correctionem faciat, aut aliam salubrem poenitentiam imponat, iuxta qualitatem excessus, neq; ex hoc grauamen aliquod sibi inferri prætereundum possit, licet causa esset talis, in qua ipse per procuratorem posset litigare. Non enim hisce iuris subtilitatibus arbitror esse subtrahendam superioribus clericorum potestatem, euocandi eos ad personale correctionem eis inferendam, quoties hoc arbitrati fuerint expedire.

Personaliter citari eos: Adde quod non solum Ecclesiasticis iudicibus, clericos citare personaliter permittitur, prout in hoc capite autor differit, verum, & laicos quibus præcipere possunt, ut coram ipsis personaliter compareant, in his sanè criminibus, quibus iurisdictionem habent, ut probaui in annot. ad istum D. Præsule in reg. & fall. rug. 397. vers. sed nouum dubium, ubi vide non enim hic repetone actum agam.

Hoc de clericis, & laicis, Episcopi vero ob eorum dignitatem quæ maxima est, in Dei Ecclesia, compellendi non sunt, ut personaliter compareant, nisi ob causam, ob quam deponedi sint, vel officio priuandi, etiam si ex officio, aut per Inquisitionem, seu denunciationem, vel accusationem, seu alio quo vis modo procedatur. Ut nouissimè decretum est, in Concilio Tridentino, Sessio. 13. capite. 6. de reformatione. Et dictæ Episcoporum cause, eum pro criminis obiecti qualitate comparere debent, coram Pon-

A
Iudices ecclesiastici laicos præcipere possunt, ut personaliter coram illis compareant in his criminibus quibus iurisdictionem contra illos habent.

Episcopi compellendi non sunt ut personaliter compareant.

tifice Maximo, ac eius integerrimo iudicio (quod post omnipotentis Dei primas obtinet) terminandæ sunt, ut in dicta Sessione. 13. capit. 8. de reform. & in eodem conc. Sessio. 24. cap. 5. de reform. minores vero Episcoporum causas in concilio prouinciali tantum terminandæ sunt, ut ibi est definitum.

B *Et causam in citatione describat.*
In citatione vero, quæ fit in causis fidei nulla causa exprimenda est, sed sufficit, quod generaliter reo præcipiatur, ut sitat coram Inquisitoribus, quia volunt, ab eo quædam scire, ita scribit Simancas de insti. Catho. titul. 44. num. 12.

Capi.

CAPVT. CXXII.

- 1 Clericus propter crimina capi potest, & in vinculis detineri, etiam si de crimine civiliter agatur.
- 2 Clericorum captura non nisi fidelibus ministris committenda est.
- 3 Clericus sine sui superioris mandato an per laicum capi possit.
- 4 Clericus coniugatus quamuis cum vnica, & virgine, qui tamen ronsuram, & vestes clericales non detulerit, potest per secularem iudicem capi.
- 5 Episcopus potestati seculari clericum in ipso crimine inuentum, capiendi licentiam generalem concedere potest.

I
a

Clericos propter delicta posse capi, & in vinculis detineri, etiam si de crimine agatur ei

uuliter probatur aperte in capit. Dilectis de appellationibus. & ibi notant Abb. & Philip. Francus, & Decius num. 1. notab. Quoties vero clericorum flagitia talia sunt, ut carcere digna iudicentur, curare debent omni sollicitudine iudices, ut talibus ministris capturam eorum committant, qui secretè ac diligenter circa illam intendant, eamque pecunijs non redimant, aut dissimulent: longè enim magis officit delictorum correctioni clericorum errare capturam, quam laicorum, nam præter id quod sine ea crimina (ut expedit) puniri non possunt, temporibus illis infelicibus, si ordinariorum manus effugere ualeat clericus flagitiosus, & ad sedem ipsam Romanam accedere, facilem obtinet contra omnes iudices inhibitionem, qua non modo aliquoties criminis impunitatem consequitur, sed summam suscipit audaciam coram iudice (qui dudum illum capi præceperat) de ambulandi non minori frontis tranquillitate, quam ceteri bonis moribus imbuti, solent incedere. Habeant insuper prælati omnes, ac eorum vicarij ad capturas prædictas faciendas, fidelè ac prudentem ministrum, cum competentem familiam cui semper necessaria tribuantur, ne egestate coactus, pecunijs facile corrumpatur. Qui sanè, & si laicus sit clericos poterit capere suorum prælatorum iussu, sine metu excommunicationis, ut in capite. Ut famè. de senten. excommu. An autem per laicum possit capi clericus sine sui superioris mandato? Dicendum est, quod ut obuietur delicto committendo per eum, nõ

B est dubium, & vt Abb. tenet in capit. Cum nō ab homine. de iudi. & sequitur Decius ibi, colum. 3. versi. Secundus casus. Et Aretin. ibi, col. 3. referendo eundē Abb. in capit. Si vero. de senten. excō. post. Innoc. ibi. Post delictum autem commissum, vult idem Abb. quōd si est timor fugę, possit clericus per laicum cap. e. Andr. Sicu. & Aretin. ibi, colum. 3. tenet contra Abb. quos refert ibi Decius colum. 3. & 4. quorum opinionem veriorē asserit in pūcto iuris, licet ipse respondeat ad fundamenta adducta per ipsos contra Abb. Vide bonam decisionem parlamenti Delphinalis num. 73. incip. Iudex secularis, vbi deciditur, quod iudex secularis potest capere, vel capi facere clericum inflagranti crimine, & incarcerare absque metu excommunicationis, si ibi non est iudex Ecclesiasticus qui eum capiat, vel capi faciat, dummodo remittat eum statim. e. Si tamen clericus est coniugatus, quāuis cum vnica, & virgine, & non est in habitu, & tonsura clericali, potest capi per iudicem secularem, etiam in præsentia Ecclesiastici, nec tenetur remittere, nisi cognito, an debeat gaudere priuilegio, vel non, vt ibi. Nota etiam in proposito, quod Episcopus potest concedere licentiam generalem potestati seculari, capiendi clericum inuētum in ipso crimine, non vt capiat diffamatum de crimine, & non deprehensum in eo, secundum Aretin. vbi supra, in colum. 3. versic. Nunc quæritur. post Ancha. in reg. Ea quæ. in. 21. quæst. de reg. iur. in. 6. licet aliud senserit Anto.

Posse capi. Adde quod ad hanc **A** capturam faciendam nec **epi** scopia non est brachij secularis **&** alij **su** imploratio, liberum quidem, & **periores,** **vel inf** permissum est Episcopis, alijs que **rioris, qui** Ecclesiasticis iudicibus, qui ad **in clericos** hoc iurisdictionem habent, clericos **iurisdictione** propriam auctoritate capere, **nem crimi** etiam si in eo loco temporalem **nalem ha** iurisdictionem non habuerint, **bent, pro** nisi quando eorum potestas non **pria autho** sufficeret, ad capiendum clericos **ritate cle** cum contumacem, & rebellem, **ricos cape** textus egregius in capite cum **re possunt.** Episcopus. de offici. ordin. libr. 6. & opinionem istam communem esse fatetur D. Episcopus Couarrub. in pract. quæstion. capite. 10. numero. 2. versiculo. Quarto nō est. Quod in his Hispaniarum Regnis est receptissimum.

At impius ille Carol. Molineus qui nullum lapidem non mouet vt Ecclesiasticę iurisdictioni, & potestati, omni sumpta occasione, temerē aduersetur in cōsuetudi. Parisi. tit. 1. §. 41. nu. 66. scribit minime licere Episcopis, alijs ve Prælati clericum etiam in Ecclesia delinquentem, propria auctoritate capere, sed capturā ista secularis iudicis potestate faciendam esse, tex. qui auctoritatē inquit, in dict. cap. cum Episcopus, nullā habere nisi in locis in quibus Summus Præsul temporalem habet iurisdictionem. Idem sequitur Iacobus de Bellou. in repeti. capite. Romano. contrahentes, numer. 92. de foro compet. lib. 6. sed opinio hæc non solum impia, sed falsissima est, & ideo meritō ab ea recedit D. Episcopus Couarrubias, dict. cap. 10. numer. 1.

Licet

Licet quidem clericus pro crimine capi. possit, non vero pro causa ciuili, & debito pecuniario tenet Doctores post glo. ibi in. c. dilecti. de appella. Inno. in. ca. vt famę de senten. excomm. Ioann. Andr. per text. ibi in capit. si clericos. de sent. excomm. quam esse communiter receptam fatetur Rod. Suarez in. l. 2. tit. de los gouernos. quæst. 5. Baeça in tract. de inope debitore. cap. 17. numero. 1. cum quidem milites temporales hoc priuilegium obtineant, iustissimum est cœlestes milites eo frui gloss. in. l. miles. ff. de re iudi. vbi Bart. & Ias. nu. 11. Aug. Imo. Alex. & Ripa. num. 7. hanc opinionem comm. esse profitentur. Couar. lib. 2. vari. resoluti. c. 1. n. 2. staphi. de lit. gratiæ. fol. 154. col. 2. Gygans in tract. de pens. quæstion. 35. Gom. in compendi vtriusque sig. col. fin. Castillus in l. 66. Tauri in verbo, *desarraygar*, qui omnes adducunt text. in. ca. Odoardus, de solutio. sed quod miserē deplorandum est, nōnulli iudices Ecclesiastici, sui muneris, & instituti immemores, aliquando non obseruant. Nec me in contrariam sententiam mouet sacrosancti Concilij Trident. decisio. sess. 25. c. 3. de reformatione. nam quāuis ibi diffinitum sit, posse iudices Ecclesiasticos contra clericos, & laicos in ciuilibus controuersijs, in qualibet parte litis ad personarum capturā procedere, id quidem obseruandum: quando propter contumaciam, vel aliam legitimam causam, ad iuris communis obseruationem fieri expediat, non verō ad eius violationem: nec credendum est sub illo verborum inuolucro, tā

onc. Tri. ses. 25. c. 3. de reformatione interp.

tum clericorum priuilegiū, cum ipforū, imo sacri ordinis iniuria derogari, ita optimē declarat Licen. Humada in Scholijs ad Grego Lopez in. l. 23. tit. 6. par. 1. glof. 5. contra Azebedo in. l. 5. ti. 1. lib. 2. noui. ordi. minime tamen hæc sententia procederet, quādo sub sit, quōd clericus vult fugere. vt not. Cou. li. 2. reso. c. 1. l. 9. Bap. Seuer. in tract. de debitore sus. q. 6. quintę quæst. prin. Nec haberet locū quādo nō esset suspectus de fuga, sed tantū bona occultaret, vt resoluit Baeça. d. c. 17. num. 12. Deficit cōmunis sententia quādo obligatio descenderet a criminali causa, scilicet quādo ob malā administrationē clericus debitor mansit, & creditori nollit satisfacere, tūc incarcerari potest ex Abb. sent. in. d. c. Odoardus. quę sequitur Greg. in. d. l. 23. Postremo decidit in clerico in minoribus ordinibus constituto Couarr. d. lib. 2. varia. resolut. ca. 1. n. 9. nisi is beneficiū Ecclesiasticū habeat, quia tūc gauderet priuilegio. d. c. Odoardus.

Ex quibus grauitē reprehendēda est Parisiēsis curia, quę contra sacra clericorum immunitatē facit clericum pro debito ciuili c. vt notat Chaf. in cōsi. Burg. rub. 5. §. 2. versi. additio.

Illud etiā inter Doctores cōtroversum est, vtrū Ecclesiastici iudices, in criminibus mixti fori possint propria auctoritate laicos capere, & in propriū carcerē mittere, q̄ eleganter disputat, & resoluit D. Couar. d. c. 10. Ferd. Mécha. lib. 3. de testa. §. 22. n. 17. tradidi ipse in anno. meis ad istum Do mi. Episcopū. in reg. & fallē. reg. 397. Iul. Clar. lib. 5. recep. sentent.

Iudex Ecclesiasticus vtrū in criminibus mixti fori possit laicos propria auctoritate capere, & in carcerem mittere.

§. fin. q. 37. vers. vnum tamen vo-
lo. quo loco fatetur comunem
esse sententiam Episcopos cetero-
rumque iudices Ecclesiasticos, non
habere huiusmodi potestatem, &
dicitur seruari in Mediolanensi
dominio, & communis hæc sen-
tentia Regijs legibus in his His-
paniarum Regnis fulcita est, vt
dictis annotationibus probauit,
vide tamen quæ scribo infra. ca.
149. dictis vero annotationibus
defendi posse Ecclesiasticos iudi-
ces, dictis criminibus contra lai-
cos, vt personali citatione, vt
condignis poenis puniantur, &
forensis praxis hæc iam recepit.

B *Non est dubium.* Adde Innocen.
in. c. Si vero de senten. ex. comu.
qui in ea est sententia, quod si lai-
cus videt clericum alterius iniu-
riam præparatum, & non adest
Prælati suus, si clericum ipsum
aliàs com. rescere non possit, po-
terit tunc sine excommunicationis
metu, capere ligare, & in car-
cerem mittere, vt iudici suo tra-
dat. Quem sequitur Lucas de Pe-
na in. l. generali. C. de Decuri. li.
10. Frá. Auiles in c. prætor. c. 47.
in gloss. incip. *Casado*, lac. Meno.
de arbi. iudi. q. lib. 2. centu. 2. ca-
su. 180 n. 18. & opinio ista comu-
nis, & verissima est, licet ab ea re-
cedat leuissima argumentatione
Andreas Alciat. in capite cū non
ab homine de iudi. num. 18.

C *Per laicum Capi.* Adde Aretin.
in cap. cū nō ab homine. de iud.
qui hanc opinionem comunē
esse fatetur, licet ipse minime eā
aprobet eandem etiam commu-
nem esse testantur Bossi. in tract.
delictorum capit. de captura. nu-
m. r. 18. Alciat. in cap. cum nō ab
homine numer. 63. de iudici. lu-

lius Clar. lib. 5. recept. sent. §. fin.
quæst. 28. vers. si vero, Iacob. Me-
noch. de arbi. iudi. q. lib. 2. cen. 2.
casu. 180 num. 18. circa quam vi-
de Licen. Mexia in pragm. taxæ
panis. fol. 83.

In fraganti crimine. Adde Docto-
res in cap. vt fame de senten. ex-
communi. Archi. in cap. Presby-
ter. 81. Lapp. allega. 126. numer. 4.
Luc. de Pen. in. l. generali. C. de
Decuri. libr. 10. Bernard. Laur. in
tracta. de potestate secula. super
Ecclesi. perso. num. 20. tomō. 5.
tract. diuer. Docto. vbi dicit opi-
nionem istam consuetudine esse
approbatā, Flori. in. l. 4. ff. ad leg.
Aqui. Ang. in tract. malef. in par-
te. *Quod fama publica*, numer. 65.
Bald. in d. l. si qua per calumniā
C. de Episcop. & cleri. Et hoc nō
solum permittitur iudici secula-
ri, verum etiam quicumque pri-
uato, vt ad iudicem suum ducat,
vt not. per Bart. in. l. si quis in
seruitute. ff. de fur. Bald. in dict.
l. si qua per calumniā Ang. d.
verbo. *Quod fama publica*. d. nu.
65. Auiles in dict. cap. prætor. c.
47. in verbo, *clerigo*, num. 4. &
est communis opinio, vt refert
Iul. Clar. dict. quæst. 28. vers. si ve-
ro loquimur.

Remittat eum statim: Nota cir-
ca hunc locum, quod in hoc ca-
su in quo loquitur author re-
missio statim facienda est, non
spectatis præceptis iudicis Ec-
clesiastici, vt doctè scribit Pe-
trus Auenda. de mand. Regum
Hispaniæ prima part. capite. 22.
numero. 2. solent quidem secu-
lares iudices, intra viginti, &
quatuor horarum spacium, cle-
ricos in fragantibus criminibus
reptos, suis Ecclesiasticis iudi-
cibus

cibus remittere. Securius tamen
est, vt quàm citius possint id fa-
ciant. Sed ad fedas aliquorum
iudicium secularium conscien-
tias, notatu dignum est, nullum
sacrilegium dictos iudices com-
mittere, si vltra viginti, & qua-
tuor horas, clericum captum te-
nerint, quando id tempus attē-
tis circumstantijs, personæ, causæ
temporis, & loci ad præparandā
hanc remissionem necessarium
est, quod prudentis iudicis arbi-
trio relictum est. Sicut à sacrile-
gij labe minimè is excusauit,
qui ante. 24. horas potuit remit-
tere, & minimè fecit, nec enim
cum signo tubæ ignominiosæ
ista clericorum remissio facien-
da est, aliàs seculares iudices in
excommunicationis laqueum in-
ciderent, ita Domi. in capit. si iu-
dex laicus de senten. excommu.
lib. 6. Felin. in capit. Ecclesia san-
ctæ Mariæ. n. 102. de consti. sequi-
tur Auenda. in tractat. de iniuriā
numer. 15.

D *Clericus cum seculari iudici remittitur non ignominio, & remittendus est.*
Ideoque iniqua consuetudo
ea iudicanda est, quæ in aliquibus
provincijs inuasit, vt clerici ad
suos iudices, cum maxima ipso-
rum clericorum ignominia (imo
cum maximo sacerdotalis ordi-
nis dedecore remittuntur) nam
plerumque cum mitra in capi-
te, vel tubis sonantibus remittū-
tur, quod quandoque seruatum
fuisse in ciuitate Perusij refert
Ang. in. l. Iuli. circa finem. ff. ad
leg. Iuli. de vit. pub. solēt etiā ali-
quando iudices seculares, eos re-
mittere ligatos cū maxima popu-
li multitudine. Alij verò (quod
peius est) faciunt eis radi caput,
ne videatur corona clericalis, &
eos tanquam laicos impie suis

iudicibus remittunt, vt testatur
Pari. de Puteo in tract. sind. fol.
22. num. 5. Refertque ipse in eod.
tractat. in verbo, *Remissio*. folio.
391. quod quidam Regens qui re-
missit clericum ad Episcopum,
cū catena in collo, priuatus fuit
officio, quem refert Carau. super
ritu magna curiæ. 235. numer. 7.
& sequen. In Mediolanensi do-
minio prædictæ remissiones abs-
que dedecore, & ignominia, ip-
sorum clericorum sunt, vt scri-
bit Iul. Clar. in prac. crimin. §. fi.
quæst. 36. vers. quære quomodo,
sic in Hispania eas sæpe fieri sum-
testis. Sed quoties ea remissio fit
à iudice seculari clericus ipse re-
mittendus erit, cum custodibus,
expensis ipsiusmet clerici, quem
admodum not. Aufr. in Clemen.
l. de offi. ordi. quæst. 2. numer. 22.
idem in Capell. Tholosa. decis.
273. Nicol. Boe. decisio. 303. co-
lumna. penult. D. Episcop. Co-
uarrub. in practic. quæstion. cap.
33. numer. Quod si clericus pau-
per sit, remittendus erit expensis
ipsius Episco. secundum eosdem.
Quando verò ea remissio fit à iu-
dice seculari, cum causæ proces-
su, minime Ecclesiasticus iudex
ei stare tenetur, est quidē de hoc
communis opinio, vt testantur
Decius in cap. atsi clerici de iu-
di. Gramma. consil. crim. 42. nu.
1. Viuius lib. commu. opin. in ver-
bo, iudex laicus. Iuli. Clarus. in
practi. crimi. quæstio. 36. vers. fi-
na. Sunt quidem acta proces-
sus, coram incompetenti
iudice facta, quæ nul-
lam fidem fa-
ciunt.

Ab Ecclesijs, ad
quas confugerunt,
extrahi.

CAPVT. CXXIII.

*Sacerdos an Ecclesiarum sacro-
rumq; templorum immunita
re gaudeat.*

¶ **Q**uod hoc non liceat ec-
clesiasticis iudicibus,
inter alia primum per-
suadere videtur. Ilerdē
sis Concilij capitulum octauum
in hæc verba disponens. *Nullus
clericorum seruum aut discipulum
suum ad Ecclesiam confugientē ex-
trahere audeat, vel flagellare præsu-
mat, quod fecerit, donec dignē pœni-
teat à loco cui honore non dedit se-
gregetur.* Pater igitur quod si do-
minus, vel si magister tenetur Ec-
clesiā reuereri, & pro dominica
aut magistrali disciplina non li-
cet illis aliquem de Ecclesia ex-
trahere, multo minus licebit iu-
dici Ecclesiastico ad incarceran-
dum clericos, & imponendā eis
pœnā id efficere. Et hoc credit ve-
rius Card. in cap. Inter alia de im-
munita. Ecclesi. vbi respondet ad
aliqua fundamenta, quę primo
in contrariū adduxit. Hoc etiā
tenet Rom. in consi. 227. Specta-
bilis domine. Idem in consi. 234.
Aduertēdum quia dico. vbi hoc
probat ratione triplici. Prima,
quia canones, nō distinguunt lai-
cum à clerico. Secunda, quia est
maior ratio in clerico quam in
laicone extrahatur, quia Ecclesia
est propria domus clerici, iuxta.
l. Pleriq; de in ius voc. ff. Ter-

tia, quia hoc priuilegium est cō-
cessum loco ipsius Ecclesiæ, &
sic habet locum in quolibet ibi
reperito, quod limitat in dict. cō-
si. 227. nisi clericus cōmisisset de-
lictum ex enumeratis in dict. ca.
Inter alia Abb. tamen pluribus
rationibus, & fundamentis alle-
ctus in d. c. Inter alia. in colū. 4.
putat verissimum clericos. Non
gaudere immunitate Ecclesiæ. Si
iudex Ecclesiasticus causa disci-
pline, & non odij velit eos arce-
re ab Ecclesia, & punire, & extra-
here, vt duci faciat ad carcerem.
Vide Card. in cleri. 1. de pœnit. &
remis. in quæst. 7. vbi refert Lau-
rent. dicentem, quod opinio In-
nocent. volentis clericum posse
extrahi ab Ecclesia, propter ho-
miciidum, & deponi, & in mo-
nasteriū detrudi, posset procede-
re, vbi monasteriū non esset ni-
mis arctum, nec esset carcer per-
petuus, ex cuius opinione vide-
tur dari quædā media via, quod
clericus possit extrahi ad pœnas
citra detractionem in arctum mo-
nasterium, & carcerem perpetuū
sustinendas. Vide tamen Ioan. de
Vischis, in tracta. de immunita.
Eccle. in. 2. col. cum duabus seq.
vbi refert. opin. Abb. de qua su-
pra, & tandem ibi, & in fo. fin. co-
lumn. 1. tenet contra illū, & con-
cludit, in prima, & secūda, & ter-
tia conclusionibus, quas ibi fa-
cit, quod iudex Ecclesiasticus nō
potest extrahere clericum subdī-
tū, nec illi pœnā corporalem im-
ponere quoad forū contentio-
sum, nec potest etiam causa disci-
pline arcere illū nec pœna cor-
poris afflictiva contentiose pu-
nire, licet aliud sit in foro pœni-
tentiali quando delictum est pu-
blicum,

blicum, dum tamen non extra-
hat de Ecclesia, & ista videtur ve-
rior, & communior opin. Abb.
tandem vbi supra reliquit cōsue-
tudini, quę in hoc multum debet
attendi secundum eum. Quę qui-
dem iam videtur recepisse, vt clē-
rici à suis iudicibus extrahantur
ab Ecclesijs. Quod nempe, & si
nullibi hucusque legerim, hoc li-
mitandum censerem, nisi in casi-
bus vbi clericus post degradatio-
nem tradendus esset curiæ sæcu-
lari, tunc enim aut non extrahē-
dum cum crederem, aut si extra-
hatur, post degradationem, & ver-
balem in sententia traditionem
curiæ seculari ad Ecclesiam redu-
cendum esse iudicarem æquissi-
mum, vbi tandiu solum immuni-
tate gaudebit, quandiu in Eccle-
sia fuerit moratus, sicut, & alijs
contingit facinorosis laicis.

B

AB Ecclesijs. Adde quod idē
fatetur D. Cour. lib. 20. va-
riarum resol. c. 20. n. 16. Re-
mig. de Goni. in tract. de immu.
Ecclesi. fall. 21. fo. 161. Vbi in fine
dicit quod opinio Abb. in distin-
cte seruatur, & sic frequentissi-
ma consuetudine receptum est
quod clerici minime Ecclesiasti-
ca immunitate gaudeant quia se-
vidisse seruari, & practicari. Iul.
Clar. lib. 5. recep. sent. §. fi. quæst.
30. versi. vlt. quæro. Martin.
Nauar. in manuali. c. 25. n. 22. quo
loco dictam consuetudinē limi-
tat, quoad iudicem Ecclesiasticū
non quoad secularē, quem dicit
non posse ab Ecclesia extrahere
ob delictum, clericum in mino-
ribus constitutū, licet post Con-
cilium Tridentinum sess. 23. c. 6.
in eum habeat iurisdictionem,

non sane is debet esse teterioris
conditionis quam alius laicus,
& post secundam huius operis
editionē nos hoc loco allegans
idem tenentē legimus Ioā. Gut.
in pract. q. 4. lib. 3. quæst. 3.

Incarcerari.

CAPVT. CXXIIII.

- 1 Clericorum incarceratio non pas-
sim nec leuiter facienda est.
- 2 Carcer immundus, neque cū se-
cularibus personis, clericis con-
stituendus est.
- 3 Carcer tormentus est.
- 4 Clericus afflictiuo corporis car-
cere, detinendus non est, nisi ta-
lis præcedat informatio quæ se-
cūdum excessus qualitatē qua-
stionibus sit subiiciendus.
- 5 Si clericus si incarceratur solum
ad custodiam, sufficit quod de
crimine præsumptiue constet.
- 6 Litependente apud iudicem Ec-
clesiasticum clericus immitta-
tus prima tōsura, detineri de-
bet reclusus in carceribus.
- 7 Carcer, qui non solum ad custo-
diā, sed ad afflictionē corporis
ordinatur, secundum delicti mē-
suram, personæq; qualitatem
est dandus.
- 8 Carcer, qui in pœnā criminis im-
ponitur, qualis sit cōstituendus.
- 9 Pœna carceris quando pro deli-
cti pœna imponitur, absq; ple-
na probatione nemo, in carcere
est detinendus.

Lericorum carceratio
sicut nō passim, nec le-
uiter facienda est, quia
eius præiudiciū est ir-
Hh 5 retracta-

retractabile, vt not. Bald. in l. r. C. in te. resti. postu. & refert Felin. in cap. Cum super. colu. pen. de re iudi. sic nec, dum casus exigit omittenda, eos namque plus solet punire, quam custodire carcer in pluribusque delictis illa eum præcipua ac vtilior poena, quæ nulla valet appellatione reparari, quanuis superiores velint delinquentibus fauere, quæ in super iudices illam imponentes non avaritiæ nota commaculat, sicut poenæ pecuniariæ efficiere solent.

2 Curare tamen debent Ecclesiastici iudices, vt sacerdotum, ac in sacris constitutorum carcer, non immundus seu squalidus sit, ne ve eos cum secularibus personis simul detineri cõsentiant. Cum in super carcer sit tormentum, a vt placuit Bal. in l. de custo. reorum, & in l. prima de his qui alibi perue. non pos. Et etiã com pedes fortes, vt dixit Bart. in del. l. de custo. reorum. Aduertere debet iudex Ecclesiasticus ne clericos captos (in sacris maximè) afflictiuo corporis carcere detineat, b quando non talis præcedit informatio, alijsve est qualitas excessus, & personæ, vt ad torturam deueniri possit, ac debeat.

5 Triplex præterea genus carceris cõsiderari potest. Aut enim ideò iudex incarcerat, quia solum custodire præcendit captum, dum de delicto tractatur, & tunc sufficit, quod constet saltem præsumptiue de eo: & in tali casu præcipue fidelitas custodum, & securitas loci procurari debent, sine eo quod caprosolatia moderata tollantur, a c communicatio amicorum, & aliorum interdicitur: nisi delicti grauitas, & qualitas aliud

suadeat. Si vero aliquis primè tōsuræ clericus seculares iudices timens (vt quotidie cõtingit) carceri Ecclesiastico se offert, procuraturus inde secularium iudicium inhibitionem, ac suorum scelerum impunitatem, aut leuitatè, poenæ, tunc caueant Ecclesiastici iudices, ne leuem carcerem, & ad libitum potentis assignent, sed intra palatium Episcopi, & in solitum carcerem illum detrudat.

c Aliter enim quando Ecclesias pro carceribus illis assignat, plura inde proueniunt incommoda. Nam quandiu ibidem commorantur, eas ludis, blasphemijs, & obscenis actibus polluunt, noctuq; inde exeuntes grauiora sæpius scelera illis à quibus liberari satagunt, perpetrant.

Multotiesq; in Ecclesiarum ianuis positi, vel per cõmeteria deambulantes seculares iudices irident, ac perfricata fronte contemnunt, ex quo sæpius irritati illi eos ab Ecclesijs extrahunt, & in contemptum ordinis, & cõsularum, vinculis grauibus subiiciunt, ac quandoq; pro commissis illos laicorum poena plectuntur. Vt autem hæc omnia, & alia quæ referri possint incommoda cessent, debent Ecclesiastici iudices (victis omnibus importunitatibus ac respectibus) tales sic oblatos clericos solito carcere mancipare, ac iuxta delicti qualitatem de quo inculpatur, illis custodiã, & vincula adhibere, quãuis nullus illos accuset, nullaq; ab eis sit de delicto informatio recepta. Hoc namq; & taliu clericoru tẽperabit facinora (quoru pars magna ob nihil aliud, quã ad impunitatè sceleru tõsurã recipit) & in

secu-

secularibus iudicibus Ecclesiæ obedientiam nutriet. Vt autem carcerem, & custodiam criminis qualitati commensurare valeant iudicibus omnibus consulerem, vt statim à iudicibus secularibus informationem criminis, quam contra ipsos habet, amicabilem exigant, quam illi libenter præstare solent, quando zelum iudicis Ecclesiastici intelligunt. Aut si illam denegauerint, ipsi ex officio eam pro viribus requirant, aliter enim si in talium detrusione desides extiterint, præter superiora incommoda, euenit sæpius, vt postquam eos à iudicium secularium manibus inhibitione liberarunt, si ipsos iam sui fori pronunciatos punire voluerint, à leui carcere aufugisse, & tanquam securos ab vtriusq; fori iudicibus (quia à primis censura, à reliquis vero fuga liberauit) grauioribus se enormitatibus immiscuisse comperient. Aut carcer non solum ad custodiam ordinatur, sed ad afflictionem corporis, vt quia iudex intendit sola carceris poena punire delictum, & tunc dari potest asperior, iuxta excessus mensuram, personæque qualitatem. Vtilis namque vt præmisimus, in clericis (quos à membrorum mutilatione sacri canones effecerunt immunes) carceris poena censetur, & qua afflictione præterita purgatur vitia, præsentia impediuntur fieri, futura sæpius post liberationem sui memoria vitari solent.

8 Aut in super carcer in poenam criminis per sententiam imponitur, & tunc non modo securus, sed & qui poenam condignam ingerat applicandus est, dũ

tamen in hoc debitus seruetur modus, iuxta ea quæ infra describentur in parte. Ac in perpetuum carcerem. Vnum in super aduertant iudices, quod vbi ex constitutione, aut consuetudine poena carceris est statuta delicto, tunc non est aliquis in carcere detinendus sine plena probatione delicti, d aliàs enim contingere posset, quod sola informatione summaria, iam ordinaria poena plecteretur, & si iudex tunc possit ad solam capturam procedere, vt satisfactio fugam personæ prouideat.

S It tormentum. Nota quod A Carcerem Ancus, Martinus quis prius edificauit Romanorum. 4. Rex primus omnium edificauit, vt testatur Plinius Iunior in suo libello de viris illustribus, & Lucius ab vrbe condita. Eutropius autem libr. 1. de gestis Roman. inuentionem carceris ad custodiam, & terrorem Tarquinio superbo Regi ascribit. Vt cumque sit, inuentum Regium fuit, & hinc est quod ius carceris occupans, in crimen læsæ maiestatis incidet. Est quidem carcer mala mansio, adeò quod morti equiparatur. Ita dicit Bald. in capite. 1. §. denique, quæ fuit prima causa beneficii. Et est inuentus ad custodiendum, non verò ad puniendum. l. aut damnum. §. solent. ff. de poeni. l. incredibili. C. eod. titul. capite quamuis ad reorum de poenis libro. 6. l. 1. C. de custo. reo. l. 4. titul. 31. part. 7. & egregia. l. 11. ibi. licet secus sit de iure Pontificio secundum Bar. in d. §. solent Felin. in capite. qualiter. in. 2. de accusa. & diuersis

tis rationem scribit Domi. in. d. c. quamuis, & Fulg. consil. 44.

Carceris qualitas iudicis arbitrio relinquitur.

Quod verò attinet, ad qualitatem custodiae carceratis adhibendae, à iudicis arbitrio dependet l. 1. vbi Bart. ff. de custo. reorum Bald. in. l. 2. in fine. C. de exhib. reis las. in. 27. in fine lib. 3. Rod. Suar. in tract. de fideiuss. in causa crimina. idem diffiniuit Concil. Trident. sess. 25. cap. 6. de reforma. quod iudicibus Ecclesiasticis praecipit, vt in omnibus criminibus, semper ea ratio habeatur, vt iuxta qualitatem delicti, & personarum, delinquentes loco decenti custodiantur. Et ideò si catenis alijsue vinculis, clerici ligari debeant iudicis arbitrio relictum est, vt in specie scribunt Paris. de Puteo in tract. sindi. in verbo, *Carcer.* versic. an si plures, Petrus Foller. in practi. crimi. in verbo, *vel incarcerentur.* n. 8. Tiraquel. in tract. de poenis legum causa. 31. n. 11. & ante eos Bal. in. l. 2. in fin. C. de exhib. reis. perpendit itaq; iudex personae conditionem, & criminis qualitatem, & alias circumstantias, & inde percipiet, quid circa hoc fieri magis expediat. Poterit etiam Ecclesiasticus iudex, reos de graui crimine delatos prohibere, nec cum aliquo loquantur, & ita practitari per iudices peritos, & expertos attestatur Anton. Gom. cap. 9. delicto. num. 6. in fine sequitur Iul. Clar. in pract. crim. §. fin. quæstion. 46. in prin.

Reus qui leuiter delinquit, leuiter custodendus est.

Cum verò reus leuiter delinquit leuiter custodiendus est, & ideo perpensis dictis, qualitibus possunt iudices iubere nulla fideiussione accepta, vt domum suam, vel aliam, vel ciuitatem, cum su-

burbijs pro carcere habeant, vt docet Iul. Clar. d. q. 46. versic. in dubio. Quod in sacris tribunalibus Inquisitionis receptum est, Siman. in Catho. insti. tit. 16. n. 5. Fran. Pegñ. in anno. ad Director. Inqui. lib. 3. Scholio. 139.

Post capturam autem, relaxandus erit clericus à carceribus sub fideiussoribus, quando pro crimine de quo delatus est, poena solù pecuniaria in dicta est Hyppo. in Rub. de fideiussori num. 247. idem in pract. crimin. §. Attingam. num. 2. 3. asseuerans opinionem istam communem esse Cep. consil. 25. Bossius in tract. causarum crimin. tit. de carcerato fideiussor comun. num. 1. & latissimè tradit Iaco. Menoch. de arbi. iud. quæstion. lib. 2. centu. 4. casu. 303. qui comun. esse profitetur. Quod aded verum est, quod si iudex nolit recipere fideiussores, sed clericum in carcere detinere, committit contra eum crimen iniuriæ, & tenebitur in sindicatu actione iniuriarium Anton. Gome. 3. tomo vari. resolu. cap. 9. n. 8. argumento tex. in. l. si vero pro condemnato. §. 1. ff. qui satis dare cogant.

Quòd si clericus carceribus detentus propter paupertatem, fideiussorem non inueniat, prestita cautione iuratoria relaxandus est. Quam opinionem comunem esse tradit Hypp. in dicta reperi. rub. de fideiussoribus. num. 166. & seq. Iul. Clarus dicta quæstion. 46. vers. quòd agendum. in fine.

Solèt etiam iudices tam Ecclesiastici quàm seculares in festis Paschatis. Maximè Natiuitatis Domini, reos relaxare. l. 3. C. de

Clericus sub fideiussoribus relaxari debet quòd corporali poena plectendus non est, aliàs in dex actione iniuriarum tenetur.

Clericus qui paupertate oppressus non inuenit fideiussorem, prestita cautione iuratoria debet relaxari.

Iudices tamen ecclesiastici

quam seculares in festis Paschatis cap reos relaxare solent.

Episcop. audi. vbi delicta excipiuntur quorum rei non debent relaxari, & quamuis Bar. asseueret in contrarium esse consuetudinè, prout illum refert Marcus decisi. 409. numer. 1. & Practic. Conrad. fol. 276. nume. 14. Sed apud nos in viridi est obseruatiã, prout apud Mediolanenses refert Bossi. in pract. crimin. tit. de incarcera. fideiussor. committè. num. 27.

Item si pendente processu appareat reum non esse culpabilè eius delicti, de quo imputatur, quod multoties contingere solet relaxari poterit. l. 1. ff. de custo. & exhibi. reor. ibi, vel pro innocentia personæ tradit Clarus, vbi supra, qui multos refert.

Clericus qui corporali poena plectendus non debet sub fideiussoribus relaxari.

Si autem clericus poena corporali plectendus est, non debet sub fideiussoribus relaxari Bald. in. l. 2. col. 1. C. de exhib. reis. Hyppo. consil. 16. num. 28. & in pract. §. attingam. nume. 1. Capi. decission. 30. num. 7. Roland. Valle consil. 38. num. 2. lib. 1. Couar. lib. 2. variar. resol. cap. 8. num. 8. & comun. esse testantur Insignis Suarez in tract. de fideiussore in causa crimi. num. 14. & Menoch. dicto casu. 303. num. 15. & est text. egregius in cap. si clericos de senten. excommuni. lib. 6.

B

Carcere detineat. Adde Cardin. in Clemen. 1. de poeni. & remissi. quæst. 7. vbi scribit Prælatos homicidas esse, & irregularitatem contrahere, si clericos retro carcere claudant. Sequitur Petrus Foll in pract. crimi. in verbo, *vel incarcerentur.* num. 2. Iacob. Menoch. de arbi. iudi. quæstio. lib. 2. centur. 4. casu. 305.

C

Detruda. Adde quod hoc iam

decretum est, in maximam reipublice vtilitatem ab Inuictissimo Carlo Quinto Cæsare Maximo, & Primo, huius nominis Hispaniarum Rege Burgis, ann. Domini. 1523. & rursus Pintia ab eius supremo cõsilio anno. 1545. Alio qui si clericus non detineatur reclusus in carceribus, poterit à iudice seculari in carcerem mitti. Idque non tantum fieri debet, lite pendente super clericatu, sed etiam pendente lite, super ipsius delicti punitione. Quamuis multi Ecclesiastici iudices, conentur intelligere Regia decreta lite pendente, circa clericatum ea tamen finita, liberum sit illis, clericos iã effectos immunes à iurisdictione seculari à carcere dimittere, & hoc verius esse censeo contra Insignè D. Coua. & alios vt multis probaui supra. capite. 62. numer. 20.

Clericus minorum ordinum lite pendente circa clericatũ in carceribus publicis debet detineri.

Sine plena probatione delicti. Ad de Auenda. hanc opinionem sequentem in cap. Prætor. 2. par. capit. 5. nu. 26. & opinio hæc verissima est, & in forensibus actionibus recepta. Vnde sepissimè cõsului, & obtinui, quod in his casibus, in quibus Regijs nostris cõstitutionibus, poena carceris pro blasphemie crimine imponenda sit, licet reus contra quem est, solum vnus testis testimonio, in carcerari possit, si tamen negat crimen commississe, statim sub fideiussoribus relaxandus est, donec integra probatio accusati criminis recepta sit, aliter quidẽ vnico teste, ordinariam poenam pateretur, quod maximam induceret iniquitatem, quod Auenda. dicto loco verum putat.

D
In blasphemie crimine licet reus vnico teste capi possit, possit tamen sub de fideiussoribus relaxandus.

Non tamen omittere (candide lector)

Clericus lector) circa huius capituli argu-
 metū, quod si clerici post in car-
 cerationē, carceres effregerint,
 & ab ipsis violenter recesserint,
 & ab ipsis violenter recesserint,
 postea capti gravissimis pœnis
 sunt plectendi, quod Abb. scribit
 in. ca. à nobis. in fine de Apostat.
 dicens hoc casu procedi posse ad
 depositionē, & data incorrigibi-
 litate, ad traditionem curiæ se-
 culari.

Illud quidem vidi dubitari,
 quod in forensibus actionibus
 est frequentissimum, si clericus
 pro debito aliquo fuerit in carce-
 ratus, præstita cautione de non
 recedendo, aliàs fugiendo fidei-
 for remaneret obligatus ad debi-
 tū solvendū, tandē fugit, & po-
 stea captus, & in carcerē missus,
 utrū fideiussor teneatur ad debi-
 tū solvendū, & eū teneri scribit
 Salic. in. l. in bonæ fidei. C. de reb.
 credi. Sequitur Petr. Foll. in pra-
 ctic. can. 2. p. c. 12. nu. 9. quod in
 laicis est censendum, & est not.

Tortura.

CAPVT. CXXV.

- 1 Clericus potest torqueri.
- 2 Confessio extra iudicialis sufficit
 ad hoc, ut laicus questionibus
 subijciatur, secus si fuerit cleri-
 cus.
- 3 Zabarella opinio quædam explo-
 ditur.
- 4 Clericus torturæ exponendus, an
 debeat prius degradari.
- 5 Tortura adhuc in secunda instā-
 tia peri potest.
- 6 Clericorum tortura non debet es-
 se ita seua, sicut laicorum.
- 7 Clericus per laicum, etiā sui præ-

- lari in iussu, torqueri non potest.
- 8 Confessio clerici facta coram lai-
 co, an sit sufficiens ad torturā.
- 9 clericus vacillans in testimonio,
 an possit torqueri.
- 10 Index excedens modum in tor-
 tura ad quid teneatur.

Remissis prius quæ de-
 beant torturam præce-
 dere, & quæ sint eius
 species, & præmissis
 alijs quæ in eius materia à Docto-
 ribus varijs locis scribuntur, quia
 illa examinare ad præsens nec va-
 cat, nec expedit, transcribere ve-
 ro præter id quod pudet, & piget
 inutile iudicio, solū enim in hoc
 opusculo quæ in clericis specia-
 lia sunt, & earum personas cōcer-
 nunt, referre decreui. In primis
 notandum est, quod clerici etiā
 presbyteri si sunt suspecti pos-
 sunt ex causa torqueri, ita firmat
 Panormi. esse cōmunē opinionē
 Doctorū, in regula. Cū in contē-
 platione. de regul. iuris. ex cuius
 verbis videtur colligi, quod ad
 hoc, quod clerici torqueri pos-
 sint, duo debent concurrere. Pri-
 mum quod sint suspecti, & sic quæ
 sint iudicia bene probata, ex qui-
 bus reddantur suspecti. Alterum
 quod subsit causa, quod ego in-
 telligerē, quod si delictū tale pro-
 pter quod merito deueniatur ad tor-
 turā, & quod clericus torqueri pos-
 sit propter delictū etiā si agatur
 ciuilitate contra eū, notant Abb.
 & Philip. Francus in ca. Dilectis
 de appellat. per text. in cap. i. de
 deposi. In hoc autem summē no-
 tandū est, quod voluit Abb. An-
 tiquus in dict. capite. v. videli-
 cet quod clericus non debet tor-
 queri, nisi sint iudicia, & sit infamatus:

a matus, a cuius sententiam dicit
 esse communem Card. ibi, ut re-
 fert Barb. col. 4. quam etiam de-
 cisionem Doctores plures sequū-
 tur, & celebret, quos ego in meis
 regulis, & fallentijs collegi, in re-
 gula incipien. Confessus de crimi-
 ne, in. 2. fallen. in. 3. sublimita-
 tione, & ultra illos idem sequi-
 tur Paris. in tractat. de syndicatū
 in impressione parua, fol. 287. in
 cap. incip. Mandauit. Quamuis à
 prædicta communi sententia vo-
 luit nouissimē recedere Alciatus
 paucis, & leuibus fundamentis,
 in cap. i. de offic. ca. ordin. super
 glo. i. n. 43. vers. Aduerte tamen.
 Quod in tantum habet locum
 quod Bonus de Cur. in tract. no-
 bilitatis. fo. 15. co. 4. in fin. prout
 supra retuli, dicebat, quod etiam
 si contra clericum sint mille in-
 dicia, nisi sit infamatus non po-
 test torqueri. Quod etiam scrip-
 sit Thomasius Grammaticus in
 voto. i. incipien. Tremendi Dei,
 in. n. 15. pro quo allegat Paul. de
 Eleazar. & Abb. antiquum in. d.
 c. i. & Ioan. And. & Panor. in. d.
 regula. Cum in contemplatione,
 & Ana. in. c. i. de cleri. percusso.
 Qua decissione Abb. Antiqui
 motus Fel. in. c. De hoc de simo.
 in col. i. tenet quod licet aliàs cō-
 fessio extra iudicialis sit sufficiens
 ad hoc ut possit quis poni ad tor-
 turam, b ut per glo. vulgatam in
 l. Cap. 5. ff. ad. l. Julian. de Adult. ta-
 men fallit hoc in clerico, quod
 est notabile in proposito, & pos-
 sent decipi in hoc plures Eccle-
 siastici iudices, qui moti ex illa
 conclusione communi torque-
 rent clericum, qui extra iudiciū
 confessus est crimen. Quam con-
 clusionem ego latius posui in di-

sta mea regula, & dist. 3. sublimi-
 tatione, & sequitur etiam eam
 Decius in cap. At si clerici de iu-
 di. col. 10. in princ. versic. Quar-
 to limitatur. Ex quibus enim (sal-
 uo meliori iudicio) crederem nō
 bene consuluisse Zabarellam in
 consil. 45. Casus talis est in fin. dū
 dicit quod si clericus legitimē
 tortus confiteatur delictum pro
 quo torquebatur, non reputat
 absolum quod interrogetur de
 alijs criminibus, de quibus nulla
 contra eum erant indicia, & sic
 iudicem Ecclesiasticum ob id nō
 esse reum alicuius pœnæ, nam si
 clericus non potest torqueri ni-
 si exstantibus indicijs, & infam-
 ija, quomodo poterit interro-
 gari de delictis, de quibus nō est
 infamatus, nec indicia sunt, li-
 cet iam fuerit confessus aliud de-
 lictum? Præcipuē quia fundamē-
 tum suum est satis fragile, videli-
 cet quia præsumitur criminofus
 etiam in alijs, ex quo vnum est
 confessus, per regulam, Defleat.
 de reg. iur. Vnde iudicem talia fa-
 cientē, & Deum in Coelis, & su-
 periorē suum in terris offendere
 credo, & sic ab eo punire posse
 propter id, quia si Zabarella in-
 telligit, quod potest interrogari
 de delictis alterius generis, quā
 illud pro quo fuit tortus, hoc vi-
 detur planē esse impiū, ut cogat-
 ur quis prodere se ipsum in deli-
 ctis occultis. Si vero intelligit quod
 possit impune interrogari de de-
 lictis eiusdem generis, hoc nō po-
 test fieri, ut notat Alber. de Gan-
 din. in tractat. maleficiorum, in
 Rubri. de quæst. & tormentis in
 colu. 4. versic. Sed quid de quæ-
 stione, vbi tenet, quod de iuris
 subtilitate tortus & cōfessus ali-
 quod

496 Practica criminalis Canonica.

quod furtum de quo erant indicia, non potest de alijs furtis interrogari, licet de generali consuetudine Italiae feruetur contrarium, quem refert, & sequitur Franc. de Bruno in tract. de indicij & tortura, in fol. 10. col. 4. limitando quando esset diffamatio generalis contra aliquem, quod esset magnus latro, quia tunc dicit laudabilem esse talem consuetudinem, quod de alijs furtis interrogetur, alias non. Si ergo nec latro laicus potest interrogari de alijs furtis, quanto magis clericus? Tradunt praeterea Doctores aliqui summistae aliud speciale in tortura clericorum, videlicet quod clericus torturae exponendus debet prius degradari: hoc scripserunt Authores Rosellae, & Siluestrinae in verbo, Degradatio, qui referunt Alexand. in additionibus ad Cart. in l. omnes. C. de Decurionibus. lib. 10. & Rosella refert Rom. in cons. incip. Manifestum est, & allegat. text. in l. Et si excepta. C. de malific. & Matth. ibi, *Præsidio dignitatis exutus*. Sed salua eorum auctoritate hoc non credo verum, nam praeter id quod Alex. quem ipsi referunt, hoc non scripsit, & quod Rom. cons. non inuenitur, quis sibi persuaderi poterit clericum nondum conuictum, sed solum indicij, & infamia notatum, esse degradandum, antequam constet de veritate delicti? Item text. in dict. l. Et si excepta. non obstat, & verba illius supra relata intelliguntur, id est, non obstante privilegio dignitatis, & ita intelligit Azo. in summa illius tituli. & Bald. & Salic. in ead. l. & Bonifacius in tracta. maleficorum, tit.

de Malef. & Matth. licet Ang. ibi quem sequitur Ana. in cap. 1. de fortilegijs, col. 3. dicat per illum text. quod si constitutus in dignitate est torquendus, debet ex vi omnibus insignibus illius dignitatis, & sic degradabitur, sicut fit in sacerdote, quando duci debet ad supplicium. Nec suffragari poterit dictae opinioni text. in l. proditores. ff. de re militari, cuius verba sunt. *Proditores vel transfuga plerumque capite puniuntur, & ex auctoritate torquentur, nam pro hoste non pro milite habentur*. Arguendo de milite ad clericum: quod argumentum bene procedit, ut per Nicolaum Euerardum in suis Topicis iuris, in folio 33. quia illa lex nec in milite hoc dicitur ponit: nam verbum, *Torquetur*, ibi positum non debet intelligi de tortura quae fit ad inuestigandam veritatem, sed quae datur in poenam. Et quamuis hoc in milite esset expressè dispositum, non deberet applicari ad personas clericorum, quia in hoc non esset recipiendum argumentum de milite terrestri ad coelestem, cum talis similitudo esset odiosa clericis, & in casu notorie iniusto, & contra iuris principia. Et contrarium senserunt Ang. & Ana. in locis supra relatis, dum equiparant militem, & clericum non in tortura, sed quod miles debet degradari ad torturam sicut clericus degradatur ad supplicium. In hoc insuper proposito referendum duxi, quod tradunt Ioan. de Ana. in consil. 1. in fina. verbis. & ibi sequitur Lud. Bol. in addi. ad eundem, quod si non fuit petitum in prima instantia quod clericus torqueretur, potest peti postea in causa

causa appellationis tanquam omisum, & respondet ad dictum Ang. in l. Minime. C. de appel. quod illud est verum, quando non peteretur fieri, sed salua tantorum patrum auctoritate, iudicio meo decepti sunt in intellectu doctrinae Ange. quia ille solum dicit quod appellatione pendente non debet appellans sustinere poenam corporis, vel cruciatum, quod aperte intelligendum est respectu iudicis a quo, quia ille siue petatur coram eo, siue non, non potest torquere reum appellantem, quia in nouaret, non tamen tollit quin iudex appellationis post deuolutam ad ipsum causam possit hoc facere, vnde cum doctrina Ang. non aduersaretur illis, superuacaneum fuit velle illi satisfacere. Sed nec mirandum est: sunt enim lapsus scribentium, quos expedit benigne a lectoribus sufferri, non enim semper vacat singulaeque scribenda rimari. Item ad uertere etiam debent iudices ecclesiastici, quod tortura clericorum non debet esse ita saeva, sicut laicorum, a ita dicit communiter teneri Abb. in dict. regula. Cum in contemplatione. vnde secundu eum clerici non debent supponi aculeis, seu fideiculis, sed virgis, seu corrigiatis, pro quo allegat bonum text. in capite. 1. in fin. 23. quaestio. 5. Nec mirandum enim quod in ipso processu & tortura clericis suspectis de delicto aliquis fauor impendatur, qui laicis non conceditur, cum etiam postquam sunt conuicti de crimine tam dispari poena plectantur, & sic mortis poenam euadant, praesertim cum in iure videamus milites seculi a tortura immunes esse

etiam, quod etiam de doctoribus & nobilibus in legibus regni nostri disponitur: Quid mirum igitur si cum militiae cingulum, doctoratus gradus, parentum nobilitas, tot homines a tortura penitus liberet, clericalis ordo promereatur, ut clericorum torturam indicia ac infamia praecedat. Nota tamen quod clericus non potest torqueri per laicum etiam iussu Praelati sui, ita tenent Anto. & Ancha. in c. vt famae. de set. excommu. vt refert Abb. ibi in fi. & sequitur Dec. in ca. Dilectis de appel. in prin. licet contrarium & male secundum Abb. vbi supra, habeat communis obseruantia. Hoc etiam concludit idem Abb. in cap. vniuersitatis. in 3. not. eo. tit. vbi dicit hoc de iure fieri non posse, & quod hoc ideo sit fit, quia hodie clerici torquentur ut laici, & talis modus torquendi non posset fieri per clericos, quia fere nemo in huiusmodi obtemperaret, nec sunt edocti in arte ista torquendi, sicut & laici. Et vide Barb. in c. decernimus. de iud. colu. antep. vbi refert Bald. tenentem ibi quod Episcopus potest committere laico ut clericum torquere possit, ipse tamen Barba miratur Bald. ista sic intellexisse, & allegat Anto. vbi supra tenentem contrarium: Vide tamen Feli. in d. c. Vniuersitati. de sent. excommu. vbi dicit quod ista est conclusio vera & verissima, quod laici torquentes clericum praescepto episcopi, vel vicarij non excusantur, imo facientes clericos per laicos torqueri sunt excommunicati. & dicit ita tenere Arch. & Ioann. de Fantu. in cap. Presbyteri. el. 1. 5. quaest. 6. & addit

ulterius quod si clerici nesciunt torquere, quod tunc poterit vocari officialis laicus, qui ligauit clericum torquendum, & postea clerici possunt torquere. Quod non videtur satisfacere, quia peritia tortura ita & magis consistit in actibus ipsis torquendi, quam ligandi. An autem clericus possit ad torturam poni ex confessione delicti facta per eum coram iudice laico, Barba. in capite. At si clerici. de iudi. colu. 14. versu. Capi nunc motus, septem fundamentis concludit, quicquid alij dixerint, quod nullo modo potest torqueri, licet Cardin. in capitulo. Per inquisitionem de electione, tenuerit quod sic. Bene tamen fatetur Barba. quo si clericus confiteatur crimen coram iudice ecclesiastico, alias non suo, quod tunc compellitur vel excusare illam confessionem, vel perseuerare in ea per tormenta, & quod isto modo potest saluari opinio contraria, & vide eundem Barba. prius in dict. capi. At si clerici. in colu. 4. dicentem quod per illum tex. confunditur doctrina Bal. in l. vnica. de confes. pen. colu. dum crispit quod ex confessione facta per clericum coram laico, non est torquendus clericus per Episcopum dum modo illam confessionem reuocet vt erronea, nam cum tex. ibi dicat, quod talis confessio non tenet, non est reuocanda, quia quod nullum est, reuocari non debet. Atque asserit in hoc somniasse tantum doctorem. An autem clericus vacillans in testimonio, possit torqueri? Bal. in sua margarita, in verbo Clericus tenet qd sic & refert. In no. in cap. Cōqueitus. de re iudi. hoc tenen-

tem. Sed clare patet quod allegat corrupte Innocen. quia non est talis text. in illo titulo. Ideo ob solam Bald. auctoritatem hoc non crederem practicandum, cum, vt supra scripsimus, clerici non sunt torquendi ad eruendam veritatem delicti, etiam extantibus indicijs nisi adsit infamia, quanto magis non poterit torqueri, propter solam vacillationem inferendo testimonium, cum sufficiat quod si de falsitate testimonij fuerit conuictus poterit ob id puniri. Si vero solum vacillauerit, tunc poterit de vacillatione puniri iudicis arbitrio, ad cuius etiam officium spectauit quanta sit illi fides adhibenda discernere. Neque suffragatur opinioni Bald. lex. presbyteri. la. 1. C. de episco. & cleri. dum probat quod presbyteri, licet vacillent in testimonio, non sunt torquendi. Alij vero clerici inferiores sic secundum gloss. & summarium. Sali. ibi. Nam illa. l. non potuit hoc disponere circa personas clericorum, quod fatetur gloss. in capit. Quia iusta. §. Presbyteri. lo. 2. §. q. 6. vbi ad literam est inserta illa. l. per Gratianum, & ideo dicit quod illa. l. instruit iudicem ecclesiasticum quid facere debeat. Sed ego credo etiam salua gloss. auctoritate, quod hodie iudex ecclesiasticus firma manente communi opinione de qua supra, & cum contrarium non reperiatur de iure cano. non poterit sequendo instructionem illius legis, clericos inferiores propter vacillationem torquere, & licet d. l. presbyteri fuerit per Gratianum admixta canonibus, nihil sibi per hoc auctoritatis accessit. Nec curare debent iudices ecclesiastici

notat

notat Alberi. in dict. l. Presbyteri dum putat ipse quod clericus etiam si vacillet, & dicat se interfuisse facto coram iudice seculari torqueri non potest per eum, sed per suum iudicem ecclesiasticum, quia fundamenta, quae allegat, non probant, neque sufficiunt, & sua opinio adhuc habet intolerabilius inconueniens, dum firmat quod propter vacillationem factam coram seculari possit clericus torqueri per ecclesiasticum iudicem. Intorquendis praeterea reis, si in ciuilibus magistratibus crudelitas ab esse debet, quanto magis ab ecclesiasticis iudicibus fugienda est? praecipue quia sepius tortura cogit innocentes ipsos dolore cruciatos fateri delicta, quae non perpetrarunt, quia vt dicit Ambrosius in epistolis: *Nimia seu aris extorquet plerumque crudelitate mendacium.* prout etiam apertissime legitur in admirabili illo miraculo per Hieronymum descripto ad Innocentium de muliere saepius icta. Aduertant etiam ecclesiastici Iudices, quod sic delinquentes torquere praecipiant, vt veritatem inuestigare sagant, sine vitae discrimine, aut membrorum periculo, taliter vt ipse torquendus saluus sit innocentia, vel supplicio, vt sunt verba tex. in l. quæstionis modum. ff. de quæst. Si vero contigerit, qd tortus maneat debilitatus in membro aliquo, adeo vt quasi inutile reddatur, non per hoc existimet se irregularitatem incurrisse, vt notat Abb. post Gasp. in capite. 1. nu. 9. qui cle. vel vou. Crederem tamen in hoc dicendum, quod si hoc damnū passus est tortus propter excessum torturae commissum

à Iudice poterit propter hoc à superiori puniri, & damnari vt clericò debilitato refartiat incommodum. Ad quod moueor ex no. per Hyp. in di. l. quæstionis modum colu. penult. nu. 72. cum seq. vbi tenet, quod excedens modum consuetum, & qui debet adhiberi, secundum qualitatem personae tortae, tenetur in Syndicatu, vbi etiam distinguit inter excessum factum in tortura dolo, culpa, vel casu, quae videre poteris post Sal. in l. Grachus. C. de adul. & Ana. in capite. 1. columna. 4. & 5. de cler. percus. quos ipse cum alijs refert.

Sit infamatus. Adde Alexand. ad Bar. in l. 1. ff. de poenis eundem in eiusdem additionibus in l. milites. C. de quæstionibus Ant. de Butrio. in capite. grauis numero. 14. de depoli. Felin. in capite. vniuersitatis numero. 2. de senten. excommu. & in capite. veniens in. 1. numero. 4. de testib. & in capite. cum oporteat. numer. 7. de accusatione. Ang. Aret. in tract. malefi. in verbo, *Fama publica.* Andr. Berba. in capite. si confiterit. colu. 3. de accusatione. Hyppol. in practi. cri. §. nunc. videndum. numer. 51. & in §. ex prædicta. numero. 40. & in l. æditum numero. 9. & in l. quæstionis habendæ. nu. 76. ff. de quæstionibus. & in repet. rub. ff. de fideiussor. num. 126. & in sing. 55. lal. in l. magistratibus. nume. 7. ff. de iurisd. omn. iudi. Deci. in capite. At si clerici. numero. 126. de iu. Steph. Aufr. in tractat. de potest. Secula. super Eccles. person. regu. 3. numero. 17. Ioann. Const. in glos. ad constit. Regi. Gallia. articul. 163. foli. 294. colu. 1. Boeri.

li 2

ri. De-

A
clericus nisi
si sit infamatus, torqueri non debet.

ri. Decisio. 163. Cassan. in con-
fuet. Burg. rubr. i. §. 5. nu. 6. & hęc
opinionem communem esse tes-
tantur. Ioann. Imo. in cap. i. col. 2
de depofi. Iacob. Septim. in ca. 10.
insti. tit. 65. nu. 47. & noster Gre-
gorius in l. 2. titu. 30. par. 7. in ver-
bo. *Cauallero*. Padilla. in l. quāuis
nume. 9. C. de iuris & facti igno-
ran. Bofsi. in tract. delictor. tit. de
indicijs. num. 15. Didac. Perez in
l. i. titu. 3. lib. 1. ordin. l. Hiero. Gi-
gan. in tract. de crimi. Lesę Maie-
stat. Rubr. quomodo & per quos
crimen. quęst. 28. numer. 3. pagin:
266. Iul. Clar. libr. 5. recep. senten.
§. fina. quęstion. 64. versic. Sed an
clericus, & nouissimę Ioan. Gra-
cian. regulis, & fallen. reg. 226. nu-
mer. 91. Et stante ista opinione nō
sufficeret, vt clericus possit tor-
queri, vnus testis, qui de delicto
deponeret, nisi ad esset diffamatio
Et licet opinio hęc communis
sit, & plena æquitate. contrariam
tamen tenet Abb. Panor. quem
sequitur male sibi constans Feli.
in capit. olim. colum. 3. versic. ter-
tius casus. de rescrip. Alcia. in ca.
1. num. 43. de offi. ord. Iacob. Sep-
tima. dict. titu. 65. nu. 48. Quę qui-
dem opinio in puncto iuris ve-
rior est. Tum quia opinio com-
munis nullo iure nec ratione ful-
citur. Tum quia nullibi legimus,
quōd clerici circa hoc, aliquo
sint priuilegio muniti, igitur iu-
ris regulis, & receptissimis no-
strorum traditionibus standum
est, quibus decretum stat, quod
semiplena probatio sufficiens est,
vt quis quęstionibus, & tormen-
tis subiiciatur. Tum quia si infa-
mia ad clericum torquendum ne-
cessaria est, hęc sanę sufficien-
ter oritur, ex semiplena proba-

*Autho a
communi
sententia re-
cedit.*

tionē, ex alijsque indicijs, quę
eum suspectum & infamatum re-
dunt. Pręsertim quia ista indicia
efficiunt notorium iudici. capit.
cum olim. vbi Abb. de verb. sig-
ni. quod notorium succedit loco
diffamationis: Tum quia regula-
riter plus operantur indicia, quā
diffamatio. l. 1. §. 2. & 3. & l. fin. ff.
de quęstio. & ea ratione diffama-
tio simpliciter non operatur indi-
cium ad torturam, vt traditur a
nostris in capite. venies de testi.
& alijs multis in locis. Tum quia
sicut respectu pęnę ordinarię,
vt ea imponatur, sufficiat quōd
crimen legitimę probetur, nec
necessarium est, quod clericus
suspectus, vel infamatus sit pari
ratione, nec circa torturam im-
ponendam hoc desideratur nul-
lum quidem discrimen in hoc cō-
stitui potest, & idē communis
opinio in practica non seruatur,
prout nec in ciuitate Mediola-
nensi seruari scribit Bofsi. in pra-
cti. crimi. titu. de indicijs nu. 103.
Non tamen inficior iure defendi
posse, quod scribit Abb. in capit.
licet. primo not. de testib. clario-
ra esse debere indicia contra cleri-
cum ad torturam imponendam,
quam contra laicum sequitur Si-
mon. de prętis. consil. 36. numer.
4. volum. 1.
Poni ad torturam. Adde Bar. in
l. vlt. co. 2. ff. de quęst. & in l. quo-
niam. ff. de his qui not. infam. vbi
Bal. l. lecti. co. pen. Bar. Ang. Pau.
& Fulg. in lictus fustium. co. tit.
Bal. in l. vni. numer. 20. C. de con-
fess. & in l. milites C. de quęf. Ab-
b. in capit. at si clerici. de iudi. nu.
16. vbi Felin. numer. 6. Deci. nu-
mer. 9. Abb. in capit. quam sit gra-
ue excessi. pręla. & in capite. si
quis

B

quis de gradu. de purg. canon. &
in cap. de hoc de simo. & in capi.
olim col. pen. de rescrip. Hyppol.
in l. de minore. nu. 50. ff. de quęf-
tio. Lud. Carr. in pract. crim. fo. 56
Ant. Gom. de delict. capi. 13. nu. 8.
Fran. Bru. in tract. de indicijs. 3.
quęst. cui communi sententię su-
fragatur Regia. l. 7. titu. 13. part. 3.
vbi Gręgor. Lup. in verbo, *Como-
quier.*
C *De gradati.* Vide Lud. Car. in.
d. pract. fol. 85. nume. 30. nouissi-
mę editionis.
D *Sicut laicorum.* Adde Boer. de
cissi. 163. nu. 6. Hypp. sing. 55. & in
l. maritus. col. fi. ff. de quęst. Bofsi.
in practi. crimi. titu. de tortura
testium. num. 6. Sim. de Prętis cō-
si. 36. numero. 7. vol. 1. D. Episcop.
Septi. in insti. catho. capite. 65. nu.
49. qui nullum ex superioribus
allegat, & opinio hęc communis
est, & contradictorem nō habet,
idē in forensibus exercitationi-
bus, seruanda est. Tum propter
excommunicationis periculum,
si forte debitus modus torture
transgrediatur. Tum propter sū-
mam sacerdocij dignitatem, cui
maxima reuerentia debetur, vt la-
tē docet Diuus Chryostomus in
libris de sacerdotio.
E *Torqueri per laicū.* Vide Siluest.
in sūma in verbo, excommunica-
tio. 6. §. 11. Hie. Gigā. vbi paulō an-
te allegauit. q. 26. n. 6. pag. 267. Lu-
do. Carr. in pract. cri. fo. 85. n. 25. v-
bi scribit laicis licere absq; excō-
municationis metu clericos ad
torquendū ligare, vt possint per
clericos torqueri. Hęc tñ autho-
ris, & aliorū opinio nō procedit
in assassino, qui secūdū illum a
laico torqueri poterit, vbi allegat
Capi. decis. 155. Nec etiā procedit

*Tortura
clericorū
nō debet
se rā sēna
sicut laico-
corum.*

*Clericus
non potest
per laicum
torqueri,
prater quā
in duobus
casibus.*

quādo clerici nō reperiūtur, qui
clericos torquere sciāt, tūc sanę
tortura a ministris laicis infligen-
da est, nam aliter frustra iudex cle-
ricum torquendum esse pronun-
tiasset, si non esset qui exequere-
tur, & hoc vsu receptum est, vt
alios allegans fatetur Iacob. Sep-
timan. dicto. ca. 65. num. 49. Idem
fatetur auferri. in rep. Clem. 1. de
offici. ordi. reg. 3. Fall. 2. dicens to-
tam Galliam obseruare in curijs
Episcopalibus, vt clerici torqueā-
tur, & fustigentur per laicos, &
Roman. curia idem obseruat tes-
te Naua. cōsi. 42. ti. defen. excōm.
Tenet quod sic. Adde Ludo. Car.
in dict. practi. fol. 85. numer. 31. &
hanc opinionem communem es-
se testatur Bofsi. in practi. de tor-
tura testium. numer. 7. & opinio-
nem istam Baldi. contra authorē
dicit esse commun. Canonistarū
Folleri. in practi. cano. 2. pag. 8.
num. 47.

D

E

Iuramēto de prę- missis interrogari

C A P V T. C X X V I,

- 1 *Iuramētum a clerico de crimine
a parte accusato exigi nō debet,
secus si ex officio iudicis proceda-
tur.*
- 2 *Purgatio non nisi prius pręstita
copia infamato est indicenda.*
- 3 *Iuramentum a clerico exigendū
non est, nisi informationis copia
prius pręstita.*
- 4 *Reus non potest sub iuramēti re-
ligione, de delicto interrogari si-
ne semiplena probatione, aut ex
premissis indicijs, aut infamia prę-
cedente.*

5 Indicia processus reo ante confessionem sunt manifestanda.

6 Sola indicia sine infamia, neque ad purgationem inducenda, neque ad iuramentum exigenda sufficiunt.

T si ad partium petitionem à clericis de criminibus accusatis iuramentum exigere non possit, nec debeat, ex officio tamen procedenti iudici hoc conceditur à doctoribus à ea potissimum ratione. Nam cum liceat ecclesiastico iudici, clerico infamato purgationem indicere, & tunc de veritate delicti iurare teneatur, sic ei licet illum sub iuramento interrogare, vt placuit Panor. in ca. Cum super quasi. ad fin. de confes. In quo tamen ego aduertendum crederem, quod cum ex dicta ratione purgationis id permissum videatur, inferri possunt duę notandę conclusiones in materia. Prima est quod cum purgatio non sit indicenda, nisi prius prælitata copia infamato de infamia, vt circa illam se defendat, & an à maleuolis, seu inimicis habuerit ortum examinetur. Sic nec iudex à clerico poterit iuramentum exigere statim post capturam, ante quam illi præstet copiam inquisitionis contra eum formatam: ex quo videtur quod practica huius regni sumpta ex l. 4. parte. 7. titulo. 29. in qua disponitur quod reus sub iuramento interrogetur statim post capturam, non habebit locum in clericis. ^b Quinimo opinor quod in laicis captis non liceat ad in distincte fieri, salua iudicis conscientia, nisi iudex habeat contra reum semiplenam probationem

delicto, aut expressa indicia aut infamiam. Cum ex mente Sancti Thomae. in. 2. 2. q. 96. ar. 2. Prædictis casibus solum liceat iudici interrogare delinquentem, & delinquentes teneatur veritatem dicere. Et vide ibi Caie. qui declarando illam doctrinam Sancti Thomae addit vnum notabile (iudicio meo) videlicet, quod in casu quo præcedunt indicia debent manifestari reo, vt sciat se esse in tali articulo constitutum, quod tenetur obedire iudici præcipienti, & extorquenti veritatem ac etiam vt possit se purgare, & contra illa opponere. ex quo videtur quod sicut ante torturam debet dari copia indiciorum. sic ante interrogationem, vt iudex iuste interroget, & reus teneatur fateri veritatem. Vnde quando aliquid ex prædictis tribus capturam non præcessit, tunc videtur quod iudex conscientia recta non poterit vti practica dicta. l. Partit. Cum enim captus qui delictum commisit, non tenetur se prode, nisi præcedat aliquid de prædictis. bene sequitur quod aliter non bene interrogat iudex eum, cum cogat captum reuelare seipsum in casu vbi non tenetur, & peccaret seipsum diffamando, sicut alium quemcunque. Et præter id quod est iustum rationique consonum, hoc est iuxta mentem illius legis Regni, si bene consideratur hoc enim vt fiat, dicta lex præcipit in hominibus mala fama, à quibus statim post capturam vltimum iuramentum exigere. Erant ergo apertissime temerarij quidam iudices (& qui crocodili more humano sanguine delectantur) qui statim post capturam, nullo facto personarum discrimine

mine à capitis omnibus de veritate delicti iuramentum exigunt, cum sepius leuia quedam indicia causam præstiterint capturam. Satis est enim Christiano iudici si more Christiano iustitiam exerceat. Secunda conclusio, quod sicut sola indicia sine infamia non sufficiunt ad indicendam clericis purgationem, eodem modo, nec sufficit ad hoc vt iudex possit ab eis iuramentum exigere super delicto.

A
Traditur
egregius
modus à
iudicibus
obseruandus
interrogandi
reos in
casibus
criminalibus

Hoc conceditur à doctoribus. Nota quod in his quæ ad praxim, & interrogandi reos modum, nihil iure definitum est, sed prudentiæ iudicis relinquitur. Ideoque nulla certa regula in hoc constitui potest, nihilominus aliqua consideratione digna erunt animaduertenda. Et in primis monendi sunt iudices, vt reos captos dum de criminibus interrogant, humane, & benigne tractent, quod saepe numero ad veritatem patefaciendam mirè conducit, ne illos seuerò vultu, & proteruis oculis perterrere faciant, neue iniurijs verbis, aut contumelijs in eos irrumpant. Est quidem hoc à Christiana religione alienum, meminerint ipsos homines esse, & similia crimina, vel forte maiora committere posse, nisi Dei omnipotentis gratia & auxilio iubarentur. Nec aliquando erit indecorum, si qualitas causæ permittit vt reus præsertim clericus, vel is qui in humiliori sede, quam iudex sedeat, vt magis quietus sit eius animus, ad confitendum de quo in causis fidei est egregia constitutio decre-

ta Mantuæ Carpentanorum anno. 1561. ca. 14. & 15. Benignæ etiam admonendi sunt, & subindè exortandi, vt simpliciter, plane ac verè fateantur, & quod longè caueant, ne contra ipsos, vel alios, falsum testimoniū proferant.

Deinde caueant ne in interrogationibus faciendis, molesti sint ea interrogantes. Quæ inutilia sunt, sed ea dumtaxat quæ ad rem faciunt, sed si reus confiteri ceperit, minime illum interrumpant, sed libenter & atente audiant nisi inutilia confiteatur.

Rursus multa simul interroganda non sunt, ne reus cum Sycophanta Plautino dicere possit. *Multa simul rogitas, nescio quid expediam potissimum, si vnū quidquid sigillatim, & placide percantabere, & meum nomen, & mea facta, & itinera ego faxo scias.*

Hęc Plautus in Trinum.

Rei verò ante omnia interrogandi erunt qui sint, de etate, de origine, & quibus parentibus orti, de patria, & de alijs circumstantijs, debet fieri diligens interrogatio, quia vt optimè Oratores admoneant, suspicionum argumenta, non leuia summuntur, ex genere, natione, patria, educatione, disciplina, bonitate, prauitate præteriti temporis, societate, amicitia, moribus, verbis, & alijs huiusmodi, vt docet Cicerò libr. 2. Rhetorici. ad Herennium. quinti. libr. 5. capite. 10. Orator. inst. tradit ex nostris Gand. in tract. crimin. titul. de præsumpti. & egregie Frā. Casonus in tract. 1. de indi. & præsump. cap. 1.

Id etiam cauere debent iudices, vt ne ita reos interrogent, vt ma-

gis fugiendi modos præscribere, quam veritatem indagare videantur, & vt hoc suggestionis periculum euitetur, in genere sunt interrogandi, & deinde paulatim ad speciem descendendum est, nullam singularem delicti circumstantiam exprimendo Franc. Caso. in tract. de tormen. cap. 15. Cetera vero iudicis integerrimi arbitrio committuntur. Nam aliquando expedit ad minima, & particularia descendere, vt reus conuincatur, & crimen, quod perpetravit, detectum esse intelligat, & istum ordinem præscribere videtur Iure consultus in l. 1. §. in causa. ff. de quæst. in hæc verba. *Qui quæstionem habiturus est, non debet specialiter interrogare, an Lucius Titius homicidium fecerit, sed generaliter quis id fecerit, alterum enim magis suggerentis, quam requirentis videtur.* Hactenus iure consultus.

Quibus sic præmissis animaduertendum est, quod ita iuris interpretæ circa huius capituli argumentum confuse loquuti sunt, vt proluxa eorum lectione non intelligas, quid tenendum, iudicandumque sit. Authorque noster (quod cum bona eius venia dicam) super tortuosam incudem tortuosius fabricauit. Quidquid alij dixerint, bimembrem ipse distinctionem constituo. Aut enim iudex præcedente infamia, præhabitisque indicijs, in causa procedit. Aut de occulto crimine contra iuris præcepta iudicare contedit.

Iudex iuste præcipit reo vt delictum fateatur.

Primo quidem casu, asseuerandum est, iudicem reum interrogare iure optimo posse, ipsumque teneri veritatem confiteri debere, nec curandum est, quæ poena

imponenda sit spiritualis, vel temporalis, vel quod procedatur ex officio, vel ad partis instantiam, vel quod crimen sit notorium, famosum, vel ne, nullum certe discrimen inter hos casus constitui potest, sed solum perpendendum est, an iudex recte procedat. Ita intelligenda & interpretanda est Bar. doctrina in l. inter omnes. §. recte. in fine. ff. de fur. quam communiter receptam esse fatetur Aug Ari. ad Angelum in tract. malef. in verbo, *Comparuerunt, & confitentur totum.* nume. 13. Bertran. consi. 321. num. 3. in fine. li. 3. idem testatur Hyppo. in l. quæstionis habende. numer. 27. ff. de quæstio. Pract. Contr. folio. 280. in prin. Ant. Gom. 3. tomo. cap. 1. numer. 65. Iuli. Clar. in pract. crimi. §. fin. quæstion. 45. versic. sed quæro. & eam obseruat communis Stylus Italiæ vt scribit Bar. in l. 1. nume. 6. C. de iura calumn. vbi Bal. num. 8. dicit quod ita consuetudo obseruat. Marian. in cap. qualiter & quando. numer. 227. quæstion. 84. in fine de accusat. Sanct. Thom. & Caietan. 2. 2. quæstion. 69. arti. 1. Domi. Soto in tract. de ratione tegendi & detegen. secret. membro 2. quæstion. 7. conclu. 1. Martin. Nauarr. in capit. inter verba conclus. 6. Corro. 65. 1. quæstio. Greg. Lopez qui rem Christianè tracta. in l. 4. tit. 29. par. 7. in verbo. *In re.* D. Couarr. in practi. quæstio. 23. num. 5. Rosel. in summ. in verbo. 5. accusatus. §. 1. Rod. Suar. in l. 4. tit. *De las juras.* libr. 2. foro legum. Ant. Gom. 3. tho. va. resolu. capit. 12. numer. 15. Bartho. à Medina in sum libr. 1. cap. 14. num. 35. Anto. Cord. libr. 1. quæst. 43. dub. 3.

Quamuis opinionem contrariam reum

reum posse negare delictum, si ex confessione timeat poenam corporalem, siue iudex ex officio procedat, siue ad instantiam partis. Si vero poena spiritualis esset infligenda, veluti excommunicatio, tenetur reus sub mortali crimine delictum confiteri, quam opinionem amplectitur Abb. in capit. 2. de confess. colu. penult. Syluest. in verbo, *Confessio.* delicti. Alcocer in summ. capitul. 26. §. *El reo.* Soletque pro hac sententia allegari glo. in cap. 2. de confess. lib. 6. Sed primam opinionem tãquam veriore amplectimur, quam esse communem apud Theologos testatur Petrus à Nauarra (quem post hæc scripta legi) in tractat. de resti. libr. 2. capit. 4. numer. 138. Quæ communis & receptissima sententia, multis iuribus & rationibus fulcitur. Tum quia publica vtilitas in eo versatur, vt crimina & scelera diris poenis puniantur, vt improbi homines, iustas luant poenas, & alij earum timore, a committendis sceleribus longè repellantur. vt in l. congruit. ff. de offici. Præs. cap. 1. de offici. ord. quod fieri nullo modo posset, nisi iudex comperta veritate, ex ipsius rei confessione, sententiam ad puniendum scelera proferat. Tũ quia subditus vtroque foro iusto superioris præcepto obtemperare tenetur, iudex autem casu supra committuto, vt sibi veritas patefaciatur, legitimè procedit, ei vero nõ obtemperare inobedientiæ peccatum est, & in re graui contractum, quod mortalem culpam committinet. Tum suffragatur tex. in l. obseruari. C. de quor. appella. nõ recipi. cuius legis decisio seruari non posset, si reus legitimè in-

terrogatus, eadem lege veritatẽ dicere non teneretur. Tum concludit tex. in l. vlti. ff. de crimine expila. hæredit. capitu. cum delicti. de accusatio. Tum quia in causis criminalibus iuratur de calumnia. l. 1. vbi. glo. Sali. & doctores. C. de iura. calumn. tex. in capite. 1. vbi. glof. Inno. Abb. & omnes doctores eod. titu. l. 1. tit. 11. parte. 3. quod iuramentum inter alia, quæ continet, illud potissimum est, quod reus interrogatus veritatẽ patefaciat. l. 2. & in auth. Principalis. C. de iure iurand. propter calum. dan. & in auth. vt litigantes iura colla. 9. Tum quia apud Hispanos Regia constitutione id diffinitum est. l. 4. tit. 29. par. 7. cũ dicit. *Estonce el Rey, o el juzgador deuele facer jurar, que diga la verdad de aquel fecho sobre, que lo recaudaron.* Et ibi eã notat Greg. & etiam eam perpendit magnus ille apud Hispanos Roder. Suarez in l. 4. tit. *De las juras.* libr. 2. fo. ll. num. 14. Tum quia tale iuramentum in causis fidei præstandum esse, præcipit concilium Bitterrense capit. 4. in hæc verba. *Ab illis qui sic citati coram vobis, infra tempus comparuerunt assignatum, recipiatis iuramẽta de mera, & plena super factõ libidinis heretice tã de se, quã de alijs viuis, & mortuis dicendam, quam nouerint veritatẽ.* Idẽ faciuit Martinus Quintus in Bulla. incip. *Inter cunctas.* in cõci. Constantien. Sessio. 45. quæ continetur in literis Apost. pro sancto Officio pagina. 4. cuius iuramenti formula talis est.

Iuro per Deũ & crucẽ, & sacrosancta quatuor Euangelia, manibus proprijs facta, me dicturum veritatẽ, quod si fecero Deus me adiuet, sim

li 5 autẽ

Roder. Suar.

autem contra, Deus me condēnet. Circa quod aliqua sūmē necessaria, & in practica vtilissima animaduertenda censeo.

Reum tene-
ri crimen
sub pœna
peccati mor-
talis confite-
ri.

Primo, teneri reum in propo-
ta specie, iudici interroganti, sub
mortalis criminis pœna, crimen
confiteri. Hæc sane cōmunis est
& Theologorum, & Canonista-
rum opinio, vt colliges ex Diuo
Thom. Caieta. Domin. Soto Na-
uar. in locis nouissime allegatis.

Reus à sa-
cerdote ab-
solui nō po-
test, nisi ani-
mo cōceperit
iudici
veritatem
patefacere

Secundo quod vsque ad eō reus
tenetur, veritatem confiteri, vt
non possit à confessario absolui,
nisi proponat eam patefacere.
Nam talis reus in non confiten-
do peccat, neque eum peccati pœ-
nitet, imo perseuerat, & ea ratio-
ne nec peccati veniam, nec abso-
lutionem meretur. capite. pecca-
ti venia. de regul. iur. lib. 6. ita scri-
bit Domin. Soto. dict. tract. meb.
2. q. 7. quod singulare, & quodia-
num est teste Mar. Nauarr. in ma-
nuali. ca. 25. nume. 36.

Reus si se-
mel verita-
tē negat
aut cum ad
supplicium
ducitur ea
fateri nō te-
netur.

Tertio, est consideratione dig-
nissimum, quod si reus iuste inter-
rogatus delictum semel negauerit,
licet mortaliter peccet, nihilo-
minus iuste damnatus ducitur
ad supplicium, minime tenetur
ad confitendum illud, nisi notabi-
le aliquod damnum inde proba-
biliter sequeretur. Cum eius spi-
rituali saluti sufficiat iusta confes-
sio cum sacramentali absolutio-
ne, vt doctissime scribit Nauarr.
dict. capit. 25. numer. 38. Nec inter
secundam, & tertiam illationem
aliqua inest repugnantia. Nam
ob id in secunda, reus mortalem
culpam contrahit, nec absolui
potest in animæ iudicio, quia cō-
fessio ad crimen reuelandum vel
ad alios iuris effectus necessaria

est. Non sic in tertia, quia cum
crimen legitimis probationibus
comprobatum est, ita vt duca-
tur ad supplicium reus, id eō eius
confessio non est necessaria, nisi
alicui graue damnum sequatur,
ita bene declarat contra F. Mag.
Bart. à Medin. & Cord. D. Segur.
in suo direct. 2. parte. capit. 17. nu-
mer. 36.

Si reus nō
respondit in-
dici interro-
ganti,
quid ab eo
faciendū
sit.

Quarto, quod si reus à iudice
interrogatus, respondere nollit,
iuste ei præcipi potest, quod res-
pondeat, alias habeatur pro con-
fesso, ita in quadam causa grauissi-
ma Illustrissimi Comitum de Vrenia
iudicatum fuit in Hispania, vt me-
moriæ protulit Rodericus in di-
ct. l. 4. numer. 15. Vel condemnari
poterit ad torturam, si confiteri
nollit, vel si dubiè confiteatur,
(puta) non scio, non recordor,
Bald. in l. accusationem nume. 11.
C. de accusatio. & opinio ista ap-
probata fuit in Regio Neapoli.
Prætorio teste Cap. decis. 145.
eam sequitur Foll. in pract. fol.
308. & in practica sepius recep-
tam fuisse scribit Iul. Clar. libr. 5.
recep. sen. §. finali. quæstio. 45. ver-
fic. sed pone.

Reus sta-
tim & sine
mora
veritatem
fateri tene-
tur.

Quinto, asseuerandum est, re-
um accusatum statim, cum à iudi-
ce interrogatur, ita astringi ad
veritatem confitendam, vt nullo
modo possit, à iudice petere, vt si
bi dilatio aliqua, vel tempus ad
deliberandum conferatur, cum
de facto proprio interrogetur
Bald. in l. cum falsum. numero. 2.
ff. de acquir. hæredi, quam opi-
nionem communem esse fatetur
August. ad Ang. in tract. malefi.
in verbo, Comparuerunt dicti in-
quisiti & confitentur. nume. 6. Pra-
cti. Conrad. fol. 280. numero. 2.
& eam

& eam totius orbis consuetudo
recepit, vt fatetur Sali. in auth. of-
feratur. num. 6. C. de litis contes.
vbi Paul. de Castro. nume. 5. & 11.
Amad. de sindi. numer. 184 quid-
quid in contrarium tulerint.
Alexand. in l. 1. in prin. num. 6. ff.
de æden.

Reus cōni-
tus licet
iniuste tor-
queatur,
veritatem
fateri de-
bet.

Sexto, illud certissimi iuris
est, reum legitime conuictū sub
mortalis culpæ reatu, si à iudice
interrogatur, etiam in tormētis,
vtrum crimen commiserit, tene-
ri veritatem patefacere, nam li-
cet inique torqueatur, cum testi-
bus conuictus sit ex Angeli sen-
tentia in l. & si certus. ff. ad Sylla-
niam vbi Ioan. Igneus Augu.
Arim. in addi. ad Ang. in tract. ma-
lesi. in verbo, Fama publica. Quæ
opinio communis est teste Hyp.
in l. 1. ff. de quæst. numero. 11. & in
practi. crimin. §. nunc videndum
num. 25. Carre. in practi. crimin.
in princi. nume. 188. & licet con-
traria opinio assertorem habeat
Bald. in l. obseruare. numer. 9. C.
quorum appella. non reci. & in l.
1. numer. 9. C. de iura. columna.
Thom. Gram. voto. 1. columna. 1
stāte igitur communi opinione,
nihil refert, quod reus iniuste tor-
queatur, cum saltim iuste à iudice
interrogetur, quam ob causam
veritatem confiteri tenetur. ita
egregie scribit insignis D. Couar.
in practi. quæstio. capite. 23. nu-
mer. 5.

Iuramentū
veritatis
a reo pres-
tādū est se-
cundū mē-
tem iudi-
cis interro-
gantis non
reū caprio-
se respōde-
ris.

Septimo est circa hoc mire
obseruandum, quod qui iuramen-
tum præstat, iurare debet iuxta
mentem iudicis interrogantis,
non secundum propositum aliud
iurare debet, aliàs dolosum emit-
teret iuramentum, & grauiter pec-
caret. San. Thom. 2. 2. quæstio. 89.

artic. 7. in responsi. ad. 4. & ibi Ca-
ieta. Soto. libro. 8. de iusti. & iure
quæstio. 1. artic. 7. hinc illud Isido-
ri. Quacunque arte verborū quis iu-
ret, Deus tamen, qui conscientia tes-
tis est, ita accipit sicut cui iuratur
intelligit. Hæc ille. Idem iudicium
habendum est de æquiuoco iura-
mento, quod simulatis verbis ar-
tificiose, concipitur, ita vt dupli-
cem sensum recipere possit, nam
si licite exigitur, nō licet tali am-
phibologia vti, ob maximā iniu-
riam, quæ iudici, qui habet ius e-
xigendi, fit. ita Soto dicto articu-
lo. 7.

Reus qui
exemptus
est à iuris-
dictione iu-
dicis veri-
tatem crimi-
nis confite-
ri non te-
netur.

Septimo, quod tunc locum ob-
tinent quæ supra scripsimus, quā-
do is qui interrogat, legitimus, &
competens iudex est, vnde si is,
qui interrogatur, exemptus est
ab illius iurisdictione, quia cleri-
cus est, vel Scholaris, aut si reus
indebite ab Ecclesia extractus
fuerit, iuste poterit veritatem abs-
que mendacio celare, & quamuis
neget, officiosum est mēdaciū,
& veniale peccatum tantum, nisi
iuramentum interuenerit. Sic tra-
dit eleganter Domi. Soto dicto
tract. 2. membro quæst. 7. concl.
3. Marti. Nauar. in dict. cap. inter
verba. Corr. 65. num. 244. vbi di-
cit idem esse quando iurisdictione
iudicis per appellationem, vel re-
cusationem suspensa est.

Octauo, quod dicitur iudex
ad confessionem exigendam re-
cte procedere, quando cōtra reū
accusatum est, vnus testis ocula-
tus, & omni exceptione maior,
aut vnum iudicium, vel plura il-
li æquipollentia. Vt videtur sen-
tire Bar. in l. fi. num. 7. ff. de quæ-
stio. vel quod reū infamia laboreat
vt infra scribo, ver. quod autem

Nec

Nec non desideratur, quod ea probatio in processu contineatur, de eaque reus certior factus sit, vt sciat iudici tunc esse obtemperaturum, vt scribit Sanct. Thom. & ibi Caietan. 2. 2. quæst. 69. artic. 1. & 2. Mart. Nauar. dict. cap. 25. num. 36.

Reus in causis capitalibus an possit à confessione crimine excusari.

Nono, illud perpetuè memoriam commendandum censeo, quod licet præfacta magis communis opinio in causis ciuilibus, & criminalibus procedat, in quibus poena sanguinis non timetur, nec non in omnibus spiritualibus cõtrouersijs. At verò in causis capitalibus, & vbi de graui dedecore agitur, naturali æquitate distan- te, asseuerandum censeo, posse reum salua conscientia, veritatè ipsam, absque mendacio, verborum inuolucro contegere. Innatum quidem est hominibus à natura ipsa, vt se defendat, & à mortis faucibus incolumem vitã reddat. Hinc leges oriuntur, quibus inuassorem cum moderamine inculpata tutelè occidere licet: Ab hac naturali æquitate proficitur ius aliena subripiendi, extrema famæ necessitate ad id impellente. Similiter proficitur illa enim potestas, qua seruo vitandæ seruitutis gratia, (quæ mors naturalis est) qua permittitur à domino fugere, fortior igitur ratio iure naturali eradicata suadet, vt reus absque criminis nota veritatem, quæ probari non potest, vt vitam tueatur, celare possit. Deinde neruosa, & vrgentissima ratione, præcedens doctrina fulcitur. Nam si consanguineus ad testimonium ferendum contra consanguineum compelli non potest, quando ingens aliquod dispendium time-

tur, vt in. l. 4. ff. de testi. cum similibus, nullus quidem absque infamia negare potest, hoc non magis licere ei, qui mortem, vel infamie labem est passurus.

Nec hijs reffragatur, quod iudex iuste interroget, nam similiter reus iuste veritatem celat, & vterque suo iure vtitur, sic iure compertum est, licitum esse iudici præcipere damnato ad poenam vltimi supplicij, ne fugiat à carcere, ipse verò obtemperare non tenetur. Dominus similiter iuste iubet seruo, ne fugiat, ipse autem fugiendo se à seruitute liberare potest, & ita interminis huius propositæ disputationis tenet Petrus à Nauar. de testi. lib. 2. ca. 4. num. 142. quo casu. Abb. & aliorum opinio posset procedere.

Secundo autem distinctionis merito, quando crimen occultum est, non licet iudici de eo interrogare, nec reus tenetur crimen detegere, nec in hoc iudici, vel Prælato obtemperandum est, quia contra Christianam charitatem est, de hijs interrogare, occulta quidem scelera reuelanda non sunt, sed Deo soli relinquenda. capite. si omnia. capit. si oues. capi. ex merito. 6. quæsti. 1. tex. egregius in cap. erubescant. 32. distin. ibi. *De manifestis quidem loquimur, secretorum autem, & cognitor Deus, & iudex est.* tex. in cap. si quis aliquando. §. non tibi dico. de poeniten. distinct. 1. ibi, *Non tibi dico vt te prodas.* iugum quidem Domini suaue est. Religio sanè Christiana pijsima est, quæ nollit quæpiam cum tanta sui honoris & famæ iactura obligare. Imo hoc esset contra ius naturale, nam par esset vt si obligaret aliquem, vt se interfi-

De occulto crimine iudex non potest interrogare.

ciat, vt late probat Diuus Thomas. 2. 2. quæsti. 69. & ibi Caietan. articu. 2. Henr. de Gand. quodlibet. 1. quæst. 33. latissime Abb. in capi. 2. de confess. & est communis Theologorum & canonistarum sententia, vt colliges ex Domini. Soto & Nauar. iam allegatis. Et verò latissime Nauar. in Rub. de iudicijs. §. incip. duodecimum fo. 27

Reus nec in causis si dei de omnino occultis interrogatur.

Nec in causis fidei reus interrogandus est de delicto occulto, de quo delatus infamatus non est. Directorium inquisitorum. 3. par. de modis interrogandi reum numer. 74. nisi ipsi rei, dum confitentur, an fam præstiterint ad alia interroganda, quod frequenter contingere solet, tunc si ad causam, de qua tractatur, conducunt, interroganda sunt, sic decretum stat instructione Madriliana ann. 1561. capite. 15. §. *T deus si præ.* cuius verba latinè donata hæc sunt. *Habeat etiam Inquisitores magnam curam, ne interrogent extra indicia, nisi reus per suam confessionem occasionem præbuerit.*

Crimen occultum quod dicatur.

Quod aurem dicatur crimè occultum vide Abb. in cap. ex literarum. de tempo. ordin. & in c. vestra. de cohabita. cleri. & mulier. Domin. & Alexand. in capit. erubescant. 32. dist. asseuerantes, illud crimè occultum dici, quod probari non potest, idem tenet author noster infra. numero. 4. sequitur Gregor. Lup. in dicta. l. 4. ti. 29. part. 7. vbi scribit, quod quando non adest semiplena probatio, vel indicia, ex quibus imponi possit tortura, vel saltem incuti terror ipsius, etiam si ad esset infamia, reus interrogari non potest, idè iudices admonet, ne reos de occultis criminibus interroget,

nam cum eos cõtra iuris ordinem poenis afficere intendunt proprias animas damnant. Deumque Optimum Maximum offendunt. Nec iudices contrarium facientes Zelus iustitiæ excusaret, quia vt scribit Abb. post Hostien. in ca. cum in iuentute de purga. canon. non permittitur aliquid fieri iudici, ex solo Zelo iustitiæ, nisi sub sit iudicium rationis. Tunc verò sola infamia sufficeret, absque alia probatione, vt reus iuste interrogari possit, quando casus esset, in quo haberet locum purgatio canonica ex Abb. sententia in dict. capi. 2. de confess. Præpo. Alex. in capi. ex poenitentibus. 50. distin. Mihi tamen (vt verum fatear hæc opinio Gregorij numquam placuit, nam si iudex cum reus infamia laborat, vel contra ipsum obiecti criminis indicia vrgente iuste procedit. ca. qualiter & quando in. 1. & 2. & in capit. super his. de accusa. Ergo reus seclusa morte, tenetur respondere, nec semiplena probatio, ne cilla vrgentissima indicia, quæ requirit Grego. desiderantur, vt ad id compelli possit. Quando verò crimè occultum foret, piaculum esset, & longe à pietate Christiana alienum, reum interrogare. Quod sumè notandum est, quia vidi imperitissimos & impios iudices, in hoc passim errare, qui in criminalibus, grauissimisque causis, simplicibus tabellionibus (auaritia tamen plenis) reorum confessiones committunt. Qui iuris ordine prætermisso, de occultis criminibus interrogant, datur etenim ex hoc apertissima anfa per iurijs, & innumeris alijs malis, in maximum damnum reipublicæ, dabunt

dabunt qui talia faciunt, in die timendi iudicij, strictissimam rationem.

Curia Archiepiscopalis Complutensis, consuetudo quoad reprobatur.

Vnde merito exterminanda, & releganda est consuetudo quædam, quæ potius corruptela est appellanda, quæ in aliquibus tribunalibus ecclesiasticis recepta est, & quod vehementer doleo in hoc Complutensi celeberrimo, nempe quod in matrimonialibus dispensationibus, qui contrahere volunt sollicitè interrogantur, an se carnaliter cognouerint, de quo contrahentes ipsi infamati minime sunt, nec aliter de hoc constat, est sane consuetudo hæc supradicta verissima, & communi conclusioni contraria. Nec contrahentes tenentur iudici commissario dispensationis interroganti respondere, cum factum occultum sit, & cū interrogatur ad substantiam dispensationis necessaria non est, ita post quendam Thomam correctorem sacre penitentiariæ tenet Mar. Nauarr. cōsi. 2. tit. de sponsali.

Reus iudici defacto interrogati, responde re minime tenetur.

Si autem iudex defacto reum interrogat, quādo ius interrogandi nō habet, minime respondere tenetur, & iuste absq; labe alicuius criminis potest ipsum iudicē verbis cōmuni significatione ambiguis fallere, mentiri tamen nullo modo absque peccato potest, vt docet Augustinus lib. de cōfliktu vitiorum. ca. si quis. c. primum. 22. quæst. 2. Sanct. Thom. 2. 2. q. 69. artic. 1. & Caieta. quæst. 89. artic. 1. Adria. Summus Ecclesiæ Præsul. in materia confessi. dubio. 10. & quodlibet. 11. litera. capite. Domi. Soto in tractat. de ratione regen. & detegen. secre. membr. 3. q. 3. cōclus. 5. & libro. 5. de iusti. & iure.

quæstio. 6. artic. 2. Martin. Nauarr. in capite. inter verba. 11. quæst. 3. Corro. 64. Genesi. à Sepulue. in dialogo de ratione dicendi testimonium capit. 5. quod etiā supra scripsimus.

Idemque pari ratione in teste asseuerandum censeo, qui non tenetur ad testificandam, potest iudici interroganti dicere, se nō teneri ei respondere, quamuis sciret id, de quo interrogatur, & si illum cogere velit, appellare potest præterquam si iuste timet, iudicem in eum sauiturum, quod si timet, respondere potest se nihil scire (intra se tamen intelligendo) quod dicere teneatur, ita scribit Martin. Nauarr. in manu. confessio. capi. 25. nume. 43. cuius opinio verissima est, & amplectenda, licet contrariam tenuerit Genesi. à Sepul. de ratione redendi testimonium. cap. 13.

Illud verò sciri oportet quod à nostris præeremittitur, vt in casu dubij, reus teneatur iudici interroganti respondere, cum sibi non constat, an iudex legitime procedat, vel ne, & iustam dubitandi causam habeat, potissimum hodie, cum ante confessionem non detur sibi copia indiciorum, vt sequenti annotatione scribam, & in proposita specie Domin. Soto dict. tracta. memb. 2. quæstio. 7. cōclu. 3. asseuerat in fauorem rei declinandum esse, maxime in capitali iudicio, quia peius est in tali casu hominem occidere, quam iudici non parere, idque latius ipse probat eod. tract. memb. 3. quæstio. 2. quod verissimum puto. Nā quod reo ante confessionem copia indiciorum detur, naturalis defensio est, quæ sibi ad proprium hono-

Idem in teste obseruandum est.

Reus in casu dubij an iudici interrogati obtemperare teneatur.

honorem tuendum, & vitam cōseruandam competit, non quidem contraria consuetudo, in hoc detrimentum inferre potuit, nec pro iudice in hoc præsumendum est, cum iuris sanctiones nō obseruet, vide quæ scripsi supra versiculo. Octauo quod dicitur.

B *In clericis.* Nota quod hoc in ecclesiasticis tribunalibus minime seruatur, forensis namque vsus nullam differentiam inter clericos, vel laicos, constituit.

C *Copiam indiciorum.* Adde quod istam opinionem sequitur practi. Capien. in forma Inquisitionis in verbo, *Fama publica.* Vbi dicit quod male hoc in practica seruatur. De iure quidem quod supra scripsimus verissimum est. Consuetudo tamen, quæ sæpè numero integerrima iura destruit, opinionem contrariam recepit, quod scilicet reus interrogetur, & examinetur ante datas defensiones, & indiciorum copiam, ita quotidie practiatur, vt fatetur Foller. in practi. crimi. Cano. fol. 165. num. 9. Practi. Iodo. fol. 24. nume. 18. Practi. Conra. folio. 255. limita. 6. Iuli. Clarus lib. 5. recep. senten. 5. fin. quæst. 45. versic. sed quid, vbi dicit quod istate ista consuetudine generali, male faceret iudex qui aliter obseruaret. Quæ forensis consuetudo iuuari potest, apud Hispanos ex Regia. l. 4. titu. 29. parti. 7. vbi eam ad hoc notat Greg. in glo. magna in finalibus ver. dicens sub dubio tamen forte, quod stante Regia illa constitutione, iudex iuste interrogare potest, non data reo copia Inquisitionis. Semper tamen mihi sum

me p lacuit, ea forensis practica, qua Ecclesiastici, & seculares iudices, Deum timentes vti solent, vt ante confessionem receptam minime præcipiunt Informationis copia dari, sed tantum tabellioni, vel notario præcipiunt quod testimonium depositiones, absque eorum nominibus coram reo legat, vt inde compertum habeat quid contra ipsum probatum sit, & veritatem fateatur.

Post confessionem vero receptam accusationemque oblatam, non solum testimonium depositiones, sed ipsorum nomina reo manifestari debent, vt melius seipsum defendat. tex. elegans in capite. veniens. in. 2. de accusati. Regia. l. 11. tit. 17. par. 3. l. 4. ti. 1. lib. 8. ordinou. numquam quidem defensionis facultas deneganda est. l. defensionis facultas. C. de iure ff. lib. 10. tradit optime Bonifa. in tracta. malefi in rub. de inquisi. & de earum form. num. 15. fol. 267. Fulgo. Paul. de Castro & nouissimi in. l. 2. C. de æden. vbi optime Socin. prædictam communem sententiam declarat procedere, in his indicijs, & probationibus quæ recipiuntur, post inquisitionem & negationem parte citata, secus vero iudicandum est, in illis, quæ fiunt ante inquisitionem pro informatione curiæ quod est de mente Angeli in. l. quæstio. nis. ff. de quæstio. & Bart. in. l. fin. eo titul. idque Socin. ea ratione probat, quia tales testes parte non citata examinati, nullum ei præiudicium inferunt, nisi reptantur vt in. l. final. ff. de quæst. & hoc sequitur Gregor. noster. in dict. l. 11. in verbo, *Telligos.* vbi dicit, quod per hanc practicam cessa-

Testium nomina depositiones, quando reis, manifesta vi debeat.

cessauit timor subornationis testium qui in plenario iudicio sūt repetendi. Quæ ratio potissima fuit Hosti. hoc tenentis in dict. c. qualiter & quando.

Testium nomina non debent ante publicationem reo manifestari.

Ex quo manifeste sequitur, quod illorum testium nomina, reo manifestanda sunt, qui plenario iudicio fuerunt reproducti, vel de nouo testimonium in eo protulerunt, & hoc facta publicatione, non vero illorum qui summario iudicio deposuerunt, cum isti nullum præiudicium quo ad condemnationem inferant, ante sui testimonij ratificationem, aliàs quidem apertissima ansa daretur reo, vt precibus, donis, testes corrumpere, eosue longe repelleret, ne primis depositionibus starent, & crimen maximum partis offensæ, & reipublicæ damnum, impunitum remaneret, & summè laudo iudices, qui in criminalibus causis, præsertim grauissimis, ita faciunt, licet practicam hanc increpet diligens & doctus Ioan. Gutierrez. allega. 13. numer. 2. Sed ab ea recedendum nõ est, quod summe nota, quia nullus ex nostris, ita declarat & in actionibus forensibus est frequentissimum.

Nomina testium depositiones reo publicari debent.

Sunt quidem nomina & testimonia testium eo modo, vt dictum est, publicanda, vt locum obtineat, etiam si per modum inquisitionis procedatur. Vt scribit Cæp. conf. crim. 65. & 66. Petrus Paul. Parisi. consil. 2. numero. 255. volum. 4. Iul. Clar. libro. 5. recep. senten. §. fin. quæstio. 49. siue ea inquisitio generalis, siue specialis sit nihil ad rem facit, & hoc expressè probatur in. l. 1. & 4. tit. 1. lib. 8. ordi. noui.

Ex qua sententia, & dictarum Regiarum legum Sanctione, colligendum est, non esse etiam in causis, in quibus summarie, & de plano proceditur, publicationem testium denegandam probat dicta lex. i. ibi. *Yo a la parte y le de copia y traslade de la pesquisa, y summariamente proceda porque los delictos no queden sin pena.* Et dicta lex 4. ibi. *aquel, ó a aquellos contra quiere fuere hecha la pesquisa, ayan poder de demandar los nombres de los testigos, y los dichos de las pesquisas porque se puedan defender.*

In causis summarijs idem locum habet.

Vnde manifeste deducitur, quod licet consuetudo iam inuasit, non solum in secularibus sed in ecclesiasticis tribunalibus quod in criminibus, in quibus de plano & sine strepitu, & figura iudicij procedendum est, vt in criminibus prouenientibus ex incontinentia ex Concil. Trid. Ses. 25. ca. 14. de refor. & in alijs, processus vno contextu fieri soleat. Nepe quia datur reo ad se defendendum copia accusationis capitulorum, cum peremptorio termino, cum honore publicationis, nec non cum conlusione, & citatione ad audiendam sententiam diffinitiuam, nihilominus tamen, cum debito effectu, & non sub umbra testium publicatio fieri debet, ita vt detur reo integra copia vt se defendat, quod regiarum constitutiones iam allegatæ probant. Nec forensis, si contraria esset quauis longeva consuetudo defendi potest, sed tanquam iniqua diuino, & naturali contraria releganda esset. Et hac ratione, si testium publicatio omittatur processus esset ipso iure nullus, hoc sine dubio in causis criminalibus, ita Iul. Clarus lib.

Licet consuetudo inuasit ferit quod in causis summarijs vno contextu processus sit continere publicationis & conlusionis debet tamen vere publicatio fieri & non sub umbra.

libr. 5. recep. sent. §. fin. q. 84. in princ. D. Segura in directo. iudi. Ecclesi. 2. part. c. 14. n. 8. quid autem sit in causis ciuilibus vide quæ scripsit ad Ioan. Ber. in reg. 708.

D *Mala fama.* Adde quod forensis practica minime hanc Auctoris interpretationem recepit, nam generaliter in omnibus, nullacõstitutã differentia, an sint bonæ vel malæ famæ, dicta Regia. l. Partitarum procedit, vt scribit Greg. ibi in glo. magna in fine, nam quod lex illa de bona, vel mala fama loquitur, est sane alia ratione, an reus deferendus sit per domum, ad res suas componendas, cum capitur, vel statim ad carceres deferendus sit, vnde Gregor. ab Autore nostro ibi recedit, comunem practicã defendens, vt nulla copia indiciorum reo data, iudici de crimine interrogare liceat.

Confessionibus proprijs.

CAPVT. CXXVII.

- 1 Traduntur multa, quæ à iudicibus Ecclesiasticis, in clericorum confessionibus, præ oculis sunt habenda.
- 2 Confessio clericorum non verificata, quando nocet.
- 3 Clericus, qui delictum confitetur sine accusatione punitur.
- 4 Pœna mitior imponitur per viam Inquisitionis, quã per viam accusationis, nisi de crimine per partis confessionem constet.

IN confessionibus clericorum illa meritò obseruari debent, quæ in alijs reis à iure dispositi-

ta ac à Doctoribus interpretata leguntur, cum in hoc non debeant esse deterioris conditionis quam laici. Ex quo debent aduertere Iudices, an tales confessiones clericorum fuerint extra iudiciales, vel coram non suo iudice, aut verisimilia in se continentes, aut incidenter, & non principaliter factæ, curatoris autoritate non interueniente, si clerici minores sint viginti quinque annorum, aut in tortura non seruata forma, quam in talibus confessionibus iura exigunt, & si quid tale in illis repererint, obseruent illa, quæ iura in hoc tradunt, & doctores scribunt, quæ quidem transcribere nolo. Vnum tamen fortasse attentari possit in ista materia, quod cum clerici pro criminibus, non infligatur pœna mortis, aut mutilationis membrorum, quod in criminibus quibus veniunt puniendi circa traditionem curiæ seculari, præiudicaret illis confessio facta delicti, sine eo quod iudici necessario constet delictum fuisse in veritate perpetratum. Nam quod hoc in seculari iudicio requiratur, ex eo introductum est, quia cum nemo sit dominus membrorum, suorum non potest aliquis in periculum vitæ suæ, aut membrorum quicquam fateri commississe, nisi in veritate constet delictum fuisse, perpetratum. Attamen quod sua confessione sola possit sibi clericus in ordinibus, ac beneficijs suis, facere sibi præiudiciũ, non reperitur prohibitũ, cum possit excõuentione ad illorum amissionem obligari. Vt de ordinibus probat text. in c. quotiens. l. q. 7. & de beneficijs probatur in. c. cum dilecto, & cum

K K glos.

gloss. in verbo, obligavit. de electione, & in. c. fi. de crim. fal. vbi hoc not. Abb. in. 3. nota. Quamuis omnibus iudicibus consulo, vt si fieri potest, semper satagant, quod illis costet de delicto a clericis sibi confesso. Est & alia specialitas in clericis confitentibus delictum, videlicet quod sine accusatione puniantur, hoc tradit in eis speciale fore Hostien. in cap. 2. de confess. sic intelligendo tex. ibi, quod refert. ibi Card. licet quod ad illius tex. litera, & intellectum illum non admittat. Est praeterea, & alia tertia specialitas in ista materia, quod licet sit verum quod quando agitur per viam Inquisitionis non possit imponi poena ordinaria delicti, vt in capitu. Inquisitionis de accusat. fallit hoc, si de crimine constat per confessionem, ita limitat Innoc. in. c. Qualiter. el. 2. de accusat. & sequuntur ibi scribens, vt refert ibi Fel. in. §. licet autem in princip. qui hoc reputat singulare. Ponit etiam praepo. in. c. de accusa. 2. q. 8. column. 38. probat. text. quem ibi commendat Abb. in cap. fin. de celebra. missarum. Item aduerte in ista materia quod sola confessio criminis facta in causa ciuilitate acta, quando ageretur criminaliter non sufficeret ad condemnationem, sed potest compelli reus vt perseueret in ea. ita concludit Abb. in capitul. Qualiter. el. 2. fina. verbis de accusa. sic intelligens Innocen. in cap. Per Inquisitionem de elect.

A Fuisse perpetratum. Adde Bald. in autent. sed nouo iure. C. de ser. fug. vbi Cep. colu. 15.

Angel. in. l. 1. col. 2. ff. de confess. & in. l. certu in prin. eo tit. Ang. Aret. vbi late Augusti. Arim. in tract. malef. in verbo, etiam vestem. n. 25. Hyppol. de Marfi. in l. 1. n. 32. ff. de quastio. Eudo. Car. in pract. crim. fol. 237. secundum nouissimam impressione Ioan. Ber. in regu. 124. Felin. in. c. auditis col. 16. de praescri. Pari. de Puteo in tract. findi. in verbo, Confessio, circa medium Tho. Gram. decis. Neap. 2. num. 38.

In crimine vero haeresis ex sola confessione procedi potest ad condemnationem, quia cum haeresis crimen mente concipiatur, & in animo lateat, plerumque non potest aliter probari quam per propriam reorum confessionem, Bald. in. l. si quis non dicam rapere. C. de Episcop. & cleri. Ni col. Arelatanus in tract. de here. not. 2. Franc. Ponzin. de lamijs. num. 52. & 70.

Et quanuis haec vera sunt, nihilominus tamen cum defensiones sint de iure naturali, vt in. l. vt vim. ff. de iur. & iur. non obstante propria confessione offerri debet reo defensiones, & si quid aduersus eam opponere voluerit, audiendus erit, ne iniuste se damnatum conqueratur, nam contra propriam confessionem multa opponi possunt, vt scribit Iul. Clar. in prac. crim. §. fin. q. 55. versic. fin. autem reus.

Pœna ordinaria. Adde omnino Andre. Tiraq. in tract. de poenis causa. 53. numer. 1. cum seq.

Anton. Gom. 3. tomo. delictorum. c. 1. num. 51.

Testi.

Testibus conuictorum.

CAPVT. CXXVII.

- 1 Laicus in criminali causa contra clericum non admittitur.
- 2 Laicus an sit legitimus testis contra clericum in criminali causa, si veritas aliter haberi non potest.
- 3 Laicus legitimus est testis contra clericum in notorio crimine, nec non in criminibus symonia, haeresis, & Laesa Maestatis.
- 4 Corpore vitiatum, non potest in criminali causa contra clericum testificari.
- 5 Clericus de crimine ciuilitate conuictus, an possit beneficio priuari vigore illius sententiae noua Inquisitione formata.
- 6 Fama an probetur per laicos contra clericos.
- 7 Confessus, & conuictus quoad omnia non parificatur.
- 8 Clericus de delicto an duobus testibus conuinci possit.

Item licet circa numerum, & integritatem testium nihil sit in causis criminalibus clericorum specialius requisitum, quam in alijs, quia tamen laici clericis oppidò sunt infesti, prouisum est quod laici in causa criminali non possunt esse testes contra eos, vt in capitul. De cetero. de testibus. Quod procedit etiam contra clericum in minoribus, vt tenet Domini. in cap. Sicut sacerdotes. 2. q. 7. refert Fel. in. d. c. De cetero. in prin. Quod tamen limita nisi delictum

de quo clericus accusatur, esset commissum in loco, in quo non essent clerici secundum Abb. ibi, motu his de quibus per eum. Fel. tamen ibi credit, quod difficile ista limitatio obtineret, quia non valet simpliciter consequentia. Veritas haberi non potest, ergo testis inhabilis efficitur habilis, quia illud solum est in his, quae de sui natura ab alijs sciri nequeunt, vt not. Inno. & Ant. in cap. 3. loco. de proba. Vbi etiam dicit, quod lex Canonica in criminali adeo resistit, ne laici testificentur contra clericos, quod non videtur iste casus posse de nouo induci ex sola auctoritate Abb. Et respondet ad fundamenta eius. Vide tamen Ias. in. l. fin. in. fi. C. de his qui vt indig. vbi sequitur limitationem Abb. dicendo quod quando essemus in vna Villa, in qua non reperitur nisi vnus clericus, tunc quia nec habitu nec actu delictum posset probari per alios clericos, laici sunt idonei testes in subsidium. Possent tamen considerari pro Fel. contra Abb. & Ias. quod iste casus non est ex illis, in quibus habitu non possunt tales testes haberi, quia hoc videtur procedere, quando ex qualitate delicti, hoc est, in coniuratione vel alijs, quia Doctores in hac materia loquentes non ponunt exemplum, nisi in coniuratione, & similibus delictis, quae ex comuni sua natura solent clanculum perpetrari, non vero in his, quibus ex natura loci, in quo committitur delictum, non possunt alij testes inuenire. Alioquin in omnibus delictis commissis in defertis admitterentur testes inhabiles, quia ex natura loci non solent ibi homines nisi casualiter adesse

adesse. Sed quia, si opinio Abb. non seruaretur, esset dare ansam presbyteris, qui soli habitant in opidis rusticis, vt secure & impune plura committerent delicta, etiã presentibus laicis, ideò crederem quod eius opinio seruari posset, habita prudenti consideratione per iudicẽ qualitatis personæ clericũ delinquentis, & testiu, & delicti perpetrati. Et an ille clericus, aliàs sit inuisus aut gratus oppidanis illius loci. Et predictã sententiã Abb. simpliciter referendo sequitur. Hyp. poli. in. l. Diuu. col. 2. ad fin. n. 9. ff. de quæst. vbi multa ponit in proposito, scilicet quòd vt veritas inueniatur quãdo ipsa aliter haberi non potest, cõceditur illud, q̄ aliter non concederetur, & propter hoc receditur à regulis iuris cõmunis. Quod etiã fallit in crimine notorio, probat text. quẽ dicit ad hoc Abba. optimũ in cap. pen. de purg. canon. Itẽ etiã fallit in criminibus exceptis, scilicet symonia, Hæresis, & Læsã Maiestatis. ita notat gl. in capi. Cũ P. de accusat. in verbo, laicus. Itẽ mutilati membris, vel corpore viciati non possunt testificari contra clericũ in causa criminali, c̄ notat Abb. Antiquus in capit. 1. de except. refert Bald. in sua Margarita, in verbo, mutilati, dicit perpetua mēte tenendũ. Hypolit. in sua pract. criminali, in. §. Nunc videndum. in col. pen. n. 52. Aduerte tñ in ista materia quòd conuictõ clericõ de crimine cũ ageretur ciuilitè lata sententia potest suus superior priuare illũ beneficijs, vigore illius sententiæ, formata de nouo Inquisitione, & assumpta illa

sententia, tanquã inducente notoriũ, ita voluit Innoc. in capit. Qualiter. el. 2. de accus. vt refert Abb. in fin. qui dicit cũ hac sententia transire docto. cõmuniter, qui tñ dicit aduertendum quia hoc dictũ est periculosum, & refert Innoc. sensisse oppositũ in. c. per Inquisitionẽ. de elect. Fama verò an probetur per laicos cõtra clericos, vide per Anton. in cap. In literis. col. vlt. de test. Et pro intellectu materię huius c. & præcedẽtis, nota quod licet conuictus, & confessus parificetur, vt notatur in. c. At si clericus. de iudi. in princ. hoc intelligẽdũ est quantũ ad hoc vt perueniatur ad sententiã, non quoad omnia. ita tradidit Cardi. ibi. & de differentia constat ex his quę notantur in. c. 2. de confess. & in. c. 1. de test. loquendo in teste qui conuincitur de crimine tangente causam, aut qui illud confitetur. Nũquid autẽ clericus pot. it. cõuinci de delicto duobus testibus tantũ? Si credimus Paul. de Castro. in. l. iudices. C. de iudic. in fin. verbis videtur dicendũ q̄ non scripsit enim ibi, q̄ in criminali nõ videntur sufficere duo testes, sine alijs præsump. sed cõtrariũ credo verius sequẽdo Card. in Clem. 1. §. Verũ in. l. q. de hæret. vbi concludit quòd etiã in causa hæresis sufficiũt duo testes a propter ius generaliter dispõnẽs, q̄ in ore duorũ, & c. Cuius opinionẽ dicit verã repertoriũ Inquisitor. in verbo, testes in. §. Per quos testes vbi allegat pro ea gl. no. in. c. Præsul. 2. q. 5. quæ tenet q̄ cõtra Papã sufficiũt duo testes: de qua etiã gl. meminit Fel. in. c. Quotiẽs de testib. in. l. col.

Contra

A **C**ontra eos. Vide text. in cap. laicos. 2. q. 7. & in c. veniens in. 1. de testi. Spe. in tit. de teste. §. 1. versi. Item quod est laicus Ioan. And. in capit. Prælatis. de hom. lib. 6. Quæ sane opinio, quoad plenam aduersus clericũ probationem intelligenda est, testimonium laici indicium facere contra clericum Abb. in. c. de cætero. n. 5. vbi Felin. de testi. Alex. in. l. maritus. ff. de quæst. Hypp. sing. 98. & in pract. §. diligenter. num. 132. Foller. d. pra. cri. pag. 539. Hypp. consi. 41. num. 5. vol. 2. Caro. Ruin. consi. 158. col. 4. volum. 5. Roland. Valle consi. 24. num. 15. vol. 1. quæ opinio an vera sit differit diligentissimus notiter Didacus Perez in. l. 1. tit. 3. li. 1. ord. in gloss. magn. verissi. laicus præterea. Quam opinionem sequitur Ioan. Crotus in tract. de testi. 3. part. n. 6. Camp. eod. tract. Reg. 98. fall. 3. quam opinionem communem esse testantur Rebuff. in tract. de reproba. testi. n. 328. Mascari. in tractat. de prob. 3. part. conclusi. 1359. num. 51. Item non habet locum in laicis, integre, & bonę famæ, in quibus cessaret sinistra suspitio, ita tenet Andreas Siculus in cap. cũ non ab homine. de iudi. quem sequitur Andr. Alciat. ibi num. 92. dicens esse diligenter notandum. Nec procedit communis sententia quando de crimine agitur ciuilitè, quia tunc potest laicus contra clericum testificari. hæc est communi. opinio vt fatetur Ferr. consi. 183. numer. 5. versicul. vltim. confirmatur. & Iulius Clarus. in pract. criminal. §. fin. quæstio. 24. versiculo. Præterea quæro. In quibus sane casibus, & in

cæteris ad tribunalia Ecclesiastica spectantia, Iudices Ecclesiastici censuris laicos ad ferenda testimonia, iustè compellere possunt text. in capite ad nostram in 2. & ibi not. Imo. num. 5. de iure iuran. post Anton. ibi num. 6. & alios.

In subsidium. Adde omnino Alex. de Imo. consi. 64. num. 5. volum. 1. Iaso. in. l. cunctos populos in. 2. lectione nu. 50. C. de Summ. Trin. Anton. in capit. tertio loco. de proba. Dec. consi. 133. col. vltim. Hyppo. sing. 73. Thom. Gram. consi. 58. num. 4. Hypp. consi. 41. num. 5. volum. 2. Bofsi. in tract. delict. tit. de indicijs, & consider. 170.

In causa criminali. Vide text. optim. in capit. ipsi Apostoli. 2. quæst. 7. gloss. in sum. 4. quæst. 3. Abb. Fel. & Docto. in cap. 1. de excep. Hyppo. sing. 98. Dida. Perez. in. l. 1. tit. 3. libr. 1. ordin. & hanc opinionem communem esse fatetur D. Episcopus Couarr. in pract. quæstion. capit. 18. num. 2. Quam tamen dicit non omnino veram esse, vel non ita intelligendam, vt ex aliquo corporis vitio, absque vlla animi labe. fidem cuiuspiam detrahamus, nihilominus tamen in practica, difficile esset contra communem obtinere, vt scribit Clarus vbi paulò ante allegauit.

Duo testes. Adde quòd hæc opinio nem communem esse fatetur Mari. Soci. & Felin. in capit. excommunicamus. in. 1. numer. 27. de hæret. vbi Ioan. de Ana. numer. 2. Boer. decisio. 341. Car. in tract. de hæret. num. 126. Villardi. de hæret. q. 13. numer. 9. Siluef. in sum. in verbo, Hæresis. 2. q. 4.

KK 3 Contr.

Conr. Bru. li. 4. de hæret. c. 9. Albert. de agnoscendi. assertioni. q. 34. in prin. & in repeti. cap. 1. de hæreti. lib. 6. q. 19. n. 4. Alphons. Gerr. in thesauro religi. Christi. tit. de here. nu. 20. D. Episc. Iaco. Septi. in Catho. inst. c. 50. num. 3. & in Enchirid. tit. 34. n. 4. Palac. Rub. in allega. Hæresis. §. 13. Iul. Clar. in pract. crim. §. hæresis. versi. habet etiam Ant. Gab. in suis co. opin. in verbo, testes duo. pa. 395. Bossi. in tit. de hæret. nu. 4. Ant. Gom. lib. 3. var. resolu. c. 12. n. 9. Ioan. Rojas in sing. fidei. 165. n. 8. & seq. Quæ communis opinio ea innititur ratione, quia casus hic de condemnandis hæreticis duorū testiū testimonio, nō inuenitur, exceptus ab illa vulgari regula, in ore duorum, vel triū stat omne verbū. Fatentur tamē omnes quod ad hoc, vt per duos testes hæresis probari possit, debent esse integri, & omni exceptione maiores. cap. licet de testi. tradit Dec. consi. 429. Pala. Rub. in allega. de Hæresi. §. 13. Nec cōquæri potest reus cum hæc probatio legitima iudicanda sit, & in nulla defensionis facultas denegetur. Imo eius causa diligenter tractetur & ante eius cōdēnationē accuratē omnia expēdantur.

Sing. opinio quadā host. interpretatur.

Hostiensis autem in Summ. de her. §. qualiter deprehendatur. n. 4. scribit crimen hæresis minime duobus testibus probari, sed tres vel plures requiri, quia nimis durū videtur, probū virū duobus tantum testibus de tanto crimine condemnari, quam opinione aduersus cōmunem sequitur Arch. Flo. in. 3. par. suæ summę titu. 18. c. 2. §. 5. Conr. Brun. d. lib. 4. de hæreti. c. 9. Nicol. Aymer. in di-

rector. Inqui. part. 3. quæstio. 71. Ioan. Tabl. in summa in verbo, Inquisitor. num. 37. qui dicit Hostiē. opinionē procedere de equitate, cōmu. vero de rigore Albertin. de agnosci. asser. quæst. 34. n. 5. scribens opinionem Hostiensis. seruari in practi. & ea communiter Inquisitores fidei vti, nō verò communi opinione. Idē Alb. in. d. rep. cap. 1. quæst. 16. num. 12. affirmat opinionem communē sibi non placere, & opinionem istam tanquam æquiores nouissime sequitur. Ioan. Rojas Valentinus Inquisitor in tracta. de hæret. 2. part. 4. asser. num. 103. quā declarat procedere, præter quam si reus accusatus esset improbæ famę, & opinionis, vel alia admicula contra eum vrgerēt, quocasu cōmunis opinio etit seruāda. Cum quidem in hæresis crimine testiū depositiones non publicētur, vt capit. fin. de hæreti. lib. 6. quod Innocentij Sexti Pontificis Maximi constitutio ne decretum est, quę incipit, cum negocium, ibi. *Sane volumus, vt nomina, tam accusantium prauitatem hæreticam, quam testificantium super ea, nullatenus publicentur, propter scandalum, vel periculum, quod ex publicatione huiusmodi sequi possit.* Sunt tamen qui censeant, (vt obiter hoc dicam) decretum illud non esse Innocentij Sexti, eo quod is Pontifex decem tantum modo annos vixit, & in dicta constitutione annus vndecimus sui Pontificatus refertur, nec minus fuit Innocentij Quinti, qui septem annos vixit, vnde ea constitutio necessario tribuenda est Innocent. Quarto, qui per vnde

Testes in hæresis crimine minime publicantur.

cin annos in sedi Petri præfuit, vt nouissime refert Franc. Pegn. in director. Inqui. 3. par. Sch. 129. quàm extrauagantem referunt Reper. Inquisitorum in verbo, nomina versic. nunc videndum est Petrus Paul. Pari. consi. 2. volum. 4. Nicol. Aymer. in directorio Inquisitor. 1. par. in fine lac. Septim. in Enchirid. Inquisi. tit. 35. num. 15.

Quod etiā diffinitum est Apostolica constitutione Pij Quarti Pontificis Maximi incip. cum sicut. quæ continetur in literis Apostolicis pro officio Sanctæ Inquisitionis pag. 105. Hoc quidē antiquitus Biterrēnsi, & Narbonensi concilijs fuit stabilitū, in quorum procemio ita scriptū est. *Illud autem cautis secundum prouidam Sedis Apostolicæ voluntatem, ne testiū nomina signo, vel verbo aliquo publicentur.* Ex quo afirmandum videtur, quod non solum testiū nomina manifestari non debent, sed nec circumstantiæ ex quibus reus percipere possit, qui testes contra eum deposuerint, vel qui eum denunciauerint, idq; ceseo vocari, *Signū*, ibi. Et quāuis Bonifacius Octauus in cap. fin. §. cessante de hæreti. in. 6. asseuerat testiū, & accusatorum nomina. in hoc crimine, sicut in alijs publicari, dummodo fiat sine metu alicuius periculi, hodie verò semper tale periculum iuste timetur, vt ea publicatio nō fiat. Quod si accusatus hoc petierit audiendus nō est, vt iurisconsulti Auinionenses, in facti cōtingentia interrogati responsum præstiterunt, in quibusdā dubitationibus, in causa fiden. q. 3. Fateor tamē quod dicta

testiū in reo ædenda sunt, vt se defendat, nomina verò, vt prædiximus sunt suprimenda, & ita receptum est, fuit etiam hoc statutū in instruct. Hisp. ann. 1484. & in alia Mantuæ Carpentan. vulgo, *Madrid.* Anno. 1561. cap. 13.

Sed silentio prætermittendum non est, vtrum ex causa eiusdem periculi in quo dicta iura innituntur, in alijs criminibus præter quā in hæresis possint iudices Ecclesiastici denegare accusatis testiū nomina, & videtur asseuerādū quod si, quia cum eadem vrgeat ratio, eadem esse debet iuris dispositio. Illud. ff. ad legem Aquil. l. à Titio. ff. de verb. obliga. & in terminis ita scribit noster Greg. in. l. 1. tit. 17. p. 3. in verbo, *Conducho tomado.* Sed decipitur in hoc vir egregius, nam nulla ratio ita vrgens, nec aliquis fauor ita vrgere potest ad denegandam hanc publicationem, sicut in dicto hæreseos crimine, vt scribit Dom. & Doctores in dict. ca. fin. §. iuuenus, & Abb. in cap. prætere. num. 7. de sponsali. Roma. in sing. 364. Hyo. in. l. de vno quoque num. 61. ff. de re iudi. Carr. in tract. de hæret. num. 121. D. Redin. de maiest. Princip. in verb. *Sed etiam per legitimos tramis. n. 113.* licet Gregor. in dict. leg. part. pro opinio. contraria falso allegat.

Contrā Gregor. Lopez.

Videtur igitur (vt ad institutū redeam) asseuerādum testes, quorum nomina non publicantur, non esse respectu rei omni exceptione maiores, cum non possit accusatus aduersus eos aliquid obijcere, cum eorū nomina ignoret. Non tamen me præterit q̄ superioribus non vulgariter

Testes non publicari in crimine hæresis plenē probata

refragatur dicta. Extraneus Innoc. Sexti, vel potius Quarti, quæ, dictis testis non publicatis, plenam fidem adhibendam esse præcipit, ibi. *Et adhibeatur dictis huiusmodi testibus nihilominus plena fides.* Quod ex eo contingit, quia ipsi Inquisitores ex proprio eorum munere, vitam, & mores testium diligenter inquirere debent, ut tradit Ioan. Rojas in singula. fidei. sing. 208. Ideo sapientissimis, & integerrimis hæreticæ prauitatis Inquisitoribus, quibus cura huius rei demãdata est, iudicandum relinquo, pium tamen esset nisi sinistra suspitio accusati aliud suaderet, ab Hostiensis opinione nõ recedere, & post hæc scripta legi idem tenentem Fran. Pegñ. yrum bene eruditum in directorio Inquisit. 3. part. Schol. 126. pa. 244.

F *Sufficiunt duo testes.* Adde Abb. in cap. quoties. in prin. & in cap. super eo. in. 2. num. 2. & in. calicet vniuersis in prin. de testi. & in cap. 3. loco. num. 6. de probationibus. & in ca. at si clerici. n. 3. de iudi. & in cap. cum esses numer. 16. de testam. & in cap. per tuas. vbi Felin. de maior. & obedi. & in capit. 1. numer. 5. de procu. Ant. Corfe. in sing. incip. Papa potest. Dec. consil. 100. Villal. de hæreti. quæstio. 13. num. 9. Albert. in dict. capit. 1. quæst. 16. numer. 8. de hære. lib. 6. Bossi. in practi. tit. de hæreti. num. 5. & tit. de confess. in prin. Anton. Gabr. in loco iam allegato. Requiritur tamen quod dicti testes, sint integre fidei, & conditionis, hoc quidem necessarium est in testibus, qui in criminali causa cõtra Episcopum producantur cap. accu-

fatio Episcoporum. cap. testes. 2. quæst. 7. cap. vltim. 2. quæstion. 5. Con. 1. Trid. Sess. 13. cap. 7. de reform. statuens quod sit odio, vel temeritate, aliquid deposuerint, grauissimo poenarum supplicio sunt plectendi.

Et antequam ab huius capituli Scholijs recedam, illud non præmittam quod iudices Ecclesiastici diligenter cauere debent, ne in criminalibus causis, ex summaria informatione, ad proferendam sententiã diffinitiuam procedant, etiãsi accusatus consensus præstiterit, ut detur tanta fides testibus, sicut si in plenario iudicio fuissent producti. Et potissima ratio est, quia in his causis non potest, in probatorio termino suis defensionibus renunciare glos. celebris in. l. pactum inter hæredem in verbo, cù liceat ff. de pact. hæc sane renunciatio, cù tendat in præiudicium personæ, vel status, non potest firmitatem obtinere. arg. tex. in. l. liber homo. ff. ad legem Aquil. & ita in terminis opinionem istam tenet D. Redin. de maiesta. Princip. in parte. *Sed per legitimos calumni. limites.* num. 114. Petrus Auend. resp. 11. nu. 5. Rojas in sing. 203. Petrus Dueñ. in reg. 23. limit. 1. quam opinionem communẽ esse fatentur Anto. Gom. 3. to. vari. resolu. cap. 13. num. 33. & nouissimè D. Paz in pract. 1. to. 5. partis. §. 9. n. 4. Quæ communis opinio verissima est, & procedit quando ex crimine esset infligenda poena corporalis, vel infamiae. At si non esset infligenda, nisi poena pecuniaria, vel alia quæ non induceret infamiã, non esset locus communi opinioni Imol.

Imola. in. l. custodias de pub. iudi. & Doctores supra allegati.

Ab ingressu Ecclesie interdicti.

CAPVT. CXXIX.

I *Is, cui Ecclesie ingressus est interdictus, celebrans quando irregularis efficiatur.*

Pœna ista minor est poena suspensionis ab officio, quippe cù solum in Ecclesia prohibeat eum, qui patitur illud, in officio suo agere. Et is, cui sic est Ecclesie interdictus ingressus, cum sibi censeatur in ipsa celebratio diuinorum interdicta, irregularis efficitur si contra huiusmodi interdictum diuinis in ea se ingerat, in suo agens officio sicut prius ut sunt verba text. in cap. Is cui de sent. excomm. libr. 6. Quod procedit in tantum, quod etiam si celebret in Ecclesia non consecrata, quæ propriè dicitur basilica, est irregularis, ut notat Domi. ibi referendo Calder. & idem tenet Syluest. in verbo interdictum lib. 6. §. 5. in sua summa. Si autè celebrat non in Ecclesia, sed in oratorio stricte sumpto, ita quod non sit Ecclesia, tunc non est irregularis. ut no. Domi. ibi referendo eundem Calde. Interdictus tamen ab ingressu Ecclesie vnus, poterit in alia celebrare, ut tenet gloss. in cap. Is cui verbo, in ea. de senten. excomm. libr. 6. & suspensus ab ingressu Ecclesie, si celebrat extra Eccle-

siã non est irregularis, notabile est dictum Innoc. in cap. Sacro. de sentent. excomm. super glo. verbo, mensum. quem sequitur plures Doctores, quo modo ibi refert Fel. colum. 2. n. 7. Item nota quod si is, cui est interdictus ingressus Ecclesie, administrat sacerdoti in missa intra Ecclesiam, puta ut Diaconus offerendo calicem in altari, vel ut Subdiaconus porrigendo diacono hostiã, & calicem in ordine, incurrit etiam irregularitatem secundum Domi. ibi. Quæ omnia etiam ibi refert, & sequitur Philip. licet breuioribus verbis. An autem liceat ei cui est interdictus ingressus Ecclesie intra re illa audiendi diuina officia, vel orandi, seu transeundi gratia: vide per eos ibidem, quorum dicta referre non curo. Statuit præterea tex. in. d. ca. Is cui. quod si talis clericus dicto interdicto durante decedat, non debet in Ecclesia vel cõemeterio Ecclesiastico sepelleri, nisi poenituerit. Ex quo mihi visum est semper quod in hoc ultimo text. loquitur, quando clerico imposita est talis poena propter contumaciã, vel quandiu satisfactio, quam præstare potest, impendit, quando verò in poenã criminis, cum iam poena morte finita sit, crederem tunc eum sepultura tradendum Ecclesiasticæ.

Non est irregularis. Adde gloss. not. istã opinionẽ tenentẽ in. c. is cui. de sent. excomm. libr. 6. & in capit. vlt. de offic. ordi. eod. libr. quam opinionem comunẽ esse testatur insignis Couarr. in capit. Alma mater. 2. part. relecti. §. 1. numer. 3. de sentent. K K 5 tent.

Is cui in-
gressus Ec-
clesia im-
terdictus
est iurisdic-
tionem Ec-
clesiasticam
potest exer-
cere.

tent. excomm. lib. 6. que proba-
tur in. ca. presenti. §. q. 2. Poterit
etiam is, cui Ecclesie ingressus in-
terdictus est, iurisdictionem Ec-
clesiasticam exercere, etenim ea
suspensus non est glo. memora-
bilis in cap. sacro. in verbo, inter-
dictum, de senten. excomunica-
quam Doctores, ibi sequuntur
Abb. in cap. ab excomm. colum.
4. de rescript. Miles in reper. in
verbo, suspensus.

B *Divina officia.* Non quidem, cui
Ecclesie ingressus interdictus est
ingredi Ecclesiam eo tempore quo
sacra munera celebrantur pote-
rit, sed alio tempore, licet oran-
di causa, ita tenet Calder. in trac.
de Ecclesi. interdict. membro. 2.
versi. nunc queritur. Archidia.
Dom. & Doctores in. d. c. 15. cui.
Non tamen irregularis iudican-
dus est, licet audiat divina solem-
nia. c. is qui de sent. excom. in. 6.
Sepultura tradendum Ecclesiasti-
ca. Vide egregie Dom. Couar. in
dict. §. 1. qui quomodo hac au-
thoris nostri opinio intelligenda
sit optimè declarat.

Suspendi.

CAPVT. CXXX.

- 1 *Suspensio, si imponitur propter
crimen monitio necessaria non
est, secus si pro contumacia.*
- 2 *Differentia elegans inter suspē-
sionem qua infligitur propter
contumaciam.*
- 3 *Suspensus ab officio, an ab bene-
ficio suspensus intelligatur.*
- 4 *Suspensus à iudice de facto cele-
brans irregularis efficitur.*
- 5 *Suspensio alia temporalis, alia*

perpetua.

- 6 *Quæ crimina digna sint suspē-
sione, iudicis arbitrio relinquitur.*
- 7 *Iudex suspēdens illū, qui est sus-
pensus à iure in dubio ab homi-
ne suspensus non præsumitur.*

Suspensio est vna de
Ecclesiasticis cēsu-
ris, vt probatur in
cap. Quarenti. de
verb. sign. per quā

interdicitur officiū, vel exerci-
tiū cōpetens alicui personæ Ec-
clesiasticæ, quæ interdicitio ali-
quando à iure, aliquando à iudice
fit, de qua vltima suspensione
(hominis videlicet) nobis ad præ-
sens est sermo. In qua quidem in-
ferenda iudex aduertere debet,
q̄ si imponit eam in penā delicti
monitio non est necessaria, licet
alias quando fertur pro cōtuma-
cia, non debeat ferri sine moni-
tione, sicut neq; excommunicatio
secundū Abb. in cap. Reprehen-
sibilis, de appella. post Innoc. in
c. 1. de excessib. Prælat. Et idē no-
tat Cardin. in Clem. fin. de penis
versic. Quod si, & idē tenet Syl-
uest. in summa, in verbo suspen-
sio. §. 4. Et quod propter delictū
possit inferri suspensio probant
iura in cap. Tam literis de testi-
bus, & in cap. In loco. §. q. 4. secū-
dum Abb. vbi supra, & vide aliā
notabilem differentiam, in hoc
quod suspensio fiat propter cri-
men, aut propter contumaciam:
nam primo casu prouidendum
est, suspensus à beneficio ne co-
gatur mendicare. Secundo verò
non, cum ipse possit sibi prouide-
re satisfaciendo. Ita notat Abb.
in cap. Pastoralis in. §. Verum co-
lumna penultim. de appellat. sic
intel-

intelligendo glos. in capit. Cum
Vintoniensis. de elect. Debet præ-
terea iudex aduertere, quod ali-
quando oportebit suspēdere de-
linquentem ab omni ordine, vel
ab vno tantum, aliquando etiam
ab ordine, & beneficio simul, aut
à beneficio tantum considerata
delicti qualitate, & ordinis, in
quo excelsit. Si autem suspensio
fiet simpliciter ab ordine, illa in-
telligitur ab omni ordine, & si
fit suspensus ab ordine Subdia-
coni, intelligitur suspēsus ab om-
nibus ordinibus superioribus. Se-
cus autem è contrario: quia sus-
pensus ab ordine sacerdotali po-
test exercere officia inferiorum.
An autem suspensus ab officio
intelligatur suspensus à bene-
ficio, vide glo. nota in dict. Clem.
fin. de penis. in verbo, Suspensi.
& ibi Cardin. in eundem in Cle-
mentin. 1. de priuileg. in versic.
Ceterum in. 7. quæstion. cū dua-
bus sequent. Imol. in capite. Cū
dilectus. de consuet. 8. column:
aliqua notanda per Præposi. in
cap. Presbyterum. 28. distinct.
in 2. & 3. colum. Et vide bonam
distinctionem per Syluest. in ver-
bo, Suspensio. in. §. 5. versi. Si quis
est suspensus, quam transcribere
nolo. In hac in super materia
semper consulo iudicibus, vt in
sententia vel præcepto suspen-
sionis aperte declarent à quibus
ordinibus, vel actibus, vel bene-
ficijs, intendant suspendere cle-
ricum, quia cum constat de vo-
luntate iudicis, illa seruanda est.
Vnde concludit Abb. post. An-
to. in dict. c. Pastoralis. §. Verum:
col. fi. de appell. q̄ si Iudex quan-
do suspendit aliquē à beneficio,
intendebat inhabilitare eum ad

omnia beneficia; tunc sententia
porrigit effectū suum extra ter-
ritorium iudicis, licet executio
debeat fieri per iudicem territo-
rij. Si verò simpliciter intende-
bat suspendere à beneficijs, quæ
habeat in suo territorio, tūc pro-
cedit glos. in dict. §. Verum. quia
taliter suspensus potest alibi ha-
bere beneficium. Effectus autem
suspensionis factę à iudice est,
quod celebrans durante illa in
ordine à quo fuit suspensus est
irregularis, vt not. Ioan. And. &
Doct. in capit. Si celebrat. de cle-
ri. excomm. minist. & Domi. &
Philip. in. c. 1. §. fin. in fin. de re iu.
lib. 6. Ideo monendi sunt clerici
dum suspenduntur, ne celebrare
audeant suspēsiōne durante. Tā-
ta est enim plurium imperitia, vt
credant solum iudicis præceptū
violare, si celebrent, nō verò pe-
nā irregularitatis incurrere. Sus-
pensio præterea aut est tempora-
lis, aut perpetua. Temporalis nō
operatur ultra tempus præfinitum,
& eo lapso tollitur sine alia
absolutione. Perpetua verò æqui-
paratur depositioni, vt notatur
in cap. Si quis. 83. distin. vbi Do-
mi. quem ad hoc refert Decius
in cap. Apostolicę col. penul. ver-
sicul. 2. Abb. de exceptio. & vide
Immo. in cap. Cum dilectus. de
consue. 8. col. qui referendo Gas-
parē Calde. dicit quod suspensio
perpetua ab officio habet vim
priuationis. & tunc taliter suspē-
sus censetur priuatus beneficio
secundum eum. Ex quo videtur
dicendum quod per talem sus-
pensionem ab officio, videatur
beneficium vacare, vt possit fie-
ri prouisio de eodem. Et sic sus-
pensio perpetua nō debet impo-
ni

6 ni nisi pro graui crimine, sicut de depositione dicitur in.c. Tuæ de pœnis. Quæ autem crimina sint suspensioe digna, licet Ant. in cap. At si clerici de iudi. ausus fuerit dare regulam Abb. tamen ibi in colum. 11. dicit quod non potest dari certa regula, sed iudex informauit motû animi sui ex casibus à iure expressis, vt in illis, & similibus imponat pœnâ suspensionis, & sic secundû eum committitur hoc arbitrio superioris: quod ibi sequitur And. Sicut. col. 28. in fin. De suspensione vero iuris nihil referre libet, sufficiat videre Syluest. in dict. verbo Suspensio. in. §. 6. vbi colligit. 40. casus in quibus quis incurrit suspensione à iure. Vnum in super nota in hac materia, quod si iudex suspendat illum, qui est suspensus à iure, nō præsumitur in dubio suspensus ab homine, qui præsumitur quod iudex voluit in dubio exequi pœnam iuris, nō vero nouam suspensionem infligere, vt notat Didacus de Villadiego in tracta. de irregularitate in capit. de suspensione, in col. 1. referendo Abb. in cap. Tuarû de Priuileg.

A **S**uspensio. Vide latissimè pro amplissima huius capituli materia vltra ordinarios interpretes Pa. Borga. de irregularitate par. c. de sent. suspensionis Simo. Maio. codè tract. lib. 3. c. 19. Mart. Nauar. in manuali confess. c. 17. n. 151. cù multis sequen. D. Episcop. Couar. in Clem. si furiosus. l. p. §. 1. num. 1.

B **Excommunicatio.** Adde tex. in c. sacro. & in c. cotingit. in. 2. de sen. excommu. cap. consuluit. de

offic. delega. cap. de illicita. 24. quæst. 3. ca. inter quatuor de maiorita. & obedi. Quæ monitio personalis esse debet eo qui mi. in poss. ficuti responderunt Inn. Coll. Abb. & Doct. in ca. vlt. de Præposi. in cap. caueant. 3. quæst. 9. Fel. in cap. cum sit Romana. n. 13. de appella. Rota in nouis decis. 271. & 367. & latissime An. Tiraquell. lib. 1. de retractu. §. 9. glos. 2. n. 4. Dom. Couarr. in cap. Alma mater. l. part. relect. §. 9. n. 4. de sent. excomm. in. 6. tradidi ipse ad Ioan. Bernard. in regulis, & fallen. reg. 265. & reg. 554. vbi quatuor limitationes constitui.

A beneficio. Vide latè Boni. de Bitali in Clem. cupientes de pœnis Nicol. Boeri. consil. 21. & latissime nostrum Gregor. in l. 17. tit. 9. Part. in ver. *El derecho.*

Est irregularis. Adde quod ad hoc vt suspensus efficiatur irregularis per actionem à qua suspēditur, non est satis sufficiens suspensio illa, quæ fit à solo Deo propter peccatum mortale. c. vltim. de vita & honest. cleri. Nec item sufficit suspensio, quæ fit à sacerdote confessario, in animæ iudicio, vt tenuit Inno. in ca. si celebrat. de cler. excomm. minist. Gōsal. à Villadiego de irregularitate. col. 8. Sed est omnino necessarium, qd suspensio fuerit à iure, vel ab homine iudice, in exteriori foro, propter delictum, quoad se, & quoad alios inflicta, sicut tradiderunt Inno. Ioan. Andr. Abb. & omnes in dict. cap. si celebrat. de cler. excomm. minist. Deci. consil. 141. ad finem.

Beneficijs priuari.

Caput

CAPVT. CXXXI.

- 1 *Clericus non nisi propter crimen graue, suo est priuandus beneficio.*
- 2 *Pœna priuationis à beneficio nō potest imponi nisi à iure exprimat.*
- 3 *Per sententiā latam super crimine, non censetur quis priuatus beneficio, nisi hoc in sententia exprimat.*
- 4 *Iudex delicti potest priuare delinquentem beneficio, quod alibi habeat.*
- 5 *Clericus, qui beneficio priuatur an ad fructuū restitutionem teneatur.*
- 6 *Clericus, ad restitutionem fructuum cōdemnatus: perceptos tantū non vero qui percipi potuerint, restituere tenetur.*
- 7 *Inferior à Papa, vt legatus vel Episcopus, cum causa potest in habilitare aliquem, ad beneficia etiam in perpetuum.*

Um enim beneficia Ecclesiastica stipēdia sint ministrorum Ecclesiæ, & hos deceat honestos ac mundos esse, meritò qui dem canonica iura sanxerūt facinorosos, ac improbos clericos beneficijs priuandos fore, vt probis viris cōcedatur, qui quæ decet vitæ puritate ministrent. Vnū tñ aduertere debent iudices quod beneficio nō debet priuari clericus, nisi crimen sit graue tex. est in cap. Inuentum. 16. q. 7. quæ dicit notabilè Abb. in cap. Tuæ de pœnis, & esse bonū text. in. c. 1. n. 2. de iudi. Pœna in super priuationis à beneficio nō potest imponi à iudice nisi ex-

primatur à iure per glos. quæ ibi reputat singula Abb. in cap. fin. de iure patro. & in cap. Cū vos. de offi. ordi. Et in. §. Cum igitur in auth. de non eligen. secund. nu. ben. vbi est text. singul. secund. Bal. in auth. ex testamento. C. de collatio. & ita tenet Bar. per prædicta. in ca. Nouit de iudi. in col. 45. vers. Tu pondera. Et vide etiā Domin. in. c. Quo iure. 8. distin. col. vlt. vbi dicit quod nullū crimen inducit priuatione ipso iure, nisi sit iure cautum. Quod refert Fel. in cap. Querelam. de iur. iuran. in col. 2. & in cap. ex parte. lo. 1. col. 1. de rescript. vbi etiā plura allegat in proposito præcedētis conclusionis. Plura etiā cumulauit Tiraquellus in repet. l. Si vnquam. C. de reuocandis donationibus. in glos. in verbo, reuertatur, in nu. 206. & in dub. sequēt. Item nota quod per sententiā latam super crimine nō est quis priuatus beneficio, nisi hoc sententiā exprimat, notat Innocen. in cap. Qualiter, & quando el. 2. in glo. super verbo, diminutionem. de accusa. vt refert Rota in collectis per Bernardi. de Bisigneto, in tit. de sent. & re iudi. in decis. fin. in fin. verbis. faciat etiam quod Bal. in l. Cū fratrem. C. de his quib. vt in dignis, voluit sentire, quod si fuit sententiā lata super homicidio, & de beneficio nihil fuit dictū, quod non possit impetrari tanquā vacans, quem ad hoc refert Ioann. de Anan. in capit. fina. colum. 1. de homic. Vide tamen Abb. in. c. Inter dilectos, del. excess. præla. prope fin. vbi ex verbis Inn. illi notat, quod cōdemnatus de aliquo delicto per sententiā, censetur

setur priuatus ipso facto beneficio suo intelligendum secundum eum, quando crimen erat tale, quod inducebat priuationem beneficii, vel quando irrogabat infamiam ipso facto, nam sufficit quod condemnatur, licet poena non exprimat in sententia, quia illa intelligitur posita auctoritate iuris pro quo allegat. l. i. ad Turpilia. & alia iura. facit ad hoc quod ubicunque quis incurrit ipso facto poenam priuationis beneficii, potest absque alia sententia beneficium conferri alteri, proba. text. in. c. i. & not. ibi Dom. ex eo, in col. 4. in. §. Sacri. de homi. in. 6. qui generalius ibi tenet in col. 6. verum. quare quare, quod omnia iura canonica, & ciuilia quae dicunt ipso iure, vel ipso facto aliquem puniri confiscatione bonorum, vel alia poena quae cunque debent intelligi, ut sufficiat declarare, vel pronunciare illum talis criminis esse culpabilem, & locus erit dictis poenis iuris, etiam si in sententia non exprimentur, idem tenet Abb. in. ca. peruenit. cl. r. de appel. quem refert. & sequitur Felin. vbi alia dicit in proposito. in. c. r. col. 12. n. 6. de consti. Et illud dictum Domini commendat idem Felin. in. c. 2. col. 1. num. 2. de sponsa. Et aduerte quod iudex delicti non solum potest pronunciare super delicto, sed potest priuare delinquentem beneficio, quod habet alibi. b ita notat Car. in Clemen. Pastoralis verfi. Denique in. 2. quest. in fin. de re iudi. Si tamen clericus interra Ecclesiae suae inculta, industria sua, & laboribus siue expensis plantauit vineam seu reduxit ad culturam causa suae sustentationis,

licet priuatur postmodum beneficio propter delictum, relinquatur sibi illa terra usque ad vitam suam, notat Abb. post Innoc. in. c. fin. de pecun. cleri. & ibi Barba. colum. 3. An autem clericus qui priuatur beneficio teneatur ad restitutionem fructuum, vide Paul. de Castro. in. l. i. C. de his qui. ut indig. vbi per text. ibi referendo Guli. de Cuno. dicit quod si clericus committit delictum, propter quod possit priuari beneficio, licet habeat ius in re quouique sit priuatus, postquam tamen est priuatus, tenetur restituere fructus quos percipit a die commissi delicti, vel percipere potuit, siue extent siue sint consumpti, & siue sit effectus locupletior, siue non. Sed Guliel. ibi non loquitur in clerico, sed in vassallo committente feloniam. Et hanc opinionem Pauli sequitur Salic. Alexan. & Ias. ibi, quam etiam conclusionem inter sua singularia annumerauit Hyppo. singul. 525. Clericus qui commisit, pro ea tamen nihil aliud, allegat nisi aliquos ex dictis Doctoribus in dict. l. i. Idem etiam tenent Bald. Angel. & idem Paul. in. l. prae donis. ff. de petit. hered. & Roma. in. l. Diuortio. ff. solut. matrimo. Henr. in. c. Cum nostris. de concess. preb. Et praedictam sententiam Angeli in. d. l. praedonis celebrat pro notabili Hyppol. in singula. 268. Verus possessor, nihil aliud nisi Angelum referendo. Et hanc etiam conclusionem videtur sequi Decius consi. 118. Viso instrumento col. 1. referendo Doctor. in dicta. l. i. & Angel. in dict. l. praedonis. Contrariam tamen sententiam

tenet

tenet Card. in Clemen. Constitutionem. §. Caterum, in fin. de elect. Philip. Corneus in. d. l. i. C. de his qui ut indignis. i. colum. & Felin. in cap. De quarta. In columna. 10. de praescrip. vbi per septem fundamenta hoc putat esse verius, & respondet ad fundamenta in contrarium adducta. Nouissime autem vide egregium doctorem nostrum Hispanum Anton. de Burgos. in cap. Ad nostram. de emp. & vendit. in columna. 11. ver. Venio modo. vbi dicit quod licet alias solebat comprobare illam sententiam Felin. tamen quod tunc diligentius considerando tenet contra eum, & sustinet opinionem contrariam & satisfacit ad fundamenta Felin. & dicit quod nullo modo concludunt eius dicta, nisi dum allegat quandam decisionem Rotae, cui ipse respondet parui pendendo eam. Et quia videtur esse communior opinio cum Paulo, & suis sequacibus in dict. l. i. ideo illam tenendam censeo, quauis in clerico, qui post commissum delictum propter quod priuatur, semper perseverauit seruando in Ecclesia, vbi beneficium habebat crederem ipse benigniorem, & equiorem opinionem Felin. & aliorum, quod tunc solum talis damnaretur ad restitutionem fructuum a die propositae contra eum accusationis, vel formatae Inquisitionis, nisi quando delictum induceret priuationem ipso iure, ut in crimine haeresis, & symoniae, ut supra dictum est suo loco, & in alijs quinque casibus, videlicet in cap. Felicis de poen. lib. 6 & in Clemen. Multorum de pen. & in cap. Eum qui. de pre-

ben. lib. 6. & in cap. 1. de hom. lib. 6. & in cap. Ad falsariorum de cri. fal. Quia tunc clericus in distincte posset condemnari ad restitutionem fructuum a die commissi delicti: & isto modo potest intelligi doctrina Bald. in tit. de pace iura. firman. in vfi. fau. in. §. In iniuria. verfic. Quare an committat furtum. dum tenet quod recipiens fructus beneficii, qui priuatus est iure committit furtum. Crederem praeterea in hoc proposito posse dici (saluo meliori iudicio) quod quando clericus propter crimine datur ad restitutionem fructuum, quod damnabitur solum ex quadam aequitate ad restitutionem perceptorum, non autem eorum, qui percipi potuerunt, satis est enim, si Ecclesiae cui applicandi sunt, clericus restituat fructus, quos percipit, quauis illos consumpserit, sine eo quod tam stricta exactio fiat ab eo, sicut si spoliasset aliquem illo beneficio, & essent restituendi fructus spoliato in simul cum beneficio. Item nota in materia huius capituli quod inferior a Papa ut Legatus, vel Episcopus potest cum causa inhabilitare aliquem ad beneficia, etiam in perpetuum per statutum, vel sententiam, ut notat glos. quae ad hoc ibi dicit singulare Ioan. de Immo. in Clementi. 2. de vita, & honest. cle. in verbo, inhabilis. qui etiam refert Anton. dicit quod tunc ipse inferior posset cum tali irregularitate ad beneficia dispensare. Vide tamen Felin. capit. Postulasti. columna. 2. versicul. Et adde. de foro compet. vbi intelligit praedictam glossam tali modo quod Legatus vel Episcopus non potest inhabilitari, ita ut opere-

operetur alibi, ex quo videtur quod illa inhabilitas non nocebit clerico extra prouinciam legati, vel dioecesim Episcopi, quod sub intelligit idem Felin. vbi inhabilitas fuit posita in materia arbitraria vltra ius, secus si iuris authoritate, quod non habet in se dubium, qui tunc nō est Legatus, vel Episcopus qui inhabilitat, sed declarat illum incurrisse inhabilitatem iuris, & tunc sicut ius ligat vbiq̄ue, ita declaratio nocebit vbiq̄ue.

A **B**eneficijs priuandos fore. Adde omnium latissimè Petrus Rebuff. in pract. 3. par. de modis amittendi bene fin. vbi late differit totam huius capitis materiam, scribitq̄ue eos casus, in quibus quis ipso iure sit beneficijs priuatus, vel per sententiam priuandus sit.

B *Quod habet alibi.* Adde quæ tradit Bossi. in tract. delictorum. tit. de bonorum publi. num. 64.

C *A die commissi delicti.* Omnino D. Episcopum Couarr. in. 4. li. Decretali. 2. part. cap. 6. §. 8. num. 7. & quæ scripsi supra in verbo homicidæ.

Bonorum publicatio puniri.

CAPVT. CXXXII.

- 1 Bonorum publicatio duplex est.
- 2 Poena priuationis bonorū, rarissimè in iure Pontificia contra clericos reperitur statuta.
- 3 Iudex Ecclesiasticus, an possit contra clericos amissionis bonorū

pœnam infligere pro delicto, pro quo laicus ea pœna esset puniendus.

4 *In generali bonorum confiscatione, an omnia bona generaliter sint publicanda.*

5 *Publicatis bonis alicuius clerici, an in confiscatione veniat ius patronatus.*

6 *In publicatione generali bonorū peculiū castrense, aut aduentitium, vel profectitium, an sit publicandum.*

7 *Bona clericorum confiscata, cui debeant applicari.*

Remisso prius quod bonorū publicatio est duplex, vt placet Odra. in consi. 17. incip.

Thema tale est, quidam clericus sub tit. de for. comp. in col. 3. Nā quædam est extraordinaria, idest in casu non expresso in iure, sed ex iudicis potestate, & illa cōceditur. Illustribus in summa potestate positus, & de hac loquitur lex. C. ne sine iussu prin. liceat cōsil. l. 1. Alia est ordinaria, idest in casu à lege permisso, vel ex Regni consuetudine generaliter, & ista fit per quemcunq̄ iudicē habentem merum Imperium ratione territorij, & non per aliū: quæ ratione confiscatio iurisdictioni, & iurisdictioni territorio adhæret. vt. C. vbi, & apud quē. l. fin. Poena publicationis bonorū rarissime legitur statuta in sacris canonibus contra clericos, quia forsam conditores canonum cupientes magis emendare clericorum personas, quam in eorū bona sauire, habebant præ oculis verba illa Iustiniani, quæ ad Tribonianum scripsit in Auct. demā datis

dati Principium, dicens: Oportet autem te in hoc omnem ponere prouidentiam, cum aliquis dignus apparuerit pœna, illum quidem punire, at res eius non contingere, sed sine res. eas generi, & legi, secundum illum ordinem. Non enim res sunt quæ delinquant, sed qui res possident. Possit præterea alia ratio ad hoc assignari: quia cum considerat antiqui illi Patres bona clericorum intuitu ecclesiæ acquisitionum ad easdem ecclesias pertinere, ad eod quod de illis testari non licebat clericis, superfluum existimabant bona clericorum propter scelera proscribere, cum essent applicanda ecclesijs, ad quas iam prædicta ratione pertinebāt. Nunc autem postquam inualuit consuetudo a testandi. creuitquē clericorum insolentia simul cum diuitijs & copia bonorum, ad eod vt non satis videatur solis canonicis pœnis corrigere eos, merito possit in dubio referri, an iudices ecclesiastici imitando leges civiles possint clericos punire poena amissionis bonorum pro delicto, pro quo laicus esset puniendus eadem. Et in hoc Anton. in capite. Quia diuersitatem de concess. præbend. ex gloss. notat, quod vbiq̄ue ex aliquo delicto laici veniunt confiscanda bona ipsius, videtur quod ex delicto clerici tunc fiet confiscatio cameræ Diocesani, non autem ad cameram fiscalem laicorum, quam refert Imo. ibi in columna. 4. dicens quod in hoc videtur considerandum, an ius civile attingat clericum, vel eius dispositio generalis extendatur ad eum, de quo dicit recurrendum

ad ea, quæ consueuerunt dici in capite. ecclesiæ sanctæ Mariæ de constit. & in capite. quod clericus. de for. comp. quem Feli. refert. in capite. Irrefragabili. §. Cæterum de offic. ordin. Quod si solum considerandum est, videretur dicendum aliquibus, quod cum leges priuantes aliquos hereditate sibi delata, comprehendant clericos, in aliquibus casibus: vt supra probauimus in verbo, Instituti heredes. Sic etiam leges priuantes delinquentes suis bonis comprehendant eosdem, cum non videatur ratio diuersa in vtroque casu. Sed in hac questione ego aliter dicendum crederem, imo quod leges inferentes poenam publicationis bonorum, clericos non comprehendant, quia non sequitur, lex quæ priuat accommodantem tacitam fidem, vel non adimplentem voluntatem defuncti, vel non petentē tutorem pupillo hereditate, vel successione comprehendit clericos: ergo eodem modo ligabit lex inducens publicationem bonorum. Nam in primo casu leges illæ sicuti clericis detulerunt hereditatem aliorum, ita poterunt imponere eis conditiones, & solennitates ad quas tenerentur, & quibus per eos non seruatis, hereditatibus à legibus sibi delatis priuarentur. In nostro vero casu cum leges disponant, puniendo, & earum censura non comprehendat, nisi sibi subditos, merito, videtur quod clericorum bona non sint comprehensa, sicuti sunt exemptæ minorum personæ. Et quauis articulus iste egere videatur declaratione Pontificia, possit tamen dici (saluo

meliori iudicio) quod licet iudicibus ecclesiasticis, ad imitationem legum punire clericos publicatione bonorum, in casibus in quibus laici puniendi essent: quia sicut leges non dedignantur sacros canones imitari, ita & sacrorum statuta canonum Principum constitutionibus adiuuantur, ut sunt verba text. in capi. 1. de no. ope. nunc. Vbi etiam glossa dicit, quod legibus utendum est in causis ecclesiasticis, nisi canonibus contradicant. & licet non inueniamus in iure decisum, quod clerici puniantur poena amissionis bonorum in eisdem casibus in quibus & laici sufficere posset quod canones hoc non reprobant neque fieri prohibent: Et sicut quotidie in curijs ecclesiasticis bona ecclesiarum & patrimonialia clericorum, quantuncunque sint virtutibus prædita, subsunt censuris legum, & virtute earum in defectum canonum auferuntur ab vno, & ad iudicantur alteri etiam laico: quid mirum erit si sic bona clericorum flagitia committentium, imitatione legum seruata ab ipsis auferantur & ecclesijs seu alijs pijs operibus applicentur? Quando verò alicui iudici longiori examinatione præmissa, & urgentioribus fundamentis persuaso, visum fuerit in aliquo casu, hanc esse sequendam opinionem, si clericus damnatus filios legitimos habuerit, ut in eorum præiudicium eam non seruet consulo: Vt quid enim ecclesia ditanda est, vel alij vsus pijs quærendi sunt, esurientibus filijs, etiam parentis iniqui, quando non dispositione canonica, sed imitatione legali, pa-

terna bona publicanda videntur? Posset etiam secundo quæri in hoc proposito, an in casibus in quibus bona clericorum confiscanda sunt, veniant omnia pariformiter, & sine aliqua distinctione publicanda? In quo videtur dicendum, quod bona clericorum siue sint mobilia, vel immobilia publicari possunt, quia in hoc nullum solet adhiberi discrimen, ut per Hier. Paulum, in libro prouinciali omnium ecclesiarum fol. 44. versic. quid si presbyter. Si verò clericus damnatus haberet vsum fructum alicuius rei, tunc ius talis vsus fructus non confiscantur, etiam naturaliter viuente vsufructuario, ex sententia Bald. at Salice. in l. 1. C. de bon. libert. quos refert Alexandr. in 1. volum. confi. 23. inci. prima consideratione. Bona præterea & iura, quæ non transeunt in extraneum hæredem non poterunt publicari, confiscatis bonis clericis damnatis: quia fiscus habetur loco extranei successoris, ut probatur in l. iura. libertorum. & ibi no. Bart. ff. de iure patron. & notat etiam Bald. in dict. l. 1. & Alex. in l. 1. in insulam. ff. solu. matrim. in princip. & in l. si finica. §. si de vectigalibus. in column. 11. ff. de dano infecto, ex quo venit quod si clericus damnatus haberet emphyteosim ecclesiasticam vel fœudum Ecclesiæ, tunc non venirent in confiscationem, per ea quæ notant Bald. in dict. l. 1. & Alexandr. in dict. confi. per tex. in Auth. de aliena. & emphyt. §. illo & in capit. Felicis. §. Si qua vero. de pen. in. 6. & per alia relata per Alexandr. ibi, quem etiam vide asserentem, quod concluditur

com-

d communiter, quod emphyteosis concessa à priuato ea conditione & lege, quod non transeat ad hæredem extraneum non confiscatur, & dato quod sint confiscata bona emphyteotæ, quod dicit teneri communiter per Bar. Docto. in dict. §. Si de vectigalibus, & alios quos ipse refert, & not. etiam Ioann. de Imo. in capi. 2. de fœud. in §. columna. versic. Sed aduerte. Si verò clericus habet emphyteosim à priuato, quæ posset ad extraneos hæredes transire, tunc bene veniret in confiscationem bonorum clerici, & sine præiudicio domini: quia erit sibi obnoxia quo ad hoc, quod ei debeatur sua pensio: ita notat Card. qui sic videri meo est intelligendus in Clemen. Nolentes. de hære. in versic. Inquisitoribus. in penul. columna quem primo vide in hac materia volentem column. præcedenti, quod quando non posset emphyteosis confiscari, tunc ius meliorationum posset confiscari, pro quo refert Spec. & Ioann. Andr. quod est vtile ad declarationem supradictæ conclusionis de emphyteosi ecclesiastica, & priuati in casu in quo non potest confiscari. An autem si clericus habere fœudum non ecclesiasticum veniet in confiscationem vide de Alexandr. in dict. confi. 23. in 2. columna. versic. Idem videmus vbi concludit, quod fœdum, quod non transit ad hæredes extraneos non confiscatur, & vide etiam Paul. de Castro. in l. 1. in insulam. ff. solu. matrim. vbi notat, quod in fiscum non transit fœudum vel emphyteosis, quæ post mortem confiscati deuentura sunt ad filios, ut filios: Ex quo sequitur,

quod si clericus habet tale fœudum, quod potest transire ad suos extraneos hæredes, confiscabitur simul cum alijs bonis. Pro quo vide quod not. Alexandr. in dict. §. Si de vectigalibus, in 12. columna. versic. Item addit, seruato tamen indemni domino fœudi, cui post confiscationem soluetur pensio, & exhibebuntur alia obsequia, quæ per possessorem fœudi præstari debent. Quod videtur tenere Cardin. in dicto. versic. Inquisitoribus vbi æquiparat in hac materia res fœudales, & res emphyteoticas, dicens, quod quando crimen non est tale, quod puniatur per leges fœudales, quod nihil speciale inuenit in fœudis: & quod generaliter dici potest, quod res fœudales, & emphyteoticæ confiscantur illi fisco, cui confiscantur alia bona damnati, semper tamen sine præiudicio domini: quod etiam not. Bald. in l. Si quis presbyter. C. de Episcop. & cler. Aduertendum tamen esset in hoc, quod licet fœudum, vel emphyteosis ex lege inuestitæ, vel contractus, posset transire ad extraneos hæredes, si prohibitum esset quod ad Ecclesiam deueniret, tunc seruanda erit lex inuestitæ, vel contractus, & non applicabitur Ecclesiæ, cui alia bona Clerici damnati applicantur. Si autem clericus sic damnatus haberet bona subiecta restitutioni, tunc dicendum est, quod, confiscantur bona illa cum sua causa, scilicet, quod adueniente conditione fidei commissi, fiet restitutio per Fiscum. ita decidit Angelus. in lege Papinianus. §. Meminisse. ff. de in. of. testam. per. l. ex

Ll 2 facto

facto. ff. ad Treb. & per alia de quibus ibi: quod etiam probat textu. in l. Staius Florus. in. §. Cornelio Felicia. ff. de iud. Fil. quod tamen intelligit Alexandr. in dicto. consil. in penultim. columna. in casu in quo simpliciter sunt bona subiecta restitutioni, secus autem dicit quando expresse esset prohibita alienatio à testatore: quia tunc etiam pendente conditione, non possunt transire in Fiscum: ex quo videtur quod in casu nostro bona, quæ clericus damnatus tenetur restituere simpliciter post mortem, manerent in confiscatione eius vita durante, secus si fuit in eis prohibita alienatio à testatore, quia tunc non confiscabuntur. Potest præterea, & non impertinenter dubitari, an publicatis bonis alicuius clerici veniat in confiscatione patronatus? Et omisis quæ à doctoribus in varijs locis, & cum varijs opinionibus trahuntur in hoc dubio, quædo iudex laicus est, qui condemnat patronum, vt per doctor. vbi gloss. in Clement. in. Pastoralis. de re iudic. & in capite. filius. vbi etiam glossa, quam dicunt præcedenti fore contrariam. 16. quæstion. 7. & in Clementi. 2. de iure patron. & in capite. quanto de iudi. & per Imo. & alios in. l. insulã. ff. solu. mat. & per. Flori. in. l. Via. §. si fundus. ff. de serui. rusti. prædio. in casu nostro non est aliqua controuersia inter doctor. quanuis nullus eorum, quos ipse vidi, quæstionem mouerit in specie, videlicet quando clerici patroni publicantur bona: sed ex his quæ Doctor. aliqui tradunt facile quæstio deciditur.

Primò ex his quæ notat Firmianus in tractatu de Episcopo, in. 4. libro. in. 4. parte, in. 3. quæstion. in fin. primæ columna. versicul. Sed quæro vtrum vbi tenet iuspatronatus non transire in confiscationem iudicis secularis, sed iudicis ecclesiastici sic. Secundò ex conclusione quam facit Cæsar Lambertinus in elegantissimo suo tractatu. de iure patronatus, in tertio libro articulo. 8. octauæ quæstionis principalis, in columna. 6. vbi tenet, quod si iudex ecclesiasticus procederet propter aliquod delictum casu, quo posset ad publicationem bonorum, alicuius patroni, sine dubio includeretur iuspatronatus, vt in Clement. Pastoralis à contrario. §. Rursus. de re iudic. quia non dicerentur mittere falcem in messem alienam: & quod tunc non erit considerandum, an veniat principaliter, vel accessorie, vel an ex primatur in tali publicatione, vel non iuspatronatus, cum simus in casu in quo iudex habet iurisdictionem cognoscendi de ipso iure patronatus, etiam principaliter, in quo dicit concordare omnes doctores, Si igitur nullus doctorum dubitat, quod in publicatione bonorum contra laicum patronum facta per Iudicem ecclesiasticum venit iuspatronatus, non distinguendo, an sit facta publicatio simpliciter omnium bonorum, an alicuius castri, in cuius vniuersitatem transeat, meritò ergo firmare audebimus, quod publicatis bonis clerici, comprehendatur iuspatronatus. Nec in hoc curandum existimo an ille habeat filios legi-

legitimos, vel non, ex conclusione Cæsar Lambertini in fin. verbis dicti octauæ articuli, dum tenet quod in casu confiscationis bonorum patroni iuspatronatus nullo modo transit ad filios, sed vel ad ecclesiam, vel ad fiscum, sicut potest transire ad extraneos. Ex quibus vltimis suis verbis, & ex his, quæ supra etiam diximus venit hæc mea sententia moderanda, nisi ex constitutione iuspatronatus autoritate illius ad quem spectat, dispositum esset quod ius illud patronatus non posset transire nisi ad agnatos, vel ad aliquos homines habentes certas qualitates, vel condiciones: quia tunc non comprehenderetur iuspatronatus in publicatione bonorum clerici, sed seruetur dispositio confiscationis, vel institutionis illius. Sed hac sit quæstione sine aliqua difficultate de cisa, restat nunc aliud dubium eneruandum: cum enim ex infra dicendas appareat, quod bona clerici publicata applicari debeant Ecclesie à qua recipiatur stipendia, vel Episcopo, vt in pios vsus distribuat, meritò dubitari poterit, quid tunc faciendum est de iure patronatus, quod perdidit clericus. Et in hoc crederem (saluo meliori iudicio) posse dici quod cum Ecclesia cui applicantur bona ratione beneficii, vel stipendij, non indigeat iure patronatus, neque illud possit facere eam ditiores, quod iustius erit, quod Episcopus decernat ecclesiam esse liberam in qua erat constitutum iuspatronatus, & quod idem faciat & fortiori ratione, quando bona debent distribui in pios, vsus cum non debeat vendi

iuspatronatus, vt pretium distribuatur in eis, nec deceat, nec liceat quod ipsi sibi retineat, nisi in casu quo tale iuspatronatus clerici esset annexum alicui casui, vel rei vniuersali: quia tunc iustum est, vt sequatur castri vel rei possessorem. Quare etiam potest, an publicatis bonis clerici filij familias, veniat peculium, *Castrense*, aut aduentitium, vel profectitium publicandum? Et in hoc dubio si sequamur iura ciuilia, & doctrinam doctorum loquentium generaliter, dicendum est quantum ad peculium, *Castrense*, quod non casus est in. l. Si filius. C. de bonis damnat. & notat glossa quam ibi sequitur Bart. in. l. 1. ff. de bonis damn. & idem tenet Bartulus. in. l. si finita. §. si de vectigalibus. versiculo sexto quæro. penultima columna. ff. de damnio infec. Idem videtur velle Bald. in. l. filius. ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris per. dicta. l. si filius. C. de bonis damnatorum. Vbi etiam dicit, quod aliqui dixerunt quod illa lex erat correctæ, sed non recte considerauerunt. & vide eundem Bald. in. di. l. Si filius. vbi dicit, quod hoc est in solatium filij amissi, vt damnato filio pater retineat peculium castrense, & quasi castrense, qui præterea intelligit. l. illam in filio in potestate, & quod secus esset in emancipato cum non habeat peculium, vt. l. fin. in fine C. de in officio. testament. & hanc etiam opinionem videlicet, quod peculium castrense non publicatur, sequuntur Imol. & Paulus de Castro in dicto. §. Si de vectigalibus, prout refert vbi

Alexander. in column. 21. 22. vbi defendit hanc opinionem Ange. tenentem contrarium. Quantum vero ad aduentitium, idem concludit Bart. in dict. §. Si de vestigalibus, allegato versicul. Sexto quæro, & seq. videlicet, quod etiam proprietates aduentitiorum bonorum, quæ est filij, non publicatur ea ratione: quia filio est interdita omnis alienatio sine patris consensu, vt C. de bon. quæ lib. l. Cum non solum. §. filius autem ergo delinquendo nõ alienabit: mouetur etiam per text. in l. 3. §. Sed vtrum. ff. de mino. Idem tenet. Bal. in l. 2. §. Si filius. ff. quod quisque iuris. & in l. Exsecutorẽ in princ. in vltima charta. C. de executione rei iudic. & in dicto. §. Sed vtrum & Angel. & Imol. in l. si filius. ff. de dam. in fact. quos refert Alexand. in dict. §. Si de vestigalibus. 19. column. versic. Adde primo. Præterea quantum ad peculium profectitium idem dicendum est, videlicet quod non veniat in publicatione bonorum filij, etiam si habuisset filius à patre expresse potestatem donandi, & dissipandi, quia non ex potestate donandi: quia hæc non est donatio, nec ex potestate dissipandi: quia non intelligitur cogitatum de delicto. ita concludit Alexand. vbi supra in. 23. column. versic. Item adde. & dicit ita decidere eleganter Angel. in l. Si filius. ff. de damn. in fact. & cum eo transire ibi simpliciter Imol. & idem videtur colligere Bart. ex gloss. in di. l. i. ff. de bon. damnat. notando verba, gloss. ibi dum dicit, *Etiam castrense*. ex quibus verbis innuit gloss. quod nec aduen-

titium, nec profectitium. Cum ergo in iure canonico, & ciuili non sit aliter in hac materia dispositum circa hæc peculia in clericis, meritò videtur concludendum, quod publicatis bonis clerici filij familias, nullum prædictorum peculiorum publicabitur: cum sacri ordines etiam presbyteratus non liberent filium à potestate patris, vt est text. & ibi Abbas. in capite. Constitutus. de in integ. restit. & in capite. Si annum. de iudic. in 6. & in authent. Presbyteros. C. de Episcop. & cleric. & per Doct. reprobata glossa. ibi in capite. Cum voluntate de sentet. excommunic. Nec in hoc aliquid imrautat conclusio Doctorum, quæ habet, quod in bonis aduentitijs clericorum, etiam primæ tonsuræ acquiretorum eis, post clericatum, non quæritur patris vsus fructus, quia reputantur bona quasi castrensia, vt probatur in capite. Quia nos. de testam. & ibi notant Abbas Hostien. & Barba. & ponit latius Doctor noster Hispanus Rodericus Suarez in quæst. Vtrum in bonis maioratus pater habeat vsum fructum, in fol. penultim. column. 4. vsque ad finem: quia licet per hoc videatur quod talia aduentitia clericorum non habebant naturam aliorum aduentitiorum laicorum, satis est, quod assimilentur bonis quasi castrensibus, quæ etiam, vt supradictum est, non publicantur. Vltimò autem pro pleniori examinatione huius capituli operæ pretium est, quæ-
7
rere in casibus in quibus dispositione canonica, aut imitatione

tatione legali bona clerici publicari possint, cui tandem applicari debeant, & in hoc dicendum videtur, quod seruanda sit dispositio text. in capite. excommunicamus el. i. de hæz. §. i. in quacauetur. Quod bona clericorum damnatorum de hæresi applicantur ecclesijs à quibus stipendia receperunt. Et si clericus recepit stipendia à pluribus ecclesijs, tunc inter eas diuidentur bona pro rata, vt per gloss. ibi, in verbo, Stipendia. Vnde hæc videtur practica seruanda in omnibus casibus, in quibus bona clerici habentis beneficium, vel plura beneficia publicantur. Erit ergo curæ Iudici qui bona clerici publicari mandauit, diuidere ea iuste inter ecclesias, in quibus beneficia habuit, & si aliqua ecclesiarum sita fuerit extra suam diocesim, & omnia bona clerici fuerint in eius potestate, tunc debet mittere illi portionem sibi contingentem. At si in loco beneficij extra diocesim constituti fuerint aliqua bona clerici, quæ pertineant ad ecclesiam, tunc eius erit officij. intima re iudici illius diocesis sententiam à se latam, vt illam in prædictis bonis exequatur casibus in quibus sententia lata super confiscatione bonorum extenditur ad bona sita extra iurisdictionem pronunciatis, de quo per Domi. in capite. Cum secundum, ad fin. de hæretici. in. 6. & per Ancharr. in capite. Postulasti. 8. quæstione de foro competent. & per bonam additionem Felin. in dicto capite. Postulasti. in. 3. column. Et quia textu non distinguit an bona damnati clerici recipientis stipendium ab eccle-

sijs fuerint patrimonialia vel ne, acquisita intuitu ecclesiæ vel nõ, videtur velle quod omnia bona indistincte clerici habentis beneficium, applicantur ecclesiæ in qua illud habebat, quod videtur magni effectus: nam posset contingere, quod ratione alicuius tenuis beneficij possessi à clerico posset ecclesia patrimonium pingue clerici, vel alia plura bona eius industria seu arte quæsitæ sibi acquirere. In casu vero in quo clericus damnatus non haberet beneficium, & sic non esset aliqua ecclesia cui applicanda essent eius bona, tunc credit Abbas in dicto capitulo. excommunicamus in. 1. columna deberi ea applicari Episcopo loci qui distribuat in pios vsus: cuius opinionem adhæret ibi Ana. in 2. columna. Nec curandum est in hoc de eo, quod scripsit Oldrad. in consilio supra allegato, videlicet, quod episcopus non habet confiscationem bonorum, cum non habeat territorium: nam vt inferius latius scribimus, in verbo, penultime alijs pecuniarijs, verior opinio est, & consuetudine corroborata, quod episcopus habet fiscum. Episcopum autem loci in hoc casu esse credo, qui est episcopus diocesis, in qua fertur sententia publicationis bonorum, dum tamen alias sit Iudex competens, in cuius curia de delicto clerici tractari poterat. Caveat præterea episcopus cui prædicta bona applicantur, ne ea conuertat in vsus, quia præter id, quod sacri canones nullibi bonas confiscata Episcopis applicant, Doctores, qui ea illis applicanda scripserunt, tali tamẽ one-
8

re hoc describunt, vt illa in pios vsus consumant. De quo scripsit Felin. in capite. irrefragabili. §. Ceterum, de offic. ordina. Crederem præterea in hoc iudicandum esse non solum pium, sed debitum vsus, in quo dicta bona expendi possint, & deberent, in alimētis videlicet clerici damnati, dum viueret, ne aliàs fame mori cogeretur, aut esset aliunde mendicandum pro eius sustentatione.

A Clericis a iure suo morientibus cōsanguineis propinquiores succedunt.

Consuetudo testandi. Adde Martin. Nauarr. in manuali confessor. capite. 25. numero. 128. quo loco scribit, consuetudine iam obtentum esse clericos ab intestato morientes habere successores fratres, vel alios consanguineos. Et vide eundem in tractat. de redditibus ecclesiasticis. super capite. fin. 16. quæstio. 1. quæstio. 2. folio. 74. & in apologia. quæstio. 1. monit. 50. & 3. quæstio. moni. 4. & eruditissimum D. Franc. Sarmient. de reddi. Ecclesiæ. 2. part. capit. 6. cum aliquibus sequen. D. Couarrub. in capitulo cum in officijs. numer. 9. de testa. Didac. Perez in l. 1. titulo. 3. libro. 1. ordi. in fine gloss. magna Petrus Dueñas regul. 366. vndecima limiti. Gregor. Lup. in l. 53. versicul. *Que los ganen con derecho.* titulo. 6. par. 1. vbi dicit Regij Hispaniæ cōstitutionibus cautem esse, in clericorum successione, consuetudines seruandas esse, quem vide.

Non confiscatur. Adde quod cōtrariam opinionem tenet Alberic. in l. corruptione. in fine C. de vsufructu, & in auth. si vero domus temporalis. C. de hæreti. An-

ge. in l. si postulauerit. §. i. ubi ff. de adulter. vbi Alex. in addi. ad Bart. & plenius in l. si finita. §. si de vestigialibus. column. 25. ff. de dan. infect. Bart. Cassa. in consuetudin. Burgen. rubr. 2. §. 2. numero. 17.

In confiscationem. Adde Philipp. Deci. & multos doctores, quos ipse allegat in cap. in præsentia. num. 48. de proba. Gozadin. consi. 39. Cassa. in consuetudin. Burgen. rubr. 2. in gloss. *Et est a entendre.* nu. 10. Aegi. Bossi. in tract. delict. titu. de bonorū publi. numer. 60. & hanc esse commun. opinionem fatetur Iacob. Septiman. in Catho. institu. num. 98. licet contrariam opinionem post plures iuris interpretes veriorē asserit Felin. in cap. in præsentia. num. 27 de proba. & eadem ait communiter probatam Corne. consil. 13. libro. 3. Simancas. tamen in dict. capit. opiniones has cōcordes facit quem vide omnino.

Non confiscatur. Adde eundem Alexand. Imo. & Rema. in l. si finita. §. si de vestigialibus. ff. de damn. infect. Curt. consil. 4. post feudorum. tractat. column. 7. Bossi. in dict. titulo. de bono publi. num. 19.

Ius patronatus. Adde gloss. in cap. filijs. 16. quæstio. 7. Abbas & docto. in cap. nobis de iure patris. Deci. in cap. quanto. num. 7. de iud. Ioan. Lup. in rep. rubr. de dona. inter vir. & vxor. §. 39. num. 7. Aug. Ari. in tract. malifi. in addi. ad Ang. in verbo, *Et eius bona* nu. 17. Eman. à Costain ca. Si pater de testam. li. 6. in. 2. par. Trebelli. num. 7. Molin. de primogen. Hispan. lib. 1. capi. 24. num. 26. libr. 1. cap. 24. numer. 26. Iul. Clar. libr. 5.

recep.

recep. setent. §. fin. quæstio. 78. Didac. Perez in l. 1. titulo. 6. libro. 1. ordin. in gloss. *Si el que fuere.* ver. o. & tauo. *Publicandum.* Adde Barth. Cassa. in consuetudin. Burgen. rub. 2. §. numer. 20. Bossi. in di. tit. de bonorū public. nu. 71. & doctissimū Ofan. in decisi. Pedamon. decis. 94. Iul. Cla. dict. quæst. 78.

Vsusfructus. Adde Ioan. Lup. in rep. rub. de dona. inter vir. & vxor. §. 42. num. 6. D. Couarru. in cap. quia nos de test. num. 2.

Pater vsu fructuū retinet in bonis filij an se clericatū quæstus

Quam tamen opinionem verā esse existimo, quantum ad bona quæstus per filium, post sacrum susceptum ordinem, vt hic aperte sentit Author, quam opinionem professus fuit Io. Fab. in auth. ingressi. C. de Sacr. Ecclesiæ. Deci. in capite. præsentia de proba. numero. 62. Ioan. Lup. dict. §. 42. nu. 12. Didac. Perez. in l. 1. titulo. 3. libro. 1. ordin. in gloss. *Los sacerdotes.* versu. est etiam quidquid Abb. senserit in dict. cap. in præsentia. num. 56. dicens opinionem hanc esse veram, etiam quo ad bona ante clericatum quæstus, in quibus vsufructus patriam quæstus erat. Qui manifeste labitur, quia in bonis acquisitis à filio ante clericatum, pater non amittit vsufructum, licet postea filius clericus efficiatur, ita contra multos resoluit Pinel. in l. 1. par. 1. numero. 42. & 43. C. de bon. Mat. Mol. ad Dec. in capite. in præsentia. num. 64. litera O de proba. Mol. de prim. Hispaniæ. lib. 1. cap. 19. n. 28. Rod. Suar. in q. maior. num. 37. Telli. Fer. in l. 5. Taur. num. 4. & opinionem istam veriorē & receptiorē esse testatur post huius operis additionem Cald. Pereyra. Lusitanus (vir sanè subtilis & accuti inge-

Cald. Pereyra Lusitanus

nij) in l. si curatorem habens in verb. Læsis nume. 105. C. de in res mi.

Habet fiscum. Vide authorem in fra capi. 140. & quæ ibi annotaui.

Verberari.

CAPVT. CXXXIII.

- 1 *Pœna verberum in clericorū personis qua causa sacris canonibus fuit instituta.*
- 2 *Presbyteri non nisi pro grauibus criminibus verberantur.*
- 3 *Clericus etiam cum mādato Ecclesiastici iudicis, non potest per laicum verberari.*
- 4 *Ecclesiastici iudices nulla irregularitatis lebe afficiuntur, etiam si ex verberibus sanguinis effusio interueniat.*

Pœna verberum in clericorū personis à sacris canonibus recepta est. Et hoc forsam quod cū dolore & citra vitæ ac membrorum periculum corrigant, de ea que mentio fit in capite. §. q. 1. & in capite. nullus clericus. 11. quæst. & in cap. Cum beatus. 45. distin. quod est concilium Bracarense tertium in cano. 6. & in capi. 1. fin. 35. distin. quod est concilium Agathense, & in capite. 1. fin. verbis, de calumnia. Ex quo ibi notat Abb. in vltim. nota quod ecclesia potest clericos publice verberare. Cumque cessent in illis ceteræ pœnæ mortis, ac membrorum mutilationes, nimirum si hæc tanquam paternam correctionē antiqui illi patres sacrorum Canonum conditores admiserint. Vide tamen in hoc distinctionem

l. 5 quam

quam facit tex. & gloss. in dicto capite. Cum beatus, videlicet, quod presbyteri, Abbates, & leuitæ, nullis debent verberibus subiacere, exceptis grauibus, & mortalibus culpis, minores tamē clerici verberantur pro minoribus culpis, & idem notat Præpo. in dict. capite. *fin. 35. distin.* In qua tamen imponenda poena iudices ecclesiastici aduertere debent semper, quod in casu, quo clericus venit verberandus, non potest nec debet verberari per laicum etiam mandato suo, ^b vt in capitul. Vniuersitatis. de excommunic. & per gloss. in capite. Si clericos, eod. titul. libr. 6. & ita etiam disponitur in l. 56. tit. 5. par. 1. vbi dicit lex, quod tam prælatus mandans, quam laicus obtemperans in hoc excommunicatus est, sed debet per ministrum Ecclesiæ verberari, vt not. Card. de Turrecremata post Hugo. in capite. illi qui. 5. quæstion. 5. & secundum eos constitutus in minori ordine poterit etiam presbyterum verberare. Imo plus voluit Abb. in capite. inter alia, in column. 4. de immu. eccle. quod pro honestate ecclesiæ clericus debet verberari in ecclesia, & per clericum & non per laicum allegando dict. capitulo. Vniuersitatis. Quando vero clericus est incorrigibilis, potest per laicum verberari, vt not. glossa. in summa. 45. distinctio. allegando text. in capite. vt famæ de sent. excommun. Tu tamen lector aduerte an textus ille probet hanc conclusionem, cum nihil de verberibus disponat, sed de captura facienda per laicum, & inter hos duos actus, non paruum videtur esse discrimen. Nam

difficilius capitur clericus nisi per laicos. Captum tamen clericum verberare per alium clericum in minoribus saltem non sic difficile est, præmaxime quia in quauis respublica ministri deputati ad capturam delinquentium laici sunt, idē videndum est, an sola autoritas gloss. sufficeret ad veritatem huius conclusionis, quam tamen simpliciter sequutus fuit Bartachi in tract. de episcopo. 3. part. 4. libr. de potestate & autoritate episcopi in temporalibus circa personas, versicul. quarto, ⁴ quæro an episcopus. Et aduerte, quod iudex ecclesiasticus habuit iurisdictionem fustigandi & verberandi, & sententiam suam potest super his mandare executioni absque scrupulo irregularitatis, licet in fustigatione, vt in plurimum interueniat aliquis effusio sanguinis: quia illa, qualis effusio non consideratur, cum non veniat principaliter ex sententia, sed accidat ex post facto, & satis est, quod in sententia clerici non infertur poena, ex qua principaliter, & immediate veniet sanguis, ita Paul. Grillan. in tractat. de relaxatione carceratorum, in 5. quæstio. & licet huic conclusioni videatur refragari tex. in capite. Archiepiscopatu. de raptu. & gloss. ibi in capit. his à quibus. 23. quæst. vltima, tamen credere saluari posse dictum huius Doctoris, quando illa sanguinis effusio esset, vt ipse dicit aliquis: nam tex. in dict. capite. in Archiepiscopatu, non reprobat, si aliquis sanguis ex flagellis profiliat, sed quod flagella in vindictam sanguinis transire videantur: vnde prohibet vindictam sanguinis, non verò accidentalem.

dentalem effusionem. Vnde nec existimo necessarium vt audiui, facere aliquos iudices, quod flagellandos induunt lineis vestibus in tinctis cæra, vt desuper flagellentur, dum enim scrupulis consulunt, correctionem inutilem & parum timendam efficiunt. Vel verius in hoc dici posset, quod etiam si iudex prætenderet in poena verberum vel fustigationis effusionem sanguinis, & vere succederet, & in magna quantitate, non propter hoc incurreret irregularitatem, cum hæc non contrahatur nisi sola morte, vel membri mutilatione, vt notat Abb. in capite. i. numero. 8. qui clerici. vel vouen: & Cardin. Clemen. si furiosus. per text. ibi, de homic. columna vltima quæstio. 31. & per text. in capit. in Archiepiscopatu. de raptu. quem pro hac conclusione ponderat, & respondet ad text. in capit. cum illorum. de sentent. excommunic. Et vide Sylu. qui refert Abb. vbi supra in sua summa, verbo, homicidium. 3. §. Tertio quæritur.

A *Pœna verberum contra clericos licet antiquitus recepta hodie vero minimi*
R *Recepta est.* Vide Gregor. Lup. in l. 48. titulo. 6. in versicul. *En lo temporal.* part. 1. & in l. 56. titulo. 5. in verbo, *Descomulgados.* Eadem part. Petr. Gregor. 3. part. Syntag. iuris libr. 31. capite. 11. per totum. Nota tamen quod hæc fustigationis poena clericorum in Mediolanensi domino non seruatur, vt memoria protulit Iul. Clar. libro. 5. recep. senten. §. fin. quæstio. 70. versu. Et etiam. Prout nec illam esse in vsu Regno Franciæ testatur. Practic. Mileij. folio. 148. numero. 53. Nec ego sane imponi vidi ab hinc. 27.

annis in hæc celeberrima Complutensi curia. Non tamen præterit, quod poena ictus fustium olim iudices Ecclesiasticos aduersus clericos vsos fuisse, vt author est, Diuus Augustinus. qui Marcelo scribens, ait, *Confessionem verberibus eruisisti.*

De mandato suo. Adde Gregor. Lup. in dict. l. 56. Petrum Plaça, in epi. delicto. capite. 11. numero. 19.

In exilium mitti.

CAPVT. CXXXIII.

- 1 *Pœna exilij per Ecclesiasticos iudices infligi potest.*
- 2 *Episcopus vel alius ecclesiasticus iudex non poterit clericum exilio damnatum rebannire.*
- 3 *Clericus de facto in exilium missus potest per eundem iudicem vocari.*

ECCLESIASTICI iudices possunt imponere poenam exilij, vt probatur in capite. i. de calumni. & in capite. penultimo de poenitentia, & in capite. Hi qui. 3. quæstion. 4. & in capite. Cum beatus. 45. distinctio. Et notat doct. in capite. Cum non ab homine. de iudic. licet ibi Anton. nō tatur colligere argumento ex illo textu, quod Ecclesia non habet poenam exilij, cui in hoc aduerlatur Barba. ibi. in columna. 6. versu. Et dicit, hoc. Vbi namque poena certa non est imposta à iure,

à iure, & delictum, quod venit puniendum in clerico, videtur quod dammodo coherere alicui loco, prudenter se habent Iudices ecclesiastici, si delinquentibus clericis poenam inferant exilij. Sicut enim occasio delinquendi facile precipitat etiam eos, qui aliquam virtutis curam habere solent, sic eadem occasione sublata facilius est à difficili, & asperrima vitiorum femita, ad amoenissimam virtutis viam reuocari. Quod bene comprobant verba illa singularia sanctissimi Hispaniæ nostræ doctoris clarissimi Isidori, insignisque vrbis Hispalen. Præfulis præfulgidi, quæ Gratianus intexuit in cap. Valet. 81. distinct. Valet (inquit ille) interdum conuersis pro salute animæ suæ mutatio loci. Plerumque enim dum mutatur locus mutatur mentis affectus. Cōgruum est ergo & inde etiam corporaliter euelli, vbi quisque illecebris deseruiuit. Nam locus vbi quisque prauè vixerit, in aspectu mentis apponit, quod sæpe ibi cogitauit vel gessit. Aduertat tamen in hac materia Episcopus vel eius vicarius, quod postquam clericus propter crimen est damnatus ad poenam exilij legitima causa, & probatione subsistente, non potest ab exilio reuocari, & sic non poterit clericum exilio damnatum rebannire, ita notat Præpo. argum. tex. ibi in capit. in primis. 2. quæst. 1. Ratio est secundum eum, quia ex quo legitime est missus in exilium, inferior non potest super istis gratiam facere: vt habetur in capit. Cum titu. de re iudi. Facit etiam text. in l. Releti. ff. de poenit. Ex quo ibi not. Bar. quod missus in exilium solus

princeps, & non alius potest dare licentiam veniendi, & quod reuertatur, quem vide ulterius etiam dicentem quod quilibet iudex potest dare licentiam exuli reuertendi ex iusta causa: quod est notandum in nostro proposito, qui per hoc videtur, quod Episcopus, vel eius vicarius posset idem facere ex causa iusta. Si tamen clericus esset de facto in exilium missus, tunc bene potest per eundem iudicem reuocari secundum Præpo. vbi supra argum. tex. & quæ ibi notat Bald. in capi. Ab excommunicato de rescip. idem Bald. & Ias. in l. Si pacto quo poenam. C. dict. pact. de quo ego latius scripsi in meis doctrinis magistratibus, in doctrina incipienti, factum de facto.

Gratiam facere. Vide Regia. l. 2. titu. 32. par. 7. vbi Greg. Lup. in gloss. *el Rey*. Ias. in l. 1. §. & post operis. ff. de noui. oper. nun. Ioann. Fab. in l. poenam. C. de poenis Iacob. in l. Imperium. ff. de iur. omn. iudi. Doctor. Auen. libr. 1. de mand. Reg. Hispan. cap. 7. num. 13:

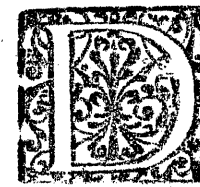
Reuocari. Adde quod huc spectat, quod voluit gloss. not. in capite. Prima tes. 2. quæst. 1. quod de positus de facto etiam de facto reconstituitur quam in id expedit Bald. in capi. accidens. 1. in fine vt lite con. Et quod factum de facto possit per eundem iudicem reuocari probat tex. optimus in l. 1. §. hoc edictum. ff. si mulier ven. nomi. gloss. in l. minor in princ. in verb. *Secus*. ff. de eucti. Innoc. in capite. quæ rellam. colum. 3. vbi Bald. col. vlt. de elect. idem Bald. in l. 1. ad finem. C. de prohi. se quæst. pecun. & in

& in l. 2. G. de seruituti. Specul. in titu. de primo & secund. decre. §. iam de effectu versi, quid si iudex. Anton. Abb. & Deci. in capite. cum cessante de appella. Petrus de Ancharr. consil. 6. columna. penultim. Felin. in capit. qualiter & quando. 1. column. versi. tertio limita. de accusa. cum multis allegatis ab Andræ. Tiraquell. post leges conu. glof. 5. num. 15. Sebas. Van. in tract. de nulli. in parte, *Quid sit nullitas*. num. 16.

Deponi.

C A P V T. CXXXV.

- 1 *Depositionis definitio.*
- 2 *Clericus pro nullo crimine potest deponi, nisi in iure exprimat, præterquam in grauibus, enormibusque criminibus.*
- 3 *Quæ crimina digna sūt depositio ne iudicis arbitrio relinquatur.*
- 4 *Clericus depositus ab officio, celebrans qualiter puniatur,*

Depositio est perpetua remotio ab altaris ministerio, notat, Abb. in cap. At si cleri. de iudi. col. 1. & refert ibi Decius, col. 4. versi. quinto nota. Et depositus simpliciter intelligitur depositus perpetuo licet non exprimitur, vt per glo. not. in ca. 1. in glo. in fin. 50 dist. vbi Domi. & tenet Decius vbi supra, & vide glo. not. quæ probat istam conclusionem in ca. accedens. 50. dist. vbi tamē vide sing. distinct. prep. in hoc artic. & nota quod regulariter pro nullo crimine potest deponi clericus, ni-

si de iure aliud exprimat, notat Dom. in §. de his. l. distinct. & in capite. 1. 35. distinct. nisi. in grauibus vt ibi per eum: quod refert Decius in dict. capit. At si clerici. in prin. in column. penultim. de iud. Item pro delicto enormi potest fieri depositio, ita dicit Abb. in capite. final. de celeb. miss. allegat text. in capit. Tuæ de poenis, qui tex. dicit, *Magnis sceleribus*. quod verbum: *Magnis*, plura delicta comprehendere videtur, quam verbum, *Enorme*, & vide Anton. in capit. cum dilectus de purg. cano. column. 6. versic. Caue quia illud, qui ex verbis Innoc. ibi colligit vnam theoreticam, quam dicit tenendam pro vera, quod vbiunque pro aliquo delicto venit imponenda poena mortis, tunc de iure Canonico in locum ipsius intelligitur subrogata poena depositionis, quod refert & sequitur Felin. in ca. qualiter, el. 2. §. ad corrigendos. 4. column. de accusa. tanquam ordinaria imponatur. Aduerte tamen in ista materia, quod Decius in capite. At si clerici. in colum. 20. de iudi. versi. De secundo colligit duas conclusiones ex Abb. ibi. Prima quod poena depositionis non imponitur, nisi pro graui crimine. Secunda, quod, quæ dicantur crimina graua relinquatur arbitrio iudicis, ex quo postea, in eadem column. versic. Secunda conclusio, dicit quod erit in arbitrio iudicis, quæ crimina dicantur requirere depositionem. Et vide etiam quod notat Abb. in cap. Latores de cleri. excomm. minist. de quo supra memini in parte suspensionis, ex communicationi, &c. Item not. quod ad depositionem presbyteri

teri non semper requiritur dolus sed supina ignorantia æquiparatur dolo, quo ad hoc. ita notat Abb. ex text. ibi, quem dicit valde notabilem in capite. fin. de celebra. missa. Et aduerte, quod si de positus ab officio celebrat. priuatur participatione corporis, & sanguinis Domini, & permanet in hac excommunicatione, vsque ad diem vltimum, ita vt viaticum tantum modo exitus sui tempore percipiat: vt habetur in capite. Accidens. 50. distinct. ibi notat Præpo. & in ista materia depositionis vide Archi. in capite. presbyteri. el. 2. 5. quæstio. 6. vbi tradit nimis generalem & dubiam doctrinam (videri meo) videlicet quod si clericus deponitur pro aliquo crimine potest à iudice seculari ad huc puniri pro eodem: sicut enim accidit quem diuersis legibus teneri pro eodem crimine, sic eodem modo lege & Canone. Nam clericus depositus non efficitur de foro iudicis secularis propter solam depositionem, quo modo ergo poterit per ipsum puniri? Præterea non sequitur: potest quis teneri diuersis legibus pro eodem crimine, ergo clericus potest puniri pœna canonica per Episcopum, & ligari per iudicem secularem, non præmissa degradatione, & traditione. An autem clericus depositus possit restitui per episcopum, vide Gondi. Villa. in tract. de legato, part. 1. quæstio. 14. numer. 63. tomo. 2. tract. diuerforum Doctor. fol. 292. Et vide in Pontificali. folio. 204. columna. 1.

ANNO TATIO.

A Dde quod cum in præcedentibus capitibus, multa de hu-

ius capitis argumento scripta sunt, repetenda non duxi, vide tamen vltraea Iacob Menoch. de arbi. iudi. quæstion. libr. 2. cent. 5. casu. 415. lul. Clar. in pract. crimi. §. fin. quæst. 74.

In arctum monasterium detrudi.

CAPVT. CXXXVI.

- 1 *Clericus depositus, in monasterium antiquo iure detrudendus erat licet hoc hodie ab aula recesserit.*
- 2 *Alimenta quo modo ijs ministranda sunt, qui in monasterio ad pœnitentiam deputantur.*

Antiquis illis ac venerandis patribus, qui futuro vniuersalis ecclesiæ statui nedum claritate, ac facti monia vitæ suæ, sed pijs facti- bus cõsulerunt, nõ minus fuit cure delinquentium pœnas decernere, quam eorum futuræ emendæ prouidere, non satis suo animarum zelo mirabili esse censes, si facinorosis inflicta pœna (quæ alijs similia perpetrandi metum ingessit) ipsismet admitta deplorandi non præstaret oportunitatem. Ac ideò post depositionis pœnam statutam, vel depositi ad agendam penitentiam in monasterium aliquod detruderentur, ordinarunt, vt sic eos monachorum integritas ac venustas confunderent, & vitæ austeritas ad amplectendum volutariæ pro-

uis

fuis excessibus pœnitentiam suaderet, æquitas (quæ dum verior est in vitijs prolapsos magis subleuat quam improperat) ad agnitionem culpæ, & spem veniæ commoneret. Vnde regulare est, quod episcopus debet assignare clerico, quem deponit, monasterium vbi peccata lugeat, & illa vltius non committat, vt in capite. Sacerdos. 81. distinct. Sed hoc vt videmus, recessit ab usu, quæ forsam euenit ex eo, quod iudices ecclesiastici adeo segniter laborant crimina punire, vt rarissimè videamus eos delinquentibus depositionis pœnam inferre. Item & ex alio capite, quia omnia monasteria iam sunt ab episcoporum iurisdictione exempta, & ideo non sic iudicibus datur facultas assignandi monasterium, vnde Alexand. Tertius reputans hanc detractionem non ita facilem, dum illam fieri præcipit in capite. Sicut dignum in §. Clericos, de homin. addit conditionem, *si fieri potest*, forsam de possibilitate dubitans, non tam propter penuriam monasteriorum, quam propter voluntatem recipiendi detrudendos in eis. Aduerte tamen quod Præpos. in capite. Si euangelica. 55. distinct. notat ex text. ibi, quod clericus qui non est sufficienter punitus pro grauitate delicti cum sola depositione, potest detrudi in monasterium: ex quo videtur, quod non in differenter post depositionem debet succedere inclusio. Quomodo autem alimenta ministranda sunt ijs, qui in monasterio ad pœnitentiam deputantur, vide bonum tex. Greg. in capite. de lapsis. 16. quæst. 6. vbi vide Archid. dicen-

tem, quod pauperes clerici ponendi sunt in monasterijs à diuitibus, aut alendi ab Episcopo. Et de materia huius capite. vide quod scribitur in sequen.

Recessit ab usu. Adde doctissimum virum Iulium Clar. in pract. crimin. §. fina. quæstion. 70. versicul. sunt etiam.

Ac in perpetuum carcerem damnari.

CAPVT CXXXVII.

- 1 *Pœna perpetui carceris quando ab ecclesiasticis iudicibus sit imponenda.*
- 2 *Episcopus in regularitatis labe afficitur, qui arctum locum alicui constituit, si in eo ex defectu aeris vel cibi moriatur.*
- 3 *Testamentum clerici ad perpetuum carcerem damnati, an valeat.*
- 4 *Episcopus, qui condemnat clericum ad perpetui carceris pœnam an possit minuendi pœnam suo arbitrio potestatem seruare.*

N Vius pœnæ fit mentio in capite. penult. de heret. & in cap. Nouimus. de verborum. singu. & in Extrauag. Diuinis exēplis. quæ est sub tit. de penis in Extrauagantibus cõmunibus. dicitur autem hæc perpetui carceris capitalis secundum Baldum in leg. reos in principio column. de accusat. quem refert Felin. in capite. Qualiter, el. 2. §.

2. §. ad corrigendos. in column. 4. de accusat. Quæ quidem pœna si ab ecclesiasticis iudicibus imponeretur, vbi delictorum qualitas exigit, custodia tali, vt re vera perpetua esset, longè leuius censerentur punita laicorum delicta naturali morte, quam clericorum perpetuo carcere. Nam vt Card. scripsit in capite. Cum non ab homine de indic. longè minor pœna est statim mori, quam diu affligi sine salutis spe. Quando autem ista pœna, vel præcedens imponi debeat. Inno. in capite. qualiter el. 2. de accusat. in colum. penultim. versu. & sunt videtur vel le quod hæc pœna carceris æquiparatur pœnæ damnationis in metallum iuris ciuili. Vnde secundum videretur imponenda in casibus quibus iure ciuili quis punitur pœna tali, & ad hoc refert eundem Innocen. Ioann. de Anr. in consi. 1. in colum. 2. Abb. tamen in capit. tuæ de pœnis, tradit talem doctrinam, quod vbi pro delicto imponitur pœna mortis de iure ciuili, tunc depositus detruditur in carcerem perpetuum quando verò imponitur pœna alia citrà mortem, tunc detruditur in monasterium. Contra quem instat Philip. Decius, in capite. Cum non ab homine, in columna. 6. versicul. Sed ista doctrina, de iudic. dicendo quod hoc non est verum, quia in casu capite. Clerici. de excess. Prælat. & in cap. Tuæ de pœnis, sit detrusio licet de iure ciuili imponatur pœna mortis, & refert Aretin. latè scribentem in hoc, in col. 9. qui concludit secundum eum, quod debet quis detrudi in monasterium, ad agenda penitentiam: & si nō

velit agere, ponitur in perpetuis carceribus, allegat. dict. capite. Vt fame, de senten. excommun. & capite. à nobis de Aposta. Sed contra hoc arguit Decius de text. in capite. Nouimus, de verb. signifi. & in cap. penul. de hære. Vnde videtur sibi quod in carcerem detrudatur quis, quando infurgit maior suspitio fugæ pro maiori securitate. Sed ista distinctio. Decij non placet: quia pœna perpetui carceris, tunc non ratione pœnæ, sed securitatis daretur: vnde non consideraretur delicti qualitas, sed fugæ timor. Vnde melior est sententia Aretin. vbi supra, quam ipse Decius non integre refert, nam concludit ipse Aret. quod quauis pœna mortis imponatur de iure ciuili, non tamen debet imponi de iure Canonico pœna perpetui carceris, quod ipse limitat dupliciter. Primum in casibus exceptis, in quibus expressè cauetur de pœna carceris, vt in capite. pen. & fin. de hæret. Secundo vbi propter immanitatem delicti non esset imponenda laico simpliciter pœna mortis, sed cum aliqua qualitate atroci, vt puta ignis, traditionis ad bestias, lacerationis membrorum, & huiusmodi tunc enim videtur sibi imponenda pœna perpetui carceris: b Quod intelligit verum, siue illa pœna sit naturalis criminis, siue iudex illam imponat, augendo illam propter aliquam qualitatem animo inhærentem, & sic dicit intelligendum capite. Nouimus, supra alleg. de quo arguit contra illum Dec. Et aduerte quod Bald. in l. penultim. C. ad l. Aquil. dicit, quod si Episcopi imponerent aliquem in ita arcto loco quod

eo, quod non haberet aerem sufficientem, vel darent sic parum comedere, quod de facili moreretur, quod essent irregulares. c Vnde providere deberet Ecclesiastici iudices, quando alicui carcerem perpetuum assignant, ne ex defectu aeris vel cibi moriatur. Idem notat Abb. in ca. A nobis de Aposta. referendo Ioann. Andra. Et vide Ioann. de Anan. in cap. 1. de collu. detegen. & in capite. qualiter, & quando. el. 2. §. fin. versu. Nunquid autem Episcopus de accusa. & Matth. de Afflictis in. 1. lib. Constit. Sicilia, in fol. 129. colum. 3. & Mari. in repet. capit. Ad audientiam. de homi. in colum. 31. versu. quinquagesimo octauo quæro. vbi referunt Bald. vbi supra, & alios idè tenentes. Et vide etiam Card. in Clement. 1. de penit. & remis. in quæst. 7. vbi referendo Laurent. dicit, quod ponentes aliquem in tali carcere, in quo propter eius arctionem incarcerati non viuunt ultra sex, vel octidies, reputat homicidas irregulares: quia illa pœna est magis afflictiva, quam si ponerentur in patibulo. Aliàs autè si damnatus ad perpetuum carcerem moriatur, dicitur naturaliter mori, vt notat Bald. in l. 1. C. de his qui ad liber. peruen. non pos. quem refert Ioann. de Anan. in cap. fin. de homi. num. 8. vide Felin. in capite. Qualiter. el. 2. de accus. §. Ad corrigendos colum. 5. in princ. Et nota quod licet aliàs damnato ad perpetuum carcerem ex forma statuti, vel de iure communi non possit aliquid relinquere ultra alimenta, dicit Mari. in cap. Veniens de accus. in colum. 28.

in versu. Vndecimo quæro, quod de iure canonico videtur posse attentari quod taliter damnato non possent relinquere alimenta, cum sibi deputetur panis angustia, & aqua doloris. De quo tamen articulo vide latius Corsetum in repertorio Abb. in verbo, carcere. in versu. An valeat, & Fel. in ca. Qualiter. el. 2. in §. Ad corrigendos col. 4. in fin. de accusa. Præterea in hac materia poterit merito dubitari, an valeat testamentum clerici damnati ad perpetuum carcerem, qui ibi finaliter decessit? Quod examinat Bal. in. 1. volum. consi. 448. quæritur in primis, vbi tandem concludit quod non, & quod talis nec actiue, nec passiuè sit testabilis. Et quia principale fundamentum suum est, quia tali pœna damnatus continetur sub cōdemnatis ad mortem: quia licet non sit condemnatus ad mortem subitanam, est condemnatus ad breuitatem vitæ. Posses tu Reg. norum Castellæ, & Legionis incolæ nō immeritò inferre, quod hodie attento iure eorum secus esset, cum per. l. 4. in legibus Tauri editis, disponatur quod damnatus ad mortem ciuilem, siue naturalem possit testari, nisi dānetur propter crimen inducens confiscationem bonorū. An autem Episcopus qui condemnat clericum ad perpetuum carcerem possit in sententiam referuare sibi potestatem minuendi pœnā suo arbitrio, vide Bald. in auct. Inter dicimus. C. de Episcop. & cleri. referentem Guilielm. disputasse hoc, & finaliter tenuisse quod si. Sed dicit Bal. contra naturam pœnæ decia

M m randa

rada in sententia non potest fieri referuatio: quia esset implicare contraria, sed asserit tandem quod forte fallit in sententia Episcopi. quia mitius debet agi cum eo, quam cum alio, arg. d. Auctet. interdicimus secundum unum intellectum, cuius verba ferre ad litteram refert Felin. c. Qualiter. cl. 2. §. Ad corrigendos in col. 6. de accusat.

A Carceris perpetui antiquitas eiusque gravitas explicatur.

Capitales. Adde quod diuersarum gentium moribus olim receptum fuit, ut loco capitalis poenae in teterrimum carcerem reus conijceretur, ut in illo animam ageret: sic apud Persas, apud Syracusanos, apud Messanos, & apud Romanos obseruatum fuisse scriptum reliquit lex. ab Alex. lib. 3. dierum genialium cap. 5. Coelius Rodig. li. 17. lectionum antiquarum. c. 8. qui circa hoc argumentum multa memoriae commendarunt. Sic Iulius Caesar censuit, eos qui cum Catilina, contra Romanam rem publicam coniurationem fecerant, non esse occidendos, sed publicatis eorum pecunijs, ipsos in vinculis per municipia perpetuo habendos ut testatur Sallustius in coniuratione Catilinae. Meminit etiam Cicero in eundem Catilinam, orat. 4. sic loquens. *Intelligit Caesar mortem a Dijs immortalibus non esse supplicij causa constitutam, sed aut necessitate naturae, aut laborum, & miseriae quiete esse: itaque eam sapientes non quam inuiti, sortes etiam saepe libenter appetierunt, vincula vero & ea semper piterna, certe ac singulari poena nefarij sceleris inuenta sunt.* Et paulo post. *Bona praeterea publicari iubet. vitam solam relinquit, nefarijs hominibus, quam si ademisset, multas,*

duo dolore, & animi, & corporis, & omnes scelera poenas ademisset. Et istum carcerem idem Cicer. 3. Catili appellauit. *Vindicta manifestorum, & nefariorum scelerum.* De carcere perpetuo meminit etiam Valer. Maxi. lib. 6. cap. 3. Assuerans quendam. C. Vaticinium, quod sinistrae manus digitos sibi, ne militaret bello Italico amputasset, publicatis omnibus bonis a Senatu aeternis vinculis adiudicatum fuisse. Tempore quoque Amulij Latinorum Regis, qui praefuit Romulum, carcerem perpetuum in poenam fuisse statutum, colligitur ex Dionysio Halicarnensi eo, qui de Italia scribens, ait: *Sunt qui confestim eam necatam puellam tradant, nec desunt qui malint coniectam in occultum carcerem eamque perpetuum: unde necatam esse vulgo traditum est.* Meminit item de perpetuo carcere. Valer. Max. lib. 6. c. 8. dum agit de quodam seruo Caij Marij, & Phyllost. lib. de vita Apollonij.

Nec haec perpetui carceris poena prorsus antiquata est, nam receptam esse in ciuitate Venetiarum fatetur Mantua obseruati. lib. c. 96. col. 6. & scribit Calig. in marg. Fisc. fol. 93. in fine Reges Hispaniarum multum ea utuntur. Sic quidem apud nos in his regionibus receptum est maxime in superioribus tribunalibus, delinquentes puniri, ut Regiae Maiestati seruiant perpetuo in regionibus Africae finitimis, vel condemnantur ad Regias triremes, non sane poena haec differre videtur, a poena perpetui carceris nisi nomine tantum, ut multi arbitratur. Sed verius censeo poenas has assimilari, donationi in metallum, vel

Carceris perpetui poena in aliquibus principibus obseruatur. Poena triremium, vel exillij perpetui ad aliquam in Hispania recepta sunt, quibus poenis assimilantur.

in opus publicum, quibus & alijs similibus poenis reus condemnari potest. l. aut damnus. l. capitulum. ff. de poen. l. relegatorum §. sicut. ff. de interdi. & relega. l. illicitas. §. qui vniuersas. ff. de offici. Prae. relegan. ff. de offici. Praefect. l. 4. tit. 31. part. 7. notat in terminis Abb. in capit. quod sedes. de offic. ordin. Ioannes de Platea in. l. nemo carcerem. col. 4. C. de ex actori. tribu. libr. 10. Greg. in dict. l. 4. in gloss. o labrandò. & in gloss. verb. a ome libre. & his non allegatis idem scribit Doctor Th. Talleda. in tract. incarcerationum cap. 4. num. 10.

Poena perpetui carceris mortis aequiparatur.

Haec quidem perpetui carceris poena, de qua a nobis sermo. instituta est, morti equiparatur, ut sentit Innocentius in ca. qualiter in 2. de accus. Abb. in c. 1. col. vlt. de collu. detegen. quia similis seruituti perpetuae esse videtur. l. 2. ff. de liber. homi. exhi. seruitus autem mortis poenae ferè comparatur. l. seruitutem. ff. de reg. iur. & vide Ioan. And. in d. c. 1. n. 22. assuerantem grauiorem esse perpetuum carcerem, quam abscissionem vnius digiti, vel fustigationem. Et poena haec legibus ciuilibus fuit aliena, imo incredibile. l. aut facta. §. solent. ff. de poen. l. mandatis. ibidem. l. incredibile. C. de poenis. d. l. 4. Par. Ideoque hac ratione secularis iudex hanc poenam non imponit. Bal. in dict. l. incredibile. Ang. in l. si a milite. §. a dictum. ff. de milit. testamen. Bal. consil. 443. in fine. lib. 3. vbi scribit, quod ita tenent communi. Doctores Alex. consil. 55. n. vol. 7. Mari. Socin. Senen. in cap. veniens col. 26. de accusat. Aymon. consil. 224. n. 3. Purpu. in l. Impe-

Poena perpetui carceris a iure ciuili aliena est.

riu. n. 231. vbi Valascus. n. 161. ff. de iuris. omni. iudi. Auiles in ca. Praetor. c. 18. in verbo, Carcel. Diodac. Perez. in l. 2. tit. 4. lib. 4. ord. in verb. *Todos los dias de su vida.* Et est communis, & verissima opinio, ut assuerat Iul. Cla. in pract. crim. §. si. q. 70. poena. Quod si de facto ea imposuerit sententia nulla est Bal. in dict. l. incredibile licet gl. Cin. & Sali. ibi dissentiat, & Valas. in dict. l. Imperium.

Poena carceris perpetui secularis iudex infligere non potest quod si de facto fecerit, nulla esset sententia.

Haec tamen communis sententia, quam modo assuerauimus, minime procedit in seruo, qui ad perpetuum carcerem danari potest. l. seruus. C. de poenis. Non quidem quod ad ipsum grauis poena ista indicata est, cum iam seruituti adstrictus sit. Secundo, nec locum obtinet, quando delictum est atrox, pro quo iudex arbitrari potest mortis poenam imponendam esse. ita Bald. in d. l. incredibile. Sed ex supra traditis haec Bal. opinio vera non videtur, & merito de ea dubitat in signis Iacob. Menoch. de arbi. iudi. quaestioni lib. 1. q. 89. num. 9. dicitque cogitandam esse propter magnam Bald. auctoritatem.

Limitatio nes quatuor ad dict. Reg. conueniuntur.

Tertio fallit, in casu aucth. sed hodie. C. de adult. 1. & l. pen. tit. 17. part. 7. quas leges not. ad hoc Greg. in dict. l. 4. tit. 31. part. 7. in in verbo, a ome libre.

Quarto fallit in casu dictae Regi. 2. tit. 4. lib. 4. ord. ibi. *Todos los dias de su vida este preso en la carcel.*

Ceterum iure Pontificio carcer non solum ad custodiam, sed ad poenam imponitur. c. quauis de poenis in. 6. c. si quis clericus. 81. dist. c. de lapsis. 42. ca. commissa. de haere. lib. 6. Clement. 1. eo. tit. c. pen. de haere. c. nouimus de verbo. signifi-

Carcer de iure canonico, non solum ad custodiam, sed et poenam imponitur.

ca. Et potissima ratio est nam cū Sacri Canones pijsima, & mater na benignitate, mortis poenam non infligant, necessarium fuit, ne criminali impunita remaneret, pro grauioribus criminibus poenam hanc statuere. Quam Ecclesiastici iudices solū aduersus clericos imponere possunt, non vero contra laicos, nisi in crimine heresis, vt scribit Iul. Cla. in dict. pract. §. fin. quæst. 70.

Alimenta denegari nō debent illis qui perpetuis carceribus detinentur, quod si inedia moriatur, iudices Ecclesiastici irregularitatem contra hant.

Nec debent alimenta denegari his, qui in huiusmodi carceribus detinentur, quia si fame, & inedia moriantur, iudices Ecclesiastici, qui morti causam præstiterunt, irregularitatis labe illaqueantur, ex Bal. sententia in l. de precibus. C. ad l. Aqu. Quod quidam intelligunt procedere, nisi in casibus atrocioribus, in quibus clericis incarceratis minui solent alimenta (quod vulgo dici solet, *Comer por onças,*) si mors inde sequatur nulla irregularitatis labe, iudices Ecclesiastici afficiuntur, cum iure Pontificio hoc sit permillum. Ita tenet licet fluctuans Anto. Quesada, vir non vulgaris eruditionis. in lib. diue. iuris quæstio. c. 17. n. 28. Ego tñ in ea fuit, & sum opinione, vt existimem, nunquā licuisse, ita tenuissima alimenta clericis suppeditari, vt famē pereāt, quod tex. insinuat in c. nouimus §. i. de verbo. sign. quod contrariæ opinionis assertores adducere pro se solēt, ibi. *Ad agēdū poenitentia ipsam inducas in poena doloris, & aqua angustia sustentandū.* Quæ quidē poena nō ad mortē, sed ad poenitentiam agendam tendit, vt ibi, quia semper Ecclesia Dei omnipotentis exemplo,

sperat conuersionē, & poenitentia delinquentium, nec vult mortem peccatoris, sed vt magis conuertatur, & viuat Ezech. c. 18. & in. ca. hi qui. 3. q. 4. & hac poena equitate, & prudentia prælatorū solet temporari, maxime præcipuis festis quibus solent in carceratos visitare, & pinguius nutrire. vt scribit Ioann. And. in. c. quāuis de penis libr. 6. in. 2. not. super text. Absit sane ab omniū mente credere, sacratissimas leges Pōtificias, alioqui pijsimas, in suos clericos, quos impense diligunt, tam diram mortis poenā infligere. Nihil sane interest necare, vel alimenta denegare. Vt inquit Consultus, in. l. necare. ff. de liberat. agnoscend.

Vnde Liuius. lib. 2. belli Punici asseuerat. *Famē vltimum humano rum supplicium;* Aegesipus lib. 5. *famem carnificem appellat.* & Hieremias Threnorū cap. 4. scribit. *Melius est occidi gladio, quam fame extabescere.* Cui consentiens Vegetius. *Ferro (inquit,) Multo seuerior famēs est.* David equidē pestilentiam eligere maluit, quā famem, cum vtriusq; ei esset data optio, vt habetur lib. 2. Regū capitul. 24. Et teterrimū mortis genus famem esse scripsit Homerus, qui lib. 12. Odysseæ ita facit Euriloch. loquentem. *Omnes qui dem terribiles mortes miserimortibus, Fame autem miserrimū mori.* Cuius meminit Plato libro 3. de republic. & Columela libro secundo rei rusticæ capitulo secundo. Tullius autem ad Atticum libro. 5. Epistolarum famē nihil miserius pronuntiauit. Iosephus lib. 6. belli Iudaici asseuerat, *Famē rerum omniū aceruita-*

Pana famis apud omnes gentes cateris seueriora ni seculo indicata fuit.

tes superare. Idem lib. 7. Historiæ Ecclesiasticæ cap. 11. tradit, *Omne pereundi genus, fame leuius videri.* Quintilianus verò de dira fame his verbis scribit. *Felix (ait) pestilentia, felix præliorum strages, denique omnis mors facilis, famēs aspera vitalia haurit, præcordia carpit, animi tormentū, corporis tabes, magistra peccandi, dirissima necessitatum, deformissima malorum.* Hæc ad humile corpus nobiles manus mittit, hæc alienis pedibus mendicæ res prostrernit, hæc sæpe sociorum frangit, hæc venena populis publice dedit, hæc in parricidium pio egit. Quæ refert Lucas de Pena. in. l. 2. col. 2. C. de quib. munerib. vel preit. lib. 10. & Andr. Tiraq. in lib. 1. de retra. §. 26. glo. 1. n. 22. Nec omittēdum est, quod ex nostris scribit Bald. in. l. pactū. col. vlt. C. de pact. tradens prouerbiū vulgo celebratū, *famēs (inquit) Est accurtissimus eris,* & idem cō filio. 458. col. 2. lib. 3. scribit nihil tristius esse quam fame necari, nihilque fame comparari.

Hæretici qui ad fidē redeūt, ad carceres perpetuos debent condemnari, quāuis hæc poena sancti offi clementia sit limitata.

Quibus addendum est quod antiqui prodiderunt, quia ferunt pro grauisima poena. Tātalum apud inferos, siti, & fame cruciari, vt refert Cicer. i. Tusc. Et Amian. Marcelli. lib. 17. Historiæ Roma, his verbis scribit. *Mortis ignauissimum est genus, fame perire.* Et idē lib. 19. dicit esse vltimū malorum omnium. Sed vt Ethnicos relinquamus, Sacreliteræ nobis de hoc suppeditant, nō vulgaria testimonia, quia ad grauisimorum scelerum vindictam, famē, tanquā cæterarū poenarū culmen, comminantur. In peccato sanè primi parentis dictum fuit. *Maledicta terra in opere tuo, in la-*

bore vultus tui, vesceris pane tuo. Vt habetur Genes. 3. Et Psal. 104. *Deus vocauit famem super terrā &c.* Et Ezech. 5. *Famem congregabo super vos, & conteram vobis vultū panis.* Et Ezech. 14. versic. 12. & 13. ibi. *Factus est sermo Domini ad me dicēs, fili hominis terra tam peccauerit mihi, vt præuaricetur præuaricans, extendā manum meā super eam, & conterā virgā panis eius, & immittam in eam famem, & interficiam de ea hominem, & iumentū.* Et ideò viri iusti fame, neq; inedia minime oprimuntur iuxta illud Dauid Psal. 36. *Nō vidi iustum derelictū, nec semen eius quarēs panem, & nouit Dominus dies immaculorum, & hereditas in æternum erit, non confundetur in tēpore malo, & in diebus famis saturabuntur, quia peccatores peribunt.* Et Prou. 10. *Non affliget Dominus fame animam iusti, & insidias impiorum subuertet.*

Et licet in crimine heresis (vt ad institutum sermonem redeamus, nec tamen extra Chorum saltauimus) laici post deprehensionem, ab heresi ad fidem Catholicam redeunt, ad perpetuū carcerem debeant condemnari. Vt in c. pen. §. 1. de heret. Quibusdā tamen nouissimis cōstitutionibus, rigor ille æquitate temperatus est, nam qui sponte ante propositam accusationem, ad Sacrosanctæ Ecclesiæ gremium redeūt, non debent perpetuis carceribus mancipari. Nec illi quī post capturam de seipsis, nec non de alijs, quos hæreticos esse sciūt integrè, pia mente veritatem fatentur. Potest etiam pro arbitrio Inquisitorum prædicta poena condonari illis, qui priusquā

dicta testium publicata fuerint, redierint, si vero post testium publicationem redeunt, & tunc confitentur, cum se conuictos esse intelligunt, perpetuis carceribus sunt recludendi. Ita sancitum est in prima Instr. Hisp. cap. 8. & 11. refert Iacob. Septi. in Catho. inst. tit. 16. num. 17.

Qui verò iam eo quod tarde nimis ad fidem reuertitur, ad perpetuum carcerem fuerit condemnatus ab eo fugere non licet quod si temerè fecerit, eo ipso relapsus iudicandus est, quia censendum est, quod fide conuersus fuerit, idè vltèrius audiendus non est, ita Archi. Domi. Ioan. And. Anchar. in. c. vt commissi. §. nec nõ de hæret. libr. 6. Arelatan. de hæret. not. 5. Squillacen. de fide catho. capit. 27. Ioann. de Anani. & Felin. in capitul. penultimo de hæretici. Quæ opinio licet communis sit, mea tamè sententia falsa. Tum quia nullo iure probatur, & inhumanum est absque expresso iure quem tam graui pœna plecti. Tum quia qui à carcere fugit in pristinam hæresim nullomodo labitur, ne fuga ipsa hæresim committit: ideo que relapsus nomen minime ei competit, solum quidem is si forte redierit, vel fuerit comprehensus duriori carcere recludendus erit, & impœnitens iudicandus, & ob fugam grauiori pœnitentia dignus, quam si subire voluerit benigne recipiendus est, ita nouissime tenet Iacobus Septim. in dicto titulo. 16. dicens opinionem contrariam falsam, & crudelem esse.

Pœna perpetui carceris Est tamen Inquisitoribus à iure concessa facultas, vt simul cū

Episcopo, possint minuere, vel commutare pœnã perpetui carceris: cum viderint id expedire. Vt in capitul. vt commissi. §. necnon de hæretic. libr. 6. Hodie tamen ad solum generalem Inquisitorem potestas hæc pertinet, quia solus is potest habitum publicæ pœnitentiæ tollere, quanuis delinquens in perpetuum damnatus sit, vt eovtatur, vt decretum est quinta inst. Hispan. capit. & quarta Toletana. capit. 9.

Quæ pœnæ remissio fieri solet octo annis transactis, à die incarcerationis, hoc ex benignitate, & clementia, non verò ex iuris rigore, quo stante, decennium desideratur, vt scribit D. Episcopus Simanc. dict. titul. 16. num. 22. quo loco numer. 21. testatur, quandoque eam pœnã lapso triennio remitti, si eo tempore in carceribus detenti maxime veræque pœnitentiæ præstiterint testimonium. De consuetudine tamen Sacri tribunalis generalis Romanæ Inquisitionis receptum est, vt post paucū tempus dispensatio indulgeatur vt testatur F. Pegna ad Dir. Inqui. 3. p. Scho. 142. Et vt addas his que supra versic. nec debet omisum fuit ad fin.

Pœna perpetui carceris. Adde Gregor. Lup. in. dict. l. 4. titulo. 31. parti. 7. in verbo, *d. ome libre.* vbi Authorè nostrum allegans eius opinionem amplectitur. Et an clericus perpetuo carceri mancipandus, prius sit degradandus vide Abb. in capit. excommunicamus. in. 2. de hæretic. Gundi. à Villadiego in tractat. de hæretic. quæstion. 19. numer. 2. auctorem

ceri. hodie ab Inquisitor. generali relaxatur, qui solus publicæ pœnitentiæ habitum remittit.

Quoties per lapso fiat d. pœna remissio.

rem nostrum supra capit.

Clericus vel regularis perpetuo carceri mancipatus an absque peccato fugere possit. Sed vtrum clericus, vel regularis possit absque peccati labe à carcere perpetuo fugere, existimo asseuerandum ei nullo modo licere, nec à peccato excusari, quod ex eo manifestè apparet. Nam licet ante iudicis condemnationem nemo teneatur pœnam soluere, vel illã subire, iuxta gloss. sententiam in capit. fraternitas. 12. quæstion. 2. que communis est, & multis à nobis ornata supra capit. 66. post condemnationem vero absque dubio tenetur, vt tradit S. Thom. 2. 2. quæstion. 69. artic. 2. & ferè omnes quos in dict. capit. allegauimus. Rursus quia iste qui à carceribus fugit, iudici resistit. quod omni iure prohibitum est capit. presentium. 7. quæst. 1. l. additos C. de Episcop. audi. tradit noster Autor in regula, & fallen. regula 382. vbi post eum multa scripsi. Deinde hanc rem comprobatur, nam licet ex multorum sententia, captus, & ad mortem condemnatus. possit à carceribus fugere. vt colligitur ex Ancharan. & Imo. in Clemen. Pastoralis de re iudica. Archi. in capit. cum homo. 23. quæst. 5. Diuo Thom. & Caiet. dict. quæst. 69. Dried. de liber. Christi. pag. 226. licet dissentiat Bar. in. l. relegati. ff. de pœnit. Abb. in capit. 1. de test. cogend. & in capit. Sicut in 3. de iur. iurand. sed tenendo opinionè Diui Thom. prout tenendam esse affirmat D. Episcopus Couarru. lib. 1. vari. resolu. cap. 2. num. 14. Non tamen procedit, quando quis ad pœnam carceris temporalem, vel perpetuam, cõdemna-

tus est, nam hæc pœna eam conditionem habet, vt alterius quã puniti executionem, minime indigeat, & ideo is damnatus cõsetur ad eam propria cooperatione subeundam, qua propter animæ iudicio, eam subire debet, sicuti in pœna exilij, & alijs similibus pœnis docet Caietanus. dict. quæstio. 64. articul. 4. Dried. dict. fol. 226. & opinionem nostram in terminis tenet. Martin. Nauarr. in capitulo statuimus. 19. quæstion. 3. numer. 63. D. Episcopus Couarrub. dict. capit. 2. numero. 4. testaturque Nauarr. in dict. lo. sic respondisse cuidam sacerdoti, qui à lóginquo in Urbem venerat, qui fuerat condemnatus ad seruiendum perpetuo cuidam Hospitali, sed regressus fuit nulla à Summo Præsidente sibi indulgentia criminis concessa. Idemque se responsurum affirmat cuidam religioso, qui similiter ad Urbem venerat, qui ad perpetuum carcerem, à suo Prælato fuerat condemnatus, dicitque se illi consulturum, vt statim redeat, quod multum notandum est, quia vidi aliquos in hoc allucinari.

Imo circa carcerem, qui religioso ob crimen imponitur, memoratu dignum est, quod licet aliàs clericus secularis, nulla violentia custodibus facta ante condemnationem possit à carcere fugere, religioso verò à suo Prælato in carcere sui monasterij cõiectus, nõ potest etiam ante cõdemnationem, ab eo fugere, cū is in ea monasterij parte manere debeat, in qua Prælati ei manere præceperit. arg. tex. in cap. quorundam. & in capit. si religioso

Religiosus non potest à carceribus fugere.

fus de electi. lib. 6. Quod aperte insinuat Caiet. 2. 2. quæstion. 69. art. 4. in respon. ad secundam cōclusionē his verbis. *Religiosi qui liberalitate sui moti, progressu extra claustra se pribauerunt, supponētes se per tria vota Prælati suis quacunque ex causa à suis Prælati iuste detineantur, non possunt licite extra prefixos sibi terminos fugiendo exire.* Hactenus Caietan.

Religiosus qui in carcere detinetur si ea poena iniusta fuerit, quam in foro conscientie nullus subire tenetur, ut colligitur ex Innoc. in cap. plerumque de immu. Ecclesiar. Diuo Thom. 2. 2. quæst. 62. art. 3. quam dicit esse communiter approbatam Nauarr. ubi paulò ante allegauit. Et in hoc casu intelligenda est Angeli opinio in l. in eos. ff. de custo. reor. quæ refert, & sequitur Paris. de Puteo in tract. Syndicatus. c. qualiter autem probabitur. fol. 31. dicēs damnatum ad carcerem, pro poena criminis, posse absque metu poenæ à iudice sibi indictæ si à carceribus discesserit, à carcere fugere. Est equidem hoc intelligendum, quando iniusta fuit condemnatio, sic interpretatur D. Episcopus dict. capit. 2. num. 14.

Religiosus in carcere detinetur etiam in ste à carceribus si ferere tractatur.

Secundò nec locum habet præcedens sententia cum poena carceris iusta est, sed modus exequēdi iniustus, & charitate Christiana longè alienus, ut cum quis iuste damnatur ad carcerem perpetuum, vel temporarium, sed impius carceris custos cibum, vestitum, vel ignem subtrahit, vel in

loco subterraneo, humidissimo, & obscuro inclusum detinet, vel alia facit ex quibus mors iuste timeri possit. Tunc quidem is fugere poterit, ut scribit insignis Nauarr. in dict. cap. statuimus. n. 63.

Essent irregulares. Adde Guil. à Monte Laud. in Clem. 1. de poen. & remissi. Abb. in cap. ad audiētiā de crimin. fal. Anan. in cap. de cætero. de homi. column. vlt. Archiepif. Flor. in 3. part. tit. 28. cap. 2. §. 6. D. Couarr. in Clem. Si furiosus. 2. part. relect. §. 5. nu. 7. de homi. Fran. Auiles in capit. Prætorum cap. 18. in verbo, *Carcer.* num. 1. Folle. in pract. crimin. in verbo, *vel carcerentur.* num. 2. Iacob. Menoch. de arbi. iud. q. li. 2. Centu. 4. casu. 305. num. 3. quæ esse communem sententiam testatur Nauarr. in dict. capit. statuimus, num. 65. Idem consil. 2. tit. de poenis. Debent equidem Iudices Ecclesiastici prorsus cauere, ne recludāt clericos in subterraneis, & horridis carceribus, ne irregularitatis labem incurrant. Vnde nunquam verum iudicauit quod maiores nostri memoriæ mandarunt, asseuerantes, puteū horridum, & profundum, qui est intra Archiepiscopalem domū loci vulgò nūcupati, *de Santorcas*, huius Toletani Archiepiscopatus destinatum fuisse ad detrudēdos clericos irretitos magnis sceleribus, ibique aliquando fuisse eiectos, sed testimonio grauisimorum, & antiquorū hominum, falsum esse comperimus quòd si aliquādo factum fuit, meliori seculo ab aula recessit. Nec locus ille, quem proprijs vidimus oculis, carcerem villo tempore

C
Clericum subterraneis, & horridis carceribus incarcerandi non sunt.

P
Puteus populi vulgè dicitur, an olim fuit carcer clericorum huius diocesis Toletanæ.

D
Clericus ad perpetuos carceres con-

damnatus de iure crimin. ante leg. Tau. testari poterat contra Ioan. Ber. Greg. Lop.

pore fuisse demonstrat. Est quidem populus ille iuxta municipium vulgò de *Corpa*, nuncupatum (quo bona pars patrimonij nostri continetur) magis diligentia, & sollicitudine D. Prætolinæ Ordoñez Dilectissimæ vxoris nostræ, quā proprio labore quæsit.

Possit testari. Adde quod cum hac opinione authoris nostri trāsit. Greg. Lup. in l. 4. tit. 31. part. 7. in gloss. 1. Sed verior est contraria opinio, quod ante Taurinam constitutionem, quam author noster hoc loco allegat, permissum erat clericis ad perpetuos carceres damnatis testamentum facere, probat D. Couarru. in Rub. dest. 3. par. num. 27. Iaco. Septima in catho. instit. tit. 16. num. 31. Quia non ex hoc serui poenæ efficiebantur, sed ad poenitentiam agendam carceribus detinebantur.

Clericus ad perpetuos carceres eodem damnatus, an eo ipso censetur priuatus beneficio.

Et vtrum lata sententia contra clericum perpetui carceris, eo ipso censetur beneficio priuatus, si nihil circa hoc in ea exprimat, vide Rotam decis. 5. de sentent. & re iud. in antiquioribus, vbi multa circa hoc argumentū adducuntur, tandem post longā disputationem testatur, non censeri ipso iure beneficio priuatum quod non mediocris vtilitatis est, ut ibi scribit.

Exigentibus culpis.

CAPVT. CXXXVII.

I Clericus propter quæ crimina seculari curi sit tradendus.

Væ sint culpæ propter quas quis debeat tradi curi seculari, ex his, quæ supra tradidimus, facile quis dignoscere potest. Causa autem facilioris inuentionis volo hic saltem summarie referre: habes enim hoc examinatum supra in verbo, *Sortilegi*, & in verbo, *falsarij*, & in verbo, *cōspiratores*, & in verbo, & per *assasinos*, & in verbo, *Lætæ Maiestatis*. Et an propter delictum grauisimum perpetratum à clericis tradi debeant curi seculari, vltra casus expressos in iure, habes plenè supra in verbo, *paricida*.

ANNOTATIO.

A Dde quod huius capituli argumentum longè lateque in præcedentibus capit. ab authore hic allegatis declaratum est in annotationib⁹ nostris ideo quæ quæ ibi scripta sunt, repetenda non duxi.

Data incorrigibilitate.

CAPVT. CXXXIX.

- 1 Clericus incorrigibilis qualiter puniatur.
- 2 Clericus incorrigibilis quis dicatur.
- 3 Clericus depositus est de ecclesiæ iurisdictione.
- 4 clericus incorrigibilis qui non potest ab Ecclesiæ puniri, potest ipso iure à iudice seculari committi.
- 5 clericus, qui propter incorrigibilitatem effectus fuit de foro seculari

M m 5

culari, ad voluntatem Ecclesie
puniendus non est.

I Vm Ecclesia nūquam
intenderit priuilegijs
suis clericos fouere
proteruos atq; incor-
rigibiles, statuit Celestinus Ter-
tius, in cap. Cum nō ab homine.
de iudic. clericum ab Ecclesiasti-
co iudice depositum, si adhuc in-
corrigibilis fuerit, excommu-
nicari debere, deinde cōtumacia
crescente anathematis mucro-
ne feriri. Tandem si in profun-
dum malorum veniens contēp-
ferit, cū Ecclesia non habeat vl-
tra quid faciat, per secularem po-
testatem esse comprimēdum, ita
quod ei deputetur exilium, vel
alia legitima pēna inferatur. No-
luit tamen quod sola incorrigi-
bilis sufficeret, vt comprime-
retur clericus depositus à secula-
ri iudice: nisi excommunicatio,
& anathema subsequerentur: &
insuper vtriusque contemptus,
vt patet ex verbis illius text. Di-
citur autem clericus depositus
incorrigibilis secundū Abb. ibi
col. penul. vers. quāro qualiter
post Ant. si reuertitur ad priora
delicta, vel in illis perseverat. &
idē est secundū eum (licet aliud
voluerit Anton.) si committat
alia delicta etiam si non sint si-
milia, vel si sint minora ex ra-
tionibus de quibus per eum quē
sequitur Decius ibi column. fin.
2 Dicitur etiam incorrigibilis, si
cum detruderetur in monasteriū
ad penitentiā peragendam, ea nō
peracta. cap. fugam, & occultat
se, vel aliter de facto impedit, vt
non possit eum iudex arctare, li-
cet non reperiatur in nouo deli-

cto, quia tunc post excommuni-
cationē, & anathema comprimē-
dus est per iudicem secularē, vt
in tex. secundū Abbat. vbi su-
pra, in colum. fin. sequitur De-
cius vbi supra. Itē aduerte quod
Decius ibi ponit alium casum in-
corrigibilitatis, tāquā diuersum
ab alijs, quem dicit ex Abbate
colligere, videlicet quando cle-
ricus termonitus nō desistit, quī
iudicio meo sub primo compre-
henditur: nā si non desistit, ergo
perseuerat in crimine, & tūc so-
la perseuerantia sine monitione
reddit eum incorrigibilem, nisi
dicamus, quod sentiat Decius
quando monetur, vt desistat à
nouis criminibus, quibus inuo-
luitur post depositionem.

Quod adhuc etiam non vide-
tur iuuare opinionē suam, quia
tunc etiam commissio nouorū
criminum etiam minorum red-
deret eum incorrigibilem sine mo-
nitione, per supra dicta. Addit e-
tiam quartum casum incorrigi-
bilitatis Decius allegando Domi-
ni. videlicet quando semel corre-
ctus verbis, non se emendat, quī
etiam in proposito nostro vide-
tur impertinens: nam si post de-
positionem non se emendat, etiā
correctione verbali non premis-
sa, dicitur incorrigibilis, vt ex-
communicari valeat. Sit autē in
hac materia vera resolutio, quod
nullus casus datur à Doctoribus
qui succedat post depositionem,
qui solus sufficiat vt tradatur cu-
ria seculari, nisi præcedat con-
temptus excommunicationis, vel
anathematis. Et cum clericus de-
positus sit de iurisdictione Eccle-
siae, vt per Abb. in cap. Ioannes.
& in cap. ex parte. de cler. cōiug.
Iudex

Iudex Ecclesiasticus debet decla-
rare eum incorrigibilem, ipso ta-
men non citato, ne fugiat, vt per
Abb. Post Card. in d. c. Cum non
ab homine, & Inno. in c. 1. de ho-
mic. lib. 6. quos refert Aret. d. c.
Cum non ab homine. col. 5. & vi-
de Fel. ibi. 4. co. qui dicit, quod
ex omnibus dictis Doctorum cō-
muniter ibi colligitur, quod po-
testas, quæ datur iudici seculari
super deposito incorrigibili, nō
exercetur, nisi declaretur qualitas
incorrigibilitatis ipsam con-
ferens. Et not. quod clericus in-
corrigibilis, qui non potest puni-
ri ab Ecclesia, potest ipso iure cō-
primi à iudice seculari absque
alia degradatione. Hæc est cō-
munis opinio modernorū post
Ioann. Andr. & Anto. vt firmat
Aret. in dict. capit. Cum non ab
homine column. 5. vers. 2. Tertia
fuit opinio, & vide Domi. in ca.
Nec licuit. 17. distin. qui not. ibi
glos. pro isto dicto Ioann. Andr.
Clericus autem sic propter in-
corrigibilitatem effectus de foro
seculari puniri debet, non ad vo-
luntatem Ecclesie, sed prout iu-
dici seculari videbitur. ita notat.
Abb. in dict. cap. Cum nō ab ho-
mine in vlt. not. qui illū puniet
pœna imposta per leges ciuiles
laicis pro illo delicto à clerico
perpetrato, vt probat text. in c.
Ad falsarium. de crimen. fal.
Præterea in ista materia vide no-
tabilia verba Card. in quodam
consilio, quæ refert Felin. in ca.
Rodolphus. de rescrip. in colum.
36. quæ dicit nō legisse alibi, dū
scripsit, quod in modo confitēdi
delictum potest reus talia verba
dicere, quod ex illa appareat reū
esse incorrigibilem: quia osten-

dit non solum non pœnitere de
delicto commisso, sed dolere
quod delictum nō fuerit ita ple-
nè perpetratum, & consumma-
tum, sicut ipse attentabat, & in-
tendebat committere, vt patet
in facti contingentia super quo
Car. scripserat consilium, de quo
meminit Felin.

Incorrigibilis. Adde Bossi. in ti-
tul. de foro competent. nume.
131. vbi scribit, quod clericus,
qui not. incidit in habitu dicitur
incorrigibilis si præcessit tri-
na monitio, ille verò qui in ha-
bitu incidit incorrigibilis dicitur
quando. Primo est deposi-
tus. Secundo excommunicatus.
Tertio anathematizatus,
& adhuc in contumacia perse-
uerat. Quæ forma si ad vnguem
seruata fuerit, dicit ipse, quod ab-
que aliqua declaratione, effici-
tur de foro seculari, & asseuerat
quod ita amplectuntur commu-
niter Doctores, licet postea di-
cat, quod forma ista raro in vsu
videatur. Sed Bartho. Cassan. in
consuetudin. Burgun. fo. 51. nu-
mer. 66. scribit, quod curia Pari-
obseruat, quod post binam re-
missionem de illis criminibus,
pro quibus mortis pœna impo-
nitur, clericus habetur pro in-
corrigibili, tam in odium incor-
rigibilitatis, quam in odium iu-
dicis Ecclesiastici negligentis
eum corrigere. Idemque in Pari-
sensi Parlamento seruari in cri-
minibus, in quibus pœna mortis
non iniungitur, testatur Pap. l. 1.
tit. 6. Arest. 5. quæ quidem do-
ctrina sibi placere affirmat Iul.
Clar. in pract. crim. §. fin. quæst.
36. vers. sed quæritur.

A
Clericus
incorrigi-
bilis quib
dicatur.

Vltra

B *Ve tradatur curiæ seculari.* No-
Clericus ta sing. circa ea que autor hoc lo-
qui se im- co scribit, quod si clericus in pro-
miscuit cri- fundum malorum lapsus fuerit,
minu enor- qui dimissa tonsura, & vestibus
mitaribus clericalibus, multis sceleribus,
an possit a sui prorsus oblitus, se immis-
seculari in cuit, ipso iure est privilegio cle-
dice puni- ricali, etiam fori priuatus, & ea
ri non ex- ratione, poterit absque degrada-
pectata de tione, & traditione puniri à iu-
gradatio- dice seculari, ita tenet gloss. in
ne, & tra- capitu. ex parte. de priuileg. Ho-
ditione ab stien. Ioann. Andr. & Anton. in
Ecclesiasti- capitu. perpendimus de sentent.
co. excommun. illius text. authori-
 tate ducti. Henr. in cap. ex literis
 column. penultim. de vita & ho-
 nest. cleric. Ancharra. in reg. ea-
 que quæstion. 12. de reg. iur. lib.
 6. quam opinionem communem
 esse fatentur Aufer. in Clement.
 de officio ordinar. reg. 1. fallen.
 19. D. Episc. Couarrub. in pract.
 quæst. cap. 32. num. 2. Quæ con-
 suetudine recepta est, vt fatetur
 Barthol. Cassa. in consuetudin.
 Burg. rub. 1. §. 5. versic. Archidia-
 cono num. 55. Eandem opinio-
 nem receptam esse dicit Alex. ad.
 de nouo consil. 59. num. 20. circa
 quam multa refert Anton. Capi.
 decision. 161. licet minimè scri-
 bat, quid in casu illius decisio-
 nis à Senatu fuerit iudicatum, &
 nouissimè eam sequitur Iul. Cla.
 in dicta quæstio. 36. versic. quæro
 modo, vbi affirmat magis com-
 munem esse, & consuetudine ful-
 citam, & ideo in iudicando, &
 consulendo, non esse ab ea rece-
 dendum refert Boeri. decisio.
 69. n. 16. Et licet quamplures cū
 hac opinione pertranscant, nem-
 pe, quod casu supra constituto,
 nulla monitio desideratur, ad-

dunt tamen, quod non solū ne-
 cessarium est, quod clericus se im-
 miscuerit enormitatibus, & sæ-
 uis criminibus, sed requiritur,
 quod duro cūtumaciq; animo il-
 lis perseverauerit, & hanc opinio-
 nem tanquam magis communē
 obseruari, & suo tempore obser-
 uatam vidisse commemorat Au-
 fer. in repe. dict. Clemen. 1. de of-
 fici. ordi. reg. 1. fallen. 27. Bossi. in
 practica crimin. tit. de foro cōp.
 numer. 139. Pract. Contr. fol. 247.
 limit. 19. Grammaticus super cō-
 sti. Regni. fol. 29. Supradictæ au-
 tem communi sententiæ suffra-
 gatur text. in cap. vnico. de vita,
 & honest. cleric. in. 6. quo tradi-
 tur casus in quo clericus in sa-
 cris, absque vlla degradatione,
 amittit privilegium clericale ip-
 so iure, etiā quoad forum secun-
 dum text. illius receptam inter-
 pretationē, eandemq; sententiā
 probare videtur text. in capitul.
 1. de Apost. Multis tamē, & sum-
 mæ authoritatis viris (nec iniu-
 ria sane) communis sententia dif-
 plicet, quia nimis durum iuriqu;
 contrarium videtur, clericū nul-
 la monitione præmissa, privile-
 gio fori priuari, ex eo, quod di-
 missa tonsura, & vestibus, enor-
 mibus criminibus operam dede-
 rit, quam opinionem communē
 esse fatetur Rolan. consil. 4. num.
 31. lib. 1. referens id testari Alex.
 consil. 8. lib. 1. Viuius qui alios re-
 fert in lib. commun. opin. in ver-
 bo, clerici potestate. Ferdin. Me-
 noch. lib. 3. de testam. §. 22. num.
 63. tradit Alberic. in. 2. parte sta-
 tu. quæstion. 42. Vbi dicit se vi-
 disse communiter seruari, quod
 exigatur monitio, & si post mo-
 nitionem clericus se non corre-
 xerit

xerit, perdat tunc privilegium
 clericale, sequitur Cepola consil.
 crimi. 11. versic. quintum etiam re-
 quiritur, quæ opinio communis
 est.

Author
primariā
iuris Pon-
tificiæ Ca-
thedræ in
Cōplurēsi
Acade-
mia obti-
nuit.

Quam nos amplexi sumus, in
 nostra primaria iuris Pontificij
 Cathedra, cum numerosissimo
 auditorio interpretaremur text.
 in dict. capit. cum non ab homi-
 ne, à quo publica nostra functio
 exordium suscepit, obtinui equi-
 dem dictam Cathedram in Com-
 pluteni Academia toto orbe ce-
 lebratissima, cū incredibili eius
 lætitia anno. 1586. die vero. 6. Mē-
 sis Marci. Ideoque Ancharra. in
 dict. c. 1. de Apost. scribit decisio-
 nem illam minime seruandam
 esse, nisi in quo loquitur casu,
 Abb. vero, & Car. in dict. ca. per-
 pendimus, affirmant. responsum
 illud intelligendum esse quo ad
 privilegium canonis, nō quo ad
 forum, idem etiam tenuerūt, So-
 cin. consil. 12. lib. 1. Alex. consil. 8.
 n. 2. volum. 1. Syluest. in verbo,
 clericus. 3. §. 9. Ange. eod. verbo.
 10. quæst. 10. Neque refragatur
 text. in dict. cap. 1. de vita, & ho-
 nest. cleric. 6. quia decisio illa,
 cum pœnalis, & odiosa sit, in pro-
 prio casu in quo loquitur intel-
 ligenda est, & ad alium extendi
 non debet. Ideoque prima com-
 munis opinio omni iure destitu-
 ta est, quæ ea ratione non placet
 insigni D. Couarruu. dict. capit.
 32. nisi eo casu, quo crimen ali-
 quod in maximam pernitiē rei-
 publicæ fuerit perpetratum, præ-
 fertim quando si degradatio es-
 set expectanda, maximū impuni-
 tatis subesset periculum. Vnde
 scribit Iul. Clar. in dict. §. fina. q.
 36. versic. ceterum, quod quando

clericus est seditiosus, & publi-
 cam quietem reipublicæ pertur-
 bat solet Mediolanensis (qui ma-
 ximæ authoritatis est Senatus)
 ad tēpus ab illa ciuitate quæ per-
 turbat expellere, prout factū fuis-
 se refert, in quodam Archi. pres-
 bytero. Quod ex eo defendi po-
 test, quia non tantum incom-
 modum reipublicæ id fieri vide-
 tur, quam in vtilitatē ipsius cle-
 rici, ne ab alijs iniuria afficiatur,
 quod mihi summè placet, quādo
 instans periculum imminet, &
 non adest iudex Ecclesiasticus,
 qui eminenti malo obiare pos-
 sit, & hanc vltimam opinionem
 tanquam communiozem, & ma-
 gis veritati, & equitati consonā
 sequendam duxi.

Ex quibus longe repellēda est *Contra Im-*
 Impij Caroli Molinei opinio ad *pinum Caro-*
 Alex. consilio. 8. numer. 2. litera *Molin.*
 B. volum. primo asseuerantis, cle-
 ricum propter delictum atrocif-
 simum, non præmissa aliqua mo-
 nitione, posse à iudice seculari
 cap. & vltimi supplicij pœna affi-
 ci, loquitur sane cōtra Sacra Ca-
 nonica decreta, nec non contra
 receptissimas opiniones.

Non vero prætermittendum *Clericus*
 est, primam communem senten- *prima ton-*
 tiam minime receptam esse, in *sura inni-*
 clericis prima tonsura innitia- *ciatus qui*
 tis, nam quamuis de iure quibus *ea, & ves-*
 dā solemnitatibus, & seruatis, & *tibus dimis-*
 nonnullis ceremonijs, vt habe- *sis se im-*
 tur in libro Pontificali degrada- *miscet ma-*
 ri debeant. Vsus tamen forensis *gnis scle-*
 frequentissimus iam pridem ob *ribus statim*
 tinuit, quod si dicti clerici pri- *à seculari*
 mæ tonsuræ, dimissis vestibus, *iudice pu-*
 absque tonsura, enormia crimi- *niri potest.*
 na frequenter commiserint, abs-
 que vlla degradatione, à iudice
 seculari

seculari punitos fuisse.

*In clericis minorū or-
dinum an
idē sit ser-
uandum.* Pari etiam ratione, admitti po-
test dicta communis opinio, vt
priuilegium fori amittatur ipso
iure à clericis in minoribus ordi-
nibus cōstitutis, vt scribit egre-
gius Couarru. in dict. capit. 32.
Imo si clericus dicta prima ton-
sura innitiatus, ea non dimissa,
nec similiter dimissis vestibus
clericalibus, aliquod crimē atro-
cissimum commiserit, propter
quod, in sacris ordinibus consti-
tutus, curiæ sæculari præmissa
degradatione tradendus foret,
idem esset iudicandum. Ita colli-
gitur ex Auferi. dict. Clement. 1.
fal. 19. Boer. decisio. 69. num. 17.
Guil. Bened. in cap. Rainunt. de
testam. in verbo, & uxorem in. 2.
num. 440. Cassan. in consuetu-
di. Burgun. rub. 1. §. 5. versic. Ar-
chidiaconum. 66. Petrus Auen.
de exequen. mand. 1. par. c. 22. n.
4. D. Couarr. dict. cap. 32. num. 3.
Est tamen necessarium, vt iudex
sæcularis contra dictos clericos
iuste procedat eo modo vt supra
traditum est, quod crimen vere
& certissime probatum sit, ita vt
nulla tergiuersatione celari pos-
sit, nam cum qualitas ista, nem-
pe grauitas sceleris perpetrati,
iurisdictionem tribuat, ante om-
nia probanda est. Nec sufficeret
quidem quod præsumptiue de
grauitate criminis constaret, vt
multis probat Auendan. dict. ca-
pit. 22.

C *Degradatione.* Adde Iul. Clar.
in pract. crimin. §. fin. quæstio.
36. ver. successiue quæro. qui hæc
opinionem communem esse fa-
tetur, testaturque aliquando in
Mediolanensi Senatu seruata[m]
fuisse.

Degradari.

CAPVT. CXL.

- 1 *Clericus pro nullo crimine est de-
gradandus nisi in iure expres-
sum inueniatur.*
- 2 *Sine accusatione nemo est degra-
dandus.*
- 3 *Clericus etiam in minoribus or-
dinibus constitutus capax est
sententiæ degradationis.*
- 4 *Vbi in canone aliquo dicitur, qd
clericus degradetur, & in mo-
nasteriū detrudatur, de verba-
li degradatione intelligitur.*
- 5 *Forma actualis degradationis
traditur remissiuè.*

D E hac pœna degra-
dationis a metio
fit in. ca. qualiter
el. 2. de accus. & in
cap. Tuæ de pœn.
In cuius impositione notandum
est, qd voluit Ana. in. c. 1. de cleri.
pugnā. in duel. quasi in fin. post.
Anto. quem ibi refert, quod pro
nullo crimine, quantumq; gra-
uè imponitur clerico pœna de-
gradationis, nisi reperiat iure
expressum. Ex quo sunt restrin-
gēda iura in. d. c. qualiter, & cap.
Tuæ qd est notandū secundū. Et
aduertendū est etiā quod sine ac-
cusatione nemo degradandus est,
licet aliās sit puniendus, vt in ca.
Dilectus filius. de simo. secundū
Hostien. summ. tit. de accus. in. §.
quis sit effectus accusationis, ver-
sic. Ergo sine accusatore. Itē etiā
notandum quod clericus sit con-
stitutus in minoribus, nihilomi-
nus est capax sententiæ deposi-
tionis, seu degradationis, b not.
Ant. in capit. At si cleric. de iud.
Quod

1

a

2

3

b

Quod dicit ibi pulchrum Barb.
in cap. Cū nō ab homine. 2. col.
de iud. & respondet ad text. in
cap. Clericus. lo. 2. de vi & hone.
cleric. Et ad id qd not. ibi Anton.
qua sibi contrarius, & adducit in
confirmationem huius text. in
capit. Si quis Episcopus. 27. quæ-
stio. 1. & vide Arnal. Alb. in rep.
c. quoniam. de hæ. in. 6. fol. 3. co.
2. versic. Nota quinto. vbi tenet
dictam conclusionem, quod etiā
clericus in minoribus constitu-
tus, vel simplex tonsuratus de-
gradatur, & neminem ex prædi-
ctis Doctoribus allegat, sed Pon-
tificalem librum modernum, fol.
165. & alia fundamēta, quæ per
te vide. Et in ista materia degra-
dationis videtur colligi doctri-
na notabilis ex dictis per Abb.
in cap. At si cler. in prin. in col. 3.
de iud. quod vbi in aliquo cano-
ne dicitur, quod clericus degra-
datur, & detrudatur in monaste-
rium, intelligitur de degradatio-
ne verbali, quia si fieret actualis,
statim fieret de foro seculari, vt
in cap. 2. de pœn. lib. 6. Quam di-
cit esse elegantem determinatio-
nem Felin. in capit. qualiter. el.
2. in fin. de accusatio. Formā ve-
ro actualis degradationis hic nō
libuit inferere, quia facile est vi-
dere eam volentibus in libro Pō-
tificali. fol. 205. cum duabus se-
quentibus. Describitur etiam
prout actualiter facta fuit in per-
sona cuiusdam presbyteri, prop-
ter homicidium qualificatum in
3. parte repetitionis cap. Raynū-
tius de test. factæ per Culliel. Be-
nedict. fol. 41. in processu præuē-
tionali ibidem inserto.

P *Orna d-gradationis.* Adde qd
cum huius capit. materia la-

tissimè pateat, nec breuibus pos-
sim ea concludere, legendus est
latissim Carre. in practica crimi-
nal. fol. 240. nouissimæ æditio-
nis. Iul. Clar. in pract. crimina. §.
fin. quæst. 36. versic. Scias autē : &
quæ est. 74. Tabi. Ang. & Syluest.
in summis in verbo degradatio.
Locatus in opere iudi. in verbo
degradatio, & eleganter Conra-
dus Brunus. libr. 4. de hæreti. ca-
pit. 13. Iac. Septim. in cath. instit.
tit. 46. n. 69. & 70. Ioann. Rojas
in sing. fidei sing. 48. Alb. Tpoti.
de vero, & perfecto cler. lib. 1. ca-
pit. 5. numer. 3. Didac. Perez in. l.
3. tit. 4. lib. 8. Ord. versic. cum er-
go pœna. Petrus Greg. 3. par. syn-
tag. iuris vniuersi libr. 31. cap. 30.
per totum. Hanc vero degrada-
tionem Diuus Hieron. in Episto-
la ad Pammachium regradatio-
nem appellat, idem libr. 2. ad Io-
uinianum, & in Ioannem Hiero-
solimitanum regradationem vbi
quæ appellans, vbi quis ab altio-
ri gradu suo vicio, ad inferiōrē
deuoluitur.

Non tamen me præterit, quod
Frā. Duarenius, vir satis eruditus,
sed parū pius lib. 1. de Sacris Ec-
clesiæ ministerijs. c. 3. vix sibi per-
suadet morem iustum tradendi
clericos ex authoratos curiæ se-
culari veteribus notum fuisse,
quasi recēs inuentum existimat,
sed eius opinio meritō relegāda,
& exterminanda est. Nos vero
qui nihil in Dei Ecclesia temere
cōstitutū cōfitemur, vel in mori-
b' cōponēdis, vel in delictis coer-
cendis vetustū esse credimus, de
quo multi sunt antiqui canones
in. c. Si quis tumidus. c. felix. 15.
q. 7. Sed clarius Concil. Toletan.
quartū cap. 18. Cōcilium Tribu-
riens.

*Frāc. Duā
ren. vir do-
ctus sed pa-
rum pius.*

riense cap. 10. cap. 2. de tran. Præla. cap. degradatio, de pœnis lib. 6. quibus in locis ad exauthorandum Episcopum duodecim Episcopi, ad presbyterum sex Episcopi, ad diaconum tres Episcopi considerabantur.

Verum quia summa difficultate tot Episcopi poterant congregari, idcirco Gregorius Nonus in cap. 1. de hæreti. libr. 6. diffiniuit, ut solus Episcopus clericum in quibuscumque sacris ordinibus constitutum degradare posset, convocatis Abbatibus, aliisque Prælatibus, & religiosis personis. Nouissimè vero Concilium Tridentinum Sessio. 13. cap. 4. de reformatione præscripsit formam quæ in degradatione seruari debet.

B *Seu degradationis.* Adde D. Episcop. Couarr. in cap. quia nos. n. 4. de testam. ubi scribit, hanc actualem degradationem, minime moribus receptam esse in his qui minoribus ordinibus sunt insigniti, scripsi supra capit. 137. versic. Non vero.

Seculari curiæ tradi.

C A P V T. C X L I.

- 1 *Clericus qua ratione ex Sacrorum Canonum institutis, membrorum mutilatione, aut ultimo supplicio puniri non debet.*
- 2 *Iudex secularis an sententiâ Ecclesiastici iudicis, in clericos sibi traditos sine qua causæ cognitione exequi teneatur.*
- 3 *Appellationi clericis traditi curiæ seculari à sententiâ iudicis secularis, quando sit deferendum.*
- 4 *Extraneus an possit pro clerico*

inuito appellationem proponere.

Sacrorum canonum censura mirabilis ideo forsam noluit clericos membrorum mutilatione, aut ultimo puniri supplicio, quia cum eos bonis imbutos moribus eligendos præceperit, si deliquissent minori castigatione eos emendari posse, at ceteros ab illorum imitatione prohiberi confidit. Si tamen pietate hæc canonica abutentes incorrigibiles efficiantur, statuit tradi eos seculari curiæ legali animaduersione puniendos, ut supra dictum est. In casibus autem certis qui ex prædictis colligi valent, amplius incorrigibilitate spectata, ut statim eidem curiæ traderentur clerici, in eis delinquentes ordinavit. Quos sic sibi traditos iudex secularis punire potest pœna laicis imposta per leges civiles, ut supra notauimus in verbo, data. Possunt etiam tunc, nisi in crimine hæresis, a iudicibus seculares petere, ut sibi fiat fides de processu facto contra tales clericos, cum enim illos punire debeant tanquam subditos, iustum est ut constet sibi illos deliquisse, ut notat Doct. in cap. 1. de offi. ordi. & in cap. At si clerici. de iudi. Ut autem ipsam degradationem actualem, & traditionem curiæ sequatur realis pœnæ executio, solent seculares iudices ante actum illum degradationis habere iam notitiam processus, & incontinenti degradandum clericum sibi traditum ad pœnam ordinariam damnare, & statim executionem faciendam præcipere: quod ideo intro-

introducitur, ut cum maiori exemplo ab omni populo, qui ad actum degradationis accessit pœna infligi videatur. Crederem tamen quod si depositus sic traditus appellaret à sententiâ iudicis secularis cum tanquam laicum condemnatis, & esset in casu in quo secundum ius, appellationi esset deferendum, quod iudex deberet deferre, aliàs nec diuinam nec humanam pœnam euaderet: non enim debet esse ille deterioris conditionis, quam quilibet alius laicus pro simili delicto damnatus, & hoc præcipue quando iudex Ecclesiasticus fecit traditionem denegata etiam appellatione. Bene tamen credo, quod quando iudex secularis parat executionem faciendam in persona clerici sibi traditi, quod cum ipse viderit processum, iam certus fuerit effectus, quod potest denegare ei appellationem, sicut denegaret in illo casu cuicumque laico. præterea quauis in omnibus supra scriptis pœnis dici possit operari consensum clerici condemnati, ne aliquis eo inuito pro eo appellato possit: in hac tamen sententiâ traditionis curiæ, cum ex ea solet mors regulariter sequi, crederem quemlibet etiam extraneum hoc facere posse, iuxta. l. Non tantum. ff. de appellatione. licet quis dicat quod cum sententiâ traditionis non est illa, quæ mortem infert, sed iudicis secularis quæ postea pronunciat. Nam iussit quod illa est, quæ causam præstat sententiæ, quæ subsequitur, & cuius consensus & executio damnationem sequentem operatur. Pro quo facit quod notat Innoc. in capite.

qualiter el. 2. de accus. in pen. column. dum dicit, quod secundum canones nunquam imponitur pœna corporalis mortis, sed quod est quædam quæ quasi similis ei habetur, scilicet quod relinquitur seculari iudici puniendus. Facit etiam in confirmationem huius, quod notat Felin. in capite. Cum super, de re iudic. in columna. 2. ubi ampliando dicta. l. non tantum dicit eam procedere, etiam si agatur de morte civili, ut de portatione motus per ea, quæ notat Bart. in l. Stichus. ff. de pecu. leg. Et Bald. in l. fin. C. de neg. gest. ex quibus doctrinis Innoc. & Felin. posset etiam dici, ut eodem modo habeat locum dispositio dicta. l. Non tantum quando clericus damnatur ad pœnam perpetui carceris: quia talis pœna factis videtur esse similis pœnæ mortis, & posset merito iudicari mors civilis: quamuis ego soleo dubitare de prædicta ampliatione Felin. quia dicta. l. Non tantum. multum considerat, quod ibi ille pro quo permittitur extraneo appellare, dicitur ad supplicium, & tunc etiam si resistat, nec velit admittere appellationem perire festinans, lex illa disponit appellationem admittendam. Quando autem quis solummodo deportatur cum non amittat vitam, vel membrum, nimirum si acquiescendo sententiæ impediatur appellationem extranei in eius fauorem volentis appellare, præcipue quia doctores quos allegat Felin. in eo quod suæ opinioni fauere videntur, nihil tractat. de materia dicta. l. Non tantum, sed de actione negotiorum gestorum, quam tribuunt soluenti pro aliquo inuito, quia

N n to, quia

to, quia erat in periculo perden-
di personam in quo casu loquitur
Bald. & sententia Bar. quæ vi-
detur magis vrgere, solum loquitur
in eo qui soluit pro eo, qui
aliàs erat passurus damnum in
persona libertate, vel ciuitate,
vt possit repetere, licet alter di-
cat, quod ipse mallet pati illud
damnum quam quod tanta pe-
cunia solueretur, non tamen fa-
cit mentionem, quod eo inuito
hoc esset solutum. Et quanuis ita
posset intelligi doctrina Bar. lon-
ge diuersum est posse repetere pe-
cuniam solutam pro eo, qui a-
liàs perditurus erat ciuitatem,
quàm posse appellare pro eo qui
deportatur, si ipse acquieuit sen-
tentię.

A
Iudices se-
culares nõ
viso proces-
su Inquisi-
torũ illorũ
sententiã
exequite
nentur.

NISI in crimine hæresis. Ad-
de Bald. in authen. clericus.
C. de Episcop. & Cleric.
Angel. in leg. Diuus. 2. ff. de
custo. reor. Ias. in d. magistratibus.
ff. de iud. omni. iudic. vbi Deci.
& Purpur. quam opinionem cõ-
munem esse testantur Alci. in ca-
pite. perniciosam numero. 100.
de offic. ordin. Bero. in capite. at
si clerici, numero. 79. de iudic. Bos-
si. in titul. de hæretic. numero. 35.
Iacob. Septiman. in catholi. in-
stit. titul. 36. numero. 5. Iul. Clar.
in practic. crimin. §. fin. quæstion.
99. versic. quæro etiam. eamque
sequitur Alfons. à Castro. libr. 1.
de iusta hæretic. puni. capite. 23.
Villadic. in tractat. de hæretic.
quæstio. 19. Bern. Comensi. in lu-
cerna, in verbo. Executio. §. 6.
versicul. sed quæritur. Ioann. Ro-
jas sing. fidei. 107. & in tractat. de
hæretic. 2. part. quæstio. 50. Cam-
pegi. ad Zanchin. in tractat. de hæ-

retici capitul. 8.

Contrariam tamen opinio-
nem tenet Bart. in dicta. l. magis-
tratibus, numero. 4. asseuerans,
iudicem secularem noua Inqui-
sitione instituta tam de processu
& sententia Inquisitoris, quàm
de crimine cognoscere posse, &
ea ratione non prius teneri ad in-
quisitoris sententiam exequen-
dam quam ei de iustitia proces-
sus causa cognita plena fides fa-
cta fuerit. quam opinionem con-
munem esse legistarum fatentur
Imo. in capite. 1. numero. 16. de of-
fic. ordin. Felin. in capite. ad a-
bolendam. de hæreti. Ferdinand.
Menoch. in prima parte de tes-
tam. §. 6. numero. 16. Iul. Clar. li-
bro. 5. recep. senten. §. fin. quæstio.
96. versic. quæro etiam. Practic.
Conrra. folio. 597. numero. 63. Ia-
cob. Septiman. in Cathol. instit.
titul. 36. numer. 4. Iodo. in practi-
crimin. capite. 61. numero. 54. qui
scribit Bar. doctrinam vsu rece-
ptam esse, & refert Igneum in. l. 1.
§. cum dominus. numero. 41. ff. ad
Silla. quod vidit eam suo tempo-
re seruari per Senatum Medio-
lan. quod fuerunt absolutæ quæ-
dam mulierculæ quæ antea con-
demnatæ fuerant de hæresi ab e-
piscopo Parmenensi & Inquisito-
re, quas compertum fuit recte de
fide sensisse, refert in Gallia idem
contigisse. Sed verior & com-
munior. est prima opinio, quæ
manifeste probatur in capite. in-
quisitionis. §. prohibemus. de hæ-
retic. libro. 6. quam seruari per iu-
dices Magnæ Curie Vicariæ af-
seuerat Matthæus de Afflict. in
procem. Constit. Scilia in gl. inci.
Gladij. quæ in Hispania seruatur
teste Iacob. Septim. vbi supra
allega-

allegauit, impius sane apud Hispa-
nos, nec à pœna esset immunis
qui contrarium pertinaci animo
asseueraret. Maxime cum apud
nos semper constituentur inqui-
sitores, qui viri sunt integerrimi
eruditi, & omni laude dignissimi,
qui maturo semper consilio, cau-
sas ad fidem spectantes æqua lan-
ce iudicant, cuius rei non vulga-
re testimonium nobis præstat,
D. Antonius Morejon (vir &
gentilitia nobilitate, & literis in-
signis) qui post magnos in vtro-
que iure progressus. Post publi-
cam interpretandi iura Pontifi-
cia in Salmanticensi Academia
functionem, post senatoriam dig-
nitatem consilij Reuerendis. To-
letani Archiepiscop. Post Vica-
rij generalis Complutensis Cu-
riæ celeberrimæ, per sex annos
magno consilio, munus amplif-
simum administratum, ad Sanctæ
inquisitionis prætorium insignis
Ciuitatis Cæsaraugustanæ meritis
simè nunc fuit promotus. mag-
na hæc sed maiora a tanto viro
speramus, ad rem igitur rediens.
Hæc etiam opinio in dominio
Mediolanensi iam seruari affir-
mat Clar. in dicta. quæstion. 96.
scribit quod regnate Philippo hu-
ius nominis secundo Hispania-
rum Rege Catholico & inuictis-
simo (qui nunc foeliciter regnat)
semper vidit seruari, quod lata
sententia per Ecclesiasticos iudi-
ces de hæresi contra aliquem, sta-
tim quod remittitur iudici secu-
lari absque aliqua causæ cogni-
tione traditur flammis, & combu-
ritur, dicitque ita in illius domi-
nij Senatu decretum fuisse.

Apostoli-
cis decretis

Est quidem quæstio hæc dif-
finita Bonif. Octauī constitutio

ne quæ incipit, *Dilectus filius*, *stabilitum*
qua continetur inter Bullas A-
postolicas pro Officio Sanctæ In-
quisitionis. pagin. 57. Itaque In-
quisitor nullo modo ostendere
debet processum à se factum, sed
secularis magistratus sententiam
Inquisitoris sine mora exequi te-
netur, quod si id facere sine legi-
tima causa differat, ecclesiastica
censura compelli potest, ita cau-
tum asserit Ber. Com. in dicta.
lucerna iuris in verbo. *Executio.*
§. 7. verbo. *Imo Inquisitor*. vbi re-
fert ad hoc Urbani Quarti res-
criptum incip. *Cum sicut*. Idem
ferè sancitum est Alexand. Quar-
ti Pontificis Maximi constitutio-
ne quadam, circa hanc rem ædi-
ta, quæ incipit. *Ad audientiam*,
quam refert Franciscus Pegn. ad
directorium inquisitorum. 3. par-
te Scholi. 99. folio. 208. columna.
2. qua amplissima potestas tribui-
tur inquisitoribus, aduersus se-
culares magistratus negligentes,
seu differentes exequi sententias
contra hæreticos prolatas, quæ
ex iuris communis sanctionibus,
statim exequendæ sunt capite. vt
inquisitionis. §. prohibemus de
hæretic. libr. 6. Quod Hispania
nostra piè obseruat, quia quam
primum in publica actione Sa-
cro sanctæ Inquisitionis senten-
tia relapsorum, seu impeniten-
tium, aut aliorum, qui tradun-
tur curiæ seculari legitur statim
iudex secularis in suum forum
eos recipit, & ad supplicij locum
pronuntiata sententia mortis, seu
combustionis, rei deducuntur.
In Italia autem in multis eius par-
tib. iudices seculares, non statim
reos ad supplicium ferunt sed per
tres, vel quatuor dies suis carceri-
bus

stabilitum
est quod in-
quisitores
secularib.
magistratib.
b. acta pro-
cessus ostem-
dere nõ. te-
nentur.

In Hispania
cũ in
publicis fi-
dei actioni-
bus hæreti-
ci seculari-
bus iudicib.
bus remit-
tuntur sta-
tim puniuntur,
quod in Italia

bus detinent, deinde illos morti tradunt. Nec hoc à sacris constitutionibus alienum videtur nam Innocentius Quartus bulla quadam incipi. *Ad stirpanda*. Relata in bullis, seu literis Apostolicis pro sanctæ Inquisitionis officio pagin. 6. permittit, vbi ita scriptum est. *Damnatos vero de hæresi per diocessanum, vel eius Vicarium, seu per inquisitores prædictos potestas, vel rector, vel eius nuntius specialis, eos sibi relictos recipiat statim, vel infra quinque dies ad minus, circa eos constitutiones contrazales aditas seruaturus.* Hactenus Innocent. summus Ecclesiæ Præful. Ex qua constitutione, facile intellegimus non esse negligentes seculares magistratus, nec velut hæreticorum fautores plectendos, qui per quinque dies hæreticorum supplicium differunt, sed quia forte ex ea dilatione, ali quod inopinatum malum oriri posset, salubrius est, quod in Hispania seruatur à qua consuetudine non licet recedere.

Sententia inquisitorum, si in iustissimo sit an sit à seculari iudice exequenda.

Sunt tamen qui censent. nõ esse locum supra allegatis Pontificijs constitutionibus, nec prædictæ communi opinioni, quando iudici seculari manifestissimè constaret, inquisitorum sententiam iniustissimam esse, quo casu illa exequi non tenetur, quia non debet cum flammis tradere, quem compertum habet innocentem esse, & ideo aiunt causam referendam esse ad eosdem inquisitores, vt diligentius eam examinent. Ita tenuerunt Alcia. in dicto. capite. 1. officii. ordi. numer. 110. Brun. libr. 4. de hæretic. capite. 15. Villadiego. de hæretic. quæstio. 19. Sed opinio hæc longè re-

pellenda est, nam secularis iudex nullo modo potest scire illum innocentem esse, quem hæreticum esse inquisitores pronuntiant. Cum tanquam iudex ex actis causæ sibi sit interdictum, est quidem iudex incompetens cum hæresis crimen mere Ecclesiasticum sit. Cum hac conclusione omnes transeunt. ita dicit Alcia. in dicto. capite. 1. numero. 73. & eam dicit, communem. Iul. Clar. in practic. crimin. §. hæresis versicu. hoc crimen. & quam plures sequuntur quos refert. Siman. dicto titulo. 36. numer. 4. Dicit tamen Practica. Mileij. foli. 75. numer. 38. quod hodie iudex secularis cognoscit de crimine hæresis. & quod ipse plures vidit cõburi propter hoc crimen iudicatos à Præposito Parisiensi ex indulto Summi Pontificis, de iure autem suprædicta communis opinio amplectenda est. Si verò vt priuatus iudex secularis scit hæreticum sibi traditum, non deliquisse, scientia hæc prorsus inanis est. Cum secundum propriam conscientiam iudicare non debeat. l. illicitas. §. veritas. ff. de officii. Præf. capite. pastoralis. §. quia vero de officio de lega. gloss. in capite. 1. de officii. ordi. quam opinionem communem esse testantur Barba. in dicto. §. quia vero numer. 36. & ibi Felin. Alci. in dicto. capite. 1. de officii. ordi. numer. 83. Couarr. in libr. 1. var. resol. cap. 1. numer. 6. & ex Theologis Domin. Soto. lib. 5. de iust. & iure quæst. 4. art. 2.

Nec desunt qui existiment, iudicem secularé cognoscere posse de nullitate illius sētetiæ, quæ ab inquisitorib' lata est. In eo casu in quo iurisdictionem nõ habet, quia cum

Iudex secularis, vñ de nullitate sētetiæ inquisitorum cognoscit.

eum ea sententia nulla sit, exequenda non est. Túc quidem iudex secularis non iudicat de hæresi, sed de sententia nulla, ita tenuerunt Villadiego & Brun. in locis nouissime allegatis, sed horum opinionem iuste increpat Iacob. Septi. dicto. capite. 36. numer. 7. Quia iudex secularis merus est executor, nec vllam hæresis cognitionem habet. vt in dicto. capite. inquisitionis. §. prohibemus. de hæreti. lib. 6. Ita vt nec possit pœnā pro hæresis crimine impositā commutare. de quo est communis opinio teste Bosfi. in practic. crimin. titu. de hæreti. numer. 37. idem scribit Iulius Clar. di. §. fin. quæst. 96. dicens semper vidisse ita obseruari. Et opinionem istam, non semel publicè docuimus præsertim cum hoc anno. 1594. interpretaremur amplissimo Gymnasio nostrorum. in cap. cum sit generale de foro compeventi.

B

Clericus pro reo cõdemnato an appellare possit.

Hoc facere posse. Adde tex. in l. additos. C. de appella. Ange. in l. 2. C. quorum appella. non recipiant. Felin. in capit. cum super. de re iudi. Ang. Aret. in tract. malefi. in parte præsentate dicto Catio. numer. 8. Hyppo. sing. 201. Anton. Gome. lib. 3. capite. 13. numer. 31. Et vtrum clericus possit pro reo condemnato appellare, sunt qui dicunt, non esse permissum Specula. tit. de aduocat. §. 1. numer. 8. Contrariam tamè sententiam amplectitur gloss. in l. additos in verbo, quibus C. de Episcop. audi. quam doctores sequuntur vt testatur Aug. ad Angelum in tractat. malefi. in verbo. *Presente Cayo.* numero. 5. & opinionem istam veriore esse testatur Iu-

lius Clar. in practic. criminali. quæstion. 94. versic. Sed etiam dicens quod cum appellatio tendat ad rei defensionem, meritò clericis est permissa, sed apud Hispanos tam in laicis quàm in clericis cum contrarium iure canonico expressum non sit Regia Partitarum lex seruari debet. l. inquam. 6. titulo. 13. part. 3. quæ corrigi ius commune quatenus definiuit, quod si condemnatus acquiescat sententiæ, extraneus nõ possit appellare, sed eius sanguineus. cuius non meminit in signis D. Couarru. libr. 1. var. resolut. capite. 1. numero. 10. Est etiam apud nos aliud specialissimum in causis criminalibus in supremis Hispaniæ tribunalibus in quibus cognoscitur de appellatione dictis causis interposita, etiam post dies appellandum cõstitutos, vt testatur Couarru. in dicto. cap. in fine.

Pœnisvè alijs pecuniarijs.

C A P V T. CXLII.

- 1 *Iudex Ecclesiasticus potest pro corrigendis criminibus, pecuniarias penas imponere.*
- 2 *Episcopus an fiscum habeat.*
- 3 *Iudex Ecclesiasticus, qui per statutum pecuniariam pœnam imponit, iuste eam poterit retinere.*
- 4 *Clericus, qui non habet in bonis corporali pœna puniendus nõ est.*

PECUNIARIAS poenas inferre subditis ex cap. Dilectus de offic. ordina. videtur licet ecclesiasticis iudicibus.^a Pro corrigendis autem excessibus & puniendis criminibus exigere illas prohibet text. in capit. licet de poenis. Et quia in hoc iura aliqua inuicem aduersari videntur, Cardina. post Hostien. in capitulo. Vt clericorum de vi. & honesta. clerico. sic inter ea pacem componere nititur, quod delinquentes non sunt in pecunia puniendi, quando fit ad imbutandum, quia tunc illud praesumitur emanare ex fonte auaritia: secus si causa correctionis fiat & ex fonte charitatis procedat, quod praesumitur iuste fieri dum Iudex non imbutat, sed pauperibus erogat. Facit etiam quod notat Bald. in auct. bona damnatorum. C. de bonis damna. videlicet, quod episcopi de iure deberent condemnare ad poenam criminalem soluendam camerae Romanae, non suae, licet de consuetudine contrarium seruaret, quod refert & sequitur Anani. in cap. excommunicamus. el. i. in prin. fin. col. in fin. de haereticis. & idem Bald. in rubric. C. de priuilegiis. fin. dum firmat, quod Episcopus non habet fiscum, & quod Angel. notat in auct. vt nulli iudicium. §. quoniam. in fin. colla. 9. dum dicit quod videtur ibi casu, quod Episcopus qui punit aliquem clericum, non potest in sententia dicere, quod poena sibi detur, faciunt etiam nota. per Barba. in consi. 21. A Ioue principium, in 3. vol. in fin. vbi post. alia dicit, quod glo. nec text. nec doct. di-

cutant, quod episcopus habeat fiscum. licet aliter loquantur Ant. & Abb. in capit. quia diuersitate de concessio. praebend. de quo tamen vide latius per Felin. in capit. irrefragabili. §. caeterum. versicul. quarta conclusio. de offic. ordina. vbi refert plura ex praedictis. & tandem concludit, quod verior opinio videtur, quod episcopus habeat fiscum, & inter alia allegat Fran. de Pauinis dicentem, quod quicquid sit de iure hodie de consuetudine generali Episcopus habeat fiscum. Et vide doctorem nostrum Hispanum Ioann. Lupum in repetitio. Rub. de donat. inter vir. & vxor. fol. 22. column. 2. versicul. Secundum dictum. vbi in hoc articulo cogitat ipse dicendum, quod Episcopus non habeat fiscum proprie, improprie tamen sic. & quod bona confiscanda clericis non beneficiati applicentur episcopo, beneficiati vero ecclesiae in qua habuit beneficium. Quando vero per statutum imponit iudex ecclesiasticus poenam pecuniariam, tunc potest illam sibi retinere. ita tenent Hostien. Abb. & Archid. in locis per Felin. relatis in dicto. §. caeterum. columna penultim. versicul. Secunda conclusio. Si autem ipsemet iudex ecclesiasticus vellet per sententiam poenam pecuniariam sibi retinere, licet id facere possit: honestius tamen ageret, si in pium usum poenam deputauerit secundum Felin. ibi versicul. Tertia conclusio. Quando vero Episcopus indigeret euidenter, posset retinere, etiam in casu quo per sententiam imponeretur poena, vt ibi per eum. de quo

de quo nota. per Hericum Botteum, in tractat. de Synod. Episcopi. 3. parte. decimatertia conclusio. numero. 123. Carta. 326. To. 2. tractat. diuersor. doctor. Vnum insuper propter clericorum dignitatem existimo debere fieri, quod licet alias damnati propter crimen ad pecuniariam poenam, si non habent in bonis, luere debent in corpore, vt in l. fina. ff. de in ius vocand. vbi Bald. & in l. i. in fin. ff. de poenis. clerici tamen in sacris constituti, si inopes sint in defectum pecuniae non punietur corporaliter, tunc propter personarum dignitatem tum etiam quia leuia sunt delicta propter quae clericis inferant constitutiones synodales, vel consuetudo pecuniariam tantum poenam, fateor tamen quod tunc licebit iudici, in aliam suspensionis, exilij, vel alias pro arbitrio consideratis circumstantijs debitis commutare, aut in aliqua spiritualia opera celebrationis officiorum, aut orationis, seu ieiuniorum conuertere.

A *Index ecclesiasticus pecuniariam poenam imponit.* **E**cclesiasticis iudicibus. Adde Abb. in cap. vt clericorum. n. 10. de vita, & honest. cleric. vbi hanc opinionem communem esse fatetur, idem testatur Iuli. Clar. in practica crimina. §. fin. quaestio. 80. versicul. in hac autem, circa quam vide late Petrum Rebuff. in rubric. de public. concubin. §. quia vero. Cauere tamen debent Ecclesiastici iudices, ne in imponendis his poenis pecuniarijs modum excedant, sed peccati qualitatem, & personarum conditionem attendere debent, & potissimum a-

nimaduertere debent, ne quis auaritia vitio possit illos infirmulare. Est equidem in omnibus iudicibus auaritia vehementer reprehendenda, sed maxime in iudicibus Ecclesiasticis.

Circa quod egregia sanctio statuta fuit in Concilio prouinc. Toleta. anno. 1565. acti. 2. capite. 14. quae sic loquitur. *Poenae pecuniariae, si quando a iudicibus ordinarijs iuxta rationem delicti vel delinquentis qualitatem eas imponi contigerit, in pios tantum vsus, & pro executione iustitiae, non pro priuata Episcoporum utilitate expendatur arbitrio Episcopi, vel eius vicarij.*

Hanc etiam facultatem imponendi pecuniarias poenas, vel multas (de qua in hoc capite) habent Inquisitores haereticae prauitatis, hoc sane omni difficultate caret, quia omnes antiqui & nouissimi vno ore fatentur Reper. Inquisition. in verbo, *Sententiam. §. Item circa formam, & verbo. Extorquere. §. 1.* Villadiego, in tractat. de haereticor. quaestione. 8. numero. 6. Carr. in tractat. de haereticor. numero. 79. Francisc. Pena in anno ab directo. inqui. libro. 3. Scholi. 147. & ita decretum est Alexandr. Quarti Pontific. Maxim. constitutione incipi, *Stirpatione.* adita anno Domini. 1258. quae habetur in libro literarum Apostol. pro Sancto Officio. Inquisitio. folio. 134. quam vide.

Quae quidem poena seu multa, tunc temporis ab Inquisitoribus erit imponenda, quando rei delati ad gremium Ecclesiae reuertentur,

Inquisitores haereticae prauitatis pecuniarias poenas imponunt.

Pecuniaria poena siue multa

do ab in-
quisitorib⁹
imponatur

uertuntur, non vero quando sunt pertinaces, vel relapsi, quia tunc omnia illorum bona sunt confiscata. Tum quia pecuniaria multa ad correctionem & emendationem imponitur, tradit Carr. in dict. tractat. numero. 79. Zanchinus de hære. capite. 19. num. 1. quæ ratio hoc casu cessat. Imponitur potissime pecuniaria poena contra diuites, qui ad fidem Catholicam redeunt, cum hi nõ vulgariter dolere solent, his poenis condemnari. Et poena illa semper est iniungenda, quæ magis timetur, ita scribit Zanchinus dicto capite. 19. num. 3.

Pœna corporalis in-
iuste poni-
tur ab ec-
clesiasticis
iudicibus
quãdo al-
ternatiue
cõcipitur
si pecunia-
ria intra
statutũ tẽ-
p⁹ non solui-
tur.

Quod si reus inopia laborat vt non possit pecuniarias penas soluere, punitur alijs salutaribus penis inquisitorũ arbitrio. Quo fit vt nunquam mihi placuerit quod scribit Repertoriũ Inqui. in verbo, *Sententiam* §. *Itẽ circa*. Assuerans, quod saepe solet contingere, vt ille cui imponitur pecuniaria multa, eam soluere nõ possit, & hac ratione caute facturum inquisitorem, si hoc casu vimembrem sententiam proferat, hoc modo. Condemno te in tanta pecuniæ quantita. si solueris intra tantum tẽpus, quod si non feceris talem corporalem poenam subeas, sed labitur mea sententia. Quia ante quam quis damnetur pecuniaria multa, inuestigandum est, an possit eã soluere. Et quanuis in secularibus tribunalibus, hoc liceret, nõ vero in Ecclesiasticis, in quibus fugiẽda est auaritiæ suspitio. Quod in primis obseruandum est in clericis, qui quando pecuniam soluere non possunt, corporali poena plectendi non sunt. Vt do-

cet Episcopus Calagurri. hoc capite. num. 4. Fran. Pegñ. in anno. ad Director. Inqui. 3. part. Scholli. 147.

Deinde Inquisitores pro suo arbitrio, poenas pecuniarias imponunt contra illos qui verba heretica proferunt ludendo, aut ira incensi. vel ex fatua simplicitate, & ignorãtia quæ excusatione imponenda caret Villadiego de hæreti. cap. 8. num. 6.

Pœnæ vero applicandæ sunt vsibus pijs, & Sanctæ Inquisitionis officio, quia nulla causa magis pia & fauorabilis esse potest quàm causa inquisitionis, cuius maximo & singulari beneficio hærefes ex stirpantur, & illa summa ratio est quæ pro religione facit. l. sunt personæ. ff. de relig. & sum. funer. Nec amplectenda est Ludo. Carrerij opinio assuerantis, non alias poenas pecuniarias Sancto officio applicandas esse, quam si necessitas, vrgeat, quia seclusa necessitate id fieri potest quia vtilissimum est (ne dicam necessarium) Sanctum Inquisitionis officium pecunijs abundare vt quoties oportuerit sine familiarium, & ministrorum incommodo fiat hæreticorum inquisitio, captura, & alia multa quæ fieri contingunt.

Habet fiscum. Adde glo. in capite. quia diuersitatem. de concess. prebend. Cardin. in Clementin. 2. §. 1. de hæreti. Barba. in capite. 1. de probation. nu. 61. Abb. in cap. 2. de successio. abintesta. licet ipse in capite. tuẽ. de poenis dicat opinionem hanc iure non probari, sic prædictam opinionem sequutus asserit Auferi. in Capella. Tholos. quæstio. 274. posse nominari

Pœna pecu-
niaria est
cõtra pro-
ferentes
verba hæ-
reticalia
imponenda
pœna pecu-
niaria im-
proposita
ab inquisi-
torib⁹ pijs
vsibus sũt
applicandæ

minari publicum fiscalem procuratorem ipsius tribunalis, & iurisdictionis Episcopalis, quanuis asseuerat non id facile admitti a Regijs & secularibus magistratibus, & hanc opinionem cõmunem esse, & vsu comprobata faterur D. Couarr. in libr. 2. varia. resolu. capit. 9. num. 11. eam sequitur Fran. Marti. decisio. 339. numero. 12. Gom. Ari. in. l. 7. Tau. nume. 75. & hanc opinionem omnes tenent. vt scribit Petrus Foll. in practi. crimi. can. fol. 68. num. 14. & moribus in Hispan. recepta est.

C *Retinere*. Adde Ioann. Lup. in repeti. rubr. de dona. inter vir. & vxor. §. 39. colum. penultim. Couarr. dict. capite. 9. numero. 9. & vide Concilium Coloni. titulo. de iurisd. ecclesi. conten. capite. 8. & concil. Tolet. celebratum anno. 1565. actio. 2. capite. 14. sic dispones. *Pœna pecuniariæ si quãdo a iudicibus ordinarijs, iuxta rationem delicti, vel delinquentis qualitatẽ, eas impenni cõtingerit, in pios tantum vsus, & pro executione iustitiæ, non pro priuata Episcoporum vtilitate expendatur arbitrio Episcopi, vel eius Vicarij. Deputeturq; ab eodem Episcopo, qui easdem poenas recipere debeat, earũque rationem reddere teneatur.*

D *Nõ punitur corporaliter*. Adde Iacob. Menoch. de arbit. iudic. quæstion. libr. 2. casu. 447. num. 7. qui alios allegans contrariam opinionem profitetur, idem sequitur Gaspar. Bae. de inope debitor capite. 11. numer. 3. Sed in forensibus controuersijs auctoris nostri opinio recepta est. Potest tamen contraria opinio intelligi, de commutatione poenæ

corporalis, quæ non est corporis afflictiua, nempe suspensionis vel exilij, vel similis quæ perpenis circumstantijs criminis, in defectum pecuniariæ condemnationis infligi iure optimo potest vt hic considerat author.

Corporalibus.

CAPVT. CXLIII.

- 1 *Pœna corporalis rarissime clericis est imponenda.*
- 2 *Iudices Ecclesiastici in puniendis clericorum flagitijs, myrbrationis poena, vti solent.*
- 3 *Clericus an ad triremes damnari possit.*

VM priscis illis venerandis patribus (quorum loco tempestate hac infelici nati sunt, ecclesiæ filij moribus & meritis satis dispares) qui Ecclesiæ regimini tantum insedarunt, summa fuerit cura, vt tales essent in suis moribus clerici, quod vitæ suæ splendor ad eos honorandos alliceret, elegerunt potius etiam propter leuia delicta eos statim ab ecclesiastico gradu repellere, quam in suo gradu manentes (poenis corporalibus inflictis) infames ac parui pendendos efficere. Hinc etenim experimur quod in cunctis antiquis Canonibus, ac sacris concilijs rarissime corporalis poena clericis imposita est. Vnde prudentiam eorum non zelo vacuã imitantes debent ecclesiastici iudices, sacerdotium saltem crimina, poenis corporalibus publi-

cis rarissime cohibere. laudo tamen (quia plures vilissimi homines moribusque perniciosissimi ad sacerdotium admissi sunt non sine magna dignitatis sacerdotalis deformatione, animarumque iactura) quod ecclesiastici iudices tales de criminibus conuictos priuatim alicuius clerici manu, aut propria (paratum more) verberibus affligant. Quid enim frenare valebit pluriū clericorum sapius iterata flagitia, qui carceres cōtēnētes, ac de pena mortis securi, non nisi vitijs delectantur? Cum eos passim deponere, aut de honestate nec liceat, nec expediat: illi insuper qui ab exercitiis, stabulis, scortis ad sacros ordines ascenderunt ab ipsis in cunabulis prauissimis imbuti moribus, quo pacto à tā inueterata nequitia consuetudine auerti possunt? nisi in chamo & freno maxillae eorum cōstringantur, virgaque regantur ferrea? Inter alias autem poenas corporales, quae clericis inferri solent, poena myrtrationis annuū meratur qua etiam aliquando vtuntur ecclesiastici iudices: hāc quidē corporale esse dicit Card. consil. 94. incip. hāc est quaedam inquisitio. quia continet corporis coercionem, asseritque ad illam incurendam dolum requiri, sicut in alijs corporalibus poenis. Et vide Ioan. de Ana. in capi. Inquisitionis. column. 2. de accusat. vbi dicit, quod isti qui sustingantur, mytrantur, vel ponuntur ad catenam, vel quid simile, sunt infames. Venit insuper in usum (in Italia praecipue alia quaedam corporalis poena, quae solent puniri clerici, videlicet

dānationis ad triremes, cuius pena impositio forsam fundari cepit ex his, quae notat Innoc. in capite. Qualiter el. 2. de accusat. in penultim. column. versicu. & sunt, vbi scripsit, quod poena dānationis in metallum non inuenitur saepe in canonibus posita, sed si imponeretur non retractaretur. Cuius forsam doctrinā sequentes iudices ecclesiastici, illam poenam dānationis in metallum imitantes imponunt, ea praecipue ducti ratione quia certi sunt quod triremium duces traditos sibi ad earum ministerium non patiuntur fugere. Potest praeterea & hāc poena fundari in verbis Augustini, quae ad Marcellianum Comitem scripsit, de quibus in capi. 1. & 23. questio. 5. vbi intercedendo pro quibusdam clericis qui presbyteros interfecerant, & alia graua commiserant, ne eos mortis supplicio puniret, inquit, hoc magis sufficere volumus, vt viui & nulla parte corporis truncati, vel ab inquietudine insana ad sanitatis otium legum coercionem dirigantur, vel à malignis operibus alicui vtiles operi deputentur. Quam equidem in clericis, non sacerdotibus practicandam admitterem, dum excessus grauitas postulasset, postquam numerum, & temeritatem clericorum tantum creuisse constat, & detrusio nis in monasterio poena (quae ad eorum emendationem salubrior esset, ac dignitati ordinis honestior) imponi non potest propter monasteriorum exemptiones. In sacerdotibus autem, nec faciendum approbo: & quod factū fuerit, aliquando reprobare

me-

merito non iudicabit indecēs sacerdotes Dei (quibus maior dignitas est collata quam Angelis) quantumcumque facinorosos, tā perpetuo ac infami punitionis generi tradi? vbi tanta est sceleratorum hominum copia, tantus squalor, tantus denique omnium ærumnarum, ac immundiciarum acceruus, vbi insuper passim damnatos homines, & nudari, & flagella laicorum manibus pati quotidianum est: nisi in casu quo post degradationem sacerdos tradendus esset ad vltimum supplicium subeundum seculari curiae. Et tunc etiam tolerabilius crederem sacerdotem quemquam post traditionem curiae turpissimo quouis mortis genere (dum tamen momentaneo) vitam finire, quam ipsum longo vitæ interuallo cum tot facinorosis hominibus, ac infidelibus sapius tali quotidiana pena torqueri: quod forsam illius animae salubrius esset, quia in breui illo vltimo supplicio de commissis dolens deuotius (atque ob id securius) moreretur. In triremibus autem vitam agendo non solum de praeteritis non est sperandus dolor, sed deteriores mores eos ibidem acquirunt, & cum illis morituros verisimilius timeri potest.

A *Et faciendū approbo.* Adde Martin. Nauarr. in capite. nullam. 18. questio. 2. numero. 52. quo loco disputat, an liceat iudicibus ecclesiasticis, praeter regulas cōdemnare subditos ad Regias triremes. Tandem de iure videtur asserere non licere, quauis dicat

consuetudinem valere, qua hoc permillum sit. Author tamē hoc capite hanc consuetudinem increpat in sacerdotibus cuius opinio summē placet Iulio Claro in practica crimin. §. fin. questio. 70. versic. frequens est, praeterquam si tantum clericorum crimina creuissent, eorum improbitas aliter non possit coerceri, dicitque in illo Ducatu Mediolanensi dicta poena passim solita est imponi. Et in Hispania saepissime imponi pro grauissimis criminibus, non obstante istius Domini Episcopi opinione ipsum testis. Et nouissimē contra clericos tertio blasphemantes poena triemiū statuta fuit à Pio quinto Pontifice Romano. apud sanctum Petrum anno incarnationis Domini. 1566. Kalend. Aprilis. quae cōtinetur inter motus proprii. fol. 36.

In regno tamen Franc. seculares magistratus, minime patiuntur, clericos alijs poenis quam sacris Pontificum cōstitutionibus puniri, ob idque poena hāc aduersus clericos minime imponitur, vt asseuerat Franc. Duar. li. 1. de Sacri. Eccles. min. capit. 3. referens damnatū fuisse iudicio Curiae Centunualis Archiepiscopi Biturigū, qui clericos quosdam praefecto triremium traderat.

Sed vtum clericus ad triemes perpetuo dānatus, sit prius actualiter degradandus, mihi sane videtur asseuerandum degradandum esse cum idem sit, quando perpetuo carceri emancipatur, vt alibi cum auctore scripsi, igitur idem statuendum est. l. illud. ff. ad leg. Aquil. & ita interminis

In Regno Francia clericis tantū poenis iuris Pontificij condemnantur.

Clericus perpetuo ad triemes cōdemnatus, ant prius sit degradandus

minis scribit Campegius apud Zanchinum in tracta. de hæretic. capitu. 20. ad finem, versiculo. obserua denique. Quod licet de iure verum sit, nihilominus tamen cum soleat cum illis aliquando dispensari, præfertim in iudicio inquisitionis, idè non solet clericus ad istas pœnas condemnatus, actualiter sed verbaliter tantum degradari, vt refert Francis. Pegn. ad Director. inquisi. libr. 3. Schol. 65. fol. 185.

Canonicis, vel synodalibus.

C A P V T. CXLIII.

- 1 *Iudex, legitima causa subsistete, potest legis pœnam minuere.*
- 2 *Si iudex a pœnis in iure statutis recedit, causa in sententia est exprimenda.*
- 3 *Pœna delicti si in iure scripta nõ reperiat, qua pœna tunc sit clericus puniendus.*
- 4 *Episcopi per statutum possunt easdem pœnas clericis imponere, quas leges laicis imponunt, dummodo iure pontificio contra rias non sint.*

Incorrigendis enim excessibus clericorum debent Ecclesiastici iudices Episcopi maxime, advertere, quid sacrorum canonum censura disponat, pœnasque iuxta illorum irrogare decreta. Iurant namque Episcopi seruare canones, & periuri sũt si eos ex contemptu non seruãt, vt tradit Panor. in cap. Cum nõ liceat col. 1. de præfer. & ibi Feli.

in capite. Ego. de iureiur. Quando autem aliqua iusta subest ex his quas docto. scribunt propter quas pœnæ de iure ciuili etiam ordinariæ moderari possũt, nõ dubitandum est iudicem ecclesiasticum posse etiam canonicas pœnas moderari, dum tamẽ hoc faciant in ipsa sententia, propter id quod notanter scripsit Inno. in c. Qualiter el. 2. in col. fin. de accus. versu. item nota, quod quando iudex non exprimit pœnam in sententia, sed tantum cõdemnat de crimine (puta) cõdemnote de adulterio, tunc non est illius iam pœnam moderari, sed pœna in lege expressa infligitur, vt 2. quæst. 3. §. Notandum, licet ante moderari posset, vt in c. Omnis. 45. distin. Et per gl. in l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui not. in fa. in verbo, onerasset. Aduertat etiam in hoc iudex; quãdo ex causa recesserit a pœnis in iure statutis, debet causam exprimere, b propter magistralem doctrinam doctorum quam scripsi in meis doctrinis. nu. 41. in doctrina inci. causa exprimenda est in impressione illarũ parua Lugdunensi, quæ secũda & plenior fuit. Si verò occurrenti delicto nulla reperitur a iure pœna descripta ad statuta synodalia propriæ diœcesis recurrẽdũ est. Solẽt namque boni Præsules aut ius cõmune supplendo delictis pluribus specialem pœnam imponere statutis suis synodalibus, aut idẽ ius adiuuando (quando sic expedit pœnã a iure impositam aggrauare) quod possunt facere licite, vt latissime per Henricũ de Bottis in tractat. de synodo episcopi. in. 3. par. art. 1. in conclusione

sione. 13. Deficientibus præterea propriæ diœcesis synodalibus statutis, ad statuta prouincialia recurrendum est. Quando verò & illa deessent, aliarum diœcesum imitari statuta æquissimum iudico, potius quam proprio duci sensu, vel arbitrio, nisi qualitas temporis, locorum, vel personarum aliud suadeat. Si enim alicuius doctoris (quantumuis remotis partibus scribentis) opinio nem sequi laudabile iudicatur, quanto magis synodalem imitari sententiã, vbi tot sana solent interesse consilia? At verò vbi canonica, vel Synodalis censura non adest, ad ciuiliũ legum imitationem descendere censeo laudabile: quando tamen, legalis dispositio clericorum statui, personis ac rebus, proportionalibus est. Illud præterea considerare debent Hispaniæ nostræ ecclesiastici iudices, vt primum leges Regias, quauis ciuile imitentur. Quando quidem in Regnis Romanorum Imperatorum antiquæ sanctiones rationis solũ, nõ verò legum sibi vendicant auctoritatem. Vnde meritò ab ipsis etiam ecclesiæ iudicibus legibus patriæ postponẽdæ sunt, vt fuit sententia Doctoris de Villadiego in capite. Cõstitutus de resti. in integrum, quem refert Ioan. Lupus in repetitio. rubric. de dona. inter vir. & vxor. fol. 2. columna. 1. in fin. licet contrarium tenet Petrus de Rauena in Alphabeto aureo, in allegationibus, in materia consuetudinum, in colum. 5. versu. Deficiente verò motus solum per gloss. in cap. Consuetudo. 2. distin. quæ quidem hoc nõ probat: asserit enim gloss.

illa præferendas leges in defectũ c. nonum generali vel particulari consuetudini, non verò Imperiales præferri legibus Regni nõ recognoscentis Imperatorẽ. Nec vero quod iudex ecclesiasticus imitetur pœnas legales in defectum canonum iuri canonico aduersari videtur, cum liceat Episcopis imponere per statutum suum easdem pœnas clericis, quas leges vel principum seu populorum statuta imponunt laicis tale delictum committentibus, dum modo tales pœnæ non sint contra ius canonicum, vt placuit Ancharra. consi. 18. in q. colum. 1. & fin. Geminia. & Alexand. in cap. Synodum. §. Neque vlla. per illũ tex. 17. distin. idem Alexand. in capite. Dignum. 3. quæstio. 9. & in capite. Quia iusta. 5. quæstio. 6. Card. dict. Turrecremata in dicto. capite. Dignum per illum tex. Felin. in capite. Ecclesia sanctæ Mariæ in colum. 46. Et hoc nota. de consit. Henric. vbi supra in dicto decima tertia conclusione, versu. Amplia septimo.

Moderari possunt. Adde gloss. not. in. §. notandum in verbo, voluntati. 2. quæstio. 3. Archi. in capite. qui bonæ column. 6. 17. quæstio. 1. latissime Andr. Tiraquell. in tract. de pœnit. in præfati. numer. 16. Iuli. Clar. libr. 5. recep. sentent. §. fina. quæstio. 85. versu. vltimus quæro Menoch. de arbitr. iud. libr. 1. quæstio. 96.

Quam sane moderationem, inferiores iudices facere possunt, licet nonnulli hoc superioribus tantum permittant, quasi soli superioris æquitate vti liceat, aut quasi

Iudex inferior est causa pœ-

nam potest moderari.

si inferiores superiorum recta iudicia imitari non debeant, aut quasi inferior vulnus infligere debeat, ut sit quod a superiori possit sanari, sed quorsum circuitus quorsum vulnera ut medico indigeas, huiusmodi sane moderationis æquitas non est contra leges, nec sacras constitutiones, sed illis conformis, unde nulla ratio excogitari potest, propter quam inferioribus iudicibus sit interdita.

Causam exprimere. Adde quod

nec in hoc casu solum, sed semper alias, cum ex causa iudex a iure communi recedit debet eam causam adscribere per text. not. in l. sciendum. ff. de appella. quem ad hoc allegat Lucas de Pen. in l. i. columna. i. in fine. C. de his qui non imple. stip. Sac. Sol. sunt libr. 10. Abb. in capite. sicut columna. 2. vbi Felin. column. 9. de re iudi. tradit ante eos Ioann. Andr. in ad di. ad Specul. titulo de sentent. & quæ ipsam sequen. §. qualiter, versicul. verum per text. in capite. columniam de poenis & in §. oportet. in authen. de iudi. Quod autem intelligendum est procedere, ad ipsius iudicis excusationem, non autem ad sententiæ firmitatem, nam si sine causa facit lex supplet, id quod deest. l. 4. §. Si quis condemnatus. ff. de re iudic. ita dicit Bald. in l. quid ergo. §. poena grauior. ff. de his qui notan. infra. Sali. in l. properandum. §. illo procul dubio. C. de iudi. vbi Alexandr. & quod ipsa causa non sit hoc casu ad validitatem sententiæ exprimenta asserit Bar. in l. relegatorum. §. ad tempus, in fine. ff. de interdi. & relega. & in dict. §. poena grauior columna. 2. vbi Alberi.

B *Iudex quãdo à iure cõmuni recedit ex causa an illã in sententiã teneatur exprimere,*

Bar. in l. quod ad statum. ff. de poena. Felin. late in dicto capitu. sicut columna. 10. est tamen notandum quod etiam casu supra constituto sufficit si iudex in ipsa sententia asseueret, ex iustis & rationalibus causis, animum suum mouentibus id fecisse, absque eo quod in sententia causam ipsam exprimat, quam sententiam communem esse testatur Iul. Clar. in dic. versiculo vltimus quæro, Mécha. de controuer. illust. capit. 14. num. 5.

Autoritatem. Adde. Bald. in capite. r. §. iniuria alias furtum. column. 5. de pace iuramen. fir. in versib. feud. Pari. de Puteo. intra Sind. in ver. estis capite. 2. incip. fui rogatus ad finem. Bald. in l. nemo in princ. C. de Siccar. Vnde Oldral. consil. 69. scribit Hispanos olim constituisse quod quicumque leges Cæsareas in iudicio allegaret capite puniretur, idem commemorant. Vicen. & Ioann. Andræ. in capite. super. Specul. de magist. Ob quã causam Policrates lib. 8. ca. 22. ad fin. testatur temporibus Regis Stephani expulsas omnino fuisse leges Romanas a regno, constitutumque fuisse, ne quis libros legesue Cæsares retineret.

Apud Gallos idem obseruatum vidimus, ut iudicent, non quod lex sic dicit, sed quia ratio qua lex innititur, sic vult, meminit Butri. & Bal. in l. iudices. C. de senten. Cumanus consil. 14. Deci. in l. senium. C. qui testa. facere possunt.

Ius autem regni dicitur ius commune, ut asserit Didac. Segura in repeti. l. cohered. §. cum filie numero. 19. ff. de vulgar. & pupi. l. 5. tit. 4. libr. 1. ordi. l. 4. titu. 12. eod. lib. ibi

C *Cæsarũ leges in Hispania legũ authoritate carens.*

Ius horum Regnorum cõmune appellatur.

lib. ibi. *De los derechos comunes de nuestrros Reynos.* l. 2. & ibi doctor del Castillo, in legibus Tauri.

Iudicis Ecclesiastici in Regnis iuris Canonico deficiente ad ius Regni, et nõ cõmune confugere debent.

Merito igitur iure Pontificio deficiente ad Regias leges recurrendum est, item deficiente iure Regio ad ius canonicum in subsidium, non ad ius ciuile deueniendum est, ut tenet Gundi à Villa diego, & Ioann. Lup. in locis ab authore hic allegatis, & Castillo in dict. l. i. Tauri in verbo, *Primeramente.* Mich. de Cifuentes, in l. 3. quæstio. 1. in eiusdem Taurinis constitutionibus Didac. Perez in proemi. ordin. quæst. 3.

Cõsuetudinarijs.

C A P V T. C L X V.

I *Iudex inferendis poenis delinquentibus consuetudines debet obseruare.*

I
a
b

Iuris appellatione, consuetudines etiam legitimas comprehendi a nemo ambigat, facile erit ecclesiasticis iudicibus persuadere, quod in ferendis poenis delinquentibus non modo iura, verum etiam consuetudines debeat obseruare. Quæ quidem etiam in poenalibus considerandæ sunt, vbi non est poena decreta, sed arbitrio iudicis relicta, ut placuit gloss. in l. quid ergo. §. poena grauior. §. de his qui not. infam. Vnde dicit Bald. in l. quicumque C. de ser. fugit. quod est in poenis

consuetum, dicitur necessarium & in arbitrium. Et vide Felin. in capite. de causis de offic. delega. r. columna. allegantem text. in l. Si quis reus. ff. de cust. reor. ad hoc, quod consuetudo tollit poenam arbitrariam, vbi per ipsam est limitata poena, & refert Anton. & Abbat. idem tenentes, & allegat gloss. fa. in l. Si Barfatoram. C. de fide ius. Per hoc tamen non est iudicibus indulgendum, ut neglectis ordinarijs poenis, & à iure statutis, quibusdam prauis consuetudinibus (à negligentibus, & iustitiæ zelo carentibus iudicibus introductis) adhæreant, quibus quidem quæ grauias sunt delicta, leuiter puniri solet, quasi iam sacrorum canonum disciplina, quauis consuetudine abrogata sit. Quomodo enim tepiditas aut remissio modernorum, & sæpius imperitorum iudicum sanctum illum antiquorum Patrum zelum (quo plura statuerunt ad frænandos clericorum excessus, & eorum mores reformandos) abrogabitur? Facile enim totius Ecclesiæ diuinitus inspiratus ordo confunderetur, si Prælatorum, aut iudicum ignauia seu negligentia posset Ecclesiæ gladium hebetare. Assurgat potius ecclesiasticorum iudicum animus (si pius est) ad considerandum quid sacri canones iubeant, quid vere recti ac boni iudices illos exequendo, seruauerant, quam quod ignauis, & imperiti iudices faciunt muneribus, aut precipibus excæcati, seu tepiditate corrupti in dispendium ecclesiasticæ censuræ.

Compre

A
Iuris ap-
pellatione
consuetudo
comprehende-
tur, quod
multis pro-
batur.

Comprehendi, Adde glossa. iuncto textu in l. prescriptione in verbo, iuris, ubi doctores omnes C. si contra ius vel vtili. public. Inno. in capite. certificari de sepultu. ubi in ea est sententia, quod qui petit quartam que ad eum spectat, intelligitur, non solum de iure communi, sed etiam statutorio vel consuetudinario. Sequitur Ias. l. de quibus. numero. 82. ff. de legibus. Consuetudo quidem ius dicitur capite. consuetudo. i. distinct. Ad de etiam Bald. in titulo. de pace Constan. column. 9. ubi scribit, quod consuetudines locales quoad ipsum locum, dicuntur ius commune. Vnde eleganter dicit Paul. de Castro in dict. l. prescriptione column. 4. Quod si partes fecerunt compromissum in arbitros, vel arbitratores, data eis potestate procedendi, de iure, & de facto, sed pronunciandi de iure tantum intelligitur non solum de iure communi, sed etiam de statutorio. Et sicut iudex debet rejicere libellum qui continet errorem iuris, ita debet spernere libellum, qui est conceptus, contra consuetudinem gloss. in dicta. l. de quibus in ver. diuturna, ubi Ang. & Ias. sequuti sunt idem ipsi tradiderunt. in. l. i. ff. de offic. assess. sic iuris appellatio verificatur in iure municipalitatis Soci. conf. 81. volum. 1. Cur. Seni. conf. 46. numero. 16. Caro. Rui. conf. 51. nume. 20. volum. 1. quam esse communem sententiam fateatur Gerar. Marzo. consilio. 53. numero. 32.

B
In penis
imponendis
consuetudo
observanda
est.

Debeant observare. Adde gloss. not. in l. hodie. ff. de poen. & in l. & si Seuerior, & ibi Bald. column. 2. ex quib. causis. infam. irroge. ubi

dicit, quod in poena arbitraria considerare debemus consuetudinem quam qui transgreditur, dicitur transgredi modum Bar. in l. pen. §. ad crimen. columna. i. versicul. quero dicitur hic. ff. de public. iudi. ubi Imo. colu. ut affirmat, quod quando consuetum est imponi aliam poenam pro delicto, & Iudex eam excesserit potest peti sententiam reduci ad arbitrium boni viri. Bar. in l. vlti. post prin. vers. sic. in crimini. ff. de priua. delict. ubi asserit quod in actione iniuriarum, & in alijs in quibus non est certa poena statuta illa censetur ordinaria, quam consuetudo taxauit. Huc quoque vergit, quod scribit Bald. in rubr. de offic. delega. quod si iudex excedit modum in puniendo, ultra quam sit consuetum, vel alias non feruet consuetudinem, potest ab eo appellari. Nec longe abest, quod ab eodem Bald. memorie proditum est in l. quicumque column. penultim. vers. scias autem C. de ser. fugiti. nempe non esse arbitrium, quod est consuetum, & quia res hec latius patet. vide late Anton. Imo. Abb. & Decis. & omnes in capit. de causis de offic. deleg. And. Tiraquell. in tractat. de poenis in prefati. num. 4.

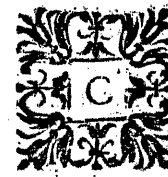
Arbitrarijs puniri.

C A P V T. CXLVII.

- 1 Vbi poena à iure statuta non est, arbitrio iudicis imponitur.
- 2 Traduntur multa que in arbitrarijs poenis infligendis à iudicibus sunt observanda.
- 3 Aestimatio dani illati ictu, vel vulnere.

nere, qualiter per iudicem sit faciendi.

4 Iudex, an arbitrium suum ad mortē vsque extendere possit.

Vm generaliter ubi poena à iure statuta non est Iudex possit illam ex arbitrio imponere: a hoc precipue in poenis inferendis clericis sibi vindicare debet: cum non tam specificè omnibus clericorum excessibus statuta poena legantur. Vnde tunc dicit Innocen. in c. Qualiter el. 2. in colum. fin. vers. Itē not. de accusatio. quod est procedendum de similibus ad similia, vel quod imponeretur minor poena. In arbitrandis tamen huiusmodi poenis discretus iudex plura debet considerare, b videlicet delinquentis conditionem, & an soleat delicta saepius perpetrare, an casu ceciderit, vilis, an honesta persona sit, doctus an indoctus, sacerdos an alterius ordinis, libens an coactus, laceratus vel non deliquerit. Et an fuerit scandalum ortum ex delicto vel ne. Attendere preterea debet qualitatem loci delicti, grauius ne iudicetur delictum in regno, vel loco illo, quā alibi, in foro, Ecclesia, aut loco deserto, priuata via siue domo. Delicti insuper diuturnitatem seu grauitatem, ac irrogatam iniuriam modum, & atrocitatem, aut damni dati magnitudinem examinare conueniet, nocte, aut die armis aut sine eis, precedentibus insidijs, aut aperto Marte commissum fuerit delictum, per solum clericum, aut cum complicibus. Personæ insuper offensa

qualitates nimium ponderanda sunt, quæ augere vel minuire soleant quodcumque facinus: videlicet, an vilis fuerit offensus, vel dignitate præditus, æqualis conditionis an potestate, & authoritate superior laicus an clericus: siue religiosus, senex an iuuenis: amicus aut inimicus, necessarius an extraneus vir aut foemina. Nec indecens præterea erit, temporis commissi criminis habere rationem sacris videlicet an festis diebus, an alijs, indicijs stantibus aut non scelus fuerit admissum. Quoties præterea per ecclesiasticum iudicem taxandum venerit damnum illatum alicui ictu, vel vulnere per clericum, vt debita satisfactio fiat. In memoriam iudicis obsecro veniant verba notanda lurisconsulti in l. fin. ff. de his qui deiece. vel effude. quæ quidem tanquam in proposito satis vtilia transcribere libuit. *Cum liberi hominis corpus laesum fuerit iudex computat mercedem medicis præstitas, ceteraq; impedia, quæ in curatione facta sunt. Præterea operum quibus caruit, aut cariturus est ob id quod inutilis factus est: Cicatricum autem aut deformitatis nulla fit estimatio, quia liberum corpus nullam recipit estimationem.* Quauis hoc de cicatricibus lex statuit limitandum crederem, nisi in facie vulnerati remaneant: quia tunc de illis considerationem existimo maximam habendam esse. Quis enim dubitat maiorem iniuriam intulisse clericum, læso, si ex vulnere cicatrix magna in facie remaneat, quā si leuis aut nulla? meritoq; ob id ad pleniorem satisfactionem, vulnere

O o rantem

C rantem cōpellendum. Neque aliud arbitror sensisse Iurisconsultum in dict. l. cum illa aestimationem cicatricum aut deformitatis faciendam prohibere videtur, quā si membrum est saluum cicatrices damnum non inferūt non vero vetat quin ex hoc iniuria possit atrocior iudicari, & maior iniungi satisfactio delinquenti. Quibus omnibus liberissimo animo per iudicem circūspectis, quantum doli seu malitiae fuerit in crimine facile erit intelligere, & sic condigna poena punire nocentes debet, vt nec ipsi rei qui iustitiae seueritatem experiuntur, de eius excessu potest iuste conqueri, nec alij qui zelo aestuant, ac iustitiam esuriunt, temeritatem poenae reprehendant eiusque timorem neminem a similibus criminibus arceri audeant proclamare. Vnum insuper in hac materia inferri posse, (& non temerarie) censerem, videlicet, quod cum Ciuili Magister stratus in casu quo poena committitur arbitrio suo posset mortis etiā poenam infligere: vt vult gloss. singularis in. l. in summa inst. de iniur. quam dicit singu. Abb. in cap. cum T. de re iud. in 1. colum. & quam sequitur Bald. in cap. 1. §. iniuria. de pa. iura. firman. & in. l. 1. C. de his qui latro. occul. & Ioann. de Anan. in cap. Inquisitionis. in fin. de accusat. quod pari modo & Ecclesiae Censores poterunt praemis consideratis ad depositionis, & carceris perpetui poenam procedere ex arbitrio.

Impmere. Adde tex. in. l. hodie. ff. de poenis tex. in. l. 1. §. ex

pillatores. vers. id circo. ff. de effraCTORI. & expilla. & in. l. lex Iulia. §. hodie. ff. ad leg. Iuli. repe. & in. l. 2. de crimin. Stelli.

Considerare. Adde multa quae in his arbitrarijs poenis infligendis a iudicibus sunt consideranda quae pie, & docte scribit Anton. Gom. lib. 3. variar. cap. 6. num. 7. Quae vero attendere debeant Praelati in suorum subditorum correctione explicatur in sacro Concilio Trident. Sessio. 13. cap. 1. de reform. Vbi miro compendio, norma, quae in his seruari debeat ita scribitur. *Admonendos esse iudices (inquit) vt se pastores non percussores esse meminerint, atque ita praesse sibi subditis oportere, vt non eis dominantur, sed illos tanquam filios, & fratres diligant, elaborentque, vt hortando & monendo ab illicitis deterrent, nec vbi deliquerint, debitis poenis eos coercere cogantur. Quos tamen si quid per humanam fragilitatem peccare comiserit, illa Apostoli est ab eis seruanda praecipio, vt illos arguant, obsecrent in crepente, in omni bonitate, & patientia, cum sepe plus erga corrigendos agat benivolentia, quam aueritas: plus exhortatio quam comminatio plus charitas, quam potestas. Sin autem ob delicti grauitatem, virga opus fuerit tunc cum mansuetudine, rigor cum misericordia iudicium cum benignitate seueritas adhibenda est.* Haec nunc sacrum Concilium. Et licet in imponendis his poenis arbitrarijs sit equitas a iudicibus amplectenda ea non a capite vel imaginaria esse debet, sed a iure regulanda vt eleganter scribit Bald. in rubr. C. de eos tit. pecu. Rom. conf. 149. Carol. Moli. in consuetud. Paris. tit. 1. §. 41. num. 86. & ad id conducit

Atque
ad hunc
modum
scribitur
in l. 1.

in cap. de

an hoc sit in potestate
episcopi ad hoc?

et ecclesiam cuius ad hoc
habet ius et carceris
per potestatem

ducit text. expressus in l. bona fides. ff. deposit.

C Compellendum. Adde eundem Antonius Gomez. dict. capite. 6. qui opinionem istius authoris sequutus fuit eo tamen non allegato.

D Instringere. Adde Ange. & Plate. in. §. in Summa. in litu. de iniur. & multos quos allegat Boer. de cision. 254. & latissime Iacob. Menoch. de arbi. iudi. quastion. libro. 1. quastion. 86. & opinionem istam communem esse testatur Barba. consil. 32. in fine. volum. 2. & consil. 11. numero. 1. volumin. 1. Decius in capit. ex literis. numer. 14. de constit. communem etiam esse testatur Maran. de ordin. iudi. 4. part. 1. diuisi. iudi. numer. 52. Iacob. Boul. in l. capitalium. §. fomosos. ff. de poen. Alciat. consil. 472. in fine, eandem communioem, & veriore esse fatetur nouissime Ioann. Gracian. (vir bene heruditus) regul. & fallen. regu. 44. in prin. & secundum eam iudicatum fuisse in parlamento Parisiensi testatur Pappo. libro. 24. titu. 10. Arresto. 2. & pro hac opinione solet allegari text. in. leg. sacrilegij in prin. ff. de leg. Iuli. pecul. & in. l. secularij. §. sunt quaedam. ff. de extraordin. crim. & in. l. qui cum natu. maior. §. si tamen quis. ff. de bon. libe. l. Iulia. §. hodie. ff. ad leg. Iuli. repeti. Quauis quibusdam hac opinio displicuerit qui non ita censent indulgendum esse iudicis arbitrio, vt ad mortem extendi patiantur, ita videtur significasse (suboscure tamen) gloss. in capite Inquisitionis de accusationi, & hanc opinionem sequuti sunt Iass. numer. 4. Decius.

In poenis
arbitra-
rijs
iudex po-
na mortis
possit in-
stringere.

numero. 9. in. l. qui iurisdictioni. ff. de iurisdiction. omni. iudi. & dicunt contrariam communiter reprobari, atque idem asserunt Thom. Gramm. consil. crimi. 48. num. 2. Matth. de Afflict. decis. Neopolit. 276. num. 6. Carre. in. l. 2. in parte homicidij numer. 108. quoru appellat. non recipi Chassa. in consuetud. Burg. rubr. 1. §. in verb. Arbitrage. Petrus de Soci. inter consil. crim. diuer. Doctor. consil. 98. num. 13. libr. 1. Caruita super. 41. ritu Magnae Curiae numer. 4. opinio hac est magis turrior, & ea ratione asseuerat, non esse ab ea recedendum in iudicando, & consulendo. testatur Iulius Clar. lib. 5. recept. sentent. §. fin. quastion. 83. versic. sed quero vbi eam dicit communem: eamque sequitur Alphonus a Castro li. 1. de lege poena. capite. 6. pro qua solet adduci text. in. l. 1. ff. de furbal. Sed primam opinionem magis communem esse scribit Robr. Maran. in dispu. 3. numero. 14. quam sequendam censent cum nonnullis limitationibus, quas ibi scribit: licet ipse dicat, quod cum hac quastio sit multum dubia Casara decisione opus erat: & vide Anton. Gom. libr. 3. vari. resolu. capit. 6. numer. 8. Ego autem opinionem vltimam magis veram & magis communem esse censeo. Et quauis prima opinio, gloss. vera foret, esset intelligenda, vt locum haberet, modo qualitas delicti, & circumstantiarum sit talis, quod de iure communi, vel consuetudine esset pro eo delicto poena mortis imponenda alias secus ita gloss. illam declarat dicens, sic communiter

limitari Afflict. super secunda parte consti. Scili. rub. 10. nu. 22. & opinionem hanc dicit communē Alex. consil. 121. in fin. libr. 7. quē refert Aymon conf. 220. nu. 14. & conf. 224. n. Dec. in d. c. ex literis. Gramm. consil. 39. post num. 8. & cum hac gloss. declarationem trāsīt Ioan. Gracian. vbi supra allegauit quē post hęc scripta legi.

Aliquo lapsu temporis non obstante.

CAPVT. CXLVII.

1 Delicta an iure canonico prescribantur.

An clericorum delicta prescribantur terminis in legibus prefixis, ut lapsis illis non possint accusari, vel puniri? Dicendum est, quod secundum canones, tempore non tolluntur crimina, ut probatur ex gloss. in c. Admonere. 33. q. 2. in verbo, poenitentia. not. Specu. in tit. de sentent. §. quonia colum. 4. vers. & nota secundum canones, qui declarat hoc procedere matrimonio. & alijs spiritualibus, in quibus periculum animæ vertitur, & prescriptio locum habere non potest: quod dictum pro singula. ponit Roma. singul. 182. Tuscis. vbi hoc simpliciter sequitur. Idem notat Bald. in l. 1. in 17. colum. vers. Nota tamen C. qui accusa. vbi dicit, quod in poenis spiritualibus nulla cadit prescriptio. Idem Angel. in l. Di-

uus. ff. de re iud. & secundum Abb. post Anton. in capite licet. de probationi. Illud procedit generaliter in foro penitentiali. Idem dicit Abb. in capitul. Cum haberet colum. 1. de eo qui duxit in matrimonium vide tamen distinctionem. Abb. in capit. fin. in princip. de purgatio. canonic. videlicet quod quoad indicendam purgationem, vel quoad procedendum contra infamatum per Inquisitionem, non habetur respectus ad tempora prefixa de iure civili. Accusatio vero directa quæ instituitur ad poenam infligendam restringitur ad terminos iuris civilis, cum contrarium non reperiatur de iure Canonico, cuius distinctionem videtur sequi Decius in dicto capitulo, licet in columna. 15. vers. postremo notandum dum simpliciter se remittit ad suam distinctionem. Aduerte tamen quod aliter distinguit, idem Abb. in capit. licet. de probatio. in columna. 10. vers. Quod ad secundum videlicet, quod in criminibus impedientibus ordinis executionem, vel recedentem beneficij etiam post peractam poenitentiam non obstat prescriptio temporis: quia in accusationibus talium delictorum deuiamus à regulis iuris. In alijs vero non sic impedientibus, tollitur directa accusatio tempore prefixo à iure civili, quod sequitur ibi Felin. colum. 19. vers. Et aduerte. referendo etiam Anton. & Imo. Quam etiam distinctionem refert & sequitur Stephan. Aufre. in additionibus ad Decisiones Cappellæ Tholosanæ, in quæst. 188. incip. Item fuit quæsitum, qui solum refert Sicul-

lum in dict. capit. licet, eam facientem.

A **N**on potest. Adde. Nic. Boeri. decis. 26. Fran. Bal. in tract. prescrip. 4. par. prin. q. 2. lim. Aug. Bero. in cap. licet causam. de probat. Felin. in cap. cū à nobis, circa finem. de prescrip. Aymon. Saul. in tract. de antiqui. tempor. 4. par. fol. 170. n. 88. Martin. Nauarr. in cap. confidetur. n. 127. de poeni. distinct. 5. Aegi. Bofsi. in tract. delictor. tit. de accusat. nu. 30. pag. 100.

B *Iure civili.* Adde Iul. Clar. in pract. crim. §. fin. quæst. 51.

Deficiente verò legitima probatione, ob vulgatam infamiã graue scādalum, vehementem suspensionē, ex testium dictis obortam: purgationem iudici.

CAPVT. CXLVIII.

- 1 Purgatio accusatore apparente iudici non debet.
- 2 Purgatio canonica iudicis arbitrio relicta est.
- 3 Compurgatores, qui sint fide catholici, & vita probi, sunt adhibendi.
- 4 Compurgatores iurare tenentur.
- 5 Quando illi, qui sunt eiusdem ordinis, fuerint inimici, vel infama-

ti, non admittantur ad purgationem sed alij.

6 Si purgandus est pauper, vel extraneus, & compurgatores clerici desunt, an laici, & foemina admittantur.

7 Infamatus ille iudicandus non est, quem dicta paucorum infamat, si opinio eius apud bonos viros laesa non est.

8 Infamia si orta sit a maleuolis, hoc non procuratibus, an iudici possit

9 Quando quis est soli Episcopo suspectus, vel alteri superiori, an purgatio iudici possit.

10 Accusari an possit quis, de eodem crimine, de quo fuit purgatus.

11 Diffamatio de delicto, propter aliquos actus extrinsecos, non indicitur purgatio.

12 Traduntur multa, quæ in hac purgationis materia a iudicibus sunt precauenda.

In priscis illis Ecclesiæ Catholicæ temporibus tanta erat sanctis patribus honestatis cura, ut ne dum in clericis aperta crimina non tolerabatur, sed neque suspicionem seu infamię crimē sustinere volebatur. Vnde sicut sacrisanctionibus, delinquentibus (quorum crimina probari poterant) poenas statuerunt sic illis, contra quos de crimine infamiã, aut graue scādalu seu vehemens suspicio surgebat, purgationē canonicā indicendam decreuerunt. Cuius quidem diffinitiones varias, Hostien. scribit in sua summa, de purgatio. canon. in. §. 1. inde illas transcribere nolo. In qua quidē aduertendū est, quod licet verū sit, quod accusatore apparete non debet.

2 debet iudici purgatio infamato, vt probat tex. & ibi notat Abb. in capit. 2. de purgatio. can. quia ista purgatio est subsidiaria, tamē in casu nostro quando fiscalis accusat, qui succedit in loco indicis vt supra tradidimus, crederem posse iudici purgationem in
3 infamato ad eius petitionem. Quæ quidem purgatio canonica arbitrio iudicis relicta est, vt in cap. Significasti. de adul. & in cap. Inquisitionis. §. quæsiuisti. de accusa. facienda tamen cum personis eiusdem ordinis quem purgandus habet, vt in cap. ex tuarum. & in cap. Inter sollicitudinis. de purg. cano. Compurgatores autem debent esse fide catholici, vita purgati, & qui conuersatione purgandi clerici nō tam moderno tempore quam transacto nouerint, vt in d. c. Inter sollicitudines. Qui tamen compurgatores iurare debent de credulitate, vt in c. De testibus. eo. titul. Qualiter insuper iurare debeant purgandus, & compurgatores, vide Hosti. vbi supra, in §. qualiter fieri debeat. per quem etiam vide quotus debet esse numerus cōpurgatorum. & quales illi, in duobus. §. sequentibus. Si vero illi, qui sunt eiusdem ordinis, fuerint inimici, infamati, admittuntur alij vt in c. Cum in iuuentute. de purgat. cano. imo propter hanc causam potest reus cum laicis & sceminis purgari, vt in glo. fin. illius tex. & probat etiā glo. in c. clerici. 81. dist. & in c. In decima. 18. q. 2. Et vide Abb. in cap. inter. de purg. cano. fin. verbis. Vbi etiam dicit, quod si purgandus est pauper seu extraneus, ita quod non habeat notos in ciui-

tate, & ideo de sunt compurgatores clerici, quod tunc admittuntur laici, & etiā feminae, & quod si etiam laici deficerent ex hac causa, quod credendum est soli suo iuramento, & vltra supra dicta allegat. gloss. nota. in c. Cum P. de accu. Aduerte tamen, quod in quantum dicit, quod paupertas facit admitti laicos, & sceminas, quod hoc non videtur iure procedere: quid enim nocet clerico paupertas, vt sit notus in propria patria, & sic bonæ opinionis penes suos conclericos si ille suis operibus aliud non promeretur? Infamatus vero ille iudicandus nō est, quem dicta paucorum infamant, si eius opinio apud bonos & graues lēsa nō existit, vt in d. §. quæsiuisti. vbi Abb. bene distinguit quando requiratur maior pars ciuitatis vel viciniae ad hoc vt aliquis dicatur infamatus, inspecta qualitate loci, & personarum: cuius verba transcribere nolo. Infamia autē si sit simplex absque scandalo, & originem habuit à maleuolis procurantibus, tunc purgatio canonica non indicitur, vt in c. Cum in iuuentute. §. Nos autē de purg. cano. & ita concludit Aretin. in c. At si clerici. de iudi. cuius conclusionem sequitur Deci. ibi. in 6. colum. vers. Secunda conclusio. Si vero infamia sit orta à maleuolis hoc non procurantibus purgatio potest iudici. ita cōcludit Aretin. vbi supra per text. in cap. Præsbyter si à plebe. 2. quæstione. 5. & in dicto. capite. Inter sollicitudines. Sed Decium in dicto. columna. 6. dicit quod Moder. tenent contra Aretin. & respondet ad dicta duo iura in quibus

bus se fundat Aret. Postea tamen pro opinione Aret. allegat text. in cap. Accedes. de purg. cano. & respondet ad capit. Qualiter, & quando. el. 2. qui text. allegat contra Aret. & tandem dicit concludēdo, quod hoc est in facultate superioris. Aduerte præterea vltra eos, quod licet sit orta à maleuolis, si est scandalosa, & potest sedari per purgationē, tunc indicenda est purgatio. ita concludit Abba. sic intelligēdo gloss. ibi. in cap. Qualiter, & quando. el. 2. de accusat. in penult. colum. Quando vero quis esset suspectus soli episcopo, vel alteri superiori suo, & suspicio est probabilis, poterit iudici purgatio: & idem est, si est suspectus alijs, & suspicio est probabilis, & tanta, vt inducat scandalum, vt per Abb. ibi. An autem possit, quis accusari de eodem crimine, de quo fuit purgatus, vide Host. vbi supra. §. An purgandus. singularis per Abb. in cap. ex tuarum. in fi. de purga. can. vbi facit notabi. dist. capiēdo veriores opiniones. Item nota in isto proposito, quod ibi aliquis est diffamatus de delicto propter aliquos actus extrinsecos, quod tamen non indicitur purgatio canonica, sed monetur, vt ab alijs actibus desistat quando pro diffamato est aliqua præsumptio, quod non versatur in delicto propter scelus naturale. probat istam conclusionem text. in cap. quorundam. 34. dist. quem ibi ad hoc notat Præpo. ad limitationem text. in cap. presbyter. 2. quæst. & cap. Si male famæ. In ista tamen materia infamiae summe debent aduertere Iudices: nam infamia sæpe

fallax est, vt iniquit Panor. in cap. Cum super. in fin. de confes. Cum iuxta sententiam diui Bernardi in Epistola de perfectione vitæ. Sape fallitur humana suspicio. Accidit nāque sepius, quod temerarij quidam homines, ac ab omni pietate, & religione Christiana alieni, ex leuibus coniecturis seu signis, graua quidem, & enormia scelera suspicari, ac asseuerare audent in magnum, suarum animarum, ac alieni honoris, & fame dispendium. Est præterea aliud sceleratissimorum hominum genus, quorum (ad virtutis exterminium) Sathan ipse vtitur ministerio, qui virtuti inuidet, ac insidiantur, quando in claris viris illam intuentur, & quasi eius splendore excæcati, dū suis noctuarū oculis mederi deberent, virtutis lucem potius obnubilam, falorum criminum puluerem ac nebulam spargendo, dūque bonorum hominum splendorem obtenebrant, illos suæ veræ ac apertæ nequitie quasi iam pares fecisse letantur. Vulgus autem reliquū ignobile, rumorū auditor lubens, ac fuscitator, & cōseruator strenus, nō modo similiacredit, sed multiplicat. vnde sæpius quos imitari deberet, ac venerari ne dum cōtēnit, sed persequitur: ipsiq; insensati vitā illorū existimāt infaniam, & finē illorum sine honore. Hac igitur demonum, & prauorū hominū intellecta versutia (quam sepius experiri cōtingit) curare debet semper prudentes Iudices, vt deprauatē alicuius (in reliquis maxime rebus probi viri) fame originem querant, ac inuestigāt: ne

veluti infelix ille præfectus Pila-
tus populi clamoribus permoti
innocentem virum carceribus
affligant, aut pœnis afficiant. Si
enim innocentis viri sanguis à
priuato homine quodammodo
prouocato effusus clamare solet
ad Deum, quid num etiam inno-
centis hominis honor (ipso san-
guine preciosior) contra in cau-
tum, & temerarium iudicem, qui
potestate diuina abutens, quos
tueri debebat, viros innicos
lædit, omnibus horis clamauit.
Vnum insuper non omittendum
est in proposito, quod licet iu-
dex quando ex officio procedit,
& crimen non probatur, si infam-
ia remanet possit indicere pur-
gationem, hoc tamen non tene-
tur facere ad petitionem promo-
toris inquisitionis. ita notat Præ-
po. in capit. De accusatione. 2. q.
8. col. 39. versu. Sexta differentia
quod ego intelligerem in pro-
motore qui se obtulit sponte,
non vero in promotore dato ab
ipso iudice, qualis est fundator
huius nostræ denuntiationis: &
hæc differentia probatur opti-
me ex his quæ supra dixi in par-
te promotor seu fiscalis.

ANNOTATIO.

ADde, quod antiquitus ca-
nonica purgatio in suma
utilitate, & honore fuit
constituta ita, vt multi Summi
Pontifices de grauioribus cri-
minibus diffamati, quanuis à
nemine iudicari possent, ad re-
mouendum tamen subditorum
scandalum, solemniter se purga-
re dedignati non sunt. Sic Da-
masius, Paschalis primus Sim-
machus publicè purgati sunt sic
Gregorius Septimus corà Hen-

*Purgatio
Canonica
apud anti-
quos in su-
ma utilita-
te, & hono-
re fuit con-
stituta.*

rico quarto Pelagius Primus co-
ram Narsete expurgati publice
fuerunt, quod in annalibus Ro-
manorum Pontificum videre li-
cet apud Platinam, & apud Cam-
pensum lib. 6. Hierar. Eccle. cap.
17. Brunum lib. 4. de hæreti. cap.
11. Et pro totius capituli materia
vide quæ eleganter, & doctissime
scribit Iacob. Septi. in illis e-
ruditisimis Catho. instit. capit.
54. & nouissime Hieron. Gabr.
consil. 160. volum. 1. Syluestr. in
summa. in verbo. purgatio. Cæ-
pegius ad Zananachinum. ca. 11.
Villadie. de hæret. quæst. 15. n. 11.
Directo. inquisi. 3. part. in 2. mo-
do processum fidei terminan.
Fran. Peñ. in Scho. Director. 2. p.
Scho. 11. qui diligenter materiã
canonicã purgationis tractat.

Illud vero circa caput hoc no-
tabis, quod non facile per iudi-
ces ecclesiasticos Canonica pur-
gatio inducenda est, cum fragi-
lis, fallax, & incerta sit eo, quod
ab hominum iudicio dependeat.
Quod in causis fidei Madrialia-
na instructione capit. 17. his ver-
bis diffinitum est. *Ob malitiam hu-
manam purgati canonica. periculo-
sissimum est remedium, præsertim
his temporibus. Ideoque non mul-
tum est in vsu, quare illa vtendum
raro, & cum magna causa.*

*Canonica
Purgatio
ne raro la-
de vtend-
um est.*

In qua si defece-
rint vti cõuictos
puniri.

CAPVT, CXLIX.

I Deficiens in purgatione, punitur
vt cõuictus.

2 Absens

- 2** Absens de crimine infamatus, ci-
tatus peremptorio præfixo ad se
purgandum, si purgationem in-
tra illum terminum non præsti-
tuit habetur pro cõuictio.
- 3** Traditur germana ratio, propter
quam in purgatione deficiens, vt
cõuictus punitur.
- 4** Clericus propter purgationis de-
fectum degradatus, & traditus
curiæ seculari, ordinaria crimi-
nis pœna puniri non potest.
- 5** Purgatio canonica hodie raro in-
ducitur.

MT autem cure sic
clericis provide-
re bona coram
Deo, & homini-
bus, & habere bo-
num testimoniu
ab his quæ foris sunt, statuerunt
canonica iura hac lege indicen-
dam purgationem, quod si quis in
illa defecerit, puniatur vt cõuic-
tus: vt probatur in ca. De hoc.
de simo. quod intellige secundum
modum agendi qui præcessit, pro-
bat textus. & ibi notat Abb. in 3.
not. in capit. Accedens de accu-
satio. cuius bonam distinctionem
vide ad intellectum huius conclu-
sionis, licet sic deficiens dicatur
interpretatiue non vere cõuictus,
vt est glossa, notabilis in cap. In-
ter sollicitudines de purga. cano.
Nota insuper in hoc proposito
quod si infamatus non potest ha-
bere cõpurgatores quia testes non
cõfidunt de eo, seu quia fides non in
alijs de eo, quod habetur pro cõ-
uictio, & deficiente in purgatione,
notat Abba. referendo Hostiensis,
in dict. capitulo. Inter quasi in fi-
ne de purgat. cano. Et adde aliud
singulare casum, in quo quis

habetur pro cõuictio, propter
non præstitam purgationem, vide
licet quando aliquis absens est
infamatus de crimine, vehemen-
ter suspectus, & citatur peremp-
torio præfixo ad se purgandum,
quia non præstitit purgationem
intra illum terminum, habetur
pro cõuictio, notat Abba. in cap.
Cum. P. versu. & ex hoc. de pur-
gat. canon. Rationem autem qua-
re deficiens in purgatione pu-
niatur vt cõuictus colligit Abb.
ex glossa ibi in capit. In sinuatu
de simo. quam etiam allegat. in
dict. cap. Accedens, de accusat. in
col. 2. videlicet quod præsumptio
probabilis orta ex infamia transit
in violentiam, cum reus deficit in
se purgando, & violenta sufficit
ad cõdemnationem, vt in c. Af-
ferte: de præsumptio. & in l. Indi-
cia. de rei vendic. C. Sed salua tã-
ti patris pace hæc ratio non vi-
detur bona, quia violenta præsum-
ptio non sufficit ad imponendam
pœnam ordinariã delicti, nec hoc
probant iura per eum adducta. Vnde
crederem quod ratio vera est
quia cõditores canonum volue-
runt hunc rigorem seruare, vt cle-
rici non minus studerent in vitã
da infamia, & suspitione vehe-
menti, quam culpa, propter salu-
tem Christiani populi, qui nimis
inficitur ex pernicioso exemplo
à clericis habito, considerantes
quod cum pœna ordinaria cano-
nis contra cõuictum legitima
probatione, non fit pœna mor-
tis, vel mutilationis membri, non
erat tanti rigoris, clericum defi-
cientem in purgatione, haberi
pro cõuictio, & æquali pœna
puniri. Ex qua ratione pro vera
recepta, crederem vnum singu-
lare

lare, & non parupendendū posse inferri, quod in delictis quibus clericus venit degradandus, & curiē seculari tradendus si iudex secularis videat clericum fuisse degradatam, & sibi traditū propter defectum in purgatione quod non potest punire pœna ordinaria, qua laicus cōuictus de illo delicto puniretur, cum sit verum quod sibi traditur nō vere, sed interpretatiue cōuictus de delicto, & non liceat iure civili, vel regio aliquem pœna ordinaria punire, nisi claris probationibus, seu confessione propria cōuincatur, nisi in casu hæresis, in quo non licet iudici seculari examinare processum inquisitorum, b vt in c. Vt inquisitionis, in §. prohibemus de hæret. in 6. & ibi per Doct. & in c. i. de offic. ordin. reprobata opinio ne Bart. in l. Diuus. ff. de custoreo. vbi contrarium tenuit: licet Legistæ communiter teneant suā opinionem, vt testatur. Imo in c. i. de offic. ordi. & refert Præp. in capit. Statuimus. ii. quæst. i. quam etiam opinionem Bart. nititur defendere Barb. in dict. c. i. in col. 17. non pertinaciter, sed subijciendo se ecclesię. Et licet possit aliquis dicere quod etiam hoc procedere in crimine hæresis, ex ratione, quia licet iudici seculari non liceat examinare processum inquisitorum, quia non potest cognoscere, an traditus suę curiæ commiserit, vel non crimen hæresis, non tamen negatur sibi, quin inspiciat tenorem sententię inquisitorum, & si constat ex ea quod aliquis sibi traditur non vere cōuictus, sed interpretatiue, quia deficit in

purgatione temperet pœnam, cum nulla lex civilis, nec Regia dicat quod deficiens in ea puniatur pœna mortis, tanquam hæreticus, nec videatur sequi necessario, relaxatur ab inquisitoribus, ergo damnandus est pœna ignis per secularem iudicem, cum vtrique iudices, tam inquisitores, quam seculares debeant iura sui fori attendere, & illa feruare. Sed hoc argumentum facile soluitur ex communi stylo inquisitorum, qui, vt intellexi, talis est quod ex tenore sententię suę colligi non potest quod aliquis damnatur eo quod in purgatione defecerit, quia sententia fertur contra deficientem, sicut contra cōuictum, & solum remanet in actis processus, qualiter in purgatione defecerit quę cum videre non possit secularis iudex, merito excipi debet materia hæresis ab hac mea noua inuestigatione, quam in alijs criminibus veram existimo. Hodie tamen sicut raro indicitur ab ecclesiasticis iudicibus purgatio canonica, sic raro accidit quod iuxta rigorem canonicum deficiens, vt cōuictus damnatur. At quod iudices temporibus istis rarissime purgationē indicēt, quāuis partim hoc referri possit ad eorum tepiditatem (quibus minima cura est purgare clericos ab infamijs, & suspicionibus vehementibus, & satagere, vt Christi bonus odor sint) non nihil tñ prudentis cōsiderationis habere videtur, si perpédūt facilitatē qua vulgus hodie infamiā suscitatur, & sustinet, & quā difficile hodiernis tēporibus cōpurgatores inueniātur, hac vt existimo ratione, quia si nomi-

nominati ad alios cōpurgādum peccatores & fragiles sunt, facilliter credunt infamatos commisisse crimina quorum inculpantur eadem fragilitate qua ipsi solent in alia vel similia labi crimina. Si vero probi viri sunt eum videat corruptionem morum huius tēpestatis, & clericalis status deformationem (eo quod sine delectu ad illam vndecunq; solent venientes admitti) nisi bene notam habeant vitā purgandi clerici, cōpurgatorum onus refugiunt. Vnde ne antiquus ille, & pius patrū zelus omnino pereat aut si his tēporibus seruetur ad vnguem, innocentes ledat consulerem omnibus prælatis, eorum vicarijs, quod synodali constitutione, siue publicis edictis moneant clericos suę diocesis, vt non solum puritatis curę vacarent, sed in quantum vires sufficiant, infamię aut suspicioni vehemēti an fam nō præberent, scituri pro certo, quod post monitionis temporibus, in omnibus de nouo emergentibus casibus, iuris ordo, & rigor seruari debet: postquam monitionē à iuris dispositione non debent iudices recedere, dum tamē semper adsit Epichēia virtus, qua qualitatem personę purgandę, & schandali, aut suspicionis, & defectus in purgatione, & alia cōsiderantes, rigorem antiquorum canonum temperent.

A **V**T cōuictus. Adde Hostien. Henricum Abb. & Doctores in cap. inter sollicitudines de purgatione cano. Goffre. Hostien. Abb. Anan. Feli. in cap. accedens de accusat. Ang. & Syluest. in summus in verbo, purga-

tio, & hanc opinionem commūne esse fatetur Iac. Sept. in Cath. inst. cap. 54. num. 7.

Processum inquisitorum. Vide auctorem, & quę ipse scripsi supra cap. 141. litera. A.

Si vero Capi non potuerint, absentes eos pœnis dānari condignis.

CAPVT. CXLVIII.

1. Clericus delinquens absens, qualiter condemnari possit.
2. Traditur singularissimus modus cōuincēdi clericum licet adhuc contestata.
3. Laicus absens, licet ex legibus Regni pœna ordinaria damnari possit, si fuerint contra eum in dicitia, quę sufficerent ad torturam: non tamen clericus.

Vādo clericus delinquens est absens, & remissio de ea petita per iudicē diocesis est, nō fit, vel alias latet, tūc videtur quod positus edictis in Ecclesia Cathed. aut suę parochię vel beneficii, cū assig natione cōpetentis termini ad cōparendū procedi possit ad ferendam sententiā diffinitiuā, si cōstat de delicto per eum commissio. Quod probatur ex his quę notat Ioann. Andr. in capit. Degradatio. de pœnis. vbi scripsit, quod contra clericū absentē cōtumaciter potest ferri fētētiaverbalis depositionis, qui allegat ci.

Ver

Veritatis de do. & contu. & que ibi notantur, & 3. quæst. 9. in summa, quod ibi refert Dominic. in princ. qui dicit bene notandum ex dictis per eundem Ioann. Andr. Quod in causa degradationis actualis non possit procedi in absentem etiam procuratore præfente, per regulam de qua in cap. v. veniens. de accusa. quod ubi poena non potest imponi absentem, non potest procedi per procuratorem, facit etiam ad probandum quod contra absentem clericum possit procedi, quod expresse voluit, Ioann. Lupus Doctor Hispanus, in tract. de liber. Eccle. in 9. quæst. ubi tradit quod in quocumque delicto propter quod clericus degradari meruisset si absens citatur, & non comparet condemnatur in absentia, si testibus conuincitur, & datur facultas ab ecclesiastico iudici seculari capiendi eum, & secundum suas leges iudicandi, ita quod sola sententia sine alia actuali degradatione, talis clericus habetur pro realiter degradato ad hoc ut non gaudeat privilegio clericali, allegat ad hoc tex. in cap. Cum non ab homine. de iudic. que bene inducit, & dicit quod est necesse quod intelligamus dictum tex. in casu absentia, & hanc degradationem vocat ipse fictam à iure & ab homine. Aduerte tamen, quod huic sententiæ multum refragatur doctrina Inno. in cap. qualiter el. 2. de accusa. in colum. penul. versu. Item ad prædictas, ubi postquam refert aliquas poenas canonicas, dicit, quod ad prædictas poenas præterquam ad depositionem proceditur contra absentem etiam contumacem, sed ad depositionem

& alias poenas que sunt vsq; ad relegationem non proceditur contra absentem, allegat. l. Absentem. ff. de poenis. & tex. in cap. Decernimus 3. quæstion. 9. Potest etiam dari alius singularissimus modus conuincendi clericum absentem de crimine lite non contestata, secundum Abb. in cap. Cum P. in fin. de purg. cano. videlicet quod si est infamatus, vel vehementer suspectus de crimine, citetur peremptorio præfixo ad se purgandum intra illum terminum, non autem ad comparandum tantum, & tunc si non præstiterit purificationem intra terminum præfixum habebitur pro conuicto, quod dicit perpetua menti tenendum, quia limitat tex. in cap. Veritatis de do. & contu. & quod est modus non exquisitus de iure civili. Datur præterea alius modus conuincendi absentem clericum, per eundem Abb. ibi, videlicet quod contumax excommunicetur, & si steterit in excommunicatione per annum, tunc habetur pro conuicto super illo crimine, & potest puniri, ac si vere fuisset conuictus, ut in c. Rursus. & in c. quicumque 11. q. 3. que sic debent intelligi, ut plenissime tangit in cap. 1. de iudi. Vnum tamen crederem in ista materia, iudicem ecclesiasticum non posse imitari legem. Stylum huius regni, dum disponitur, & practicatur quod statibus iudicijs contra reum absentem sufficientibus ad torturam potest iudex eum damnare de delicto, hoc enim ad clericorum personas non liceret extendere, cum lex Regia hoc disponens eos non comprehendat, nec imitatione digna sit. Quis enim iustum decernat

nat solis iudicijs probatis damari quenquam uti reum criminis etiam si executioni non sit demanda sententia. Id namque solū iuste pronuntiari videtur quod iuste potest executioni mandari.

A
Citatio
per aditum
ut legitime
fiat
que debet
precedere.

Positis aditis. Aduerte, quod ad hoc, ut citatio per aditum legitime fiat aliqua desiderantur. Primo quod summaria informatio procedat, qua constet quod reus latitat, alias nulla est citatio ita scribit. Bart. in extrauagant. ad reprimendum in verbo: *Per aditum*, Dec. consil. 460. numero: 26. Socin. in tracta. de citatione art. 23. numero: 5. Quauis sufficeret relatio riuertij hoc asseuerantis, ut scribit Petrus Rebuff. in tract. de citatione numero: 96. Thomo. 3. const. Franc. Secundo quod aditum publice in Ecclesia legatur intermissarum solemnium gloss. celebris in Clem. causa. de electione in verbo, solemniter Cassan. in decisione. 1. titulo. de appellatio. Octavian. Vest. de introductione in Romanæ Aula. action. libr. 4. cap. 3. numero: 5.

Tertio quod postquam aditum publice lectum fuerit, affigatur in valuis Ecclesiæ, vel ubi de consuetudine affigi solet. Vantius in tract. de nullitate ex defectu citationis. num. 133. Milles in verbo. *Citatio quando committatur*. Quarto quod affigatur aditum originale, nec sufficeret eius copia tex. in Clem. 2. de iudi. tradit Rota in tit. de dilationi. decisio. 223. Cassa. decis. 4. in tit. de dolo, & contu. And. Tira. de vtroque retract. tit. 1. §. 9. gloss. 2. numero: 8.

C *Aduerte tamen.* Ex quibus ver-

bis manifeste apparet. Dominum Episcopum recedere ab opinione Ioann. Lup. hic allegata à qua etiam recedit Fran. Pegna in anno, ad Direct. inqui. 3. lib. Scho. 69. fol. 191. qui cum immemor huius authoris fuerit, asseuerat, que sitionem istam nullibi tractatam reperisse. Et mea quidem sententia verissima hæc opinio est aduersus Ioann. Lup. nam quando degradatio est tantummodo verbalis, iudex laicus nullam in clericum iurisdictionem habet, sed si actualiter degradatus est, poterit eum absque aliqua traditione punire, quam opinionem communem esse fatentur Alcia. in c. cum non ab homine. n. 108. de iud. Villalo. in sua collecta. comm. opi. litera. C. nu. 71. Iul. Clar. in pract. crim. §. fi. q. 36. versu. suas autem. *Imitari legem*. Adde quod de hoc stat Regia lex ab inuictissimis Catholicisque Regibus condita Còpluti an. Domini. 1503. que habetur in prag. Regum Catholicorum, & hodie est lex. 3. ti. 10. li. 4. or. nou.

Et si opus fuerit ad dictarum poenarum executionem seculare brachium imploretis.

CAPVT. CLX.

Quod noue editum est, eoq; latissime materia inuocationis vtriusque auxiliij Ecclesiastici, & secularis, in foribus actionibus frequentissima miro ordine elucidatur.

Index

- 1 *Iudex Ecclesiasticusulare an xilium implorare potest.*
- 2 *Auxilium brachij secularis, multis nominibus vtilissimum est.*
- 3 *Auxilium brachij secularis, in subsidium peti debet.*
- 4 *Auxilium brachij secularis peti potest quando opus fuerit, nō premissa excommunicatione, contra Ioan. Lup. D. Couarr. & alios.*
- 5 *Concilium Trident. Sessi. 24. ca. 8. de reforma. & Sessi. 25. cap. 3. interpretatur.*
- 6 *Iudices ecclesiastici laicos minime possunt propria auctoritate in carcerem mittere.*
- 7 *Iudices Ecclesiastici an in ciuilibus possint contra laicos, sententias capiendopignora exequi.*
- 8 *Iudex delegatus vtrum possit auxiliumulare implorare.*
- 9 *Iudices seculares superiores, impendere debent suum auxiliū iudicibus ecclesiasticis patenti-*
- 10 *Iudex secularis potest ab ecclesiastico auxilium petere.*
- 11 *Iudex secularis antequam prestat auxilium an possit petere, vt sibi detur copia processus.*
- 12 *Executor an teneatur eam sententiam exequi, quæ manifestā iniquitatem habet.*
- 13 *Quando sententia iudicis ecclesiastici transiit in rem iudicatum, auxiliumulare prestandum est, quauis non constet de iustitia sententiæ prolatae.*
- 14 *Quid autem iudicandum est, si de nullitate sententiæ coram seculari iudice allegatur.*
- 15 *Iudex secularis fidē adhiberi debet literis denunciatorijs, contra excommunicatum prolatis quauis illi non constet an iuste contra illum sententiam excommunicationis esse latam.*
- 16 *Text. in cap. 1. de exceptionibus 6 interpretatur.*
- 17 *Iudex secularis solis, literis denunciatorijs non tenetur capere laicum excommunicatum, nec in carcerē mittere aut aliqua pœna eum punire, nisi excommunicatio ex actis processus sibi ostensis iustificetur.*
- 18 *Auxilium brachij secularis minime debet impartiri si iudici seculari constet a sententia ecclesiastici esse appellatum.*
- 19 *Auxilium brachij secularis nō debet elargiri, quando iudex ecclesiasticus extrajudicialiter processit.*
- 20 *Iudex secularis, si iniuste negat suum auxiliū iudici ecclesiastico legitime petenti, ex cōmunicari ab eo potest, & alijs spiritualibus pœnis puniri.*
- 21 *Iudex siue ecclesiasticus, vel secularis, qui auxiliū prestat: non debet durioribus remedijs vti quam ipse inter sibi subditos.*
- 22 *Auxilium siue ecclesiasticum siueulare cum impartitur, an aduersa pars debeat prius citari.*
- 23 *Episcopus vel alius iudex ecclesiasticus, an possit familiam habere armatam, ad executionē, & ministerium iustitiæ ministrandam.*
- 24 *Inquisitores hæreticæ prauitatis habere possunt officiales quos vocant vel familiā armatā ad suā defensionem, vel ad hæ-*

ricos

- 25 *Ministri S. officij (quos Hispani familiares appellant) Itali Cruce signatos quocunque tempore arma deferre possunt, cōsuetudine in contrarium non obstante.*
- 26 *Consultores S. officij, aduocati, notarij custodes, & ceteri alij ministri arma omni tempore impune deferunt.*
- 27 *Familiares S. officij quibus animi dotibus, & qualitatibus debent esse ornati.*
- 28 *Inquisitores quando sui familiares, vel ministri non sufficiunt ad sententiæ executionē auxiliū brachij secularis iuste implorant.*
- 29 *Iudices seculares suum auxiliū Inquisitoribus denegantes grauissimis pœnis plectendi sunt.*

St quidem iure expeditissimum Iudicē Ecclesiasticum, ad suę sententię executionem, posse brachiumulare implorare, vt quod iuste cōtra clericos laicos ue iudicauerit, debita executione minime frustretur cap. Princeps c. administratores. 26. quęf. 5. c. 1. de offic. ordin. c. dilecto. de sentent. excōmu. lib. 6. c. postulasti. de homi. c. vt officium. §. cōpescendi. de hæret. lib. 6. Et sunt apud nos Regiæ constitutiones hoc ita diffinientes. l. 14. & sequēti. tit. 1. lib. 4. ordina. noui tradit Innoc. & omnes in dict. cap. 1. de offi. delegati Cardin. in Clemen. 1. quęst. 10. eo. tit. Alberi. in. l. Episcopale. C. de Episcop. & cler. Abb. in capit. si quis contra cle-

ricum. column. penultim. de foro competen. Deci. in capit. significasti numer. 4. de offic. delega. Ioann. Lup. in repet. cap. per vestras. de donat. inter vir. & vxor. 2. not. §. Sed pulchra dubitatio numero. 17. quam opinio-

ricum. column. penultim. de foro competen. Deci. in capit. significasti numer. 4. de offic. delega. Ioann. Lup. in repet. cap. per vestras. de donat. inter vir. & vxor. 2. not. §. Sed pulchra dubitatio numero. 17. quam opinio-

nem communem esse testatur in signis D. Episcopus Couarruu. in practic. quęstio. capit. 10. numero. 1. circa quam solent nō leues concertationes inter iudices ecclesiasticos, & seculares ori, & ea ratione est in forensibus exercitationibus frequentissima de qua solent Magnates Iuristę interrogari, vt scribit Matth. de Afflictis in proęmi. Consti. Neapolit. numer. 63. nec (quod aliorū salua auctoritate dicam) pro eius dignitate explicatam legimus eius libenter, & non sine summa legentiū, vt spero vtilitate disputationem suscepimus, est quidem eius argumentum nostrę practicę accommodatissimum qua ratione nonnulla, & ea quę selectiora sunt, nota re constitui.

Primum etenim constat remediū, hoc brachij secularis vtilissimum esse iudicibus Ecclesiasticis cōtra clericos, cum propter ipsorum criminum enormitatē traduntur curię seculari: in his casibus, in quibus præcedentibus capitibus longa manu disertum est, vel quando ad eorum coercionem non sufficit potestas ecclesiastica, vt ipsi comprimantur, & debitas patiatur pœnas iustissime dictum auxiliū impenditur, & in hoc omnes cōueniunt.

Secundo, quod brachij secularis auxiliū nec petendum, nec

2
Remediū
brachij se-
cularis vti-
lissimū est
iudicibus
ecclesiasti-
cis.

3

impar-

*Remedijs
brachij se-
cularis an
in substi-
dium pe-
tendum est
vel quan-
do opus
fuerit.*

impartendum esse nisi in substi-
dium, quando vires proprii offi-
cij non sufficiunt vt quod iuste
præceptum iudicatumque este-
xecutioni tradatur text. ægre-
gius vbi ad hoc not. ibi Bald. in
verbo, *sufficere*, in l. 2. C. de his
qui latr. occul.

4

Vnde eleganter scribit Ioann.
Lup. in capit. per vestras. 2. not. §.
sed pulchra dubitatio. nu. 17. de
dona. inter vir. & vxor. Iudicem
Ecclesiasticum debere prius pro-
cedere contra laicos excommu-
nicando, deinde anathematizan-
do, & interdicendo, & postea cū
Ecclesia non habeat vltra quid
faciat implorandum est, seculare
auxilium notant Inno. Ioan. An-
dr. & communiter Doctores in
c. significa. de offi. delega. Fel. in
capit. delicta de maior. & obed.
qui ad hoc perpendit text. in cap.
dilecto. de senten. excommu. li.
6. Domi. & Fran. in ca. vt officiu
§. compescendi de hæreti libr. 6.
quæ esse communem opinionem
fatetur Aug. Bero. in cap. signifi-
casti. n. 24. vers. extra gloss. idem
profitetur, insignis D. Couarr. in
pract. quæst. cap. 10. num. 1. asse-
uerans ita passim seruari. Sequi-
tur Doctor Redin in lib. de Ma-
iestate Prin. in prin. in verbo. *Sed
etiam per legitimos tramites*, nu.
142. Fran. Auiles in cap. Præto-
rum cap. 20. in gloss. *vsurpen.* nu.
14. Sed mea quidem sententia vi-
ri aliqui doctissimi, & celeberrimi
alucinatur. Nam verius ipse
censeo in quacunque parte litis
cum opus fuerit seculare auxi-
lium posse à iudicibus ecclesiasti-
cis peti, & illis sine retardatio-
ne esse præstandū. Tum quia ni-
mis manca esset iurisdictio Ec-

*Contra Co-
nar. D. Re-
di. Franc.
Ansl.*

clesiastica, si tot. & tanta prius ef-
fet præcauenda, & durius redere-
tur dictum auxiliū, quam sacra
iura nec non seculari patiuntur.
Tum quia iura quæ circa hoc lo-
quuntur non in subsidium, sed
cum opus fuerit præstādum esse
præcipiunt cap. 1. de offi. ordina.
ibi. *Cum opus fuerit*, cap. quonia,
eo titu. ibi. *Si necesse fuerit*, capi.
fina. ibi. *Si opus fuerit*, de excessib.
Præla. capitul. periculoso, circa
finem in verbo, *Si opus fuerit*, de
statu regula cap. statuimus, in ver-
bo, *Si necesse fuerit*, de maledi.

Et nouissime Concil. Trideti.

Sess. 24. c. 8. de refor. ibi, *Inuocato*
si opus fuerit brachio seculari, & in
eodem Concilio Sessio. 25. cap.
5 de refor. ibi. *Inuocato etiam au-*
xilio si opus fuerit brachij secularis.

Tum quia manifestissime proba-
tur in Concilio Trid. Sess. 25. c. 3.
de reformatio. vbi definitum est
quod tam in procendo, quam in
definiendo in causis ciuilibus,
vel criminalibus, cōtra clericos
vel laicos. Ecclesiastici Iudices
per multas pecuniarias, vel pig-
norum captionem, seu persona-
rum distractionem, per suos, vel
alienos executores, executio
realis, vel personalis, prius fieri
debet, ante quā ad censuras deue-
niatur. Est quidem ibi manifestis-
simum testimonium, quod cēsu-
ra Ecclesiastica in subsidium vtē-
dum est, quando iudex pignoriū
captione, & captura personarū
usus fuerit, opera ministrorum
suorum, vel exteriorum, nempe
inuocando auxilium seculare,
non autem hoc ordine mutato,
vt communis Doctorū opinio
asseuerat. Tum quia si contraria
opinio vera esset, quam plurima
crimi-

*Con. Trid.
Sess. 24. c.
8. de refor-
mat. & Ses-
s. 25. ca. 3.
interpre.*

crimina impunita remanerēt, nā
interim quod iudex censuris vti-
tur, cū non statim, sed dilationi-
bus concessis, sint proferendæ,
reus facillimè possit bona occul-
tare, & se fuga incolumen redde-
re. & alia deinde innumerabilia
mala sequerentur. Vnde opinio
ista tanquā verior iam in foren-
sibus actionib⁹ recepta est, prout
refert bene Doctor Ioann. Segu-
ra in directori. iudi. Ecclesiast. 2.
part. cap. 13. nume. 37. quem post
hæc scripta legi.

*Contra Fe-
lin. & Co-
uarrub.*

Nec aliquid in cotrarium vr-
get tex. male à Felin. & à Couar-
rub. & ab alijs allegatus in. d. ca.
dilecto. quia non loquitur de au-
xilio brachij secularis, sed de pro-
pria defensione qua iudex si vim
patiatul vltra censuram, vt po-
test, tanquam priuatus, vt gloss.
vltim. ibi notat.

6

*Iudex ec-
clesiasticus
an possit
propria au-
thoritate
laicos cape-
re.*

Tertio, non minorem utilita-
tem habet, quando ad capiēdos
laicos iuris ordine obseruato po-
stulatur. Nam licet iudices Ecclē-
siastici in criminibus, & causis
ad forum Ecclesiasticum spectā-
tibus, possint reos punire, exco-
municare, & alijs spiritualibus
remedijs vti, non tamen possunt
illos personaliter capere, nec in
carcerem mittere, ideoque iudi-
cis secularis autoritate facien-
dum est. Nisi in crimine hæresis
in quo hoc erit speciale, & in a-
lijs huic similib⁹ criminibus, ita
respondit Aldrald. consil. 86. se-
quitur Petrus de Anchar. in ca-
pit. cum Episcopus, de offic. or-
din. lib. 6. & in reg. ea quæ de re-
gu. iur. eo lib. quæst. 11. quam opi-
nionem communem esse faten-
tur Ioann. Andr. in addi. ad Spe-
cul. tit. de offi. ord. Felin. in dict.

capit. significast. Auffer. in rep.
Clem. 1. de offi. ordin. quæst. 5. &
in tract. de potestate Ecclesiasti-
ca super laicos in prin. num. 1. D.
Couarr. in dict. cap. 10. Foiler. in
pract. crimi. Cano. fol. 97. nume.
52. & sequent. Ferd. Mench. de te-
stament. §. 22. num. 17. licet dicat.
quod verè tantus est numerus
eorum qui tenent contrarium
Iul. Clar. lib. 5. recept. sent. §. fin.
quæstio 37. ver. vnum tamen, &
hanc communem sententiam la-
tissimè defendit Ioann. Lup. in
d. §. sed pulchra dubitatio num.
18. Petrus Auendan. lib. 1. deman-
da. Reg. c. 1. num. 22. Franc. Aui-
les in cap. prætor. d. capit. 20. in
verbo, *vsurpan.* nume. 14. dixi in
reg. & fallen. reg. 397. versic. sep-
timo non procedit, & supra cap.
122.

Contraria tamen sentētia pla-
cuit Domi. & Fran. in. d. cap. cū
Episcopus, quæ multis in locis
iuris Canonici probari videtur,
quibus cautum est, posse iudicē
Ecclesiasticū qui de crimine cog-
nitionem habet, laicum reū ca-
pere, & in carcerem mittere. ca.
attendendum. 17. q. 4. capit. con-
tra Idolorum. 26. q. 5. cuius me-
minit ad hoc Roman. sing. 660.
Felin. in. d. cap. cum sit generale
num. 20. & in. d. cap. significasti.
col. vltim. Auffer. in locis nouis-
sime allegatis, & hanc opinionem
approbare videtur D. Couarrub.
d. c. 10. num. 2. Quæ opinio quā
in puncto iuris veriore cēso
nouissime fulcitur ex concilio
Triden. sessio. 75. ca. de reforma.
supra allegato. Sed quidquid sit
de iure prima opinio moribus
recepta est, & Regijs constitu-
tionibus apud Hispanos proba-

P p tur

tur. l. 14. & 15. tit. 1. lib. 4. ordi. noui. qua lege. 15. grauissime pœ nœ imponuntur, contra Iudices Ecclesiasticos, & eorū ministros qui eius sanctionē violauerint.

Sunt tamen multi (& non penitendæ autoritatis viri assue rantes) quod vltima opinio locū habeat, quando Ecclesiasticus iudex aduersus laycos in criminali iudicio legitime processit, & cognitionem, & examen culpæ ad punitionē instituerit, vel sententiam protulerit, tunc iure poterit laicum capere, & in carcerem mittere, intelliguntque Regias constitutiones tantum procedere, quando iudex Ecclesiasticus cognoscit, inter laycos de causa ciuili, vel criminali ciuilitate intentata. Ita colligo ex D. Couarr. d. c. 10. num. 2. versic. secundo quoties, & nouissime opinionem istam amplectitur D. Suarez de Paz sua pract. 2. tomo præiud. 2. nu. 55. & 56. dicens ita seruari in tribunali Episcopali Salmantino. Sed mea quidē sententia decretum sacrosancti Concilij supra allegatum, quod tam in causa ciuili, quam in criminali loquitur, restrictionem hanc non patitur ideo maturius cogitandum est.

Illud vero fatendum est, quod licet stantibus Regis constitutionibus, iudices Ecclesiastici non possint laycos capere, propria autoritate, absque auxilio brachij secularis, post capturam vero in carcerem Ecclesiasticū non in secularem mittendi sunt. Et ita apud Hispanos consuetudine receptum est, nec iure contrarium defendi potest. Quamuis audio Seculares Iudices mole-

stè hoc pati.

Quarto, præmissa dicta Regia constitutione non tantum dictum auxilium necessarium est, in dictis criminalibus causis, contra laycos verum in ciuilibus actionibus, & controuersijs, in quibus si iudices Ecclesiastici eos condenuerint ad aliquam quantitatem soluendam, non tamen poterunt in his regnis ad rei iudicatæ executionem bona ipsorum capere, sed ministerio iudicis secularis executio perlonarum, & bonorum faciendā est, vt in dicta Regia. l. decima quinta cautum est.

Quinto, illud erit omnino notandum non solum iudicem Ecclesiasticum ordinariū, posse implorare auxilium brachij secularis, verum & iudicē delegatum, ita tenet Inno. in dict. cap. Significasti numero. 3. vbi Abb. Imol. Felin. & Deci. Domi. post Lap. in dicto capit. vt officium §. denique versicul. an delegatus de hæretic. libro sexto Oldrad. consil. 89. circa finali. Feder. de Seui. consil. 163. dubio. 1. Alber. & Paulo in dict. l. Episcopali. Bal. & Sal. in. l. in crimina. C. de iure. omni. iudici. Innocenc. Abb. & Felinus in dict. capite. postulasti. Cardinal. in dict. Clement. 1. quæstion. 10. quam opinionem communem esse testantur Deci. in dict. capit. postulasti Roland. Vall. consilio. 37. numer. 1. volumin. 1. Martin. Nauarr. in capit. cum contingat. primo remedio de rescription. Bermon. in tractat. de publi. concubini. in verbo, *Curent a suis subditis,* c. 1. numer. 8. fol. 301. Franc. Pegna. in Direct. Inqui. lib. 3. Scho.

115. fol.

115. fol. 220. colum. 2. licet ipse ab ea recedat, quæ procedit secundum eosdem, etiam si in commissione non contineatur ea facultas, vt possit eo vti remedio. quāuis ab hac vltima opinione dissentiat Arch. in dict. §. compescē di. & Fed. consil. 251. Calcan. consil. 119. Sed hæc Archi. opinio falsa est, & nullo modo defendi potest. Nam nihil speciale in hoc auxilio implorando cautum est in dict. capite compescendi, vt recte considerat Deci. in dict. capite. Significasti. si enim iudici ordinario hoc iure licet, à fortiori permillum erit delegato, qui in causa delegata illo maior est capite. sane in. 2. de offic. delega. Et quanuis in literis delegatorijs soleat imponi clausula, *Inuocato ad hoc auxilio brachij secularis si opus fuerit.* Illud est ad superabundantem cautelam, & stylo curiæ non tamen ex eo, quod necessarium sit quod exprimentur, ita dicit Imo. in dict. cap. Significasti & nouissime hanc opinionem amplectitur Franc. Auiles dict. capit. 26. num. 27.

Iudex delegatus ad auxilium brachij secularis implorare non potest, nisi de sua delegatione fide faciat.

Est tamen necessarium, vt præceptum iudicis delegati petentis dictum auxilium adimpleatur, vt iudici seculari fidem faciat de sua delegatione. ita tenuerunt Bald. & Salicet in dict. l. in criminali. colum. 1. C. de iurisd. omni. iudic. asseuerantes quod cautus debet esse iudex secularis à quo per iudicem delegatum imploratur brachium seculare, vt diligenter perpendat, an ille sit iudex competens vel ne quia si est incompetens non debet sibi præbere ministerium alicuius obedientiæ. idem tenet Feder.

consil. 251. col. 2. Calcan. dict. consil. 119. Marcus Anton. Natta. consil. 519. num. 37. vol. 3. redditur igitur ex defectu in competentiæ inefficax dict. auxilij imploratio

Nec debet iudex delegatus ad hoc remedium confugere, nisi iudex ordinarius Ecclesiasticus, ab eo fuerit prius interpellatus, vt suum ei impendat auxilium, quod sufficiens non fuerit, poterit ad hoc auxilium, seculare peruenire, non vero aliàs ita fingit tenet Cardi. in dict. Clemen. 1. de cima quæstione sequitur Dec. in dict. capit. postulasti. num. 4. vbi Felin. col. 2. Roland. Valle. dicto. consil. 37. numer. 6. Sed opinionem contrariam multis rationibus veriorē esse probat Federic. consil. 163. columna. 2. dicens posse Delegatum Papæ si vult ad ecclesiasticum ordinariū confugere, prius quam ad secularem iudicem, non tamen præcise ad hoc teneri, & opinionem istam contra Cardinalem veriorē esse fatetur Franc. Marcus decisi. 72. numer. 4. in prima parte. quæ sequitur Martin. Nauarr. in dict. capite. cum contingat. dict. secundo remedio scribens in Coimbricensi Academia, cum tertio legit text. in dict. capite. Significasti. hanc opinionem tenuisse, licet cum primum Tholosæ, & secundo Salmanticæ legisset, non satis perpensis rationibus Federici contrariam opinionem fuerit Amplexus.

Sexto, non solum auxilium brachij secularis peti, & implorari potest ab Episcopis, ab alijsque ordinarijs, vel delegatis ecclesiasticis iudicibus, ab inferioribus secularibus iudicibus,

P p 2 verum

Senatori-
bus petipo
sest.

verum à supremis Regis Sena-
toribus, vel Regalium Cancellaria-
riarū auditoribus. Quia iura que
de hac inuocatione loquuntur
nullum secularem magistratum
à præstatione istius auxilij im-
munem faciunt. Imo si recte rem
hanc perpendamus maioris obli-
gationis nexu Regij Clarissimi
Senatores ad id astricti sunt, quā
inferiores, cum illis potissimum
incumbat quod iustitia ministe-
tur & ad vnguem hoc obseruetur.
Maxime quia in summo Re-
gis, & Domini nostri Philippi
Secundi Christianissimi (qui
nunc feliciter regnat) Senatu as-
sistunt Consiliarij integerrimi,
qui pro ipsorum summa pietate
& religione Ecclesiæ Sacrosan-
ctæ præcepta, & eius iurisdic-
tionem venerantur, inter quos me-
ritò numerandus est D. Ioann.
Fernandez Cogollos, vir sanè
maiorum nobilitate præclarus,
& animi dotibus ornatissimus,
& integritate vitæ laudatissimus
& iuris prudentia insignis, à quo
labores nostri, vt in publicū pro-
dient, Regiarum legum institu-
to & de more supremi Senatus
fuerunt approbati & in non vul-
gari nostræ felicitatis parte re-
ponendum duximus. Et vt ad re-
redeam opinio hæc ex eo fulci-
ri deest, quia in spiritualibus
Principes Seculares Episcopis
suis obtemperare tenentur capi-
omnes de maior & obedi. Et
Princeps ab Episcopo iudicari
debet, non è contra capit. sacer-
dotibus. 11. quæstio. 1. cap. Impera-
tor. 96. dist.

In hac tamen auxilij implo-
ratione minime congruum est,
nec vnquam expedire iudicau,

quod contra dictos Supremos
Iudicis censuris, vel per modum
iusionis procedatur. Sed quod
pie & benigne, & honorificis
precibus, ad impendendum suū
auxilium exhortentur, & hoc
in Hispania nostra receptum est
& aliquando fecisse refert Segu-
ra in directorio. 2. part. capite. 13.
numer. 53.

Septimo ex eadem ratione
sequitur, quod iudex secularis, si
ei eadem necessitas superueniat
poterit auxilium Iudicis ecclesia-
stici implorare pro exequenda
eius sententia aduersus eos in
quos ipse iurisdictionem non ha-
bet text. in auth. sed hodie. C. de
adulter. not. Mari. Socin. in ca-
pite. cum sit generale. numero.
24. de foro competen. In hoc ta-
men hoc discrimen versatur,
quod iudex ecclesiasticus pote-
rit censuris, & alijs poenis spi-
ritualibus, compellere secula-
rem iudicem, ad hoc auxilium
exhibendum. text. in dicto ca-
pite. 2. de maledi. Iudex vero se-
cularis non potest Ecclesiasti-
cum cogere, sed coram Metro-
politano comparere debet, ab eo
que postulare, vt inferiorem iu-
dicem ecclesiasticum cogat, vt
auxilium à se iuste pretitum præ-
stet. ita tenuerunt Innoc. Abb.
& Doctores in dicto. capite. 1. de
offic. ordin. las. in. l. à Diuo Pio.
§. sententiam numero. 16. ff. de re
iudi. quam opinionem commu-
nem esse testatur Alciat. dicto. ca-
pite. 1. numer. 26. & 123. Couarr.
in dicto. capite. 10. num. 1. Hoc. ve-
ro auxilium ab Ecclesiastico iudi-
ce præstandum est seculari non
obediendo, sed patrocinando, vt
tenet Innoc. & Bald. colum. 3. in
cap. 1.

IO
Iudex se-
cularis Ec-
clesiastico
auxilium
suum im-
plorare po-
test.

cap. 1. de offic. ordinat. Sequitur
Franc. Auiles in cap. prætorium
in verbo, *Vsurpan.* num. 17.

II
Iudex se-
cularis an
te quā præ-
stet auxi-
liū an pos-
sit petere
vt acta pro-
cessus sibi
ostēdatur

Octauo, illud etiam in disputa-
tionem adduci potest, an in cri-
minibus merè Ecclesiasticis, an-
te quā iudex secularis suū accō-
modet auxilium, ei facienda sit
fides de processu, nec nō de ac-
tis causæ quibus intelligat an
iuste, vel ne iudex Ecclesiasticus
in causa processerit, qua quæstio
ne Andr. Alciat. in dicto. capit. 1.
de offic. ordinat. num. 10. scribit
secularem iudicem in his crimi-
nibus teneri iuuare Ecclesiasticū
non ostensa iustitia causæ, dicit-
que, hanc esse receptam senten-
tiam, quam appellat etiam esse
communem Nauarr. in dicto. re-
medio. 2. Bossi. in pract. crimina-
titul. de foro compet. num. 87.
D. Paez (quem post hæc scripta
legi) in pract. 2. tomo in proce-
mi. num. 10. D. Redi. de Maiestat.
Prin. in verbo, *Non armis solum.*
2. part. num. 150. Sed communis
hæc sententia mihi omnino dis-
plicet, contrariam veriore credo,
quam amplexus fuit Abb. in
dicto. capit. 1. de offic. ordin. num.
12. Scribens quod si iudex Ecce-
siasticus tradat clericum, vel lai-
cum iudici seculari, vt ab eo pu-
niatur, non tenetur stare proces-
sui ab ipso facto, sequitur Autor
noster supra cap. 133. Non quidē
iudex secularis tenetur auxiliū
suum impendere, nisi iuste ab eo
inuocetur, & summarin de hoc
ipse cognitionem habeat, sic te-
nuit Inno. in cap. 1. de statu mo-
nach. lib. 6. Oldr. consi. 89. col. 2.
Petrus de Ancharran. consi. 382.
colum. 2. Federic. consi. 251. col.
fin. Paul. de Castro. in. d. l. Episco

pal. Rolan. Valle dict. consil. 77.
num. 7. Calcan. consi. 119. Franc.
Auil. in dicto. cap. 20. prætor. nu.
20. Didac. Perez in. l. 4. tit. 1. libr.
3. ordin. in gloss. 3. Matth. de Af-
flict. decis. Neapoli. 220. num. 9.
Vbi asseuerat decisum fuisse in
Regio Neapolitano prætorio se-
cularem iudicem non teneri ob-
temperare Ecclesiastico, quando
processit ordine iuris non serua-
to. Ex quo ipse dicit, iudicem
secularem posse cognoscere de
subreptione, que coram ipso op-
ponitur, contra absolutionem à
iuramento ad effectum agendi,
vel excipiendi impetratam, à iu-
dice Ecclesiastico, testatur que in
illo prætorio ita fuisse pluries de-
cisum, quod non vulgariter est
notandum.

Poterit tamen communis opi-
nio defendi, quando iudex secu-
laris vult cognoscere, de effectu
sententiæ, vel præcepti iudicis
Ecclesiastici, ad effectum reuocā-
di, quod ab eo iudicatum est,
quod prorsus est prohibitum. Se-
cus vero si id faciat, vt intelligat
an ei obtemperandū sit ita sing.
tenet Imo. in dicto. cap. 1. num. 16.
Martin. Nauarr. in dicto. capite.
cum contingat. ver. ex prædi-
ctis.

Erit etiam recepta sententia
admittenda, quando Episcopus
vel iudex ecclesiasticus, vult suā
exequi sententiam, quam secun-
dum iuris Pontificij legitimas Sā-
ctiones protulit, & simpliciter à
seculari iudice postulat, vt sibi
tribuat familiam & ministros, ad
illius sententiæ executionem.
Tunc quidem secularis iudex in
nullo dicitur exsecutor, sed
solum accommodat familiam.

Vnde non potest aliquo modo de viribus sententiæ cognoscere, ita tenet Abb. sic declarans Innoc. ibi in dict. capit. 1. de offic. ordin. vbi Andr. Alciat. num. 120.

Vera item est communis opinio in crimine hæresis, in quo iudex secularis merum est executor, & absque aliqua causæ cognitione, inquisitorum sententias nulla fide de processu ei facta exequi tenetur. vt scripsi post Authorem supra. cap. 139.

*In crimini-
bus mixti
fori nõ est
auxilium
præstandum
sine causa
cognitione*

Nono, est quidem in hoc obseruandum, quod in criminibus mixti fori iudex secularis minime tenetur præstare auxilium ecclesiastico nisi causæ processus sibi ostensus fuerit text. optimus in auth. de Sanct. Episcop. §. qui ver. tenet. Anto. Abu. vbi Alciat. numer. 119. in dict. capite. 1. de offic. ordin. dicit opinionem istam esse communem, idem profitetur Iul. Clar. in pratic. crimin. §. fin. quæstion. 96. versic. quæro etiam. Ex quo fit, quod si iudex secularis ex processu sibi constat sententiam latam in capitali, & criminali iudicio ab ecclesiastico iniustam & iniquam esse, licet ab ea non fuerit appellatum exequi non tenetur, ita alios allegans scribit optime Matt. de Afflict. in procemi. const. Neapol. num. 60.

*12
Executor
an teneatur
eã sententiam
sequi, qua
notoriam in
iustitiam,
vel intol-
rabilem erro-
re continet.*

Decimo, non est circa hoc argumentum obliuioni tradendū, quod non solum secularis iudex qui causæ cognitionem habet, cognita iniusta sententiæ ecclesiastici, in dictis causis latæ exequi non tenetur, verum etiam si is fuerit executor, non possit iustè, nec tenetur eandem exequi, quoties notoriam iniquita-

tem, aut intollerabilem errorem habeat. Innoc. in capite. cum in iure. de offic. delega. Ancharra. conf. 382. colum. pen. tradūt omnes in ca. Pastoralis. §. quia vero de offic. delega. Felin. in cap. at si clerici. col. 4. de iudi. Cur. Iuni. & Purpu. col. fin. in l. magistratibus. ff. de iuris omni. iudi. & est text. egregius in capite. inter cæteras, de re iudi. Si tamen sententiæ iniquitas ex scientia particulari executori priuatim nota sit tenetur sententiam executioni tradere, ita tenet Caiet. 2. 2. quæstio. 67. artic. 2. quanuis Abb. & Felin. in dict. §. quia vero. & idè Abb. col. penul. & Alcia. in dict. cap. 1. num. 110. de offic. ordinariorum opinionem sequuti fuerunt, quæ Abb. sententiæ forte defendi potest in eo casu, quo exequatur sententiam iniustam esse ex actis cognouerit, sed verius est etiã in hac specie opinio hæc defendi non potest, cum hic exsequatur iudex non sit, ad publicam scientiam intelligendam, ex processu causæ. Nec iudex ipse qui sententiam protulit tenetur executori acta ex quibus sententiam dixit patefacere, vt communiter receptum est in dict. §. quia vero, & in capi. 1. de offic. ordin. vbi Andr. Alcia. super gloss. in verbo, *Publicum*. & in c. 2. de excep. lib. 6. tradūt Alex. & nouissimi in di. l. magistratibus. ff. de iuris omni. iudi. D. Episcopus Couarr. in lib. 1. vari. resol. ca. 1. num. 10. & ea ratione cū hic exsequatur acta legens, & examinans, priuata, & non publica auctoritate vtatur, nihil ad ré facit. Nec executio sententiæ retardada est, quauis ipse ex eis intelligat sententiam

sententiam iniustam esse quod verissimum esse, & ita tenendum censeo, quidquid alij tenuerint.

Verum tamen est, quod si sententia notorie nulla esset, nõ teneretur nec iuste eam exequi possent, ita tenet gloss. celeberrima in dict. §. quia vero, quam sequitur ibi Abb. colu. 2. vbi Ioan. Imo. numer. 4. dicit ab omnibus approbatam, eandem comunè appellat Martin. Nauarr. in dict. capite. cum contingat. versic. nõ obstat, & eam sequitur Felin. in capit. de cætero. column. 1. de re iudica.

*13
Auxilium
seculare
nõ viso pro-
cessu præ-
standum est
quãdo sen-
tentiã in
causa ciui-
li prolata
præstabit in
rem iudica-
tam.*

Vndecimo, hoc eodem tractatu memoria repetendum est, quod si in causa ciuili Episcopus vel alius iudex ecclesiasticus sententiam protulit, à qua minime fuit appellatum, vel si forte appellatio interposita fuit, ea deserta remansit. Si primo dictus iudex fecit id quod potuit, vt eius sententia debitæ executioni traderetur (puta) excommunicado, & alijs spiritualibus poenis vtendo, si his sic factis auxilium brachij secularis postulet, pro eius sententiæ executione præstandum est, absque eo quod iudici seculari de iustitia illius sententiæ obstet. imputandum quidem parti quare ab ea sententia non apelauit, vel quod appellationem non fuerit profecuta, aliàs verò si in ea executione nõ adhibuit eam quam potuit diligentiam, iudex secularis non debet suum auxilium impartire. ita Oldral. cõf. 89. Bald. in l. 1. C. de his qui latro. text. in capite. 2. de maledi. ibi, *Si necesse fuerit*, quam opinionè alleuerat esse communiter rece-

ptam Matth. de Afflict. in consti. Neapol. in procem. numer. 54.

Si autem tunc opponeretur coram eodem iudice seculari de nullitate dictæ sententiæ, in dicta causa ab ecclesiastico latæ an præstari debeat brachium secularis, & affirmandū videtur quod si de nullitate allegata in promptu appareat exequenda non est, quia constat iniustam esse postquam nullam esse apparet, & iniusto iudicis mandato obtemperandum non est cap. qui resistit, & capite. Iulianus, & in capite. is qui præst. 11. quæstion. 3. cap. de cætero. 1. quæst. 5. capit. 1. de offi. ordin. cap. Si quando de rescrip. si autem ea nullitas non constaret in promptu, non debet iudex secularis suum brachiū pro executione dictæ sententiæ differre, ita singulariter tenet Andr. de Iler. in procemi. consti. Neapol. & ibi eum sequitur Matt. de Afflict. numer. 55. Et iste est casus notatu dignus, in quo iudex secularis tenetur suum impartire auxilium non ostensa iustitia causæ.

*14
Auxilium
seculare
præstandum
nõ est quã-
do defectus
nullitatis
opponitur.*

Duodecimo, ad idem subijcitur alius casus, in quo idem prorsus est asseuerandum, nempe quando literis denunciatorijs, Episcopus, vel iudex ecclesiasticus, aliquem excommunicatione maiori innodatum esse profert. tunc iudex secularis dictis literis stare tenetur absque eo, quod sibi aliter iuste illum fuisse excommunicatum constet. Nam literis dictis denunciatorijs ipsique denuntiationi excommunicationis, plurimum tribuendum esse constat, ex Basiliensi Concilio Sessio. 20. vndecimo

*15
Iudex secu-
lars excõ-
municatũ
offensis lite-
ris denun-
tatorijs
repellere.*

Kalendas Februarij, anno Domini millesimo quadagesimo trigesimo quinto, cuius meminit Floren. in 3. part. titulo. 25. capit. 3. Pragmat. Sanctio Gallicana titu. de non euitan. excommu. in prin. Nicolaus in supplemento Pisanellæ in verbo clericus. 3. in fine Felin. in cap. ad probandum column. penult. de re iudica. & opinionem hanc, quod excommunicatio eo modo probetur tenet glos. singul. in capi. licet. de senten. excommuni. lib. 6. quam sequitur Deci. in capit. pastoralis. §. verum de appella. Quauis aperte opinionem contrariam teneat idem Deci. in capit. prudentiam. §. Sexta. colum. de offic. de lega. & ibi Barba. Roman. in l. 1. ff. de noui. oper. nun. asseuerantes per denunciationem, nusquam excommunicationem probari, præsertim quo ad excludendum aliquem à iudicio, & à similibus. Quæ opinio non vulgariter corroboratur ex pontificia decisione text. in cap. 1. de excepti. libro. 6. vbi decretum est excommunicationem, vt quis ab agendo repellatur, apertissimis documentis probandam esse. Sed vt opiniones istæ contrariæ, distinctionis federe componantur, ita asseuerandum censeo, quod si excommunicationis excepto aliqui obijciatur, vi exceptionis pre-emptoriæ, vt graue inde damnatum patiat, minime ea probatur per denunciationem, si verò in vim dilatoriæ opponatur, vt quis a iudicio excludatur, tunc per denunciationem probatur. Ita tenuit Rota in nouis decis. 252. Abb. & omnes in dict. capit. prudentiam. §. Sexta de offic.

iudi. delega. Roman. consil. 349. Fran. in dict. cap. licet Domi. in capi. 1. §. 2. de excep. lib. 6. Chosm. in prag. sancti. tit. de excommu. non euitan. in verbo denunciata & opinionem istam communè esse asseuerat Deci. in dicto. §. sexta. & Dom. Episcopus Couar. in capit. Alma mater. 1. part. relecti. §. 3. de sent. excomm. libro. 6. Non sane secundum inueteratam consuetudinem totius Christiani orbis cõsuetum est, neminem denunciari excommunicatum, nisi prius solenniter excommunicatus sit, & licet aliquando hoc interuerti possit id rarissimum esset, nec ex hoc tolleretur præsumptio, quæ ex frequentissimo contrario vsu orta est.

Ex quo fit, quo ad intellectum ¹⁶ text. in dict. capit. 1. de excepti. libro. 6. secundum communem interpretationem ad repellendum excommunicatum, a iudicio sufficienter excommunicationem probari per ipsam denunciationem, & ea ratione iudex secularis repellere debet statim actorem excommunicatum ab agendo, nec potest petere, vt aliter sibi fiat fides de ipsa excommunicatione. Secus vt dictum est si de grauiori præiudicio tractetur.

Hinc cõfestim sequitur quod ¹⁷ si iudex ecclesiasticus excommunicatum iam denuntiatus præcipiat iudici seculari, vt eum capiat & in carcerem mittat, tunc cum de graui incommodo agatur, nõ sufficerent literæ denuntiatoriæ nec ipsa denuntiatio, sed oportet, quod acta ostendantur, per quæ apareat de culpa, propter quã lata fuit excommunicatio.

Non

Non quidem iudex secularis adhibere debet fidem literis Episcopi circa culpam illius cõtra quæ prolata fuit excommunicatio, nisi de ea per legitimas probationes sibi constet. Sic tradiderunt Andr. de Ifern. & ibi Matth. de Afflict. in procem. consti. Neap. num. 26.

¹⁸ *Auxilium præstādum nõ est quãdo à iudice qui implorat appellatum est.* Decimo tertio, vt casibus supra, constitutis, in quibus vel de negatur, vel non statim auxiliũ brachij secularis impartitur, alios addamus, illud firmissimi iuris est, illud minime esse accõmandũ quando à sententia iudicis ecclesiastici appellatum est ex Alberi. sententia in d. l. episcopale, ver. sed circa hoc quero, vbi Paul. de Castro in fine. C. de Epif. & cleri. Oldr. d. consil. 89. Deci. in dict. capit. significati. de offi. delegati Rolãd. Valle. d. consil. 37. n. 1. Mart. Nauarr. in dict. c. cum lari contingat primo remedio. Stephan. Aufreri in tract. de potestate seculari. 4. regul. num. 32. Thomo quinto tracta. diuerso. doct. Fran. Auiles in cap. Prætor. dict. capit. 20. in verbo, *vsurpan*, n. 25. Et potissima ratio est, quia cum per appellationem suspensa sit iurisdictio iudicis secularis, l. 1. in fine. ff. ad Turp. quidquid agitur appellatione pendente nullum est cap. nõ solum de appella. in 6. tanquam factum à iudice incompetenti. l. fin. C. si à nõ competẽ. iudi. & impune ei non paretur. l. fin. ff. de iurisdict. omni. iudi. quia quantum ad hoc priuatus iudicãdus est. l. 3. ff. de offic. Præs. Imo quod plus est Ioann. Andre. Anton. Cardi. Abb. Imo. in dict. ca. 1. de offic. ordin. scribunt, nõ teneri iudicem secularẽ, ad impar-

tiendum suum brachium seculari ecclesiastico iudici, contra illum, qui prætendens se exemptum esse, appellauit ab Episcopi uisitatione, ex causa probabili, qui casus eo fortior est, quod ius commune resistat, huic appellationi, adẽ vt is exemptus absolui non debeat ad cautelam, nisi saltem summarie aliqualiter eius exemptio probata prius fuerit, ita not. Innoc. in cap. Solet. de fẽten. excommuni. libr. 6. vbi eũ sequuntur Domin. & Perusi. Rota decisio. 234. incipi. Si rector. & decisio. 308. incip. Si quis. Nec minus est circa hoc notãdum quod scribit Matth. de Afflict. in proemi. consti. Neap. num. 48. quod si iudex secularis compertum haberet fuisse appellatum à sententia iudicis Ecclesiastici, & appellationem ab eo non fuisse admittendam, quæ aliàs de iure admittenda erat, iuxta not. in cap. sape de appella. & à tali denegatione appellationis appellatũ fuerit pro ut iure requiritur secundum Card. in cap. Pastoralis de offic. deleg. & in Clemẽtin. 1. de dolo, & contum. quod etiã hoc casu brachiumulare tribuendum nõ est. sequitur Roland. Valle dicto consil. 37. dicens ita fuisse decisum in sacro consilio status Mõtisferrati cõtra agentes pro Episcopo Albæ.

Hæc tamen cõmunis & verissima sententia intelligẽda est, vt locum obtineat quando appellatione interposita fuit à sententia difinitiuã, vel interlocutoria, cum causa probabili, & tempore, & forma debita, secus verò si per processũ, vel saltem aliũ de ostendatur causam appellationis ab in-

P p 5 terlocu-

terlocutoria sententia, esse falsam, & ideo non esse recipiendam. Sic egregie de more declarat insignis Martin. Nauarr. in d. capit. cum contingat. 1. remedio in fine, & secundo remedio fol. 157. versic. Non obstat, & versic. Quinto respondeo, quamobrem eo casu non obstante appellatio ne ab interlocutoria sententia interposita, non potest auxilium seculari brachij iudici ecclesiastico petenti denegari.

Auxilium præstatum non est, quando iudex extraiudicialiter processit.

Decimo quarto, illud etiam est iuris exploratissimi, non esse auxiliumulare accommodandum iudici Ecclesiastico, quando extraiudicialiter processit, & eo modo dictum remedium implorat, tunc sane iudex secularis minime tenetur ei parere, quia in extraiudicialibus præceptis Ecclesiasticis non est maior Seculari sed par. Vnde non potest ei mandare capit. cum ad. verum. 96. distinct. Et quia iudici procedenti extraiudicialiter impune potest non pareri. l. prohibitum. C. de iure Fisci lib. 10. ita tenuit Inno. quem ibi cæteri sequuntur in dict. capite. 1. de off. ordi. vbi Andr. Alci. numero. 117.

20 Iudex secularis, qui auxilium negat, excommunicari potest, & spiritualibus penis puniri.

Decimo quinto, non est præmittendum, quo si extra casus supra à nobis constitutos, iudex secularis iniuste denegat suum auxilium, ultra id quod, iudex ecclesiasticus excommunicatione, & alijs poenis spiritualibus, contra eum procedere potest, ut iam versic. Quinto dictum est, poterit etiam & arbitrariam penam pro modo culpæ ei imponere, est quidem de hoc egregia Sali. sententia in l. vltim. C. de

his qui latro. occul. sequitur Iacob. Menoch. de arbi. iudi. quæstio. lib. Centu. 5. casu. 452. numero. 3. quod singulariter notandum censeo.

Decimosexto, in hac auxiliij tam ecclesiastici, quam secularis concessione, diligenter attendere debent Iudices, quod cum implorationem dicti auxiliij videatur causa fieri de foro iudicis adiuuantis, non debet adiuuans fortiori, & duriori remedio uti, quam ipse in suo foro contra sibi subditos esset usus. Quapropter Episcopus à quo postulatur auxilium non statim excommunicabit, nisi prius sibi constituerit de rei inobedientia, & contumacia, sine qua in suo foro excommunicationis sententia proferenda non est. Eodem modo nec ad excommunicationem non procedet, nisi trina monitione præmissa capit. contingit in. 2. c. Sacro de sentent. excommunic. cap. consuluit de offic. Delega. cap. inter quatuor. de maior. & obed. capit. de illicita. 24. quæst. 3. Idem etiam asseuerandum est ex parte iudicis secularis, nam si aliquis laicus aduersus Episcopi iusta contumax est, non propterea etiam si Episcopus implorato auxilio petierit, relegandus est, sed alijs remedijs utendum est quibus in forensibus tribunaliibus uti consuetum est. ut scribit Andr. Alci. dict. ca. 1. de offic. ordi. numero. 125.

Decimosextimo, ad commodiorem supra dictorum interpretationem, egregia se offert disputatio, an viso processu, per iudicem ecclesiasticum, vel secularem, antequam alteri iudici

21 Index qui auxilium præstat non debet alijs remedijs uti, quam in suo foro inter subditos uteretur.

22 Citatio an necessaria sit antequam auxilium.

ecclesiasticum, vel seculare præstetur. petenti suum auxilium tribuat, pars aduersa debeat citari, & videtur sane nullam citationem necessariam esse, nam, satis est, quod iudex ipse de meritis causæ per inspectionem actorum se informet, nec ex eo, quod aliqualis causæ cognitio desideratur, inde sequitur, quod pars citari debeat quia ipse iudex à se ipso ex actis cognoscere potest. l. sed si lege. §. Prætor ait. ff. de in ius vocan. ibi. *Et totum causa cognita debet facere.* Vbi Bald. inquit quod quavis text. ille dicat, *Causa cognita*, non tamen pars citanda est. Ad idem conducit text. in l. cum hi in prin. ibi, *Prætoris notio*, & in §. si Prætor. ibi, *Prætori res querenda est.* ff. de transacti. Suffragatur quoque text. insignis. in l. 3. §. si causa cognita. ff. de bono. posse. iuncta gloss. in verbo, *Pro tribunali.* vbi scribit Bar. quod licet dicatur ibi, *De causa cognosci* (id est) ad effectum, ut iudex se informet non vero quod pars citari debeat. Facit item optimus text. in l. magis puto. §. non passim. ibi, *Hoc excutere*, & ibi, *Item requirit.* Et ibi, *Idem prætor estimare debet.* ff. de reb. eor. Et plurimum ad eam hanc conducit text. in l. 1. ff. nihil nouar. appella. penden. ibi, *Quo ad deliberandum.* cuius text. autoritate innixus Ioann. Andr. in capit. Pastoralis colu. 3. versic. Illud autem notandum, de offic. deleg. affirmat, quod vtrum appellatio sit amittenda vel ne, id parte absente potest diffiniri. Item non vulgariter opinionem istam corroborat, quod à Bald. scriptum est in l. neque natales. colum. fin. versic. Sed nunquid in ista. C. de probationi.

quod executor Apostolicus datus ad prouidendum beneficium aliquod alicui, cum clausula si est idoneus, licet propter conditionem illam appositam in rescripto teneatur habere causæ cognitionem circa idoneitatem non tamen in examinatione aliquis citandus est. Idem igitur in casu præsentis de quo controuertitur asseuerandum est, nam licet in eo aliqua causæ cognitio requiratur, non tamen ita exacta, ut pars citari debeat, nam quantumuis aliquod grauamen inferatur iudex primus est qui grauauit, non is qui rem sibi mandatam exequitur.

Contraria tamen sententia ex eo verior videri potest, quia quando ex aliquo actu pars lædi potest, & præfens contradicendo actum impediret, citari debet. l. de vno quoque. ff. de re iudic. l. nam ita Diuus. ff. de adopti. l. in concedendo. de aqua plu. arcen. l. fin. C. si per vim, vel alio modo capit. 1. de causa possessio. & pro. Quod locum obtinet etiam in notarijs, modo aliqua tergiversatione celari, & defendi possint gloss. celebris. in capit. 1. in verbo, conseruatores. de offic. deleg. in. 6. gloss. & doctores in capi. ad nostram in. 2. de iure iurand. sic igitur videtur asseuerandum, quod ante huius auxiliij concessionem, pars citari debeat quia forte ostendet nullitatem, vel euidentem iniustitiam, vel alias iustas causas, propter quas ut iam diximus hoc auxilium iuste posse denegari, & opinionem istam de stylo curiæ seruari affirmat Marcus decisio. 269. numero. 2. in prima parte.

Sed

Sed vt opiniones has componamus, affirmando cenfeo quòd si per primum iudicem ordine iuris seruato, cognitū est de omnibus exceptionibus, quæ possent impedire sententiæ executionem, & hoc ex actis constat, ita vt nihil agendum supersit. citatio necessaria nō est, & ita procedunt, quæ pro prima adduximus opinione, si vero sufficienter de his exceptionibus cognitum non est, sed verisimiliter creditur, quod facta citatione, aliqua defensio competeret ei, contra quem imploratur auxilium, tunc citatio præmittenda erit, & ita intelligenda sunt, quæ pro secunda opinione aducta fuerūt quam distinctionem colligo ex Abb. in capi. prudentiam. 9. quia vero. colum. 4. vbi Imo. colum. 3. versū. Interdum autem, quam verissimam credo licet non placeat Marco Ant. Natte. consili. 528. nume. 31. volum. 3. qui in distinctè citationem necessariam esse censet.

23
Episcopus
an possit
habere familiam
armatam.

Decimo octauo, & ultimo solet in disputatione adduci, an Episcopus possit habere familiam armatam, ad executionem, & ministerium iustitiæ, qua proposita quæstione Abb. in cap. signifiasti. de offic. de lega. multis rationibus infirmis, tamen probare contendit nō licere, sed quid quid ille sentiat vera est, & communis contraria opinio, quod hoc de iure Episcopis competat Bald. in l. non salutem. §. fin. ff. de offic. Præfeti vigi. tradit Decil. latissime in dict. capite. Significasti. numero. 5. Villadic. in tract. de irregul. quæstion. 11. numer. 16 & sequen. Reper. Inquisitorum

in verbo, *Arma. §. sed nunc quaeritur.* Et opinionem istam communem esse fatetur eam sequutus Franc. Peñ. ad Directori. in qui. Scholi. 116. pag. 220. secundæ partis.

Illud autem omni difficultate caret quod hæreticæ prauitatis inquisitores, multis & iustissimis causis habere possunt officiales, vel familias armatas, ad suam defensionem, vel ad hæreticos capiendos, vt eorum sæuitia comprimatur. Stat quidem de hoc priuilegium Clementis Quinti, in Concilio Viennensi circa annos Domini. 1310. quod innouauit Ioann. Duodecimus quadam Pontificia constitutione incipi. *Exigit ordinis nostri.* Quæ habetur in literis Apostolicis pro Sancto officio pagin. 39 de quo priuilegio meminit Reper. inquisitorum in verbo, *Arma. §. Sed virum inquisitores.* Villadiego, in tract. de hæreti. quæst. 11. numer. 15. Simanc. de instit. Catho. tit. 14. numer. 15. Bernar. Comēsis in lucerna verb. *Inquisitor.*

Et hoc priuilegium quod officiales, vel ministri Sanctæ Inquisitionis (quos in Hispania, *Familiares*, appellant, in Italia vero *Cruce signatos.*) Obtinere fauore fidei ius portandi arma quæcunque tempore die aut nocte procedit, non obstante quacunque lege. in contrarium edita. Imo is qui legem conderet, qua prohiberet officiales inquisitorum arma de ferre, velut impeditor sacri officij puniri posset. gloss. in cap. statutum. in primo de hæret. lib. 6. tradit Director. Inquisitor. 2. par. quæstio. 54. Fran. Pegñ. in anno. ad dictū Direct. Scholi.

24
Inquisitores
familiam
armatam
habere
possunt.

25
Officiales,
& ceteri
ministri
sancti
officij
arma
deferre
possunt.

60. &

60. & libr. 3. Scholi. 114. folio. 222 vbi dictam gloss. communem esse fatetur.

26
Ministri
sancti
officij
qua
pena
sic
coercedus.

Nec solum dicti ministri arma gestare possunt, sed etiam ceteri ministri qui quauis alia ratione Sancto officio inseruiunt, veluti consultores aduocati, notarij, custodes, & alij nam hi omnes ratione officij infesti sunt hæreticis, & impijs hominibus, vt optimè tradit Francif. Pegñ. di. Schol. 114.

27
Familia
res
sancti
officij
qui
unt
eligē
li.

Quis vero familiaris ab Inquisitoribus creādus sit, vt arma deferre possit egregiè diffiniuit lo. vigelmus secundus Pōtifex Maxi. dicta cōstitutione his verbis. *Quare volumus, & discretioni vestre per Apostolica scripta districte præcipiendo mandamus quatenus neminem familiarem, nisi eiusdem ecclesiæ fidelem ac deuotum, & laudabilis conuersationis, & vitæ habere quomodolibet præsumatis.* Hactenus Pontifex. Sunt sanè eligendi quigenis notā minime patiuntur, qui probis sunt moribus instituti. Nec armorum vsus illis cōcedatur, qui sub fidei prætextu, facinora committētes priuilegio abutantur.

Qua vero poena sit coercendus qui se ministrum Sanctæ Inquisitionis finxit, vt aliquem opprimeret spoliaret, vel eluderet tradit D. Iacob. Septi. In inquirid. tit. 67. n. 16. dicens eū flagellis cedēdū esse, & ad remos cōdēnandum vel alia iusta eū coercionem puniendum.

28
Inquisitores
auxiliū
seculariū
Magistratū
implorare
possunt.

Quod si familia armata nō sufficit, pro Sancti officij executione possunt Inquisitores auxiliū seculariū Magistratū implorare. Vt peculiari cōstitutione decreuit,

Vrbanus Quartus rescripto quodam incip. *Liceat omnibus.* §. deniq; & refertur in literis Aposto. pro Sancto officio. fol. 27. de quo rescripto meminit Reperito. inquisit. in verbo, *Brachium.* Abb. in cap. 1. de offic. ordin. Locatus in opere iud. in verbo. *Inquisitor* nu. 30. Zanchi. hæreticorum potētia esse potest, vt vires inquisitorum non sufficerēt, ideo oportet inuocare auxilium seculare. l. si quis. C. de Episcop. & cleric. Si verò seculares Magistratus auxiliū denegauerint, & cōtumes fuerint, possunt Ecclesiasticis censuris coerceri, & honore priuari, & alijs pœnis puniri, vt in dict. cōstitutione Vrba. c. ad abolendam. §. penult. capit. excommun. §. moneantur de hæret.

Pro quibus omnibus ac necessarijs eorū, vestrum imploro officium.

CAPVT. CLI.

- 1 Index ex officio suo in qualibet causa criminali, post restitū aperiuram, etiam ad offensā rei potest testes recipere.
- 2 Index ex officio rationē damnorum partis læsæ habere potest
- 3 Testes ad defensam rei ex iudicis officio publicatis attestacionibus, recipi possunt.
- 4 Index, etiam eius officio non implorato, poenā minuere potest.
- 5 Index de veritate pro absente inquirat.
- 6 Index ex officio accusatorē criminiosum repellere potest.

SI-

I enim officium iudicis amplif-
simum est, multaque operari po-
test in omnibus iudicijs. quā-
to magis vires habebit in his cri-
minalibus causis à suis officiali-
bus motis, quos in eius locum suc-
cedere superius declarauimus?
Merito ergo in simili denuncia-
tione quicumque Promotor, seu
Fiscalis, iudicis officium implorare
debet, exuberat enim plurimum
in his causis. Potest namque iudex
ex officio suo in qualibet causa
criminali, etiam post aperturam tes-
tium, testes de nouo recipere, etiam
a ad offensam rei, ut not. Bar. in
leg. 1. §. Si publico, in col. 5. ff. ad
le. Iul. de adulter. versu. Vltimus
quero, quem refert Præpo. in. c. de
accusatio. 2. q. 8. in col. 39. versu.
quarta differentia, & notat Ma-
ria. in. c. fraternitatis, de testi. col.
35. versu. Trigessimus tertius, ex
quo sequi posset notabilis effe-
ctus, quod licet ipse Fiscalis in di-
lationibus sibi datis non proba-
uisset dilectum, facta esse publica-
tione testium, si iudex reperit
testes contra reum, poterit eos exa-
minare, prius tamen citato reo ad vi-
dendum illos iurare: debet etiam si-
bi dari postea attestatum copia
& noua dilatio ad opponendum con-
tra illas. Aduerte tamen in hoc de-
cipiaris, quia illa doctrina Bart.
declaratur notabiliter per Salic.
in. l. fin. in fi. col. C. de. q. videlicet
quod tunc possint testes recipi ad of-
fensam post publicationem, quando
illa receptio fieret super nouo. c.
b non autem super antiquo, cuius
sententiam sequitur Fel. in. c. Cum
clamor. fin. col. de testibus, post
Aret. in. c. fraternitatis in. 8. car-
tha. eo. tit. quod etiam sequitur Hyp-
pol. in. l. 1. §. Si quis vltro. ff. de. q.

& dicit esse mente tenendum. Item
etiam aduerte quod ex officio suo iu-
dex poterit in his causis habere
rationem damnorum, & partis læsæ,
per ea, quæ notat Præp. in. c. libel-
lorum, in secunda col. 1. q. 8. vbi refe-
redo plures Doctores in varijs
locis concludit, quod communiter fir-
matur per eos ibi, quod siue iudex
procedat per accusationem, siue
per Inquisitionem, poterit habere
rationem danorum, & interesse par-
tis læsæ laudabiliter ergo, & ius-
tè facit iudex Ecclesiasticus, cui
magis incumbit exonerare confi-
dentias suorum clericorum, sic ostendo
de danno partis per processum, reum
clericum cogat ad satisfaciendum,
etiam illud non petente, per maximè
quia sapientissimè læsi, & offensi à
clericis non audet eos accusare co-
ram suis iudicibus, tum quia despe-
rant non posse iustitiam sibi plenè sa-
tisfacientem consequi, propter leui-
tatem penarum, quas inferunt Eccle-
siastici iudices, tum propter tardam
expeditionem negotiorum in curijs
Ecclesiasticis, & sumptus, qui in
illis prosequendis fiunt, maximè in
Romana Curia, tum etiam ob illatas
sibi minas ab eisdem clericis faci-
norosis, aut suis famulis vel ami-
cis. Vnde meritorie, & magna cum
utilitate Reipublice faciunt Eccle-
siastici iudices, qui ex officio des-
cendunt ad satisfactionem partium læ-
sarum à clericis, etiam illis non instan-
tibus. Sed sicut annotabimus, ea
quæ contra reos potest iudex ex
officio facere iustum est, ut eorum
quæ in suum fauorem potest non obli-
uiscamur. Et primo ad eorum defen-
sam poterit recipere testes publi-
catis attestacionibus, ut notat
etiam Bart. in. dict. §. Si publico.
quod dicit Hyppolit. in dicto.
§. Si quis vltro. posse fieri etiam
super

super eisdem capitulis: & allegat
Salic. vbi supra licet, ipse hoc non
dicat, sed solum quod ad defen-
sam quocumque tempore ante sen-
tentiam produci possunt testes, al-
legando text. in. l. Vnius. §. Cog-
nitorum. ff. de quest. ex quo ibi
hoc notat Bart. Secundo potest
iudex minuere poenam etiam si
non sit imploratum eius officium,
ut not. Barto. in. l. quid ergo. §.
poena grauior. ff. de his qui not.
infa. col. 3. versu. quero vtrum per. l.
Si non defendatur. ff. de poenis &
per. l. 1. in fin. ff. de. q. Tertio quod
iudex inquirat veritatem pro ab-
sente si potest suo officio, ut no-
tat Bar. in. l. Seruum. §. Publicæ. 2.
col. ff. de procur. latius. 4. §. hoc
autem iudicium, in col. 4. ff. de dam-
infa. vbi dicit quod quando reus est
absens, in delictis in quibus im-
ponitur pena usque ad relegationem
(quia tunc potest procedi contra
absentem usque ad definitiuam
sententiam) potest iudex pro ab-
sente probationes inducere. Quar-
to iudex ex officio potest repel-
lere accusatorem criminis, &
qui aliam non est legitimus. No-
tat Inn. in. c. Nulli de accusat. quod
procedit, etiam si accusatus velit il-
lum admitti. ut notat Archi. in
cap. Quærendum. 2. quest. 7.

A *D defensionem rei.* Adde quod
opinio hæc procedit tantum
in eo casu quo loquitur.
Auctor nempe quando ex iudicis
officio proceditur, secus si parte
instante procederetur, sic tradi-
derunt Bald. in. l. presbyteri col.
1. C. de Episc. & cleric. & in con-
sil. 276. colum. penul. vol. 1. Aret.
in. c. cum clamor. col. 2. vbi Feli.
col. pen. de testi. quam esse comu-
nem opinionem fatetur Aegi.

Bossi. in tract. delict. tit. de publ.
proce. n. 3. circa quam vide elegan-
tissime Iul. Clar. li. 5. recep. sent.
§. si. ver. sed quero nunquid cum
sequen. Ant. Gab. lib. 1. commu-
ni opin. conclusi. 21. num. 96.

Super antiquo. Adde Hyppo. in
pract. crim. §. sequens num. 8. Lu-
do. Carr. in pract. crim. fol. 76. re-
ceptoris impressionis num. 1.

Publicatis attestacionibus. Adde
Bart. in. l. Diui fratres. ff. de pen.
& quest. 14. incip. *Iudex malefi-*
ciorum. Abb. in cap. suborta, col.
vltim. de re iudi. Ang. Areti. vbi
Aug. Arim. in tract. malefici in
parte: *Comparuerunt dicti inquisi-*
ti coram dicto iudice. nu. 19. Hyp-
po. consilio. 39. & consil. 37. vol.
2. & in pract. in. §. sequens Capi-
tius Neapoli. decis. 81. numer. 4.
Robert. Maran. in Spec. aduo. 6.
part. §. Tertius actus pag. 433. nu-
mer. 3. Ludo. Carr. in pract. crimi-
nal. fol. 76. Iul. Clarus vbi supra
allegauit.

Pro absente. Adde tex. in. l. si non
defendatur. ff. de pen. & Regiam
1. 2. Catholicis Regibus in hoc ce-
leberrimo Complutensi populo
conditam anno Domini. 1503. ibi.
Informádose ansí mismo el juez de
su officio, por quantas partes pudie-
re, de la innocencia del tal acusado.

Que hodie lex est, tit. 10. lib. 4.
ordi. noui, & vide Hypp. in pra-
ct. crim. §. oportune. n. 14. & consil. 73.
n. 20. vol. 2. Ferr. in pract. in for-
mali belli in actione reali versu:
quatenus ex officio num. 12.

Eadem igitur ratione videtur, ut
quod iudex potest proprio officio
facere, idem facere licebit aliquo ex
cusatore, pro absente interueniente
aut quolibet alio subministrante
testes, & probationes, ex quibus reus
innocen-

*Excusator
pro reo ab-
sente ante
criminali-
bus causis
admittatur.*

nocentia detegatur Bart. & ibi Doctores in l. Ieruum quoq; §. publice. ff. de procurato. quod si exculator non audiatur processus est ipso iure nullus, tenet idē Bart. in extravag. ad reprimen. in verbo, *Neglexerit*. quam opinionem communem esse testantur Grāma. voto. 37. Car. in l. obseruare. n. 76. C. quorum appell. nō recipi. Petrus Auend. responso. 15. n. 6. qui Regijs constitutionibus contrariū dicit esse asseuerā dū, eandē cōmunem opinionem esse testatur Hieronym. Gratus confi. 98. n. 8. lib. 1. Et hoc modo reus faciet suas defensiones, absque eo, quod personaliter cōpareat, quā cautelā scripsit Cepol. caute. 68. quā sequitur Blācus in pract. crim. fol. 22. nu. 58. & fol. 158. caute. 11. dicens quod ita practicatur, & practicare potest. Sed certē hęc cōmunis sententia mihi nunquā placuit, est quidem in maximam reipublice perniciē, cui plurimū interest, ne crimina impunita remaneant, nullus quidē de crimine accusatus cōparet personaliter, sed vel ex officio, vel per huiusmodi exculatōrē faceret testes in suum fauorē examinari absq; aliquo suo periculo, cū ipse in tuto esset cōstitutus. Tolleretur hoc modo mediū aptissimū ad veritatē detegēdā, quod ex confessione iudiciali procedit, necnō ex alijs actibus solitis fieri, presente reo, & in carceribus detento. Ideoque in practica dicta opinio recipiēda nō est, nec ipse vnquā receptā vidi. Et postquam hęc scripsi legi Iulij Clarū cōmunē sententiam reprobantē in pract. crim. §. fin. q. 33. versic. sed nunquid. & vide

eundem dict. §. fin. q. 61. versic. sed hęc quidem. qui etiam scribit, q̄ iudex qui Bar. opinionem sequeretur graviter erraret, & in Sindicatu posset molestia affici.

Verantamē est, quod licet procurator nō possit pro reo absente cōparere, ad allegandas eas defensiones, quę concernunt crimen, de quo reus est accusatus, bene tamē erit admittendus ad allegandum iustas absentie causas, & legitima impedimenta iuris, vel facti. tex. qui sic est intelligēdus in c. veniens. vbi Abb. & Doctor. de accusationi. l. pen. §. ad crimē. vbi Bart. Ang. de l. mo. ff. de publ. iud. l. seruū. §. publice ff. de proc. Regia. l. 12. tit. 5. par. 3.

Quod procedit, & locum obtinet etiam in causis fidei, vt rectē docent Carrerius in tract. de heret. n. 113. Siman. in Catho. inst. tit. 32. n. 4. Ioann. Rojasling. fidei in sing. 170. Fran. Pegna in anno. ad Director. Inquis. lib. 3. Scho. 48. quod verum est secundum eos quando absens solū in fide suspectus est, secus vero si vere hereticus esset, tunc nullus pro eo excusatur aut defensor est audiēdus text. in c. Si aduersus de hereti. quo omne hereticis patrociniū denegatur. Imo etiā sine mādato admittēdus quilibet est ad alleganda iusta facti impedimenta, quę necessaria sunt, nepe captiuitatē & similes causas secundum Bar. & communem sententiā. in dict. §. ad crimen. Quod si absentie cause nō sint necessarię, sed probabiles, nepe locus non tutus, inimicitie, & similes: nullus sine mādato admittendus est ad earum allegationē quia forte absēs nollet illas causas allegare. Ita notāt Bar. & Ang.

& Ang. in dict. §. ad crimē. Ant. & Abb. in d. ca. Sed opinio hęc nullo iure defendi potest, nam si causę probabiles sunt, præsumēdum est absentem eas allegaturū fuisse, & eas allegari velle, vnde meritō Bar. doctrina impugnat Imo. in dict. §. ad crimē. nu. 25. Anani. & Socin. n. 47. & Aret. n. 48. in d. c. veniens. Nec refragatur, quod scribit Inn. cōmuniter receptus in d. ca. veniens, qui in ea est sententiā, vt existimet, non esse quemquam absque mādato admittēdum, ad allegandas voluntarias, absentis excusationes, ex causa iuris, nā ea opinio non agit de excusationibus in facto consistentibus, sed de his allegationibus, quę de iure deducuntur ad hoc vt nō teneatur absens etiā non impeditus respondere.

Ac expensas protestor, & peto.

CAPVT. CLII.

1. *Victus victori etiam in criminalibus in expensis est condemnādus.*
2. *Expense illæ soluedæ sunt, quæ verē consumptæ fuerunt.*
3. *Clerici an possint damnari in aliquo pro soluendo salario, fiscali aduocato, vel notarijs curiæ.*
4. *Promotor seu fiscalis, qui calumniosam accusationem instituit, in expensis est damnandus.*

Vanuis Episcoporum redditus pro sustentandis oneribus Ecclesiæ suæ assignati cēteatur

inter quæ non minimū reputandū est, vt diocesim suā malis purgent hominibus, & clericos facinorosos emendent: non tamen iniustum reputō quod dānatus reus si bona habeat, expensas soluat Promotori seu Fiscali (vt vulgus appellat.) Cū etiā in criminalibus victus victori condēnari debeat in expensis, vt probat tex. secundū vnā lecturā in l. fin. C. de fruct. & lit. expē. voluit gl. in c. finē litibus de dol. & cont. Bart. in l. r. in prin. ff. ad Turpil. & in l. Si postulauerit. in prin. & in §. fin. ff. de Adul. Abb. post alios in d. c. finē litibus. Canonist. in c. calumniam. de peni. & hęc est communior opinio secundū Hyppolitū in l. patrē vel merito. ff. de quęst. in col. 3. in fin. licet Fel. in c. accedēs; in col. pen. de accus. quē ipse non refert propter varietatē opinionū huius articuli, sed remittit ad alios doct. Hoc tamen adhibito moderamine, vt illę solū soluātur, quas verē expendisse constiterit, in substituendis procuratoribus loco sui, in euocandis testibus, & ministrandis illis pro itinere sumptibus, ac in solutione tabellionū, & similiū rerū, in quibus certū erit eum aliquid consumpsisse. Pro soluendo autē salario, quod illi Episcopus assignauerit, aut suo aduocato, seu satisfactioni notariorum curiæ Episcopalis, qui ex more gratis debent ac solēt facere omnia, quę Promotoris concernunt officium: & si bona damnatorum suppetāt, possē eos dānari in aliquo (meliori iudicio saluo) non crederem, cum ad salaria ipsius, & aduocati teneatur Episcopus, & ad alia gratis

tis faciēda sui videatur obnoxij notarij. Quamuis non iudicari indecens quod Episcopus ex comuni bursa penarū camerę possit prædicta salaria soluere, & ipsis notarijs (si laboris magnitudo exegerit) aliquid præstare, dū tñ ex hoc nõ detur occasio. Promotori vexandi reos, notarijsq; lōgos describēdi processus sine vlla necessitate. Hortor autē sub obtestatione extremi iudicij Præsules omnes, vt officialibus suis ad insequēdos malefactores sumptus necessarios præstent, ne ob eorū defectū in Romana, & Metropolitanis curijs, prosecutio criminalium litiū deseratur, ex quo malefactores insolentiores reddātur, solaque ab ipsis appellatione interposita, ac ostenta inhibitione per dioecesim sicuti ceteri probi, & innocui homines liberē discurrant vidētibus superioribus, & contēptis. Quod nēpe audicitus, & liberius faciunt delinquentes, quādo perpendūt tantā esse suorū superiorū avaritiā, quod appellantes ab eis solēt negligere, ne quicquam sibi ex hoc sumptus accrescat. Debent præterea advertere iudices, quod si promotor calūniosam instituerit accusationē, in expensis damnari debet: ^b vt cauetur in decisione Capellæ Tholosanæ, in. q. 6. vbi etiam videnda est bona additio Stephani, quæ dicit, quod quando accusavit nulla infamia vel indicijs præcedentibus, dicitur iniuste accusasse, & meritò quidē in expensis damnandus est tunc. Nam qui positus est, vt sua diligentia sceleratos clericos insequatur (vt boni manifesti fiāt, & ab alijs discernantur) non de-

bet infantes, & bonos clericos infamare, neque vexare.

In expensis. Adde, quod hanc opinionem communem esse fatentur Nicellus in cōcord. gloss. cap. 47. Aposti. ad Ange. in tractat. malef. in parte, & ad que relam. n. 73. Hiero. Grattus consil. 97. num. 1. lib. 1. D. Episcopus Couarr. in pract. quæst. capit. 27. num. 2. Viuius in lib. comm. opini. in verbo, ludex tenetur condemnare. Jul. Clar. lib. 5. recept. sentent. §. fin. q. 62. vers. Sed nūquid D. Anton. Padilla in. l. transigere. num. 4. C. de transa. Est tamen opinio hæc intelligenda si expensę fuerint petitæ, non autē aliās tradit Bart. in. l. 4. §. hoc autem iudicium. ff. de damno infecto, & in. l. properādū. §. Sin autem alterutra col. vlt. C. de iudi. vbi Bald. Ferr. in formalibelli in actione reali. versic. & expensis, num. 7. Marata in Specu. aduo. 6. part. 3. membro, num. 12. pag. 397. latē Ias. in. §. omnium num. 145. Insti. de actioni, & est opinio cōmuniter recepta secundum Rip. in. d. §. hoc iudicium. n. 83. versic. secunda conclusio.

Quod si clericus accusatus absolutus à crimine nullo modo in expensis debet condēnari, iuridicè, & rationi contrariū est, quod eadem sententia, qua absolutus etiam condēnatur. Præferim quod si crimen leue sit penā eius ordinariam expensę longē aliquando superant. Si vero sit graue non prorsus clericus liber remanet ab aliqua nota obiecti criminis, cū talis condēnatio culpam aliquā præferat, à qua qui absolutus immunis debet remanere,

Clericus qui absolutus à crimine, an expensis possit condēnari.

tere, & ideo vel in totum est cōdemnandus, vel absoluendus, quia interfactum, & non factum, nõ est dare medium, nec media pena imponi potest, vt eleganter scribit eruditissimus D. Franc. Sarmiento Gienensis Præsuli. integer rimus lib. 1. selectarū interpre. c. 1. quo loco asserit ad nostrum institutum accommodatissimè, quod licet pena ratione culpæ temperetur, nõ vero ratione probationis, quia ex probatione nec crescit, nec minuitur culpa, & ideo expensarum condēnatio, nec pro pena imponi potest, quando delictum non fuit probatū, & istam opinionem nouissimè amplectitur Doctor Segura in directorio iudi. Eccles. 2. part. c. 12. n. 5. probans iuri communem esse consentaneā, & in Concilio Prouin. Toletano edito anno. 1566. actione. 2. c. 12. hoc ita fuit decretum, cuius verba retuli supra. c. 5. litera. C. vbi.

Sed iam audio nõnullos iudices Ecclesiasticos conquerētes, nec nõ notarios, Fiscales, & alios officiales. Curiarum Ecclesiasticarū latrātes, quod si opinio ista in dictis tribunalib⁹ reciperetur, nullus esset qui denuntiationē proponeret, nec qui in inquirendis criminibus intēderet, omnesque à suis muneribus destiterint, cū post lōgū laborē debita sibi mercede carerent. Quæ iusta esset querela, nisi iure statutū esset, quod in his casibus expensę, quæ pro iustitiæ excutione fiunt, ex bursa penarum camerę debent per solui, vt noster Episcopus hoc capite scribit, quod si poenę pecunia rix Fiscales defecerint, Episcopi ex iniuncto munere eas expensas

suppediāre tenētur, & si hoc ad vnguē seruarietur tribunalia Ecclesiastica iustitia, & equitate essent cōposita, nec daretur locus iniustissimis denuntiationib⁹, quæ cum maxima infamiæ labe innocentium clericorum, & quādoq; laicorū fiunt, sed ea tantū criminalia denuntiarentur, quæ probari possent, vt bene, & cum iudicio scribit D. Segura in lōco præcitato. Sed fortē velent dicti curiarū ministri clauā potius de manu Herculis eripere, quā ab aliquibus Præsulibus, sui laboris salaria exigere, sed qui iuste merentibus denegant, strictam rationem dabunt in die tremendi iudicij.

Damnari debet. Adde late Ang. Aret. vbi Aug. Arim. in tract. male. in parte, & ad querelā. nu. 71. Aeg. Bossi. in tract. delict. tit. de accus. num. 27. Nota tamē singulariter quod quidquid sit de iure communi, hodie de cōsuetudine Sindici, siue Promotores Fiscales non puniuntur propter calūniā, nam ex quo officij necessitate cōpulsū denuntiant, cessat præsumptio calumniæ, ita seruari testatur Albe. in. l. ea quidem. n. 9. C. de accusa. Amad. de Sind. n. 85. Quod quidē intelligendum est, quantum ad hoc vt excusentur à præsumpta calumnia, quæ oritur ex eo quod delictum nõ fuit probatum. Sed si de vera calumnia apparet, tunc procedit cōmunis sententia, vt debeāt Fiscales curiæ in expensis condēnari, & forte grauius arbitrio iudicis puniri, de quo lege Iul. Clar. in lōco nouissimè allegato, & vide Conc. Tolet. acti. 2. c. 12. cuius de cisionem allegaui supra cap. 6.

L A V S D E O.

HABES CANDIDE
 Lector Practicam hanc criminalem Ca-
 nonicam celeberrimam, quam quon-
 dā, veluti embryonem edidit D. Ioann.
 Bernard. Diaz de Luco Calagurritanus
 Episcopus integerrimus (vir alioqui
 doctissimus) nostris tamen Scholijs, &
 capitibus additis, sic vides locupletatā,
 vt iam ad virilem, & consummatā ætatē
 peruenisse, facile iudicabis, boni consu-
 las obsecro. Hisque studijs nostris
 faueto, vt maioribus ope-
 ram impendere festi-
 nemus.

COMPLVTI.

EX OFFICINA IUSTISAN-
 chez Crespo, Anno Domini. M. DC. llll.

INDEX OMNIUM Capitulum in hoc volumine conten- torum Alphabetario ordine descriptus.

- A.
- A Dratiocinia obligati, cap. 20 fol. 70.
 - Ac simoniaco capit. 27. fol. 122
 - Ac in die sepius, cap. 35. fol. 138
 - Ac in priuatis locis sine Episcopi licentia celebrare, c. 39. fol. 142
 - Ac ob negligentiam ipsorum aliquid sanguinis stillauit in terram, & in altari, cap. 42. fol. 148
 - Aliquoties insuper celebrando corpus, & sanguinem domini non percipiebant, c. 43. f. 149
 - Ac leges, & physicam audientes, cap. 59. fol. 215
 - Ac principum, & secularium virorum iustitiarum, c. 61. fol. 218
 - Aleatores, c. 70. fol. 259
 - Ac comam nutrientes siue relaxantes, c. 76. fol. 296
 - Adulteri, c. 85. fol. 341
 - Ac nefandi criminis rei, c. 86. fo. 346
 - A manifestis vsurarijs oblationes recipientes eosque Ecclesiasticis sepulturis tradentes, ca. 89. fol. 362
 - Ac periuri, cap. 92. fol. 372
 - Apostate, c. 111. fol. 450
 - Ab Ecclesijs ad quas confugerūt extrahi, c. 123. fol. 488
 - Ab ingressu Ecclesiæ interdici, c. 129. fol. 521
 - Ac in perpetuum carcerem dam-
 nari, cap. 137. fol. 543
 - Arbitrarijs pœnis, cap. 147
 - Alio lapsu temporis non obstan-
 te, c. 147
 - Ac expensas protestor, & peto,
 cap. 152. fol. 609.
- B.
- Bigami, cap. 16. fol. 46
 - Beneficia plurima possident,
 cap. 48. fol. 156
 - Bona Ecclesiæ dilapidantes, c. 71.
 fol. 274
 - Blasphemi, c. 110. fol. 442
 - Beneficijs priuari cap. 131. fol. 525.
 - Bonorum publicatione puniri ca-
 pit. 132. fol. 582.
- C.
- Coram vobis Domino. cap. 2.
 fol. 3.
 - Cum laici essent sine ordinibus ministrare, ac celebrare sunt
 ausi, cap. 12. fo. 34.
 - Corpore vitati cap. 17. fol. 50.
 - Commendatumque sibi infirmum
 baptizare noluerunt. cap. 47.
 - Cum parochiales Ecclesiās habēt
 intra annum non fuerunt pro-
 moto, cap. 53. fol. 175.
 - Cum alienigenie sint in his Cas-
 tellæ & legionis regnis, & in
 alijs quibus legibus moribus
 & consuetudine prohibitum
 est dignitates ecclesiasticas be-
 neficia prestimonia vel pensio-
 nes impetrare sunt ausi. capit.
 54. fol. 178.
 - Coram secularibus magistrati-
 bus

Index omnium Capitulorum.

- bus clericos inuitos conuenire sunt ausi, c. 62
Caput hoc noue editu est, c. eod.
Contra ecclesias a quibus beneficia obtinent aduocati vel procuratores extiterunt c. 63. fol. 231.
Calumniatores c. 65. fol. 238
Carnificum se macellarios aut tabernarios officium publice & personaliter exercentes c. 69. fol. 255
Clandestinis nuptijs inter essentes c. 73. fol. 273
Concubinarij, cap. 79. fol. 33
Consulentescq; aruspices, incantatores, hariolos, augures, sortileges ac eos, qui artem magicam profitentur c. 108. fol. 433
Conspiratores, c. 118. fol. 375.
Capi, c. 122. fol. 483
Confessionibus proprijs c. 127. fol. 513
Corporalibus c. 143. fol. 569
Canonicis vel synodalibus constitutionibus, c. 144. fol. 572
Consuetudinarijs, c. 145. fol. 575.
D
Denunciatio, c. 1. fol. f.
Denuncio, c. 6. fol. 17
Duellum alijs sponte offerentes, seu oblatum suscipientes c. 100. fol. 415.
Deponi c. 135. fol. 541.
Data incorrigibilitate c. 139. fol. 553.
Degradari, c. 140. fol. 558.
Deficiente legitima probatione ob vulgarem infamiam scandalum vehementem, suspicionem ex testium dictis oborta purgationem iudici, c. 148.
E
EGON. presbyt. c. 4. fol. 12. co. 2
Et beneficia, c. 10. fol. 30. col. 2
Excommunicati, c. 13. fol. 35
Et sine titulo, c. 18. fol. 58.
Extra tempora & ante etatem legitimam & ab alieno episcopo c. 26. fol. 107
Excommunicato, c. 28. 124
Et a collatione ordinum suspensio, c. 30. fol. 125
Et qui episcopatu renunciauit c. 31. fol. 125
Et sine aqua & igne, & sine pane fermentato & calice ligneo cap. 36. fol. 139.
Et super altari non consecrato, c. 37. fol. 140
Eucharistiam ob ebrietatem, ac voracitatem euouerunt capit. 41
Et occasione laice recognitionis non requisita Episcopi audientia beneficia ecclesiastica sibi presumerunt vendicare ca. 51. fol. 168.
Ebrijs, c. 77. fol. 299
Ecclesiasticos viros vt sua resignent beneficia, ac ne citati ad curiam accedant cupientes, c. 104. fol. 331
Excommunicationis maioris vinculo innodati per annum vel multo tempore contumaciter extiterunt cap. 116. fol. 461.
Eoscitari personal. c. 121. fol. 481.
Exigentibus culpis ca. 137. fol. 533
Et si opus fuerit ad dictarum poenarum executionem seculare brachium imploretis, ca. 160.
F
FVrtiue, cap. 25. fol. 99
Fornicarij c. 78. fol. 302
Fures, c. 90. fol. 363
Falsi testimonij rei cap. 93. fol. 375
Falsarij cap. 117. fol. 370
G
GRAuia & plura perpetraverunt crimina, & facinora capit. 11. fol. 32.

Hu-

Index omnium Capitulorum.

- H**
HVIus diocesis originarij ca. 16 fol. 26
Heretico, c. 29. fol. 124
Horis prohibitis celebrare sunt ausi, & quibusdam missis certaru candelaru numerum superstitione assignantes, ca. 46. fol. 154.
Homicide, c. 98. fol. 381
Heretici cap. 114. fol. 453
Hereticis receptatoribus, defensoribus, & fautoribus eorum ecclesiastica sacramenta adhibentes, ac eos Christiana sepultura tradentes & eoru electiones ac oblationes recipientes cap. 115. fol. 459
Habita informatione summaria c. 120. fol. 381
I
INEa domicilium habentes c. 9. fol. 27
Illegitimi cap. 14. fol. 36. col. 3
Illiterati c. 21. fol. 73
Interdictiq; tempore ad ordinem sunt promoti cap. 32. fol. 126.
In custodia eucharistiae desides capit. 44. fol. 150
In pluribus eorum intrusi ca. 49. fol. 164
In nullo beneficio resident. cap. 52. fol. 169
Ioculatores, ogliardi seu bufones cap. 68. fol. 254.
Incestus cap. 84. fol. 337
In criminalibus, capitalibusque causis accusatores aduocati procuratores, testes, contra reos in secularibus tribunalibus extiterunt, c. 98. fol. 405
Incendiarij, cap. 105. fol. 331
Incarcerati, c. 124. fol. 489
In exilium missi, c. 134. fol. 539
In arctum monasterium detrudi, cap. 136. fol. 542
L
LITERas ad alios directas aperientes ac aduersarijs ostendentes c. 103. fol. 329
Lesam maiestatis rei c. 119. fol. 377
M
MISSamque pro requie defunctoru promulgata pro viuis celebrarunt hominib; vt mortis incutreret periculum c. 40
Missamque sacram inceptam reliquerunt, & sine cooperatore ipsi soli celebrarunt c. 45. fo. 151
Ministri laicorum ac in rebus eorum procuratores existentes c. 57. fol. 211
Maledici cap. 66. fol. 243
Matrimonium de facto contrahentes c. 8. fol. 313
Monialibus, c. 81. fol. 322
N
NEophiti cap. 23. fol. 79
Non ieiuni c. 34. fol. 236
Negotiatores ac alienae rei conductores cap. 56. fol. 196
Nuptias secundas vel temporibus prohibitis benedicentes, cap. 73. fol. 291
O
OFFICIALI ac Vicario Generali cap. 3. fol. 5
Officium in super diuinum, vt tenetur, no recitatu c. 54. fo. 194
P
PROMotor seu fiscalis curiae vestrae c. 5. fol. 16
Post peractam poenitentiam solennem cap. 23. fol. 93
per saltum c. 24. fol. 95
Proxenetarum illicitorum contractuum, c. 57
Publicis spectaculis c. 72. fol. 270
Paricidijque cap. 96. fol. 396.
Per assassinos alios interfici mandantes cap. 96. fol. 401.
Peccatores qui sibi confessi sunt
R r 2 signis

Index omnium Capitulorum.

- signis aut verbis prodentes capit. 109. fol. 435.
 Pœnis vel alijs pecuniarijs capit. 142. fol. 565.
 Pro quibus omnibus ac necessarijs eorum vestrum imploro auxilium cap. 151. fol. 605.
- Q**uod columberius & serpilio cap. 7. fol. 23.
 Quorum aliqua patres eorū nullo mediante possederunt cap. 49. fol. 162.
- R**e baptizati cap. 15. fol. 42.
 Raptorum ecclesiarum violatorum non satisficientium sepulturis interessentes eorumque elemosynas recipientes, capite. 106. fol. 332.
- S**erui sine dominorum licentia cap. 19. fol. 68.
 Suspensionis excommunicationis ac interdicte censura nodati cap. 33. fol. 128.
 Sine horario seu stola & alijs vestibus sacris cap. 38. fol. 140.
 Super rebus aptis ad faciendum fortilegia & ad illum effectum vnam vel plures missas scienter celebrarunt adhibitis, nefarijs precibus cap. 43.
 Spiritualibus filiabus se committentes cap. 82. fol. 325.
- Stupri cap. 83. fol. 328.
 Sortilegi. cap. 77. fol. 354.
 Simoniaci cap. 91. fol. 369.
 Sortilegi cap. 107. fol. 333.
 Schismatici cap. 112. fol. 451.
 Seque suis criminibus gloriantes cap. 119. fol. 379.
 Suspensi cap. 130. fol. 522.
 Seculari curiæ tradi, cap. 141. fol. 560.
 Si vero capi non potuerint absentes eos pœnis damnare condignis, cap. 148.
- T**abellionatus officium exercentes cap. 58. fol. 213.
 Truncationes membrorum per se facientes aut faciendas iudicantes ca. 99. fol. 403.
 Tortura cap. 125. fol. 494.
 Testibus conuictorum cap. 127. fol. 515.
- V**itis possessoribus eorum ca. 50. fol. 165.
 Villarum procuratores suscipientes cap. 60. fol. 217.
 Venatores cap. 67. fol. 249.
 Virgata & partita veste publice vtentes cap. 75. fol. 273.
 Vsurarij cap. 88. fol. 359.
 Venefici cap. 95. fol. 387.
 Violentiæque illatores, cap. 102. fol. 321.
 Verberari cap. 133. fol. 537.

Index

INDEX COPIOSISSIMUS rerum, quæ in hoc opere continentur.

- A**ntiquo iure de diaconorum causis tres Episcopi cognoscebant, de causis presbyterorum sex, c. 3. n. 5. fol. 6. col. 3.
 Accusator monitus vt intra certum tempus accusationem proponat oportet, quod eo lapso iudex pronunciet eum non esse audiendum, c. 6. in addit. lit. L. ver. nota. fol. 23. col. 3. & 4. vbi an sufficiat vna monitio.
 Accusator admittitur ad accusandum, etiam lapso termino aduersario non opponente ibi vers. si tamen.
 Administratores rerum ecclesiasticarum vel miserabilium personarum, pendente administratione, ad sacros ordines non promouentur c. 20. n. 5. fol. 72. col. 2.
 A domo regum Hispaniarum sanguine infecti repelluntur, c. 23. num. 15. fol. 88.
 Annus qui datur à iure habentiparochialem Ecclesiam, vt sacris initiatur ordinibus quando currere incipiat cap. 53. num. 2.
 Animalia alicuius parochiæ si propter metum, vel aliã causam fugiant ad alienam parochiam, ibique pareant decimæ soluendæ, sunt in illa parochia à qua recesserunt, c. 54. num. 31. fol. 192.
 Absens, qui ex legitima causa recessit, cito reuersurus quoad iuris effectus non est absens, ibi, num. 32.
 Antiquissim⁹ vsus fuit, vt qui Deo se consecrabat, capillos suscinderet cap. 76. in addit. vers. & non solum.
 Abstemius non potest sacris ordinibus insignire cap. 77. in addit. vers. illud tamen. fol. 300. col. 3.
 A Clerico publico & manifesto concubinario, an sint missarum solènia audienda cap. 79. num. 2. & in addit. lit. A. fol. 303. vbi num. 3 de pœna contra clericum concubinarium tradita à iure, & in addit. lit. B.
 Adulterium graue scelus capit. 85. num. 1. vbi secundo de pœna huius criminis contra clericos fo. 340. co. 2. & 3. & in addit. lit. A.
 Adulterans cum muliere nupta impudica licet de iure Casarum puniendus, non sit fecus deiure Pontificio, ibi, num. 5.
 Adulter Clericus etiam marito non accusante puniri debet, ibi, num. 6.
 Adulterum Clericum maritus coram iudice ecclesiastico accusare potest, licet vxorem coram seculari iudice non accuset ibi, n. 7.
 Adulter laicus qua pœna in foro Ecclesiastico puniendus sit ibi in addit. vers. laici vero fol. 344. col. 3.
 Abscindens cartilaginè auris non est irregularis c. 99. in addit. lit. C. vers. deducitur fol. 415.

Si Abs-

Index Materiarum.

- Abscindens mammillā mulieris** nō est irregularis, ibi, vers. nec ab hoc.
- Apperrens literas vt legeret, casq;** alijs minime ostendens extraordinaria pēna punitur c. 103. n. 3
- Astrologi iudiciaria,** quæ interrogatoria nūcupatur, superstitione non caret cap. 107. in addit. lit. A. vers. nec caret.
- Apostasia triplex species** constituitur, & pēna contra clericū, qui hoc crimen commiserit cap. 111 fol. 450.
- Abiurationis vsus** ad repellendas hæreticorum fraudes antiquissimus est in Dei ecclesia institutus cap. 114. in addit. lit. E. fol. 456. col. 3.
- Apud Athenienses imago** quædam fuit excommunicationis quæ nostra ecclesia seruat, similiter apud Romanos cap. 116. nu. 1. fol. 461.
- Annalis perseverantia** in excommunicatione operatur vt excommunicatus pro confesso, & conuicto in criminalibus causis, ibi, nu. 4. vbi quinto an amittant ipso iure beneficia.
- Anno lapsa excommunicationis** quantum tempus expectandum sit à iudice antequam ad priuationem beneficij procedat, ibi, num. 14
- Alimenta quomodo** ijs ministranda sunt qui in monasterio ad penitentiam deputantur cap. 136. n. 2. fol. 542. col. 3.
- Appellationi Clerici traditi Curie** seculari à sententia iudicis secularis quando sit deferendum ca. 141. nu. 3. fol. 560. col. 3
- Appellationē an possit extraneus** pro Clerico inuito interponere ibi, num. 4
- Appellare an possit Clericus** pro reo condemnato cap. 141. in addit. lit. B. fol. 564. col. 3.
- Ad triremes damnarian** possit Clericus & perpetuò damnatus an prius sit degradandus cap. 143. num. 3. & in addit. lit. A. vers. sed vtrum fol. 571.
- Appellatione iuris consuetudo** cōprehenditur cap. 145. in addit. lit. A. fol. 576.
- Arbitrium suum an iudex** ad mortem vsque extendere possit. ca. 147. num. 4. & in addit. lit. D.
- Accusatore non apparente** purgatio iudici non debet ca. 148. n. 1.
- Accusari an possit quis** de eodem crimine, de quo fuit purgatus ibi num. 10
- Absens Clericus delinquens** qualiter condemnari possit ca. 148. num. 1. & in addit. lit. A. vbi multa de citatione per editum.
- Absens laicus licet ex legibus** regni pēna ordinaria damnari possit si fuerint contra eum indicia quæ sufficerent ad torturam nōmen Clericus, ibi, num. 3.
- Auxilium brachij secularis** vtilissimum est cap. 160. num. 2
- Auxilium iudex ecclesiasticus** implorare potest, ibi, num. 1.
- Auxilium Brachij secularis** in subsidium peti debet, ibi, nu. 3
- Auxilium prædictum peti potest** quando opus fuerit non præmissa excommunicatione contra Ioan. Lupum positioni respondere si rogatus fuerit de restituenda incapaci hæreditate cap. 64. num. 3. fol. 234. col. 3
- Apostasia triplex species** constituitur cap. 111. num. 1. fol. 450.
- Apostata Clericus** qualiter puniatur, ibi, num. 2.
- Aleator Clericus** quomodo puniatur

*ca. 111. appellat. ad episcopus & vniuersi
vicarij episcopi & vniuersi. innot.
de excommunicatione l. 1. nu. 2. n. 31.*

Index Materiarum.

- An possit malitari aliqua pēna** à dictis iudicibus secularibus
- Arma portantes** apud Gallos à iudicibus secularibus puniuntur Clerici, ibi, vers. apud Gallos.
- Arma portantes Clerici** licet ob id arma prohibita portantes Clerici, licet ob id puniri debeant a suo iudice, non tamen pēnis secularibus legibus, sed canonicis vel arbitrarijs pēnis ibi, vers. itaque.
- Animalia Clericorum** damnum in montibus, vel ne moribus facientia à iudicibus secularibus capite possunt, & quomodo hoc præcedat late in capite. 55. in addit. lit. A. vers. 7 fol. 206 col. 2.
- Couarruu. & alios,** ibi, num. 4.
- Auxilium brachij secularis** minime debet impartiri si iudici constat esse appellatum à sententia ecclesiastici, ibi, num. 18.
- Auxilium brachij secularis** non debet elargiri quando iudex ecclesiasticus extraiudicialiter processit, ibi, num. 19
- Auxilium si a seculari iniuste** denegetur ecclesiastico legitime petenti excommunicari ab eo potest, & alijs spiritualibus pēnis puniri, ibi, num. 20.
- Auxilium quando iudicibus** præstatur non debent durioribus remedijs vti quam inter subditos vtuntur, ibi, num. 21.
- Auxilium siue Ecclesiasticum** siue seculare cum impartitur an pars aduersa prius debeat citari, ibi, num. 22
- Absentem eo iudex** de veritate & eius innocentia inquirere debet cap. 151. numer. 5. fol. 606. col. 3.
- ntatur, & quando sit** permissus iustus. cap. 170. fol. 259. & nu. 1. & in addit.
- Ad restitutionem fructuum** condemnatus perceptos tantum non vero qui percipi potuerunt clerico restituere tenetur cap. 131. num. 6. fol. 527
- Ad beneficium etiam** in perpetuum potest inferiora Papa aliquem inhabilitare cum causa cap. 131. num. 7. fol. 527
- A iudice ecclesiastico** punitur cōcubina Clerici ca. 79. in addit. vers. concubina fol. 508
- Alimenta Clerico concubinario** ex fructibus sui beneficij relinquenda non sunt Clerico concubinario nisi egeat, ibi, in addit. lit. B. vers. nec fuit.
- Artem magicam** Clericus profitens qua pēna puniatur cap. 108. num. 1. fol. 433. vbi quid de incantatoribus & fortilegis
- Ab intestato** succedunt Clericorum cōsanguinei propinquo res in bonis Clerici cap. 132. in addit. lit. A. fol. 536
- Absque irregularitatis nota** clericus consulere potest generaliter, vt pro aliquo crimine mortis pēna imponatur cap. 99. in addit. lit. A. vers. item tunc.
- Auibus canibus** vel alijs instrumentis prohibitis possunt Clerici priuari à iudice seculari si fuerint reperti in prohibita piscatione vel venatione capite. 67. in addit. lit. A. vers. illud fol. 252. col. 3.
- Arma prohibita** clerici portantes possunt illis priuaria iudice seculari, vel ab eius ministris, ibi, vers. sicuti, & in capite. 55. in addit. primt vers. quauis vbi late.

Index Materiarum.

- Accusator** criminosum iudex ex officio repellere potest, ibi, num. 6.
- Abolutus à crimine** an expensis possit condemnari iuste capit. 152. in addit. lit. A. versic. quod per tot.
- Alienigena** non potest habere beneficium ecclesiasticum, quod iuri communi consentaneum est cap. 54. num. 4. fol. 18. col. 2.
- Alienigena** an possit permutare beneficium quod sibi collatum est, ibi, num. 16.
- Apud Hispanos** poena naturalitatis amissionis, & bonorum temporalium contra Clericos & ecclesiasticas personas legibus, & moribus recepta est cap. 54. num. 18. fol. 186.
- Alienigena** an sit iudicandus, qui nascitur ex matre alienigena, si pater fuit naturalis, ibi, numer. 25.
- Accusatio** in capitalibus criminibus absque protestatio Clericis est prohibita capi. 98. num. 1. fol. 406.
- Accusare** potest Clericus in capitalibus criminibus, praemissa protestatione, absque metu irregularitatis, ibi, num. 2.
- Accusatio** tunc est permessa Clerico cum protestatione, quando suam vel suorum iniuriam prosequitur, non vero alias, ibi, num. 7.
- Accusatio Criminalis** coram iudice Ecclesiastico interposita Clerico non eget protestatione, ibi, num. 14.
- Aduocationis officium** Clericus exercere non potest in causis criminalibus, & sequuta morte vel membri mutilatione irregularis efficitur, ibi, num. 18.
- Aduocationis officio** Clericus uti non potest contra ecclesiam, in qua beneficium habet cap. 63. num. 2. fol. 231. & in addit. lit. A.
- Aduocati munus** non prohibetur Clericis, ibi, in d. addit. cum ampliationibus, & limitat per tot.
- Aduocationis officio** an fugi possit clericus in criminalibus, si ecclesiastico beneficio caret, ibi, vers. 8.
- An aliquis teneatur** possessioni.
- B**
- Bigamia** octo modis contrahitur ca. 16. num. 1. & in addit. lit. A. fol. 46. col. 2. & 3.
- Bigamus** non potest ad ecclesiasticos ordines promoueri, ibi, num. 2. & in addit. lit. B. vbi tractat. quo iure haec regularitas induta sit.
- Bigamus** si de facto ordinetur recipit characterem in d. cap. col. 2. & in addit. lit. D.
- Bigamus** an efficiatur qui uxorem adulteram ignoranter cognouit, ibi, in addit. lit. E. & quid si interueniat mandatum iudicis ut debitum reddat uxori adulterae, ibi, in addit. lit. G.
- Beneficium** tenue possidens quod non sufficeret ad vitae sustentationem non prodest, ut eius titulus possit quis ordinari ca. 17. num. 4. fol. 601. col. 3.
- Baptismus** omnium sacramentorum est ianua, & sine Baptismo nullus potest sacris ordinibus insigniri, & quid de sacramento confirmationis ca. 24. in addit. lit. A. in princ. fol. 92.
- Beneficia** ecclesiastica hereditario iure non deferuntur c. 48. nu. 1. fol. 162. col. 2.
- Beneficium** viuentis impetrans quibus

Index Materiarum.

- sicut antiquitus, ibi, num. 6.
- Corporis vitium** quoad susceptos ordines quando impedimentum praestet.
- Corpore vitiatum** contra clericum in criminalibus causis testis esse non potest, ibi, n. 17. fol. 58.
- Clericus** qui post susceptos ordines patrimonium remittit nullo antea pacto precedente, nec irregularis nec suspensus est, tamen arbitraria poena multandus c. 18. n. 13. fol. 65. vers. sed nec est admittendum & seq.
- Clericus** ignarus, qui de facto sacris fuit ordinibus insignitus arbitrio iudicis est puniendus ca. 21. nu. 3. fol. 74. co. 2. & in addit. lit. F.
- Clericus** illiteratus priuari debet suo beneficio, ibi, n. 4. & in addit. lit. G.
- Collatio** beneficij illiterato facta est ipso iure nulla, ibi, nu. 6. & quomodo procedat in addit. lit. H. vbi late.
- Clericus** per saltum non potest ordinari, & ordinatus ordinis executione caret c. 24. n. 2. 3. fo. 95.
- Clericus** quando per saltum dicitur ordinatus ibi in addit. lit. A.
- Consecratio** Episcoporum quibus diebus facienda sit ca. 26. in addit. lit. A. fol. 111. vers. episcop.
- Cum ordinato** ignoranter ab excommunicata dispensat episcopus si vero scienter solus Papa ca. 28. nu. 3. & in addit. lit. C. vbi, quid si ordinatus ingredietur religionem.
- Crimen** omne irregularitatis indicens est meretur depositione capi. 33. num. 2. fol. 128.
- Celebrans** coram excommunicato non efficitur irregularis fallit in casu notabili in d. capit. in addit. vers. clericus vero fol. 129.
- Celebrans** post excommunicationem quae nulla est non contrahit irregularitatem, ibi, vers. est etiam fo. 131.
- Celebrans** post appellationem irregularis non est, ibi, vers. nec etiam.
- Clericus** excommunicatus absolvens constitutum in mortis articulo, irregularis non est.
- Celebrans** tempore cessationis a diuinis an sit irregularis, ibi, d. addit. vers. sed questionis fol. 134.
- Celebrans** minori excommunicatione quam culpam contrahat ibi, in addit. lit. E. fol. 135.
- Clericus** non ieiunus celebrans, cui poena sit obnoxius cap. 34. num. 2. fol. 136.
- Clericus** in die non debet nisi vna missa celebrare cap. 35. n. 1. fol. 138 & qua poena puniatur contrarium faciens num. 2.
- Clericus** sine aqua & igne vel in pane fermentato, & calice ligneo celebrans officio & beneficio est deponendus c. 36. fol. 139.
- Clericus** super altari non consecrato celebrans punitur arbitrio iudicis ca. 37. num. 1. fol. 140.
- Clericus** eligens aliud altare nisi illud quod ab episcopo sanctificatum fuerit, & in eo celebrans degradandus est, ibi, num. 2.
- Coniuges** an crimen mortale committant, si carnale commercium habeant in loco sacro ca. 39. in addit. vers. non tamen. fol. 146.
- Clericus**, qui rem sacram propter impedimentum non perfecit impedimento cessante potest perficere ibi, n. 4.
- Clericus** qui horis prohibitis & nocte celebrat, qua poena puniatur c. 46. nu. 1. & 2. fo. 154. co. 2.
- Clericus** vtrum possit post meridiem celebrare & an Episcopus facultatem indulgere possit
- Si 4 ibi, nu.

Index Materiarum.

- ibi, num. 3. & 4.
Clericus qui commendatum sibi infirmū baptizare noluerit qua poena puniatur cap. 47. fol. 156.
Conc. Tridentini sess. 24. cap. 17. de reformatione declaratur ca. 48. in addit. lit. D. fol. 162.
Conc. Trid. decis. sess. 25. ca. 15. de reformatione declaratur, ibi, in addit. lit. A.
Clericus intrusus scienter in beneficio curato qua poena puniatur, & quis dicatur intrusus c. 49. n. 1. & 2. fol. 164. co. 3.
Cum impetranti beneficium uiuentis quis dispense cap. 50. n. 4. fol. 166.
Conferens beneficium uiuentis scienter, non est immunis a poena & amplius illud conferre minime potest ca. 50. in addit. lit. B. vers. is vero fol. 168.
Clericus, qui occasione laicæ recognitionis sine episcopi audentia ecclesiastica beneficia sibi vendicat qua poena puniatur cap. 51. fol. 168. col. 3.
Clericus non residens in suo beneficio qua poena puniatur ca. 52. n. 3. fol. 176. & in addit. lit. C.
Clericus qui legitima causa subsistente non potuit infra annū promoueri nulla poena afficitur cap. 53. num. 3. fol. 175.
Capellaniā obtinens intra annum promoueri non tenetur ibi, num. 5.
Clericus officium diuinum nō recitans, qua poena puniatur ca. 55. num. 1. fol. 194. & in addit. 1. & 2. & in quibus causis excusetur in vers. excusetur.
Clericus negotiator, ac illicitē rei conductor, qua poena puniatur cap. 56. num. 1. fol. 196.
Clericus an possit per alios negotiationes exercere, & quid per se necessitatis causa cap. 56. in addit. vers. sed vtrum fol. 198.
Clericus non est negotiator iudicandus, qui ex proprijs vineis & fundis vel beneficij fructus vendidit & quando dicatur negotiator, ibi, vers. & vt huius cum sequenti.
Clericus delinquens in negotiatione à iudice ecclesiastico puniri debet, ibi, vers. tamē & in vers. notabi. fol. 207.
Clericus seruare tenetur regiam legem. 16. tit. 11. lib. 5. nouæ recopilat. quæ prohibet emi tritū cum negotiationis causa, ibi, vers. ex quibus cum seq. & regiam. l. 1. tit. 24. li. 5. ibi. fo. 204.
Clericus compelli potest viā publicam proprijs expensis munda, ibi, vers. 5.
Clericus negotiator gabellam soluere tenetur, ibi, vers. præterea cum sequent. vbi an requiratur cognitio. 24.
Clericus proxeneta illicitorū contractuum qua poena sit puniendus cap. 57. num. 1. fol. 210.
Clerici non possunt esse generales procuratores laicorū secus in vna causa tātū. ibi. n. 2. fo. 211.
Clericus in sacris tabellionatus officium exercere non potest, & etiā in minoribus habēs beneficium ecclesiasticū, & an possit veteres rogationes ante clericatū factas cōplere c. 58. n. 1. 2. & 3. fol. 213.
Clerici per superueniētiā tabellionatus clericatū nō amittūt ibi.
Clericus tabellio si per episcopū pena falsi fuerit cōdemnatus, & post per eū restituatur, & cōficiat instrumēta an valeāt, ibi n. 5.
Clericus non potest audire leges

Index Materiarum.

- bus causis excusetur c. 50. in addit. lit. B. vers. excusetur fo. 168.
Beneficia omnia personalem residentiam requirunt cap. 52. n. 1. vbi secundo agitur an consuetudine excusetur.
Beneficium Clerici vagabundi alteri conferri potest, ibi, num. 4.
Blasphemia qualiter puniatur ca. 110. num. 1. & in addit. & num. 2. de poena contra clericū Blaphemum fol. 442.
Blasphemix crimen est mixti fori ibi, in addit. lit. A. vers. & quidem.
Blasphemix crimen, si condigne non puniatur à iudice ecclesiastico, potest puniri à seculari ibi vers. & quidem. fol. 444.
Blasphemix iocose dictę an puniendæ sint & qua poena, ibi, vers. sed iocus.
Blasphemix crimen cōmittitur quando verba sacre scripturæ per iocum trahūtur libellosq; componunt, quos vulgo pastquinos appellant, ibi, vers. quę sane.
Blasphemix poena in quibus excusetur, ibi, vers. excusetur.
Blasphemix hæreticales quę dicantur, ibi, vers. & quia vbi seq. de poena, quæ imponitur ab inquisitoribus propter Blasphemix crimen.
Bona hæretici clerici confiscantur & Ecclesię à qua stipendia recipit applicantur ca. 114. num. 4. fol. 454.
Bonorum publicatio duplex est cap. 132. num. 1.
Bonis publicatis alicuius Clerici an in confiscatione veniat ius patronatus, ibi, num. 5. fol. 532.
Bona Clericorum confiscata cui debeant applicari, ibi, nu. 7.
Beneficij collatio illiterato facta est ipso iure nulla. cap. 21. num. 6. & quomodo procedat in additione lit. H. vbi late.
Blasphemanti tertio Clerico poena trirremium imponenda est cap. 143. in addit. lit. A. vers. & nonissime fol. 571.
Burgensi Placentina & Calaguritanā diocesisibus filijs patrimonialibus tantum conferuntur beneficia ecclesiastica c. 54. n. 11. fol. 183.
Beneficia plura possidere rationi naturali aduersum est. cap. 58. num. 1. fol. 156.
Beneficiorum pluralitas multis magnisque sanctorum testimonijs damnatur, ibi, num. 3.
Beneficia plura possidens cū dispensatione sine causa in anime iudicio securus non est, & ibi, traditur quando Papa impluralitate beneficiorum dispensat. ibi, num. 4.
Beneficiorum simplicium pluralitas, quorum alterum ad cōmodē viuendum sufficiens est, altero priuari potest, ibi, num. 5.
Beneficium habens annexam curam animarū possidens si prius tale beneficium habeat eo ipso priuatus est, & si illud habere contendit, alio etiā priuandus est. ibi, num. 6.
Beneficij secundi acceptatio facta vi iracundię, non facit primū vacare si in continenti penituerit, ibi num. 8.
Beneficij secundi pacifica possessio requiritur ad hoc, quod primo beneficio priuetur, ibi, n. 9.
Beneficium patris filius etiam legitimus habere non potest c. 68. num. 3. fol. 162. col. 3.
Beneficium uiuentis occupans si

Index Materiarum.

- Beneficium vacante beneficio impetrat illud a Papa non facta mentione de inuasionepreterita non valet collatio** c. 50. n. 5. fol. 166.
- Beneficium viuentis impetrans est ab ecclesiastica comunione repellendus, ibi, num. 1. & in addit. lit. A.**
- Beneficium viuentis conferens multis poenis afficitur, ibi, in d. decis. versis vero.**
- Beneficium curam animarum annexam habentem tenetur infra annum promoueri alias ipso priuatur** cap. 53. num. 1. fol. 175.
- Beneficio suo Clericus non est priuatus nisi propter crimine graue** cap. 131. num. 1. fol. 525.
- Beneficij priuari non potest nisi in casibus a iure expressis, ibi, n. 2**
- Beneficio priuatus non censetur per sententiam latam super crimine, nisi hoc in sententia exprimitur, ibi, num. 3.**
- Beneficio potest iudex delicti priuare delinquentem quod alibi habet, ibi, num. 4**
- Beneficio priuatus an ad restitutionem fructuum teneatur, ibi num. 5.**
- Bonorum publicatio rarissime contra Clericos iure potestio reperitur statutum** cap. 132. n. 1
- Bonorum publicatio an ab ecclesiasticis iudicibus possit imponi in his criminibus in quibus laici ea poena essent puniendi** ibi, num. 3.
- Bona publicata generaliter an omnia bona comprehendat, ibi, num. 4.**
- Bonis Clerici publicatis an publicetur leui ius patronatus & quid de peculio castrali vel quasi castrali, ibi, num. 5. & 6.**
- Compositio officialis episcopi facta super crimine, an episcopo preiudicet** c. 3. n. 4. fo. 6. co. 3
- Conseruatores vniuersitatum vel religiosorum, aut piorum locorum quam iurisdictionem habeant, & an possint cognoscere de omnibus causis cuiuscunque conditionis** d. cap. in addit. vers. sed dubium egregium,
- Clericus ratione beneficis ecclesiastici residentiam requirentis in loco illius domicilium fortitur** c. 10. n. 1. & in addit. lit. A.
- Clericus sine ordinibus ministrare ausus qua poena puniatur** c. 12. num. 1. fol. 34.
- Clericus in ordine quem non habet ministrans deponendus est** c. 12. n. 3. fo. 34. & in addit. lit. C
- Clericus non ordinatus ministrans in aliquo ordine in apparatu irregularitate contrahit cum quo Papa solus dispensat, ibi, num. 4.**
- Clericus excommunicatus ordinem recipiens illo ordine est deponendus cum quo solus Papa dispensat** c. 13. n. 1. fol. 35. quod procedit de iure antiquo ex Conc. Triden. commissione & potestate Episcopus dispensat in addit. lit. A. vers. hodie vbi quid si praecesserit probabilis ignorantia.
- Clericus suspensus vel interdictus si sacris ordinibus est insignitus qua poena puniri debet, ibi, n. 3**
- Corpore vitiatus ad ecclesiasticos ordines admittendus non est** c. 17. num. 1. fol. 50. co. 2. & ibi, n. 2. quo iure sit introducta haec irregularitas. ratio huius prohibitionis. num. 4.
- Corpore vitiatus si de factis sacris fuerit insignitus ordinibus characterem ordinis recipit, ibi, n. 5.**
- Corpore vitiatus hodie non tam exacta deformitas desideratur sicut**

Index materiarum.

- ges, siue medicinam, & contrarium faciens, qua poena puniatur** cap. 59. fol. 215. & in addit.
- Clericus qui ante clericatum civili iuris operam dedit eo insignitus ad gradum doctoratus potest promoueri, ibi, vers. illud vero fol. 216. col. 2.**
- Clericus procurator generalis vitarum esse non potest** cap. 61. fol. 217
- Clericus non potest esse vicerex, vel vicecomes, potest tamen in eius supremo pretorio senatoris munere fungi** cap. 62. num. 2. fol. 218.
- Clerici sine metu irregularitatis incandenda lege possunt interuenire, per quam poena mortis imponitur quando non imminet casus propter quem efficitur lex, ibi, num. 3.**
- Clerici conciliarij principis in officio delinquentis a quo debeat puniri, ibi, in addit. lit. B. vers. si tamen.**
- Clerici possunt esse arbitri, ibi, vers. possunt.**
- Clerici a seculare iurisdictione exempti sunt** capit. 63. num. 1. fol. 221.
- Clericus post sententiam in eius executione potest fori declinationem opponere, ibi, num. 2.**
- Clericus, qui exceptionem fori opponere distulit, expensis multari debet, ibi, num. 6.**
- Clericus prima tonsura innitatus quando frui immunitate ecclesiastica debeat, ibi, num. 9. & quid si habet pensionem, praesimonium, vel capellaniam** num. 11. 11. & 12
- Controuersia, quae circa clericatum emerferit per ecclesiasticum iudicem, & non saecularem dirimenda est, ibi, num. 14.**
- Clericatus scriptura, an probari debeat, & an illius testimonium sufficiat, & an probetur ex sola habitus tonsurae possessione** num. 16. 17. & 18.
- Clericus, qui alium inuitum coram saeculari iudice conuenit, quibus poenis plectendus est, & quando excusetur** n. 22. 23. 24. 25. 26. 27.
- Clericus qui contra ecclesias, a quibus beneficia obtinent aduocati vel procuratoris officium exercens qua poena puniatur** ca. 63. n. 1. an in alijs causis permissum sit exercere officium aduocati in addit. lit. A. vbi haec regula cum limit. est fol. 233.
- Clericus qui tacitam fidem de restituyendo hereditatem incapaci praestitit, priuandus est omni hereditatis comodo, & fisco applicatur** c. 64. n. 1. fol. 234. co. 2.
- Clericus quando dicatur accomodare tacitam fidem testatori & quibus casibus videatur inductum, & an teneatur respondere positionibus, si fuerit rogatus, ibi, numero. 2. & 3.**
- Calumniator dicitur, qui falsa crimina obijcit, & quomodo puniatur, & quae causae iustae excusent** capit. 65. numero. 1. 2. 3. & 4.
- Corporalis poena de iure Canonico, non solum infligitur propter veram calumniam, sed etiam propter praesumptam** num. 5. ibi, fol. 240.
- Clericus maledicus veniam postulare cogitur** ca. 66. nu. 1. sibi nu. 2. qui contra Romanum pontificem linguam laxauerit. fo. 243.
- Contra Clericum, qui aliquem diffamauit iniuriarum actione agitur** & s.

*v. Boud. in suas
lib. 5. c. 10. n. 25*

Index Materiarum.

- & si fuerit condemnatus infamis efficitur, ibi, num. 6. & in addit. lit. C.
- Clericus iniurias an palinomiali recantare teneatur numer. 7. & in addit. lit. C. vbi quid de nobili fol. 247.
- Clerici seruare tenentur regias leges loquentes circa venationem & piscationem, & an dantes illicite piscationi operam à iudice seculari auius canibus & alijs prohibitis instrumentis priuari possint. capit. 67. in addit. lit. A. vers. piscatio cum seq. fol. 252.
- Clerici histriones qua poena puniatur cap. 68. num. 2. fol. 254.
- Clerici publicæ carnificum seu macelliariorum, aut tabernariorum officio exercentes qua poena puniantur cap. 69. num. 1. & an requiratur monitio numer. 2. & 3. & quid de alijs officis, sordidis nu. 5. & in addit. lit. A.
- Clerici compelli possunt parte petente ad restitutionem eorum, quæ in ludo lucrati fuerunt cap. 70. num. 4.
- Clerici religiosi à quibus ludis repellantur, ibi, in addit. lit. A. fol. 261.
- Clericus publicis spectaculis interesse non debet, & quibus penis afficiatur cap. 73. num. 1. & 2. & in addit. vbi de clerico taurorù. 3. agitationi interessenti fol. 270.
- Clericus qui interfuit coniugio clandestino qualiter puniatur capite. 73. fol. 273. & in addit. lit. B.
- Clerici nutrientes seu relaxantes communi qualiter puniantur cap. 76. fol. 296.
- Comam nutrire apud antiquos quod symbolum erat, ibi, in addit. lit. A.
- Clericorum tonsura antiquissima est in Dei Ecclesia, ibi, vers. quod vero.
- Clericus pro simplici fornicatione non debet deponi, sed poena arbitraria est puniendus ca. 78. num. 1.
- Clericus qui mulierem matrimonijs in eum dicum aliquo causa rapuerit, vel auxilium seu consilium præstiterit proprio gradu deiciendus est, licet hoc faciat de consensu puellæ in addit. lit. A. vers. Clericus fol. 302. colum. 3.
- Concubinario alimenta suorum beneficiorum relinquenda nõ sunt nisi egenus fuerit capite. 79. in addit. lit. B. vers. nec huic fol. 308. col. 2.
- Clericus non potest illegitimos filios domi retinere, ibi, vers. nec possum.
- Concubina clerici à iudice ecclesiastico punitur, ibi, in vers. concubina.
- Clericus beneficiatus in minoribus constitutus matrimonio contracto eo ipso amittit beneficium ecclesiasticum ca. 80. numer. 5. fol. 314. column. 2. & quid si contraxit cum minore 12. annorum num. 6.
- Clericis à principio nascentis ecclesie matrimonium contrahere fuit prohibitum, ibi, in addit. lit. A.
- Clericus monialem carnaliter cognoscens committit tria crimina sacrilegium, adulterium, & incestum capite. 81. numero. primo. & in addit. lit. A.

Cleri-

Index Materiarum.

- Clericus qui filiabus spiritualibus se immiscuit qua poena puniatur capite 82. num. 1. fol. 225.
- Clericus virginem stupratus est deponendus cap. 83. numer. 2. & in addit. lit. A. vbi de virgine immatura & vidua.
- Clericus propter stupri crimen tenetur refarcire damnũ, & ad id condemnari debet, etiam parte non petente, ibi, vers. illud tamen.
- Clericus qui cum aliqua muliere fornicatus fuerit, & postea cum eius consanguinea intra quartum gradum, an poena in eum puniri debet capite. 84. num. 3. & in addit. lit. D. vbi quomodo hoc procedat stante Conc. Tri: fol. 337. & 340.
- Clericus damnatus de adulterio in famiam contrahit, & an possit Episcopus ad pristinam famiam restituere cap. 85. numer. 3. & 4. fol. 341.
- Consilium cautissimum à iudicibus ecclesiasticis in inquirendis Clericorum adulterijs obseruandum, ibi, num. 8.
- Clericus vsurarius ipso iure infamie nota afficitur, & ab officio & beneficio suspenditur ca. 88. num. 1. & 2. fol. 359. & in addit. Consuetudo foenerandi testibus singularibus probata c. 78. in addit. li. C. vers. nec est fol. 362.
- Clericus qui furti crimen perpetravit qualiter puniatur & quibus ex causis augeatur statuta poena & an contrahat infamiam condemnatus actione furti cap. 90. nu. 1. & 2. fol. 363. & in addit. lit. A.
- Consuetudine an possit obtineri, vt pro magno furto possit furti suspendi cap. 90. in addit. lit. B. fol. 366.
- Collatio beneficij periurio facta an sit nulla ipso iure capite. 92. numer. 4. folio. 372. columna. 3. & in addit. lit. C.
- Clericus qui falsum dixit testimonium qua poena puniatur capite. 93. num. 1. fol. 375. & in addit. lit. A.
- Clericus qui coram iudice laico falsum testimonium dixit, an ab ipso possit puniri, ibi, numer. 2.
- Clericus homicida qualiter puniatur cap. 118. fol. 381.
- Clericus homicida in quibus causis ab ordinaria criminis poena excusetur, ibi, num. 3.
- Clericus homicida litependente suo beneficio renunciare non prohibetur, & fructus beneficij percipit, ibi, in .d. decis. vers. qua ratione, & vers. ex quibus fol. 383.
- Clericus beneficium qualiter iure Pontificio puniatur, & huius criminis atrocitas quanta sit capite. 95. numero. 1. & 3. folia 387.
- Constitutio Sixti V. Circa abortus explicatur capite. 95. fol. 390. & Gregorij. 14. fol. 394.
- Clericus paricidium, vel aliud enorme homicidium perpetrans cui poenæ sit obnoxius capite. 94. num. 1. fol. 396.
- Clericus quantumcunque enorme crimen commiserit non data incorrigibilitate nõ debet curia seculari tradi. capite. 96. in addit. liter. B. folio. 398. columna. 3.
- Clericus qui per assassinos alios interfici mandans qua poena puniatur capite. 97. numero. 1. fol. 401.
- Clericus assassinus nulla degradatione præcedente per secula-

Index Materiarum.

- cularem iudicem potest puniri
ibi. num. 4
- Capitulū primū de homicidio in
sexto explicatur, ibi, num. 5. & 6
- Clericus assassinus vt possit puni-
ri à iudice seculari prius declara-
ri debet ab ecclesiastico assassi-
nium commisisse ibi in addit. lit.
B. vers. not. fol. 403. & in addit.
lit. D. declaratur quis dicatur as-
sasinus.
- Clerici criminales causas agitare
prohibentur, coram iudicibus se-
cularibus nō prēmisa iuris pro-
testatione ca. 98. num. 1. & 2. fo.
406. col. 2
- Clericus mortalem culpam contra-
hit, qui non prēmisa protesta-
tione accusat, ibi, num. 4
- Clericus qui prēmisa protesta-
tione criminis reum, quem fragran-
ti crimine reperierit iudici secu-
lari puniendum tradidit, irregu-
laris non est, ibi, num. 17
- Clericus in criminalibus causis ad
uocationis officio fungens secu-
ta morte vel membri mutilatio-
ne irregularis efficitur, ibi, n. 18.
& quid in fauorem rei num. 20
- Clericus in criminalibus causis co-
ram secularibus iudicibus testis
esse prohibetur, ibi, num. 21
- Clerici membrorum truncationes
facientes ab officio & beneficio
sunt deponendi, cap. 99. num. 1.
& in addit. lit. A. quod autem di-
catur membrum num. 2. & in
addit. lit. D. fol. 413
- Clericus an ex delegatione princi-
pis secularis possit in crimina-
libus causis contra laicos proce-
dere cap. 99. lit. A. vers. sed quid
fol. 413
- Consulere absque irregularitatis
nota.
- Clericus potest generaliter, vt pro
aliquo crimine mortis poena
imponatur ibi vers. item tunc.
- Clericus qui in bello interfuit quā-
do efficiatur irregularis cap. 101.
num. 2. vbi in addit. 1. quid si ho-
minem in bello iusto interfecit.
- Clerici regis vassalli, qui regnum il-
latis violentijs perturbāt ab eo
expelli possunt cap. 102 in addit.
lit. A. vbi sequenti vers. interpre-
tatur decimus casus censurarū
- Cardinalis obians condemnato an
a morte liberetur ibi in addit.
lit. C. vers. prima conclusio.
- Consiliarius Ciuitatis reuelans se-
cretum, qua poena puniatur ca.
103. in addit. vers. vnde, & seq. de
canonico qui secreta capituli
reuelat.
- Clericus qui ecclesiasticos viros
vt sua resignent beneficia, ac ne-
citati ad curiam accedant cu-
pientes qua poena puniatur ca.
104.
- Clericus incendiarius qua poena
puniatur.
- Chiromantiaque per manuum li-
neas diuinat nō caret supersticio-
ne cap. 107. in addit. lit. A. vers.
primo quod.
- Clerici incantatores, fortilegos, &
artem magicam profitentes, qua
poena puniantur cap. 108. nu. 1.
fol. 433.
- Clericus scismaticus qua poena pu-
niatur cap. 112. fol. 451. co in ad-
dit.
- Clericus in perpetuum carcerem
detrudendus an prius debeat
degradari cap. 114. in addit. lit.
D. fol. 456. col. 3.
- Clericus receptator Hæreticorum
qua poena puniatur capite. 115.
fol. 459
- Clericus qui falsis literis Apostoli-
cis vtitur, officijs, & beneficijs
priua-

Index Materiarum.

- priuatur cap. 117. num. 4. & qui
falsum literis Apostolicis com-
missit curia seculari tradendus
est, ibi, in addit. lit. A.
- Clerici conspiratores qualiter pu-
niantur cap. 118
- Clericus, qui de suis criminibus
gloriatur qua poena puniatur
cap. 119
- Capi nemo potest sine causę cog-
nitione cap. 120. num. 1.
- Clericus pro leui crimine in carce-
rem detrudendus nō est, sed per-
sonaliter citandus cap. 121. nu-
mer. 1.
- Citatio personalis in quibus cau-
sis fieri potest, ibi, num. 3
- Citatio personalis, quæ fit in cau-
sis fidei causæ expressionē non
requirit, ibi, in addit. lit. B.
- Clericus propter crimina etiam si
ciuilitè agatur cap. potest &
vinculis detineri. cap. 122. nu. 1.
- Clericus sine superioris mandato
an per laicū capi possit, ibi, n. 3.
- Clericus pro debito pecuniario
capi non potest, ibi, in addit. lit.
A. vers. licet fol. 484. col. 3.
- Clericus qui remittitur iudici se-
culari non ignominiose est re-
mittendus, ibi, in addit. lit. E.
vers. ideoque fol. 486. col. 3.
- In carcere immundo neque cum
secularibus personis Clericus
constituendus est. cap. 124. nu.
2. fol. 490.
- Clericus afflictiuo corporis carce-
re detinendus non est nisi qua-
litas causæ exigat, ibi, nume-
ro. 4.
- Carcer qui non solum ad custo-
diam, sed ad afflictionem cor-
poris ordinatur secundum mē-
suram criminis est dandus, ibi,
num. 7. cum duobus sequenti-
bus.
- Clericus captus sub fideiussori-
bus relaxari debet, quando cor-
porali poena plectendus non
est, & non inuento fideiussore
propter paupertatem præstita
cautione iuratoria relaxandus
est, ibi, in addit. lit. A. vers. post,
& seq.
- Clericus qui fractis carceribus
fugit grauissime puniendus est
ibi, in addition. litera. D. folio.
494.
- Confessio Clerici facta coram
laico iudici an sufficiens sit ad
torturam capite. 125. nume. 8:
fol. 498
- Clericus vacillans in testimonio
an possit torqueri, ibi, nume-
ro. 9.
- Confessio Clericorum non ve-
rificata quando noceat capi-
te. 127. numero. 2. & 3. folio.
512.
- Confessus, & conuictus quoad
omnia non æquiparatur cap.
126. num. 7. fol. 516.
- Clericus non nisi propter cri-
men graue suo beneficio pri-
uandus non est capite. 131. fol.
525.
- Clericus qui beneficio priuatur
an ad fructuum restitutionem
teneatur, ibi, nu. 5
- Clericus ad restitutionem fructuū
condemnatu perceptos tan-
tū, non vero qui percipi potue-
runt restituere tenetur, ibi, nu-
me. 6.
- Clericis morientibus ab intestato
consanguinei propinquiores
sucedunt cap. 132. in addit. lit.
A. fol. 536.
- Clericus incorrigibilis qualiter
puniatur, & quis incorrigibi-
lis dicatur c. 139. n. 1. & 2. fo. 554
- Clericus depositus est de ecclesię iu-
risdi-

Index Materiarum.

- risdictione, ibi, num. 3.
- Clericus incorrigibilis qui non potest ab ecclesia puniri, potest ipso iure à iudice seculari comprimi, ibi, num. 4.
- Clericus qui se immiscuit criminum enormitatibus an possit à seculari iudice puniri non expectata degradatione & traditione ab ecclesiastico, ibi, in addit. lit. B.
- Clericus pro nullo crimine est degradandus, nisi in iure expressu inueniatur, & cum accusatore, & quid in clerico in minoribus cap. 140. num. 1. 2. & 3. & in addit. lit. A.
- Clericus qua ratione ex sanctorum canonum institutis membrorum mutilatione, aut ultimo supplitio puniri non debet. c. 141. num. 1.
- Conc. Trid. sess. 24. cap. 8. de ref. & sess. 25. cap. 3. interpretatur c. 160. num. 5.
- Consultores S. Officij aduocati notarij, custodes & ceteri alij ministri arma omni tempore impune deferunt, ibi, num. 26.
- Clerici obseruare tenentur regias leges circa venationem vel piscationem loquentes. cap. 67. in addit. vers. sed quid fol. 252
- Clericus tenetur soluere collectam impositam pro custodiendis vineis, pratis, vel agris capit. 55. in addit. vers. imo eadem fol. 206. col. 3. vbi quis erit iudex in isto casu.
- Clericus eripiens à potestate iudicis secularis reum quibus penis puniatur cap. 102. in addit. lit. C.
- Clericus, qui timet coram suo episcopo comparere regis auxilium potest implorare, ibi, in addit. lit. A. vers. hinc etiam.
- D**Enuntiationes coram iudice fieri expedit. cap. 2. nu. 1. fol. 3. & in addit. lit. A.
- Differentia sit ne aliqua inter officialem, vel vicarium cap. 3. n. 1. fol. 5.
- Decem casus in quibus laici clericos accusare possunt enumerantur. cap. 4. addit. lit. A. col. 1.
- Delator debet se obligare quod probauit quod in denuntiatione proponit. cap. 6. nu. 5. fo. 18. col. 2. vbi non sufficit semiplena probatio, vt excusetur à poena.
- Decisio egregia Conc. Toletani refertur circa promotores fiscales. d. cap. in addit. fol. 22
- Domicilij mentio indubio de domicilio habitationis intelligitur c. 9. nu. 2. fo. 28. col. 2. in fin.
- Domicilium fortitur clericus ratione beneficij residentiam requirentis in loco illius beneficij cap. 10. nu. 1. & in addit. lit. A. fol. 3. colum. 3.
- Delicta leuia graua grauiora seu grauissima quae dicantur c. 11. per tot. & in addit.
- Delictum an debeat puniri secundum loci consuetudinem an secundum ius commune, ibi,
- Donatio vel melioratio facta filio vt sacris ordinibus possit ordinariam reuocarivaleat, ibi, n. 15
- Donatio vel melioratio facta modo praedicto in legitima filij imputanda est.
- Descendentes à Iudeis, vel ex alia infecta familia à Collegijs & confraternitatibus iuste repelluntur quod multis rationibus comprobatur cap. 23. num. 5. fo. 85.

Defen-

Index Materiarum.

- Defendantur constitutiones collegiorum excludentes ab ipsorum domicilio eos qui generis labem patiuntur, ibi, n. 14. & 19
- Diaconi & subdiaconi assistentes ordinum celebrationi tempore interdicti an contrahant irregularitatem. c. 32. nu. 4. fo. 127.
- Differentia inter filium legitimum & illegitimum circa beneficia quae possessa fuerunt à suo patre ca. 48. nu. 4. fol. 162. col. 2.
- Diocesani & non alienigenae sunt in beneficijs à patronis praesentandi ca. 54. n. 10. fol. 182. col. 3.
- Declaratur constitutio septima constitutionum Academiae Complutensis, ibi, num. 26
- Dilapidator bonorum ecclesiae à dignitate est remouendus cap. 71. num. 1. fol. 264. col. 2. & quae requirantur in hoc delicto dilapidationis & quomodo procedatur num. 3. & 4. & in addit.
- Denuntiationes quae desiderantur sacrosancto conc. Tridentino ante matrimonij celebrationem an sint de substantia matrimonij c. 73. in addit. lit. B. fol. 275.
- Dotis aestimatio mulieris propter stuprum à iudice facienda suo arbitrio relinquitur habito respectu ad qualitatem virginis ca. 83. in addit. lit. E. fol. 335.
- Delictum in ecclesia commissum iudex laicus punit & ob sacrilegium ecclesiasticus cap. 77. in addit. vers. illud autem fol. 355.
- Delictum contra clericum vel ecclesiam commissum est sit mixti fori ca. 77. in addit. lit. B. vers. alij vero fol. 358.
- Declaratur extrauagans Pauli. II quae incipit vnde testabili capite. 91. in addit. lit. D. fol. 369.
- Declaratur Bulla Pij. III. & Pij. V. quae circa confidentiam loquuntur, ibi, vers. nec circa.
- Duellum Clerici alijs sponte offerentes seu oblatum suscipientes qualiter puniantur capite. 100. & in addit. lit. A. vbi refertur Gregorij XIII. poena contra duellum committentes.
- Depositionis definitio capite. 135. num. 1.
- Depositionis poena non infringitur contra Clericum nisi in casibus à iure expressis praeterquam in grauibus enormibus quae criminibus, ibi, num. 2.
- Depositus ab officio celebrans qualiter puniatur, ibi, numero. 4
- Depositus clericus antiquo iure detrudendus erat in monasterium hodie ab alba recessit capit. 136. nu. 1. domicilium contrahit clericus ratione beneficij residentiam requirentis ca. 10. nu. 1. & in addit. lit. A.
- Dispensat Episcopus cum ordinato ignoranter ab excommunicato si vero scienter solus Papa cap. 28. num. 3. & in additione. lit. E. vbi quid si ordinatus ingrediatur religionem.
- Damni illati ictu vel vulnere aestimatio qualiter per iudicem sit facienda capit. 147. numer. 3. folio. 479.
- Delicta an iure Canonico lapsu temporis praescribantur cap. 147. num. 1.
- Damnari an possit Clericus pro soluendo salario fisci aduocato vel notarijs curiae capi. 152. num. 3. fol. 610.
- Declaratur constitutio septima constitutionum Academiae Complutensis capite. 54. numero. 29 fol. 191.

Tt 2 Decla-

Index Materiarum.

- Declaratur regia lex. 25. tit. 7. lib. 1. ordinamenti noui, ibi, num. 3.
- Declaratur lex vltima de senatoribus, ibi, num. 36.
- Delegatione principis secularis an clericus in criminalibus causis contra laicos procedere possit c. 99. lit. A. vers. sed q̄ fol. 413.
- Delinquens clericus in negotiatione à iudice Ecclesiastico nō à seculari punire debet cap. 56. in addit. in vers. si tamē & vers. notalis fol. 207.
- Depositus clericus est de ecclesia iurisdictione c. 139. n. 3. fo. 574.
- De suis criminibus Clerici gloriā res qua poena puniantur c. 119.
- Degradari Clericus nō debet pro crimine etiā grauissimo nisi iniuri exprefum inueniatur ca. 140. num. 1. fol. 558. colum. 2.
- Degradari non debet Clericus nō precedente accusatore, ibi, n. 2.
- Degradationi capax est clericus etiam in minoribus ordinibus constitutus, ibi, num. 3.
- Degradationis mentio facta in canone de verbali degradatione intelligitur num. 4. ibi, actualis degradationis forma, ibi, nu. 5.
- E**
- Episcopi vel eorū officiales per se hodie de cōsuetudine clericorum causis cognoscunt c. 3. num. 6. fol. 7. & de potestate episcopi & eorū officiales circa correctionem & punitionē clericorū & visitationē in addit. lit. A. per tot.
- Episcopi seu eorum Vicario Generali potestas, & iurisdicō da tur non solum contra Clericos seculares, verum etiam cōtra regulares si extra claustrū vitam agentes aliquod delictū fuerint perpetrati in dicto ca. & dicta ad vers. quæ potestas.
- Episcopus habet iurisdictionem contra exemptos eam turbantes dicta addit. vers. imo.
- Episcopus potest visitare & corrigere capitulares cathedraliū aut maiorum Ecclesiarum nō obitante exēptione & consuetudine in contrarium dicta addit. vers. competit quidem, & an procedat quando cognoscit ex officio vel ad partis petitionē, ibi, & quid de iure antiquo statutum erat ante conc. Trid.
- Episcopus in causis contra capitulares procedit de assensu duorū canonicorū vltā visitationē & casus numeratos in concil. Trid. & processus aliter factus est nullus in dicta ad. ver. hodie
- Episcopus quando cum irregulari potest dispensare ca. 13. num. 2. fol. 35.
- Episcopus vtrum possit dispensare cum illegitimo quoad ordinis susceptionem stante conc. Tridentino cap. 14. in addit. lit. C. vers. notabis tamen.
- Expositus an possit ad ordines promoueri ca. 14. in addit. lit. C. fo. 40. co. 3. ver. sed huic loco
- Expositus præsumitur natus in illa patria qua expositus est in d. addit. vers. expositus.
- Episcopus non potest dispensare cum Bigamo, vt sacris donetur ordinibus etiam minoribus c. 16. in addit. lit. C. fol. 47.
- Episcopus qui seruum ordinauit sciēs qua poena puniatur c. 19. num. 3.
- Episcopus sciens illū qui solennē poenitentiā agit ordinauit qua poena puniatur c. 23. n. 2. fo. 93.
- Episcopus dispensat de irregularitate cōtracta ex solemnī penitentia

Index Materiarum.

- tentiasibi, num. 3.
- Episcopus an possit cum clerico per saltum promotō dispensare ca. 24. num. 3. & in addit. lit. D. fol. 95.
- Examinari debet ordinandus, & de forma examinis, & an procedat in Clericis regularibus ca. 25. in addit. lit. A. per tot.
- Extrauagans Pij. II. quæ incipit cū ad sacrorum ordinem ca. 26. in addit. lit. E. fol. 118. colum. 2.
- Excommunicati vera conferunt sacramenta ca. 28. n. 1. fol. 124.
- Episcopus conferens ordines tempore interdictō præsertim maiores irregularis efficitur, & quid si conferat minores cap. 32. num. 2. & 3. fol. 126. colu. 2.
- Episcopus cui interdictum decreuit si eo tempore ordines conferat irregularis efficitur.
- Excommunicatus maiori excommunicatione vel interdictus aut suspensus ab homine celebrans est degradandus ca. 33. fo. 128. n. 1. q̄ procedit etiā si non fuerit denūtiatus. 161. in addit.
- Excommunicatus maiori excommunicatione beneficio est suspensus, si celebrat est irregularis ibi.
- Excommunicatus celebrans irregularitatis nota afficitur quamuis iniusta sit excomunicatio ibi, in ad. vers. procedit fo. 129.
- Excommunicatus celebrans, vel alium actum exercens nūc nota irregularitatis afficitur quando talis actus alicui ordini nō ecclesiastico competit quem is qui exercet habet ad cuius vsus exercitio est suspensus. ibi, in is est.
- Excomunicatus recitans horas canonicas non est irregularis, ibi
- vers. 14.
- Excommunicatus non est irregularis, qui actum ecclesiastico ordini competens celebraret nō solēniter, ibi, vers. 2. ibi, exēplū
- Excommunicatus & à sacramentorum collatione suspensus irregularis non est, si aliquē baptizat sine solēnitate, ritu & forma quæ laici solent Baptismi sacramentum conferre, ibi, vers. maiori excomunicacione affectus
- Excommunicatus irregularis nō est qui visitat, iudicat præsentat eligit & confirmat electionem vers. quanto idem si sacramēta percipiat, licet grauiter arbitrio iudicis debet multari in vers. sequenti.
- Excommunicatus celebrans ab irregularitatis nota excusatur quando legitima ignorātia excommunicationis fuit, ibi, vers. excusati.
- Excommunicationis absolutio solo cōfessoris testimonio nō probatur, ibi, vers. nec sufficeret.
- Excommunicatus non efficitur irregularis quando excommunicatio nulla fuit, ibi, vers. est etiā
- Excommunicatus celebrans post appellationem non est irregularis etiam si illigita sit, existimet validā. ibi, vers. neque
- Excommunicatus apostolicis literis ob pensionem certo termino non solutam quando ab irregularitate excusetur licet celebret, ibi, ver. erit.
- Excommunicatus irregularis nō est qui mortis articulo sacramētum absolutionis impenderit, ibi, vers. excusatur etiam folio. 132. col. 3.
- Excomunicatio horribilis & per timescēda poena, ibi, n. 3. vbi explū

Index Materiarum.

- oatur tex. in cap. 1. de sententia excommunicationis. in. 6.
- Excommunicati impij appellantur, ibi num. 2. vers. excommunicati.
- Excommunicati repelluntur ab honoribus, & dignitatibus secularibus nec admittuntur ad beneficia ecclesiastica d. num. 2. vers. nec ad nos.
- Excommunicatio annalis operatur vt excommunicatus pro confesso, & cōicto habeatur in criminalibus, ibi, num. 4.
- Excommunicatio annalis an inducat beneficij priuationē, ibi, vers. ex qua & num. 5.
- Excommunicatus laicus propter pertinaciam si per mēsem in excommunicatione permansit punitur à iudice seculari, ibi, n. 6. vbi agitur de intellectu legis. 1 & 2. tit. 5. lib. 8. nou. ord. fol. 40.
- Excommunicationis pœna pecuniaria, quę legibus secularibus applicatur iudicibus ecclesiasticis iuste ab illis percipitur, ibi, num. 8.
- Excommunicatio annalis in causa ciuili prolata operatur vt excommunicatus pro cōfesso habeatur, ibi, num. 9.
- Excommunicatio annalis nō precludit, diem, vt suā excommunicatus innocentiam possit ostendere, ibi, num. 1.
- Excommunicatus qui per annū stetit in excommunicatione de hæresi suspectus est non tamen ob id ab inquisitoribus tanquā hereticus puniendus est, ibi, n. 12.
- Excommunicatus annalis si noluerit se purgare tanquā pertinax hereticus puniendus est ibi, num. 12. vers. 4.
- Excommunicatus ab inquisitoribus eo, quia vocatus compare-
- re noluit, & integro anno mansit in excommunicatione vt hereticus est puniendus ibi, ver. 5.
- Excommunicatus anno elapso si compareat & innocentiam probare voluerit audiri debet, ibi, vers. imo vbi quid si iam condemnatus & captus fuerit.
- Excommunicatio annalis licet excommunicatum de hæresi suspectum reddat non tamē inducit bonorum priuationem nisi constet vere esse hereticū, ibi, vers. 6.
- Excommunicatio quę ultra annum durauerit induci in beneficiorum priuationem, ibi, n. 3. quod procedit licet excommunicatio pro causa ciuili promulgata fuerit vers. quę quidem.
- Excommunicatio quę ultra annum durauit vt locus sit beneficiorum priuationi quantum tempus transire debet, ibi, n. 14.
- Excommunicatus maiori excommunicatione beneficio est suspensus si celebrat est irregularis ibid.
- Episcopus in domibus nullomodo celebrare licet c. 39. n. 3. fo. 143.
- Episcopus monere potest promotū vt ordines intra annū suscipiat ca. 51. n. 4. fo. 175.
- Exterum non habere beneficium iuri communi consentaneum est cap. 54. num. 4. fol. 180.
- Externus an iudicandus sit qui nascitur ex matre alienigena si pater fuit naturalis cap. 54. nu. 25 & quid si nascatur in transitu num. 27. & 28.
- Episcopi & Monachi quare maioris tonsurę quam clerici tondantur cap. 76. in addit. vers. quod vero col. 2. fol. 297.
- Ebrietas inter grauissima delicta nume-

Index Materiarum.

- numeratur cap. 77. num. 1. vbi secundo de pœna contra clericos immoderatos potationibus indulgentes fol. 299.
- Ebrietas quomodo probatur, ibi, in addit. lit. B.
- Ecclesia offenditur ex iniuria clerico illata cap. 77. in addit. vers. ex hac fol. 356. col. 3.
- Extravagans Pij. V. quę diffiniuit formam constituendi annuos redditus iā in Hispanianō obseruatur cap. 88. in addit. lit. C. fol. 361.
- Episcopus vtrum possit dispensare cum homicida quoad ordines, aut beneficia & quid hodie stante concilio Tridentino. c. 118. in additione lit. B. fol. 387.
- Eripiens reum à potestate iudicis vel ministris, aut à carceribus eximens quibus pœnis puniatur cap. 102. in addit. lit. C.
- Excommunicatio grauissima semper iudicata fuit cuius velati imago fuit apud Ethnicos ca. 116. num. 1. fol. 461.
- Excommunicati quibus bonis & emolumentis carēt, ibi, n. 2. & 3.
- Excommunicatus ab inquisitoribus hereticę prauitatis si in excommunicatione perseuerauerit, integro anno tanquam hereticus est puniendus si propter heretici suspicionem fuit vocatus & cōtumaciter abfuit ibi, nu. 12. col. 3. vers. 5.
- Episcopus presbyter vel diaconus qui crimen læsę maiestatis cōmiserit qualiter puniatur c. 119.
- Episcopi compellendi nō sunt vt personaliter compareant cap. 121. in addit. lit. A. vers. hoc.
- Episcopus potestati seculari clericorum in ipso crimine inuentum generalem licentiam capiendi cōcedere potest c. 122. n. 5.
- Ecclesiastici iudices nulla irregularitatis labe afficiuntur quāuis ex verberibus suo mandato irrogatis sanguinis effusio interueniat. c. 133. nu. 4. fol. 538. col. 2.
- Episcopus vel alius ecclesiasticus iudex an poterit clericum ex illo damnatum redamnare, vel ab exilio reuocare cap. 134. n. 2 & 3. fol. 540.
- Episcopus irregularitatis labe afficitur, qui arctum locum alicui constituit, si in eo ex defectu aeris vel sibi moriatur cap. 137. num. 2. fol. 544. col. 2.
- Episcopus, qui condemnat Clericum ad perpetui carceris pœnam, an possit potestatem minuendi pœnā referuare, ibi, n. 4.
- Excommunicatus Clericus, ordinem recipiens ibi ordine est deponendus cum quo solus Papa dispensat c. 13. nu. 1. fol. 35. quod procedit de iure antiquo hodie episcopus dispensat ibi in addit. lit. A. vbi quid si preceserit probabilis ignorantia.
- Ecclesiasticus iudex pro corrigendis criminibus clericorum pecuniarias pœnas imponere potest cap. 142. nu. 1. fol. 566. & in addit. lit. A.
- Episcopus an fiscum habeat, ibi, num. 2.
- Ecclesiasticus iudex qui per statutum pecuniariam pœnā imponit iuste eam poterit retinere, ibi, num. 3.
- Ecclesiastici iudices in regnis Hispaniæ iure canonico deficiente ad ius regni, & non ciuile confugere debent cap. 144. in addit. lit. C. vers. merito fol. 574.
- Episcopus vel alius iudex Ecclesiasticus an possit familiam habere

Index Materiarum.

- se armatam ad executionē, & ministeriam iustitię ministranda cap. 160. num. 23.
- Executor an teneatur eam sententię exequi, quę manifestam iniquitatē habet, ibi, n. 12. fo. 598.
- Expensas victus victori soluere debet quę vere cōsumptę sunt ca. 152. nu. 1. & 2. fol. 609.
- Eligens aliud altare nisi illud quod ab episcopo sacrificatum est, & in eo celebras degradandus est ca. 37. num. 2. fol. 140.
- Exilij pœna à iudicib⁹ ecclesiasticis imponitur ca. 134. nu. 1. fol. 539.
- Exilij pœna semel per iudicem ecclesiasticum imposita ab ipso remitti non potest, ibi, num. 2.
- Exili pœna defacto imposita ab eo dē iudice potest rebocari ibi, n. 3.
- Egregie interpretatur conc. Trī. sel. 25. c. 3. refor. ca. 116. num. 12.
- Excommunicatus qui per annū stetit in excommunicatione, de herese suspectus est non tamen ob id ab inquisitoribus tāquā.
- F**
- Fiscalis curię in principio officij iurare tenetur cap. 4. fol. 13. nu. 3. & in addit. lit. C. fol. 15.
- Fiscalis à p̄lato, vel iudice creatus loco officij iudicis succedit cap. 5. nu. 1. fo. 16.
- Fiscalis ex communi curiarum stylo non notoria crimina denunciare possunt cap. 6. nu. 3. fo. 18. & in addit. lit. B. fol. 22.
- Fiscalis de quocūque crimine potest clericum accusare capi. 6. n. 11. fol. 20. co. 3. in princip. & in addit. lit. G.
- Filij illegitimi apud Ethnicos honoribus, & dignitatibus indigni iudicabantur, cap. 14. num. 1. & in addit. lit. A.
- Furtiuē ordinari quis dicatur, & an possit in suscepto ordine ministrare, cap. 25. n. 1. & 2. fol. 98. col. 3.
- Frācię Regno nec non in multis prouincijs orbis prohibitum est ne exterius beneficia ecclesiasti. possideat c. 54. n. 2. fo. 180
- Falsitas si nociua non est pœna ordinaria non punitur, vel si cōmittatur circa accidentalia vel sine dolo ca. 93. in addit. lit. A. vers. excusatur cum duobus sequentibus fo. 376. col. 2.
- Filij hæreticorum & eorum receptatores ipso iure beneficijs priuantur c. 114. in addit. fol. 456.
- Falsarij literarum apostolicarum qualiter puniatur ca. 117. nu. 1.
- Falsans siue vitians literas delegati Apostolici vel aliorum inferiorum iudicum qua pœna corripitur, ibi, nu. 2. vbi tertio de literarū regiarū falsarij pœna.
- Forma actualis degradationis traditur remissiue cap. 140. num. 5 fol. 558. col. 3.
- Familiaris sancti Officij quibus animi dotibus, & qualitatibus debent esse ornati ca. 160. n. 27 fol. 604. col. 3.
- Fingens se ministrum Sancti Officij qua pœna puniatur c. 160. n. 26. & vers. qua vero fo. 604.
- Filius vt sit naturalis istorum regnorum an requiratur quod tempore natiuitatis pater domiciliū contraxerit, & per deceniū vixerit c. 54. nu. 37. fol. 193.
- Franciscus Duarenus Vir doctus sed parumpius, & ideo refeletur eius opinio in cap. 140. in addit. vers. non tamen fol. 559.
- Filius etiam legitimus in beneficio patris non potest succedere cap. 48. num. 3.
- Filius legitimus diuersum beneficium

Index Materiarum.

- in eadem ecclesia in qua pater ipse poterit obtinere vbi differentia inter legitimum, & illegitimum, ibi, num. 4. & in addit. lit. B.
- Furtum clericos committere qua pœna afficitur c. 90. n. 1. fo. 363.
- Furti actione clericus cōdēnatus infamię tali afficitur, ibi, n. 2.
- Furtum magnum an pœna mortis puniatur, ibi, in addit. lit. B.
- Fama an probetur per laicos contra clericos. c. 128. fol. 515. nu. 6.
- G**
- Generis macula in antiquis quo modo probetur ca. 23. n. 20. & 21. fol. 90. col. 3.
- Gratia subreptitia est si beneficiū ab alienigena fuit impetratum originis mentione non facta ca. 54. num. 3. fol. 180.
- Gabella à Clerico petenda est coram iudice ecclesiastico c. 56. in ad. ver. erit tamē. fo. 208. col. 3.
- Gabella à Clerico negotiatore soluenda, ibi, in vers. p̄torio fo. 208. sed an trina à monitis necessaria, ibi, vers. sedan hoc c. f.
- Gabella sibi tributum de quo in l. 5. tit. 7. par. 5. quando à clericis solui debet, ibi, vers. sic quidē.
- Gabellam indebitam à clericis exhigentis quibus pœnis puniantur, ibi, vers. si tamen.
- Gabellarij seu publicari vt in plurimum sunt ad malum sunt audacissimi, ibi, vltimo vers.
- H**
- Habens plura beneficia residētiam requirentia totidem habet domicilia ca. 10. num. 2. fo. 30. col. 3.
- Habens ecclesiam parochialem intra annum promoueri tenetur alias ipso iure ea priuatus erit c. 53. nu. 1. fol. 175.
- Habens ecclesiam parochialem si intra annum sacerdotium non suscepit si fuerit paratus recipere & comparuit coram ordinario qui noluit propter illiteraturam vel aliam causam ordinare a pœna est immunis, ibi, in addit. verbo, priuari, fol. 176
- Habens ecclesiam parochialem nō promotus intra annum tenetur fructus in foro conscientię restituere indidecis ver. & vltra hères qui tacitam fidē accōmodabit de restituenda hæreditate incapaci omni hæreditas cōmodo priuatur cap. 64. n. 1. fol. 234
- Hères quando dicatur tacitam fidem accōmodasse, tacitam fidem testatori, & ex quibus videatur inductum tacitam fidem commissum, ibi, num. 2.
- Hères qui tacitam fidem accōmodabit ante condemnationē an in foro conscientię ea bene possit retinere, ibi, num. 4.
- Hères scriptus in animę iudicio an teneatur data tacita fide de restituendis bonis incapaci illa bona eidem restituere vel ad fiscum reddere cap. 64. n. um. 4. fol. 235. & in addit. verb. fisco.
- Hères qui dedit hanc fidem testatori iuramento p̄stito de nō reuelando an teneatur vocatus à iudice ei rem ipsam exprimeri, ibi, num. 5.
- Homicida multis de causis à pœna ordinarij homicidij excusatur c. 118. in addit. lit. D. folio. 386. col. 3.
- Hæreticus quis dicatur & de pœna clerici hæretici c. 114. n. 1. 2. & 3. fo. 152. col. 2 & in ad. lit. A.
- Hæreticus an sit ipso iure beneficio priuatus vel priuandus per sententiam, ibi, in addit. lit. A.
- Hère-

Index Materiarum.

- H**ereticō beneficij collatio facta est ipso iure nulla, ibi, versic. li que.
- H**ereticorum traditio curiæ seculari an die festo fieri possit, ibi, in addit. lit. C.
- H**ereticorum bona quibus applicentur, ibi, in addit. lit. F.
- H**eretici qui ad fidē redeunt ad carceres perpetuos debent cōdemnari quamvis hæc pœna sancti officij clementia sit limitata capit. 127. in addit. lit. A. vers. quibus fol. 548. colu. 3. & vers. est tamen.
- H**ereticæ prauitatis inquisitores pecuniariam pœnam imponūt cap. 142. in addit. lit. A. vers. hæc etiam fol. 567.
- H**ereticæ prauitatis inquisitores habere possunt officiales quos vocant familiares, vel familiā armatam ad suam defensionem vel ad hæreticos capiendos ca. 160. num. 24.
- H**ispaniarum Reges eorum qui suprema tribunalia cognoscere possunt per modum est dicunt violentiæ in causis spiritualib⁹ cap. 102. in addit. lit. A. vers. pro quorum.
- H**ispaniarū Reges eorūq; iudices an deui & possessione beneficiorum se motis priuilegijs possint cognoscere, ibi, vers. quæ quidem.
- H**ispaniarum suprema tribunalia an in causis violentia, expensis possint multare, ibi, vers. quod vsque.
- H**ispaniarum reges ius habent cōtra episcopos & ecclesiasticos iudices vna inferentes expellē de à suis regnis & priuandiamissione rerum temporalium, ibi, vers. quod sanç.
- H**ispaniarum suprema tribunalia non cognoscunt per modum violentiæ in causis criminalib⁹ vel civilibus spectatibus ad inquisitores vel iudices bonorū confiscatorum, neque habeat locum auxilium vulgariter dictū, de la fuerça, ibi, vers. & licet
- H**ispaniarum Regis exterus non potest beneficium ecclesiasticū impetrare cap. 54. nu. 1. fol. 179. & quis dicatur regni exterus, ibi, num. 23.
- I**
- I**urisdictiones ecclesiasticæ suas facultates nominandi vicarios locari minime, licet cap. 4 in addit. lit. B. vers. iurisdictiones vero fol. 15
- I**oannes Bernardus Diaz de Luco laudatur in dicta addit.
- I**udice ex officio procedente infamia potest cogere eum ad iurandum de veritate dicenda cap. 5. nu. 2. fol. 16. & in addit. lit. A.
- I**uramentum de veritate dicenda exigere non debet quando perurij crimen timetur. d. ca. in addit. lit. A. col. 2.
- I**udex ecclesiasticus nō debet permittere Clericum sine delatore de occulto crimine accusari cap. 6. num. 4.
- I**udices ecclesiastici non debent ad clericum capturam sine informatione procedere capi. 6. num. 7. & in addit. lit. D.
- I**udex ecclesiasticus accusare volentibus terminum præfixere tenetur d. c. n. 9. & in addit. lit. F.
- I**udex statuere terminum ad accusandum debet. d. cap. 6. in addit. lit. F. vbi de intellectu legis difamare de eod. de ingenuis.
- I**udex originis potest procedere contra subditum ratione deli-

Et ali-

Index Materiarum.

- E**t alibi commissi cap. 8. nu. 2. fol. 26. & in addit. lit. A. vbi pro vtraque parte istum articulum examinat, & sententiam autoris sequitur.
- I**udex quando crimen commissū est extra territorium an punire debet secundum statuta loci vbi delinquit an secundum patrię statuta, ibi, in addit. lit. B.
- I**udex domiciliij de delictis suorū clericorum alibi cōmissis cognoscit c. 9. fol. 28. & in addit. 1 & 2.
- I**ngerens se in actibus clericorū cum non sit est falsarius ca. 12. num. 2. fol. 34.
- I**llegitimi filij apud Ethnicos honoribus & dignitatibus indigni iudicabantur ca. 14. nu. 1. & in addit. lit. A.
- I**llegitimus non potest sacris ordinibus insigniri, ibi, num. 2.
- I**llegitimus, si de facto fuerit ordinatus recipit characterem, ordinis tamen executione caret ibi, num. 3.
- I**llegitimus celebrans non obtemperat dispensatione irregularis nō est, ibi, nu. 4. & in addit. lit. D.
- I**llegitimus bonis moribus insignitus apud probos viros contemptui esse non debet, ibi, in addit. lit. B.
- I**llegitimus quo iure prohibeatur sacris ordinibus insigniri, ibi, in addit. lit. C.
- I**llegitimus non potest ordinari etiam si natalium defectus sit occultus, ibi, vers. & notat.
- I**llegitimus an teneatur credere matri asserenti esse illegitimū, quoad ordinis receptionem in d. addit.
- I**ngressus religionem vtrum operetur legitimationem quoad
- successionem bonorum parentum in d. addit. vers. nimis tamen fol. 40.
- I**rregularitatis labe quæ ex corporis vitio procedit solus Papa dispensationem præstat. cap. 17. num. 15. fol. 56. col. 3.
- I**rregularitas procedens ex obligatione ad ratiocinia perpetua non est cap. 20. num. 4. fol. 72.
- I**nterpretatur Pij. V. constitutio edita contra reddendis rationibus obnoxios, ibi, n. 7. fo. 72. co. 3
- I**lliteratus non potest ad ecclesiasticos ordines promoueri c. 21 num. 1. fol. 73
- I**lliterati penitus qui dicantur, ibi, num. 7.
- I**lliteratus an sit irregularis, ibi, in addit. lit. B.
- I**lliteratus si fuerit ordinatus & reperitur incapax ad diuina celebranda, an possit ab ordinario suspendi, ibi, in d. decis. vers. illud autem.
- I**udeus Christiani tutor, vel administrator esse prohibetur ca. 23 num. 4. fol. 81.
- I**udei Hispaniam coluerūt, & multis de causis fuerūt, expulsique referuntur, ibi, num. 9. fol. 84.
- I**udex post sententiam an à litigatoribus aliquid recipere possit c. 27. in addit. vers. Iudex. fo. 123
- I**mpetrans beneficium viuientis est e communiōne ecclesiastica repellendus deponiturque & infamiæ notam contrahit cap. 50. n. 1. 2. & 3. & in addit. lit. A. ubi referuntur casus in quibus excusatur.
- I**n Hispaniarum regnis exterus non potest beneficium ecclesiasticū impetrare cap. 54. n. 1. fo. 179. & quis dicatur regni exterus, ibi, num. 3.

In be-

Index Materiarum.

- In beneficiorum impetratione oriundus non oriundo preferendus est c. 54. nu. 9. fol. 132. col. 2.
- Iustissime in diocesis Burgensis palentina, & Calagurritana filijs patrimonialibus tantum beneficia ecclesiastica conferuntur d. num. 11.
- Iudex ecclesiasticus absque prauia causa cognitionum circa Clericatum secularem inhibere non debet, ibi, num. 15.
- Iudex ecclesiasticus inhibere potest secularem litependente ne contra clericum procedat, ibi, num. 21. *62*
- Iudex ecclesiasticus contra laicos vendentes merces prohibitas procedit de iure non vero in Hispania ca. 68. in addit. vers. poterit fol. 258
- Iudex ecclesiasticus an laicos lufiores possit debitis poenis punire cap. 70. in addit. lit. C. vers. hoc de clericis fol. 262.
- Interpretatur constitutio Pauli secundi quae prima est tit. de reb. eccl. non alien. inter communes c. 71. in addit. fol. 269.
- Interpretatur synodalis costi. Toletana circa matrimonia clandestina cap. 74. in addit. lit. B. fol. 284. col. 3.
- Iudex a quo in causa concubinitus clerici tenetur obedire literis inhibitionis si viso processu, & examinata causa illas concessit c. 79. in addit. lit. B. vers. est tamen fo. 310. co. 3. in fin.
- Incestus definitio cap. 84. nu. 1. fo. 336. col. 3. & nu. 2. de poena incestus in addit. lit. B.
- Ignorantia ab incestu, & poena excusat. ca. 84. in addit. lit. B. vers. excusatur fol. 339.
- Iudex seularis in crimine sacrilegij non tenetur fidem adhibere processui facto a iudice ecclesiastico cap. 77. in addit. vers. quando fol. 356
- Iudex ecclesiasticus procedit contra laicos prohibitos actus exercentes, quos appellat mohatras cap. 88. in. addit. lit. C. vers. illud autem fol. 360.
- In crimine falsi cum per inquisitionem proceditur ordinaria poena locus non est cap. 93. in addit. lit. A. vers. 4. fol. 377.
- Iudex ecclesiasticus procedit contra laicos cum contumelia afficientes ratione causae, quae coram eo pendet cap. 93. in addit. lit. C. vers. nec illud. fol. 380. vbi de forma procedendi in his irreuerentiae criminibus in vers. fin.
- In assassinatus crimine indicia & argumenta sufficiunt capit. 97. num. 2. fol. 41.
- In crimini assassini lite non contestata proceditur, ibi, in addit. lit. A.
- Iure positio statuta est irregularitatis poena contra clericos in causis capitalibus accusante c. 98. num. 3.
- Iudex ecclesiasticus in criminalibus controuersijs non debet facultatem praestare, vt coram secularibus magistratibus testimonium proferant, quod si presterit non est illi obtemperandum cap. 98. num. 26. fol. 412.
- In sacrae Inquisitionis tribunalibus absque irregularitatis metu an possit.
- Iudicem consulere & suffragium praestare in causis sacris cap. 99 in addit. lit. A. ver. praeterea fo. 414.
- In causis criminalibus quorum cog-

Index Materiarum.

- cognitio ad inquisitores pertinet, nec non in civilibus bonorum publicatorum locum non habet auxilium vulgariter dictum cap. 102. in addit. lit. A. vers. & licet.
- Iudici velocius ministris resistens qua poena in Hispaniarum regnis puniatur, cap. 102. in addit. lit. C. vers. septima
- Inquisitores hereticae prauitatis in blasphemiae crimine aliquando iurisdictionem habent cap. 110. in addit. lit. A. vers. quandoque fol. 446 col. 2.
- Inquisitores hereticae prauitatis cognoscunt contra eos qui verba Sacrae Scripturae ad iocosa trahunt libellosque componunt quos pasquinos appellant, ibi, vers. qua sanæ.
- Iudices ecclesiastici condemnare possunt pecuniaria multa laicos qui induratis animis in excommunicatione permanent cap. 116. fol. 465. num. 7.
- Iudices ecclesiastici nullum emolumentum percipere possunt ex poena contra excommunicatos imposita, nisi illud quod regijs legibus eis competit, ibi num. 8.
- Iudex qui innocentem clericum capi fecit puniendus est capit. 120. num. 2. & 3. vbi in addit. traduntur multa quae desiderantur, vt iusta captura fiat.
- In causis fidei maior ad capturam criminis obiecti informatio quam in alijs criminibus desideratur, ibi, vers. in causas.
- Iudices ecclesiastici laicis preceptum possunt vt personaliter compareant in his criminibus quibus iurisdictionem contra illos habet ca. 121. in addit. lit. A.
- Iudex ecclesiasticus vtrum in criminibus mixti fori possit propria auctoritate laicos capere & in carcerem mittere cap. 122 in addit. lit. A. vers. illud etiam fol. 484
- In blasphemiae crimine licet reus vnico teste capi possit postea sub fideiussoribus est relaxandus cap. 124. in addit. lit. D. fol. 493.
- Iudex excedens modum in tortura ad quid teneatur cap. 125. num. 10. fo. 498. co. 3.
- Iuramentum a clerico de crimine a parte accusato exigere non debet secus si ex officio cap. 126. num. 1. fol. 501
- Iuramentum exigere non debet nisi prius informationis copia prestita, ibi, num. 3. & latissimo sermone circa interrogandi reos forma videnda est in addit. lit. A. per totam.
- Iudex quando iusta praecipit reo vt delictum fateatur, ibi, in addit. lit. A. vers. 1. fol. 503.
- In haeresis crimine ex sola confessione absque alia probatione quis condemnari potest cap. 127. in addit. vers. in crimine fol. 573. col. 2.
- In criminalibus causis ad sententiam deueniendum non est nisi testes plenario iudicio fuerint reproducti nec rei consensus in contrarium patet qui probatorio termino aut suis exceptionibus potest renunciare ca. 128. in addit. lit. F. vers. & ante fol. 520. col. 2.
- Is cui ecclesiae ingressus est interdictus celebrans quando efficiatur irregularis cap. 129. & in addit. vbi hanc iurisdictionem ecclesiasticam exercere possit.

Index Materiarum.

- Inferior à Papa: vt delegatus, vel episcopus cum causa potest in habilitate aliquam ad beneficia etiam in perpetuum cap. 131. n. 7. fol. 527.
- Index ecclesiasticus an possit contra Clericos amissionis bonorum poena infligere pro eo crimine, pro quo laicuseffet poena afficiendus cap. 132. num. 3. fol. 529.
- In generali bonorum confiscatione an omnia sint confiscanda & quid de peculio castrensi aduentium, vel profectitium, ibi, num. 4. & 6.
- Index secularis an sententiam ecclesiastici iudicis in clericos sibi traditos sine causae cognitione exequi teneatur cap. 141. nu. 2. fol. 560. col. 2. & in addit. lit. A. vbi latissimo sermone.
- In Hispania cum in publicis fidei actionibus hereticis secularibus iudicibus remittuntur, statim puniuntur, & quid in Italia, & quid si sententia sit iniusta cap. 141. in addit. lit. T. fol. 563.
- Ignarus clericus qui de facto sacris fuit ordinibus insignitus. Iudicis arbitrio est puniendus cap. 21. num. 3. folio. 74. & in addit. lit. F.
- Illiteratus clericus priuari debet suo beneficio, ibi, num. 4. & in addit. lit. G.
- Iudex secularis vtrum de nullitate sententiae inquisitorum cognoscat cap. 141. in addit. lit. A. vers. nec desunt fol. 564. col. 2.
- Iudex in poenis inferendis delinquentibus consuetudines debet obseruare cap. 145. nu. 1. & in addit. lit. B. fol. 575.
- Iudex delegatus vtrum possit auxilium seculare implorare cap. 160. num. 8.
- Iudices seculares superiores impendere debent suum auxilium iudicibus ecclesiasticis petentibus, ibi, num. 9.
- Iudex secularis potest ab ecclesiastico auxilium petere, ibi, nu. 1.
- Iudex secularis, antequam auxilium praestet, an petere possit vt sibi copia processus detur, ibi, n. 11.
- Inquisitores quando sui familiares, vel ministri non sufficiunt ad sententiae executionem auxilium, ibi, num. 28. brachij secularis iuste implorent.
- Iudices seculares suum auxilium inquisitoribus denegantes grauius poenis plebentendi sunt cap. 160. num. 29.
- Iudex ex officio rationem damnorum partis laesae habere potest cap. 151. num. 2. fol. 606.
- Iudex ex officio etiam non implorato poenam minuere potest, ibi, num. 4.
- Iudex de veritate pro absente inquirat, ibi, num. 5.
- Interpretatur lex. 5. tit. 5. partit. 5. cap. 55. in addit. vers. si quidem fol. 208.
- Incorrigibilis qualiter puniatur, & quis dicatur incorrigibilis cap. 139. nu. 1. & 2. fol. 554.
- Incorrigibilis clericus qui non potest ab ecclesia puniri potest a seculari iudice comprimi, ibi, num. 4.
- Irregularis an efficiatur Clericus qui in bello interfuit c. 101. n. 2 & quid si fuerit in bello iusto & hominem interfecit, ibi, in ad. 1.
- In perpetuum carcerem Clericus detrudendus an prius debeat degradari c. 114. in addit. lit. D. fo. 456. col. 3.
- Incarceratus iniuste sine expensis est re-

Index Materiarum.

- est relaxandus cap. 120. in addit. lit. A. col. 2. vers. hinc est.
- Incarceratus iniuste non potest pro alio delicto in carceribus detineri, ibi, vers. is etiam.
- Incarceratio maturo concilio fieri debet, ibi.
- Incarceratio in causis fidei qualiter fit facienda, ibi, vers. in causis.
- Incarceratio clericorum vt iuste fiat, quae praecedere debet capi. 124. num. 1.
- Inquisitionis officium in Hispania à beato Dominico initium suscipit c. 114. in addit. ver. fuit fol. 454. colum. 2.
- Inquisitionis officium Clericis secularibus concisum fuit à Ferdinando Aragonie, & Castelle Rege, ibi.
- Inquisitionis constitutionis, & decreta Cardin. Médocius prudentissimorum virorum consilio composuit, ibi.
- Inquisitor generalis summum praetorium (quod fidei catholico propugnaculum est) in Hispania incuria Regis residit, ibi, in addit. lit. F. colum. 2.
- Inquisitor generalis semper in Hispania vnus ex summis praesulibus creatur, ibi.
- Inquisitoris in Hispania semper creantur viri integerrimi, & eruditi, ibi.
- Inquisitores non tenentur iudicibus secularibus ostendere processum factum esse imo non viso processu tenentur sententiam exequi cap. 141. in addit. lit. A. colum. 3.
- Inquisitores haereticæ prauitatis quando contra sortilegos iurisdictionem habeant cap. 108. folio. 434.
- Inquisitores haereticæ prauitatis iurisdictionem habent contra illum qui viuente prima vxore contrahit cum alia matrimonio cap. 80. in addit. vers. nec illud consequentia.
- Laici in causis mixti fori etiã criminalibus non possunt ecclesiasticam ordinariam iurisdictionem cap. 3. in addit. lit. A. v. vers. nec possunt. fol. 10.
- Laici Clericos accusare non possunt cap. 4. num. 1. fol. 12. col. 2. & in addit. lit. A. vbi enumerantur casus in quibus datur.
- Laicis facultas accusandi clericos Literæ dimissoriae vt ab alieno Episcopo, quis ordinetur qua forma concedi debent, & multa de istis literis dimissorijs cap. 26. in addit. lit. C. fol. 113.
- Literæ dimissoriae non spirant morte concedentis, ibi, vers. postquam.
- Literæ naturalitatis, licet profint vt regnorum priuilegijs vti valeat, non tamen obtinere potest beneficium ecclesiasticum nisi specialiter hoc literæ contineant c. 54. nu. 14. fol. 184.
- Literæ naturalitatis regis constitutionibus sunt reuocatae non obseruata certa forma, ibi, n. 13.
- Literis naturalitatis concessis seruata forma regiarum constitutionum exterius an apud nos ecclesiasticorum beneficium obtinere possit, & an possit illud permutare, ibi, num. 15. & 16.
- Literæ quibus extero beneficium confertur minime executioni tradendae sunt, ibi, num. 17.
- Leberæ legatorum Apostolicæ sedis ante illarum executionem à summis senatoribus regis examinantur, ibi, num. 19.
- Literæ Apostolicae in derogationem

Index Materiarum.

- nem regij iuris patronatus, vel laycorum exequenda nō sunt, quousque pontifex maximus consulatur, ibi, num. 20.
- Late interpretatur constitutio regis Henrichi, ibi, num. 26
- Ludere taxillis clericis progibitū est cap. 70. num. 1. vbi. 2. de Clerico publice aleatore fol. 259.
- Licentia expressa proprii parochi requiritur, vt alienus possit aliquos matrimonio copulare capite. 74. in addit. lit. B. vers. 12. fol. 286. vbi vers. 13. agitur an dicta licentia debeat matrimonium precedere.
- Laicus concubinarius, quibus poenis à iudice ecclesiastico plectendus sit capite. 79. in addit. lit. B. vers. laicus. fol. 310. col. 2.
- Laicus, qui dimissa vxore sacris fuit ordinibus insignitus, qua poena plectendus sit cap. 80. in addit. vers. sed, qua poena fol. 318. col. 2.
- Laicus, qui viuente prima vxore contrahit secundum matrimonium ab inquisitoribus hereticę prauitatis punitur, ibi, vers. nec illud cum sequentibus vbi de poena huius criminis.
- Laicus, qui monialem carnaliter cognoscit, qua poena puniri debeat cap. 81. in addit. lit. A. vers. laicus vero fol. 324.
- Laicus, vel Clericus virginem voluntariam carnaliter cognoscens, dotare non tenetur ca. 83. in addit. lit. C. fol. 334. & quid si habeat patrem, vel curatorem.
- Laicus propter incestum, quibus poenis à iure pontificio puniatur cap. 84. in addit. lit. B. vers. laicus vero fol. 338. col. 3
- Laicus periurus punitur ab ecclesiastico iudice cap. 92. in addit. lit. B. vers. nec illud fol. 374. col. 2.
- Literas ad alios directas Clericus aperiens, & aduersario ostendens, qua poena puniatur cap. 103. num. 1. & 2.
- Lingua lubrico delinquens, vel calore iracundię, vel ebrietate an excusetur cap. 110. in addit. lit. A. vers. sed verius cum sequent. fol. 448. col. 3
- Laicus quando Clericum capere possit cap. 122. in addit. lit. B. & D. fol. 488
- Laicus Iudex an sacrilegium committat, si Clericum captum intra viginti, & quatuor horas detineat, ibi, in addit. lit. E. vers. sed ad fol. 486. col. 3
- Licet cōsuetudo inuaserit, quod in causis summarijs vno contextu processus sit, cum onere publicationis, & cōclusionis debet tamen vere publicatio testium fieri, qua omissa in causis criminalibus processus est ipso iure nullus cap. 126. in addit. lit. C. vers. vnde manifeste fol. 512.
- Laicus in criminali causa contra Clericum non admittitur, & an sit legitimus testis cap. 128. num. 1. 2. & 3.
- Legitima causa subsistente iudex legis poenam minuere potest c. 144. num. 1. fo. 572. vbi. 2. an causa sit exprimenda in sententia, & in addit. lit. B.
- Leges iuris ciuillis in Hispania carent legum autoritate c. 144. in addit. lit. C. fol. 574. col. 2.
- Leges Hispaniæ ius cōmune Hispaniæ appellatur, ibi, vers. ius laicus propria autoritate minime potest capi à iudice eccles. & in carcere mitti c. 160. nu. 6.

Merum

Index Materiarum.

M

- Merum Imperium habes potest promotores, seu fiscales crea recap. 5. in addit.
- Monachus illegitimus per professionem vtrum efficiatur legitimus quo ad ordinem suceptionem, & dignitatem cap. 14. in addit. lit. C. fol. 40. vers. si tamē
- Maritus post adulterium vxorem carnaliter cognoscens nō potest ordinari c. 16. n. 3. fol. 46. col. 3.
- Mortuus, qui in puteo, vel alio loco reperitur non ex eo solo si aliud nō probetur illi ecclesiastica sepultura est deneganda cap. 17. num. 12. fol. 56.
- Monachus propter corporis vitium an irregularis efficiatur vide, ibi, num. 14.
- Mathei locus cap. 19 explicatur, ibi, num. 9. fol. 54.
- Manus in se ipsū iniicere accerrimis penis interdictū est, ibi. 10
- Munera seu officia secularia Neophitis sunt interdicta ca. 23. n. 3 fol. 80. col. 3.
- Mutanda non sunt quę certam interpretationem habuerunt d. num. 16. fol. 88. col. 2.
- Medicus qui publicum habet stipendium an possit ab egroto aliquid recipere cap. 27. in addit. vers. idem fol. 123.
- Mediator criminis dicitur eiusdē criminis perpetrator cap. 57. n. 2. fol. 210. col. 3.
- Ministri laicorum ac in rebus eorū Clerici procurate resesse nō possunt c. 57. num. 1. fo. 211.
- Monitio an requiratur ad incurrendam poenam in crimine iure pontificio statutum contra Clericos venatores cap. 67. n. 4. fol. 250.
- Matrimonium coram testibus, &
- parcho etiam reluctante cōtractum ualidum est cap. 74. in addit. lit. B. vers. 3. fol. 276. vbi decreta congregationis cardinalium, qui cōc. Trid. in interpretatione interfuerunt referuntur
- Matrimonium nullū propter solemnitatis defectum an possit valide postea contrahi, ibi, vers. 4. fol. 279. cum seq.
- Malitiosi impediētes matrimonium qua poena puniantur, ibi in addit. vers. qui incipit duodecimo fol. 288. col. 2
- Manifestus vsurarius, quis dicatur cap. 89. num. 2. fol. 362.
- Ministri Sancti Officij, quos Hispani familiares appellant Itali cruce signatos, quocumque tempore arma deferre possunt consuetudine incontrarium non obstantē cap. 160. num. 25
- Ministrans sine ordinibus, qua poena puniatur c. 12. num. 1. fo. 34.
- Ministrans in aliquo ordine in apparatu irregularitatem contrahit, ibi, num.
- Matrimonium clandestinum dupliciter perpenditur cap. 73. in addit. lit. A.
- Matrimonij forma, quę hodie seruanda sit ex decreto concilij Tridentini, ibi, in addit. lit. B. vers. hodie.
- Matrimonij substantia non consistit in monitionibus, quę ex decreto dicto Concilij Tridentini desiderantur, ibi, vers. primo.
- Matrimonium licet valeat sine monitionibus, parochus qui eas omisit grauiter peccat, ibi, vers. peccaret.
- Matrimonium coram parrocho, testibus celebratum valet quāuis parochus nullis verbis utatur, ibi, vers. secundo.

V u 3

Matri

Index Materiarum.

- Matrimonium** coram parochō, & testibus etiam reluctante, cōtractum valet, ibi, vers. 3.
- Matrimonium** celebratum corā parochō ab ordinario interdictum est, ne aliquos matrimonio coniungat an validum sit, ibi, vers. primum fol. 274. col. 2
- Matrimonium** celebratum corā parochō, qui non est propriarius, sed vicarius, qui ad nutum ordinavit potest remoueri, an validum sit quādo ordinarius à principio prohibuit, ibi,
- Matrimonium** celebratum corā parochō qui per vim, vel metū interuenit vtrum sit validum, ibi, vers. 3.
- Matrimonium** celebratum corā parochō, qui nec vidit neque audiuit quæ agebantur an firmitatē obtineat, ibi, vers. quartum dubium.
- Matrimonium** celebratum corā parochō, qui præter spem, & aliud agens audiuit verba matrimonialia, an iudicandum sit legitimum, ibi, vers. quintum.
- Matrimonium** nullum eo quia contractum contra formam Conc. Trid. postea validū contrahi potest, ibi, vers. 4.
- Matrimonium** celebratum inter subditos coram parochō extra oppidū, & propriā parochiā validū est, ibi, vers. 11. fol. 285.
- Matrimonium** ab alieno sacerdote celebratum, vt firmitatem obtineat proprii parochi expressa licentia desideratur, nec tacita sufficeret, ibi, vers. 12.
- Matrimonium** ab alieno sacerdote celebratum, vt validum sit licentia proprii sacerdotis præcedere debet, nec sufficeret, q̄ postea sequatur, ibi, vers. 13.
- Matrimonium** quando corā proprio parochō dicatur celebratum, & quis sit proprius parochus, ibi, vers. 14.
- Matrimonium** contra formam Conc. Trid. contractum non debet ab ordinario in sententiā proferenda de nouo irritari, sed declarari nullum, & irritum à principio fuisse, ibi, vers. 15.
- Matrimonium** impediens, siue clerici siue laici fuerint grauius puniendi sunt, ibi, vers. 16. fol. 232.
- Matrimonium**, vt legitime contrahatur sine monitionibus in casu Conc. Trid. generalis episcopi Vicarius dispensare potest ibi, in verb. dispensat fo. 288. co. 3.
- Matrimonium**, vt sine monitionibus contrahatur quæ sit iusta dispensandi causa, ibi,
- Matrimonij** forma definita ex decreto Conc. Trid. non extenditur ad sponsalia de futuro ibi, d. decif. vers. 9. fol. 282. col. 3.
- Matrimonium** à principio nascētis ecclesię interdictū Clericis fuit c. 80 in addi. lit. A. in prin.
- Matrimonij** nec apud barbaros, & incultos homines contrahi licebat illis, qui contemplationi, & Dei ministerio dicatierāt ibi.
- Matrimonium** Monachis semper fuit interdictum, ibi, vers. de monachis.
- Matrimonium** contractum à religiosi societatis lesu post tria vota emissa quādiu in ipsa societate fuerint nullum est, ibi, vers. religiosi.
- Matrimonium** secundum contrahens prima vxore viuente quibus pœnis in Hisp. Regnis puniatur, ibi, vers. puniatur fol. 320.
- Matrimonium** coactorum separatur

Index Materiarum.

- tur propter nefandum crimen cap. 86. in addit. vers. & propter fol. 347
- N
- Notariorum** ecclesiasticorum promotoris fiscalis officia, & alia ad iurisdictionem episcoporum, & inferiorū vendi nec locari possunt cap. 4. in addit. lit. B. vers. notariorum. fol. 15.
- Neophitus** quis proprie nuncupetur cap. 23. num. 1. fol. 80
- Neophitus** non potest sacris ordinibus insigniri num. 2. ibi.
- Neophitis** sunt interdicta officia secularia num. 3. ibi, & ibi de interpretatione Conc. Toletani.
- Neophitus** contra Christianum testimonium proferre prohibetur, ibi, num. 5.
- Neuiter conuersi** quos vulgo moriscos appellamus nō sunt testes idonei, ibi, num. 6.
- Neophitus** quando ordinibus ecclesiasticis possit insigniri, ibi, num. 7.
- Neophitus** in proprie sic appellatus an a sacris ordinibus sit arceus, ibi, num. 8.
- Nullus Iudeus**, vel alterius sectæ potest in Hispaniarum regnis incolatum habere.
- Neophitus** is dicitur qui nuper religionē ingressus est, & quo tempore ad dignitates religionis possit aspirare, ibi, num. 25. fol. 92. col. 2.
- Notarius** post instrumenta confecta, & post ordinum collationē an possit ab ordinato oblata recipere cap. 27. in addit. vers. poterit fol. 123.
- Nepos** ex filio clerici non potest obtinere beneficiū in quo auus fuit prefectus etiam si sit legitimus c. 48. in addit. lit. A. fo. 164.
- Naues Clerici** ad pugnam gubernantes, & conflictum personarum liter exercentes ac alios ad pugandum incitantes quā pœna puniantur cap. 101. num. 1.
- Non ieiunus** celebrans cui pœne sit obnoxius cap. 34. n. 2 fo. 136.
- Negotiatio** multis nominibus clericis est interdicta cap. 55. in addit. lit. A. fol. 196. col. 3.
- Negotiatio** clericis, interdicta est quando personaliter exercent negotiationē, ibi, vers. sed vtrū
- Negotiatio** clericis interdicta nō est quādo necessitas subest, ibi,
- Negotiator** Clericus qualis iudicandus sit, ibi, vers. & hunc.
- Negotiator** Clericus iudicandus non est, qui fructus sui beneficii, vel perceptos ex proprijs fundis vendit, ibi, vers. ex quibus
- Negotiator** Clericus, qui in negotiatione delinquit à iudice ecclesiastico puniri debet, ibi, vers. si tamen.
- Nuptiæ** secundæ minime sunt benedicendæ cap. 73. num. 1.
- Nuptias** secundas si clericus benedixerit qua pœna puniatur, ibi num. 2. fol. 291.
- Nuptiæ** benedicendæ non sunt temporibus in ecclesia prohibitis, ibi, in addit. lit. F.
- Nuptias** prohibitis temporibus Clericus benedicens qua pœna puniatur, ibi, in di. addit.
- O
- Officialis** ex generali mandato potest inquirere, ibi, num. 3.
- Officialis** episcopi compositio super crimine An episcopo præiudicet, ibi, num. 4.
- Officialis** episcopi per se hodie de cōsuetudine de clericorū causis criminalib⁹ cognoscit, ibi n. 6.
- Officialis** nec nō vicarij generalis

Index Materiarum.

- iurisdictionis, & potestas explicatur, ibi, in addit.
- Officiales infames, vel criminosi repelluntur à denunciatione. c. 6. nu. 2. fol. 18. & in addit. lit. A.
- Offensus si dixi se nolle accusare, & ideo ad inquisitionem iudex processit postea volens accusare non est audiendus cap. 9. n. 10.
- Officiales qui ad denunciandum admittuntur, & constituuntur ut plurimum sunt pauperes viles, & quandoque infames d. cap. in addit. lit. A.
- Originis propriæ rationes, quis forum sortiatur ca. 8. n. 1. fo. 26.
- Obligati ad ratiocinia nō possunt ordinari c. 20. nu. 1. fo. 70. col. 2.
- Obligatus ad priuata, & non publica ratiocinia bene potest ordinari, ibi, num. 3.
- Obligati ad ratiocinia publica præctica fideiussione sacris possunt ordinibus insigniri, ibi, n. 6. fol. 72. col. 3.
- Ordinatus extra tempora ante legitimam ætatem, vel ab alieno episcopo ordinis executione est suspensus cap. 26. num. 1. & 2. & in addit. lit. A.
- Ordines ecclesiastici quibus diebus sint conferendi, & ratio propter quam certis temporibus, & non alijs sacri ordines ministrantur c. 26. in addit. li. A. fo. 109.
- Ordinatus ante legitimam ætatem casu perueniente cassat impedimentum, ibi in ad. lit. B. ver. is vero.
- Ordinatus ante ætatem legitimam probabili ductus ignorantia quoad forum conscientiam an sit suspensus, ibi, in addit. lit. B. ver. 1. & in ver. seq. late circa iitum articulum.
- Ordinatus a Simoniaco non recipit ordinis executionem ca. 27. per tot. & in addit. lit. A. vbi de interpretatione sacrosancti Conc. Trid. c. 1. de refor. cef. 21.
- Ordinatus ab excommunicato recipit characterem ordinis nō vero executionem c. 28. n. 2. fo. 124.
- Ordinatus ab hæretico episcopo ecclesiæ formam seruata characterem ordinis recipit non vero executionem c. 29. fol. 124. col. 3.
- Ordinatus à suspensio non recipit executionem ordinis licet vere sacramentum conferatur ecclesiæ forma seruata. c. 30. fo. 125.
- Ordinatus ab episcopo, qui loco simul, & dignitati renunciauit non recipit ordinis executionem cap. 31. nu. 1. vbi secundo quis dispensat de hac suspensione, & quæ sit probabilis ignorantia, ibi, num. 2. & 3.
- Occupans beneficium viuentis si postea vacante beneficio impetrat illud à Papa non facta mentione de inuasionem præterita non valet collatio cap. 50. n. 5.
- Omnem crimen irregularitatem inducens meretur depositionem cap. 33. nu. 2. folio. 128. colum. 2.

P

- Prælati cauere debent ne officialium suorum officia sub annuo censu locentur capite 4. numer. 2. folio. 12. colum. 2. & in addit. lit. B.
- Publicæ denunciationis definitio capit. 6. num. 1. fol. 17.
- Prælati subditum ratione beneficii pro delicto alibi commissio inuentum in propria diocesi puniri potest capite. 10. numero. 3. folio. 31. & in addit. lit. B. fol. 32.
- Papa dispensat cum Bigamo ut sacris ordi-

Index Materiarum.

- ordinibus donetur de potestate ordinaria cap. 16. in addit. lit. C. fo. 48. co. 2. ver. sumus tamē.
- Patrimonium ad cuius titulum episcopus aliquem ordinauit, utrum obtineat priuilegia bonorum ecclesiasticorum cap. 18. num. 14. fol. 66.
- Papæ etiā ex certa scientia scribiti pro illiterato obtinendum non est cap. 21. n. 5. fol. 74. col. 3.
- Promotus ad sacros ordines ante 14. annos si postquam peruenerit ad legitimam ætatem cogatur continere c. 26. n. 4. fo. 108. col. 3.
- Promotus ad sacerdotium tempore interdicti irregularis est cap. 32. num. 6. fol. 127.
- Parochus excommunicatus occulte an possit parochijs suis sacramenta conferre cap. 33. in addit. 1. ver. sed utrum folio. 132. col. 3.
- Pœna parochi cuius negligentia firmus non receptis sacramentis decessit c. 44. in addit. ver. hinc fol. 150. col. 3.
- Priuilegia magnatibus concessa ut post meridiem res sacra possit eis ministrari an sit iuri communi cōfætanea c. 46. n. 5. fo. 154. co. 3.
- Plura habere beneficia rationi naturali aduersum esse ostenditur cap. 48. fol. 156. num. 1. ibi n. 2. & 3. de ratione prohibitionis.
- Plura beneficia possidens dispensatione obtenta sine causa an sit tutus in foro cōscientiæ, ibi, num. 4. fol. 158. col. 3.
- Plura habens beneficia etiam simplicia cum alterum ad commodum viuendum sufficiens est altero priuari debet, ibi, num. 5.
- Pœna vacationis primi beneficii non habet locum nisi adeptus possessione pacifica secundi beneficii, ibi, num. 9.
- Pœna capituli de multa per extrauagatē Ioannis. 22. quæ incipit ex euaillis aucta est n. 10. ibi.
- Præstimonium, neque pensiones ab exteris in his regnis possunt obtineri cap. 54. num. 12.
- Pœna omissionis naturalitatis, & bonorum temporalium contra Clericos, & ecclesiasticas personas apud Hispanos legibus & moribus recepta est, ibi, num. 18. fol. 186.
- Per decennij habitationem quis naturalis cōfetur, & an procedat quoad beneficia, ibi, nu. 33. & 35.
- Proxeneta seu cambiorum interuentor nō potest esse eorum regnorum alienigena, ibi, num. 34.
- Publici custodes damna illata denunciante contra Clericos si de facit c. 56. in addit. ver. ex quo subinfertur fol. 206. col. 3.
- Pœna à seculari lege posita contra arma prohibita gestantes an clericos comprehendat, ibi, in d. addit. ver. pro quo etiam fol. 199. cum duobus seq. vbi multa.
- Publicam in debitas Gabellas à Clericis extorquentes quæ poena puniantur, ibi, in addit. ver. si tamen fol. 209.
- Presbyter, vel diaconus qui venationem sepius exercuerint quæ poena puniatur, & quid in subdiacono cap. 67. nu. 1. & 2. vbi. 3. de Clerico in minoribus, & consuet. contrarium acquiri non potest num. 5.
- Patronus Clericus qui res Ecclesiæ alienat, vel damnum infert quæ poena puniatur capite. 71. numero. 2. folio. 264. colum. 2.
- Potestas alienandi, licet lite pēdente à iure

Index Materiarum.

à iure interdicta sit super suspi-
tioni dilapidationis factum in
dicis requiritur, ibi, num. 6.

Parochus non subditos matrimo-
nio copulans, vel benedicens
ipso iure est suspensus cap. 74.
fol. 285. vers. 10. vbi seq. vers. 2.
agitur an subditos possit extra
Parochiam matrimonii copulare

Proprius parochus quis dicatur
vt matrimoniopossit interesse
ibi, in addit. vers. 74. incipienti
decimo quarto fol. 287.

Pœna depositionis an puniendus
sit Clericus, qui carnaliter cog-
nouit illam, quam tenuit in Sa-
cramento confirmationis cap.
82. num. 2. fol. 326. col. 2.

Proprius sacerdos, qui filiam suã
parochiã nullo vinculo spiri-
tuali coniunctam carnaliter
cognouerit non est deponen-
dus quanuis seuerè puniendus
est, ibi, num. 3.

Presbyter qui cognouit suam cõ-
matrè deponi debet, ibi, num. 4

Presbyter qui in sacris confesio-
nibus mulieres ad libidinè pro-
uocauerit ab inquisitoribus pu-
nitur, ibi, in addit. lit. A. vers. sic.
hodie fol. 327.

Puella virgo presumitur quousq;
contrarium probetur cap. 83.
in addit. lit. A. vers. nec ab hu-
iusmodi fol. 333.

Puellam corruptam qui commu-
ni existimatione virgo reputa-
batur carnaliter cognoscens
blandis precibus, & persuasio-
nibus tenetur in foro exteriori
resarcire damnum, ibi, vers.
imo vnum.

Puella importunis precibus roga-
ta seducta cõferatur, ibi, vers. hæc
autè in addit. lit. C. fol. 334. co. 3

Percussor Clerici virtute Bullæ

Cruciata absolui debet si offe-
rat condignam satisfactionem
& qui iniuriam intulit quam
clericus noluit admittere c. 77
in addit. lit. B. vers. est tamè fo.
356. col. 3.

Percussor Clerici à iudice ecclesia-
stico punitur, ibi, vers. sed vtrũ
Priuatio beneficii contra clericũ
homicidam ipso iure nõ infrin-
gitur cap. 118. num. 3. fol. 382. &
in addit. lit. A.

Protestatio excusat ab irregulari-
tate quamuis euidentissimum
sit quod iudex capitalem pœ-
nam imponet c. 98. n. 11. fo. 408

Protestatio in causa criminali ne-
cessaria non est quando accusa-
tio coram iudice ecclesiastico
proponitur, ibi, num. 14.

Prælati, vel Clerici qui iurisdic-
tionem habent temporalem po-
test alteri criminales causas iu-
dicandas remittere absque me-
tu irregularitatis cap. 99. in ad-
dit. lit. A. fol. 413.

Perseuerantia annalis in excom-
municatione operatur vt excõ-
municatus in causa civili pro-
cõfesso habeatur c. 116. fol. 368.

Perseuerantia annalis in excõmuni-
catione nõ excludit viã vt suã
innocentiã possit ostendere, ibi n. 1

Perseuerantia excõmunicationis
vltra annũ operatur, vt excõ-
municatus ecclesiasticis benefi-
cijs priuetur, ibi, num. 13.

Pœna capituli ad falsariorũ de cri-
mine falsi an habeat locũ in cle-
ricis qui falsum cõmittũt in li-
teris episcoporũ nũcij, vel pœ-
nitentiarij c. 117. in addit. lit. A.

Purgatio nõ nisi prius prestita co-
pia infamato est indicenda cap.
126. num. 2. fol. 502.

Pœna mitior imponitur per viam
Inqui-

Index Materiarum.

inquisitionis quam per viam
accusationis c. 127. fol. 513. n. 4.
Pater vsufructuum retinet in
bonis filij, quæ sitis ante clerica-
tum cap. 132. in addit. lit. G. fol.
536. col. 3.

Pœna verberum in clericorum
personis qua causa sacris con-
stitutionibus instituta cap. 133.
& an hodie sit in vsu in addit.
lit. A. fol. 537.

Pœna exilij per Ecclesiasticos iudi-
ces infligi potest cap. 134. nu-
1. fol. 539.

Pœna perpetui carceris quando
ab ecclesiasticis iudicibus sit im-
ponenda cap. 137. num. 1. & la-
tissime in addit. lit. A. fol. 546.

Pœna perpetui carceris secularis
iudex infligere non potest
quod si de facto fecerit nulla
est sententia, ibi, in addit. lit. A.
vers. & quidem fol. 547.

Per saltum Clericus non debet or-
dinari, & ordinatus ordinis exe-
cutione caret cap. 24. num. 2.
& 3. fol. 95. & quando dicatur
per saltum ordinatus, ibi, in ad-
dit. lit. A.

Pecuniaria pœna siue multa
quando ab inquisitoribus im-
ponatur cap. 142. in addit. lit.
vers. quæ quidem fol. 567

Pœna corporalis iniuste imponi-
tur ab ecclesiasticis iudicibus
quando alternatiue cõcipitur
si pecuniaria intra statutum tẽ-
pus nõ soluitur, ibi, vers. quod
si reus pœna pecuniaria est cõ-
tra proferentes verba hæreti-
calia imponenda, & imposita
ab inquisitoribus pijs vsibus
sũt applicanda, ibi, vers. deinde.

Pœna corporalis rarissime Cleri-
cis est imponenda cap. 143. nu-
1. fol. 569.

Pœna triremium contra clericũ
tertio blasphemãtẽ imponenda
est, ibi, in addit. lit. A. vers. &
nouissime.

Pœna delicti si in iure scripta nõ
reperiatur qua pœna tunc Cle-
ricus sit puniendus c. 144. num.
3. fol. 572

Pœna statutum possunt Episcopi
imponere contra Clericos si
iure pontificio contraria non
sit, ibi, num. 4.

Purgatio accusatore apparente in-
dici non debet cap. 148. num. 1.

Purgatio Canonica iudicis arbi-
trio relicta est, & cum purgato-
res qui sint, & a iurare tenean-
tur, ibi, nu. 3. & 4

Publicatis attestationibus iudex
ex officio suo in qualibet causa
criminali etiã ad offensam rei
potest testes recipere cap. 151. n.
1. fol. 606.

Pro reo absente iudex ex suo of-
ficio de veritate inquirere de-
bet c. 151. nu. 5. fol. 606. col. 3.

Pro reo absente in criminalibus
excusator, vel defensor admit-
ti ne debeat, ibi, in addit. lit. D.

Procurator licet pro reo absente
admitti non valeat ad allegan-
das defensiones, quæ cõcernũt
crimen, de quo est accusatus be-
ne admittitur ad allegandas ab-
sentia causas, ibi, vers. verũ quod
an procedat in causis fidei in
vers. seq.

Promotor seu fiscalis, qui calum-
niosam accusationem institue-
rit, in expensis est damnandus
cap. 152. nu. 4. & in addit. lit. B.

Patrimonium remittens post subse-
tos ordines nullo pacto antea
precedet, nec irregularis nec
suspensus est, pœna tamẽ arbitra-
ria punitur c. 18. nu. 13. fol. 105.
vers.

Index Materiarum.

- vers. nec est omnia.
Pœna contra clericos conspiratores cap. 118
Pro leui crimine Clericus in carcerem detrudendus non est, sed personaliter citandus cap. 121. num. 1.
Personalis citatio in quibus causis fieri potest, ibi, num. 3.
Personalis citatio quæ fit in causis fidei causæ expressionem nõ requirit, ibi in addit. lit. B.
Pro debito pecuniario Clericus capi non potest cap. 122. in addit. lit. A. vers. licet. fol. 484. column. 3.
Priuari non debet Clericus suo beneficio nisi pro crimine graui cap. 131. fol. 525.
Puniri an possit Clericus à iudice seculari non expectata degradatione si se immiscuit criminum enormitatibus cap. 139. in addit. lit. B.
Pro nullo crimine Clericus est degradandus nisi in casibus à iure expressis, & cum accusatore & quid in clerico in minoribus capite. 140. num. 1. 2. & 3.
Progeneta illicitorum contractuum qua pœna sit puniendus capite. 57. numero. 1. folio. 210.
Publici montium custodes damna illata denunciantes contra clericos fidem faciunt capi. 55. in addit. vers. ex quo, fol. 206. column. 3.
Pœna depositionis qua irregulares efficiuntur imponitur per sententiam capite. 33. nume. 4. fol. 128.
Parochus proprius ad matrimonij celebrationem quis proprie dicatur cap. 73. in addit.
Parochus qui extra opidum, & propriam parochiam subditos matrimonio copulauit pœna arbitraria punitur, ibi, in addit. vers. 11. fol. 285. vlt. in lite. M. multa de matrimonio.
Parochialem Ecclesiam habens si intra annum non promouetur ipso iure est ea priuandus cap. 53. num. 1. fol. 175.
Parochialis ecclesiæ priuatio ut in calu superiori locum habeat annus à quo tempore currere incipiat, ibi, num. 2
Parochialem ecclesiam habens ab ordinario moneri potest, ut promoueatur, ibi, num. 4
Parochialem ecclesiam habens dato iusto impedimento a pœna excusatur, ibi, num. 3.
Parochialem ecclesiam habens si intra annum coram ordinario cum paruit qui noluit illum propter defectum literaturæ ordinare.
Parochialem ecclesiam habens si intra annum coram ordinario cum paruit qui noluit illum propter scientiæ defectum vel aliã causam ordinare in nullam pœnam incidit cap. 53. in addit. litera. A.
Parochialem ecclesiam obtinens in nullam incidit pœnam donec annus lapsus sit, & ultimo anni die potest ordinari, ibi, vers. prædicta.
Parochialem ecclesiam habens sacrorum canonum pœna non punitur si pacificam possessionem parochialis ecclesia non fuerit consecutus, ibi, in addit. lit. B.
Parochialem ecclesiam possidens an excusetur à pœna propter impedimentum, quod in fine anni superuenerit, ibi, in addit. lit. C.

Index Materiarum.

- lit. C.
Parricidij crimen grauissimum cap. 96. num. 1. fol. 396
Parricidij pœna, ibi,
Pater vsu fructum retinet in bonis filij Clerici ante Clericatu quæsitis cap. 132. in addit. column. 1.
Pœna trirremium an possit imponi ab ecclesiasticis iudicibus cap. 143. num. 3. & in addit. lit. A. fol. 570.
Pœna myrthationis ab ecclesiastico iudice imponi potest, ibi, numer. 2.
Pœna capituli felices de pœnis li. 6. an locum habeat contra illum qui contumeliosa verba in Cardinalem protulit cap. 66. num. 3. fol. 244.
Periurij crimen grauissimum cap. 92. prin. fol. 372.
Periurus Clericus officio, & beneficio deponendus est, ibi, num. 1.
Periurus Clericus an ipso iure beneficio priuatus sit, ibi, num. 3.
Periurus an is censeatur, qui promissionem fide firmatam non adimpleuit, ibi, num. 2
Periurius an pendente accusatione possit beneficium ecclesiasticum renunciare, & an superior debeat admittere renunciationem, ibi in addit. verbo, sed priuandus.
Periurium sine dolo commissum non punitur pœna ordinaria, ibi, in d. addit. vers. excusatur.
Periurium nec ordinaria pœna punitur propter difficultatem adimplendi iuramentum, ibi, vers. similiter.
Periurius laicus à iudice ecclesiastico punitur, ibi, vers. nec illud.
Periurio beneficij collatio facta an sit nulla ipso iure, ibi, num. 41 & in addit. lit. C.
Piscatio Clericis non est interdicta cap. 67. in addit. lit. A. vers. piscatio, & an possit uti piscatione temporibus Regis Hispaniæ constitutionibus prohibitis, ibi, in d. addit. vbi lans. de venat, & piscatione in d. cap. & addit.
Puteus vulgariter dictus de sanctorcaz an olim fuerit carcer clericorum diocesis Toletana cap. 137. in addit. lit. C.
Priuilegia magnatibus concessa ut postmeridiam res sacra possit eis administrari an sit iuri communi consentanea cap. 46. n. 5. fol. 154. col. 3
Quando probasse dicitur delator quod denunciat, ut liberetur ab obligatione cap. 6. num. 6. fol. 18. col. 2. & 3.
Quando de domicilio fit mentio de domicilio habitationis in dubio intelligitur cap. 9. num. 2. & in addit. lit. C. fol. 29.
Qui membrum sibi propria culpa abscidit irregularis est licet ex eius defectu ad sacri ordinis ministerium minime impediatur cap. 17. num. 8. fol. 52. col. 3.
Qui membrum aliquo caret cuius defectus irregularitatem nõ inducit secum portare non tenetur, ibi, num. 13. fol. 56. col. 2
Quando deformitas irregularitatem inducat Episcoporum iudicio relinquatur, ibi, n. 16. fo. 57.
Qui pensionem habet an iustum titulum dicatur habere, ut sacris ordinibus possit insigniri cap. 18. num. 11. fol. 64. col. 2.
Qui cum titulo falso patrimonij ad sacros ordines promouetur

Index Materiarum.

- irregularis est num. 12. fol. 65. ver. illud.
- Quæ scientia in promouendis ad sacros ordines desideretur cap. 21. in addit. lit. B. ver. quæ vero & si ardens charitas in nomine, & scientiæ defectum supple- re possit, ibi, ver. aliquando.
- Qui solemnem egerit pœnitentiã irregularis est cap. 23. nu. 1. fol. 92. col. 3. & in addit. lit. A.
- Quæ sita per Clericum ex illicita negotiatione in vsus pauperũ sunt eroganda cap. 56. num. 2. fol. 196. col. 3.
- Qui promissionem interpositio- ne fidei vallatam fregit, an ordi- naria per iurij pœna sit puniẽ- dus cap. 92. num. 2. fol. 372.
- Qui fuerunt assassini explicatur cap. 97. in addit. lit. E. fol. 404.
- Qui mutat punctum, vel corrigit literas Apostolicas si sententia non mutatur an immunis sit à pœna cap. 117. in addit. lit. A. ver. erit.
- Qui in moneta summi pontificis falsum committit, an incidat in pœnam capituli ad falsario- rum de crimine falsi, ibi, ver. sed an.
- Quæ crimina digna sint suspen- sione iudicis arbitrio relinqui- tur cap. 130. num. 6. fol. 522.
- Qui non habet in bonis an corpo- rali pœna puniẽdus sit, & quid in Clerico cap. 142. num. 4. fo. 566. col. 3. & in addit. lit. A.
- Quando illi, qui sunt eiusdem or- dinis fuerint inimici, vel infama- ti, non admittuntur ad pur- gationem, sed alij cap. 148. nu. 5.
- Quando quis est soli episcopo sus- pectus, vel alteri superiori, an purgatio indici possit, ibi, n. 9.
- Quid agendum est si de nullitate sententiæ coram iudice sacula- ri requisito allegatur, quæ la- a fuit à iudice eccl.astico requi- rente cap. 160. num. 14. fol. 599.
- Qui extra regnum intransitu nas- citur à parentibus horum reg- norum naturalibus, an natura- lis sit iudicandus cap. 54. nu. 27. fol. 190.
- R
- Rebaptizatus non potest ad ec- clesiasticos ordines promou- ri cap. 15. num. 1.
- Rebaptizatus si de facto fuerit or- dinatus qua pœna puniri de- beat, ibi, n. 2. fo. 42. & in addit. lit. B. fol. 43.
- Rebaptizans irregularitatem cõ- trahit non solum à principio, sed etiam postquam sciret si ra- tam habuit rebaptizationem, ibi, in d. decis. lit. B. cũ ver. seq.
- Rebaptizans interposita cõditio- ne si non est Baptizatus an sit immunis, ibi, ver. aliquo qui- dem.
- Rebaptizatus, & rebaptizans ex- iusta causa an sit immunis ab irregularitate in d. c. in ad. li. C.
- Retinens beneficium aliquod cu- ram habens animarum annexã si prius tale beneficium habet ipso priuatur iure, & si illud cõ- tendit habere, alio etiam priuã- dus est ca. 48. num. 6. fol. 160.
- Raptor virginis dicitur, qui eam rapit contra patris voluntatẽ licet virgnis accedat consen- sus cap. 78. in addit. ver. Cleri- cus fol. 302. col. 3.
- Refertur casus memorabilis qui contigit in Ciuitate Hispalen- si cap. 96. num. 2.
- Reges eorumque iudices an de vi & possessione beneficiorum se- motis priuilegijs possit cog- noscere cap. 102. in addit. lit. A. ver. quæ quidem praxis.
- Reges Hispaniarũ an ius habeant contra episcopos, & ecclesiasti- cos iudices vim inferentes ex- pellendi à suis regnis, & priuã di illos amissione rerum tem- poralium, ibi, ver. quæ sane vbi sequenti interpretatur. 14. ca- sus censurarum cœnẽ domini.
- Raptor manifestus, vel violator, & ecclesię nisi ablata restituat firmam, & plenariam securita- tem emendandi præstiterit be- neficium pœnitentiæ est dene- gandum cap. 106. num. 1. vbi- de clerico hoc crimen perpe- trante.
- Raptori, vel violatori, qui in mor- te pœnituerit, qui tamen non potuerit satisfacere licet sepul- tura de negetur non tamen cõ- meterium, ibi, num. 4.
- Reus non potest sub iuramenti re- ligione de delicto interrogari nisi semiplena probatione aut expreis indicijs aut infamia præcedente cap. 126. num. 4. fo. 501. & in addit. lit. A.
- Reus quando teneatur sub pœna peccati mortalis crimen confi- teri, ibi, in d. add. ver. 1. fol. 505.
- Reus à sacerdote an absolui pos- sit si animo non conceperit iu- dici veritatem patefacere, ibi, ver. 2.
- Reus si semel veritatem negat cũ ad supplicium deducitur eã fa- teri non tenetur, ibi, ver. 3.
- Reus si non respondit, quid ab eo faciendum sit, ibi, ver. 4.
- Reus statim, & sine mora verita- tem fateri tenetur, & cõuictus licet iniuste torqueatur tene- tur veritatem dicere, ibi, ver. 5. & 6.

Index Materiarum.

- Reus exemptus à iurisdictione iu- dicis veritatem criminis fateri non tenetur, ibi, ver. 7.
- Reus in capitalibus causis an ex- cusari valeat à confitendo cri- mine, ibi, ver. 9. fol. 507.
- Reus de occulto crimine non po- test interrogari, & quid in cau- sis fidei, & quod crimen dica- tur occultum, ibi, ver. 2. cum duob. seq. fol. 507. col. 2.
- Reus iudici de facto interroganti respondere minime tenetur, ibi, ver. fin. autem, & quid in casu dubij ver. illud vero.
- Religiosus seu Clericus regularis perpetuo carceri mancipatus an possit absque peccato fuge- re cap. 137. in addit. quæ incipit pœna ver. sed vtrum cum seq. fol. 550. col. 2.
- Ratione beneficij ecclesiastici re- sidentiam requirentis in loco illius domicilium fortitur ca- 10. num. 1. & in addit. lit. A.
- Regno Franciẽ Clerici tãtum pœ- nis iuris pontificij condemnã- tur cap. 143. in addit. lit. A. ver. in regno. fol. 571.
- Reipublica Christiana consule- retur nimis si beneficia saltem curam animarum habentia pa- trimonialia efficerentur ca. 54. num. 7. fol. 182. col. 2.
- Regula Cancellariæ Romanæ de- cima nona iuri communi con- sentanea est, ibi, num. 8.
- Regni exterus, quis dicatur, & ibi, de intellectu regiæ constitu- tionis. 19. tit. 3. lib. 1. noui ordi- namenti cap. 54. num. 23. fo. 188.
- Regno Aragoniæ, vel Nauarra- nati an dicantur exteri horum regnorum cap. 54. num. 24. fo. 188. col. 2.
- Residentia personali parochus ex- cusa-

Index Materiarum.

- excusatur immunis esse iusta existente causa per duos menses nec ordinarij licentia requiritur, ibi, vers. illud.
- Residencia parochus. 24. casibus excusatur, ibi, in d. addit. vers. is autem cum sequentibus a residentia excusatur præ lectio Sacrae Theologiæ, ibi, vers. primus.
- S
- S**olemnitas quæ hodie ex Trid. Conc. requiritur clericorum degradatione obseruanda est cap. 3. num. 7. fol. 7.
- Sententia absolutoria super denuntiatis prolata prodest sicut lata super accusatis ca. 6. n. 8. fo. 20.
- Scribitur egregia Casaraugustanæ Ecclesiæ constitutio cap. 6. num. 12. fol. 20. col. 3.
- Suscipiens, vel conferens sacramentum confirmationis an sit irregularis cap. 15. in addi. li. B. fol. 44. vers. quæstionis etiã est
- Seipsum interficiens nõ est sepultura ecclesiastica sepeliendus c. 17. num. 11. fol. 55
- Sine titulo ad sacros ordines nullus potest promoueri. 18. fo. 59
- Seruus ordinari non potest non presente domini licentia. capit. 19. num. 1. & in addi. li. A. vbi agit de intellectu legis. 6. tit. 22. part. 4
- Seruus si defacto ordinetur ordinis suscipit sacramentũ, ibi, n. 2.
- Solemnia penitentia an vsu recepta sit c. 23. in princ. & in addi. lit. B. fol. 94
- Sixti. V. constitutio contra Clericos male promotos expeditur cap. 25. fol. 102
- Sensus propter crimen si defacto celebrat irregularitatis nota afficitur cap. 26. num. 3.
- Sacramentum ordinis interdicti tempore ministrari an valeat cap. 32. num. 1. fol. 126. columna. 2.
- Sacramenta altaris non debent nisi a ieiunis hominibus celebrari cap. 34. num. 1. fol. 136. col. 2. limita in casu notabili insuadit. vers. notabis.
- Sacerdos ad missarum solemniam non aliter accedere debet, quã oratio vtroque hunc vero circum captus, & aliter faciens excommunicandus est cap. 38. n. 1. fol. 140
- Sacerdos sine casulla, & alijs vestibus sacris celebras arbitrio iudicis est puniendus, ibi, num. 2.
- Sacerdos missarum solemniam non nisi in locis ab episcopo consecratis, vel vbi ipse permiserit celebrare potest cap. 39. num. 1. fol. 142, & qua poena afficiatur num. 2.
- Sacerdos qui missam pro reque defunctorum promulgata pro viuis celebravit, vt illi mortis incurreret periculum qua poena puniatur cap. 40. fol. 147.
- Sacerdos qui eucharistiã ob ebrietatem ac voracitate euomit qua poena puniatur cap. 41. n. 1. fol. 148
- Species sacramentales quandiu in suo vero esse remanent sub eis consistit inseparabiliter Corpus Christi, ibi, num. 2.
- Si sacramenti species, quæ discerni possunt euomit fuerint quid faciendũ est, ibi, num. 3.
- Sacerdos, qui celebrans corpus & sanguinem Domini nostri non recipit qua poena puniatur capit. 43
- Sacerdos qui super rebus apertis ad faciendum sortilegium, & ad illum

Index Materiarum.

- Illum effectum vnam, vel pluras missas scienter celebravit adhibitis nefarijs præcibus qua poena puniatur cap. 43. n. 1. & 2. fo. 144.
- Sacerdos, qui in custodia eucharistiæ negligens fuit qua poena puniatur cap. 44
- Sacramentum Eucharistiæ summa decentia custodiendum est.
- Si duo simul, & semel alicui curata beneficia conferantur tunc datur optio cap. 48. num. 7. fol. 160. col. 2.
- Statuta prohibentia ne extra locum, vel territorium Vinũ deferatur an clericos comprehendat c. 56. in addi. vers. 3. fo. 204
- Statutũ seculari sanciri potest quod vermes locustæ aut alia animalia nociua a prædijs Clericorũ suis expensis reiciantur, ibi, vers. 4. fol. 25
- Statuta laicorum punientia damnata illata ab animalibus an comprehendat Clericorum animalia, ibi, vers. 6
- Secularis iudex de iure regio licet non possit requirere contra lufos post duos menses nec contra eos, qui duos argenteos luserint iudices ecclesiastici nõ debent in his casibus impunitos relinquere cap. 70. num. 3. fol. 260. col. 2.
- Synodalis Toleta constitutio interpretatur contra Clericos ludentes, ibi, vers. in hoc tamen fol. 262. col. 2.
- Sententia excommunicationis iustissime imponitur contra contrahentes clandestina matrimonia cap. 79. in addi. li. B. vers. circa, quod & an prohibitio an clandestina sponsalia extendatur, ibi, vers. 9.
- Sacer ordo matrimonium impedit irritũ facit c. 80. n. 1. fo. 303.
- Sacerdos, qui de facto matrimonium contraxit qualiter puniatur, ibi, num. 2
- Sacerdos, qui sub figura matrimonij, virginẽ violauit poena stupri puniri debet. ibi, n. 4.
- Sodomitis an sit aduocatus constituendus, & testes in hoc crimine absque partis citatione recipi valeant cap. 86. in addi. lit. A. vers. vnde cum seq. fol. 348.
- Sodomitæ crimen poena vltimæ supplicij punitur, & igne sodomita comburitur, ibi, vers. fuit semper cum sequenti.
- Sodomiti bona ipso iure confiscantur, ibi, vers. quæ sane.
- Sodomitæ crimen connexionem quandam cum hæresilabe habere videtur, & in regno Aragoniæ inquisitores iurisdictionẽ habent contra eos, qui muliebria patiuntur, ibi, vers. nã vt cum seq.
- Sodomitæ bona post crimẽ acquisita an ipso iure confiscentur ibi, vers. illud autem.
- Sodomita an habeat testamenti factionem, ibi, vers. punitur, & multa de hoc crimine in d. dec.
- Sacrilegij quatuor species traduntur cap. 77. num. 3. fol. 354. co. 2
- Si omissa protestatione in causa criminali non imponitur poena mortis, vel membri mutilationis clericus accusans non est irregularis cap. 98. num. 6
- Suprema Regis Hispaniarum tribunalia potestatem habet cognoscendi per modum (vt dicunt) violentiæ in causis spiritualibus c. 102 in ad. li. A. ver. pro quorũ
- Suprema Hispaniarũ tribunalia in causis violentiæ expensis possunt mul-

Index Materiarum.

multare, ibi, vers. quod vsque.
 Sortilegi quæ dicantur cap. 107.
 num. 1. vbi. 2. de Clerico hoc
 crimen perpetrante, & in addi.
 lit. B.
 Sacerdos, qui peccata sibi confessio-
 patefacit signo, vel verbis, qua
 poena puniatur cap. 109. num. 1.
 fol. 434. col. 3.
 Sacerdos dicitur reuelare confes-
 sionem si diceret, quod talis ha-
 bet peccata à quibus non po-
 test ipse cum absolueret, ibi, n. 3.
 Sacerdoti dicenti se habuisse licen-
 tiam poenitentis reuelandi con-
 fessionem an credatur, ibi, n. 4.
 Sacramentalis confessio de crimi-
 ne committendo facta an pos-
 sit reuelari, ibi, in addi. lit. A. &
 an favore matrimonij ver. seq.
 Sacerdos an possit patefacere Sa-
 cramentalem confessionem il-
 lius, qui fatetur se hereticum,
 ibi, vers. non tamen.
 Sacerdoti reuelantis sacramenta-
 lem confessionem in casu non
 permisso nulla fides datur, ibi,
 vers. quod si sacerdos.
 Sacerdos iubente superiori dete-
 gere deuet peccatum, quod no-
 uit sacramentali confessione si
 extraiam compertum habuit
 ibi, ver. nec silentium.
 Sanctæ Inquisitionis officium quã-
 do in Hispania initium habuit
 cap. 114. in addi. lit. F. fol. 458.
 Sacerdos an ecclesiarum immuni-
 tate gaudeat capite 123. & in
 addi. lit. A. fol. 488
 Suspendio si imponitur propter
 crimen monitio necessaria nõ
 est, secus si pro contumacia ca.
 130. num. 1. 2. fol. 522. col. 2.
 Suspendus ab officio an à benefi-
 cio suspendus intelligatur, & si
 defacto celebret an efficiatur
 irregularis, ibi, num. 2. & 3. &
 in addi. lit. D.
 Suspendus, vel interdictus si sacros
 ordines recipiat qua poena pu-
 niatur cap. 13. num. 3. fol. 35.
 Si purgandus est pauper, vel extra
 neus, & Clerici cū purgatores
 defunt an laici, & foemine ad-
 mittantur cap. 148. num. 6.
 Secularis iudex antequam præster
 auxilium an petere possit, vt si
 bi processus copia detur capi.
 160. num. 11.
 Sententia iudicis Ecclesiastici si
 transiit in rem iudicatam au-
 xilium sæculare præstandum
 est quamuis non constet de ius-
 ticia sententiæ prolatæ, ibi, n. 3.
 Secularis iudex fidem adhibere de-
 bet literis denunciatorijs con-
 tra excõmunicatum prolatis
 quamuis non constet de iusti-
 tia excõmunicationis, ibi, n. 15.
 Secularis iudex literis denuncia-
 torijs non tenetur excommu-
 nicatum laicum capere, nec in
 carcerem mittere, aut aliqua
 poena eum punire nisi excom-
 municatio viso processu exa-
 ctis iustificetur, ibi, num. 17.
 Sine mandato nemo admittitur
 ad allegandas voluntarias absen-
 tis excusationes cap. 151. in ad-
 dit. D. vers. final.
 Simoniaci definitio c. 91. imprim.
 fol. 367.
 Simoniaci crimen signis & con-
 iecturis probatur, ibi, vers. per
 sola, & in addi. lit. B.
 Simoniacus non recipit ordines
 executionum, ibi, ver. item no-
 ta, & in addi. lit. C.
 Simoniacus in ordine, & benefi-
 cio ipso iure ex excõmunica-
 tus, ibi, vers. 3.
 Simoniacus non est censendum
 quoad

Index Materiarum.

quoad incurrentem excommu-
 nicationem qui conducit, aut
 emit aliquem vicariam spiritua-
 lem iurisdictionem habentem,
 ibi, vers. 54.
 Simoniacus est, qui aliquid pro or-
 dinum collatione recepit etiã
 pro prima tonsura pro literis
 dimissorijs testimonialibus, vel
 pro sigillo, ibi, vers. 5.
 Simoniacus non est censendus, qui
 susceptis ordinibus aliquid
 dat, ibi, vers. 6.
 Simonia licet committatur in em-
 ptione, vel venditione pensio-
 nis non tamen hoc casu senten-
 tia excommunicationis incur-
 ritur, ibi, ver. 6. & ver. p. c. circa
 Simoniaci crimen, quod confide-
 riã appellant grauißimum est
 & quibus modis committatur
 ibi, in d. addi.
 Sortilegi, qui proprie dicantur ca-
 pit. 107. num. 1. vbi secundo de
 poena contra Clericum sacrile-
 gum, & in addi. de aico sacri-
 lego, ibi,
 Stupri definitio cap. 3. n. 1. fo. 328
 Stuprans virginem qua poena pu-
 niatur, & quid de virgine vo-
 luntarie stupratur, ibi, num. 24.
 & 5. vbi, quid in inimico iudicio
 Stuprata virginis consensu stu-
 pratorem non liberat à dotis
 promissione, quando ipsa sub
 parentis tutor, vel procurato-
 ris potestate constituta est, ibi,
 in addi. lit. C.
 Stuprum virginis consensiente im-
 portunis tamen precibus, dos
 est præstanda i. d. addi. vers.
 hæc autem.
 Stupri damnum rarcendum, &
 si de eo in proctu constat, &
 stuprator condẽri debet licet
 à parte non fuerit petitum.

T

Traduntur multa quæ in Cleri-
 corum confessionibus præ oc-
 culis sūt habenda c. 127. n. 1. fo. 513
 Testes in heresis crimine publica
 di non sunt cap. 128. in addi. li.
 D. fol. 518. col. 2. & plenam fidẽ
 faciunt vers. videtur igitur.
 Traduntur multa quæ in purga-
 tionis materia à Clericis sunt
 precauenda cap. 148. num. 12
 Traditur singularissimus modus
 convincendi clericum de cri-
 mine lite non contestata capi.
 148. num. 2.
 Textus in ca. 1. de exceptionibus
 in. 6. interpretatur cap. 160. n.
 16. fol. 600. col. 2
 Testis ad defensam rei ex iudicis
 officio publicatis attestationsi-
 bus recipi potest cap. 151. num. 3
 fol. 606. vbi quid ad offensam
 Testis in causis criminalibus Cle-
 rici coram sæcularibus profer-
 re testimonium prohibetur ca-
 98. num. 21. fol. 410
 Testis in cap. rursus 11. quæs. 3. in-
 terpretatur cap. 116. num. 11
 Tabellionum corruptus animus
 delictorum correctionem im-
 pedit cap. 2. num. 2. fol. 3. & mul-
 ta contra tabelliones, & recep-
 tores ecclesiasticarum curiarũ
 in addi. lit. B.
 Turpis nominis effectus aliquot
 remissive traduntur cap. 7. nu.
 1. & in addi. lit. A.
 Titulus non requiritur, vt quis
 minoribus ordinibus possit in-
 signiri cap. 18. num. 5. fol. 61
 Titulus præiens ad sacrorum or-
 ordines necessarius est nec suffi-
 cit futurus, ibi, num. 6. fol. 62
 Titulus coadiutoris an legiti-
 mus sit iudicandus, ibi, num. 7.
 fol. 62. col. 2

Testis idoneus n. est
 nominis suus, v. d. d.
 nominis.

cap. 18. n. 5. fol. 61
 Titulus præiens ad sacrorum or-
 ordines necessarius est nec suffi-
 cit futurus, ibi, num. 6. fol. 62
 Titulus coadiutoris an legiti-
 mus sit iudicandus, ibi, num. 7.
 fol. 62. col. 2

Titu-

Index Materiarum.

Titulū feminarij causa in seruiē
di beneficio vnito seminario,
vel in aliqua ecclesia cui ascri-
bitur an sufficiens sit vt sacris
quis inicietur ordinibus, ibi, fo-
lio. 64. vers. poterit similiter.

Tutor dolo conuictus, vel publi-
cam principis tutelam gerens,
vel patrimonium eius tanquā
tutor administrans non potest
sacris ordinibus insigniri cap.
20. num. 2. fol. 70.

Talionis pœna antiquata est, &
calumniator hodie arbitraria
pœna punitur, & à quo iure in-
itium habeat prædicta pœna c.
65. in addit. lit. B. fol. 241.

Tabernarum ingressus clericis est
interdictus nisi iusta præceden-
te causa ca. 77. nu. 3. fol. 300.

Traditur germana stupri defini-
tio cap. 83. num. 1. fol. 328. col. 2

Traditur vera atque germana fa-
crilegij definitio cap. 87. num.
1. & in addit. lit. A. fol. 354. col.
2. & de pœna cōtra clericū n. 2

Testis falsidicus quibus pœnis in
sacrofanctæ inquisitionis tri-
bunalibus puniatur, & quid in
supremo senatu inquisitionis
c. 93. in addit. lit. B. fo. 378. col. 2

Tentans aliquem veneno occide-
re quando pœna ordinaria pu-
niatur cap. 95. in addit. lit. B. fo-
lio. 388. col. 2.

Tortura non debet esse seuera cō-
tra Clericum sicut est contra
laicum, ibi, num. 6.

Tortura in secunda instantia pe-
ti potest, ibi, num. 5.

Testium nomina, & depositiones
quando res manifestari debent
ca. 626. in addit. lit. C. vers. post
confessionem cum duobus se-
quētibz fo. 501.

V

VNo eodemque libello accusa-
ri plures possunt cap. 7. num.
2. fol. 23. & in addit. lit. B.

Vagabundus Clericus vbicunq;
fuerit repertus, ibi, puniri debet
cap. 9. num. 2. in fin. & in addit.
lit. D. vbi late de punitione va-
gabundi, & an debeat fieri re-
missio ad locum delicti commisi

Vt filius naturalis istorum reg-
norum an requiratur, quod na-
tuitatis tempore pater domi-
cilium contraxerit, & per de-
cēniū vixerit c. 54. n. 38. fo. 193.

Vicarij Generales episcoporum
non possunt dispensare, vt mo-
nitionibus non factis matrimo-
nium celebretur cap. 73. in ad-
dit. lit. A. in vers. ibi, sed dubiū
fol. 288. col. 3

Vestes honestæ, vel reprobæ que
dicantur ibi, n. 5. & in ad. lit. A.

Veneni præparatio animo occide-
di contingens an sit puniēda
morte nō secuta cap. 95. n. 2.
fol. 387.

Violentiam clericus inferens in
personis, rbus seu beneficijs
qualiter punitur. 107. per tot

Vbi in canoꝝ aliquo dicitur qd
clericus degradetur, & in mo-
nasterium tradatur, de verba-
li degradatiōe intelligitur ca.
140. num. 4. fol. 558. col. 3.

Victus victoriā in criminali-
bus in expens est condemnan-
dus cap. 152. m. 1

Vsus fructus imoanis filij clerici
pater retinetiam si filius sit sa-
cris ordinibus insignitus dum-
modo boni sint quesita ante
clericatū c. 32. in addit. eo. 1

Vacillans clericus in testimonio
an ob id reperi possit c. 125.
num. 9. fo. 498.

FINIS.

